

R. P. D. ANTONINI
DIANA
PANORMITANI,
CLERICI REGVLARIS,
CORAM SANCTISS. D. N. INNOCENTIO X.
EPISCOPORVM EXAMINATORIS, ET
Sancti Officij Regni Siciliae Consultoris,
RESOLUTIONVM MORALIVM
PARS TERTIA:

*In qua selectiores casus Conscientiae breuiter, dilucidè, & ut plurimum
benignè, sub his Tractatibus explicantur,*

I. De Immunitate Ecclesiastica.	IV. De Sacramentis.
II. De Dubiis Regularium.	} & } Miscellaneorum.
III. De Absolutione largienda moribun-
do sensibus destituto.	

*Adiunctae sunt in extremo aliquot Resolutiones ad nonnullos 1. II. & III.
Partis, aliisque novos casus.*

EDITIO DECIMATERTIA, ET NOVISSIMA.

Ab ipso Authore recognita, emendata, & aucta.

L V G D V N I
Sumptibus Laurentij Anissoni

M. DC. XLVI.

AD LECTOREM.

A quidem humanitate exceptam à te noui, Amice Lector, adeoque tuo iudicio comprobata, vnã, & alteram mearum Resolutionum Moralium partem, vt anno vix elapso hanc tertiam, quamprimum edere sim gratificandi tibi animo conatus. Ipsam verò, vt æqui bonique consulas, non enixè abs te petam, ne nimirum diffidere tuæ mihi satis notæ beneuolentiæ videar; eandem enim in ista, ac in illis inuenies methodum, eandemque materiæ selectionem; vt nisi dissimilis sis tibi, non dispari eam prosequi debeas fauore, nec dissimile de ea proferre iudicium: vno enim breuitatis, & perspicuitatis confinio ea conclusi, quæ praxis vtilitatem habeant, & ingenium oblectent. Nec abnui diuinam ibi legem benigniùs interpretari, vbi ratio id suasit, doctorumque virorum auctoritas, quæ duæ res sententiæ firmitatem, ac securitatem faciunt. Addidi etiam sub finem libri aliquot resolutiones ad nonnullas ex celeberrimis resolutionibus 1. 2. & 3. partis, atque adeò nouorum casuum, vltimi tuo per vtilis ac necessarias. Verùm dum hac tertia fruere parte, quartam interim elaborabo, in qua præter alios Tractatus, vnum longiorem habebis, **DE OFFICIO ET POTESTATE INQUISITORVM.**

APPROBATIONES.

EX commissione A. R. P. Generalis considerauimus *Tertiam Partem Resolutionum Moralium R. P. D. Antonini Diana Clerici Reg.* & cum nihil in ipsis sanæ doctrinæ, & bonis moribus aduerferet, sed valde viles futuræ sint Confessariis, & Moralis Theologiæ studiosis, dignas duximus, quæ typis mandentur. Romæ die 24. Iulij 1631.

D. THOMAS DE AFFLICTIS, Sacræ Theologiæ Professor, Cler. Reg.
D. ZACHARIAS PASQUALIGVS, Cler. Reg. Sacræ Theologiæ Professor.

EX Superiorum præscripto accuratè recognouimus *Tertiam Partem Resolutionum Moralium à P. D. Antonino Diana Clerico regulari* compositam, in qua nihil, aut fidei Catholicæ aduersum, aut bonis moribus dissonum reperimus; quin potius eximiam in dissoluendis Moralis Theologiæ, & vtriusque iuris questionibus eruditionem, in peruestigandis, enucleandisque Doctorum placitis, doctrinisque reconditis summiam diligentiam, & indefessum laborem, atque in omnibus explicandis miram facilitatem, ac breuitatem. Denique hic Auctor ex vasto morali doctrinæ campo, lætissimos quoque flores in vnum collegisse videtur; quare vt Resolutiones prædictæ in communem vtilitatem typis mandentur, omnino censuimus. Dat. Platix, & Panormi, die, &c.

D. FRANCISCVS MARIA DEL MONACHO, Cler. Reg. Sacr. Theol. Professor.
D. PAVLVS MARIA QVARTVS, Cler. Regul. Sacræ Theologiæ Professor.
D. PLACIDVS MARIA VANNI, Cler. Regul. Sacræ Theologiæ Professor.

D. STEPHANVS MEDICES, CONGREGATIONIS
Clericorum Regularium Præpositus Generalis.

CVM hæc *Tertia Pars Resolutionum Moralium P. D. Antonini Diana*, iuxta præfixam assertionem P. P. Theologorum, quibus id commisit, approbata fuerit, vt typis mandetur, quoad nos spectat, facultatem concedimus. In quorum fidem præsentis has manu propria subscripsimus, & nostro solito sigillo firmauimus. Dat. Romæ die 26. Iulij 1631.

D. STEPHANVS MEDICES, Præpositus Generalis Congregationis Cler. Reg.
D. BERNARDVS CASTAGNINVS, Secretarius.

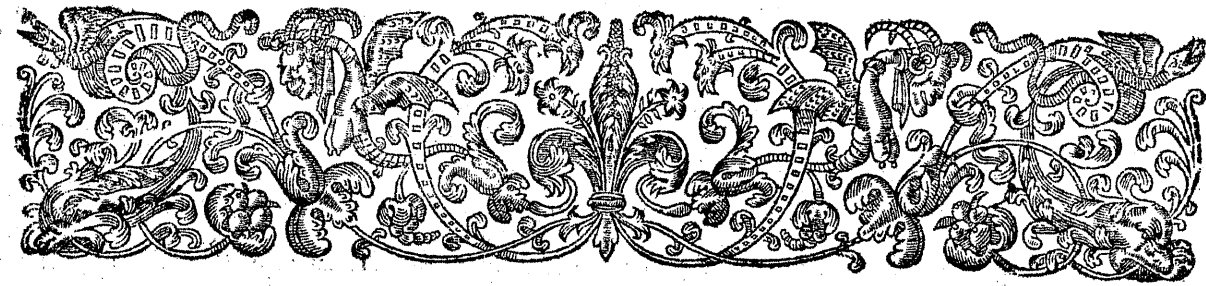
APPROBATIO

A. R. P. FRANCISCI BARDI, SOCIETATIS IESV,
olim in Collegio Panormitano Philosophiæ, & casuum conscientiæ,
nunc verò Sacræ Theologiæ Professoris.

ILLVSTRISSIME ET REVERENDISSIME DOMINE,

TERTIAM Partem Resolutionum Moralium ab admodum R. P. D. Antonino Diana conscriptam perlegi, & consideravi, & nihil Catholicæ fidei, bonisque moribus in ea repugnans inueni. Verum doctrinam continet Confessariis, cæterisque animarum curam gerentibus perutilem, & necessariam: mira enim breuitate, & facilitate ad praxim spectantes expenduntur casus; quapropter, vt in lucem quamprimum mittatur, dignam esse censeo. Panormi die 10. Decembris 1631.

FRANCISCVS BARDI, Societatis IESV.

INDEX TRACTATVVM,
& Resolutionum tertiæ Partis.

TRACTATVS I.

De Immunitate Ecclesiarum.

- RESOL. I. N Index Ecclesiasticus possit cognoscere laicum huius delinquentem cum Clerico? p. 1.
2. An Index laicus possit cognoscere in casu hæresis, si agatur de questione facti? ibid.
3. An statutum, siue lex inuadans donationem omnium bonorum factam à patre filio clerico, sit contra immunitatem Ecclesiasticam? ibid.
4. An Index laicus possit facere realem executionem sententiæ à se latae contra Clericum in casibus, quibus sibi à iure cognitio permittitur? 2
5. An Rex possit detinere Episcopos pro gubernatione alicuius Regni, seu consilij, & an dicti excusentur à residentia in dicto casu? ibid.
6. An Episcopi feudatarij Regum debeant prius obedire Regi, quam Papæ, seu Metropolitanò? ibid.
7. An filij Clericorum gaudeant priuilegio fori, ita vt Index laicus illos non possit punire? 3
8. An laici Magistratus possint compellere Clericos ad reparationem Ecclesiarum? ibid.
9. An Episcopi possint excommunicare Reges, & eorum Consiliarios, & quid de Inquisitoribus, non solum in Sicilia, sed in alijs Regnis? ibid.
10. An Index laicus possit cognoscere, vtum clericus veste clericali amictus sit, vt gaudeat priuilegio fori. 4
11. An Ecclesiastici teneantur soluere gabellas impostas pro primo introitu Regis in Ciuitatem? ibid.
12. An Episcopus possit cognoscere de delicto admisso à laico officiali suo? ibid.
13. An statuta laicorum etiam fauorabilia Clericis sint valida? ibid.
14. An leges Amortizationis sint contra immunitatem Ecclesiasticam? ibid.
15. An Index laicus possit cognoscere de Clericatu, vel de habitu? 5
16. An Clericus propter crimen læsæ Maiestatis sit degradandus, & curiæ seculari tradendus? ibid.
17. An Clerici teneantur soluere collectam certam, & inuariabilem, impostam per statutum super aliqua bona, priusquam ad eos peruenerint? ibid.
18. An Index Ecclesiasticus possit præcipere Iudici seculari sub poena excommunicationis, quod superseedat executionem contractus, donec decidatur, an sit vsurarius, necne? 6
19. An Index laicus possit exigere gabellas à Colonis partiaris Religiosorum? ibid.
20. An Conseruatores Religiosorum possint procedere contra eorum debitores laicos? ibid.

Antonini Diana Resol. Moral. Pars I. H.

21. An transacto anno Episcopus sit exequutor vltimarum voluntatum, etiam quoad legata non pia? 7
22. An Clericus si conueniatur pro euictione, conueniendus sit coram iudice Ecclesiastico? ibid.
23. An colonus laicus Religiosorum pro eius portione colonica teneatur soluere decimas? ibid.
24. Vtrum emphyteuta Ecclesiæ teneatur ad tributa? ibid.
25. An negligentia iudicis Ecclesiastici in administranda iustitia, possit suppleri per iudicem secularem, vel è contra? 8
26. An Principes possint statuere, ne beneficia Ecclesiastica exteris conferantur? ibid.
27. An Principes habeant ius conuocandi Episcopos propter aliquod Reipublicæ negotium, vel bonum ipsarum Ecclesiarum? ibid.
28. An minister laicus possit spoliare Clericum armis prohibitis? 9
29. An Clericus possit se submittere iurisdictioni Regali, quoad bona patrimonialia? ibid.
30. An Clericus, qui commisit crimen læsæ Maiestatis, sit puniendus à iudice seculari? ibid.
31. An Clericus succedens in bonis laici, sit propter illa bona vocandus in iudicium coram iudice laico, ante quem causa incepta iam erat? ibid.
32. An ad iudicem laicum spectet cognitio, si captus à Satellitibus affirmat se fuisse captum in loco sacro, illis tamen negantibus? ibid.
33. An Nouitius ob delictum ab eo ante Religionis ingressum commissum, sit à iudice laico puniendus, etiam si hoc in fraudem fecerit? 10
34. An Nouitius habitu Religionis dimisso possit à iudice seculari puniri ob delictum tempore nouitiatus commissum? ibid.
35. An Clerici confugientes ad Ecclesiam gaudeant immunitate? ibid.
36. An qui cum ipso satellite per vim intrat in Ecclesiam, gaudeat ipsius immunitate? ibid.
37. An frangentes carceres, & inde ad Ecclesiam confugientes, gaudeant immunitate? 11
38. An Episcopo debeat coram consistere de delicto in Bulla exceptuato, antequam uadat reum curiæ seculari? ibid.
39. Quis homicidium commisit in scalis Ecclesiæ, & postea inuentus in Ecclesia, quaeritur an gaudeat immunitate? ibid.
40. De quibusdam Epistolis Clem. VIII. contra debitores fugitios, bannitos, fures, &c. circa immunitatem Ecclesiarum? ibid.
41. An Clerici transgressores legum possint puniri à iudice laico poena pecuniaria lege constituta? ibid.
42. An residentia Episcoporum pertineat ad Principes seculares? 12
43. An Clerici ex vi statuti laicalis possint conueniri pro iure congrui, vel laicos conueniri? ibid.

- 44. An Clericus negotiator sine trina monitione teneatur solvere gabellam, & an dicta, vel alia gabella à Clerico debita possit peti coram iudice? *ibid.*
- 45. An vxor Clerici Græci, vel Latini in minoribus constituti, gaudeat priuilegio fori in casu, quo eius vir eo gaudeat? *13*
- 46. An familia Vicarij Episcopi gaudeat priuilegio fori? *ibid.*
- 47. An familia Clerici gaudeat priuilegio fori? *ibid.*
- 48. An ad declinandum forum Iudicis secularis sufficiat possessio clericatus? *ibid.*
- 49. An si adfit clausula de non alienando, possit fieri executio per secularem Iudicem in prædio specialiter obligato à laico, etsi clericus illud possideat? *14*
- 50. An quando decimæ nomine feudi fuerunt Principibus, vel aliis secularibus collatæ, earum exactio, & lites pertineant ad Iudicem Ecclesiasticum? *ibid.*
- 51. An Fratres D. Ioannis qui portant mediam Crucem albam, gaudeant priuilegio fori, & gabellarum? *ibid.*
- 52. An Index laicus incidat in censuram Bullæ Cœnæ, si occultè processerit Clericum animo præsentandi processum Summo Pontifici, vel Iudici Ecclesiastico? *ibid.*
- 53. An sit licitum pro vi tollenda recurrere ad Regia Tribunalia? *ibid.*
- 54. An Index laicus excusetur ab excommunicatione Bullæ Cœnæ contra ipsius transgressores lata, prætextu quod non sit in sua prouincia acceptata? *15*
- 55. An auocatio causarum spiritualium ad laica Tribunalia verita sit sub censura Bullæ Cœnæ, si causæ auocentur tantum à Iudicibus Sedis Apostolicæ? *ibid.*
- 56. Virum Iudices laici auocantes ad se causas Ecclesiasticas excusetur ex tolerantia Summi Pontificis? *ibid.*
- 57. An priuilegium cognoscendi causas Ecclesiasticas concessum Principi laico reuocari possit? *ibid.*
- 58. An Index laicus consuetudinem inducens, vel ea introducta vtens, contra libertatem Ecclesiasticam, incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ? *16*
- 59. An Clericus in feudalibus possit conueniri coram Iudice laico? *ibid.*
- 60. An laicus deponens falsum coram Iudice Ecclesiastico possit ab eo puniri, & quid è contra, si Clericus deponat falsum apud Iudicem secularem? *ibid.*
- 61. An Milites Sancti Stephani, & Sancti Lazari gaudeant priuilegio fori? *ibid.*
- 62. An habens coadiutoriam à Papa concessam gaudeat priuilegio fori, & quid de clerico, qui beneficium obtinere non poterat, vel ordinatus est cum falsis dimissoriis? *ibid.*
- 63. Clericus qualem habitum deferre debet, vt fori priuilegio gaudeat? *17*
- 64. An aliquis Princeps habeat à Pontifice priuilegium in causis violentiæ arcendæ? *ibid.*
- 65. An collatio Episcopatum, & aliorum beneficiorum possit à Principe laico præscriptione acquiri? *ibid.*
- 66. An Rectores Hospitalium gaudeant priuilegio fori? *ibid.*
- 67. An qui assumpsit habitum clericalem post delictum animo subtrahendi se à laica potestate, gaudeat priuilegio fori? *18*
- 68. Quid facere debeat Episcopus, dum Iudices laici edunt aliquod statutum contra libertatem Ecclesiasticam. *ibid.*
- 69. An Clerici inseruientes, & verè adscripti alicui Ecclesiæ, licet primam tonsuram non habeant, gaudeant priuilegio fori? *ibid.*
- 70. An Index laicus possit dirimere controuersias ortas inter Confraternitates in aliqua processione? *ibid.*
- 71. An domus Patochorum, Canonicorum, aliorumque

- Ecclesiasticorum existentes prope triginta passus Ecclesiæ gaudeant eius immunitate, etiam si habitentur à laicis? *ibid.*
- 72. An occidens foetum animatum cum aliqua portione, gaudeat immunitate Ecclesiæ? *19*
- 73. An fugiens à birroariis, si parietem Ecclesiæ partis exterioris tangat, vel fuerit amplexus, gaudeat immunitate? *ibid.*
- 74. An Bulla Cœnæ tollat casus Regni Galliarum, quos priuilegiatos appellant, & quid de priuilegio Monarchiæ Regni Siciliae? *ibid.*

TRACTATUS II.

De dubiis Regularium.

- RESOL. I. **A**N Generales, & alij Prælati Religionum possint confiteri Confessoribus extra Religionem, & quid de Generalibus, & Præpositis nostræ Religionis? *ibid.*
- 1. An Guardiani, Priores, Præpositi, & Rectores Regularium possint illis præbere licentiam, vt eligant Confessarium extra Religionem? *21*
 - 2. An Episcopus extra diocesim possit eligere Confessarium non approbatum ab Ordinario, & quid de Prælati Religionum? *22*
 - 3. An Confessarius secularis possit absolueri Nouitios regulares etiam à peccatis in Religione reseruatiss? *23*
 - 4. An Confessarij designati à Superiore ad excipiendas Fratrum confessiones possint confiteri Clericos professos stantes sub cura Magistris? *ibid.*
 - 5. An vocales nostræ Religionis possint licitè abesse à Capitulis, & quid de Cardinalibus, Senatoribus, Consiliariis, & Decurionibus Ciuitatum? *24*
 - 6. An Prælati nostræ Religionis, & aliarum, quæ priuilegiorum communicatione gaudent, possint concedere Dimissorias Nouitiis, vt ab Episcopo ordinentur? *25*
 - 7. An relinquere Missam solemnem in nostris Ecclesiis diebus festiuis sit peccatum mortale? vbi multa de vi consuetudinis. *26*
 - 8. An Regulares virtute suorum priuilegiorum possint commutare, vel dispensare vota extra Confessionem? *ibid.*
 - 9. An priuilegia Mendicantium reuocentur per Bullas Cœnæ Domini? *27*
 - 10. An quis ex præsumpta voluntate Superioris possit aliquem absolueri? *ibid.*
 - 11. An Regulares virtute suorum priuilegiorum possint ministrare Eucharistiam vagis, aduenis, & peregrinis in die Paschatis ad implendum præceptum annuæ communionis? *ibid.*
 - 12. An Regulares virtute suorum priuilegiorum possint absolueri à censuris ab Episcopo reseruatiss, non obstante decreto Clem. VIII. & Cardinalium declaratione? *28*
 - 13. An Confessarij Regulares possint dispensare cum secularibus ad petendum debitum, si à suis Superioribus ad hoc minimè deputati fuerint? *29*
 - 14. An Abbates possint consecrare calices, altaria, campanas, & benedicere lapides, pyxides, & alia vasa ecclesiastica, non solum ad vsum suarum Ecclesiarum, sed etiam alienarum? *ibid.*
 - 15. An Nouitius, qui redit ad sæculum, teneatur ad expensas, quas in eum alendo monasterium fecit? *30*
 - 16. An Nouitius in articulo mortis constitutus, non expleto probationis anno, ad professionem admitti possit, & si moriatur sine testamento, an succedat in bonis eius Monasterium? *ibid.*
 - 17. An Religiosus, si ex consuetudine non recitat horas canonicas in Choro, peccet mortaliter? *31*

- 19. An Religiosi negantes suffragium Nouitio idoneo, peccent mortaliter? *ibid.*
- 20. An Confessores Regulares possint extra Sacramentum Pœnitentiæ absolueri à censuris ratione suorum priuilegiorum? *32.*
- 21. An Confessarius eligendus virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilei, debeat esse approbatus ab Episcopo, etiam quoad Regulares? *ibid.*
- 22. An reuocatio confessionum præsertim Regularium, facta ab Episcopo sine iusta causa, sit nulla? *ibid.*
- 23. An casus reseruati desinant esse tales, si Superior Regularium reseruans munere suo functus fuerit? *ibid.*
- 24. An si Episcopus sine iusta causa non admittat Regulares ad confessiones audiendas, possint non obstante dispositione Concil. Trid. confessiones audire, ac si essent approbati? *33*
- 25. An Episcopi possint ex iusta causa approbare Religiosos ad audiendas confessiones limitatè, v.g. ad vitos, & non ad foeminas? *ibid.*
- 26. An Episcopus admittens Regulares ad audiendas confessiones vsque ad beneplacitum, possit dictas licentias ad libitum reuocare? *ibid.*
- 27. An nouus Episcopus possit omnes Regularium licentias suspendere, & de nouo illos examinare? *ibid.*
- 28. An Vicarius possit concedere facultatem absoluedi à reseruatis, si Præpositus absit à domo per vnum diem naturalem? *34*
- 29. An quicumque Confessarius ab Ordinario approbatus possit tempore Iubilei absolueri Moniales à peccatis, vel à calibus, & censuris reseruatis? *ibid.*
- 30. An Equites D. Ioannis, D. Iacobi Calatrauz, Alcantaræ, Montefæ, &c. possint confiteri cum Confessario non approbato ab Episcopo? *ibid.*
- 31. An Regulares possint ordinari ab Episcopis extra tempora à iure statuta? *35*
- 32. An dispensatio interstitiorum pertineat ad Episcopum etiam respectu Religiosorum? *ibid.*
- 33. An licitum sit legatum annuum Fratribus Minoribus relictum pro infirmaria, & de aliis legatis? *36*
- 34. An possit fieri legatum alicui Religioso professo cum conditione, vt nihil acquiratur Monasterio? *ibidem.*
- 35. An Episcopus possit denunciare, vt euitentur, si Regulares exempti inciderint in aliquam excommunicationem? *ibid.*
- 36. An Regulares includantur in prohibitione Episcopali, ne aliquis exorcizet sine Episcopi licentia, & cum cæteris conditionibus? *37*
- 37. An in Religionibus sine præuia correctione fraterna peccatum occultum fratris possit quis denunciare Prælato, tanquam patri? *ibid.*
- 38. An quis teneatur sub peccato veniali corrigere peccata venialia proximi, & quid de Religiosis? *ibid.*
- 39. An Carthusiani, secluso scandalo, extra mortem possint comedere carnes sine peccato mortali? *38*
- 40. An Prælati nostræ Religionis, & aliarum, possint benedicere paramenta, non solum nostrarum Ecclesiarum, sed etiam exterarum? *ibid.*
- 41. An ingressus Religionis liberet debitorem ab onere restituendi? *ibid.*
- 42. An Prælati Regularis possint inquirere peccata occulta subditorum, vt illa corrigat fraternè, & quid de subditis? *ibid.*
- 43. Quæ sint causæ legitimæ, vt quis possit transire ex Religione strictiori ad laxiorem? *39*
- 44. An Nouitius recedens à Religione reincidat in censuras ac irregularitates, à quibus in Religione absolutus fuit? *ibid.*
- 45. An Superiores Regulares possint dispensare cum suis subditis super irregularitate contracta ex homicidio voluntario? *40*
- 46. An qui de proximo vult ingredi Religionem, possit

- absolui per Confessarium illius Religionis à casibus Episcopo reseruatis? *ibid.*
- 47. An puella volens assumere habitum Monialium, debeat esse maior duodecim annorum *ibid.*
- 48. Notabilia quædam circa prohibitionem colloquendi cum Monialibus? *41*
- 49. An Superiores Regulares aliqua peccata prohibere possint sub pœnâ excommunicationis sibi reseruata? *42*
- 50. An Religiosus factus Episcopus, efficiatur dominus reddituum ecclesiasticorum, & absoluaatur à voto paupertatis? *ibid.*
- 51. Quædam Monialis infirma obtinuit licentiam confitendi cum quodam Confessario regulari: dubitatum tunc fuit, an potuisset ingredi cum socio, & finita confessione an statim deberet egredi? *ibidem.*
- 52. An Monialis, quæ se ponit in rota, & facit illam volui versus partem externam, ad quam seculares accedunt, frangat clausuram, & incidat in pœnas, etiam si non egrediatur à rota? *43*
- 53. An ignorans nullitatem professionis, vel impeditus ad reclamandum intra quinquennium, possit adhuc reclamare, non obstante Conc. Trid. sess. 25. cap. 9. de reg. *ibid.*
- 54. An Regularis in casu nostræ appellationis, possit omisso medio non appellare ad Prouincialem, sed ad Generalem, sed ad Romanum Pontificem? *ibid.*
- 55. An in Concil. Trid. sess. 25. c. 16. de regul. comprehendatur renunciatio facta ante ingressum Nouitiatum, intuitu ingressus Religionis? *44*
- 56. An Religiosi possint recurrere ad Superiores supremos sine inferiorum Prælatorum licentia ad formam Concilij Tridentini sess. 25. cap. 4. de Regularib. *ibid.*
- 57. An vt valida sit professio, annus Nouitiatum sumendus sit de momento ad momentum? *ibid.*
- 58. An Episcopi possint prohibere, ne Regulares prædicent in Ecclesiis suorum Ordinum? *ibid.*
- 59. An Regulares possint in foro conscientiæ vti priuilegiis suis, quæ sunt expressè reuocata per Concilium Tridentinum. *45*
- 60. An expulsus à Religione teneatur se corrigere, vt iterum in illam admittatur? *ibid.*
- 61. An Religiosus factus Episcopus sit liber ab obseruatione votorum? *ibid.*
- 62. An professus Religionem per vim, & metum possit post quinquennium reclamare? *46*
- 63. An qui transit ad aliam Religionem, possit secum deferre scripta, vel libros à se compositos? *ibid.*
- 64. An sit peccatum simoniæ, dare aliquid Titio, vt Caium adscribere faciat inter Equites D. Iacobi Calatrauz, Alcantaræ, &c. *ibid.*
- 65. An sit contra paupertatem incio Superiore ex nummis à penitentibus acceptis libros emere, dummodo Religiosus expositos illos in cubiculo teneat? *47*
- 66. An pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa lata in Bulla Pij V. contra introducentes foeminas in Monasteria, incuratur absque Iudicis sententia? *48*
- 67. An ingrediens Monialium Monasteria cum licentia, si tamen finito ministerio multo spatio ibi moretur ob malum finem, non solum peccet mortaliter, sed etiam incurat in excommunicationem latam à Gregorio XIII. *ibid.*
- 68. An derogatio in amplissima forma priuilegiorum Societatis Iesu, & nostræ Religionis valeat, & præiudicet, si non fuerit dictis Religionibus intimata, & insinuata? *ibid.*
- 69. An peccata fornicationis inter Regulares dicantur contra bonum publicum? *ibid.*
- 70. An recipere possit professionem solemnem simplex

- plex Religiosus, de licentia tamen sui Superioris? 49
71. An Prælati regulares possint commutare, & dispensare vota Nouitiorum? ibid.
72. An Prælati regulares possint absoluerè suos subditos à casibus Bullæ in Cœna Domini? ibid.
73. An Nouitij gaudeant priuilegijs Professû alicuius Religionis concessis? ibid.
74. An Nouitius etiam Patrum Minorum, aut Capucinorum possit in suo testamento referuare electionem puellarum, quibus suos hæres debet quorannis soluere certam pecuniarum summam? 50
75. An sit illicitum Religioso suum testamentum, ante professionem factum, declarare? ibid.
76. An Episcopus possit excommunicare Regulares nolentes ad processiones accedere? ibid.
77. An Regulares possint facere processiones extra conuentum sine licentia Episcopi? ibid.
78. An Prælati regulares teneantur emittere professionem si se? ibid.
79. An sit prohibitum Regularibus studium iuris ciuili? 51
80. An Regulares possint celebrare ubique in altari portatili, etiam in domibus sæcularium? ibid.
81. An aliæ Religiones gaudeant priuilegijs concessis Societati Iesu cum limitatione, ne illis aliqua Religio communicet? ibid.
82. An Prælati regulares omittentes informationes, quas præcipit Sixtus V. in receptione Nouitiorum, peccent mortaliter? ibid.
83. An Prælati recipientes Nouitios sine di&ta informatione, incurrant in pœnas Bullæ Sixti V. si Nouitius careat illis defectibus? ibid.
84. An egressio Nouitij à Monasterio, cum licentia tamen Superioris, interrumpat annum Nouitiatum, & quid si licentia sit illicitè data? ibid.
85. An Prælati regulares possint absoluerè subditos suspensos propter Ordines susceptos ante legitimam aetatem, vel absque licentia, vel per saltum? 52
86. An Regulares non bene linguam Latinam callentes, possint ab Episcopis ordinari? ibid.
87. An Generales, & Capitulum generale possint limitare, vel omnino tollere à Fratribus vsûm Priuilegiorum Apostolicorum? ibid.
88. An Regulares possint uti suis priuilegijs, etiam si contra illa habuerint contrarium vsûm? 53
89. An sit reuocatum priuilegium Iulij II. concessum Minoribus, ut Nouitiatum interruptus possit continuari? 54
90. An Prælati possint dare licentiam subdito manendi extra claustra ad subueniendum parentibus, non solum in extrema necessitate constitutis, sed etiam in graui? ibid.
91. An votum subditi de transeundo ad strictiorem Religionem possit Prælati regularis dispensare? ibid.
92. An solus metus reuerentialis annullat professionem? ibid.
93. An possit puniri Regularis, qui expositus à suo Superiore ad excipiendas tantum confessiones virorum, excepit tamen confessiones fœminarum vigore lubilei? ibid.
94. An Regulares possint virtute Bullæ Cruciatæ eligere Confessarium extra Religionem? 55
95. An Abbates possint Clericis sæcularibus sibi subditis literas dimissorias concedere? ibid.
96. An Moniales teneantur extra Chorum recitare horas canonicas? ibid.
97. An Abbatissa licitè possit pacisci de certa summa pecuniæ, donec Monasterio dos Monialis solatur, etiam si Monasterium sit opulentum? ibid.
98. An Religiosus, qui ex licentia Superioris liberè de ali-

- quibus pecuniis possit dispensare, si illas insumat in ludis illicitis, vel cum meretricibus, peccet contra votum paupertatis, & accipientes teneantur ad restitutionem? ibid.
99. An Monialis vidua possit eligi in Abbatissam? 56
100. An Decretum Concilij Tridentini *sess. 25. cap. 16. de regul.* prohibens recipi aliquid ultra victum, & vestitum Nouitiæ, comprehendat mutuum, aut commodatum? ibid.
101. An Monialis illegitima possit esse absque dispensatione Abbatissa? ibid.
102. An Generales Religionum possint dispensare cum subditis illegitimis ad dignitates, & officia Ordinis extra Capitulum Generale? 57
103. An Regulares accedentes ad Monasteria Monialium absque Episcopi licentia, incidant in excommunicationem, quam Episcopus proposuit contra tales? ibid.
104. An Regulares accedentes ad Monasteria Monialium contra formam Decreti Sacræ Congregationis editi Nonis Maij 1590. ultra pœnas appositas peccent etiam mortaliter? ibid.
105. An iustè poterit concedi Moniali licentia exeundi claustro causa medendi morbo ita periculoso, ut eius salus desperaretur ea non egressa? ibid.
106. Ad quas processiones possit Episcopus compellere Regulares? ibid.
107. An Bulla Pij V. quæ incipit, *Etsi Mendicantium Ordines*, sub 17. Kalend. Iunij 1567. fuerit reuocata per aliam Bullam Gregor. XIII. quæ incipit, *Intra-Ita*, &c. ibid.
108. An Regulares in Missis festorum, quæ Episcopus præcepit seruari in sua Dicecesi, debeant permutare ritum suarum Religionum? 58
109. An Episcopi possint in Ecclesijs Regularium ipsis inuitis prædicare? ibid.
110. An casus referuatio Superioris Monasterij comprehendat Nouitios? ibid.
111. An Regulares prædicantes in aliena Ecclesia sine licentia Episcopi possint ab eo puniri? ibid.
112. An pro Episcopis in dispensatione interstitiorum cum Regularibus sufficiat sola attestatio Superiorum, & an Regulares possint ordinari, non seruatis temporum interstitijs? ibid.
113. An Regularis, qui scit professionem suam esse irritam, & ordinatur, peccet mortaliter, & sit suspensus? 59
114. An bona Religiosi transeuntis ad aliam Religionem pertineant ad primum, vel ad posterius Monasterium? ibid.
115. Aliqui casus, in quibus Religiosi dimittentes habitum suæ Religionis non incurrunt in censuras cap. *Ut periculosa, ne Clerici, vel Monachi*, in 6. ibid.
116. An Religiosus eiectus ab Ordine si emendatus petat ingredi, teneantur illum Superiores iterum in Religionem recipere? ibid.
117. An Prælati regulares possint amoueri à suis Prælaturis ad libitum suorum Superiorum sine causa? 60
118. An Superiores Regularium possint sibi referuare tactus impudicos, & oscula? ibid.
119. An Regulares absentes cum licentia, ut possint cuiunque Confessario confiteri, possint absolui à referuatis? ibid.
120. An Regulares possint exhumare cadauera, & in alia loca eiusdem Ecclesiæ transferre? ibid.
121. An Regulares possint commutare, vel dispensare votum peregrinationis ultra duas dietas? 61
122. An Prælati regulares possint absoluerè subditos ab hæresi occulta? ibid.
123. An Regulares approbati in vna Dicecesi, si in itinere commodè non se possunt preseruare Ordinarijs, possint confessiones audire? ibid.

124. An expediat Generales Religionum esse perpetuos? 62.
125. An Regulares conuenientes inter se, ut alter in vna electione suffragetur vni, & alter alteri in alia, committant simoniam? ibid.
126. An Confessarius si petat à Superiore regulari potestatem absoluerendi aliquem à casibus referuatis, si neget, possit pœnitentem illum absoluerè pro illa vice? ibid.
127. An Monialis possit transire de vno Monasterio ad aliud causa foundationis, reformationis, &c. sine licentia Papæ? 63
128. Quidam expleto anno nouitiatus fuit à Capitulo Monasterij admissus ad professionem, quam ex leuissima causa distulit emittere ad sex menses, sed postea emissa quæsiuit à me an fuerit valida? ibid.
129. An licentia ingrediendi Monasteria Monialium debeat esse in scriptis etiam quoad forum conscientia? ibid.
130. An Episcopus possit dare licentiam, ut nupta intret in Monasterium ob periculum vitæ? ibid.
131. An puellæ destinatæ ad Religionem, possint recipi in Monasteria Monialium ante annos discretionis? ibid.
132. An Episcopus virtute Concilij Trident. *sess. 25. c. 14.* possit carcerare Regularem notoriè delinquentem, & contra illum processum formare, ut postea remittat suo Superiori, ut illum puniat? 64
133. An priuilegia Mendicantium sint reuocata per Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 12. de Regul.* quoad celebrandum tempore interdicti? ibid.
134. An Episcopus habeat iurisdictionem in Regulares exemptos, quando esset in possessione iudicandi illos? ibid.
135. An Regulares extra chorum possint uti Breviario Romano, vel aliter Religionis? ibid.
136. An Regulares possint mutare Conuentus de loco, v. g. non sano, vel incommodo ad locum saniorum, vel commodiorem sine licentia Episcopi? ibid.

TRACTATUS III.

De absolutione sacramentali largienda moribundo sensibus destituto.

- RESOL. I. AN sit danda absolutio ei, qui nutibus tantum quærit à Confessario absolutionem? 65
2. An moribundus, qui non audit, nec loqui potest, sed tantum pugno pectus suam pulsat, suspirans oculos in cœlum tollit, vel respicit aliquam imaginem, hoc vidente Sacerdote, vel alijs testificantibus, sit absoluerendus? ibid.
3. An sit absoluerendus moribundus, si exhibeat supradicta signa, sed dubitatur an sint orta ex contritione, vel ex angustia mortis? 66
4. An Confessarius possit absoluerè moribundum, qui in eius absentia confessionem petit, vel signa pœnitentiæ fecit, aliquo hoc testante? ibid.
5. Quot testes in supra dicto casu debeant testari Confessario de signis contritionis moribundi, vel quod confessionem petierit? 68
6. An quem paulò ante in periculo mortis Confessarius audierat, & non absoluerat, si postea superueniens inuenit adhuc viuum, sed amisisse sensum possit illum absoluerè? ibid.
7. Quis non coram infirmo, sed statim in eius absentia manifestauit Confessario illum petiisse confessionem, vel signa contritionis ostendisse, quæritur an si Sacerdos illum viuum adhuc inueniat, possit sacramentaliter absoluerè? ibid.
8. An Confessarius possit absoluerè sub conditione mori-

- bundum sensibus destitutum, qui neque petiit confessionem, nec vllum signum contritionis edidit? 69
9. An Confessarius non solum possit, sed etiam teneatur adhibere absolutionem in casibus supradictis? 70
10. An quando Confessarius ex opinione probabili absoluit moribundum, possit absolutionem præbere ei sine conditione? ibid.

TRACTATUS IV.

De Sacramento.

DE SACRAMENTO BAPTISMI.

- RESOL. I. AN in casibus, in quibus licitum est baptizare pueros filios infidelium, teneantur domini hoc facere? 71
2. An qui tenet infantem in baptismo nomine alterius, contrahat ipse cognationem spiritualem, vel ille qui eum misit? ibid.
3. Quis post partum vxoris statim ob periculum mortis baptizauit infantem, astantibus tamen multis, qui hoc facere poterant, dubitatur sicut an priuatus manserit iure petendi debitum? 72
4. An peccet mortaliter laicus si præsentem Diacono in casu necessitatis baptizet infantem? ibid.
5. Notabilia quædam circa materiam Baptismi. ibid.
6. Quidam parochus post abluitionem statim pronunauit formam Baptismi; quæritur an validè baptizauerit? 73
7. An licitè baptizentur filij Hæreticorum, si sub cura parentum probabiliter timeatur periculum peruersionis eorum? ibid.
8. Vtrum parentes quamprimum teneantur baptizare infantes? ibid.
9. An baptizantes scienter sub conditione incurrant in irregularitatem? ibid.
10. Quidam Sacerdos in peccato mortali existens baptizauit infantem in casu necessitatis, quæritur an peccauerit mortaliter? 74
11. An vbi mutus, & orbatus manibus occurrunt, & infans est in articulo mortis, debeat ille abluere, & hic verba proferre, & sic dictum infantem baptizare? ibid.
12. An sit validus Baptismus collatus dormienti, qui illud petierat ante somnum? ibid.
13. An ad suscipiendum Sacramentum Baptismi sufficiat attritio cognita? ibid.
14. Quæ peccata sunt quæ remittuntur per Baptismum, recedente fictione? 75
15. An omnia Sacramenta, vel solus Baptismus habeat effectum recedente fictione? ibid.
16. An qui per errorem leuat filium Petri, existimans se Pauli filium leuare, contrahat cognationem? ibid.
17. An peruersa intentio ministri in conferendo Baptismo, & alijs Sacramentis, suppleatur à Deo quoad gratiam? ibid.
18. An in priuato Baptismo tempore necessitatis sit adhibendus Patrinus, & an contrahat spiritualem cognationem? 76

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

19. Vtrum pueri ante septennium possint aliquando Sacramentum Confirmationis accipere? ibid.
20. An perpetuo amentes sint confirmandi? ibid.
21. Notabilia quædam circa patrinum in Sacramento confirmationis? 77

22. An Episcopus, qui in confirmatione vngeret alio digito, quam dextero pollice, peccaret mortaliter? *ibid.*
23. An balsamum requiratur in confirmatione de necessitate Sacramenti? *ibid.*
24. An Episcopus possit confirmare aliquem afferentem literas dimissorias sui Episcopi, vt ordinetur? 78
25. An quis peccet mortaliter non suscipiens Sacramentum Confirmationis? *ibid.*
26. An non confirmatus suscipiens in Confirmatione puerum, contrahat cum illo, eiusque parentibus cognitionem spiritualem? *ibid.*
27. De forma Sacramenti Confirmationis? *ibid.*
28. An hoc Sacramentum Confirmationis sit conferendum immediatè manu Episcopi, ita vt sit nullum, si conferatur medio alio instrumento? 79

DE SACRAMENTO

EUCCHARISTIÆ.

29. An dubitans an aliquid cibi, vel potus sumpserit, possit communicare, vel Missam celebrare? *ibid.*
30. An si quis post pollutionem voluntariam vel fornicationem, si postea confiteatur, peccet tamen venialiter sumendo Eucharistiam intra vnum diem sine aliqua iusta causa? *ibid.*
31. An qui accedit ad communionem cum distractione voluntaria, aut cum affectu alicuius peccati venialis, peccet communicando venialiter? 80
32. An gutta vini, quæ sunt in calice separata à vino, quod est in fundo calicis, remaneant consecrata? *ibid.*
33. An Sacerdos possit celebrare non ieiunus pro communicando in primo tempore mortis? *ibid.*
34. An ad communicandam fidem ob solam deuotionem Sacerdos possit frangere hostiam? *ibid.*
35. An suscipiens Eucharistiam in peccato mortali, & qui facit in Quadragesima confessionem inualidam, committat duplex peccatum in confessione explicandum? 81
36. An si sonerit vnum horologium, posset quis comedere in media nocte, donec aliud sonuerit, & die sequenti communicare? *ibid.*
37. An si reliquæ cibi præcedentis diei, qui hærent inter dentes, sponte, & voluntariè deglutiantur, impediunt communionem? *ibid.*
38. An si quis manè deglutiat chartam, cretam, frustulum ligni, aut quid simile non comestibile, possit Sacramentum Eucharistiam sumere? 82
39. An sacrificium Missæ remittat peccata venialia ex opere operato? *ibid.*
40. Quidam infirmus antequam in mortis periculum incidit, sacramentum Eucharistiam ex deuotione sumpserit, quæritur, an teneatur iterum communicare? *ibid.*
41. An si quis in Paschate Eucharistiam non sumpserit, teneatur postea quamprimum communicare? *ibid.*
42. An qui præuidet impedimentum futurum, vt in tempore Paschatis Eucharistiam accipere non possit, teneatur præuenire tempus, & illam sumere? 83
43. An qui in Paschate communicauit indignè, satisfecerit præcepto Ecclesiæ? *ibid.*
44. Quænam temporis intercapedo habenda est inter vnam, & alteram communionem, vt infirmus possit communicare non ieiunus? *ibid.*
45. An Sacerdos finita Missa si in Sacrificia inueniat aliquod fragmentum in patena, vel calice, possit illud sumere? 84
46. An si Sacerdos sciat ex confessione aliquod delictum alicuius non emendatum, si occultè petat Eucharistiam, sit illi deneganda? *ibid.*

47. An in casu extremæ necessitatis si minister idoneus non adsit, possit laicus seipsum communicare? *ibid.*
48. An Sacerdos si post Introitum recordetur alicuius peccati mortalis, teneatur confiteri, si sine scandalo potest? *ibid.*
49. Quidam Sacerdos in calice multas guttulas aquæ infundebat, quæsiuit an ita faciendo toties peccauerit? 85
50. Quam intentio rem habere debeat Sacerdos nouiter ordinatus; quando cum Episcopo in Missam solenni conclebrat? *ibid.*

DE SACRAMENTO

PŒNITENTIÆ.

51. An pœnitens, qui non vult acceptare pœnitentiam, sit absolendus? *ibid.*
52. An inspirationibus diuinis non correspondere, sit peccatum, & benefaciant, qui de hoc se in confessione agunt? 86
53. An pœnitens propria autoritate possit commutare pœnitentiam impositam à Confessario in euidenter meliorem? *ibid.*
54. An Confessarius licitè imponat sub pœnitentia officium, v.g. Mortuorum, vel alias orationes recitandas pro animabus Purgatorij? 87
55. Quis habuit pœnitentiam recitandi septem Psalmos per aliquas sextas Ferias flexis genibus coram Crucifixo, quæritur an impleuit pœnitentiam recitando dictos Psalmos aliquo tempore sine illis circumstantiis? *ibid.*
56. An qui ministrat sacramenta Pœnitentiæ, Baptismi, &c. cum excommunicatione minori, peccet? *ibid.*
57. An in mortis articulo seu periculo possit quilibet Sacerdos absoluere à censuris, & referuatis? 88
58. An quis licitè possit absoluere pœnitentem, qui peccata referuata habet cum onere, vt ea sola postea superioris confiteatur? *ibid.*
59. An licitum sit recipere Sacramentum Pœnitentiæ, vel alia à ministro malo, sed parato ministrare? *ibid.*
60. An qui dubius manet se perpetrasse aliquod peccatum teneatur illud sub tali dubio confiteri? 89
61. An aqua benedicta deleat peccata ex opere operato? *ibid.*
62. Quis incidit in peccatum, & non vult Confessario manifestare tunc illud commississe, sed cum ipso facit confessionem generalem, & inter alia peccata prius confessa, confitetur etiam illud vltimum peccatum post vltimam confessionem perpetratum: quæritur an hoc facere possit? *ibid.*
63. An Confessores regulares possint extra Sacramentum Pœnitentiæ absoluere à censuris ratione suorum priuilegiorum? 90
64. An peccatum sit explicandum in confessione, non obstante quod Confessarius agnoscat complicem? *ibid.*
65. An detur confessio valida, sed informis, non solum respectu examinis, sed etiam respectu doloris? *ibid.*
66. An qui solum meminit se peccasse mortaliter, nescit tamen speciem peccati, possit tantum illud in genere confiteri, non se accusando de aliquo peccato in particulari? *ibid.*
67. Additiones ad tract. de circumstantiis in confessione non necessariò explicandis? *ibid.*
68. An excipiendam confessionem sufficiat rati habitio de presenti? 92
69. An teneatur præuenire confessionem qui timet, quod quando obligabit confessio, non erit copia Confessarij? *ibid.*

70. An satisfactio Sacramenti Pœnitentiæ causet gratiam ex opere operato, & an illam adimplere in peccato mortali, sit peccatum mortale? *ibid.*
71. An non solum in articulo, sed etiam in periculo mortis possit quis eligere Confessarium non approbatum pro omnibus peccatis, & censuris referuatis? *ibid.*
72. An simplex Sacerdos possit absoluere à censuris, & casibus referuatis omnes parturientes tanquam constitutas in periculo mortis? 93
73. An Confessarius absolvens à casibus Episcopo referuatis sine prætextu alicuius priuilegij, incidat in excommunicationem, & alias pœnas Decreti Clement. VIII. *ibid.*
74. An pœnitens qui à Superiore fuit absolutus à peccatis referuatis tantum, teneatur postea ista cum alijs Sacerdoti inferiori confiteri? *ibid.*
75. An quis in Paschate teneatur confiteri peccata venialia, vt adimpleat præceptum, si mortalia quæ habet ratione alicuius periculi, vel alterius infamiae minime confiteri possit. *ibid.*
76. An Superior, vel quiuis alius possit negare suffragium illi, cuius defectum scit solum per confessionem, quando suffragatur secretò; vbi multa de sigillo confessionis? 94
77. An Sacerdos ante consecrationem teneatur confiteri, si sine nota possit, & quid de laico ad linteam altaris parato communicare? 95
78. An absolutio obtenta bona fide à peccatis tantum, & non à censuris sit valida, si pœnitens sit innotatus aliqua excommunicatione etiam referuata? *ibid.*
79. An si proprius Sacerdos iniuste neget licentiam alteri confitendi peccata, confessio facta alteri sit valida? *ibid.*
80. An si pœnitens labore ignorantia, debeat Confessarius illum admonere, si fructus non speratur? 96
81. An si quis, v.g. in Natiuitate confessus est, teneatur postea confiteri, si sequente Paschate à communionem accipiendam impediatur. *ibid.*
82. An Confessarius possit imponere pœnitentiam omnino liberam faciendam arbitrio pœnitentis? *ibid.*
84. An sit conueniens aliquando imponere pœnitentiam implendam per opus aliàs præceptum? 97
85. An satisfactio Sacramentalis facta in peccato reuiuiscat cum homo resurgit per contritionem subsequentem? *ibid.*
86. An qui dixit Confessario, se velle apud eum confessionem generalem facere, teneatur postea ei aperire omnia peccata mortalia? *ibid.*
87. An si pœnitens non vult dare licentiam Confessario, vt ei aperiat defectum commissum in confessione, possit illum aperire? *ibid.*
88. An si dicat in confessione, commisi graue peccatum in materia castitatis cum soluta? 98
89. An sufficiat, vt meretrix inueterata in confessione tantum manifestet tempus eius officij? *ibid.*
90. An qui pluries vouit, vel pluries iurauit facere aliquam rem, frangatque votum, seu iuramentum, teneatur hoc in confessione aperire? *ibid.*
91. An pœnitens qui confessus est de peccato dubio, si postea sciat certò, vel probabiliter illud peccatum commississe, vel fuisse mortiferum, teneatur iterum illud confiteri? *ibid.*
92. An qui non adimplet pœnitentiam in tempore à Confessario præfixo, peccet mortaliter? 99
93. An Medicus teneatur derelinquere infirmum nolentem confiteri? *ibid.*
94. Quomodo intelligenda sint illa verba, *plus vel minus*, quando pœnitentes se accusant de numero peccatorum? *ibid.*

95. An circumstantia interruptionis actus interni sit in confessione toties, quoties exprimenda? 100
96. An mendacium de veniali peccato, quod est totalis materia confessionis, sit peccatum mortale? *ibid.*
97. Quam sit necessaria ad tollendos Confessarium scrupulos, in imponendis paruis pœnitentiis apponere post absolutionem illam clausulam, *quidquid boni feceris, aut mali sustinueris.* 101
98. An in articulo mortis etiam post confessionem factam, tamen cum attritione cognita, teneamur elicere, & habere actum contritionis omnium mortalium, quæ in vita commisimus? *ibid.*
99. Quam parè, & cautè se gerere debeant Confessarij in interrogationibus aliquorum peccatorum cum mulieribus? *ibid.*
100. An confessio sacramentalis iniuncta singulis mensibus possit ultra differri? 102
101. An coitus sodomiticus inter masculos in primo, & secundo gradu habeat etiam malitiam incestus, & sit in confessione aperiendus? *ibid.*
102. An si quis culpabiliter omittat modicam iniunctam pœnitentiam, peccet mortaliter, etiam si sit imposita propter peccata? *ibid.*
103. An Confessarius secularis vnius Episcopus possit absoluere pœnitentem alterius Episcopus à casibus referuatis? 103
104. Quidam habebat casum referuatum cum excommunicatione annexa, & urgente necessitate celebravit, quæsiuit an tenebatur in dicto casu confiteri sacerdoti inferiori? *ibid.*
105. An si Confessarius habeat euidentiam, quod pœnitens fecerit tale peccatum, & si non sit confessus, debeat illum absoluere? *ibid.*
106. Quis ex deuotione recitabat singulis diebus officium Beatæ Virginis, qui postea habuit pœnitentiam recitandi per annum singulis diebus tertiam partem coronæ eiusdem Beatæ Virginis, quæsiuit à me an satisfaceret dictæ pœnitentiæ cum recitatione supradicti officij? *ibid.*
107. An si quis probabiliter iudicat se non peccasse mortaliter, vel iam esse confessum tale peccatum, si probabiliter etiam iudicat contrarium, teneatur confiteri? 104
108. Quidam puer vsque ad 13. annum non se accusauit de ordinariis pollutionibus, quas faciebat, sciens postea hoc esse peccatum mortale, dubitatum fuit à multis Confessariis, an teneatur repetere omnes confessiones? *ibid.*
109. In quodam Monasterio Monialium quidam Confessarius inter audiendas confessiones aliquando dormiebat, vnde non intelligebat aliqua peccata, quæsiuit à me postea an dictæ confessiones essent repetendæ? *ibid.*
110. An Parochus possit exponere ad confessiones audiendas approbatos à quocunque Episcopo? 105
111. An si pœnitens absque necessitate manifestauit complicem in confessione, teneatur Confessarius occultare tale peccatum sub sigillo confessionis? *ibid.*
112. An qui inuenit chartam, in qua scripta erant alicuius peccata, teneatur illa abscondere sub sigillo confessionis? *ibid.*
113. An liceat Confessario interrogare de complice in confessione, in ordine ad ipsius correctionem, & illam facere ex licentia pœnitentis? 106
114. An circumstantia scandali indirectè voliti sit in confessione aperienda? *ibid.*
115. An Confessarius possit imponere sub pœnitentia, quod sacra Eucharistia non suscipiatur? 107
116. An quando quis iterum confitetur peccata iam con-

116. An teneatur elicere nouum actum contritionis? *ibid.*
117. An sola attritio in homine iusto sit sufficiens ad remissionem peccatorum venialium extra sacramentum Pœnitentiæ? 108
118. An moriens absente Confessario teneatur reuocare in memoriam omnia peccata, vt de illis postea eliciat actum contritionis? *ibid.*
119. An ad effectum Sacramenti sufficiat implicitem propositum de cetero non peccandi, quod in ipsa deestatione peccati virtualiter continetur? *ibid.*
120. An quis satisfaciat præcepto Ecclesiæ cum confessione voluntariè nulla, quia sine dolore proposito, &c. 209
121. An qui bona fide confitetur Confessario valdè ignoranti, teneatur postea dictam confessionem iterare? *ibid.*
122. An sit iteranda confessio facta cum Confessario, qui cum falsa licentia Ordinarij excipiat aliorum confessor es? *ibid.*
123. An Conf. sarius si neque in confuso statum pœnitentis recordetur, & illum absoluat, absolutio sit valida? 110
124. Quis in confessione Paschatis omisit aliqua peccata per obliuionem, & postea statim de illis recordatur, quæritur an teneatur illa statim confiteri? *ibid.*
125. An quis in Paschate teneatur confiteri peccata venialia, saltem si habeat mortalia, quæ ex iusta causa non debeat aperire Confessario? *ibid.*
126. An peccata venialia sint confitenda, quando requiritur confessio ad Iubilæum comparandum? *ibid.*
127. An esset absoluentus, qui sine causa præberet Confessario peccata sua scripta, & de illis illo præsentate accusaret? 111
128. An in Paschate, vel in articulo mortis, teneatur per scriptum confiteri, qui alio modo non potest? *ibid.*
129. An in articulo mortis teneatur confiteri per interpretem, si quis alio modo non potest? *ibid.*
130. An qui in Paschate non impleuit præceptum confessionis, teneatur primo quoque tempore confiteri? 112
131. In quibus casibus confessio erit valida, & tamen non integra materialiter? *ibid.*
132. An quis peccet, qui duos Confessarios habens, eorum vni prius confitetur mortalia, alteri postea solum venialia? *ibid.*
133. Laicus quidam absoluit ab excommunicatione morientem, quæritur an absolutio sit valida, ita vt in loco sacro defunctus sepeliendus sit? *ibid.*
134. An si pœnitens eliciat actum doloris, post narrata peccata ante absolutionem recipiat Sacramentum pœnitentiæ? 113
135. An omittens per vnum annum confessionem toties peccet, quoties non confitetur oblata confitendi opportunitate? *ibid.*
136. An qui non implet pœnitentiam grauem impositam pro venialibus, vel quod sæpius solet euenire, pro mortalibus aliis confessis, peccet mortaliter? *ibid.*
137. An Confessarius possit commutare pœnitentiam præseruatiuam ab alio Confessario impositam? 114
138. An concubitus viri Christiani cum muliere Infideli, Turca, Iudæa, Hæretica, &c. sit circumstantia in confessione aperienda? *ibid.*
139. An si frigidus vel Eunuchus haberet concubitum cum muliere, deberet hanc circumstantiam aperire in confessione? *ibid.*
140. Vtrum copula vxoriciæ, vel adulteri cum promissione matrimonij sit circumstantia in confessione aperienda? *ibid.*
141. An sit necessarium in confessione explicare, si quis peccauit scienter, an ignorantia culpabili? 115
142. An vicarius Episcopi, si habet potestatem subdelegandi, possit absolui ab alio, si incidit in casum reseruatum à suo Episcopo? 116
143. An qui vi, & metu, vel fraude, & dolo, aut alio quocunque casu inter infideles exterius fidem negans, corde tamen illam recipiens, possit postea inter Christianos rediens absolui à quocunque Confessario ordinario approbato, & quid de blasphemantibus hæreticaliter inter Christianos? *ibid.*
144. An Confessarius hinc Panormi ab Episcopo approbatus possit Panormitanum absoluerè Romæ, Neapoli, vel alijs locis extra Dioccesim? 117
145. Quis absolutus fuit virtute Iubilæi, quod postea non lucratus est, quæritur, an peccata oblita reseruata possit postea cuiunque Confessario confiteri? *ibid.*
146. An post Concilium Tridentinum Parochi possint exponere ad confessiones suorum subditorum audiendas simplicem Sacerdotem ab Episcopo non approbatum? 118
147. Quis die Sabathi accessit ad confitendum, sed ob angustiam temporis Confessarius distulit confessionem post transactum Iubilæum, quæritur an possit absolui à casibus reseruatis post tempus elapsi Iubilæi commissis. *ibid.*
148. An si quis suscipiat sacram Eucharistiæ in peccato mortali, vel faciat confessionem sacrilegam, lucretur postea Iubilæum, si in vltima Iubilæi periodo per actum contritionis sit in gratia? *ibid.*
149. An Confessarius virtute Iubilæi possit absoluerè à casibus Episcopo reseruatis? 119
150. Quis consequutus est Iubilæum, non tamen est confessus, quia peccati mortalis sibi conscius non erat, quæritur an transacto Iubilæo à peccatis reseruatis ante illud commissis & oblitis absolui possit? *ibid.*
151. Quis lucratus est Iubilæum Messanæ, postea negotiandi causa Panormum venit, vbi Iubilæum celebratur, quæritur, an possit illud lucrari & Confessarius à peccatis reseruatis de nouo incurris illum possit absoluerè? *ibid.*
152. Quis noluit lucrari Iubilæum, & in secunda hebdomada die Sabathi à Deo inspiratus mutat propositum, quæritur an possit absolui à reseruatis, & lucrari Iubilæum? 120
153. Quis ieiunauit, & visitauit Ecclesias in prima hebdomada Iubilæi, postea in secunda die Dominica vult confiteri, & communionem sumere, quæritur, an ita lucretur Iubilæum, & Confessarius possit illum à peccatis, & censuris reseruatis absoluerè? *ibid.*
154. An quicunque Confessarius ab Ordinario approbatus possit tempore Iubilæi absoluerè Mortales à peccatis, vel à casibus, & censuris reseruatis? *ibid.*
155. An quando adest periculum obliuiscendi multa peccata, teneatur quis iure diuino confiteri etiam ante annum? *ibid.*
156. An Parochus qui residet in sua Parochia, sed non per seipsum, sed per alios administrat sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ, &c. peccet mortaliter, & teneatur fructus restituere? 121
157. Quis in die ieiunij sæpius comedit carnes, & lacticiam, quæritur an distincta peccata commiserit, & in confessione aperienda? *ibid.*
158. An si Episcopus reseruando absolutionem alicuius excommunicationis Summo Pontifici, possit hoc non obstante Metropolitanus in casibus sibi permissis eam elargiri? 122

159. An

159. An in peccato sodomie teneatur quis exprimere in confessione an fuerit agens, vel patiens, vel gradus cognationis carnalis? *ibid.*
160. Vtrum Parochus, v.g. Messanensis, possit ex licentia Parochi Panormitani confessionem Panormitanorum in eius Parochia recipere absque approbatione Archiepiscopi Panormitani? *ibid.*
161. An in iactantia de peccato mortali sit in confessione explicanda species peccati, & circumstantiæ? *ibid.*
162. An sit peccatum necessariò in confessione explicandum, si quis fecit aliquid contra conscientiam distantem illud confusè, vt peccatum, non determinata materia particulari, nec vnde possit deduci, an sit mortale, vel veniale? 123
163. An si quis vno continuato sermone in eadem re peieret, sufficiat vt in confessione dicat se falsum iurasse? *ibid.*
164. Vtrum in eodem actu possint dari plures malitiæ solo numero distinctæ, & in confessione aperiendæ? *ibid.*
165. An ignorantia vincibilis mysteriorum fidei, sit speciale peccatum in confessione explicandum? 124
166. An si quis mæchatus est in Sacristia alicuius Ecclesiæ, teneatur in Confessione hac circumstantiam explicare? 125

DE EXTREMA VNCTIONE.

167. An Sacerdos tempore pestis possit inungere infirmum non digito, sed virga oblonga, vt eius contactum fugiat? *ibid.*
168. An tempore pestis possit Sacerdos inungere vnam tantum partem, dicendo consuetam formam? *ibid.*
169. An puer sit vngendus Sacramento sub conditione, quando dubitatur, si habeat ysum rationis? *ibid.*
170. An sacramentum Extremæ vnctionis sit suscipiendum sub onere peccati mortalis, & illud sub eodem onere teneatur Sacerdos ordinarius in tempore necessitatis ministrare? *ibid.*
171. An moribundus sensu carens sit inungendus tempore interditi, non valens alia sacramenta recipere, si non habeat Bullam Cruciatæ? 126
172. Vtrum adulto in articulo mortis recenter baptizato, sit illi sacramentum Extremæ vnctionis ministrandum? *ibid.*
173. Quotempore sit danda infirmis vnctio extrema? *ibid.*
174. An Parochus teneatur tempore pestis ministrare Extremam vnctionem, & Eucharistiæ cum periculo vitæ? *ibid.*
175. An forma deprecatia in sacramento Extremæ vnctionis sit de necessitate Sacramenti? 127
176. Quidam Sacerdos vnxit infirmum cum oleo veteri, quæritur an peccauerit mortaliter? *ibid.*
177. An vna gutta olei sit sufficiens in vnaquaque vnctione ad conferendum sacramentum Extremæ vnctionis? 128
178. An supradictæ vnctiones faciendæ sint in modum Crucis, saltem ex necessitate præcepti? *ibid.*
179. Quando sacramentum Extremæ vnctionis conferat gratiam? *ibid.*
180. An qui in forma Extremæ vnctionis omitteret illa verba, *per suam piissimum misericordiam*, conficeret Sacramentum? *ibid.*
181. An Parochus si cognoscat per confessionem puerum nunquam actualiter peccasse, teneatur ministrare Extremam vnctionem? *ibid.*

Antonini Diana Resol. mor. Pars I II.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

182. An si quis bona fide ordinatur ante legitimam ætatem, incurrat suspensionem, & celebrando irregularitatem? 129
183. An Clerici sacris ordinibus initiati peccent mortaliter, si non deferant habitum clericalem, & coronam in capite? *ibid.*
184. An ordinatus cum patrimonio ficto, vt pote donato, & post ordines illud restituat donanti, incurrat in suspensionem, & teneatur postea illud restituere? *ibid.*
185. An ordinatus debeat de necessitate Sacramenti tangere hostiam, vel aliam materiam ordinis? 130
186. Quidam suscepit ordinem Presbyteratus, & in calice non fuit vinum appositum, quæritur an Sacramentum fuerit inualidum, & sit denuò ordinandus? *ibid.*
187. De materia ordinis Presbyteratus. *ibid.*
188. De materia ordinis Diaconatus. 131
189. De materia ordinis Subdiaconatus. *ibid.*
190. An Episcopus possit dispensare in interstitiis, quando ordinat aliquem familiarem suum? *ibid.*
191. An si in Dimissoria concedatur licentia ordinandi à quocunque Episcopo in propria Diocesi ordinante, possit quis ordinari ab Episcopo in aliena Diocesi de licentia Ordinarij loci ordinationem exercente? *ibid.*
192. An si quis suscepit ordinem sacrum ante legitimam ætatem, vel sine literis dimissorijs, vel extra legitima tempora, incidat in suspensionem? 142
193. An ordo per vim, & metum susceptus impediatur, & dirimat matrimonium? *ibid.*
194. An Episcopus primam tonsuram conferens sine proprijs Episcopi licentijs, incurrat pœnam suspensionis latam in cap. eos. de tempor. ordin. in 6. *ibid.*
195. An Diaconus, & Subdiaconus peccent mortaliter, frequenter canentes Epistolam, & Euangelium in peccato mortali? *ibid.*
196. An Acolythi, qui solenniter cereos ferunt in peccato mortali, peccent mortaliter? 133
197. An Concionatores prædicantes in peccato peccent mortaliter, etiamsi peccatum sit occultum? *ibid.*

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

198. Quis commisit adulterium cum promissione facta contrahendi post obitum viri, quæruit postea, an contraxerit impedimentum? *ibid.*
199. An contrahentes matrimonium in peccato mortali peccent dupliciter? *ibid.*
200. An coniux excusetur à peccato mortali, si voluntariè delectetur in commotione sensitua orta ex imaginatione coniugis absentis? *ibid.*
201. An femina quæ contraxit matrimonium cum viro improporcionado, vel aliquantulum debili, vt facilius pateat auditus, teneatur pati incisionem, si commode potest? 134
202. An nuptiæ sint prohibitiæ in die Sabathi ante Aduentum? *ibid.*
203. An qui post votum Religionis, vel castitatis corrumpit feminam sub pacto coniugij, teneatur illam ducere? *ibid.*
204. Notabilia quædam circa coitum coniugalem? 135

105. An

205. An in sponsalibus sufficiat consensus fictus? *ibid.*
 206. Quidam contraxit sponsalia, & postea adimplere noluit, quæritur an sit per censuras compellendus? *ibid.*
 207. An sponsalia dissoluantur per solum ingressum Religionis, vel sit expectanda professio? *ibid.*
 208. An peccet, qui contraxit sponsalia, si suscipiat sacros Ordines? *ibid.*
 209. Vtrum ex matrimonio valido dissoluantur sponsalia? 136
 210. An si post sponsalia cum prima, sequantur sponsalia cum secunda vna cum copula, dissoluantur prima? *ibid.*
 211. An in contractu sponsaliorum valide apponatur pena persolvenda ab iniuste resiliente? *ibid.*
 212. An pactum appositum in contractu matrimoniali, vel sponsalibus, quod vir perpetuo habitet in domicilio vxoris, sit validum? *ibid.*
 213. An ne proles multiplicetur, cessante incontinentiæ periculo, sit peccatum mortale non reddere debitum? 137
 214. An vt mulier transire possit ad secundas nuptias sufficiat præsumptio verisimilis, & probabilis de morte viri? *ibid.*
 215. An coniugatus si seipsum tangat propter voluptatem captandam absque pollutionis periculo, peccet mortaliter? *ibid.*
 216. An coniuges vtentes copula causa voluptatis peccent venialiter? *ibid.*
 217. An in aliquibus casibus tactus, oscula, &c. sint licita inter coniugatos cum periculo pollutionis? *ibid.*
 218. An coniuges peccent venialiter, si exerceant actum conjugalem causa valetudinis conservandæ? 138
 219. An coniuges peccent etiam venialiter, si actum matrimonialem exerceant causa vitandæ fornicationis? *ibid.*
 220. An vir possit irritare omnia vota vxoris? *ibid.*
 221. An quis ex vi denunciationum teneatur denunciare impedimentum matrimonij occultum, quod non potest probare? *ibid.*
 222. An si sponsalia communi consensu dissoluantur, oriatur hoc non obstante ex eis impedimentum publicæ honestatis? 139
 223. An possit maritus tuta conscientia interficere vxorem in adulterio deprehensam? *ibid.*
 224. An sit licita inter coniuges delectatio de copula cogitata vt præsentis, quando ipsa copula est illis interdita ob aliquam causam? *ibid.*
 225. An sit peccatum mortale si coniuges inter se tangant, & osculentur pudenda propter solam voluptatem? 140
 226. An tactus, & oscula sint licita inter coniugatos, etiam si ex illis prævideatur sequutura distillatio? *ibid.*
 227. An coniuges etiam sine peccato veniali ne seminatio noceat saluti, vel ob aliam iustam causam possint ceptam copulam abrumpere? 141
 228. An si deprehensus in stupro offerat matrimonium, ne prodatur iustitiæ, non obstante tali metu teneatur illud matrimonium in conscientia adimplere? *ibid.*
 229. An in matrimonio ex metu graui contracto, possit resiliere, qui liber à metu est, nec particeps illius fuit? *ibid.*
 230. An matrimonium ex leui metu contractum valeat iure naturali, & positiuo? 142
 231. An sponsi rus profecti recreationis causa possint ibi matrimonium contrahere? *ibid.*
 232. An validum sit matrimonium, cui proprius Parochus vnus contrahentis assistit in Parochia alterius sibi non subditi? *ibid.*
 233. An Parochus excommunicatus assistens matrimonio peccet? 143
 234. An propter magnam necessitatem possit contrahi aliquando matrimonium sine præsentia Parochi? *ibid.*
 235. An denunciations faciendæ sint in vtriusque parochia, in qua diutius commorati sunt sponsi, vel sufficiat illas facere in Parochia, in qua breui tempore commorantur? *ibid.*
 236. An prætermittere vnam de dictis denunciationibus sit peccatum mortale: vbi plura de denunciationibus? *ibid.*
 237. An Ordinarius possit dispensare, vt omittantur denunciations, & quid intelligendum sit nomine Ordinarij in Concil. Trident. *sess. 24. de matrim. cap. 1.* 144
 238. An saltem Vicarius Episcopi possit dispensare, ne ex iusta causa denunciations efficiantur? *ibid.*
 239. An quando contrahentes sunt ex diuersis Diocesisibus, & Ordinarius vnus dispensat in denunciationibus, sufficiat hoc, ne fiant in Parochia alterius? *ibid.*
 240. An sit peccatum saltem veniale consummare matrimonium, antequam recipiant benedictionem Ecclesiæ? 145
 241. An si omittantur denunciations, matrimonium sit validum? *ibid.*
 242. An non obstante copula violenter extorta intra bimestre possit femina, quæ vim passa est, contradicente viro, ad Religionem transire? *ibid.*
 243. An vir consentiens, vt vxor Religionem ingrediat, ipse etiam ingredi debeat, & an sufficiat si summat habitum Equitum D. Ioannis? *ibid.*
 244. An si vnus promittat matrimonium, & alius acceptet, non tamen re promittendo maneat promittens obligatus? 146
 245. Quando teneatur implere, qui contraxit sponsalia, nullo præfixo termino? *ibid.*
 246. An sponsalia impuberum ita firmentur iuramento, vt neutri liceat pubertatem adepti resiliere? *ibid.*
 247. An qui sicetè contraxit matrimonium, iterum teneatur verè, & ex animo contrahere? 147
 248. An saltem peccet venialiter, qui loqui valens contraheret matrimonium per signa, & nutus? *ibid.*
 249. An procuratore misso ad contrahendum, si mandans in amentiam incidat, matrimonium sit validum? *ibid.*
 250. An matrimonium inter absentes contractum per procuratorem, vel per literas coram parochia, & testibus sit Sacramentum. 148
 251. Quanam sit materia, & forma huius Sacramenti? *ibid.*
 252. An si coniux infidelis velit permanere cum coniuge fideli sine iniuria creatoris, & scandalo, possit hoc non obstante coniux fidelis nouum matrimonium inire? *ibid.*
 253. An matrimonium infidelium cum ambo baptizantur, fiat Sacramentum, eisque gratiam conferat? 149
 254. Quanam est minister Sacramenti matrimonij? *ibid.*
 255. An inter fideles possit esse matrimonium, quod non sit Sacramentum? 150
 256. An si Parochus intellecto consensu contrahentium non dicat, *Ego vos coniungo in nomine Patris, &c.* peccet mortaliter? *ibid.*
 257. An propter adulterium occultum valeat quis, secluso scandalo, vxorem in foro conscientie dimittere? *ibid.*
 258. An

258. An matrimonium contractum sine præsentia parochi, & testium, transeat saltem in sponsalia de futuro? 151
 259. An impedimenta criminum sint per disuetudinem sublata? *ibid.*
 260. Quis in Ecclesia instar patrini tenuit puerum in domo iam baptizatum, quæritur, an contraxerit impedimenta Catechismi? *ibid.*
 261. Quis libidinis causa rapuit virginem, & illa adhuc in sua potestate existente cum illa matrimonium contraxit, quæritur an fuerit validum? 152
 262. An affinitas ex copula fornicaria contracta, impediatur matrimonium, post baptismum contrahendum? *ibid.*
 263. An coniux infidelis, qui fidelem coniugem sequi noluit, possit nouum sibi coniugem eligere? *ibid.*
 264. An coniux infidelis volens post baptismum contrahere matrimonium, teneatur requirere consentium coniugis infidelis in remotissimis partibus habitantis? *ibid.*
 265. An orationes, & cæremoniæ, quæ pro secundis nuptiis destinatæ sunt, possint tempore prohibito Aduentus, & Quadragesimæ ministrari? 153
 266. An tempore Aduentus, & Quadragesimæ sit peccatum mortale traducere sponsam solenniter in domum sponsi, & conuiuia solennia facere? *ibid.*
 267. An licetè contrahatur matrimonium tempore interditi? *ibid.*
 268. An qui matrimonium contrahit cum excommunicato, peccet mortaliter? 154
 269. An matrimonium Catholici cum hæretico sit licitum cum periculo peruersionis, quando iam ex magna aliqua causa contrahitur? *ibid.*
 270. An quando aliqui pro aliis præsentibus, & tacentibus contrahunt sponsalia, horum taciturnitas sit signum sufficiens interni consensus? *ibid.*
 271. An quando parentes, & tutores pro filiis, & pupillis absentibus contrahunt sponsalia, & hi postea id scientes non contradicunt, cenentur consentire? 155
 272. An quod dictum est de sponsalibus, dicendum sit de matrimonio, videlicet vt sit validum, si illud parentes contrahunt præsentibus, & tacentibus filiis? *ibid.*
 273. An maior vsus rationis requiratur ad contrahenda sponsalia, quam ad peccatum mortale? 156
 274. An septennium requiritur ad contrahenda sponsalia, opus est, vt sit omnino completum? *ibid.*
 275. An sit peccatum mortale contrahere sponsalia ante septennium completum? *ibid.*
 276. An contrahere matrimonium ante legitimam aetatem sit peccatum mortale? *ibid.*
 277. An sit peccatum mortale contrahere matrimonium in ultimo die, quo completur legitima ætas? 157
 278. An sponsalia metu graui contracta valida sint, si iuramentum accedat, vel iuramentum saltem obseruandum sit, donec relaxetur? *ibid.*
 279. An Episcopi possint prohibere, ne matrimonia domi contrahantur? 158
 280. An qui prius votum Religionis, aut castitatis emisit, virginemque desorauit cum promissione matrimonij, teneatur ad matrimonium, vel potius ad votum? *ibid.*
 281. An habens votum religionis, seu castitatis peccet mortaliter contrahendo matrimonium animo ingrediendæ religionis, antequam consummet matrimonium? *ibid.*
 282. An quis puber factus possit statim resiliere à sponsalibus, non expectata alterius pubertate? *ibid.*
 283. An sponsa possit resiliere a sponsalibus, quando sponsus permittit se ab alia impudicè tangi per oscula, amplexus, &c. 159
 284. An liceat vtrique sponso à sponsalibus resiliere, quando vterque fornicationem commisit post sponsalia? *ibid.*
 285. An si sponsa tempore sponsalium pulchra esset, dissoluantur sponsalia ea effecta notabiliter deformi? *ibid.*
 286. An nulla dotis promissione præuia possint dissolui sponsalia ob paupertatem sponse superuenientem? 160
 287. Vtrum sponsus possit contrahere matrimonium, quando aliquo occulto vitio laborat, cuius si alter conscius esset, posset iuste à sponsalibus resiliere, *ibid.*
 288. An impuberes possint resiliere à sponsalibus iuramento firmatis, postquam ad annos pubertatis peruenerint? *ibid.*
 289. An deficientibus hominibus secularibus teneretur religiosi contrahere matrimonium? 161
 290. An sponsalia inter consanguineos inita cum conditione, si Papa dispensauerit, sint valida, & obligent in conscientia impetrata dispensatione? *ibid.*
 291. An matrimonium initum sub conditione honesta per verba de presenti, vt contraho tecum, si pater tuus voluerit, adueniente conditione efficiatur validum absque alio nouo consensu? *ibid.*
 292. Vtrum ad reualidandum matrimonium sicetè contractum sufficiat adhibere consentium post longum tempus? 162
 293. Vtrum sit validum matrimonium contractum cum falso errore alicuius impedimenti? *ibid.*
 294. An Parochus teneatur sub mortali interrogare sponsos de muro consensu? *ibid.*
 295. An qui bona fide contraxit postea dubitans de valore matrimonij, & adhibens diligentiam non confitet veritatem, possit adhuc non solum reddere, sed etiam petere debitum? *ibid.*
 296. Vtrum coniux teneatur reddere debitum alteri peccati cum peccato veniali, v. g. quoad situm, &c. 163
 297. An contrahere cum impedimento dirimente sit duplex peccatum mortale. *ibid.*

TRACTATUS V.

Miscellaneus.

- RESOL. I. **A**N in rebus venereis detur paruitas materie? *ibid.*
 2. An si vidua, sponsa de futuro et naturaliter delectetur de copula præterita, & futura, peccet mortaliter. 164
 3. An chirurgus expertus, dum medetur pudendis feminarum, in pollutionem consentire, poterit se tali periculo obicere. cum determinatione tamen non consentiendi. Idem quæritur de Parochia in confessionum auscultatione? *ibid.*
 4. An sit peccatum mortale falsum crimen obicere testi, falsum aut contra ordinem iuris testanti. 165
 5. An si quis in die veneris delectetur sensibili delectatione de esu carnis mente concepto, perinde ac si eas re ipsa comederet, peccet mortaliter? *ibid.*
 6. An comedentes, vel bibentes absque necessitate ob solam voluptatem captandam, peccent venialiter? *ibid.*
 7. An peccet venialiter, si quis ob vitanda grauius tormenta, sibi falsum crimen imponit, etiam cum iuramento æquiuocatione vtens? *ibid.*
 8. An sit peccatum mortale, si in omnibus diebus festiuis quis exerceat, v. g. per median horam aliquod opus feriale? *ibid.*
 9. An Episcopus possit instituere diem festum alicuius Beati nondum canonizati? 166

10. An compensatio in foro conscientie sit valida, etiam si ad sine alij creditores anteriores? *ibid.*
11. An liceat procurare abortum ad vitandum periculum vitæ, & infamie alicuius puellæ prægnantis? 167
12. Quis sciens accessit ad consanguineam vxoris suæ, ignorabat tamen prohibitionem, & poenam iuris, quaeritur an stante dicta ignorantia cogat dispensatione ad petendum debitum? *ibid.*
13. An ignorantia vincibilis iuris, vel facti excuset ab incurfione censurarum, & aliarum poenarum? 168
14. In quadam ciuitate huius regni quidam percussit Clericum publicè, & notorie, quaesierunt statim à me, an esset vitandus? *ibid.*
15. An mulier peccet mortaliter mingendo, statim post copulam ad emittendum semen? *ibid.*
16. An si aliqua tentatio carnis notabilis sit, quis teneatur tunc orare, unde hoc minimè faciens duplex peccatum committat si venerit, v.g. delectetur. 169
17. An sit peccatum mortale scilicet contra charitatem detegere peccatum notorium facti, vel iuris in alio loco, vbi ignorabatur, & in quem facile eius fama non erat peruentura? *ibid.*
18. An peccet offerens alicui occasionem peccandi propter aliquem bonum finem? *ibid.*
19. Aliqua notabilia, & practicabilia circa crimen incestus? *ibid.*
20. An solus metus reuerentialis sine minis, aut alicuius grauis mali timore, censetur cadere in virum constantem, & idem quaeritur de precibus importunis? 170
21. An si pollutio incepta in somnis, sit reprimenda in vigilia sub onere peccati mortalis? 171
22. Quidam vir nobilis comedens quosdam cibos calidos, & accumbens in lecto incidit in pollutionem, quaesierunt à me an teneretur aliter decumbere, & cibos illos non comedere, poterat enim sine aliquo damno à supradictis abstinere? *ibid.*
23. An Episcopus iure ordinario possit dispensare in lege Concilij, seu Summi Pontificis, quoties facultas dispensandi non admittit? 172
24. An si quis vouit se quotidie recitare B. Virgini *Pater*, & *Aus*, vel vnum *Salue Regina*, & per annum, v.g. non recitet, peccet mortaliter? *ibid.*
25. Aliqua practicabilia circa votorum dispensationem, & commutationem. *ibid.*
26. An vouens omnibus circumstantiis attentis dubius manens, an votum emissum sit intuitu temporis, teneatur illud adimplere? 173
27. An Sacerdotes in domibus suis priuatim audientes lectorem legum, incidant in excommunicationem? *ibid.*
28. Aliquis narrat peccata alterius audita, & expressè asserit se nihil certè scire, sed tantum recensere, quæ audit; quaeritur an peccet mortaliter? 174
29. An qui falsum dicendo alterum infamauit, teneatur si opus sit, iurare se falsum dixisse? *ibid.*
30. Ad quid teneatur, qui verum dicendo, occultum crimen alicuius propalauit, illum infamando? *ibid.*
31. An quando ex leuibus indiciis, quis temerè, & voluntariè de proximo suspicatur, peccet mortaliter? 175
32. An si quis narret alicui amico iniuriam sibi ab aliquo secretè illatam ad leniendum dolorem, peccet mortaliter? *ibid.*
33. An qui occultum crimen sine iusta causa manifestat vni, vel duobus viris prudentibus, quos scit non euulgaturos, peccet mortaliter? 176
34. An infamator criminis occulti teneatur restituere famam tantum apud suos auditores, licet ipse auditum crimen aliis notum fecerit? *ibid.*

35. An qui audit detrahentem aliorum crimina, peccet mortaliter? *ibid.*
36. An Christiani remigantes in tiremibus Turcarum, peccent mortaliter, & incidant in excommunicationem, vbi & plures alios casus explanatos inuenies? *ibid.*
37. An licitum sit suadere minus malum ad euitandum maius? 177
38. An consentiente filio possit pater illum castrare, vt voce, & cantu Ecclesie deteruiat? 178
39. An donatarius peccet, & teneatur ad restitutionem, quando scit donationem fieri cum damno creditorum, etiam si ab ipsis intra annum non reparatur? *ibid.*
40. An si quis à fure emente pecunias furtiuas bona fide accepit, easque cum propriis commiscuit, teneatur ad restitutionem dictarum pecuniarum domino comparente? *ibid.*
41. An si quis rem alienam à fure bona fide empram, maiori deinde pretio vendidisset, teneatur restituere domino illud plus, in quo locupletior factus est? *ibid.*
42. An vendens bona fide rem alienam eodem pretio, quo emerat, teneatur pretium vero domino restituere? 179
43. An bona fide consumens res consumptibiles vniuerso vsu, teneatur vero domino restituere, quatenus locupletior euasit fur, non impotens ad restituendum? *ibid.*
44. An qui à minoribus per ludum, aut similem contractum aliquid acquisierunt, teneatur illud restituere? *ibid.*
45. An iudex peccet expediendo pecunia mediante vnus causam ante alios, si litigantes iure temporis æqualiter gaudeant? *ibid.*
46. An hodie explicita fides Incarnationis Christi, & Sanctissimæ Trinitatis sit adultis necessarium medium ad salutem? 180
47. An si quis consilio suo confirmauit furem, vel horratu suo causa fuit, vt citius furaretur, teneatur ad restitutionem? *ibid.*
48. An fideles ordinarij teneantur explicitè scire, & credere Mysterium Circumcisionis Christi, Aduentus Magorum, Missionis Spiritus sancti, Communionis Sanctorum, & omnia Ecclesie Sacramenta? *ibid.*
49. Olim per Epistolam quaesierunt à me, an in terris Turcarum, si quis vtatur pileo Turcico cum tobalia alba, vt securus pertranseat, peccet mortaliter? 181
50. Explicantur aliqui casus, an quis teneatur propter extremam necessitatem spiritualem proximi exponere propriam vitam? *ibid.*
51. Reprobantur etiam aliqui casus, in quibus homo non teneatur exponere propriam vitam pro salute spiritali proximi. 182
52. An si reus iuridicè interrogatus neget delictum, ex cuius commissione poenam pecuniariam teneretur soluere, sit restitutioni obnoxius? *ibid.*
53. An qui precibus, vel suasionem abducit collatorem Ecclesiastici beneficij iam determinatum ad conferendum Titio, vt sibi, vel alteri minus digno conferatur, teneatur ad restitutionem? 183
54. An Custodes Portarum, Sylvarum, &c. teneantur restituere poenam pecuniariam impositam contra eos, qui certas merces exportant, vel ligna, &c. si eos non manifestent, sed dissimulent? *ibid.*
55. An acceptum pro eo, quod ex charitate solum, aut alterius virtutis obligatione erat debitum, quis teneatur restituere? *ibid.*
56. An aduocatus possit esse iudex in causa, cuius patronus fuit, & an hæres non conficiens inuentarium,

- tarium, teneatur soluere ultra vires hereditatis? 184.
57. An legatum sub conditione, v.g. si non nupserit, vel si Religionem non ingrediatur, sit validum in foro conscientie? *ibid.*
58. An legata incerta, ratione incertitudinis personæ, in foro conscientie teneatur hæres inter illos ea diuidere, si in id consentiant? *ibid.*
59. An hæres seu testamentarius in foro conscientie habeat annum ad soluenda legata? 185.
60. An in legatis soluendis sit seruandus aliquis ordo, vt in debitis? *ibid.*
61. An si quis cum teneatur ieiunare in pane, & aqua, non possit nisi sumendo parum vini, aut obsonij, sit adstrictus tali ieiunio? *ibid.*
62. An blasphemie, & iuramenta falsa inaduertenter prolata, orta tamen ex praua consuetudine blasphemandi, sint peccata mortalia? *ibid.*
63. An testes priuilegiati de iure teneantur reuelare crimen occultum tui coniuncti, si non adsunt alij testes, propter excommunicationem latam in aliquo monitorio? 186
64. An si in eo tempore, quo debet fieri prouisio per concursum, non adsint examinatores Synodales, de quibus loquitur Concilium Tridentinum, *sess. 4. c. 18.* possit Episcopus deputare alios absque Synodi celebratione? *ibid.*
65. An concursus alicuius beneficij vitietur ex eo, quod cum examinatores Synodales adhibeantur alij examinatores non Synodales? *ibid.*
66. An reus iuridicè interrogatus de homicidio commisso ob iustam sui defensionem, teneatur respondere? vbi & multos alios casus decisos inuenies; 187.
67. An irregularitas ex delicto incuratur, si delinquens noscat peccatum, sed ignorans ius positium prohibens sub dicta poena irregularitatis? *ibid.*
68. An in casu necessitatis possit quis confiteri peccata referuata, quæ habent annexam excommunicationem cum sacerdote inferiori? *ibid.*
69. An quis non incidat in excommunicationem ratione paruitatis materiae? 188
70. De priuilegio Bullæ Cruciatæ edendi carnes ex licentia vtriusque medici? *ibid.*
71. Quibus sumptibus soluenda sit eleemosyna Prædicatori? *ibid.*
72. An in dubio facti circa homicidium censendus sit aliquis irregularis? 189
73. An peregrini obligentur censuris locorum generali sententia, aut statuto decretis? *ibid.*
74. An subditi incurant excommunicationem latam per statutum in diocesi, si contra illud agant extra diocesim? *ibid.*
75. An pactum de retrouendendo appositum in fauorem emptoris census sit licitum? 190
75. An requiratur expressus, seu personalis consensus legislatoris, quod approbet consuetudinem introductam? *ibid.*
76. An Commissarij possint à singulis tantum exigere, quantum ab vno possent, si pro eo solo negotium facerent? *ibid.*
77. An laicus ratione consuetudinis, vel præsumptionis, possit esse immunis à solutione decimarum? 191
78. Aliqua additamenta ad Tractatum de Parlamento. *ibid.*
79. An Sacerdotes ducentes reum ad furcam incurant irregularitatem hortando illum, vt scalam ascendat, vel accelerando executionem iustitiæ etiam notabiliter? 192
80. An Confessarius, & responsor casuum conscientie sit irregularis, si interrogatus à Iudice, an sit obligatus ad occidendum reum, respondeat esse obli-

- gatum? *ibid.*
81. An Clericus voluntariè percussus seipsum incurat in excommunicationem Canonis *si quis suadente?* 193
82. An percussus Clericum, qui non habet beneficium, neque requisita Concilij Tridentini, incurat in excommunicationem? *ibid.*
83. Quis consuluit homicidium cuiusdam Clerici, & postea serio tale consilium reuocauit, quaeritur ex hoc homicidio sequuto an incurrit in excommunicationem, in irregularitatem, & in obligationem restituendi? 194
84. An consulens furtum, aut homicidium & dubitans an ex suo consilio sequutum sit furtum, aut mors, teneatur restituere? *ibid.*
85. An liceat conari fricationibus ad semen corruptum expellendum, etiam si inde sequatur aliqua veri seminis emissio? *ibid.*
86. An omnes milites alicuius exercitus deprædantes vrbem teneantur in solidum ad restitutionem? 195
87. An sit peccatum mortale desiderare pollutionem in somnis, aut de illa sic habita gaudere ob aliquem bonum finem? *ibid.*
88. An licitum sit aspiceret coitum bestiarum, seu verenda turpiter commota, & quid de coitu, & verendis aliorum? 196
89. Quid sentiendum de tactibus, & oculis inter solutos? *ibid.*
90. An liceat viro honorato occidere inuasorem, qui fustem, vel alapam nititur impingere, si aliter hæc ignominia vitari nequit? *ibid.*
91. An reus teneatur iudici respondere, si testium depositio non notificetur? *ibid.*
92. An qui fecit contractum vsurarium bona fide credens esse iustum, possit tantum lucrum retinere, quantum acquisiisset per contractum licitum? 197
93. An teneatur corripere aliquem in dubio, an correctio sit profutura, vel obfutura? *ibid.*
94. An ludens oppignerata fide, si aliquid perdidit, teneatur in conscientia? *ibid.*
95. An qui propter impotentiam, vel ignorantiam edicti non denunciavit intra terminum, teneatur postea denunciare? 198
96. An Milites extranei dubitantes de iustitia belli, possint sine peccato militare? *ibid.*
97. An liceat clam occidere eum qui in iudicio conatur aliquem calumniis opprimere in causa magni momenti? 199
98. An liceat Proregibus condemnare aliquem de mandato, non adhibitis solennitatibus, terminis & processu de iure necessariis? *ibid.*
99. An reus conuictus, & confessus de vno crimine teneatur respondere interrogatus de complicibus nulla infamia laborantibus? *ibid.*
100. An testis teneatur denunciare, quando scit nullum alium scire illud delictum? 200
101. An testis iuridicè interrogatus teneatur ex iustitia commutativa respondere, ita vt dicendo se nihil scire, restitutioni obnoxius sit? *ibid.*
102. An liceat instrumenta ad perfringendum catcerem reo suppeditare? *ibid.*
103. An reus, qui negauit veritatem, post iudicium finitum, etiam ad mortem damnatus, teneatur manifestare veritatem negatam? 201
104. An appellatio sit licita, si sententia lata sit à Iudice secundum opinionem probabilem, vel quod magis est probabiliorem? *ibid.*
105. An testes ratione falsi testimonij non teneantur aliquando ad restitutionem? 202
106. An reus, & testis teneatur respondere, si dubitant vtrum Iudex iuridicè illos interroget? *ibid.*
107. An promissio, seu donatio facta Ecclesie, vel ad piam

- causam ante acceptationem valeat, ita ut non possit per penitentiam reuocari? ibid.
- 108. An officia secularia vendi possint? ibid.
- 109. An qui habet licentiam à Rege officium in aliam personam transferendi possit vendere? 203
- 110. Quenam sunt causae excusantes à peccato eligentes minus dignum relicto digniori. ibid.
- 111. An examinatores synodales teneantur iudicare Episcopo digniorem, licet ipse præcipiat solum, ut ei dicant, qui, & quot sint digni, & idonei? 204
- 112. Quanta sit latitudo trium pretiorum infimi, medij, & lupreni? ibid.
- 113. An venditor non tradendo rem venditam tempore determinato, teneatur emptori ad interessè non solum intrinsicum, sed & extrinsecum? ibid.
- 114. An si venditor tradidit rem emptori, & ipse non soluit pretium, possit recipere vsuras pretij pro ratione fructuum? 205
- 115. Solent aliqui merces certo pretio vendere, quaeritur an hoc sit licitum? ibid.
- 116. An promissio interna obliget in conscientia? ibid.
- 117. An contractus factus ex metu leui valeat in conscientia? 206
- 118. An contractus lucratiui, & promissorij ex metu iniurto celebrati iure naturali sint validi, & quid de iure ciuili? ibid.
- 119. An contractus onerosi celebrati ex metu graui, sint validi iure naturali, & quid de iure ciuili? 207
- 120. An peregrinus possit uti indulgentia sui territorij, si in loco vbi moratur, seruatur ius commune? ibid.

TRACTATUS VI.

Miscellaneus.

- RESOL. I. **N**otabilia quædam circa materiam duelli? ibid.
- 2. An liceat vendere credito pretio currenti tempore solutionis? 208
 - 3. An qui bona fide expendit monetam falsam, teneatur ad restitutionem? 209
 - 4. An testis teneatur restituere danti, si quis accepit pro veritate dicenda, & Iudex pro iusta sententia ferenda? ibid.
 - 5. An quis possit per partes restituere? ibid.
 - 6. Nocens alteri in re, ad quam erat solum in potentia, ad quid teneatur restituere? ibid.
 - 7. An excommunicatio lata contra scienter aliquid facientes afficiat contrauenientes ex ignorantia affectata? ibid.
 - 8. An actus, qui est causa omissionis culpabilis, sit peccatum distinctum ab ipsa omissione? 210
 - 9. An in dubio circa dispensationem matrimonij dispensatio censenda sit valida? ibid.
 - 10. An in contractibus gratia vtriusque contrahentis celebratis, si aliquod damnum contingat sine culpa illius, diuidatur inter vtrumque? ibid.
 - 11. His diebus interrogatus fui, an qui vulgo Sigitteri vocantur, possint conducere concubinam in domum amasij? ibid.
 - 12. An licitum sit vendere Agnos Dei, & retinere illos? ibid.
 - 13. An maledictio, seu alicuius mali imprecatio sit semper peccatum mortale? 211
 - 14. An conducens operam alicuius, si per conductorem steterit, etiam ob casum fortuitum, quominus locator operam suam præstaret, teneatur ad omnem mercedem? ibid.
 - 15. An famulus conductus per annum, si discedat ante tempus completum perdat mercedem? ibid.
 - 16. Quædam practicabilia valde notanda à Confessariis

- circa famulos, & factores? ibid.
- 17. An ob sterilitatem agri fortuitam, sit aliquid remittendum agricolis de pensione agali? 212
- 18. An venationes licite per dominos terrarum prohibeantur? ibid.
- 19. An venatio sit Clericis licita? ibid.
- 20. An vineas ingredientibus possint licite, & impunè vvas comedere? ibid.
- 21. Stabularij, nauar, & caupones ad quam culpam teneantur? 213
- 22. An interficiens aliquem non habentem filios, aut alios cognatos intra tertium gradum, teneatur ad aliquam restitutionem? ibid.
- 23. Consilium dans ad damnum faciendum, quid restituere teneatur? ibid.
- 24. An si quis haberet voluntatem committendi omnia peccata venialia, peccaret mortaliter? ibid.
- 25. An detur casus, in quo vltima acceptio rei ablata complens materiam notabilem, non sit peccatum mortale? ibid.
- 26. An omnia, quæ habentur in iure canonico, obligent, & habeant vim legis? 214
- 27. An Vicarius Capituli sedis vacantis possit ad libitum sine iusta causa reuocari ab eodem Capitulo? ibid.
- 28. An si peregrinus proficiscatur in aliquod oppidum, non negotij causa, sed ut consecratur parochus illius, sit talis confessio valida? ibid.
- 29. Quædam notabilia de legatis. ibid.
- 30. An ex iusta causa licitum sit etiam iurando uti amphibologia, quando verba non sunt ambigua, sed in sensum verum detorquentur ex solo aliquo addito, mente iurantis concepto? 215
- 31. Quando femina violenter cognita à viro peccet, vel non peccet mortaliter? 216
- 32. Quando faciendæ sunt extractions frumentorum à Dominis Proregibus in hoc Regno Siciliae? 217
- 33. An si quis vi, & fraude impediatur, ne nepos filius spirij instituatur hæres ab auo, teneatur ad restitutionem? ibid.
- 34. An qui sine vi, & fraude, sed tantum suasionem, & precibus, impedit ne beneficium conferatur digniori, sed digno, teneatur aliquid digniori restituere? 219
- 35. An si is, cuius bona ob crimen iuste sunt confiscanda, vel diripienda, si hoc fraude, aut mendaciis impediatur, teneatur ad restitutionem? ibid.
- 36. Vtrum Episcopus existens in alterius Diocesi licite possit celebrare Missam in Pontificalibus, seu cum Baculo, & Mitra absque licentia eius Ordinarij? 220
- 37. Vtrum Archiepiscopus factus Episcopus possit uti Pallio? 221
- 38. An Episcopus possit erigere Collegiatam cum nouis Canonici; vel addere nouum numerum Canonorum aliis antiquis? ibid.
- 39. De iuramento seruandi statuta, seu capitula Ciuitatum, Collegiorum, &c. ibid.
- 40. An parentes diuites, si propter aliquam iustam causam exponant filios hospitali, teneantur restituere expensas circa eorum nutritionem? 222
- 41. An si Episcopus prohibeat furtum sub pœna excommunicationis latae sententiae, furans in excommunicationem incidat, si inuincibiliter legem istam ignoret. ibid.
- 42. An paræ materiæ diuersorum præceptorum coalescant in vnum, & faciant quantitatem notabilem mortaliter peccaminosam. ibid.
- 43. An qui in die ieiunij sæpius modicum quid comedit, frangat ieiunium, & peccet mortaliter? 223
- 44. An quis, si tradat aliquibus vinum, ut nomine suo vendatur, si noscat illos vendituros minuendo mensuram, & admiscendo aquam, peccet mortaliter? ibid.

- 45. An ex aliqua iusta causa licitum sit commodare cubiculum alicui petenti ad fornicandum? ibid.
- 46. Quis minabatur mortem famulo, si non deferret literas dominæ, in quibus ad peccatum prouocabatur, quaesivit, an si hoc faceret, peccaret mortaliter? ibid.
- 47. An sit peccatum mortale optare, v.g. ut fornicatio esset licita? 224
- 48. An in obsidione alicuius ciuitatis, quando alius cibus non adest, licitum sit vesci carnibus humanis, & an gesta ex metu graui excusentur à peccato. ibid.
- 49. An certus de debito, dubius autem an absoluerit, teneatur absolvere? 225
- 50. An certus de voto, dubius autem de qualitate, teneatur ad strictiorem. ibid.
- 51. An suspensio, interdictionum, irregularitas, &c. incurrantur propter culpam venialem. 226
- 52. An aliqua facta ebriorum non reputentur peccata, quæ alioquin essent. ibid.
- 53. Quis vulnerauit opificem, quaesierunt à me ad quid vulnerans teneatur restituere? 227
- 54. An homicida teneatur restituere damnum illatum creditoribus pro morte occisi. ibid.
- 55. An aliquando licitum sit aperire literas alienas. ibid.
- 56. An sit licitum amissa aliqua vera & legitima scriptura, aliam similem confingere? 228
- 57. An Beneficiarius, qui omisit horas canonicas liberetur à restitutione propter elemosynas pauperibus largitas, non tamen hoc intuitu. ibid.
- 58. An famulus teneatur ad restitutionem, si non manifestet domino alios famulos res ex aliqua domus officina sæpius furari. ibid.
- 59. An ille cui Princeps iubet mortem inferri eo die absque dilatione, sit communicandus etiam non ieiunus? ibid.
- 60. An victualia debeant à republica taxari, seu potius arbitrio vendentium relinqui. 229
- 61. An qui habet in manu sex digitos coniunctos, vel diuisos, si non adsit impedimentum in vsu membri, sit irregularis? 230
- 62. An Sacerdos accipiens stipendium pro dicenda Missa Spiritus Sancti, B. Virginis, vel cum aliqua collecta; dicens postea Missam in illa die currentem, peccet mortaliter? ibid.
- 63. An puellæ expostæ in aliqua Ciuitate possint consequi legatum relictum pro matrimonio Virginum illius ciuitatis? ibid.
- 64. An minor quatuordecim annorum possit presentari ad beneficium Iuris patronatus. ibid.
- 65. An omnia vota, & iuramenta in votum solenne Religionis commutentur? 231
- 66. An in hoc anno sequenti 1632. cum v i sancti Matthiæ veniat in vltimo die Bacchanalium, possit Episcopus transferre tale ieiunium in Sabbatum præcedens? ibid.
- 67. An Episcopus consecrando chrisma, vel oleum, seu conferendo ordines minores in peccato mortali peccet mortaliter? ibid.
- 68. Quidam scrupulis angebatur, an habuerit intentionem implendi præceptum Missæ, & dicendi horas canonicas; ideo benignam aliquam opinionem impensè à me postulabat. 232
- 69. An qui accedit ad audiendum sacrum, dum Præfatio dicitur, & non sit aliud, teneatur illud audire? ibid.
- 70. An pueri tempore, quo sunt capaces recipiendi Sacramentum poenitentiae, sint etiam capaces recipiendi Sacramentum Eucharistiæ? ibid.
- 71. Vtrum sit licitum coniugatis die habitæ copulæ Eucharistiam sumere, vel sit minus, vel magis expectandus? 233
- 72. An contemptus formalis in re leui sit solum pecca-

- tum veniale? ibid.
- 73. An delectatio coniugis cum femina aliena habeat non solum malitiam contra castitatem, sed etiam contra iustitiam? ibid.
- 74. An verba imperatiui modi præceptum contineant? 234
- 75. Quis in quadam platea Ciuitatis audiuit quoddam bannum, seu edictum, quaeritur an teneatur illud obseruare, antequam publicetur in aliis plateis, & in tota Ciuitate diffundatur? ibid.
- 76. An excommunicatio ferenda obliget ad peccatum mortale? ibid.
- 77. An qui audiuit Missam animo non satisfaciendi voto, vel iuramento, satisfaciatur voto; vbi plura de intentione satisfaciendi præcepto? 235
- 78. An delinquentes extra territorium possint largiri lege, & statuto? ibid.
- 79. An pœna exilij, carceris diurni, &c. teneatur quis exequi? ibid.
- 80. An oua, & lacticia sint prohibita ieiunio Quadragesimali de iure positiuo sub peccato mortali? 236
- 81. Ad quid teneatur, si quis corruerit virginem, decipiendo illam sub promissione coniugij? ibid.
- 82. Quando casus dubius egeat dispensatione, & an Episcopus possit dispensare in lege Pontificia, quando dubium est, an casus egeat dispensatione? ibid.
- 83. An sit licitum contrahere matrimonium cum impedimento dirimente ex timore mortis, vel alterius grauis damni; & quid de multis aliis casibus? 237
- 84. An optare mortem alicuius, vel de illa gaudere ob hereditatem habendam, sit peccatum mortale? ibid.
- 85. An tristari de bono alterius, quia tibi bonum proprium diminuit, sit peccatum mortale inuidiæ ex genere suo? 238
- 86. An quis possit vnicò actu pluribus præceptis, & obligationibus satisfacere? ibid.
- 87. An pueri statim post vsum rationis teneantur præceptis Ecclesiæ? ibid.
- 88. An pueri statim post vsum rationis teneantur censuris, & pœnis? 239
- 89. An pueris danda sit extrema vnctio, si non sint capaces Sacramenti Eucharistiæ, sed tantum Poenitentiae? ibid.
- 90. An si quis ex rebus prohibitis à lege extrahat in graui quantitate, licet damnum graue ex tali facto non proneniat à Republica, peccet mortaliter? ibid.
- 91. An possit Superior circa materiam grauem obligare sub veniali? ibid.
- 92. An Episcopus possit committere alicui absolutionem ab heresi? 240
- 93. An infantes filij Principum, vel si periculum mortis imminet ante vsum rationis, possint ab Episcopo confirmari? ibid.
- 94. An vir debilis, vel infirmus possit sine peccato mortali incipere copulam cum vxore in vase legitimo, & non effundere? ibid.
- 95. An Sacramentum Eucharistiæ sit necessarium necessitate medij, ita ut detur præceptum diuinum positiuum sumendi hoc Sacramentum? 241
- 96. Quando communicanti confertur gratia Sacramentalis? ibid.
- 97. An detur maior gratia sumentis duas species, quam sumentis vnâ? 242
- 98. An possit aliquis ita accedere ad Eucharistiam, ut non accipiat gratiam, neque peccatum committat? ibid.
- 99. An Sacerdos Græcus sub peccato mortali teneatur sequi consuetudinem suæ Ecclesiæ, & consecrare in fermentato? ibid.
- 100. An in Germania, vel aliis locis validè consecraret Sacerdos in vino paulo ante congelato in calice? 243.

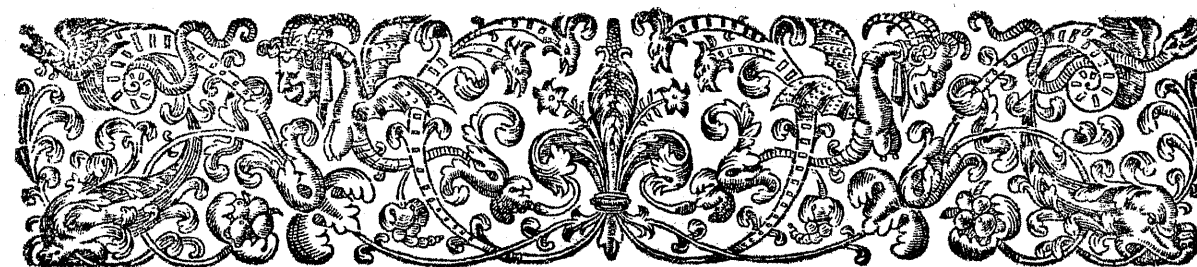
101. An Sacerdos possit dicere Missam Assumptionis, Natiuitatis, &c. B. Virginis quando dicta à laicis exigitur? *ibid.*
102. An Sacerdos possit dicere Missam aliquam de Passione quæ in Hebdomada Sancta recitatur, si illa à laicis cum elemosyna petatur? *ibid.*
103. Quidam Sacerdos in Sacrificia habuit intentionem consecrandi particulas, quæ quidem in pyxide super altare in cornu epistolæ fuerunt in errore appositæ, non autem super aram; queritur, an remanserint consecratæ, si Sacerdos de illis amplius non meminerit? 244
104. An quando Sacerdos ante consecrationem extendit manus super calicem, & hostiam, dicens, *Hanc igitur oblationem, &c.* an inquam tunc debeat pollices subtus manus, vel supra in formam Crucis tenere? *ibid.*
12. An laicus possit absoluerè morientem à censuris. 252
13. An iudex possit iudicare secundum opinionem probabilem, relicta probabiliori. *ibid.*
14. An qui indignè in Paschate sumpsit Eucharistiam, incurrat in excommunicationem latam ab Ordinario contra transgressores præcepti communionis. 253
15. An irregularitatem ex defectu lenitatis incurrant tantum ministri iustitiæ, & non alij. *ibid.*
16. Quis habet casus reseruat, & confessus vigore Bullæ, fecit scienter confessionem inualidam, queritur an possit postea à quolibet Confessario absolui. *ibid.*
17. An possit absolui ratione Bullæ toties quoties à casibus Pontifici reseruat, si sint occulti. 254
18. An qui eligit aliquam ex commutationibus, & aliis renuntiauerit, possit redire ad prius votum, vel ad aliam commutationem. *ibid.*
19. An pueri tempore quo sunt capaces recipiendi sacramentum Pœnitentiæ, sint etiam capaces recipiendi Eucharistiam. *ibid.*
20. An in Iubilæo extra tempus Quadragesimæ possit quis comedere lacticia sine Bulla Cruciatæ. 255
21. Vtrum ad contrahendam affinitatem necesse sit non solum virum, sed etiam fœminam seminare. *ibid.*
22. An per Bullam Cruciatæ suspendantur altaria priuilegiata sita in Ecclesiis Regularium. 256
23. An Bulla Cruciatæ suspendat priuilegia mendicantium, ita vt non possint commutare & dispensare vota, absoluerè à reseruat, &c? *ibid.*
24. An si aliquis sumat pro amico Bullam Cruciatæ, & scribat in ea eius nomen, possit talis eam non acceptare, sed nomen suum tollere, & illam alteri applicare. *ibid.*
25. An sufficiat ad lucrandas indulgentias visitare ex vno loco quinque altaria sine motu corporali. 257
26. An nuptiæ prohibeantur à primis vesperis Sabbati ante primam Dominicam Aduentus. *ibid.*
27. An mulier vi compressa non teneatur clamare ad cuitandam mortem, infamiam, &c. etiamsi adsit periculum consentiendi in copulam carnalem. *ibid.*
28. An legatum factum pro monachatu possit dari mulieribus vulgò *Bigaches*, quæ calicem vitam in propria domo sub voto emisserunt. *ibid.*
29. & vlt. An licita sit petitio Fisci instantis, vt aliqui rei indiciati tantum ad torturam, condemnentur ad tritremes, sine aliquo termino defensionis. 258

ADDITIONES SECUNDARIÆ.

- RESOL. I. **A**N depositum compensationem admittat. 245
2. An Missa certis Regularibus concessa pro aliquo Beato, possit ab aliis dici etiam in ipsorum Regularium Ecclesiis. *ibid.*
3. An fœmina quæ contraxit matrimonium cum viro improportionato, vel debili, vt facilius pateat aditus, teneatur pati incisionem si commodè potest. *ibid.*
4. An Regulares possint confiteri (seclusa prohibitione suorum Prælatorum) vel de eorum licentiâ, cum sacerdotibus sæcularibus non approbatis ab Ordinario. 247
5. An qui ministrat Eucharistiam in peccato mortali, peccet mortaliter. 248
6. An expositi censendi sint irregulares, & sint baptizandi. *ibid.*
7. An Confessarius approbatus pro viris, sit eligibilis à fœminis virtute Bullæ Cruciatæ. *ibid.*
8. An compensatio in foro conscientie sit valida, etiamsi adsint creditores. 249
9. An Regulares virtute Bullæ Cruciatæ possint absolui extra Religionem à peccatis reseruat. *ibid.*
10. An rebaptizans aliquem sub conditione sit irregularis, & an infans ab infidelibus captus sit postea baptizandus sub conditione. 250
11. An rectè Confessarij imponant pœnitentias applicandas pro animabus Purgatorijs. 251

F I N I S.

TRACTA

TRACTATUS PRIMVS
DE IMMUNITATE
ECCLESIASTICA.

An iudex Ecclesiasticus possit cognoscere de laico simul delinquente cum Clerico?

RESOL. I.

NEGATIVAM sententiam docent Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentia part. 2. q. 69. num. 7.* Gutierrez *pract. qq. lib. 1. quest. 6.* Mexia *super Pragm. taxa panis conclus. 5. n. 74.* Bonacina *tom. 3. in Bull. Cœn. disp. 2. q. 16. pun. 5. n. 20.* Franc. *de iur. 1. 13. n. 7.* Couar. *pract. qq. lib. 1. c. 3.* Molina *de iust. & iure to. 4. tr. 3. disp. 49. n. 24.* Villadiego *in polit. c. 5. §. 20. num. 45.* probant hanc opinionem Bonacin. & Molin. *ex l. si quis uxori ff. de furtis.*

Sed affirmatiuam sententiam docent Doctores, quos citat & sequitur Marta *de iurisd. part. 4. cent. 2. cas. 119. n. 1. art. 17. n. 10.* Duardum *in Bull. Cœn. can. 17. q. 11. n. 48.* Bellettum *in disquis. cler. p. 1. tit. de favore clericorum personali, §. 16. n. 1.* Ambrosinum *tr. de immunit. eccl. c. 20. n. 9.* & nouissimè Tamburinum *de iure Abbatum to. 1. disp. 1. §. 9. 19. n. 31.* & Layman *in Theol. mor. lib. 4. tr. 9. c. 4. n. 10.* vbi sic asserit, si plures simul delinquant, omnes ab eodem iudice iudicandos esse; quare cum ecclesiasticus iudex dignior sit laico, ad ipsum pertinebit in hoc casu reum iudicare: ita ille. Et dato quòd commodè vterque iudex suum iurisdictionarium punire possit, tamen absurditas non remouetur, quæ de facili dari potest, si diuersa, & forsitan contraria sententiæ ferantur, ita vt Ecclesiasticus puniret clericum, laicus verò absolueret, cum tamen tam laicus, quam clericus de eodem delicto inquirerent, & probationes æquales contra omnes adsint; alias verò rationes videbis apud citatos DD. vide etiam Ludouicum *de iur. Lucen. 26. n. 18. part. 1.* & Decianum *lib. 4. c. 9. n. 44.*

Restat modò respondere ad argumentum Molinæ & aliorum. Dico igitur non obstare *l. si uxori*, nam, vt bene obseruat Ambrosinus, cum vxor de furto non teneatur pro rebus subtractis viro, si alius, qui ei opem præstitit in furando, hanc immunitatem haberet, vtique impunitus euaderet, & ideo non mirum, si priuilegio vxoris non gaudeat. Et ita secundum nostram sententiam fuisse determinatum anno 1591. per Sacram Cardinalium Congregationem testatur Seaccia in casu cuiusdam clerici, & laici, qui erant inquisiti de violentia illata cuidam mulieri, omnes fuerant remissi ad iudicem ecclesiasticum.

An iudex laicus possit cognoscere in casu hæresis, si agatur de questione facti?

RESOL. II.

Affirmatiuè respondet Gabriel Pereira *tractat. de manu regia in concordat. D. Ioannis 1. art. 1. num. 175.* Anton. Diana *Ref. Mor. Pars III.*

Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentia part. 2. qu. 56. num. 39.* cum alijs.

Sed tu contrarium omninò tene, ex autoritate *cap. vt inquisitioni, §. prohibemus, de heret. lib. 6.* & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, & ita hanc sententiam docent Doctores veteres magni nominis, vt Felinus *in cap. cum sit nu. 1. de foro competen. Alexander in l. Tertia num. 13. ff. soluto matrimonio.* Idem etiam docet doctus Simancha *Instit. Cathol. 36. in principio,* & Decius *in cap. 2. num. 24. de iudic. in fine,* vide etiam *suprà in resol. 77.* Doctores quos citat, & sequitur Sanctarellus *in tract. de heresi cap. 60. dub. 4. numer. 22.* & nouissimè hanc sententiam docet Tuschus *tom. 4. vers. Iudex ecclesiasticus concl. 446. nu. 4.* & Barbosa *in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. c. 18. num. 9.* qui citat alium Barbosa, vnde non est audendus Pereira, & Ceuallos *vbi supra.* Nota etiam hinc obiter à fortiori contra Gregorium de Valentia *tom. 4. disput. 6. quest. 13. punct. 4.* iudices laicos non posse cognoscere de crimine sortilegij quando hæresim continet, & ita tenet Farinacius *de heresi quest. 18. §. 4. n. 101.* & ego in *tract. de officio & potest. Inquisitorum.*

An statutum, siue lex inualidans donationem omnium bonorum factam à patre filio clerico sit contra immunitatem ecclesiasticam?

RESOL. III.

Negatiuè respondet Azeuedus *tom. 3. lib. 5. tit. 10. l. 11. numer. 18. recopil. & Mattienzo etiam in l. 11. tit. 10. lib. 5. gloss. 5. num. 3.* & Vasquez *opus. de restit. cap. 6. §. 1. dub. 2. num. 34.* vbi sic asserit. Notandum quòd *l. 11. tit. 20. lib. 5. recopil.* efficitur nulla ipso iure donatio facta à parentibus omnium bonorum alicui filio exempto vt pote clerico, quia præsumitur, quòd fiat in fraudem tributi Regij, & existimo in conscientia esse nullam donationem, nec id est contra immunitatem ecclesiasticam. Ita Vasquez.

Sed multi contrariam sententiam docent per ea, quæ adduximus *infra in resolut. 42.* & putant non posse legem Ciuilem hanc præsumptionem inducere, vt alienatio facta in Ecclesiam, fieri videatur in fraudem Fisci, vel tributorum, & ob id esse validam docent; & ego puto contra Vasquez, etiam si opinio negatiua esset sequenda, talem donationem si non fieret in fraudem tributorum, esse validam, non solum in foro conscientie, sed etiam in foro externo, & ideo Iuriconsultus Flores de Mena *var. qq. lib. 2. quest. 21. §. 2. num. 73.* sic asseruit. Si absque vlla fraude, & in casibus à iure permissis aliquis fecisset donationem omnium bonorum, vel maioris partis, & hoc probaretur, quòd tunc etiam deberet liberari; nam illa lex non impedit homini libero liberam administrationem rerum suarum modo licito, & in casibus à iure permissis, nec irritat ipso iure dictam donationem, sed

A sed

ed solùm præsumit fraudulentam, & eam annullat ipso iure ad effectum procedendi, & non ad alium. Quod amplius apparet, quia lex illa dat licentiam donatori allegandi de suo iure; ad quid ergo seruiret illa licentia, si donatio semper, & quacumque via esset nulla, quia tali exitenti, quidquid allegasset, vel ab illo, vel ab ipsius bonis possit filius sua tributa exigere. Vnde aperte concludendum est præsumptionem in illa lege, non esse iuris, & de iure; quia potest probari contrarium, sed solùm iuris, ac proinde nullitatem esse nullitatem præsumptam, & reuocabilem comperta veritate, & non veram. Ita ille. Notandum est etiam quod dicta præsumptio non procedit ex sola donatione, nisi cum donatione alia suspicio, & iudicium appareret.

An iudex laicus possit facere realem executionem sententia à se lata contra Clericum in casibus quibus sibi à iure cognitio permessa est?

RESOL. IV.

Affirmatiuam sententiam docet Salgado de protest. Reg. tom. 2. par. 4. c. 14. num. 96. & alij penes ipsum, quia eodem modo, quo cognitio causæ pertinet ad sæcularem, ita etiam executio in temporalibus debet ad eum pertinere.

At hæc sententia prorsus est reiicienda, & negatiuam sustinent Doctores, quos adduxi in 1. tract. de immunit. resol. 21. vnde bene aduertit Bellestus in disquis. cler. tit. de favore clericorum real. §. 3. num. 3. cum aliis, quod si Clericus in causa reconuentionis condemnaretur à iudice sæculari, tunc executio sententiæ fiet, non per iudicem sæcularem, sed per iudicem ecclesiasticum, & ideo contra Salgadum ubi supra, num. 90. & 91. dato, & non concessio, quod iudex sæcularis possit ordinare depositum, & sequestrum esse à Clerico per ipsum electo restituendum, tamen executionem supradictæ sententiæ esse à iudice ecclesiastico faciendam omnino asserendum esse censeo, & docent communiter DD.

Ex his etiam apparet non esse audiendum Vrsillum in add. ad dec. 331. Affliet. nu. 3. & nostrum Giurbam virum amicissimum, & doctum, asserentes rem litigiosam in Clericum lite pendente alienatam, posse ab eo auocari per iudicem sæcularem, & in eum directè fieri executionem sententiæ late ab eodem indice. Et ita docet aduersus dictos DD. Vincent. de Franchis dec. 549. n. 11. cum aliis.

Facit etiam pro doctrina præsentis resolutionis, id quod notat Genuensis in praxi archiep. c. 11. & Marta de iurisd. part. 4. cent. 2. cas. 104. n. 9. & cas. 123. n. 4. & part. 1. c. 50. n. 34. vnde cautè circa supradicta legendus est noster Don Carolus de Grassis de effect. cler. effect. 1. à num. 791. Guilielmus de Benedictis in c. Raynuius, vers. & uxorem dec. 2. n. 147. Trentacinius qq. foren. lib. 1. q. 79. cautè etiam legendus est Barbosa in l. si quis posteaquam, ff. de iudicis n. 165. vbi ex l. quadam, de iurisd. omn. iud. docet quod iudex, qui est competens ad condemnandum, est etiam competens ad exequendum. Sed tu tene nostram sententiam.

An Rex possit detinere Episcopos pro gubernatione alicuius Regni, seu consilij, & an dicti excusentur à residentia in dicto casu?

RESOL. V.

Affirmatiuam sententiam docet Bobadilla in pol. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 99. vbi sic asserit. [Si el Clerigo tomaste officio del Rey de Presidente, d Consejero, d Oydor d en otra manera, lo qual es licito, y puede el Rey detener a los Ecclesiasticos para eilo, y se excusan per esta razon de no residir en las Iglesias.]

Sed propria autoritate id posse efficere Reges falsum est, nullam enim in dictos Ecclesiasticos iurisdictionem habent, & difficultas est, an hoc efficere possint

ex priuilegio aliquo à Romano Pontifice obtento? Affirmatiue respondet Ioan. Selua de benef. part. 4. quest. 6. Ceuallos in communibus quest. 585. num. 7. Petrus Gregorius de benef. cap. 7. num. 9. Boëtius dec. 17. Rebuffus in Concordatis tit. de collat. §. 1. ver. residentia, vbi docent Reges, ac Principes habere priuilegia à Sede Apostolica, vt Episcopi, & alij Clerici, qui illis inseruiunt in aliquo officio, seu seruitio, non teneantur residere, & possint percipere fructus beneficiorum.

Verùm supradicta priuilegia, si verè extarent, esse modò reuocata, putat Gaspar Doctor Hispanus in tract. de benef. tom. 1. part. 3. cap. 2. num. 390. sic asserens Existentes in seruitio, aut officij Regis, seu Principis non excusantur à residentia, nec possunt percipere fructus in absentia; nam in iure non est tale priuilegium, quidquid teneant aliqui; & si aliquod priuilegium fuit eis concessum, reuocatum est iam per Concilium Tridentinum, & Bullam Pij IV. Ita ille.

Sed quicquid sit de supradicta reuocatione, ego puto cum Sanctarello var. resol. part. 1. quest. 3. num. 7. talia priuilegia intelligenda esse, quando absque alicuius Episcopi præsentia Regnum, seu illud officium commodè non possit administrari; in tali enim casu, Papa potest dare licentiam Episcopo, vt propter bonum commune Regni absit à sua Ecclesia, & sic intelligendus est Rodriguez in summa to. 1. c. 275. n. 3. Vnde aduertant Reges, & Episcopi, nam in hoc facit Deus, vt sæpius non errent; quia si illa Regna, & officia per laicos possint aliàs æquè commodè administrari, tunc Reges, & Episcopi non possunt aliquo priuilegio ad hoc à Romano Pontifice concessio vt; nam in hoc casu Romanus Pontifex non potest dispensare, cum non adsit necessitas publica, & bonum commune; & residentia aliàs sit de iure diuino, vt docet Lefsius lib. 2. c. 34. dub. 29. n. 53. Azorius tom. 2. lib. 7. c. 4. q. 1. Valentia tom. 3. dist. 10. q. 39. num. 1. Comitulus in respons. mor. lib. 1. q. 9. Tannerus i. 2. d. i. bonæ disp. 4. q. 6. dub. 7. n. 81. Sanchez de mar. l. b. 8. disp. 6. n. ergo, &c.

Ex hic apparet quantum expedit Episcopis non acceptare officia in Regijs Tribunalibus, quia ratio de omnibus Deo reddenda est, & expediens esset valde Regibus Episcopos in his officiis minimè occupare, quia alij iustitiam inueniunt; sed claudam hanc resolutionem cum verbis Ioannis Sancij Doctoris Hispani in suis selectis disquis. 47. num. 26. sic asserentis Proh dolor! arbitrantur aliqui se Christi Vicarium agere posse, & Cæsaris, nimis distans esse pastorem ouium, & sedere iudicem caularum ciuilium, nullus ignorat, Neminem posse duobus dominis seruire Christus est testatus. Emittat Deus lucem Cæsari, vt velit excludere à suis Aulis Prætorijs, & Tribunalibus Ecclesiasticos; tractent fabribilia fabri. Ita Sancius.

Vide etiam ex Iurisconsultis Hispanis doctum Barbosam de potest. Episc. part. 3. allegat. 53. num. 17. vbi sic ait. In Curia Regum, & aliorum sæcularium Principum fungentes munere, & officio Regij Præsidis, vel Confessarij, vel Consiliarij, aut Proregis non eximuntur à residentia suorum Episcopatum, nisi ea sit hominum penuria, vt alij satis idonei minimè reperiantur, qui hæc præsent obsequia, nec in hoc Cæsaris facultas de qua in Auth. quom. oport. Episc. collat. 1. & in Auth. de sanct. Episc. collat. 9. aliquam vim habet. Ita Barbosa, & ego, vnde qui habent aures audiendi, audiant.

An Episcopi feudatarij Regum debeant prius obedire Regi, quam Papa, seu Metropolitanano.

RESOL. VI.

Affirmatiue respondet Olibanus de iure Fisci cap. 10. n. 6. & Carolus Degraffalium Regalium Francia lib. 2. iur. 13. vbi aui sunt dicere, quod Episcopus feuda tenens à Rege,

à Rege, prius debet obedire Regi, quam Papæ; sed isti Authores caute legendi sunt, nam passim multa asserunt aduersus ecclesiasticam immunitatem.

Ideo contrariam sententiam docet Marta de iurisd. part. 4. cent. 1. cas. 8. num. 22. qui etiam nu. 13. firmat idem dicendum esse, si Metropolitanus Episcopum vocaret; nam in tali casu Episcopus tenetur obedire magis suo Metropolitanano, quam Regi etiam directo Domino feudi; quia maius vinculum est spirituale, quam temporale, c. solita, de maior. & obedien. nec obstat iuramentum fidelitatis directo domino factum, quia semper intelligitur excepta autoritas sui Superioris.

Notandum est etiam dictum Degraffalium ubi supra in iure 14. & Olibanum de iure Fisci ca. 8. n. 2. adnotare, quod Prælati feuda à Rege tenentes, tenentur in bello opè ferre, & auxilium præstare secundum feudorum conditionem.

Sed tu circa hanc questionem vide Martam ubi supra n. 26. & cas. 12. num. 18. vide etiam Intrigliolum de feudis quest. 30. num. 24. & Petrum de Gregorio tract. de concess. feudi part. 8. quest. 2. vers. tertio limbo. Vnde ex his apparet falsam esse sententiam Lancelot. in suo templo iudicum lib. 1. cap. 1. de Rege §. 3. num. 9. in fine asserentis, posse Regem præcipere Episcopis, & Abbatibus sui Regni, vt cum ipso eant ad bellum; quod antea docuerat etiam Petrus Antibolus de mueribus part. 3. num. 97. tom. 12. tractatum fol. 28. col. 2.

An filij Clericorum gaudeant priuilegio fori, ita vt iudex laicus illos non possit punire?

RESOL. VII.

Gaudere priuilegio fori, nec illos iudices laicos posse punire docet doctissimus Iurisconsultus Decianus in tract. crim. lib. 4. c. 9. num. 49. quia, ait ille, pater, & filius reputantur vna, & eadem persona, sicut in C. de impuber. & filius dicitur persona corporis patris, l. cum scimus §. fin. C. de agric. & consil. 10. ideo exclusi persona patris, censetur exclusi persona filij, & in existimatione communi pater, & filius reputatur pro vno capite, & sic sufficit, vt alter ipsorum regitret bona: hæc omnia Decianus; quem postea sequitur Carolus de Grassis de effect. cler. effect. 1. n. 189. & Ioan. Maria Nouarius in questionibus forensibus part. 1. q. 98. num. 2. & hanc sententiam post hæc scripta inuenio docere etiam Pauli Squillante de priuileg. cler. c. 7. dub. 2. n. 35. qui etiam c. 8. dub. 1. n. 13. docet filios clericorum gaudere exemptione gabellarum: quæ omnia sunt valde notanda.

Sed aduerte hanc opinionem esse veram in filiis legitimis, & viuente patre; nam patre mortuo, etsi filij sint illegitimi, minimè priuilegio fori gaudent, & iudicem laicum illos punire posse dicendum est.

An laici Magistratus possint compellere Clericos ad reparationem Ecclesiarum?

RESOL. VIII.

Affirmatiuam sententiam docet Ceuallos tractat. de cognit. per viam violentia part. 2. quest. 99. n. 12. Bobadilla in pol. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 135. vide etiam Pereira de manu regia c. 18. n. 5. Degraffalium lib. 2. Regalium Francia, iur. 6. & alios penes ipsos.

Sed negatiuam sententiam omnino tenendam esse puto: quam nouissimè docet doctus Lotterius tom. 1. de benef. lib. 1. quest. 11. num. 81. nam concedo, quod Ecclesiastici tenentur ad reparationem Ecclesiarum, sed nego ad id posse illos compellere iudices laicos; nam in tali casu si hoc efficerent, alienam exercerent iurisdictionem. Et ita hanc sententiam docet etiam Marta de iurisd. part. 2. cap. 48. num. 15. Ratio verò, quam adducit Ceuallos, est [vt optimè notat Lotterius] nimis frigida, nempe Reges esse executores & protectores Consilij Tridentini, nam Anton. Diana Ref. Mor. Pars. 1. 11.

ex hoc non sequitur posse exercere iurisdictionem in Ecclesiasticos exemptos.

An Episcopi possint excommunicare Reges, & eorum Consiliarios, & quid de Inquisitoribus non solum in Sicilia, sed in alijs Regnis?

RESOL. IX.

Affirmatiue respondet ex multis iuribus Altherius de censuris tom. 1. disp. 10. lib. 3. cap. 5. fol. 37. col. 2. & Fagundez præcep. 2. lib. 1. cap. 3. n. 2. licet regulariter propter quandam reuerentiam id minimè ab Episcopis efficiatur; sed optimè quidem & iustissimè excommunicantur, si sceleris pondus, & qualitas id postulare.

Non reticeam tamen Auilam de censuris part. 2. cap. 4. disp. unica dub. 4. & Bonacinam de censuris disp. 1. punct. 4. n. 15. docere de iure nouo, & priuilegio à Summo Pontifice obtento Reges, & Imperatores non posse ab Episcopis excommunicari, & nouissimè docet etiam hæc sententiam Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 6. c. 10. numer. 4. Barbosa in collect. tom. 4. part. 1. Decreti distinct. 96. c. duo sunt. & alij penes ipsos.

Sed his non obstantibus discedo ab opinione Caroli Degraffalij lib. 2. Regalium Francia iur. 9. & Ioannes Ferraut. de iuribus Regni Francia priuileg. 6. Paponij de iur. Franc. lib. 1. tit. 4. §. 9. asserentium, supradictum priuilegium esse extendendum ad Regios officarios, & Consiliarios, & hoc pro actu exercitij iurisdictionis temporalis, nam puto Consiliarios Regios posse ab Episcopis excommunicari, quia tale priuilegium est personale propter Regum, & Imperatorum reuerentiam: & ita nouissimè docet Ioannes Dionysius Protocarrero in allegat. pro iurisd. Inquisitorum, vbi, n. 52. sic asserit. Non obstante [que sean Vitrey, y ministros Reales, y aunque lo fueran en mayor Tribunal, pueden ser ligados con censuras de qualquier Iuez Ecclesiastico, cuya iurisdiction turbaren, aunque sea delegado, y semejantes personas no esten contenida en su delegacio.] Ita ille, qui pro hac sententia citat plures Doctores, & hanc potestatem habere etiam Dominos Inquisitores, non est dubitandum, vt probat supradictos Portocarrero num. 46. & 47. & patet ex Concordatis cum Inquisitione huius Regni Sicilia apud Paramum de orig. Inquis. lib. 2. tit. 2. c. 11. n. 24. vbi sic asserit Rex. Item in comme. notatis casibus, & causis ciuilibus, criminalibus, & mixtis, spectantibus ad iurisdictionem officialium, & locum tenentium, atque familiarium Sancti Officij, possunt Inquisitores per censuras procedere aduersus quascunque personas iudices, & magistratus, qui contraierint, ac perturbauerint illorum iurisdictionem, [lo qual (ait Portocarrero) no es concession particular, echa en fauor de los Inquisidores de Sicilia, porque si ellos no tuuieran facultad de fulminar censuras, no pudiera darse la su Magestad y assi es declaracion de que la tienen, y siendolo, es general,] & solide totum hoc probat, quod antea etiam docuerat Narbona in 3 part. recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 20. gloss. 22. per totam. Non est igitur dubitandum posse Episcopos excommunicare ministros Regios perturbantes eorum iurisdictionem.

Vnde non est audiendus noster D. Franciscus Antonius Costa, vir quidem doctus, in quodam consilio nuper separatim impresso, & dato Messanæ die 26. Iulij 1619. contrarium docens, ex quadam Pragmatica nominata la Catbalana; in qua habetur quod Episcopi non procedant ad censuras contra officarios Regios inconsulto Rege, seu Prorege: & aduertat lector quod dictum consilium à numer. 10. vsque ad n. 27. reprobatum à nobis in tract. 2. part. 1. de immunit. ecclesiast. resol. 13. ca. verò quæ adducit à n. 28. vsque ad n. 34. reprobatum in resol. 13. & 67. quæ adducit n. 37. & 38. refelluntur in resol. 17. & sciat author huius consilij, quod in Regno Valentiæ Consiliarij Regij, vt patet ex Maderiaga in tract. de Sena-

in c. 39. §. 2. noluerunt admittre cognitionem per viam violentiæ, & tamen ipse in hoc Consilio tentat aperire ianuam vt admittatur in Regno Sicilia: rectè igitur Antonius de Ballis in *expos. dicta pragmatica, nuncupata la Caballana*, asseruit iurisdictionem Pragmaticam esse contra libertatem ecclesiasticam.

An iudex laicus possit cognoscere, utrum clericus veste clericali amictus sit ut gaudeat privilegio fori?

RESOL. X.

Aliqui Iurisperiti affirmatiuè respondent, & nouissimè inter illos ita fuisse iudicatum testatur Paponius lib. 1. tit. 5. *arrest. 4.* vbi sic asserit, Iudex laicus cognoscere de proprietate tonsuræ non potest, & tamen cognoscere potest utrum vestes, quibus Clericus vestitus reperitur, conuenientes sint, an aduersa eius professionis huiusmodi quippe cognitio secularis est, pro vt fuit iudicatum *arrest. 1384.* Ita ille.

Sed hæc opinio est contra communem, vt docet Bellettus *disquis. cler. tit. 3. §. 14. n. 4.* & nouissimè illam refellit Barbofa in *collecta tom. 3. lib. 5. tit. 1. c. 12. n. 2.* citans Farinacium in *praxi crim. q. 8. n. 34.* & patet ex c. si iudex, de *sentent. excomm. in 6.* sed de hac quæstione vide me ipsum in *resol. 27. tract. 2. part. 1.* Nec valet dicere, quod in aliquibus Regnis ita à iudicibus laicis obseruatur, nam respondetur forsitan id facere ex privilegio Summi Pontificis.

An Ecclesiastici teneantur soluere gabellas postas pro primo introitu Regis in ciuitatem?

RESOL. XI.

Affirmatiuè respondet nouissimè Paponius lib. 5. tit. 11. *arrest. 15.* vbi sic asserit. Iudicatum fuit in Curia Parisiensi mense Aprili 1591. aduersus Clerum Trecentem, qui depulsi sunt ab oppositione facta aduersus adscriptionem collationis impenarum factarum ab incolis prædictæ ciuitatis Trecentis, cum Rex Henricus IV. cum primùm solemniter ingrederetur anno 1595. decretumque fuit Ecclesiasticos cogendos captis pignoribus, seu bonis temporalibus ipsorum. Ita ille, & Remigius de Gon. *tract. de charitativo subsidio. q. 59. n. 13.*

Sed contrariam sententiam omnino amplectendam esse puto, cum communi consensu Theologorum, & ita docet in terminis Azorius, *part. 3. lib. 5. c. 19. q. 1. & ex Iurisperitis noster D. Carolus de Grassis de effect. cler. eff. 3. n. 264.* Aluariz in *speculo Pont. c. 35.* Aloysius de Leon in *placet. n. 1. c. de f. c. Eccl.* qui omnes asserunt text. dictæ leg. placet, esse correctum per Authentice nullam communitatem, *cod. tit.* & ratio est, quia licet iurisdictione gabella sit imposita propter publicam necessitatem, tamen dicta necessitas publica laicis est communis, & tantum indirecè, ac remote, ad clericos quoque pertinet, in quo casu ipsi non tenentur ad contributiones, vt satis probatum est *supra in res. de imm. eccl. p. 1. in res. fol. 40.* & docet inter multos Lessius lib. 1. c. 3. *lib. 3. n. 24. & 25.*

An Episcopus possit cognoscere de delicto admisso à laico officiali suo?

RESOL. XII.

Negatiuam sententiam docet Paponius de *iure Franc. lib. 1. tit. 4. arrest. 8.* vbi sic asserit. Iudex Ecclesiasticus de delicto admisso à Commentariensi suo, id est, eo qui carceribus eius præpositus est, eo quod custodiam dimiserit, seu euadere fuerit aliquem, vel quod delictum circa custodiam admisit, non potest cognoscere, sed à iudice suo laico puniendus est. Idem iudicatum est de procuratore officij iurisdictionis ecclesiasticæ, de qua si laicus

fit, iudex ecclesiasticus nullam habet cognitionem, et si de re agatur, quæ ad ipsum officium sui Procuratoris spectat; Episcopus enim ne laicorum officialium opera utatur cauere debet, neque enim in eos agendo vllam iurisdictionem admittre sibi potest, & ita iudicatum fuisse bis in Curia Parisiensi testatur Paponius.

Sed hæc opinio refellitur ex multis rationibus, quas adducit Riccius in *praxi tom. 1. resol. 471. per totam*, vbi quaerit, an Episcopus possit magistrum actorem laicum suæ Curie punire, & affirmatiuè respondet; dicendum est igitur Carcerarios, Fiscales, Commissarios, Magistros, Notarios, Lictores, &c. etiam si sint laici, gaudere privilegio fori ecclesiastici, & eorum omnia delicta Ecclesiasticum, non autem iudicem laicum cognoscere, & punire posse, & ita etiam docet Barbofa de *potest. Episcop. part. 3. allegat 107. n. 11. & sequen.* cum aliis Doctoribus communiter penes ipsum. Vnde si aliquis iudex secularis vellet cognoscere delicta supradictorum, posset Episcopus illum excommunicationis nexu vincire, rationes horum omnium inuenies apud Barbofam & Riccium *vbi supra.*

An statuta laicorum etiam favorabilia Clericis sint valida?

RESOL. XIII.

Respondeo negatiuè ex defectu potestatis, & iurisdictionis, & habetur in c. *Ecclesia Sancta Maria, de constit. & ibi Abbas n. 10.* & Felinus n. 80. vide etiam Beroum *vol. 1. consil. 31. n. 22. & 24.* Riminaldum *seniore volum. 2. consil. 218. n. 8.* Oddum *consil. 44. n. 13.* Menochium *vol. 3. consil. 29. n. 25.* & alios penes ipsos. Si tamen aliqua lex Principis esset merè privilegiata rerum Ecclesiasticarum, siue clericorum, tunc valeret, etiam quod laici nullam habeant superioritatem in spiritualibus, nam non subdito privilegium concedi potest; dummodo tamen talis lex non contineat præceptum vel necessitatem, quia etiam quod Ecclesia esset laicabilis, & privilegiata, tamen propter præceptum, & necessitatem, quam imponeret clericis, non valeret, sed secus, si resolveretur in vim consilij, seu privilegij. Vide Surdum *vol. 1. consil. 2. n. 19. & vol. 3. consil. 3. n. 13. & 24.* Hondedeum *vol. 1. consil. 3. n. 11. & vol. 2. consil. 20. n. 17.* & alios, quos ipsi citant.

Notandum est etiam hic obiter, (& in hoc multi errant) statuta, & leges Principum secularium etiam licita, & honesta, & propter commune bonum facta, & quæ privilegia Ecclesiæ non laderent, adhuc non ligant clericos, quia in statuente non sufficit iusta causa, sed requiritur iurisdictione; nam necessitas, seu bonum commune, vel iusta causa, nunquam tribuunt iurisdictionem laicis in clericos. Vide Menochium *vol. 3. consil. 291. n. 25.* Surdum *vol. 1. consil. 2. n. 33. & vol. 3. consil. 301. n. 11. & 28.* & alios penes ipsos.

Nota etiam quod quando Clerici, & Ecclesia in aliquo statuto non nominantur, possunt cogi statutis declarare, quod non comprehendantur Ecclesia, & personæ ecclesiasticæ, vt docet Ioannes Bertran. de Gueuara in *propugnaculo libert. eccl. assert. 2. §. 2. n. 63.* Ancharanus n. 1. Geminianus n. 4. Francus n. 2. in c. finali de *immunit. eccl. in 6.* D. Antonius *part. 3. tit. 12. c. 3. §. 5.* & alij quos citant, & sequuntur Maynardus de *privileg. Eccl. p. 1. art. 2. n. 31.* & Surdus *volum. 3. consil. 301. n. 45.*

An leges Amortizationis sint contra immunitatem Ecclesiasticam?

RESOL. XIV.

De hac quæstione egi in *tract. 1. res. fol. 103.* & non placuit opinio mea aliquibus Iurisperitis, qui adducebant Arnolum Ruzeum, Petrum Pechium, Carolum Degraffalium, & Chopinum, defendentes legem amortizationis extantem apud Gallos, qua bona stabilia prohi-

prohibentur alienari in manum mortuam absque Principis licentia, & certa pecunia soluta.

Sed ego iterum puto supradictam legem esse contra immunitatem ecclesiasticam, & pro hac sententia, nunc non adducam Theologos, sed Iurisperitos, & inter illos Ioannem Bertran. de Gueuara, qui fuit Visitor Generalis pro Rege nostro in Regno Neapolitano, & postea Præfæs Supremi Consilij Italiae, & Archiepiscopus Compostellanensis igitur vir doctissimus in *propugnaculo libert. Eccl. assert. 1. §. 6. num. 21.* sic asserit, Amortizationis leges, de quibus in primo argumento contrario, nil obstant, eas enim nonnulli (& male) defendere conantur, eo quod agant de bonis quærendis, non de quæsitis. Alij asserunt, & deterius vt est Belluga *rubr. 13 §. veniamus. n. 30. & 31.* quia à principio omnia fuerunt Regis, & merito Rex in traditione rei propriæ potuit apponere legem amortizationis; sed hoc non potest sustineri, quia Princeps non fuit dominus omnium bonorum sui Regni, sed quo ad protectionem, & iurisdictionem, vt in *l. bene à Zenone*, vbi Glossa recepta, C. de *quadr. ag. prescr.* nam Princeps à populo potestatem habet. *§. sed quod Principi placuit, de iure nat.* Alij (& melius) vt ibi per Bellugam *nu. 37.* dicunt quod hæc leges amortizationis sunt mixtæ laicorum & Clericorum late in comitiis curiatis omnium statuunt. Alij (& rectius) vt Pechius, id totum tribuunt scientiæ, & patientiæ Pontificum. Ita Gueuara, qui etiam subdit in *n. 22.* quod lex amortizationis lata à Ioanne II. in Regno Castellæ, fuit postea reuocata à Catholico, & sapientissimo Rege Philippo II.

Et ex his patet responso ad rationem Olibani, quem adduximus in *dicta resol. 103.* pro contraria sententia. Dicendum est igitur cum Valenzuola in *defens. cons. p. 2. n. 202.* quod si in aliquo Regno viget lex amortizationis, illam licet obseruari, quia adest privilegium Summi Pontificis, vel eius tolerantia; secus autem erit contra immunitatem ecclesiasticam.

An iudex laicus possit cognoscere de Clericatu, vel de habitu?

RESOL. XV.

Affirmatiuè mordicus respondent aliqui, & ita obseruatur in Lusitania, teste Valasco *tom. 7. allegat. 44. n. 10. & 11.* in Gallia, teste Restuffo *ad l. Gallia tom. 1. tit. de litteris obligat. art. 11. glossa 3. n. 15.* in Hispania, teste Couarruua *pract. qq. c. 33. n. 1.* & in Regno Neapolitano, teste Borrello in *sum. omnium dec. tit. 44. de citat. n. 425.* & ratio est; quia huiusmodi quæstio facti est, & in facto consistit, cuius cognitio non omnino iuris spiritualis cognitione remota est; & ita hanc sententiam præter Doctores citatos tenent Salgado de *protest. Regia tom. 2. p. 4. c. 14. n. 81. 82. & 85.* Pereira *tract. de manu regia in concordatis D. Ioann. 1. a. 9. n. 183. & in concor. 1. Regis D. Dimis art. 13. n. 62.* Ruppelanus *lib. 4. instit. forens. Francus decif. 329. n. 9.* & alij.

Sed ego in *tract. 1. part. 1. resol. 27. de immunitate Eccl.* contrariam sententiam tenui, nec aliter tenendum est, & contrariam facientes in excommunicationem incurrunt; & hoc determinatum à Bonifacio VIII. in *cap. index, de sentent. excomm. in 6.* & hanc sententiam tenent DD. quos citat, & sequitur doctus Barbofa *vbi infra n. 2.* quibus ego addo Cenedum in *qq. Canon. q. 4. nu. 32.* Bellettum in *disquis. cler. part. 1. tit. de favore clericorum personali §. 14. n. 4.* D. Carolum de Grassis de *effectibus Cleric. effect. 1. n. 1162.* Bobadillam in *politic. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 106.* Mastrillum *part. 2. decif. 113. n. 16.* Martam de *iurisdic. p. 2. c. 31. nu. 16.* Narbonam in *3. part. recopil. lib. 4. tit. 1. l. 20. gloss. 23. nu. 16.* præter illos, quos adduxi in *resol. 27.*

Ad contrariam verò obseruantiam, & proxim illorum Regnorum, quam adducunt DD. citati, responderet Barbofa in *collect. tom. 3. lib. 5. tit. 11. c. 12. n. 3.* id tribuendum alicui speciali Summi Pontificis privilegio, quod si adest, videant illi ad quos spectat.

An Clericus propter crimen læsæ Maiestatis sit degradandus, & curia seculari tradendus?

RESOL. XVI.

Ad quæstionem propositam affirmatiuè respondet. Ioannes de Heuia in *Curia Philippica par. 3. §. 2. n. 23* qui agit de casu nostro, in terminis vide etiam Romanum *consil. 36.* Albertinum in *c. 1. de barel. lib. 6. q. 11. & 13.* & DD. quos ego ipse citavi in *tr. 1. p. 1. de immunit. Eccl. resol. 129.* asserentes propter grauitatem criminis, etiam si iure expressum non sit, Clericum tradendum esse curiæ seculari, quamuis non proponatur incorrigibilis.

Sed ibi contrariam sententiam tenui cum multis DD. quibus nunc adhuc Barbatium *lib. 3. consil. 22.* Curtium *consil. 154.* & nouissimè ex neoteris in terminis casus nostri de crimine læsæ Maiestatis docet etiam hanc sententiam doctus Barbofa in *collectan. tom. 4. p. 2. causa 22. q. 5. c. si quis laicus, n. 2.* vbi *num. 4. & 5.* probat supradictum c. si quis laicus, non facere contra nos, neque etiam *cap. si quis sacerdotum 11. q. 1.* & concludit mordicus clericum pro crimine læsæ Maiestatis minime degradandum esse. Et hoc etiam docuerat antea Ignatius de Salzedo in *pract. crimin. Bernardi Diaz. c. 119. littera C.*

An Clerici teneantur soluere collectam certam & inuariabilem impositam per statutum super aliquo dona priusquam ad eos peruenissent?

RESOL. XVII.

Affirmatiuam sententiam docet Barbofa in *collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 4. num. 5.* & ego ipse cum multis aliis in *tract. 1. part. 2. de immunit. eccl. resol. 42.* nunc autem existimo contrariam sententiam esse etiam probabilem, quam teneant DD. quos citat, & sequitur D. Carolus de Grassis de *effectibus clericatus eff. 3. a. n. 162.* vique ad *n. 176.* quibus ego addo doctissimum Iurisperitum Hispanum Ioannem Bertran. de Gueuara in *propugnaculo libert. Eccl. assert. 1. §. 6. num. 27.* vbi sic asserit: Non potest sustineri opinio Bartoli etiam si onus impositum sit inuariabile, & certum, & in certa quantitate, quia collecta est onus, quod personis imponitur secundum quantitatem possessionum & rerum, ita quod collectæ sint onera mixta ex *l. rescripto. §. finali, de muner. & honor.* & illa collecta quantum ad obligationem est onus personale, & quantum ad quantitatem est reale; ac proinde quando imponitur onus à statuto super rebus certum & inuariabile, id censetur fieri in fraudem Ecclesiasticorum, & ita est eadem ratio, ac si esset onus variabile, & incertum, quicquid contradicant alij distinguendo an onera certa & firma, & inuariabilia sint, an verò incerta, & variabilia.

Nec enim hæc distinctio admittenda est, quando per statutum onus soluendum imponitur in futurum, aliter si fiat per specialem contractum Principis, vel contrahentium. Ita Gueuara, & ante illum Cardinalis Albanus in *tract. de immunit. eccl.* qui omnino videndus est, & habetur in *tom. 13. tractatum part. 2.* Hoc etiam docet Alexander Pefantius *tract. de immunit. eccl. disp. 7.* vbi sic ait. Quando onera sunt perpetua, & certa, & rebus imposita, maior est difficultas; sed si generalitati sacrorum Canonum standum sit, idem dicendum est, quod de secundo casu, & ego vt tuta reddam Principum, & Magistratum secularium conscientias, non possem, tuta conscientia, aliud suadere, quam vt cum talia onera imponenda, vel imposita iam exigenda sunt, non aliter fiat, quam consulto, & concedente Romano Pontifice. Sic Pefantius, quæ omnia intelligenda sunt, vt notat Grassius *vbi supra*, etiam si bona patrimonialia clerici reperiantur in extimo descripta, nam non transeunt in clericos cum onere suo, licet tale onus esset reale, perpetuum & durabile.

Ex his patet refellendum esse Ioannem Driedonem de *libertate Christiana lib. 2. cap. 3.* asserentem, quod prædica omnia

omnia sunt obligata pro tributis Republicæ impositis, & imponendis, & cum hoc onere transire in Ecclesiam; sed hæc opinio est falsa, & Theologo indigna.

An iudex ecclesiasticus possit præcipere iudici seculari sub pena excommunicationis, quod super se debeat in executione contractus, donec decidatur, an sit usurarius necne?

RESOL. XVIII.

Negatiuè respondet Ceuallos in tractat. de cognitione per viam violentiam part. 2. q. 96. nu. 12. Angelus in l. 4. §. condemnatum ff. de re iudicata. Imola & Ripa ibidem, & Rodericus Suarez in l. post rem iudicatum. ver. circa iudicium, num. 15. 16. & 17. ff. de re iudicata, & Barbarius vel. 2. c. 1. §. 4. n. 10. docentes, quod licet exceptio vsuræ sapiat spiritualitatem, tamen non potest opponi ad impediendam executionem instrumenti.

Sed ego contrariam sententiam teneo ex c. lator, qui falsissimè legitimi, & ideo pendente causa natalium coram ecclesiastico non potest secularis iudex in causa principali hereditatis procedere, vt rectè notat Corasius miscellan. lib. 1. c. 5. & alij. Vnde in terminis nostram sententiam tenent DD. quos citat, & sequitur Gutierrez de iur. in confirm. p. 1. cap. 2. à nu. 11. vbi sic asserit. His non obstantibus videtur non esse veram Angeli opinionem & sequaciam, & potius tenendum esse contrarium, imò quod iudex secularis supradicto casu, contentio sibi de litis pendente vertentis coram ecclesiastico super causam vsurariam eiusdem contractus, quem exequitur, maximè si à iudice ecclesiastico inhibeat, ne vltra procedat super executionem sub pena excommunicationis, quousque decidatur causa vsuraria, teneatur obedire, & debeat suspendere in executione, quia cum exceptio hæc sit præiudicialis executioni, omninò non debet super ea amplius procedi, quia aliàs iudicium ecclesiasticum redderetur illusorium. Ita Gutierrez, & ante illum Alexander in l. 4. §. condemnatum, n. 17. de re iudicata, quidquid in contrarium asserat Ceuallos vbi supra, cuius sententiam omnino refellendam esse puto, si iudex ecclesiasticus præueniret in cognitione vsuræ illius contractus, vt optimè notat Marta de iurisd. part. 2. cap. 45. num. 15. & 21. cum aliis.

Notandum est etiam hinc obiter cum Barbosa in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 17. c. 5. n. 4. & 5. & aliis penes ipsum, quod iudex ecclesiasticus, ad quem aliqua causa spiritualis remittitur, potest opponere exceptionem illam, præfigere terminum peremptorium, intra quem probare teneatur; non potest tamen è conuerso, iudex secularis, qui, v. g. de causa principali hereditatis cognoscit, præfigere partibus terminum, intra quem causa incidens spiritualis terminetur coram ecclesiastico ad quem remittit, quia iudici ecclesiastico, qui in spiritualibus superior est, legem imponere non potest.

An iudex laicus possit exigere gabellas à colonis partiaris Religiosorum?

RESOL. XIX.

Affirmatiuè non pauci respondent, sed mihi placet opinio Abbatis lib. 1. consil. 9. n. 2. vers. ad secundum, & in c. ex parte il. 2. 4. & 5. de decimis, & aliorum quos adducit Menochius lib. 2. de arbitr. cas. 562. n. 46. & ita hanc sententiam docet nouissimè Tamburinus de iure Abbatum tom. 1. disp. 15. q. 2. n. 9. vbi sic asserit. Notandum quod priuilegia hæc exemptionis à gabellis, datis, & c. cum sint realia, transeunt ad colonos eorundem Regularium, quia eorum bona & prædia priuilegiata sunt, & exempta ab onere soluendi gabellas, & similia. Itaille.

Idem etiam docet ex neotericis Peirinus super priuilegiis

leg. Minim. tom. 1. consil. 2. l. 1. §. 3. nu. 142. Et hoc patet ex Bulla Pij V. in qua Summus Pontifex eximit Fratres, Monachos, Moniales, ac alias Regulares personas, eorundemque Monasteria, Cœnobita, Conuentus, Ecclesias, Capellas, Oratoria, & alia loca, ac terras, possessiones, prædia, agros, & bona, nec non laboratores, colonos, arrendatores, affectuarios, ac gestores suorum negotiorum ab omnibus exactionibus, tam vrbanis, quam rusticis, nec non datis, gabellis, pedagiis, vectigalibus, collectis, impositionibus, oneribus ordinariis, & extraordinariis, ac tam realibus, quam personalibus, meris, & mixtis, etiam subsidio triennali, & augmento, ac focularibus, equorum taxis, militumque hospitiis, & c. tam impositis, quam imponendis. Et hoc maximè procederet, quando colonus à principio fuisset pactitatus cum Ecclesia, quod vellet etiam immunitatem consequi pro parte sibi competente, vt docet Marcabrunus consil. 18. numer. 39. & Menochius vbi supra de arbitr. lib. 2. cas. 562. n. 56. & alij.

Illud tamen in hac quaestione concedi potest dictos colonos Religiosorum teneri soluere gabellam ex fructibus collectis, si eosdem deferant de loco ad locum, aut alienent; tunc enim sunt bona laicorum, & non pertinent, neque indirectè ad ecclesiasticos. Ita Filiucius tom. 1. tract. 16. c. 11. n. 302.

Notandum est etiam hinc obiter à fortiori colonos, seu affectuatores prædiorum ecclesiasticorum non teneri soluere gabellam vultu dictam diu luxuri; quia quando dicti gabelloti taxant, & pretiant dictam gabellam, fructus non est separatus à solo ecclesiastico immuni à gabella; ergo, & ideo Carolus de Grassis de effectibus clericatus eff. 3. n. 90. sic asserit. In facti continguntia in hac vrbe Panormi fuit decisum pro emptoribus fructuum pendentium cuiusdam viridarij Religionis Melitenis contra gabellatos, qui prætendebant ius gabellæ ab ipsis emptoribus, & hoc quia fructus non erant separati à solo tempore venditionis. Ita ille.

An conseruatores Religiosorum possint procedere contra eorum debitores laicos?

RESOL. XX.

Negatiuè respondent Ceuallos tr. de cognit. per viam violentiam part. 2. q. 20. nu. 16. & Gutierrez qq. prædic. lib. 3. q. 9. num. 8. Cabedo diu. for. lib. 3. c. 18. nu. 4. Fuschus de viti. lib. 2. c. 23. n. 5. & alij, quia exactio debiti requirit strepitum, & figuram iudicij, & sic non potest hæc causa agitari coram iudicibus Conseruatoribus, quia non possunt habere tribunal erectum, secundum decisionem Concilij Tridentini, & sic nullo modo possunt cognoscere de causis ciuilibus; nisi aliter fuerit in literis conseruatoris definitum. Hæc Ceuallos, qui contrariam sententiam falsam putat.

Sed contrariam sententiam docent Portel in dubiis Regularium. ver. Conseruatores, n. 7. Rodriquez qq. Can. tom. 1. q. 65. a. 12. Guido Papæ q. 18. n. 3. & Ioannes de la Cruz de statu Relig. lib. 2. c. 10. dub. 5. concl. 1. vbi sic asserit, Conseruator Religiosorum potest procedere contra debitores ex causa ciuili, etiam laicos. Patet primò, quia in cap. fin. de offic. deleg. conceditur his Conseruatoribus posse cognoscere de manifestis iniuriis, & violentis; vbi iniuria non tantum sumitur pro contumelia, vel conuicio (quicquid dicat Gutierrez) sed pro omni quod sit contra ius, & infert damnum monasterio. Itaille, qui multas alias adducit rationes. Et ideo nouissimè hanc etiam sententiam docet doctus Hieronymus Rodriquez in compen. qq. Regularium resolu. 33. n. 12. & 22.

Notandum est etiam hinc obiter posse Regulares eligere conseruatorem, qui defendat sua animalia, seu pecora damnum facientia in agris alienis, & hæc causa pertinet ad conseruatorem, & non ad iudicem secularem. Ita Portel. vbi supra n. 9. & Rodriquez art. 14.

An

An transactio anno Episcopus sit exequutor ultimorum voluntatum, etiam quo ad legata non pia.

RESOL. XXI.

Affirmatiuam sententiam docui in tract. 1. part. 1. de immunit. Eccles. resol. 98. sed non placuit aliquibus, quod valde miror, nam illam docet Glossa in c. si hæres, de testam. & Doctores quos citat, & sequitur Barbosa in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 26. c. 6. n. 12. & de potest. Episc. p. 3. alleg. 82. n. 15. quibus ego addo Bonacium de contract. tom. 2. disp. 3. q. 17. punct. 8. §. 10. n. 1. & Molinam de iustit. tom. 1. tract. 2. disp. 50. n. 5. vbi sic asserit. Dubitant Doctores; vtrum etiam quando dispositio non est ad pias causas, cura, vt illa executioni mandetur, ad Episcopum, & eius Vicarium pertineat, intentata etiam coram ipsis actione aduersus executores, aut hæredes ab eo, cui à testatore aliquid relictum est; licet autem quidem negent quando hæres, ac executor laicus est, eo quod actio forum rei sequatur, tamen multi alij contrarium affirmant. Ducuntur, quoniam adimpletio voluntatis defuncti in ipsius defuncti bonum, Episcopus ex officio suo est commissa, etiam quando non est ad pias causas, vt ex multis iuribus ostendit Panormitanus in d. cap. si hæres, de test. n. 3. & in releu. cap. cum esset, de testam. n. 32. quare in consequentiam pertinet etiam ad Prælatum, quando aduersus executores, aut hæredem laicum intentatur actio, efficere vt ea via in defuncti bonum ipsius voluntas mandetur executioni. Atque hæc opinio, vt communior, & magis pia placet. Ita Molina, & iterum ego.

Vnde ex his inferitur contra Ceuallos. tr. de cognit. per viam violentiam p. 2. q. 21. n. 8. Caldas de nomin. emphyt. q. 19. n. 56. Bobadillam in polit. tom. 1. lib. 2. c. 17. n. 103. & alios supradictam opinionem esse veram; etiam si in testamento non adint legata pia, sed tantum legata prophana; & etiam quando iudex secularis non esset remissior in administranda iustitia; vel non solum quando iudex ecclesiasticus ex officio vellet executores compellere ad legata perfoluenda, sed etiam quando ad instantiam partis laici conueniretur ad legata non pia; vt patet ex Molina vbi supra, & aliis DD. absolute, & sine vlla distinctione nostram sententiam tenentibus.

An clericus si conueniatur pro euictione conueniendus sit coram iudice Ecclesiastico?

RESOL. XXII.

AD hanc quaestionem sic respondeo cum Tamburino de iure Abbatum tom. 1. disp. 15. q. 19. n. 25. vbi sic asserit, Si Clericus, qui vendidit agrum, conueniatur pro euictione, debet conueniri coram iudice ecclesiastico; si verò lis mota fuerit contra laicum, qui rem à Clerico emit, & Clericus resistat defensionem emptoris; tunc non potest per Clericum causa trahi ad tribunal ecclesiasticum; quia agitur contra laicum, non contra Clericum, qui iudicio suo nomine non assistit, sed nomine & pro defensione emptoris. Ita ille.

Sed præsentem quaestionem fufius tractant Ceuallos de cognitione per viam violentiam part. 2. q. 45. & alij penes ipsum, quibus ego addo Molinam de iust. tom. 2. tract. 2. disp. 80. n. 55. Io. de Heuia in Curia Philippica part. 2. §. 5. n. 20. Martam de iurisd. part. 4. cent. 1. cas. 34. Bobadillam in polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 169. Mendez à Castro in praxi Lusitana lib. 3. c. 3. §. 1. Caldas Pereira de empt. c. 31. n. 84. Girondam de gabellis part. 4. §. 1. n. 15. & alios.

An colonus laicus Religiosorum, pro eius portione colonica teneatur soluere decimas.

RESOL. XXIII.

Supra dictum est de gabellis, nunc dicemus de decimis. Affirmatiuam sententiam notat Tamburinus de iure Abbatum, tom. 1. disp. 15. q. 18. num. 32. docere Rotam

in vna Placentina 17. Decembris 1584. coram Blancheto, quam decisionem refert, & sequitur Seraphinus decis. 127. num. 2. Idem dictum est ab eadem Rota in vna Pampilonen. 15. Decembris 1615. coram Coccino. Etratio est, quia priuilegia exemptionis à solutione decimarum sunt personalia, non autem realia. Ergo non transeunt ad colonos, vel arrendatarios.

Sed contrariam sententiam ego teneo cum docto Iurifconsulto Menochio lib. 1. consil. 176. n. 8. & multis aliis penes ipsum, quia dicta priuilegia censentur realia, & non personalia. Ergo transeunt ad colonos. Probatur maior, quia priuilegium concessum Ecclesiæ, ciuitati, & aliis personis quæ nunquam moriuntur, reale censetur, vt docet Glossa in l. forma §. quamquam. ff. de censibus, & alij. Ergo. Et ita nouissimè docet etiam hanc sententiam Peirinus in priuilegiis. Minim. tom. 1. consil. 2. l. 1. §. 3. n. 13. vbi sic asserit. Nota quod non solum domus, & prædia nostra sunt exempta à solutione decimarum, sed etiam coloni, qui conducunt agros nostros, siue conducant ad medietatem fructuum, & dicuntur coloni partiarij, siue vt quotannis certam partem fructuum nobis tribuant in omnem euentum, & reliquum sibi acquirant; nam priuilegium est reale, & priuilegium reale iure communi transit ad colonos. Ita ille, & alij penes ipsum.

Vide etiam Henriquez lib. 7. c. 27. n. 8. & in Gloss. litera H. vbi ponit eximium priuilegium de exemptione decimarum concessum Societ. Iesv à Greg. XIII. quo etiam gaudet nostra Religio, & addit, quod hæc causa fuit pluries agitata, apud ecclesiastica Tribunalia Romæ, & in Hispania, & semper pronunciatum fuit in fauorem Regularium, & colonorum. Aduertat tamen lector, quod si in aliqua Prouincia Moniales, Regulares, & eorum coloni soluunt decimas, hoc forsitan eueniet, quia Episcopi obtinuerunt aliquod breue Pontificium reuocatorium dictorum priuilegiorum. Vide Portel. in dubiis Regularium. ver. Decima. n. 3. & Fagund. part. 5. lib. 2. c. 4. n. 3. Vnde praxis vnius Regni non est extendenda ad alia Regna; remanet igitur satis firmatum colonos partiaros Religiosorum non teneri soluere decimas, vt supra dictum est de gabellis.

Vtrum emphyteuta Ecclesie teneatur ad tributa

RESOL. XXIV.

Egimus supra de colonis, nunc dicendum est de emphyteuta. Sententiam affirmatiuam docent Auedagnus de exequ. man. lib. 2. c. 14. n. 33. Valascus de iure emphyt. q. 17. n. 11. & seq. Carocius de locato. c. 25. n. 34. 35. & 43. Rolandus lib. 4. consil. 61. n. 14. & 15. & alij. Et ratio est, quia cum emphyteuta sit secularis, & obnoxius gabellis, & collectis, tenetur eas soluere, etiam pro re emphyteutica Ecclesiæ; nam mutata persona mutatur qualitas rei.

Sed contrariam sententiam ego existimo probabilem esse, ex traditis per DD. quos citat, & sequitur ex Iurifconsultis neotericis Hispanis doctus Felicianus de Solis tractat. de cens. 2. in addit. lib. 1. in præfat. n. 1. & sequent. vbi asserit ita sæpius fuisse decisum Compluti pro Collegio D. Ildefonsi, & pro monialibus sanctæ Claræ; & ita ait Rectorem Academiæ excommunicationis mucrone emphyteutica Collegij bona defendere, ac liberare à quacunque impositione; idque vidi frequentissimè obseruatum, vt ait idem Felicianus ibid. num. 3. in fine. Vide etiam circa præsentem quaestionem consilium secundum positum in tom. 1. tractatum fol. 99. col. 3.

Sed hæc doctrina de emphyteuta non procedit in censuario neque circa emphyteutam redimibilem, si enim Ecclesia, vel persona priuilegiata domum, agrum, vel vineam concederet in censum emphyteuticam redimibilem, debitor census, prædiique possessor non gauderet priuilegio; quoniam in hac forma conuentionis, nullum dominium remaneret penes Ecclesiam, vel personam priuilegiatam, sed solum ius recipiendi pensionem annuam.

Et ita docet Felicianus ubi supra, & tom. 1. lib. 1. cap. 10. num. 5. & 15.

An negligentia iudicis ecclesiastici in administranda iustitia possit suppleri per iudicem secularem, vel contra?

RESOL. XXV.

Affirmatiue respondent aliqui Iuriconsulti, vt Guilielm. de Benedictis in cap. Reynatus, ver. & uxorem, acci. 2. n. 31. Igneus in l. necessarios, §. non alias, n. 603. ff. ad Syllaniam. Cassaneus in consuet. Burgun. rubr. 1. §. 5. n. 61. ver. sponde: mo fallit, & Olibanus de iure sicut. 1. 3. num. 31. qui citat Couarruiam, & alios, & adducit pro hac sententia cap. filius, vel nepotibus. 16. q. 7.

Hæc sententia est falsa, & prolixa reicienda, & illam refellunt Pefantius tract. de immunit. eccl. disp. 16. Bonacina de legibus 10. q. 2. punct. 1. §. 1. n. 12. Azorius part. 1. lib. 5. c. 4. q. 2. Tamburinus de iure abbatum 10. 1. disp. 1. §. 9. n. 2. Layman in theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 4. n. 4. Angmanus de legibus 1. lib. 2. contr. 17. nu. 84. §. 86. & alij penes ipsos. Dicendum est igitur, quod etiam si Prælati fuerint negligentes in imponendis clericis, & causis huiusmodi cognoscendis, eorum negligentia non obstante non permittitur iudicibus laicis, de causis ad Ecclesiam pertinentibus, posse iudicare; & ratio est, quia Clerici sunt exempti à laica potestate; & in cap. qualiter, & quando, de iudicibus, cap. si quis clericum, cap. placuit, cap. Christianus, cap. licet ex suscepto, & cap. clericus 1. 1. q. 1. decernitur, & prohibetur ne defectu iustitiæ trahantur ad iudicium seculare.

Sed è contra, data negligentia iudicis secularis potest Ecclesiasticus procedere contra laicos in casibus in quibus alias non possit; Ecclesia enim in quolibet excessu notorio iudicare potest, quando iudex secularis est negligens, vt si requisitus non exigat iustitiam. Immo poterit iudex ecclesiasticus censuris compellere iudicem secularem, vt suo munere fungatur; nam ad commune bonum spectat, & ad pacem fidelium, vt ad iudicem ecclesiasticum possit haberi recursus, saltem eo titulo, vt peccata publica corrigantur. Et ita docent Doctores quos sequitur, & citat ad fatieratem Barbofa in collect. tom. 1. lib. 2. tit. 2. c. 10. n. 2. Restat modò respondere ad cap. filius, vel nepotibus, de quo nos plura diximus resol. 1. 4. tract. 1. de immunit. dico nunc breuiter, quod solum ibi statuitur, vt Episcopo negligente, vel reuente; ad Regem causa deferatur, non vt ipse Rex causam iudicet, sed vt moueat reuerenter superiorem; vel dicendum est hoc ius fuisse sublatum ab Innocentio III. in cap. qualiter, & quando, de iudicibus.

An Principes possint statuere, ne beneficia ecclesiastica exteris conferantur?

RESOL. XXVI.

Respondeo negatiue cum Tamburino de iure Abbatum tom. 1. disp. 15. q. 19. n. 21. & aliis, ubi infra; & si in Regno Portugallia, Castellæ, Nauarra, Aragonia, & in Regno Franciæ exteri non admittuntur ad beneficia, totum hoc procedit ex consensu, & priuilegiis Summorum Pontificum multis Regibus concessis, vt notat Barbofa in collect. tom. 1. lib. 1. tit. 5. c. 4. n. 7. & seq. & Reginaldus in practi tom. 2. lib. 30. tract. 3. c. 1. n. 160.

Ex his sequitur, vt optimè docet, & aduertit Alexander Pefantius tract. de immunit. Eccl. disp. 17. Bonacina de legibus disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. nu. 13. & Azorius p. 1. lib. 5. c. 14. quæst. 1. non esse liberum Magistratibus, & iudicibus secularibus literas Pontificias reuere, quarum autoritate beneficia exteris conferantur, sed licitum erit opponere de surreptione talium literarum apud iudicem ecclesiasticum. Immo si in literis exprimat derogatio iurispatronatus, licitum est appellare ad summum Pontificem, & supplices libellos offerre, & interim literarum

Apostolicarum executionem impedire, modò id efficiant opera iudicum ecclesiasticorum, & supplicationem coram Sede Apostolica legitime prosequantur; nam sententia communis est posse Romanum Pontificem iuri patronatus laicorum derogare, si velit; ac proinde si velit, non inferre iniuriam, neque vim laicis, quia vitæ iure suo, & solum id ius admittit laico, quod habuit ab Ecclesia, non adempto sibi reuocandi iure. Vnde quando Papa, non obstante supplicatione, & appellatione Principum, expressè iuri patronatus derogaret, debent prophani iudices obedire, etiam si Principes nollent, & non obstantibus eorum legibus.

An Principes habeant ius conuocandi Episcopos propter aliquod Reipublicæ negotium, vel bonum ipsarum Ecclesiarum?

RESOL. XXVII.

Respondent aliqui affirmatiue, nam Rex ratione sui muneris, & dignitatis est tutor, curator, custos, defensor, & iudex Ecclesiarum sui Regni; & propterea ius habet conuocandi Præsules, & ceteros Ecclesiasticos viros, vt communi Ecclesiarum saluti prospiciant.

Sed hanc sententiam, & meritò impugnat Azorius p. 1. lib. 5. c. 14. q. 7. vlt. Bonacina de legibus disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. n. 14. & Alex. Pefantius tract. de immunit. Eccl. disp. 2. 1. ubi sic asserit. Dico Reges, & Principes seculares ratione sui muneris, & officij non habere ius conuocandi Episcopos, & eis præcipiendi vt hoc, vel illud faciant, quia de iure diuino sunt exempti à Principum seularium iurisdictione; possunt tamen Reges pro negotiis Reipublicæ communibus rogare Episcopos, eosque vocare, vt ad se veniant, non tamquam Episcopos, sed tamquam Procures, quia opus illis habeant, non tamen præcipiendo, & multò minus sub minis, & pœnis. Ita ille. Nec obstat Reges ab aliquibus Iuriconsultis vocari Patronos in Cathedralibus Ecclesiis; nomen Patroni ab ipsis viurpatur pro defensoribus, & protectoribus Ecclesiarum; non tamen hic licet inferre ipsis potestatem authoritatiue conuocandi Ecclesiasticos communicationem fuisse vide etiam nouissimè Bouacinam tom. 3. disp. 1. quæst. 16. sect. 1. punct. 5. n. 13.

Vnde ex his inferitur, quàm malè asserant aliqui, posse Reges expellere à Regno Episcopos inobedientes mandatis Regiis; sed contra hanc sententiam nos fultis diximus in tract. 1. p. 1. de immunit. Eccl. resol. 17. nunc tantum adducam verba Ioannis de Heuia in Curia Philippica, p. 3. §. 3. nu. 30. ubi sic ait. [Aunque parece que el Clerigo que turba la Republica y paz, puede ser echado del Reyno, por el Rey, y su Consejo por estar a su quenta el procurar esta paz, esto es peligroso, y no se admite segun Gregorio Lopez.] Sed hoc esse contra immunitatem ecclesiasticam non solum Theologi, sed etiam ipsimet Reges ore proprio confessi sunt.

Audiant igitur neoterici Iuriconsulti concordatum Regiæ D. Eleonoræ, quod asserit doctus Iuriconsultus Hispanus Ioannes Dionysius Portocarrero in allegat. pro iurisdictione DD. Inquis. cum ministris Regiis folio mibi 61. ubi sic asserit, Abyssus abyssum inuocat, [Ilegaron a declarar al Inquisidor por Banido, y mandarlo salir del Reyno, y ocupar las temporalidades, como si por semejante procedimiento no se incurriesen en las penas, y césuras de la Bula in Cena Domini cap. 17. Ni podian ignorar la Concordia de la Señora Reyna Doña Leonora, donde se dize.] Super eo verò, quod conuenerit, quod personæ ecclesiasticæ efficiantur, seu banniantur à Regno, concordatum est; quòd illud si nunquam factum est, male factum est, cum euidenter sit contra libertatem ecclesiasticam, & est concordatum, quòd Dominus Rex declaret, quòd in posterum nunquam fiat.

Hæc sunt verba Concordiæ, in quibus amice Iceptor audisti ex ore Regis, quòd eicere ecclesiasticos viros è Regno,

Regno, est euidenter contra libertatem ecclesiasticam; sed faxit Deus, vt non sint aliqui ceterarum Regibus confules; at vā vā illis; vnde non est audiendus nouissimè Salgado de proteç. Reg. tom. 1. p. 2. c. 2. è n. 2. / 3. vsque ad n. 280.

An minister laicus possit spoliare Clericum armis prohibitis?

RESOL. XXVIII.

Affirmatiuam sententiam docent Naldus in summa ver. Clericus n. 23. Caballus centur. 1. cap. 9. n. 13. Ignatius Salledo in tract. crim. c. 66. §. quamuis ab hac opinione. Villadiego in polit. §. 20. n. 66. vide etiam Peguera dec. 56. n. 14. 15. & 17. Afflicti. in pralud. const. Neapol. q. 7. n. 2. Pereira in de manu Regia in Concordatis Ioannis 1. ar. 15. n. 118. & alios quos citauit in tr. 1. p. 1. de immunit. resol. 9. & citat doctus Rodericus Acugna Archiepiscopus Brachatenfis in commen. ad Decretum Gratiani part. 1. dist. 31. c. 8. n. 2.

Sed ibi meritò contrariam sententiam tenui, & nunc teneo cum Suarez in defens. fidei lib. 4. q. 34. n. 14. etiam si armorum vsus tamquam Reipublicæ perniciosus, ita prohibitus sit, vt neque domi nec concessum sit, quidquid in hoc cum Valquez dissentiat Layman in theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 4. n. 7. & ratio est, quia armorum spoliatio, & amissio violentiam continet, & rationem pœnæ habet, quam seculares iudex propria autoritate, & sine vlla expressa, aut tacita commissione in Clericos exercere non potest. Ergo, &c.

Vnde ex his inferitur contra Ortiz in summa c. 4. n. 9. Prosperum Rendellam in de passibus p. 1. c. 13. Villadiegum in polit. c. 5. §. 20. n. 84. & 86. Bobadillam ubi infra n. 119. Azeuedum recopil. lib. 7. tit. 8. leg. 3. in fine. Ioann. de Heuia in Curia Philippica part. 3. §. 3. n. 11. & alios non posse iudicem laicum spoliare clericum exercentem venerationem, aut piscationem prohibitam a iuribus, vel canonicis, vel aliis instrumentis; & ideo etiam non est audiendus Bobadilla in polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 121. ubi, sed malè, asserit, posse ministros laicalis iurisdictionis tollere à Clericis vestes prohibitas deferentibus ex aliqua Pragmatica Regis; neque est audiendus Naldus, ubi supra, in summa ver. Clericus n. 23. non bene asserens posse ministrum secularem auferre annonam à Clericis; nam hæc omnia habent rationem pœnæ, quam non potest laicus in Clericum exercere; vt ego ipse satis probaui in dicto tract. 1. p. 1. de immunit. eccl. resol. 15.

Nota hic obiter quòd Tamburinus de iure Abbatum tom. 1. disp. 15. q. 19. n. 30. docet quòd iudex ecclesiasticus non tenetur punire Clericos pœnis statutis à lege laicorum, quòd etiam notauit Bonacina de legibus q. 2. disp. 10. punct. 1. §. 1. nu. 29. Ignatius Salzedus in pract. crim. c. 56. §. 4. minimè, & nos alibi.

An Clericus possit se submittere iurisdictioni Regali quoad bona patrimonialia?

RESOL. XXIX.

Hoc cogitandum relinquit Azenedus recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 11. num. 16. Sed tu absolute, & sine vlla hæsitacione negatiuam sententiam tene, nam bona patrimonialia clericorum gaudent priuilegio exemptionis, vt latè probat Barbofa in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. c. 4. n. 3. & Layman in theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 6. n. 9. & ego in tr. de Parlamento resol. 2. Sed Clerici non possunt exemptioni priuilegij renuntiare, vt ego ipse satis probaui in tr. 1. p. 1. de immunit. eccl. resol. 3. Ergo, &c.

An Clericus, qui commisit crimen lese Maiestatis sit puniendus à iudice seculari?

RESOL. XXX.

Affirmatiue respondent aliqui Iuriconsulti, vnde Ioann. de Heuia in Curia Philippica part. 3. §. 2. n. 23.

sic asserit. [El Clerigo conspirando contra el Rey, & contra el Reyno excitando tumultos, y mouiendo guerra armada contra su persona, è estado, puede ser castigado por el Iuez leglar, sin que proceda actual degradacion ni entrego hecho del por el ecclesiastico, y assi se ha praticado en diuersos Reynos, como lo afirma y dize Paris de Puteo, y lo trae Guillermo Benedicto, y dize ser comun proposito. Ita Heuia.

Sed ego hæc sententiam ex declaratione Clem. VIII. satis impugnaui in tract. 1. part. 1. de immunit. eccl. resol. 19. ubi plures Doctores adduxi, quibus nunc addo Salzedum in pract. crim. Bern. Diaz. c. 119. litera B. Azorium p. 1. lib. 5. c. 13. q. 8. in fine. Duardum in Bull. Cæna lib. 2. can. 15. q. 1. n. 31. Maynard. de priuileg. eccl. p. 2. art. 17. num. 6. & Tamburinum de iure Abbatum tom. 1. disp. 15. n. 16.

Sed non grauaor hic apponere quòd notat Antonius Bouius in responsione contra N. par. 3. ar. 10. f. n. 75. ubi sic ait. [Nel 1520. fu fatta in Spagna vna congiura contra l'Imperatore Carlo V. è la Regina sua madre nella quale erano molti ecclesiastici. L'Imperatore & la Regina mandorno fuori vna Prmatica in Bornez la quale riferisce il Molina de Hisp. Primog. lib. 4. cap. 1. che si procedesse contra à i congiurati, ma le persone ecclesiastice remisero à suoi Prelati, & al Papa. In Inghilterra riferisce il Cardinal Polo lib. 3. de immunitate Eccl. che vn certo Sacerdote solleuò il Regno contro Henrico VII. onde ne seguì guerra, è morte di migliaia di persone, è pure se ben castigò gli altri complici, Consigno questo Sacerdote de castigate à suoi Giudici ecclesiastici. E se qualche Re per offesa Maesta, è sotto tal proteçto ha posto mano ne Sacerdoti, è Prelati di santa Chiesa, ha fatto quello che non potea, è non douea, è gliene stato dato da Dio il castigo con infelice morte, & estinçione della casa sua.] Ita Bouius.

An Clericus succedens in bonis laicis, sit propter illa bona vocandus in iudicium coram iudice laico, ante quem causa incepta iam erat.

RESOL. XXXI.

Affirmatiuam sententiam docent Doctores, quos citauit in tract. 1. part. 1. de immunit. eccl. resol. 24. Sed ibi adduxi alios negatiuam opinionem docentes, quibus nunc addo Altherium de cens. tom. 1. lib. 5. disp. 16. c. 1. col. 12. & sequen. cas. 3. Bonacina in Bull. Cæna. tom. 3. dist. 1. q. 16. punct. 5. n. 18. Tamburinus de iure Abbatum tom. 1. disp. 15. q. 19. n. 27. ubi etiam nu. 28. & 29. notat, quòd Clericus, qui coram iudice laico recepit depositum, non potest à laico iudice ad illud reddendum cogi, & clericus citatus coram laico, si putans sua interesse compareat, non tenetur stare sententiæ à iudice laico datæ. Et hæc omnia nouissimè me ipsum citans tenet Paulus Squillante de priuileg. clero. c. 7. dub. 3. n. 58. 75 & 82.

Notandum est tamen hic à fortiori, non esse tenendam opinionem Gabrielis Pereira tract. de manu Regia in concordatis Regis Alfonso III. art. 4. n. 38. Barbofa in l. si quis posteaquam ff. de iudicibus n. 203 & aliorum asserentium de iure esse, vt laicus effectus clericus in ciuilibus respondeat in iudicio ubi prius citatus est. Sed tu tene contrariam sententiam cum Marta de iurif. cent. 1. cas. 34. n. 14.

An ad iudicem laicum spectet cognitio si captus à satellibus affirmat se fuisse captum in loco sacro, illis tamen negantibus?

RESOL. XXXII.

Non spectare ad iudicem laicum, sed ad ecclesiasticum, docet Peregrinus tract. de immunit. eccl. cap. 13. n. 18. & Marius Italia de immunit. lib. 1. cap. 1. §. 2. nu. 100. & 101. quia ad iudicem ecclesiasticum spectat cognoscere principales causas immunitatis; ergo & alia ad eandem concernentia cognoscere debet, cum accessoriū naturam principalis

principalis sequatur, c. au. cessurum, de reg. iur. in 6. Deinde in c. si index, de sent. excomm. in 6. deciditur quod si reus captus à iudice laico dicit se esse Clericum, huius rei cognitionem ad iudicem Ecclesiasticum spectare, ut nos laetius supra probauimus, quia de re ecclesiastica, & spiritali tractatur, ergo, &c.

Nec valet dicere, quod malefactor est in possessione iudicis laici, & melior est conditio possidentis, nam respondeo quod in casu dicti cap. si index, etiam reus erat in manibus iustitiae laicalis, & tamen deciditur eius cognitionem ad iudicem ecclesiasticum spectare, uti omnino in casu nostro etiam determinandum est.

Notandum est tamen hic obiter quod Decianus in tr. crim. tom. 2. lib. 6. c. 29. n. 10. ex multis DD. asserit, credendum non esse Birruariis in hoc casu, cum agatur de graui prauidicio tertij; tamen prudens iudex ecclesiasticus in tali casu considerabit circumstantias, quas notat Peregrinus ubi sup. n. 16.

An nouitius ob delictum ab eo ante Religionis ingressum commissum, sit à iudice laico puniendus, etiam si hoc in fraudem fecerit?

RESOL. XXXIII.

Hanc quaestionem ex Neotericis late tractat Bartholomaeus de Vecchis in praxi nouitiorum disp. 12. per totam. ubi n. 11. sic asserit. In eo casu in quo ingressus in Religionem factus fuit cum fraude, licet talis criminofus iuxta Sixti V. constitutionem omnibus habitibus Religionis spoliari, puniri que debeat à iudice saeculari, ac si Religionem ingressus non esset; attamen quia hanc constitutionem in hac parte moderatus fuit Clemens VIII. ingressus Religionis dicitur validior ad hoc, ut Nouitius priuilegio fori gaudeat instar clerici, qui statum clericalem cum fraude assumpsit. Et ideo quemadmodum hic clericus puniri nequit à iudice saeculari corporaliter, sed solum in pecunia, & bonis, ita ut idem iudex saecularis sit iudex tantum caulae, non autem personae, ut docent communiter Iurista. Ita eodem prorsus modo Nouitius in hoc euentu ad summum puniri potest à iudice saeculari in pecunia, & bonis, non autem in corpore.

Dixi ad summum, quia est etiam satis probabile nequam posse puniri Nouitium in pecunia, & bonis à iudice saeculari, etiam si cum fraude veniat ad Religionem, pro ut late doctè que probat Marta de iurisd. p. 4. cent. 2. cas. 121. à n. 22. vsque ad finem; qui ingrediente Religionem non admittit praefatam distinctionem, an scilicet sit cum fraude ingressus, ne cne; sed sustinet cognosci iudicari que debere in omni euentu, per iudicem ecclesiasticum. Ita etiam obseruari debet quidquid in cotrarium doceat Bonac. de legib. disp. 10. q. 2. pun. 1. §. 2. n. 6. qui citat Molin.

An nouitius habitu Religionis dimisso posse à iudice saeculari puniri ob delictum tempore nouitiatu commissum?

RESOL. XXXIV.

Molinus Theologus de iust. tom. 4. tr. 3. disput. 49. n. 24. affirmatiuam sententiam docet, & idem dicendum esse de Religiosis emissis à Societate IESV testatur, sic enim ait. Quando eiusmodi verè Religiosi nostrae Societatis non professi delicta committerent, ob quae digni essent poena graui, iudicarenturque Societate indigni, integrum est superioribus iuxta nostrae Societatis priuilegia in meliorem eiusdem Societatis conseruationem eos à Societate dimittere, vota illis relaxando; & tunc iudicestribunalis saecularis, ad quos pertinere inciperent, punire eos posse iuxta delicta, (dum erant Religiosi) commissasita Molina; & hanc sententiam de Nouitiis loquens tenet etiam Ioannes de Heuia in Curia Philippica part. 3. §. 1. n. 12. qui citat Bobadillam, & nouissimè Bartholomaeus de Vecchis in praxi nouitiorum disp. 12. n. 6. sic

asserens. Si è monasterio discedat Nouitius recusans ob delictum commillum iudicio Praelati se subicere, puniri potest à iudice saeculari, quia in eo casu non habetur pro Religioso; quod intelligendum est dummodo Nouitius nullo ordine insignitus sit. Ita ille, & alij Iurifconsulti, quibus omnibus accedit nouissimè Peregrinus in commen. ad nostras constit. p. 2. c. 5. l. 1. r. S. 1.

Sed tu prorsus negatiuam sententiam tene, quam tucur Bonacina de leg. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 2. n. 5. qui citat Sayrum Abbatem, Clarum, & alios. Et idem etiam docet nouissimè Paulus Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 8. n. 5. ubi sic ait Ecclesiasticae personae, quae statum mutabilem habent, quem feruè arbitrato suo abicere possunt, eo deposito clericalibus priuilegiis spoliantur, ut Clerici in minoribus constituti, & Religionum nouitij, praeterquam quod ob crimina in statu ecclesiastico commissa, post eius mutationem non à saeculari, sed ecclesiastico magistratu & conueniri, ac puniri debeant, quia tempus delicti inspiciendum est, sic ille. Et ita in Concilio Neapolitano, teste Grammatico dec. 10. n. 3. decisum fuit circa delictum cuiusdam clerici, qui statu clericali dimisso vxorem duxerat.

Dicendum est igitur, Nouitium postquam religionem deseruit non posse puniri à iudice laico propter delictum perpetratum tempore nouitiatu; & idem contra Molinam dicendum est de Religiosis emissis ex Societate IESV, si vxorem ducant, vel liberi in saeculo maneant; nam illos non posse iudicari à potestate laica propter delicta in religione perpetrata existimo.

Notandum est etiam hic obiter contra Suarez de Religione tom. 3. lib. 5. c. 16. n. 8. non posse Nouitium cogi à Praelato religionis ad luendam poenam delicti suo condignam, etiam si re integra, id est, ante coeptum iudicium ditedere vellet à Religione, & ita docet Bartholomaeus de Vecchis ubi supra in praxi Nouit. disp. 11. n. 5. & alij.

An Clerici confugientes ad Ecclesiam gaudeant immunitate.

RESOL. XXXV.

Contra aliquos affirmatiuam sententiam docui in tr. de imm. eccl. part. 1. resol. 24. cum multis DD. quibus nunc addo Layman. in Theol. mor. lib. 4. tr. 9. c. 3. nu. 13. Barbosam in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. c. 6. n. 14. & Lotterium de benef. tom. 1. lib. 1. q. 13. n. 13. & ita determinatum fuisse à sacra Cardinalium Congregatione tam Concilij Tridentini interpretum, quam Episcoporum, & Regularium inuenio; fuit enim Neocastri quidam Clericus in minoribus constitutus, qui in anno 1618. ob patratum homicidium ad Ecclesiam confugerat, & cum fuerit à Vicario Generali inde extractus, fuit dubitatum, an hoc legitime fecerit? Vicarius assererebat quod sic, fultus auctoritate Abbatis, & aliorum, sed Episcopus Petrus Franciscus Montorius de hac re sacra Cardinalium Congregationem consuluit, quae sic consulta respondit per Illustrissimum Cardinalem Iustinianum.

[Molto Illustrè, è Reuerendissimo Signore come fratello. Ho riceuuto vno lettera di V. S. delli xi. del passato, è per risposta gli dico che nella Congregatione del Concilio à stata seguitata l'opinione contro l'Abbate che l'Ecclesiastico godano l'Immunita delle Chiese, perche il priuilegio è dato alla Chiesa, è cossi sequita à tenere la Congregatione de Vescoui. Io poi sono al solito suo, è le priego ogni vero cõtento, di Roma li 10. di Agosto 1618. como fratello affectionatissimo il Cardinal Giustimiano.] Non est igitur ampliùs de hac quaestione dubitandum.

An qui cum ipso satellite per vim intrat in Ecclesiam, gaudeat ipsius immunitate?

RESOL. XXXVI.

Affirmatiuam sententiam docui in tr. 1. de immun. resol. 13. sed alij Iurifconsulti insurrexerunt aduersum

sùm me dicentes, supradictam reum non gaudere prorsus immunitate, quia Ecclesia non recipit eum liberum, sed captum; ergo. Sed respondeo, quod Canonice loquuntur absolute, nempe confugientes ad Ecclesiam debere immunitate gaudere, & ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Et ita in terminis determinat hunc casum Marius Italia de immun. eccl. lib. 1. c. 6. §. 2. n. 70. & ita etiam fuisse determinatum his diebus elapsis in Curia Episcopali Agrigentina stante voto à me subscripto, & à RR. PP. Iosepho de Augustino Francisco del Bene, & Francisco Bardi Societatis IESV, viris doctissimis, & amicissimis; vnde nou sunt audiendi in hoc Peguera dec. 251. Gamma dec. 141. Ambrosinus de immun. c. 10. n. 10. cum alijs Iurifconsulis penes ipsos.

An frangentes carceres, & inde ad Ecclesiam confugientes, gaudeant immunitate?

RESOL. XXXVII.

Negatiuè respondent Petrus de Gregorio in synagm. iuris lib. 33. cap. 22. n. 2. & alij. Sed quia hoc delictum non est in Bulla exceptuatum, affirmatiuam sententiam tenendam esse existimo, quam tucur Doctores, quos citat, & sequitur Barbosa in collect. tom. 1. l. 3. tit. 49. cap. 6. n. 11. & ita dicendum esse puto contra Megalam in 3. p. lib. 4. cap. 2. q. 1. n. 33. de condemnato ad triremes, & inde ad Ecclesiam confugiente; nam, ut dixi in tract. 2. de immun. p. 1. resol. 40. supradictus reus gaudebit immunitate.

Notandum est etiam hic obiter, carceratum à custode relaxatum sub fide, seu iuramento de redeundo, si non rediens ad Ecclesiam confugerit, gaudere eius immunitate, etiam si carceratio sit iniusta, ita Farinacius de immun. c. 14. n. 200. contra aliquos sentientes gaudere, quando carceratio esset iniusta; secus autem si iusta; & non adesset mortis periculum, sed tu absolute tene affirmatiuam sententiam; quidquid in contrarium asserat Peregrinus tr. de immun. c. 3. n. 10. & alij penes ipsum.

An Episcopo debeat certò constare de delicto in Bulla exceptuato, antequam tradat reum Curia saeculari?

RESOL. XXXVIII.

Hic casus frequenter solet accidere, & negatiuam sententiam docent ministri laicalis iurisdictionis, asserunt enim sufficere tantum coniecturas, & praesumptiones in tali casu; quia ad probandum id, quod in iudicio incidenter, & secundario, & per modum causae deducitur, quaeuis probatio etiam leuis, & praesumptiua dicitur sufficiens. Et ita hanc sententiam in eorum fauorem docet ex nostris Pater Peregrinus tr. de im. ec. c. 3. n. 3. & seq.

Sed ego contrariam sententiam teneo cum Bonacina tr. de legib. disp. 3. n. 7. §. 7. n. 3. & 4. Farinac. in appen. de immun. eccl. cap. 22. n. 373. & 374. Ambrosino tract. de immun. eccl. c. 11. n. 4. & Mario Italia eodem tract. lib. 1. c. 6. §. 1. n. 80. & seq. Primò, quia Pontifex in Bulla asserit, ut verè constet de delicto, sed quando delictum cognoscitur per coniecturas, & praesumptiones, non dicitur verè cognosci, ergo. Secundò quando lex requirit probationem, intelligenda est de vera, & non praesumptiua, nam si hoc vltimum requireret, illud exprimeret, ut patet in cap. pro humani, de homicidio in 6. & in l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re militari. Caeteras rationes vide apud DD. citatos, & ita hanc sententiam ego consului his diebus in facti contingentia; nec aliter sentiendum est.

Notandum est etiam hic obiter, quod si sententia Episcopi lata sit in fauorem rei, quod gaudeat immunitate, non potest iudex saecularis de tali sententia appellare; & ita sentit Peregrinus de immun. c. 16. n. 33. sed Farinacius etiam de immunit. c. 22. n. 372. cum Gambacurta de immun. lib. 6. c. 17. n. 3. contrarium docet.

Qui homicidium commisit in scalis Ecclesiae, & postea inuentus in Ecclesia, quaeritur an gaudeat immunitate?

RESOL. XXXIX.

Hic casus olim accidit, & de illo interrogatus affirmatiuam sententiam docui, quam tucur Megala in 3. part. cap. 2. q. 1. n. 17. Peregrinus tract. de immun. eccl. c. 6. n. 32. & vir doctus Aloysius Riccius part. 3. dec. 250. per totam; quidquid in contrarium ante Bullam Gregorianam dixerit Angelus de Castro, & decianus, quos citat, & reprobat Peregrinus ubi supra; & ratio est manifesta, in illis verbis Bullae ibi, *Milanesi, vel occidentes in Ecclesia, seu Coemeterio*. Ergo qui mutilat, vel occidit extra Ecclesiam, vel Coemeteria, gaudebit immunitate.

Dicendum est igitur, quod occidentes, vel mutilantes in alijs locis, qui hac immunitate gaudent, ab illa non excipiuntur, sicut excipiuntur occidentes, vel mutilantes in Ecclesijs, vel Coemeterijs. Ex quibus patet, quod si quis occideret aliquem in atrio, seu portili, & super tectum, vel ostium Ecclesiae, gauderet immunitate, si post delictum in aliqua Ecclesia se abscondat, quia sic aliquem occidens, non occidit in Ecclesia, sed in locis extra Ecclesiam, licet, ut obseruat Villalobos in summa tom. 2. tr. 39. diff. 3. Fagundez praecipr. 2. lib. 2. cap. 4. & alij communiter, eadem immunitate gaudeant.

De quibusdam epistolis Clement. VIII. contra debitores fugitinos, bannitos, fures, &c. circa immunitatem Ecclesiarum.

RESOL. XL.

Has epistolas inuenies apud Farinacium, & Peregrinum, ubi infra, & circa illarum intelligentiam magna dissensio olim orta fuit inter Regulares cuiusdam Monasterij: dico igitur Marium Italianum de immun. eccl. lib. 1. c. 5. §. 8. n. 1. & seq. docere Pontificem per dictas epistolas in casibus ibidem numeratis derogare constitutioni Gregorij XIV.

Sed haec opinio est falsa, & illam refellunt Farinacius de immun. c. 22. n. 250. & Peregrinus etiam de immun. c. 11. n. 14. nam Summus Pontifex in dictis epistolis prohibuit tantum Praelatis, ne illas personas facinorosas dia in eorum Ecclesijs, & Monasterijs detinerent, non autem quod non gauderent immunitate; & ideo licet supradictis reis receptaculum prohibeatur, non autem priuantur ecclesiastica immunitate, si de facto receptetur; nam, ut dictum est, Clem. VIII. in dictis epistolis non excipit alios casus, vltra exceptuatos per Gregor. XIV.

Adde, & est valde notandum, quod dictae epistolae missae fuerunt ad Archiepisc. Bononiensem, & Archiepisc. Neapolitanum; ergo solum ibi obligant; vnde etiam si publicatè sint in alijs locis, & Prouincijs, minimè obligabunt, quia non obligant, vltra intentionem legislatoris; si enim Summus Pontifex habuisset intentionem per illas, omnes obligare, Romae publicare fecisset. Vnde Praelati Ecclesiarum, qui data opera in suis Monasterijs detinent personas facinorosas, numeratas in dictis epistolis, puniri possunt tantum Bononiae, & Neapoli, secus autem in Sicilia, vel in alijs locis; & sic olim ego interrogatus respondi cum Peregrino ubi supra n. 12. & 20. & alijs.

An Clerici transgressores legum possint puniri à iudice laico poena pecuniaria à lege constituta?

RESOL. XLI.

Affirmatiuam sententiam docent aliqui Iurifconsulti, ut Rebuffus tom. 2. const. Gall. tit. de mercat. min. vend. in rubr. gloss. 13. n. 1. & alij quos citat, & sequitur Camillus Borrellus in sum. dec. t. 43. de foro compet. n. 34.

& 35. quibus ergo addo Villadiegum *in instit. polit. cap. 5. §. 20 n. 66.* vbi sic asserit, agens de iudice laicaliari [Puede quitar a los Clerigos las armas detentivas, aunque sean las permitidas a los legos, sin que pueda el juez ecclesiastico apremiar al seglar que las buelua, y reitituya y concurriendo con el traer armas alguna culpa, puede ser preso para remitirle a su juez, y a vn condenarle en las penas pecuniarias, que disponen las leys, & in n. 86. sic ait, Y lo mismo si le hallare caçando o pescando en lugar, o tiempo vedado, quitandoles lo perros, y armandos, y las armas, y condenarlos en las penas de la ley: y los perdigones que hallare en sus casas quitartelos, aueriguando primero que lostienenen para caçar, porque puede ser que los tengan para recreacion del canto. Et tandem in n. 90. ita ait, Y si fuisse de peso, o medidas falsas en el trigo, o mercaderias que vendiesse, puede ser castigado por el juez seglar en las penas pecuniarias.]

Sed hæc omnia sunt contra immunitatem ecclesiasticam, vt tenent Doctores, quos citauit in tract. 2. part. 1. n. 71. & 76. quibus nunc addo Tannerum in p. 2. D. Thome disp. 3. q. 6. dub. 2. n. 26. Malderum etiam in p. 2. D. Thome qu. 96. art. 5. §. de ecclesiasticis. Beccanum in summa Theol. tom. 1. tract. 3. cap. 6. q. 11. n. 2. & ratio est clara, quia infringere pœnam impositam a lege, etiam si sit pecuniaria, est actus iurisdictionis; sed laicus nullo pacto potest exercere iurisdictionem in clericos. Ergo, &c.

Hinc inferitur contra Naldum in summa ver. Clericus, n. 23. Menochium to 8. conf. 800. n. 56. Salzedum in addit. ad pract. crim. Diaz. c. 66. §. quamnis ab hac, & alios, quod si minister laicus auferret annonam, quia Clericus contra legem latam asportaret extra regnum, incurreret in excommunicationem, & frangeret libertatem ecclesiasticam; talis enim actio habet rationem pœnæ, & re vera pœna est, quam laicus in clericum exemptionem exercere minime potest. Ergo, &c. vide me ipsum in resol. 15. tract. 2. part. 1. de immunit. eccles.

An residentia Episcoporum pertineat ad Principes seculares?

RESOL. XLII.

Affirmatiuè respondent aliqui, & sic asserit. Ortiz in summa cap. 6. n. 3. [Pueden los Reyes hazer que los Obispos y curas residan] Sed contrariam sententiam omnino tenendam esse puto cum Filliucio n. 2. tr. 28. p. 2. c. 9. n. 136. & Azorio p. 2. l. 1. c. 7. vbi sic ait, Si queras an Regum sit prohibere, vel curare, ne Episcopi absint a suis Ecclesiis ultra tempus canonico iure constitutum, ne item Ecclesiarum bona dissipant, nec decimam fructum, præterquam conuictas, exigant, &c. Respondo hæc, & alia similia Regum non esse, quia laici in Clericos potestatem, & iurisdictionem non habent, & possunt monere Romanum Pontificem, vt curet disciplinam ecclesiasticam ab Episcopis seruari. Sic Azorius, & Filliucius.

An Clerici ex vi statuti laicalis possint conueniri pro iure congrui, vel laicos conuenire.

RESOL. XLIII.

Aliqui vtrumque affirmant, vide Giurbam decif. 25. n. 10. aliqui verò vtrumque negant, vide Riccium part. 1. desif. 180. n. 3.

Sed mihi placet opinio sapientissimi Surdi lib. 1. conf. 2. n. 4. & aliorum asserentium, ius congrui, seu retractus non habere locum in clericis passiuè, sed actiuè tantum, & ideo possunt Clerici agere iure congrui contra laicos, non autem laici contra clericos; & ratio est, quia statuta laicorum profunt clericis, licet eis non æque noceant, vnde clerici possunt vti statutis, & consuetudinibus laicorum, quatenus concernunt eorum fauorem, non autem contra, vt optime notat Baldus lib. 1. conf. 3. Crauetta

lib. 3. conf. 441. n. 6. & Molfesius in consuet. Neapol. tom. 1. part. 2. q. 7. n. 41 & tom. 2. conf. 23. n. 7. Franchus decif. 285. n. 5. Abbas in c. consilium n. 4. de integ. restit. Glossa in cap. noui, ver. quicumque, de iudiciis. Hondedeus lib. 2. conf. 20. n. 2. Flaminius de Rubcis l. 1. conf. 2. n. 6. & 27. & alij.

Scio circa præsentem questionem Carolum de Grassis de effect. cler. eff. 2. n. 388. multos casus distinguere, sed tu absolute nostram sententiam tene. Sicut etiam tenendam esse puto in alia simili questione, v. g. an Clerici ligentur statuto laicorum de causis compromittendis inter affines, ita vt ipsi possint alios compellere, & compelli ad compromittendum; nam respondeo clericos nequaquam ligari prædicto statuto passiuè, sed tantum actiuè, & sic non posse cogi ad compromittendum; quatenus possint alios cogere, & ratio est, vt diximus, quia clerici gaudent priuilegiis laicorum statutis pro se, non autem contra se; & ita hanc sententiam docent plures Doctores, quos citat, & sequitur dictus de Grassis loco citato. n. 414. quidquid in contrarium asserat Riccius in coll. dec. part. 1. coll. 171. Capycius decif. 66. n. 1. & 5. Borrellus de compromi. §. 1. gloss. 3. num. 224. Thorus in compon. decif. Neap. ver. clericus, & alij.

An Clericus negotiator sine trina monitione teneatur soluere gabellam, & an dicta, vel alia gabella clerico debita possit peti coram iudice laico?

RESOL. XLIV.

Ad vtramque questionem negatiuè respondi in part. 1. tract. 2. resol. 46. & 41. & nunc iterum respondeo; & ita præter DD. ibi citatos Iulius Ferrerius de gabellis n. 572. Bertachinus de gabellis part. 1. n. 2. Conuolus l. b. §. 9. n. 3. Io. Franciscus Suarez in enchiridion. casuum conscientia lib. 4. ver. tributum, §. clericus non tenet. Mattadorus lib. 1. rerum quosdam. n. cap. 3. & Ignatius de Saizedo n. pr. crim. c. 5. aperte docent clericum non teneri gabellam ex commercijs, & rebus, de quibus negotiantur, soluere, nisi ter monitus non desistat a negotiatione.

Quod autem dicta gabella, quando illam, vel aliam clericus tenetur soluere, non sit petenda coram iudice laico, sed ecclesiastico, docent Baldus in l. de his. C. de iur. p. & Cler. Abbas in c. qualiter, de iudiciis in fine. Rolandus à Valle vol. 4. conf. 71. n. 2. & alij, quos citat, & sequitur Salzedus vbi sup. quibus ego addo nouissimè Paulum Squillante de priuilegijs cler. c. 8. dub. 1. n. 3. qui citat Bertachinum, Nattam, Carolum de Grassis, Suidum, Molfesium, & me ipsum; quod quid in contrarium asserant Salgado, Mexia, & Lassarte, quos adduxi in directu ref. 31. quibus nunc addo Tinaquel. lib. 1. de retract. c. 32. glossa 1. n. 81. Aufreterium in Clem. 1. de ffic. ordin. fallen. 4. reg. 2. & Guliel. de Benedictis in cap. & synu. ius. ver. & uxorem nomine Adela. sam n. 322 de test. Sed tu absolute tene, quod gabella à Clerico debita, petenda sit coram iudice ecclesiastico.

Post hæc scripta inueni Cenallos tract. de cognit. per viam violentia p. 2. q. 64. n. 7. & Gutierrez de gabellis lib. 7. qu. 94. docere etiam gabellam per negotiationem debitam à Clerico, peti posse coram iudice seculari, & in tali casu iudicem secularem posse procedere contra bona clericis; sed his non obstantibus, ne discedas ab opinione negatiua, & vide omnino dictam meam resol. 41.

Notandum est tamen hic obiter contra Rosellam ver. excommunicatio. 2. n. 3. & Angelum ver. clericus numer. 1. & alios, vt perdat clericus negotiator immunitatem gabellarum requiri tres monitiones, & non sufficere vnã, quæ instar trium sit, & ita docent Doctores, quos citat, & sequitur doctus Acugna Archiepiscopus Bracharensis in Derrum Gratiani part. 1. dist. 88. c. 2. n. 6.

Nota etiam contra Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. cap. 6. n. 9. quod etiam post trinam monitionem clericus negotiator non perdit exemptionis immunitatem, quoad bona ecclesiastica; & ita docet Comitulus lib. 1. qu. 53.

q. 3. num. 4. Acugna vbi supra n. 7. & doctus Barbosa in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 1. cap. 16. num. 4.

An uxor Clerici Graeci, vel Latini in minoribus constituti gaudeat priuilegio fori in casu, quo eius uir eo gaudet?

RESOL. XLV.

Negatiuè respondet Bonacina de leg. disp. 1. quest. 3. p. 1. §. 2. n. 9. & ante illum Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 47. num. 3. cum aliis penes ipsum; putant enim hoc priuilegium esse personale ratione ordinum, sicut, & Religiosis ratione religionis.

Sed mihi contraria sententia placet, quam tuentur Doctores, quos citat, & sequuntur Paulus Squillante tract. de priuileg. cler. c. 7. dub. 2. n. 34. Belletus in disquis. cler. part. 1. tit. de fauore clericorum reali, §. 1. n. 24. Carolus de Grassis de effect. cler. eff. 1. n. 155. & ratio est; quia vxor ratione matrimonij sortitur forum viri, ex l. cum quadam. ff. de iurisd. omnium iudic. vnde in dispositione quauis stricta, & concessa viro, censetur quoque vxori concedi, ex glossa in cap. admonere, ver. part. 3. quest. 2. & hanc sententiam probabilem esse concedit ipsemet Sanchez vbi supra; & illam absolute tenent, præter Doctores citatos, ex Iuriconsultis Hispanis Auiles in cap. prætorum. proœmio gloss. 1. n. 28. & Perez lib. 1. tit. 3. l. 1. fol. 57. §. vxor etiam Clerici. vbi plus addit, nempe hoc priuilegium gaudere taleam vxorem etiam mortuo viro, donec alteri nubat; quod etiam placuit Belletto loco cit. n. 25. quia dum vidualis vita durat, censetur in priori matrimonio esse vide l. filij, §. 1. ff. ad municip. & Socinum seniore conf. 1. 2. n. 28. vol. 1. & omnia supradicta videtur confirmare Barbosa de potest. Episcop. part. 2. alleg. 13. num. 15. vbi ex multis probat, vxores viduas Equitum D. Iacobi Alcantaræ etiam gaudere exemptione gabellarum, quod est valde notandum.

An familia Vicarij Episcopi gaudeat priuilegio fori?

RESOL. XLVI.

Statu alibi firmatum est familiam Episcopi gaudere priuilegio fori; nunc videndum est, an hoc priuilegium extēdat ad familiam eius Vicarij; & affirmatiuè respondeo cum Ioan. Antonio de Nigris in Clem. unica de vit. & honest. cler. Squillante de priuileg. cler. cap. 7. dub. 2. n. 45. Nouario de elect. fori q. 36. sect. 2. & Aloysio Riccio Episcopo Vici Equensis in praxi tom. 1. resol. 471. n. 6.

An familia Clerici gaudeat priuilegio fori?

RESOL. XLVII.

SI loquimur de seruis perpetuis, vt mancipijs, non dubito, quin gaudeant priuilegio fori; & ita docent Doctores, quos ad satietatem citant, & sequuntur Belletus in disquis. cler. part. 1. tit. de fauore clericorum reali, §. 1. n. 12. Carolus de Grassis de effect. clericatus, effect. 1. n. 149. & Menochius de arbit. cem. vlt. casu 562. n. 3. & ratio est, quia tales serui habentur tanquam pars patrimonij, & substatitæ dominorum.

Difficultas est de seruis clericorum temporalibus, & conductorijs; negant DD. citati, quibus adde Cenedum in qq. can. 9. 4. n. 26. Iulium Clarum in pract. crim. lib. 5. §. fin. cap. 35. n. 17. Octau. Vulp. tract. de liber. Eccles. part. 3. n. 24. Capycium decif. 12. n. 2. in fine Gutierrez pract. qq. lib. 1. q. 4. n. 2. Gratianum decif. 233. num. 3. Couarruiam pract. q. cap. 35. n. 2. Borellum in summa decif. tit. 43. de foro compet. n. 143. & alios penes ipsos.

Non desunt tamen contrarium sentientes, & præter 12. Doctores, quos citat Menochius vbi supra de arbit. cas. 562. num. 7. nouissimè ex Iuriconsultis Hispanis docet hanc sententiam doctus Narbona in 3. part. recopil. Anton. Diana Ref. Mor. Pars 1. l.

lib. 4. tit. 1. leg. 20. gloss. 1. n. 27. vbi sic ait, Licet nonnulli affirmant, id solum intelligendum esse in mancipijs, & famulis perpetuis Clericorum, & Ecclesiarum, secus tamen in famulis non perpetuis, sed temporalibus, conductitijs, vel mercenarijs, annua, menstrua, vel diurna mercede seruientibus, ad quos non extendi priuilegium dominorum existimant. Id tamen non omnino tutum crederem, imò in puncto iuris verius existimare, hos quamuis serui perpetui non sint, sed ad tempus pretio, aut mercede conducti, dominorum priuilegijs participes futuros; cum famulis non propter ipsos, sed propter dominorum personas priuilegia concessa reperiantur. Quo fit, vt nulla discriminis ratio habeatur inter seruum perpetuum, vel temporalem, cum negari non possit, quia respectu illius temporis, serui, aut famuli, vt quid accessorium ad dominos ipsorum habeantur; ita vt sine eis stare nequeant, qua ratione meritò ad eos priuilegia protrahi debent, ex cap. quanto, de priuilegijs, & cap. licet, eodem tit. in 6. Ita Narbona, cuius sententia multo fortius erit vera, si clerici graui aliquo incommodo arbitrio iudicis mensurando afficiantur, eò quod serui, aut famuli ipsorum, vel ceteri de familia, foro, vel alio priuilegio non fruuntur, vt si seruitium, vel obsequium ab ipsis, qui domesticam curam, vel bonorum administrationem gerunt, præstandum impeditur, cum dominorum damno, & detrimento contingat; & in hoc casu Narbonæ, & aliorum DD. affirmatiuam sententiam, tenet etiam Gratianus discip. forens. tom. 2. cap. 340. n. 4. & 5. Paulus Squillante de priuileg. cler. c. 7. dub. 2. n. 57. Menochius vbi supra num. 12. & Carolus Grassis num. 150.

Notandum est etiam hic, quod serui clericorum perpetui, etiam si sint Mauri, Turcæ, & à Catholica Ecclesia alieni, gaudent tamen hoc priuilegio fori. Et ita docet Paramus in defen. iurisd. Sancti Officij. c. 14. num. 47. & Narbona vbi supra in 3. part. recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 20. gloss. 1. n. 34. vide etiam Crotum lib. 3. conf. 363. n. 19. & Angelum in l. vltimur. ff. de sepulchro violato, & in l. 1. ff. ad leg. Iuliam Maiestatis.

An ad declinandum forum iudicis secularis sufficiat possessio clericatus?

RESOL. XLVIII.

Negatiuam sententiam mordicis tenet Ignatius de Salzedo in pract. Bernardi Diaz. c. 62. n. 18. & Carolus de Grassis de effectibus cler. in preliudijs num. 226. cum alijs penes ipsum.

Sed ego contrariam sententiam tenendam esse puto cum Belletto in disquis. cler. part. 1. tit. de fauore cleric. p. 1. §. 14. n. 13. & Mascardo de probat. vol. 1. concl. 302. n. 14. Boerio decif. 171. n. 13. Masullo in addit. ad Capycium decif. 171. n. 6. Aufreterio in addit. ad Capellam Tolosanam decif. 117. & alijs; vnde miror, falsam hanc sententiam vocari à Salzedo, est enim probabilissima, & in praxi, vt ait Mascardus, obseruatur. Sed licet stando in prima opinione possessio clericatus non probet clericatum, atamen operatur, vt transferat onus probandi contrarium in iudicem laicum, vt ipsemet Carol. de Grassis vbi sup. ex multis adnotauit, quos est valde mente tenendū pro casibus occurrentibus.

Notandum est tamen hic obiter vnum, de quo olim quidam Iuriconsultus non prudenter dubitabat, nempe quod Clericus, qui in re aliqua in Tridentino sess. 23. c. 6. præscripta deficit, ob idque foro laicali subicitur, non solum à iudice laico, sed à iudice Ecclesiastico potest puniri atque iudicari. Erta ex sacra Cardinalium Congregatione determinat Bonacina de legibus disp. 10. quest. 1. punct. 1. §. 4. num. 19.

Nota etiam hic, quod prima tonsura vnus testimonio probatur, secundum Petrum Rebuffum tit. de forma literarum tonsuræ num. 24. & Matthæum de allictis in consuet. Neapolit. tit. 3. n. 12. licet Couarruu. pract. qq. cap. 35. num. 3. cum alijs dissentiat.

An si ad sit clausula de non alienando, possit fieri executio per secularem iudicem in pradio specialiter obligato à laico, et si clericus illud possideat?

RESOL. LXIX.

Affirmatiuè respondent docti Iuriconsulti Parladous, & Auendagnus, hic de executiis mendicis par. 1. cap. 1. n. 3. ille rer. quot. lib. 2. cap. fin. 1. part. §. 1. num. 11. in fine.

Sed aduersus Iuriconsultos Hispanos, alii Hispanum Iuriconsultum opponamus, is est Alfonso de Villadiego in politica [en los lobebos en lo executiuo hum. 2. 4. vbi sic ait. El censo que tuuere esta clausula, tiene aparejada execucion derechamente contra el tercero possedor de la cosa hypoth. cada, y assi se ha determinado muchas vezes en los tribunales Superiores, en tanto que aunque la cosa assi hypothecada passe à poder de algun clérigo, ò otra persona ecclesiastica puede ser executada la cosa hypothecada; lo qual se entiendo, y ha lugar pipiendose la tal execucion ante el Iuez Ecclesiastico, y no ante el seglar, el qual no podrá executar el tal contrato contra el clérigo; porque aunque la venta, y enagenacion en este caso contra el pacto fue nulla, però en effeço y a passò en el clérigo la possession de la cosa hypothecada, de la qual no puede el clérigo ser despojado por el Iuez seglar, ni citarle como es necessario para la venta, y remate de los tales bienes, y assi se deve hazer, ò citár, y hazer las cosas con el deudor principal, y lo que a qui resueluo en esto, es mal seguro, y lo que se pratica y deve guardar] in iudicando, & consulendo, & contraria opinio falsa est, & eam Romanæ Curie concessum numquam admisisse audio. Ita Villadiego, vnde pessimè olim quidam Iuriconsultus affirmatiuam sententiam sustinere volebat.

An quando decimæ nomine feudi fuerunt Principibus, vel aliis secularibus collata, earum exactio, & lites pertineant ad iudicem Ecclesiasticum?

RESOL. L.

AD iudicem laicum spectare tenuerunt Ioannes Ruppel. lib. 1. forens. instit. cap. 25. Guliel. de Benedictis ad cap. Raynuius, de testam. ver. si absque Cassianus in cons. Burgun. §. 6. num. 350. & Couarru. pract. 99. cap. 35. num. 2.

Sed hanc sententiam ego impugnauit in alio tract. de imm. Eccl. resol. ... & nunc iterum impugno; quia licet decimæ sint in feudum datæ, nihilominus ipsum feudum ex iure decimarum oritur, sed ius decimarum ecclesiasticum est. Ergo, &c. Concedo tamen prædictis Doctoribus, quod si decimæ autoritate Romani Pontificis in Principes translatae sunt contractu permutationis; videlicet quia ipsi Principes eas re alia, vel maioris æstimationis, vel pretij, & vtilitatis, vel æqualis compensant, in hoc, inquam, casu, causa decimarum spectat ad iudicem laicum; qua ratione permutationis legitimæ factæ Principi debentur decimæ, Ecclesia suum ius integrum retinet in re, cum qua decimam permutauit, & separat, in quam fuit decima subrogata. Et hæc omnia docet Raphaël de la Torre in 2. 2. D. Thoma tom. 2. quest. 87. dispur. 8. num. 4. vbi etiam num. 5. negat causam decimarum spectare ad iudicem laicum in his casibus. Primò, quando laici coguntur à clericis soluere decimam contra præscriptionem, vel consuetudinem, cuius initium non extat. Secundò, quando quæstio est facti, non iuris, pura an Petrus soluerit decimas debitas, vel non; si ne soluenda potius à Petro, quàm à Paulo, etiam quando agitur contra quempiam propter decimas furto sublatas, vel retentas. Tertio, quando laicus conductor decimæ inquit cum clerico pactum, vt coram ciuili iudice conueniri possit. Quarto, quando causa agitur contra laicos;

fures de fructibus decimæ soluendis, reddendis, non de ipso decimarum iure seruando, & tuendo. Et in his etiam casibus causam decimarum contra Couarru. spectare ad iudicem ecclesiasticum tenet etiam nouissimè Adamus Tannerus in 2. 2. D. Thom. disp. 1. 9. 3. dub. 2. n. 40.

An Fratres D. Ioannis, qui portant mediam Crucem albam, gaudeant priuilegio fori, & gabellarum?

RESOL. LI.

Negatiuè respondet Bobadilla in politica tom. 1. lib. 2. c. 1. 8. num. 233. vbi sic ait. [Los Confrayes de la orden de san Iuan de Rodas que traen media Cruz blanca, ò vn Tao blanco, que son seglares, y viuen sin regla y con sus bienes y habito, y se casan, no gozan del priuilegio del fuero, y essencion de tributos.

Non desinat tamen hic adnotare nouissimè Episcopum Viciquensem Aloysium Riccium in praxi tom. 4. resol. 177. num. 3. affirmatiuam sententiam docere, putat enim dictos Fratres remitti debere ad magnum Magistrum eorum ordinarium superiorem, cum sufficiat, quod militent sub dicta Religione, & idèò tanquam alij debent quoque fori priuilegio gaudere.

An iudex laicus incidat in censuram Bullæ Curie, si occultè processat clericum animo presentandi processum Summo Pontifici, vel iudici Ecclesiastico?

RESOL. LII.

In tract. 1. de imm. Eccl. resol. 52. pro negatiua sententia adduxi Grassium, cui nunc addo & Duadum in Bull. Cœn. can. 15. q. 2. n. 2. quia absque citatione non dicitur quis processare, sed iudex laicus qui occultè processat clericum, illum non citat. Ergo, &c.

At his non obstantibus ego puto in dictam excommunicationem incidere iudicem secularem, qui secretò Ecclesiasticos processaret, etiam si animum haberet talem processum Summo Pontifici, vel alij Prælato præsentandi. Et ita hanc sententiam docet nouissimè Bonacina in Bull. Cœn. tom. 3. disp. 1. 9. 15. punct. 1. num. 7. quia intentio præsentandi processum iudici ecclesiastico non confert iurisdictionem ad informationem contra Ecclesiasticos accipiendam. Nota tamen quod Riccius in praxi tom. 4. resol. 460. n. 5. tenet primam opinionem, quando non esset aditus ad Prælatum qui iuridicè se informare posset de facto criminali alicuius Ecclesiastici. & in eo continueret, & esset periculum in mora. Sed ego non puto recedendum esse à nostra sententia, quia tales casus sunt metaphysici, & moraliter vix possunt accidere.

An sit licitum pro vi tollenda recurrere ad Regia Tribunalia?

RESOL. LIII.

DE hac quæstione egi in alio tract. de imm. Eccl. resol. 13. & pro parte affirmatiua adduxi plures Doctores, quibus nunc addo Auilam de censuris part. 2. c. 7. disp. 2. dub. 5. Morlam in emporio iuris tit. 2. quest. 14. n. 4. Quintanam Duenam Ecclesiast. lib. 1. cap. 9. n. 14. Roderiquez de annuis reddit. lib. 1. c. 17. num. 6. Parladorum rer. quotidian. lib. 3. differ. 9. §. 4. n. 24. Suarez de Paz. in praxi tom. 2. part. 1. c. 6. q. 1. n. 34. Simancham inst. cathol. tit. 45. n. 35. Gutierrez in tract. 99. lib. 1. quest. 20. num. 1. & de iur. conf. part. 1. cap. 2. num. 26. Garfiam de nobil. glossa 2. num. 25. Couarruiam pract. 99. cap. 35. num. 3. Mexiam in leg. Regia Toleti de los terminos in 2. fundam. part. 2. num. 47. Valacum conf. 100. & hanc sententiam tenent etiam Doctores Itali, vt Fuscus de visit. lib. 1. cap. 1. n. 5. & ex Dominicanorum familia Michael Zenardus in directorio Theol. par. 3. c. 31. fol. mibi 197. vbi ait, iudex Ecclesiasticus potest apud Principem laicum denunciari, si alicui etiam subdito

subdito violentiam inferat, in quo casu potest Princeps laicus reprimere vim cuiuscumque factam.

Sed his non obstantibus non est recedendum à negatiua sententia Theologorum, quos in dicta resol. adduxi, nec valet dicere, quod licet vim vi repellere, & competit Regibus liberare vi oppressos de manu calumniatoris. Ergo, &c. nam respondeo licitum esse vim vi repellere, quando vis est clara, & manifesta, nam si est dubia, semper pro Superiore præsumendum est. Ergo in casu nostro iniustam vim infert Prælato Ecclesiastico iudex laicus, priuando illum iure suo, quod habet in casu dubio. Quod autem vis in nostro casu sit dubia, patet ex ipso facto, nam iudex secularis examinat an facta sit vis, necne. Ergo non supponit certam, & euidenter violentiam, ceteras rationes videbis nouissimè apud Bonacinam in expositione Bullæ Cœnæ tom. 3. disp. 1. 9. 15. punct. 4. §. 4. qui respondet omnia argumenta, quæ adducit Ceuallos in tract. de cognit. per viam violentiam, & Salgado de protectione Regia. Ex his infertur contra Portel, & Hieronymum Roderiquez in compendio quæstionum regularium resol. 10. num. 14. incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ Religiosum recurrentem ad Regem, Proregem, vel Gubernatorem, vt vim sibi illatam à suo superiore tantum tollat, vt faciat iudex alios Superiores assignare pro sola vi tollenda.

An iudex laicus excusetur ab excommunicatione Bullæ Cœnæ contra ipsius transgressores lata, prætextu quod non sit in sua Prouincia acceptata?

RESOL. LIV.

AD hoc dubium negatiuè respondet Martinus Bonacina in Bull. Cœnæ tom. 3. disp. 1. 9. 15. punct. 4. §. 5. n. 2. qui ait, etiam si ab aliquibus Doctoribus concedatur legem non solum secularem, verum etiam ecclesiasticam non obligare, vbi acceptata non est; id tamen fallit vbi constat superiorem velle independentem ab acceptatione obligare. Sed Summus Pontifex vult independentem ab acceptatione Bullæ obligare. Ergo, &c. Minor probatur, quia Summus Pontifex in Bulla excludit omnem prætextum, & prætensionem; tum quia à viris fide dignis accepti, nonnullos Pontifices de hac re interrogatos respondisse, contrariam sententiam, quæ in legibus Pontificiis acceptationem requirit, explodendam, & reiciendam esse. Ergo Bulla Cœnæ independentem ab acceptatione obligat. Ita Bonacina, quidquid afferant DD. quos ego citauit, & reprobaui in tract. de legib. resol. 1. in secunda editione.

Nota tamen hic obiter, quod licet Alterius afferat Episcopos satisfacere publicando Bullam Cœnæ in ciuitate in qua degunt, attamen Bonac. vbi supra q. 2. punct. 6. n. 8. probabilius censet teneri etiam extra urbem in Ecclesiis suæ iurisdictioni subditis, publicare saltem per alios, si ita expedire iudicauerint. Excusantur tamen absolute à dicta publicatione, vt notat Sayrus de cens. lib. 3. cap. 25. n. 12. ob minas, seu metum Principum, quod tamen intellige si metus grauis sit, & non in odium fidei, seu Religionis incussum.

An auocatio causarum spiritualium ad laica Tribunalia vetita sit sub censura Bullæ Cœnæ, si causa auocentur tantum à iudicibus Sedis Apostolicæ?

RESOL. LV.

Affirmatiuè respondet Alterius, & Vgolinus, quos citat, & sequitur Bonacina in Bull. Cœnæ tom. 3. disp. 1. 9. 15. punct. 1. n. 7. qui Bullâ vtitur his verbis, ab auditoribus commissariis nostris, aliisque iudicibus ecclesiasticis; vbi notanda est illa particula, aliis, quæ est repetitiua, & relatiua similitum, ex cap. sedes, de rescript. & ex l. quidam relegatus. ff. de rebus dubiis.

Sed ego contrariam sententiam teneo, & puto dictam auocationem vetitam esse, etiam si causæ spirituales auocentur. Anton. Diana Ref. Mor. Pars III.

centur ab aliis iudicibus ecclesiasticis, & hanc sententiam tenent Filliucius tom. 1. tract. 16. cap. 10. n. 250. Soula in Bull. Cœn. cap. 15. num. 1. Durandus can. 1. 4. q. 7. num. 1. & alij, & ad argumentum contrarium respondet illam particulam non semper esse repetitiuam similitum, vt patet in l. si fundum sub conditione. §. si liberus. ff. de legatis 1.

Notandum est etiam hic obiter contra Couarruiam pract. 99. c. 35. Menochium de recuper. possess. remeatio 3. m. 356. Diaz in pract. crim. cap. 102. Ceuallos, & alios auocationem causarum spiritualium ad laica tribunalia vitatam esse, etiam si iudices ecclesiastici negligentes sint in huiusmodi causis cognoscendis. vide Reginaldes tom. 1. lib. 9. cap. 22. n. 338. Martam de iuris. part. 4. cap. 146. Duarcnum vbi sup. q. 8. n. 1. & alios communiter, nec valet dicere quod in cap. filius 16. q. 7. cap. si quis cum cle. ico 11. q. 1. cap. administratores, cap. Principes 23. quo conceditur reclamatio ad Principem in causa ecclesiastica; nam respondeo per illos textus posse Principem laicum admonere Ecclesiasticum de iniquè administrata iustitia, non autem posse auocare ad se causam ecclesiasticam, vel dicere, vt ego alibi adnotauit, illos canones abrogatos esse in Bulla Cœnæ, & in cap. qualiter, de iudiciis.

Verum iudices laici auocantes ad se causas ecclesiasticas excusentur ex tolerantia Summi Pontificis?

RESOL. LVI.

Affirmatiuè respondet Coriolanus in Bull. Cœnæ ad finem, & alij quos citat Ceuallos in tract. de cognit. per viam violentiam, glossa B. num. 42.

Sed nouissimè contrariam sententiam docet Bonac. in Bull. Cœnæ tom. 3. disp. 1. 9. 15. punct. 4. §. 1. n. 5. quia simplex tolerantia, saltem dum superior commodè obtare non potest, priuilegium non inducit, ex cap. cum iam dudum, de preben. tum quia nulla adest tolerantia, cum Summi Pontifices in Bullis Cœnæ Domini excludant omnes prætextus. Vide Alterium de cens. lib. 5. disp. 15. c. 2. col. 5. ver. animaduertit. Duardum in Bull. Cœnæ can. 15. q. 13. n. 11. Filliucium tom. 1. tract. 16. cap. 10. n. 256. & alios, quos ego alibi citauit in tract. 1. de imm. eccl.

An priuilegium cognoscendi causas ecclesiasticas concessum Principi laico reuocari possit?

RESOL. LVII.

Videtur prima facie respondendum, quod non; nam Imperatores, alique Principes laici non possunt priuilegia Ecclesiæ concessa reuocare, vt probat Panormitanus in cap. super. el. 2. de appellat. n. 4. Suarez de imm. lib. 4. c. 30 & alij. Ergo neque Papa reuocare potest priuilegia Principibus concessa; par enim videtur ratio, vt æqualitas seruetur.

His tamen non obstantibus contrarium omnino asserendum est: dico igitur cum Bonacina in Bull. Cœnæ tom. 3. disp. 1. 9. 15. punct. 4. §. 1. n. 6. priuilegium Principibus concessum à Papa reuocari posse, etiam si per consuetudinem immemorabilem tali priuilegio innixam, obseruatum fuerit. Probatur primò, quia priuilegium subdito concessum, vt communis Doctorum fert opinio, reuocari potest. Sed priuilegium concessum Imperatori, vel Regi est priuilegium subdito concessum, cum Christus generaliter dixerit Petro, & consequenter eius successoribus, Pasce oues meas. Ergo, &c. Probatur secundò, quia huiusmodi priuilegia sunt odiosa, vt pote libertati Ecclesiasticæ contraria. Ergo strictè explicanda sunt, ita vt concessa censeantur illo modo, quo libertati minus præiudicent, & consequenter reuocari possunt. Adde quod hac censenda est iurisdictione delegata, quæ reuocari potest. Vide Suarez de imm. lib. 4. cap. 34. num. 27. Tufcum tom. 5. ver. libertas ecclesiastica. concl. 342. & alios.

Nota tamen supradicta priuilegia si fuerint concessa

in remunerationem, & in vim contractus non esse reuocanda sine iusta causa; verum iusta causa concurrente non solum potest, sed etiam tenetur aliquando reuocare, & a fortiori hoc verum erit, si Pontifex aliquid aliud in compensationem concedat. Ad argumentum verò iuperius adductum patet responsio ex dictis, vel neganda est consequentia, & suppono omnia bona Ecclesiastica iure diuino libera, & immunita esse à potestate laica; cum autem priuilegium Ecclesiæ concessum, ab eaque acceptatum inter bona Ecclesiæ connumeretur, sequitur principem laicum non posse priuilegium Ecclesiæ concessum reuocare; alioquin potestatem haberet super bona ecclesiastica. Priuilegium verò laicis concessum ab Ecclesia non fit liberum, & immune à potestate ecclesiastica, & conuenienter ab Ecclesia reuocari potest, vide etiam DD quos citauimus alibi in tract. de immunit. eccles.

An iudex laicus consuetudinem inducens, vel ea introducta reuens, contra libertatem ecclesiasticam incidat in excommunicationem Bulla Cæna?

RESOL. LVIII.

Non incurrere in censuram Bullæ, sed in censuram atam in cap. nouerit. de sent. excomm. putat Suarez de cens. disp. 2. sect. 2. n. 86. Duardus in Bull. Cæn. can. 15. q. 1. n. 4. Reginald. tom. 1. lib. 9. c. 23. n. 361. Filliuc. tom. 1. tract. 1. c. 10. n. 268. & alij, quia Bulla loquitur de statutis, & decretis, non autem de consuetudinibus. Ergo, &c.

Verum non desunt Doctores asserentes iudices laicos in tali casu incidere in censuram Bullæ Cænæ, & ita docet Sayrus de cens. lib. 3. cap. 19. n. 10. Soula cap. 1. c. 6. disp. 80. n. 6. Cariolanus, & alij, unde videant ministri laicali iurisdictionis, quid faciant.

Nota etiam hinc obiter quod Nauarr. cap. 27. n. 119. & Reginaldus tom. 1. lib. 9. cap. 23. n. 364. sub finem, & n. 359. sub finem, tenent quod iudices laici incurrant in excommunicationem Bullæ, si sciunt seruari statutum contra libertatem ecclesiasticam, & non impediunt, licet aliqui Doctores contrarium sentiant; quia censura lata obpositum actionem, non incurrunt ob omissionem.

An Clericus in feudalibus possit conueniri coram iudice laico?

RESOL. LIX.

Affirmatiuè respondet Suarez de immunit. lib. 4. c. 14. n. 12. Duardus in Bull. Cæn. can. 15. q. 11. n. 68. D. Antonius par. 3. tit. 9. c. 2. §. 3. Surdus lib. 3. conf. 396. Marta de iurisd. p. 4. cap. 89. num. 5. Ambrosinus de immunit. c. 20. num. 56. Baiardus in Clarum lib. 4. §. feudum. q. 90. num. 8. & alij, quia in tali casu non subiicitur iudicio domini feudi tanquam persona ecclesiastica, sed tanquam Dux Marchio, &c.

Sed hoc verum esse existimat Paulus Squillante de priuileg. cler. cap. 7. dub. 14. num. 105. & alij penes ipsum, quando clericus pro feudo coram seculari conuenitur intendendo petitionem, & sic quando de proprietate sola agitur; secus autem si iudicio possessorio impetitur, nam tunc causa possessoris est agitata coram ecclesiastico iudice, licet contrarium asserat Bonacina in Bull. Cæn. r. 3. disp. 1. q. 16. sect. 1. q. 16. f. 1. punct. 6. n. 6. & aliter iudicatum fuisse referat Ioannes Baptista del Thoro in compen. decis. Neapol. ver. cler. fol. 93.

An laicus deponens falsum coram iudice ecclesiastico possit ab eo puniri, & quid è contra si Clericus deponat falsum apud iudicem secularem?

RESOL. LX.

Videtur prima facie quoad primum negatiuè respondendum; quia si clericus deponat falsum coram iudice ecclesiastico, non potest ab eo puniri, neque etiam

in bonis, vt de communi testantur, Ceuallos tract. de cogit. per viam violentiæ part. 2. q. 7. n. 7. Gutierrez tract. 99. lib. 1. q. 24. Cabedo decis. 87. Fachineus lib. 9. contr. c. 27. Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 4. n. 9. & alij. Si igitur iudex secularis non potest procedere contra clericum periuurum, qui coram eo deposuit falsum, neque poterit Ecclesiasticus contra laicum; adde quod testis falsus efficitur de iurisdictione illius iudicis, coram quo deposuit.

His tamen non obstantibus affirmatiua sententia vera est, quam tuetur Couar. pract. 99. c. 12. n. 8. Afflictus decis. 219. Capella Tholosana decis. 379. Franchus decis. 149. & alij; ratio discriminis est, quia iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem in laicum ratione periuurij, & sic potest contra eum procedere; at verò iudex secularis non habet iurisdictionem contra clericum, qui coram eo testimonium falsum dixit, & per consequens non poterit eum punire, neque etiam in bonis, vt alibi contra aliquos Doctores Gallos diximus.

Sed vt clericus de falsa depositione facta coram laico possit puniri per suum iudicem competentem, extat pulchra questio apud Aloyium Riccium part. 4. decis. 81. per totam, lege illum, & non pigebit.

An milites sancti Stephani, & sancti Lazari gaudeant priuilegio fori?

RESOL. LXI.

Carolus de Grassis de effect. clericatus, effect. 1. n. 115. citatur quod in hoc Regno Siciliae dicti milites non gaudent priuilegio fori, & idem procedere in Regno Neapolitano testatur Imbrianus in tract. de Iudice, &c. part. v. n. 25. quia non habent Regiam exequatur in suis priuilegiis.

Sed quidquid sit de hac praxi, ego puto dictos milites gaudere priuilegio fori, quia connumerantur inter personas ecclesiasticas, & profertur religionem approbatam à Summo Pontifice, & ita docet Bonacina in Bull. Cæn. tom. 3. disp. 1. q. 16. unct. 3. num. 16. Nauarrus conf. 12. de reguila. Barboia de pot. p. p. p. part. 2. allegat. 12. n. 45. & nouissime Aloysius Riccius in praxi tom. 4. ref. 76. n. 3. loquens de Religione sancti Lazari, asseruit esse veram religionem, & gaudere priuilegio canonis, & quod Pius IV. confirmando anno 1565 priuilegia dictæ religionis, exempti ipsam in omnibus casibus, in quibus est exempta religio sancti Ioannis Hierosolymitani, & etiam Marius Antonius lib. 2. de resolut. 12. c. 3. docet dictam religionem sancti Lazari esse veram religionem.

Notandum est tamen hinc obiter dictos Equites etiam nouissimos gaudere exemptione gabellarum, sicut alibi diximus de nouitiis D. Iacobi Alcantaræ, & Calatravæ; quidquid in contrarium asserant nostri Regnicolæ, Mastrillus part. 3. decis. 190. n. 166. & Giurba in consiliis crim. conf. 77. n. 21. sed nostram sententiam nouissimè tenet Riccius vbi supra in praxi tom. 4. resolut. 249. n. 3. vbi citat Nouarium tom. 1. q. 9. cap. 42.

An habens coadiutoriam à Papa concessam gaudeat priuilegio fori, & quid de clerico, qui beneficium obtinere non poterat, vel ordinatus est cum falsis dimissoriis?

RESOL. LXII.

Respondeo affirmatiuè, quia talis dictam coadiutoriam habens beneficiatus appellatur, & ita tenent Doctores quos citat, & sequitur Barboia de potest. Episc. part. 1. allegat. 12. num. 4.

Notandum est etiam hinc obiter, quod si clericus obtineat beneficium, quod non poterat obtinere, puta quia illegitimus, vel irregularis, & de facto reperitur in possessione beneficii, gaudet adhuc priuilegio fori, & ita fuisse decisum in M. C. Vicariæ Neapolitanæ testatur Franchus

Francus dec. 89. & tenent DD. quos citat Ioan. Baptista de Thoro in compen. decis. Neapol. ver. clericus fol. 94.

Nota etiam, quod licet olim clericus in minoribus constitutus à non suo Episcopo sine literis dimissoriis, vel cū falsis, possit gaudere priuilegio fori, vt notant DD. quos citat Squillante de priuileg. cler. c. 7. dub. 2. n. 29. Hodie tamen per constitutionem Urbani VIII. datam Romæ 11. Decembris 1624. taliter ordinatus minimè priuilegio fori gaudebit; ordinatum verò ante legitimam ætatem gaudere dicto priuilegio fori tradit Carol. de Grassis de effect. cleric. effect. 1. n. 666. sicut etiam ordinatum per simoniam.

Clericus qualem habitum deserere debet, vt fori priuilegio gaudeat?

RESOL. LXIII.

Respondeo Clericos circa habitum se locorum consuetudini accommodare, vt tradit Ambrosinus de immunit. cap. 23. n. 13. ego verò absolute loquendo, illum priuilegio fori gaudere arbitror, qui eo vtitur vestimento genere, vt si à populo videatur, clericus iudicetur, si autem controuertatur, an habitus cum quo inuentus est clericus sit clericalis, hanc habitus cognitionem ad ecclesiasticum iudicem pertinere, quidquid aliqui asserant, & pessimè, in praxi aliqui iudices, nisi autoritate Iulij Clari lib. 5. q. 36. n. 11. & Malcardi concl. 961. n. 4. & aduertat iudex laicus, quod dum hæc coram iudice ecclesiastico pendet, debet superfedere, vt nos alibi etiam docuimus, & aliter faciens immunitatem ecclesiasticam infringit, licet nonnulli apud Carolum de Grassis de effectibus clericatus effect. 1. n. 127. & seq. oppositum sentire videantur, sed malè; quia fieri potest, vt in tali casu iudex laicus exerceat iurisdictionem in personam exemptam, & quia sequeretur elusoria esse cognitio in iudice ecclesiastico, & hæc omnia docet, & probat Bonacina in Bull. Cæn. tom. 3. disp. 1. q. 16. sect. 1. punct. 6. n. 30. 31. & 32. cum aliis communiter.

An aliquis Princeps habeat à Pontifice priuilegium in casibus violentiæ arcenda?

RESOL. LXIV.

Hoc priuilegium habere Regem nostrum Hispaniarum docet Bannez in 2. 2. q. 67. art. 1. Iulius Clarus lib. 5. §. vlt. q. 36. n. 16. Menochius de retinenda possessione remed. 3. num. 354. & Cardinalis Bellarminus in tract. de Summo Pontifice contra Berclium c. 35. col. 7. ver. addebat, & Suarez de immunit. lib. 4. cap. 34. num. 43.

Sed nouissimè Ceuallos tract. de cognitione per viam violentiæ gloss. 6. asserit Regem Hispaniarum non habere tale priuilegium, sed ex alia ratione hoc efficere, ita pulchre obseruat Bonacina in Bull. Cæn. tom. 3. disp. 1. q. 15. punct. 4. §. 1. n. 17. dum praxim tribunalis [de la fuera] tueri, & à peccato, & censura excusare conatur, excusationis causam aufert, negando Regem Hispaniarum, vel ipsius ministros, ac magistratus hoc facere ex priuilegio, vel ex consuetudine priuilegio innixa. Ita Bonac. vbi supra n. 3. asserit Principes priuilegium à Summo Pontifice habentes excusari ab excommunicatione Bullæ Cænæ auocando causas spirituales ad sua tribunalia, modo priuilegij formam seruent, & modo priuilegium reuocatum non sit, iuxta ea quæ ipse inferius docet.

An collatio Episcopatum, & aliorum beneficiorum possit à Principe laico prescriptione acquiri?

RESOL. LXV.

Negatiuè respondeo cum Cardinali Tuscho tom. 4. concl. 452. n. 28. vbi sic ait, licet ex priuilegio possit per Papam concedi collatio beneficiorum laico; non tamen potest consuetudine, neque prescriptione acquiri etiam per tempus immemorabile; quia laici sunt incapaces. Anton. Diana Ref. Mor. Pars 111.

ces. Ita ille, cuius opinionem Probus in addit. ad Ioannem Monachum cap. 2. de prebend. num. 7. & 8. in 6. asserit esse communem, vide etiam Zabarellam conf. 57. sub num. 2. & Doctores quos citat, & sequitur Silua de beneficiis part. 2. q. 23. num. 16.

Pro cuius sententiæ explanatione notandum est, quod vt consuetudo excuset, & valeat, debet esse legitima, & præscripta; consuetudo autem præscribi non potest, quoties subiectum est incapax illius rei, quæ per consuetudinem induci prætenditur, vt notat Panormitanus, & Felinus in cap. causam, de prescript. & in cap. 4. de consuetud. Decianus in tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. n. 14. & alij communiter; cum ergo laici incapaces sint iurisdictionis spiritualis, & ecclesiasticæ, ex cap. causam, de prescript. &c. solite, de maiorat. & obediens, sequitur ipsos non posse hanc iurisdictionem per consuetudinem acquirere; ex quibus clarè apparet non posse prætextu consuetudinis iudices laicos se tueri, & excusari, & idè optinè Cardinalis Tuschus vbi supra tom. 4. concl. 452. n. 44. asseruit omnes casus, qui, pro vt attestantur Doctores ex consuetudine alicuius Regni, vel prouinciæ, sunt contra ius commune, & sic super eis non potest fieri fundamentum, nisi quia sic de facto seruatur: unde talis consuetudo etiam immemorabilis, vel præscriptio immemorabilis non valet. Ita ille, & ego.

Vt igitur Reges Episcopatus, & beneficia conferant, ad hoc requiritur priuilegium, nec suffragatur vlla consuetudo, aut præscriptio, etiam si esset immemorabilis cum perpetua tolerantia Papæ; cum enim verlemur in his, quæ non sunt quælibet sine Principis concessione, tolerantia de nihilo inferuit; hæc enim non est tolerantia, sed simplex conuientia, seu patientia, quæ nusquam inducit dispensationem in his, quæ sunt contra iuris dispositionem, vt ex text. in cap. cum iam dudum, de prebendis, & ibi glossa. ea siquidem conuientia incidit ad euitanda duntaxat scandala, quæ possent committi in aufertur huiusmodi abusus, vt tradunt Doctores in cap. 2. de preben. Quippe crimen publicum dissimulare dupliciter contingit, vno modo ipsum actum criminis non prohibendo, cum prohiberi possit, vt hæc Ecclesia Romana non sustinet, nec dissimulat, immo prohibet in canonicis supra citatis; altero transgressorem talis prohibitionis non puniendo, & hoc modo Ecclesia dissimulat aliqua propter difficultatem correctionis, vt bene aduertit Turrecremata in can. singula. num. 8. dist. 89. multa enim tolerantur, quæ si in iudicium deducerentur, exigente iustitia non tolerarentur, vt dicit textus supra allegatus in cap. iam dudum, de preben. & hæc omnia docet Lothetius tom. 1. de re beneficiaria lib. 1. q. 6. n. 39. & 41. Hinc si Rex noster, vel alij Reges hodie conferunt Episcopatus, & alia beneficia, hoc ex priuilegio Romani Pontificis procedere dicendum videtur, unde extrane tali priuilegio non dicuntur, dicto modo loquendo Reges conferre dicta beneficia, sed Papa mediante ministerio Regum, atque ita collatio non reputatur regia, aut alterius Principis, sed merè Apostolica, & ideo omnia supradicta firmavit Rota in vna Aquinensis Monasterij die 26. Ianuarij 1601. coram Illustrissimo Seraphino, & tenet Riccius in praxi tom. 4. ref. 137. qui per extensum ponit dictam sententiam Rotæ Romanæ decisionem, quam omnino vide.

An Rectores Hospitalium gaudeant priuilegio fori?

RESOL. LXVI.

Affirmatiuè respondent DD. quos citat Carolus de Grassis de effectibus clericatus effect. 1. num. 118. si promittunt in manibus Episcopi castè viuere, & portant aliquod signum super vestimentum; secus autem dicit Abbas in cap. 2. num. 11. de foro competens. si isti hospitalarij vtuntur coniugio, & habent, & retinent proprium, & sunt laici.

At his non obstantibus Barbofa de potest. Episcop. part. 2. alleg. 1. n. 40. & Valaicus cons. 105. n. 3. asserunt simpliciter hospitalarios Pralati auctoritate deputatos ad ali- quod hospitale erectum auctoritate Episcopi gaudere priuilegio fori. Sed de hoc dubio vide Decianum in tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. n. 39. Duardum in Bull. Cœne lib. 2. can. 15. q. 9. & alios.

An qui assumptis habitum clericalem post delictum an. mo subtrahendis se à laica potestate, gaudeat priuilegio fori?

RESOL. LXVII.

DE hac quaestione olim mihi magna controuersia fuit cum quodam supremo ministro Regio, & affirmati- uam sententiam ipse docui in tract. de immunit. eccles. ref. 26. & nunc iterum doceo; quia dici potest istum uti iure suo, assumendo statum clericalem, qui licet illum assumpsit hac intentione, non videtur priuari ipso facto priuilegio clericali, licet fortasse dignus sit, qui tali priuilegio priue- tur, & ita hanc sententiam docet Suarez contra regem Angliæ lib. 4. c. 15. n. 17. & iterum Bonac. in Bull. Cœn. 10. 3. disp. 9. q. 16. sect. 1. punct. 5. n. 9. quidquid etiam in contrariū asserant DD. quos citauit in dicta resolut. quibus nunc ad- do Zerolam ver. Clericus n. 6. Iulium Clarum q. 36. n. 38. & eius additionatorem ibid. litera G. & alios penes ipsos. Sed si aliquis vellet stare in opinione negatiua, dicen- dum est in negantem incumbere onus probandi statum clericalem assumptum fuisse per fraudem; quomodo au- tem id probetur, vide Mascardum tom. 2. concl. 815. Gab- rielum in comm. opin. tit. de presump. concl. 13. n. 2. Ambrosi- num de immunit. c. 19. Durandum in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. q. 11. Martam de iur. part. 4. cap. 176. & alios penes ipsos.

Si autem quis dicat suscepisse habitum clericalem ex vi voti, an ipsius iuramento standum sit, negat Farinacius tit. de Inquis. q. 8. n. 14. & alij; sed affirmat Decianus, & alij penes Ambrosinum 12. quibus ego addo Hierony- mum Rodriquez in compen. q. Regal. resolut. 101. n. 9.

Quid facere debeat Episcopus dum iudices laici edunt aliquod statutum contra libertatem Ecclesiasticam?

RESOL. LXVIII.

SI dubium sit an illud statutum libertati Ecclesiasticæ saueretur, & damnnum Ecclesiæ, vel clericis inferat, cogere potest conditorem ad declarandum expressè tali statuto clericos, & Ecclesiæ non comprehendendi. Si verò perspicue constet illud statum esse contra libertatem ecclesiasticam, præcipere debet conditori, & ipsis ad quos pertinet, ut illud omnino tollant, & si hoc ipsi minime efficere volunt, debet ipse auctoritate sua tollere, & de- clarare huiusmodi statutum, legem, actum, pragmaticam, aut aliam ordinationem esse irritam, & inualidam. Vide Felinum in cap. Ecclesia sancta Maria, num. 145. de consit. Altherium lib. 5. disp. 16. cap. 6. dub. 54. Sayrum de consil. lib. 3. cap. 34. num. 17. & alios.

An Clerici inseruientes, & verè astricti alicui Ec- clesie, licet primam tonsuram non habeant, gaudeant priuilegio fori?

RESOL. LXIX.

NEGatiuè respondet Bonac. in Bull. Cœn. tom. 3. disp. 1. q. 16. punct. 3. n. 7. quia talis clericus non gaudet priuilegio canonis; ergo neque gaudet priuilegio fori, & hanc sententiam videtur innuere Reginald. tom. 1. lib. 9. c. 23. n. 355. ceteras rationes videbis apud Bonacinam.

Sed his non obstantibus non desunt Doctores post Concilium Tridentinum scribentes, qui asserunt dictos clericos priuilegio fori gaudere, & ita tenet Bellettus in

disquis. cler. part. 1. tit. de favore clericorum personal. §. 2. n. 2. Ambrosinus de immunit. cap. 2. n. 6. & Decianus in tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 8. n. 2. & ad argumentum quod ad- ducit Bonacina ut supra posset aliquis respondere, quòd clerici, qui dicuntur saluatici, non gaudent priuilegio ca- nonis, neque exemptione gabellarum, & tamen gaudent priuilegio fori, vt declarauit sacra Cardinalium Congre- gatio 10. Kalendas Iunij 1632. cuius verba asserit Paulus Squillante de priuileg. cleric. cap. 7. dub. 2. n. 4. & Nouarius de elect. fori q. 52. sub n. 13. sect. 2. in vltima impressione Neapolitana, sed circa supradictos clericos saluaticos multas quaestiones suscitauit nouissimè Aloysius Riccius in praxi fori eccles. tom. 4. resolut. 223. usque ad resolut. 131. lege illum, & non pigebit.

An index laicus possit dirimare controuersias ortas inter Confraternitates in aliqua processione?

RESOL. LXX.

Affirmatiuè respondet noster D. Carolus de Grassis de effectibus clericatus eff. 1. n. 613. vbi sic ait, quoad locum incedendi in processionibus, vt si debet incedere in quarto, vel in quinto loco, in talibus namque controuer- siis est iudex Illustrissimus Senatus huius Vrbs, qui sum- mariè, & absque visione scripturarum, solet causas istas terminare, & cognita differentia statim causam terminat: quando autem est differentia an aliquis sit bene, vel malè cancellatus à Societatibus, & confraternitatibus, vel sit recipiendus, vel non, vel an sit canonicè quis electus ad gu- berniū, & administrationē, tales, & similes controuersias dirimuntur per Archiepiscopū, vel suū Vicarium. ita ille.

Sed obiicitur Barbofa de potest. Episc. part. 2. alleg. 78. n. 42. quòd quamuis hæc Caroli de Grassis sententia circa primum membrū videri possit tolerabilis, quando agitur de iudicio possessorio, tamen extra illud non est admit- tenda, sed potius dicendum est ad iudicem ecclesiasticum dictas controuersias pertinere dirimere, quæ essent inter dictas laicorum confraternitates circa modum proceden- di, vel circa habitum, vel quid simile. Sic Barbofa.

An domus Parochorum, Canoniorum, aliorumque Ecclesiasticorum existentes prope triginta pas- sibus Ecclesie gaudeant eius immunitate, etiamsi habitentur à laicis?

RESOL. LXXI.

NEGatiuè respondent Peregrinus de immunit. c. 4. n. 27. Farinac. in appen. cap. 19. n. 260. & Marius Italia lib. 1. cap. 4. §. 6. n. 6. quia hæc consuetudo est in contrarium, & ideo asserit Villalobos in summa tom. 2. tract. 39. diff. 5. num. 3. quòd licet secundum iura [ella concedida esta im- munitad no solo alas Iglesias sino tambien quarenta passos al rededor de la Iglesia Matriz, y treinta passo al rededor de las demas, mas dize Couarruuias, que ya por la costumbre ha cessado esto quanto à las Iglesias que estan edificadas en las Ciudades, y que solo lo queda en las que estan edificadas dentro de los muros de los ca- stillos.] Ita ille.

His tamen non obstantibus aliqui affirmatiuè respon- dent ad propositū dubium, & asserunt supradictas domus gaudere immunitate, quamuis eas inhabitent laici, & ita hanc sententiam tenet Decianus in tract. crimin. lib. 6. cap. 25. num. 16. Ambrosinus de immunit. cap. 10. n. 8. & nouissimè Bonacina tom. 3. disp. 2. q. 3. punct. 16. §. 4. num. 7. quia immunitas est veluti accidens morale loco affixa, locatio autem est actio extrinseca loco; tum quia seque- retur in potestate locatoris esse auferre, vel concedere loco immunitatis priuilegium; tum quia immunitas cō- cessa est loco sacro, & existentibus in tali loco: per acci- dens autem est, vt in tali loco habitet potius conductor, quam dominus directus, vel utilis, tum quia loca sacra immunitate

immunitate gaudent, exceptis casibus expressis; hic au- tem calus nullibi expressus, & exceptus reperitur; ergo, & c. & hæc omnia docet doctus Bonacina vbi supra, qui etiam optimè notat, quòd nomine passus intelligitur mensura quinque pedum, pes autem complectitur men- suram quindecim digitorum, & hoc etiam notauit Farinacius vbi supra n. 286. & Talsus tom. 4. litera L. conc. 59. n. 2. & alij; ad consuetudinem verò quam in contrarium asserunt aliqui, respondeo Gregorium XIV. damnare su- pradictas consuetudines. ergo, & c.

An occidens fatum animatum cum aliqua portione, gaudeat immunitate Ecclesie?

RESOL. LXXII.

NEGatiuam sententiam docet Peregrin. de imm. Eccl. c. 3. n. 8. Farinac. in app. c. 8. n. 13. & alij penes ipsos; & ratio est, quia talis occidit proditoriè illum, qui nullo pacto præuidit, nec præcauere potuit talem mortem.

Verum ego contrariam sententiam teneo cum Mar- tino Bonacina r. 3. disp. 2. q. 3. punct. 16. §. 8. nu. 8. quia ait ille huiusmodi delinquens iuxta communem vsum lo- quendi non vocatur proditoriè occidere; is enim dicitur proditoriè occidere qui per insidias, seu dolum aliquem id non præuidentem occidit; infans autem non dicitur in hoc casu per insidias, & dolosè occidi, cum ipse nul- lius rationis capax sit, nec dolum in ipsum committatur; dolum autem est fraus ad aliquem decipiendum adhibita, infans autem decipi non videtur. ergo, & c. & ita hanc sententiam tenet etiam Franciscus Leo in Thef. fori eccl. par. 1. c. 13. ver. dubitari etiam potest; ex his igitur dicendum est concubinarium portionem concubinæ, vel adulteræ tradendo gaudere Ecclesiæ immunitate.

An fugiens à birruarijs, si parietem Ecclesie partis exterioris tangat, vel fuerit amplexus, gaudeat immunitate?

RESOL. LXXIII.

NEGatiuè respondet Archidiaconus in c. unico, de re- lig. & vener. sanct. in 6. quia appellatione Ecclesiæ non venit pars exterior muri Ecclesiæ, que viam publi- cam spectat. Secundo supradictus reus in tali calu non dicitur esse in Ecclesia, & ita hanc sententiam tenent mordicus ministri laicalis iurisdictionis.

Sed pro affirmatiua sententia aliqui has rationes ad- ducunt. Primò quia priuilegia immunitatis Ecclesiæ amplianda sunt. Secundo in l. qua religiosi. ff. de rei vendica- tione, habetur, quæ Religiosis adherent, religiosa censentur; ergo quæ adherent loco sacro, censentur sacra, & cō- sequenter gaudent immunitate loci sacri. Tertio accessio sequitur naturam sui principalis, c. si super gratia, de officio delegat. in 6. Quare priuilegium concessum Ec- clesie, dicitur etiam concedi per triginta passus in cir- cuita eius, vt ex sacris canonibus docent communiter Doctores, & nos supra probauimus. Ergo multo magis hoc dicendum est in calu nostro de pariete, qui est anne-

xus, & accessorius, & incorporatus ipsi Ecclesiæ, & ita hanc sententiam docet Episcopus Viciaquensis Aloy- sius Riccius in praxi tom. 4. resolut. 560. n. 8. & Martinus Bonacina de legibus tom. 2. disp. 3. q. 7. punct. 4. n. 5. Vnde ex his à fortiori apparet, quòd si quis confugiat supra tectū Ecclesiæ, gaudebit vtique immunitate, vt notat Villalo- bos in summa 1. 2. tr. 39. diff. 5. n. 3. Fagundez part. 2. lib. 4. cap. 4. n. 63. Suarez de Relig. 1. lib. 3. c. 9. n. 8. & alij scri- bentes super Bullam Greg. XIV. vide etiam Bonacinam tom. 3. in Bull. Cœn. disp. 2. q. 3. punct. 16. §. 5. n. 19. 20.

An Bulla Cœne tollat casus Regni Galliarum, quos priuilegiatos appellant, & quid de priuilegio Monarchia Regni Sicilia?

RESOL. LXXIV.

HOs casus priuilegiatos ponit Cassaneus super con- sult. Burgum. rub. 1. tit. des iustices & droits. §. 5. ver. 5. col. 2. a grace n. 48. & seq. & Bul. Cœnæ illos non tollere te- net Antonius Bouius in resp. ad Paulum Seruatum pro cen- suris Pauli V. p. 4. ad arg. 10. vbi sic asserit. [In Fræcia in Re- ha Priuilegij della Sede Apostolica, onde se procede solo ne delitti priuilegiati, non eccede in cosa alcuna i suoi Priuilegi, i quali se non l'auessero ecceduto i Signori Venetiani non farebbe loro stata detta cosa alcuna.] sic ille.

At contrariam sententiam docet P. Binsfeldius in com- men. de iniurijs, & damno dato c. 7. concl. 13. vbi sic ait. Per Bullam Cœnæ Domini videntur etiam sublatis Casus Regni Galliarum, quos priuilegiatos appellant, in quibus iudices seculares in illo Regno se intromittunt etiam pro criminibus aliquibus contra Clericos. Hæc Bins- feldius; sed vsum talium priuilegiorum Regis Galliarum non audeat damnare Nauarrus, & alij quos adduxi in trade immunit. Eccles. resolut. 6. licet ibi Sayrus, & alij damnandum esse existiment. Ego verò circa resolutionem huius casus de meo nihil dicam, & nihil ponam, solem referre vol- lui quid alij dixerunt; sicut etiam facio cum Martino Bo- nacina in Bul. Cœnæ 2. disp. 1. q. 21. punct. 1. n. 24. circa iudi- cium de Monarchia huius Regni Sicilia, quàm acriter impugnat Hieronymus Catena in Vita Pij V. cum Car- dinali Baronio tom. 11. anno 1097. Sed defendit Anto- nius Xibeca in allegationibus manu scriptis ad Marcum Antonium Columnam, & nouissimè, vt fertur, Io. Bertran de Guevara Archiepiscopus Compostellanus in discurs. de origine, & vsa Monarchia Regni Sicilia lingua Hispanica conscriptis, & editis Vallisoletæ anno 1605. apud Aloysium Sanchez. vide etiam Henriquez in sum. lib. 10. c. 29. n. 3. & lib. de Summi Pontificis clauæ c. 10. §. 3. Sebastianum Cas- tarem de Eccl. Hier. par. 1. disp. 3. §. 1. n. 9. Camillum Borrel- lum de prestantia Regis Catholici c. 50. per totum. Goffredum lib. 4. de rebus gestis Roberti Guisardi. c. 29. Fasellum lib. 7. posterioris decadis cap. 1. Ioannem Marianam bisfor. Hispan. lib. 10. c. 5. Ferdinandum Matute in responso pro impositione gabella contra Messanenſis fol. 24. Mauolicum in hist. Sicil. lib. 3. art. 98. Laurentium Ananiam in fabrica mundi tract. 1. fol. 129. Antonium Costam lib. 1. consil. 1. n. 75. & 85. Cumiam in præl. cap. si aliquem, n. 49. & 52.

TRACTATUS SECVNDVS DE DVBIIS REGVLARIVM.

An Generales, & alij Pralati Religionum possint confiteri Confessoribus extra Religionem, & quid de Generalibus, & prepositis nostræ Religionis?

RESOL. I.

AFFIRMATIVAM sententiam docent communiter DD. ex cap. ne pro dilatione, de pen. & remis. vnde Villalobos in sum. tom. 1. tract. 9. diff. 47. num. 4. sic

asserit. [Tienen iurisdiction ordinaria los Prelados de las Religiones, como son generales, y Prouinciales que tienen iurisdiction quasi Episcopal, y los Guardianes, Abades, y Piores que presiden a toda la comunidad, que ellos todos son ordinarios respectiue, y tienen facultad de eliger confessor, por la concession de Greg. IX. por- que todos ellos se comprehenden del baxo de nombre de Prelado, y assi esta en vso en las religiones como

dize] Soto in 4. dist. 18. n. 4. art. 2. Sic Villabos, & alij ubi supra.

Sed difficultas est in nostra Religione, nam in decretis Capitulorum generalium part. 1. c. 6. n. 1. sic habetur. Nemo nostrum sua peccata extero Sacerdoti confiteri queat, sed iis tantummodo nostratibus Confessariis, qui a Præposito domus fuerint designati, non obstante quocumque privilegio, cui ex nunc totius Religionis nomine renunciamus, ac cedimus. Vnde sub his verbis Peregrinus in comment. ad nostras constit. conf. 5. part. 1. c. 9. lit. C. §. 1. putat comprehendere Generales, & Præpositos, & ideo ait ille, quod quando à Religione eliguntur ad dictas Prælaturas, subintelligitur pactum implicitum, quod est observandi, & curandi, vt obseruentur constitutiones, & decreta Capituli generalis, vnde eo ipso quod acceptant Prælaturas, tacite renunciant videtur dicto privilegio, quo gaudere non possunt nisi intra Religionem, nec decere um hoc est contrarium canonis, quia privilegio suo cuique licet renunciare *si quis in conscribendis, C. de pactis*, hæc Peregrinus.

Sed contrariam sententiam prorsus sustinendam esse puto. Primum, quia privilegium insertum in corpore iuris, vt est illud, de quo loquimur, reputatur ius commune, vt patet ex textu in l. ius militis, §. militia missus, de test. milit. & notat Iason in l. 1. n. 16. de constit. Henriquez ubi infra, & Lotterius de re beneficiaria tom. 1. lib. 2. q. 7. n. 26. vnde in generali derogatione non comprehenditur sub nomine privilegij, quia eo quod insertum est in corpore iuris, habetur pro iure, & lege, & ideo Villabos in sum. tom. 1. tract. 9. diff. 5. n. 3. loquens de privilegio Religiosorum in Clem. dudum, de sepulturis, sic asserit. [Aunque el Concilio Tridentino en aquel decreto reuoca los privilegios, mas no de los que estan insertos en el cuerpo del derecho, porque estos son leyes Eclesiasticas y no se entiende de baxo desta palabra privilegio que la ley que se instituye de nuouo no reuoca estos privilegios, aunque ponga qualesquieras clausulas generales, si no es que se haga dellos expressa mencion.] Ita ille.

Idem etiam tenet Io de la Cruz de statu Relig. lib. 2. c. 6. dub. 1. vbi ita ait. Iuxta morem loquendi Iuristarum nomine privilegij non intelligitur, quod est in corpore iuris insertum, & lex de nouo instituta non reuocat privilegia in iure inserta, nisi de illis fiat expressa mentio, licet apponatur qualibet non obstantia generalis, & reuocet privilegia, quia privilegia in iure inserta vendicant sibi aliud nobilius nomen, & sunt iam leges communes. Sic ille. Hoc etiam docet Miranda in manuali Prælatorum tom. 1. q. 45. art. 6 in concl. Henriquez lib. 6. c. 6. num. 4. Fagundes præcept. 2. lib. 7. c. 2. n. 15. & n. 78. & 82. Rodriguez in quæst. regul. tom. 1. qu. 59. art. 2. Paulus Layman in Theol. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 2. n. 26. & lib. 4. tract. 6. c. 1. n. 5. & alij.

Hinc præter Layman vt supra, & alios citatos DD. notauit etiam Glossa in iust. qua in prouincia. C. de criminibus, vers. illico omni privilegio, & in l. 3. C. de silent. l. 12. cum Barbosa in l. 2. §. legatis n. 117. ff. de iudiciis. Borgos de Paz in l. 3. 7. aur. n. 59. Decio consil. 165. n. 4. Iacobo Bennio de privileg. Iurif. conf. part. 1. privileg. 100. num. 2. Ruyno vol. 1. consil. 228. n. 3. Rebuffo res. off. 15. vers. seprimò etiam, & resp. 134. vers. item si mandetur. Mandosio de privileg. ad instar. glossa 14. n. 2. Gomez in c. 1. n. 93. de constit. in 6. Felino in c. 1. n. 12. & in c. nonnulli, n. 9. & 26. de rescriptis, & aliis, quod ista clausula, non obstante quocumque privilegio, non comprehendit privilegium in corpore iuris insertum.

His igitur omnibus suppositis, sic argumentor contra Peregrinum. Privilegium quod habent nostri Præpositi locales, est insertum in corpore iuris, sed privilegia inserta in corpore iuris non derogantur, neque comprehenduntur, vt probatum est in clausulis generalibus, non obstante, & c. etiam alicuius Concilij Generalis, nisi de illis efficiatur expressa mentio, ergo è fortiori dictum privilegium nostrorum Præpositorum non erit comprehen-

sium in illa clausula Decreti, quod Peregrinus adducit, cum sit privilegium, vt dictum est, in corpore iuris insertum. Dicendum itaque est illud decretum factum fuisse in Capitulo generali pro gaudere volentibus privilegio B. illæ Cruciatæ, vel aliis licentiis, & indulgentiis confitendi cuiuscumque etiam extero Sacerdoti incio Superiore, non autem pro Generalibus, & Præpositis habentibus hoc privilegium clausum in corpore iuris; cum igitur tale decretum loquatur tantum de privilegiis, non est extendendum ad iura Prælatorum quorum mentionem non facit: nam si hoc privilegium comprehendere voluisset, de illo expressam mentionem facere debuisset, & ideo quando in aliqua Religione Capitulum generale voluit restringere, aut limitare, ne Prælati vianur supra dicto privilegio, specificè illis hoc prohibuit, & ita factum est in Religione Cisterciensi, notauit Hieronymus Llamas in meth. part. 1. cap. 5. §. 5.

Deinde supponitur in illo Capitulo Patres renunciafse huic privilegio, quod ego nego, & negant omnes, qui in illo Capitulo adfuerunt; nam tunc nihil de hac renuntiatione talis privilegij inter illos actum fuit, & tamen renuntiatione privilegij supponit necessariò renunciantis consensum, vel voluntatem, vt notat Suarez de legibus lib. 8. c. 33. n. 8 & alij communiter, nam consensus, & voluntas non fertur in rem non cognitam, ergo dicto privilegio in dicto Decreto renunciatum fuisse minime dicendum est. Concedimus igitur Peregrino Superiores quando eliguntur ad prælaturas subire onus obseruandi, & curandi vt obseruentur constitutiones, & decreta nostræ Religionis, sed negamus, quod renunciant tunc tacite huic privilegio de quo dictum est; nam nunquam ipsi huic renunciant, neque ex vi verborum decreti in illo comprehensum sunt, ideoque neque illud obseruare tenentur, cum ex dicto cap. finali possint sibi eligere in Confessarium quemcumque Sacerdotem, etiam ab Episcopo non approbatum intra, & extra Religionem. Et ita præter Villalobos ubi supra docet Miranda in manuali Prælatorum tom. 2. q. 20. art. 7. & q. 32. art. 6. concl. 1. Syluius in addit. ad 3. p. 17. Thom. q. 8. art. 5. Quæritur 2. conclus. 2. Ioan. Valerius in diff. vtriusque fori, vers. iurisdictione d. 14. n. 2. Barbosa in collect. tom. 2. lib. 5. tit. 38. c. 16. num. 2. Filliucius tom. 1. tract. 7. c. 9. n. 231. Suar. tom. 4. in 1. p. disp. 27. sect. 2. n. 9. & 10. Coninch. de Sacramentis disp. 8. dub. 8. n. 60. Nugnus in 3. part. tom. 2. q. 8. art. 5. dub. 2. asserentes Prælatos Regularium posse eligere Confessarium etiam extra Religionem, dummodo ab eorum constitutionibus, & statutis hoc illis facere non prohibeatur, quod in nostris non prohibetur, nam in hoc tantum negatiuè se habent, vt patet.

Non desistam adnotare etiam hic quod noster P. Alphonsus de Leone, vir quidem doctus in tract. de officio, & potest. confes. tom. 2. recollect. 11. n. 95. & 106. docet Capitulum generale nisi fuerit à Papa confirmatum, non posse derogare huic privilegio Superiorum, quod habent à iure eligendi Confessarium extra ordinem, lege illum, & non pigebit; vnde apparet, quam parum solidè opinio Peregrini defendi potest. Vide etiam Hieronymum Rodriguez in compen. qq. Regul. resolut. 10. n. 17. vbi ait, quod confirmatio statutorum alicuius Capituli generalis facta à Papa intelligitur, quatenus ipsa non sunt contraria iuri communi, & sacris canonibus, sed de his opinionibus Leonis, & Rodriguez alibi à nobis fusiùs dicitur.

Notandum est tamen aliquos DD. dictum privilegium de eligendo Confessario extra Religionem concedere tantum Generalibus, & non inferioribus Prælati, & Guardianis, Præpositis, & c. & ita tenet Reginaldus tom. 1. lib. 1. c. 4. sect. 2. n. 36. Llamas in meth. part. 1. c. 5. §. 5. & alij, meliùsque fecisset Peregrinus si cum istis DD. tenuisset; sed ille tenet cum communi DD. sententia, & postea vt visum est, huic privilegio nostros Præpositos renunciasse, quod minime, vt supra probaui, admittendum esse censeo.

Non

Non grauabor etiam his omnibus addere, quod probabiliter secundum Megalam in 1. part. lib. 1. c. 10. n. 4. & Cariolanum de cas. reser. part. 1. sect. 1. art. 24. supradictum privilegium, quod habent Præpositi eligendi quemcumque Confessarium, extendi potest etiam ad Vicarios nostros in sede vacanti, vel alio modo absente Præposito, & ita terminis hanc sententiam post hæc scripta docet P. Leone de officio confes. tom. 2. recollect. 6. n. 36. licet etiam probabiliter contrarium asserat Suarez in 3. part. tom. 4. disp. 27. sect. 2. n. 8. & ratio est, quia actio subrogata habet privilegium eius, cui subrogatur; & in nostris constitutionibus part. 3. c. 9. dicitur quod Vicarius absente Præposito huius vicem gerit, quæ verba explanans in commentariis suis litera F. Peregrinus sic asserit. Si absentia Præpositi esset non solum à domo, sed etiam à ciuitate, vel esset mortuus, vel ex alia causa dimississet officium, in istis casibus Vicarius haberet iurisdictionem fori conscientiæ, & contentiosi, quia esset quasi Ordinarius vicis Præpositi in omnibus gerens, & sic declarauerunt P. P. Dominicani in suis constitutionibus in Capitulo generali Parisiis celebrato anno 1246. Ita Peregrinus. Cuius verba non parum probabilem nostram, & Megalæ sententiam efficiunt, nam vt dictum est, & patet ex l. si enim §. qui iniuriarum, ff. si quis causam, & ex c. Ecclesie, vt lite pen. subrogatus in locum alterius, in eius quod iura, & privilegia subrogatus esse censetur, quod etiam notauit Tamburinus de iure Abbat. tom. 1. disp. 15. qu. 11. num. 10. Verum pro coronide huius resolutionis aduertè cum Molfesio in summa tom. 1. tract. 7. c. 15. n. 44. quod licet omnia supradicta contra Peregrinum sint vera, tamen non conuenit, vt Prælati Regulares confiteantur extra Religionem, licet, vt dictum est, de rigore possint.

An Guardiani, Priores, Præpositi, & Rectores Regularium possint illis præbere licentiam, vt eligant Confessarium extra Religionem?

RESOL. II.

Affirmatiuè respondeo, seclusa constitutione Religionis, vel statuto in contrarium. Et ratio est, quia qui habent ordinariam potestatem, possunt illam alteri delegare vt habetur in cap. quibus de officio ordinarij, & notat Syluius in addit. ad 3. part. D. Thom. q. 8. art. 5. Io de la Cruz in direct. part. 2. de sacram. Pen. q. 5. dub. 6. concl. 1. Barbosa in l. cum prætor. §. 1. n. 527. ff. de iudiciis, & alij communiter. Sed Guardiani, Præpositi, & c. habent potestatem ordinariam, & sunt suorum subditorum Ordinarij vt notat Suarez de Relig. tom. 4. lib. 1. c. 5. n. 3. Molfesius in sum. tom. 1. tract. 7. cap. 14. n. 60. Filliucius tom. 1. tract. 7. c. 7. n. 188. Ledesma in sum. tom. 1. de Sacram. c. 38. q. 7. n. 3. & alij communiter. Ergo possunt hanc potestatem aliis subdelegare, & ideo Villalobos in sum. tom. 1. tract. 9. diff. 49. n. 11. sic asserit. [Los Guardianos, y Prelados semejantes como son Ordinarios, tambien pueden delegar su iurisdiction.] & citat Angles Rodriguez, & Cenedum, quibus etiam ego addo portel in dubis Regularium, ver Prælatos nu. 1. & 2. vbi ita ait, Guardiani possunt delegare, id est, committere alicui vt faciat omne illud, quod ipsi possunt facere ex officio ordinario, quia habent potestatem ordinariam, & in addit. vers. Prælati potestas, n. 2. sic etiam ait. Omnes Prælati conuentuales Religiosorum habent iurisdictionem ordinariam in vtroque foro, ac proinde possunt illam delegare, quia habent iurisdictionem ex officio, seu ex lege Canonica, quæ Prælati ritè electi dat iurisdictionem competentem suo officio, & tandem Io de la Cruz de statu Religionis lib. 1. c. 6. dub. 8. docet, quod non tantum iurisdictione competens Prælati Regularium ex iure communi, vel particulari suarum legum est ordinaria, ac subinde delegabilis, sed etiam iurisdictione illis concessa ex privilegio Principis. Vide omnino Alcanum Tamburinum de iure Abbat. tom. 1. disp. 3. q. 2. n. 1. & Sa vers. delegatum n. 2.

Sed difficultas in nostra Religione. Nam Peregrinus in comment. ad nostras constit. part. 1. cap. 9. litt. C. §. 2. negatiuè sententiam docet. Sic enim ait. Dubitari posset vtrum Præpositi locales possint licentiam tribuere vni ex nobis sibi subdito, vt confiteri possit Confessario extra Religionem nostram. Respondetur, quod non absque necessitate; ratio est, quia Capitulum generale potuit hoc prohibere, & de facto prohibuit hoc decreto. Ita Peregrinus.

Verum ego contrarium sentio; nam verba decreti sunt hæc in part. 2. c. 6. num. 2. Nemo nostrum sua peccata extero Sacerdoti confiteri queat, sed iis tantummodo nostratibus Confessariis, qui a Præposito domus fuerint designati, non obstante quocumque privilegio, cui ex nunc totius Religionis nomine renunciamus, ac cedimus. Quæ quidem verba, vt clarè apparet, & nos in superiori resolutione firmauimus, loquuntur tantum de privilegiis, vt est Bulla Cruciatæ, vel aliud indultum eligendi quemcumque Confessarium incio Superiore, & ideo non debent, neque possunt extendi ad licentias, quas subditi obtinent à suis Prælati, quibus de iure communi ex cap. Omnis vtriusque sexus, de pen. & remiss. tamquam ordinariis competit, & possunt hanc facultatem præbere & hæc omnia in resolutione superiori factis firmata sunt. Igitur cum tale decretum loquatur expressè de privilegiis, non est extendendum ad iura Prælatorum, quorum mentionem non facit. Adde quod de renuntiatione huius privilegij, vt patet omnibus, nihil actum fuit in illo Capitulo generali, ex quo decretum supradictum emanauit; & cum esset res grauis, tollens circa hoc potestatem ordinariam Prælati, specificè efficeretur prohibitio, si Capitulum generale tunc dictam potestatem tollere, aut limitare voluisset, sicuti fecerunt constitutiones Prædicatorum, in quibus, vt notauit Ioan de la Cruz de statu Relig. lib. cap. 6. dub. 11. habetur, non posse Priorem concedere sibi subdito licentiam confitendi Sacerdoti alterius ordinis, sed solus Magister Ordinis hoc potest concedere, quando non adit Confessor Ordinis. Per quod insert Ioan de la Cruz, limitatur auctoritas ordinaria istorum Prælatorum, quod in nostra Religione per constitutionem, vel per aliquod decretum vsque adhuc minime factum esse censeo.

At dicit aliquis Sixtum IV. Innocentium VII. Clementem VII. Leonem X. concessisse Regularibus, vt cum licentia suorum Prælatorum, tantum cum itinerantur, possint extra Religionem Confessarium eligere, quas Bullas asserit Ioan. de la Cruz ubi supra, Villalobos in sum. tom. 1. tract. 9. diff. 49. n. 12. ergo si Prælati Regularium possunt hanc licentiam subditis præbere, vt etiam extra Religionem confiteantur, ad quid deseruiunt privilegia illa Pontificum? Respondeo cum Llamas in meth. p. 1. art. 1. c. 5. §. 5. quod aliquando in privilegijis conceditur Regularibus minus, quam quod de iure communi illis competit, & ideo in casu nostro plus possunt subditi à Prælati Regularibus ex potestate ordinaria obtinere, quam quod in privilegiis Summi Pontificis concesserunt, qui tamen cum dictis privilegiis potestatem ordinariam Prælati Regularium tollere minime intenderunt. Probatur totum hoc ex privilegiis quæ asserit Llamas ubi supra concedentia Prælati Regularium eligere Confessarium cum licentia sui Generalis, non obstante, quod hoc competeat illis de iure, ex c. fin. de pen. & remiss. vt supra probatum est, independentè à licentia Generalis, & tamen, vt patet, per dicta privilegia hoc ius illis non fuit ablatum, quin si vellent, sine Generalis licentia Confessarium eligere non possunt. Sic dicendum est in casu nostro supradicta privilegia non tollere Prælati Regularium potestatem ordinariam, quin possint, si velint, præbere licentiam subditis, non solum itinerantibus, sed etiam in Monasterio existentibus eligere sæcularem, vel regularem Confessarium, & ideo Miranda in manuali Prælatorum tom. 2. q. 32. art. 6. concl. 1. Villalobos

in summ. tom. 1. tract. 9. diff. 49. n. 11. & 12. & alij adducunt supradicta privilegia Pontificum. Attamen non obstantibus dictis privilegiis, firmam posse Prælatos supradictam licentiam potestate ordinaria suis subditis præbere, quia proprias oves, ait Miranda, ubi supra, cui voluerint Pastori, alias idoneo, possunt committere. Et, ideo ait Grassius in decis. p. 1. lib. 1. cap. 2. n. 54. quod Franciscanus de licentia sui Prælati confiteri possit Augustiniano, & credendum est illi sine litteris, si dicat habuisse licentiam. Nec refert, quod possit Prælati inditeretè uti tali potestate; nam id est per accidens, & quomodocumque id faciat, factum tenebit. Verum aduertant Prælati, hanc licentiam non præbere absque causa, nam si aliter facerent, non expediret. Confessionem tamen cum tali licentia factam validam, & firmam esse puto.

Notandum est etiam hic obiter contra Peregrinum in compen. priuileg. ver. absolutio quo ad fratres, §. 2. in scholio, quod quando Regulares ex licentia, vel privilegio confitentur extra ordinem, non tenentur eligere Confessarium ab ordinario, approbatum, sed sufficit eligere idoneum, hoc est, non suspensum, vel excommunicatum, &c. Ita Ioan. de la Cruz de statu relig. lib. 2. cap. 6. dub. 11. concl. 1. in fine.

An Episcopus extra diocesim possit eligere Confessarium non approbatum ab Ordinario, & quid de Prælati Religione.

RESOL. III.

Quo ad primum Suarez ubi supra, notat Romæ fuisse hanc questionem excitatam, & ventilatam in quadam congregatione, cui decem Cardinales interfuerunt, & diuisos fuisse in diuersas sententias, quinque enim illorum affirmabant, & quique negabant. Prima ergo sententia affirmat quam nouissime tenet Villalobos in summ. tom. 1. tract. 9. diff. 5. n. 4. Io. Valerius in diff. ver. fori, ver. iurisdictione, diff. 14. n. 2. Coriolanus de cas. referu. part. 1. sect. 1. art. 2. n. 5. & alij. Nam cur non poterit Episcopus Sacerdotem sibi non subditum ad se confitentem per hanc electionem approbare; sicut potest illum approbare pro ouibus suis? Deinde Concilium Trident. sess. 23. de refor. c. 15. in illis verbis, Non obstantibus priuilegiis, &c. non derogat priuilegiis in corpore iuris insertis. Neque enim per clausulam generalem priuilegio in iure inserto derogatur, vt est regula anonistarum, quam tradit Decius consil. 165 & nos supra satis probauimus. His tamen non obstantibus.

Secunda sententia negat; & ita decreuit Gregorius XIII. & ita docent Riccius in praxi, tom. 1. resol. 47. n. 2. Grassius tom. 2. lib. 5. consil. de pen. & remiss. n. 1. Alphonsus de Leone tract. de lubileo, part. 1. q. 9. n. 28. Faustus de Iubileo lib. 4. q. 7. Azorius art. 2. lib. 4. c. 3. q. 16. Armendariz in addit. ad recop. leg. Nauar. lib. 1. tit. 18. leg. 7. n. 54. Barbosa in collect. tom. 2. lib. 5. tit. 8. c. 16. n. 4. Filiucius tom. 1. tract. 7. n. 2. 56. Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 28. sect. 4. n. 2. Megala in 3. part. lib. 1. c. 10. n. 18. Molfesius in summ. tom. 1. tract. 7. c. 5. n. 34. & alij. Quia Concilium verè & propriè non derogat Episcoporum priuilegio, quia priuilegium expresse dicit, vt possint eligere Sacerdotem idoneum, & hoc illis integrum manet, neque Concilium illud in totum, vel in partem abtulit, sed solum ex parte Confessoris posuit conditionem necessariam, vt idoneus sit, nempe approbatus ab Ordinario; & hæc conditio vniuersaliter apposta est respectu omnium secularium, inter quos Episcopi continentur.

Quoad verò Prælatos Regulares certum est, Concilium Trident. nihil innouasse; nam solum loquitur de confessionibus secularium, & ad has approbationem Episcoporum in Confessariis requirit, tam secularibus, quam Regularibus. Igitur Prælati Regularis, vel quilibet Regularis, habens licentiam eligendi

Confessarium, possunt eligere sibi in Confessarium quemlibet Sacerdotem, etiam si ab Episcopo non fuerit approbatus. Et ita docet Portel. in duar. regul. verb. Confessor erga regulares, n. 14. Fagundes præcept. 2. lib. 7. c. 2. n. 3. 4. & 5. Suarez tom. 4. disp. 28. sect. 4. n. 5. Nauar. in manuali c. 4. n. 2. Coninch de sacram. disp. 8. dub. 7. num. 48. Zerola in praxi penit. cap. 15. q. 2. §. Dico quarto. Reginald. tom. 1. lib. 1. c. 5. n. 41. cap. 1. n. 175 & lib. 3. c. 3. sect. 4. n. 36. cum aliis communiter. Quòd verò Prælati Regularis possint eligere quemlibet Sacerdotem sibi in Confessarium, patet ex cap. ne pro dilatione, de pen. & remiss. & tradunt communiter DD. & nos dicemus infra.

Ex his infero contra Peregrinum in comment. ad nostras constitut. p. 1. c. 5. lit. C. Præpositum nostræ Religionis posse confiteri simplici Sacerdoti nostræ Religionis, etiam si non sit admittus ad audiendas confessiones à nostro P. Generali, quia, vt dictum est, habet potestatem ex dicto cap. ne pro dilatione, &c. eligendi pro Confessario quemlibet Sacerdotem, & Concilium Trident. nihil innouat quoad Regulares; ergo, &c. Vnde ex multis aliis rationibus hanc opinionem post hæc scripta inueni contra Peregrinum docere etiam ex nostris P. Leone de offic. & pot. conf. tom. 2. re. ollet. 6. n. 92. Et dato sed non concessio, quòd contraria opinio esset probabilis displicet mihi id, quòd asserit dictus Peregrinus, nempe esse sequendam tanquam tutiorem, & quòd in ministrandis, & recipiendis Sacramentis necessariis ad salutem semper tutiores opiniones amplecti debeamus; quia obligatio charitatis, qua tenemur prouidere proximo de remedio, postulat, vt illa prouideamus remedia, quæ sunt absque periculo, quando possumus id absque detrimento; ergo, qui minus tutam opinionem amplectetur, non satisfaceret huic obligationi. Præterea sic est vniuersalis vsus Ecclesiæ. Ita Peregrinus.

Sei si hæc doctrina esset vera, ita absolute prolata, mundus scupulis implicaretur, & vix vix Confessariis, & penitentibus; non est igitur admittenda in casu nostro. Nam quando adiunt opiniones probabiles circa iurisdictionem Sacerdotis ad confessiones audiendas, potest Sacramentum ministrari secundum opinionem probabilem, relicta probabiliori; secus autem si opiniones verarentur circa materiam, & formam Sacramenti; nam tunc tutior opinio est sequenda & in hoc casu loquuntur Doctores, quos citat Peregrinus. Et ratio nostræ sententiæ est, quia probabilis opinio confert Sacerdoti iurisdictionem, & sic nulli periculo penitens exponitur. Vnde cessat ratio Peregrini. Adde quòd semper penitens se accusat de aliquo veniali, & cum simplex Sacerdos super venialia iurisdictionem habeat, absoluens propter opinionem probabilem semper gratiam causabit, & sic penitenti nulla irrogabitur iniuria. Et ita hanc nostram sententiam tenet Granada in 1. 2. D. Thom. controu. 2. tract. 12. disp. 2. sect. 4. n. 38. Suarez tom. 4. disp. 26. sect. 6. n. 7. & 8. Martinez in 1. 2. D. Thom. tom. 1. q. 19. art. 6. dub. 6. concl. 7. Malderus in 1. 2. D. Thom. q. 9. art. 5. disp. 86. Salas de legibus disp. 1. 2. sect. 6. num. 24. Valquez in 1. 2. tom. 2. disp. 156. num. 27. Henriquez lib. 2. de penit. c. 14. num. 3. & 4. Sanchez de matrimonio, to. 1. lib. 3. disp. 22. n. 65. & alij. Quidquid in contrarium asserat Nugnus in 3. p. tom. 2. quest. 8. art. 5. dub. 3.

Vnde non grauior hic apponere verba Henrici Villalobos in summ. tom. 1. tract. 1. diff. 13. num. 5. sic asserentis [Hæc de aduertit aqui gradamente, que si de hecho de verdab falta la materia, & forma del Sacramento, aunque aya opinion, que diga, que lo es, la que se pone, no se haze Sacramento, & aunque todos los Doctores dixessen lo contrario, porque las materias, y formas de los Sacramentos son de derecho diuino, y no se pueden supplit por derecho humano, ni por opinion de Doctores, mas quando ay diuersas opiniones en cosa, que toca à iurisdictione v. g. como si se duda, si vn Clerigo puede assistir validamente ad Sacramento del matrimonio, & no,

& no, & en el Sacramento de la penitencia se duda, si fue legitima la licentia que se dio à tal Sacerdote, & si el priuilegio de la Bulla esta reuocado en todos los casos dichos, & otros semejantes, que tocan à iurisdictione, aunque de verdad la opinion, que dice, que no es legitimo ministro, sea verdadera delante de Dios con todo ello, mientras la tal verdad esta escondida, y ay probable opinion de lo contrario, lo que el ministro en estos casos haze, es valido por razon del comun error, y el titulo presunto, que tiene de legitimo Superior, y el defecto de la tal iurisdictione, & licencia se puede supplit, y suple el derecho humano.] Ita Villalobos, & ante illum, præter Doctores citatos, Lessius lib. 2. c. 29. dub. 8. n. 68. sic asserens. Non solum error communis, sed etiam probabilis Doctorem opinio efficit, vt Ecclesiæ det iurisdictionem, etiam si opinio illa sit falsa. Vt si probabile sit, talem posse absolueret à referuatis, vel censuris, vel assistere matrimonio, excommunicare, eligere Confessorem, priuilegium non esse reuocatum, & similia, & ille ex hac opinione operetur, validum erit, Ecclesiæ supplente defectum, si fortè subsit. Sic Lessius, Ad vsu verò vniuersalem Ecclesiæ, quem Peregrinus adducit, nescio quomodo possit illum probare, imò contrarium apparet ex communi DD. sententia, vt supra visum est, & Confessarij passim absoluunt cum opinione probabili, etiam in casu, in quo agitur de eorum iurisdictione.

Notandum est etiam hic obiter ex dictis, posse Præpositos nostræ Religionis dare licentiam, vt Sacerdotes simplices audiant aliquando confessiones Fratrum, quidquid in contrarium videatur sentire Peregrinus in comp. Priuileg. ver. absolutio quoad fratres, §. 2. in scholio, & ita aduersus dictum Peregrinum docet Leone in tract. de offic. & potest. Confess. tom. 2. recollect. 6. n. 97.

An Confessarius secularis possit absolueret Nouitios Regulares etiam à peccatis in Religione, referuatis?

RESOL. IV.

Negatiuam sententiam tenet Peregrinus in comment. ad nostras constitut. p. 2. c. 5. lit. K. ubi sic asserit. Aduertit debet, quòd Nouitiorum confessiones audiendi cura soli Magistro Nouitiorum committi debet, semel tamen vel bis in anno, id etiam licebit Superiori, vel cui ille commiserit, vt patet ex decreto Clement. VIII. in illis verbis, Quilibet Nouitius, &c. & ex hoc decreto apparet manifestè quòd nullus alius præter nominatos in dicto Decreto habet facultatem audiendi confessiones Nouitiorum, & si alij de facto audiant, & absoluant, confessio erit nulla ex defectu potestatis Confessarij. Ita ille, qui nullum auctorem pro hac sententia adducit: sed poterat; nam illam tenet etiam ex nostris Megala in 1. part. lib. 1. c. 8. n. 20. & Vecchius in praxi Nouitiorum disput. 10. dub. 3. n. 3. Tambutinus de iure abbatum tom. 2. disp. 6. q. 6. num. 11. alij.

Sed contrariam sententiam profus sustinendam esse puto, quam tuetur ex nostris Molfesius in summ. tom. 1. tract. 7. c. 14. n. 81. Ortiz in summ. c. 5. n. 11. Homobonus in exam. Eccl. part. 1. tract. 5. c. 2. q. 13. Rodriguez in qq. Reg. tom. 1. q. 27. art. 11. Portel in dubiis Reg. ver. Nouitij absolutio, n. 36. Petrus Fey in add. ad 3. p. D. Thom. qu. 8. art. 5. disp. 6. Villalob. in summ. tom. 1. tract. 9. diff. 56. n. 6. Miranda de manuali Prælatorum, tom. 2. q. 34. art. 16. in fine. Riccius in praxi tom. 4. resol. 241. n. 3. ubi asserit opinionem Peregrini esse contra communem, & alij. Ratio est, quia Nouitij ante professionem sunt in hoc ad instar secularium, & ideo si confitentur cum approbato ab ordinario, valida erit confessio, nulli enim videtur expressum contrarium, & ideo casus referuatio Superiorum Monasterij illos non comprehendit, vt notarunt, Portel, Fay, Villalobos, & Miranda ubi supra, quibus adde Azorium tom. 1. lib. 1. c. 2. q. 10. Vegam in summ. tom. 2. cap. 50. cas. 6.

Bellochium de cas. refer. part. 1. q. 2. n. 109. Vgolinum de potest. Episcopi p. 2. c. 35. §. 1. n. 5. Coriolanus de cas. referu. p. 1. sect. 3. art. 18. n. 3. & 4. Florinum de cas. refer. p. 1. c. 3. n. 7. Naldum in sum. ver. Nouitius, num. 7. Emanuelem Sà ver. casus, n. 8. Grassius in Appen. lib. 1. cap. 7. n. 69. Homobonus de cas. refer. p. 1. c. 32. Io. de la Cruz de statu relig. lib. 1. c. 6. dub. 10. quia citat Ledesnam. Quidquid in contrarium asserat nouissime Layman, in Theol. mor. lib. 4. tract. 5. cap. 6. n. 4. Corduba in qq. lib. 1. q. 3. Rodriguez in Bulla Cruc. §. 9. num. 26. Vecchius in praxi Nouitiorum disp. 9. num. 2. & alij.

Dicendum est igitur confessionem Nouitiorum, etiam à peccatis referuatis suis superioribus, factam coram quocumque Confessario seculari, vel regulari, ab Episcopo tamen approbato, validam, & firmam esse. Nec obstat huic sententiæ Decretum Clem. VII. quod asserit Peregrinus pro sua firmata opinione; nam respondeo cum Molfesio ubi supra n. 83. & Alphonso de Leone in tract. de offic. & potest. Confess. tom. 2. recollect. 11. n. 151. & 152. & alij, Decretum illud non esse latum à Pontifice per modum præcepti, irritantis confessionem aliter factam, sed per modum regulæ, & consilij. Vide etiam circa præsentem questionem Henriquez lib. 6. cap. 16. n. 3. in glossa lit. X. & lib. 7. cap. 22. num. 7. in glossa lit. X. & V.

Notandum est tamen, quòd nos loquuti sumus de validitate confessionis; nam de cætero existimo, quòd talis nouitius deberet expelli à Religione. Ita Molfesius Coriolanus, & Rodriguez ubi supra.

An Confessarij designati à Superiore ad excipiendas Fratrum confessiones, possint confiteri Clericos professos stantes sub cura Magistri?

RESOL. V.

Negatiuè respondet Peregrinus in comment. ad nostras constitut. p. 1. c. 9. lit. C. §. 6. quod probat ex decreto Clem. VIII. quod licet loquatur de Nouitiis formalibus, tamen, Paulo post in dicto Decreto, quod incipit, Vt autem Nouitij; cum sequenti Decreto loquente de nouellis professis, ordinat, vt maneant in secundo nouitiu distincto à professis antiquis, & vt instruantur cum maiori restrictione aliorum Professorum, & vt in negotiis monasterij, & communibus tractatibus, & obedientiis exterioribus ne se immisceant. Vnde colligitur, quòd quamuis professionem emiserint dicti iuuenes, adhuc vult Summus Pontifex, vt permaneant in nouitiatu, & vt uiuant sub regulis Nouitiorum, & quòd non se immisceant cum aliis Professis, quòd fieri non possent, si in eorum libertate esset confiteri cui voluerint ex Confessariis Monasterij. Ita Peregrinus, nulla DD. autoritate fretus. Non reticebo tamen hanc sententiam ante illum docuisse Portel in dubiis regul. ver. Nouitij absolutio, num. 36. ubi sic ait. De professis verò qui non sunt Sacerdotes, sed viuunt sub cura Magistri Nouitiorum, credo quòd non possunt validè confiteri alteri extra suum Magistrum, vel extra illum, assignato à Prælato, quia pro illorum confessionibus solus Magister, vel ille assignatus deputatur vt Parochus, & proinde non potest ille alterum eligere. Ita ille.

His tamen non obstantibus affirmatiua sententia magis mihi placet, quam probabilem putat ipsemet Peregrinus ubi supra; nam contrariam opinionem, quam ipse tenet, vocat tantum probabilior. Ratio est, quia in nostris constitutionibus approbata à Clemente VII. in p. 1. c. 9. sic habetur. Confitebitur autem quicquid nostrum suo Præposito, aut cui volet ex Confessariis, quos Præpositus deputauerit. Et in decretis Capituli generalis p. 1. cap. 6. num. 6. sic habetur. Nemo nostrum sua peccata extero Sacerdoti confiteri queat, sed iis tantummodo nostratibus Confessariis, qui à Præposito domus fuerint designati, non obstante quocumque priuilegio, &c. Quæ verba absolute loquuntur, nec distinguunt inter Professos

fellios manentes sub cura Magistri, & alios. Vnde ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, ut patet ex l. de pretio, ff. de publico. & ibi Glossa. Deinde Clem. VIII. in decreto publicato anno 1593, die 26. mensis Maij ordinat Superioribus Regularium, ut deputent Confessarios pro subditorum numero, &c. Ratio autem quare Pontifex vult ut in Monasteriis plures Confessarii constituantur, videlicet ne Religiosi propter verecundiam sacrilegas confessiones efficiant: magis potest militare cum dictis Clericis profectis, quam cum aliis: ergo cum Pontifex absolute loquatur in illis verbis, *pro subditorum numero*, non sunt restringenda ad subditos antiquos, excludendo iuvenes Profectos.

Ad aliud verò Decretum Clem. VIII. quod pro se adducit Peregrinus, respondeo quod non facit ad rem, non solum quia loquitur de nouitiis formalibus, & non profectis, sed etiam quia ut supra dictum est cum Molfesio in summ. tom. 1. tract. 7. cap. 14. n. 83. & aliis, Pontifex ibi loquitur non per modum præcepti irritando confessiones aliter factas, sed per modum regulæ, & consilij, quod etiam notat P. Alphonsus de Leone in tract. de officio, & potest. confess. tom. 2. recoll. et. 1. n. 151. & 152. in terminis casus nostri contra Peregrinum.

Post hæc scripta inueni P. Suarez de relig. tom. 4. lib. 2. c. 15. n. 7. nouum sensum adducere super verba Clem. VIII. quæ nos supra in fauorem nostræ sententiæ adduximus: verba autem Pontificis sunt hæc. Superiores in singulis domibus deputent duos, vel tres, aut plures Confessarios pro subditorum numero maiori, vel minori, qui à non referuatis eos absoluant, & quibus etiam referuatorum absolutio committatur, quando casus occurrerit. Ita Pontifex, cuius verba ait Suarez, dubia sunt, nam duplex potest esse sententia. Vnus est, ut duo, vel plures Confessarii indifferenter pro omnibus Religiosis talis domus designentur: ita ut liberum sit cuique Religioso, cui voluerit eorum confiteri. Alius est, ut designentur quidem plures, qui inter se habeant diuina onus audiendi confessiones omnium, ita tamen, ut unicuique definita pars, & certæ personæ designatæ sint, neque possint, qui vni commissi sunt, alteri confiteri. Ita Suarez, qui putat hunc vltimum sensum esse veriore, & posse illum Superiores Religionum eligere & praticare. Quare docet etiam, non esse mentem Pontificis, ut hi Confessores debeant ad minimum esse duo, etiam in paruo Conuentu; quæ omnia, si vera essent, satis sumarent opinionem Peregrini, & aliorum, quam supra referauimus.

Sed hanc sententiam Suarez nullo modo admittendam esse sentio. Ratio est, quia clarè apparet in illis verbis in principio Decreti positus, [Nonnullos infirmiores interdum Superiori suo conscientia maculas detegere formidantes, adducere posset in æternæ damnationis periculum, & spiritualis remedij desperationem,] in istis, inquam, verbis clarè patet Pontificem per illud Decretum prouidere voluisse, quomodo Religiosorum confessiones libentius fiant ita ut propter verecundiam sacrilegia non committant. Sed si explicatio illorum verborum, quam adducit Suarez, esset vera, in isto periculo. & in eadem difficultate versaremur; nam subditis cum vno Confessario necessarium esset semper confiteri. Ergo dicta explicatio, tamquam parum consonans literæ, & menti Pontificis non est admittenda. Vnde veram expositionem huius Decreti esse nostram, & non illam, quam affert Suarez, patet ex communi vsu, & consuetudine omnium Religionum, in quibus post dictum Decretum Clem. VIII. Superiores in suis domibus plures Confessarios constituunt, à quibus indiscriminatim subditi possunt absolui, & de facto absoluuntur.

Dices quod Molfesio esset, & ad spirituales profectum valde conduceret, non murare Confessarium. Fateor hoc equidem, sed in nostro casu non agimus de maiori in viâ spirituali profectu, sed de medicina languenti animæ

tradenda, cui Clementius Pontifex indulgere iudicauit, ut patet in illis verbis textus, *nonnullos infirmiores, &c.* quos supra attulimus.

An vocales nostræ Religionis possint licitè abesse à Capitulis, & quid de Cardinalibus, Senatoribus, Consiliariis, & Decurionibus ciuitatum?

RESOL. VI.

Quoad Senatores, Cardinales, &c. negatiuè respondet Paleotus de Sacro consilij part. 1. quest. 8. & 13. Garzias de beneficiis tom. 1. part. 3. c. 2. n. 525. in fine. Ioan. de Madriaga de Senatu cap. 8. §. 1. Azeuedus in addit. ad Curiam Hispaniæ lib. 2. cap. 8. & Petrus de Ala tract. de Decur. q. 43. ubi sic asserit. Non exulantur quod multi alij conuenerint, quia quod lex ciuili, vel municipalis certo nonnumquam numero Consiliariorum contenta sit, non ad eum sensum detorqueri debet, ut arbitrato suo sine iusta causa possint Decuriones à consilio abstinere, præsertim quia quod legitimus numerus conuenerit, bono potius euentui, quam præiudicium rationi adscribendum est, quantum enim fuit in istis Decurionibus, res communes Ciuitatis non fuissent consultata. Sufficit ergo maior pars illorum, qui conuenerunt ex l. quod maior, ff. ad municip. sed quod non omnes conuenire debeant, hoc lex non dicit, imò causam iustam requirit. Ita Ala.

Sed difficultas est quoad vocales nostræ Religionis, nam Peregrinus in comment. ad nostras constitut. p. 3. cap. 9. lit. T. §. 23. n. 6. tam negatiuam, quam affirmatiuam sententiam probabilem putat, & pro negatiua adducit has rationes. Primò, quia vnusquisque potest renunciare fauori suo. Secundò, quia non peccat contra iustitiam, non enim tenetur ex officio, neque contra charitatem, quia alij ad Capitulum accedunt, & possunt supplere, ergo, &c. Patrem verò affirmatiuam probat, quia dicti vocales non interueniendo Capitulis, deficiunt in suo officio, ad quod de iure tenentur, ita, ut si continuatè ter absint, forsitan aut peccare mortaliter, quia per trimum actum inducitur consuetudo. Hæc Peregrinus ubi supra.

Sed ut verum fatear, mihi affirmatiua sententia magis placet, & ideo assero vocales nostræ Religionis non posse pro suo libito abesse à Capitulo domus, quod clarè probatur. Nam quando Capitulum generale vigore nostrarum constitutionum adscribit in vocalium numero personas dignissimas, non tam intendit præbere illis quamdam dignitatem, & præminentiam, quam imponere onus, & præbere illis munus, ut cum Præpositis cuiusque domus, ubi pro tempore manerint, negotia graua, tam in spiritualibus, quam in temporalibus ac commune bonum illius domus, & Religionis, non solum consultiuè, sed etiam decisiuè pertractent, statuunt, & determinent, ut habetur in nostris constitutionibus, & Decretis. Vnde gubernatio nostræ Religionis magis accedit ad regimen Aristocraticum, quam Monarchicum. Ex quibus appertè apparet vocales teneri ex officio ad efficiendum omnia, quæ supra dicta sunt; nam præcipuum munus eorum est Capitulis assistere. Vnde idem Peregrinus part. 3. cap. 9. lit. ... §. 13. asserit, quod vocalatus est officium, & vnusquisque tenetur suum officium exercere; ergo, &c. Nec valet dicere, quod Armilla ver. electio, num. 20. Guttierrez in qq. canon. lib. 2. cap. 11. num. 187. & alij communiter docent, quod electores, & canonici possunt renunciare voci suæ, & iuri suo, & sic aliquando faciunt nostri vocales; ergo signum est non teneri ad præbendum votum ex officio. Nam respondeo doctrinam istam esse veram, sed non procedere ordinariè, sed in vno, vel altero actu electionis, dummodo auctoritas prouidendi maneat apud eos, qui zelo non careant, & ita docet Garzias de benef. tom. 1. part. 2. cap. 2. num. 533. & seq.

Restat modò respondere ad argumenta, quæ pro contraria

contraria sententia adducebat Peregrinus. Ideo ad primum dico, verum esse, quod quilibet potest renunciare fauori, & iuri suo, ut habetur in cap. ex conscientia, de for. illegiis, & notant DD. quos affert Barbosa in collect. tom. 2. lib. 5. tit. 20. cap. 9. num. 4. attamen hæc non procedunt, ut obseruat Sanchez in summ. tom. 1. lib. 4. c. 39. num. 29. & latè Nouarius in qq. forensibus part. 1. quest. 66. n. 2. & seq. quando illud ius, & fauor, etiam est introductum in ordinem, & fauorem aliorum, ut patet ex l. si quis in conscribendo, C. de Pædis, & ideo asserit Suarez de legibus lib. 8. cap. 33. num. 2. Tamburinus de iure Abbatum tom. 1. disp. 15. q. 12. num. 3. non posse aliquem renunciare priuilegio sibi concessio, quod continet etiam ius alterius, cui per talem renunciationem præiudicatur. Sed totum hoc accidit in casu nostro, nam ius cui cederent vocales interueniendi Capitulis, vergeret in damnum Religionis, pro cuius seruitio, & gubernatione, ut probatum est, vocales effecti sunt; ergo non possunt dicto iuri, & fauori eorum cedere, quia continet ius alterius, cui per talem renunciationem præiudicatur. Vnde ex his docuit Sigilimundus à Bononia de elect. part. 1. cap. 2. dub. 25. n. 7. & Lauorius in variis elucubr. tit. 4. cap. 14. num. 87. quod fratres in electione discreti vocalis possunt renunciare huic iuri, & fauori, dummodo talis renunciatio non redundet in præiudicium religionis, sed hoc accidit in casu, de quo loquimur; ergo, &c.

Ad secundum dico, quod, ut dictum est, hoc munus pertinet ex officio ad vocales, ad illud verò, quod alij in Capitulo assistent, patet responsio ex Petro de Ala ubi supra, cui adde Garziam de benef. tom. 1. part. 3. c. 2. n. 530. Dico igitur, quod licet onus, de quo loquimur, incumbat vocalibus Capitularibus, non ut singulis, sed ut vniuersis, id est, ut pertinet ad vniuersitatem Capituli, & sunt pars illius, attamen ut parti Capituli manet unicuique prædicta obligatio. Alias si quilibet in particulari non teneretur assistere Capitulis, sed posset abesse, alij etiam possent id facere, cum non sit maior ratio de vno, quam de altero, & sic posset deficere bonum regimen Monasterij, & Religionis. Vnde Cardinalis Paleotus de Sacro consilij part. 5. q. 13. sic asserit. Vnumquemque, qui munus suscipit, debere cogitare, an illi satisfaciat, non autem de aliis, quid sunt acturi; quid enim si reliqui idem facerent, & commune bonum ab omnibus destitutum inueniretur? Non est igitur excusandus consiliarius, qui consilium non præbet, eo quod cæteri illud administrare possunt. Sic ille.

His tamen minimè obstantibus, non assentior Peregrino, licet cum formidine loquatur, asserenti, quod vocales nostri, si per tres vices absint continuatè à Capitulo, forsitan peccent mortaliter, quia, ait ille, consuetudo inducitur per trimum actum. Sed hæc ratio mihi non placet, & illam refellunt Villalobos in summ. tom. 1. tract. 2. diff. 38. n. 3. Suarez de leg. lib. 7. c. 10. num. 3. & alij communiter, ideo per quot vices peccent mortaliter vocales se ipsos à Capitulo sine causa absentando, arbitrio boni viri remittendum esse puto.

Quæres, an vocalis si se absentet à Capitulo, quando, licet tractanda sit res magni momenti, ipse tamen certissimè scit concludendam esse, nec posse cum suo voto aliquid iuuare, nisi illud dicendo, inquietudinem, periculum notabilis damni, rixas, & notam singularitatis, & proteritiæ acquirere; an inquam in tali casu se absentando peccet mortaliter. Respondeo negatiuè, per ea, quæ adducit Petrus de Ledesma in summ. tom. 2. tract. 7. cap. 2. concl. 24. Garzias de beneficiis, tom. 1. part. 3. c. 2. num. 537. Ioan. Valerius in diff. vtr. for. ver. suffragium, diff. 2. in fine. Et ratio est, quia durum esset obligare aliquem ad assistendum Capitulo cum tanto incommodo, quando ut suppositum est, nihil votum suum potest efficere; licet contrariam sententiam possit quis sustinere per ea, quæ adducit Paleotus de Sacro consilij part. 2. q. 6. & seq. cum nostro Molfesio in summ. tom. 1. tract. 6. a. 7. num. 93. quia

Anton. Diana Ref. Mor. Pars. III.

ratione officij tenentur singuli de Capitulo aperire veritatem, & procurare, quod ab aliis percipiatur, etiam si contradictio nihil profutura esset, & damnum, quod timeretur, est contingens, & potest non euenire, & si eueniet, potius illud debent sustinere, & ex parte sua procurare, ut euitetur peccatum. Sed prima sententia tunc potest amplecti. Verum dicendum est omnino, quod si vocalis rem iniustam concludendam ab aliis, possit cum suo voto impedire, tunc enim si se abientaret à Capitulo propter humanos timores, & respectus, mortale peccatum committeret, & ita docet Armilla ver. consensus, n. 3. Tabiena ver. electio, n. 3. Castellinus tract. de elect. in append. ad cap. 5. n. 1. & alij DD. communiter. Vide etiam Riccium part. 3. dec. 276. n. 5. Rebellium part. 1. lib. 3. q. 7. n. 9. & 10. Graffium dec. part. 1. lib. 2. c. 127. num. 18. & Syluestrum ver. consensus, q. 3. in fine.

An Prælati nostræ Religionis, & aliarum, quæ priuilegiarum communicatione gaudent, possint concedere Dimissorias Nouitiis, ut ab Episcopo ordinentur.

RESOL. VII.

Negatiuè respondet Peregrinus in Comm. constitut. nostræ Relig. part. 1. c. 4. litera A. §. 1. & sic ait ille. Si aliquis ex nostris Præpositis concederet Dimissorias Nouitio ad recipiendam primam tonsuram, incurreret suspensionem ab officio, & beneficio, latam in Concil. Trident. sess. 23. c. 10. Ita Peregrinus.

Sed aduersus illum prorsus affirmatiuam sententiam sustinendam esse puto. Nam ut obseruat Bartholomæus de Vecchiis in praxi Nouitiorum disp. 11. dub. 8. n. 3. Alcanus Tamburinus de iure Abb. tom. 2. disp. 2. q. 27. n. 2. Ioan. Baptista Tiber. in Instruct. pro ordinan. c. 7. q. 50. & Sanchez in summ. tom. 2. lib. 6. cap. 10. n. 22. in fine. Si in aliqua Religione adest priuilegium mittendi Profectos cum literis dimissorialibus ad quoscumque Episcopos, causa sacros Ordines suscipiendi, integrum est Superioribus dictæ Religionis conferre etiam Nouitiis hanc licentiam, & literas dimissorias præbere. Sed in nostra Religione adest supradictum priuilegium; ergo, &c. Minorem propositionem huius argumenti, ex qua labefactatur opinio Peregrini, probo euidenter ex ipomet Peregrino in Compen. nostrorum priuileg. part. 2. tit. ordines, §. 1. ubi sic ait. Per facultatem concessam Congregationi S. Benedicti Vallisolei à Clem. VIII. anno 1590. die 2. Augusti, Pontificatus sui ann. 5. possunt nostri cum literis dimissoriis Superiorum suorum à quibuscumque locorum ordinari ad omnes, etiam Presbyteratus, Ordines promoueri, absque Episcopi diocesani licentia, seu literis commendatiuiis. Ita Peregrinus.

Cum igitur secundum Peregrinum Superiores nostræ Religionis possint concedere Profectis literas dimissoriales, poterunt etiam illas Nouitiis conferre, ut docent Vecchiis, Tamburinus, Tiberius, & Sanchez ubi supra, quia Nouitij gaudent priuilegiis Religionis circa Profectos concessis. Et ita hanc sententiam præter DD. citatos, tenet etiam Suarez de Relig. tom. 3. lib. 5. c. 16. n. 17. qui etiam addit ad tollendas omnes difficultates, Superiores Religionis Societatis IESV habere hoc priuilegium, nempe concedendi literas dimissorias Profectis, etiam cum ampliatione illud communicandi Nouitiis. Vnde addit Suarez, quod hoc priuilegium uti poterunt aliarum Religionum Prælati erga suos Nouitios, si cum dicta Societate IESV in priuilegiis communicant. Sed nostræ Religio gaudet æquè principaliter priuilegiis concessis Societati IESV, ut docet ipsemet Peregrinus. Ergo constanter aduersus illum dicendum est posse Superiores nostræ Religionis concedere literas dimissorias Nouitiis, & illas concedendo non incurrere in suspensionem latam in Concil. Trident. ubi supra; ut ipse perperam volebat

C Nec

Nec aduersus supradicta facit Naldus *in sum. ver. Nouitii* 8. Vgolinus *de poest. Episcop.* 26 §. 10. n. 7. Henriquez *lib. 10. c. 2. n. 3. & lib. 14. c. 9. n. 2* cum aliis asserentibus literas dimissorias esse concedendas Nouitiis ab Episcopis; non loquuntur de iure communi, non autem, vt notant citati DD. in casu priuilegij, concedentis Superioribus Religioſorum posse dictas literas suis subditis concedere, maxime quando priuilegium extendit hoc etiam ad Nouitios, quæ omnia adesse in casu nostro, satis supra probatum est. Ergo, &c.

An relinquere Missam solemnem in nostris Ecclesiis diebus festiuis sit peccatum mortale, vbi mul. a de vi consuetudinis?

RESOL. VIII.

Affirmatiuam sententiam docet Peregrinus *in comm. ad nostr. constit. par. 1. cap. 1. lit. E.* vbi sic ait. In Ecclesiis nostris, in quibus solet, & potest solemnitè Missam cani, si id omittatur ex aliqua iusta causa, non peccaret Superior, neque alij. Si verò ex negligentia Superior, vel qui causa principalis esset huius omissionis, mortaliter peccaret, non solum ratione scandali, si scandalum oriretur apud seculares, sed etiam seculo scandalo, quia cum ista consuetudo sit conformis canonibus, & consuetudini generali Ecclesiæ, eius transgressio ex negligentia est peccatum mortale, cum sit materia grauis. Ita ille.

Sed hæc opinio mihi non placet, quia non omnis consuetudo obligat ad culpam mortalem, sed illa, quæ inducta est cum tali intentione per modum obligationis, & præcepti, vt notat Suarez *de leg. lib. 7. c. 14. n. 6.* Azorius *par. 1. lib. 5. c. 18. q. 5.* Rebellius *par. 1. lib. 1. q. 5. n. 17.* Reginaldus *tom. 1. lib. 1. c. 2. n. 244.* Filiucius *tom. 2. tract. 27. c. 3. n. 40.* Becanus *in part. 2. tract. 3. c. 8. q. 1. n. 4.* Valquez *in part. 2. disp. 177. cap. 2. in fine.* Layman. *in Theol. mor. lib. 1. tract. 4. c. 24. n. 2.* Fagundez *par. 4. lib. 1. c. 2. n. 14.* Granadus *in part. 2. D. Theol. contr. 7. tract. 3. part. 2. disp. 16. sect. 2. n. 13.* Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 13. d. ff. 2. n. 7.* & alij, & ideo bene asseruit Glossa *in c. frustra, disp. 8.* ad consuetudinem necessarium esse, vt eo animo, & intentione seruetur, vt ius in posterum fiat. Ratio est clara, quia primò actus agentium non transgrediatur intentionem eorum. Secundò, de ratione legis est, vt fiat intentione obligandi. Tertio, quia nemo se obligat sine intentione, vt in voto & professione constat.

Hoc supposito, sic argumentor. Consuetudo, quam asserit Peregrinus, oritur ex nostra Regula: nam ideo cantamus Missam solemnem in diebus festiuis, quia Constitutiones *par. 1. ap. 1.* asserunt, quod Missa solemnis diebus festiuis celebretur. Sed nostræ Constitutiones, vt patet, non obligant ad peccatum mortale. Ergo necessariò sequitur, quod neque consuetudines ex illis ortæ ad illam obligant, cum accessorium sequatur naturam principalis, vt tradit lex, *Cum prin. ipal. s. & lex, nihil dolo, ff. de regul. iur.* & notant communiter DD. quos ad satisfactionem adducit Barbosa *in collect. tom. 3. lib. 5. sexti Decr. regul. 4. 2. n. 1.* & Menochus *vol. 1. consil. 58. num. 13.* Deinde dictam consuetudinem non fuisse introductam cum intentione obligandi, vltra supradictum argumentum, patet ex sensu communi omnium Patrum nostræ Religionis, qui in Capitulis generalibus tam difficulter, etiam in casibus magni momenti, noluerunt imponere præcepta obligantia sub mortali, conformando in hoc seipſos nostris Constitutionibus, quæ ad culpam noluerunt obligare; & id è tandem in Capitulo celebrato anno 1622. fuerunt abrogata omnia præcepta imposita sub mortali in aliis præteritis Capitulis. Et reuera in casu, de quo loquimur, quis potest cogitare, cum Regula nos non obliget sub onere peccati mortalis canendi Missam, quod nostri hoc onus ipsi, & nobis voluntariè, & sub hac intentione imponere voluerint; quod factum mini-

me esse ex hoc apparet, quia nemo ante Peregrinum ex nostris Patribus tenoribus dixit inquam, hanc consuetudinem introductam esse cum intentione obligandi ad mortale. Quod si hoc esset, ipsi necessariò deberent scire, si scirent, vtrique dixissent.

His omnibus addendum est, quod quando adest dubium, an consuetudo fuerit introducta cum intentione obligandi, non obligat, vt docet Suarez *de leg. lib. 7. c. 15. num. 13.* licet contrarium tutius esse asserant, Reginaldus *in praxi tom. 1. lib. 1. c. 23. n. 224.* & Azorius *par. 1. lib. 5. c. 18. q. 5.* quia in dubio nemo præsumitur velle obligari, nec expedit multiplicari præcepta, vbi moraliter certa non sunt; ergo cum in nostro casu saltem dubij simus, an dicta consuetudo canendi Missam fuerit à nostris Patribus introducta cum intentione obligandi, illam non obligare, dicendum omnino est.

Confirmantur omnia supradicta ex his, quæ adducit Gauantus *in comment. ad rur. Missalis, tom. 1. part. 3. tit. 11. n. 4.* vbi sic ait: Collegiata Regularis (quæ tamen minus collegiata dicuntur) tenentur ad Missam in choro ex vi regulæ tantum, & consuetudinis interpretantur regulam. Ita ille. Sed regula nostra, & consuetudo, vt supra ostensam est, non obligant nos sub onere peccati mortalis dicere Missam in choro; ergo illam omittere minimè culpa lethalis erit. Nec valet dicere cum Peregrino, quod talis consuetudo sit conformis canonibus, & consuetudini generali Ecclesiæ; nam hoc concedendo, non inde sequitur, nec deduci potest, quod nostra consuetudo obliget ad mortale.

Verùm his non obstantibus, si nostri Superiores Missam non canerent, sine iusta causa, essent seuerè puniendi, & si adesset scandalum, peccarent mortaliter, alioquin minimè.

An Regulares virtute suorum priuilegiorum possint commutare, vel dispensare vota extra confessionem?

RESOL. IX.

Negatiuè respondet Peregrinus *in scholiis ad nostra priuilegia, tit. commutatio, §. 3.* vbi sic asserit. Aduertendum est, quod cum nostri Confessores habent facultatem commutandi, & dispensandi in illis, virtute priuilegiorum non debent, nec possunt hoc facere nisi in Sacramento Pœnitentiæ. Similiter & illi, qui virtute alicuius Bullæ commutant, & dispensant. Ita ille, qui citat Cordubam, & Sorbum.

Sed quia non sunt à nobis restringenda, sed potius amplianda nostra priuilegia, ideo contrariam sententiam aduersus Peregrinum teneo, & ita tenent Tamburinus *de iure Abbatum, tom. 2. disp. 9. q. 2. n. 5.* Henriquez *lib. 7. de indulg. cap. 30. n. 6.* Sancius *in selectis disp. 14. n. 2.* Layman. *in Theol. mor. lib. 4. tit. 6. c. 21.* Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 4. c. 54. num. 6.* & Villalobos *in sum. tom. 2. tract. 34. disp. 29. num. 7.* vbi sic asserit. [Se aduertat que puden vlar los Confessores de las Religiones de estos Priuilegios de comutar, y dispensar los votos fuera de la Confession, segun la mas probable opinion, y verdadera, que aunque en la conc. l. ion de Paulo I I I. que queda refeida de dize (confessionibus diligenter auditis) no se ha de referir esta clausula a la comutacion de los votos, sino ala absolucion de los peccados aunque algunos tienen el contrario, y assi se puden comutar fuera de la confession: la razon es, porque aunque la clausula, que se pone en vna disposicion al principio, medio è fin de ella se entienda, que se refiera à todo lo contenido en la clausula, conforme al texto *in cap. 2. requisitis, de appellat.* mas ha se de entender esso, quando corre la misma razon en todo ello, como dicen Menochio, y Decio con ortos, lo qual no acontece aqui, que corre muy diferente razon en la absolucion de los peccados, y la comutacion de los votos, que la absolucion de

de los peccados, forzosamente pide confession sacramental, y la comutacion de los votos no la ha de menester, y assi no es visto, que quiso limitor el Pontifice esta facultad.] Sic Villalobos, & alij.

Est igitur supradicta opinio probabilissima, & tota in praxi. Notandum est tamen hic obiter cum Sanchez *vbi supra in sum. tom. 1. lib. 4. c. 54. num. 17.* & Henriquez penes ipsum, non oportere, vt commutans vota virtute nostrorum priuilegiorum sit Confessarius vouentis, quia priuilegia solum petunt Confessarium ex approbato Ordinario. Et idem contra Rodriguez *in addit. ad Bull. Cruc. §. 9. num. 120.* dicendum esse putat Villalobos *loco citato, n. 6.* Si Regularis non commutent, sed dispensent vota, sic enim ibi. [Mas probable me parece, que esta facultad se entienda à dispensar los votos de los que vienen de otras partes, y de suerte que puden dispensar los votos de todos a aquellos, cuyas confessiones puden oyr.] Quod verò dictum est de Regularibus virtute priuilegiorum, dicendum est etiam de Bulla Cruciatæ, & Iubilæo. Nam Confessarij, qui per Bullam, vel Iubilæum commutant vota, possunt id efficere extra Sacramentum Confessionis, vt ego alibi satis firmaui & docui.

An priuilegia Mendicantium reuocentur per Bullam Cœnæ Domini?

RESOL. X.

Affirmatiuè respondet Peregrinus *in scholiis ad nostra priuilegia, part. 2. tit. Bull. Cœnæ, §. 1.* Ratio potest esse; quia in publicatione dictæ Bullæ, quæ fit singulis annis, derogatur expressè Mendicantium priuilegijs. Quod si dicas non esse verisimile, quod Pontifices, qui dicta priuilegia concesserunt, ea, voluerint statim reuocare, nam sic visū essent, vel voluisse illudere, vel decipere? Respondetur, quod dicta priuilegia valuerunt tantum durante vita dictorum Pontificum, qui præsumendi sunt in publicatione dictæ Bullæ semper voluisse excipere eos, quibus priuilegia concesserant.

At his non obstantibus Sousa *in Bulla Cœnæ cap. 23. disp. 10. n. 7. concl. 3.* Peitinus *in priu. Minimorum, tom. 1. const. 4. Sixti IV. §. 5. n. 10.* & sequ. Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 9. disp. 61. num. 5.* Bullam Cœnæ tenent non reuocare Regularium priuilegia, quia vt alibi dictum est in clausula Bullæ Cœnæ, non prohibent absoluerè absoluerè ratione priuilegiorum, sed eorum prætextu, vnde asserit Villalobos *vbi supra.* [A las palabras de la Bula se responde, que aqui no se reuocan los priuilegios, si no absoluer corum prætextu, y por esso no se excluye lo que se haze con legitima facultad; porque la palabra (prætextu) es velamen, quo moueri se quis ad aliquid agendum simulat, como dize Sousa, y declarando Gonzalez *in Reg. 8. Cancellar. Gloss. 57. nu. 2.* esta palabra dize.] Dicitio *sub prætextu*, idem significat, quod sub velamine, vel colore alicuius rei, quæ non est, vel iam definit esse, seu falsa est. [Loqual se prueua por el derecho *in l. sub prætextu 1. c. 2. C. de transact.* de manera que solo es color para hazer vno lo que quiere, y assi no comprehende esto, y queda libre el priuilegio de los Religiosos.] Vnde ex his patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ. Dico enim, vt supra dictum est. Bullam Cœnæ non prohibere absoluerè priuilegia Mendicantium, sed absolutionem eorum prætextu; prætextus autem non excludit istud, quod efficitur legitima facultate interueniente, sed illud quod sub aliquo velamine exercetur. Sed hoc non accidit in casu nostro; ergo, &c.

Sed post hæc scripta inueni hanc sententiam, præter citatos DD. docere etiam Laurentium de Portel. *in Addit. ad dub. Regul. ver. Abbas, num. 10.* vbi præter rationes adductas hanc addit. Quia Bulla Cœnæ, non obstante sua rigorosa reuocatione, non tollit, quo minus valeant priuilegia Bullæ Cruciatæ ad absoluerè ad casibus Bullæ Cœnæ, exceptis illis, quæ exprimuntur in Bulla Anton. Diana *Ref. Mor. Pars. I I I.*

Cruciatæ. Ergo cum priuilegia concessa Religiosis non sint minoris valoris, quàm priuilegia Cruciatæ, cum Cruciatæ non tollat priuilegia Religiosorum, iuxta communem sententiam, sequitur priuilegia Religiosorum in foro conscientie non tolli per reuocationem generalem Bullæ Cœnæ quoad casus in illa contentos, si sint occultis, excepta hæresi; & proinde poterunt absoluerè subditos ab illis, si sint occultis, excepta hæresi. Ita Portel. Vide etiam circa præsentem quæſtionem Suarez *de Relig. tom. 4. tract. 1. lib. 2. cap. 21.* Sed prima opinio est omnino tenenda, & ita tenent ex nostris viri doctissimi, & amicissimi. P. D. Thomas de Afflicto, & P. D. Zacharias Pasqualigus, quibus adde Zenardum *in direct. Theog. part. 1. de Sac. pœn. cap. 24. §. 8.*

An quis ex præsumpta voluntate Superioris possit aliquem absoluerè?

RESOL. XI.

Affirmatiuam sententiam docent aliqui, quam tueri etiam videtur Peregrinus *in Comm. ad nost. constit. part. 1. c. 9. lit. C. §. 3.* vbi postquam adduxit Decretum appositum *in part. 1. c. 6. de Decretis Capitul. general.* prohibens ne alicui vnus domus Confessario alter alterius domus confiteri liceat, sic asserit. Circa Decretum supradictum aduertendum est, quod ex præsumpta voluntate Superioris ipsius penitentis possit fieri in aliquo casu, sed non sæpè. Ita ille.

Sed hæc opinio absoluerè, & sine distinctione prolata mihi summopere displicet, quia præsumptio si non fundetur in aliquibus signis, quæ sufficienter indicent præsentem voluntatem Superioris concedendi facultatem, non sufficit ad dandam iurisdictionem; nam sic est tantum existimatio de futuro consensu Superioris, & coincidit, vt optimè obseruat Suarez *tom. 4. disp. 27. sect. 4. num. 16.* cum ratihabitione de futuro, quam non esse sufficientem docent communiter DD. asserentes ad excipiendas Confessiones non satis esse ratihabitionem de futuro, sed opus est adesse de præſenti. Et ita tradit Becanus *de Sac. c. 3. §. 8. n. 3.* Homobonus *in exann. Eccles. par. 1. tract. 4. c. 1. §. 105.* Fagundez *part. 2. lib. 7. c. 2. n. 71.* Tollet. *lib. 3. c. 13. n. 22.* Henr. *lib. 6. c. 13. n. 13.* Coninch *de Sac. disp. 8. dub. 5. n. 36.* Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 9. disp. 51. n. 2.* cum aliis, quidquid in contrarium mordicus tenet Didacus Nugnus *in Addit. ad 3. part. tom. 2. q. 8. art. 5. dub. 2.* asserens ad excipiendas Confessiones non sufficere non solum ratihabitionem de futuro, sed neque ratihabitionem de præſenti, & affirmatiuam sententiam improbabilem putat, sed immeritò quidem; nam quomodo Nugnus improbabilem potest vocare sententiam illam, quam communiter docent Doctores?

Dicendum est igitur pro expositione supradicti Decreti, quod si in aliqua ciuitate, vbi sunt plures domus, adfit consuetudo (in illam tamen per aliqua signa conuenientibus Prælati) vt Confessariis alterius domus nostri Patres in aliquo occurrenti casu aliquando confiteantur, validæ erunt tales Confessiones, quia adest ratihabitio de præſenti, & præsumptio modo quo supra dictum est. Vnde illa scientia, & patientia Prælatorum, vt notant citati Doctores, habetur pro licentia: at hic Panormi in domo S. Ioseph, & S. Mariæ de Catena certum est non adesse talem consuetudinem; vnde standum videtur determinationi supradicti Decreti.

An Regulares virtute suorum priuilegiorum possint ministrare Eucharistiam vagis, aduenis, & peregrinis in die Paschatis ad implendum præceptum annuæ communionis?

RESOL. XII.

Negatiuè respondet Peregrinus *in scholiis ad nostra priuilegia part. 2. tit. communicare, §. 2.* quia ex decreto Anton. Diana *Ref. Mor. Pars. I I I.*

Eugenij I V. apparet supradictos adipisci incolatum quoad Sacramenta Confessionis, & communionis tempore Paschatis, licet ibi modico tempore steterint. Præterea dici potest hos teneri confluere ad Ecclesiam Cathedralis, & Matricem, quia videtur esse Parochia vniuersalis totius Diocesis. Ita ille.

Sed ego contrariam sententiam tenendam esse puto, quam præter Sanchez de marr. tom. 1. lib. 3. disp. 73. n. 17. tuctur nouissimè Alcanius Tamburinus de iure Abbat. tom. 1. disp. 5. quest. 3. n. 6. Laurentius Portel in dubiis Reg. ver. Sacrament. administratio, num. 6. qui citat Rodriguez. Et hanc sententiam docet etiam Fagundez præcep. 1. lib. 1. c. 8. n. 1. quia exceptio diei Paschatis apposta in Clem. 1. de priuileg. fuit introducta in fauorem Parochiorum, & vt saltem eo tempore, & die omnes Parochi ad suam Parochiam confluerent; sed in nostro casu nulla fit Parochia iniuria, nam dicti non sunt sui Parochi; ergo, &c. Adde quod in tali casu Regulares ministrant Eucharistiam ex tacita licentia proprij Parochi; nam cum ipse illis in alias regionis proficiscentibus hanc licentiam non restrinxerit, videtur illam virtualiter concessisse, videlicet vt possint Eucharistiam sumere in die Paschatis vbicumque voluerint.

Restat modò respondere ad argumenta Peregrini. Et ad primum dico, quod non obstat Decretum Eugenij I V. quia fuit concessum in fauorem peregrinorum ad tollendos eorum scrupulos, non tamen eos obligauit, vt alienis Parochiis subicerentur, sed reliquit eos iuris communis dispositioni. Ita Sanchez, Rodriguez, & Henríquez, quos citat, & sequitur Fagundez *ubi supra*. Vel dicendum Portel, quod in illo decreto Summus Pontifex intellexit, vt ibi vagi, v.g. tunc etiam pro paruo tempore communicent, id est, à potente Eucharistiam ministrare, non autem limitat, quod sit Parochus, vel hic, aut ille, sed mens eius est, quod satisfaciant communicando ibi in illo incolatu.

Ad secundum respondeo cum Portel, & Sanchez *ubi supra*, quod nullo iure probatur, vt Cathedralis sit communis omnium Diocesis, neque vilo textu probatur, vagos, & peregrinos ad illam debere confluere.

Notandum est etiam hæc obiter cum Portel loco cit. n. 9. quod seruis, & domesticis intra Conuentum degentibus in morte, & in die Paschatis possunt Religiosi ministrare Eucharistiam, & extremam Vnctionem, & Confessionem. Et idem dicendum est de famulo coniugato, qui nocte dormit extra Conuentum, huic enim poterunt eadem Sacramenta ministrari; est enim commensalis continuus, ac de isto, si intra Conuentum sit in articulo mortis, cum semper ferè vixerit intra Conuentum, ac de stipendio illius, puto illi dandam esse à Fratribus extremam Vnctionem: secus autem si sit extra Conuentum. Ita Portel, qui citat priuilegia Pontificum, quæ antè hodie reuocata per Bullam Urbani V I I I. vide Leonem de offic. confess. tom. 2. recollect. 10. n. 10.

Nota etiam quod Religiosus, qui cum licentia certò præsumpta, & moraliter certa Parochi alieni ministrat Eucharistiam in articulo mortis, & in die Paschatis. Sciens certò moraliter, quod Parochus amicus id velit, non peccat, neque incurrit censuram quia habens talem certitudinem moralem de Parochi voluntate, de eius licentia facere censetur. Ita Suarez in 3. part. tom. 3. disp. 72. sect. 2. ver. hinc, quem citat, & sequitur Portel *ubi supra*, n. 7.

An Regulares virtute suo omnium priuilegiorum possint absolueri à censuris ab Episcopo reseruatis, non obstantè Decreto Clem. V I I I. & Cardinalium declaratione?

RESOL. XIII.

Negatiuam sententiam docet P. Marullus in suis eruditissimis disputationibus, quas nouissimè edidit, tom. 1.

disp. 1. c. 2. disp. 4. n. 575. putat enim, quod sub prohibitione casuum reseruatorum in dicto Decreto Clementis, comprehenduntur censuræ; nam ratio prohibitionis Summi Pontificis militat etiam in censuris.

At his non obstantibus affirmatiuam sententiam tenet noster Megala in 1. part. lib. 1. c. 3. n. 10. vbi sic asserit. Nec tali priuilegio obstat reseruatio censurarum, quam Episcopi faciunt. Quia quamuis Decretum Sacræ Congregationis publicatum die 9. mensis Ianuarij 1601. & declaratum die 26. Nouembris 1602. restringat dictum priuilegium quoad casus, quos ordinarij locorum sibi reseruauerunt, vel in posterum reseruabunt, tamen cum dictum decretum loquatur tantum de casibus, non habet locum in censuris, nam in diuersis non fit illatio, ex l. Papinianus, ff. de minor. cap. ad audiendam, de decimis, & censura non est casus, sed pœna casus, vt dicit Nauarrus in man. c. 27. n. 262. Ita Megala. Vnde vtramque opinionem puto esse probabilem.

Displicet verò mihi id, quod Marullus *ubi supra* asserit, nempe saltem esse sententiam Suarez tom. 4. disp. 28. sect. 3. num. 13. asserentis, posse Prælatos Regularium excommunicationem reseruare, non obstante quodam motu proprio Clem. V I I I. in quo abstulit Prælatibus Regularibus facultatem peccata reseruandi; nam sententiam Suarez puto probabilem esse, & illam tuetur Faustus in speculo relig. lib. 6. præc. 88. Villalobos in summ. tom. 1. tract. 9. disp. 8. n. 5. Coriolanus de cas. reseru. part. 1. sect. 11. art. 6. n. 1. Fagundez part. 2. lib. 8. cap. 4. num. 5. & alij, quæ opinio multam probabilitatem confert opinioni Megalæ superius adductæ. Licet ego magis probabiliter cum multis alijs, vt alibi diximus, putem, Prælatos Regulares, stante dicto Decreto Clem. V I I I. non posse excommunicationem sibi reseruare.

Notandum est tamen hæc obiter primo, quod Comitulus in respons. moral. lib. 6. quest. 9. & Marullus *ubi supra* docent, quod si Confessarius in excommunicationem incidat Papæ reseruatum ex Decreto Clem. V I I I. quia absolutus à casibus reseruatis, non posse absolui à Regularibus vigore suorum priuilegiorum etiam stante moderatione dicti Decreti facti à Sacra Cardinalium congregatione. Verum aliqui contra videntur docent, quia excommunicatio, de qua loquimur, neque in Bulla Cœnæ, neque in exceptione ex casuum, in secundo decreto contentorum, comprehensa videtur, qui soli casus videntur exclusi à iurisdictione Regularium, qui ante primum Decretum, vigore suorum priuilegiorum à Pontificiis casibus absoluebant, vt patet ex illis verbis secundi decreti, ibi ipsum decretum ita moderatum, &c. Sed exceptio firmat regulam in casibus non exceptis, &c. Et hanc sententiam esse probabilem, patet ex ipomet Marullo *ubi supra* n. 581. Nam negatiuam, quam ipse tenet, vocat probabilioram.

Nota etiam secundò, quod Paulus V. die 7. Ianuarij ann. 1617 confirmavit, & aliqua addidit supradictis Decretis Clem. V I I I. ita vt aliqui opinati sint in supradicto Decreto Pauli V. fuisse abrogata simpliciter omnia priuilegia, & facultates, non solum absoluedi à casibus, & censuris Bullæ cœnæ, violationis immunitatis ecclesiasticæ, & alijs in declaratione, seu moderatione Decreti Clem. V I I I. recensitis, verum etiam ab omnibus alijs, Romano Pontifici reseruatis; & hoc per illa verba. Ac insuper designat nouam legiferis dispositionem ab antiquis omnino distinctam, vt patet ex textu in cap. statutum, §. insuper, *ubi glossa*, de res. ipsi. n. 6. Sed hanc sententiam refellit Duardus in Bullam Cœnæ lib. 3. §. 2. quest. 1. num. 31. & seq.

Nota tertio contra Megalam in 1. part. lib. 1. cap. 13. num. 21. quod Decretum supradictum Clementis V I I I. non derogat priuilegijs Regularium, & Confessariorum in suburbij ciuitatis Romæ commorantium; quia licet in materia odiosa, appellatione Urbis, seu Ciuitatis non veniant suburbia; secus verò dicendum est

est in materia fauorabili, & ita hanc sententiam terminat Marullus *ubi supra*, diff. 2. n. 55.

Nota quartò, non ligari excommunicatione in dicto Decreto contenta, confessarios, absoluedi à casibus Episcopo reseruatis à iure; ex quo inferitur, Regulares, qui antea habebant priuilegium absoluedi ab omnibus casibus, & censuris, etiam Papæ reseruatis, posse non obstante dicto decreto, nunc vigore dctorum priuilegiorum absoluedi à casibus à iure Episcopo reseruatis, sicut antè potuerant; & posse etiam absoluedi à casibus Papalibus occultis, quia huiusmodi casus post Concilium Tridentinum sunt Episcopales, vt notat Sanchez in summ. tom. 1. lib. 4. cap. 54. n. 27. cui nouissimè addendus est Marullus citatus disp. 1. c. 2. diff. 11. n. 540. vbi etiam n. 138. notat, & rectè, ad incurrendam dictam excommunicationem in supradicto Decreto, contra Confessarios latam, non sufficere ignorantiam, etiam crassam, siue iuris, siue facti, quia fertur tantum contra præsumentes absoluedi, quod verbum denotat requiri scientiam in absoluedi, vt perique tradunt Doctores.

Tandem nota quintò, quod dictus Marullus loco cit. num. 542. putat aduersum me in tract. 3. Atifcellan. resol. 3. Gambaruptam de cas. reseru. cap. 3. num. 8. supradictum Decretum Clem. V I I I. derogare priuilegijs Regularium existentium in Insulis Siciliæ, Sardinie, & Corticæ. Sed ego nostram sententiam puto iterum probabilem esse, & ita illam etiam existimant multi viri docti Societatis Iesv, & nostræ Religionis, nunc post Marullum visum, de hac re à me consulti.

An Confessarij Regulares possint dispensare cum secularibus ad petendum debitum, si à suis Superioribus ad hoc minimè deputati fuerint?

RESOL. XIV.

Videtur affirmatiuè respondendum ex Peregrino in compen. nostrorum priuilegiorum part. 1. tit. dispensatio, §. 8. vbi sic ait: Confessarij nostræ Cōgregationis possunt in foro conscientie dispensare cum secularibus inter coniugatos, quorum alter eorum cum alterius sanguinea adulterium perpetravit, ad petendum debitum coniugale. Ita etiam docet Sayrus in clau. Regia lib. 6. c. 11. num. 98. Vnde Ioannes Suarez in Enchiridic. casuum conscientie lib. 5. ver. debitum coniugale, §. incestuosus coniux, sic asserit. Regulares dispensare possunt cum incestuoso ad petendum debitum, si sint deputati à Prouincialibus. Verum alij hanc limitationem non referunt, sed absoluedi docent concessum fuisse Confessarijs Ordinum Minorum, & Prædicatorum, vt absque alia facultate possint in dicto casu dispensare. Ita ille, qui citat Peregrinum in compendio nostrorum priuilegiorum.

Sed ego contrariam sententiam prorsus sustinendam esse puto, vt patet clarissimè ex verbis priuilegiorum, quæ hanc facultatem tantum concedunt Confessarijs deputatis ad hoc à Prouincialibus, & ideo docent hanc sententiam omnes, qui super priuilegia Regularium diligentissimè scripserunt, vt Rodriguez tom. 1. q. 63. art. 1. Portel. in dubiis Regular. ver. Abbas, n. 5. & ver. Confessor erga seculares, n. 18. & 23. Ioan. de la Cruz de statu relig. lib. 2. c. 6. dub. 9. concl. 1. & 2. Sanchez in summ. tom. 1. lib. 4. cap. 43. n. 10. Hieronymus Rodriguez in compen. 99. Regular. resol. 104. num. 15. Rebellius part. 2. lib. 3. quest. 18. num. 16. & Villalobos in summ. tom. 1. tract. 13. diff. 51. num. 5. & diff. 52. num. 10. vbi sic asserit. [Puede dispensar para pedir el debito el Comissario de la Cruzada, conforme al tenor de su comission, y puede tambien dispensar el Obispo, como tiene Soto, y esta en vso pueden lo mismo los confesores de nuestra Orden, y los que gozan de nuestros priuilegios, como tengan comission para ello de sus Prouinciales, y no espira esta Anton. Diana Ref. Mor. Pars. I I I.]

comission, aunque muera el Prouincial, & acabe su officio.] Ita ille.

Nec Peregrinus, Sayrus, & alij faciunt contra nos, nam fateor magis clarè loqui debuisse: attamen, ipsi, vt patet, præbent Confessarijs hanc facultatem iuxta priuilegia Pij V. Iulij I I. &c. Sed dicti Pontifices facultatem concedunt per dicta priuilegia Confessarijs à Prouincialibus ad hoc specialiter deputatis, ergo etiam secundum Peregrinum, & alios id absoluedi efficere minimè possunt Regulares, nisi à Superioribus ad id fuerint designati. Igitur explicandus est Peregrinus, & alij secundum tenorem priuilegiorum, quæ citant, aliter nec fuit audiendi, nec sequendi, vt perperam illos intellexit, & sequutus est Suarez *ubi supra*.

Notandum est tamen, quod post hæc scripta inueni, Molfesum in summ. tom. 1. tract. 4. c. 12. n. 42. quem sequitur Leone de offic. & potest. Confess. tom. 2. recollect. 10. n. 125. docere Confessarios Societatis Iesv habere hanc facultatem ab A. R. P. Generali, & citat pro hac sententia Sanchez de marrim. tom. 3. lib. 5. disp. 16. num. 1. qui tamen non loquitur in casu nostro, sed in dispensatione votorum, in quo casu etiam loquitur Priuilegium nostræ Religionis, quod adducit Molfesius, qui confundit hos duos casus multum inter se diuersos, ratione diuersitatis priuilegiorum Summorum Pontificum. Nam in Priuilegio Pij V. concedentis dispensationem in incestu, habetur, quod hæc auctoritas concedatur à Prouinciali vtris Religionis, ac doctis, vnde non potest committi omnibus indiscriminatim, & absoluedi. Et ideo mihi constat, quod in Societate Iesv hæc facultas committitur à Prouinciali particularibus Confessarijs, & non omnibus.

Notandum est tamen hæc obiter cum Portel. *ubi supra* in dubiis regul. ver. Prælati potestas, num. 20. quod Prouinciales concedentes alicui subdito licentiam, vt possit dispensare cum impeditis ad petendum debitum, ab incestu, vel voto, non possunt datam licentiam reuocare absque iusta causa, faciunt enim iniuriam illi, qui habebat, Ita Portel, qui citat etiam Rodriguez. Nota etiam, vt alibi diximus cum dicto Portel in addit. ad dubia regular. ver. Confessor dispensans, n. 13. & 14. quod hæc dispensatio ad petendum debitum, potest fieri extra Sacramentum, & urgente necessitate in absentia per scriptum, quod est valde notandum.

An Abbates possint consecrare calices, altaria, campanas, & benedicere lapides, pyxides, & alia vasa ecclesiastica, non solum ad vsum suarum Ecclesiarum, sed etiam alienarum?

RESOL. XV.

Negatiuè respondet Suarez de relig. tom. 4. lib. 2. c. 30. n. 8. Marius Antonius Maceratenis lib. 2. resol. 112. cas. 3. Aloysius Riccius in praxi tom. 1. resol. 461. n. 2. & Piascius in praxi, part. 1. c. 2. art. 4. n. 14.

Sed hæc opinio vera est, stando in iure communi, vt patet ex cap. Abbates, iuncta glossa in ver. consuram, de priuileg. in 6. Verum ex consuetudine fundata in priuilegio Innocentij VIII. contrariam sententiam docent Barbosa de potest. Episc. part. 2. allegat. 26. n. 36. Miranda in man. Prælat. tom. 2. q. 40. art. 4. Portel in dubiis regular. ver. Abbas, n. 3. Rodriq. in summ. tom. 3. cap. 19. n. 2. nouissimè Alcanius Tamburinus de iure Abbat. tom. 1. disp. 23. q. 13. qui adducit verba priuilegij dicti Innocentij Papæ; & ideo sic asserit, Abbatibus non est interdicitum campanas ad vsum alterius loci consecrare, vt docet communis praxis, & consuetudo. Videmus enim actū Abbates habentes vsum Pontificalium, consecrare campanas vnde cumque ad eos ad hunc effectum delatas. Et idem dicendum puto de Altaribus portatilibus, de corporalibus, & vestibus, &c. Ita Tamburinus. Vide etiam Riccium, virum quidem doctum, sed in hoc sibi contrarium

in collect. prat. 4. col. 955. qui male citat pro hac sententia Maceratensem.

Quoad consecrationes campanarum, etiam idem dicendum est ex privilegiis Urbani I I. & Pauli I I I. quæ referuntur à Tambur. *vbi supra* q. 12. & à Renato Chopino in *monast. lib. 1. tit. 2. n. 18.* Ex quibus omnibus privilegiis sententiam in fauorem Abbatum tenuit Sacra Cardinalium Congregatio, vt testatur noster Pater Naldus in *summ. ver. Abb. n. 4.* vbi sic asserit. Abbas benedictus mitræ, & baculi pastoralis vsum habens, ex Sacræ Congregationis declaratione non potest se ingerere in illis benedictionibus, in quibus vinctio requiritur. Dubitatum verò fuit, an huiusmodi declaratio, seu prohibitio sit intelligenda de omnibus Abbatibus etiam Regularibus, & qui gaudent privilegiis amplissimis pro benedictionibus altarium, calicum, & huiusmodi; & eadem Sacra Congregatio, instante Procuratore Generali Congregationis Cassinensis, & exhibente summarium privilegiorum, & gratiarum eiusdem, declarauit in hæc verba, videlicet Decisionem, aliàs à se editam, vt Abbates vtrumque benedicti, benedicere non possint ea, in quibus vinctio requiritur, non obstat quominus iidem prædictæ benedictionis munus quoad ea, in quibus vinctio requiritur, impendere queant, si specialibus Sedis Apostolicæ privilegiis, quibus Concilium Tridentinum nequaquam derogat, muniti fuerint. Datum Romæ die 10. Nouembris 1614. Hæc omnia Naldus.

Notandum tamen est cum Miranda *vbi supra*, quod supradicto privilegio non perfruuntur, nec perfrui possunt aliæ Religiones, privilegium etiam habentes communicationis. Nam prædicti Abbates sunt benedicti, & in suis domibus & Monasteriis habent iurisdictionem, quasi Episcopalem, & secundum ius, ac privilegia multa sibi conceduntur, quæ non conueniunt, nec conceduntur Prælati aliarum Religionum, quod est multum notandum, ac memoriæ commendandum; nam in his, & similibus non fit communicatio, cum non militet eadem ratio.

An Nouitius, qui redit ad seculum, teneatur ad expensas, quas in eum alendo Monasterium fecit?

R E S O L. XVI.

Affirmatiuam sententiam posse aliquem sustinere, docet Peregrinus in *comment. ad nostras constitut. part. 2. c. 1. lit. G. §. 10.* Quia Concilium Trident. *sess. 16. de Regul. c. 15.* habet, quod discedente Nouitio à Religione ante Professionem, si aliqui acceperunt Religiosi ex bonis Nouitij, parentibus dicti Nouitij tenentur restituere, (nota) excepto victu, & vestitu Nouitij. Non enim hoc dixisset Concilium, nisi dicti Nouitij tenerentur. Deinde in Monasteriis mulierum consistendo est vniuersalis, vt Nouitij alantur à parentibus, vel curatortibus. Ergo cum Concil. Trident. loquatur de Nouitiis, tam fœminis, quam masculis, sequitur idem obseruandum esse in vtriusque. Ita Peregrinus.

Sed hæc opinio est contra communem DD. sententiam, quam tuerentur 13. Doctores, quos citat & sequitur Sanchez in *summ. tom. 2. lib. 6. c. 10. n. 4.* quibus add: Ioanem Suarez in *Enchiridio casuum conscientie lib. 3. ver. Religio, §. Nouitius egressus.* Fautum in *thes. relig. lib. 5. q. 191.* Villalobos, & Suarez *vbi infra*.

Dico igitur Nouitios ex Religione egredientes nullatenus teneri ad expensas, quia cum liberè possint redire ad seculum, si ad expensas tenerentur, possent ex hoc aliquando teneri; ergo, &c. Deinde redditus, aut elemosynæ Monasterij, non tantum sunt ad alendos Professos, sed etiam Nouitios. Et tandem is, qui ingreditur Religionem, statim se offert seruitio, & vtilitati Religionis, & de facto illi deseruit, ideo debitum est, vt eius bonis alatur.

Restat modò respondere ad argumenta Peregrini, & ideo.

Ad primum dico, quod si is, qui ingreditur Religionem in sustentationem suam, pro tempore Nouitius aliquid Religioni donet, non teneri postea Religionem illi egredienti restituere, nisi eam partem, quam non consumpsit pro rata temporis. Et hoc secundum Suarez de *Relig. tom. 3. lib. 5. c. 11. num. 5.* & alios, determinat Concilium à Peregrino adductum; vnde non loquitur in terminis casus nostri, vbi nulla donatio, vel obligatio Nouitij, aut parentum intercedit.

Ad secundum respondeo, ex consuetudine vniuersali omnium Religionum ita fuisse interpretatum Concilium Tridentinum, vt in ipso comprehendantur solum Nouitiæ fœminæ, & ideo Villalobos in *summ. tom. 2. tract. 35. diff. 16. num. 6.* sic asserit. [El nouitio que se sale de la Religion, no esta obligado à pagar los alimentos del nouiciado. La razon es, porque si el monasterio le alimento, tambien el lo seruio, y no obsta si à caso estuuo malo, que esso es accidental, y assi està en costumbre, que no son los nouicios, como las nouicias quanto à esto.] Ita ille, Suarez, & alij communiter.

Illud verò quod addit Peregrinus, quod Magistri Nouitiorum bene experti sunt, Nouitios non seruire Monasterio, cum sint in expertes rerum pertinentium ad Religionem, sed potius Monasterium seruire Nouitio, hoc inquam mihi non placet, sicut neque placuit supradictis Doctoribus, qui Religiosi fuerunt, & tamen dixerunt Nouitios seruire Monasteriis, & mereri alimenta pro dicto seruitio. Et ego puto, quod quilibet Nouitius licet stolidus, ordinariè loquendo, pro seruitiis Monasterio exhibitis, victum, & vestitum meretur; maxime in nostra Religione, vbi tam parèe induimur, & comedimus. Igitur absolute nostram sententiam tenendam esse existimo, & ita his diebus in facti contingentia consului, nec aliter tenendum est.

An Nouitius in articulo mortis constitutus, non expleta probationis anno ad professionem admitti possit, & si moriatur sine testamento, an succedat in bonis eius Monasterium?

R E S O L. XVII.

Respondeo affirmatiuè cum Beia *part. 4. cap. 38.* Sanchez, & aliis DD. *vbi infra*, ex privilegio Pij V. anno 1570. die 23. Augusti, quod asserit Rodriquez in *qq. regul. tom. 6. quest. 15. art. 6.* quod quid in contrarium asserat Ioan. de la Cruz *de stat. relig. lib. 1. c. 8. dub. 4. & lib. 2. cap. 3. dub. 6. concl. 3.* Emmanuel Sa *ver. Religio, num. 56.* asserentes dicto privilegio fuisse postea derogatum à Gregor. XIII.

Sed difficultas est, an si dictus Nouitius moriatur, succedat Monasterium? Peregrinus in *compen. nostrorum privileg. tit. Nouitius, §. 2. in f. holo*, negat, quia illud privilegium fuit concessum ad lucrandum indulgentiam plenariam, qua gaudent Religiosi in illo articulo. Deinde privilegium debet stricte interpretari, quando vergit in præiudicium tertij. Ita Peregrinus.

Verum ego contrariam sententiam teneo, quam tuerentur ex nostra Religione P. Megala in *part. 2. lib. 2. cap. 17. num. 50.* ex Societate Iesv P. Sanchez in *summ. tom. 2. lib. 5. cap. 4. num. 16.* ex Dominicanorum familia P. Zanardus in *Direct. Theol. part. 2. num. 17.* ad finem Idem etiam docent Peirinus in *privileg. Minorum, tom. 2. Constitut. B. Pij V. §. 2. num. 1.* Ioannes Suarez in *Enchiridio casuum conscientie lib. 3. ver. de Profess. §. monialis Nouitia.* Faustus in *Theaur. Relig. lib. 5. quest. 167. n. 4.* & alij. Ratio est, quia etsi Confessione finis sit consolatio Nouitij, & spiritalis ipsius fructus, & nulla successione Monasterij in bona mentio ibi fiat: at vbi semel virtute illius privilegij professus est, redditur verè in posterum professus, nec

nec ad pristinam sanitatem restitutus indiget alia professione, sed fructus omnibus professorum privilegiis: at eo ipso, quod aliqua persona proficitur, succedit Monasterium ipsi. Quare Pontifex nulli iuri alterius in hoc derogat. Ius enim venientium ab intestato est, vt Nouitio decedente ab intestato ipsi succedat; quando autem virtute privilegij proficitur, non decedit Nouitius. Et hæc omnia docet Sanchez *vbi supra*. Ex quibus patet responsio ad argumenta Peregrini.

Adde quod Megala *vbi supra*, tenet ex Decio, & aliis bona Nouitij decedentis ab intestato ante emissam professionem, Monasterio acquiri. Ergo multo magis acquiri debent, si tempore mortis Nouitius intestatus proficeretur. Vnde secundum sententiam Megalæ non obstat dicere cum Peregrino, quod privilegium Pij V. conceditur tantum ad indulgentiam lucrandam; nam opinio Megalæ non fundatur in privilegio, sed in dedicatione personæ, & bonorum, quæ fit tempore simplicis ingressus in Religionem: sed ego puto cum Zanardo, Sanchez, & aliis, nostram sententiam esse veram secundum privilegium Pij V. Quidquid asserat Peregrinus, & Rodriquez *tom. 3. q. 15. art. 6.* Portel. in *dub. regul. ver. Nouitij, n. 5.* Villalobos in *summ. tom. 2. tract. 35. diff. 15. n. 12.* & alij.

An Religiosus, si ex consuetudine non recitat Horas canonicas in Choro, peccet mortaliter?

R E S O L. XVIII.

Affirmatiuè respondet Peregrinus in *comment. ad nostras constitut. p. 1. lit. B. §. 3.* vbi sic ait. Religiosus, qui sine iusta causa omittit recitare Horas canonicas in choro, quamuis priuatim illas recitet, mortaliter peccat, si habet consuetudinem non recitandi in choro. Sic ille, qui citat Syluestrum, & Angelum.

Sed hæc opinio mihi non placet, quia obligatio canendi in choro per se, & directe non afficit singulares personas, sed totam communitatem. Vnde Suarez de *Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 10. n. 15.* sic ait. De Religiosis, qui chorum profitentur, existimo non teneri ex vi generalis legis, seu præcepti obligantis sub culpa mortali ad canendum in choro, nisi vbi fuerit speciali consuetudine hoc præceptum, ita expresse declaratum, & impositum est, vel si alicubi proprium votum de hoc fieret, quod in nulla Religione credo fieri, neque etiam scio in aliqua esse consuetudinem, illo modo obligantem. Nec enim consuetudo chori est in hoc sensu in Religionibus introducta, sed solum, vt horæ in choro omnino dicendæ sint; & omnes adesse debeant iuxta regulam, & quod in hoc deficientes pœnæ subiaceant, non verò quod in hoc grauiter peccent, dummodo alias horas recitent. Ita ille, & post illum Raphaël de la Torre 2. 2. *D. Thom. tom. 1. contr. 10. de Horis canon. disp. 1. num. 6.* vbi sic ait. De Religiosis, qui ex vi suorum statutorum profitentur chorum, maior ratio dubitandi est, an peccent, & existimo, non teneri ex lege, aut præcepto generali, aut aliquo iure; quod certe ad Religiosos non dirigitur; tenebuntur autem ex vi præcepti, si quod reperitur in aliqua Religione, quod credo in nulla esse. Superest ergo, vt si aliqua obligatio sit, ea ortum habeat ex obligatione seruandi suas constitutiones; sed credo iam omnes, aut ferè omnes Religiones, se ab hoc vinculo liberasse. Et in Ordine Prædicatorum in Prologo dicitur. Volumus vt nostræ constitutiones non obligent nos ad culpam, sed ad pœnam. Et consuetudo & iussio Chori in Religione hac, & vt existimo etiam in aliis, in hoc sensu introducta est, vt omnes horæ in Choro canantur, non verò quod grauiter peccent, imò neque leuiter in Ordine præfato Prædicatorum, seculo contemptu & præcepto. Ita ille. Et hanc sententiam docent etiam Filliucius *tom. 2. tract. 23. cap. 4. n. 239.* & Bonacina de *horis canon. disput. 1. q. 1. punct. 1. n. 9.* cum Fausto de *horis canon. lib. 2. quest. 186.*

Ex his omnibus apparet Religiosos particulares non

esse strictos recitare Horas Canonicas in choro. Vnde nescio qua ratione Peregrinus dixerit illos peccare, si hoc frequenter facerent; nam ex aliqua lege, vel consuetudine ad id non tenentur, vt satis probatum est; quod verò id frequenter faciant, non potest esse peccatum mortale, quia ex consuetudine frangere aliquam regulam, non obligantem ad culpam seculo contemptu, non esse peccatum lethale docet ipsemet Peregrinus in *proœmio constit. lit. B. fol. 29.* & alij communiter; ergo, &c. Vide etiam Bartholomæum à sancto Fausto in *Speculo religiosorum lib. 6. q. 152.* Sanchez in *summ. tom. 2. lib. 6. cap. 4. n. 17. & 18.* Ledesmam in *addit. ad summ. cap. 4. concl. 12. dub. 1. fol. mibi 157.*

An Religiosi negantes suffragium Nouitio idoneo peccent mortaliter?

R E S O L. XIX.

Peregrinus in *comment. ad nostras constitut. p. 2. cap. 5. lit. B. §. 1.* negatiuam sententiam probabilem putat, quam docet Sanchez in *sum. tom. 2. lib. 5. cap. 4. n. 9.* qui ait. Sicut culpa nouitij leuiter retrocedentis est solum venialis, ita etiam negantes suffragium non peccant plus quam venialiter, non enim magis obligatur Religio Nouitio, quam Nouitius ipsi Religioni, quoad culpam.

Verum hæc opinio summopere mihi displicet, & nullus auctor, quem ego legerim, neque ante, neque post Sanchez hanc sententiam docere ausus est; & ideo Sanchez nominatim impugnant Vechius in *praxi Nouitiorum d. sp. 12. dub. 1. n. 4.* Portel. in *addit. ad dub. regul. ver. Nouitius, num. 17.* Faustus in *Theaur. Relig. lib. 5. q. 213. & 214.* Corduba in *Regul. Minor. c. 2. q. 2. & 11.* cum Miranda in *Manuali Prælatorum tom. 1. q. 25. art. 12. concl. 1. & 2.* Sed audiamus in hac re P. Suarez sic differentem de *Religio. tom. 3. lib. 4. cap. 3. num. 7.* Existimo ministros Religionis grauiter peccare expellendo Nouitium idoneum sine causa rationabili, vel quia abutuntur potestate iurisdictionis sibi concessæ, ratione cuius ex officio tenentur, & bonum Religionis procurare, & quafi iustum iudicium ferre in causa. Videntur etiam mihi peccare contra charitatem respectu Nouitij, quia priuant illum magno bono, & grandi periculo exponunt. Quæ rationes non habent locum in ipso Nouitio, quia disponere potest de se ipso, non vt minister, aut dispensator, sed vt dominus, & potest cedere iuri suo. Ita Suarez.

Vnde patet responsio ad argumentum Sanchez & Peregrini; est enim dispar ratio inter obligationem Nouitij, & Religionis. Nouitius enim seculo voto recedens absque vlla causa ratione leuitatis, peccat tantum venialiter non enim peccat contra charitatem, eo quod inde non resultat nocumentum alicuius momenti Religioni: non etiam peccat contra iustitiam, aut fidelitatem, quia nihil promissit. At Religio, seu Religiosus negans absque iusta causa suffragium, peccat contra charitatem, vt probatum est, & peccat, quia abutitur potestate incorporandi Religioni, qua tenetur bonum Religionis procurare & iustum iudicium ferre. Ex quibus aperte constat in hac obligatione, quæ non est iustitiæ commutatiuæ, sed distributiuæ, vel charitatis, non esse mutuum obligationem inter Nouitiū, & Religionem, vt supponit Sanchez.

Deinde probatur supradictos peccare mortaliter; nam communiter Doctores docent retrahentes quempiam sine iusta causa ab ingressu Religionis, lethale peccatum committere contra charitatem. Sed Religiosus, qui negat suffragium idoneo Nouitio non solum retrahit, sed illum expellit à Religione; ergo peccatum mortale committit. Quod verò retrahentes aliquem à Religione peccent, vt diximus, mortaliter, docent Portel in *dub. Regul. ver. Religiosus, n. 13.* Peirinus de *relig. tom. 1. q. 1. c. 29.* Rebellius *p. 1. lib. 4. q. 15. n. 5.* Syluius in 2. 2. *D. Thom. q. 62. art. 2. queritur 1. concl. 1. & 2.* Lessius *lib. 2. c. 8. dub. 13. n. 12.* Laym. in *Theol. moral. lib. 3. sect. 6. tract. 2. c. 8. n. 2.* Molina de

iusstitia tom. 5. tract. 4. disput. 5. n. 2. vers. secunda vero pars. Villalobos in summ. tom. 2. tract. 11. diff. 26. n. 1. & 2.

Dicendum est igitur Religiosum negantem iustitiam Nouitio idoneo peccare mortaliter, quidquid afferat Peregrinus opinionem Sanchez esse probabilem.

An Confessores Regulares possint extra sacramentum Pœnitentia absolueri à censuris ratione suorum privilegiorum?

RESOL. XX.

Negare videtur Suarez in 3. part. tom. 5. disp. 7. sect. 5. n. 36. & Nauarrus in manuali c. 28. n. 31. Sed uterque mutauit sententiam, hic in cons. n. 2. de privileg. ille in tr. de leg. lib. 8. c. 6. n. 15. & 16. Ideo affirmatiuam sententiam omnino tuendam esse puto, quam docent Coninch. de Sacram. disp. 14. dub. 1. n. 253. Auila de censur. p. 2. c. 7. dub. 23. & alij; quod etiam procedere debet in Confessariis, quando absoluunt excommunicationem virtute Bullæ Cruciatæ, vt aduersus Vasquez, Filliucium, Sanctarellum, & alios satis probauit in tract. Bullæ Cruciatæ, resol. 25.

Notandum est etiam hic cum Layman in Theol. mor. lib. 5. n. 6. & 10. n. 21. & aliis, hanc doctrinam multo magis locum habere in dispensationibus super irregularitate, voto, iuramento, petitione debiti, quarum facultates si Confessariis alicuius Ordinis delegatæ sunt, non rectè inde inferitur, quod eas extra sacramentum Pœnitentiæ exercere non possint, nam à sacramentali absolutione nullo pacto dependent, sed de hac quæstione iterum redibit sermo.

An Confessarius eligendus virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi, debeat esse approbatus ab Episcopo, etiam quoad Regulares?

RESOL. XXI.

Affirmatiuè respondent Nald. in sum. ver. indulgentia, n. 9. Molfesius in summ. tom. 1. tr. 7. c. 16. n. 27. cum Suarez in 3. part. tom. 4. disp. 28. sect. 6. n. 11. Henriq. lib. 3. de pœnit. c. 6. n. 4. in gloss. lit. K. Homobonus tr. de cas. referu. p. 1. c. 6. Lopez p. 1. c. 26. Ledesma in sum. tom. 1. de sacram. Pœnit. cap. 13. dub. 6. & hanc sententiam amplexi sunt Patres Societatis IESV, & eam obseruant in praxi, eo quod vbi eorum Prælati concedit licentiam alicui subdito fruendi facultate eligendi Confessarium per Bullam, aut Iubilæum, pro referuatis eligendus est approbatus ab Episcopo, recte Henriquez de indulg. c. 22. n. 5. in fine, vnde non sufficit esse approbatus à Prælato regulari.

Non reticendam tamen contrariam sententiam præter Rodriguez in explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 9. dub. 6. n. 9. docere etiam nouissimè doctum Ioannem Valerum in diff. vtriusque fori, ver. absol. differ. 1. n. 33. & seq. vbi latè tractat hanc quæstionem, & tandem in fine sic asserit. Supradictis tamen non obstantibus teneo negatiuam opinionem. Vnde dicendum est, quod per facultatem Bullæ Cruciatæ, & Iubilæum, nulla alia exigitur approbatio, quàm illa Prælati Regularis, maxime stante dicta declaratione Clem. VII. per quam tollitur omne dubium illorum verborum appositorum in plumbea Cruciatæ, & Iubilæi, scilicet approbati ab Ordinario. Si enim in omnibus, spectantibus ad confessionem Regularium, standum est statutis, & constitutionibus Ordinum, & Prælatorum dispositionibus, ad quid quærimus, si vltra id requiratur approbatio Episcopi, cum satis constet non requiri: nam si voluisset, dixisset cap. ad audientiam, de decimis. Ita Valerius. Et hanc sententiam docent etiam ex aliis rationibus Fernandez in exam. resol. moral. p. 3. cap. 9. §. 8. n. 7. Zanardus in direct. p. 1. de sacram. Pœnit. cap. 21. q. 32. Coriolanus de cas. referu. part. 1. sect. 3. art. 16. & alij, non solum si regularis confiteatur approbato sui Superioris, sed etiam altretius Religiosis,

An reuocatio confessionum, præsertim quoad Regulares, facta ab Episcopo sine iusta causa, sit nulla?

RESOL. XXII.

Talem reuocationem non esse nullam docet nouissimè ex Vasquez Turrianus de pœnit. q. 8. art. 1. disp. 26. dub. 3. Imò Ioannes Sancius in selectis disp. 48. n. 23. tenet etiam non interueniente causa posse Episcopum licentias confitendi reuocare.

Sed ego puto cum Portel in dubiis Reg. ver. confessoris presentatio, n. 1. non posse Episcopum licitè sine iusta causa approbationem semel concessam reuocare, quia potestas illi data est in ædificationem. Deinde puto etiam probabiliter, licentiam sine iusta causa reuocatam esse nullam, & posse talem Confessarium ex vi prioris licentiæ confessiones audire. Et hanc sententiam docet Suarez in 3. part. tom. 4. disp. 28. sect. 8. dub. 7. Ratio est, quia talis reuocatio sine causa facta, est quasi ablatio iuris iam acquisiti, vel quasi reuocatio sententiæ iustæ sine causa; ergo non tantum erit iniusta, sed etiam nulla. Et licet hæc opinio quoad Confessarios sæculares, non sit ita certa; tamen quoad Regulares omnino tenendam esse puto, per ea quæ adducit Henriquez lib. 3. de pœnit. c. 6. n. 4. & Peirinus de privileg. Minimor. tom. 1. const. 26. l. eonis X. §. 6. n. 7. vbi sic ait. Si Episcopus Regularem debite præsentatum, & examinatum indebitè reprobaucrit. poterit nihilominus per eius privilegia licitè, & valide confessiones audire. Nec hoc est contra Concilium Trident. sess. 23. cap. 15. Nam credendum est, Concilium voluisse tantum idoneis ministris facultatem concedere confessiones audiendi per examen Episcoporum rectè, & rationally iudicantium, non autem confouere aliquos eorum in suis passionibus, & odii contra Regulares, & quandoque cum maximo Christi fidelium scandalo. Quare si quis Regularis cum licentia sui Prælati examinatus, & iudicio examinatorum, vel maioris partis ipsorum fuerit idoneus iudicatus, & tamen propter passionem fuerit ab Episcopo reprobatus (saluo saniori, & meliori iudicio) puto, quod licitè, & valide poterit confessiones audire, si nihil obstat, v. g. quod non sit malæ famæ, nec scandalosè viuat, quod tamen præsumendum non est, quando adest legitimi Superioris licentia. Ita Peirinus, qui adducit Nauarrum, Mirandam, Rodriquez, & alios asserentes Clem. Dudum de sepul. per Concilium Trident. non esse reuocatam.

Igitur si Regularis potest audire confessiones, si iniuste ei licentia denegatur ab Episcopo, etiam poterit illas excipere, si iniuste reuocetur. Et tandem hanc sententiam præter DD. citatos tenet etiam Zanardus in direct. Theol. p. 1. c. 24. §. 7. vbi sic ait. Non possunt Ordinarij suspendere, vel impedire Regulares ab audientia confessionum si semel eos approbaucunt; nam non habent nisi eos examinare, non autem eis iurisdictionem dare, cum examine illam intelligantur ante, qui à Papa ex suis privilegijs, &c. Ita Zanardus. Verum in facti contingentia consulo Regularibus, vt ab excipiendis confessionibus se abstineant.

An casus referuati desinant esse tales, si Superior Regularium referuans munere suo functus fuerit?

RESOL. XXIII.

Non esse amplius referuatos existimo ex doctrina, quam asserit Iacobus de Granada in p. 2. D. Thom. const. 7. tract. 1. disp. 7. n. 6. vbi sic asserit. Si Prælati præcipiat vno subdito, au toti Conuentui, vel prouinciæ aliqui, & ei subditi paruerint, dum viueret, & eo ipso quod moriatur vel ab officio amoueatur, cessat obligatio præcepti, sicut & cessat excommunicatio ab homine, cum moritur, qui eam fulminauit. Ita ille.

Sed

Sed diceo, hoc verum esse in aliis Religionibus, non autem in nostra Clericorum Regularium: nam per Decretum Capituli generalis ann. 1610. tit. de Præposito, Vicario, & vocalibus, §. 6. sic habetur. Decreta, seu statuta à Patre Generali, seu à quolibet alio Præposito in sua domo facta, indictaue in suo robore permanent, & vnuiquique accuratè ea seruet, etiam si ad Generale Capitulum illi se contulerint, munusque suum abdicauerint, quousque à Generali Capitulo, vel à successore speciatim abrogentur. Attamen noster P. Megala in 1. p. lib. 1. c. 12. n. 5. putat prædictum Decretum in nostra Religione non habere locum quoad referuationem casuum, quia loquitur de Decretis, & statutis ab ipsis Superioribus factis; & referuatio casuum, quæ sit ab Ordinarijs Superioribus Religionis, non est neque Decretum, neque statutum; ergo, &c. Vnde Vicarij nostrarum domorum casus præcedentis Patris Præpositi sibi referuent, si volunt eos referuatos esse.

An si Episcopus sine iusta causa non admittat Regulares ad confessiones audiendas, possint non obstante dispositione Concilij Tridentini confessiones audire, ac si essent approbati?

RESOL. XXIV.

Negatiuam sententiam docent Suarez in 3. part. tom. 4. disp. 28. sect. 1. n. 5. Coninch. de Sacram. disp. 8. dub. 7. n. 58. Filliucius tom. 1. tract. 7. c. 9. n. 257. Barbola in collect. tom. 3. p. 2. lib. 3. Clem. tit. 7. Clem. dudum, n. 8. Syluius in addit. ad 3. p. q. 8. art. 5. queritur 4. Valquez in 3. p. tom. 4. q. 93. art. 3. dub. 3. n. 2. Pitigianus in 4. sent. tom. 2. dist. 17. q. unica, art. 4. dub. 4. Sancius in select. disp. 48. n. 16. Reginaldus in praxi tom. 1. lib. 1. cap. 16. q. 5. n. 192. Fernandez in exam. Theol. mor. p. 3. c. 9. §. 8. n. 2. & alij; quia Concilium statuens nullum, nisi habentem Parochiale beneficium, aut approbatum ab Episcopo, idoneum esse audiendis confessionibus, satis indicat ad eam idoneitatem requiri approbationem actu datam. Nam particula conditionalis, nisi, eam vim habet, vt si conditio requisita non ponatur re ipsa, non sequatur effectus. Sic enim facta statuto, ne quis bonis suis priuetur, nisi per sententiam iudicis declaratus fuerit hæreticus, quamdum iudex aliquem non declarat talem esse, etiam si forte id iniuste faciat, ille non priuatur bonis suis, & sic de similibus.

His tamen non obstantibus non desunt præstantissimi viri, contrariam sententiam docentes, vt Cochier de iurisdic. ord. in exempt. p. 4. q. 77. Layman in Theol. mor. lib. 4. tr. 6. c. 11. n. 4. Finellus de cas. referu. c. 3. n. 3. Villalobos in sum. tom. 1. tr. 1. diff. 53. n. 3. Peirinus de Religioso subdito tom. 1. q. 1. cap. 21. §. 2. Miranda in manuali prælato. tom. 1. q. 45. art. 6. Henriq. lib. 3. de pœnit. c. 6. n. 4. Ioan. de la Cruz de sacra Relig. lib. 2. c. 6. dub. 1. Rodriquez in qq. reg. tom. 1. q. 59. art. 2. Sotus in 4. dist. 18. q. 4. art. 3. Graffius, Angelus, Vega, Cenedus, quos citat, & sequitur nouissimè Fagundez præcept. 2. lib. 7. c. 2. n. 15 nam in Clem. dudum de sepul. ipso iure approbantur Mendicantes ad confessiones audiendas, si Episcopi ex odio non approbaucunt. Et Concilium Tridentinum non reuocare dictam Clementinam probat solidè Fagundez, & ante illum Doctores citati, quibus adde iterum Rodriquez in addit. ad Bull. Cru. §. 9. n. 30. & Nauarr. in manuali c. 27. n. 264. in fine.

An Episcopi possint ex iusta causa approbare Religiosos ad audiendas confessiones limitatè, v. g. ad viros, & non ad feminas?

RESOL. XXV.

Affirmatiuè respondeo cum Fagundez præcept. 2. lib. 7. c. 2. n. 1. & Doctoribus citatis in superiori resolutione pro prima sententia.

Sed his non obstantibus minimè grauabor hic apponere verba Henrici Villalobos in sum. tom. 1. tr. 9. diff. 53. num. 2. sic asserentis. [Hauendo iusta causa puede el Obispo no solamente limitar à los Religiosos la licencia de confesar quanto al tiempo, sino tambien quanto à las personas, como si por falta de sciencia limitasse, que no confessassen mercaderes. Lo mismo dicen estos Doctores, que puede hazer Obispo por falta de edad limitandoles, que solo confessen hombres, y no muger hasta que tengan quarenta años. Mas lo contrario es probable, y se puede seguir seguramente, que ansi lo tuuieron hombres doctissimos de la compania, que fueron consultados à cerca desto, lo qual lleua gran camino, mayormente que à penas parece que se puede dar caso, en que esto sea iustificado, y es menester para ello que aya causa iusta. La razon es, porque entodos los Obispados, se da vn beneficio curado a vn Clerigo de veynta y quatro años sin limitacion ninguna, y por el coniguiente puede confesar mugeres, non obstante que no tenga quarenta años, luego no puede hauer razon paraque se limite la licencia a los Religiosos, por esse respeto, pues se deue presumir dellos mayor virtud.] Ita Villalobos, & ante illum Vega in sum. tom. 1. c. 62. cas. 7. quem postea citat, & sequitur Portel in dubiis regul. ver. Confess. 3. Vide etiam Peirinum de Relig. sub. tom. 1. q. 1. c. 21. §. 2. & Zanardus in direct. Theol. part. 1. de sacram. Pœnit. cap. 24. fol. 296. Verum praxis Episcoporum est in contrarium, nam limitant Regularium confessiones ad viros, & non ad feminas.

An Episcopus admittens Regulares ad audiendas confessiones, vsque ad beneplacitum, possit dictas licentias ad libitum reuocare?

RESOL. XXVI.

Ad hanc quæstionem ita respondet Peirinus super priu. Minim. tom. 1. const. 2. Sixti IV. §. 2. n. 44. Licet communiter, quod ad beneplacitum conceditur, possit ad libitum concedentis reuocari. In subiecta tamen materia puto, quod non possit ad libitum Episcopus licentiam confessiones audiendi ad beneplacitum datam reuocare, sed quod requiritur iusta aliqua causa, & ad sacramentum Pœnitentiæ pertinens Moucor, nam licentia, quæ datur ab Episcopis Confessarijs Regularium ad audiendas sæcularium Confessiones non est propriè licentia, sed approbatio personæ, & quasi iusta sententia, seu declaratio, quod talis persona est idonea ad confessiones audiendas, vt patet ex ipsis Concilij verbis §. 15. de refer. c. 25. vbi, & approbationem: vnde postquam Episcopi iudicauerint, Regulares esse idoneos ministros sacramenti Pœnitentiæ, statim Papa illis concedit facultatem dictum Sacramentum ministrandi, vt patet ex Clem. dudum, de sepul. sed sententia data secundum regulas iustitiæ non potest reuocari; ergo dicta approbatio facta, vt supponitur, modis debitis, licet sit ad beneplacitum, non potest ab Episcopo reuocari absque magna causa, & ad dictum Sacramentum pertinente, vt ait Glossa in Clem. dudum, ver. concesserint. Ita Peirinus; sed non desunt alij Doctores contrarium sentientes, quod communiter obseruatur.

An nouus Episcopus possit omnes Regularium licentias suspendere, & de nouo illos examinare?

RESOL. XXVII.

Hanc quæstionem diffusè petra tractat Sancius in select. disp. 48. per totam, & affirmatiuam sententiam mordicus tenet; quam etiam ego teneo, & tenet Riccius in praxi tom. 4. resol. 70. num. 5. Zanardus in direct. Theol. part. 1. de sacram. Pœnitent. cap. 24. §. 4. Fagundez præcept. 2. lib. 7. cap. 2. num. 30. Miranda in manuali Prælato. tom. 1. q. 45. art. 7. Campanili diuers. iur. can. reb. 12.

c. 13.

c. 13. n. 70. & alij adducentes constitutionem Pij V. & declarationem Cardinalium.

Sed hanc sententiam non ita absolute esse intelligendam tenet Villalobos in *summ. tom. 2. tract. 9. diff. 53. n. 5.* vbi sic asserit. [El Obispo, que aprobo vna vez al Religioso para confesar, no le puede quitar la licencia ni el capitulo sede vacante, por que no le da ella iurisdiccion sino el Papa, ni le pueden boluer examinar, mas podrale examinar el Obispo tuc. effor pro maiori conscientia suae quiete, que es quando fuere necessario para la seguridad de su conciencia conforme a vna Bulo de Pio V y lo declaran assi los Cardinales, y dizen. que no esta esto reuocado por la Bula de Gregorio X I I L. que endereza esta, y otras a los terminos del derecho comun, y assi se practico en Roma. Esta permision es para que, quando los Obispos entran de nueuo estuuieren informados, que algun particular no tiene la suficiencia deuida, le pueden mandar examinar de nueuo. Mas no se entienda por esto, que pueden reuocar generalmente las licencias de todos los Religiosos ad nutum, y mandar, que se bueluan a examinar de nueuo, que esto no lo pueden hazer, como han dicho personas muy doctas, que han sido consultados a cerca desto.] Ita ille, & post illum Alphonsus Carranza, qui in fauorem Regularium contra Archiepiscopum Toletanum edidit quoddam pulchrum consilium lingua Hispanica conscriptum, quod omnino legendum est. Vide etiam aliud consilium impressum Barcinonae anno 1618. in fine explicationis Bullae Cruciatæ Emanuelis Rodriguez, & subscriptum a 29. Doctoribus, qui ex multis rationibus firmant sententiam in fauorem Regularium. Sed praxis Episcoporum est contra Regulares. Vide etiam Becanum de *Sacram. c. 38. q. 1. n. 4.* & Henriquez lib. 3. c. 6. n. 5. & 6. Ioan. de la Cruz de *statu Relig. lib. 2. c. 6. dub. 4. concl. 4.* Valquez in 3. p. tom. 4. q. 93. art. 3. dub. 5. Ledesma in *sum. tom. 1. de sacrament. tit. 1. cap. 13.* Lopez in *instrucl. p. 2. c. 8.* & Nouarium in *conclusionibus noui iuris Pontificii, concl. 69. num. 3.*

Notandum est tamen hic obiter, quod quamuis DD. citati asserant, id fieri posse ab Episcopo successore, & compelli, vt Regulares iterum præsententur, vt si opus fuerit examinentur, & approbentur. Negamus tamen id fieri posse a Capitulo Sede vacante, vt patet per priuilegium particulare Clem. I V. & docet Miranda in *man. Prælat. tom. 1. quest. 45. art. 7. ad finem.* & Fagundez *prac. 2. lib. 7. cap. 2. num. 28.* qui etiam n. 30. & optime notat, quod si nouus Episcopus reuocet omnes licencias, & approbationes audiendi confessiones, non comprehenduntur Regulares, quando de illis specialiter edictum non loquatur; & ita etiam docent Henriquez lib. 3. de *Pœnit. cap. 6. num. 5.* quia in odiosis Regulares non comprehenduntur, nisi explicentur.

An Vicarius possit concedere facultatem absoluendi a reſeruatīs, si Præpositus absi a domo per unum diem naturalem?

RESOL. XXVIII.

Respondent affirmatiuè Peirinus in *privileg. Minimo- rum tom. 1. constit. 4. Sixti IV. §. 6. n. 16.* Homobonus in *Execr. Eccles. p. 1. tract. 5. cap. 4. q. 21.* Beia *part. 4. cas. 37.* & Naldus in *sum. ver. Absol. n. 11.* & ver. *Absolutio, n. 25.* quia non est detinendus subditus in tam malo statu, sed ab eo, quam citius possit, liberandus. Deinde vicarius relictus a Præposito, est tunc solus, & absolutus Superior domus; ergo debet habere illa omnia, quæ pro recta illius administratione sunt necessaria, inter quæ sine dubio potestas spiritalis est.

Sed prima sententiâ limitanda videtur. Primò, quando Superior eodem die est reuersurus, tunc Vicarius non poterit supradictam licentiam concedere. Secundò, si subditus de industria sine sufficienti causa in illum

diem Confessionem distulisset. Tertio nisi in aliqua Religione aliter dispositum sit.

An quicumque Confessarius ab Ordinario approbatus postea tempore iubilæi absoluere Moniales à peccatis, vel à casibus, & censuris reſeruatīs?

RESOL. XXIX.

Affirmatiuam sententiam docet Bonacina de *Sacramentis, disp. 5. q. 7. punct. 4. §. 1. n. 22. in fine.*

Sed aduersus illum insurgit Faustus de *Iubilæo lib. 4. q. 78.* & Alphonsus de *Leo. etiam de Iubilæo, part. 2. q. 9. n. 25.* Quia Confessariis prohibitus est accessus ad Monasteria Monialium, & ideo Roman. Pontifex non intendit dare iurisdictionem illi Sacerdoti, qui habet aliquid impedimentum. Hinc in praxi rationabiliter obseruatur pro bono regimine Monialium, quod dum virtute Iubilæi habent Moniales facultatem eligendi sibi Confessarium, tenentur designare Confessarium Ordinario ipsarum, & solent Abbatissæ congregare Moniales, & ab eis habere votum quosnam Confessarios gratos habeant: & sic nominant tres, quatuor, vel plures, quorum nomina mittunt ad eorum Ordinarium, vt ab eo omnes, vel provt ei libuerit, approbentur, & impertiantur eis licentiam accedendi ad Monasteria; sic enim Ordinarij sciunt personas, accedere volentes ad Monasteria. ne sub prætextu earumdem licentiarum, accederent ad vana colloquia facienda, & non ad audiendas confessiones Monialium; cum omnis concessio intelligatur facta in ædificationem, non autem in destructionem Regularis obseruantie. Et hæc omnia notat, & docet noster Molfesius in *sum. tom. 1. r. 7. c. 16. n. 31.* & post illum Ioannes Suarez in *enchiridio cas. conf. lib. 5. ver. Indulgentia, §. tempore Iubilæi.*

An Equites D. Iohannis, D. Iacobi, Calatranae, Alcantarae, Montesa, &c. possint confiteri cum Confessario non approbato ab Episcopo?

RESOL. XXX.

Suppono Concilium Tridentinum *sess. 23. c. 15. de reſorm.* nihil innoſcisse circa approbationem Confessariorum Regularium, & ideo Regulares, qui sæcularium non auleulant confessiones, non egent Episcopi approbatione, & si habent licentiam confitendi in itinere, v. g. possunt eligere sacerdotem sæcularem non approbatum ab Ordinario. Et sic præter Doctores, quos supra citauimus, tenent Sauesio. *ontess. r. 6.* Ochaguaia de *Sacram. r. 2. q. 1. §. n. 4.* Ragucius in *Lucerna Parochorum de absol. q. 120.* Vega in *sum. tom. 1. cap. 62. cas. 2.* Ledesma in *sum. tom. 1. tract. 13. diff. 4.* & 11. Grassius *part. 1. lib. 3. c. 5. n. 107.* & tom. 1. lib. 6. *confil. 1. num. 14.* Henriquez lib. 6. c. 1. num. 1. Suarez *tom. 4. disput. 28. sect. 4. num. 5.* Campanili in *diner. iur. can. rubr. 12. cap. 13. num. 58.* Nauarrus *c. 4. n. 7.* & alij communiter.

Hoc autem supposito affirmatiuè ad casum propositum respondent aliqui, quia, vt ego ipse satis probaui in *part. 1. tract. 2. de innum. c. cles. reſoi. 49* & satis probat nouissimè Ferdinandus Pizzarrus in *discour. apolog. in fauorem Ordinum Militarium in fine Historia dictorum Ordinum Mariti apud Ioan. Zongalizam 1629.* supradicti Equites sunt verè Religiosi; ergo non comprehenduntur in Decreto Concilij Tridentini. Et ita hanc sententiam docet in terminis Ioannes Sancius vir doctissimus, & amicissimus in *select. disp. 49. n. 10.* sic asserens. Equites S. Iohannis confiteri possunt Confessario Regulari, siue sæculari, non approbato per Episcopum; nam verè Religiosi sunt. Et n. 13. ita ait. Verè Religiosos esse Equites Christi, & Aij in Lusitania, & Montela in Aragonia, & S. Stephani in magno Ducatu Florentiæ probabiliter arbitror, cum hi etiam Milites professionem trium votorum in manibus Prælatorum emittant, non aliter ac Milites S. Iacobi Alcantarae, & Calatranae, præter Equites S. Stephani qui votum

votum castitatis, obedientiæ, & charitatis emittunt, & non paupertatis, vt ex Bulla Pij I V. ad fundationem concessa anno 1560. Coimo de Medicis Florentiæ Magno Duci conſtat, quam ego vidi. Et idem iudico de quibuslibet aliis Religionibus militaribus, tria vota emittentibus in manibus Prælati, & a Sede Apostolica approbati; omnes hi confiteri valebunt sua peccata aliis Regularibus sui Ordinis, non approbati ab Episcopo, & etiam aliis Sacerdotibus sæcularibus, similiter ab Episcopo non approbati. Ita Sancius *vbi supra.* Sed ta cogita, nam consuetudo est in contrarium.

Ex his omnibus inferitur primò, quod dicti Equites in confessione tenentur dicere, se concubuisse cum homine religioso, ambo enim egerunt contra castitatem, voto solemnium Religionis addictam, & ita docet Mota *lib. 2. cap. 2. §. 2. 3. num. 6.* vbi citat Ayalam, Rodriguez, Fenam, & alios.

Secundò filios supradictorum Equitum ex copula fornicaria habitos esse sacrilegos, docet ipse Mota *vbi supra n. 7.* vide Franciscum Molinam, apud ipsum *lib. 2. c. 2. §. 2. 9. n. 32.* sic asserit. [Los hijos de los Caualleros de Santiago que enjendraron fuera del matrimonio son sacrilegos, y para que se dispense con ellos para algunas dignidades o para professar alguna religion, para lo qual son inhábiles por los sacros canones, es menester particular dispensacion, nombrando esta circunstancia.]

Tertio notat idem Mota *lib. 2. c. 2. §. 2. 1. n. 3.* & 5. quod si dicti Milites temerariè relinquunt suum habitum, crucem scilicet, peccant mortaliter, & incurrunt in excommunicationem constitutionis Pontificiæ Clem. VII I. vnde possunt esse apostate, sicut alij Religiosi deserendo habitum, vt probat dictus Mota *lib. 2. c. 1. §. 6. n. 5.*

Quartò non possunt supradicti Equites transire ad aliã religionem sine licentia Magni Magistri, vt firmat ipse Mota *lib. 2. c. 1. §. 6.* quod verò gaudeant priuilegio fori, gabellarum, & canonicis, etiam Nouitij, nos alibi etiam docuimus, & docent Henrij *lib. 7. c. 2. §. n. 7.* Rodriguez *tom. 1. c. 80. n. 7.* & Mota *lib. 2. c. 2. §. 8. cum aliis.*

Quintò notandum est, per votum Equitum D. Iacobi Alcantarae, & Calatranae, &c. non dirimi matrimonium contrahendum, neque dissolui matrimonium ratum, non quia votum solemnè non sit, sed quia Summus Pontifex præscripsit illi formam, & modum, minuendo solemnitatem eius, quoad hoc scilicet, vt hunc profitentibus, nubentibusque matrimonio non sit casum. Vide dictum Motam *lib. 2. c. 2. §. 19. n. 18.* qui citat Nauarrum, quod non accidere in Equitibus D. Iohannis dicendum est. Nam per illorum professionem dissoluitur matrimonium ratum, & communiter probant DD. quidquid in contrarium asserat Sotus in 4. *diff. 27. q. 1. artic. 4.* Michaël Medina de *sacr. hominum contin. lib. 1. c. 36.* & Sarmiento in *defens. lib. de redditibus p. 1. man. 56. num. 1.*

Et tandem sextò contra quemdam imperitum. Confessarium notandum est, dictos Religiosos militares decenter accedere ad sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, ense, & pugione accinctos, vt late probat Sancius in *select. disp. 45. n. 3.* qui n. 6. probat etiam laicos, non obstantem consuetudine in contrarium, si hoc facerent, peccatum nullum committere, imò nec irreuerentiam, si taliter accedant præhabita cognitione, non referre quidquam ense accinctos, seu absque illo accedere. Ita Sancius, quem puto hanc sententiam tenere, secluso scandalo, quod in tali casu difficiliter non contingere existimo.

An Regulares possint ordinari ab Episcopis extra tempora a iure statutã?

RESOL. XXXI.

Aliqui respondent negatiuè, quia Gregor. XIII. qui concessit hoc priuilegium Patribus Societatis Iesv, vetat expressè, vt alia Religiones possint in tali priuilegio participare, etiam si habeant participationem priuilegii

religiorum dictæ Societatis. Et ita docet Peirinus in *privileg. Minimo- rum tom. 1. constit. 2. Sixti IV. §. 11. n. 39.* Suarez de *legibus, lib. 8. c. 17. n. 8.* Miranda in *Manuali Prælat. tom. 1. q. 38. art. 4.* Valquez in 3. *part. tom. 1. disp. 246. c. 5. n. 50.*

Sed contrariam sententiam probabilem esse existimo & tutam in praxi; sicut aliqui Episcopi cum nostris obseruauerunt, & ideo illam docet Portel, qui etiam testatur de praxi in *dubiis regul. ver. Ordines sac. n. 4.* Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 11. diff. 12. n. 8.* & *diff. 13. n. 6.* Io. de la Cruz de *statu Relig. lib. 2. cap. 8. dub. 1.* Homobonus de *exam. Eccles. tom. 1. r. 2. c. 1. q. 3.* Moneta de *commut. vlt. volunt. c. 10. n. 188.* Barbosa de *potest. Episcopi, p. 2. alleg. 17. num. 7.* Emanuel Rodriguez in *qq. Regul. tom. 3. quest. 23. art. 5. & tom. 1. quest. 55. art. 17.* & hoc non solum per priuilegium supradictum, concessum Societati, non obſtate illis prohibitionibus: quia alij Pontifices successores Gregorij concesserunt priuilegia Societatis, nostræ Religionis, & aliis, sine vlla limitatione, vt tenent Doctores citati, sed etiam per priuilegium Clem. VIII. concessum die 23. Nouembr 1596. Patribus Congregationis S. Iohannis Euangelistæ in Portugallia; quod testatur vidisse Portel in compendio illius Religionis, & per priuilegia Alexandri VI. Eugenij IV. concessa Religionibus D. Hieronymi, & D. Benedicti; quæ reuocata minimè esse tenent a Concilio Tridentino, & probat ex Rodriguez Villalobos *loco citato;* & ideo, vt dixi, possunt Episcopi sine villo serupulo ordinare Regulares extra tempora. Vide etiam Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 10. cap. 8. n. 2.*

An dispensatio interſtitiorum pertineat ad Episcopum, etiam respectu Religiosorum?

RESOL. XXXII.

Affirmatiuè respondet Bonacina de *Sacram. disp. 8. q. 1. canonica, punct. 6. n. 34.* qui citat Riccium Barboſam, & Quarantam, idem etiam docet Ledesma in *sum. tom. 1. de sacram. Ordinis, cap. 8. concl. 11. in fine.*

Sed non desunt Doctores contrariam sententiam docentes ex Bulla Greg. XIII. concessa Societati Iesu. Et ita docet Villalobos in *sum. tom. 1. tra. 11. diff. 22. n. 8.* & Io. de la Cruz *direct. conscient. p. 2. de sacram. Ordinis, dub. 5. concl. 2.* vbi sic ait. Iuxta Bullam Gregor. XIII. pro Societate Generales Ordinum, & ab istis delegati possunt cum suis subditis dispensare in interſitiis. Et hanc sententiam etiam probabilem vocat Ledesma *vbi supra.*

Notandum est etiam hic contra Henriquez *lib. 6. c. 10. n. 3. in gloss. tit. Q.* suscipientes Ordines non feruatis interſitiis, nullam incurrere censuram, vel irregularitatem, quia nulla talis censura in iure inuenitur expressa, & ita docent Riccius in *collect. decis. p. 3. collect. 176.* Zerola in *praxi part. 2. ver. Ordo, n. 8.* Villalobos in *sum. tom. 1. r. 11. diff. 12. n. 2.* & alij.

An licitum sit legatum annuum Fratribus Minoribus relictum pro infirmaria, & de aliis legatis?

RESOL. XXXIII.

Negatiuè respondent Sanchez in *summ. tom. 2. lib. 7. c. 26. num. 47.* & Paulus Glemonenſis in *tr. de legatis perperuis relictis Fratribus D. Francisci de Obseruantia, p. 4. §. 6. num. 19.* Hæc opinio est probabilis. Sed contrariam probabilem etiam esse puto, quam tueretur ex veteribus Ananias *conf. 30. a n. 3. vsque ad 5.* & ex recentioribus Rodriguez in *qq. Regul. tom. 2. quest. 126. art. 4.* quem nouissimè citat, & sequitur Laurentius de Portel in *dubiis Regul. verb. legatum, n. 7.* vbi sic asserit: Licitum est legatum relictum Minoribus, etiam si sit annuum, pro necessitatibus infirmorum. Sic ille.

Notandum est etiam hic obiter. Primò licitum esse, contra Azorium *part. 1. lib. 12. cap. 23. qu. 15.* & Paulum Glemonenſem

Glemonensem ubi supra, annum legatum relictum Fratribus pro fabrica templi, vel Sacelli, aut pro vestimentis, & ornamentis Ecclesie, & Sacristie, quia nec Clem. xxiij, de verb. sig. ifi. in 6. nec regula D. Francisci prohibet legatum pro Ecclesiis, sed pro eorum victu, & ita docent Homobonus de Bonis in exam. Eccl. part. 2. tract. 9. c. 11. quafi. 33. Menochius tom. 2. conf. 14. Bonacina de contrahi. disp. 3. quafi. vlt. punct. 3. & alij penes ipsos; qui etiam docent cum Sanchez, m. 46. & Layman ubi supra, valere legatum annum dictis Fratribus relictum pro studio, & emendis libris, & hoc etiam docet Hieronymus Rodriguez in compen. 99. Regul. resolur. 88. num. 10 quidquid in contrarium asserat Quelada in ainerfis qq. iuris cap. 22. n. 23.

Nota secundò contra Paulum Glemonensem ubi supra part. 1. §. 4. n. 4. valere legatum annum relictum dictis Fratribus, si non attingat spatium decem annorum: nam tempus infra decennium modicum est, & ita tenet Layman in Theol. mo. lib. 3. sect. 5. tract. 5. cap. 10. n. 4. cum Sanchez num. 39. & alij penes ipsum.

Sed difficultas est, an minores sint capaces legati relicti ad vitam alicuius Fratris. Layman ubi supra negatiue sententia videtur adhærere, præsertim si Monachus sanus, ac valens corpore sit, cum ius annuatim recipiendi tota hominis vita plus æstimari soleat, quam ius percipiendi ad decennium.

At tamen his non obstantibus Sanchez n. 40. qui citat Federicum, Antonium, & Abbatem, affirmatiuam sententiam docet, quem ego sequor; ideo dicendum est, non esse legatum annum perpetuum, vt sic Minores non sint illius capaces, quando legatum relinquatur ad vitam alicuius Fratris Minoris.

Nota tertio cum Villalobos in summ. tom. 2. tract. 30. diff. 12. num. 8. quod testator potest in fauorem Fratrum Minorum de Obseruantia facere testamentum in hac forma, videlicet, [Instituo à mi alma por hereda en esta forma, que quiero, y es mi voluntad que lo que restare de mi hazienda se ven a por mis testamentarios, y lo que dello se hiziere, se gaste en pescado, azeite, pan y otras cosas, que son de limosna al Conuento de san Francisco desta ciudad; y puesta esta clausula desta manera, lo podran hauer qualesquieras Religiosos de nuestra Orden por recoletos que sean.] Ita ille, qui etiam, & optime notat cum Portel, & aliis, quod licet Fratres Minores [non puden ser herederos, por razon de ser incapaces de dominio, puede el Iuez de oficio obligar à los testamentarios, que de à los dichos Religiosos por via de limosna, los que les fue dexado en el testamento, y que esto lo puede pedir qualquiera de pueblo.] Et hæc dicta sufficiant in gratiam Fratrum Minorum, qui Deum pro me deprecabuntur.

An possit fieri legatum alicui Religioso professo cum conditione, vt nihil acquiratur Monasterio?

RESOL. XXXIV.

Affirmatiue respondeo cum Homobono de Bonis in exam. Eccl. art. 2. tract. 9. §. 8. quafi. 2. vbi sic ait. Et si donatio causa mortis, vel legatum f. ctum Religioso professo cum conditione, vt illud habeat independentè ab eius Prælati voluntate, validum non sit, cum hoc omnimodo paupertatis voto aduerfetur; subsisteret tamen, si relinqueretur, ita vt nihil Monasterio acquiratur quia legatum illud intelligendum est, vt Religiosus illud habeat oculis Prælati inuenientibus, qui si illam licentiam dare nolit, relictum expirat. Ita ille, & ante illum Molfesius in summ. tom. 1. tr. 7. cap. 20. n. 50. Vincentius de Franchis decis. 718. Rodriguez tom. 2. quafi. 12. §. art. 2. & alij.

Notandum est tamen, quod illa verba, vt nihil iuris Monasterio acquiratur, interpretanda sunt, vt cum li-

centia Superioris illud legatum in vsus licitos, & honestos, vt vestimentorum, & librorum, &c. conuertat, licet indirectè hoc in ipsius Monasterij commodum redundet; non tamen intelligenda sunt, vt ille ad libitum, & quomodocumque etiam cum licentia Superioris disponere possit; nam ita faciens esset proprietarius, nec Prælati illam licentiam dare potest.

Nota etiam cum Molfesio ubi supra, quod in retrocessione illius legati ad hæredem, nulla alia requiritur iuris solennitas, cum nihil acquisitum sit Monasterio, sed solum sufficit denegatio licentia Superioris, quæ negatio facit, vt reloluatur legatum.

An Episcopus possit denunciare, vt euitentur, si Regulares exempti inderint in aliquam excommunicationem?

RESOL. XXXV.

Affirmatiue respondent Cenedus in questionibus canonis quafi. 26. num. 30. Alterius de censuris tom. 1. disp. 10. lib. 3. cap. 5. in fine. Riccius in addit. ad Instit. canon. lib. 2. tit. 22. §. nec id mirum, & in praxi tom. 2. resol. 210. num. 4. Bagnus de R. E. dignitatibus, tr. 12. fol. 202. Triuilianus lib. 1. decis. 36. num. 1. Henriquez lib. 7. ar. 2. num. 7. Rodriguez in qq. Regul. tom. 2. q. 63. art. 11. & Piassecius in praxi Episc. nouissima p. 1. cap. 3. §. 6. num. 59. vbi sic asserit. Licet Regulares exempti propter eorum priuilegia, ab Episcopo excommunicari non possint, nec ligentur statuto Episcopi excommunicationem annexam trahente, si tamen committant aliquod delictum, propter quod ex iuris communis dispositione, vel ex consuetudinibus Apostolicis incurrant ipso facto excommunicationem, possint declarari per Episcopum, & pro excommunicatis publicari ad effectum, vt euitentur à populo Diocesis. Imò Felinus in cap. non potest, num. 3. de re iudic. dixit, exemptum sic excommunicatum, citari etiam posse ad videndum declarari, concessio enim principali, videtur concessum accessorium, præsertim cum sit sumenda informatio super excommunicatione incurfa. Ita Piassecius.

Non desunt tamen Doctores contrariam sententiam docentes, & asserentes hoc fieri posse ab Episcopo tantum in illis casibus, in quibus id illis specialiter permittitur, vt v.g. si Extremæ vnctionis, & Eucharistia Sacramenta ministrent, aut matrimonia solennizent. Et ita docent Laurentius de Peinnis super priuilegia Minor. tom. 1. constit. 2. Sixti I. §. 10. num. 11. Thomas Zerola in praxi Episc. p. 1. ver. excommunicari, de excommunicatio is causa materiali, in fine, & Nauarrus consil. 2. vers. 2. de sent. excomm. Ratio est, quia antequam Regulares denunciarentur, declarare Episcopus prius debet, eos in excommunicationem incidisse; declaratio autem hæc fieri non potest, nisi cognita causa, & citata parte; fieri enim potest, vt Regulares probent se in excommunicationem non incidisse. At causæ cognitio ad proprium iudicem pertinet. Ergo Episcopus incompetens iudex Regularium, non potest illos declarare, neque denunciare excommunicatos.

Aliqui verò limitant hanc secundam opinionem, vbi delictum, propter quod excommunicatio lata fuit, notorium est, itémque notoriam nullam causam Regulares habere, quamobrem se excusent; tunc enim quod declaratione opus non est, denunciari ab Episcopo etiam poterunt, ne alij eorum communionem videntes in excommunicationem incidant; & ita hanc sententiam ex multis rationibus probat Vgolinus de potest. Episc. cap. 29. §. o. n. 2. & hanc opinionem videtur etiam docere Barbosa de potest. Episc. part. 3. allegat. 105. n. 73. Vide etiam alios penes ipsos.

An

An Regulares includantur in prohibitione Episcopali, ne aliquis exorciset sine Episcopi licentia, & cum cæteris conditionibus?

RESOL. XXXVI.

Negatiue respondeo cum Laurentio de Portel in add. ad dubia Reg. ver. Exorcismus, vbi sic ait. Si Episcopi in tua Diocesi prohibent exorcizare absque expressa illorum licentia, talis constitutio solos Clericos ligat, non verò Religiosos exemptos, qui alias iure communi non prohibentur, & ex ordine Ecclesiæ, Exorcistæ & Sacerdotes id facere permittuntur. Ita ille.

An verò Episcopus in ordine ad Clericos possit multas restrictiones apponere circa modum exorcizandi, negat Nauarr. to. 1. lib. 1. conf. 6. de offic. iud. ordin. n. 5. & Vgolinus de offic. & potest. Episc. c. 47. n. 6. Sed tu vide Naldum verb. Dæmon. n. 9. Homobonus de exam. Eccl. part. 1. tr. 3. c. 8. q. 73. & nostram Synodum Panormitanam Eminentiissimi Cardinalis ab Auria part. 1. c. 7. n. 15.

An in Religiosis sine præuia correctione fraterna peccatum occultum fratris possit quis denunciare Prælati, tanquam Patri?

RESOL. XXXVII.

Affirmatiuam sententiam nouissimè mordicus tenet Turrianus tom. 1. in 2. 2. disput. 89. dub. 4. vbi citat Bonaueram, Angelum, Rosellam, & Artualium, & addit in tali casu posse Prælatum cum suis Consultoribus, si necessarium sit, agere de illo peccato. Vide etiam Sanchez in sum. tom. 2. lib. 6. c. 18. n. 46. & Suarez tr. de charit. disp. 8. sect. 6. num. 22. Probatur hæc opinio, quia fructus vberior spiritualis illius fratris, merito præponderat iacturæ illius famæ.

Sed contrariam sententiam tenendam esse puto cum Tannero in 2. 2. disp. 2. q. 5. dub. 5. n. 106. qui citat Adrianum, Syluestrum, Sotum, Bannez, Nauarrum, Valentiam, Humbertum, Hugonem, Victorinum, & D. Thomam, quibus ego addo Rodriguez de ordine iudiciario cap. 9. nu. 5. Thomam à Iesu lib. de Viti. tract. 1. c. 9. n. 1. & 6. Lorcam in 2. 2. sect. 3. disp. 47. n. 9. & Io. de la Cruz in direct. conscient. p. 1. prac. art. 2. dub. 5. concl. 1. Becanus in 2. 2. c. 21. dub. 4. Mirandam de ordine iudiciario, tom. 1. q. 11. a. 4. & Sayrum in claus. Regni, lib. 1. c. 4. n. 10. & seq. Ratio est, quia Christus Matr. 18. præcipit, vt correctio præmittatur antequam peccatum fratris Superiori denunciatur; ergo hoc faciendum est. Deinde frater debet corrigi, quantum fieri potest cum minima iactura suæ famæ, quia id ipsum exigit charitas, vt frater suo quam minimo damno corrigatur, neque ad vllam infamationem coram altero procedatur, si absque hoc satis corrigi possit; neque fas est solum propter maius bonum spirituale alicuius famam, aut fortunas eiusdem lædere. Vnde patet responsio ad contrarium argumentum. Adde quod ex huiusmodi denunciationibus, non præmissa correctione, generantur odia, & dissensiones inter correptum, & denunciantem, & nocuæ sunt paci communitatis.

Limitatur tamen supradicta opinio, quod non procedit in aliqua Religione, in qua adest statutum, vt qui noverit peccatum Socij, immediatè denunciare Prælati, non præmissa correctione fraterna; nam in tali casu huiusmodi Religiosi cedunt iuri suo; videlicet quod secum ordo fraternæ correctionis præmittatur; & ita faciunt Religiosi Societatis Iesu, cuius constitutionem optime defendunt Suarez tr. de fide disp. 8. sect. 6. n. 12. & 17. Coninch de act. supernar. disp. 18. dub. 12. n. 121. Laym. in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 3. p. 2. c. 4. n. 5. Valentia in 2. 2. q. 10. pun. 5. Sanctarellus super decal. lib. 2. c. 69. n. 211. Rodriguez in exercit. spirit. tom. 3. tr. 8. c. 6. Sanchez in selectis, disp. 46. nu. 28. Sanchez in sum. tom. 2. lib. 6. c. 18. num. 50. Ribadeneira de instit. Societ. Iesu, cap. 34. Peregrinus in constit. Cler. Regul. Anon. Diana Ref. Mor. Pars III.

part. 3. c. 9. littera P. §. 2. concl. 14. Syluius in 2. 2. q. 33. art. 7. con. 3. Malderus etiam in 2. 2. q. 33. art. 8. §. arguitur secundo. Becanus in 2. 2. c. 21. dub. 5. n. 3. & alij. Quidquid in contrarium aduersus tale statutum asserat Lorca in 2. 2. q. 33. a. 8. sect. 3. disp. 47. n. 12. & seq. cum Ladefina in sum. tom. 2. tract. 4. c. 4. concl. 24. §. dico secundo. & Colino Philiarcho de offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 4. cap. 14. quorum sententiam tanquam probabiliorè nouissimè die 24. Aprilis 1627. sequuta est Academia Salmanticensis, teste Hieronymo Rodriguez in compen. q. Regul. resol. 36. n. 13.

Notandum est tamen hic obiter, quod Doctores primæ sententiæ in praxi eam deducendam esse putant, quædo Superior, cui tanquam Patri reuelatur peccatum occultum fratris, est vir prudens, & discretus; secus autem si sit vir imprudens, violentus, vel subditis non bene affectus; nam in tali casu etiam supradicti Doctores asserunt minimè talem denunciationem esse faciendam, & aliter facientes peccare. Sed tu absolute nostram sententiam tene, nempe non esse denunciandum peccatum occultum fratris Superiori, tanquam Patri, sine præuia correctione fraterna, nisi vt dictum est in aliqua Religione aliter per constitutiones cautum sit.

Notandum est etiam hic obiter, quod Octavianus Spatarius in practica de modo corrigendi Regulares, tract. 5. c. 1. n. 4. & c. 3. n. 4. existimat, non esse deueniendum ad denunciationem Euangelicam, & multò magis ad iudicalem, si antè non adhibeatur fraterna correctio.

An quis teneatur sub peccato veniali corrigere peccata venialia proximi, & quid de Religiosis?

RESOL. XXXVIII.

Affirmatiuam sententiam tenent Turrianus in 2. 2. tom. 1. disp. 86. dub. 2. Valentia tom. 3. disp. 3. q. 10. pun. 2. sub fine. Sotus de regendo secreto q. 2. concl. 3. Lorca in 2. 2. disp. 41. n. 9. & alij. Quia lex charitatis videtur exigere, vt malum proximi, licet exiguum, impediatur.

Sed negatiuam sententiam docet Azorius p. 2. lib. 12. c. 14. q. 4. ex Angelo, & Syluestro. Ratio est, quia quando frater peccat venialiter, gratiam Dei non amittit, ac proinde correctionis præceptum non obligat, quia est ad lucrandum fratrem. Ergo, &c. Cæteras rationes adducit Layman in Theol. moral. lib. 2. tract. 3. cap. 7. n. 3. & Bannez in 2. 2. q. 33. art. 1. dub. 2. Sed excipiuntur, qui ratione officij curam aliorum habent, vt Prælati Religionum. Imò fieri potest, vt ij sub mortali peccata venialia subdito- rum corrigere teneantur, si aliter faciendo, regularis obseruantia grauius minuatur. Et ita docent Thomas à Iesu in lib. de Viti. tr. 1. c. 6. num. 11. Miranda de ordine iudiciario. tom. 1. q. 10. art. 1. concl. 5. Tannerus in 2. 2. disp. 2. q. 5. dub. 4. n. 76. Villalobos in summ. tom. 2. tract. 4. diff. 2. n. 5. & alij.

At plus addit Bannez in 2. 2. q. 33. art. 1. dub. 2. Nam supradicta doctrina extenditur non solum ad Prælatos Religionum, sed etiam, saltem in aliquo casu, ad Gubernatores Reipublicæ, sic enim asserit. Sotus addit, Gubernatores Reipublicæ tenentur tales defectus, qui sunt venialia peccata grauiora, & consuetæ, expellere à Republica sub peccato mortali, si possunt; hoc tamen mihi videtur nimis durum, obligare temporales Gubernatores ad tantam perfectionem, nisi fortè sint peccata perturbantia pacem Reipublicæ, vel abusus, qui Reipublicam damnificare possunt, & tales solent esse Pragmaticæ circa curiositatem, vel pretiositatem vestium, quamuis huiusmodi abusus in singulis, non sit nisi veniale peccatum. Sic Bannez, quem sequitur Azorius ubi supra.

Sed his non obstantibus, loquens etiam de Prælati Religionum, sic asserit Rodriguez de Ordine iudiciario, cap. 9. n. 7.] Peccar graumentè los Prelados no estirpando las costumbres malas de pecado veniales, si non, o puden ser ocasion de pecados mortales, porque

D no

no fiendo ocasion de peccados mortales, yo no hallo razon suficiente, para los condenar a peccado mortal, fiendo descuydados en elipar vicios veniales, porque no tiene maior obligacion el Prelado de mirar por su Republica, que el particular de mirar por su alma, y cierto es, que el particular, que no descarga su alma de las malas costumbres de peccados veniales, no pecca mortalmente, si las tales malas costumbres no son ocasion propinqua de peccados mortales. Ita Rodriguez.

Sed supposita contraria sententia, difficultas verò est, an particulares Religiosi teneantur, sicut prælati, sub eodem onere corripere fratres de peccato veniali. Affirmatiuè respondet Coninch. *vbi supra. disp. 28. dub. 3. n. 24.* vbi sic asserit. Certum est superiorem Religiosum teneri in suis subditis corripere peccata venialia, quando aliàs imminet periculum, ne disciplina religioſa magna ex parte dissoluatur, quia tenetur, quantum potest, dare operam, vt hæc tota integritate seruetur. Imò credo certum esse, quemuis etiam priuatum; præsertim si sit membrum illius Religionis, teneri ad eiusmodi correptionem, quando con m dè potest, & sperat fructum, quia talis dissolutio est graue valde malum ipsius Religionis; siue totius communitatis, quod ille ex charitate, & fide, quam debet matri suæ, scilicet ipsi Religioni, teneri impedire. Ita Coninch. Sed citati DD. hoc onus in tali casu imponunt solum super humeros Prælatorum, & nihil asserunt de Religiosis particularibus. Ergo, &c. Cogita.

An Carthusiani secluso scandalo extra morbum possint comedere carnes sine peccato mortali?

RESOL. XXXIX.

Negatiuè respondeo cum Nauarro *conf. 51. de Regularibus. n. 6.* Valquez *in p. 1. tom. 1. disp. 16. c. 4. n. 16.* Salas *de legib. disp. 11. sect. 2. n. 17.* & aliis, quia licet non teneantur abstinere a carnibus ratione voti, tenentur ad hoc ratione statuti, & consuetudinis sub mortali obligantis.

Non reticcam tamen aliquos docere contrariam sententiam, quam probabilem putare videret Emanuel Sà *ver. Religio n. 58.* vbi sic asserit. Carthusianos teneri velci carnibus, si aliter non possint morbo liberari, quidam aiunt, alij negant. Ego dixi teneri, si non possint aliter viuere. Sunt & qui asserunt non peccare illis mortaliter, si carnibus vescantur extra morbum, si ab sit scandalum, non enim ex voto tenentur abstinere, sed ex consuetudine. Ita ille. Sed tu tene primam sententiam.

An Prælati nostræ Religionis, & aliarum possint benedicere paramenta, non solum nostrarum Ecclesiarum, sed etiam exterarum?

RESOL. XL.

Affirmatiuam sententiam docent Peirinus *de Relig. tom. 1. conf. 1. Iulij II. §. 1. n. 44.* Rodriq. *in qq. Reg. to. 1. q. 16. art. 2.* Miranda *in manuali Prælatorum, to. 1. q. 40. art. 1.* & in nostris priuilegijs *p. 1. tit. Benedicere, §. 2.* sic habetur. Præpositi nostræ Congregationis, & in eorum absentia quilibet habens principale regimen cuiuscumque nostræ domus, & Ecclesiæ, possunt solenni benedictione benedicere paramenta, corporalia, ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultum pertinentia, vnde cumque eis delata, etiam ad vsum nostrarum Ecclesiarum non pertinentia. Innocentius VIII. & S. Iustiniæ de Padua, vt habetur in compendio Societatis Iesu, *tit. benedicere, §. 2.* & in compendio Minorum *eodem titulo*, & notat Cabucin. *in suis Adnotat. tit. benedicere Ecclesiastica.*

Sed his non obstantibus Bartholomæus Gauantus *in comment. rubr. Missal. tom. 1. part. 4. tit. 19. num. 21.* adducit Decretum sacre Rituum Congregationis *die 24. Augusti 1609.* quo cauetur, Prælatos Regulares non posse bene-

dicere paramenta Ecclesiarum sibi non subiectarum, sed aliqui asserunt de hac responsione non constare authenticè. & Tamburinus Romæ editus *de iure Albat. tom. 1. disp. 2. q. 2. n. 2.* putat supradictum Decretum Congregationis procedere seclusa consuetudine, & vsu dictorum priuilegiorum.

Verum, iterum Gauantus *vbi supra*, in noua editione *num. 21.* asserit factam Congregationem *die 18 Augusti 1629.* abrogasse dictam consuetudinem.

An ingressus Religionis liberet debitorem ob onere restituendi?

RESOL. XLI.

Prima sententia affirmatiua sentire videntur D. Thomas *in 2. 2. q. 2. art. 6. ad 3.* Caietanus *ibid.* & sequitur Paludanus *in 4. dist. 38. q. 4. art. 3. concl. 3.* Angelus *ver. Religioſus, §. 6.* Syueiter *ver. Religioſus, lib. 1. q. 4.* & D. Antoninus *part. 2. tit. 11. c. 2. §. 1.* quia liber homo non obligatur quoad personam suam, sed tantum quoad bonam; ergo cedendo bonis, libera remanebit persona.

Secunda opinio negat, & illam tenent Medina *Cod. de restit. 9. 3. caus. 8.* Nauarrus *comment. 1. de Regular. n. 8.* Valentia *tom. 3. disp. 5. q. 6. punct. 7.* Molina *tom. 3. poster. disp. 757.* & alij, quia solutio debitorum est iuris naturalis.

Sed mihi placet opinio, quam tenet Lopez *in instruct. p. 1. c. 19.* Azorius *tom. 1. lib. 12. c. 1. q. 5.* Lessius *lib. 2. c. 16. dub. 8.* Sanchez *in summ. tom. 1. lib. 4. c. 19. n. 8.* & alij. Ideo dico, quod si quis breui tempore in sæculo manendo tantum lucraturum se existimet, vt debita sua vel integrè, vel secundum magnam partem soluere possit, ad hoc obligatur, secus autem si longo tempore, tunc enim puto non esse adstrictum ad expectandum, sed potest statim ingredi Religionem: & tempus breue, quod expectandum sit in tali casu, puto cum Sanchez esse biennium.

Nota verò, quod si post ingressum Religionis hereditate, legato, donatione, &c. Religioso aliquid acquiratur, tenetur Monasterium illius debita soluere, non tamen tenetur Religiosus ad laborandum in Monasterio pro soluendis debitis, vt notant Sanchez *n. 4.* Paludanus, Angelus, & Syluester, quidquid in contrarium asserant Azorius, Molina, & alij.

An Prælati Regularis possint inquirere peccata occulta subditorum, vt illa corrigat fraternè, & quid de subditis?

RESOL. XLII.

AD primum respondeo affirmatiuè cum D. Thomas *in 2. 2. q. 3. a. 1. ad 4.* & aliis *vbi infra*, asserentibus Prælatos aliosque Superiores teneri non solum corrigere peccata, quæ casu videntur a subditis fieri, aut ab iis facta cognoscunt, sed etiam inquirere in vitam subditorum, vt videant si quæ in iis fortè corrigenda sint. Nisi enim hoc facerent, subditi facilliter impune peccarent, cum facile ipsis esset cauere, ne in conspectu Prælati peccarent, & facilliter sibi persuaderent alios per se sine Superioris inquisitione ipsos non delaturos, atque ita cum maximo boni communis (quod Superiores tenentur conseruare) detrimento omnia scaterent peccatis, & vigor disciplinæ omnino solueretur.

Verum quamuis hæc sit obligatio Prælatorum, tamen, vt optimè obseruat Petrus Lorca *in 2. 2. D. Thom. q. 3. a. 6. disp. 45. sect. 3. n. 11.* prudentiæ moderamine temperanda est, ne sit nimia sollicitudo, & intempèstia inquisitio. Vnde prouenit, vt Prælati ipse, tanquam inquietus, & suspiciosus odio habeatur, & detractores foueat; excessus enim sollicitudinis in hac parte non solum inutilis, sed molestus, & odibilis subditis esse solet; quare prudenter D. Benedictus *in regula, c. 64. de Abbate*, inquit. Non sit turbulentus, & anxius, non sit nimius, non sit zelotypus, & nimis suspiciosus, &c. Ita Lorca *vbi supra*, & alij.

Sed

Sed licet, vt dictum est, Superior Religionis possit, & teneatur inquirere peccata subditorum, tamen illicitum erit subdito inquirere vitam fratrum, vt illos fraternè corrigat. Nam, vt patet ex D. Augustino *serm. 16. de verb. Domini*, quem asserit, & sequitur D. Thomas *in 2. 2. q. 3. art. 7. ad 5.* non sunt querenda peccata, vt ipsa corrigantur. Admonet nos Dominus, ait Augustinus, non negligere iniucem peccata nostra, non querendo quid reprehendas, sed videndo quid corrigas. Et ideo Lorca *vbi supra, num. 10.* sic asserit. Non solum non tenemur querere peccatores, & peccata, quæ corripiamus, sed talis inquisitio vitiosa est, & reprehensibilis, quia generat scandala, & occasionem præbet odii, & dissensionibus: nam homines molestè ferunt, facta sua scrutari ab alijs, & natura sua inquisitio hæc iniuriam infert proximis, aduersatur enim honori, & bonæ existimationi, quam de se haberi omnes cupiunt; quare numquam ex charitate, sed ex ambitione, & sollicitudine vana, & inepta oritur. Sic Lorca, quem sequitur Ioseph à sancta Maria *in Tribunali Religioſorum, tr. 1. c. 10. §. 3.* vbi sic ait. [Nota que los subditos, y personas priuadas en ninguna manera tien en obligacion à inquirir peccados ajenos para corregirlos antes la tienen para no hazerlo, y à no ser exploradores de vidas ajenas. Esta doctrina quisiera yo, que tuuiesen muy en la memoria, y que la diesen asistente en la voluntad los subditos quien Dios ha librado del cargo de almas ajenas, y de la obligacion de dar quenta mas que de la fuya, para que no se inquietasen à si à las communitades donde moran, dando ocasion à discordias, y peſadumbres conſu demaſiado cayado en inquirir, y procurar saber las faltas de los proximos, y hermanos.] Sic ille. Et ideò hanc sententiam docent communiter Doctores: vt Coninch. *de Actibus supernat. d. 18. dub. 5. n. 71.* Iedema *in sum. tom. 2. tr. 4. c. 4. concl. 11.* Miranda *de ordine iudiciario tom. 1. q. 9. art. 3. conc. 3.* Malderus *in 2. 2. q. 3. art. 3. asser. 3.* Reginaldus *tom. 1. lib. 4. c. 25. n. 336.* Tannerus *in 2. 2. disp. 2. qu. 5. dub. 4. n. 79.* Villalobos *in summ. tom. 2. tr. 4. diffic. 6. n. 3.* Bannez *in 2. 2. q. 33. art. 3. dub. 3.* Petrus Fay *de penit. in addit. ad 3. part. quest. 11. art. 1. disp. unica, ad vit. argum.* Spatarius *in Practica criminali canonica, tr. 4. c. 2. n. 1.* Turrianus *in 2. 2. tom. 1. disp. 89. dub. 5.* Layman *in Theol. mor. lib. 2. tract. 3. cap. 7. numer. 2.* & alij. Non potest igitur aliquis inquirere peccata aliena, vt corrigantur; ex quo principio damnatur opinio asserentium, licitum esse in confessione interrogare de complice, vt corrigatur: nam si non licet inquirere peccata aliena extra confessionem, quanto minus in confessione? Sed hæc opinio, vt alibi probauimus, est pernicioſa, & sacramenti Pœnitentiæ destructiua.

Quæ causa legitima, vt quis possit transire ex Religione strictiori ad laxiorem?

RESOL. XLIII.

Potest Religiosus licitè transire ex Religione strictiori ad laxiorem cum licentia Superioris. Primò ob infirmitatem, aut corporis debilitatem, vnde ferre non possit austeritates Religionis, ad quam se primò contulit. Ita D. Thomas *2. 2. q. 2. art. 8.* Angelus *ver. Religioſus, num. 35.* Syluester *ver. Religio 4. q. 2.* Tabiena *ver. Religio 4. n. 2.* Geminianus *in c. cum singula, §. prohibemus, n. 6. de preben. in sexto*, & Franchus *ibidem n. 4.* & alij. Secundò, si Religiosus in priori Religione odio habeatur à cæteris Religiosis, aut indignè, ac malè tractetur, aut si alijs sit exosus. Ita Lessius *lib. 2. cap. 41. dub. 13. num. 102.* Azorius *tom. 1. lib. 1. 2. cap. 14. quest. 8.* Reginaldus *tom. 2. lib. 18. cap. 29. n. 414.* & Sanchez *vbi supra*. Tertio, si in illa Religione ita infamatus sit ob aliquod crimen a se paratum, vt semper in ea pudore suffusus, ac subinde magna tristitia affectus, vitam transacturus sit, & hoc sæpius potest accidere in Religionibus, in quibus viget obseruantia.

Auon. Diana Res. Mor. Pars III.

Ita Sanchez *in summ. tom. 2. lib. 6. c. 7. num. 72.* Et tandem quarto Bartholomæus de Vechis *in praxi nouitiorum d. sp. 15. dub. 7. num. 4.* putat habere causam sufficientem transeundi ad laxiorem Religionem Religiosum, cui ob suam imperfectionem, & prauum habitum obseruantia austeritatum propriæ Religionis adeò difficilis reddatur, vt ferè continuam mœsticiam, & pœnitentiam professionis emissa in illa Religione experiatur, quamuis ratione huius difficultatis regulam frequenter non transgrediat; quod probatur. Primò, quia hæc ferè continua mœsticia, & pœnitudo constituit Religiosum in probabili periculo violandi regulares obseruantias. Secundò, quia sicut tristitia, & displicentia grauis, quam experitur Nouitius tempore probationis, censetur sufficiens ad liberandum eundem Nouitium à nexu voti Religionis; ita eadem tristitia in casu nostro censenda est dispensationis causa, maximè si spes habeatur petentem dispensationem cum gaudio, & animi tranquillitate seruaturum esse Deo in laxiori Religione. Ita Vechius, licet alij contrarium sentiant, quando non obstante dicta displicentia, & mœsticia Religionis, regulas frequenter non transgredietur.

Notandum est tamen hic obiter, quod Rodriguez *in qq. regul. tom. 3. q. 52. art. 9.* allegans falsò Sotum limitat primam causam superius positam, quando Prælati Religionis strictioris dispensarent cum illo Religioso, vt propter infirmitatem ad onera Religionis non teneatur. Sed ego cum Sanchez *vbi supra in summ. tom. 2. lib. 5. c. 7. n. 72.* puto his non obstantibus, posse dictum Religiosum transire ad laxiorem Religionem, quia licet cum ipso Prælati dispensaret, non posset (moraliter loquendo) non esse Religioni onerosus, & causa multi scandali, notæ, & murmurationis.

An nouitius recedens à Religione recidat in censuras, ac irregularitates, à quibus in Religione absolutus fuit?

RESOL. XLIV.

Affirmatiuè respondet Peregrinus *in compen. nostrorum priuileg. p. 1. tit. absolutio, §. 1. inſcholio.* Sorbus *in compen. priuileg. tit. nouitius, §. de nouitiorum absoluteione, ver. deinde*, & Rodriguez *in qq. Regul. tom. 1. q. 24. a. 15.* asserentes nouitios vi aliquorum priuilegiorum absolutos, redeuntes ad læculum in censuras, & irregularitates reincidente, ex eo quod hæc concessiones videntur conditionem includere, si in Religione perseverauerint, iuxta Syluestrum *vers. Absolutio §. n. 9.*

Verum mihi contraria sententia placet, si dicti nouitij à præfatis nexibus fuerunt absoluti vigore priuilegiorum, quæ adducit ipse Rodriguez *q. 20. a. 21.* vel vigore cuiusdem priuilegij Clem. IV. & aliorum priuilegiorum, quæ adducit Bartholomæus de Vechis *in praxi nouitiorum disp. 9. dub. 25. n. 3.* vbi nostram sententiam tenet, & validissimis rationibus firmat. Vide etiam Bonacinam *de leg. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 4. n. 28.* Suárez *de Relig. to. 4. tr. 8. lib. 2. cap. 24. num. 6.* & alios. Ratio est, quia absolutio purè, & simpliciter data non est explicanda, datam fuisse ad reincidentiam, vt notat Suárez *in 3. part. tom. 5. disput. 7. sect. 5. num. 35.* nisi in casibus a iure expressis, vt habetur *in c. eos qui, de sent. excommun. in 6.* vel nisi facultas absoluenti ita expressè concessa sit. Cum ergo in priuilegijs relatis eisdem nouitijs nominatim concessis non exprimat hæc reincidentia; ergo, &c. Et confirmatur, nam vt ego alibi firmaui absolutus tempore Iubilæi à casibus reſeruat, &c. habens animum lucrandi verè Iubilæum, si postea illud non lucretur, non reincident tamen in censuras, & liber remanet à reſeruatione; ergo idem dicendum erit de Nouitijs vi priuilegiorum absolutis, cum eadem militet ratio.

D 2 An

An Superiores Regulares possint dispensare cum suis subditis super irregularitate com. racta ex homicidio voluntario?

RESOL. XLV.

Negatiue respondent Peirinus in *privil. Minim. tom. 1. conf. 2. Julij II. §. 29. n. 103. & 104. Layman in Theol. mor. lib. 2. tract. 5. part. 5. c. 9. n. 7. Ludovicus Molina de iust. tom. 4. tract. 3. disp. 70. n. 12. vbi sic ait. Dixi dispensare poterat, quoniam si homicidium sit voluntarium, esto sit occultum, statuit Concil. Trident. *sess. 14. c. 7. de reform.* vt in eo non dispensetur ad sacros Ordines suscipiendos. Priuilegia autem omnia Regularium reuocata sunt, quatenus cum dispositionibus Concilij Tridentini pugnant, eaque de causa Prælati Religiosorum, neque in conscientia foro dispensare hodie possunt, vt homicida voluntarius ordinem aliquem sacrum suscipiat, & forte in eo priuilegio non continuabitur. Ita Molina, & alij.*

Non de iuramento affirmatiuum sententiam tuentes, & ita docet Io. de la Cruz de *suu Relig. lib. 1. c. 6. dub. 19. Miranda in manuali Prælat. tom. 2. q. 8. art. 10. concl. 2. Sigilmundus à Bononia tract. de elect. part. 2. c. 4. dub. 71. num. 1. Rodriquez in *99. Regul. to. 1. quest. 24. art. 12. Corduba, & alij. Et hanc opinionem extendit etiam ad nouitios Bartholomæus de Vechis in *praxi nouit. disp. 9. dub. 16. num. 2. & fundatur hæc facultas in quodam priuilegio Martini V. & alijs relatis in Compen. Societatis Iesu, verb. dispensatio, §. 1. & in nostro part. 1. verb. dispensatio, §. 2. & seq. & hanc sententiam nouissimè docet etiam Laurentius Portel in *dub. Regul. verb. dispensare, n. 8. vbi sic ait. Possunt Prælati etiam conuenticuales dispensare cum suis subditis super irregularitate orta de homicidio voluntario, si sit occultum, non verò si sit publicum. Sic ille.****

Notandum est etiam hic obiter insigne priuilegium concessum à Paulo III. Religiosis D. Benedicti Vallisolei, & relatum à Rodriquez in *Bulla. o. fol. 817. vbi conceditur, vt singulis annis primo die Lunæ Quadragesimæ dispensent cum omnibus subditis in omni irregularitate, quauis occasione, vel causa contracta, in qua concessione obseruat Hieronymus Rodriquez in *compen. 99. Regular. resol. 16. n. 14. & resol. 5. n. 25. Laurentius Portel in *adait. ad dub. regul. ver. dispensare, n. 5. quod Summus Pontifex non limitat si sit homicidij voluntarij, neque casualis, neque limitat si sit delictum occultum vel publicum, neque excipit bigamiam, &c. Sed absolute, & in communi ait, quauis occasione, aut causa contracta, quod non reperio alium Pontificem concessisse. Cumque concessio sit tam ampla, & generalis, & Papa id possit concedere, nec ab aliquo successore reuocatum inueniamus in speciali, videtur posse Religiosos illa vti, sicut iacet, sine limitatione; quia cum lex, vel Princeps non distinguit, nec nos debemus distinguere. Ita Portel *vbi supra.****

Sed an omnia supradicta pro sententia affirmatiua sint probabilia, necne, remitto me iudicio aliorum, sicut & in alia questione, An dicti Prælati regulares possint vigore priuilegiorum dispensare super bigamia vera, vel interpretatiua, nam negat Layman *vbi supra, & alij, quos citat, & sequitur Vechius in *praxi nouit. disp. 9. dub. 25. n. 2. Sicut è contra affirmant Auila de censuris p. disp. 8. dub. 4. concl. 8. Henriq. lib. 12. c. 6. n. 11. in glossa litera Z. & alij.**

An qui de proximo vult ingredi Religionem, possit absolui per Confessarium illius Religionis à casibus Episcopo reseruatis?

RESOL. XLVI.

Hic casus frequenter potest accidere, & ad illum affirmatiue respondet Bartholomæus de Vechis in *praxi nouit. disp. 9. dub. 7. n. 5. vbi sic asserit. Integrum est præfatis Regularibus absolueri eos, qui ingredi volunt*

Ordinem, à casibus Episcopalis, quibus forte essent irretiti. Neque obstat Decretum sacr. Congreg. iussu Clem. VII. editum die 9. Ianuarij 1601. & eius declaratio ab eadem congregatione edita anno 1602. 26. Nouembr. vbi Regularibus inhihibetur absolueri vi priuilegiorum penitentes à casibus locorum Ordinariis referuatis; quia tam Decretum, quam declaratio loquuntur de iis Confessariis, qui sæcularium confessiones audiunt, & ideo sub iis sæcularibus non comprehenduntur illi, qui Claustrum sunt statim ingressuri. Cum eo tempore ego nouitiorum curam haberem, consului super hoc Antelmum à Monopolo, tunc Ordinis nostri in Curia Romana Procuratorem, qui postea ad dignitatem Cardinalitiam promotus fuit, & de mente eiusdem Clem. VIII. respondit, præfatos nouitios absolui posse à casibus Episcopo reseruatis es modo, quo absolui poterant prius, quam memoratum Decretum emanasset. Ita Vechius.

An puella volens assumere habitum Monialium, debeat esse maior duodecim annorum?

RESOL. XLVII.

Affirmatiuum sententiam ex Concil. Trident. *sess. 25. c. 17. docent Naldus in *sum. 2. verb. habitus, n. 1. & verb. monialis, n. 5. Azorius 10. 1. lib. 1. c. 18. vers. 55. & 56. Rodriquez in *99. Regul. tom. 3. quest. 12. art. 2. qui testatur ita sensisse omnes Patres, qui in Concilio Provinciali Toletano adfuerunt.***

Verum contrariam sententiam mordicus tenent P. Suarez de *Relig. tom. 3. lib. 5. c. 1. n. 9. P. Sanchez in *summ. tom. 1. ib. 4. c. 18. n. 34. Miranda in *manuali: relatis tract. de monialibus. quest. 8. art. 2. & Michael de Medina de *sur. hominum continen. lib. 4. cont. ou. 9. cap. 4. vbi probat, & dicit, nihil alienius à Concilio Tridentini mente excogitari posse, quam illum intellectum à Doctoribus pro sententia affirmatiua adductum, & ait se interfuisse illi Decreto, atque attentissimis auribus suffragia omnium Episcoporum accepisse, & nihil tractatum fuisse de sola puellarum maiorum duodecim annis ad Religionem admissione; quare conclusit duo in Decreto statui. Alterum est, vt si puella ingrediens sit maior duodecim annis, quantæcumque ætatis sit, duplex Episcopi examen subeat, alterum ante habitum susceptionem, & alterum postea ante professionem, & vtrumque petiit, quia apè puellæ inuitæ habitum suscipiant, & quamuis voluntarie illum assument, non raro inuitæ profitentur timore parentum, vel cognatorum, vel verecundia habitum dimittendi. Alterum verò quod in eo decreto statutum est, vt puella minor duodecim annis ingrediens, vnicum examen subeat, nempe professionis tempore, quomam ante ætatem duodecim annis existimauit Tridentinum hæc examen præmitti ob tenerum rationis vsum puellæ. Ex quibus supradicti Doctores negatiue ad dubium propositum respondendum esse putant.****

Attamen his non obstantibus à prima sententia putat non esse recedendum Bartholomæus de Vechis. in *praxi Nouitiorum, disp. 5. dub. 9. n. 16. vbi notat ita determinasse sacram Cardinalium Congregationem, cuius tenor hic est. Per hæc verba Congregatio rescripsit aliquam puellam non debere admitti ante duodecim annuum ad habitum suscipiendum, cuius causa requiritur voluntatis puellæ exploratio. Non est autem voluntas Congregationis, neque Concilij, vt ante illam ætatem puella admittatur. Ita sacra Congregatio.*

Notandum est tamen hic obiter, quod quamuis, vt dictum est, Concilium Tridentinum duplex examen petat, maiori duodecim annis ingrediente Religionem, et vsu, & consuetudine iam receptum est, vt vnicum puellæ quæcumque ætate ingredienti præmittatur, nimirum quando professura est. Et ita docet Sanchez in *summ. tom. 2. lib. 5. cap. 4. n. 84. & Rodriquez in *99. Regul. to. 3. quest. 12. art. 2. & hoc examen ab Episcopo faciendum est necessarium, etiam**

etiam in puellis ingredientibus in Monasteria exempta, & dicto Episcopo non subiecta, vt declarauit Sacra Cardinalium Congregatio, & notat Piafecius in *praxi Episc. part. 2. c. 3. a. 7. n. 8. & esset peccatum mortale illud prætermittere, in quod incurrent, non solum ipsa puella, sed etiam Abbatissa, vel Prælati professionem admittens.*

Notabilia quedam circa prohibitionem colloquendi cum Monialibus.

RESOL. XLVIII.

Nota primò quòd aliqui dixerunt non incurere excommunicationem qui loquitur cum Moniali ea nihil respondente; quia verba legis pœnalis non sunt extendenda, sed colloqui significat simul loqui, &c. Verùm contrariam sententiam, & meritò docet Graffius *tom. 1. conf. 2. 2. de sent. excomm. num. 30. Sed an idem dicendum sit de eo, qui audit Moniale sibi loquentem, quamuis ipse illi non respondeat, affirmat Graffius *vbi supra, n. 2. 1. At ego contrariam sententiam teneo, quia excommunicatio lata est contra loquentes cum Monialibus, sed audire non est loqui, etiam ex lata significatione vocabuli. Ergo, &c.**

Nota secundò, quòd qui per nutus, & signa Moniales alloquitur, incurrit in excommunicationem, quidquid asserant aliqui Neoterici moti eo, quod sic loquens non loquitur more humano, loqui etenim est voce articulata internos conceptus explicare; ergo si quis nutu illos manifestet, non est propriè loqui. Sed affirmatiua sententia, vt dixi, est tenenda, & illam docet Graffius de *cas. reseru. lib. 2. cap. 5. n. 33. Vbi etiam tenet idem dicendum de eo, qui loqueretur per interpositam personam in præsentia Monialis audientis, & per eandem interpositam personam respondentis, quia id in effectu idem est, ac si cum ipsa Moniali colloqueretur. Sed ego in hoc contrarium teneo, & ita in praxi etiam à viris timoratis obseruatur, & à fortiori non incurret in excommunicationem, qui mitteret Moniali absenti nuntium, vel epistolam.*

Nota primò, quòd loquentes cum Abbatissis sine licentia Episcopi, incurrit in excommunicationem, & ita tenet Graffius de *cas. reseru. lib. 2. cap. 5. n. 31. Verùm mihi contraria sententia magis placet, quia sicut nomine Monachorum non venit Abbas, vt notat Glossa in *c. fin. de *fermonia, & ibi Panormi. n. 2. Cardinalis in *Clem. 1. n. 7. in *6. opposit. de Regular. ita dicendum est, quod nomine Monialium non veniat Abbatissa.*****

Nota quartò, quòd qui per interpretem loqueretur, vt si loquatur aliqua lingua, quam Monialis non intelligit, sed alius explicaret Moniali sensum verborum, secundum Graffium de *cas. reseru. lib. 2. cap. 5. num. 34. incurreret in excommunicationem, sed ego contrariam sententiam teneo, quia talis verè non loquitur cum Moniali, sed cum illo interprete; quare idem est, ac si dictæ Moniali nuntium mitteret.*

Nota quintò, contra dictum Graffium *tom. 1. conf. 2. 2. de sent. excomm. n. 9. pueros, puellæve ante annum decimum quartum completum, loquentes cum Monialibus non incurere in excommunicationem, per ea, quæ adducit Bonacina de *conf. disp. 1. q. 1. punct. 4. n. 7. cum alijs. Idem dicendum est de aduenis, & peregrinis, si cum Monialibus colloquantur in aliqua ciuitate, vbi domicilium non habent, ex his, quæ diximus in *tract. de legib. Et idem asserendum puto de Episcopis, qui, vt experientia demonstrat, sine scrupulo cum Monialibus loquantur absque Ordinariorum licentia. Et ita docet Graffius de *cas. reseru. lib. 2. c. 5. n. 27. & 54. licet contrarium teneat Gratianus *tom. 2. c. 393. n. 20. & hic Panormi obseruatur.*****

Nota sextò, quòd, vt alibi diximus, colloctio de rebus indifferentibus cum Moniali, per spatium vnus *Miserere, & aliquod amplius ratione paruitatis matetæ, non sufficit ad incurrendam excommunicationem, licet aliqui asserant sufficere decem verba, imò duo, vel tria tantum, si*

Amon. Diana Ref. Mor. Pars III.

collocutio esset de rebus obscœnis. Adde etiam quòd aliquando quælibet, licet longa, colloctio etiam de rebus obscœnis, non sufficit ad incurrendam excommunicationem, vt v. g. si dominus, qui solitus est minas exequi, comminaretur aliquod graue malum seruo, vel ancillæ, nisi ad colloquendum cum Moniali de rebus turpibus, non accedat; quia lex Ecclesiastica non obligat cum tanto rigore; ideo in tali casu seruus, & ancilla, licet peccent, non tamen in hanc excommunicationem incurrun.

Nota septimo, quòd excommunicatio lata contra accedentes ad Monasteria ad colloquendum cum Monialibus, non ligat illum, qui loquitur cum Moniali, quæ est intra claustrum de domo, quæ propinqua est illi Monasterio, quia talis excommunicatio cum sit pœnalis, strictè est interpretanda; cum ergo sit lata contra accedentes ad Monasterium ad colloquendum, non est extendenda ad illum, qui non accedit ad Monasterium, sed cum Moniali loquitur de domo. Et ita hanc sententiam tenet Graffius *tom. 1. conf. 2. 2. de sent. excomm. n. 23. licet contrarium, & magis probabiliter tenendum sit, quia principaliter, & per se prohibetur in tali casu ipsa colloctio, accessus verò ad Monasterium prohibetur per accedens, ergo, &c. Et ita videtur apertè docere Henriquez *lib. 13. c. 26. n. 2.**

Nota octauò, quòd omnes Regulares, etiam exempti, alloquentes cum Monialibus absque licentia, possunt puniri ab Episcopo ex constituto Gregor. XV. & ex Declaratione Cardinalium Romæ typis excusa anno 1624. & hoc etiam si alloquantur in Monasterio ipsis Regularibus subdito, vt notat Bellochius in *praxi de cas. reseru. part. 2. q. 9. num. 17. Bonacina de *claus. qu. 3. punct. 4. num. 8. & alij. Notandum est tamen contra Duardum in *Bull. Cæn. lib. 1. cap. 1. q. 3. n. 119. quòd non colligitur est dicta Declaratione Cardinalium Episcopos, etiam tanquam Apostolica Sedis Delegatos, posse peculiari statuto prohibere Regularibus exemptis, sub pœna excommunicationis, ne cum Monialibus colloquantur. Vnde infertur etiam contra Graffium in *decis. part. 1. lib. 2. cap. 49. n. 68. & alios, quòd Religiosi exempti non afficiuntur censuris ab Episcopo impositis contra accedentes ad Monasteria Monialium absque licentia. Et ita tenent Sanchez de *matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 33. n. 33. Rodriquez in *99. Regul. tom. 1. q. 45. art. 2. & alij, quos citat, & sequitur Barbosa de *potest. Episcop. part. 3. alleg. 102. n. 73.*******

Nota nonò, non incurere in excommunicationem latam contra colloquentes cum Monialibus, si quis loqueretur cum Nouitia, & ita docet Graffius *tom. 1. conf. 2. 2. de sent. excomm. n. 26. quia in odiosis, & pœnalibus Nouitia non comprehenduntur sub nomine Monialium. Vnde si aliquis accessit ad Monasterium cum licentia colloquendi cum aliqua Moniali, si ex industria ad se vocari faciat Nouitiam, & cum ea colloquatur, non incurere in excommunicationem dicendum est.*

Nota decimò, quòd in conscientia ad euitandum peccatum, & pœnam excommunicationis, non est necesse, vt licentia Ordinarij colloquendi cū Monialibus sit in scriptis; & nota etiam quòd hanc sententiam dare potest non solum Episcopus, sed etiam eius Vicarius; & si data fuerit indefinitè, & absque temporis præfinitione, extinguitur per primam colloctioem. Vide Graffium *vbi supra n. 40. & 41. Sbrozium de *vicar. Episc. lib. 2. q. 109. & q. 210. Mastrillum de *decis. 97. Riccium part. 3. collect. 587. & alios.***

Et tandem notandum est hic obiter, quòd in *cap. monasteria, de vita, & honest. Cler. & in cap. periculosis, de *stat. Reg. in 6. prohibetur frequentare Monasteria Monialium. Sed difficultas est, an nimia frequentatio absque legitima causa sit peccatum? affirmat Hieronymus Llamas in *Methodo Curationis in *Append. quam ponit in fine §. 4. & idem docet Rodriq. in *99. Reg. tom. 1. q. 45. art. 4.*****

Sed mihi absolute loquendo placet opinio Sanchez in *summ. tom. 2. lib. 6. cap. 16. n. 120. asserentis, seclusis alijs extrinsecis scandalis, aut mali finis circumstantiis, non esse culpam mortalem dictam frequentiam absque iusta*

D 3 causa,

causa, & licentia, nisi frequentans ab Episcopo monitus non desistat; verum rarissime dicta frequentatio non generat scandalum.

An Superiores Regulares aliqua peccata prohibere possint sub pena excommunicationis sibi reservata?

RESOL. XLIX.

Affirmatiue respondent Villalobos in summ. tom. 1. tr. 1. diff. 58. n. 5. Tamburinus de iure Abbat. tom. 1. diff. 13. q. 3. n. 1. Cortolanus de cas. ser. p. 1. sect. 1. art. 6. num. 1. Fagundez prac. 1. lib. 8. cap. 4. n. 5. Suarez in 3. par. tom. 4. disp. 29. sect. 3. n. 13. & alij, quia hoc non est referuare peccatum, sed censuram.

Sed mihi placet contraria sententia, quam tuentur Sigismundus à Bononia in tract. de elect. p. 1. c. 4. dub. 12. 3. n. 9. Peirin. in priuil. Minim. tom. 2. constit. 10. Urbani VIII. §. 61. n. 10. Sanchez in summ. tom. 2. lib. 6. cap. 1. n. 13. Megala in prima part. lib. 1. cap. 12. n. 8. Molfesius in sum. tom. 1. tract. 7. cap. 20. n. 17. & ita determinat Sacram Cardinalium Congregationem die 7. Iulij 1617. testatur P. Leone tract. de officio, & potest. confess. tom. 2. recollect. tom. 11. n. 5. Ratio est, nam ex Decreto Clem. VIII. omnis referuatio illis interdicta est, & ratione censuræ appositæ illud peccatum referuatum manet; ergo, &c. Vnde apparet talem modum referuandi per excommunicationem esse inuentum, & excogitatum in fraudem legis Pontificiæ, nolentis, & prohibentis alia peccata referuari, quam illa à Summo Pontifice expressa; non est ergo prima sententia admittenda, & Ioannes Faber de pen. in 4. sent. dist. 17. q. unica, disp. 27. cap. 1. n. 29. asserit tutius esse Superiores cauere à tali censurarum referuatione.

An Religiosus, factus Episcopus, efficiatur dominus reddituum Ecclesiasticorum, & absoluat à voto paupertatis?

RESOL. L.

Hic casus frequenter accidit, & licet negatiuam sententiam teneat 42. Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez in summ. tom. 2. lib. 6. c. 6. num. 8. quibus ego addo Tannerum in 2. 2. D. 7. hom. disp. 5. q. 4. dub. 6. n. 31. Sanctarellum tract. de Apostasia, c. 6. dub. 3. num. 20. Cenedo de paupertate relig. dub. 43. & Barbolam in collect. tom. 4. part. 2. causa 18. q. 1. n. 13. Bartholomæum à S. Fausto in Thef. Relig. lib. 6. q. 190. quia vota à talibus Episcopis in Religione emissa non laxantur, nec limitantur, nisi quatenus obstant muneri Episcopali, tanquam maiori bono; sed muneri Episcopali non obstat paupertatis votum, & abdicatio dominij, dummodo tales Episcopi habeant liberam administrationem omnium bonorum Ecclesiasticorum, vt ea in quolibet vsus decentes expendant; ergo, &c.

Attamen his non obstantibus, contrariam sententiam puto etiam esse probabilem, quam ex Dominicanorum familia docet Sotus de iust. lib. 7. q. 4. art. 2. ad ult. & ex Societate Iesu Valquez in p. 2. quest. 96. art. 4. disp. 165. cap. 8. n. 81. in fine, & n. 104. Palacios, Medina, Angles, & alij. Et si hæc opinio non esset probabilis, & negatiua esset tenenda, sequeretur quod alijs deberent ij Episcopi superuacaneè consumpta restituere, atque ab ipsis sic accipientes etiam restituere tenerentur. Dicendum est igitur Religiosum ad Episcopatum assumptum eximi à paupertatis voto, efficique verum dominum reddituum Ecclesiasticorum, inquit Episcoporum secularium, ex quorum numero est, quia eodem prorsus modo adiudicatur sua portio Episcopo seculari, ac regulari, cum libertate transferendi in alium dominij administrationem. Ex his patet posse liberè supradictos Episcopos testari de bonis patrimonialibus, & ex industria acquisitis. Vide Villalobos in summ. tom. 2. tr. 35. dub. 40. n. 6.

Sed quæret aliquis, an dictus Religiosus Episcopus te-

neatur saltem sub culpa veniali ad obseruantias Regularum, quæ Pontificio muneri non obstant, imò valdè conferunt, vt potè quæ iuuant ad promouendam, & custodiendam perfectionem, quam Episcopalis status proficitur, vt sunt oratio, abstinencia moderata, &c. Respondeo negatiue, & ita docent Sanctarellus vbi supra n. 17. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 14. n. 13. Sanchez loco cit. num. 19. Villalobos num. 17. & alij penes ipsos; solùm igitur dicendum est debere illas obseruare ex quadam honestate, & debito morali.

Hinc inferitur primò contra Caietanum 2. 2. q. 185. art. 8. dub. 1. in fine. Religiosum Episcopum, si edat carnes feria 6. in quam Natalis Domini incidit, contra id, quod præcipitur in sua Regula, non peccare. Ita docent Barbola vbi supra n. 5. Sanctarellus num. 20. Sanchez num. 20. Cenedo num. 20. qui bene asserit, hoc etiam verum esse, si Episcopus esset ex Fratribus Minimis. Secundò inferitur supradictum Episcopum Religiosum non teneri diuinum officium iuxta suæ Religionis titulum persoluere. Ita Faustus in Thef. Relig. lib. 6. q. 194. n. 3. in fine, & alij. Et tandem contra Doctores, quos rectè impugnat Sanchez n. 3. Cenedo n. 18. Si Religiosus promotus ad Episcopatum omittat habitum suæ Religionis, & assumat exteriorem Episcopalem tunicam, non incurrit in excommunicationem laram aduersus Religiosos dimittentes habitum Religionis. Et ita etiam hanc sententiam docet Sanctarellus vbi supra tract. de Apostasia, cap. 1. dub. vnic. n. 15. Villalobos in summ. v. i. supra tom. 2. tract. 35. dub. 4. n. 19. Barbola in Collect. tom. 3. lib. 3. tit. 24. c. 1. n. 4. & alij. Sed circa præsentem questionem præter Doctores citatos, lege Syluium in 2. 2. quest. 185. a. 1. 8. concl. 1. 2. 3. & Ledemam in addit. ad summ. tract. 32. cap. 1. concl. 25. & seq. fol. mibi 73.

Quædam Monialis infirma obtinuit licentiam confitendi cum quodam Confessario Regulari: dubitatum tunc fuit, an po. uisset ingredi cum socio, & fuit a confessione an statim deberet egredi?

RESOL. LI.

Licet Superior illius Religiosi noluit, vt cum socio ingrederetur: tamen ego tunc probabiliter censui potuisse cum socio ingredi, quia decentia postulat, vt Religiosi nunquam soli incendant, & ita docent Sanchez in summ. tom. 2. lib. 6. c. 16. n. 46. & innuit Miranda de Monialibus q. 2. a. 17. in fine, & hoc licet in licentia Vicarij Generalis non adest mentio de socio, sufficit, enim ad hoc licentia explicita ipsi Sacerdoti cõcessa; nam hæc etiam ad socium extenditur. Scio contrariam sententiam docere Bonacinam v. de clausuras, q. 4. p. n. 4. n. 4. Quia, ait ille, non dedecet Confessarium claustra Monasterij ingredi, socio ad ianuam remanente, sicut non dedecet Religiosum in vno cubiculo negotium cum Principe agere, socio illum ad Palatij ianuam expectante. Sed ego puto esse disparem rationem inter vtrumque casum, vt omnibus patet, non nego tamen opinionem Bonacinæ probabilem esse.

Ad secundam dubitationem respondeo, statim debere egredi, & peccare mortaliter aliter facièdo, nisi breui spatio immoretur, paruitas enim materiæ, etiam in hoc, à mortali excusat. Imò Sanchez n. 69. Molfesius in sum. tr. 7. cap. 10. n. 42. Rodriq. in qq. Regul. tom. 1. q. 47. art. 1. Miranda q. 2. de Monialibus, art. 2. & alij, non solùm à mortali, verum etiam à veniali excusant breuiter immorantem; vt si causa curiositatis aliquantisper in visendis officinis immoretur. Difficultas est, quanquam mora dicatur breuis, vt quis in tali casu intra Monasterium immorando, non dicatur peccare contra clausuram. Villalobos in summ. tom. 2. tract. 35. diff. 49. n. 1. sic asserit. [El Señor Don. Fr. Antonio Tréjo Obispo de Carthagená, quando fue General de nuestra Orden declaró, que se tuuiesse por poco tiempo vn quarto de hora.] Igitur secundum Villalobos, si Confessarius in tali casu immoraretur in Monaste-

rio per quadrantem horæ, non peccaret contra clausuram, semotis tamen alijs prauis circumstantiis, vel sine malo.

An Monialis, qua se ponit in rota, & facit illam volui versus partem externam, ad quam seculares accedunt, frangat clausuram, & incidat in penas, etiam si non egrediatur è rota?

RESOL. LII.

Affirmatiue respondent Comitulus in Respons. mor. lib. 6. q. 3. & Portel in dub. regular. ver. Clausura Monialium, num. 24. Ratio est, quia hæc accessit ad locum, ad quem seculares accedunt, quod expressè prohibetur in Bulla Gregor. XIII. ergo, &c.

Sed ego contrariam sententiam puto esse veriolem, quam tuetur Bonacina q. 1. punct. 8. num. 7. & hoc ratione paruitatis materiæ, sicut si Monialis staret in solo ostio, quia ostium, vt docet glossa in cap. cum sanctam, de penit. disp. 6. est partim intra, partim extra clausuram, & in hanc sententiam inclinat Sanchez in summ. tom. 2. lib. 6. cap. 16. n. 70. in fine.

Difficultas est, an etiam ratione paruitatis materiæ possit Monialis excusari à pœnis, si vtroque pede, & toto corpore egrediatur, etiam si ad vnum, vel ad duos tantum palmos ianuam sit egressa, quod etiam queritur de secularibus Monialium Monasteria ingredientibus, nam eadem est ratio. Respondeo supradictam Monialem clausuram perfectè violasse, cum talis sit verus extra clausuram egressus sufficiens ad culpam lethalem, & ad censuras incurrendas; secus autè, si Monialis sub ostio clausuræ existat vno pede extra ianuam extenso, & altero intra ianuam retento, tunc enim à mortali excusaretur ratione paruitatis materiæ. Ita Sanchez, & Bonacina vbi supra.

Non reticebo tamen aliquos Doctores docere etiam Monialem, quæ extra ianuam clausuræ limites terminantem, ambobus pedibus se transfudit ad vnum, vel duos palmos, non peccare mortaliter propter materiæ paruitatem. Et ita docent Graffius in decis. p. 1. lib. 4. c. 23. n. 25. & de cas. refer. c. 5. n. 44. & Naldus in sum. ver. clausura, n. 4.

An ignorans nullitatem professionis, vel impeditus ad reclamandum intra quinquennium, possit adhuc reclamare, non obstante Concilio Trident. sess. 25. cap. 9. de Regul.

RESOL. LIII.

Negatiuam sententiam docet Bonacina de clausura, q. 2. punct. 10. diff. 4. n. 5. quia Concilium loco citato concedit, Religiosum auditum solùm intra quinquennium; ergo non permittit ipsum vti alio remedio, cum eo vti non possit, nisi audiatur. Deinde in pari causa Restitutionis in integrum inter duos minores, melior est conditio possidentis. I. si minor, ff. de minor. Sed Religio priuilegio minoris gaudet. c. 1. de in integ. restit. ergo Religiosus non potest contra Religionem vti priuilegio restitutionis in integrum.

Sed affirmatiuam sententiam prorsus sustinendam esse puto, quam tuentur plures Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 37. a. n. 22. vsque ad n. 27. qui respondet ad argumenta Bonacinæ. Et ita hanc sententiam docet etiam nouissimè Villalobos in summ. tom. 2. tr. 35. diff. 25. n. 9. & ante illum Lessius lib. 2. c. 41. dub. 7. n. 66. Azorius tom. 1. lib. 1. c. 4. q. 10. Gratianus in discept. tom. 3. c. 41. 3. n. 9. & c. 440. n. 25. Miranda in manuali Pralat. tom. 1. q. 22. art. 3. concl. 2. cum alijs.

Sed plus addit Sanchez loco citat. n. 28. vbi probat, quòd in foro conscientiæ maior, qui reuera sciuit professionem fuisse nullam, & labi quinquennium, intra quod solùm conceditur reclamatio, at nullo modo ratam habuit professionem, possit reclamare, & deducere causam ad forum

externum, petens restitutionem in integrum ratione iustæ ignorantie, possitque petito à se iuramento, id iurando affirmare, quia reuera in foro conscientie, non est professus, & potest fugere; quod si denegeret audiencia, est ob ratificationis præsumptionem, & iuramentum illud, quo se ignorasse testatur sic accipiendum est, quia ignorauit, id est, non habuit scientiam, qua ratam haberet professionem, sicuti Tridentinum præsumit. Ita Sanchez, qui alias rationes adducit.

Notandum est tamen hic obiter pro intelligentia Concilij Tridentini vbi supra, quod dimissio temeraria habitus non impedit, vt Regularis non audiatur super nullitate professionis, si postea eundem habitum reassumat, non obstantibus illis verbis Concilij, quod si ante habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandum quamcumque causam admittatur. Et ita docent Riccius part. 4. dec. 48. n. 10. Portel in dubiis Regul. verb. Professionis nullitas, n. 45. Campanili in diner. iur. can. rubr. 12. c. 11. n. 18. Suarez de Relig. tom. 3. lib. 7. c. 3. n. 14. Miranda in manuali Pralat. tom. 1. q. 30. art. 6. concl. 1. Barbola de potest. Episc. par. 3. all. 104. n. 12. Gratianus in discept. tom. 3. c. 41. 3. n. 7. & 8. & Villalobos in sum. tom. 2. tr. 35. diff. 25. n. 4. & alij.

An Regularis in casu iusta appellationis possit omissio medio non appellare ad Prouincialem, seu ad Generalem, sed ad Romanum Pontificem?

RESOL. LIV.

Negatiue respondet Duardus in expos. Bull. Cæn. lib. 2. canon. 9. q. 37. n. 8. Spararius in praxi tract. 10. part. 4. c. 1. n. 3. Peirinus de Religioso subditio tom. 1. q. 1. c. 20. & alij penes ipsos, & hanc sententiam nouissimè etiam docet Ioan. de Santa Maria in Tribum. Relig. tract. 5. c. 10. §. 1. n. 3. in fine, vbi sic asserit. [La apellacion no se ha de hazer por causas liuianas, sino pocas vezes, y quando la qualidad, y grauedad del negocio lo demandare, y hauiendo primero hecho reculo a los Prelados de la orden, y no hauiendoles desagruaiado, ò fauorecido, y lo mismo que se ha dicho del Papa, se entiendo tambien del Nuncio Apostolico.] Ita ille, & hoc stante quadam declaratione Cardinalium, & Decreto Clem. VIII.

Non reticebo tamen, contrarium docere Remigium Scoffa in opusc. de inualiditate Professionis dub. 25. & 26. qui facit mentionem Decreti Clem. VIII. Idem etiam docet Laurentius Portel in dub. Regul. verb. Appellare, n. 3. vbi sic asserit. Congregatio Cardinalium declarauit modum appellandi hunc esse seruandum, vt scilicet à Guardiano appelletur ad Prouincialem, ab hoc ad Generalem, ab hoc ad Protectorem Cardinalem, ab hoc ad Papam. At his non obstantibus, potest Religiosus omissis illis medijs, statim ad Papam, seu Nuntium appellare, vt praxis obseruat. Ita Portel.

Notandum etiam cum Sanchez in summ. tom. 2. lib. 6. c. 8. n. 10. & alijs, quod licet aliquæ Religiones habeant priuilegia summi Pontificis interdientia Religiosis appellare, tamen intelligenda sunt eo modo, quo ius commune appellationem dictis Religiosis denegat, nempe quando Prælati corrigentes, seu punientes subditum non excedunt limites religiosæ disciplinæ, tunc enim minimè grauant, secus quando grauant, eos limites prætergrediendo. Nec valet dicere; quod priuilegia aliquod vltra ius commune operari debent, cap. Abbate, de verb. significat. Nam responderetur, aliquando nihil nouum continere, sed maioris expressiõis gratia, concedi, vt probat idem Sanchez de matrim. lib. 2. disp. 37. n. vlt. ad vltim.

Non reticebo tamen Sanchez in loco citato suæ summæ putare etiam dicta priuilegia hoc amplius continere, vt subditus non possit appellare, nisi excessus Prælatorum manifestus sit, quia pax, & simplicitas, & obedientia Religiosorum hoc postulat.

An in Concilio Trident. Sess. 25. cap. 16. de Regul. comprehendatur renunciatio facta ante ingressum novitatus, intuitu ingressus Religionis?

RESOL. LV.

Affirmatiuam sententiam docent 16. Doctores apud Sanchez in summ. tom. 2. lib. 7. c. 5. n. 3. licet ipse n. 4. & merito cum multis aliis contrarium doceat, quibus ego addo Villalobos in summ. tom. 2. tr. 35. diff. 17. n. 4. & Portel in dub. Reg. verb. Novitatus, n. 41. vbi sic ait. Si Nouitius ante ingressum Ordinis, iam talem ingressum cogitans, & proponens, aliquid donauit, vel renunciavit, factum tenet, & est validum; nam adhuc non erat Nouitius, & Concilium solum prohibet, ne donet Nouitius; & refert. Quaranta, sic declaratum fuisse à Cardinalibus. Ita Portel. & hanc sententiam etiam docet nouissimè Menochius in addit. ad lib. 2. de arbit. iud. cas. 436. num. 3. vbi affert quamdam petitionem factam Sacre Congregationi cum eius responsione; petitio verò, & responsio hæc est.

Anna de Cagnolis, nunc soror Hortensia Maria, facta Monialis, & professã in Monasterio Sanctæ Agnetis Mediolani, hæres pro tertia parte sui patris, asserens se habere animum ingrediendi Religionem, cum conditione, quatenus in eo professionem emitteret, & non aliàs, ante rãmen ingressum Monasterij portionem vnam paternã, & alia iura, retentis sibi scutis duobus millibus tantum pro sua dote, Dominis Scipioni, & Ferdinando Cagnolis renunciavit, & cessit, vt constat publico instrumento cum iuramento. Promisit etiam Anna ad cautelam, iura iuribus addendo, intra duos menses ante professionis emissionem dictum instrumentum ratificare. Adueniente bimestri ante professionem. Anna non solum ratificare noluit, sed obtenta absolutione à iuramento illud, & contenta in eo totaliter reuocavit, asserens se fuisse seductam metu reuerentiali, & numquam fuisse intentionis suæ talem concessionem facere, postea solenniter professionem emisit. Nunc Monasterium, & soror ista animaduertens huiusmodi cessionem esse factam in fraudem Religionis, & Monasterij contra formam Sacri Concilij Trident. Sess. 25. c. 16. de reg. instant declarari Sacrum Concilium comprehendere casum istum, & annullare supra scriptum instrumentum, de opportuno remedio providere.

Congregatio Concilij censuit, Decretum Concilij Trident. c. 16. Sess. 25. de reg. non habere locum in renunciatione facta ante susceptionem habitus. Hieronymus Cardinalis Marthæus.

An Religiosi possint recurrere ad Superiores supremos sine inferiorum Prelatorum licentia ad ornatum Concilij Trid. Sess. 25. cap. 4. de Regul.

RESOL. LVI.

Verba Concilij sunt hæc. Ne liceat Regularibus à suis Conuentibus exire, etiam prætextu ad Superiores suos accedendi, nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint, Qui verò sine prædicto mandato, in scriptis obtento, repertus fuerit, ab Ordinariis locorum, tamquam desertor sui instituti, puniatur. Ita Concilium, quæ verba non sunt intelligenda de aduente Superiorem ex graui causa, vt si à Superiore monasterij nimium fuerit grauatus, & iniquè vexatus; sed Concilium solum vetat, ne quis Religiosus possit exire à Monasterio sine licentia Superioris, etiam vt adeat Superiorem; non autem vetat, ne grauatus grauius per viam iusti grauaminis, & appellationis iustæ, verbo, vel facto interpositæ, possit adire Superiorem ad conquerendum de illo. Vnde arbitror, quod licet Ordinarius iuste posset capere talem Regularem per suum territorium transeuntem, iuxta tenorem prædicti Concilij, non tamen iuste retinere, nec punire, si eisdem faceret, se grauatum appellasse, vel de grauaminè

protestatum iter arripuisse ad Superiorem, & ideo licentiam scriptam non deferre, quia noluit eam dare Prelatus, à quo appellauit, vel iuste metuit petere, vel quia ob appellationem, vel licentiæ petitionem, in carcerem iniuste coëctus fugit, & quia in tali casu non tenetur Religiosus petere licentiam, non enim consensus petendus est ab eo, qui vexat iniquè, vel de cuius culpa corrigenda & emendanda curatur, nec enim verisimile est voluisse Concilium punire actus licitos, & vt non possit iusta de causa recurri ad Superiorem. Et hæc omnia desumpta sunt à Sanctarello tr. de Apost. cap. 3. dub. 1. nu. 11. quæ ipse detumpfit à Nauarro comm. 2. de Reg. nu. 61. & comm. 3. n. 51. ab Azorio t. 1. lib. 1. c. 1. q. 7. Sayro in clauis lib. 1. c. 17. n. 40. & Rodriguez t. 1. q. 29. art. 2. & q. 30. n. 4. Claudam hanc resolutionem cum verbis Emanuelis Sæ verb. Religio, n. 71. sic asserentis. Non obstat Concilium Tridentinum ei, qui fugit, nimis læuente Superiore.

An vt valida sit professio, annus novitatus sumendus sit de momento ad momentum.

RESOL. LVII.

Affirmatiuè respondent doctus Acugna in comment. ad Decretum Gratiani p. 1. dist. 53. c. 1. n. 19. Reginaldus tom. 2. lib. 18. c. 17. nu. 585. Portel in dub. Regul. verb. novitij annus, n. 48. Bartholomæus de Vecchis in praxi in novitiu, dub. 4. disp. 11. n. 2. Zanardus in direct. Confess. p. 2. cap. 26. n. 12. Syluester verb. Religio. q. 5. §. 3. & seq. n. 19. Angelus verb. novitiu, n. 7. Tabiena eodem ver. n. 4. Henricus lib. 1. c. 4. n. 2. Sanchez de matrim. lib. 2. dist. 24. n. 21. & in summ. tom. 2. lib. 5. cap. 3. n. 31. & cap. 4. n. 9. Molina de iust. tom. 2. dist. 573. num. 2. Lessius lib. 2. c. 41. dub. 7. notan. 4. Rodriguez in qq. Regul. tom. 3. q. 15. art. 4. Graffius lib. 3. consiliorum, cons. 6. de Regular. n. 2. Sorbus in compen. priuileg. ver. novitiu, ad 6. notandum. Gratian. in discept. tom. 3. c. 41. 3. n. 16. p. 1. attentè legantur Miranda in manuali Præl. tom. 1. q. 22. art. 3. concl. 2. Campanili in diuersor. in. can. rubr. 12. c. 3. n. 4. Suarez de Relig. t. 3. lib. 4. c. 13. Naldus in sum. ver. Professio n. 6. & Villalobos in sum. tom. 2. tr. 35. diff. 15. n. 4. vbi sic asserit. [Ha se de aduertit, que el año del nouiciado no es necesario que sea año, y día, como algunos imaginan; porque si esso fuera, el derecho lo señalarla, si no que corre el año del momento à momento, de manera que el que recibio el habito vn dia antes de las visperas, puede hazer professio en año siguiente el mismo dia despues de las visperas, que con esso està cumplido el año, si no que es menester, que el año sea cumplido.] Ita ille.

Dicendum est igitur, quod si quis suscepit habitum Religionis 1. Ianuar. post meridiem, non potest eodem die recurrente in termino anni, profiteri ante meridiem, sed expectandum erit punctum suscepti habitus. Vide Concil. Trident. Sess. 25. cap. 15. de Regular. & l. 3. §. minorem, ff. de mi. verbis.

Sed quæres, an idem dicendum sit, si nouitius expleto anno nouitatus, vt supra, tamen non attingit annum decimum sextum? Respondeo affirmatiuè ex Tridentino, & DD. citatis, & ideo Villalobos in sum. vbi supra tom. 1. tr. 15. diff. 20. n. 1. sic ait. [Se diopornula vna profession con parecer de los hombres mas doctos desta vniuersidad de Salamanca, por hauerse echo seys horas antes, que el nouicio compliesse los diez y seys años.] Vide etiam Gratianum discept. forens. tom. 3. c. 413. n. 31.

An Episcopi possint prohibere ne Regulares prædicent in Ecclesijs suorum Ordinum?

RESOL. LVIII.

Negatiuam sententiam docent Cenedo in qq. can. quæst. 26. numer. 13. & Vega in summ. tom. 2. cap. 86. cas. 40. ex Bulla quadam Pij V. quæ incipit, Et si mendicantium. Dat. Romæ ann. 1567. & licet Portel in dub. Reg. ver.

ver. Prædicatores n. 7. Plafecius in praxi part. 2. cap. 3. art. 6. n. 7. Franciscus Leo in Theofori. Eccl. part. 1. c. 8. n. 9. contrarium doceant, asserentes Greg. XIII. reuocasse dictam Bullam Pij V. Tamen Laurentius de Peirinis sup. Priuileg. Minim. tom. 1. constit. 2. Greg. XIII. §. 2. n. 21. docet minimè dictam Bullam reuocasse Greg. XIII. & ideo speculatiuè loquendo, existimo Prædicatores Regulares posse etiam contradicente Episcopo, prædicare in suis Ecclesijs, dummodo non prædicent illa hora, & tempore, quo Episcopus prædicare voluerit. Et ita docet Miranda in manuali Præl. tom. 1. q. 50. art. 3. conclusi. Barbosa de potest. Episc. part. 3. alleg. 76. n. 20. & Peirinus vbi supra, interpretantes Concilium Trident. in duobus locis. Vide etiam Villalobos in summ. tom. 2. tract. 35. diff. 5. n. 4.

Sed nota quod dixi, speculatiuè loquendo, nam vt in simili casu dicebat Suarez de Relig. tom. 4. lib. 9. c. 1. num. 9. in praxi puto dictum Concionatorem prædicare non expedire, quia scandalum potius, vel detrimentum timeri posset ex tali prædicatione, quam fructus sperari. Sed Episcopi non deberent prædicationem dictam Regularibus prohibere, quia non possunt.

An Regulares possint in foro conscientie vti priuilegijs suis, qua sunt ex re se reuocata per Concil. Trident.

RESOL. LIX.

Respondeo negatiuè cum Portel in dub. Regul. verb. Priuilegium, n. 64. Miranda in manuali Præl. tom. 1. q. 39. art. 1. concl. 7. Io. de la Cruz de statu Relig. lib. 2. c. 3. dub. 1. concl. 2. & Emanuel Sæ verb. Relig. n. 56. & alij.

Sed affirmatiuam sententiam tuerent Henriquez lib. 7. c. 24. in glossa lit. K. Vega in summ. tom. 1. cap. 62. cas. 4. Rodriguez in qq. Regul. tom. 1. q. 8. art. 9. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 5. c. 4. n. 16. Beia part. 4. cas. 38. Compendio Soc. Iesu verb. Concilium Trident. §. 3. Cabucinus, & alij. Et hanc sententiam probabilem esse putat Portel loco cit. vbi ait. Et proinde qui voluerit tenere cum Rodriguez, Henriquez, Capucino, & Compendio Societatis Iesu, non condemno. Ita ille. Et ratio est, quia hoc priuilegium Regularium concessit Pius V. & licet Greg. XIII. reuocauit illa, quæ Pius V. concesserat contraria Concilio Trident. solum reuocauit, vel pro foro externo tantum, vel reuocauit solum constitutiones scriptas, non verò oracula viuæ vocis, quæ non sunt constitutiones. Sed anstante hæc opinione possint Regulares ordinari in foro conscientie ante legitimam ætatem, affirmat Emanuel Sæ ver. Religio, n. 56. sed optimè negat Valquez in 3. part. tom. 3. disp. 246. c. 4. n. 43.

Notandum est tamen hic obiter cum Portel vbi supra n. 65. quod quando Pontifices dicunt in confirmatione Priuilegiorum (dummodo sacris Canonibus, & Concilio Trident. non aduersentur) illud, sacris Canonibus, non intelligitur de Decretis contentis in iure Canonico; his enim multa priuilegia clarè sunt contraria, sed intelligitur de Canonibus positis in eodem Concilio Trident. in illo enim sunt etiam Canones, & Decreta.

An expulsus à Religione teneatur se corrigere, vt iterum in illam admittatur?

RESOL. LX.

Affirmatiuè respondet Conradus in respons. part. 1. q. 285. Miranda in Manuali Præl. tom. 1. q. 52. art. 3. Aragon in 2. 2. q. 88. art. 3. Graffius in dec. part. 1. lib. 3. c. 5. n. 47. Philarchus tom. 1. p. 2. lib. 2. c. 21. Molina de iust. tom. 1. tr. 2. disp. 140. Federicus de Senis consil. 134. Additionator Nauarri consil. 77. de regular. lib. 3. & alij.

Mihi verò contraria sententia probabilis mihi videtur, quam docet Azorius tom. 1. lib. 1. c. 17. q. 1. & cap. 16. q. 6. Nauarrus consil. 78. & 80. de Regul. & ideo Villalobos in summ. tom. 2. tract. 35. diff. 39. num. 2. sic asserit. [Es

probable que los que han sido escluydos legitimamente de la Religio, no tienen obligacion de boluerse a ella. La razon es, porque no ay derecho, que à esso les obligue, y assi pueden quedar en el siglo de baxo de la obediencia del Opispo.] Ita ille, & ante illum Nauarrus eodem 2. de Regul. tom. 36. & Rodriguez tom. 1. q. 30. art. 21.

Nota tamen quod Religiosus expulsus tenetur ad votum castitatis: de obedientia autem Nauarrus, & Rodriguez purant non solum teneri ad obedientiam Episcopi, vt alij Clerici, sed etiam ratione voti. Vnde statim postquam expulsus est, debet Episcopum adire, & certiorum illum facere de sua expulsionem. Sed hæc sententia mihi non placet, sicut displicuit Soto lib. 7. quæst. 1. art. 1. Azorio part. 1. lib. 1. 2. cap. 16. quæst. 11. & alijs. Dicendum est igitur, Religiosum expulsum manere liberum à voto obedientie, & teneri tantum Episcopo obedire, vt alij Clerici.

Sed difficultas est quoad votum paupertatis. Sotus vbi supra docet manere liberum ab hoc voto, quia Monasterium ei alimenta non præbet. Sed contrarium communiter tenent, & ego puto, quod quidquid acquirit, Monasterio acquirit, vt probat Molina dicta disput. 140. Verum aduertit Villalobos vbi supra n. 10. [que podra dar limosna, y hazer donaciones mientras viue, como si no fuera religioso, no obstante, que no tiene dominio, porque toda la comodidad, y incomodidad de la hacienda, que tiene, corre por su cuenta, y por esto dize Molina, que si gasta algo con ramerã, ò en otro mal trato trasfere el dominio, no està obligado el que lo recebio à restituir, mas esto no me quadra, porque no es justo darle tanta libertad, pues no tiene dominio.] Sic Villalobos. At opinio Molinæ, quam Villalobos impugnat, mihi probabilis videtur, & illam tenet etiam Ioannes Salas tract. de ludo dub. 21. n. 5. Lessius lib. 2. c. 41. dub. 15. n. 13. & in terminis docet Sanctarellus tr. de Apostas. c. 6. dub. 2. n. 11. adde quod post hæc scripta inueni Ioannem Franciscum Suarez in Enchiridio cas. conf. lib. 3. §. de voto Obedientie, absolutè docere professum eiectum non teneri ad vota paupertatis, & obedientie, nec ad officium diuinum, si non est in sacris, nec ad ieiunia, aliã ve annexa Religioni. Ita ille.

An Religiosus factus Episcopus sit liber ab obseruatione votorum?

RESOL. LXI.

Communiter negatiuè respondent, sic D. Thom. in 2. 2. q. 185. art. 8. & q. 88. art. 11. ad 4. D. Bonauentura in 4. dist. 38. Sotus lib. 1. o. q. 5. art. 7. Syluester ver. Religio 7. num. 11. Rodriguez to. 2. q. 58. art. 3. Syluius in 2. 2. q. 185. art. 8. concl. 1. Valerius in diff. vtr. fori, ver. Regularis, diff. 5. Toletus lib. 5. c. 4. n. 24. & alij, quibus ego libenter adhæreo ex cap. de monachis 16. q. 1.

Non desinam tamen hic adnotare contrariam sententiam probabilem à multis existimari, & ita illam vocat Villalobos in summ. to. 2. tract. 35. diff. 40. n. 6. vbi sic ait. [Algunos tienen que el Papa dispensa con los Obispos Religiosos en los votos, assi lo tiene Bobadilla, que fue Padre muy docto de nuestra Orden, el fundamento de la sententia es vn texto en el c. Statutum, q. 1. que dize.] Statutum est, & rationabiliter secundum Sanctos Patres à Synodo confirmatum, vt Monachus, quem Canonica electio à iugo Regulæ Monasticæ professionis absoluit, & sacra Ordinatio de Monacho Episcopum fecit, veluti legitimus hæres paternam sibi hæreditatem postea iure vendicandi potestatem habeat [y ha fe aqui de ponderar la palabra absoluit, y la palabra legitimus hæres y la palabra sibi, y aun la palabra de Monacho Episcopum fecit que parece, que diga, que dexa de ser Frayle. Esta sententia es probable, y si algunolo contentara mas esta, que otra opinion, podra responder al cap. de Monachis, que se

46 Tract. II. De dubiis Regularium.

se entiende de decencia, y no obligacion. Y la razon de congruencia de S. Thomas, puede responder, que como el Religioso, que se passa de Orden menos estrecha, à la que es mas, no queda obligado à las cosas de perfeccion de las que dexo, que basta cargarse de las nuevas, assi es à qui. Y como el Religioso, à quien hazen Papa, no esta obligado à las cosas de la Religion, assi el Obispo.] Ita Villalobos, & ante illum absolute docuit hanc sententiam Medina de sac. homin. conin. lib. 5. c. 26. & 27. cum Angles in 4. quest. de voto, dub. 6. concl. 1. & consequenter Quandus in 4. dist. 38. profes. 17.

An professus Religionem per vim, & metum possit post quinquennium reclamare?

RESOL. LXII.

Negatiue respondet Ioan. Val. in diff. utr. fori, ver. Regularis, d. ff. 2. n. 3. vbi sic ait. Concilium Tridentinum sess. 25. c. 19. de Regu. dat quinquennium ad reclamandum his, qui per vim, & metum, aut alias cautas professiones annullare prætendunt. Circa quod Decretum est valde aduertendum à Gregor. XIII. ex sententia Congregationis eiusdem Concilij fuisse declaratum post quinquennium memoratum non esse amplius audiendos, etiam si allegarent vim, & metum semper durasse, nisi intra ipsum quinquennium reclamauerint, idque legitime probauerint: id aptissimum esse iudicans pro quiete, & pace singulorum Monasteriorum, quamvis de iure aliter dicendum esset, & etiam per ea, quæ adducit Nauarrus, quæ cessant per dictam declarationem. Ita Valerius.

Sed his non obstantibus contrarium tenet Villalobos in sum. tom. 2. tra. 3. diff. 25. n. 8. vbi sic asserit. [Quando vno pretende, que su profesion fue inualida por el miedo, que le pulso su padre, ò otra persona durante el miedo, aunque passe el quinquennio, no le daña, porque siempre dura la causa, y as si lo haemos visto praticar, aunque vna declaracion de Gregorio X. II. de consejo de los Cardinales dize.] Non audiatur, tamen allegauerit metum, & vim semper durasse. Sic Villalobos. Notat tamen Hieronymus Rodriguez in compen. 99. Regul. resol. 101. n. 71. quod vt quis possit audiri post quinquennium, debet impetrare referentiam à Papa, sine quo nec Superior, nec Episcopus possunt audire reclamantem, seu allegantem causas nullitatis suæ professionis, quod est petere à Papa restitutionem quinquennij. Et ita hanc sententiam tenet etiam, & testatur de praxi Laurentius Ortel in dub. Regul. ver. Professionis nulla reclamatio, num. 44. Alia verò dubia circa præsentem quæstionem videbis apud Barbofam de potestate Episcopi part. 3. alleg. 104. per totam.

An qui transit ad aliam Religionem, possit secum deferre scripta, vel libros à se compositos?

RESOL. LXIII.

Negatiue respondent Villalobos in sum. tom. 2. tract. 5. diff. 14. num. 5. vbi sic ait. [Dico Nauarro, que de licentia presumpta podria lleuar tus escritos de mano, que fuesen inutiles à la primera Religion, quales parece que son los apuntamientos de los estudiantes, porque en este caso se puede presumir la licentia del Superior. Mas no podra lleuar los papeles de importancia sin licentia del Prelado.] Sic ille, & post illum Hieronymus Rodriguez in compen. 99. Regul. resol. 123. num. 82. & Faustus in Theol. Relig. lib. 5. q. 386. num. 5. Hæc opinio est probabilis.

Sed contrariam non minus probabilem etiam esse existimo, quam alibi etiam docui, & tenet Ioannes Valerius in diff. utr. fori, ver. Regularis, d. ff. 8. n. 2. nisi scripta sint omnino correctæ per Authorem, & Domus transeuntis vellet illa typis mandare, vnde ait Valerius. Vidi quemdam Religiosum doctissimum secum detulisse duos

libros à se compositos, nulla ad id licentia à suo Prælo petita; qui Religiosus erat ex Societate Iesu, & transitum fecerat ad nostram. Ita Valerius.

An sit peccatum simonia, dare aliquid Titio, vt Caium adscribere faciat inter Equites D. Iacobi, Calatranae, Alcantarae, &c.

RESOL. LXIV.

Affirmatiue respondet Azorius to. 3. lib. 12. c. 16. q. 5. quia per preces Titij via ad ingressum in Religionem paratur Caius, & sicut Caius pecuniam dare non potest, vt in Religionem admittatur, sic etiam non potest dare, vt sibi viam pareat ad ingressum in Religionem, emere enim videtur à Titio aditum ad Religionem. Ita ille, & dans, vel accipiens aliquid pro ingressu in Religionem, ligatur excommunicatione Summo Pontifici referuata in Extrauag. 2. de simonia, vt notat Reginaldus tom. 2. lib. 23. c. 12. n. 173. & alij.

Sed his non obstantibus ego existimo supradictam opinionem Azorij procedere, quando Titius daret Caius illam pecuniam, tanquam pretium emendi habitum illorum Ordinum, quod licite fieri non potest ex cap. quoniam, & cap. non satis, de simonia, secus autem si illam pecuniam præberet Caius gratis, & liberaliter, vel in remunerationem laborum, licet excederet eorum mensuram; nam in isto casu possunt adesse duo contractus, vt ego ipse notauit in part. 2. meorum resolutionum moralium tract. 2. Miscellan. resol. 39. Vnus scilicet emptiois laboris, & alter liberæ donationis & ita hanc sententiam expressè collegi ex D. Thom. in 2. 2. quest. 100. art. 3. ad 4. & illam tenet nouissimè Bartholomæus de Vecchis in praxi nouit. disp. 1. dub. 3. n. 1. & alij communiter, asserentes ad facilius impetrandam suam receptionem in aliqua Religione, posse quem gratis, & sponte præbere munera Superioribus vel aliis. Imo ego puto in tali casu licite pactum adhiberi posse, eo modo tamen, quo explicauit cum Valentia tom. 3. disp. 9. q. 16. per tot. 3. & Adamo Tannero in 2. 2. D. Thom. disp. 5. q. 8. dub. 3. n. 76. in dicta resolutione loco citato.

Deinde notandum est, quod habere habitum dictorum Ordinum secundum communem hominum existimationem est quid honorificentissimum; ergo quando quis præbet pecuniam pro eius susceptione, non intendit emere, vt ita dicam, Religionem, sed honorem illum pretio æstimabilem, quem confert habitus dictorum Ordinum, & sic Villalobos in sum. tom. 2. tract. 37. diff. 14. num. 5. sic asserit. [El que compra el habito, no quiere comprar la Religion, que antes le pesa con los votos, que estan accedens coniuñctos al habito, y el no queria sino la honra, y renta, que es à qui lo principal, y lo demas accessorio.] Igitur nullo pacto committitur in tali casu simonia.

Adde etiam, quod quis probabiliter sustinere potest, supradictos Ordines non esse verè Religiones, vnde cessat ratio adducta ab Azorio vbi supra, & ita tenent Doctores, quos citat Sancius in selectis disp. 49. n. 12. Garzias de benefic. tom. 1. part. 1. c. 4. nu. 16. Barbola de potest. Episc. part. 2. alleg. 12. nu. 46. & quos ego ipse citauit in 1. part. rr. de immunit. Eccl. resol. 49. quibus nunc addo Ioannem Franciscum Suarez in Enchiridio casuum consil. lib. 3. ver. Religio. Bonacinam in Bull. Cæn. disp. 1. q. 16. sect. 1. pun. 3. n. 16. Alterum de cens. tom. 1. lib. 5. disp. 16. c. 1. Zenardum in direct. Theol. p. 2. prac. 4. c. 31. Narbonam in recopil. 20. 1. lib. 1. tit. 5. leg. 8. glossa unica, num. 14. & Viuanum in praxi nouiss. Iurisp. patronatus part. 2. lib. 6. c. 2. n. 17. vbi testatur sic fuisse decisum in Rota Romana coram Seraphino die 4. Iunii 1587. & ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem die 10. Nouembr. 1609.

Nec valet dicere cum Suarez de Relig. tom. 1. lib. 4. c. 27. n. 6. quod dato hos Ordines non esse verè Religiones, tamen eo modo, quo sunt Religiones, habent aliquid spirituale,

spirituale, & inuendibile; nam respondeo cum Aragonio in 2. 2. quest. 100. art. 4. & aliis, quod quamuis ordinentur huiusmodi Religiones vltimate ad diuinum cultum, proprius tamen earum finis est quid temporale, scilicet in militia: sed cum non vltimi, sed proximi finis sit habenda ratio, non erit simonia, dare aliquid, vt quis in his Ordinibus adscribatur; & ideo Raphael de la Torre tom. 2. in 2. 2. D. Thom. q. 100. art. 4. disp. 3. Villalobos, Suarez, Aragonius, & alij penes ipsos docent, non esse simoniam, si Rex vendat las Encomienas supradictorum Ordinum.

Sed instans dicendo supradictos Doctores asserere quidem, non esse simoniam vendere dictas Encomienas, tamen omnes asserunt, si Rex hoc faceret, esse peccatum mortale. Ergo hoc etiam dicendum est in casu nostro. Respondeo negando consequentiam; nam in casu, de quo loquimur, Rex ad preces tantum alicuius priuati sine vilo pretio, & pecunia confert habitum Equiti habenti, vt suppono, omnia requisita necessaria, Eques verò est ille, qui pro labore, ab intercessore susceptor, dat ei in pretium aliquam pecuniarum summam, quod si excedat laboris mensuram, dum dicitur Eques, vt omnes facere possunt, illud plus, quod labor ille non meretur, gratis, & liberaliter remittat, nescio quo pacto in tali negotiatione culpa interuenire possit. Saluo semper meliori iudicio; & præsertim præstantissimorum Hispaniæ Doctorem, quibus hæc corrigenda humiliter, & ex corde submitto.

An sit contra paupertatem in scio Superiore, ex nummis, à penitentibus acceptis, libros emere, dummodo Religiosus expositos illos in cubiculo teneat?

RESOL. LXV.

Negatiue respondi in tract. de Paupert. Relig. resol. 26. cum Azorio, Fabro, Coriolano, & Homobono. Hæc sententia aliquibus displicuit, sed sine fundamento, & ratione, & ideo illam iterum nunc teneo, & pro eius confirmatione adduco celebrem doctrinam Antonij Perez viri doctissimi in Reg. D. Benedicti, c. 33. dub. 5. n. 25. vbi asserit, posse Monachum inconsulto Prælo accipere aliquod munus à patre, fratre, vel amico, animo non occultandi, sed palam habendi illud, cum non accipiat illud suo, sed Monasterij nomine, cui acquirit, quidquid acquirit, & ad hoc faciendum semper intercedit generalis, licet tacita, Prælatorum licentia, quæ ad illius rei honestatem sufficit. Ita ille, & hanc sententiam nouissimè docet Ioannes Franciscus Suarez in Enchiridio cas. consil. lib. 3. ver. de voto paupert. fol. 255. vbi sic ait. Non est proprietarius Religiosus emens libros ex pecunia sibi donata in scio Superiore, si illos penes se retineat tantum ad vsum, idque palam inter cæteros libros, quos habet de Superioris licentia. Sic ille.

Nota etiam hic obiter primò, quod Religiosus non peccat contra paupertatem, si absque Superioris licentia accipit pecuniam, vt ipse liberè disponat de illa in electo nomini eius, qui dedit. Et pro hac sententia vbi supra in resol. 29. citauit Sanchez, & Faustum; quibus nunc addo Petrum de Ledema in addit. ad summ. tract. 32. c. 4. diff. 12. fol. mibi 111. col. 1. & Ioannem Franciscum Suarez vbi supra fol. 256. §. Accipiens pecuniam.

Nota secundò quod non est contra votum paupertatis Religiosum in depositum res accipere, ita vt deponens omne ius dominij, ac possessionis retineat, tamen tali modo pecuniam v. g. sita sint apud Religiosum, vt iis vti possit, petita postea, & impetrata Superioris licentia. Item sæpe præsumi potest Superiorem inuitum non esse, vt quæ Religioso ad suum vsum concessa sunt, v. g. breuiarium, aut vestem cum aliis commutat, quæ sibi magis accommodata videntur, præsertim si permutatio instituitur cum domesticis, imo etiam cum externis, si quæ reci-

piuntur, similia, aut æqualia sint. Interdum verò licet inuitus sit Superior quo ad modum, quia talia efficiuntur ipso non rogato; non tamen inuitus est quoad rem ipsam, ac proinde culpa mortalis non committitur. Vide Doctores, quos citauit vbi supra, resol. 37. §. 8. & 42. quibus nunc addo Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 5. cap. 7. n. 4. & Perez loco citato n. 109. & 125.

Nota tertio quod est opinio probabilis illa, quæ docet Religiosum habentem licentiam expendendi aliquam pecuniam in vsum, qui sibi placuerint, aut in suas honestas recreationes, si in vsum turpes expendat, non peccare contra votum paupertatis, & accipiens in tali casu non tenetur restituere. Ita ex Dominicorum familia Bannez in 2. 2. q. 62. ar. 5. Lopez de contr. lib. 2. c. 40. ver. non autem Religiosus, & ex Societ. Iesu Rebelius p. 2. lib. 12. q. 4. sect. 2. n. 6. Ioannes Franciscus Suarez vbi supra, licet magis probabiliter contrarium doceant alij, quos ego alibi citauit.

Nota quartò quod cum Religiosus donat alteri, siue eiusdem, siue alterius Conuentus, an requiratur licentia tam in dante, quam in recipiente, affirmat Sanch. in sum. tom. 2. lib. 7. c. 19. num. 71. Sed quoad Religiosum alterius Conuentus res est certa. Verum quoad Religiosum eiusdem Conuentus, ego teneo contra Sanchez non esse necessariam licentiam in recipiente. Ratio est, quia dare, & recipere sunt correlatiua; si ergo huic datur licentia dandi; ergo & alteri recipiendi, quod enim in vno correlatiuorum statuitur, etiam in reliquo locum habet ex l. 1. & 2. C. de cupress. lib. 11. sicut cum datur subdito licentia recipiendi Ordines ab alieno, eo ipso ratione connexionis videtur data facultas alieno conferendi. Et ita nostram sententiam aduersus Sanchez tuetur Ioannes Franciscus Suarez vbi supra in Enchiridio cas. consil. ver. de voto paupert. §. cum Religiosus donat.

An pena priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa, lata in Bulla Pij V. contra introductores feminas in Monasterio, incurrat absque iudicis sententia?

RESOL. LXVI.

Affirmatiue respondet Sayrus in clavi Regialib. 3. c. 10. num. 35. Bonacina de clausula tom. 1. q. 5. punct. 3. n. 2. iuncta q. 1. punct. 4. num. 7. Merolla in disp. Theol. tom. 1. disp. 1. c. 2. diff. 10. n. 253. & alij penes ipsos, quia in Bulla supradicta imponitur dicta pena non solum ipso facto, sed sine alia declaratione; ergo.

Hæc opinio est probabilis, sed ego probabiliorẽ negatiuam sententiam existimo, quam tuetur Sanch. in sum. to. 2. lib. 6. c. 17. n. 39. & illa verba, absque alia declaratione, intelligenda sunt de declaratione pœnæ. Fundamenta huius sententiæ adducit ipse Sanchez tom. 1. lib. 2. c. 22. n. 20. & c. 39. n. vlt. & ita intelligenda etiam esse existimo similia verba apposta à Clem. VIII. in Bulla de largitione munerum, vt doctè adnotauit Soula in illius explanatione, n. 102. & à Greg. XIII. in Bulla, quæ incipit, Dubia qua emergunt contra Prælatos ingredientiæ monasteria Monialium, vt tenet Suarez de Relig. tom. 4. lib. 1. c. 7. n. 10. cum aliis, & à Paulo II. in Extrauag. ambitiosa, de rebus Ecclesie non alien. vt notauit Henriquez lib. 13. c. 56. num. 41. Graffius in deci. part. 1. lib. 2. c. 11. n. 41. & alij.

Notandum est tamen hic obiter, stando in prima sententia, contra Graffium p. 1. lib. 4. c. 23. n. 12. posse Generales, & Prouinciales Religionum exemptare, & dispensare in supra dictis pœnis, & ita tenet Rodriguez tom. 1. q. 24. art. 17. non autem Confessarium virtute Bullæ Cruciatæ, quia dictæ pœnæ non sunt censura.

Notandum est etiam hic præter supradictas pœnas, introducentes feminas in Monasteriis incurrere excommunicationem per Bullam Pij V. Pontifici referuata, de qua secundum Riccium in praxi to. 1. resol. 544. n. 5. & alios, Episcopus, etiam si sit occultus, non potest absoluerẽ. Sed

Sed contrarium dicendum esse puto cum Merolla *ubi supra* n. 527. qui me ipsum citat in *tr. 2. Miscellan. resol. 35*. quod etiam dicendum est de Confessario virtute Bullæ Cruciatæ. Nam sicuti Episcopus potest dictam excommunicationem aboluere, ita incurrunt etiam supra dicti in suspensionem à diuinis, de qua contra Sorbum in *comp. privileg. ver. ingressus Monasteriorum*, n. 11. Rodriguez in *expositione huius motus*, n. 34. non solum semel, sed toties, quoties potest Confessarius cum Bullæ Cruciatæ abolutionem impendere in foro conscientiæ, etiam si causa fuerit deducta ad forum contentiosum, vt notat Merolla *ubi supra*, n. 525. & Sanchez in *summ. tom. 1. lib. 6. c. 17. n. 41*. Sed alia tranicamus.

An ingrediens Monialium Monasteria cum licentia, si tamen finito ministerio multo spatio ibi moretur ob malum iuvenem, non solum peccet mortaliter, sed etiam incurrat in excommunicationem latam à Greg. XII.

RESOL. LXVII.

Affirmatiue respondet Bonacina *de clausura tom. 1. q. 4. n. 22*. & nouissime Merolla in *dispo. Theolog. mor. tom. 1. disp. 1. d. ffic. 7. n. 498*. ex quo fit ab hac excommunicatione non posse abluere Religiosos habentes privilegium absoluenti à casibus Summo Pontifici reseruatis, quia hic casus excipitur à Clem. VIII. in quodam Decreto. Nam in illo reperitur violatio clausuræ. Hæc opinio est probabilis.

Sed ego contrariam sententiam non minus probabilem, & tutam in praxi existimo, & ideò illam tenet Sanchez in *sum. tom. 2. lib. 6. c. 16. num. 69*. quia sic ingrediens non ingreditur abique licentia, contra quem Summus Pontifex excommunicationem tulit, & hanc sententiam tenet etiam Zerola in *praxi, ver. Moniales, ad 8. quæstionem*, vbi asserit, non incurrere censuras ex causa iusta, & legitima licentia ingredientem, si cum Moniali intra Monasterium fornicetur.

Ad argumentum verò, quod pro affirmatiua sententia adducit Zerola nempe motum Gregorij XIII. non esse odiosum, sed fauorabilem, respondet, quod contrarium asserunt Doctores, & nouissime inter illos Hieronymus Rodriguez in *comp. privileg. regul. resol. 26. n. 18*. & ideò non videtur extendendus. Vnde puto cum Suarez *tom. 4. de Relig. lib. 1. c. 7. n. 5*. Sanchez *lib. 6. c. 16. n. 3. c. 1. 77. n. 5*. & aliis, quod sub prædicto motu proprio Greg. XII. & prohibitione Concilij Tridentini, *sess. 25. cap. 5. de Reg.* non comprehenduntur Reges, Reginae & Cardinales; licet contrarium asserat Merolla *ubi supra* diff. 3. n. 470. Constitutio enim pœnalis non comprehendit personas supradictas tam insignes.

Notandum est hic obiter primò, quod Confessarius potest intrare clausuram, non solum quando Regula confiter præcipit, sed etiam quoties infirma dixerit se indigere Sacramento Pœnitentiæ, & ita ex Rodriguez notat Portel in *dub. regul. ver. clausura Monialium*, n. 9. & post illum Villalobos in *summ. tom. 2. tract. 35. diffic. 47. n. 4*.

Nota etiam secundò cum ipso Villalobos *diffic. 46. n. 12*. [que no es causa obstante el hazer la eleccion de Abadesa, d. Priora, para que el Obispo, d. Prelado entren en el monasterio, que esto se puede hazer por la parte de afuera, recibiendo los votos à la craticula, conforme al Concilio Tridentino *sess. 15. c. 7. de Reg.* Mas estenderse esto hablando regularmente, porque si se diese caio, en que las monjas estuuiessn inquietas, y huuiessn sospecho de soborno, fuerza, d. otra causa iusta por donde s'entendiesse, que no se haria canonicamente la eleccion, si no entrassen allà à tomar los votos, se podria hazer, porque esta es causa necessaria, y tal podria ser el alboroto que fuesse necessario entrar seys, d. ocho frayles.] Ita ille, & ego.

Nota tertio contra Naldum in *summ. ver. Clausura n. 3*. Vgolinum *de potest. Episcopi*, n. 21. §. 3. n. 3. Comitolum *lib. 6. q. 22*. Fulcum *de visit. lib. 2. c. 18. n. 25*. quod infantes nondum docti capaces, possunt in monasteria Monialium admitti, nec esse inclusos sub prohibitione Greg. XIII. & Concil. Trident. *ubi supra*. Et ita tenet Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib. 1. c. 5. dub. 2. concl. 3*. Granada in *1. 2. D. Tho. contro. 7. tract. 1. par. 1. disp. 6. f. 5*. Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 6. c. 16. n. 4*. & alij, quos ad latitatem adducit, & sequitur Merolla *ubi supra*, quibus ego addo Hieronymum Rodriguez in *comp. privileg. regul. resol. 26. n. 7*.

An derogatio in amplissima forma privilegiorum Societatis Iesu, & nostræ Religionis valeat, & præiudicet, si non fuerit dictis Religionibus intimata, & insinuata?

RESOL. LXVIII.

Respondeo negatiue, quia priuilegium, in cuius reuocatione requiritur certa forma, non dicitur reuocatum, ea non seruata. Sed Gregorius XIII. concessit religioni Societatis Iesu, vt nulla derogatio sub qualibet amplissima forma præiudicet priuilegijs dictæ Societati concessis, si non fuerit intimata, & dictis Patribus insinuata; ergo, &c. Et ita hanc sententiam docet Flavius Cherubinus in *comp. Bullarum to. 2. constit. 1. Greg. XIII. schol. 2*. & ante illum M. Antonius de Amaris *decis. 7. per totam*, vbi refert ita decisum fuisse à Rota Prouinciæ Marchiæ, & refert verba priuilegij Greg. XV.

Nota tamen hoc priuilegio gaudere etiam nostram Religionem per ea, quæ adducit Peregrinus in *comp. nostrorum p. iu. p. 2. tit. confirmatio priuilegiorum §. 4. in scholio*. Vbi sic ait. Nostra Congregatio gaudet omnibus, & singulis priuilegijs concessis, & concedendis Societati Iesu, vt patet mira *tit. priuilegia*, §. 1. & non solum ad instar, sed æquè principaliter, vt patet ex alio priuilegio Greg. XIII. nostræ Religioni concessio, quod est in principio primæ partis compendij nostrorum priuilegiorum, §. 4. Ergo quando priuilegia iunt ei confirmata ex certa scientia, sunt etiam nobis confirmata æquè principaliter: quia confirmatio priuilegiorum est noua gratia, & nouum priuilegium, vt docet Suarez *de legibus lib. 8. c. 19. d. n. 8. v. que ad si. em capitis, sed præ. p. u. 10* facit ad casum nostrum. Hæc omnia Peregrinus. Dicendum est igitur non valere derogationem priuilegiorum Societatis Iesu, & nostræ Religionis, si non fuerit nobis intimata, & insinuata, quia ita disposuit Greg. XIII.

Non desinam etiam hic adnotare priuilegium concessum nostræ Religioni, quod adducit Hieron. Rodrig. in *comp. en. qq. Regul. resol. 20. n. 6*. vbi sic asserit. Item Fratres Minores prædicationi verbi Dei, audientie Confessionum, vel etiam sacræ Theologiæ, & sacrorum Canonum lectioni, ac studio insistentes, possunt vt alio priuilegio Clem. VI. concessio Clericis Sancti Syluestri de Vrbe, aliàs vocantur Theatini, dicendo saltem sex, aut septem Psalmos assignandos à Prælato, cum septem Pater noster, & bis Symbolum Apostolorum, loco Horarum Canonicarum. Ita Rodriguez. Et hoc est maximum priuilegium, in quo etiam apparet contra aliquos, nostram Religionem fuisse institutam ad salutem animarum, & cum exercitijs studiorum, vt patet ex verbis Pontificis, priuilegium supradictum concedentis in primordijs dictæ Religionis.

An peccata fornicationis inter Regulares dicantur contra bonum publicum?

RESOL. LXIX.

Quando crimina sunt contra bonum commune, potest iudex procedere per viam inquisitionis contra delinquentem particularem, etiam si contra ipsum non sit aliqua probata infamia, & aliqui asserunt esse denuncianda

gianda sine præuia correctione fraterna; ideo multum scire conducit, an peccata carnis in Religionibus sint contra bonum commune. Prima opinio, quam ego teneo, firmat, & tuerit Miranda in *ordine iudiciario, tom. 1. q. 11. art. 2. concl. 2*. Aldrete *de Relig. discipl. tuenda lib. 1. c. 5. §. 4. n. 29*. Ioseph de Sancta Maria in *Tribun. Relig. tr. 2. c. 3. §. 2*. & alij. Secunda opinio negat, quam docet Rodrig. *de ordine iudic. c. 3. n. 5*. Spatharius in *praxi corrig. Regul. tract. 3. c. 8. n. 9*. & alij. Tertia opinio est media, & concordat duas præcedentes, quam inuenies apud Ioan. Valerum in *differ. vtr. fori, ver. Inquisitio, diff. 1. n. 6*. vbi sic asserit. Peccata fornicationis in Religiosis, vbi timeri potest publicatio, puto vergere in damnum totius Religionis, secus vbi est adeò secretum, & cum tali persona, vt verisimiliter credatur numquam detegi; & ita concordari possunt Miranda, & Rodrig. qui in hoc sunt contrarij, nam Miranda tenet vergere in damnum publicum, Rodriguez negat. Ita Valerius, quem sequitur Thomas à Iesu *lib. de visitat. Regul. tract. 1. c. 12. n. 6*.

Notandum est tamen hic obiter primò, quòd etiam stando in prima sententia, quando fornicatio committeretur semel, vel bis, tunc dici non deberet vergere in perniciem publicam, & ita in casu fortiori de crimine nefando docet Pitigianus in *praxi criminali Regul. c. 11. in addit. lit. A. in fine*, sed in hoc casu consulatur prudens Confessarius.

Nota secundò cum Miranda *loco cit.* quòd etiam stando in prima sententia, in his criminibus adhibenda est fraterna correctio, quando speratur, quod etiam in casu fortiori, nempe hæresis, & sollicitationis, docent DD. quos ego ipse citauit in *tract. de denunciationibus resol. 2*. & ideò ponam hæc verba Octauij Spatharij *vbi supra in praxi de modo corrig. Regul. tract. 6. c. 32. n. 3*, sic asserentis. Ordinem præscriptum à Christo Domino in Euangelio circa correctionem fraternam essentialissimum arbitror in Religionibus, vt millies dixi, & qui nunquam sine grauissima culpa omitti possit, quando est ei locus, & qui vtinam seruaretur; nam eo seruato, non essent in Religionibus tot controersia, tot amulationes, tot contentiones, tot persecutiones, tot mortales inimicitia, tot scandala, & præcluderetur aditus omnis, & omnis via inquietis, & maleuolis, & Religiones fruerentur summa pace, charitate summa, summa concordia, & summa Regulari obseruantia. Hæc Spatharius, quæ non procedunt, si in aliqua Religione quis circa hoc cederet iuri suo, vt supra probatum est de Societate Iesu.

An recipere possit professionem solemnem simplex Religiosus, de licentia tamen sui Superioris?

RESOL. LXX.

DE hoc casu his diebus interrogatus fui, & prima facie videtur respondendum quòd non, per verba Ioannis Valeri in *differ. vtr. fori, ver. Regularis, differ. 4. n. 5*. vbi sic ait. Potest incorporare professum in Monasterio, vel Prælatu Monasterij, vel alius Prælatu de proprij Prælati licentia. Ita ille, licet loquatur in ordine ad forum externum.

Sed ego tunc affirmatiuam sententiam docui per ea, quæ asserit Bartholomæus de Vechis in *praxi nouit. disp. 12. dub. 1. n. 17*. Cucchus in *instit. lib. 3. tit. 1. de Regul. n. 54*. & doctissimus Villalobos in *summ. tom. 2. tract. 35. diffic. 20. n. 5*. vbi ita ait. [La profession se ha de hazer en manos del Prelado de la Religion, que es el que puede con el conuento recebirle, y assi no bastaria, que professasse en manos del Obispo del lugar, si no es en los conuentos, que estan sujetos a el. Mas podrialo hazer de mandato del Prelado, no solo el Obispo, però tambien vn Clerigo, y aun lego.] Sic ille, qui etiam plus addit *num. 6*. ita asserens. [Mas si succediesse que algun frayle recibiesse vn nouicio à la profession en nombre del Prelado, sin tener mandato del para esso, en tal caso, si sabiendolo el Pre-

Amom. Diana Ref. Mor. Pars. III.

lado lo tuuere por bien, valdria la profession, y sera professo desde el punto de la ratihabicion.] Hæc Villalobos, & ego. Vnde si in nostra Religione Præpositus detinetur aliquo impedimento in die, qua professioem aliquis ex nostris efficere debet, licentia illius non solum Vicarius, sed etiam quilibet vocalis, vel simplex Sacerdos, ex nostris poterit inter Missarum solemnem dictam professionem recipere. Et hæc omnia contra Valerum procedunt, non solum in foro poli, sed etiam in foro fori.

An Prælati Regulares possint commutare, & dispensare vota Nouitiorum?

RESOL. LXXI.

NEGatiuam sententiam tenet Azorius *part. 1. lib. 11. n. 19. q. 21*. Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 6. de voto, c. 11. n. 9*. Sayrus in *clau. Regia lib. 6. c. 11. n. 92*. & alij, quia Prælatu Religionis non habet simpliciter iurisdictionem Episcopalem in Nouitium; ergo, &c.

Sed tu tene affirmatiuam sententiam, quia licet Prælatu non habeat potestatem dominatiuam in Nouitium, habet tamen in illum potestatem Ecclesiasticam; & ita hanc sententiam tenet Henriquez *lib. 7. de indulg. c. 22. num. 7*. Lessius *lib. 2. c. 40. dub. 13. n. 80*. Sanchez *sum. tom. 1. lib. 4. c. 39. n. 17*. Faustus in *thes. Relig. lib. 3. q. 27*. Miranda in *manuali Prælat. tom. 2. q. 32. art. vlt.* Bartholomæus de Vechis in *praxi nouit. disp. 10. dub. 6. n. 2*. Tamburinus *de iure Abb. tom. 2. disp. 18. q. 3. n. 2*. & Portel in *dub. Regular. ver. dispensare, num. 13*, vbi sic ait. Vota Nouitiorum non possunt Prælati irritare, quia non habent erga illos potestatem dominatiuam, nec similiter Abbatissæ possunt irritare vota Nouitiarum, possunt tamen Prælati vota Nouitiorum, & Nouitiarum commutare, & dispensare. Ita ille.

An Prælati Regulares possint absoluerè suos subditos à casibus Bullæ in Cæna Domini?

RESOL. LXXII.

Affirmatiue respondet Suarez *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. c. 21*. per totum, & nouissime Hieron. Rodrig. in *comp. qq. Regul. resol. 3. n. 3*. vbi sic ait. Prælati Regulares possunt absoluerè suos subditos à casibus Bullæ Cænae Domini, non obstante noua reservatione ipsorum, quæ quotannis fit in publicatione dictæ Bullæ. Ita ille. Et hanc sententiam mordicus etiam defendit Peirinus in *privileg. Minim. tom. 1. constit. 4. Sixti IV. §. 5. n. 6. cum seq.* & Portel in *addit. ad dub. Regul. ver. Abbas, n. 8*. Vide etiam Emanuelem Rodrig. in *qq. Regul. tom. 1. q. 20. art. 9*. Vegara in *summ. tom. 1. c. 49. cas. 1*.

At his non obstantibus Sigismundus à Bononia *tract. de elect. dub. 69. n. 13*. Alcanius Tambur. *de iure Abb. tom. 2. disp. 14. q. 15. n. 3*. Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib. 1. c. 6. dub. 15. concl. 1*. Zanardus in *direct. theol. part. 2. c. 17*. Naldus in *sum. ver. nouitius, n. 7*. Vechius in *praxi nouit. disp. 9. dub. 6. n. 3*. Grassius in *appen. lib. 1. c. 7. n. 22*. & alij penes ipsos, asserunt non posse Prælatos Regulares absoluerè neque Professos, neque Nouitios à casibus Bullæ Cænae. Sed ego in controersia tam graui cum Miranda in *manuali Prælat. tom. 2. q. 9. art. 10*. iudicis officium agere nolo, ideo de illa penes alios sit iudiciu, seu consulatur Summus Pontifex.

An Nouitij gaudeant priuilegijs Professus alicuius Religionis concessis?

RESOL. LXXIII.

NEGatiue respondet Rodriguez in *qq. Regul. tom. 3. q. 51. art. vlt.* & Portel in *dub. Regul. ver. Nouitij annus, n. 53*. vbi sic ait. Nouitius directè, ac propriè solum gaudet priuilegio canonis, alijs vè priuilegijs non gaudet.

E que

quæ conceduntur Professis, nisi exprimat de Nouitiis. Ita ille.

Sed contrariam sententiam sustinendam esse puto, quam tucet Suarez *de Relig. tom. 3. lib. 5. c. 16. n. 17.* Sanchez *in summ. tom. 1. lib. 4. c. 39. n. 13. & tom. 2. lib. 6. c. 10. in fine Riccius in praxi, tom. 4. ref. 240. n. 2.* Azorius *tom. 1. lib. 12. c. 2. q. 10.* Henrici *lib. 7. c. 22. n. 7.* Sayrus *de cens. lib. 7. c. 13. n. 6.* quia licet Nouitius non sit verè, & in effectu Religiosus, in fauorabilibus tamen habetur tamquam Religiosus, & Professus, & largo modo Nouitius dicitur Religiosus, & Monachus, vt bene notat Rebuffus *in praxi benef. tit. de dispensat. cum Regul. n. 23.* qui testatur Cancellarium Apostolicam vocare Nouitium Monachum; quæ omnia magis corroborantur ex priuilegio speciali concessio Generali Societatis Iesv, cuius vigore omnia Societatis priuilegia Nouitij communicare valent, vt patet *in compen. priuilegior. dictæ Societatis, tit. Communicatio, n. 5.* vnde nostra Religio, & aliæ ratione communicationis hoc priuilegio gaudebunt.

An Nouitius etiam Patrum Minorum, aut Capuccinorum possit in suo testamento reservare electionem puellarum, quibus suus heres debet quotannis soluere certam pecuniarum summam?

RESOL. LXXIV.

Negatiuè respondet Politius *in regul. Capuc. c. 6. n. 77.* & alij, qui docent supradictos Religiosos non posse suscipere vltimarum voluntatum executionem, ex *Clem. Lxiui. §. proinde, de ver. significat.*

Sed ego contrarium puto, etiam si Nouitius sit ex fratribus Minoribus, seu Capuccinis, quia in tali casu cessat ratio dictæ Clem. non enim adsunt litigia, & pecuniæ contrectationes, seu administrationes. Nota tamen quod supradicta nominatio puellarum debet fieri cum licentia Superioris. Et hæc omnia docet Bartholomæus de Vechis *in praxi Nouitiorum, disp. 8. dub. 13. num. 2.* & alij penes ipsum.

An sit licitum Religioso suum testamentum, ante professionem factum, declarare?

RESOL. LXXV.

Negatiuam sententiam tenet Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. q. 23. art. 10.* & alij penes Galparum *Theolaurum in qq. forens. lib. 9. §. 6. n. 3.*

Sed contrariam sententiam, & meritò tenet Reginaldus *tom. 2. lib. 18. cap. 27. n. 397.* Moneta *de commut. vlt. volunt. c. 5. q. 1. n. 14.* & alij, quos nouissimè affert Bartholomæus de Vechis *in praxi nouit. disp. 18. dub. 12. n. 2.* quibus ego addo Hieron. Rodriq. *in compen. qq. Regul. res. 101. n. 50.* qui citat Sanchez *in summ. tom. 2. lib. 7. c. 11. n. 16.*

Dico igitur posse Religiosum, etiam minorem Capucinum declarare suum testamentum ante professionem confectum, dummodo tale testamentum dubiæ, vel obscuræ voluntatis interpretatione indigeat, & Religiosus declarationem verbis conuenientem proferat. Vide Gozadinum *consil. 41. n. 15. 16. & 17.* Ratio est, quia in tali casu Religiosus non disponit aliquid, sed ostendit, quid actum sit in præteritum.

An Episcopus possit excommunicare Regulares nolentes ad processiones accedere?

RESOL. LXXVI.

Affirmatiuè respondet Riccius, Genuensis, & alij, quos citat, & sequitur Barbosa *de potestat. Episcop. part. 3. alleg. 8. num. 25.* & ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem testatur.

Non desunt tamen Doctores contrarium sentientes & præter Sanchez, Henriquez & Rodriguez, quos citat Barbosa, docent etiam hanc sententiam Tamburinus *de*

iure Abbat. tom. 1. disp. 19. q. 7. n. 7. Scortia *in Bull. Pontificis, theorem. 393.* Peirinus *in prim. Minim. tom. 1. consil. 11. Sixti IV. n. 60.* Portel *in addit. ad dub. regul. ver. Episc. n. 5.* & Villalobos *in summ. tom. 2. tract. 35. diff. 5. n. 17.* vbi sic asserit. [Duda es, si in eos casus, que los religiosos estan sujetos, à los Obispos, como en obligarles à yr à las processiones, los puede compeler por delcomuniones, y censuras. A lo qual respondo, que supuesto, que los mendicantes tienen priuilegio especial, para que no los puedan descolmugar, ni poner otras censuras, no se las podran poner los Obispos, si no es quando especialmente se les concede, como se haze en el concilio en algunos casos particulares, y anti no los podran compeler con censuras en el caso de las processiones, y otros, donde no tienen especial comission para esso.] Ita ille, qui multos alios Doctores citat.

Ad declarationem Cardinalium dicendum est, quod de illa non constat authenticè. Imò nouissimè Hieronymus Rodriguez *in compen. qq. Regul. res. 118. n. 1.* ex Quaranta & Portel *in addit. ad dub. Regul. ver. Processiones, n. 1.* ex Barbosa notant Sacram Cardinalium Congregationem pluries determinasse, non posse Regulares compelli ab Episcopo per censuras ad processiones, & ideo à nostra sententia non est recedendum.

An Regulares possint facere processiones extra Conuentum sine licentia Episcopi?

RESOL. LXXVII.

AD istam quæstionem sic respondet Villalobos *in summ. tom. 2. tract. 35. diff. 5. num. 9.* [En lo que toca à Processiones dize Rodriguez *in addit. ad summ. tom. 4. cap. 105. num. 5.* que los Religiosos no las pueden hazer de derecho comun fuera de sus conuentos, porque no tienen territorio. Mas el Padre Portel *in dub. Regul. ver. Processiones, num. 8.* dize que siempre ha visto praticar, que los Religiosos sin licencia del Obispo hagan processiones fuera de sus conuentos.] Ita ille. Vnde Tamburinus *de iure Abbat. tom. 1. disp. 15. q. 7. n. 39.* Hieron. Rodriguez *in compen. qq. Regular. res. 118. num. 10.* existimat in hoc standum esse consuetudini locorum, & Iacobus de Grassis *consil. 20. de Regul.* opinatur Regularibus licere per triginta passus extra ambitum Conuentus processiones facere.

Non reticeam tamen Barbosa *de potestat. Episc. part. 2. allegat. 78. n. 7.* & alios penes ipsum, docere, non posse Regulares dictas processiones facere extra Conuentum sine licentia Episcopi; & ita determinasse Sacram Cardinalium Congregationem sub die 2. Iulij 1620. quod etiam testatur Peirinus *in priuilegia Minim. tom. 2. consil. 7. Pij V. §. 10. n. 11. ad 8.* & hic Panormi obseruatur.

Nota tamen quod ex eadem declaratione Cardinalium obseruat Peirinus *vbi supra*, processionem Rosarij posse fieri per totam ciuitatem, si ita habeat consuetudo à decem retro annis seruata, & in quatuor festiuitatibus B. Mariæ, nimirum Natiuitatis, Annunciationis, Purificationis, & Assumptionis.

An Prælati Regulares teneantur emittere professionem fidei.

RESOL. LXXVIII.

Affirmatiuam sententiam præcipit Pius IV. in sua constitut. & docet Hieronymus Rodriq. *in compen. qq. Regul. res. 67. n. 1.* Emanuel Rodriguez *in qq. Regul. tom. 2. q. 72. art. 1.* Riccius *part. 4. decis. 83. n. 1.* Ricciullus *tract. de iure part. 5. lib. 1. c. 13. num. 5.* Barbosa *de potestat. Episc. part. 2. allegat. 61. n. 7.* & alij penes ipsos.

At ferè in omnibus Religionibus vsus est in contrarium, & ideo Prælati ad hanc fidei professionem non tenentur. Vnde Tamburinus *de iure Abbat. tom. 1. disp. 8. quæst. 3.*

quæst. 3. num. 3. sic ait. In illis Religionibus, in quibus constitutio Pij V. non est vsu recepta, vel est contrario vsu abolita, Prælati Regulares non tenentur ad fidei professionem emittendam, & Hieronymus Sorbo *in annot. ad compen. priuileg. tit. Professio fidei*, dicit Sacram Cardinalium Congregationem respondisse prædictam constitutionem quoad Prælatos Regulares non esse in vsu, atque ita pauciter consuluisse alios doctissimos viros, & ita in praxi obseruari, quidquid dicant alij, & reuera hodie in Religionibus prædicta constitutio non obseruatur. Ita Tamburinus, & de dicta praxi testatur etiam Portel. *in dubiis Regul. ver. professio, num. 3.* & illam approbat Sigismundus a Bononia *tract. de elect. part. 1. cap. 7. dub. 50. num. 7.* & Villalobos *in summ. tom. 2. tract. 1. diff. 6. n. 3.* vbi sic ait. [Aduerto que aunque el Concilio Tridentino no obliga à los Prælados à hazer la profession de la fe; los obhga Pio IV. en vn moto proprio, aunque sean de los Ordines militares. Mas esto en muchas religiones no està en vso, y donde no lo estuuiere, non obligarà.] Ita ille, & ego cum Sanchez *in summ. tom. 1. lib. 2. cap. 5. n. 3.* quidquid asserat Barbosa *vbi supra*.

Sed maius dubium est circa Regulares lectores Philosophiæ, ac sacre Theologiæ, an, inquam, teneantur emittere fidei professionem? Portel *vbi supra in dub. Regul. ver. Professio fidei, n. 3.* affirmatiuè respondet, & cum Rodriguez asserit Prælatos Regulares aliter promouentes Lectores in suo ordine incurere pœnas positas in 2. Bulla Pij V. sed si in aliqua Religione dicta Bulla non fuit vsu recepta, vel per contrarium vsum fuerit abrogata, vt supra de Prælati dictum est, non condemnare Lectores dictam professionem fidei minimè facientes.

An sit prohibitum Regularibus studium iuris ciuili?

RESOL. LXXIX.

Respondeo affirmatiuè ex *cap. 2. ne Clerici, vel Monachi, lib. 6.* quando principaliter Monachi, vel Clerici ius ciuile audiunt, secus autem si ad cognitionem iuris Canonici illi studio incumbunt, & ideo ferè omnes Regulares legum studio incumbentes excusari possunt, quia hoc facere possunt in ordine ad melius addiscendum ius Canonicum, & ita tenent communiter DD. quos alibi citauit.

Tantum hic obiter addam contra Sanchez *in summa, tom. 2. lib. 6. cap. 8. num. 82.* quod sufficit licentia Prælati facta Religioso, ad existendum in studio, nec requiritur consensus Conuentus, sed vltimum consilium, quod quidem non tenetur sequi Superior, & ita ex multis docet Hieronymus Rodriguez *in compen. qq. Regul. res. 97. num. 11.*

An Regulares possint celebrare vbique in altari portatili, etiam in domibus secularium?

RESOL. LXXX.

Negatiuè respondet Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 1. quæst. 40. art. 9.* citans Suarez pro se idem sententiam.

Sed Laurentius Portel *in dubiis Reg. ver. Altare, num. 1.* contrariam sententiam tenet, & ideo asserit posse Regulares non contradicente Episcopo celebrare in domibus secularium in altari portatili, seruata debita decencia extra cameras, vbi dormiunt, & in plateis, & castris, & in grangiis, & citra visum dubium posse hoc facere Fratres itinerantes dicendum est. Ita Portel, qui citat pro hac sententia Ioan. de la Cruz, Ledesma & Rodriguez.

Anton. Diana Ref. Mor. Pars. III.

An alie Religiones gaudeant priuilegiis concessis Societati Iesu cum limitatione, ne illis aliqua Religio communicet?

RESOL. LXXXI.

Negatiuè respondet Pater Suarez *lib. 8. de legib. c. 17. prope finem.* Sed ego contrariam sententiam teneo cum Rodriq. *in qq. Regul. tom. 1. q. 55. art. 17.* & Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib. 2. cap. 4. §. 2.* & ideo per priuilegia concessa dictæ Societati possunt alij Regulares ordinari absque interstitiis, & extra tempora absque examine de cantu ab Episcopo, & similia; & hoc propter amplam confirmationem, & extensionem priuilegiorum concessorum à sequentibus Pontificibus aliis Religionibus.

Nota verò, quod omnes concedunt, quod quando Pontifices concesserunt priuilegia Societati Iesv tali modo, vt subditi illius non communicent illis, nisi concedantur illis à suo Generali; hæc limitatio non ligat alios Regulares, sed inconstituto suo Generali gaudent illis priuilegiis. Vide Mirandam *in manuali Prælat. tom. 2. q. 46. art. 5. ad finem.* Portel *in dub. Regul. ver. Priuilegij communicatio, n. 23.* Suarez, Rodriguez *vbi supra*.

An Prælati Regulares, omittentes informationes, quas præcipit Sixtus V. in receptione Nouitiorum, peccent mortaliter?

RESOL. LXXXII.

AD hanc quæstionem respondet Bartholomæus de Vechis *in praxi nouitiorum, disp. 6. dub. 1. n. 6.* vbi sic ait. Quo verò ad condiciones, quarum inquisitio præcipitur in constitutione Sixti V. vel etiam illa tradita à Regula nostra, vt scilicet examinentur de fide Catholica, &c. Dico maiorem difficultatem esse, an prætermisso inquisitionis eorum sit peccaminosa: nihilominus censeo recipientem nullo peccati nexu illaqueari, omittendo eam circa omnes, vel vnam, aut alteram ex his conditionibus, quotiescumque, vel ex certa scientia, vel ex probabilibus indiciis, seu coniecturis pro certo habet, non esse necessariam respectu personæ, quæ in Religionem admitti postulat. Ita Vechius.

An Prælati recipientes Nouitios sine dicta informatione, incurrant in pœnas Bullæ Sixti V. si Nouitius careat illis defectibus.

RESOL. LXXXIII.

Respondeo negatiuè, & ita ex Rodriq. *in qq. Reg. tom. 3. q. 54. art. 4.* docet Laurentius de Portel. *in dub. Reg. ver. Nouitij informationes, n. 6.* vbi sic ait, Consolatorum valde est quod doctè notauit Rodriguez ex verbis Bullæ Sixti V. videlicet quod Prælati omittentes informationes non incurrant pœnas Bullæ, nisi à parte rei Nouitius sic receptus absque informationibus fuerit aliàs criminofus, & ligatus aliquo impedimento ex ibi notatis: si enim careat omni impedimento, non incurrit pœnas, quia textus ligat solum recipientes criminofos. Ita ille, & post illum nouissimè tenet etiam Bartholomæus de Vechis *in praxi Nouitiorum, disp. 7. dub. 5. n. 3.* & ita ego olim liberaui à magnis angustiis quemdam Superiorem Regularium, contra quem Fratres subditi inurgebant propter receptionem cuiusdam Nouitij, non præcedente informatione de vita, & moribus secundam Bullam Sixti V.

An egressio Nouitij è monasterio, cum licentia tamen Superioris, interrumpat annum Nouitiatum, & quid si licentia sit illicitè data.

RESOL. LXXXIV.

Vt, v. g. si ob malam valetudinem Nouitius in domo secularium se transferat, vel ad videndos parentes,

E 2 vel

vel recreationis causa, &c. Negatiue respondendum est cum Gratiano...

Nota etiam contra Emanuelem Rodriguez, quem nouissimè sequitur Hieronymus Rodriguez...

Nota etiam hic obiter, quod non interruptitur anpus Nouitatus, si Nouitijs retento habitu perterritus fuerit...

An Pralati Regulares possint absoluere subditos suspensos propter Ordines susceptos ante legitimam etatem, vel absque licentia, vel per saltum?

RESOL. LXXXV.

Negatiue responder Gabucinus, quem citat, & sequitur Sayrus de censuris...

Sed profusus contrariam sententiam tenendam esse puo, quam late defendit Laurentius Portel in dub. Regul. ver. Ordines sacri...

Neque obstat, quod Sixtus V. in sua constitutione contra male promotos, reuocauit priuilegia Regularium ad absolueadum subditos...

An Regulares non bene linguam Latinam callentes possint ab Episcopis ordinari?

RESOL. LXXXVI.

Videtur respondendum negatiue, nam Concil. Trid. sess. 23. de reform. c. 11. generaliter requirit in ordinandis scientiam saltem lingue Latine.

Sed ego alibi cum Villalobos contrarium docui, & nunc iterum doceo cum Tamburino de iure Abbat. tom. 2. dist. 1. q. 21. num. 5. Hieronymo Rodriguez in compen. qq. Regul. resol. 106. n. 24. & Peirino in priuileg. Minim. tom. 1. constit. 26. i. eonis X. §. 1. 3. n. 25. quia in Regularibus non requiritur tanta literarum peritia...

An Generales, & Capitulum generale possit limitare, vel omnino tollere à Fratribus usum priuilegiorum Apostolicorum?

RESOL. LXXXVII.

Respondeo affirmatiue cum Tamburino de iure Abbat. tom. 1. dist. 1. p. 16. q. 9. n. 2. Peirino in priuileg. Minim. tom. 1. constit. 2. tit. 1. §. 3. n. 9. Portel. in dubiis Regul. ver. priuileg. 78. Mianda in manual. Pralat. tom. 2. q. 43. art. 4. Emanuele Rodriguez in qq. Regul. tom. 1. q. 9. art. 2. & hæc opinio procedit vti in Religionibus, non habentibus specialem auctoritatem Apostolicam ad hoc faciendum...

Aduertendum est tamen, quod Capitulum generale non potest statuere aliquid contra ius commune; vnde in gratiam lectorum ponam hic per extensum quoddam consilium à me in casu, de quo interrogatus fui, magna diligentia, & studio compositum, & facti species erat ista.

Capitulum generale cuiusdam Religionis determinauit quæ tam immobilia certæ domus alienanda esse tantum à quinque Patribus eligendis per Capitulum dictæ domus, vt postea factum fuit. Queritur, an tale decretum fuerit validum, & an alienatio, si tali modo efficeretur, fuisset inualida?

Respondeo, supradictum decretum fuisse inualidum, & suppono primò, Capitulum generale cuiuslibet Religionis non posse determinare aliquid contra ius commune, vt patet in cap. quod super his, de maior. & obediens. vbi Panormitanus, & alij Canonistæ. Idem etiam docet in terminis Miranda in manuali Pralat. tom. 2. q. 21. art. 5. Tamburinus de iure Abbat. tom. 1. dist. 5. q. 1. 2. n. 6. Hieronymus Rodriguez in compen. qq. Regul. resol. 116. num. 26. Peirinus in priuileg. Minim. tom. 1. constit. Pyrrhi, §. 4. n. 10. Portel in dub. regul. 2. statutum, num. 9. Salas de leg. disp. 8. sect. 13. num. 56. & Nauarrus de regular. lib. 3. conf. 56. n. 4. qui agit de quodam statuto, facto in Capitulo generali Minimorum.

Suppono secundò, alienationem bonorum immobilium pertinere de iure communi ad totum Capitulum Monasterij, vt patet ex cap. sine exceptione 12. quest. 2. & ex iuribus quæ assert Villagut tract. de alien. rerum Eccles. lib. 1.

lib. 1. part. 1. cap. 1. num. 1. quibus adde Ioan. de la Cruz de seu relig. lib. 1. cap. 4. amb., conclus. 2. Portel in au. regul. ver. alienatio, n. 1. Filliucium tom. 3. tract. 44. c. 5. n. 13. Bonacinam de alien. bon. Eccles. disp. 2. q. vn. punct. 4. num. 4. Riccium in praxi tom. 1. resol. 48. Lancelotum in instit. can. lib. 2. tit. 27. & alios penes ipsos. Vnde Vrbanus VIII. alienationem bonorum immobilium, de qua loquimur, voluit faciendam esse à Patribus, & Prapposito dictæ domus, quam quidem Bullam, iuxta iuris formam interpretandam esse certum est, per ea, quæ adducit Decius conf. 403. num. 17. Amatus conf. 64. n. 1. & alij.

Hoc supposito sic argumentor. De iure communi competit Capitulo dictæ domus alienatio bonorum immobilium, sed Capitulum generale non potest determinare aliquid contra ius commune; ergo inualida fuit determinatio, de qua loquimur, quia est contra ius commune.

Sed instabis aduersus supradicta, quod dato dictam determinationem Capitulo generalis fuisse inualidam, tamen vnusquisque potest cedere iuri suo, ex l. si iudex, ff. de minor. cap. eius, ver. nisi de testibus, cap. ad Apostolicam, de Regul. cap. ex consuetudine de sortileg. vt notat Doctores, quos assert Augustinus Barboia in collect. tom. 2. lib. 5. tit. 20. c. 9. n. 4. & Petrus Barboia in l. alia, §. eleganter, n. 12. cum sequ. ff. soluto matrimonio, vnde in cap. quia propter, de elect. habetur quod potestas eligendi residens penes totum Capitulum, potest à Capitulantibus committi aliquibus viris. Sed hoc accidit in casu nostro, quia vocales dictæ domus cesserunt iuri suo, & elegerunt illos quinque Patres; ergo valida erit alienatio dictorum bonorum ab illis facta. Nec possunt dicti Patres, qui elegerunt alios quinque, modò aliquid repetere. Nam qui renunciauit iuri suo, illud repetere non potest, & actiones suas remittentibus, non est dandus ad eas regressus, vt patet ex l. quatuor, §. si venditor. de adilit. edict. & ex multis probat Parisius de resign. benef. lib. 1. q. 1. 3. n. 1. & 8. Couarr. lib. 1. var. c. 4. n. 1. Surdus decif. 231. n. 13. Tiraq. de retr. lig. §. 1. glossa 9. n. 119. & Barboia in cap. quam periculosum, quest. 1. n. 2. Decius conf. 445. n. 56. Becius conf. 38. n. 4. & alij.

Verùm ego his non obstantibus, puo supradictam alienationem factam à dictis solis quinque Patribus esse inualidam. Vnde pro enueranda doctrina adducta, notandum est, quod sacri Canones in alienatione bonorum Ecclesiæ requirunt pro forma consensum Capituli, vt notant DD. citati in 2. supposito, quibus addo Tannerum in 2. 2. v. Thom. disp. 4. q. 7. dub. 7. n. 18. Lessium lib. 2. c. 24. dub. 11. cum aliis, & hoc pro bono, & vtilitate dictarum Ecclesiarum, quia, vt ait Villagut tract. de rebus Eccl. malè alien. lib. 1. part. 1. c. 1. n. 1. illud quod commune est, negligi semper solet, & variis passionibus moti homines, potius quærunt quæ sua sunt, quam quæ communia, & Ecclesiarum. Merito igitur visum fuit tot Summis Pontificibus, negotium alienationis bonorum ecclesiasticorum committere pluribus, vt illud accuratius expediat. Ita Villagut, & alij communiter.

His suppositis ad argumentum adductum respondeo, posse quem cedere iuri, & priuilegio suo, quando illud ius respicit tantum priuatum eius commodum, non autem quando respicit bonum publicum, & aliorum, vt patet ex cap. si diligenti, de foro competenti, & in l. ius publicum, ff. de pactis, & aliis iuribus adductis per Tambur. de iure Abbat. tom. 1. dist. 16. q. 15. n. 3. Peirinum in Rituali Minim. part. 2. not. 10. Syluest. ver. Priuileg. q. 10. Artmillam eod. ver. n. 9. Nouarium in q. forens. part. 1. q. 66. n. 2. Sanch. in summ. tom. 1. lib. 4. c. 39. n. 29. Sigismundum à Bononia tract. de electione, part. 1. c. 2. dub. 25. n. 7. Lauorium in variis elucubrationsibus, tit. 4. c. 14. n. 87. Suarez de legib. lib. 8. c. 6. n. 2. & alios communiter. Sed ius, quod habet totum Capitulum Ecclesiæ, seu Monasterij, vt alienatio bonorum efficiatur cum ipsius consensu, respicit bonum commune, & bonum Ecclesiarum, quia plures magis accurate perpendunt negotia, quam pauciores, vt patet ex iuri-

Anton. Diana Ref. Mor. Pars. I. II.

bus, & ratione adducta à Villagut vbi supra. Ergo non licet Patribus alicuius Capituli cedere iuri suo, & eugere aliquos tantum, vt possint bona Monasterij alienare, quia hoc vergeret in damnum Ecclesiarum, cum alienatio bonorum à pluribus magis maturè perpendenda, efficeretur à paucioribus contra mentem canonum, qui in alienatione bonorum Ecclesiarum, ad earum vtilitatem præscribunt talem formam, nempe consensum plurimorum saltem maioris partis Capituli, quæ omnia non accident in casu cap. quia propter, de elect. adducto in argumento contrario. Nam, vt optimè aduertit glossa ibi in verbo viri, & Miranda in manual. Pral. tom. 2. q. 23. art. 34. q. 1. Negotium electionis melius potest expediri per pauciores, quam per plures, quod contrarium accidit in alienatione bonorum ecclesiasticorum, vbi quanto sunt plures, qui in illa interneniunt, tanto melius, & accuratius rem pertractant, vt supra ex sacris Canonibus, & rationibus probatum est. Non est igitur sumendum argumentum de electione ad alienationem, quia in electione electores cedunt iuri suo, non vergenti in damnum Ecclesiarum, imò in vtilitatem: secus autem, vt dictum est, accidit in casu nostro, in quo Patres Capituli, si cederent iuri suo, frangerent formam immutabilem præscriptam in fauorem, & vtilitatem Ecclesiarum à sacris Canonibus, & Summ. Pontificibus, & vique adhuc in Ecclesia Dei semper obseruatam; ergo, &c.

Et tandem his omnibus etiam addendum est, quod licet dicti Patres cesserint iuri suo, & remittentibus ius suum non detur regressio, hoc tamen intelligitur, nisi ita remittens esset aliquo modo excusabilis, vt docet Ioan. Andreas in cap. vt quis duas, de elect. in 6. sub n. 3. ad finem, super ver. tolerabilis, quem nouissimè citat, & sequitur Melchior Lotterius de re beneficiaria, tom. 1. lib. 2. q. 13. num. 93. Sed hoc accidit in casu, de quo loquimur, cum certum sit, vt ex iuramento & testibus patebit, supradictos Patres cesserisse iuri suo ex ignorantia, quia putabant ad hoc teneri vigore, & obligatione decreti facti in Capitulo generali, de cuius nullitate supra iam dictum fuit; ergo necessarid dandus est illis regressus ad repetendum ius suum ex errore excusabili, vt dictum est, renunciatum. Adde quod licet ordinariè non liceat contravenire facto proprio, & allegare propriam turpitudinem, excipitur tamen nisi fiat ob causam necessariam ad animæ salutem, vel nomine Ecclesiæ, vt notat Paulus Layman in Theol. morali, lib. 3. tit. 5. tract. 4. cap. 50. n. 4. & ideo ex Abbate, & Nauarro asserit quod si rei ecclesiasticæ alienatio contra iuris terminos facta sit, non tantum Capitulum, siue Ecclesia, sed ipsemet Ecclesiæ Prælatus rem à se malè alienatam repetere potest, allegans propriam turpitudinem. Et ideo Naldus in summ. ver. alienare, n. 7. sic asserit, alienans rem ecclesiasticam sine debita solennitate recipit rem ipsam venditam vnà cum fructibus, in hoc enim casu contra iuris regulas auditur allegans turpitudinem suam. Ita ille, qui citat Rotam Romanam part. 1. decif. 24. sed hoc accidit in casu nostro; ergo, &c.

Vnde ex supradictis laicus emptor dictorum bonorum ecclesiasticorum non voluit illa emere à solis illis quinque Patribus, sed à toto Capitulo illius domus, vt postea factum fuit, nemine discrepante.

An Regulares possint vti suis priuilegiis, etiam si contra illa habuerint contrarium usum?

RESOL. LXXXVIII.

Affirmatiue respondeo, & ita docet Portel. in addit. ad dub. Regul. ver. priuilegium, n. 4. vbi sic ait. Quia modus frequentior amittendi priuilegia inter Regulares, est non vltus, seu contrarius vltus, liber pro Religiosorum quiete hic transcribere verba, quibus Eugenius I V. concessit Congregationi S. Iustinae Benedicinarum,

E 3 vt

ut possint uti suis privilegiis, etiam si contra illa habuerint contrarium vsum; habetur concessio in Bullar. Rodriguez, fol. 194. col. 1. ubi Papa sic concedit. Ut si quandoque contigerit per aliquem, aut plures actus contraria huiusmodi, aut quaecumque alia privilegia, indulta, gratias, immunitates præfate Congregationi concessa, aut ipsorum aliquod à quocumque cuiuscumque conditionis, gradus, seu status existat ex negligentia, vel ignorantia præsentium, vel futurorum, quibus hæc conceduntur, aut alia quavis causa, propter quam aliter fuerit attentatum, vel pro tempore obierunt ignoranter, vel scienter, nullum tamen præiudicium decretis, privilegiis, Indultis, gratiis volumus generari, sed in suo vigore, ac robore permanere. Sic ibi Summ. Pontifex, & Portel ubi supra; quod est valde notandum pro Regularium consolatione.

Nota etiam quod Ioan. de la Cruz de statu Relig. lib. 2. cap. 3. dub. 2. conclus. 2. refert quamdam Bullam, per quam concessum est Benedictinis, ne contra illos, nisi per centum annos, præscribantur privilegia per non vsum.

An sit revocatum privilegium Iulij II. concessum Minoribus, ut novitiatus interruptus possit continuari?

RESOL. LXXXIX.

Manuel Rodriguez in qq. Regul. tom. 3. q. 15. art. 8. refert multos viros doctos, tenet hoc privilegium per Concilium Trident. sess. 25. de regul. c. 25. non esse revocatum, in quo tantum definitur, quod annus debeat esse integer, non autem quod debeat esse continuus; ex quo infert posse hodie omnes Religiosos privilegiis Mendicantium fruentis, uti hoc privilegio.

Verum Villalobos in summ. tom. 2. tract. 35. diff. 35. n. 9. fentit dictum privilegium sublatum esse à Tridentino, ita declarante Sacra Cardinalium Congregatione, & in facti contingentia ita Romæ fuisse de ius testatur ex Nauarro, ac idem iudicat nullo pacto debere Prælatos aliter ad professionem admittere, nisi post annum probationis continuum expectatum. Et ita hanc sententiam tenet etiam Faustus in thes. Relig. lib. 5. q. 166. & Sanchez in summ. tom. 2. lib. 5. c. 4. n. 30.

An Prælati possint dare licentiam subdito manendi extra claustra ad subueniendum parentibus, non solum in extrema necessitate constitutis, sed etiam in graui?

RESOL. XC.

Ad hoc quæsitum affirmatiue respondet Laurentius Portel in dub. Reg. ver. parentum fratres, n. 2. ubi sic ait. Etiam si necessitas non sit extrema, sed solum grauis, potest Prælati dare licentiam, ut Religiosus cum habitu maneat extra claustra ad subueniendum patri, vel matri. Ita ille, qui citat Nauarro. lib. 3. cons. tit. de Regul. cons. 54.

Sed si Prælati negent licentiam subdito, ut extra claustra subueniat parentibus grauius tantum indigentibus, putat Portel non posse subditum de bonis sibi in vsum concessis parentibus subuenire; debet ergo ad illa donanda procurare licentiam, & Prælati rectè faciet illam concedens, intra terminos suæ regulæ.

An votum subditi de transeundo ad strictiorem Religionem possit Prælati Regularis dispensare?

RESOL. XCI.

Respondet affirmatiue Hieronymus Rodriguez in compen. qq. Regul. res. 123. n. 80. ubi sic ait. Prælati votum subditi de transeundo ad strictiorem Religionem potest dispensare, non verò irritare. quia id non est simpliciter votum Religionis, sed transitus ad alteram Religionem, qui quidem transitus ad strictiorem Religio-

nem, non cadit sub potestate Prælati ad irritandum votum de illo emissum. Sic Rodriguez, & sic ego in facti contingentia consului, & ita etiam hanc sententiam docet Villalobos in summ. tom. 2. tract. 35. diff. 13. num. 19. Suarez de Relig. tom. 3. lib. 4. c. 6. num. 15. Sanchez in summ. tom. 1. lib. 4. c. 33. n. 2. & alij.

An solus metus reuerentialis annullat professionem?

RESOL. XCII.

Pro vtraque parte adfunt rationes probabiles; mihi verò magis placet opinio affirmatiua, quam inter Neotericos tuetur Basiliius Pontius de matrim. lib. 4. c. 11. n. 15. & 16. & idem Farinacius apud Hieronymum Rodriguez in compen. qq. Regul. res. 101. n. 78. refert quamdam declarationem Cardinalium, qua per latam sententiam, Romæ declaratum est fuisse nullam professionem cuiusdam femine factam ob solum metum reuerentiale, quod etiam testatur Portel in dub. Regul. ver. Professio, n. 12. & Pontius ubi supra, notant hoc etiam esse decisum in Rota coram Domino Oradino: licet contrariam sententiam teneat Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 4. disp. 6. n. 18. Riccius in praxi tom. 1. res. 599. num. 4. & alij penes ipsos.

An possit puniri Regularis, qui expositus à suo Superiore ad excipiendas tantum confessiones virorum, exceptis tamen confessiones fœminarum vigore Iubilæi?

RESOL. XCIII.

Affirmatiue videtur respondendum per ea, quæ adducit Hieronymus Rodriguez in compen. qq. Regul. res. 32. num. 10. ubi sic ait. Religiosi per suos Superiores legitime præfati, & ab Episcopis approbati, licet sint apti, nullo tamen pacto exercere possunt hanc iurisdictionem contra Superiorum prohibitionem, etiam si eligantur virtute Iubilæi, aut Cruciatæ, & contra facientes possunt ab eis puniri, quia nunquam Papa intendit eximere Religiosos ab obedientia suorum Superiorum, nisi id exprimat. Ita Rodriguez, & magis in terminis Didacus Nugnus in ad. r. ad 3. part. D. Thom. q. 8. art. 5. dub. 9. ad arg. 10. ubi sic asserit. Qui simpliciter est expositus, ut audiat confessiones virorum, non tamen mulierum, si eligatur à mulieribus, virtute Bullæ Cruciatæ, valida erit confessio, ipse tamen Sacerdos peccabit contra obedientiam Superioris, si id faciat sine sufficienti necessitate.

Verum his non obstantibus, contraria sententia mihi magis placet; quia, ut docet Ledelina in summ. tom. 1. de sacram. Pœnit. c. 13. dub. 8. & Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 8. disp. 36. num. 16. probabilis est illa sententia, quæ dicit, Sacerdotem expositum tantum ad confessiones virorum, posse virtute Bullæ Cruciatæ, & Iubilæi excipere confessiones fœminarum, & ita tenet Petrus Fay in ad. r. ad 3. part. D. Thom. q. 8. art. 5. disp. 1. om. l. 5. ad argum. 4. Henriquez lib. 3. c. 6. num. 8. Fagundez ubi infra, & alij, quidquid asserant aliqui; sed qui operatur secundum opinionem probabilem, non potest puniri; ergo Regularis, excipiendo in tali casu confessiones fœminarum, non erit puniendus.

Minorem propositionem huius argumenti, in qua consistit vis nostræ sententiæ aperte docet Ioan. Sancius in selectis, disp. 45. n. 72. & magis appositè disp. 44. n. 27. Et ratio est clara, quia pœna supponit culpam, sed qui operatur secundum opinionem probabilem, non operatur culpabiliter; ergo non est dignus aliqua pœna.

Nec valet dicere, quod dicta opinio est probabilis in ordine ad validitatem confessionis, non autem excusat Sacerdotem, ita consentem, à pœna. Nam respondeo, quod si hoc esset verum, sequerentur duo absurda. Primum, quod quis puniretur sequendo opinionem proba-

probabilem; & per consequens sine culpa; secundum quod, propter timorem pœnæ, nullus Sacerdos uti vellet supradicta opinione, & sic indirectè tolleretur, & artaretur privilegium Summi Pontificis absolute, & sine ulla limitatione in fauorem animarum, & pro bono publico concessum.

Restat modò respondere ad argumentum contrariæ sententiæ. Dico igitur cum Fagundez de prac. Eccl. p. 2. lib. 7. c. 2. n. 45. quod prohibitio Episcopi, seu Generalis, interpretanda est rationabiliter, videlicet ut locum habeat, quantum ad iurisdictionem ab eodem Episcopo, seu Generali commissam, & delegatam, non verò quantum ad delegatam à Summo Pontifice per Bullam, seu Iubilæum. Vnde sequitur, Regularem expositum tantum ad confessiones virorum, si excipiat confessiones fœminarum, in nostro casu non peccare contra obedientiam Superioris, & sic cessat fundamentum contrarium.

An Regulares possint virtute Bullæ Cruciatæ eligere Confessarium extra Religionem?

RESOL. XCIV.

Cetera resolutionem huius quæstionis remitto me ad Cetera, quæ dixi in tract. de Bulla Cruciatæ, res. 14. tantum hic addam duos Authores, præter ibi citatos, qui absolute negatiuum sententiam docent, & hi sunt Hieronymus Rodriguez in compen. qq. Regul. res. 3. num. 14. & Ascanius Tamburinus de iure Abbat. tom. 2. disp. 6. q. 7. n. 2. qui tamen male asserit in q. 6. n. 11. Nouitios virtute Cruciatæ non posse eligere Confessarium extra Religionem; nam hoc interdictum est solis professis.

Nota etiam hic, quod Greg. XIII. anno Domini 1575. die 3. Maij, concessit, ac decreuit, ne personæ Societatis Iesu, absque expressa Superiorum eorumdem licentia, vti possint facultatibus in Iubilæis, aut Bullis Cruciatæ confessionalibus, aut aliis quibuscumque Apostolicis indultis, quomodocumque hætenus concessis, & in posterum concedendis; & declarauit præterea posse Superiorem, dum huiusmodi licentiam concedit, limitare eam ad vsum vnius, aut alterius facultatis, & prohibere vsum reliquorum, etiam in eadem Bulla, aut indulto, contentorum; & hæc omnia habentur in compen. eiusdem Societ. tit. gratiarum vsu, §. 2. quo quidem privilegio docet Tamburinus de iure Abbat. tom. 1. disp. 16. q. 9. n. 1. vti posse omnes Religiones per communicationem, vide etiam Bullam nouissimam Urbani VII.

An Abbates possint Clericis secularibus sibi subditis literas dimissorias concedere?

RESOL. XCV.

Negatiue respondent Tamburinus de iure Abbat. tom. 2. disp. 2. q. 26. n. 1. Miranda in manuali Prælat. tom. 1. q. 39. art. 5. & Azorius tom. 2. lib. 3. c. 49. q. 3. ex auctoritate Concilij Trident. sess. 23. c. 10. de reform.

His tamen non obstantibus, contrariam sententiam tenet doctus Villalobos in summ. tom. 1. r. 11. diff. 9. n. 4. ubi sic ait. [Aduertate que los Prælados que tienen iurisdiccion casi Episcopal, como es el de Merida, y otros semejantes, pueden dar à sus subditos, aunque sean seglares, dimissorias para ordenarse. La razon es, porque como à estos, ningun Obispo las puede dar, porque no son sus subditos, es fuerza dezir fe las han de dar sus Piores, como dan licentia para confesarse y aprouan los Confesores, y assi el Concilio Tridentino, no habla con estos, como su echa de ver de su tenor.] Ita ille, quem nouissimè sequitur adducens alias rationes Hieronymus Rodriguez in compen. qq. Regul. res. 1. n. 26. vide etiam Ledelinam in summ. tom. 1. de sacram. Pœnit. cap. 8. post. 2. concl.

Nota etiam, quod Tamburinus, & alij Doctores primæ sententiæ illam etiam limitant, nisi huiusmodi Prælati esset ordinarius priuatiue ad Episcopum, ac haberet ius

visitandi, & Synodum congregandi, contra quem non intrare dispositionem Concilij Tridentini defendit Gratianus in discept. foren. tom. 2. c. 112. quem refert Campanili in diuer. iur. can. rubr. 9. c. 8. n. 4. & Barbosa de offic. Episc. part. 2. allegat. 7. num. 8.

An Moniales teneantur extra Chorum recitare Horas canonicas?

RESOL. XCVI.

Libi affirmatiuum sententiam docui, & nunc iterum doceo cum Miranda tract. de Monial. quest. 9. art. 6. & nouissimè hanc sententiam tenet etiam Hieronymus & Rodriq. in compen. qq. Regul. res. 98. n. 5. ubi sic ait. Quidquid alij in oppositum sentiant, communior, & melior opinio, quæ & tenenda est, habet, omnes, & quacumque Moniales teneri priuatiue ad recitationem Horarum canonicarum, ratione status Regularis, seu ecclesiastici irrevocabilis, quem profitentur. Ita ille, qui videtur docere negatiuum sententiam esse probabilem; nam affirmatiuum, quam ipse tenet, vocat tantum communior, & meliorem. Sed an ita reuera sit, remitto alijs iudicandum; & vide quæ de hac materia dixi in tract. de Horis canonicis.

An Abbatiſſa licitè possit pacisci de certa summa pecuniæ, donec Monasterio dos Monialis solvatur, etiamsi Monasterium sit opulentum?

RESOL. XCVII.

Quoad Monasteria opulenta negatiue respondet Emanuel Rodriguez in qq. Regul. tom. 2. q. 48. art. 7. scrupulosè quidem, vnde postea se retractauit in addit. ad summ. tom. 3. c. 144. n. 8. & hanc sententiam docet etiam Miranda tract. de Monial. q. 8. art. 10. concl. 1. quem nouissimè sequitur Hieronymus Rodriguez in compen. qq. Regul. res. 98. n. 20. ubi sic ait: Ratione damni emergentis licitè potest pacisci de certa quantitate pecuniæ, donec Monasterio dos solvatur, absque labe vsuræ, quemadmodum pro dote vxoris non esse computandos fructus possessionis pro illa pignori obligatæ in fortem principalem, definitur in cap. salubriter, de vsuris, & cum dos detur ad alimoniam Monialis, militat eadem ratio etiam in Monasterijs opulentis.

An Religiosus, qui ex licentia Superioris liberè de aliquibus pecuniis potest dispensare, si illas insumat in ludis illicitis, vel cum meretricibus, peccet contra votum paupertatis, & accipientes teneantur ad restitutionem.

RESOL. XCVIII.

Affirmatiua sententia est communior & probabilior, sed negatiua est etiam probabilis, quam tuentur Doctores, quos citat, & sequitur Ioannes Salas tract. de ludo, dub. 21. n. 4. ubi sic ait. Religiosos, quibus per Superiorem licet de realiqua liberè disponere, etiam si in ludis illicitis, vel rebus turpibus eam expendant, valide expendere, nec recipientes teneri ad restitutionem. Ita ille. Vbi multas pro hac firmanda sententia rationes adducit; licet contra illam nouissimè insurgat amicissimus Sanctarellus tract. de Apost. cap. 6. dub. 2. num. 12.

Sed si aliquis vellet stare in prima opinione, queritur an dictam pecuniam possit quis restituere eidem Religioso, vel teneatur restituere Monasterio; & ad hoc dubium ita respondet Villalobos in summ. tom. 2. tract. 28. diff. 5. n. 11. [Lo que vno gana al hijo que está en poder de su padre, ò al Religioso, ò à otro, que no podia iugar, basta que lo restituya à ellos, aunque no sean verdaderos señores dello. La razon es, porque no está obligado de iustitia à poner la cosa ganada en mejor estado del que

tenia; aunque alguna vez seria pecado contra caridad, y es quando haziendo esta restitucion a ellos, toman ocasion para iugar otra vez.] Hæc ille, qui citat Rodriquez, & Rebelleum.

An Monialis vidua possit eligi in Abbatissam?

RESOL. XCIX.

Affirmatiuam sententiam mordicus defendit Laurentius Portel in dubiis Regularium, ver. Abbatissa, n. 16. & Hieron. Rodriquez in compen. 99. Regul. resol. 2. n. 26. Ratio est, quia lex etiam Papalis tolli potest per contrarium vsum, & ad hoc aliqui dicunt sufficere decennium, aliqui dicunt sufficere aliquando, attentis circumstantiis, tempus breuius quam decennium; qui verò tempus amplius extendunt, dicunt per 40. annos sufficientissimè legem tolli per contrarium vsum; sed datò, & non concessio, quòd aliqua lex canonica prohibuit viduam fieri Abbatissam, iam est abrogata per contrarium vsum, ergo, &c. Minorem propositionem huius argumenti fuscè probat Portel vbi supra, ideo Suarez tom. 4. de Religione, lib. 2. cap. 6. num. 16. asserit probabilem esse hanc opinionem, maximè si consuetudo id approbet; cui standum esse ait. Vide etiam Sanchez in summ. tom. 2. lib. 5. cap. 5. num. 22. vbi probat ad Abbatissæ munus non desiderari virginitatem.

Non desinam tamen hinc adnotare, quòd Miranda negatiuam sententiam docet in manuali Pralat. tom. 1. q. 7. art. 6. cui ego addo Homobonum de stat. Relig. p. 5. c. 24. Iulium Laotium in variis elucubrationibus tit. 4. c. 23. n. 10. & Lucam Castellinum tr. de elect. cap. 17. n. 5. 14. & 17. vbi testatur sic declarasse sacram Cardinalium Congregationem die 15. Iulij 1616. sub his verbis. Si vidua monasticum habitum assumat, ad Abbatissæ, aut Priorissæ munus obeundum, absque Sedis Apostolicæ dispensatione eligi non potest. Vide etiam Barbosam de potest. Episc. part. 3. alleg. 100. n. 14. qui contra Sanch. tenet, quascumque, quæ virgines non sunt, excludi ab Abbatissæ, seu Priorissæ officio.

Notandum est tamen hinc obiter, quod ex Decreto Pauli V. publicato à sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium sub die 22. Decembr. 1617. ac intimato Procuratoribus generalibus Ordinum, non possunt Moniales quacumque occasione transferri de Monasterio ad Monasterium sine speciali licentia Sedis Apostolicæ, toties, quoties obtinenda, neque ratione Prioratus, vel alterius officij, quibuscumque in contrarium non obstantibus, vt notat Castellanus vbi supra de elect. c. 17. n. 5.

An Decretum Concilij Tridentini sess. 25. cap. 16. de Regular. prohibens recipi aliquid ultra vestitum, & vestitum Nouitiæ, comprehendat mutuum, aut commodatum?

RESOL. C.

Negatiuam sententiam docet Rodriq. in 99. Regul. tom. 2. q. 48. art. 5. & Miranda in manuali Pralat. tom. 2. q. 8. art. 9. vbi sic ait. In casu, quo Monasterium egeat, sufficienti præstita occasione, non videtur omnino illicitum Nouitiæ alicuius dotem mutuam recipere, aut parentes, & curatores ipsius eandem Monasterio accommodare. Nam mens, & intentio Concilij fuit, vt non propter præstatam dotis traditionem, mutationem, seu accommodationem, aliqua Nouitia inuita & coacta profiteri adstringatur; sed hæc omnino iam cessant in casu proposito præstita; & exhibitæ cautione; ergo id facere non erit contra mentem, & intentionem Concilij. Ita Miranda qui respondet etiam ad illa verba Concilij, quocumque prætextu, &c.

Sed his non obstantibus, contrariam opinionem mordicus tenet Suarez de Relig. tom. 3. tract. 7. lib. 5. c. 9. n. 16.

Rodriq. se retractans in summ. tom. 3. c. 144. n. 6. & Villalobos in summ. tom. 2. tract. 35. diff. 19. n. 4. qui n. 5. plus addit, nempe [que mirado el Decreto del Concilio no pueden lleuar las Monjas propinas, cera, y otras cosas, que suelen lleuar el dia del habito, de los bienes de la noticia, ni fe les pueden dar por las palabras que dize:] Quotumque prætextu aliquid ex bonis eiusdem minimè tribuatur, [que son palabras que incluyen todo esto. Mas ya el dia de oy tienen costumbre legitimamente prescrita en muchos Monasterios de lleuar propinas de entrada, y cera, y donde la huuiere podranlo hazer, porque la costumbre tiene fuerza de ley. Mas con todo esto verdaderamente es contra el Concilio, y era muy justo, que los Superiores lo remediaran, y que las Religiosas nos recebiran cosa alguna en la entrada.] Hæc Villalobos.

Notandum est etiam hinc obiter, cum Isidoro Moscouio de maiestate militantis Ecclesiæ, lib. 1. part. 4. c. 4. sacram Cardinalium Congregationem declarasse, quòd si puella Monasterium ingressa animo monachandi, sed paupertate oppressa dotem promissam soluere non poterit, non esse compellendam, eo quia dotem in conditionem necessariam ponere non debemus propter simoniam. Sed quia de hac declaratione non constat authenticè, hæc opinio mihi non placet; nam non committitur simonia in conventionibus, & pactioibus super dotibus recipiendarum in Monasteriis inter Moniales, dummodo sit pro congruenti, seu sufficienti sustentatione earum, non obstantibus a quoniam, de simonia, & Extraneis. eodem tit. que omnia probat, & docet Hieronymus Rodriquez in compen. 99. Regul. resol. 54. n. 1. & 2. Suarez de Relig. tom. 1. lib. 4. c. 17. num. 16. & seg. Miranda in manuali Pralat. tr. de Monialibus, q. 8. art. 6. & 7. cum alijs; etiam si Monasteria sint opulenta. Nam opulenta Monasterij non facit, vt quod in paupere non est simonia, in diuite Conuentu simonia censetur, nisi pecunia extra vicium pro alijs causis recipiatur, quia puella recipienda est vilis conditionis, aut infamia, vel deformitate notata, vel ad magnitudinem, & magnificentiam clariorem Monasterij auctius, & superabundans pretium dotis pro ingressu exigatur.

Hinc inferitur, quòd Monasterium excessiuam dotem pro ingressu Nouitiæ recipiens, excessum ultra sufficientem sustentationem, tenetur restituere, nisi talis excessus liberaliter, absque alio expresso, aut tacito pacto illi concedatur. Vide Mirandam & Rodriq. vbi supra.

An Monialis illegitima possit esse absque dispensatione Abbatissa?

RESOL. CI.

Negatiuam sententiam tenet Castellinus de elect. c. 17. n. 5. Barboza de potest. Episc. p. 3. allegat. 100. num. 13. Sanctarellus in variis resol. q. 40. n. 7. Suarez in 3. p. tom. 5. disp. 50. sect. 5. n. 15. Homobon. de stat. p. 1. c. 24. Naldus in summ. ver. Abbatissa, n. 2. Sanch. in summ. tom. 2. lib. 5. cap. 5. n. 19. & alij penes ipsum ex auctoritate cap. indemnitate, §. sane, ver. verum si que, de elect. in 6.

Verum non desunt contrariam sententiam docentes; & hi sunt Portel in dub. Regul. ver. Abbatissa, n. 6. Miranda tract. de Monialibus, q. 6. art. 3. & Hieronymus Rodriquez in compen. 99. Regul. resol. 2. n. 21. Ratio est, quia in c. 1. de filiis Presbit. ne vllum verbum inuenitur de fœminis, sed tantum de viris, & fœminæ in odiosis non includuntur sub nomine masculorum, ex regula c. generali, de elect. in 6. Et ad c. indemnitate, pro negatiua sententia adductam respondet Rodriq. vbi supra, quibus omnibus adde id, quod notat Iulius Laurius in variis elucubr. tit. 4. cap. 24. num. 38. nempe sacram Cardinalium Congregationem declarasse, quòd ex illegitimo thoro nata constitit. Sixti V. contra Regulares illegitimos, non comprehenduntur; quominus ad officium, vel dignitatem Abbatissæ, seu Priorissæ eligi possint.

Nota tamen, quòd etiam stando in prima sententia, possunt

possunt Prælati dictarum Monialium in dicta illegitimitate dispensare, vt docet Portel vbi supra; qui citat Emanuelem Rodriquez.

An Generales Religionum possint dispensare cum subditis illegitimis ad dignitates, & officia Ordinibus extra Capitulum generale?

RESOL. CII.

Negatiuè respondet Hieronymus Rodriquez in compen. 99. Regul. resol. 42. n. 40. & alij, ex quadam Bulla Greg. XIV. in qua præcipitur, vt legitimatio, seu dispensatio Religiosorum, quoad dignitates & Prælatias, fiat à generali, vel Prouinciali cum Capitulo generali, vel Prouinciali, sed extra Capitulum non possit fieri.

Sed his non obstantibus, ex alio priuilegio Gregor. XIV. concessio Clericis Regularibus ministrantibus infirmis in tom. 2. Bull. in Greg. XIV. const. 17. apparet posse Generales Ordinum, & de eius licentia Priores locales, atque Prouinciales cum illegitimis dispensare ad dignitates, & officia Ordinibus abque Capitulo generali, vel Prouinciali. Et ita hanc sententiam tenet Sigismundus à Bononia in de elect. part. 2. c. 4. dub. 76. n. 6. Aicanus Tamburinus de iure Abbat. tom. 1. disp. 5. q. 14. n. 10. Laurentius de Peirinis in priuil. Minim. tom. 1. const. 2. Iulij 11. §. 29. n. 96. Imò Laurentius Portel in dubiis Reg. ver. illegitimus n. 10. putat hoc esse verum, etiam in terminis prioris Bullæ Greg. XIV. quam asserit pro sua opinione Rodriquez.

Nota tamen hic obiter, quòd legitimatio à Rege, vel Magistratu seculari, si intret Religionem, non censetur legitimatus ad officia ordinis, quia Rex non potest tollere impedimenta canonica. Ita Portel n. 5. qui etiam n. 6. cum Miranda in man. Pralat. tom. 2. q. 2. art. 5. & Emanuelem Rodriq. in 99. Regul. tom. 1. q. 13. art. 10. notat, quod Sacerdos illegitimus dispensatus in seculo, & habens ibi beneficium curatum, si religionem intret, non est dispensatus ad officia, & dignitates Ordinis.

An Regulares accedentes ad Monasteria Monialium absque Episcopi licentia, incidant in excommunicationem, quam Episcopus proposuit contra tales?

RESOL. CIII.

Negatiuè respondeo quia ferè omnes Religiones habent priuilegium, vt non possint excommunicari ab Episcopis, & ideo hanc sententiam docent Rodriq. tom. 1. q. 45. art. 2. & alij cum P. Suarez de Relig. tom. 4. tr. 1. lib. 1. c. 10. num. 27. vbi asserit sic declarasse sac. Cardinalium Congregationem, sub die 9. Aprilis 1587. in hæc verba: Regulares accedentes ad Monasteria Monialium sine licentia Episcopi, incidunt in pœnam excommunicationis, quam Episcopus suo edicto proposuit, nisi Regulares illi habebant ex priuilegio, quòd non possint excommunicari; & tunc deberent puniri à suis Superioribus alia pœna. Ita sacra Congregatio. Imò, secluso scandalo, in tali casu Regulares non peccare mortaliter docet nouissimè Merolla in disp. Theol. tom. 1. disp. 1. c. 2. diff. 7. n. 614.

An Regulares accedentes ad Monasteria Monialium contra formam decreti Sacra Congregationis editi Nonis Maij 1590. ultra pœnas appostas, peccent etiam mortaliter?

RESOL. CIV.

Respondeo affirmatiuè, vt dixi in tr. de legibus, & ita declarauit ipsamet Congregatio die 1. Iulij anno 1606. Notat tamen ex Coriolano Laurentius de Peirinis in priuileg. Minimor. tom. 2. const. 6. Pij V. §. 10. n. 36. quòd non incurritur peccatum, neque pœna prædicta propter aliqua verba causa vrbaniatis dicta, quia paruitas materiæ excusat in quacumque materia à mortali, & in hoc

boni viri iudicio standum erit. Nec etiam incurritur, si quis Religiosus declaret aliquem casum conscientie Moniali alicui, cum talis locutio speciem habeat sermonis, & exhortationis. Neque etiam incurrit ille, qui per interpositam personam loquitur cum Moniali: cum odia sint restringenda. Et hæc omnia docet Peirinus vbi supra.

An iuste poterit concedi Moniali licentia exeundi claustrum, causa medendi morbo ita periculoso, vt eius salus desperaretur, ea non egressa?

RESOL. CV.

Resolutio huius casus pendet ex illa quaestione, quam alibi proposuimus, nempe an casus exceptuati in Bulla Pij V. extendantur ad casus similes. Multi negant, vt notat Scortia in Bull. Pontif. epitome 94. theorem. 228. & multi affirmant, cum quibus ego sentio, & ideo assero, quòd iuste concedi poterit Moniali infirmæ licentia, vt à Monasterio exeat causa medendi morbo periculoso, ita vt eius salus desperetur, ea non egressa; tum quia credendum non est, Summos Pontifices cum tanto dispendio voluisse Moniales ad clausuram obligare, tum quia leges ecclesiasticæ non obligant cum tanto periculo; tum quia quod pro charitate inuentum est, contra illam retorqueri non debet, & tandem quia defensio naturalis nemini tollenda est. Et ita hanc sententiam tenet Peirinus in Priuileg. Minimor. tom. 2. const. 6. Pij V. §. 4. n. 24. & Suarez de Relig. tom. 4. tract. 1. lib. 1. c. 9. n. 9. pro cuius firmitate inuenies pulchram allegationem Io. Mariæ Nouarij apud Riccium in praxi tom. 4. resol. 193. n. 3.

Ad quas processiones possit Episcopus compellere Regulares?

RESOL. CVI.

Ad hoc dubium ita respondet sacra Cardinalium Congregatio apud Laurentium de Peirinis in priuil. Minim. tom. 2. const. 7. Pij V. §. 29. n. 25. Ordinarius potest præcipere Regularibus, vt eant ad processiones publicas, vt puta in festo Corporis Christi, in Litanis, & Iubilæis publicis faciendis in plebibus, in quibus ipsi habent Monasteria, dummodo processiones sint eius generis, quòd in Bulla S. D. N. Pij V. Mendicantium concessa, quæ incipit, *Esti Mendicant.* publicata 17. Kal. Iunij anno 1567. comprehendatur; & dummodo Regulares non sint ex illis Conuentibus, Collegia nuncupatis, quæ in eadem Bulla excipiuntur. Ita sacra Congregatio. Notat tamen Peirinus vbi supra, Quaranta, & ex sacra etiam Congregatio, quòd per publicas processiones intelliguntur etiam hæc, quæ pro bono publico de nouo indictæ sunt.

An Bulla Pij V. que incipit, Esti Mendicantium Ordines, sub 17. Kal. Iunij 1567. fuerit reuocata per aliam Bullam Gregor. XIII. qua incipit, Intacta, &c.

RESOL. CVII.

Hic casus multum interest Regularibus, quia Pius V. concedit in dicta Bulla amplissima priuilegia, & ideo dictam constitutionem Gregor. III. non fuisse promulgatam, nec in praxi receptam, testatur Peirinus in priuil. Minim. tom. 2. const. 7. Pij V. §. 1. n. 2. Henric. lib. 7. de Indul. c. 24. n. 8. Thomas à Iesu de procur. omn. gent. saluan. lib. 12. c. 8. Hieronymus Llamas in method. par. 1. c. 7. §. 6. Nauarrus in manual. cap. 27. in fine, vbi testatur, quòd licet Gregor. XIII. voluerit dictam Bullam promulgari, tamen postea non publicauit. Attamen Barboza de potest. Episcop. part. 3. allegat. 76. num. 29. & alij tradunt prædictam Bullam Pij V. fuisse reuocatam, & ad terminos iuris, & Concilij Tridentini redactam.

An Regulares in Missis festorum, qua Episcopus precepit seruari in sua diocesi, debeant permutare ritum suarum Religionum?

RESOL. CVIII.

AD hanc questionem responsum fuit à sacra Cardinalium Congregatione, cuius verba apud Laurentium de Peirinis in priuil. *Minim. tom. 1. constit. 27. Leonis X. n. 11. ver. Dies etiam festi, se. 2. 3. de Reg. ita esse intelligendam, vt Regularium ritus illis festis semper permaneat, quoad Missas celebrandas, & cetera diuina Officia tam publicè, quàm priuatim ab ipsis Regularibus in eorum Ecclesiis persoluenda, nec circa hæc ab Episcopis quomodo quidquam in contrarium eisdem Regularibus præcipi posse, quòd si de facto præceperint, Regulares nequaquam ipsis Episcopis obedire teneri. Verùm quoad conciones, & lectiones, quas iidem Regulares ad populum habuerint, debere se conformare Euangelii, & Epistolis, quibus Clerus secularis vitur illis diebus festiuis. Ita sacra Congregatio.*

An Episcopi possint in Ecclesiis Regularium ipsis inuitis prædicare?

RESOL. CIX.

ALiqui dubitant, quia actus videtur honoris. Sed Peirin. in priuil. *Minim. tom. 1. constit. 26. Leonis X. §. 24. n. 47.* tenet quòd non, per doctrinam Cardinalis in Clem. *Archiepiscopo, §. si tamen, n. 2. & 3.* quia exemptis, & priuilegiatis non prædicatur in suo priuilegio, nisi quatenus exprimitur.

Nota tamen, quòd in Ecclesiis Regul. possunt Episcopi diuina Officia priuatim, & publicè audire, & ea etiam in Pontificalibus ibidem celebrare, & solenniter populo ibidem benedicere, per illa verba, Sit nomē Domini benedictum, &c. & ibidem facere coram se celebrari, sed sine Pontificalibus: non possunt tamen propter hoc in dictis Regularium Ecclesiis ea, quæ iurisdictionem dicunt, exercere, vt chrisinare, ordinare, confirmare, degradare, &c. possunt tamen in dictis Ecclesiis Baldachino vtī, & contradicentes Fratres ad id possunt pœnis, & censuris Ecclesiasticis cogi per decretum sacre Congregationis datum Romæ die 10. Iunij 1603. Et hæc omnia inuenies apud Peirinum *vbi supra n. 45.*

An casus reservatio Superioris Monasterij comprehendat Nouitios?

RESOL. CX.

Affirmatiuè respondet Layman in *Theol. mor. lib. 4. tract. 5. c. 6. n. 4.* Corduba in *qq. 1. q. 3.* & nouissimè Bartholom. de Vechis in *praxi nouit. disp. dub. 26. n. 2.*

Contrariam tamen sententiam tenent communiter Doctores, vt Petrus Fay in *addit. ad 3. part. D. Thom. q. 8. art. 5. disp. 6.* Villalobos in *summ. tom. 1. tr. 9. dif. 56. num. 6.* Miranda in *manual. Prælat. tom. 2. q. 34. a. 16.* Portel in *dub. Reg. ver. Nouitij absolutio, n. 36.* Coriolan. de *cas. reser. p. 1. scilicet. 3. art. 18.* Rodriguez *tom. 1. quæst. 21. art. 11.* Ledesma in *sum. tom. 1. de sacram. Pœnit. cap. 13. dub. 14.* Azorius *tom. 1. lib. 12. cap. 2. quæst. 10.* Vega in *summ. tom. 2. cap. 50. cas. 5.* Bellochius in *praxi Theol. mor. part. 1. quæst. 2. n. 109.* Vgolinius de *potest. Episc. part. 2. cap. 35. num. 7.* Naldus in *summ. ver. Nouitius, num. 7.* Emanuel Sà *ver. casus, n. 8.* Graffius in *appen. ad dec. lib. 1. c. 7. n. 69.* Homobonus de *cas. reser. par. 1. c. 32. Io. de la Cruz de statu Relig. lib. 1. cap. 6. dub. 10.* & alij, quia Nouitij ad Religionis onera non tenentur.

His tamen non obstantibus non reticeam hic adnotare id, quod aduertit Laurentius Peirinus in priuil. *Minim. tom. 2. constit. X. Urbani VIII. §. 61. n. 9.* nempe posse Superio-

res Regulares reservare sibi casus, non solum quoad Professus, sed etiam quoad Nouitios, & hoc per viucis oraculum Pauli V. die 7. Augusti 1609. pro Congregatione S. Mariæ Fulien. de quo testatus est Cardinalis Bandinus, vt apparet in *compen. priuileg. dicta Congregationis, tit. casuum reservatio. §. 4.* & hoc est valde notandum quia nouum, & illud non inuenies apud Doctores, sed Urbanus VIII. nouissimè in Bulla edita tollit omnia viucis oracula.

An Regulares prædicantes in aliena Ecclesia sine licentia Episcopi possint ab eo puniri?

RESOL. CXI.

Responder negatiuè Tamburinus de *iure Abbat. tom. 2. disp. 11. q. 4. n. 3.* Campanili in *diner. iur. can. rubr. 12. c. 13. n. 10.* Hieronymus Rodriguez in *compen. qq. Regul. ver. Prædicatores, n. 1.* & alij ex Declaratione sacra Cardinalium sub his verbis. Congregatio Concilij censuit Regulares, qui absque licentia Episcopi prædicauerint in Ecclesiis, quæ suorum Ordinum non sunt, tamen de decreto eiusdem Concilij *c. 2. §. 5.* contradixerint, non posse tamè puniri ab Episcopo, sed tantum à suis Superioribus.

At his non obstantibus Laurentius de Peirinis in priuil. *Minim. tom. 1. constit. 2. Sixti IV. §. 11. n. 21.* & Barbosa de *potest. Episc. part. 3. alleg. 76. n. 24.* contrarium docent ex Bulla Greg. X V. quæ incipit, *Inscrutabile,* data Nonis Febr. 1622. vnde aduertant Regulares, quid faciunt.

Notat etiam Rodriguez, & Barbosa *vbi supra*, Parochum, seu Curatum posse dare licentiam viro docto, & noto, etiam Regulari, vt bis, vel ter concionetur in sua Ecclesia sine Episcopi approbatione. Imò, & Concionatores Regulares semel approbati in vno Episcopatu, itinerantes possunt prædicare vbi voluerint, non contradicente Parocho, & non obstante proprio Episcopo loci, ex concessione Greg. XII. facta Societati Iesv, qua per communicationem frui possunt alij communicantes in priuilegiis. Vide Villalobos in *sum. tom. 2. tract. 3. §. 5. diffic. 5. n. 2.* Ioan. de la Cruz de *statu Relig. lib. 1. c. 6. dub. 2. concl. 3.* Portel *vbi supra, n. 16.* Barbosa *vbi infra, n. 26. & 27.* Miranda *art. 4. concl. 1.* & alios.

Non desinam tamen hic adnotare, id quod habet Miranda in *manual. Prælat. tom. 1. q. 50. art. 2.* Barbosa de *potest. Episc. part. 1. alleg. 76. n. 23.* & Rodriguez *vbi supra, n. 2.* nempe probabile esse, quòd Prædicatores Regulares, etiam iuxta Conc. Trident. non debent ab Episcopis examinari, quia in Superiori eiusdem decreto tantum requiritur ipsorum licentia ad prædicandum extra suas Ecclesias, & nullum sit verbum de examine, vt patebit legenti textum Concilij; sed contrarium obseruatur in praxi à DD. Episcopis.

An pro Episcopis in dispensatione interstitiorum Regularibus sufficiat sola attestatio Superiorum, & an Regulares possint ordinari, non seruatis temporum interstitiis?

RESOL. CXII.

Affirmatiuè respondeo, & sic declarauit sacra Cardinalium Congregatio sub his verbis. Non posse dispensare super interstitiis Regularium ordinandorum, sed id pertinere ad Episcopum ordinantem, qui tamen quoad causam dispensationis iudicium suum formare debet ex attestacione superiorum Regularium, & hanc declarationem Cardinalium inuenies apud Peirinum in priuil. *Minim. tom. 1. constit. 2. Sixti IV. §. 11. n. 35.*

Non desinam tamen hic adnotare, quòd Villalobos in *summ. tom. 1. tract. 1. diffic. 12. n. 8.* refert quoddam priuilegium concessum Societati Iesv, cuius etiam meminit Emanuel Rodriguez in *qq. Regul. tom. 2. quæst. 13. art. 5.* nempe, vt possint Religiosi promoueri ad sacros Ordines, etiam Presbyteratus, absque vlla functione in ipsis Ordinibus,

Ordinibus, aut obseruatione interstitiorum. Quo priuilegio frui possunt alie Religiones communicantes, non obstante prohibitione excommunicationis huius gratiæ expressè facta à Gregor. XIII. in dicta constit. vt probat Emanuel Rodriguez *art. 6. circa finem*, quem sequitur nouissimè Hieronymus Rodriguez in *compen. qq. Regul. resol. 106. n. 20.* & licet Villalobos *vbi supra*, sentiat debere in hoc Religiosos se conformare consuetudini, propter constitutiones Pontificum contra malè promotos, quod tutius, & consultius videtur, licitum tamen, & tutum erit, ait Hieronymus Rodriguez *vbi supra*, vt dicto priuilegio, quod non est reuocatum, sed potius confirmatum, vt latè probat Emanuel Rodriguez *loco citato.*

Adde quòd Laurentius Portel in *dub. Reg. ver. Ordines sacri, num. 4.* testatur vidisse in Compendio Religionis Patrum Congregationis S. Ioannis Euangelistæ in Portugallia priuilegium Clem. VIII. concessum dictis Patribus die 23. Nouembris anno 1596. vt possint ordinari extra tempora, & per quemcumque Episcopum tribus Dominicis, vel festis continuis, vel interpolatis, non seruatis interstitiis à Concilio Tridentino designatis, quæ, ait Portel *loco citato*, est amplissima, & magna concessio pro hac materia, & ideo illam mente teneant Regulares, & Domini Episcopi.

An Regularis, qui scit professionem suam esse irritam, & ordinatur, peccet mortaliter, & sit suspensus?

RESOL. CXIII.

Hic casus olim accidit, & de illo interrogatus fui, & tunc affirmatiuè respondi, & adduxi Laurentium Portel in *dub. Regul. ver. Ordine sacro, n. 8.* vbi sic ait. Qui fecit professionem irritam, & hoc si notum est, peccat mortaliter, si permittit se ordinari Ordine sacro; ordinatur enim tunc sine titulo patrimonij; quod est contra ius commune, & præterea manet suspensus. Ita ille, qui citat Emanuelem Rodriq. in *addit. ad sum. tom. 4. cap. 65. n. 10.* & Sayrum de *conf. lib. 4. c. 13. n. 14.* quos nouissimè citat etiam, & sequitur Hieronymus Rodriguez in *compen. qq. Regul. resol. 106. num. 25.*

An bona Religiosi transeuntis ad aliam Religionem pertineant ad primum, vel ad posterius Monasterium?

RESOL. CXIV.

Pertinere ad posterius Monasterium saltem quoad vsum fructum, docet Emanuel Rodriq. in *addit. ad sum. tom. 4. c. 53. n. 2.* & alij, sed Thomas Sanchez in *sum. tom. 2. lib. 7. cap. 32. n. 8.* & alij penes ipsum, asserunt vniuersa bona priori Monasterio acquisita ratione Religiosi remanere omnino apud illud, quando Religiosus transit ad aliud Monasterium, vel ad Episcopatum, & hanc sententiam probat ex multis rationibus. Vide etiam Faustum in *thes. Relig. lib. 5. q. 386. num. 3.*

Ego verò puto ad summum in tali casu prius Monasterium teneri ad tribuendum Religioso transato sufficientia alimenta in Monasterio posteriori, & ita docet Suarez de *Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 3. c. 14.* & Hieronymus Rodriguez in *compen. qq. Regul. resol. 123. n. 82.* maximè quando Monasterium est inops, vt vult Menochius *vol. 2. conf. 293. num. 22.*

Nota tamen, quod rectè notat Villalobos in *summ. tom. 1. tract. 35. diffic. 14. num. 3.* ius succedendi Religioso competens, cum sit personale, transire cum eo ad Monasterium, ad quod transfertur, si est capax succedendi, vnde infert *num. 4.* legatum relictum sub conditione, quæ impleta est tempore secundæ professionis, ad secundum Monasterium pertinere.

Aliqui casus, in quibus Religiosi dimittentes habitum sua Religionis, non incidunt in censuras cap. vt periculosa, ne Clerici, vel Monachi, in 6.

RESOL. CXV.

Non est Apostata, nec incurrit in dictam excommunicationem Religiosus, qui habitum non deserit in cubiculo suo, vel in loco alio secreto; vt melius studeat, quiescat, dormiat, &c. nec etiam, qui ex lenitate quadam habitum dimittit, vt melius currat, saltet, ludat, &c. Imò ego puto, neque Religiosum incurere in dictam excommunicationem si habitum dimittat, vt eat ad lupanar ad fornicandum, vel vt secretò furetur, statim habitum iterum sumpturus, etsi habitum alium ad sic se occultandum eo breui spatio assumat. Et hæc omnia docent, & probant Doctores, quos citat, & sequitur Sanch. in *sum. tom. 2. lib. 6. c. 8. n. 57.* quibus ego addo Antonium Sanctarellum *tract. 2. de Apostas. cap. 1. n. 1. 6. & 7.* quidquid asserat Portel in *dub. Regul. ver. Habitus, num. 4.* Hieronymus Rodriguez in *compen. qq. Regul. resol. 71. n. 6.* Suarez in *3. part. tom. 5. disp. 23. sect. 4. num. 51.* Bannez in *2. 2. q. 12. art. 2. dub. 2. concl. 2.* & alij asserentes Religiosum ob turpem causam deponentem habitum in excommunicationem incurere.

Non desinam tamen hic adnotare pulchrum casum, qui sæpius potest occurrere, ponit Laurentius Portel in *addit. ad dub. Reg. ver. Habitus n. 3.* vbi sic ait. Religiosus iniuste grauatus notabiliter à Prælato, & maius adhuc timens grauamen, nec habens aliud remedium, fugit ad Prælatum superiorem longè distantem, ita vt in ista fuga nullo modo peccet, nec venialiter, vt suppono (quod fieri posse multi dicunt) in hac tamen fuga, & longo itinere, certò moraliter scit, se fore detegendum, & comprehendendum ab inferiori iniuste grauante, si portet habitum Religionis propter custodes in viis adhibitos. In quo casu puto posse prædictum cum supradictis circumstantiis habitum dimittere, donec tunc accedat ad Prælatum, ad quem appellat; quia portare habitum Ordinis est præceptum humanum, at præceptum humanum non obligat cum tanto periculo famæ, carceris, & iniusti grauaminis sperati certò moraliter; ergo, &c. Ita Portel *vbi supra*, & ego.

An Religiosus eiectus ab Ordine, si emendatus perat ingredi, teneantur illum Superiores iterum in Religionem recipere?

RESOL. CXVI.

Affirmatiuè respondet Molina de *inst. tom. 1. disp. 146. ver. quid ad votum.* Corduba in *regula D. Francisci c. 2. q. 71. punct. 2.* Lessius *lib. 2. c. 41. dub. 15. n. 112.* & alij.

Mihi verò magis placet sententia negatiua, quam ex D. Bonauentura tuetur Antonius Sanctarellus *tr. de Apostas. c. 5. dub. 2. n. 18.* cui ego addo Sanchez in *sum. tom. 2. lib. 6. c. 9. n. 32.* qui citat Azorium, & Rodriguez. Ratio est, quia ex iusta sententia Religiosus eiectus condemnatus est, vt extra Religionem viuat; ergo Religio non potest cogi ad eum recipiendum. Nec valet dicere cum Lessio *vbi supra*, quòd si Religio habet ius reuocandi Religiosum eiectum; ergo etiam iste debet habere ius compellendi Religionem ad eum emendatum recipiendum; nam respondo quòd est dispar ratio. Nam cum Religio sit innocens, mirum non est si potiori iure gaudeat, quam Religiosus, qui suis delictis Religionem læsit.

Notandum est etiam hic contra Federicum de Senjs *conf. 38.* & alios quos citat, & optimè reprobatur Sanchez *loco citato, n. 34.* Religiosum eiectum, quando admissio in suam pristinam Religionem post debitam correctionem desperatur, non teneri ad aliam Religionem transire. Adde etiam, quòd aliqui, vt supra visum est, probabiliter asserunt, Religiosum eiectum non teneri redire ad ipsammet Religionem, de qua eiectus fuit.

Item contra Hieronymum Rodriquez in compen. 99. Regul. resol. 57. n. 6. & Emman. Rodriquez in qq. Reg. tom. 1. q. 30. art. 19. puto eieetos a Religione non teneri ad precepta, & ieiunia in regula Religionis de qua eieecti sunt, sub precepto contenta, & ita tenet. Ioan. Francisc. Suarez in encubrid. cas. conf. lib. 3. §. de voto obedientia, & Sanchez num. 53.

Et tandem nota posse dictos eieetos ad Ordines promoueri, vnde cum illis debent dispensare Prælati ante expulsionem per priuilegia Ordinis, vel Episcopus, si in illas irregularitates dispensare possunt. Vide Hieronym. Rodriquez ubi supra.

An Prælati Regulares possint amoueri a suis Prælaturis ad libitum suorum Superiorum sine causa?

RESOL. CXVII.

Affirmatiue respondeo, nisi Prælatura sit electiua. Dico igitur Superiores Religionum posse amouere, & spoliare Prælatos manuales de suis Prælaturis manualibus quomodocumque, & quandocumque ipsi plaquerit, etiam sine causa, nec ipsi Prælati manuales possunt conueniri, siue agere quidquam contra spoliatores, ex c. cum ad monasterium, §. talis, in fine, iuncta gl. ver. perpetuo de stat. Monach. Et ratio est, quia Superiores illos a dictis Prælaturis amouendo, vtuntur iure suo, nec illis iniuriam faciunt, & ita hanc sententiam ex multis Doctoribus probat, & tenet nouissime Aloysius Riccius in praxi, tom. 4. resol. 5. n. 4. & ante illum Sigismundus à Bonesia in tract. de electione, part. 1. c. 7. dub. 49. n. 7. vbi n. 14. asserit Prouinciales, Rectores, &c. Societatis Iesv, qui instituantur à suo Præposito generali, & item Priores, seu Guardianos aliarum Religionum, qui prouidentur à suis Generalibus, seu Distinctioribus, posse mutari, vel spoliari ab eisdem suis Prouisoribus, seu Institutioribus, etiam sine causa, quomodocumque, & quandocumque id eis placuerit; hi enim omnes censentur beneficia, & Prælaturæ manuales. Ita ille, qui respondet ad argumenta, quæ in contrarium adduci possunt.

Nota tamen quod in vna casu fallit supradicta opinio, & erit quando Superior, pendente accusatione, vel inquisitione contra aliquem, eum spoliaret Prælaturam etiam manuali; & ratio est clara, quia dum Superior cœpit accusationem, vel inquisitionem contra subditum ad effectum spoliandi eum Prælaturam, tum ipsa spoliatio superueniens non considerabitur, vt ius simplex, & imperium Superioris in subditum, sed vt pœna illius delicti, de quo ipse iam cœpit accusationem, seu inquisitionem. Sed talis pœna non potest imponi, nisi prius probato delicto. Ergo, &c. vide etiam Lauorium in var. elucubrat. tit. 4. c. 23. n. 23. & 24. vbi etiam addit, Prælatos Regulares de facili, & leuioribus causis posse amoueri à suis prælaturis etiam electiuis, & citat cap. per tuas el. 1. de simonia, &c. qualiter q. 2. de accusat.

An Superiores Regularium possint sibi reseruare tactus impudicos, & oscula?

RESOL. CXVIII.

Affirmatiuam sententiam tenet Tamburinus de iure Abbat. tom. 2. disp. 13. q. 2. n. 3. vbi sic ait. Aliquando in eadem supradictorum casuum decisione potest etiam Superior sibi alios casus reseruare, vt exempli gratia in materia lapsus carnis poterit sibi reseruare tactus impudicos, oscula, literulas, manuscula, &c. Ita Hieronymus Sorbo in annot. ad compend. priuileg. ver. absolutio, affirmans hoc à Clem. VII. sibi declaratum fuisse. Hæc Tamburinus loco citato.

Sed merito negatiuam sententiam docet nouissimè noster P. Leone de offic. confess. tom. 2. recollect. 11. n. 132. quia, si illi, nempe tactus impudici, oscula, &c. nullo modo

comprehendi possunt sub significatione, & verbis Clem. VIII. videlicet lapsus carnis voluntarie opere consummatus, quæ quidem verba sonant consummationem actus in sua specie fornicationis, v.g. mollitiei, &c. vide etiam Suarez de Relig. tom. 4. lib. 2. cap. 18. n. 12. & Molfesum in sum. tom. 1. tract. 7. c. 20. n. 46. & 104.

An Regulares absentes cum licentia, vt possint cuiusque Confessario confiteri, possint absolui à reseruatis?

RESOL. CXIX.

Affirmatiuam sententiam docere Peregrinum in compen. priuileg. tom. 1. ver. absolutio quo ad fratres, §. 2. in scholio notat Alphons. de Leone de offic. & potest. conf. 10. 2. recollect. 11. num. 31. eo quod quando conceditur licentia eligendi Confessarium extra ordinem causa itineris, vel commorationis in locis distantibus à Monasterio, conceditur etiam tacitè licentia, vt à reseruatis abluatur.

Verùm hæc opinio mihi non placet, quia facultas generaliter concessa eligendi Confessarium, non extenditur ad reseruata, vt ex multis textibus, & rationibus probat Tamburinus de iure Abbatum, tom. 2. disp. 6. q. 8. n. 4. Suarez tom. 4. disp. 27. sect. 4. n. 4. Homobonus de cas. refer. p. 1. c. 2. Fagundez præc. 2. lib. 8. c. 8. n. 12. Layman lib. 5. tr. 6. c. 10. n. 20. Ioan. de la Cruz de stat. Relig. lib. 2. c. 6. dub. 11. cons. 2. & ex nostris P. Megala in 1. lib. 1. c. 10. num. 15. & alij. Ratio est, quia in generali concessione non veniunt ea, quæ specialiter, si peterentur, non essent concedenda, indecens enim esset, vt Sacerdotes sæculares peccata grauius Religiosorum audirent, & ideo hanc sententiam contra Peregrinum, præter Doctores citatos, tenet etiam Miranda in manual. Prælatur. tom. 2. q. 3. art. 6. concl. 2. vbi sic ait. In generali concessione facta Religiosis à Prælatis, vt possint eligere Confessorem, quem voluerint, non comprehenditur absolutio à casibus reseruatis; nec etiam vilo modo credendum est, quod quisquam sanæ mentis Prælatus sic indiscriminatim suam auctoritatem concedat alicui sibi subdito, vt absoluiatur à casibus reseruatis. Non enim conuenit peccata grauius aliis extra ordinem propalare. Nec prædictis obstat, quod Fratres itinerantes, vel à Monasterio absentes propter scandalum debeant celebrare, & per consequens ante celebrationem præmittere confessionem omnium peccatorum, ac proinde debere præsumi in dicta generali concessione intelligendam esse facultatem abluendi à reseruatis. Nam respondeo, quod si talis Religiosus extra Monasterium se inuenerit, non habens expressam licentiam sui Prælati, vt absoluiatur à casibus reseruatis, atque sine scandalo non potest non celebrare, tunc in tali casu bene potest accedere ad celebrandum; nam idem existimandum est de illo, ac si non haberet copiam Confessoris, satisque illi est, vt procuret habere contritionem. Ita Miranda, & ego.

An Regulares possint exhumare cadauera, & in alia loca eiusdem Ecclesia transferre?

RESOL. CXX.

Notandum est, quod corpora defunctorum non possunt exhumari, & transferri de loco in locum sine Episcopi licentia, vt definitur in cap. corpora sanctorum, de consecr. dist. 1. l. si nec dum, l. n. ma. humanum, C. de relig. & semp. funer. quod certè intelligitur, vt rectè obseruat Hieronymus Rodriquez in compen. 99. Regul. resol. 127. n. 25. de corporibus perpetuæ sepulture traditis, & de transfatis de vna ad aliam Ecclesiam, secus quando sunt deposita, seu ad tempus seruata in vna, vt postea transferantur de vno loco ad alium eiusdem Ecclesiæ, & ita etiam docet Villalobos in sum. tom. 2. tract. 31. difficult. 6. num. 4. vbi sic ait. [Es licito trasladar los cuerpos de los defuntos,

defuntos. que estan depositados de vna Iglesia orta, o de vn lugar a otro, en la misma Iglesia; mas no lo es quando estan perfectamente sepultados, esto es, que no estau depositados sin licentia del Obispo.] Ita ille, vbi etiam notat num. 5. [que Leon X. concedio que los Prelados de la orden de los frayles menores de obseruancia, pueden desenterrar en sus Iglesias y Capillas los cuerpos de los defuntos, y trasladarlos a otras sepulturas de las mismas Iglesias, con consentimiento de los que fueren interesados, gozan deste priuilegio las demas ordines, que gozan de nuestros priuilegios.] Sed hoc priuilegium intelligo de corporibus positis in aliqua Capella particulari, & propria sæcularium, vel in alio aliquo loco electo pro corpore defuncti à consanguineis, vel amicis: secus autem si corpus defuncti fuit Regularibus datum, vt illud ponerent ipsi vbi cumque voluerint; nam in isto casu sine vlla licentia, neque Episcopi, neque consanguinei possunt illud exhumare, & ad alium locum eiusdem Ecclesiæ transferre. Et ex his patet responsio ad dubitationem positam.

An Regulares possint commutare, vel dispensare votum peregrinationis ultra duas dietas?

RESOL. CXXI.

Peregrinus in compend. nostrorum priuilegiorum, part. 1. tit. absolutio, §. 12. negatiuam sententiam docet, & duas dietas Sanchez de marr. tom. 3. lib. 8. disp. 16. n. 1. Bartholomæus à S. Faustino in thes. Relig. q. 173. n. 1. & alij asserunt esse viginti leucas. Sed docet Molfesum in sum. tom. 1. tract. 11. cap. 15. n. 134. quod votum peregrinationis ultra duas dietas intelligitur de peregrinatione, quæ duobus diebus compleri nequit, & ad summum est sexaginta milliariorum, & ita se habet communis praxis. Ita Molfesius, quod est valde notandum.

Verùm non desinam hic adnotare, quod noster P. Alphonsus de Leone in tract. de officio, & potest. Confessar. tom. 2. recollect. 10. num. 173. tenet, Regulares posse dispensate, & commutare vota peregrinationis ultra duas dietas, & hoc per expressum priuilegium, quod habetur in compend. priuileg. Congregationis sanctæ Mariæ Fuluensis, ver. dispensatio.

An Prælati Regulares possint absolueri subditos ab hæresi occulta?

RESOL. CXXII.

Peregrinus in compendio nostrorum priuilegiorum part. 2. tit. absolutio quoad fratres, §. 2. affirmatiue respondet ex priuilegio Gregorij XIII. concessio Societati Iesv die 18. Martij 1584. & hoc procedere etiam in Hispania testatur.

Verùm de hac facultate, præsertim in Hispania, per consequens in hoc Regno Siciliæ valde dubitat Hieronymus Rodriquez in compend. 99. Regul. resol. 3. num. 5. & absolute uon posse Superiores regulares absolueri suos subditos ab hæresi occulta, docet Tamburinus de iure Abbatum, tom. 2. disp. 14. q. 17. n. 3. Megala conf. 21. num. 6. Nouar. in sing. iur. Pont. concl. 3. n. 10. Auila de censur. part. 7. disp. 10. dub. 6. not. 3. Vega in sum. tom. 2. c. 125. cas. 12. Sanch. in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 17. n. 7. & hoc hodie non est dubitandum, vt ego obseruau in tract. de absoluteione ab hæresi, resol. 6. per decretum Urbani VIII. datum Romæ die 17. Nouembris 1628. in quo reuocantur in ampla forma omnia priuilegia Regularium absoluedi à casibus contentis in Bulla Cœnæ, vt est hæresis, &c. Vnde corruunt omnia argumenta, quæ ego in dicta resolutione pro opinione affirmatiua adducebam. Adde quod priuilegium Gregorij XIII. habet etiam difficultatem, per aliud priuilegium eiusdem Gregorij vt aduersus Pe-

Anton. Diana Ref. Mor. Paris III.

grinum obseruat Alphonsus de Leone de offic. & potest. conf. ff. tom. 2. recollect. 11. num. 209.

An Regulares approbati in vna diocesi, si in itinere commodè non se possunt presentare Ordinariis, possint Confessiones audire?

RESOL. CXXIII.

EX priuilegiis Eugenij IV. & Gregor. XII. concessio Ordini Minorum, & Societati Iesu, vt patet apud Peregrinum in compen. priuileg. part. 1. tit. absolutio quoad sæculares, §. 5. apud Mirandam in Manuali prælatur. tom. 1. quest. 45. art. 8. & alios Confessarij Concilij Tridentini, quando non possunt commodè se presentare Episcopis, quia sunt in itinere, vel alibi, possunt fidelium confessiones audire in illis locis, aut oppidis, vbi Ordinarij non existunt, non repugnantibus tamen Parochis.

Sed his priuilegiis an sit derogatum per constitutionem Urbani VIII. editam die 17. Septembris 1628. quæ incipit, Cum sicut accepimus, secundum opinionem Alphonsi de Leone tract. de offic. & potest. confess. tom. 2. recollect. 10. num. 56. non est certum, quia est, ait ille, per dictam constitutionem reuocantur omnia indulta, vt ex eius titulo apparet, audiendi sæcularium confessiones, absque Ordinarij, &c. tamen, vt etiam in corpore illius constitutionis constat, ibi est sermo de facultate generali audiendi confessiones sæcularium absque approbatione, vel examine Ordinariorum. Sed in casu nostro indultum est speciale, quando Regulares sunt in itinere, & commodè non possunt se presentare Ordinariis. Tamen quia in dicta constitutione interdicta est illis interpretatio, & reuocantur indulta ex quauis causa concessa, etiam de necessitate exprimenda, vt tutius procedatur in futurum in re tam magni momenti, esset petenda declaratio. Hæc omnia Leone; qui etiam obseruat, quod si dictum priuilegium non est reuocatum, possunt Regulares eo uti, quando reperiuntur in aliquo loco distante ab eo, vbi residet Ordinarius etiam si ibi manerent recreationis causa, quia secluso omni dolo, & fraude, si non possent se presentare Ordinario, militaret ratio priuilegij. Ergo, &c.

Notandum est hic obiter primo, quod itante dicta constitutione Urbani VIII. cessat hodie priuilegium, de quo Molfesius in sum. tom. 1. tract. 7. c. 16. n. 25. Campanili in diuer. iur. canon. Rubr. 12. c. 13. num. 7. & alij, concessum Congregationi Oratorij S. Mariæ de Vallicella, & per communicationem aliis Religiosis, nempe Regulares Confessarios præuio examine approbatos ad audiendas confessiones in vrbe Romæ, non egere approbatione extra Urbem ab aliis Ordinariis, sed sufficere tantum eorum illis se presentare, & ostendere licentiam Romæ habitam, non, inquam, hoc priuilegium amplius valere, nam Urbanus VIII. in dicta constitutione annullat, & reuocat omnia priuilegia concessa quibusuis Religiosis, Societatibus, &c. audiendi sæcularium confessiones absque Ordinarij examine, & approbatione. Et ita docet Leone ubi supra, num. 86. qui num. 45. ponit per extensum dictam Urbani constitutionem.

Nota secundò cum eodem Leone num. 82. quod etiam itante dicta constitutione Regulares hodie si in aliena diocesi inuenirent subditum diocesis, in qua fuerint approbati, possent eum audire, & absolueri, quod etiam potest quilibet Confessarius sæcularis. Ratio est, quia hoc non est priuilegium particulare Regularibus concessum, sed dispositio iuris communis generalis quoad omnes Confessarios. Ergo constitutio Urbani VIII. non militat, quia loquitur tantum de priuilegiis. Vide Sanchez de matrimon. tom. 1. lib. 3. disput. 34. num. 2. Peregrinum in compen. priuileg. part. 1. tit. absolutio, §. 8. in scholio. Tamburinum de iure Abbatum, tom. 2. disput. 6. quest. 14. n. 4. Rodriquez in qq. Regul. tom. 1. quest. 60. art. 5. & alios

F An

An expediat Generales Religionum esse perpetuos?

RESOL. CXXIV.

Affirmatiuam sententiam mordicus tenet Nauarrus *omne. 3. de Regul. n. 3. & lib. 3. de stat. Monac. conf. 7. n. 8. Miranda in man. Pralat. tom. 2. q. 7. art. 6. Suarez de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 7. n. 5. Azorius tom. 1. lib. 1. c. 20. q. 21. & alij. Ratio est, quia ex temporanea duratione fit, vt Generales certo modo à subditis dependeant, cum ab eis deprimi, & erigi possint, & per consequens fit, vt eorum autoritas multum diminuatur; ceteras rationes videbis apud citatos DD.*

Sed his non obstantibus prædictam sententiam non esse ita certam docet Layman Societatis Iesv in *99. canon. cap. 17. q. 235. vbi sic ait. Non desunt qui expedire magis existimant, vt Ordinum Prælati in perpetuum intituantur, sed hanc rem difficile est definire, cum ex vtraque parte tam commoda, quam incommoda existant. Ita ille, & ante illum Ioannes Baptista Antonucius in *catech. Neapolit. lib. 1. de simon. priuat. c. 6. fol. m. hi 184. vbi ita asserit. Ergo licet Nauarrus opinionem de perpetuitate Generalium aliquando probauerim, hodie tamen in hac re anceps sum. cum valde probabiles rationes sint pro vtraque parte, tum propter iustitiam distributiua, tum propter incautam electionem ab initio factam, & prædictum quoad capita Ordinum. Hæc Antonucius; vide etiam Tamburinum de iure Abbat. tom. 1. disp. 23. quest. 1. n. 4. vbi putat quod hæc res arbitraria sit, & quod alterutra pars eligi possit, dummodo incommoda, quæ in vnaquaque illarum contingere possint, quantum fieri possit, euitentur.**

An Regulares conuenientes inter se, vt alter in vna electione suffragetur vni, & alter alteri in alia committant simoniam?

RESOL. CXXV.

Respondeo affirmatiuè, vt innuit *c. cum pridem, c. fin. de pactu. Secus asserunt aliqui, si pactum non interuenit, sed tantum futuræ oblatio spei, vt si dicatur, De hoc suffragium, & prouidebitur tibi de alia re, vel quid simile; & ideo Villalobos in *summa, tom. 1. tract. 27. diff. 24. n. 1. sic ait. [Aduerte Emanuel Rodriguez cum Nauarro, que vna cosa es, ofrecet esperança, y otra cosa, el hazer pacto y concierto, porque si el Superior dixesse al subdito, por amor de mi que dexeis este oficio, que yo procura re dar os otra cosa, como le fuele hazer muchas vezes, sin animo de obligarle, no sera simonia, aunque parece cierta manera de loborno, y por este camino se escusan muchos que dicen à sus amigos, ayudadme en esta ocasion con vuestro voto, que yo os ayudare en otra, que esto no es hazer pacto, si no ofrecet esperança; mas lo cierto es que esto se llega mucho à simonia.] Ita ille, & post illum Hieronymus Rodriguez in *compen. 99. Regul. resol. 129. n. 3. Sed cum hæc oblationes subornationis speciem præferant, ideo debent à Religiosis esse maximè alienæ, vide etiam Suarez de relig. tom. 1. lib. 4. c. 44. num. 3. & seq.***

An Confessarius si petat à Superiore Regulari potestatem abfoluendi aliquem à casibus reuelatis, si neget, possit penitentem illum abfoluere pro illa vice?

RESOL. CXXVI.

Respondent aliqui probabiliter, quod Superior requisitus à pio, & docto Confessario, nempe à Confessario approbato, & exposito ad confessiones, ab abfoluendum suum subditum ab aliquo referuato, vt ipse abfolue iusta causa licentiam neget, posse dictum Confessa-

rium ab eo peccato referuato illum abfoluere, quando intat necessitas communicandi, aut celebrandi, & scandalum adest, nisi communicet, vel celebret; & in hoc casu talis Confessarius abfoluit ex licentia Prouincialis, Generalis, vel Papæ. Ceteras rationes videbis apud Fagundes præcep. 3. lib. 3. c. 9. num. 171. Henriquez lib. 3. cap. 13. num. 6. & alios, licet contrariam sententiam teneant Suarez de Relig. tom. 4. lib. 2. cap. 19. num. 30. & alij. Sed quid sit de hac opinione, hodie extat decisiõ Pauli V. quam refert Naldus in *summa verb. Religiosus, n. 44. vbi Sanctitas sua deinceps declarauit, vt si huiusmodi Regularium Confessariis casus alicuius referuati facultatem petentibus dare Superior noluerit, possint nihilominus Confessarij ita vice penitentes Regulares, etiam non obtemperata a Superiore facultate, abfoluere. At ex illis verbis, huiusmodi Regularium Confessariis, & c. putat Leone, vbi infra, n. 40. hoc efficere non posse, nisi Confessarios domus, & Monasterij deputatos à Superiore.*

Verum extat difficultas circa prædictam decisionem Pauli V. an illa verba, *pro illa vice*, intelligenda sint pro vna vice tantum, Alphonfus Leone tract. de offic. & potest. Confess. tom. 2. recollect. 6. num. 178. docet hoc non esse certum, vt patet ex illa questione, an possit quis lucrari pluribus vicibus iubilæum extraordinarium concedi solitum cum simili clausula *pro hac vice*; nam multi docent (& me ipsum citant in tract. 3. miscellan. resol. 49.) posse eum, qui in prima hebdomada lucratus fuit iubilæum, etiam lucrari, & abfolui in secunda; ergo à fortiori in casu nostro, quia quando Pontifex indulget, vt pro illa vice Regularis possit abfolui à referuatis, non ponit dictionem aliquam taxatiuam; sicuti in Bullis iubilæi, vbi sunt verba illa, *pro hac vice*, vnde magis videtur restringere dictio ista *hac*, quam *illa*. Ita Leone vbi supra.

Tamen aliqui verba illa Pauli V. tantum pro vna vice intelligenda esse docent, & ideo Tamburinus de iure Abbatum, tom. 2. disp. 13. q. 8. n. 3. sic ait. Si Confessarius non habens facultatem pro referuatis, illam ab Abbate pro aliquo casu peteret, & Abbas concedere negaret, possit nihilominus Confessarius, *pro illa vice tantum* penitentem Regularem, etiam facultate non obtemperata, abfoluere, vt concessit Paulus V. Decretis Generalibus pro Regularium reformatione editis. Hæc Tamburinus.

Notandum est etiam hic obiter primò, quod si Confessarius petat licentiam à Superiore Regularium abfoluendi à referuatis aliquam personam particularem, potest etiam illum abfoluere à peccatis referuatis, commissis post licentiam obtentam pro prima vice, secus si talis licentia fuerit obtemperata à penitente. Ita Barbosa de potest. Episc. p. 2. alleg. 12. n. 9. Leone vbi supra de potest. Confess. tom. 2. recollect. 11. n. 183. qui etiam recollect. 6. n. 131. cum Florono de cas. referu. c. 3. §. 1. n. 1. notat, quod Confessarius si petat facultatem à Superiore pro vna persona, potest vti pro sua persona.

Nota etiam secundò, quod Regulares semel sine licentia suorum Prælatorum possunt abfolui ab omnibus referuatis, & ita obseruat Suarez de Relig. tom. 4. lib. 2. cap. 19. num. 7. ex quodam privilegio Minorum, qui possunt eligere de eadem Obseruantia Confessorem, qui de omnibus peccatis referuatis, & censuris possit illos abfoluere; imò, & dispensare in irregularitatibus, excepto homicidio, & mutilatione voluntaria; quod privilegium cum generale sit, complectitur omnia peccata, etiam in ipsa Religione referuata; cumque ex parte personæ eligendæ nullam aliam conditionem requirat, nisi quod sit eiusdem Ordinis, non videtur amplius restringenda, nec postulanda specialis licentia Prælati. Sed nihilominus probabile est, Confessorem sic eligendum, debere esse ex approbatis, & expositis à Prælato Religionis ad audiendas confessiones suorum subditorum. Hæc omnia Suarez, que sunt valde notanda.

An

An Monialis possit transire de vno Monasterio ad aliud, causa foundationis, reformationis, &c. sine licentia Papæ?

RESOL. CXXVII.

Negatiuam sententiam docuit Emanuel Rodriguez in *summa, tom. 3. c. 3. n. 2. & Thomas Zerola in praxi Episc. part. 1. ver. Moniales, §. 16. qui testantur ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem.*

Sed his non obstantibus, hoc fieri posse ex sola licentia Superioris dictæ Monialis, & ita seruari in praxi, tenent Emanuel Rodriguez sibi contrarius, vbi supra in *summa, tom. 3. cap. 96. num. 4. Hieronymus Rodriguez in compen. 99. Regul. resol. 26. n. 3. 8. & Portel in addit. ad dubia Regular. ver. Monialibus, num. 1.*

Verum circa præsentem questionem, ita asserit Villalobos in *summa, tom. 2. tract. 35. diff. 45. n. 9. [Rodriguez dize, que para traher Abadesa de fuera, es necesario licencia del Papa, o del Nuncio, quo tiene para ello autoridad, como lo declarò la Congregacion de los Cardinales; En lo que toca à esta declaracion parece dudosa, porque no la trahen Farinacio, ni Marzilla, y dize Portel que no esta en vso en Portugal, y yo tambien he visto lo contrario en Castilla, mas si esta se halla autentica ha se de hazer ansi, mayormente en caso que vuisse de hauer discordia, por que podrian las Monjas recurrir al Nuncio, y si fuisse desse paracer tendrian pesadumbres los Prelados; mas no constando desta declaracion, tiene buen fundamento lo que queda dicho.] Sed his non obstantibus, ego puto non esse recedendum à prima sententia negatiua propter declarationem Cardinalium adductam à Castellino vbi supra in hoc tract. resol. 99. in fine.*

Quidam expleto anno nouitiatus fuit à Capitulo Monasterij admissus ad professionem, quam ex leuissima causa distulit emitte ad sex menses, sed postea emissã qua fuit à me an fuerit valida?

RESOL. CXXVIII.

Videbatur obstare Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 16. de Regular. vbi præcipitur, quod finito anno probationis Nouitius statim ad professionem admittatur, aut expellatur.

Sed de hoc casu, vt dixi, interrogatus dictam professionem fuisse validam respondi; primò, quia Concilium ibi præcipit tantum, vt professio emitatur post annum probationis, sed illam non annullat, si efficiatur post dictum tempus; ergo, &c. Adde quod, vt rectè docet nouissimè Castrus Paulus in opere morali, tom. 1. tr. 3. disp. 2. pnn. 9. n. 8. Suarez de legibus, lib. 5. c. 15. n. 10. & alij, quando statutum mandat fieri aliquid certo tempore, vt est in casu nostro, actus contra factus non est nullus, quia tunc non intelligitur circumstantia temporis, vt forma apposita, & ideo circa validitatem prædictæ professionis etiam affirmatiuè responderunt aliqui Theologi Societatis Iesv, & nostræ Religionis de hoc casu tunc interrogati.

Notandum est tamen hic obiter, quod post annum probationis expleto, licet Superiori differre professionem Nouitij ob iustam causam, non obstante dicto decreto Concilij Trident. vbi supra, nam Congregatio Cardinalium autoritate Pij V. declarauit præfatum decretum Concilij tantum procedere in Nouitiis, qui elapso anno Nouitiatus habiles inuenti fuerint, non verò in inhabilibus, quorum professio vsque ad sex menses potest prolongari, dummodo intra id temporis spes habeatur, quod efficiantur habiles; sed in Monialibus diutius licet professionem differre. Ita Hieronymus Rodriguez in *compen. 99. Regul. resol. 101. num. 62. & nouissimè Aloyus Riccius in praxi, tom. 4. resol. 254.*

Anton. Diana Ref. Mor. Pars III.

An licentia ingrediendi Monasteria Monialium debeat esse in scriptis, etiam quoad forum conscientie?

RESOL. CXXIX.

DE hoc casu nouissimè interrogatus fui à Gregorio Pollaccho, viro quidem docto, & amicissimo, qui Venetiis moratur. Prima opinio affirmat, & ita docet Suarez de Relig. tom. 4. lib. 1. c. 10. n. 15. Sanchez in *summa, tom. 2. lib. 6. c. 16. n. 30. & alij; vnde asserunt esse peccatum mortale ingredi Monasteria Monialium cum licentia Superioris oretenus concessã, & hoc ex Concilio Tridentino sess. 25. de Regul. c. 5. ibi, sine Episcopo, aut Superioris licentia in scriptis obtemperata.*

Verum non desunt DD. negatiuam sententiam tenentes, vt Homobonus de Bonis tr. de casibus referuatis, part. 2. cas. 5. & Petrus Bellochius in praxi Theol. mor. part. 2. q. 9. n. 162. vbi sic ait. Licet licentia ad ingrediendum septem Monasterij per decretum Concilij Trident. in scriptis obtemperata requiratur, hoc quoad forum exterius intelligitur; nam in interiori animæ foro, in quo veritas attenditur, sufficit vt consensus iure naturali requisitus interueniat. Ita ille, qui citat Innocentium, Abbatem, & Felinum.

Notandum est tamen, quod etiam stando in prima opinione licentia in scriptis non requiritur semper in casibus ordinariis, puta quoad Medicos, chirurgos, carpentarios, cementarios, & alios similes operarios, quorum opera passim indigent Moniales, sed pro his licet Abbatibus dare licentiam, ex præscripta interpretatiua voluntate Superioris, vel ad maiorem cautelam Superior hanc generalem facultatem potest in scriptis committere Abbatibus, vel Monialium Confessariis pro similibus casibus. Et ita ex multis docet Hieronymus Rodriguez in *compen. 99. Regular. resol. 26. n. 8. & Villalobos in summa, tom. 2. tr. 35. diff. 46. n. 4. & nota etiam contra Grassium in decis. part. 1. lib. 4. c. 23. n. 6. & alios, quod licentia data ad concedendam facultatem ingrediendi Monasteria non debet necessariò esse in scriptis, sed sufficit, vt sit oretenus concessã, nam Concilium loquitur de licentia ingrediendi tantum, non autem de licentia ad concedendam facultatem ingrediendi.*

An Episcopus possit dare licentiam, vt nuptia intret in Monasterium ob periculum vitæ?

RESOL. CXXX.

Respondet affirmatiuè Azorius tom. 1. lib. 1. c. 8. q. 4. vbi docet posse recipi intra clausuram licitè viduam bonæ famæ, quæ cupit honestatis gratia in Monasterium manere. Item posse recipi scemnam de licentia Episcopi de adulterio suspectam apud virum suum, eaque de causa vitæ periculum certò timet.

Sed contrariam sententiam prorsus sustinendam esse puto, quam tuetur Portel in *addit. ad dubia Regular. ver. clausura Monialium, n. 2. ex declaratione Cardinalium facta Episcopo Salmantino, quæ sic habet. Non licet Episcopis vel permittere, vel licentiam concedere mulieribus, vt ex causa litium matrimonialium, adulteriorum, ac dissensionum inter viros, & vxores apud Monasteria Monialium sequestrentur securitatis gratia, imò ingredientes incidere in excommunicationem Concilio impositam. Et hanc declarationem adducit etiam Hieronymus Rodriguez in *compen. 99. Regular. resol. 26. n. 15.**

An puella destinata ad Religionem possint recipi in Monasteriis Monialium ante annos discretionis?

RESOL. CXXXI.

Put Azorius tom. 1. lib. 12. cap. 17. Superiores non posse has puellas recipere, nisi habeant duodecim

F 2 an nos

annos atatis, & ita etiam docet Hieronymus Rodriquez in *compen. qq. Regular. resol. 27. num. 16.*

Sed contrarium tenet Portel in *addit. ad dubia Regul. ver. clausula Monialium, §. cuius atatis, &c. n. 1.* ubi sic ait. Dicendum est posse puellas recipi à Superioribus intra claustrum, ut suo tempore proficiantur, etiam si sint aetatis infantilis, nondum attingentes usum rationis, in tertio, vel quarto atatis anno; ita Portel, qui citat Sanchez in *summ. tom. 1. lib. 4. cap. 18. n. 34.*

An Episcopus virtute Concilij Tridentini sess. 25. c. 14. possit carcerare Regularem notorie delinquentem, & contra illum processum formare, ut postea remittat Superiori, ut illum puniat?

RESOL. CXXXII.

Respondet negatiue, & ita docet Villalobos in *summ. tom. 2. tit. 35. diff. 5. n. 5.* ubi sic ait. [Estan sujetos los Religiosos à los Obispos quanto ala correccion del Religioso, que mora en Conuento, y comete delito escandaloso, fuera del qual dize el Concilio, J Regularis non subditus Episcopo, qui intra claustra Monasterij degit, & extra ea ita notorie deliquerit, ut populo scandalo sit, Episcopo instante, à suo Superiore intra tempus ab Episcopo praefigendum, seuerè puniatur, ac de punitione Episcopum certiorè faciat, sin minus, à suo Superiore officio priuetur, & delinquens ab Episcopo puniatur. [Y notese la palabra notorie, que si no lo es, no podra el Obispo entremeterse en ello, y aunque lo sea, no le ha de poner el Obispo en su carcel, sino remittirle luego al Superior, aunque no haga instancia en ello, como declararon los Cardinales, mas si se temiese fuga del Religioso, puede el ordinario prenderle, y remittirle luego à su Prelado.] Hæc Villalobos.

Verum Piascius in *praxi Episc. part. 2. c. 3. n. 43.* tenet posse Regularem in tali casu deduci ad carcerem Episcopi, & sumpta informatione super dicto, dummodo sine mora sumatur, remitti cum copia processus ad suum Superiorem puniendum, cum praefinitione termini ad puniendum. Et hanc opinionem tenet etiam Naldus in *summ. ver. Episcopus. n. 28.* Barbosa de *potest. Episc. part. 3. alleg. 105. n. 19.* & Portel in *addit. ad dubia Regul. ver. puniitio Relig. extra conuentum, num. 17.*

Sed in tali casu non posse Episcopum formare processum contra dictum Religiosum, solide probat nouissime Hieronymus Rodriq. in *compen. q. Regular. resol. 62. n. 8.* & responder ad argumenta contraria, & ad declarationes Cardinalium, quas Barbosa adducit, vnde non est recedendum ab hac sententia; & satis in hoc casu contra Portel, & alios potest Episcopus instare, & bene instare, certiorè faciendo per suas literas Praelatum Regularis de notoritate delicti à Religioso ita commissi, ut nulla tergiversatione celari potuisset, ad quod non est necessarius processus iuridicus ab Episcopo formatus, quin ipso iure nullus est defectu iurisdictionis.

An priuilegia Mendicantium sint reuocata per Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 12. de Regular. quo ad celebrandum tempore interdicti?

RESOL. CXXXIII.

Affirmatiue respondet Nauarrus in *manuali. cl. 27. n. 190.* & Gasias de *benef. tom. 1. part. 3. c. 2. n. 278.* & ita respondisse sacram Cardinalium Congregationem testatur Armendariz in *addit. ad recopil. legum Nauarra, lib. 2. tit. 18. lib. 7. n. 73.*

Sed his non obstantibus Henriquez lib. 13. cap. 48. n. 1. Sayrus de *conf. lib. 5. cap. 13. n. 24.* & 25. Rodriquez in *qq.*

Regul. tom. 2. q. 112. art. 1. Ioan. de la Cruz de *statu Relig. lib. 2. c. 7. dub. 2. concl. 2.* & alij asserunt specialia Regularium priuilegia, vt pro suis testis, & aliis certis diebus non seruent interdicta, non esse reuocata per dictum Concilium Tridentinum, & hæc opinio est tenenda; vide rationes apud citatos DD.

An Episcopus habeat iurisdictionem in Regularis exemptos, quando esset in possessione iudicandi illos?

RESOL. CXXXIV.

Videtur respondendum affirmatiue, nam in tali casu apparet eos renunciaffe priuilegio exemptionis, & ita tenet Triuifanus lib. 1. *decis. 36. n. 2.* Capra *reg. 84. n. 21.* Cucchus in *instit. can. lib. 1. tit. 6. n. 6. & seq.* cum aliis.

Sed ego contrariam sententiam teneo, quia exemptus sine licentia Summi Pontificis non potest exemptioni etiam expressè renunciare; ergo multo minus tacite, vt est in casu nostro. Et ita fuisse reuolutum in vna Vlixiponenfis Monasterij die 19. nouembr. 1675. coram Illust. Cocchino testatur Barbosa de *potest. Episc. par. 3. allegat. 105. n. 76.* ita nostram sententiam tenet Hieronym. Rodriq. in *compen. qq. Regular. resol. 63. n. 13.* & alij penes ipsum.

An Regulares extra chororum possint uti Breuiario Romano, vel alterius Religionis?

RESOL. CXXXV.

Regularem qui vtitur proprio Religionis suæ Breuiario, non posse uti Romano extra chororum, docet Suarez de *Relig. tom. 2. lib. 4. c. 23. n. 9.* Azorius *tom. 1. lib. 10. cap. 11. quæst. 1. in fine.* & alij.

Sed ego alibi contrariam sententiam docui, & nunc iterum doceo, cum DD. ibi citatis, quibus nunc addo Hieronymum Rodriquez in *compen. qq. Regular. resol. 24. n. 34.* qui etiam cum Miranda in *manuali. Pralat. tom. 1. q. 37. art. 13.* resoluit posse Minores, & per consequens alios Regulares extra Conuentum recitare cum Monachis aliarum Religionum per sua Breuiaria virtute concessionis Innocentij IV. id indulgentis, & sic v.g. Benedictinus potest recitare Horas canonicas cum Dominicano, si extra Conuentum reperiat cum Breuiario Fratrum Prædicatorum, & dictum priuilegium Innocentij IV. non reuocari per Bullam Pij V. tenent DD. citati, vnde in praxi secura erit eorum sententia.

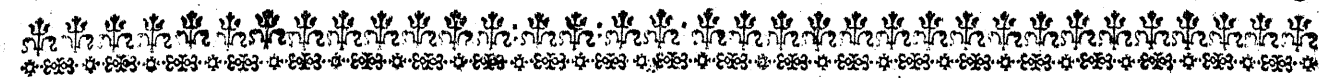
An Regulares possint mutare Conuentus de loco, v.g. non sano, vel incommodo ad locum saniorè, vel commodiorem sine licentia Episcopi?

RESOL. CXXXVI.

Quod ad istam mutationem requiratur noua licentia Episcopi, docet Emanuel Rodriq. in *qq. Regul. tom. 1. q. 23. art. 7.* & Portel in *dubiis Reg. verb. Monasterium, n. 5.*

Verum notandum est, quod Sixtus V. concessit Generali sancti Benedicti, quod in Capitulo Generali de consensu Capituli possit mutare Conuentus de locis incommodis ad loca commodiora, non petita licentia Episcopi, cum cæteris ibi contentis, & id ipsum concessit Sixtus IV. Minoribus. Nec priuilegiis derogatur per Concilium Tridentinum, nam loquitur tantum de noua erectione, & ædificatione domorum, non autem de mutatione. Et hæc omnia docent Miranda in *manuali. Pralat. tom. 1. q. 33. art. 2.* Portel *ubi supra n. 7.* & in *addit. eodem verb. num. 3.* & nouissime post illos Hieronymus Rodriq. in *compen. qq. Regular. resol. 55. n. 4.*

TRACTA

TRACTATUS TERTIVS.
DE ABSOLVTIONE SACRAMENTALI
LARGIENDA MORIBVNDOS
sensibus destituito.

DIFFICILIS est in praxi sapius occurrens ista quaestio; ideo pro eius explicatione exacta quinque casus considero. Primò, quando moribundus nequit loqui, sed praesente Sacerdote nutibus absolutionem ab illo quaerit. Secundò, quando praesente eodem Sacerdote, signa tantum exhibet contritionis, v. g. percutiendo pectus, leuando oculos ad caelum cum suspiriis, &c. Tertio, quando absente Sacerdote quaerit voce, vel nutibus confessionem, vel exhibet tantum signa contritionis, & illo adueniente astantes testantur de hoc. Quarto, quando testis absens ab infirmo, vt v. g. ante domum in platea, supra dicta signa, & petitionem confessionis Confessario manifestat; & tandem, Quintò, quando infirmus sensibus destitutus, nihil petiit, vel nutibus significauit, sed Sacerdos inuenit eum morti proximum: de his igitur casibus seorsim ad maiorem difficultatis elucidationem agemus; ideo quaero primò.

An sit danda absolutio ei, qui nutibus tantum quaerit à Confessario absolutionem?

RESOL. I.

Negatiue respondet ferè omnes Thomistæ recentiores, viri quidem docti, vt Sotus in *4. dist. 18. q. 2. art. 6. ad 1.* Canus *relect. de poen. part. 1. §. at inhærendo.* Lopez in *instruct. p. 1. c. 18.* Conradus in *respons. cas. conf. par. 1. q. 10.* Medina in *summ. part. 2. c. 8. & c. 19. reg. 6.* Nugnus, Aluarez, Coquetius, Auita. *ubi infra in resol. 3.* hanc sententiam docent etiam Grassius *part. 1. lib. 1. c. 36. num. 25.* Pedraza in *summ. c. 7. Angles in 4. p. 1. de Confessione, ar. 2. diff. 10.* Abulensis in *Matib. q. 79.* Nauarrus in *man. cap. 26. n. 27.* cum aliis. Et ratio est primò, quia per talem confessionem non datur notitia Confessori, quam antea non haberet; & ideo colligit Tridentinum *sess. 14. c. 5.* confessionem in genere non sufficere. Secundò, quia per illam confessionem nihil proponitur absolendum, cum actiones debeant esse circa particularia; & cum confessio sit actus iudicialis, debet ex consequenti versari circa aliquod particulare. Tertio, quia vel remittuntur omnia peccata directè, & hoc non; quia cum non fiat confessio omnium, non possunt remitti directè; illa enim hoc modo remittuntur, quæ clauibus subiiciuntur; vel solum directè peccatum in communi, & hoc non potest, quia peccatum in communi non est remissibile. Quarto, non sufficit voluntas confitendi absque actuali confessione, vt quis à peccatis absoluitur; sicut non sufficit voluntas habendi verum dolorem, sed requiritur, vt re vera detur ipsa confessio, & actualis dolor. Sed in casu proposito solum datur voluntas confitendi, vt patet. Ergo non erit adhibenda absolutio.

At his non obstantibus contrariam sententiam tenendam esse puto; quam tumentur Regius in *resol. cas. 39. n. 4.* Alphonsus de Leone in *tr. de officio & potest. confess. tom. 1. recollect. 6. n. 121.* Pharaonius de *sacram. poen. tr. 1. sess. 16. cas. 15.* Thomas à Iesu in *Tribun. conf. c. 11. §. 10.* Ragucius in *Lucerna Paroch. tit. de absolut. q. 97.* Yribarne in *4. tom. 2. dist. 18. q. unic. disp. 16. sess. 5. concl. vlt.* Corduba lib. 5. de *Indulg. q. 39.* Suarez *tom. 4. disp. 23. sess. 1. n. 5.* Salas in *p. 2. tr. 8. disp. unica, sess. 5. n. 56.* Turrianus de *poen. q. 9. art. 2. disp. 30. dub. 1.* Megala in *1. part. lib. 1. c. 11. n. 8.* Pitigianus in *4. sent. tom. 2. dist. 27. q. unica, art. 8. concl. 4.* Ruardus *tom. 1.*

Anton, Diana Ref. Mor. Pars II L

contra Lutherum, art. 5. post initium. Henriquez lib. 6. c. 10. n. 7. Coninch. de *Sacram. disp. 7. dub. 10. n. 97.* Reginaldus de *prud. confess. c. 21. part. 2. n. 16.* Fernandez in *instruct. docum. 4. n. 32.* & à fortiori omnes Doctores citandi in *tertia resolutione pro secunda opinione.*

Et ratio est, quia ex Christi institutione confessio sacramentalis debet esse integra, & tamen necessitas facere potest, vt confessio mutilata sufficiens sit ad obtinendam sacramentalem absolutionem; igitur necessitatem similiter facere posse dicendum est, vt ad eandem obtinendam sufficiat confessio fieri in genere de propriis peccatis, quando ad speciem, & numerum descendendi non potest. Ex confirmatur, quia si quis recordetur se peccasse mortaliter, & oblitus est, cuius speciei fuerit illud peccatum, potest, & debet confiteri se peccatum mortale admisisse, cuius nequit in particulari meminisse; igitur in casu proposito poenitens dat veram materiam; scilicet, veram sui ipsius accusationem, cum ostensione doloris, quantum hic, & nunc dare potest, ex qua Sacerdos in hoc foro cognoscit poenitentem peccasse, & eum de hoc dolere, & consequenter cognoscit statum poenitentis, quantum hic, & nunc cognosci potest; quæ omnia absolute sufficiunt, vt sacramentaliter absolui possit; nam Deus à nobis non requirit aliam confessionem, quam quæ nobis hic, & nunc possibilis est, & ideo hanc sententiam determinant Canones, & Rituale Romanum Pauli V. iussu editum, vt in sequenti resolutione videbimus.

Restat modò respondere ad argumenta superius adducta. Itaque ad primum dico in casu proposito dari notitiam sacramentalem imperfectam quidem, & quæ nulla æstimaretur, si voluntariè ommitteretur, quomodo loquutum est Concilium Tridentinum, sed quia aliter fieri non potest, satis est. Ad secundum proponitur absoluenta confessio diuina, vt talis est, & materia proxima confessioni illa particularis, & effectus absolutionis versatur circa personam particularem. Ad tertium, remittitur directè offensus diuina, indirectè singula peccata secundum proprias species, quæ remanent subiicienda clauibus, quod etiam dicendum est in casu obliuionis speciei peccati. Et tandem ad quartum respondeo, hic non dari voluntatem confitendi solum, sed, vt dictum est, datur materia certa peccatorum, saltem in communi, fundata in voluntate, quam poenitens manifestauit Confessario confessionem, & absolutionem nutibus postulando. Sed pro coronide huius resolutionis, notandum est hic obiter, & curiosè, moribundum, qui non valet, nisi per signa contritionis, sua peccata confiteri, lucrari Iubilæum, quia hæc est vera confessio sacramentalis, & ita aduersus Grassium in *appen. lib. 2. c. 5. n. 11.* docet nouissime Bartholomæus à sancto Fausto in *tract. de Iubileo, lib. 4. q. 4.* Verum ad explicationem secundi casus deueniamus.

An moribundus, qui non audit, nec loqui potest, sed tantum pugno pectus suum pulsat suspirans oculos in caelum tollit, vel respicit aliquam imaginem, hoc vidente Sacerdote, vel aliis testificantibus, sit absoluentus?

RESOL. II.

Respondet negatiue Megala in *1. par. lib. 1. c. 11. n. 8.* Thomas à Iesu in *Tribunali conscient. c. 2. §. 10. in fine.*

F 3 Ioannes

Ioannes Franciscus Suarez in *encheiridio casuum conscientia*, lib. 5. verb. *Confessor*, fol. 356. s. p. *Confessoria*. Bonacina de *Sacram. disp.* 5. q. 5. sect. 2. p. 2. §. 4. n. 6. & Suarez in 3. part. tom. 4. disp. 23. sect. 1. num. 11. vb. docent, moribundo in tali casu non fat esse adhibere signa contritionis; sed necessarium esse illa adhibere in ordine ad censes, petendo confessionem, seu vocando Sacerdotem, saltem signo, vel nutibus; quod non accidit in casu proposito. Ergo, &c.

Sed his non obstantibus, affirmatiuam sententiam tenent Zambranus de *cas. tempore mortis*, c. 4. dub. 2. sect. 4. Pharaonius de *sacr. Pœnit. tract.* 1. sess. 16. cas. 15. & Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 6. c. 8. n. 4.* eo quod signa pœnitentiae, quæ præsentem mortis periculo ab infirmis eduntur, censeri debeant ad sacramentalem absolutionem directam, cum in tali statu optimum suæ animæ remedium desiderare soleant. Quapropter, licet infirmus in phrenesim lapsus absolui non possit, etiamsi cum sanus esset, & nihil de mortis periculo cogitaret, peccatus secundum morem pulsaret, aut sublati oculis in cœlum dixerit, Misere mei Deus; tamen si talia signa edidit morti vicinus, cum plura verba proferre non possit, præsumptio plerumque fieri potest, quod sacramentalem absolutionem à Sacerdote petuerit. Ita Layman.

Et ante illum, hanc sententiam docuerat etiam Ioan. Chapeauilla *tract. de Sacramentis ministrandis tempore pestis*, c. 3. q. 1. & quia Codex rarus est, ponam eius verba. Quærit igitur, an Parochi teneantur absolui infirmos signa contritionis ostendentes? & respondet, teneri absolui sub conditione; quia (ait ille) in casu extremæ necessitatis, in quo veriamur, non requiritur expressa, sed sufficit tacita petitio confessionis. Et probatur primò, auctoritate D. Augustini *serm.* 44. Tunditur, inquit, peccatus, ut arguatur quod latet in pectore, ut euidenti pultu occultum castigetur peccatum; reddit enim rationem, quare qui audiunt *Confiteor*, tundunt peccus, scilicet, ut manifestent peccatum, & sic illud castigent. At huiusmodi manifestatio peccati est confessio saltem tacita ad eius remissionem; ergo in illis signis reperitur confessio. Secundò, signa contritionis manifestant contritionem de peccato, quia aliter non essent eius signa. Ergo manifestant peccatum, ut remittatur, contritio enim est animi dolor, ac detestatio de peccato commisso. Terriò, quia in illo articulo signa illa fieri non solent, nisi ad manifestationem peccatorum, quæ pungunt conscientiam, & quorum remedium quæritur medicina pœnitentiæ; vult enim existens in illa necessitate declarare signis illis contritionis, quod non potest voce, qua libenter si posset confessionem peteret; nam videmus etiam maximis peccatores, si vel vnicum verbum proferre possint, ardentissimè illo tempore efflagitare confessionem.

Nec valet dicere, quod in illis signis contritionis sit inclusa aliqua peccatorum confessio, sed non illa quæ fit Sacerdoti, quæ sola est sacramentalis. Respondeo, etiam Sacerdoti faciendam contineri. Qui enim petit absolutionem verbis expressis, vel signis contritionis, non petit illam à laico, sed ab Ecclesia, & eius ministro, qui habent potestatem absolui peccata, atque aded à Sacerdote; & ita idem est petere confessionem, vel absolutionem verbis, vel signis contritionis, ac dicere, Aliquis Sacerdos absoluat me à peccatis, quæ his verbis, vel signis contritionis manifesto in genere, meliori modo quo nunc possum. Hæc omnia Chapeauilla, quæ pij Confessorij mente teneant, & illa in praxim, me consulente, & impellente deducant, absoluiendo supradictos infirmos sub conditione.

Notandum est tamen hæc obiter ex supradictis, Sacerdotem, qui sano corpore nihil de mortis periculo suspicans Missam inchoasset, & in fine introitus decidisset mortuus, non posse à peccatis absolui, licet generalem confessionem fecisset ad Deum coram ministro, & Ecclesiam; quia illa confessio non fuit sacramentalis, neque directa ad accipiendam absolutionem in foro pœnitentiæ. Ita Layman *vbi supra*. Contrarium tamè dicendum est de

illo, qui significans se cupere confiteri, ideoque ad genua Sacerdotis accedens, subito apoplexia tægitur, antequam aliud verbum proferat; talem enim instante mortis periculo absolui non esse non dubito; quia in ordine ad confessionem sacramentalem dedit generalia signa, quibus ostendit se peccasse, & de eo dolere. Ita Coninch. in *responsione pro absolute moribundi*, n. 16. quidquid dicat Coquetius in *dissertat. de absolute per literas*, c. 7. n. 21.

An sit absolue moribundus, si exhibeat supradicta signa. Sed dubitatur an sint orta ex contritione, vel ex angustia mortis?

RESOL. III.

Respondeo affirmatiuè cum Sancio in *selectis*, disp. 44. §. 35. ubi sic ait, Sub conditione impertienda est absolutio; quando ambiguitas intercedit, num signa sint ex dolore orta, vel ex angore, & angustia mortis, cum prodelle possit infirmo, & non obesse Sacramento; vitatur namque sacrilegij periculum conditione apposita. sic ille; & ita etiam docet Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 6. c. 8. n. 4.* vbi hoc pacto alerit. Si consideratis circumstantiis, & examinatis his, eorum quibus talia signa edita sunt, res dubia esse videatur; absolutio tamen conferri poterit sub conditione, si talis materia confessionis sufficiens sit ad absolutionis ministrationem.

An Confessarius possit absolue moribundum, qui in eius absentia confessionem petit; vel signa pœnitentiæ fecit, aliquo hoc testante?

RESOL. IV.

Negatiuè respondent à fortiori Doctores citati in *re. ol.* 1. in principio, & nouissimè docent hanc sententiam Petrus Fay de *sacram. Pœnit. in addit.* ad 3. part. D. Thomæ, q. 9. art. 3. disp. 3. ad 9. & quoniam Franciscus Coquetius *dissertat. de confessione per literas*, c. 7. n. 21. Didacus Alvarez in *part. 2. D. Thomæ*, q. 19. art. 6. disp. 80. per totam. Lauorius *tract. de indulgen. part. 2. c. 10. num. 130.* & hanc sententiam ex Theologis Societatis Iesv, tenet nouissimè Turrianus de *pœnit. q. 9. art. 2. disp. 32. dub. 7.* & ex nostra Religione Alphonsus de Leone *tract. de officio*, & potest. *Confessar. tom. 1. recollect. 6. n. 123.*

Probatur primò, quia confessio facta Sacerdoti, & acclusio propria propriorum peccatorum, est materia essentialis, & proxima sacramenti Pœnitentiæ; sed in nostro casu moribundus cum vocauit Sacerdotem, vel signa contritionis effecit, nullam dedit materiam Confessario, (quia erat absens,) quamuis aditibus dederit. Ergo absolue non est ex defectu materiæ, & Sacerdotis. Confirmatur, quia, ut infra videbitur, Clemens VIII. damnauit confessionem factam absente Sacerdote, sed talis est confessio, de qua loquimur. Ergo, &c.

Secundò, Canones qui contra hanc sententiam adducuntur, intelligendi sunt, ut vult glossa in *c. 8. caus. 26. q. 6.* de absolutione à censuris, quæ dari potest etiam inuitis; non verò de absolutione sacramentali confessionis, de qua loquimur.

Tertiò, Rituale, seu Manuale Romanum, quod adducitur, est à Doctore confectum, & illius auctoritatem non excedit, neque consensus Pontificis, aut iussio, quæ conscriptum fuit, & euulgatum, confert aliquod pondus rebus, quæ in eo præscribuntur, quia non præcessit serium, aut sufficiens Theologorum examen.

Quartò, ad literas Bellarmini, & Episcopi Armacani afferentium mentem Clemens VIII. dicendum est de illis authenticè non constare, & si constaret authenticè, dicunt Pontificem respondisse ut priuatum Doctorem, & sic in casu alio ad quandam Pontificiam responsionem, respondet Henriquez *lib. 14. cap. 3. n. 4. in glossa littera P. Suarez tom. 3. quest. 66. art. 6. disp. 21. sect. 3.* Valentia *tom. 4. disp. 4. quest. 1. punct. 3.* Sotus in *4. sent. disp. 3. quest.*

quest. unica, art. 6. Canus de *locis theol. lib. 6. cap. 8.* Cathanus contra *Caetanum lib. 5. cap. 3.* Vega in *Concil. Trident. lib. 9. c. 4. & 5.* Bellarminus *tom. 1. de Romano Pontif. lib. 4. cap. 12. & alij.* Et hæc sunt præcipua argumenta, quæ pro eorum firmanda sententia, adducunt Coquetius, Fay, & alij *vbi supra*.

Sed ego prorsus aduersus illos affirmatiuam sententiam tenendam esse puto; quam nobiscum tenet Angelicus Doctor. D. Thomas *opus. 6. §. de extrema vnt.* vbi *sub fine* ita ait. Si autem infirmus, qui petit vntionem, amittit noticiam, vel loquelam, antequam Sacerdos adueniat, quia in tali casu (quo scilicet aut Baptismum, aut absolutionem simili ratione petiisset, iuxta dicenda à nobis) debet etiam baptizari, & à peccatis absolui. Ita ille; & nescio quomodo clariùs nostram sententiam docere potuisset; aut qua ratione eius verba in alium sensum, vel apparet detorqueri possent. Idem etiam docet ex discipulis D. Thomæ doctus Pater Io. de la Cruz in *directorio conscientia*, p. 2. de *sacrament. Pœnit. quest. 3. dub. 8. conclus. 2.* & hæc opinio est communis in schola Patrum Societatis Iesu, & illam tenent Maldonatus in *summula casuum conscientia*, quest. 19. ar. 14. Vasquez in 3. part. tom. 4. quest. 91. artic. 2. dub. 1. num. 4. & 5. & in part. 2. disp. 62. c. 7. n. 40. Suarez *tom. 4. disput. 23. sect. 1. §. de eo qui confessionem petit.* Valentia *tom. 4. disp. 7. quest. 11. punct. 1.* Coninch. de *Sacram. disp. 7. dub. 10. n. 99.* Reginaldus in *praxi tom. 1. lib. 8. & p. 3. num. 28.* Filiucius *tom. 1. tract. 7. c. 5. num. 122.* Fagundez *precept. 2. lib. 3. c. 1. n. 16.* Toletus *lib. 3. cap. 8. n. 2.* Becanus de *Sacram. cap. 36. quest. 2. n. 2.* Fernandez in *instru. Sacer. docum. 4. n. 32.* Emanuel Sà *ver. absolutio*, n. 10. Henriquez *lib. 5. c. 2. n. 7. & lib. 6. c. 30. num. 7.* Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 6. cap. 8. num. 4.* & alij. Idem docent ex nostra Religione Naldus in *summa, ver. infirmus*, num. 8. Megala in 1. part. lib. 1. cap. 11. num. 8. Molfesius in *summa tom. 1. tract. 7. cap. 5. num. 4.* & alij. Et tandem, præter citatos Doctores, docent etiam hanc sententiam Pontius de *matrim. lib. 4. cap. 25. num. 8.* Thomas Iesu in *Tribunali conscientia*, cap. 11. §. 10. Chapeauilla *tract. de Sacram. tempore pestis*, cap. 3. quest. 30. Zambranus de *cas. tempor. mor. c. 4. dub. 2. per totum.* Pharaonius de *sacram. Pœnit. tract. 1. sess. 16. cas. 16.* Corduba in *questionario lib. 3. quest. 39.* Medina *tract. 2. de confessione*, quest. 39. Pitigianus in *4. sent. tom. 2. disput. 17. quest. unica, art. 8. concl. 4. & 5.* Syluius in *addit. ad 3. p. D. Thomæ, quest. 9. art. 2. quest. 4. cas. 2.* Montefinus in *p. 2. D. Thomæ, disp. 29. quest. 5. n. 176.* Ludovicus de San Iuan in *summa tom. 1. tract. de Pœnit. quest. 5. art. 19. dub. 6.* Coriolanus de *casib. refer. p. 1. tract. 9. difficu. 37. num. 6.* Bellocchius in *praxi Theol. mor. part. 1. q. 2. num. 11.* Antonius de Literatis in *summa part. 1. c. 35. n. 7.* & alij penes ipsos.

Probatur primò hæc opinio ex auctoritate Conciliorum, nam in Araucano I. c. 12. sic habetur. Subitò obmutescens, prout statutum est, pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium aliorum verbis habet, aut præsentis in suo nutu, & hic canon citatur in *cap. qui recedunt 26. quest. 6.* Idem habetur in Concilio Carthaginensi IV. c. 76. cit. in *c. 8. eadem causa*, & q. & in Concilio Carthaginensi III. citat in *c. egrotantes, de consecr. disp. 4.* & Sanctus Leo Papa *Epist. 89.* hoc clarè determinat; quod postea in Rituali Romano constitutum fuit, vbi sic habetur. Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox, & loquela ægri deficiat; nutibus, & signis conetur (scilicet Sacerdos) quoad eius fieri potest peccata pœnitentis cognoscere, quibus vicumque, vel in genere, vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desiderium, siue per se, siue per alios ostenderit, absolue est. Sic Romanum Rituale editum anno 1615. de quo paulò infra.

Probatur secundò rationibus; quia talis moribundus, eo quod ostendit se dolere de peccatis cum signis contritionis, vel etiam petit Sacerdotem, à quo absolueatur, fatetur se peccasse, petitque ut adstantes, tanquam suæ

voluntatis interpretes, id Sacerdoti præsentem denuntiant, ab eoque absolutionem pro se petant; casu quo id per se facere non possit; ergo dum hi id faciunt, ipse per eos, tanquam per suos interpretes, præsentem Sacerdoti confitetur. Igitur in tali casu infirmus, qui ostendit, & habet, & indicat præsentem & absolutam voluntatem confitendi, confessionem de facto moraliter inchoare censetur; præsentia autem Sacerdotis, postea aduenientis, coram quo qui ante præsentem fuerant, moribundi voluntatem, ac desiderium testantur, ac tanquam horum interpretes Sacerdoti explicant, non solum ut aduersarij obuiant, est merè materialis, & quasi per accidens, sed etiam verè humana, & formalis; quia ipse ex auditis, & visis humano modo, quantum potest in tali casu fieri, iudicat de statu pœnitentis; & ideo nostram sententiam tenuit Clemens VIII. qui interrogatus, an moribundus in casu, de quo loquimur, deberet sacramentaliter absolui; respondit debere absolui, & se eum absolueatur, eumque casum suo decreto nullo modo comprehendere.

Restat modò respondere ad argumenta contraria. Et ad primū patet responsio ex dictis; quia in tali casu, ut supra diximus, cum talis ostendat exterius se dolere de peccatis, ac velle confiteri, petatque in hunc finem Sacerdotem accerseri, generatim incipit confiteri, simili ferè modo atque is, qui per interpretem confitetur, dum huic sua peccata dicit, ut Sacerdoti, deinde ea explicet; quare dum adstantes postea Sacerdoti præsentem pœnitentiam, & desiderium moribundi explicant, instar interpretum ipsius confessionem Sacerdoti exponunt, atque ipse per hoc Sacerdoti iam præsentem confitetur, atque ita sufficientem materiam absolutionis præbet. Vnde patet responsio ad Decretum Clem. VIII. nam in nostro casu negamus confessionem omnino absenti fieri, ut notat Syluius in 3. part. q. 9. art. 3. concl. 4. Fagundez Coninch, & alij *vbi supra*.

Ad secundum argumentum, quod Canones adducti, ut vult glossa in *cap. 8. caus. 26. quest. 6.* loquantur solum de absolutione à censuris, gratis dicitur, quia primò ibi nulla fit mentio censurarum, sed loquuntur generatim de omnibus, qui ex infirmitate subito obmutescunt, qui non nisi temerè possunt generatim præsumi esse censuris ligati. Secundò Canones illi comparant hanc reconciliationem cum Baptismo; ergo loquuntur de vero Sacramento. Tertio loquuntur de reconciliatione, quæ requiritur ante assumptionem Eucharistiæ, quæ respectu eorum, de quibus dubitatur, an sint in peccato mortali, debet fieri per susceptionem sacramenti Pœnitentiæ. Quarto, quia si in hoc ita Cœcilia, & Patres interpretamur, nescio quo pacto ex illis sacramentum Pœnitentiæ probauimus.

Ad tertium argumentum de Romano Rituali respondet fusè Coninch in *responsione contra Coquetium*, n. 38. vbi probat ex Bulla Pauli V. illi Rituali præfixa, fuisse editum cum consultatione Cardinalium, & ex auctoritate Apostolica typis produsse.

Ad quartum argumentum de responsione Clem. VIII. facta 1608. die 16. Aprilis, adducit eius exemplar Coninch. *vbi supra post n. 61.* ex Epistola illi data ab Archiepiscopo Armacano sub die 6. Iunij anno 1624. Et quamuis Pontifex, priuatum interrogatus, hoc responsum dederit, nec per id, ut Pontifex aliquid, cui omnes teneantur assentiri, definire intenderit; firmiter tamen probat. id quod eo probare præcipue intendimus, scilicet illum casum ipsius decreto nullo modo comprehendere, ipse enim opprimè mentem suam, quid in illo suo decreto damnare intenderit, scire potuit. Igitur remanet satis firmata nostra sententia ex auctoritate Conciliorum, Canonum, responsionum Pontificum, & ex validissimis rationibus, quas tot Doctores afferunt, & sequuntur; vnde valde miror Coquetium *vbi supra in dissertat. de confessione per literas c. 11. n. 40.* docuisse illam in praxi non esse probabilem; sed pro explicatione huius sententiæ aliud dubium erit etiam explicandum. Quæritur igitur.

Quot testes in supradicto casu debeant testari Confessario de signis contritionis moribundi, vel quod confessionem petierit?

RESOL. V.

Videtur prima facie respondendum, plures testes necessarios esse ex Concilio Carthaginensi IV. c. 76. & ex c. 15. *quæst.* 26. q. 6. ibi. *dem testimonium, qui eum audierunt*, & ex consilio Araucano l. c. 12. & ex cap. qui *rec. dunt* 26. q. 6. ibi. *testimonium aliorum verbis habet*; & ex Leone Papa *Epist.* 89. ibi. *testimonia et fidelium circumstantium*, in quibus Concilia (vt patet) in numero plurali loquuntur. Ergo, &c.

Sed in tali casu sufficere vnum testem, docet Sancius in *selectis assp.* 44. n. 35. qui citat pro hac sententia Raymundum, & Grassium, & quidem Felinus in c. *veniens el.* 1. num. 8. de *testib.*, tenet standum fore dicto vnus testis, vbi non agitur de præiudicio alterius, modò iuret. Sed iurare in nostro ca. u. necessarium non est, quia maximè impium esset mentiri. Nec oportebit testem esse Christianum, aut infidelem, aut hæreticum, de his enim præsumi non potest affirmare quod falsum est, vt fiat Sacramentum; præsumendum tamen esset è contra, non testaturos signa pœnitentiæ esse tradita, ne ministraretur Sacramentum verum; adhuc in hoc euentu, puto Sacramentum ministrandum sub conditione, scilicet, Si verum est, te signa pœnitentiæ ostendisse, absoluo te à peccatis. Et hæc omnia Sancius, & ante illum Zambranus de *Sacram. tempore mortis* c. 4. dub. 2. & Reginaldus in *praxi tom.* 1. lib. 3. cap. 3. num. 8. Sed ponam hic aliud dubium.

An quem paulò ante in periculo mortis Confessarius audierat, & non absoluerat, si postea superveniens inuenit adhuc vivum, sed amisisse sensum, possit illum absolvere?

RESOL. VI.

Affirmatiuè respondet Ioannes Chapeauilla *tract.* de modo ministrandi Sacramenta tempore pestis, c. 3. q. 13. Zambranus de *cas. tempore mortis* cap. 4. dub. 2. *sect.* 7. num. 41. dummodò non constet talem voluntatem pœnitendi mutasse; quia ponitur dispositio sufficiens ad suscipiendam absolutionem, & reperitur confessio non tantum in genere, sed etiam in specie. Ergo, &c.

Nec valet dicere, quòd potest contingere infirmum pœnitentem interim mutasse voluntatem confitendi; nam respondeo cum Chapeauilla *vbi supra quæst.* 12. quòd ferè impossibile est, vt quis existens in articulo mortis, & desiderans confiteri, mutet ita citò voluntatem. Secundo circumstantes, qui adfuerunt, possunt testificari, an viderint signa mutationis voluntatis illius. Et tertio quia idem inconueniens potest sæpius contingere in matrimonio contracto per procuratorem; quod tamen est in vsu Ecclesiæ, & verum Sacramentum. Ergo, &c. Sed quartum dubium principale explicandum videtur; vnde quæro.

Quis non coram infirmo, sed statim in eius absentia manifestauit Confessario illum petiisse confessionem, vel signa contritionis ostendisse; quaritur, an si Sacerdos illum vivum adhuc inueniat, possit sacramentaliter absolvere?

RESOL. VII.

Affirmatiua sententia potest hoc argumento suaderi, quia in hoc casu, licet illa confessio sit facta absente Sacerdote per nuntium, tamen postea absolutio non datur in absentia, sed in præsentia pœnitentis; ergo

licita, & valida erit. Et ita hanc opinionem tenent Henriquez lib. 5. c. 2. num. 7. & Valentia tom. 4. *disp.* 7. *quæst.* 11. punct. 1. vbi sic asserit, quòd ipsa confessio possit fieri per nuntium, aut litteras Sacerdoti, dummodo ipse Sacerdos non nisi præsentem postea absoluat, omnino est probabile; vt v. g. si æger aliquis absentem Sacerdotem per litteras, aut per nuntium accersat, actimens futurum, vt morbo postea oppressus, confiteri illi in præsentia non possit per easdem litteras, vel nuntium ipsi confiteatur, vt adueniens demum Sacerdos se quantumuis morbo aggrauatum absoluat. Hæc Valentia, quæ omnia accidunt in casu nostro. Ergo, &c.

Nec aduersus hanc doctrinam fecit decretum Clementis VIII. editum die 20. Iunii 1602. in quo damnatur tamquam falsa, temeraria, & scandalosa ista propositio, scilicet, licere per litteras, seu internuntium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere. Nam respondent aliqui hanc propositionem non ita à Pontifice damnari, vt vtrumque eius membrum censura notetur; ac proinde supradictam declarationem volunt intelligendam esse in sensu copulatiuo, seu complexiuo, non autem in sensu diuiso; fundatur hæc interpretatio in tribus. Primò in particula &, quæ vtrumque membrum coniungit, & parit sensum complexiuum; nam si diuisuè loqui voluisset Pontifex, potius id explicasset per particulam *vel*. Secundo, quia pontifex vitur signo demonstratiuo singulari, dicens hanc propositionem, quod propriè denotat hypotheticam, damnari per modum vnus. Tertio, quia inter Theologos tunc quando emanauit illud decretum, non erat quæstio de sensu diuisiuo, sed de complexiuo tantum; ergo solum censendum est Pontificem declarare id, de quo erat controuersia.

Et ita explicationem huius decreti modo quo supra, esse probabilem putat Beccanus de *Sacramentis*, cap. 37. *quæst.* 8. nam contrariam vocat tantum tutiorem; vnde sic explanant hoc decretum Filiuicius in *tom.* 1. *tract.* 7. cap. 1. num. 20. & Villalobos in *summa tom.* 1. *tract.* 9. *diffic.* 37. n. 6. vbi sic asserit. [Ala declaracion de Clement. VIII. se puede responder que ali ambas cosas juntas incluie confession y absolucion en ausencia; ya que no las ay juntas, que està presente el Sacerdote, quando absolue, y mas que alli, no determina el Papa que la confession echa en ausencia no es valida, sino solo dize que es illicita.] Ita ille. Et hoc vltimum, nempe Clementem VIII. in illo decreto non determinasse confessionem factam absente Sacerdote esse inualidam, sed illicitam, docet etiam Coninch. in responsione contra Coquetium impugnantem absolutionem moribundi, n. 27. & 28.

Igitur ex supradictis videtur dicendum, posse Sacerdotem absolvere moribundum sensibus destitutum, si testes de signis eius contritionis non coram infirmo testimonium ferant, dummodo Sacerdos postea, præsentem infirmo illi sacramentalem absolutionem tribuat. Et hanc sententiam tenent Filiuicius *tom.* 1. *tract.* 7. cap. 5. n. 122. Bonacina de *Sacram. disp.* 5. *quæst.* 5. *sect.* 2. punct. 2. §. 4. num. 10. Fernandez in *exam. resol. mor. part.* 3. c. 7. §. 6. num. 50. & Zambranus de *cas. tempore mortis*, cap. 4. dub. 2. *sect.* 5. num. 31. qui asserit confessionem absente Sacerdote esse validam tempore mortis, quando aliter fieri non potest, non obstante decreto Clem. VIII. vide etiam Layman in *Theol. mor. lib.* 5. *tract.* 7. cap. 3. num. 9. in *fine*. Possuimus de officio curati cap. 7. num. 88. Villalobos *vbi supra*, & alios.

Nec contra hanc sententiam abit D. Leo *Epist.* 89. ibi, *testimonio ei fidelium circumstantium prodesse debebunt*. vbi videtur docere testes in hoc casu in præsentia infirmi testimonium ferre debere; nam aliquis posset respondere, Pontificem dixisse, quia id frequentius solet euenire, nempe vt Confessarius superveniens, vbi est moribundus cum aliis, qui postea illi testimonium ferant vocatum à moribundo Confessarium, &c. Vnde in Concilio

ilio Araucano VII. c. 12. & in Carthaginensi IV. c. 76. dicitur absolutè sufficere Confessario ad absolvendum sacramentaliter infirmum, si testes dent testimonium de voluntate ipsius; ergo, &c.

Hæc opinio videtur mihi probabilis, & mouissimè in terminis, vt asserunt, terminantibus iterum illam tenet Bonacina *tom.* 3. *disp.* 2. *quæst.* 3. punct. 33. num. 4. vbi asserit, posse absolui pœnitentem, qui accersuit Confessarium per nuntium, & adueniente Confessario ita obmutuit, & ita sensibus destitutus est, vt nullum peccatum exprimere, aut doloris signum exhibere possit, nullusque tunc adit, qui petitionis confessionis fidem faciat, & ita Romæ sensisse multos DD. testatur. Et ita sentiant multi viri docti Societatis Iesu, & nostræ Religionis.

Sed negatiuam sententiam ego teneo; quia puto esse de necessitate Sacramentalis Confessionis, vt efficiatur in præsentia Sacerdotis; vt tenent ferè omnes Doctores ex Dominicanorum familia, & Societate Iesu *locis citatis*, & illi quos ad satietatem adducit Franciscus Auila in *dissertatione de confessione per litteras* cap. 2. *per totum*. Confessio enim est actus personalis, vt & absolutio; ergo sicut Confessarius non potest absolui in absentia, ita & pœnitens non potest confiteri nisi illo præsentem; vnde Clemens VIII. quidquid asserat Villalobos & Filiuicius *vbi supra*, in illo decreto, non solum damnauit absolutionem absente pœnitente, sed confessionem absente Confessario; & ita verba illa Clementis accipienda esse in sensu diuisiuo, & non complexiuo, docet Seraphinus Freitas in *addit. ad tract. de confess. sollicit. quæst.* 13. num. 31. Alphonius de Leone *tract.* de offic. & potest. *Confess. tom.* 1. *recollet.* 6. num. 123. Turrianus de *pœn. quæst.* 9. art. 2. *disp.* 32. dub. 4. Fagundez *præc.* 2. lib. 2. cap. 10. num. 5. Coquetius in *dissertatione de confessione per litteras*, cap. 5. n. 15. Aluarez in p. 2. *D. Thomæ*, q. 19. art. 6. *disp.* 80. in *appendice* num. 34. & sequent. Petrus Fay de *pœn. in addit. ad 3. p. q. 9. art.* 3. *disp.* 3. Pitigianus in 4. *sent. tom.* 2. *dist.* 17. *q.onica*, art. 8. *concl.* 2. Nugnus in 3. *part. tom.* 2. *quæst.* 9. a. 3. *diffic.* 2. *constit.* 2. Franciscus Auila in *dissertat. de confess. per litteras* c. 9. Ioannes Chapeauilla *tract. de modo ministrandi Sacramenta tempore pestis*, *quæst.* 30. Syluius in 3. p. q. 9. art. 3. *post. concl.* 4. qui ex Cardinali Bellarmino testatur Clemem. VIII. intellexisse suum decretum in sensu diuiso, quod postea die 14. Iulij 1605. declarauit Sacra Cardinalium Congregatio, cuius verba asserunt Coquetius, & Fay, *vbi supra*.

Igitur ex supradictis apparet, negatiuè respondendum esse ad casum propositum in præsentia resolutione, nam moribundus confiteretur per nuntium absente Sacerdote, quæ confessio est damnata per dictum decretum Clem. VIII. quod non accidit in casu resol. 3. Videlicet, quando Confessarius inuenit moribundum sensibus destitutum, & adstantes testificantur illum confessionem petiisse, vel signa contritionis exhibuisse; nam (vt supra dictum est) dum tales adstantes Sacerdoti præsentem pœnitentiam, & desiderium moribundi explicant, instar interpretum ipsius confessionem Sacerdoti exponunt, atque ipse per hos Sacerdoti præsentem confitetur; quod non potest dici in casu, de quo loquimur. nam testes exponunt Sacerdoti pœnitentiam moribundi, ipso absente; ergo est confessio facta per nuntium in absentia, quæ à Pontifice iam damnata, & improbat est; ergo, &c.

Notandum est etiam hic contra Coninch, & Villalobos *vbi supra*, Clemem. VIII. in supradicto decreto non solum confessionem absenti factam, & absolutionem absenti datam declarasse illicitam, sed etiam inualidam, & nullam. Et ita præter Pitigianum, Nugnum, Auilam, Coquetium, Aluarez, Fagundez *vbi supra*, docent etiam Io. de la Cruz in *direct. p.* 2. de *sacram. pœn. quæst.* 3. dub. 7. *concl.* 3. Fabrus de *pœn.* 4. *sent. dist.* 17. *quæst. unica disp.* 29. c. 1. n. 19. & Franciscus Auila in *dissertat. de confessione per li-*

teras cap. 9. sed ad vltimum dubium principale, curiosum, & difficile deueniamus.

An Confessarius possit absolvere sub conditione moribundum sensibus destitutum, qui neque petiit confessionem, nec vllum signum contritionis edidit?

RESOL. VIII.

Affirmatiuam sententiam (attendas quæso amice lector) docet Homobonus in *examine Ecclesiæ* p. 1. *tract.* 7. cap. 18. *quæst.* 84. vbi sic asserit. Prudenter ager Parochus, si fauorabiliori illi opinioni adhæreat, quæ sentit absolutionis beneficium moribundo impendi posse, etiam si nullum confessus sit peccatum, nec Confessarium petierit, nec indicia exhibuerit, ex quibus actus contritionis, vel attritionis argui possit; modò talis in mortis articulo constitutus, Christiano more viuere soleret, & bonus ac fidelis homo æstimaretur. Quod quidem placitum in praxi referunt amplexum fuisse Clement. VIII. Pontificem Maximum, ac prudentissimum virum; cum enim quidam ex fabrica D. Petri præceps ruisset, & illum cadentem vidisset, absolutionem ei dedit, dicens, Si es capax absoluo te à peccatis tuis. Quæ sententia illa sanè ratione confirmatur, quòd in necessariis ad salutem tutior pars est amplectenda, & certiori periculo occurrentem est; & irreuerentiam Sacramenti, vel Sacrilegij periculum, tum conditione apposita, tum autoritate Doctorum, hanc opinionem tuentium, cessare dicitur. Ita ille.

Et ante illum Molfesius in *sum. tom.* 1. *tract.* 7. cap. 5. num. 48. & 49. qui notat hanc sententiam tenuisse ex nostra Religione Patrem D. Gabrielem Lottherium, virum doctissimum, Patrem Salmeronem Societatis Iesv, & Patrem Lupum Capuceinum; & confirmat hanc opinionem his rationibus; quia in tali casu potest esse (prout in dubio præsumitur) vt quis sit memor salutis æternæ, & interius habeat aliquam efficacem attritionem, qua rectè dispositus sit recipere sacramentalem absolutionem, & de attrito fieri contritus. Nec vrget dicere, quòd multoties qui ex insperato loquelam amittunt, non solent habere peccatorum attritionem, quia præoccupati timore mortis, ad alia non aduertunt. Nam respondetur, in his viris frequentius accidere, vt cogitent de peccatis suis, vt experientia docet, & leges adaptantur ad ea, quæ frequentius, non autem quæ rarò accidunt. Sic Molfesius.

Hanc etiam sententiam docet Antonius de Litteratis in *summa edita Roma cum approbatione Magistri Sacri Palatii anno 1611. parte* 1. *capite* 35. *numero* 7. & quod maius est, hanc opinionem non solum approbauit Gregorius X V. Pontifex Maximus quando erat Archiepiscopus Bononiensis in *memoriali Confess.* cap. 1. de *forma sacrament. Pœnit.* num. 16. folio 215. edito Bononiæ apud Ioannem Baptistam Bidellum anno 1623. sed etiam tenuit, debere Sacerdotes illam in praxim deducere; sic enim ibi asserit. Licet absolui moribundum, etiam si nullum pœnitentiæ signum det in præsentia Confessarij, si tamen aliquis testetur eum ostendisse confitendi desiderium; ita docet Rituale Pauli V. immo addit Sacerdotale Romanum pagina 624. ex doctrina Diui Antonini, posse etiam absolui moribundum assuetum frequentare confessionem, quamuis repentino casu oppressus Sacramentum non petierit. Neque solum potest Confessarius in his duobus casibus absolvere, sed etiam debet, quia contingere potest moribundum esse tantum attritum; vnde damnatur; nisi absoluiatur. Ita ille.

Vnde ego, saltem ex principio extrinseco puto, hanc sententiam probabilem esse, & ita illam tenent aliqui Patres Societatis Iesv, & nostræ Religionis, & dici potest, quòd in hoc casu adest aliquo modo materia, quæ

quæ per testificationem, & famam probitatis dicti moribundi efficitur præfens; probus enim vir supponitur omni die actus contritionis, & signa doloris elicere. Ergo, &c.

Verùm his non obstantibus sententiam negatiuam ege teneo, quam tueretur Henriquez *lib. 3. de poen. cap. 10. n. 9.* vbi sic ait. Si infirmus amisso rationis iudicio, nulum præbet, nec paulo antea dederat peccati, & pœnitentiæ signum, nullo modo est absolendus à peccatis, in quo quidem rudiores Sacerdotes errant. Sic ille, & post illum Petrus Fay *de poen. in addit. ad 3. part. quæst. 9. art. 2. disp. 2.* ita asserens. Neutiquam absolui potest, qui subito in supremum vitæ incidit discrimen, neque coram Sacerdote exprimere peccatum vllum potest, aut signis aliquibus dolorem peccatorum, & volitionem confitendi patefacere; licet contrarium indifferet, & ignoranter factus, ac sine vilo profus, vel apparente fundamento à variis Sacerdotibus practicetur. Sic Fay, & hanc sententiam nonnihilè mordicus tenet Episcopus Ioannes Malderus vir doctissimus in *tract. de sigillo confess. cap. 15.* Alphonsus de Leone *tract. de offic. & potest. confess. tom. 1. v. col. 6. n. 131.* Naldus in *sum. ver. confess. num. 32.* cum aliis communi. Et Ratio est, quia absolutio ex Concilio Trid. *sess. 14. c. 9.* est actus iudicialis, sed iudicium non exercetur, vbi accusatio nulla est; ergo.

Nec valet dicere cum Homobono, & Molfesio *vbi supra*, quod moribundus in tali casu forsitan interius habeat attritionem; nam respondeo cum Zambrano *de cas. occurrentibus tempore mortis, cap. 4. dub. 2. sect. 8. n. 46.* & cum omnibus Theologis, attritionem, vel contritionem interiorem non esse confessionem, sed signa externa contritionis esse confessionem peccati in genere; nam materia Sacramentorum debet esse sensibilis, quæ non adest in casu nostro; ergo nullo pacto adhibenda erit absolutio.

Firmat etiam hanc sententiam Concil. Arausic. *l. c. 12.* vbi sic habetur Subito obmutescens baptizari, aut pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium aliorum verbis habet, aut præfens in suo nutu; vide quomodo Concilium requirat materiam sensibilem, quam etiam postulat Concilium Carthaginense *II. c. 34. & IV. c. 76.* cum Decretali Leonis I. ad Theodorum Foriolensem, quæst. est epist. 91. vnde apparet, semper in Ecclesia cautum fuisse, ne moribundus absolueretur, qui aliqua signa non dedisset, per quæ aliqua confessio, & accusatio haberi censeatur; & ideo Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 6. c. 12. num. 4.* sic ait Patres & Doctores non aliter permittunt Pœnitentiæ sacramentum moribundo obmutescenti ministrari, nisi antea sacramentalem absoluteionem verbis, aut signis petierit. Ita ille cum Reginaldo *tom. 1. lib. 8. cap. 3. n. 25.* Turriano *de poen. q. 9. art. 2. disp. 30. dub. 1. ad 3. argum.* Bellocchio *de cas. reser. p. 1. q. 2. num. 116.* Pirigiano in *4. sent. tom. 2. disp. 17. q. unica, ar. 8. concl. 3.* Yribarne in *4. sent. tom. 2. disp. 18. q. unica, disp. 16. sect. 5.* Valquez in *3. part. tom. 4. q. 91. art. 2. dub. 1. n. 1.* & aliis.

Nec virget, quod cum talis moribundus bene vixerit, præsumitur habere confitentem voluntatem; nam responderetur, quod Concilium Tridentinum, & Florentinum asserunt materiam huius Sacramenti esse actus pœnitentis; ergo non sufficit voluntas confitendi, sed oportet confessionem esse actualem; saltem in nutu, aut vocatione Confessarij.

Et sic satis explicata sunt quinque dubia, quæ in principio Tractatus discutenda proposuimus; placitis DD. circa præfentem quæstionem innixa. Restat modò inquirere.

An Confessarius non solum possit, sed etiam teneatur adhibere absoluteionem in casibus supradictis?

RESOL. IX.

Respondeo affirmatiuè, & ita docent Regius in *resol. cas. confess. 39. n. 16.* Turrianus *de poen. quæst. 9. art. 2.*

disp. 30. dub. 1. Suarez *tom. 4. disp. 23. sect. 1. n. 15.* Megala in *1. p. lib. 1. c. 11. n. 8.* Io. de la Cruz in *direct. p. 2. de sacram. Pan. q. 3. dub. 8. concl. 2.* Coninch *de Sacram. disp. 7. dub. 10. n. 106.* Memoriale Greg. XV. *de forma sacram. Pan. c. 1. n. 17.* Filiucius *tom. 1. tract. 7. c. 15. n. 23.* Syluius in *3. p. q. 9. art. 2. queritur. 4.* Valquez in *3. p. tom. 4. q. 91. art. 2. dub. 1. n. 38.* & alij, quia cum hoc licite possit facere, vel ex charitate, vel ex iustitia (si ipsius pastor est) ad hoc obligatur: quod etiam verum est respectu eorum, qui contrariam sententiam tenent; quia cum hanc sententiam possint in praxi turè sequi propter suam probabilitatem, idque sit saluti moribundi valde expediens, aut etiam necessarium si solum sit attritus, ad hoc, vt diximus, vel ex charitate, vel ex iustitia tenentur. Igitur Sacerdotes nolentes moribundum in tali casu absoluerè, rectè Valquez *vbi supra* vocat reos, & necatores animarum.

Non desinam tamen etiam hic apponere sententiam Montefini in *part. 2. disp. 26. quæst. 5. num. 245.* & Ioannis Sancij in *selectis, disp. 44. num. 35.* vbi sic ait. Aduertendum quod licet opinio negans, post per nutus, & signa pœnitentem in extremis constitutum absolui, ne videlicet irritum fiat Sacramentum, sit in fauorem Sacramenti, & opinio affirmans, absolui posse, sit in fauorem suscipientis; ex dictis duabus opinionibus semper eligenda est illa, quæ fauet pœnitenti, cum Sacramenta instituta sint vt medicinæ suscipientium, vnde Sacramentum iuri suo cedit, vt ita dicam, & periculo irritationis exponi non aget fert, eò quod salus spiritualis proximi magis tuta relinquitur suscepto Sacramento, quam si illud non ministraretur, & vbi violatio charitatis imminet, aut Religionis, charitas amplectenda est, & hæc violaretur non ministrando Sacramentum infirmo indigenti, ex administratione verò solum violaretur Religio. Ita Sancius.

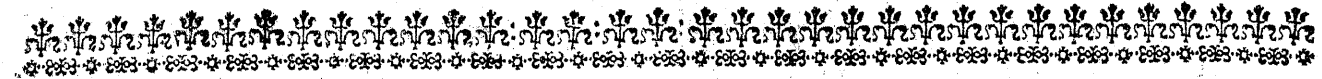
Igitur cum aliquis perplexus est inter duo præcepta simul occurrentia, strictius erit adimplendum; sed cum magis obliget charitas, quam Religio; ergo in casu nostro tenetur Confessarius potius adhibere absoluteionem in fauorem pœnitentis, quam illam denegare in reuerentiam Sacramenti; sed melius dicendum est, quod in tali casu Confessarius ministrando Sacramentum cum opinione probabili, nullam illi iniuriam infert; ergo tenetur ratione charitatis erga proximum ei illud ministrare.

An quando Confessarius ex opinione probabili absoluit moribundum, possit absoluteionem præbere ei sine conditione?

RESOL. X:

Communitè Doctores asserunt absoluteionem in tali casu dandam esse sub conditione; verùm Valquez in *3. part. tom. 4. quæst. 91. art. 2. dub. 1. num. 39.* in casu posito *suprà* in *resolut. 1.* putat conditionem illam esse superuacaneam, & hanc sententiam docet etiam Sancius in *selectis, disp. 44. num. 32.* vbi ita ait. Sequens opinionem, posse videlicet per signa absolui pœnitentem, non tenebitur sub conditione absoluerè; nam ille, qui agens aliquam actionem, iudicat se non delinquere, absolute potest illam exercere; nec opus erit conditionem addere. Vnde quando communitè dicunt Theologi, ministrandum esse Sacramentum sub conditione, quando dubitatur de valore Sacramenti, id intelligendum est in dubio proprio, non in opinionibus. Quod optimè confirmat caput *de quibus, de Baptismo;* vbi decernitur rebaptizandum esse illum sub conditione, de quo dubitatur, an sit baptizatus. Ita Sancius. Et hæc dicta sufficiant circa explanationem dubiorum, quæ in principio Tractatus exponenda proposui; omnia tamen subdendo Sanctæ Romanæ Ecclesiæ correctioni, & doctorum virorum iudicio.

TRACTA

TRACTATUS QVARTVS. DE SACRAMENTIS DE SACRAMENTO BAPTISMI.

An in casibus, in quibus licitum est baptizare pueros filios infidelium, teneantur domini hoc facere?

RESOL. I.

ATIS probatum est in *resol. 45. tract. 1. miscellanei,* posse dominos inuitis parentibus baptizare filios infidelium, quæritur modò, an domini in tali casu teneantur, sub onere peccati mortalis, illos baptizare. Affirmatiuè respondet Valq. in *3. part. tom. 3. disp. 155. c. 7.* Turriano in *2. tom. 1. disp. 54. dub. 2.* & ego *vbi supra;* & hoc ratione charitatis.

Non reticeam tamen contrarium docere doctissimum Lorcam in *2. 2. quæst. 10. art. 12. disput. 37. num. 22.* vbi sic asserit. Est dubium, vtrum in omnibus casibus, in quibus concessimus filios infidelium inuitis parentibus baptizari posse, non solum liceat, sed etiam subsit obligatio baptizandi; videtur enim subsistere obligatio: quia in his, in quibus prodesse possumus saluti spirituali proximi, tenemur prodesse lege charitatis præsertim in re tanti momenti, qualis est susceptio Baptismi, & iis qui ad eò indigent, vt sunt infidelium filij. Respondeo, in tribus casibus concessimus posse pueros infidelium baptizari. Primus est in articulo mortis. Secundus, si inueniantur separati à parentibus. Tertius, si filius serui separatur hac intentione. In primo casu videri potest fuisse obligationem baptizandi propter extremam pueri necessitatem, probabilius tamen censo non esse, neque aliquis hanc obligationem aditruit, quia totum negotium salutis pueri ante vsum rationis commissum est Parentibus, & idèd nullus alius tenetur de eius salute sollicitus esse, neque puer extremè indiget, quamdiu per parentes illi prouideri potest; & baptizare puerum infidelis occultè, aut cum dissensu patris, extraordinarium medium est, & extraordinaria diligentia: ea verò, quæ extraordinaria sunt, potius sunt supererogationis, quam debiti. In secundo casu solum potest esse dubium, an puerum semel abstractum à parentibus liceat iterum parentibus reddere sine Baptismo; nam si perpetuè permanens esset apud Christianos, neque est copia reducendi illum ad proprios, non dubito, debitum esse eum baptizare. Et quidem si puer à parentibus iniuste abstractus fuit, & potest illis restitui, debitum est restituere, quia iniuria illa semper (dum potest) resarcienda est, & idèd tantum abest, vt necessarium sit puerum baptizare, vt potius existimem non licere: si autem iuste à parentibus abstractus est, puta quia fuit in bello captus, aut emptus, probabilis censo posse iterum parentibus restitui sine Baptismo, quia ea, quæ ad salutem spiritualem pueri pertinent, semper remitti possunt parentibus, quibus ex natura rei incumbit, quamuis præuidetur eorum negligentia, aut malitia, neque obligat alium hæc cura ipsius valentibus, neque magis tenetur dominus retinere puerum, vt baptizetur, quam adultum. In tertio casu dicendum est, non teneri dominos ad illam extraordinariam diligentiam alienandi seruos, vt baptizentur, satis est si conseruando eos in propria potestate, inducant parentes benigna persuasione ad suam, & filiorum conuersionem. Hæc omnia Lorca, *vbi supra,* sed an probabiliter, iudicent viri

docti; nam aliqui, doctrinam eius in primo casu ab ipso posito, falsam esse existimant.

An qui tenet infantem in Baptismo nomine alienius, contrahat ipse cognationem spiritualem, vel ille qui eum misit?

RESOL. II.

Ipsium procuratorem cognationem contrahere putant Sotus in *4. sem. disp. 42. quæst. 1. ar. 2. prope finem.* Toletus *lib. 7. c. 8. n. 5.* & alij.

Sed ego contrariam sententiam teneo, quia talis in tali casu non suo, sed alieno nomine tenet. Ergo patrinus non est, sed loco patris fungens, & ita docent Syluester *ver. Matrimon. 8. q. 7. dicto 15.* Emanuel Sà *de impedimentis matrimonij, num. 5. verb. cum quis per procuratorem.* Couarruias, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 59. num. 2.* quibus ego addo Syluium in *addit. ad 3. p. q. 56. art. 5. ad 4.*

Imò ego puto probabiliter contra Layman in *Theol. moral. lib. 5. tract. 10. part. 4. c. 4. n. 5.* Coninch. *de Sacram. disp. 32. dub. 2. n. 40.* Rebellium *part. 2. lib. 3. q. 6. n. 11.* Philarchum *de offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 2. c. 11.* Emanuellem Sà citatum Abbatem in *c. veniens, n. 4. de cognat. spir.* & alios, neque ipsum principalem, qui legatum mittit, cognationem vllam contrahere. Et ita docet Couarruias *vbi supra, n. 5.* Suarez *num. 4.* Reginaldus in *praxi tom. 2. lib. 3. c. 20. sent. 3. n. 156.* & Villalobos in *sum. 10. 1. tr. 14. diff. 9. num. 18.* vbi sic asserit. [El Principe, que se hizo padrino de vn infante pro procurador, embiando quien lo sea en su nombre, al tiempo que le baptizan, no contrae cognacion espiritual, porque no es verdaderamente padrino, porque no saca al niño de pila, ni le tiene quando le baptizan que es atto personal, ni basta hazerle por tercera persona, ni tampoco contra este parentesco epiritual el procurador, porque en nombre del principe saca el niño de pila, porque esse no tiene intento de ser padrino, lo quales necellario, como queda dicho.] Sed in tali casu principalem, qui procuratorem constituit, cognationem contrahere, magis probabiliter tenet nouissimè Basilius Pontius *de matrim. lib. 7. c. 39. n. 10.*

Notandum est tamen hic obiter, me consuluisse rectè, his diebus contra Sotum in *4. disp. 42. q. 1. art. 2.* & alios, quemdam non contraxisse cognationem spiritualem, quia non tetigerat in confirmatione infantem, quod etiam in baptismo est dicendum; nam ad illam contrahendam requiritur contactus physicus. Ita Sanchez, & Villalobos *vbi supra, n. 9.* qui etiam, *n. 7.* cum aliis docet contra Angelum *verb. Matrimonium, n. 7.* Lopez in *instruct. part. 2. c. 51.* & alios tenentes pueros in Baptismo in casu necessitatis extra Ecclesiam, cognationem supradictam non contrahere.

Non reticeam tamen. Siluium in *addit. ad 3. part. q. 56. art. 3. ad 1.* putare, quod contrahitur propinquitas hæc ex Baptismo, siue domi, siue in Ecclesia, siue cū cæremoniis, siue sine illis ministrato, & qui tunc assumuntur in patrinos, eandem contrahunt, si prolem offerant ad Baptismum tanquam patris, & vt tales eius curam suscipiant: si autem offerat, non vt patris, sed solum vt subseruientes necessitati, probabile est, quod nullam contrahant Et similiter si post Baptismum domi propter necessitatem collatum, adhibeatur vt patrinus, tunc quando solennes cæremoniæ suppleantur, nullam etiam contrahit propinquitatem, sicut nec ille, qui adhiberetur, dum quis, vel scierit, vel ignoranter rebaptizaretur. Ita Syluius.

Quis

Quis post partum uxoris statim ob periculum mortis baptizauit infantem, adstantibus tamen multis, qui hoc facere poterant, dubitatum fuit, an priuatus manserit iure petendi debitum?

RESOL. III.

Affirmatiuè tunc respondit quidam Theologus, & probabiliter quidem; nam hanc sententiam tenent multi DD. quos citant, & sequuntur Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 36. n. 7. & Villalobos in sum. tom. 1. tr. 1. 3. diff. 5. n. 1.

Sed mihi contraria sententia placuit, & illam consului, quam tuncur glossa cap. 2. de cognat. spir. ver. debitum. Fernandez de Heredia disp. de sac. Baptismi, p. 6. dub. 2. n. 6. Suarez in 3. part. qu. 67. art. 8. pen. in fine. Derandus in 4. disp. 4. 2. quest. 1. art. 3. & nquillimè Coninch de Sur. disp. 3. 4. dub. 8. num. 69. vbi sic asserit. Probabilis est eum, qui etiam sua culpa hanc cognationem cum sua uxore contraxit (eadem est ratio uxoris erga virum) etsi grauius peccarit, posse nihilominus petere debitum, quia tam grauis pena sine textu non est inducenda, ex nullo autem textu probari potest. Ergo, &c. Ita hanc sententiam probabilem esse putat Layman in Theol. mor. lib. 5. tr. 10. part. 4. cap. 8. num. 8.

Nota etiam, quod stando in prima opinione aduertit Villalobos vbi supra, quod in tali casu, [pueden dispensar para pedir el debito el Comisario de la Cruzada el Obispo, y los Confesores Regulares, como tengan para esto comision de sus Provinciales, como dize Rodriguez per vna vna vocis oraculo de Pio V. por ser la cognacion espiritual impropriamente incesto, y el priuilegio dicho, que solo habla de la afinidad que nace de copula fornicaria, dize, que se ha de estender a esto por ser fauorable.] Ita ille.

An peccet mortaliter laicus, si presente Diacono in casu necessitatis baptizet infantem?

RESOL. IV.

Affirmatiuè respondent Ioan. de la Cruz in direct. confitent. part. 2. de sac. Baptismi, q. 2. dub. 1. concl. 3. Nugnus in 3. part. q. 67. art. 5. diff. 2. & Coninch de Sacram. q. 67. dub. 1. concl. 3. qui pro hac sententia citat Suarez, licet male; nam ipse contrarium, & meritò docet in 3. part. tom. 3. disp. 31. sect. 4. & ita etiam hanc negatiuam sententiam tuncur Layman in Theol. mor. lib. 5. tr. 2. c. 7. n. 4. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 5. diff. 8. n. 10. Chamerota de Sacram. tract. 2. c. 4. dub. 5. Pitigianus in 4. sent. 10. 1. dist. 6. q. 1. art. 1. post. concl. 5. & Syluius in 3. p. q. 67. art. 3. & alij, vbi asserunt esse mortale, si absque legitima causa prætermittatur in tali casu Sacerdos præsens; si autem Diaconus, vel vnus ex inferioribus prætermittatur, esse solum veniale, aut nullum, si mulier peritior sit laico prætermisso, vt communiter solent esse obstetrices. Ex his apparet, me olim rectè consuluisse obstetricem quãdam non peccasse mortaliter, dum in casu necessitatis baptizauit infantem, dum aderant alij Religiosi in sacris constituti, non tamen Sacerdotes qui hoc facere potuissent.

Non desinam etiam hic adnotare Valentiam tom. 4. disp. 4. quest. 2. punct. 1. & Ioannem Suarez in enbividio casuum conscientia lib. 5. ver. baptizatus, §. in necessitate, docuisse laicum baptizantem præsentem Sacerdote, secluso contemptu, & minimè renuente Sacerdote, peccare tantum venialiter.

Nota tamen hic obiter contra Paludanum in 4. sent. dist. 5. qu. 2. Syluestrum ver. Baptizatus 3. & alios, laicum baptizantem extra casum necessitatis, peccare quidem mortaliter, sed non incurtere in irregularitatem; & ita docent Nugnus in 3. part. quest. 6. art. 5. diff. 3. Pitigianus in 4. sent. tom. 1. dist. 6. quest. 1. art. 1. & alij. Nec valet dicere, quod qui baptizat sine necessitate, baptizat ex officio, sed propter hoc ponitur laico irregularitas. Ergo. Secundo laicus si conficit aliud Sacramentum, est irregularis; ergo etiam si administret Baptismum. Nam responderetur ad primum negando maiorem, quoniam cum in hoc Sacramento distinguatur minister solennitatis, & necessitatis, cum non baptizat ex solemnitate, tantum baptizat tanquam minister necessitatis, atque adeo non tanquam ex officio. Et per hoc patet responso ad secundum negando consequentiam, quoniam in aliis Sacramentis non distinguuntur minister solennitatis, & necessitatis, atque adeo quomodocumque conficiat, conficit quali ex officio, & ideo est irregularis, quod non accidit in casu nostro. Ergo.

Notabilia quedam circa materiam Baptismi.

RESOL. V.

Quæritur primò, an minima quantitas aquæ, vt gutta vna, vel duæ sufficiant ad conficiendum Baptismum. Negatiuè respondet Zambranus in decis. cas. occur. temp. mor. c. 1. dub. 4. qui citat Valentiam, Suarez, & alios, idem docent Reginaldus 10. 2. lib. 27. c. 3. n. 15. Bonac. de Sacram. disp. 2. q. 2. punct. 3. n. 18. & alij, sed affirmatiuam sententiam docet Henriquez lib. 1. c. 21. n. 4. & post illum Valquez in 3. p. tom. 2. disp. 245. c. 4. n. 32.

Dicendum est igitur illam quantitatem aquæ esse ad Baptismum sufficientem, quæ potest contingere corpus, & successiue fluere per partem corporis, quod facere potest exigua quantitas aquæ: vnde rectè Paulus Comitolus in respons. mor. lib. 1. q. 12. & post illum Filiucius tom. 1. tr. 2. c. 2. n. 34. asserunt verum fuisse Baptismum, quem contulit quædam mulier moribundo infanti, baptizando illum signo crucis impresso in fronte, digito aqua madefacto.

Quæritur secundò, an aqua ex sale resoluta sit sufficiens materia ad conferendum Baptismum. Negatiuè respondet Coninch de Sacram. q. 66. art. 4. dub. 1. n. 22. quia non videtur probabile eiusmodi aquam esse eiusdem speciei cum aqua naturali, & elementari, & consequenter non videtur probabile, quod possit esse materia Baptismi. Ita ille, quod antea docuerat Angelus ver. Baptizatus 4. n. 3. & Syluester eodem verbo 2. in fine.

Sed affirmatiuam sententiam, & meritò docet Henriquez lib. 2. cap. 6. num. 1. qui in glossa littera F. testatur de communi, quia sal efficitur ex aqua salta, vt experimento constat, & docet Aristoteles 2. meteor. 3. Eandem sententiam docet etiam ex neotericis Antonius Fernandez exam. Theol. moral. part. 3. cap. 2. §. 4. num. 5. vbi ita asserit. Idem de sale, atque niue, geluque dicendum arbitror; est enim essentialiter aqua maris gelata æstiuo sole; ac proinde si liquefiat, apta erit materia ad abluendum, & baptizandum. Sic ille. Vide Tabienam ver. baptizatus 4. n. 8. & Annillam eodem verbo. n. 23.

Quæritur tertio, an aqua, quæ distillat ex vite, vel aqua arbore, sit materia apta pro conficiendo Baptismo. Affirmatiuè respondet ex neotericis Io. de la Cruz direct. conf. part. 2. de sac. Baptismi, q. 1. dub. 1. concl. 2. vbi sic asserit. Aqua ista debet esse simplex & elementaris, etsi ex arbore aut alio corpore, vt glacie resoluta. Ita ille, & alij, quos tacito nomine citat Coninch de Sacram. qu. 66. a. 4. dub. 1. n. 21. in casu tamen extremæ necessitatis, quia non omnino constat, an supradicta aqua expressa ab arboribus, seu plantis, aut herbis differat specie ab aqua naturali. Sed hanc opinionem ipse Coninch refellit, & communiter cum ipso multi DD. & ita docet Antonius Fernandez vbi infra. Filiucius tom. 1. tract. 1. c. 2. n. 6. Henriquez lib. 2. c. 6. num. 2. Zanardus in direct. conf. sp. 1. de Sacram. Baptismi, c. 3. Et ratio est, quia ille humor non est aqua, quamuis propter perspicuitatem, & similitudinem appelleretur aqua, sed substantialiter succus est.

Notandum est tamen cum Antonio Fernandez in exam. Theol. mor. p. 3. c. 11. §. 2. n. 3. esse aquam sufficientem & elementarem pro efficiendo Baptismo illam, quæ colligitur ex vaporibus delatis, cum ex olla ore evaporatur, &

& in testaceo tegmento reperiuntur. Item quæ hyemali tempore ex parietibus lapidibusque fluit, nam vapores essentialiter aqua sunt; aqua verò è parietibus manans, aqua est, ac re humido in aquam verso. Ita ille.

Quidam Parochus post ablutioem statim pronunciauit formam Baptismi; queritur an validè baptizauerit?

RESOL. VI.

Negatiuè respondent Scotus in 4. dist. 6. q. 2. art. 2. Richard. dist. 5. art. 4. q. 2. Caiet. tom. 1. opus. tract. 26. de collat. ordinis. Nauarr. c. 22. nu. 7. Zambranus de casibus occur. temp. mor. c. 1. dub. 2. dist. 2. & alij. Et ratio est, quia verba quæ Sacramentum efficiunt, idem etiam significant, nisi autem cum verbis eodem tempore concurrat ablutio, falsa est enunciatio verborum, Ego te baptizo. Ergo nihil efficitur, atque adeo inualidum erit Sacramentum.

Sed mihi contraria sententia probabilior videtur, quam docet Henricus lib. 1. de Sacram. in genere, c. 9. n. 10. vbi sic asserit. In conficiendis Sacramentis generaliter requiritur quædam coniunctio, quia forma non actuat materiam, nisi aliquoties coniunctam, & præsentem, idque maximè curandum est in Sacramento Baptismi, sine quo nihil prodest aliorum Sacramentorum receptio, & in Sacramento Ordinis sacerdotalis, sine quo confert ablutio, vel consecratio Eucharistiæ, vt dum quis aqua tingitur, vel dum tangit, aut acceptat vasa sacra, qui sacerdotio initiatur, debet minister proferre saltem partem aliquam verborum formæ, si tamen finita ablutio, profert statim formam vel finita forma ablueret, confertur simul moraliter, neque est repetendum Baptismus. Ita Henriquez; & post illum docent etiam hanc sententiam Villalobos in sum. tom. 1. tr. 4. diff. 2. n. 6. Layman in Theol. mor. lib. 5. tr. 2. c. 7. n. 5. vbi ait, satis esse ad valorem Sacramenti, si moraliter, id est, secundum humanum agendi, & loquendi morem concurrant actio ministri, & proxima materia, videlicet ablutio, vñctio, &c. sicuti in simili verè dicere confertur, Ego bibo, qui poculum in manu capit, statim illud ori applicatur bibendi causa, neque enim credibile est, quod Christus Sacramenta ad moralem hominum vsum accommodata, metaphysico rigori adstringere voluerit.

Quamobrem quanta debeat esse coniunctio inter materiam, & formam Sacramenti moraliter æstimari debet, & obseruari, ne fiat magna interruptio, vt ex modo agendi, & verba proferendi intelligatur vnum alteri accommodatum esse: ita optimè Layman, qui pro hac opinione citat etiam Victoriam, & Suarez, duo lumina Religionis Dominicane, & Societatis Iesu: sed pro curiosis ponam hic verba Vincentij Fernandez de Heredia in disp. de Sacram. in genere, p. 6. dub. 2. n. 8. vbi ita ait. Qui baptizatur, potest abluui in totum ante inchoatam formam, quia imò interposita breui morula, exempli gratia, in qua possit (vt ita dicam) oratio Dominica recitari, adijci potest forma Baptismi, & vice versa, quæ doctrina communis est sacramentis Confirmationis, Ordinis, & extremæ Vñctionis. Ita ille. Sed hæc sententia videtur nimis laxa, ac proinde non admittenda.

An licitè baptizentur filij Hæreticorum, si sub cura parentum probabiliter timeatur periculum peruersionis eorum?

RESOL. VII.

Negatiuam sententiam docent Fernandez de Heredia in disp. de sacram. Baptismi, p. 7. dub. 3. n. 8. & Coninch de Sacram. q. 68. a. 10. dub. vñctio, n. 81. vbi sic asserit. Quando aliqui hæretici, vel apostatæ habitant in iis locis, in quibus liberè exercet suam religionem extra periculum mortis, eorum filij non sunt baptizandi, nisi per separata. Anton. Diana Ref. Mor. Pars I I I.

tionem, vel aliam rationem possit caueri, ne parentes eos impiis sacris, & doctrinis imbuant, quia aliàs fieret contra dignitatem Sacramenti, quod probabilius magis obesset, quam profecisset. Ita Coninch. & Suarez in 3. part. tom. 3. disp. 42. sect. 5.

Sed ait Layman in Theol. mor. lib. 5. tractat. 5. cap. 6. num. 12. contraria praxis apud nos à viris doctis, ac piis sæpe obseruata fuit, & rectè quidem, quia periculum peruersionis non est adeo propinquum, aut certum, cum fieri possit, vt infantes ante vsum rationis moriantur, & per Baptismum saluentur, tum quia plerumque spes non parua est, vt hæreticorum liberi aliquando in fide Catholica instruantur, quam idcirco libentius recipiunt, si sciunt à Catholico sacerdote se baptizatos fuisse. Addi etiam potest, tamen à parentibus, & ministris suis hæreticis falsa dogmata edocentur, interdum ignorantia difficulter vincibili laborare, & pertinaces hæreticos non esse: vt proinde tales dogmata fidei baptismalis retineant, & saluari possint, si de peccatis post Baptismum commissis vera conuersione doleant, per ea, quæ dixi lib. 2. tract. 1. cap. 12. n. 3. Hæc omnia Layman, & satis quidem probabiliter.

Utrum parentes, quamprimum teneantur baptizare infantes?

RESOL. VIII.

Communitè affirmatiuè respondent DD. sed quomodo intelligendum sit illud quamprimum, arbitrio prudentis viri committunt Henricus lib. 2. c. 4. n. 3. Suarez in 3. part. tom. 3. disp. 25. sect. 2. & alij, attentis circumstantiis, & cuiusque Ecclesiæ consuetudine.

Sed Sotus in 4. sent. dist. 5. q. vñctio, art. 3. in particulari descendens sic asserit. Cum puer statim baptizari iubetur, non intelligitur eadem natiuitatis die aut tertia, aut quarta, sed quando commodè potest in Ecclesia portari, & mergi, quod est octauo die, vt moris est, vel decimo, aut duodecimo die. Ita Sotus, qui loquitur absolute de omnibus baptizandis, & vbi patrinus expectaretur.

Non reticebo tamen in nostra Synodo Panormitana celebrata anno 1615. ab Eminentissimo Cardinali ab Auria circa præsentem casum ita determinatum esse part. 2. cap. 1. n. 2. Natum infantem ij, quorum ea est cura, ante nonum diem ad suscipiendum in Ecclesia Baptismum deferant, quod si neglexerint, excommunicationis poenæ subiaceant. Ita Synodus.

An rebaptizantes scienter sub conditione incurramt in irregularitatem?

RESOL. IX.

Hic casus olim ad me delatus fuit, & quidam Theologus affirmatiuam sententiam tunc consuluit, cum Sayro de cens. lib. 7. c. 8. n. 23. Fernandez de Heredia disp. de sacram. Baptismi, par. 4. dub. 2. n. 5. & alij apud ipsum.

Sed ego consulentem ab irregularitate liberavi, sequens sententiam Nugni in 3. part. q. 66. art. 9. concl. 6. Ioan. Valeri in differentiis vtriusque fori, ver. irregularitas, differ. 2. n. 1. Ytibarnæ in 4. sent. tom. 1. dist. 6. q. 8. dist. 24. sect. 2. Fernandez in examine Theol. mor. p. 2. c. 10. §. 11. n. 1. Cabreza de Sacram. q. 66. art. 9. n. 18. & 19. Syluij in 3. p. q. 66. art. 9. quaritur 1. Possuini de offic. cur. cap. 16. n. 18. Bartholomæi Ab Angelis in exam. confess. dial. 1. §. 129. Toleti lib. 1. c. 65. n. 5. Auilæ de conf. part. 7. disp. 7. dub. 3. Suarez in 3. part. to. 3. disp. 31. sect. 6. dub. 5. & aliorum penes ipsos. Et ratio est, quia irregularitas non incurritur, nisi sit in iure expressa, vt habetur in cap. is, qui de sent. excomm. in 6. sed ista irregularitas non habetur expressè in iure. Ergo. Probo minorem; nam in iure tantum ponitur irregularitas propter rebaptizationem, sed hæc non est rebaptizatio simpliciter, quia datur sub conditione. Ergo.

Quidam Sacerdos in peccato mortali existens baptizauit infantem in casu necessitatis, quaritur an peccauerit mortaliter?

RESOL. X.

Affirmatiuam sententiam docent Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 1. cap. 5. n. 8.* Valquez in 3. part. tom. 3. disp. 3. c. 3. Coninch. de *Sacram. q. 64. art. 6. dub. 4. num. 36.* & alij. Et ratio est, quia tunc ille exercet hanc sacramenti ministracionem ex officio ratione suae ordinationis. Hæc opinio est probabilis.

Sed mihi contraria sententia etiam probabilis videtur, quam tenent Ioan. de la Cruz in *direct. conscient. par. 2. de Sacram. in genere. q. 4. dub. 3. concl. 1.* Fernandez de Heredia *disp. de Sacram. in genere. part. 1. c. dub. 3. n. 4.* Nugnus in 3. p. 7. 64. art. 6. Ledelma in *sum. cap. 6. de Sacram. in genere. concl. 8.* Syluester *verb. Baptismus 3. n. 5.* Caietan. in 3. p. 7. 64. art. 6. Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 1. 6. sect. 4. & Henric. lib. 1. c. 9. n. 4. vbi sic asserit. Sacerdos peccator in necessitate baptizans sine solennitate non peccat, quia non agit, vt minister ex officio, sed perinde ac laicus: etiamsi aduertat suum peccati statum, aut aduertere debuisset. Ita ille, & nouissi. n. docet hanc sententiam Syluius in 3. p. 7. 64. art. 6. *quæritur 1. concl. 2.* vnde patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ; nam Sacerdos in tali casu baptizans, id non agit vt minister ex officio, sed vt necessitati patientis subueniens, neque exercet vllum actum, aut Ordinis spiritualis alicuius sacræ potestatis, sed eum, qui omnibus omnino nominibus diuina institutione est permittus. Simile aliquid est in humanis, vbi nullus, aut certe paruus ornatus requiritur in eo, qui Regi subseruit in casu necessitatis vrgentis; quamuis magnus in eo requiri soleat numerus, qui ad ministerium specialiter est commissus. Ex his apparet, non esse amplectendam sententiam Valq. in 3. p. 10. 3. disp. 1. 36. c. 3. n. 30. vbi asserit, etiam laicos baptizantes in casu necessitatis cum peccato mortali, peccare mortaliter. Sed si hoc esset verum, væ væ obstrictibus, & aliis laicis in tali casu adstantibus.

An vbi mutus, & orbatus manibus occurrunt, & infans est in articulo mortis, debeat ille ablucere, & hic verba proferre, & sic dictum infantem baptizare?

RESOL. XI.

Negatiuè videtur respondendum, quia sicut vnus potest multos vnica simul aspersione in casu necessitatis baptizare, ita duo, vel plures possunt simul baptizare, vt docent communiter DD. sed hoc accidit in casu nostro. Ergo.

Sed, ait Fernandez de Heredia *disp. de Sacram. Baptismi. par. 5. dub. 9.* quia nonnulli graues DD. contrarium in hoc necessitatis conflictu sentiunt, non dedecet in casu proposito sub hac conditione interius concepta (si ita conferri Baptismus potest), applicare Baptismum, melius enim est (vt ne solus in hoc casu iudicem) dubium Baptismi, quam omnino nullum accipere. Cæterum, si infans ille mortis euaderet periculum, esset iterum sub conditione baptizandus. Ita Fernandez. Hæc sententia non videtur probabilis, cum DD. communiter oppositum sentiant.

An sit validus Baptismus collatus dormienti, qui illud petierat ante somnum?

RESOL. XII.

Respondeo affirmatiuè, & ita determinat Innocent. III. in *cap. maior, de Baptismo*, & sumitur ex Concil. Carthaginensi III. can. 34. & Arausico. I. can. 12. quia voluntas, & propositum præcedens sufficit, vt illa susceptio Baptismi censetur voluntaria, & vt censetur non

ponere obicem: & idem, vt ex pluribus notauit Barbosa in *collect. tom. 1. lib. 3. tit. 4. cap. 3. n. 16.* Syluius in 3. part. q. 68. art. 7. dicendum est de amente, qui ante dementiam, & de furioso, qui dum haberet dilucida interualla, petierunt Baptismum, etiamsi postea dum Baptizantur, resistere viderentur, nã illa resistentia non repugnat intentioni antecelicitæ, cum illa resistentia, quæ tunc temporis contingit, non sit actus humanus. Sed dices, minister, qui ante somnum habuit voluntatem illum baptizandi, si illum dormiens baptizat, non conficeret Sacramentum; ergo neque similis voluntas sufficit ex parte baptizati.

Respondet Cabrera de *Sacram. in 3. part. quest. 68. art. 7.* quod aliqui Theologi probabiliter dicunt in tali casu verum confici Sacramentum, sufficeretque virtualem voluntatem ministri, præsertim si illa actio, quam dormiens exequitur, ortum habeat ex efficaci voluntate conferendi Baptismum, quam in vigilia habuit. Hæc solutio procul dubio est probabilis, nec poterit facile falsitatis conuinci, quoniam illa actio quæ fit a dormiente, videtur voluntaria virtualiter in sua causa, nempe in voluntate habita in vigilia. Quare in tali casu puto Baptismum exercendum esse sub conditione. Ita Cabrera; sed ego puto maiorem voluntatem, & intentionem requiri in ministro ad Baptismum, quam in suscipiente; & ita est dispar ratio inter vtrumque casum.

An ad suscipiendum Sacramentum Baptismi sufficiat attritio cognita?

RESOL. XIII.

Negatiuè respondet Adrianus in 4. de *pœnit. q. 1. concl. 5. art. 3.* Alexander de Ales 4. par. q. 18. membr. 2. art. 1. Medina *Cod. de confess. quest. de confess. ficta iteranda.* Corduba in *questionario lib. 1. qu. 2.* & vega indicat lib. 1. 3. in *Conc. Trid. c. 14. Ledelma. p. 4. q. 20. a. 1.* Victoria in *sum. Sacram. n. 258.* & alij, & septem rationes adducit Cabrera pro hac firmanda opinione.

Sed ipse meritò illam impugnat de *Sacram. q. 69. art. 8. disp. 2. §. 5. & 10.* & Villalobos in *summ. tom. 1. tr. 5. diff. 19. num. 3.* sic ait. [Sufficiente dispositione para este Sacramento es la attricion, y vno se requiere contricion, assi lo tienen S. Thomas, Scoto, y es comun. El fundamento es, porque para el Sacramento de la penitencia no es necesario mas que esto, luego lo mismo se ha de dezir à qui donde se concede mas facilmente el perdon, y no es menester que esta atricion sea tenida por contricion, como tambien diremos en el Sacramento de la Penitencia. Esta atricion es necesario, que sea sobrenatural, porque de otra manera no seria verdadera disposicion para la gracia.] Ita ille, & ante illum docet etiam hanc sententiam Nugnus in 3. p. tom. 1. q. 69. art. 9. dub. 2. vbi contrariam improbabilem esse affirmat.

Dicendum est igitur attritionem cognitam esse sufficientem dispositionem ad Sacramentum Baptismi, vnde si quis videat se non habere contritionem, licitè potest accedere ad hoc Sacramentum, & iustificari in illo, & idem dicendum est quoad Sacramentum Pœnitentiæ.

Sed plus addit Pitigianus in 4. to. 1. disp. 4. q. 4. a. 3. concl. 3. vbi sic ait. Attritio sufficiens ad effectum Baptismi non est necesse, quod sit supernaturalis obiectiuè, sed sufficit qualiscumque pœnitentia imperfecta, quæ tamen absolute remoueat affectum ad peccatum, id est, faciat vt amplius non vigeat, qualis est illa pœnitentia, quæ est de ipsis peccatis in se, sub quacumq; ratione quis illa detestetur, siue ea ratio sit quatenus sunt offensa Dei, siue vt habent reatum pœnæ æternæ, siue vt habent ignominiam, siue ob quemcumque alium cuiusmodi respectum, quæ pœnitentia solet nominari attritio imperfecta. Sic Pitigianus, & ante illum Sotus & Cano, quos refert, & meritò impugnant Io. de la Cruz in *direct. consc. p. 1. de Baptismo. qu. 4. dub. 3. concl. 2.* Nugnus vbi *suprà dub. 4.* & Cabrera cū aliis, quia

quia attritio naturalis non est proportionata dispositio ad gratiam, quæ est forma spiritualis.

Quæ peccata sint, quæ remittuntur per Baptismum recedente fictione?

RESOL. XIV.

Hæc questio ad mores maximè vilis est, ideo declarabo magis titulum, an per Baptismum recedente fictione remittantur omnia peccata, non solum quæ antecedunt Baptismum, sed etiam ipsum peccatum fictionis, & alia quoque peccata, quæ in ipsa reali Baptismi susceptione perpetrantur, & denique ea, quæ Baptismum subsequuntur; an potius omnia ista peccata remittantur per pœnitentiam, per quam tollitur fictio in ordine ad clauas Ecclesiæ, ita vt fictio, id est, sine attritione baptizatus, postea in confessione sacramentali huiusmodi peccata confiteri teneatur.

Prima opinio est Scoti in 4. disp. 4. q. 5. vbi asserit, omnia peccata, quorum homo attritionem non habuit, saltem cum ad Baptismum accessit, postea recedente fictione per pœnitentiam deleri, tenerique ipsum hominem fictè baptizatum de illis peccatis pœnitere, & ratione sui, & quatenus fuerunt fictionis causa in Baptismo, & consequenter in confessione sacramentali erunt explicanda.

Secunda sententia est Soti in 4. disp. 6. q. 1. art. ult. asserentis, quod per Baptismum remittuntur recedente fictione, omnia peccata antecedentia ipsum Baptismum, non tamen illa, quæ sunt simul cum ipso Baptismo, vel perpetrata post illum, quæ omnia sunt necessariò in confessione aperienda.

Sed ego per conclusiones veram sententiam explicabo. Prima conclusio. Fictio non remittitur per Baptismum, sed per pœnitentiam in ordine ad clauas, atque adeò necessariò est explicanda in confessione sacramentali. Secunda conclusio. Omnia peccata ante Baptismum commissa, & omnia etiam, quæ in ipsa Baptismi susceptione perpetrantur, siue sint sacrilegia contra Baptismum, siue non, delentur recedente fictione per Baptismum, etiam si fictè baptizatus nullam prorsus attritionem habuisset in ipso Baptismo, & idè omnia supradicta peccata, non sunt recedente fictione in confessione explicanda. Tertia conclusio. Peccata post susceptionem Baptismi commissa recedente fictione, remittuntur per pœnitentiam in ordine ad clauas Ecclesiæ, atque adeò quamdiu in confessione non aperiantur, vt per Sacramentum Pœnitentiæ re ipsa applicatum delentur, requiritur contritio ad tollendam fictionem, & consequendum effectum Baptismi. Et hæc omnia mutuatus sum à Cabrera de *Sacram. q. 69. art. 10. disput. 2. §. 2. 3. 4. & 5.* Syluius in 3. part. quest. 69. art. 10. Io. de la Cruz in *direct. conscient. part. 2. de Baptismo. qu. 4. dub. 4. conclus. 2.* Villalobos in *summa. tom. 1. tract. 5. difficul. 20.* per totam, & Nugno etiam in 3. part. tom. 1. q. 69. artic. 10. dub. 2. qui etiam praxi quæritur.

An sola attritio sine Sacramento Pœnitentiæ sit sufficiens ad remouendam fictionem? Affirmatiuè respondent Paludanus in 4. disp. 4. q. 5. & Syluester *verb. Baptismus 4.* circa finem, quia fictio est obex Baptismi, sed obex Baptismi tollitur per attritionem, vt omnes concedunt; ergo illa sufficit. Si enim attritio est sufficiens dispositio, vt Baptismus in actuali susceptione habeat suum effectum, cur non erit sufficiens ad remouendam fictionem, vt postea Baptismus suum effectum consequatur?

Respondeo; duobus modis quis cum fictione ad Baptismum potest accedere. Primò, quia videns, & sciens se accedere in peccato mortali, vel cum ignorantia crassa vincibili suscipit Baptismum, & iste dicitur fictus propriè loquendo, & nouum sacrilegij peccatum committit. Secundò potest accedere cum peccati mortalis complacentia, sed excusatur à nouo peccato sacrilegij, ratione ignorantie inuincibilis; vel quia putat non esse necessariam aliam dispositionem præter fidem, & voluntatem

Antòn. Diana. Ref. Mor. Pars I I I.

Baptismi; vel quia putat se esse attritum, cum re vera non sit. Hoc supposito, dico quòd fictio primi generis tolli non potest per solam attritionem sine Sacramento; secus verò si fictio sit secundi generis, nam ista tollitur per attritionem sine Sacramento Pœnitentiæ, quia in homine sic accedente ad Baptismum non est necessarium Sacramentum Pœnitentiæ, nam suppono omnia illius peccata antecessisse Baptismum. Ergo omnia tollenda sunt virtute solius Baptismi, atque adeò tollentur cum dispositione sufficienti per se cum solo Baptismo. Ita Cabrera vbi *suprà, disp. 3. §. 1. 2. & 3.* Sed incidenter hic quærendum est.

An omnia Sacramenta, vel solus Baptismus habeat effectum recedente fictione?

RESOL. XV.

Magister Sotus in 4. disp. 6. q. 1. art. 8. hoc priuilegium ad solum Sacramentum Baptismi restringit, alij verò extendunt etiam ad Sacramentum Ordinis, & Confirmationis. Ita Syluius in 3. part. q. 69. art. 10. vbi citat Canum, Syluestrum, Paludanum, Gabrielem, & alios. Sed Caietanus *tom. 1. opus. tr. 5. q. 5.* de confessione informi, & alij absolute docent omnia Sacramenta, si cum fictione suscipiantur, illa postea recedente conferre suum effectum gratiæ sanctificantis; & ego hanc sententiam cum Cabrera vbi *sup. de Sacram. q. 69. art. 10. disp. 4. n. 9.* libenter amplector, quia multum extollit, & amplificat dignitatè Sacramentorum, licet Villalobos in *sum. to. 1. tr. 7. diff. 23. n. 1.* & Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 63. sect. 8. negatiuam sententiam doceant quo ad Sacramentum Eucharistiæ; sed vnusquisque (ait Cabrera) eligat quam maluerit.

An qui per errorem leuat filium Petri, existimans se Pauli filium leuare, contrahat cognationem?

RESOL. XVI.

Negatiuè respondet Sanchez de *matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 58. num. 7. ex cap. 2. de cognat. spirit.* vbi deciditur coniugem, quæ per ignorantiam leuauit filium mariti, non arceri à debiti petitione, ex quo textu Abbas ibi n. 4. & Alexander de Nouo n. 6. colligunt requiri scientiam, & animum ad contrahendam cognationem.

At his non obstantibus contrariam sententiam docent Basil. Pontius de *matr. lib. 7. c. 39. n. 9.* vbi sic asserit. Siquis per errorem leuet filium Petri, existimans esse filium Ioannis, reuera contraxit cognationem, error enim ille non impedit fidei iuroris, & patris spiritualis officium, quidquid alij dicant: est enim error personæ in hoc casu circa accidentalia. Neque eadem ratio est de vxore, quæ per ignorantiam leuat mariti filium; tum quia de eo est expressa iuris decisio, ex quo totum impedimentum pendet, tum etiam, quia superuenit matrimonio contracto, & ita non mirum si ignorantia excuset à cognitione. Ita Pontius. Vnde patet responsio ad argumentum quod Sanchez adducit, cuius sententia hoc non obstante probabilis etiam mihi videtur, & illam nouissimè cum Sanchez tenet Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 14. diff. 19. n. 17.*

An peruersa intentio ministri in conferendo Baptismo, & aliis Sacramentis suppleatur à Deo quoad gratiam?

RESOL. XVII.

Negatiuè respondeo cum Homobono de Bonis in *exam. Eccles. par. 1. tract. 4. cap. 2. q. 10.* Naldo in *si en. ver. Sacramentum n. 10.* Henriquez lib. 1. cap. 10. n. 3. Filliucio *tom. 1. tract. 1. cap. 5. num. 80.* Syluius in 3. part. quest. 68. art. 2. ad 4. argum. Fernandez de Heredia in *disput. mixtis de Sacramentis in genere. par. 9. dub. vnico num. 17.* Suarez, & aliis cõmuniter. Et ratio est, quia quòd Deus suppleat defectum ministri, in tali casu non fundatur vlla lege, promissione

promissione, aut necessaria ratione, & intentionem minuiti necessario requiri est de fide. Ergo, &c.

Et ita hanc sententiam veram exultimat Cabrera de Sacram. q. 64. art. 8. disp. 1. §. 6. num. 65. & 66. vt contrariam tanquam erroneam, & temerariam refellat.

Non reticeam tamen affirmatiuam sententiam quam plures docere, & ideo Bartholomæus ab Angelis Dominicanus in exam. confess. de Sacram. in communi, dial. 1. §. 31. sic asserit. Vbi minister ex malitia in Baptismo, vel penitentia, vel alio Sacramento falleret, non habendo intentionem faciendi, quod Ecclesia facit, sed tantum irrideret hominem, & hæc sua malitia non esset nota? Deus (qui facienti quod in se est, non deficit in necessariis, nec alligauit virtutem suam Sacramentis) sua infinita bonitate suppleret, non quo ad characterem, sed quo ad gratiam. Ita ille, qui citat D. Thomam in 4. dist. 24. q. 1. art. 2. quæstionula 3, & Vignerium, & ex eadem Dominicanorum familia, hoc etiam docet Syluester ver. baptisimus 6. n. 3. & nouissime Zanardus in direct. confess. p. n. 1. de Sacram. Baptis. c. 4. in fine. Idem à fortiori docent Angelus ver. Baptisimus 7. n. 12. & Alensis, Durandus, & Gabriel apud Filliucium vbi supra.

Et tandem hanc opinionem tenet etiam ex Societatis Iesv Theologis Pater Valentia tom. 4. disp. 3. q. 5. punct. 3. vbi ita ait. Probabiliter arbitrantur Theologi, Deum in infantibus supplere defectum ministri; quando hic malitiosè subtrahit intentionem, & in adultis eundem defectum ministri suppleri per deuotionem, & fidem ipsius suscipiens, Deo etiam peculiariter ad id cooperante, si quid fortè in deuotione deficit. Quamquam illud de infantibus non secundum legem ordinariam, sed secundum privilegium quoddam accipi debet. Sic Valentia, sed tu ne recedas à nostra sententia.

An in priuato Baptismo tempore necessitatis sit adhibendus patrinus, & an contrahat spiritualem cognationem?

RESOL. XVIII.

Quoad primum affirmatiuè respondent Melchior Zambranus de cas. occur. tempore mortis, c. 1. de sac. Bap. §. dub. 18. n. 17. quia esse patrinum non pertinet tantum ad solennitatem, sed requiritur, vt sit, qui instruat baptizatum, & qui adiuuet ad eius spiritualem regenerationem, deinde vix fieri potest Baptismus priuatus, iactem in pueris, nisi sit qui illum teneat, quando abluitur, in Baptismo. Ergo credendum est, Ecclesiam vniuersaliter sensisse, in omni Baptismo etiam priuato requiri patrinum.

Sed ego puto nullum esse Ecclesie præceptum, vt in tali Baptismo patrinus adhibeatur. Et ita docent Sotus in 4. dist. 4. q. 1. art. 1. Henriquez lib. 2. cap. 18. in fine. Suarez, Sanchez, Rodriguez, & alij. Et ratio est, quia cum in isto casu necessitatis, parentes ferè non possint idoneos eligere ad munus patrini, incredibile non est, Ecclesiam talem eis obligationem imponere voluisse: & ideo licet aliquis in hoc casu materialiter teneat infantem, non ideo patrinus eius efficitur.

Difficultas verò est, an si aliquis talem infantem teneat ex proposito, vt patrini munus obeat, an contrahat cognationem spiritualem. Affirmant Zambranus vbi supra n. 4. Nauarrus in manual. c. 22. n. 40. Coninch de Sacram. disp. 32. dub. 2. concl. 2. Armilla ver. Matrimonium, n. 14. Suarez, Vivaldus, Sà, & alij.

Sed mihi contraria sententia videtur etiam probabilis, quam docet Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 62. n. 15. Rodriguez, & alij. Notandum est tamen hic obiter, non esse improbandam consuetudinem, secundum quam quibusdam in locis Catholici, patrini existunt filii Hæreticorum, baptizante illos ministro hæretico in forma SS. Trinitatis; & ita docet Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 2. c. 89. n. 6. contra Azorium p. 1. lib. 8. c. 11. q. 9.

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

Verum pueri ante septennium possint aliquando sacramentum Confirmationis accipere?

RESOL. XIX.

Primo interdum ante dictam ætatem Sacramentum hoc licitè suscipi, docet Paulus Layman in Theol. moral. lib. 5. tr. 3. c. 5. num. 2. Primum, si manifestum sit puerum ante ætatis septennium vti rationis præditum esse. Secundò, si non confirmatus, diu non habiturus sit occasionem Sacramenti accipiendi. Tertio, si puer in periculo mortis existens opportunè istud Sacramentum consequi possit. Quarto, si diocesani consueverint, vt pueri ante dictam ætatem confirmentur. Ita Layman, vide etiam Villalobos in sum. tom. 1. tr. 6. diff. 6. n. 1. Filliucium tom. 1. tr. 3. c. 2. n. 36. Syluius in 3. p. q. 7. a. 8. & alios.

Sed quæres, an sit peccatum mortale confirmare infantem ante septennium sine aliqua iusta ex causa supradictis. Respondeo negatiuè cum Didaco Nugno in 3. p. q. 72. art. 8. concl. 4. vbi sic asserit. Non est peccatum mortale confirmare infantem ante usum rationis. Probatur; quia etiam DD. tenentes non esse infantem confirmandos ante septennium, solum dicunt hoc non conuenire. Deinde probatur, quia cum dispositio non sit ita necessaria ad hoc Sacramentum, non videtur res grauis, quod conferatur infantibus, quando neque habent dispositionem, neque etiam impedimentum.

An perpetuò amentes sint confirmandi?

RESOL. XX.

Negatiuè respondent Valentia tom. 4. disp. 5. q. 2. punct. 1. Sà ver. Confirmatio, n. 5. Chamerota de Sacram. tr. 3. cap. 6. dub. 3. Sotus in 4. dist. 7. q. vnica, art. 8. Ledesma in sum. tom. 1. de Sacram. Confirm. cap. 7. in fine, & alij; quia hoc Sacramentum datur ad militandum in vita spirituali, sed amentes non sunt capaces talis militiæ. Ergo neque Sacramenti.

Sed contrariam sententiam omninò sustinendam esse puto cum Zambrano de cas. tempore mortis, cap. 2. dub. 5. n. 3. Nugno in 3. p. q. 72. art. 8. concl. 7. Pitigiano in 4. sent. tom. 1. dist. 7. q. 1. art. 8. Villalobos in sum. tom. 1. tr. 6. diff. 6. n. 2. Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 3. cap. 5. n. 3. Filliucio tom. 1. tract. 3. cap. 2. n. 38. Syluius in 3. par. q. 72. a. 8. Suarez in 3. part. tom. 3. diff. 35. sent. 2. Coninch de Sacram. q. 72. art. 8. n. 83. & alij. Et ratio est, quia non debent priuari gratia huius Sacramenti, & per accidens est nunquam esse spiritualiter pugnatos. Datur etiam hoc Sacramentum, vt angeatur gratia, cuius effectus amentes sunt capaces, expeditque vt conferatur illis, vt habeant maiorem gloriam. Ex quibus patet responso ad argumentum contrariæ sententiæ.

Et hæc omnia à fortiori procedunt, si quis usum rationis habuerit, & postea in amentiam inciderit, quia adest in tali casu interpretatiua hominis voluntas suscipiendi tempore opportuno Sacramenta, nisi constet alioquin cum peccato mortali in amentiam incidisse. Ita Layman, Nugnus, & alij vbi supra. Igitur tales sunt confirmandi, quia semper præsumitur bonus, qui non probatur malus, neque requiritur, vt diximus, quod aliquando tales petierint hoc Sacramentum, sufficit enim virtualis voluntas, quam quilibet homo habet circa beneficia suæ salutis.

Nota verò, vt nos alibi diximus, secluso scandalo, & contemptu non peccare mortaliter, si quis Sacramentum Confirmationis non recipiat, etiam si ad recipiendum ad sit notabilis negligentia, quam, sed malè, contemptum censent

censent Richardus in 4. dist. 17. art. 5. q. 1. Gabriel q. vnica, art. 3. dub. 3. Syluester ver. Confirmat. n. 3. & Toletus lib. 2. c. 24. in fine; vide Layman vbi supra n. 4. sententiam horum Doctorum refellentem; vide Zanard. in direct. confess. p. 1. de Sacram. confirmat. c. 5.

Notabilia quadam circa patrinum in Sacramento Confirmationis.

RESOL. XXI.

Primo nota, dictum patrinum non contrahere obligationem instruendi confirmatum, quia id iure statutum non reperitur, sicuti de patrinis Baptismi. Ita Coninch de Sacram. q. 72. art. 10. Layman in Theol. moral. lib. 5. tract. 3. c. 6. num. 1. qui citat Henriquez, quidquid dicat Syluius in 3. part. q. 72. art. 10.

Secundò est valde probabile, quod si non confirmatus teneat alterum in hoc Sacramento, non contrahat cognationem spiritualem, quia ille non est legitimus susceptor, vt patet in c. in Baptismo, de consecratione. dist. 4. sed in Baptismo illegitimus susceptor nullam contrahit cognationem spiritualem, vt patet. Ergo idem est dicendum in Sacramento Confirmationis. Ita Coninch de Sacram. q. 72. art. 10. n. 94 qui citat Suarez, Nugnus in 3. p. q. 72. art. 10. qui citat Victoriam, quidquid in contrarium allèrant Syluius in 3. p. q. 72. a. 10. Sotus in 4. dist. 4. q. 1. art. 3. Syluester ver. Matrimonium 8. q. 7. & alij. Sed an in tali casu susceptor non confirmatus, licet non contrahat affinitatem, peccet mortaliter? Affirmatiuè respondent Nugnus, Suarez, & Syluius in 3. p. q. 72. art. 10. sed contrariam sententiam probabilem esse ex ipsis etiam deducitur, vt legenti patebit.

Tertio nota, quod susceptor Confirmationis debet esse alius ab illo, qui suscipit in Baptismo, nisi necessitas aliter cogat, vt docent Doctores citati, quibus adde Richardum in 4. dist. 7. art. 7. q. 2. Sed an secus qui fecerit peccet mortaliter, negatiuè respondet Bartholomæus ab Angel. in exam. confess. dial. 3. §. 45.

Quartò Religiosi mendicantes secundum Coninch de Sacram. q. 67. art. 7. n. 56. possunt esse patrini in Sacramento Confirmationis, & Baptismi, quia in c. monachi, de consecr. dist. 4. sub nomine monachorum ij tantum intelligendi sunt, qui solitudinem colunt, non autem Religiosi mendicantes, & hanc sententiam etiam docet Chamerota de Sacram. tr. 2. c. 4. dub. 8.

Sed contrariam docet Layman in Theol. moral. tract. 2. c. 9. n. 3. & in Synodo Panormitana Eminentiissimi Cardinalis Auria edita 1615. part. 2. n. 3. interdicitur hoc officij genus monachis, & Regularibus. Non est tamen dubitandum, quod Episcopus Religiosus compater fieri possit, vt notant Sanchez in sum. 10. 2. lib. 6. c. 6. n. 24. & alij.

An Episcopus qui in Confirmatione ungeret alio digito, quam dextero pollice, peccaret mortaliter?

RESOL. XXII.

Affirmatiuam sententiam videtur docere Melchior Zambranus de casibus occurrentibus tempore mortis c. 2. dub. 1. n. 1. vbi sic asserit. Certum est obligari Episcopum sub præcepto ungeri immediatè dextero pollice, quia ita præcepit Pontificali. Sic ille; & hoc etiam docere videtur Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 3. cap. 2. n. 5. qui citat Suarez.

Verum, vt rectè obseruat Didacus Nugnus in 3. part. tom. 1. q. 62. art. 4. diff. 3. concl. 4. hoc non est ita certum, quia non constat, vtrum materia grauis, vel leuis sit talis variatio, videtur enim parum referre, quod vnctio fiat indice. vel pollice: quod fiat manu dextera, vel sinistra. Ita Nugnus, & ego (vt verum fatear) difficulter de peccato mortali damnamus Episcopum, qui indice v. g. vnctur aliquid in infirmitate.

Anton. Diana. Ref. Mor. Pars III.

Notandum est verò hic obiter, non solum necessarium esse necessitate præcepti, quod vnctio confirmationis fiat manu immediatè confirmantis in fronte sub signo crucis, sed etiam necessarium esse necessitate Sacramenti; vnde nunquam erit efficienda medio aliquo instrumento, vt tempore peltis potest dari sacramentum Extræ vnctionis.

An balsamum requiratur in confirmatione de necessitate Sacramenti?

RESOL. XXIII.

Negatiuam sententiam docent Zanard. in direct. Theol. part. 1. de Sacram. confirm. c. 2. Philarchus de officio sacer. co. 1. p. 2. lib. 1. c. 11. Estius in 4. sent. dist. 7. §. 8. Valentia tom. 4. disp. 5. q. 1. p. n. 2. Angles in floribus in 4. sent. de confirm. art. 2. concl. 2. Victoria in sum. n. 40. Vivaldus in candelabro c. de mater. confirmationis, n. 2. Fernandez in exam. Theol. mor. par. 3. cap. 3. §. 2. Petrus de Reyna in sum. ma Sacram. de confirmat. n. 3. Carrillo in itinerar. ord. sect. 3. c. 3. n. 6. Barbola in collect. tom. 1. lib. 1. tit. 16. c. 1. n. 2. Caiet. in 3. part. q. 72. art. 2. Sotus in 4. dist. part. 1. art. 2. Rubens de Sacram. in 4. sent. distinct. 7. §. balsamum 7. P. Ledesma in sum. vit. de confirm. dub. 3. Nauarrus cap. 22. n. 8. Couarruias lib. 1. variar. c. 10. n. 4. & alij. Et ratio est, quia Innocent III. cap. pastoralis, de Sacram. non iterandum, rogatus si Sacramentum Confirmationis in eo deberet iterari, qui per errorem non fuerat christum, sed oleo delinitus, respondit, non esse aliquid iterandum, sed cautè suppleendum quod incautè fuerat prætermisum, vbi supponit illud, quod omisum fuerat, non esse essentielle; alioquin Sacramentum fuisset nullum, ideoque denuo conferendum. Confirmatur: quia iisdem verbis responderet ad alteram quætionem, an permitti deberet ministrare, qui sine impositione manuum fuerat ad ordinem Subdiaconatus assumptus, sed in Subdiaconatu defectus ille solum erat accidentaliter; ergo, & alter in Confirmatione. Et hanc sententiam probabilem esse putat Filliucius tom. 1. tr. 3. c. 1. n. 11. & alij.

Sed alij contrariam sententiam, nempe christum ex oleo, & balsamo compositum, esse materiam, & de essentia confirmationis docent, vt Fernandez de Heredia in disputationib. mixtis de sac. Confirm. dist. 5. p. 3. dub. 1. concl. 1. Coninch de Sacram. q. 72. a. 3. dub. 1. n. 30. Syluius in 3. part. q. 72. art. 2. Pitigiano in 4. sent. tom. 1. dist. 7. q. 1. a. 3. Nugnus in 3. part. tom. 1. q. 72. art. 3. Emanuel de la Cerda in qq. pro laurea Salmantina q. 9. scolastica, a. 3. n. 6. Zambranus de casibus temp. mor. c. 2. n. 2. Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 3. c. 2. n. 1. & Villalobos in sum. tom. 1. tr. 6. difficult. 2. n. 2. Ledesma in sum. 10. 1. de confirm. c. 2. concl. 7. Et ratio est, quia Concil. Florent. affirmat huius Sacramenti materiam esse christum confectum ex oleo, & balsamo. Ergo si alterutrum desit, deerit materia. Nec obstat, quod materia calicis etiam sit vinum aqua mixtum, quia Concil. non ita loquitur, sed dicit materiam esse vinum, cui aqua modicissima debet adhiberi, vnde patet manifesta differentia.

Sed quia prima opinio est probabilis (vt dictum est) ideo optime asserit Ioan. de la Cruz in direct. conscient. p. 12. de Sacram. Confir. qu. 72. dub. 2. concl. 1. quod si hoc Sacramentum ministratur cum oleo simplici, non est iterandum absolute, sed sub conditione, adhibita materia indubitata.

Notandum est hic, quod est etiam de necessitate Sacramenti, vt christum sit per Episcopum consecratum, sic DD. citati; an verò Summus Pontifex possit simplici Sacerdoti talem consecrationem committere, affirmat Valentia tom. 4. disp. 5. q. 1. punct. 2. & alij, sed negant Coninch de Sacram. disp. 72. art. 3. dub. 1. concl. 4. & Doctores vbi supra, quibus adde Barbosam de potest. Episcopi p. 2. allegat. 30. n. 6. & alios penes ipsum: & an simplex sacerdos possit hoc Sacramentum ministrare, negant aliqui,

& aliqui affirmant, quos videre potes apud Fernandez in *exam. Theol. mor. p. 3. c. 2. §. 3. n. 3.* sed quia ad praxim parum deferuiunt, ad alia magis practicabilia deueniamus.

An Episcopus possit confirmare aliquem afferentem literas dimissorias sui Episcopi ut ordinetur?

RESOL. XXIV.

DE hoc casu olim interrogatus fui ab Illustrissimo Marco la Caua Episcopo Mazzariensi, & affirmatiue respondi cum Zambrano de *casibus occurrentibus in art. mortis cap. 2. dub. 2. n. 3.* vbi sic asserit. Quando Episcopus vult ordinare aliquem afferentem dimissorias literas sui Episcopi, potest licite eum confirmare, si non est confirmatus, quia qui concedit finem, concedit necessaria ad finem talem: ac Confirmatio præmittenda est Ordinibus; ergo. Ita Zambranus, qui citat Henriquez *lib. 3. c. 6. num. 6.* & nouissime inueni hanc sententiam docere etiam Layman *lib. 5. tract. 3. c. 6. n. 2.* & Fagundez *precept. 5. lib. 3. cap. ... n. 8.*

Adde etiam, vt supra notauimus Episcopum confirmantem in sua diocesi subditum alterius, in nullam censuram, aut culpam incurrere, cum præsumendum sit, hoc gratum fore proprio Episcopo. Ita Genuensis in *manuali pralatorum c. 5. n. 7.* & alij; quos citat, & sequitur doctus Barbosa de *potest. Episc. p. 2. allegat. 30. n. 1. 2.* quidquid in contrarium asserant Bartholomæus ab Angelis in *exam. confess. & alij*, quos citat, & sequitur Bonacina de *Sacram. disp. 3. q. unica, punct. 2. n. 11.*

Notauimus etiam tunc interrogatus circa supradictum casum, quod si Episcopus ordinet aliquem non confirmatum, non peccat mortaliter. Ita Zambranus *vbi supra. dub. 3. n. 3.* cum multis alijs. Sicuti etiam dicendum puto, cum eodem Zambrano, de illo, qui vult suscipere Ordines, etiam si non sit confirmatus, non enim peccat mortaliter. Et ratio horum omnium erit, quia nullibi reperitur de hoc præceptum obligans sub mortali: nec vsus, nec Concilium. *Trid. sess. 23. de confir. c. 4.* vtitur verbis talem obligationem significantibus: erit igitur hoc peccatum veniale tantum. Vide etiam Molfesum in *sum. 10. 1. tr. 4. c. 2. n. 21.* & Reginaldum *10. 2. lib. 2. c. 3. n. 24.* quidquid in contrarium videatur docere Nugnus in *3. p. tom. 1. q. 72. a. 8. concl. 7.* vbi ait, Grauius peccatum veniale, & fortè mortale peccatum est suscipere Ordines minores ante Confirmationem, sed tu tene nostram sententiam.

An quis peccet mortaliter non suscipiens sacramentum Confirmationis?

RESOL. XXV.

EGO alibi negatiuam sententiam docui cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Valentiam *tom. 4. disp. 5. q. 2. punct. 3.* Molfesum in *sum. tom. 1. tract. 4. c. 2. n. 21.* Fernandez de Heredia in *disputationibus mixtis, de confir. disp. 5. part. 2. dub. 1. n. 6.* Etiam in *4. sent. disp. 7. §. 18.* Zambrano de *casibus occurrentibus in art. mortis, cap. 2. dub. 4. n. 1.* qui citat Henriquez, Adrianum, Sotum, Ledesmam, Nauarrum, Rodriguez, Couarruuiam, & Suarez, quomodò non adit contemptus.

Sed difficultas est, an notabilis negligentia contemptus censetur, vt si quis data opportunitate suscipiendi istud Sacramentum, qualem postea non facile habiturus sit, illud suscipere intermittat. Affirmatiue respondent Richardus, Bonauentura, Durandus, Marsilius, Paludanus, Maior, Syluester, Toletus, & alij apud Fernandez in *exam. Theol. mor. p. 3. §. 5. n. 1.* & Layman in *Theol. mor. lib. 1. tr. 3. c. 5. n. 4.*

Sed ipsi meritò negatiuam sententiam docent cum Caietano, Soto, Nauarro, Victoria, & alijs. Et ratio est, quia, ait Layman, multa animæ salubria facere intermitimus, quia cogitamus absolute ad salutem nobis neces-

saria non esse, quæ tamen non contemnimus; sed hoc accidit in casu nostro; ergo. Notandum est tamen, per accidens, vt ratione scandali, posse omissionem huius Sacramenti esse peccatum mortale, igitur seclulo, scandalo, & contemptu illud omittit non erit crimen lethale.

An non confirmatus suscipiens in Confirmatione puerum, contrahat cum illo, eiusque parentibus cognationem spirituales?

RESOL. XXVI.

AFFIRMATIUM sententiam docent noster Molfesius in *sum. tom. 1. tr. 5. c. 2. n. 43.* Syluius in *3. p. q. 72. art. 10.* cum Paludano, Rosellâ, Tabiena, Soto, Sâ, Rodriguez, Lopez, Salliego, & alijs apud Sanchez *vbi infra.*

Sed ego alibi meritò negatiuam sententiam docui, & præter DD. quos citat, & sequitur Sanchez *tom. 2. lib. 7. disp. 60. n. 19.* tenent etiam hanc opinionem, Reginaldus in *praxi, tom. 2. lib. 31. cap. 20. nu. 157.* Fernandez in *exam. Theol. mor. part. 3. cap. 2. §. 9. num. 4. & §. 10. n. 4.* Ygolinus de *post. Episc. cap. 2. §. 1. n. 2.* Rebellius de *obit. part. 2. lib. 3. q. 6. n. 6. & 7.* Basilius Pontius de *impedim. matrim. c. 24 §. 1. ver. Illud.* & alij, ex *cap. in baptis. mate, de consecrat. dist. 4.* vbi sic habetur. In baptis. mate, vel in chrismate non potest alium suscipere in filij ipse, qui non est baptizatus, vel confirmatus. Et idèd hanc sententiam præter citatos Doctores tenet etiam Coninch de *Sacram. q. 72. art. 10. n. 94.* vbi sic ait. Non confirmatum non posse tenere confirmandum, & habetur in *cap. in baptis. mate; vnde patet eum inualidè hoc facturum, qui id tentaret, quia secundum communem sententiam Inuitarum, inualidè quis id tentat facere, quod dicitur in iure non posse facere, & confirmatum, quia similiter talis dicitur non posse tenere confirmandum, atque non baptizatus baptizandum, at hic hoc inualidè faceret: ergo & ille. Vnde sequitur, eum grauius peccaturum, quia redderet eam ceremoniam irritam, nec contracturum cognationem spirituales. Ita Coninch. Non sunt igitur audiendi Molfesius, & alij.*

De forma sacramenti Confirmationis.

RESOL. XXVII.

VERBA formæ huius Sacramenti sunt ista, Signo te signo Crucis, & confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Vt autem intelligatur, quæ verba sint essentialia dicendum est sicut in Baptismo, sic & in Confirmatione, expressam Sanctæ Trinitatis inuocationem esse essentialia, vt indicat Concil. Florent. quia Confirmatio ordinatur ad perficiendam fidem in Baptismo acceptam, eamque fortiter profitendam. Cætera verò Sacramenta cum non ordinentur ad fidem profitendam, non requirunt necessariò istam tium personarum inuocationem.

Actio ministri necessariò etiam exprimenda est, & quidem sic, vt vtrumque verbum non improbabiler putetur esse essentialia signo, & confirmo, quia non sunt æquipollentia, non enim omnes, qui significant, continud confirmant, neque qui confirmant, hoc facere intelliguntur per signationem, nisi addatur verbum signo.

Et quamuis apud Christianos signatio intelligatur de signatione Crucis, quia tamen generalior est illius verbi significatio, idèd probabilis est necessariam esse illam particulam, signo Crucis.

Et similiter quia in verbo confirmo, non satis exprimitur materia, & effectus, sicut in Baptismo significatur per verbum baptizo, idèd probabiliter dicitur, necessariam esse addere chrismate salutis, vel sanctificationis.

Et rursum, quia debet exprimi subiectum, idèd pronomen, te, non potest omitti.

Formatio etiam signi Crucis est essentialis, quia alioquin

quin falsificarentur verba formæ; hoc autem signum Crucis necessariò debet fieri de chrismate in fronte, & hæc omnia asserunt Coninch de *Sacram. q. 72. a. 4. nu. 65. & seq.* Filiucius *tom. 1. tract. 3. c. 1. n. 201. & seq. & alij.*

Notandum est etiam hic obiter cum Nugno in *3. p. tom. 1. q. 72. art. 4. diff. 1.* quòd licet non sit necessarium exprimere personam ministri formaliter, exprimenda est tamen virtualiter; itaque peccatum mortale esset, confirmare sub hac forma, *Consignetur seruum Christi, &c.* Patet hoc ex vsu vniuersali totius Ecclesiæ, tam Latinæ, quàm Græcæ; licet enim concessa fuerit facultas Græcis baptizandi sub hac forma *Baptizetur seruus Christi;* non tamen est concessa illis similis facultas in sacramento Confirmationis.

An hoc sacramentum Confirmationis sit conferendum immediatè manu Episcopi, ita vt sit nullum, si conferatur medio alio instrumento?

RESOL. XXVIII.

SACRAMENTUM in tali casu esse nullum docent Suarez, & Coninch. quos citat, & sequitur Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 3. c. 2. n. 5.* quibus ego addo Reginaldum *tom. 2. lib. 28. c. 2. n. 10.* Filiucium *tom. 1. tr. 3. c. 1. n. 17.* Nugnum in *3. part. tom. 1. q. 72. art. 4. concl. 2.* quia manus impositio est de ratione huius Sacramenti, atque adèd debet fieri, quando sit Sacramentum ipsum, sed si fiat vnctio medio instrumento, non est vera manus impositio. Ergo nequè erit verum Sacramentum.

Non desunt tamen DD. contrarium sentientes, & sic ait Fernandez de Heredia in *disputationibus de sacrament. Confirmat. diff. 5. p. 5. dub. unico, n. 2.* Non estimamus pertinere ad necessitatem Sacramenti, quòd vnctio fiat pollice dextero, vel sinistro, vel alio digito, vel quouis alio instrumento, siue coniuncto, siue separato, quippe nihil videtur deesse, neque ex parte materiæ, neque ex parte significationis formæ, quocunquè ex his modis fiat chrismatio. Neque ideo minus Sacramentum hoc dicitur manus impositio, si fiat vnctio penna, vel alio instrumento, quo quidem mediante manus propriæ imponi dicuntur, sicut & manus violentæ in clericum iniici dicuntur, si baculo, lapidè, & similibus percutiatur. Pertinebit igitur ad necessitatem præcepti, quod sine graui peccato omitti nequit. Ita Fernandez. Sed prima opinio & probabilis, & tutior est.

DE SACRAMENTO
EUCHARISTIÆ.

Num dubitans an aliquid cibi, vel potus sumpserit, possit communicare, vel Missam celebrare?

RESOL. XXIX.

NEGATIVAM sententiam docent Sanchez de *matrim. tom. 1. lib. 2. diff. 41. num. 40.* Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 1. diff. 21. n. 6.* Fagundez *p. 3. lib. 3. c. 5. num. 18.* vbi asserunt, quòd dubitans an sit audita hora noctis duodecima, & comedat, aut bibat, non potest die crastino sumere Eucharistiam, quia possessio est præcepto communicandi, seruato ieiunio naturali; tum quia nulla est possessio ex parte communicantis, vt in dubio eius conditio potior sit.

Sed his non obstantibus, aduersus Sanchez, insurgit nouissime Sancius in *selectis, disp. 42. per totam,* vbi acriter illum impugnat, & probat, quòd quoties quis dubitans, an hora duodecima noctis sonuerit, comedit, bibit, ve, aut os abluendo, dubitat an aliquam guttam deglutiuerit, potest sacram Eucharistiam suscipere, si deponat

dubium practicum, iudicans quòd hic & nunc sibi liceat suscipere, quantumcunquè perseueret in dubio speculatiuo. Et ad argumeta contraria respondet, & rationes pro sua sententia adducit, quæ sunt adèd probabiles, vt existimem hanc sententiam in praxi tutam & securam esse.

Et post hæc scripta inuenio etiam Layman in *Theol. moral. lib. 1. tr. 1. c. 5. §. 4. n. 36.* contra Sanchez hanc sententiam tamquam probabilem etiam admittit, sic enim asserit. Nunquid Sacerdos dubitans an noctis medium cœnando excesserit, altera die sacrificare poterit? Negat Sanchez, quia in tali dubio tutior pars eligenda videtur propter reuerentiam Sacramenti. Sed existimò non improbabiler, permitti posse Sacerdoti, vt in tali casu sacrificet, etiam propter deuotionem, ac nulla cogente necessitate; quia lex ecclesiastica de ieiunio communicaturis seruando non videtur tam arctè constringere conscientias in casu dubio. Simili modo responderet, si dentibus quidpiam masticans dubitet an deglutiuerit, vt in vtram partem inclinare possit, quòd ab sacra communione abstinere non teneatur, quia in eiusmodi casibus fauorabilia præsumere licet, ne conscientia nimis adstringatur. Ita Layman, & ego, quæ valde notanda sunt, quia quotidiana, & multos scrupulos sedabunt, nec in alijs auctoribus passim obuia.

An si quis post pollutionem voluntariam, vel fornicationem, postea consecratur, peccet tamen venialiter, sumendo Eucharistiam intra unum diem sine aliqua iusta causa?

RESOL. XXX.

AFFIRMATIUM sententiam docet Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 7. diff. 37. n. 11.* Didacus Nugnus in *3. part. tom. 1. quest. 80. art. 8. concl. 10. & 11.* cum Ioanne de la Cruz in *directorio conscientia, part. 2. de sacram. Euch. q. 5. dub. 3. concl. 2.* vbi sic asserit. Pollutio procedens ex peccato mortali, cuius non præcessit confessio, impedit communionem, secus si præcessit, cum nullum peccatū mortale per confessionem dimissum communionem impediatur sub mortali. Erit tamen peccatum veniale illam sumere ratione cuiusdam corporalis immunditiæ, nisi alijs instet præceptum, aut necessitas defendendi honorem, aut specialis deuotio tunc communicandi. Ita ille.

Sed hæc sententia (vt alibi notauimus) displicet Sancto in *selectis, disput. 23. num. 30.* vbi ita ait. Qui in pollutionem, seu coitum incidit post talis factis confessionem, non est à communionem excludendus, licet peccatum veniale esse concedant Nugnus, & Ochagavia ratione corporalis immunditiæ, quibus tamen non credo; imò quam ratione Concilio Tridentino aduersari non videatur, percipietur haud difficile; ait enim *sess. 13. c. 7.* illum dignè, & sanctè Eucharistiam suscipere, qui nullius criminis mortalis est sibi conscius, aut si sit conscius, dignè accedet se per confessionem probando. Igitur asserere deletio iam peccato per confessionem, adhuc fidelum non esse dignum Eucharistiæ suscipiendæ, quia si suscipiat, peccatum veniale sit commissurus, aduersari Concilio videtur manifestè, cum sequatur eum non accedere tunc sanctè, ac dignè, cum actionem exerceat ex mente horum auctorum intrinsecè malam, & culpabilem. Nec obstat distractio, licet habeatur, cum per penitentiam sit causa; à qua ortum habuit, interrupta, & distractio peccatum non erit, dum faciat quis quantum in se est ad expellendam illam. Hæc omnia Sancius.

Vnde à fortiori apparet refellendum esse Nauarr. de *penitentia, dist. 6. c. 1.* cui adhæret Marsilius in *4. q. 6. art. 6.* asserentem esse peccatum mortale, accedere ad recipiendum sacramentum Eucharistiæ ante diem integrum post quodcumque peccatum mortale, etiam si homo sit de illò contritus & confessus.

An qui accedit ad communionem cum distractione voluntaria, aut cum affectu alicuius peccati venialis, communicando peccet venialiter?

RESOL. XXXI.

Affirmatiue respondit Filiucius *tom. 1. tract. 4. cap. 7. n. 206.* vbi sic ait: Potest euenire, vt peccatum veniale sit circumstantia actus communicandi, vt si fiat ob vanam gloriam, vel quia cum distractione voluntaria, & sic procul dubio erit peccatum veniale, quia ille actus non habet circumstantias debitas, quarum vna est, vt fiat ob bonum finem, & sine actuali euagatione, saltem voluntaria. Ita ille, & Reginaldus *tom. 2. libr. 29. cap. 6. qu. 2. n. 100.* cum aliis.

Contrariam tamen sententiam docet Sancius *in selectis disputacionibus, disp. 23. n. 32.* vbi asserit. Secundò respondetur in nostra opinione nullum peccatum committi ob communionem cum distractione. Nec obstat, quòd qui erat distractus, peccet venialiter præter peccatum in quo est, quia attentio est de substantia orationis, cum enim sit loquutio ad Deum, attentè loqui debemus, aliàs irreuerentia fiet ei, cum quo loquimur. At suscipere Eucharistiam, cum non sit loquutio, sed manducatio, non requirit sub præcepto attentionem, bene tamen sub consilio, nec iniuria sit cibo si distractè sumatur, quapropter qui consilium, vt quis distracta mente non accedat ad Eucharistiam, non consulit id ob reuerentiam; cum nulla irreuerentia fiat, sed vt à peccato censeat, qui est in illo. At supposito, quòd consilium attentionis sequi nolit; non ob id retrahendus est à communionem, cum melius bonum sit adhuc sine attentione communicare, quàm à sacra mensa recedere ob defectum attentionis. Sic Sancius.

Pro qua sententia faciunt *Sa. var. Eucharist. n. 22.* & Petrus de Ledelina *in summ. tom. 1. de sac. Eucharist. cap. 11. concl. 5.* vbi ita ait. [No peccat venialmente, el que llega à este sacramento con conciencia y affecto de pecado venial, porque llegar con pecado venial à este sacramento no es contra precepto alguno, ni importa irreuerencia ninguna, luego, no es pecado venial. Verdaz es que puede acontecer que la misma obra de comulgar sea pecado venial particular, por hazerle con pecado venial. Lo primero, si la tal obra de comulgar se ordena al fin del pecado venial, como si vno comulgasse por vana gloria, de suerte que la vanidad fuesse el motivo para comulgar. Lo segundo, si el pecado venial consistiessse en alguna irreuerencia exterior en el recibir del sacramento, como si al tiempo del comulgar estuuiessse vno hablando palabras ociosas, ò de burla, ò hiziesse otra cosa semejante.] Sic Ledelina. Sed aliqui absolutè asserunt, qui cum affectu, vel actuali peccato veniali sacramentum Eucharistiae sumit, committere aliud veniale cuiusdam irreuerentiae, ac sacrilegij, ita Doctores, quos citat, & sequitur Layman *in Theol. mor. lib. 5. tr. 4. c. 6. n. 3.*

An gutta vini, quae sunt in calice, separata à vino quod est in fundo calicis, remaneant consecratae?

RESOL. XXXII.

Hic casus frequenter accidit, & affirmatiuam sententiam docet Bonacina, quem ego adduxi *in tr. 3. miscellan. resol. 16.* sed contrarium tenendum est, nam hæc videtur esse communis, & optima Ecclesiae intentio consecrandi omnem liquorem consecrabilem, qui per modum vnius continui in calice continetur. Et ita præter Reginaldum, & Suarez docet nouissimè Layman *in Theol. mor. lib. 5. tr. 4. c. 2. n. 14.*

Quòd autem tenet Coninch *de Sacram. qu. 74. art. 1. d. n. 43.* eas quoque vini guttas consecrari, quæ intra calicem reliquo liquori proximè adhærent, vt leui

calicis commotione admisceantur, difficultatem etiam habet secundum Layman *loco cit.* nam determinari non potest, quanta omnino esse debeat talium guttarum propinquitas; faretur enim ipsemet Coninch remotiores non consecrari. Neque verò potest consecratio (sicuti neque alterius Sacramenti consecratio) pendere à futuro euentu contingente, vt nimirum ea totum guttae consecrentur, quas postea continget calicis agitatione reliquo liquori commisceri. Dicendum est igitur illud vinum consecrari, quod per modum vnius continui potabile exiit in fundo calicis.

An Sacerdos possit celebrare non ieiunus pro communicando infirmo tempore mortis?

RESOL. XXXIII.

De hac difficilissima quaestione egi *in tract. de celebrat. Missarum, resol. 66.* & pro parte negatiua adduxi multos Doctores, quibus nunc addo Homologum de Bonis *in exam. Eccles. part. 1. tract. 5. c. 11. q. 99.* Fagundez *prac. 3. lib. 3. cap. 5. n. 22.* Paludanum *in 4. dist. 8. q. 2. artic. 1. concl. 2.* Coninch *de Sacram. q. 80. art. 8.* & Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 68. sect. 5.*

Non reticebo tamen, quòd pro parte affirmatiua præter Maiorem, Zanardum, & Zambranam, quos *loco citato* adduxi, tenet etiam hanc sententiam Philarchus *de officio sacerdotis tom. 1. par. 1. lib. 2. cap. 2. per totum.* Fernandez de Heredia *in disp. mixtis de Sacrament. tit. de Eucharistia, disp. 2. punct. 8. d. n. 8.* vbi vocat hanc opinionem probabiliorē, & illam probabilem etiam tenet Layman in casu necessitatis, si infirmus videlicet moriturus aliud sacramentum s'cientiæ, aut extrinsecus Vnctionis suscipere non possit, & scandalum cesserit. Ita ille *in Theol. mor. lib. 5. tract. 4. cap. 6. num. 21.* sed absolutè hanc sententiam tanquam probabilem admittit Petrus Matthæus *in adnot. ad rubricas Missalis part. 1. c. 2. n. 1.*

An ad communicandum fidelem ob solam deuotionem Sacerdos possit frangere hostiam?

RESOL. XXXIV.

Negatiue respondent Zenardus *in direct. Confess. par. 1. de sacram. Eucharist. cap. 9. q. 15.* & Grassius *par. lib. 2. cap. 38. n. 31.* vbi asserit non modica pœna dignum esse Sacerdotem frangentem hostiam, vt laicum communiceat, cum ipse debeat recipere totam hostiam, *ex cap. relatum, de consecrat. dist. 2.* vnde ex incuria impressorum non bene supradicti auctores fuerunt aduerti pro affirmatiua sententia *in mea resol. 37. tractat. de celebrat. Missarum.*

Hic tamen non obstantibus contrarium docui in dicta resolutione, nempe posse Sacerdotem frangere hostiam pro communicando fidelem, ob solam deuotionem, & multos DD adduxi, quibus nunc addo Antonium de Literatis *in summ. part. 2. cap. 22. n. 20.* & alios, quos citat, & sequitur Ioannes Sancius *in selectis, disp. 22. n. 21.* vbi sic asserit. Aliquoties accidere potest, non fuisse consecratae paruas hostias, Hispanè *formas*, quas suscipiant communicaturi, sciat Sacerdos ei non esse vetitum partem hostiæ diuidere ad communicandum fidelem quolibet die velit ob solam deuotionem; nec in hoc efficitur iniuria, vel irreuerentia sacrificio, quia sicut participes sunt adstantes fructuum spiritualium illius, sic merito & sunt fructus reales realiter hostiæ suscipiendo partem. Ita Sancius, qui etiam respondet ad canonem, quem adducit Grassius, nam ibi solum decernitur detestabilem esse consuetudinem quorundam Sacerdotum plurimas eodem die celebrantium Missas, non tamen in omnibus sacra hostiam sumendum, sed tantum in postrema sacificatione; sed hoc diuersum est ab assertionem nostra. Ergo, &c.

An

An suscipiens Eucharistiam in peccato mortali, & qui facit in Quadragesima confessionem inuvalidam, committit duplex peccatum in confessione explicandum?

RESOL. XXXV.

Ad hanc quaestionem respondet Petrus Fay *de penit. in addit. ad 3. part. D. Thomae, quest. 4. art. 3. disp. unica, conc. 2.* sic dubitabit aliquis, an sumens Eucharistiam in peccato mortali sine præuia confessione committat duplex peccatum, mortale vnum impenitentiae contra præceptum confitendi ante communionem, aliud sacrilegij contra dignam susceptionem Eucharistiae. Affirmant aliqui, & satis probabiliter propter violationem duplicis specialis præcepti, quæ contingit in casu posito: probabilius tamen opinor vnicum tantum esse sacrilegij contra dignam Sacramenti susceptionem. Et ratio est, quia vbi est vnum propter aliud, ibi est vnum tantum: sed qui non præmittit confessionem ante susceptionem Eucharistiae, ideo tantum peccat, quia per illius omissionem indignè Sacramentum sumit, quod si sumerem non deberet, neutiquam confiteri teneretur, vt supponimus. Ita Fay, & ego hanc sententiam alibi etiam docui, & nouissimè illam docet Turr. *de penitentiâ q. 6. art. 5. disp. 21. d. n. 1.* Igitur cum duo præcepta simul occurrunt, & vnum obligat tantum ratione alterius, vt est in casu nostro, violatio vtriusque est vnicum solum peccatum; ideo dicendum quòd si quis omittat confessionem, quando necessaria est solum ratione Eucharistiae suscipiendæ, non peccat contra præceptum affirmatiuum confessionis, sed contra præceptum suscipiendi dignè Eucharistiam.

Ex his etiam sequitur, vt bene obseruat Fagundez *prac. 2. lib. 3. cap. 5. num. 8.* quòd qui tempore præcepti Ecclesiastici in Quadragesima fecit confessionem inuvalidam, peccat contra præceptum diuinum de integritate confessionis, & contra præceptum Ecclesiae annualis confessionis, & tamen vnum tantum peccatum committit; quia præceptum Ecclesiae subordinatur præcepto diuino; sic etiam qui occidit clericum, peccat contra ius diuinum contentum in 5. præcepto Decalogi, & contra ius canonicum, & ius ciuile; & tamen vnum tantum peccatum homicidij, & sacrilegij committit; quia ius ciuile, & ius canonicum, in hac prohibitione subordinantur iuri naturali. Vide Henriquez *lib. 2. de penit. c. 5. n. 5.* Medinam *in p. 2. q. 109. a. 4. §. tandem, concl. 3.* Sotum *in 1. dist. 18. q. 1. art. 4.* Caietanum *p. 2. q. 72. art. 6. ad 2.* & alios.

An si sonnerit vnum horologium, posset quis comedere in media nocte, donec aliud sonnerit, & de sequenti communicare?

RESOL. XXXVI.

Affirmatiuam sententiam docuit Sanchez *de matrin. tom. 1. lib. 2. disp. 41. num. 4.* aduersus quem nouissimè insurrexit Emanuel Rodriguez *in noua editione sui summa, tom. 1. cap. 105. n. 6.* vbi asserit. [Y que oyendo la media noche esta comiendo y beuendo, no puede comulgar el dia siguiente pues el precepto de no comulgar, auiendo comido obliga, aunque este en duda si es media noche, porque otros relojes sonaron despues. Est conclusiones contra Thomas Sanchez, el qual dize si despues sonare otro reloj puede comulgar, attendo que son como vna; probables opiniones, y cada vna se puede seguir, aloqual respondo que en este precepto de celebrar en ayunas no nos auemos de atar à probabilidades.] Ita Rodriguez, & ante illum docuit etiam hanc sententiam Ioannes Salas *in p. 2. D. Thomae tract. 8. disp. unica, sect. 26. n. 264.*

Sed mihi his non obstantibus placet magis opinio Sanchez, quidquid asserant Rodriguez, & Salas. Dico quòd si diuersa sint horologia, & aliquorum sonuerit

hora duodecima, aliquorum non sonuerit, potest qui tunc soluit ieiunium naturale, communicare die sequenti, & siue illa dies, siue sequens sola sit ieiunij, poterit dubitans cenare, & edere carnes, perinde ac si essent duæ opiniones probabiles, quarum vtramque licet sequi, & amplecti. Neque enim teneor ego sequi vnum horologium, nisi fortè antecederet illud assumpserim ad ieiunium ordinandum, iuxta illius horas, neque etiam in hoc casu, si vnum aliquantulum post aliud subsequenter sonuerit, illius horas sequi teneor; & ita hanc opinionem præter Sanchez tenet etiam Fagundez *de præceptis Ecclesiae præc. 4. lib. 1. cap. 10. n. 3.* Sancius *in selectis, disp. 42. n. 18.* & Villalobos *in summa tom. 1. tract. 1. diff. 21. n. 7.* vbi sic asserit. [Si ay diuersos relojes, se he de iuzgar, como si huuiessse dos opiniones probabiles, quæ puede eligir la que quisiere, taluo si vno dellos fuesse tal que de ordinario no auuuiessse bien concertado.] Sic ille. Ad argumentum vero Rodriguez respondeo, quòd quando quis operatur cum opinione probabili, vt est in casu nostro, non operatur inuenerter circa Sacramentum.

Notandum est verò hic cum supradictis Doctoribus, quòd si tantum sit vnum horologium, & vbi coepit sonare duodecima, aliquis biberet, licet quando sonaret vltimus pulsus desisset bibere, non poterit die sequenti communicare, quia quando primus pulsus horæ auditur, iam est hora expleta, & horologium est tantum restis id indicans; & licet diuersi sint pulsus, id euenit, quia nequit vno pulsu, hora duodecima indicari; sicut vno pulsu hora prima indicatur. Ex quibus infert Sancius *vbi supra in selectis, disp. 42. num. 20.* quòd qui buccellam habet masticans, & audit primum pulsum horæ duodecimæ noctis, tenetur incontinenti de ore eiicere buccellam, si die sequenti sacramentum Eucharistiae velit sumere, vel Missam celebrare; postquam verò buccellam eiecerit, non tenebitur esse nimis anxius ad abluendum os. Si tamen masticat buccellam de materia carnis, & dies sequens sit ieiunij, non tenetur illam eiicere, etiam sub veniali, non enim cum tanto rigore illud præceptum positiuum obligat semoto contemptu. Ita Sancius.

An si reliqua cibi precedentis diei, quae herent inter dentes, sponte, & voluntarie deglutiuntur, impediunt communionem?

RESOL. XXXVII.

Affirmatiue respondit Gabriel Vasquez *in 3. part. tom. 3. disp. 11. c. 4. n. 30.* vbi ita. Si reliquæ cibi non deglutirentur casu, sed ex industria, impedirent sumptionem Eucharistiae, quia cum de industria deglutirentur, non sumerentur per modum saluæ, sed per modum cibi. Filiucius *tom. 1. tract. 4. cap. 8. n. 236.* sic asserit. Qui reliquias cibi ex cœna remanentes casu traicit, nec etiam frangit, si tamen aduertantur, antequam deglutiantur, debent expui, quia tunc videntur de nouo comedij idem docet Nugnus *in 3. part. tom. 1. q. 80. artic. 8.* ita loquens; Colligitur, quòd si reliquæ cibi remanentes in ore ex intentione transglutiantur, sunt impedimentum ad communionem pro illo die; imò videtur mihi, quòd si remaneat aliqua notabilis, & magna reliquia, etiam si casualiter transglutiat, si postea cognoscatur, est homo impeditus ad communicandum pro illo die. Sic Nugnus, & ante illum Plaudanus *in 4. dist. 8. quest. 2. art. 2. concl. 2.* & videtur aperte sententia D. Thomae *in 3. part. q. 80. art. 8. ad 4.* & in illam inclinat Layman *in Theol. mor. lib. 5. tr. 4. cap. 6. num. 18.* Et ratio (vt dictum est) erit. Primò, quia talis actio videtur noua comestio, cum ex vi prioris non sequatur, sed noua actio voluntaria fiat. Secundo, quia iam non videtur id sumi per modum saluæ: vide etiam Fagundez, Suarez, & alios *vbi infra*, Barthol. ab Angelis *in exam. confess. dial. 4. §. 214.* Reginaldum *tom. 2. lib. 29. cap. 6. num. 119.* & Mutigum *in Theol. mor. de sac. Eucharist. q. 101.*

Sec

Sed si aliquis voluntarie tales reliquias deglutiret, & postea communicaret, non damnarem de peccato mortali, nam contraria sententia videtur probabilis, vt vifa est Suarez in 3. part. 10. 3. disp. 68. lect. 4. qui citat doctissimum Tabienam; & illam tenet Henriquez in summ. lib. 8. cap. 50. n. 4. in glossa littera V. & tanquam probabilem admittit etiam Io. de la Cruz in direct. conscient. p. 2. q. 5. dub. 4. concl. 2. vbi sic ait. Item, quæ manent in ore ex extrema cæna, si casualiter, imò licet aduertenter, secundum aliquos, non impediunt sumptionem Eucharistiæ. Ita ille. Vide etiam Molfetium in summa tom. 1. tract. 3. cap. 10. n. 13. Pitigianum in 4. tom. 1. dist. 18. q. 3. art. 3. Chamerotam de Sacram. tract. 4. cap. 10. dub. 9. & Rodriguez in sum. 10. 1. cap. 10. num. 3. vbi ita asserit. [Por tragar vno vna reliquia de manjar que le queda entre los dientes, no queda impedido para comulgar, porque esto no le traga por modo de manjar, sino por modo de saliva, pero si la reliquia fuere tal que se pata entre los dientes tragandose no podra comulgar.] Et Coninch de Sacramentis q. 80. art. 8. n. 47. pro hac sententia duas adducit rationes. Prima, quia deglutitio talium reliquiarum pertinet potius ad manducationem præcedentis diei, quam præsentis; deinde cum dictæ reliquie hodie nullo modo ab extrinseco ori imponantur, non fumuntur iam per modum cibi, sed per modum salivæ. Ergo non impediunt communionem, etiam si voluntarie deglutiantur. Sed his non obstantibus consulendum est dictas reliquias, quantum commodè fieri potest, expuere.

Notandum est tamen hic obiter, quod si quis aliquantulum aquæ per nares attrahat, quæ in stomachum transmittatur, non manet impeditus ad sumptionem Eucharistiæ, quia non fuit per modum cibi, aut per modum potus transfusa. Idem dicendum est, si quid per modum respirationis attrahatur, etiam si possit nutrire, vel alterare, vt muscam, vel quid simile. Et ita docent Fagundez de præceptis Ecclesiæ, præc. 3. c. 5. n. 14. & alij.

An si quis manè deglutiat chartam, ceteram, frustum ligni, aut quid simile non comestibile, possit sacram Eucharistiæ sumere?

RESOL. XXXVIII.

Hanc quæstionem ego discussi in tractat. de celebrat. Missarum. resol. 52. & pro parte negatiua adduxi Henricum, & Nugnum, quibus nunc addo Villalobos in summa, tom. 1. tract. 7. diff. 39. n. 1. Reginaldum tom. 2. lib. 29. cap. 6. n. 18. Naldum in summa, verb. Eucharistiæ, n. 10. & Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 4. cap. 5. n. 18. & Scortiam de sacrif. Missæ lib. 2. c. 7. n. 1. vbi sic asserit. Ieiunium ad lumendam Eucharistiæ non tantum Ecclesiasticum esse debet, sed etiam naturale; ita vt excludat & cibum, & potum, & medicinam, & que cæteras, etiam si non nutriant, vt papyrus, &c.

Sed his non obstantibus, in dicta resolutione, sententiam affirmatiuam tenui, & adduxi Summam Coronam, & Ioan. de la Cruz, quibus nunc addo Ludouicum de S. Iuan in summa, part. 1. tract. de Eucharist. q. 7. art. 10. & Sancium in selectis disp. 4. 1. num. 23. vbi sic ait. Inferretur etiam quod qui parum papyri, aut alterius rei non comestibilis deglutisset, possit communicare: solus enim cibus, aut potus impedit communionem. Ita ille, & hanc sententiam probabilem putat Ledesma in summa, to. 1. de sacram. Eucharistiæ c. 2. 1. concl. 4. ita asserens. [Ay vna duda, si vno inaduertidamente traga vn poco de papel, ò de otra cosa, que no tiene razon de comer, ni de beber, si el taré podra comulgar. En esta dificultad algunos dicen, que si, por no ser manjar, y otros dicen que no, porque parece que en este caso tienen lugar derechos traydos. A esta dificultad se responde, que ambas sentencias son probables, y se pueden seguir.] Sic ille, & ego.

An sacrificium Missæ remittat peccata venialia ex opere operato?

RESOL. XXXIX.

Affirmatiuam sententiam docet Didacus Nugnus in 3. part. 10. 1. q. 83. art. 1. concl. 6. & hanc sententiam probabilem putat, licet contrariam tanquam probabiliorem teneat Ioan. de la Cruz in direct. conscient. par. 2. de sacrificio missæ, q. 1. dub. 4. concl. 6. vbi sic asserit. Probabile est hoc sacrificium remittere peccata venialia ex opere operato infallibiliter, & ita docuit Frater Garfias de Mondrago in nostro insigni collegio Sancti Gregorij Vallisoleiani; sed oppositum est probabilis, nam idem videtur esse de peccatis venialibus, ac de mortalibus. Nam etsi sacrificium Crucis habeat dictos effectus ex opere operato, tamen ex voluntate diuina variè per varia media applicatur; per Sacramenta enim applicatur ex opere operato, & infallibiliter, non sic verò per sacrificia. Ita la Cruz.

Sed ego Nugno libenter adhareo, nam sacrificium Missæ ordinatur ad remittenda peccata, sed non potest remittere mortalia ex opere operato. Ergo saltem venialia; deinde satis probabile est sacramentalia remittere venialia. Ergo à fortiori sacrificium Missæ; quia excellentius est.

Quidam infirmus antequam in mortis periculum incidit, sacram Eucharistiæ ex deuotione sumit, quaritur an teneatur iterum communicare?

RESOL. XL.

Respondeo negatiuè cum Layman in Theol. moral. lib. 5. tract. 4. cap. 5. num. 4. vbi sic asserit. Si infirmus vno, duobus, tribus, vel etiam octo diebus antequam in mortis periculum incidit, communicauerit, consulendum quidem est ei, vt iterum Eucharistiæ per modum viatici accipiat, tamen ad id non obligatur, cum præceptum de Eucharistiæ ante mortem instantem ieiunanda secundam substantiam impluerit. Ita Layman, & alij.

Sed plus addunt Caetanum verb. Communio, Armilla eadem verbo, n. 4. & Emanuel Sà correctus à magistro Sacri Palatii verbo Eucharistiæ, n. 1. vbi sic asserit. Qui in Paschate communicauit, si in articulo mortis non communicet ex negligentia quadam sine contemptu; non peccat mortaliter. Ita ille, licet contrarium asserant Zambianus de cas. tempor. mor. cap. 3. dub. 1. Syluius in 3. part. q. 80. art. 1. 1. quaritur 1. concl. 1. Layman vbi supra, & Fagundez præc. 3. lib. 1. c. 3. n. 8. qui male pro sua sententia citat Emanuelem Sà, vt supra videtur.

Notandum est tamen hic obiter, D. Bonauenturam in 4. dist. 10. art. 3. q. 1. Paludanum dist. 9. q. 1. Caetanum in sum. verb. communio, Armillam eadem verbo, n. 4. Victoriam in summa, n. 83. Ledesmam, & alios docere non esse mortale omittere Eucharistiæ in mortis articulo, nisi alit contemptus; licet contrarium doceat Richardus, Etrandus, Gabriel, Sotus, & alij, quos citat, & sequitur Prigianus in 4. sent. tom. 1. dist. 19. q. 3. art. 7. & alij recentiores, quos ego sequor.

In si quis in Paschate Eucharistiæ non sumit, teneatur postea quam primum communicare?

RESOL. XLI.

Affirmatiuam sententiam docet Nugnus in 3. part. 10. 1. q. 80. art. 1. 1. diff. 2. concl. 3. Pitigianus in 4. sent. tom. 1. dist. 9. q. 3. a. 9. Fagundez præc. 3. lib. 1. cap. 6. numer. 2. Azorius tom. 1. lib. 7. cap. 40. q. 1. Coninch de Sacram. q. 80. art. 1. 1. dub. 4. Suarez in 3. part. 10. 3. disp. 70. sect. 2. Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 4. cap. 5. n. 8. Graffius part. 1. lib. 2. op. 38. n. 3. Syluius in 3. part. q. 80. art. 1. 1. quaritur 4. & alij asserentes, quod qui in Paschate seu iusta, seu iniusta causa

causa Eucharistiæ non sumperit, postea cum primum confirmatè potest, communicare debeat, vt quanto diutius differat, tanto magis peccatum augeat. Et ratio est, quia non conceditur terminus annuus, vt tunc cesset obligatio, sed vt adimpletio non possit ulterius differri, sicut in contractibus quando statuitur tempus ultra quod non potest differri solutio, si tunc non fiat, obligatio non extinguitur, sed perleuerat.

Sed contrariam opinionem puto etiam probabilem esse, quam docent Sotus in 4. dist. 18. q. 1. art. 4. Syluester ver. Eucharist. 3. quest. 15. Tabiena ver. communicare, quest. 7. D. Antoninus part. 2. tit. 9. cap. 9. §. 3. Valentia to. 3. disp. 6. q. 8. punct. 4. Armilla verb. communio, num. 6. Medina in instruct. confess. lib. 1. cap. 14. n. 42. Victoria in sum. qu. 148. Ledesma 2. 4. q. 2. art. 5. dub. 2. Ioan. de la Cruz in direct. conscient. part. 2. de sacr. Eucharist. q. 5. dub. 7. concl. 4. Tolemus lib. 6. cap. 18. & Emanuel Sà verb. Eucharistiæ, n. 7. vbi sic ait. Qui in Paschate transgressus præceptum non communicauit, non peccat iterum mortaliter, si postea non communicet: semel enim tantum id præceptum obligat, scilicet in Paschate, vt præceptum de confessione, semel solum quolibet anno. Ita ille.

An qui prauidit impedimentum futurum, vt in tempore Paschatis Eucharistiæ accipere non possit, teneatur præuenire tempus, & illam sumere?

RESOL. XLII.

Affirmatiuè respondent Syluius in 3. part. q. 80. art. 1. 1. 1. quaritur 3. Nugnus etiam 3. part. q. 80. art. 1. 1. diff. 2. Fagund. præc. 3. lib. 1. cap. 6. num. 3. & alij. Ratio est, quia præceptum communionis non limitatur ad tempus Paschæ ad tollendam obligationem ante istud, præuiso impedimento impediendo illam.

Non reticebo tamen contrariam sententiam docere Pitigianum in 4. sentent. tom. 1. dist. 9. q. 3. art. 9. Azorium tom. 1. lib. 17. cap. 41. q. 13. & alios; quia nec vltus Ecclesiæ id habet, nec ille qui ieiunare tenetur & audire sacrum, tenetur anticipare tempus, si præuideat futurum impedimentum, quo die proprio non possit. Ergo, &c.

Sed si quis stare veller in prima opinione, quaritur an ita præueniens, non sequuto impedimento tempore ab Ecclesiæ constituto, teneatur iterum communicare. Negatiuè respondeo cum Fernandez de Heredia in disp. de Sacram. tract. de Eucharistiæ, p. 8. dub. 1. n. 10. Ratio est, quia ex cap. omnis vtriusque sexus, de penit. & remiss. licitum est de consilio proprii Sacerdotis extra Ecclesiæ tempus communionem differre; quo casu communionem extra tempus facta simpliciter satisfacit Ecclesiæ. Ergo ex præsumpta voluntate eiusdem Ecclesiæ, etiam anticipatio propter præuisum futurum impedimentum admitenda est. Quo casu satisfactum simpliciter esse præcepto Ecclesiæ dicendum erit. Probatur consequentia: fieret enim anticipatio in hoc casu de consilio cuiuslibet viri docti, & pij; at hoc præceptum Ecclesiæ substantialiter terminatur ad communionem intra annum faciendam, accidentaliter verò ratione congruentiarum ad tales, seu intra tales dies, quod ex textu conuincitur in dicto c. omnis, ibi, Hi saltem in anno, & ibi, ad minus in Pascha. quis enim illa verba ad substantiam præcepti, hoc verò ad præcepti circumstantiam non retulerit? Ergo hac anticipata communionem, facta quidem ex voluntate adimplendi præceptum Ecclesiæ, quidquid sit postmodum de seuto accidentaliter impedimento, præcepto Ecclesiæ satisfactum, cessante dierum Ecclesiæ congruentia, propter congruentem etiam eorumdem dierum anticipationem, quæ sanè facilitas debet, quam dilatio admitti. Ita Fernandez, & ante illum Suarez in 3. part. tom. 3. disp. 70. sect. 2. circa finem.

Sed plus addit Layman in Theol. mor. lib. 5. tr. 4. c. 5. nu. 9. vbi asserit, quod qui præuidit se in Paschate à sacra

communionem impeditum iri, non tenetur tempus præscriptum præuenire, dummodo intra eum annum semel communicauerit. Ita ille, quod est valde notandum; vide etiam Coninch de Sacram. q. 80. art. 1. 1. dub. 4. concl. 2.

An qui in Paschate communicauit indignè, satisfecerit præcepto Ecclesiæ?

RESOL. XLIII.

Negatiuè respondent Syluius in 3. part. q. 80. art. 1. 1. 1. quaritur 2. & alij; quia cum præceptum Ecclesiæ sit quædam explicatio, & determinatio præcepti diuini, non est dubitandum, quod intendat præcipere communionem talem, qualem Christus præcipit, id est, piam, & religiosam. Et ita hanc sententiam docet Nugnus etiam in 3. p. q. 80. art. 1. diff. 2. dub. vlt.

Sed ego affirmatiuam sententiam probabiliorem esse iudico, quia Ecclesiæ nihil aliud præcipit, quam vt in Paschate corpus Domini sumatur. Ergo licet communicans indignè sacrilegium faciat, tamen quoad substantiam, implet præceptum Ecclesiæ. Et ita docent Fagundez præc. 3. lib. 1. cap. 6. n. 4. Pitigianus in 4. tom. 1. dist. 9. q. 3. art. 10. Azorius tom. 1. lib. 7. cap. 41. q. 12. Lopez in instruct. part. 1. cap. 11. §. reuocari. Sotus de iustitia lib. 2. q. 3. art. 10. Suarez in 3. part. tom. 3. disp. 70. sect. 2. & alij, quos citat, & sequitur Villalobos in summa tom. 1. tract. 7. diff. 42. nu. 6. vbi sic asserit. [Aunque vno comulgue estando en pecado mortal y peque en ello, cumple con este precepto. La razon es, porque la ley que manda hazer alguna cosa, manda la substancia, y no el modo, y assi el precepto del Baptismo se cumple, aunque sea en pecado mortal y fauorece esto el estilo de la Yglesia, que no obliga à boluer à comulgar al que desta manera comulgo.] Igitur qui indignè in Paschate Eucharistiæ sumpsit, satisfecit præcepto Ecclesiæ, nec tenetur statim agere penitentiam, & iterum communicare, vt Doctores contrarij sentiunt.

Quenam temporis intercapdo habenda sit inter vnã, & alteram communionem, vt infirmus possit communicare non ieiunus?

RESOL. XLIV.

IN resol. 77. tract. de celebrat. Missarum, dixi sufficere sex dies, sed plus addit Paulus Layman in Theol. mor. lib. 5. tr. 4. c. 6. n. 20. vbi sic asserit. Eucharistiæ ob mortis periculum si sumpta sit à non ieiunus, possit iterum ita accipi saltem post sex dierum interuallum, docent aliqui quinimo existimo ob iustam causam, puta, si aliquis assuetus frequenter communicare, aut sacrificare propter deuotionem, ac desiderium, difficile abstineat, vt permitti ipsi posse, vt altero statim die iterum sacram Eucharistiæ à manu Sacerdotis accipiat non ieiunus, dummodo mortis periculum instare videatur. Ita Layman. Sed post hæc scripta inueni Ludouicum de S. Iuan in summa, tom. 1. q. 7. art. 10. diff. 4. de sacram. Euchar. sic asserere. [Siendo yo Prælado daua à los enfermos el viatico, si lo pedian cada tercera dia, y en la Vniuersidad de Alcalá se sabia, y la aprobauan, sino el Padre Vaquez.] Ita ille, vbi etiam notat dictum Gabrielem Vaquez tandem in hanc descendisse sententiam, quod est valde notandum contra illos, qui nixi auctoritate Vaquez negant viaticum sæpius dandum infirmis.

Notandum est etiam cum Henric. lib. 8. c. 4. in glossa littera V. quod si quis proximè ante medium noctis cœnauit in Dominica, incidente in vigilia Natiuitatis Domini, posse statim post medium noctis sacrificare, & communicare. Deinde licet deceat aliquo tempore post sacram communionem à cibo, & potu abstinere, tamen ad id nemo tenetur sub mortali, & ideo potest quis statim sine graui culpa, de sacrificia ad prandium accedere, vt docent Villalobos in sum. to. 1. tr. 7. diff. 39. n. 5. Sotus in 4. dist. 1. 2. q. 1. art. 8. Valent. to. 4. disp. 6. q. 8. punct. 3. ver. postremo, & alij.

An Sacerdos finita Missa si in Sacrificia inueniat aliquod fragmentum in patena, vel calice, possit illud sumere?

RESOL. XLV.

Hic casus frequenter potest accidere, & ideo negatiuam sententiam sustinendam esse puto; nam hoc licetum erit dum Sacerdos in altari persistit; quia tunc etiam modi reliquiarum assumptio refertur ad vnum idemque conuiuium, & sacrificium, quod plane absolutum non censetur, dum Sacerdos in altari manet: secus autem si ab illo decesserit, ut est in casu proposito. Et ita docent Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 4. c. 6. n. 22.* Coninch de *Sacram. q. 80. art. 8. n. 64.* Suarez in *3. p. 10. 3. disp. 68. sect. 6.* Villalobos in *summa tom. 1. tract. 7. d. 39. n. 16. 10.* de la Cruz in *direct. conf. m. p. 2. de sac. Eucharist. qu. 5. dub. 4. concl. 3.* Fagundez *pr. 3. lib. 3. cap. 5. nu. 3.* vbi sic ait Existimo non posse Sacerdotem per se loquendo prædictas reliquias sumere, postquam ab altari recessit, quia iam expleuit, per fecitque ministerium suum; secus tamen esset ex accidenti, quando illæ non possunt conseruari sine maiori irreuerentia, in ea enim circumstantia non solum reliquæ præsentis sacrificij, sed etiam præteritorum absumi possunt ab ipso Sacerdote non ieiuno, etiam postquam à multo tempore ab altari recessit. Ita ille, & ego. Igitur pro praxi dicendum est, quod si in Ecclesiis, vbi plures successiue celebrantur Missæ, aliquis Sacerdos in sacrificia inueniat in calice, verbi gratia, aliquod fragmentum, tunc alius Sacerdos ieiunus exiens ad dicendam Missam celebret in illo calice, ut fragmentum illud ieiunus accipiat; sin vero id accidat in aliqua Ecclesia, vbi vna Missa tantum celebretur, & ibi non reseruetur Sacramentum, tunc Sacerdos non ieiunus potest tale fragmentum accipere, quia illud reseruari sine maiori irreuerentia non potest. Notentur hæc pro praxi, quia forsitan apud neminem inuenies.

An si Sacerdos sciat ex confessione aliquod delictum alicuius non emendatum, si occultè petat Eucharistiam, sit illi deneganda?

RESOL. XLVI.

Si absit periculum infamiae, esse in tali casu denegandam Eucharistiam docent Pitigianus in *4. sent. tom. 1. dist. 9. q. 1. art. 1. 5.* Fernandez de Heredia de *Euchar. par. 8. dub. 1. n. 3.* Valquez in *3. p. tom. 3. disp. 109. cap. 5. n. 51.* qui citat Alexandrum, D. Thomam, Durandum, & Ledesman. Idem docent Suarez in *3. part. tom. 4. disp. 33. sect. 6. n. 2.* Victoria in *summa. n. 80.* Tabiena *verb. omnium, 8. 3.* Angelus *ver. Eucharistia 3. §. 20.* Ratio est, quia sic confilium & sigillo, & sacramento; sigillo, quia non reuelatur, cum occultè negetur; sacramento verò, quia non datur indigno.

Sed tu omnino contrariam sententiam tene, quam tuentur Valentia *tom. 4. disp. 6. q. 8. punct. 3.* Nauarrus *cap. 2. l. 5. 5.* Paludanus in *4. dist. 9. art. 1. concl. 4.* Coninch in *3. p. 9. 80. art. 5.* Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 4. c. 6. n. 9.* Sanchez de *matrim. o. 1. lib. 3. disp. 36. n. 14.* D. Antoninus *par. 3. tit. 14. cap. 1. 2. §. 2.* Adrianus *col. 2. q. 3.* Nugnus in *3. part. tom. 1. quæst. 80. art. 6. d. 39. 2.* Syluester *verbo Eucharistia 3. n. 7.* Armilla *ver. confessor. n. 7.* Henriquez *lib. 8. cap. 59. n. 3.* & Fagundez *pr. 3. lib. 3. c. 10. n. 2. 3.* vbi has adducit rationes, quia illa negatio quæ fit occultè, per accidens est quod sit occulta, cum de se sit publica, sit enim in occulto foro penitentiae, ad dirigendum actum humanum extremæ administrationis ipsius Sacramenti. Notitia autem confessionis vti non potest homo ad dirigendum actus externos aliorum. Secundo finita confessione finitur Sacramentum, cuius sigillum ita obligat, ea finita, ut neque cum iplo penitente possimus amplius de illa lo-

qui, nisi de speciali licentia illius; nec solum loqui, sed nec etiam vultu, aut factis exprobrare peccata illius possumus, quantumuis occultissime id faciamus, nihil enim minus scimus, quam quod per confessionem scimus. Ergo nec etiam negare Eucharistiam, quantumuis occultissime petat, cum ea negatio sit quedam exprobratio Et tandem notitia confessionis nullum commercium habet cum actionibus publicis; quæ enim Confessarius via confessionis scit, scit ut Deus: & quando Eucharistiam negat, negat ut homo quare vna notitia iuuare alteram non potest. Hæc omnia Fagundez. Vnde patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ; negandum est enim quod in tali casu non frangatur sigillum confessionis, si non potest ostendi alia rationabilis causa.

An in casu extremae necessitatis si minister idoneus non adsit, possit laicus se ipsum communicare?

RESOL. XLVII.

Negatiuam sententiam docet Bonacina de *Sacram. disp. 4. quæst. 5. punct. 1. num. 6.* Zambranus de *cast. tempore mortis, cap. 3. dub. 6. numer. 6.* & alij penes ipsos; quia non est ita necessarium sumere Eucharistiam tempore mortis, ut laicus possit propria auctoritate sibi illam ministrare.

At ego contrariam sententiam teneo cum Filiucio *tom. 3. tract. 4. cap. 9. n. 28 5.* Suarez in *3. part. tom. 3. disp. 72. sect. 3.* Coninch de *Sacrament. q. 82. art. 3. n. 2. 3.* Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 4. cap. 7. n. 4.* vbi sic ait. Si aliquis seu clericus, seu laicus in mortis art. constitutus, ministrum idoneum non habeat, à quo Eucharistiam sumat, nihil obitare videtur, quo minus se ipsum communicare possit (scandalo cessante) exemplo Regine Scotiæ, quæ in Angliæ martyrium lubitura, sacramentum Eucharistiæ, quod secum habebat, propriis manibus sumpsit.

Imò contra Fagundez *præcept. 3. lib. 3. c. 1. n. 10.* Syluestrum *ver. Eucharistia 3. q. 4.* & alios putant aliqui non solum laicum posse in periculo mortis, si non adsit Sacerdos idoneus, se ipsum, sed etiam alios, communicare. Et licet hæc opinio intolerabilis vocetur à Soto in *4. sent. dist. 23. q. 1. art. 3.* tamen mihi probabilis videtur cum Valentia *tom. 4. disp. 6. quæst. 10. punct. 1. in fine,* & illam docet nouissime Layman *vbi supra,* & Coninch; nam id nec naturali, nec diuino Christi præcepto repugnat, neque vllus canon Ecclesiasticus reperitur, quid id prohibeat; quia *cap. peruenit, dist. 2. de consecrat.* loquitur extra casum necessitatis. Nec valet Ecclesiæ consuetudo in contrarium, Nam respondeo, quod fieri potest longissimo tempore, licet hoc factum numquam fuerit, saltem, ut aliis innotesceret: non quod hoc facere illicitum sit, sed quia casus ex se ipso rarissimus sit.

Notandum est tamen hic obiter, quod si magnum festum adsit, & Sacerdos sacrificare non possit, posse quidem cum tali casu, scandalo cessante, ex sacramento Eucharistiæ accipere, & se ipsum communicare, si alius sacerdos non adsit, & hoc etiam præsentem diacono. Ita Suarez, Layman, Coninch, & nos alibi.

An Sacerdos, si post introitum recorderetur alicuius peccati mortalis, teneatur confiteri, si sine scandalo potest?

RESOL. XLVIII.

Affirmatiuè respondet Syluester *verbo Eucharist. q. 7.* Nauarrus *cap. 2. §. n. 76.* Suarez in *3. p. tom. 3. disp. 66. sect. 4.* Coninch de *Sacram. q. 80. art. 4. dub. 1.* & alij asserentes, quod si Sacerdos post consecrationem recorderetur peccati mortalis, debet elicere contritionem, & Missam profequi; sin autem ante consecrationem, seclusa infamia consistat.

Non

Non reticebo tamen contrarium docere Sotum in *4. dist. 13. q. 2. art. 6.* Victoriam in *sum. Sacram. n. 78.* & Henriquez *lib. 8. cap. 46.* vbi asserit Sacerdotem Missam celebrantem, etiam si memor sit alicuius peccati ante consecrationem, non esse adstrictum confiteri, quamuis hoc commodè, & sine scandalo efficere possit. Igitur in tali casu Sacerdos eliciat actum contritionis, & ob reuerentiam sacrificij pergat, & cæptam Missam perficiat; sed mihi affirmatiua sententia probabilior videtur.

Notandum est tamen cum Syluestro *loco citato,* & aliis, quod in Missa solenni, vulgò dicitur cantata, si inter concionem, vel cantionem Sacerdos possit confiteri, omnino obligatus erit ad hoc faciendum, si ei aliquod peccatum in mentem venerit.

Quidam Sacerdos in calice multas guttulas aquæ infundebat, quæsiuit an ita faciendo toties peccauerit?

RESOL. XLIX.

Responsum minime, & adduxi Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 3. c. 2. n. 9.* vbi sic asserit. Non ita sollicitè, ac scrupulosè curandum est Sacerdoti, ut aquam valde modicam, vel vnam guttulam effundat (quod nescio an satis conueniens sit, præsertim si fiat cum sollicitudine, ob quam fieri possit, ut phantasia, & sensu deluso nihil omnino ostendatur;) sed plures guttas effundere potest, imò etiam octauam, vel decimam partem proportionalem. Ita Layman, vbi docet opinionem, quam noster P. D. Paulus Aretius Episcopus Dortononensis, vir doctissimus, & amicissimus, olim ante omnes neotericos publicè in nostris scholis tenuit, & postea typis mandauit, in *disput. de aquæ transmutatione in sacrificio Missæ;* nempe immediatè in Christi sanguinem conuerti. Quam sententiam docet etiam Coninch de *Sacra. q. 74. art. 3. dub. unico,* qui testatur Romæ publicè defensam anno 1606. & iterum anno 1608. *Peñ. in 3. part. q. 74. art. 8. disp. 2.* Scott. de *sacrificio Missæ, lib. 4. c. 1. n. 13.* Toletus *lib. 2. c. 2. §. 4.* Ianfenius in *concordia, c. 131.* Petrus Sotus *lect. 14. de Eucharist.* Adanus de *Sacram. lib. 1. cap. 13.* & alios asserit Layman, *vbi supra,* & noster Aretius *sect. 7.* Et hanc sententiam probabilem putant ipsi met aduersarij, ut patet apud Ledesman *vbi infra;* in illis verbis. [Esto es lo mas probable, y que tiene mas aparencia] quicquid in contrarium asserat Fernandez de Heredia *disp. de sacram. Baptis. part. 3. dub. 1. n. 9.* Homobonus de *examine Eccles. part. 1. tract. 4. c. 10. quæst. 86.* Ioan. de la Cruz in *direct. confitent. part. 2. de sacram. Eucharist. quæst. 1. dub. 3. concl. 2.* Syluius in *3. part. quæst. 74. art. 8.* Villalobos in *summa, tom. 1. tract. 7. d. 39. num. 5.* Sotus in *4. dist. 9. quæst. 1. art. 6.* Nugnus in *3. part. q. 74. art. 8.* Suarez in *3. part. tom. 3. disp. 45. sect. 4.* Valentia *tom. 4. q. 2. disp. 6. punct. 1.* Azorius *tom. 1. lib. 10. cap. 30. q. 3.* Henriquez *lib. 8. cap. 14. in glossa littera D.* Ledesma in *summa, tract. de Eucharist. cap. 8. concl. 8.* & alij, quos citat, & sequitur Fagundez *præcept. 3. lib. 2. cap. 4. num. 8.* Pitigianus in *4. sent. tom. 1. dist. 11. quæst. 7. dub. 5.* Graffius *tom. 1. lib. 3. concl. 3. n. 29.* de celebrat. *Missarum,* & Hyacinthus Petron. in *opusc. de necessitate præconuersionis aquæ in vinum, cap. 12. per totum.* Vide etiam Reginaldum *tom. 3. lib. 29. c. 2. n. 27.*

Sed hic obiter in gratiam curiosorum ponam pulchrum dubium stando in hac opinione, an si fiat conuersio aquæ in vinum in illo medio tempore, in quo profertur forma, prolatis tamen illis verbis, *Hic est calix,* si tunc illa pars vini, quæ fit ex aqua, conuertitur in sanguinem Christi. Pater Suarez *vbi supra* in *3. part. tom. 3. disp. 45. sect. 4.* negatiuam sententiam docet, quia illud pronomen *Hic,* ostendit materiam præsentem: sed illa pars non est præsens, nec vinum, in illo instanti, in quo profertur illud pronomen. Ergo deinde si alia materia adduceretur de nouo, & fieret præsens in illo medio tempore,

Anton. Diana Ref. Mor. Pars. I. I.

non consecraretur. Ergo neque ista, quoniam minus est præsens res quæ non est.

Sed aduersus illam affirmatiuam sententiam tuetur Nugnus in *3. part. q. 74. art. 8. in fine,* & docet, quod talis materia maneret consecrata, quoniam intentio ministrum, cum sit religiosa, refertur ad instantem, in quo fit consecratio, sed tunc est illa materia præsens, & sufficiens. Ergo. Et ad argumentum Suarez respondet, quod etiam in illo instanti, in quo profertur illud pronomen, est illa materia moraliter præsens; quoniam suppositis dispositionibus erit præsens in minima distinctione temporis, & ut ait Aristoteles, quod parum distat ut fiat, nihil distare videtur. Ad confirmationem quidquid sit de antecedenti, negat consequentiam, quia ibi est omnino per accidens, quod fiat præsens materia in breuissimo illo tempore: in nostro autem casu suppositis dispositionibus, quæ ex natura rei ordinant conuersionem ad illud instantem, est per se. Et hæc omnia Nugnus. Sed quia Confessarius speculatiua non ita placebunt, ideo ad alia practicabilia deueniamus.

Quam intentionem habere debeat Sacerdos roriter ordinatus, quando cum Episcopo in Missarum solennis concelebrat?

RESOL. L.

Hic casus frequenter accidit, relinquendo placita aliorum DD. ponam hæc ea, quæ circa præsentem questionem docet doctus Layman in *exam. Theol. mor. lib. 5. tr. 1. c. 7. n. 5.* vbi sic asserit. Curandum est illi supradicto, scilicet Sacerdoti, ut non post alios verba consecrationis finiat, nam si alius quisquam absolutam consecrandi intentionem habens, ante alios ipsamque principalem sacrificantem Episcopum verba consecrationis finiat, solus is consecrabit. Quod incommodum ut cuitetur, monent DD. concelebrantes oportere habere intentionem conditionatam, videlicet consecrandi, si simul cum Episcopo verba consecrationis absoluant, non item si præueniant. Mihi verò magis placet cautio Doctorum monentium, ut noui Sacerdotes seruent generalem intentionem profertendi verba secundum voluntatem Ecclesiæ, quia non desunt, qui existimant, illos verba consecrationis non dicere formaliter, & cum intentione consecrandi, sed tantum recitatiuè, & materialiter in signum potestatis sibi concessæ; in quam sententiam valde probabilem propendent Richardus, & Suarez. Hæc omnia Layman, vide etiam Caietanum in *3. par. q. 82.* Henriquez *lib. 8. cap. 18. num. 2.* & Suarez *tom. 3. disp. 61. sect. 4.* & alios. Notentur hæc, quia multos scrupulos sedabunt.

DE SACRAMENTO
PŒNITENTIÆ.

An penitens, qui non vult acceptare penitentiam, sit absolueendus?

RESOL. LI.

NEGATIVE respondeo cum Doctoribus, quos citauimus in *tr. 1. miscellanea, resol. 52.* quibus nunc addo Comitolum in *resp. mor. lib. 1. q. 35. per totam,* vbi mordicus nostram sententiam probat.

Sed ibi etiam notauimus aliquos DD. affirmatiuam sententiam probabilem existimare, quibus nunc addo Fabrum lectorem primarium Sacre Theologie in Academia Patavina de *penit. in 4. sentent. dist. 19. quæst. vnic. disput. 35. cap. 10. num. 26. & seq.* & Pharaonium *tract. 1. de penit. sess. 22. cas. 10.* vbi probant, quod si penitentia sit satisfactoria, & non medicinalis, seu præseruatiua, H possit

posse pœnitentem illam non acceptare, modò habuerit animum satisfaciendi, vel viuens in hoc sæculo per indulgentiam, & bona opera, vel mortuus per pœnas Purgatorij; quia non adeò præceptum de acceptanda tali pœnitentia. Addit tamen Faber *vbi supra, num. 2.29* quòd licet hæc opinio sit vera, tamen in praxi non esset de facili ponenda in vsu, quia difficile est inuenire aliquem verè pœnitentem, qui bona fide confiteatur, adeò laxum, vt nolit vel tantillum pœnitentiæ acceptare. Proinde si quis accederet, qui nollet vel exiguam pœnitentiæ acceptare, esset multum considerandum, an haberet verum dolorem, & esset benè dispositus; qui enim nec ter I E S V S dicere vellet, non videtur bene dispositus, & proinde ex hoc capite esset reiciendus, non autem quia teneretur ad acceptandam pœnitentiæ. Quòd si constaret probabiliter verè pœnitentem, & saltem attritum, neque enim ex hoc præcisè, quòd non vult acceptare pœnitentiæ, est in peccato mortali, quia conteritur de peccato, & vult puniri ab eo, cuius est pœnam iuste infligere; certè non est dimittendus sine absolutione. Ita Faber, vide *supradictam resol. 5.2. & Vegam in summ. tom. 2. c. 64. cas. 1. cum Estio in 4. sent. disp. 15. §. 20.* qui hanc sententiam probabilem putat, nam contrariam vocat tantum probabiliter.

An inspirationibus diuinis non correspondere, sit peccatum, & bene faciant qui de hoc se in confessione accusant?

RESOL. LII.

Hæc resolutio sedabit multos scrupulos, præsertim personis spiritualibus. Toletus *lib. 3. c. 2. n. 6.* asserit esse peccatum veniale non respondere diuinis inspirationibus, nec operari aliquid bonum, cum possit quis operari, licet non obligetur ex præcepto.

Sed Sancius in *selectis, disp. 7. n. 4.* inquit ab isto Doctore, si ex præcepto non obligatur ad operandam, quare omitendo operationem peccabit venialiter, cum etiam peccatum veniale contra præceptum sit, & non præter præceptum, vt ipsemet Toletus testatur.

Ideo tanquam certum tenendum est, ait idem Sancius, nullum esse peccatum vocationibus diuinis ad consilia exhortationibus non respondere. Cum enim consilia sequi non sit sub præcepto, sed sub consilio, & non operari iuxta consilium, nullum peccatum sit, vt admittunt omnes, nec etiam non respondere vocationi ducenti ad consilium peccatum veniale erit. Et hanc sententiam docet etiam Tannerus in *part. 2. disp. 4. quest. 10. dub. 4. n. 70.* vbi in repugnantia diuinis inspirationibus nullam culpam inuenit.

Hinc colligitur, quòd quoties obstititur ab hominibus inspirationibus ad sequendum consilia, vt quòd efficiantur Religiosi, quòd abstineant à curis secularibus, quòd sint contenti quibus tegantur, ne sedulo quærant alimenta superflua, ne nimium solliciti sint de salute corporis, vt orent mentaliter, quòd dignitates non appetant, &c. colligitur (inquam) non esse necessarium huiusmodi defectus non responsionis confiteri, cum peccatum minimum sit deferere consilia Euangelij. Aduertantque Confessarij, fideles monere nullum interuenire peccatum in huiusmodi non responsionibus circa inspirationes diuinas, ne ex conscientia erronea peccent. Et hæc omnia Sancius *vbi supra*, quòd etiam procedere in Religiosis obseruat.

Notandum est etiam hic obiter cum eodem Sancio *num. 11.* quòd transgressio inspirationis oblata, quando offertur occasio frangendi præceptum, non est distinctum peccatum à crimine transgressi præcepti. Sed an, vt solent facere communiter pœnitentes, sit consilium manifestare Confessario in actu sacramentalis confessionis supradictas resistentias circa diuinas inspiratio-

nes; negatiue respondet loco citato Sancius, & *disp. 1. n. 4. & seq.* Nam licet secundum se narrare aliquas imperfectiones causæ humilitatis, & capiendi consilij sit vtilius, quam ab illarum relatione abstinere; illas tamen sacramentaliter confiteri, & animo quo communiter à fidelibus in confessione recententur, minus vtile est, quia sacramentalis confessionis iurisdicção ad sola peccata se extendit. Narrare igitur vt absoluantur, quæ peccata non sunt, minus vtile est; fideles enim illiterati eo animo recentere decreuerunt, vt ab eis absolutione liberentur. Cum verò error hic sit, æquum erit Confessariis pœnitentes monere, ne sacramentaliter, vel vt absoluantur, ea quæ peccata non sunt, narrent. Hinc idem Sancius tenet, quòd pœnitentes de multis rebus se accusare solent, vt absoluantur, quæ peccata non sunt. Et ideo.

Primò, pœnitens si examinationem sufficientem egisse bona fide arbitrat, & dolorem adducere (quamuis non egerit maxima examinatione,) quam possit, aut non adducat magis intensum dolorem, non opus est huius defectus se accusare, quia ad morale diligentiam solum obligatur.

Secundò pœnitentibus opus non est in fine confessionis dicere, Me accuso & de omnibus commissionibus, opere, verbo, & cogitatione, quia huiusmodi generalis accusatio imbibita est in specialium confessione.

Tertiò, pœnitentibus opus non est in fine confessionis dicere, Me accuso de omnibus, quorum obliuiscor, quæ si in memoriam renouentur propalarem, quia huiusmodi propositum inclusum est in peccatorum accusatione.

Quartò, pœnitentibus opus non est se accusare non amalle Deum tota intentione actus, qua possent; quia in minima intentione impletur præceptum.

Quintò, pœnitentibus opus non est dicere, Me accuso eo modo, quo scit Deus me deliquisse, quia confessio facienda est iuxta conscientiam pœnitentis. Et hæc omnia Sancius in *selectis, disp. 1. n. 8. 1.7. 1.9. 2.1. & 2.5.*

Sextò, plures pœnitentes vxorati se accusant, quòd tempore habitæ copulæ, vel extra, vel hæc amatoriam, & impudica cum vxoribus propriis fuerint colloquuti; quòd tamen peccatum non est, quia illa honestatur matrimonio, sicut honestatur copula; idem Sancius *disp. 6. n. 4.*

Septimò, plures vxorati se accusant, quòd in actu coniugij nimiam carnis delectationem fuerint experti, quòd nequaquam peccatum est, quia id est naturale copula carnali. Idem *ibidem num. 5.* Sed hoc vltimum aliquibus displicet, sicut etiam, & multa alia ex supradictis, quia verò amicitissimus vir illa constanter affirmat, ideo de illis alij iudicent.

An pœnitens propria auctoritate possit commutare pœnitentiæ impositam à Confessario in euidenter meliorem?

RESOL. LIII.

Negatiuam sententiam docent Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 4. cap. 1. n. 36.* Reginaldus in *praxi, tom. 1. lib. 7. cap. 8. n. 85.* Henriquez in *sum. lib. 5. c. 20. n. 5.* Coninch de *Sacram. disp. 10. dub. 1. 2. n. 13.* & Sancius in *selectis, disp. 14. num. 2.2.* sic ait. Ad secundum negamus posse pœnitentem mutare suam pœnitentiæ in euidenter meliorem, cum non possit in seipsum actum iudicij sacramenti Pœnitentiæ exercere.

Sed contrariam sententiam probabilem esse existimo, & pro illa in *tract. 1. in miscellan. resol. 5.* adduxi Portel in *addit. ad dubia regular. ver. Pœnitentiæ sacramentalis, num. 6.* nunc verò eandem sententiam sustinere inuenio Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 9. disp. 79. n. 1.* vbi sic asserit. [El mismo pœnitente puede comutar la penitencia en otra mayor, bien que sea conocidamente mayor, en razon de satisfacion, y en razon de medicina. Y no obsta dezir, que el confessor le mando hazer aquella penitencia, porque se le manda hazer porque ordena su prouecho espiritual, si el se dixera que la queria comutar en otra obra

obra que fuera conocidamente mayor bien en razon de satisfacion, y medicina, es cosa muy llana, que lo deuia tener por bien el confessor, y así la puede comutar el penitente por la epicheya.] Ita ille. Potest igitur pœnitens propria auctoritate mutare pœnitentiæ in euidenter meliorem, sicut potest votum.

Nec obstat dicere cum Reginaldo, & Henriquez *vbi supra*, quòd est dispar ratio de commutatione voti, & pœnitentiæ; quia lex implendi pœnitentiæ non à se, sicut voti, sed à Confessario emanauit, quam legem ipse non potest tollere, non, inquam, obstat; nam quoties quis abundantiorum solutionem offert pro debito, quàm esset ex lege adstrictus, legem non soluit, sed abundantius implet. Nec censendum erit, nouam legem pœnitentem sibi auctoritate propria imponere, mutando pœnitentiæ, nec actum iudicij exercere, & iurisdictionis, sed vberius implere legem à Confessario impositam. Ergo, &c. Hæc opinio est probabilis (vt dixi) licet contraria sit probabilior.

Notandum est etiam hic contra Suarez in *3. part. tom. 4. disp. 38. sect. 10. n. 16.* posse simpliciter Sacerdotem ex iusta causa mutare pœnitentiæ peccatorum mortalium, quæ iam fuerunt legitimo Confessario confessa. Et ita docet Sancius in *selectis, disp. 14. num. 13.* vbi *num. 17.* notat etiam, quòd Confessarius non tenetur commutare pœnitentiæ à se, vel ab alio iniunctam, si nolit; nisi ad sit periculum fractionis in pœnitente, vel magna afflictio, & cordis angustia; quòd etiam dicendum est de commutatione voti, si illud nolit Confessarius commutare; quidquid in contrarium asserat Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 4. cap. 54. num. 12.*

Sed circa præsentem materiam de commutatione pœnitentiæ iniunctæ, vide nostram *resol. 53. tract. 1. miscell.* vbi probauimus posse Confessarium ex iusta causa commutare pœnitentiæ, etiam si fuerit data super peccata referuata, & etiam non iterata priori confessione, dummodo hoc efficiat in sacramentali confessione, & non extra. Quòd si commutauerit idem Confessarius, poterit quidem extra confessionem, si ad plurimum intra hebdomadam pœnitens redeat. Hæc omnia in dicta resol. satis aduersus aliquos probata sunt, lege illam, & non pigebit.

Nota tamen, quòd licet (vt diximus) Confessarius non possit commutare pœnitentiæ extra confessionem, tamen docet Sancius in *selectis, disp. 15. num. 13.* quòd Confessarij non reminiscunt pœnitentiæ impositæ, ob vitandam molestiam sceminarum obliuatarum pœnitentiæ, & postulantium aliam iniungi. possunt designare aliquod opus ab illis agendum, non animo intimidandi pœnitentiæ, cum id extra confessionem nequeant, sed vitandi preces importunas earum, quæ si contentæ essent, quòd illis diceretur, age quod volueris; fatius esset, eo quòd sic operando materia scrupuli eis non offeratur infringendo id, quòd sub pœnitentiæ esse iniunctum arbitrantur. Hæc Sancius.

An Confessarius licitè imponat sub pœnitentiæ officium, v. g. mortuorum, vel alias orationes recitandas pro animabus Purgatorij?

RESOL. LIV.

CVriosa est hæc quæstio, & in praxi sæpius à multis exercetur. Sed negatiue respondent Vega in *sum. tom. 2. c. 64. cas. 4.* & Sancius in *selectis, disp. 16. num. 1.* vbi sic asserit. Mos est plurimis Confessariis iniungere sub pœnitentiæ nocturnum defunctorum, Psalmos, vel responsoria recitanda à pœnitentibus pro animabus in Purgatorio existentibus. Rectè tamen procedunt: nam sacramentum Pœnitentiæ ad remissionem culpæ, & pœnæ pœnitentis est institutum, & vt satisfaciatur pro pœnis debitis, pars illa integralis (satisfactio videlicet) est ordinata contra naturam. Igitur huius institutionis

Anton. Diana Ref. Mor. Pars. I. I. I.

erit partem satisfactoriam iniungere, quæ pro pœnis debitis pœnitenti non prodest, sed aliis, & idem est partem satisfactoriam pro alienis pœnis iniungere, atque nullam satisfactionem imponere. Ita Sancius, qui soluit omnia argumenta, quæ in contrarium adduci possunt. Nec re fallat (ait) cum legis in Sanchez de *matr. lib. 8. disp. 34. num. 41.* dispensantem in foro conscientiæ in voto religionis, vel castitatis, posse iniungere sub pœnitentiæ recitare orationem Dominicam, & Angelicam pro animabus Purgatorij; nam ibi loquitur de pœnitentiæ in foro secreto iniuncta, non autem de pœnitentiæ sacramentali; & est dispar ratio inter forum interius, & forum sacramentale. Nec valet dicere, quòd Confessarij iniungentes aliquas orationes pro pœnitentiæ offerendas pro animabus Purgatorij, tantum intendunt valorem interpretationis illis applicare. Nam respondeo, quòd directè non prodest animabus talis pœnitentiæ, vt probat Sancius *num. 12.* adde quòd Confessarij tales pœnitentiæ iniungentes, nunquam id cogitant. Ergo, &c.

Sed his non obstantibus, post hæc scripta inueni Turrianum virum doctissimum de *pœnitentiæ. disput. 37. dub. 4.* contra Sancium docere affirmatiuam sententiam, nempe posse imponi pœnitenti pro satisfactione sacramentali, opus pœnale applicandum pro animabus Purgatorij, lege illum, & non pigebit.

Quis habuit pœnitentiæ recitandi septem Psalmos per aliquas sextas Ferias flexis genibus coram Crucifixo; queritur, an impleverit pœnitentiæ recitando dictos Psalmos aliquo tempore sine illis circumstantiis?

RESOL. LV.

AD hunc casum respondet Vega in *sum. tom. 2. c. 64. cas. 6.* vbi sic asserit. [Vn Confessor dio à vn penitente in penitencia, que tantos vienes delante de vn Crucifixo rezasse de rodillas los Psalmos penitenciales, el no los rezo de rodillas, ni el viernes, ni delante de vn Crucifixo, sino en otro tiempo, y lugar; queritur an pœnitentiæ satisfecerit. Respondeo [que aunque le fuera de mayor merecimiento el cumplirla, como le fue impuesta, que con todo esto satisfizo. La razon es, porque en la penitencia lo principal es cumplirla, y no la circunstancia del lugar, o tiempo en que se ha de cumplir, con lo qual se puede consolar à muchos.] Ita Vega.

Sed quis potest dicere, quòd recitare septem Psalmos flexis genibus à pœnitentibus, non est quid accidentale, sed substantiale, facilius enim aliqui recitabant bis septem Psalmos, quàm semel flexis genibus. Et Confessarij, qui talem iniungunt pœnitentiæ, semper intendunt, vt pœnitentes sentiant illam corporis afflictionem recitando flexis genibus, quæ quidem videtur res grauis. Ergo, &c.

An qui ministrat sacramenta Pœnitentiæ, Baptismi, &c. cum excommunicatione minori, peccet?

RESOL. LVI.

PEccare mortaliter docet Valq. in *3. part. tom. 4. tract. de excom. dub. 4. num. 4.* tum ex *cap. si celebret, de cler. excom.* tum ex iure diuino; supposita enim excommunicatione in aliquo, irreuerentia grauis erit ita sacramenta ministrare.

Secunda opinio putat esse in tali administratione tantum peccatum veniale, & ita docent Couarruias in *cap. alma mater, part. 1. §. 8. n. 2.* Sotus in *4. sent. disp. 12. q. 2. art. 3.* Auila de *conf. part. 2. c. 6. disp. 12. dub. 3.* Medina in *sum. lib. 1. c. 11. §. 6.* Sayrus de *conf. lib. 2. c. 2. n. 17.* Coninch de *Sacram. disp. 14. dub. 17. n. 264.* Reginaldus in *praxi, tom. 2. lib. 3. 2. c. 14. num. 242.* & alij.

H 2 Sed

An Confessores regulares possint extra sacramentum Penitentia absolueri à censuris ratione suorum privilegiorum?

RESOL. LXIII.

Negare videntur Suarez in 3. part. tom. 5. disp. 7. sect. 5. n. 6. & Nauarrus in man. c. 26. n. 31. sed uterque mutauit sententiam, hic in consil. 1. n. 2. de privileg. ille in tract. de legibus lib. 8. c. 6. num. 15. & 16. Ideo affirmatiuam sententiam omnino tenendam esse puto, quam docent Coninch de Sacram. disp. 14. dub. 1. num. 253. Auila de cens. part. 2. c. 7. dub. 13. & alij, quod etiam procedere debet in Confessariis secularibus, quando absoluant excommunicatum virtute Bullæ Cruciatæ, vt aduersus Valquez, Filliucium, Sanctarellum, & alios satis probauit in tract. Bull. Cruc. resol. 25.

Notandum est etiam hic cum Layman in Theol. moral. lib. 5. tract. 6. cap. 10. n. 21. & alijs, hanc doctrinam multo magis locum habere in dispensationibus super irregularitate, voto, iuramento, petitione debiti, quarum facultates si Confessariis alicuius Ordinis delegatæ sunt, non rectè inde inferatur, quòd eas extra sacramentum Penitentia exercere non possint; nam à sacramentali absolutione nullo pacto dependent. Sed de hac quæstione iterum redibit sermo.

An peccatum sit explicandum in confessione, non obstante quòd Confessarius agnoscat complicem?

RESOL. LXIV.

Quando alius confessarius adiri non potest, esse tale peccatum explicandum, etiam si Confessarius agnoscat complicem, docent Honophrius opus. de sigillo confess. sect. 4. q. 7. dub. 3. Sancius in selectis, disp. 8. n. 9. Pontius de matrim. lib. 5. c. 18. n. 9. Cortolanus de cas. referu. part. 1. sect. 1. art. 8. n. 7. Regius in resol. cas. 36. num. 1. Layman in Theol. moral. lib. 5. tract. 6. c. 8. n. 12. Malderus tract. de sigillo confess. c. 17. Ledesma in summ. tom. 1. c. 20. concl. 6. Lellius lib. 2. c. 11. dub. 11. & alij, quos citauit in resol. 49. tract. de circumstantiis aggravantibus.

Sed ibi pro negatiua sententia plures Doctores magni nominis etiam adduxi, quibus nunc addo Pitigianum in 4. sent. tom. 2. disp. 21. q. 2. art. 8. concl. 1. & Fabrum de poenit. in 4. sent. disp. 17. quest. unica, disp. 14. c. 5. n. 97. vbi insurgit contra Suarez, & ad omnia argumenta, quæ ipse pro affirmatiua sententia adducit, respondet. Mihi hæc secunda opinio probabilior videtur. Vide supradictam resol. vbi rationes pro vtraque opinione inuenies; ideo elige, quam velis.

An detur confessio valida, sed informis, non solum respectu examinis, sed etiam respectu doloris?

RESOL. LXV.

Negatiuam sententiam docet nouissimè doctus Turrianus de sacram. poenit. disput. 28. dub. 1. Layman in Theol. moral. lib. 5. tract. 6. c. 9. n. 2. & alij, quos adduxi in resol. 11. tract. miscellan.

Sed affirmatiuam sententiam (vt ibi adnotauit) docet communiter schola D. Thomæ, & præter 10. Doctores ibi citatos, tenet etiam hanc opinionem ex Theologis Societatis Iesv Parer Henric. in summ. lib. 5. c. 11. n. 1. scilicet. Integra per se & ex intentione dicitur etiam illa confessio, (& coniuncta absolutioni non est iteranda) quando resultat verum Sacramentum informis (nempe quod ob aliquod impedimentum frustratur fructu gratiæ) vt si ex ignorantia accessit bona fides. Quidam tamen falsò negant dari sacramentum Penitentia informis. Est ergo verum Sacramentum, primò quando poenitens integrè confitetur cum aliquo formali dolore, &

proposito excludente voluntatem peccandi, & tamen non habent dispositionem primæ gratiæ à Christo institutam. Nec impeditur veritas Sacramenti, si insufficientis sit dolor, ex mortali negligentia, aut ignorantia quadam culpabili; nam concurrunt omnia ad veritatem Sacramenti requisita. Secundo, si quis ex negligentia, & ignorantia culpabili oblitus est quorundam mortalium, vt si multis peccatis, & varijs negotijs irretitus conscientia suæ latebras accuratè non perquisiuit, & tamen in animo habuit facere integram confessionem. Hæc omnia Henriquez. Vnde minimè dubitandum est hanc sententiam probabilissimam esse in praxi, & ideo possunt Confessarij excusare poenitentes à reiteratione confessionis, quando fuerit informis ex defectu doloris, vel examinis. O quam suauis, & leue est iugum Domini!

An qui solum meminit se peccasse mortaliter, nescit tamen speciem peccati, possit tantum illud in genere confiteri, non se accusando de aliquo peccato in particulari?

RESOL. LXVI.

Negatiuam sententiam docent Abulensis, Cano, Medina, Sorus, & Ledesma apud Villalobos vbi infra, quia confessio est actus iudicialis, vt patet ex Trident. sess. 14. c. 5. Eigo debet versari circa aliquod peccatum particulare.

Sed contrariam sententiam sustinendam esse puto, quam docent Coninch de Sacram. disp. 7. dub. 10. n. 97. & Layman in Theol. moral. lib. 5. tract. 6. cap. 12. num. 7. vbi sic asserit. Si poenitens non recorderetur speciem peccati, sed tantum in genere, se mortaliter peccasse, v. g. in praua cogitationi consentiendo, debet hoc ipsum Confessario explicare, cum hæc sit sufficiens, imò necessaria materia sacramentalis confessionis, & absolutionis. Ita ille, qui citat D. Thomam, Nauarrum, & Suarez, & hanc sententiam fuisse docet Villalobos in sum. tom. 1. tract. 9. diff. 34. n. 3. verum est, quod addit [que como no ay hombre que no tenga pecados veniales haga prudentemente que en este caso confessare tambien algun pecado venial, por andar à lo cierto negocio de tanta importancia, mas quando no lo hiziesse, la confessio general que queda dicha es materia bastante en el articulo de la muerte y fuera del.] Sic Villalobos, qui respondet ad argumentum supra positum.

Notandum est etiam hic obiter, quòd aliqui Doctores, quos tacito nomine referunt Homobonus de exam. Eccles. part. 1. tract. 5. c. 13. q. 83. & Bonacina de Sacram. disp. 5. q. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. diff. 2. n. 15. tenent, quòd, qui non habet peccata mortalia, sed tantum venialia, satisfaciatur in genere, dicendo se venialiter peccasse, non explicata specie, vel numero peccatorum. Et hanc sententiam, tanquam probabilem, admittere videtur Homobonus, nam contrariam, quam ipse tenet, vocat tantum veriorum, sed illam ex Suarez, & Coninch refellit Bonacina vbi supra.

Additiones ad tract. de circumstantiis in confessione non necessariò explicandis?

RESOL. LXVII.

In part. 1. meorum resol. moralium in dicto tractatu, probabiliter asserui circumstantias notabiliter aggravantes non esse necessariò in confessione explicandas, & ita docet Becanus de Sacram. c. 36. q. 1. n. 4. Granada in part. 2. D. Thom. contr. 6. tr. 2. disp. 5. n. 11. Naldus in sum. ver. circumstantias, n. 1. Philiarthus de officio Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 2. c. 22. Molfesius in sum. tom. 1. tr. 7. c. 12. n. 58. & 68. vide etiam Tannerum in part. 2. disp. 4. q. 2. dub. 3. n. 48. Caraffam etiam in part. 2. q. 7. art. 3. num. 11. quidquid in contrarium asserant Lauorius tract. de Indulgent. part. 1. cap. 14. num. 53. Estius

Estius in 4. sent. disp. 17. §. 9. idè adde, Rebellius p. 2. lib. 4. q. 8. sect. 2. n. 9. Gutierrez de matrim. c. 1. n. 19. Maldonatus in summas, q. 19. art. 9.

In resol. 3. mulieri peccanti carnaliter cum Sacerdote religioso, sufficit vt dicat in confessione, Peccaui cum Sacerdote, vel cum sacris Ordinibus initiato, & idem dicendum est de ipso Religioso; sufficit enim, vt dicat, Sum Sacerdos, vel sacris Ordinibus initiatus. Ita Molfesius in summa, tom. 1. tract. 7. cap. 12. n. 66. & 68. & hanc sententiam probabilem putat Caraffa in p. 2. q. 7. art. 3. n. 27. & 28. cum Syluio in 2. 2. quest. 158. art. 10. quidquid in contrarium asserat Nugnus in addit. ad 3. part. quest. 9. artic. 2. dub. 3. concl. 5.

In resol. 4. sufficit etiam in casu supradicto, vt Sacerdos, vel Religioso dicat tantum se violasse votum castitatis, quod habet, non manifestando votum solenne professionis, vel Ordinis, & idem dicendum est de femina. Hanc sententiam probabilem putat Caraffa in part. 2. quest. 7. art. 3. num. 29. licet contrarium doceant Syluius in 2. 2. quest. 154. art. 10. & Nugnus in addit. ad 3. part. q. 9. art. 2. dub. 3. concl. 5.

In resol. 5. sponsus, vel sponsa de futuro, & cum eis carnaliter se committentes, non tenentur istam circumstantiam explicare.

Hanc sententiam nouissimè tenet Basilius Pontius de matrim. lib. 11. cap. 6. num. 8. & illam probabilem vocat Layman in Theol. moral. lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 1. num. 6. licet contrariam teneant Coninch de Sacram. disp. 2. dub. 1. num. 6. Molina de iust. tom. 3. disp. 73. n. 8. Rebellius part. 2. lib. 4. q. 8. sect. 2. num. 9. Gutierrez de matrim. c. 1. num. 20. & Ioan. de la Cruz in direct. p. 2. de matrim. quest. 4. art. 5. dub. 8. concl. 5.

In resol. 11. stuprum, puella consentiente, non differt à simplici fornicatione, ideo in confessione sufficit, vt quis dicat, Toties fornicatus sum. Ita Suar. tom. 4. disp. 22. sect. 4. n. 6. Nauarra de restit. lib. 2. c. 3. n. 419. Molfesius in summa. tom. 1. tr. 7. c. 12. n. 72. Et hanc sententiam probabilem putant Tannerus in 2. 2. disp. 3. q. 3. dub. 6. n. 147. quidquid in contrarium asserant Corradus in resp. tom. 2. q. 17. Faber de poenit. in 4. sent. disp. 17. q. unica, disp. 24. c. 2. n. 32. & Syluius in 2. 2. q. 154. art. 6.

In resol. 16. quando Religiosus non obedit Prælato præcipienti sub obedientia, non peccat duplici peccato, nempe contra religionem, & contra obedientiam, neque tenetur hanc circumstantiam aperire in confessione. Ita Antonius Perez in regulam D. Benedicti, cap. 5. n. 23. licet contrarium asserant Layman in Theol. moral. lib. 4. tr. 5. c. 9. n. 6. Valquez in p. 2. disp. 98. c. 3. n. 7. & Tannerus in part. 2. disp. 4. q. 2. dub. 1. n. 46. Zumel in part. 2. q. 7. art. 6. dub. 3. Salas tract. 13. disp. 3. sect. 2. n. 16. Suarez de Relig. tom. 3. lib. 10. c. 7. n. 6. & alij.

In resol. 17. in fine, adde, & docet nouissimè Granada in p. 2. D. Thomæ, contr. 6. tr. 2. disp. 5. n. 10. & Malderus etiam in p. 2. q. 20. art. 4. disp. 99.

In resol. 18. si quis in actu venereo gestauerit reliquias, non opus est in confessione aperire hanc circumstantiam. Ita Sanchez in summa, tom. 1. lib. 2. cap. 40. n. 28. Fagundez præc. 1. lib. 1. cap. 4. n. 3. & Syluius in 2. 2. D. Thomæ, q. 154. art. 10. quidquid in contrarium videatur asserere Cosmus Philiarthus de officio Sacerd. tom. 1. p. 2. lib. 3. c. 9. ad finem.

In resol. 25. vers. 1. post illa verba, & præsertim ex neoteriis, adde Syluium in 2. 2. q. 154. art. 10. in fine.

In resol. 26. in fine, adde, quem contra Valquez docet Tannerus in p. 2. D. Thomæ, disp. 4. q. 2. dub. 3. n. 42.

In resol. 28. in confessione non est explicanda diuersitas contumeliarum, v. g. si quis vocauit aliquem furem, hæreticum, sodomitam, &c. Ita Fagundez præc. 2. lib. 1. c. 5. n. 3. Azorius tom. 1. lib. 4. c. 4. q. 5. Filliucium tom. 2. tract. 2. 1. c. 9. n. 322. & Rebellius part. 1. lib. 2. q. 17. sect. 2. n. 3. quidquid in contrarium asserat Layman. in Theol. moral. lib. 1. tract. 3. c. 3. n. 5. Lauorius tract. de indulg. part. 1. cap. 4. n. 43.

Graffius in appen. ad decis. lib. 1. cap. 9. n. 6. Naldus in summa. ver. Hæresis, n. 22. Salas in p. 2. tom. 2. tract. 13. disp. 5. sect. 8. n. 90. & facit Baiardus in addit. ad Iulium Clarum, lib. 5. §. iniuria, n. 10. sed tu tene primam sententiam, quam nouissimè docet Sancius in selectis, disp. 5. n. 10. extendens hoc & optimè, etiam ad iudicia temeraria; vbi sic asserit. Non opus est poenitentibus, quale iudicium fuerit, contra quam personam fuerit, Ecclesiasticam, vel secularis, seu circa quam rem, explicare, dicendo scilicet, Iudicauit Ioanem esse furem, vel fornicarium, aut hæreticum. In esse solum physico, iudicia hæc diuersitatem habent, vt pote circa diuersa crimina, non verò in morali, cum contra iustitiam commutatum sint, prohibentem sub vna specifica ratione, & atoma famam non lædi, tam interne per iudicium, quam externe per detractionem, aut contumeliam. Ita Sancius; sufficit igitur in confessione dicere, Toties iudicauit finistrè de meo proximo, vel illum contumelia affeci.

In resol. 30. in confessione non sunt explicanda mala volita, v. g. si fuerunt circa facultates, vel circa personam, seu circa honorem, sed sufficit dicere: Toties odio habui proximum meum. Ita Homobonus de Bonis in exam. Eccles. p. 1. tract. 6. c. 15. q. 112.

In resol. 31. diuersitatem graduum non facere diuersitatem specificam in incestu, docet Ioan. de la Cruz in direct. conscient. p. 1. præc. 6. art. 4. dub. 6. concl. 3. & idè aliqui probabiliter asserunt circumstantiam gradus incestus, nunquam esse necessariò in confessione explicandam; qui igitur habuit rem cum matre, vel sorore, sufficit, vt dicat, Habui copulam carnalem cum consanguinea in primo gradu, & ita docet Pharaonius tract. de Sacram. poenit. sess. 10. cas. 6. & alij penes ipsum; licet aliqui etiam probabiliter asserant contrarium, nempe talem circumstantiam esse in confessione explicandam, quia incestus cum matre variat speciem, est enim peculiari modo contra pietatem, & Doctores contrarium asserentes, exponi possunt dicendo, incestum esse eiusdem speciei subalternæ. Ita Henriquez lib. 5. c. 8. n. 1. in glossa, litt. E. & F. vide etiam Fay in addit. 3. p. q. 9. art. 2. disp. 7. ad 2. Lauorius tract. de indulg. p. 1. c. 14. n. 53. & Fabrum de poenit. in 4. sent. disp. 7. quest. unica, disp. 24. c. 2. n. 33.

In resol. 37. Raptus non est circumstantia in confessione aperienda, si virgo sponte consentit. Hanc opinionem probabilem putat Fagundez præc. 2. lib. 4. c. 3. n. 17. iuncto cum num. 15. & 16. nam asserit in casu raptus, secundum probabilem sententiam aliquorum philosophantium, esse sicut in casu stupri, quòd si puella sponte consentit, non differt, vt dictum est, à simplici fornicatione.

In resol. 39. in fine, adde hæc verba. Notandum est etiam quòd Zanardus Dominicanus in direct. confess. p. 1. de Sacram. poenit. c. 18. fol. 204. docet, quòd qui per noctem cum amata dormiuit, non est opus, vt dicat. Ego eam, cognoui per tot vices, sed feci quod potui, dummodo non haberit interruptionem mentis, vel operis. Ita ille. Sed fallitur, nam opera illa consummata, sunt distincta peccata in confessione aperienda, nec vnum respicit, & ordinatur ad alterum. Ergo, &c.

In resol. 42. tactus, & oscula quantumvis libidinosæ, quæ subsequuntur copulam non sunt in confessione explicanda. Ita Granada in p. 2. D. Thomæ, contr. 6. tract. 1. disp. 5. n. 11. Graffius in appendice ad decis. lib. 1. cap. 9. n. 12. Fagundez præc. 2. lib. 3. c. 4. num. 14. & Salas in part. 2. tom. 2. tract. 13. disp. 5. sect. 8. n. 91.

In resol. 43. qui in peccato mortali excipit confessiones multorum successiuè, vnum tantum peccatum committit; vt docet Fagundez præc. 2. lib. 3. c. 5. num. 9. vnde cum hæc circumstantia tantum notabiliter aggravet, ego puto non esse necessariò in confessione explicandam, & ideo hanc sententiam docet, vt prius notaueram, Rodrigueze in summa nouissima, tom. 2. c. 44. n. 23. Sed nunc verba illius proferam, quia textus rarus est; sic igitur ait. [Ni obstatque en estas comuniones ay me actos distintos

en número, y assi parace auer distinctos peccados, porque aunque sean distinctos hablando moralmente antes in genere moris, se tienen por vn mismo acto, como tambien hablando desta materia se tiene por vn mismo acto confesar veynte sin leuantarse del confessorio, o leuantando se con intention de luego boluer.] Ita ille, quidquid in contrarium asserat Homobonus in exam. Ecclesiast. p. 1. tr. 5. c. 13. q. 8. 2. & Bonacina de Sacram. disp. 5. q. 5. sect. 2. punct. 2. §. 2. diff. 2. n. 7.

In resol. 48. delectationes morosa non differunt specie, quando non consistunt in efficaci voluntate, sed in simplici complacentia, vnde sufficit, vt poenitens dicat, Toties morose delectatus sum, sine explicatione, an illa delectatio fuerit circa conjugatam, Monialem, &c. hanc sententiam probabilem putat Tannerus in p. 2. D. Thome, disp. 4. q. 8. dub. 8. n. 149. Salas in p. 2. tom. 2. disp. 6. sect. 6. n. 56. Azorius tom. 1. lib. 4. c. 6. quest. 3. & a ver. luxuria, n. 13.

In resol. 64. non est necessarium in confessione ipsam omissionem explicare, quando non est sub libera omissionis potestate, sed sufficit tantum se accusare de causa omissionis. Ita Granado in p. 2. D. Thom. contr. 6. tr. 4. disp. 3. n. 1. licet contrariam sententiam docuerit nouissime P. Bonici Societatis I E S V, vir quidem doctus, & Lector S. Theologiae in Collegio Panormitano; sed nostra sententia est etiam probabilis.

An ad excipiendam confessionem sufficiat ratihabitio de presenti?

RESOL. LXVIII.

Negatiuam sententiam ita mordicus docet Didacus Nugnus in addit. ad 3. part. tom. 2. q. 8. art. 5. dub. 2. vt contrariam parum probabilitatis habere existimet.

Sed fallitur quidem, nam ego probabilissimam puto, & illam praeter Syluestrum ver. confessor. 1. q. 6. & Sotum in 4. disp. 18. q. 4. art. 3. sequitur etiam Becanus de Sacram. 3. 8. n. 2. Homobonus in exam. Ecclesiast. p. 1. tr. 4. c. 11. q. 105. Fagundes pr. 1. lib. 7. c. 2. n. 71. Toletus lib. 3. c. 13. n. 3. Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 35. n. 2. Henricus lib. 6. de poenit. c. 13. n. 13. Villalobos in summa, tom. 1. tr. 9. diff. 51. n. 2. vbi sic asserit. [Si la ratihabicion fué de presente, porque esta no es propriamente ratihabicion sino consentimiento tacito, o interpretatiuo, el qual basta.] Ita ille; an vero Sacerdos grauer peccaret, si ita confessionem audire incipiat, affirmatiue respondet Coninch de Sacram. disp. 8. dub. n. 36. quia a principio inualidè confessionem audit.

Sciendum tamen est, quod est valde notandum, Filliucium tom. 1. tr. 7. c. 9. n. 242. docere esse probabilem illam opinionem, quae tenet ex praesumpta voluntate Superioris, posse vnum aliquem absolueri, etiam si talis praesumptio fundetur in aliquibus signis, quae indicent praesentem voluntatem Superioris concedendi facultatem, quod coincidit cum ratihabitione de futuro, quam non esse sufficientem probauimus. At his non obstantibus, vt dixi, Filliucius docet hanc sententiam esse probabilem, & citat Medinam, Richardum, Syluestrum, D. Bonauenturam, & alios. Sed an ita sit, videant viri docti; mihi enim non placet, & alibi contra Peregrinum illam reprobo.

An teneatur praenire confessionem qui timet, quod quando obligabit confessio, non erit copia Confessarij?

RESOL. LXIX.

Affirmatiue respondeo cum communi DD. quos citant, & sequuntur Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 36. sect. 5. n. 5. & nouissime Fagundes pr. 3. lib. 1. c. 6. n. 5. & Laym. in Theol. mor. lib. 5. tr. 6. c. 5. num. 9. nam si quis in die festo

prauidet, se non posse audire sacrum hora 9. tenetur anticipare tempus, & audire hora tertia, si in ea potest, & in nona non potest, & idem dicendum de praeepto communionis, vt supra dictum est.

Atta. men Ioan. de la Cruz in direct. conscient. p. 2. de Sacram. Poenit. q. 3. di. 3. concl. 2. licet hanc sententiam teneat, contrariam vero putat etiam esse probabilem, sic enim asserit. Si times probabiliter, quod quando obligabit confessio, non erit tibi Confessor etiam pro non reuerentis, teneas praenire confessionem; ita D. Antoninus, Durandus, Cano, Nauarrus, & Ledelma contra alios oppositum probabiliter sentientes. Ita ille, & hoc etiam de praeepto communionis asserunt Azorius vt supra visum est; tempè qui prauidet impedimentum futurum, vt Paschate Eucharistiam accipere non possit, non tenetur praenire tempus, vt praeeptum impleat.

An satisfactio sacramenti poenitentiae causet gratiam ex opere operato, & an illam adimplere in peccato mortali, sit peccatum mortale?

RESOL. LXX.

Ad hanc quaestionem respondet Ioannes de la Cruz in direct. conscient. p. 2. de Sacram. Poenit. q. 1. dub. 4. concl. 2. vbi sic asserit: Probabilius est, quod satisfactio quando exercetur, (si non addit impedimentum peccati mortalis) causet gratiam ex opere operato, vt dicit ordinem ad clauas Ecclesiae. Et si arguas, quod gratia poenitentiae causatur in instanti terminatio prolationis verborum Sacerdotis, Ego te absoluo, sed satisfactio fit postea. Ego ad hoc dico, quod in illo instanti causatur gratia essentialis Sacramenti: at quando postea fit satisfactio, causatur quaedam perfectio, & augmentum gratiae; sicut enim satisfactio est pars integralis istius Sacramenti, sic gratia ab ea causata efficit perfectionem, & integritatem eiusdem gratiae. Ex quo patet non peccare mortaliter, eum, qui implet satisfactionem in peccato mortali, cum non ponat obicem effectui essentiali, sed soli perfectioni, & integritati eiusdem effectus. Ita ille, & ante illum Ledelma in sum. tom. 1. de Sacram. Poenit. c. 1. dub. 2. & alij.

An non solum in articulo, sed etiam in periculo mortis possit quis eligere Confessarium non approbatum pro omnibus peccatis, & censuris reuerentis?

RESOL. LXXI.

Negatiuam sententiam docent Sotus, Couarruias, Graffius apud Finellium, vbi infra, cum Cano, & Ledelma, quos citat & sequitur Ioan. de la Cruz: putat enim distingui articulum mortis à periculo, ita vt priuilegium eligendi Sacerdotem non expositum pro confessione, sit solius articuli, non autem periculi.

Sed falluntur equidem, & ita affirmatiuam sententiam docet Finellius tract. de cas. reuerentiae, cap. 8. num. 8. qui citat Henriquez, Abbatem, Angelam, Syluestrum, Medinam, Victoriam, Nauarrum, Philiaricum, Sayrum, & alios; vnde ipsimet aduersarij hanc opinionem probabilem putant, & ideo Ioan. de la Cruz in direct. conscient. p. 2. de Sacram. Poenit. q. 5. dub. 10. concl. 2. sic asserit. Probabile est, quod qui exiit in periculo mortis, potest eligere in Confessorem, etiam non expositum pro omnibus peccatis, & censuris etiam reuerentis. Ita ille. Et ratio praeter alias ista erit, quia si periculum mortis ab articulo distinguamus, saepius continget infirmum inabsolutum decedere, dum Confessarius morborum inexpertus nesciat articulum à periculo distinguere, ac propterea verum articulum non cognoscens, distrahatur absolutio, aut quia à reuerentis credat adhuc absolueri non posse, aut expectare velit Paschatum, vel alium approbatum Sacerdotem. Dicendum est igitur, quod mortis periculo

periculo idem priuilegium tribuitur, quod vel in mortis articulo conceditur, vnde ex his sequitur haec dubitatio.

An simplex Sacerdos possit absolueri à censuris & casibus reuerentis omnes parturientes, tanquam constitutas in periculo mortis?

RESOL. LXXII.

Ad hanc quaestionem affirmatiue videtur respondere Bellochius tract. de cas. reuerentiae, p. 1. q. 2. num. 128. vbi sic ait. Quoad mulieres praegnantes proximas, aut vicinas partui, vel partus dolores iam sentientes, an dicantur positae in periculo mortis, ita vt possint à reuerentis absolui, multi multa dicunt. Nauarrus in man. cap. 2. n. 9. in fine, dicit, quod periculum mortis limitandum in muliere, quae nunquam peperit, vel experta est partus difficultes. Idem fatetur Sotus in 4. dist. 18. q. 1. art. 5. & Graffius part. 1. lib. 1. c. 1. n. 7. & Fulgositus in l. 2. §. sed etsi quis cauiioni, dicit hoc non habere locum in mulieribus rusticis, quae pariant sine dolore, vt plurimum, & pro nihilo ducunt parere etiam binos. Abbas tamen in cap. pastoralis, §. 1. n. 3. de offic. ordin. tenet, quod indistinctè habeat locum in omnibus mulieribus parturientibus. Et haec sententia indistinctè admittenda est hoc modo, si scimus, iam ita partui propinquas, quae dolores sentiant, & eo casu nulla est expectanda facultas à superioribus; si vero non sunt ita partui propinquas, tunc est expectanda Superioris licentia, quia non subest mortis periculum, Haec omnia Bellochius.

Sed contrarium praeter Nauarrum, & alios, quos ipse citat, docet etiam Finellius tr. de cas. reuerentiae, cap. 8. n. 8. vbi asserit, Non quaelibet praegnantis paritura in eodem periculo mortis constituitur, sed ea quae primum partum sit editura, vel quae aliis difficultes, & periculosos partus solita sit habere. Ita ille, & ego.

An Confessarius absolvens à casibus Episcopo reuerentis sine pretextu alicuius priuilegij, incidat in excommunicationem, & alias poenas Decreti Clem. VII.

RESOL. LXXIII.

Affirmatiue respondent Homobonus in exam. Eccl. part. 1. tr. 5. c. 4. q. 2. 2. & Floronus tract. de cas. reuerentiae, part. 1. c. 5. n. 27. aliis pauci quidem in has poenas inciderent, & receptus vius declarat, ita fuisse mentem Summi pontificis.

Non reticebo tamen, negatiuam sententiam docere Horatium Gambaruptam de cas. reuerentiae, c. 3. n. 12. per verba in dicto decreto posita, vbi sub pretextu priuilegiorum, &c. sumpto argumento ab iis, quae in simili docuerat Nauar. in man. c. 25. n. 94 & Cou. in c. Alma mater p. 1. §. 6. n. 9. At posset aliquis dicere cum Florono vbi supra, verba illa, sub pretextu priuilegiorum, intelligenda esse, ne Regulares possint sub pretextu priuilegiorum absolueri, & sic ne haberent causam vllam excommunicationis: vnde clausulam illam putat appositam esse ampliatiue. Sed negatiua sententia tenenda est per ea, quae adducit Suar. de censur. disp. 21. sect. 6. n. 11. Philiaricus de officio Sacer. tom. 1. p. 1. lib. 3. c. 30. Sayrus de censur. lib. 3. c. 31. n. 10. Rodriq. qq. Regul. tom. 2. q. 47. art. 2. Sanch. in sum. tom. 2. lib. 6. c. 16. n. 68.

Notandum est tamen cum ipso Florono §. 4. & Homobono locis citatis, non incurrere in poenas dicti decreti Religiosum, qui absque facultate absolueret ab aliquo casu in Religione reuerentis; iuxta aliud decretum Clem. VII. Nam hoc decretum, de quo loquimur, loquitur tantum de casibus, tum Summo Pontifici, tum Episcopis, vel aliis saecularibus Praelatis Episcopali auctoritate fungentibus reuerentis. Ergo, &c.

Notandum est etiam cum Finello tract. de cas. reuerentiae, c. 6. n. 6. & 8. & aliis quod ad incurrendas poenas dicti de-

creti non satis est absolueri à reuerentis, absque facultate, sed necessaria est praesumptio in absolueri, vt patet ex ipsis verbis decreti. Vnde si quis absoluat à reuerentis sub spe ratihabitionis, vel ex consideratione, aut ignorantia, non tamen crassa, aut affectata, non incidet in excommunicationem.

Sed hic obiter potest aliquis quaerere, an Sacerdos, qui in dictam excommunicationem incidit, absolueri ab Episcopo vigore Concilii Tridentini, de reuerentis. Negatiue respondet Floronus tr. de cas. reuerentiae, p. 1. c. 5. §. 2. n. 4. & alij, quia Episcopus non potest absolueri à casibus reuerentis ex noua lege post dictum Concilium Tridentinum, & asserunt ita declarasse Cardinalium Congregationem.

Non desunt tamen Doctores affirmatiuam sententiam docentes, vt Beiap. 4. cas. 37. Finellius de cas. reuerentiae, cap. 7. n. 12. & Homobonus de exam. Ecclesiast. p. 1. tr. 5. c. 4. q. 23. qui citat Suarez, Peregrinum, & alios, tum quia verba Concilii non arctantur, vel limitantur, & cum decretum sit fauorabile animabus fidelium, & nullum inferat nocentium, debet ampliari, tum quia vbi loquitur antecesser de suspensionibus, & irregularitatibus, absolute loquitur de omnibus ex delicto occulto prouenientibus. Et ita per casus occultos reuerentis intelligit, quocumque tempore sint reuerentis, quousque de illis fiat absolutio: tum denique quia tam in reuerentis, quam in reuerentis est eadem ratio absolutio, si sunt occulti: ac proinde debet in vtriusque esse eadem legis dispositio. Cur enim minor erit Episcoporum auctoritas in nouis reuerentis, quam in antiquis.

An poenitens, qui à superiore fuit absolutus à peccatis reuerentis tantum teneatur postea ista cum aliis Sacerdoti inferiori confiteri?

RESOL. LXXIV.

Affirmatiue respondet Homobonus in exam. Ecclesiast. part. 1. tr. 5. cap. 4. q. 25. qui citat Henriquez, Suarez, & Coninch: vni enim Confessario pendenda sunt omnia peccata.

Verum non reticebo contrariam sententiam docere Ioan. de la Cruz Dominicanum in direct. conscient. part. 2. de Sacram. Poenit. q. 3. dub. 5. concl. 3. vbi sic asserit. Etsi Superior possit audire integram confessionem, & ad id teneatur, si non est occupatus, si tamen nolit, & solum absoluat à reuerentis, valet sacramentum. Et licet poenitens tunc maneat absolutus ab omnibus peccatis, à reuerentis directè, & indirectè à non reuerentis, cum gratia data in illo Sacramento aequè excludat omnia peccata, tamen si vult sumere Eucharistiam, tenetur confiteri alia peccata non reuerentis alteri Confessori, non tamen sunt isti confitenda peccata reuerentis Superiori confessi, cum iam sint subiecta clauibus Ecclesiae, & directè absoluta. Ita ille, qui citat Maiorem, & Gerfonem; sed tu primam sententiam tene, licet vtramque probabilem esse doceat Ledelma in summa, tom. 1. de Sacram. Poenit. cap. 20. concl. 3. dub. 4. fol. mibi 334.

An quis in Paschate teneatur confiteri peccata venialia, vt adimpleat praeeptum, si mortalia, quae habet, ratione alicuius periculi, vel alterius infamiae, minimè confiteri possit.

RESOL. LXXV.

Affirmatiue respondet Didacus Nugnus in addit. ad 3. p. D. Thome, q. 6. a. 6. diff. 1. quia praeeptum annualis confessionis obligat, quando tantum sunt peccata venialia. Secundo talis homo, simpliciter loquendo, habet praeeptum confessionis, sed potest illud adimplere confitendo venialia: ergo tenetur.

Sed contrariam sententiam docet Suarez in 3. parte tom. 4.

tom 4. disp. 3. sect. 6. n. 1. in fine. nam, vt supra dictum est contra Alentem p. 4. q. 1. 8. n. 4. art. 2. Richardum in 4. dist. 17. art. 2. q. 4. ad primum. Bonauanturam ibid. art. 2. q. 1. & alios, quis non tenetur confiteri venialia ex præcepto ecclesiastico de annua confessione, quia Ecclesia, vt rectè notat Becanus de Sacram. c. 16. q. 6. n. 3. & alij, non facit nouum præceptum de confessione; sed solum determinauit diuinum præceptum ad certum tempus. Ergo si non tenemur præcepto diuino confiteri venialia, non tenemur etiam determinatione huius præcepti.

Dicendum est igitur in casu proposito, quod si aliquis non potest confiteri mortalia propter aliquod periculum vel infamiam, non tenetur ad implendum præceptum annuæ confessionis, alia peccata venialia, quæ habet, confitendo.

An Superior, vel quiuis alius possit negare suffragium illi, cuius defectum scit solum per confessionem, quando suffragatur secretò, vbi multa de sigillo confessionis?

RESOL. LXXVI.

Affirmatiuè respondent Portel in dubiis Regularium, verb. Electio, n. 9. Castellin. de elect. c. 5. n. 103. Valq. in 3. p. om. 4. q. 93. art. 4. dub. 8. n. 7. Nugn. in addit. ad 3. p. q. 11. art. 1. diff. 1. d. 6. & ad 7. arg. Guttier. de matrim. c. 60. n. 10. Henric. lib. 3. de pœnit. c. 23. n. 6. Nauar. in c. si eos, de pœnit. dist. 6. n. 147. & alij quos citat Sanchez, & Fagundez vbi i. si. Et ita mordicus aliqui sustinent hanc sententiam, vt doceant teneri id efficere in conscientia; & rationem omnium horum adducunt, quia sacerdos ex vi sigilli tenetur accepta in confessione secreta seruare, sed Superior, vel alius quando denegat suffragium in Capitulo, nemini reu. lat peccata in confessione accepta; ergo. Deinde, Sacerdos per confessionem alterius non priuatur iure suo sed si ipse talem confessionem non audiuerit, possit huiusmodi suffragium denegare. Ergo, &c. Et hanc sententiam v. am esse quando suffragium ita cautè denegatur, vt pœnitens nullam de hoc tacto possit habere suspicionem, docent multi, & nouissimè Villaobos in sum. tom. 1. tr. 9. diff. 75. n. 4. vbi sic asserit. [Tambien digo que seria licito no dar el voto al que sabe por la confession que es indigno, con que fuele con tanta cautela, que no pudiese el ni nadie caer en ello, y en cosas, que el penitente no tiene aquirido derecho.]

Sed hęc opinio opus est, vt non doceatur, nec in practica adducatur, vt pote periculosa, & nociua honori, ac religioni Sacramenti, & ideo contrariam sustinendam esse puto, quam Claudius Aquauua præcepit a Superioribus obseruari, à Professoribus Societatis I. E. S. v. publicè, & priuatum doceri; & ita etiam docent nouissimè Layman in Theol. mor. lib. 4. c. 1. d. 6. n. 22. Fagundez præ. 2. lib. 6. c. 3. n. 1. & seq. Beia part. 3. as. 10. Coninch de Sacram. dist. 9. dub. 4. num. 64. Delrius in disquis. lib. 1. sect. 2. Bñez in 2. q. 33. art. 8. Malderus tract. de sigillo. 14. vbi docet nullo vnquam casu, etiam quando id nemo resciauerit Confessarium fecisse, licere vti scientia confessionis in electione, & omnino in omnibus, quæ pœnitentem grauant Quia etiam in particulari hęc, & nunc ignoretur ex qua scientia agat Confessarius, retrahit tamen infirmos à confessione, si nouerint fieri posse, vt occasione confessionis non eligantur, sed puniantur inuiti. Dico infirmos, quia puto in fauorem confessionis non tantum consideranda esse incommoda respectu illorum, qui iusta causa à confessione, alienantur, sed etiam respectu illorum infirmorum, qui reformidarent eandem confessionem, si contra se eius liceret vti scientia tanquam odiosa; ideoque ab ea auerterentur, non quidem omnino immeritò, sed ex fragilitate quadam humana; homines enim infirmi magis alliciendi sunt ad confessionem, eaque magis indigent, quam perfectiores. Hęc

quidem procedunt, quando non possunt aliæ causæ prætexi prætereundi indignum, quia si allegari possit defectus ætatis, scientiæ, aut aliquid eiusmodi, non dubium est, quin Confessarius possit, illis allegatis, prætereire eum, quem ex confessione secretò nouit indignum. Ita Malderus.

Igitur etiam si ponamus confidentem nullo omnino iudicio assequi posse suffragium, v. g. in electione occulta sibi à Confessario propter confessionis notitiam denegatum fuisse; tamen si hęc scientia pœnitentes, nimirum, se ob peccatorum suorum confessionem impediri posse à consequendis officiis, ac honoribus, abhorrescent a confessione, iis præsertim faciendâ, quos vel leuiter suspicantur aliquando sibi prodesse, vel obesse posse, vt cum vocalibus, cum Magistro Nouitiorum, cum Præposito, &c. Et ideo non possum hęc non apponere verba Fagundez vbi supra n. 2. ita asserentis. Potissima ratio, ob quam sacramentale sigillum tam inuolubiliter obligat, vt nullo modo eius notitia ad notitiam fori externi, & externorum actuum deducatur, est, ne hoc diuinum Sacramentum, quod à Christo Domino in salutem animarum institutum est, reddatur hominibus formidabile, & ideo fugiendum est omnino, quidquid illud onerosum, ac odiosum potest reddere. At nihil magis odiosum illud potest reddere hominibus, quam si illi intelligant posse priuari à superioribus, seu aliis Confessariis officiis, Ordinibus, aut mutari in alia loca, & sibi negari suffragia ad communes honores ob notitiam confessionis. Nam, vt optime docet Sanchez, vt homines auertantur à confessione, & sic iniuria fiat Sacramento, satis est, quod antecederet scientia Superioribus, & alij Confessarij posse iuuare notitiam confessionis ad actus externos dirigendos. Ita Fagundez.

Ex quibus omnibus patet resolutio multorum casuum. Primò, non licere ob notitiam confessionis priuare subditos officiis amouibilibus. Etiam si ipse amotus in suspicionem non esset deuentus, sed expectet commoditatem oc. urrentis liquide alterius causa. Ita Malderus, Layman, Fagundez, & Bonacina de Sacram. dist. 5. quaest. 6. sect. 5. p. ubi. 4. n. 14. Io. de la Cruz in direct. p. 2. de sacram. Pœnit. c. 6. dub. 1. concl. 1. quidquid in contrarium asserat Reginaldus in praxi, tom. 1. lib. 3. c. 2. n. 16. & Vasquez in 3. p. om. 4. q. 93. art. 1. 4. dub. 9. num. 5. Secundò, non posse Confessarium dicere Præteritis Verbis, aut Inquisitoribus, vt diligentius inuigilent, cum notitia, & forus confessionis nullum commercium habeat cum his admonitionibus externis; & quia ipsi statim confitent id ex confessione Confessarium scire, quod redundat in detrimentum sigilli. Ita Fagundez num. 9. Vnde etiam stando in opinione contraria, nunquam Confessarij possunt supradictos monere, & eis dicere periculum imminens se scire in confessione, cum eiusmodi forma odiosam reddat confessionem, vt notauit Malderus vbi supra cap. 14. fo. mibi 122. & in hoc plurimi decipiunt miserimè. Tertio, non potest licetè Prælatus, seu quiuis alius vti notitia confessionis complicitis alicuius delicti, vt fiant vigilantiores circa alios complices, nec potest dicere, vt solito diligentius inuigilent, vt eos in delicto comprehendant, quia ex hac cautela necessariò redditur odiosa confessio. Fagundez n. 10. & sic in similibus casibus. Et hęc omnia voluit prohibere Clem. VIII. in decreto, quod adducunt omnes citati DD.

Responsiones verò ad argumenta pro contraria sententia superius posita inuenies reiecta, & soluta apud Fagundez, & Layman vbi supra. Et circa præsentem questionem præter Doctores citatos, vide Filiucium tom. 1. tract. 7. cap. 11. num. 337. Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 3. disput. 6. per totam. Sancium in selectis, disput. 8. num. 10. & 1. Onuphrium opus. de sigillo sect. 2. quaest. 2. dub. 2. & alios penes ipsos, qui plures Doctores pro vtraque sententia adducunt; sed tu nostram tene, & aduerte, quod licet contraria sententia esset probabilis, tamen

vt

vt aduertunt etiam aduersarij, ad illam amplectendam opus esse tanta prudentia, & cautione, totque circumstantias requiri, vt difficillimum sit in praxim ipsam deducere, & ita notat Reginald. tom. 1. lib. 3. c. 2. n. 33. in fine, & alij.

Notandum est hęc etiam obiter, quod multi, qui contrariam sententiam aduersus nos tenent, illam tamen limitant, & asserunt, non esse verâ, & in praxim reducendam, quando subditus pœnitens in suspicionem veniret, se priuari eo munere, vel officio ex scientia habita à Superiori, seu Confessario poterit. Et ita docet Pitigianus in 4. sent. tom. 2. dist. 21. q. 2. art. 12. concl. 1. Faber de pœnit. in 4. dist. 19. q. vnic. dist. 34. c. 1. n. 86. Nugn. in addit. ad 3. p. q. 11. art. 1. ad 6. arg. & alij. Vnde apparet quàm sit difficile deducere in praxim supradictam sententiam.

An Sacerdos ante consecrationem teneatur confiteri, si sine nota possit, & quid de laico ad linteum altaris parato communicare?

RESOL. LXXVII.

Affirmatiuè respondent Coninch de Sacram. quaest. 80. art. 4. dub. 2. n. 16. vbi sic ait. Si Sacerdos recordetur se esse in peccato mortali ante consecrationem, tenetur confiteri, si sine nota possit. Ita ille cum Suarez, Nauarro, & aliis.

Contrarium tamen docent nouissimè Petr. Matthæus in annot. ad rubricas. Missalis, p. 1. cap. 8. n. 5. & Layman in Theol. mor. lib. 5. tr. 4. c. 6. n. 5. cum Soto & Victoria etiam Sacerdos statim post introitum recordetur peccati mortalis, non enim est opus accipere Confessarium, quamuis id fieri sine nota possit; sed satis est, imò etiam consuetudine, elicitæ contritione, & postea confitendi proposito ob honorem sacrificij pergere, & cæptum perficere. Et hanc etiam sententiam docent Henric. lib. 8. c. 46. n. 3. qui etiam ibidem in glossa lit. A. tenet, quod laicus, qui ad linteum altaris adstat paratus communicare, & confessionem præmisit, excusatur propter reuerentiam Sacramenti, ne statim redeat ad Confessarium, vt directè absoluetur à peccatis, quorum fuerat oblitus, & hoc etiam seclusa nota, & scandalo. Ita ille, licet contrarium asserant Medina, Ledesma, Cano, Syluester, & alij, vbi infra in hoc tract. citati Sed Reginald. in praxi, tom. 2. lib. 29. c. 4. sect. 1. n. 105. tenet opinionem Henriquez, etiam quoad laicum ad linteum altaris paratum communicare.

An absolutio obrepta bona fide à peccatis tantum, & non à censuris, sit valida, si pœnitens sit innotatus aliqua excommunicatione etiam reseruata?

RESOL. LXXVIII.

Negatiuè respondet Finellius tr. de cas. reser. c. 10. n. 8. vbi sic ait. Licet quodlibet Sacramentum de facto collatum excommunicato teneat, nec per excommunicationem irritetur vis Sacramenti; hoc tamen non est verum in sacramento Pœnitentiæ; etenim reliqua Sacramenta solum requirunt Ordinis potestatem in conferente, quæ adimi non potest, at sacramento Pœnitentiæ vterius requirit iurisdictionem, per excommunicationem verò subtrahitur excommunicatus à iurisdictione Confessarij, & propterea absolutio eidem impertita, est nulla, quia absque iurisdictione, non item alia Sacramenta, quæ absque iurisdictione, quæ sit eorum validitatis necessaria, conferuntur. Ita Finellius, Hanc etiam sententiam docent Ledesma in summa, tom. 1. de sacram. Pœnit. cap. 20. dub. 2. Vasquez in 3. part. tom. 4. tract. de excommunicat. dub. 4. n. 8. & Sancius in selectis, dist. 32. n. 11. qui citat Paludanum, Adrianum, & Syluestrum, Maiorem, Gabrielem, Antoninum, Ledesmam, Chapeauillam, &

alios, quibus ego addo nostrum Megalam in 1. p. lib. 5. cap. 19. quaest. 4. in fine.

Sed ego contrariam sententiam teneo cum Nauarro in manuali, c. 9. n. 4. Toletus lib. 3. c. 10. Layman in Theol. mor. lib. 5. tr. 6. c. 12. n. 12. & Coninch de Sacram. dist. 8. dub. 3. concl. 4. n. 104. vbi sic asserit. Qui est excommunicatus excommunicatione reseruata, si bona fide confiteatur aliqua peccata non reseruata simul cum reseruatis, validè absoluitur; nam nullo modo est de essentia huius Sacramenti, vt pœnitens prius absoluetur ab excommunicatione, quàm à peccatis. Sic ille. Dicendum est igitur, quod excommunicatio non irritat absolutionem, dum se tenet ex parte recipientis, vnde nisi ipse sciens vellet Sacramento communicare, Sacramentum, & fructum Sacramenti reciperet, nullo enim iure fit irrita talis confessio, nedum cætera Sacramenta. Et ideo hanc sententiam præter DD. citatos, tenet etiam Suarez de censuris, disput. 10. sect. 3. num. 6. qui citat Caieranum Couarruuiam, & alios. Igitur in tali casu pœnitens absolutus à peccatis, & non à censura, non tenetur reiterare talem confessionem, sed tantum petere absolutionem ab excommunicatione, quod est valde notandum.

Et omnia supradicta procedunt, non solum quando pœnitens absoluitur, quia ipse ignorat excommunicationem, vel recipit Sacramentum ex necessitate, sed etiam si Confessarius sciens peccata habere annexam excommunicationem, illum tamen, hoc non obstante, ex malitia absoluat, licet non habeat potestatem absoluendi à tali censura.

Ad argumentum verò Finellij, & aliorum respondeo in hoc casu adesse iurisdictionem, nam per excommunicationem priuatur quis iurisdictione actiua in alios, non tamen subiectione passiuâ ad alios sibi superiores, seu ipsum (quod idem est) alij non priuantur iurisdictione in ipsum; alioquin non tam ipsorum excommunicatorum, quàm ipsius Confessoris esset talis poena. Vide Suarez vbi supra n. 1. & seq. Et hęc omnia vera esse etiam, vt diximus, si censura sit reseruata, optime notat Suarez loc. cit. n. 15. adi illum, & non pigebit.

An si proprius Sacerdos iniuste neget licentiam alteri confitendi peccata, confessio facta alteri sit valida?

RESOL. LXXIX.

Ponamus exemplum. Subditus cum proprio Parocho sine periculo salutis, & famæ confiteri non potest, vt, v. g. concubina, &c. an si ipse denegat licentiam alteri confitendi, possit hoc non obstante cum alio Sacerdote confiteri? Negatiuè respondet Layman in Theol. mor. lib. 5. tr. 6. 13. n. 3. adducens sex argumenta, & citans pro hac sententia Alentem, Sotum, Medinam, Philiaricum, Llamas, Suarez, Nauarrum, & alios, & hanc sententiam nouissimè docet Villalobos in sum. tom. 1. tr. 9. diff. 49. n. 14. vbi sic ait. [Si si dieffe caso en que fueffe peligroso confessarse conel proprio Sacerdote, ò porque descubra las confessions, ò porque sollicita à mal, respondo le pida licentia para confessarse con otro, ò recurra al superior, y si no puede hazer lo vno, ni lo otro, ha se de juzgar, como si no tuuiffes copia de Confessor, porque la malicia del Confessor no da iurisdiction al otro parrocho le absolua. Lo mismo es quando el Prælado niega injustamente la licentia par ser absuelto.] Ita ille, & in c. omnis vtriusque sexus, sic habetur, Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit iusta de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet, & obtineat, cum aliter ipse illum non possit absolueret.

Sed his non obstantibus, affirmatiuam sententiam tenetur Paludanus in 4. dist. 17. q. 3. art. 3. cas. 1. Maior q. 2. col. 6. Richardus art. 3. q. 7. Adrianus in 4. de confess. q. 5. dub. 3. Syluester ver. confessor, 1. q. 6. Toletus lib. 3. c. 13. & Henriquez lib. 6. cap. 13. n. 4. vbi sic asserit: Quidam non sine

ratione

ratione addant, esse licitum in quibusdam casibus confiteri alieno sacerdoti, quando proprius pastor praesens petitam ad id licentiam iniuste negat; quia sic iure petita, videtur ipso iure concessa, & defectum Parochi negantis supplet ipso iure Episcopus, defectum vero Praelati regularis supplet Generalis Regularium, aut certe utrumque ipso iure, aut ex praesumpta voluntate supplet Summus Pontifex. Sic ipso iure censetur concessa licentia, quando professus impunè tranfit in strictiorem religionem petita à Praelato licentia, quam ille iniuste negat, & quando Episcopus Regularibus legitime, & dignè praesentatis negat iniuste licentiam audiendi confessiones, supplet Papa, & iurisdictionem confert praedictis Confessariis. Ita Henriquez.

Cum Igitur vtraque opinio ex supradictis sit probabilis, poenitens in tali casu, vel secundum primam sententiam potest se gerere, tanquam sciam non habens Confessarij, & sic in Paschate non frangeret praecipuum, si non confiteretur, & eliciendo actum contritionis, poterit sacram Eucharistiam sumere: vel secundum alteram sententiam potest confiteri alieno Sacerdoti, quae omnia valde notanda sunt.

An se poenitens, labore ignorantia, debeat Confessarius illum admonere, si fructus non speratur?

RESOL. LXXX.

Hæc sunt exempla. Si matrimonium, v.g. ob latens impedimentum inualidum sit, si maritus ob castitatis votum ante nuptias editum, vel ob incestum post nuptias cum coniugis consanguinea committum facultate petendi debitum priuatus sit, si poenitens per ignorantiam aliena bona possideat, &c. Dico igitur, quod si Confessarius intelligat poenitentem laborare ignorantia iniuincibili, vel saltem moraliter non culpabili, & arbitretur admonitione non securum esse fructum, sed potius animi inquietudinem rixas vel scandala, dissimulare debet, iuxta illud S. Augustini *hom. 41. inter. 50. si scirem tibi non prodesse, non te adnauerem, non te tererem.* Et hæc docent ex Adriano, Medina, & Nauarro Paulus Layman in *Theol. mor. lib. 5. tr. 6. c. 13. n. 5.* Suar. in *3. part. tom. 4. disp. 32. sect. 5. n. 3.* Sanch. de *marim. tom. 1. lib. 2. disp. 38. n. 6.* Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 9. diff. 70. n. 4.* & alij communiter, quæ sunt valde notanda, quia facilius possunt accidere, & tunc discretus animarum Pastor omnia perpendens iuxta supradicta se gerat. Nam scio quendam imprudentem Confessarium dedisse occasionem multorum peccatorum, è quadam manifestatione vnus ex supradictis casibus. Vnde Villalobos *vbi supra n. 13.* sic optime asseruit. [En estos casos ha de estar muy cauto el Confessor; porque algunos ay tan imprudentes, que sin reparar mas luego dicen al poenitente, no estay caído, de lo qual se figuen despues grandes inconuenientes; y en este caso raras vezes acontece que el Confessor tenga esta obligacion, porque se ha de alcanzar dispensacion del Papa, y estar lexos de Roma, y por los menos ay gran peligro de la inconueniencia mientras se saca la dispensacion.] Ita Villalobos.

Notandum est etiam hic, quod cauere Confessarius debet, si fructus non speretur, ne plus respondeat, quam à poenitente interrogatur, v.g. utrum matrimonium contractum ab eo, qui ante nuptias simplici castitatis voto obstrictus erat, validum existat, & an vxori debitum reddere teneatur, affirmet utrumque Confessarius, interim tacens de obligatione non petendi debitum. Et ita contra Sotum in *4. disp. 18. quest. 2. art. 4. ad 2. docent Sanchez loco citato n. 8.* & Layman *num. 6.* vbi etiam rectè obseruat, quod ut intelligat Confessarius, utrum in supradictis casibus poenitens inculpa ignorantia laboret, necne, caueat eum sollicitare interrogationibus specialibus, videlicet existimèntem matrimonium validum esse, nam

subitò poenitenti suspicionem commouebit. Sed solùm in tali casu contentus sit interrogare poenitentem, nihilne sit, quod animum eius grauet, & conscientiam scrupulosam reddat: Et hæc omnia adnotare volui in gratiam Confessariorum, quia in praxi sæpe sæpius aduenire solent.

An si quis, v.g. in Natiuitate Confessus est, teneatur postea confiteri, si sequente Paschate à communione accipienda impediatur?

RESOL. LXXXI.

PRO affirmatiua sententia Layman *vbi infra* citat Suarez in *3. part. tom. 4. disp. 36. sect. 3.* sed immeritò, & Petrum Sotum *sect. 5. de necessitate confessionis,* & idem tenet Pater Megala in *p. 1. lib. 5. c. 3. n. 3.*

Sed contrariam sententiam prorsus sustinendam esse puto, quam ego ipse docui aduersus Megalam in *resol. 54. tract. 3. miscell. n. vbi plures DD.* adduxi hanc sententiam tenentes, quibus nunc addo Emmanuelem Sà *ver. Confessio. n. 4.* & Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 6. cap. 5. n. 10.* quia Concilium Lateranense in *c. omnis vniuersique sexus,* non ita statuit de confessione, ac de communione. Nam dicit, ut fideles omnia sua peccata saltem semel in anno confiteantur, & communionem saltem in Paschate accipiant. Ergo non ita pro confessione, sicuti pro communione tempus Paschale assignauit.

Ex his optime infert Layman, quod infirmi in lecto defixi, qui communionem in Paschate pro tali impedimento suscipere non possunt, non sunt compellendi ad confitendum, si intra anni decursum legitime confessi sunt. Imò addit, & si aliquis toto anno nunquam confessus fuisset, & communionem ad breue tēpus ex causa iusta vsque ad Pentecosten differre statueret, probabile est, grauius non peccaturum, etsi etiam confessionem differret, si putaret postea eam commodius peracturum esse.

Dicendum est igitur absolute, ut ego ex pluribus Doctoribus in *dicta resol.* firmari, si quis confessionem fecit intra annum, non teneri postea in Paschate confiteri, quia iam adimpleuit præceptum annuæ confessionis, nisi de nouo peccauerit mortaliter, & sacram communionem accipere velit.

An Confessarius possit imponere poenitentiam omnino liberam faciendam arbitrio poenitentis?

RESOL. LXXXII.

NEGatiuè ex Vasquez respondet Turrianus *de poenit. disp. 35. dub. 2.* qui si poenitentia est libera, non prouenit à potestate ligandi, hæc enim ligat poenitentem; vnde non erit pars Sacramenti. Deinde prædictus modus ligandi non quadrat in sententiam: sententia enim iudicis iusta ligat, & aliàs non est sententia, sed consilium iudicis; ergo, &c. Vide etiam Petrum Fay *de poenit. in addit. ad 3. part. 1. 5. art. 1. disp. 4.*

Sed his non obstantibus affirmatiuam opinionem docet Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 9. diff. 77. num. 2.* vbi sic asserit. [Ha se de advertir, que no esta obligado el Confessor a dar siempre la penitencia por via de precepto, que algunas vezes basta dezir, si hissieredes tales, y tales buenas obras, yo os la doy en penitencia, que con esto por virtud de las laues fe lauanta de punto aquella satisfacion, y esta muy en vfo entre Confessores.] Ita ille, & ante illum Filliucius *tom. 1. tract. 8. c. 2. n. 37.* & Fagundez *pr. 2. lib. 9. cap. 3. n. 11.* Henriquez *lib. 5. de poenit. c. 21. n. 5.* & Suarez *tom. 4. disp. 38. sentent. 3. n. 2.* qui citat Paludanum, Sotum, Victoriam, Ledesimam, & alios. Et ratio est, quia Sacerdos imponendo in tali pacto poenitentiam ligat, & soluit; ligat quidem, quatenus necessitatem huius poenitentiae imponit, non simpliciter, sed ad hunc finem consequendi ex opere operato remissionem poenitentiae per

per hoc Sacramentum: soluit autem, quatenus facienti talem poenitentiam, commutat poenam purgatorij in faciliorem poenam, quæ per se, & sine virtute clauium necessaria esset. Vnde ex his colligitur pro praxi, ut optime obseruat Villalobos *vbi supra*, quod optimi Confessarij semper in absolutione debent addere illa verba, *quidquid boni egeris, aut mali sustinueris*, &c. Ex his etiam infertur cum Fagundez *vbi supra, cap. 5. num. 11.* quod non requiritur semper, ut Confessarius iniungat aliquod opus in particulari, sed sufficit si dicat, præferum personis ipiritualibus, Impono tibi pro poenitentia quidquid hodie, vel hac hebdomada, vel mense boni feceris.

Notandum est etiam hic obiter contra eundem Turrianum *dub. 3.* Vasquez, & Martinum Ledesimam, posse poenitentiam ex voluntate tamen Confessarij, & ex iusta causa per alium impleri, & suum effectum ex opere operato in eo, pro quo impletur, sortiri, quia hoc modo impletur semper intelligitur actus personalis poenitentis, quatenus ad illius petitionem, & preces fit, & ut sic potest esse suo modo pars Sacramenti iuncti, & hoc debet fieri à Confessario à principio, quando imposuit poenitentiam, & in actu confessionis. Et ita hanc sententiam docent Fagundez *pr. 2. lib. 9. c. 4. n. 12. & 13.* Filliucius *vbi supra num. 58.*

An sit conueniens aliquando imponere poenitentiam implendam per opus aliàs præceptum?

RESOL. LXXXIV.

DIacus Nugnus in *addit. ad 3. part. q. 15. art. 1. diff. 2. concl. 2.* docet id non esse conueniens, & Confessorem imponentem talem poenitentiam peccare venialiter, si confessio sit de venialibus; & mortaliter, si confessio sit de mortalibus, & probat hanc opinionem tribus argumentis.

Sed contrariam sententiam prorsus tenendam esse existimo, quam aduersus Nugnum tenet nouissimè Turrianus *de poenit. disp. 37. dub. 1.* Suarez, Vasquez, Henriquez, quibus ego addo Layman in *Theol. mor. lib. 5. dub. 6. cap. 15. n. 10.* Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 8. c. 2. nam. 46.* Fagundez *pr. 2. li. 9. c. 5. n. 8.* Thomam à Iesu in *el Tribunal de la Consciencia, tr. 2. c. 2.* asserentes, posse hoc expedire ut saltem ex parte aliquid poenitentiae imponatur per opus præceptum implendum, considerata poenitentis dispositione, & infirmitate. Et certè cum opus præcepti sit satisfactorium, atque adeo possit per illud perfici Sacramentum, & opus eleuans ut sit satisfactio sacramentalis, non apparet quare non possit aliquando à Confessore iniungi iuste virtute clauium.

Notandum est tamen hic non debere imponi regulariter pro satisfactioe sacramentali opera debita præcepto aliquo. Vnde infertur, quod si Sacerdos imponat ieiunium absolute, non satisfaciet poenitens per ieiunium ad quod aliunde teneretur, mens enim, & intentio Sacerdotis in hoc casu est præscribere ieiunium plene liberum, nisi ex verbis Confessarij, vel rei circumstantiis contrarium colligi possit. Puta si Confessarius præcipiat, ut diebus festis duæ Missæ audiantur, intelligendum est, Missam, quæ in præcepto est, etiam comprehendere vellet. Item si cui certa elemosyna iniuncta fuit, is satisfaciet etiam, dando extremè indigentibus. Cum enim casus iste extraordinarius sit, & raro contingens, non videtur Confessarius eum excludere voluisse, ne alioquin poenitens nimis fortasse grauetur duplicem elemosynam dando. Et sic docet Petrus Fay *de poenit. in addit. ad 3. part. q. 15. art. 1. disp. 2. concl. 1.* Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 6. c. 15. n. 10.* Conquid de *Sacram. disp. 10. dub. 8. n. 69.* & alij *vbi supra*, quoniam in contrarium asserat Sotus in *4. dist. 10. quest. 2. art. 1. in fine*, vbi sic distinguit. Si obligatio faciendi elemosynam superuenit post confessionem, sufficet illa elemosyna ad implendam obligationem

Amon. Diana. Ref. Mor. Pars III.

poenitens; secus si antecessit. Sed hanc distinctionem meritiò impugnant Suarez, Turrianus, & Fagundez. Nam quid quæso refert, quod obligatio antecedit, vel subsequatur?

An satisfactio sacramentalis facta in peccato, veniuiscat cum homo resurgit per contritionem subsequentem?

RESOL. LXXXV.

NEGatiuam sententiam docet Turrianus *de poen. disp. 38. dub. 3.* qui citat Vasquez, Sotum, Ledesimam, & Adrianum. Ratio est, quia nullibi in Scriptura sacra inuenitur talis promissio. Ergo sine fundamento asseritur.

His tamen non obstantibus, affirmatiuè respondendum esse puto cum Suarez *tom. 4. disp. 38. sect. 8. n. 5.* Fagundez *pr. 2. lib. 19. c. 4. n. 9.* Petro Fay *de poenit. in addit. ad 3. part. q. 14. art. 3. disp. unica.* Caietano, Petro Soto, Victoria, Nauarro. Ratio est, quia sacramentum poenitentiae consequitur suum effectum recedente fictione, sicut reliqua Sacramenta; ergo etiam satisfactio, ut est pars integralis sacramenti Poenitentiae. Consequentia patet, nam ut talis, etiam est opus Dei. Quæ omnia intelligenda sunt, non tantum quoad effectum gratiae, sed etiam quoad effectum remissionis poenae, & ideo Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 6. c. 15. n. 15.* sic asserit. Probabile valde est, quod remoto postea obice peccati mortalis per nouam poenitentiam, mox ex virtute Sacramenti (per Christi merita) sequatur remissio poenae temporalis.

An qui dixit Confessario, se velle apud eum confessionem generalem facere, teneatur postea ei aperire omnia peccata mortalia?

RESOL. LXXXVI.

Affirmatiuè respondent Victoria in *summa Sacram. n. 253.* Ledesima in *2. par. 4. q. 8. art. 2. dub. 15.* Ratio est, quia aliter faciendo, decipit Confessarium, qui Christi vicem gerit in re graui.

Sed quia hic casus frequenter solet accidere, ideo negatiuam sententiam teneo cum Henriquez *lib. 2. c. 12. n. 2.* in *glossa littera D.* & aliis communiter, quia quamuis ita dicendo mentiatur, id parum refert quoad hanc obligationem. Absolute enim non tenetur in ea confessione omnia dicere, nec dari præceptum potest etiam Papale, iuste obligans in hoc casu ad omnia dicenda, nec fallit in re, quæ per se pertinet ad forum huius iudicis, ac proinde fallum est, dicere illum fallere Confessarium in re graui, pertinente ad suum iudicem. Si verò cum id Confessario dixit, habebat reuera intentionem confitendi omnia peccata; hoc non obstante non tenetur omnia dicere, quia potest postea mutare voluntatem suam, vnde non sunt audiendi Victoria, & Ledesima *vbi supra.*

An si poenitens non vult dare licentiam Confessario, ut ei aperiat defectum commissum in confessione, possit illum aperire?

RESOL. LXXXVII.

Affirmatiuè respondent aliqui, ut nos alibi notauimus, & nouissimè ita etiam tenet Turrianus *de poenit. q. 11. art. 1. disp. 33. dub. 6.* vbi sic asserit. Deinde Suarez, & alij docent, quod si Confessor commisit aliquem defectum in confessione, & iudicat esse necessarium admonere poenitentem, potest facultatem petere ab ipso poenitente, ut de ea re cum ipso tractet. Quod si nolit eam concedere, poterit nihilominus Confessarius manifestare poenitenti id, quod iudicat necessarium ad rectè exercendum munus Confessoris. Ita ille.

Sed mihi summopere displicet, viros doctos hæc docuisse, & ideo hanc sententiam rectè Fagundez *pr. 2. lib. 6. cap. 4. n. 3.* improbabilem putat, quia ex illa daretur

casus, in quo absque licentia penitentis expressa loqui possit Confessarius cum ipso penitente de rebus sibi confessis, quod est absurdum, & omnes Doctores negant; & aliter facere, erit exprobare penitenti peccata confessâ, & exolam reddere confessionem, & iniuriam facere Sacramento. Unde in casu proposito, quando Confessor commisit aliquem errorem in confessione, quia, v.g. absoluit non subditum, vel excommunicatum, vel a casu referuato, vel non iniunxit obligationem restitutionis, non potest loqui cum penitente de supradicto errore, sed petat licentiam ab illo, & si negat, culpa quæ fuerat Confessarij, eo ipso in penitentem transfertur, & Confessarius liber ab omni obligatione manet. Vide Syluium in *addit. ad 3. part. q. 8. art. 5. queritur 8. concl. 2.* & alios communiter.

Notandum est etiam ex supradictis contra Henriquez lib. 3. de *penit. cap. 2. num. 2. in fine*, si statim post finitam confessionem, & datam absolutionem occurrat error emendandus, non posse Confessarium loqui cum ipso penitente de confessione, & errore corrigendo, absque prædicta licentia, tum quia scandalum foret penitenti, tum quia est contra doctrinam communem Doctorum, dicentium absolute post finitam confessionem, non licere Confessario loqui cum penitente de rebus confessis, nisi de licentia expressa penitentis: & ita contra Henriquez docet Fagundez *vbi supra*; quæ omnia sunt valde à Confessariis notanda, quia hic casus passim in praxi solet accidere.

An si quis commisit fornicationem, sufficiat si dicat in confessione, Commisi graue peccatum in materia castitatis cum soluta?

RESOL. LXXXVIII.

Hæc quæstio ponitur pro illis, qui tenent circumstantias aggrauantes non esse in confessione aperendas, & illam apud neminem inueni, nisi nouissime apud Turrianum de *pen. q. 9. art. 2. disp. 29. dub. 2. ad arg. 5. vbi obseruat, quod recentiores aliqui censent probabile, talem modum consistendi sufficere, per se loquendo, licet penitens commiserit fornicationem. Et ipse hanc sententiam probabilem etiam putat, nam & contrariam, quam tenet, probabiliorem tantum vocat. Sed an sit verè talis, aliis iudicandum relinquendo, communis enim vsus fidelium est in contrarium,*

An sufficiat, ut meretrix inueterata in confessione tantum manifestet tempus eius officij?

RESOL. LXXXIX.

Affirmatiue respondent nouissime Pharaonius de *saeram. Penit. tract. 1. sess. 16. cas. 5. Canus de Pen. p. 5. colligo. Attamen Caietanus tom. 1. opus. ar. 5. q. 3. Petrus Soto lect. 9. de confessione, & Nauarrus in summa, c. 6. n. 15. asserunt talem feminam non obligari ad explicandum speciatim numerum peccatorum, sed sufficere, si manifestet tempus.*

Et hanc sententiam tanquam probabilem videtur etiam admittere Fagundez *pr. 2. lib. 3. c. 4. n. 11. in fine*, licet ipse, & optimè doceat, quod supradictæ meretrices, oportet, vt saltem præter tempus principales species peccatorum, quas possunt numerare, dicant, vt si cum clericis, religiosis, propinquis, coniugatis peccarunt, vel si crimen nefandum cum ipsis commiserunt, &c. Et ita etiam docent Villalobos in *summa. tom. 1. tract. 9. diff. 33. n. 5. Henriquez lib. 2. de pen. c. 5. n. 9. Turrianus de penit. q. 9. art. 2. disp. 19. dub. 4. Sotus in 4. dist. 18. q. 2. Suarez tom. 4. disp. 2. sect. 6. n. 8. 9. & alij.*

Ex his apparet, vt bene obseruat Fay de *penit. in addit. ad 3. part. q. 9. art. 1. disp. 2. concl. 2.* cum aliis communiter, quod quando penitens per longum tempus fuit in malo statu, aut consuetudine iterationis aliquis peccati,

ita vt non possit designare numerum, quantum humanitus fieri potest, satisfaciat declarando tempus, quo fuit in tali statu, & consuetudine.

Hinc etiam inferitur, quod rustici homines, qui agresti, & inculto modo confitentur, sine numero, & diligentia, cogendi non sunt repetere confessiones factas cum indoctis Parochis. Cum enim bona fide confiteantur, & vniuersam vitæ modum, & viuendi rationem habeant, stacim ex confessione vnius anni coniciet prudens Confessarius, quantum in reliquis annis peccauerint, & quot numero peccata commiserint. Ita Fagundez *suprà n. 10. c. 2. n. 5. Henriquez lib. 2. de penit. cap. 3. n. 10.*

An qui pluries vovuit, vel pluries iuravit facere aliquam rem, frangatque votum, seu iuramentum, teneatur hoc in confessione aperire?

RESOL. XC.

Respondeo negatiue cum Fagundez *prac. 2. lib. 3. ca. 5. n. 7. vbi sic asserit. Quoties plura præcepta, vel plura vota, aut plura iuramenta de eadem re dantur, v.g. de ieiunio, de audiendo sacro in eodem die, vnum tantum peccatum committit, qui eadem vota frangit, vel præcepta, vel iuramenta, grauius quidem, quam si vnum tantum præceptum, vel votum, vel iuramentum frangeret. Ratio est, quia omnia vota, vel præcepta, vel iuramenta sunt vincula eiusdem speciei, & relinquunt peccatum in eadem specie. Ita Fagundez, qui citat Caietanum, & D. Antoninum. An verò dicta circumstantia sit in confessione aperienda? Respondeo negatiue, quia, vt alibi satis probatum est, ego puto circumstantias notabiliter aggrauantes, non esse necessariò in confessione explicandas; igitur in dictis casibus sufficit, vt penitens dicat, Toties non ieiunavi, vel non audiui sacrum.*

Ex his etiam inferitur, quod qui per diuersos Sanctos, & formas iurandi iuret, aut voueat, vnum tantum iuramentum, aut votum efficere. Et ita docet Henriquez *lib. 2. de penit. cap. 5. n. 6.* cum aliis Et ego puto hanc circumstantiam tanquam aggrauantem non esse in confessione aperiendam, sicut etiam testis, qui simul rogatur de multis articulis sub vno iuramento, & in omnibus mentitur; puto vnum tantum peccatum committere, nec teneri hoc in confessione aperire.

An penitens, qui confessus est de peccato dubio, si postea sciat certò, vel probabiliter illud peccatum commisisse, vel fuisse mortiferum, teneatur iterum illud confiteri?

RESOL. XCI.

Hic casus frequenter accidit, & affirmatiuam sententiam tenet Turrianus de *penit. quest. 9. art. 2. disp. 29. dub. 6. vbi sic asserit. Hoc loco occurrit notandum, quod olim docui non semel de hac re rogatus, nempe, si post confessionem peccati in dubio penitens habeat notitiam certam, vel probabile iudicium, quod tale peccatum fuerit mortiferum, obligari penitentem ad manifestandum illud vt certum. Ratio est, quia peccatum explicandum est in confessione, prout est in conscientia penitentis, prædictum autem peccatum iam est in conscientia penitentis, vt certum, quia ratione non erat subiectum clauibus, sed solum vt dubium est. Ergo adest obligatio manifestandi illud in confessione. Ita Turrianus, & ante illum Sanchez in *summa. tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 69.* qui tamen optimè addit, hoc non procedere, quando penitens integrè falsus est peccatum, quod fecit, dubitabat tamen an esset mortale. Quamuis enim Confessor simili dubio teneretur, non est iterum illius peccati repetenda confessio, si postea alteruter doctior factus, aut aliis consultis, norit id peccatum esse mortale. Ratio est, quia plene in confessione suum peccatum manifestauit, nec noua circumstantia explicanda occurrit, nec*

nec ad confessionis valorem est necessarium, vt penitens, aut Confessor sciat determinatè peccatum confessum esse mortale. Ergo.

An qui non adimplet penitentiam in tempore à Confessario præfixo, peccet mortaliter?

RESOL. XCII.

Negatiue respondet Thomas à Iesu *en el tribunal de la consciencia tract. 3. cap. 2. dub. 9.* vbi sic asserit. [Dira alguno que pecado es no hazer la penitencia en el tiempo señalado del confessor.] Respondeo [de ordinario es pecado venial de negligencia, quando sin causa se difiere, mas quando con justa causa se difiere, no es pecado ninguno.] Sed de hac quæstione alibi dictum est.

Notandum est tamen hic obiter pro praxi, quod si in honorem festi alicuius peculiaris imponat, v.g. Confessarius ieiunium, si per impotentiam à ieiunio illius diei penitens excusetur, non tenetur postea alio die ieiunare. Secus autem si Confessarius præciperet penitentibus ieiunium diebus Veneris, vel Sabbati vnius mensis, vel anni; tunc enim qui aliquo dierum illius temporis non ieiunaret, teneretur in alio postea die ieiunare. Et ita ex Nauarr. & Syluest. docet Fagundez *p. 2. lib. 9. cap. 4. n. 5.*

An Medicus teneatur derelinquere infirmum nolentem confiteri?

RESOL. XCIII.

Pius V. anno Domini 1566. in quadam Bulla incipiente, *Super gregem*, &c. præcipit, ne Medici ultra tertium diem visitent ægrotum, nisi de illius confessione sibi constet per fidem Confessoris in scriptis datam, & addit, vt ante gradum Doctoratus petatur ab illis iuramentum seruandi istam constitutionem. Quæ quidem constitutio renouatur *cap. cum infirmitas, de penit. & remis.* vbi præcipitur Medicis, vt quando vocantur ad curandos ægrotos, priusquam curationem corporis incipient, eos moneant ad confessionem faciendam, quæ omnia essent valde Medicis onerosa, si benignè viri docti illa non explicarent.

Dico igitur primò contrà Cherubinum in *compendio Bullarum, tom. 2. const. 3. l. ij. V. schol. 2. Rodriguez in 99. Regul. tom. 1. quest. 47. art. 3. D. Antoninum 3. part. tit. 7. c. 2. §. 4. Syluestrum ver. Medicus, q. 3. dicto 3.* & alios, dictas constitutiones Pontificias non obligare in quibuscumque morbis, sed in morbo graui, vel qui in principio prudenter iudicatur à Medico periculosus, vt grauis efficiatur. Ita Nugnus in *addit. ad 3. part. tom. 2. quest. 6. art. 5. diff. 2. Scortia in Bull. Pontific. epitome. 89. theorem. 215. Suarez tom. 4. disp. 3. sect. 3. num. 4. Tabiena ver. medicina, q. 12. n. 13. Rosella ver. medicus, n. 3. Angelus eodem verb. n. 9. Armilla n. 1. Grassius part. 1. decis. lib. 3. cap. 14. num. 7. Vega in sum. tom. 2. cap. 35. cas. 3. Homobonus vbi infra, & alij.*

Dico secundò supradictam monitionem satis esse, vt Medicus faciat per alios, nam si constitutiones illas interpretata est consuetudo. Ita Vega, Grassius, Suarez *locis cit.* & Homobonus de *statibus, part. 2. cap. 5.* & alij penes ipsum.

Dico tertio, quod si æger in probabili mortis periculo constituatur, non est deserendus à Medico, etiam si pertinax sit in renuenda confessione. Immo idem dicendum est, quoties Medici absentia esset grauius ægro nocitura. Plus etiam addo, quod quando creditur certò monitionem nil profuturam ob ægri obstinationem, ante Medicus tenetur eum admonere, nec eum deserere; nam Pontificis mens fuit spiritali ægri saluti consulere, & nil frustraneum præcipit. Sed in hoc casu frustranea esset admonitio, nec ad eum finem conducens. Ergo, &c. Et

Anton. Diana Ref. Mor. Pars III.

ita docent Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 3. cap. 16. n. 10. 11. 12. 16. Villalobos in summa. tom. 1. tract. 9. diff. 27. n. 5. Barbosa in collect. tom. 2. lib. 5. tit. 38. cap. 13. n. 4. & Syluius in addit. ad 3. part. D. Thomæ, q. 6. art. 5. queritur 1. concl. 1.*

Dico quartò, non esse necessarium, quod Medicus exigat fidem Sacerdotis in Scriptis, sed sufficit testimonium illorum, qui eius curam gerunt, si sint fide digni. Immo talis potest esse infirmus, vt eius testimonium sufficiat; nam ita constitutionem Pij V. vsu receptam fuisse, testantur Didacus Nugnus in *3. part. tom. 2. q. 6. art. 5. diff. 2. Filiucius tom. 1. tract. 7. cap. 3. num. 33. Scortia, Barbosa, & alij, vbi supra.*

Dico quintò, cum supradictis Doctoribus, iuramentum à Medicis præstitum exequendi decreti, solum intelligi in quantum præsens constitutio Pij V. vsu recepta est: ita Scortia, Sanchez, & alij *locis citatis.* Immo Villalobos in *summa, tom. 1. tract. 9. diff. 27. n. 5. in fine*, sic ait. [En esta vniuersidad de Salamanca no esta en vso, que ni toman iuramento à los Doctores, ni ellos loguarden, sino que mandan confessar al enfermo, quando esta en peligro, y creo deue serlo mismo en otras partes.] Sed an ita sit, nescio, in nostra tamen Synodò Panormitana *p. 2. n. 11.* sic habetur. Quod summus Pontifex Pius V. propositis pœnis iussit, ne Medici post triduum ægrotos inuisant, nisi peccata confessi sint: curent Parochi, vt executioni debitæ mandetur, quæ verba intelligenda sunt iuxta limitationes, & interpretationes Doctorum, de quibus supra dictum est.

Quomodo intelligenda sint verba, plus vel minus, quando penitentes se accusant de numero peccatorum?

RESOL. XCIV.

Quando non potest explicari certus numerus peccatorum, solent penitentes se accusare hoc modo, v.g. fornicatus sum vigesies, plus, vel minus; queritur dicta verba ad quem numerum peccatorum extendantur, ita vt postea non teneantur illa confiteri, si commissorum amplius aliquot vicibus recordentur. Ioannes Sanctius in *select. disp. 2. nu. 13.* videtur docere ista verba *plus, vel minus*, vique ad duo, vel tria extendi. Et ideo ait Filiucius *tom. 1. tract. 7. c. 4. n. 82.* si non constat certus numerus peccatorum, dicatur probabilis, dicendo, v.g. decies peccavi plus, vel minus, quod si postea aduertat fuisse 12. non est necesse illa duo amplius confiteri, secus si recordetur fuisse 15. vel 20. nam tunc teneretur confiteri illum excessum. Ita etiam docent Reginaldus *tom. 1. lib. 6. cap. 3. num. 206. Vega in summa, tom. 1. cap. 63. cas. 22. Ledesma in summa, tom. 1. cap. 17. concl. 7. Sotus in 4. dist. 18. q. 2. art. 4. Syluest. ver. confess. 1. n. 12. Sà ver. confessus n. 32. Toletus lib. 3. cap. 7. n. 2. Villalobos in summa. tom. 1. tract. 9. dub. 35. num. 5. Syluius in 3. addit. ad 3. part. q. 9. art. 2. queritur 1. & alij.*

Sed supradicta opinio esset nimis rigida, & scrupulosa, & ideo non admittenda. Vnde mihi placet opinio Fagundez *prac. lib. 3. cap. 5. num. 9.* vbi docet, quod maior, vel minor excessus illorum verborum, *plus minusve*, sumendus sit per ordinem ad maiorem, vel minorem numerum peccatorum, & ideo quando huiusmodi excessus, vel defectus sit nimis magnus, arbitrio prudentis committitur. Quod vltimum etiam docuerat ante Vasquez in *3. part. tom. 4. quest. 91. art. 1. dub. 2. num. 2.* Dicendum est igitur, illa verba *plus minusve*, esse extendenda vltra binarium, vel ternarium, secundum maiorem, vel minorem numerum peccatorum, de quibus penitens se accusauit. Et ideo Nauarrus in *cap. consideret, de penit. dist. 5. num. 42.* sic asserit. Non oportet consistentem nimium esse obnoxium in exactè consistentem numero, sed sufficit bona fide exprimere certum, puta centum plus minus decem. Ita ille. Neque Doctores supra citati faciunt

contra me. Nam loquuntur communiter, quando poenitens se accusat decies plus, minúsve peccasse. Nam concedimus posito dicto numero, illa verba non esse extendenda nisi ad duo, vel tria peccata, non autem si poenitens se accusaret, v.g. centies plus minúsve peccasse, quod est valde notandum à Confessariis, & poenitentibus scrupulosi.

Non grauabor tamen hic apponere singularem opinionem Martini Vivaldi in *Candelabro aureo de confess. tit. 7. §. sed dixi, n. 3. fol. mihi 100.* vbi sic ait. Si aliquis recordaretur multorum peccatorum, vt si confessus fuit peccasse decies, & postea recordatur peccasse vigesies, quia error magnus fuit in primo numero, tenetur illa peccata secundum communem confiteri; sed verè, salua pace, mihi videtur, quòd si quis dixit, Peccani decies in hoc peccato, & de omnibus aliis, quæ Deus scit me commississe; in hoc casu, quorum, non recordor, dico meam culpam, non teneri amplius confiteri, si postea aliqua venerint in memoriam; dummodo sufficiens examen, ac debitum prius fuerit. Ita Vivaldus. Sed an hæc opinio sit probabilis, iudicent alij, mihi enim non placet.

An circumstantia interruptionis actus interni sit in confessione toties, quoties exprimenda?

RESOL. XCV.

Plausibilis erit hæc quæstio Confessariis. Igitur supponendum Melchiorum Canum in *relect. de poen. p. 5.* docuisse dupliciter interrumpi posse aliquam voluntatem, primò contraria voluntate, & tunc necesse est confiteri, quoties prauam voluntatem quis renouarit. Si verò interruptio fiat naturali obliuione, aut inconsideratione, non oportet numerum exprimere, sed dicere. Toto mense, v.g. amari Mariam, etiam si possit numerus exprimi. Hæc in sententia Cani, quam falsam putant Nugnus in *addit. ad 3. p. tom. 2. q. 9. art. 2. dub. 1.* & Valquez in *3. par. tom. 4. q. 9. 1. art. 1. dub. 5. n. 10.* vbi ait. Existimo falsissimam opinionem Cani, quia reuera sunt plura numero peccata, quando repetitur lapsissimè eadem voluntas, etiam si nunquam fuisset retractata actu contrario. Nullam enim continuationem video in iis voluntatibus, cum vna ex alia non dependeat, tam quando interruptæ sunt naturali obliuione, quam quando interruptæ sunt contraria voluntate. Ita Valquez, & communiter DD. & ego.

His tamen non obstantibus opinionem Cani, quam falsam vocauerunt Valquez, & Nugnus, nouissimè viri doctissimi amplexi sunt, quorum verba accipe; Ioan. de la Cruz Dominicanus in *direct. conscient. part. 2. de sacram. poenit. q. 3. dub. 6.* Si intra aliquod tempus renouasti pluries cogitationes intercisas per cessationem, somnum, aut aliam occupationem, non teneris explicare singulas renouationes; cum omnes illæ censeantur vnum peccatum in genere moris, et si materialiter multiplicentur, fact est enim explicare tunc tempus illarum cogitationum; secus si illæ cogitationes interrumpantur per actum contrarium. Ita ille, & ex eademmet Dominicanorum familia Petrus Fay *disp. de sacram. poenit. in addit. ad 3. part. D. Thomæ, quæst. 9. art. 2. disp. 5. ad 4. arg.* sic asserit. Oportet aperire tempus, quo actum peccati quis contiguit, si notabile fuerit, v.g. permanit aliquis in turpi cogitatione per integram diem, aut hebdomadam, debet hoc poenitens confiteri. Non est tamen necessarium dicere vices, quibus cogitationem illam repetit, quando non fuit interrupta per actum contrarium, sed solum per cessationem, aut occupationem in aliis. Ratio est, quia repetitio illa non efficit distinctum numero peccatum mortale in genere moris; sed tantum vnum æquiualens pluribus. Idem dicendum proportionabiliter, quando quis per mensem, aut annum continuauit odio prosequi aliquem, neque toto illo tempore interrupit actu contrario. Ita Fay, licet contrarium asserat Bonacina de *Sacram. disp. 5. sect. 2. p. 1. §. 3. diff. 2. n. 5.* Sed Audiamus

Pitigianum in *4. sent. tom. 2. dist. 17. quæst. unica, art. 5. circa quintum*, vbi sic asserit. Si interruptio actus mali facta est per actum contrarium, necesse est confiteri eam in confessione, pandendo vices, quibus eandem malam voluntatem renouauit. Sed si interruptio fuit naturaliter, non oportet explicare huiusmodi renouationes, sed tantum eius continuationem, si notabilis est, veluti dicendo, per totum mensem desideravi hoc facere malum.

Et tandem hanc sententiam docet Homobonus de *exam. Eccles. part. 1. tract. 5. cap. 13. q. 83.* ita asserens. Quando interruptio fieret alicuius negotij, aut alterius cogitationis occurrentis, vt cum quis, v.g. statuit sceminam, vt ea potiat, alloqui, sed naturaliter ab aliis rebus distractus, & peregrina cogitatione absorptus illius propositi obliuiscitur, tunc cum se negotiis vacuum videns, pristinam illam iniquam voluntatem repetit, pandere vices, quibus illam renouauit, non tenetur poenitens, cum vnicum tantum peccatum admittatur. Sic Homobonus, & ex parte hanc sententiam docet Salas Societ. Iesu in *part. 2. tom. 2. tract. 13. disp. 5. sect. 8. n. 85.* vbi sic ait. Voluntas efficiendi aliquod peccatum externum, quando opere non completur, nec interrumpitur per contrarium actum, licet physicè interrumpatur, & postea renouetur, vnicum tantum peccatum est. Intellige nisi inter ipsos actus voluntatis multum tempus intercedat, quia tunc censetur moralis interruptio. Ita Salas. Vnde ego, licet primam sententiam sequar, non condemnarem hanc secundam sequi volentem, vt confessio reddatur hominibus facilior, & amabilis, ac iugum Domini suaue. Sed circa præsentem quæstionem vide etiam Filiucium *tom. 2. tract. 21. c. 8. n. 317.* Philarchum de *off. Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 2. cap. 22.* Coninch. de *Sacram. disp. 7. dub. 7. n. 52.* Reginaldum *tom. 1. lib. 6. cap. 4. part. 1. dub. 5. nu. 118.* Conradum in *resp. part. 2. q. 173.* Lopez in *instru. part. 1. cap. 13. quæst. 4.*

An mendacium de veniali peccato, quod est totalis materia confessionis, sit peccatum mortale.

RESOL. XCVI.

Affirmatiuè respondent communiter DD. Nauarrus in *cap. fratres, de poenit. dist. 5. n. 18.* Layman in *Theol. mor. lib. 4. tract. 6. cap. 8. nu. 15.* Coninch. de *Sacram. disp. 6. dub. 3. n. 8.* Fagundez *precept. 2. lib. 3. c. 2. n. 10.* Angelus *ver. confessio, num. 57.* Armilla *eodem verb. §. 6.* Filiucius *tom. 1. tract. 7. c. 5. n. 112.* Megala in *1. part. lib. 5. c. 8. n. 7.* Villalobos in *summa, tom. 1. tra. 9. dub. 4. 1. n. 4.* Sotus in *4. dist. 18. q. 2. art. 4.* Suarez *tom. 4. disp. 22. sect. 10. n. 6.* & alij communiter. Et ratio est, ait Suarez; quia poenitens in tali casu mentiendi efficit Sacramentum nullum, quia nulla materia apponitur formæ.

Sed Philippus Faber publicus Theologiæ Professor in Academia Patavina nouissimè in *suo tract. de poenit. in 4. sent. dist. 17. quæst. unica, disp. 14. c. 3. n. 51.* docet mendacium veniale, etiam quando est tota materia confessionis, esse tantum peccatum veniale. Ad rationem verò, quod forma redditur falsa, & nullum Sacramentum, respondet idem euenire cum materia est partialis; nam etiam quis partialiter mentiens, facit vt ex illa parte forma sit falsa, & sit sacrilegium: sicut qui proferret formam consecrationis simul super panem triticum, & hordeaceum, non minus peccaret, quam si supra hordeaceum tantum. Nec valet responsio Suarez, quòd non est par ratio de Eucharistia, & de forma confessionis, quia illa est vniuersalis, & respicit totam materiam, hæc non ita, sicut qui baptizaret aqua, in qua mixta esset gutta aquæ rosacæ, non propter hoc non baptizaret. Hæc, inquam, responsio non valet. Differentia enim illa inter formam Eucharistia, & istam confessionis est voluntaria, quia vtraque cum sit forma Sacramenti, & habeat suam materiam, illam totam respicit, absolutio enim respicit omnia, & singula peccata

Vnde

Vnde si in parte fraudetur, in parte læditur, & sit sacrilegium. Exemplum autem illud de Baptismo non est ad propositum. Ratio enim propter quam aliquis aqua admixta guttæ aquæ rosacæ baptizaret, non est, quia illa gutta ut partialis materia Baptismi, vt est veniale, sed quia ista gutta non mutat essentiam, & substantiam aquæ naturalis, sed in illam conuertitur, idèd non lædit materiam illam, ne possit esse materia Sacramenti, idèd non est simile hic, & ibi. Hæc omnia Faber *vbi supra*, qui putat omne mendacium veniale, siue sit partialis, siue sit totalis materia Sacramenti, esse semper peccatum veniale, est enim semper res lenis, & parum lædit iudicium Confessarij, idèd nunquam censendum peccatum mortale. Ita ille. An verò probabiliter, iudicio aliorum me remitto, mihi enim non placet.

Quàm sit necessarium ad tollendos Confessariorum scrupulos, in imponendis paruis poenitentis adiungere post absolutionem illam clausulam, quidquid boni feceris, aut mali sustinueris?

RESOL. XCVII.

Licet poenitentia pro peccatis à Confessariis in confessione iniungenda non sint determinata, sed relinquuntur arbitrio Confessarij moderanda, attentis criminum, & delictorum circumstantiis; attamen si Confessarius pro magnis peccatis imponeret paruas poenitentias, peccaret ex communi DD. consensu: idèd multi Confessarij magnis scrupulis in imponendis poenitentis excruciantur. Dicendum est igitur ad eorum solatium, quod si post peccatorum absolutionem, apponant clausulam illam, *quidquid boni feceris, &c.* excusantur à peccato, si fortè paruas poenitentias imposuissent. Et ita docet Beia in *resp. par. 3. cas. 1. in fine*, vbi sic asserit. Hinc fortè possunt excusari à peccatis Confessores imponendo paruas poenitentias, quia omnes hac clausula iam vtantur, *quidquid boni feceris, & mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum, &c.* Homines autem vt plurimum bona multa faciunt, & mala plurima sustinent, quæ sic applicata, rationem habent satisfactionis sacramentalis. Ita ille. Et Homobonus in *exam. Eccles. part. 1. tract. 5. c. 15. q. 94.* sic ait. Admonent DD. Confessarium debere poenitentiam iniungere, vt *quidquid boni feceris, & mali sustinueris, in suam satisfactionem cedat.* Quia clausula excusari videtur Confessarij, si vel pro magnis peccatis paruas poenitentias iniungant; sic Homobonus. Vide etiam Reginaldum in *praxi, tom. 1. lib. 7. c. 3. sect. 1. n. 26.* Filiucium *tom. 1. tract. 8. c. 2. n. 47.* & Bonacinam de *poenit. disp. 5. q. 5. sect. 3. num. 13.* Sed supradicta opinio non est intelligenda, si poenitens egeat poenitentia aliqua præseruatiua, quia illa opera bona ab ipso postea facienda, non erunt forsitan proportionata ad necessariam peccatorum medelam, & verba dictæ clausulæ erunt poenitenti declaranda, vt sciat leuem poenitentiam sibi idèd imponi, quia omnia bona opera totius suæ vitæ, in satisfactionem poenæ peccatis suis debita iniunguntur & acceptantur.

An in articulo mortis etiam post confessionem factam, tamen cum attritione cognita, teneamur elicere, & habere actum contritionis omnium mortalium, quæ in vita commissus?

RESOL. XCVIII.

Hic casus omnibus deseruiet. Nam quis est homo qui viuere, & non videbit mortem? Affirmatiuam sententiam docent Suarez in *3. part. tom. 4. disp. 15. sect. 4. n. 17.* Nugnus in *3. part. tom. 2. q. 2. art. 4. dub. 4.* Zambranus de *cas. occurr. temp. mor. c. 4. dub. 1. n. 4.* & alij. Probat hæc opinio; nam vnusquisque tenetur ex charitate propria certam facere salutem suam omnibus medijs possibili-

Anton. Diana. Ref. Mor. Part III.

bus. Sed quamuis practicè verum sit attritionem cognitam sufficere cum Sacramento Poenitentia, tamen hoc non est de fide certum, & idem falsum esse potest. Ergo saltem vir doctus, qui totum hoc scit, & aduertit, tenetur in morte elicere actum contritionis, vel amoris Dei super omnia, & hoc non faciendo mortaliter peccabit. Ita Suarez, primus auctor huius opinionis.

Sed contrariam sententiam, & meritò, docent nouissimè doctus Fagund. de *precept. 2. lib. 2. c. 4. n. 13.* Becanus de *Sacram. c. 35. n. 3.* Layman in *Theol. mor. lib. 4. tra. 6. c. 2. n. 6.* Coninch de *Sacram. disp. 3. dub. 1. n. 5.* & Faber de *pan. in 4. sent. dist. 14. q. 2. disp. 18. c. 3. n. 71.* cum aliis. Primò, quia nec in Scripturis, neque in Conciliis habetur tale præceptum charitatis. Secundò, nemo tenetur neque ex propria charitate, neque ex alio præcepto amplius facere, quàm id, quod Ecclesia docet ad salutem esse necessarium. Sed Ecclesia per Concilium Tridentinum docet ad salutem, & ad gratiam impetrandam à Deo, sufficere attritionem cognitam simul cum Poenitentia Sacramento. Ergo non tenetur quis ad amplius. Tertio, quia ex ista opinione sequeretur incertum esse, non sufficere attritionem cum Sacramento ad obtinendam salutem. Sed hoc dicere est falsum. Ergo frustra requiritur alia certitudo extrinseca. Quarto, ex hac opinione sequeretur nunquam licere homini confiteri cum sola attritione, quia semper se committeret periculo peccandi mortaliter, vel saltem non excipiendi gratiam, quod est omnino falsum. Ergo, &c. Quintò, quia ex ista sententia, non omnes homines tenerentur in tali casu elicere actum contritionis, & amoris Dei, sed solum viri docti, qui scirent non sufficere attritionem cum Sacramento, vnde tale præceptum naturale esset tantum doctis impositum, & non indoctis, & ideo esset in hoc peioris conditionis Theologus, quàm artifex. Sed hoc minimè dicendum videtur. Ergo, &c.

Cæteras rationes videbis apud Fabrum, & Fagundez, qui rectè notant sententiam Suarez, laqueos iniicere conscientia in re graui, & ad salutem necessaria homines in dubium de propria salute adducere. Igitur infirmus in articulo mortis non tenetur in rigore, & ex præcepto elicere actum contritionis; sed sufficere si confiteatur etiam cum attritione cognita, licet melius faceret si in se excitaret perfectum dolorem de peccatis ob amorem Dei, vt notant ipse Faber, & Layman *vbi supra*.

Sed dices, præceptum contritionis per se, & ex extrinseca eius obligatione, obligat saltem in tempore mortis. Ita DD. communiter. Ergo tunc quilibet infirmus tenebitur elicere actum contritionis. Respondeo cum Fagundez *vbi sup. precept. 2. lib. 2. c. 6. n. 5.* quòd si tempore mortis existat Confessarius, non tenetur quis elicere actum contritionis, sed solum tenetur attritionem præmittere, & confessionis Sacramentum suscipere, quia per Sacramentum confessionis cum attritione, ex attritio fit homo contritus, & tunc satis suppletur obligatio præcepti, per attritionem videlicet, & susceptionem Sacramenti confessionis. Vide etiam Io. de la Cruz in *direct. part. 2. de sacram. poenit. q. 2. dub. 5. concl. 2.*

Quàm parè, & cautè se gerere debeant Confessarij in interrogationibus aliquorum peccatorum cum mulieribus.

RESOL. XCIX.

Ponam hic pulchra verba Angeli *verb. interrogaciones, n. 1.* sic asserentis. Constitetur mulier, quòd fuit cognita extra vas debitum, non querat postea Confessarius in quo loco, vel quomodo, & huiusmodi, sicut faciunt quidam, qui potius sunt contaminatores, quàm Confessores. Ita ille, quem postea sequutus est Fagundez *precept. 2. lib. 4. cap. 2. n. 8.* vbi sic asserit. Si mulier, aut vir confiteatur habuisse copulam extra vas naturale, non est inquirendum in qua parte corporis, quia sufficit habere cognitionem huius peccati contra naturam, & non oportet scire

I 3 Illas

illa, circumstantias, quia maior cognitio potest afferre nocentiam magnum Confessori. Hinc Homobonus in *exam. Eccl. par. 1. tract. 4. c. 12. q. 11.* dixit præstare aliquando Sacerdotem minus perfecte peccatum penitentis intelligere, quam vel illi, vel sibi aliquod scandalum creare, quæ verba ille desumpsit ab Ægidio Coninch de *Sacram. disp. 7. n. 56.*

An confessio sacramentalis iniuncta singulis mensibus possit ultra differri?

RESOL. C.

PONAM hæc verba Ioannis Sancij in *selectis, disp. 13. n. 9.* vbi sic asserit. Animaduertito tamen non transgressurum penitentiam illum, cui esset iustum intra vnum mentem confitendum fore, si per tres, vel quatuor dies ultra mensum confessionem differret, præsertim ex causa iusta, & idem iudico si votum esset emissum de confessione agenda. Non enim ita mathematicè præfigendus est terminus, nec Deus ad eum rigorosus exactor erit iudicandus. Imò si intra octo dies à mense elapso solennis aliquis dies sequeretur, vel iubilæum, &c. posse differri confessionem vsque ad illum diem mihi persuadeo, si ægè penitens ferret bis intra octo illos dies confiteri, vel iubilæum non lucrari. Et posse anticipari per octo dies minimè dubito, ex causa illa iubilæi, vel solennis diei. Quod si per tres hebdomadas confessionem præueniret, fortè non implebit præceptum, cum mens iuybentis eò tendat, vt per mensum curet penitens mundam habere conscientiam; certior namque experientia sumitur emendationis penitentis per spatium vnius mensis, quam per hebdomadam. Hæc Sancius, multum pro praxi conductia, licet aliquibus non admodum certa videantur.

An coitus sodomiticus inter masculos in primo, & secundo gradu habeat etiam malitiam incestus, & sit in confessione aperiendus.

RESOL. CI.

AFFIRMATIUM sententiam docent Azorius *part. 3. lib. 3. cap. 18. quest. 5.* Graffius de *arbitr. confessar. lib. 2. c. 34. n. 3.* vbi sic ait. Est etiam incestus, quando coitus sodomitici sunt inter masculos in primo, & secundo gradu, vel coit masculus cum masculo, sodomiam perpetrans, & masculus est cognatus, licet non sit incestus quantum ad matrimonium contrahendum, impediendum, aut dirimendum, & ita intelligitur Caietanus *2. 2. quest. 154. art. 11.* Tamen sodomia incestuosa rectè dicuntur; quoniam sunt perpetrata contra pietatem debitam cognatis, & quoniam sunt abusus luxuriosi inter cognatos; quare cum habeant specialem deformitatem, & malitiam præter malitiam sodomiticam, est exprimentum in confessione non solum, quod fuerit perpetratum peccatum sodomiticum, sed quod fuerit etiam cum fratre in primo, & secundo gradu, vel cum cognato, vel cum cognata. Imò coitus sodomitici inter masculos, qui sunt cognati inter tertium, & quartum gradum consanguinitatis, etiam habent specialem deformitatem, & malitiam præter sodomiticam. Ita Graffius, & Azor, & nouissimè Syluius in *2. 2. D. Thoma, q. 154. art. 12.*

Verum hæc sententia, quoad tertium, & quartum gradum, in praxi non recipitur, vt testantur Bellocchius in *praxi Theol. mor. part. 1. q. 1. n. 110.* & Homobonus *1. act. de cas. res. part. 2. cas. 4. fol. mibi 314. in 2. editione.* Et idè existimo cum Florono de *cas. res. part. 1. cas. 6. n. 31.* & Finellio de *cas. res. cas. 10. n. 10.* contra Zechium de *cas. res. cas. 15. n. 1.* per copulam sodomiticam nullam contrahi affinitatem, & ex consequenti, neque incestum committi; & idè ratione incestus non erit reseruatus abusus fratris, aut sororis per actum sodomiticum inter gradus prohibitos, quamuis, vt asserit Finellius, persona coniuncta

circumstantia grauius reddat ipsum scelus. Sed ego, qui teneo circumstantias aggrauantes intra eandem speciem non esse in confessione aperiendas, puto contra Azorium, Graffium I. C. & Bonacinam de *marrimon. quest. 4. punct. 11. nu. 7.* posse aliquem probabiliter in tali casu se accusare de actu sodomitico tantum cum consanguineo, vel affine sine explicatione gradus primi, & secundi, cum quibus habita fuit copula, vt probabiliter docuit de copula non sodomitica cum muliere affine, & consanguinea, Giplus de *cas. res. cap. 8. n. 5.* & Megala in *1. part. lib. 5. c. 12. n. 9.* & nos diximus in *tract. de circumstantiis*: quia incestus non differunt specie, licet contrarium etiam probabiliter asserant aliqui.

Notandum est tamen hæc obiter, Iacobum de Graffius docere in *praxi de cas. res. lib. 1. cap. 13. num. 9.* impuberes committentes se cum consanguineis, vel affinibus, non esse inclusos in casu reseruato incestus, licet contrarium sentiat Floronus de *cas. res. par. 2. cas. 6. nu. 28.* sed mihi opinio Graffij videtur probabilis, ex his quæ adduximus in *tract. 1. miscellan. resol. 1.*

An si quis culpabiliter omittat modicam iniunctam penitentiam, peccet mortaliter, etiam si sit imposita propter peccata?

RESOL. CII.

PECCARE mortaliter docuit nouissimè Ioannes Sancius in *selectis, disp. 15. n. 14.* sic asserens. Infero ex dictis implentem maiorem partem penitentia, & omittentem modicam in se, solum delinquere venialiter. At si modica esset tantum iniuncta, & illam culpabiliter non impleat, lethaliter peccare iudico, cum truncum, & defectibile reddat Sacramentum, quod graue quid est. Sicut enim ille, cui impositum esset sub penitentiam vnam tantum salutationem Angelicam recitare, & nollet acceptare abique causa, absolueudus non esset, vt indispotus, renuens integrare Sacramentum. Eodem modo non volens implere iniunctam salutationem Angelicam mortaliter peccabit, cum nollet implere illam obligationem, quam sub mortali acceptauit; & quamuis oratio Angelica secundum naturam orationis modica sit materia, sit tamen vt materia, & vt pars constituitur sacramenti Penitentia, grauis est reputanda; sicut deglutire guttam aquæ secundum se quid modicum est, ac post illius sumptionem Eucharistiam sumere, quid graue est. Et quod præceptum pronuncietur de non sumendo Eucharistiam post sumptionem cibi, aut potus, quantumuis, exigui, & graue tæmpè præceptum violatur, & in re graui, videlicet irreligiositas Sacramenti, sicut simoniae crimen mortale erit rem spirituales vendere, etiam exiguo pretio. Ita Sancius, probabiliter quidem.

Sed contrariam sententiam in praxi probabilem, & tutam esse existimo, quam tuerentur Henriquez *lib. 5. cap. 20. num. 3. in glossa, littera I.* Fagundes *præcept. 2. lib. 9. cap. 3. num. 14.* Coninch de *Sacram. disp. 10. dub. 9. num. 80.* Reginaldus *tom. 1. lib. 7. cap. 7. num. 77.* Vega in *summa, part. 2. c. 64. cas. 3.* Rodriguez in *summa, tom. 1. cap. 56. num. 9.* & alij penes ipsos; quia leue reputatur ex hac parte Sacramentum non integrare. Adde, quod Suarez *tom. 4. disp. 38. sect. 7. num. 5.* putat obligationem acceptandi penitentiam leuem, esse solum sub veniali.

Notandum est etiam hæc obiter contra Henriquez *lib. 5. cap. 20. num. 81.* quod etsi penitentia grauis sit, sed venialia tantum peccata imposita, vt iuste aliquando fieri potest eius transgressio, non transcedit culpam venialem. Et ita docet Layman in *Theol. mor. lib. 4. tract. 6. c. 15. num. 7.* nisi penitens versetur in probabili periculo mortaliter peccandi, si penitentiam sibi impositam non exequatur.

An

An Confessarius secularis vnius Episcopatus possit absoluerè penitentem alterius Episcopatus à casibus reseruatis?

RESOL. CIII.

DE hac questione alibi actum est, & ideo nunc breuiter dico quod negatiuam sententiam docent Bellocchius in *praxi Theol. mor. p. 1. q. 2. n. 24.* Floronus de *cas. res. p. 1. c. 4. §. 11. n. 4.* & Sotus in *4. dist. 18. q. 1. art. 4.* vide etiam Chapeauilla *tract. de cas. res. p. 1. c. 4. diff. 9.* Vgolium de *potest. Episc. c. 36. n. 3.* & alios.

Sed contrarium ego lentio; & ita tenent Henriquez *lib. 3. de penit. cap. 14. num. 8.* & Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 9. a. ff. 5. n. 4.* vbi sic asserit. [Los peregrinos y caminantes se han de juzgar como si fueren vubditos del Obispo del lugar donde se hallan, que en este sentido se ha de entender la costumbre, y la extrauagante de Eugenio IV. y si el caso esta reseruado en ambos Obispos, ha de de absoluer el Obispo, & el que tuuere la autoridad para absoluer de los casos reseruados, y lo mismo es si el caso esta reseruado solamente en el Obispado donde esta, mas si el caso esta reseruado solamente en su proprio Obispado, en tel caso puede absoluer el Confessor del Obispado adonde esta, aunque no tenga autoridad para absoluer de casos reseruados como tienen Cayetano, Paludano, y Suarez.] Ita Villalobos; & hæc omnia à fortiori procedunt in Confessariis Regularibus, modò penitentes id non faciant in fraudem proprii Ordinarij.

Quidam habebat casum reseruatum cum excommunicatione annexa, & urgente necessitate celebravit, quæserunt an tenebatur in dicto casu confiteri sacerdoti inferiori?

RESOL. CIV.

ALII affirmatiuè responderunt, nam in tali casu consulens tenebatur saltem confiteri peccata non reseruata, vt docent Alexander *p. 4. q. 18. membr. 4. art. 5. §. 2.* Soto *lect. 10. de confessione*, & probabilem putat Filiucius *tom. 1. tract. 4. c. 7. n. 213.* & licet necessariò in tali casu consistenda esse omnia peccata, velit Vega in *speculo curatorum tom. 1. cap. 11. n. 173.* Chapeauilla *tract. de cas. reseruatis. cap. 8.* & alij.

Nec obibat, quod peccatum reseruatum habebat annexam excommunicationem, nam in tali casu etiam potest penitens confiteri peccata ex mente Nauarri *c. 9. n. 3.* Couarruiaz in *cap. alma mater. p. 1. §. 2. n. 5.* Caietani in *summa ver. absolutionis impedimenta*, quia, vt ait Suarez *tom. 4. disp. 31. sect. 3. n. 6.* & *tom. 5. disp. 10. sect. 3. n. 9.* excommunicatio non irritat absolutionem, dum se tenet ex parte recipientis.

At ego tunc probabiliter etiam putauit, non solum ratione excommunicationis, sed etiam propter solum peccatum reseruatum potuisse consulentem celebrare sine præuia confessione. Et ita liberat penitentes habentes casum reseruatum à confessione peccatorum, etiam non reseruatorum, Richardus in *4. dist. 17. art. 2. quest. 8. ad 2.* Adrianus *qn. 4. de confess. Durandus in 4. dist. 17. qn. 19.* & nouissimè Syluius in *addit. ad 3. p. D. Thoma, qn. 20. art. 2. quartus 3.* potest igitur in tali casu sacerdos, siue laicus, sumere Eucharistiam, vel celebrare Missam sine præuia confessione cum sacerdote inferiori, sed tantum cum contritione, tanquam non habens copiam Confessarij.

Dixi non solum ratione excommunicationis; quia si peccatum reseruatum habeat annexam excommunicationem, tunc licet penitens habeat alia peccata non reseruata, non tenebitur illa confiteri sacerdoti inferiori, sed poterit vrgente necessitate sumere Eucharistiam eliciendo actum contritionis. Et ita docent Vasquez, *to. 4.*

tract. de excomm. dub. 4. n. 8. §. tertia ergo opinio. Syluius *vbi supra. Megala in 1. p. lib. 5. n. 19. num. 7. in fine.* Ledelma in *summa, tom. 1. cap. 20. diff. 2.* Paludanus *n. 4. dist. 7. q. 6. art. 1. concl. 2. §. 4.* Syluestr. *ver. Excommunicatio 4. n. 1.* & *verb. onsej. 1. q. 3. cas. 5.* & *verb. confessor 3. n. 12.* Gabriel in *4. q. 1. a. 1. 3. d. b. 2. D. Antoninus part. 3. tit. 14. c. 19. §. 4.* & alij. Ex quibus omnibus apparet penitentem habentem casum reseruatum, etiam cum excommunicatione, vigente necessitate ad celebrandum, vel communicandum, posse vt sibi magis libuerit, vel expedierit, aut confiteri peccata non reseruata, seu simul reseruata, & non reseruata, vel elicere actum contritionis, sine præuia confessione celebrare, aut communicare.

An si Confessarius habeat euentiam, quod penitens fecerit tale peccatum, & non sit confessus, debeat illum absoluerè?

RESOL. CV.

RESPONDENDUM est negatiuè, quia licet Confessarius, qui non habet euentiam facti, sed solum nouit ex aliorum relatu, vel vidit quidem peccatum, sed non ei constat, quod non fuerit interea confessus alteri, non potest negare absolutionem, quia penitenti creditur pro se, & contra se; secus autem, vt præsupponimus in casu nostro, quando Confessarius scit penitentem peccasse, & non confessum fuisse. Et ita docent Henriquez *lib. 6. cap. 20. n. 6.* Syluius in *addit. ad 3. par. 9. art. 2. queritur 3. concl. 3.* quia non est pronuntianda forma Sacramenti, vbi certò constat subiectum esse indispositum, & Confessor non solum est iudex, sed etiam medicus. Et hoc etiam tenent Suarez in *3. p. tom. 4. disp. 32. §. 3.* Fagundes *pr. 2. lib. 6. cap. 4. n. 38.* & nouissimè Sancius in *selectis, disp. 8. n. 6.* & seq.

At his non obstantibus, noster Megala in *1. p. lib. 1. cap. 2. num. 12.* contrariam sententiam tuerit, vbi asserit in multis casibus excusari penitentem à materiali integritate confessionis, & in eisdem casibus etiam secunduò doctrinam Suarez, si interrogetur à Confessario penitens, an peccatum commiserit, confiteri non teneri, postèque penitentem abique mortali negare. Ergo quando Confessarius ex propria scientia euidenter scit penitentem aliquod peccatum mortale commisisse, ac euidenter etiam scit non esse confessum, & penitens neget illud commisisse, potest aliquando Confessarius credere penitentem illud negare; non quia non commiserit, sed quia credit non teneri tunc illud confiteri; ergo tenetur tunc hoc sibi persuadere, & penitentem absoluerè, si in alijs est penitens ritè dispositus, alioquin grauem illi iniuriam faceret. Ita Megala, qui alias rationes pro hac firmata sententia adducit. Sed circa præsentem questionem præter DD. citatos, vide etiam Toletum *lib. 3. cap. 16. n. 4.* Nauarrum *cap. 8. num. 17. verb. 21.* Fumum *verb. Confessio §. 17.* & *20. D. Antoninum part. 3. tit. 14. cap. 18. §. 15.* Syluestrum *ver. confessio 3. n. 8.* & alios.

Quis ex deuotione recitabat singulis diebus Officium Beatae Virginis, qui postea habuit penitentiam recitandi per annum singulis diebus tertiam partem corona eiusdem Beatae Virginis, quæ suu à me non satisfacere dicitur penitentia cum recitatione supradicti Officij?

RESOL. CVI.

NEGATIUM sententiam docent Lauotius, *tract. de indulgent. p. 2. cap. 5. n. 49.* Valencia *tom. 4. disp. 7. q. 20. punct. 3.* Reginaldus *tom. 1. lib. 7. cap. 11. n. 125.* Nauarrius de *indulgent. not. 31. n. 20.* & Paludanus in *4. dist. 20. quest. 4. art. 2.*

Sed his non obstantibus, tunc supradicto consulenti ostendi Bonacinam de *Sacram. disp. 5. q. 5. sect. 3. punct. 4. n. 8.* vbi docet, obligationem poenitentiae cessare, non solum per indulgentias, verum etiam per remissionem poenitentiae alia via obtentam, vt per alia pia opera satisfactoria propria sibi applicata; nam eadem rationes militantes in indulgentiis, ac in aliis operibus pijs satisfactoriis. Ita Bonacina, quae quidem opinio limitanda est, dammodo poenitentia non sit medicinalis, & praeratiua, sed tantum satisfactoria, vt erat poenitentia consulenti. Et ideo supradicta sententia probabilis tunc mihi, & alijs per consulentem consultis, visa est, sed non videtur a priori recedendum, cum non potest poenitenti constare an per illam recitationem satisfaciatur poenitentiae, quia opus in poenitentiam iniunctum habet virtutem satisfaciendi ex opere operato, qua caret illa Officij recitatio.

An si quis probabiliter iudicat se non peccasse mortaliter, vel iam esse confessum tale peccatum, si probabiliter etiam iudicet contrarium, teneatur confiteri?

RESOL. CVII.

Affirmatiue respondet Nugnus in *addit. ad. 3. p. 9. 9. art. 1. dub. 4. in fine*, quia putat, quod tunc homo potest sequi opinionem probabilem, quando in ipsis rebus non imminet aliquod periculum, & citat pro hac sententia D. Thomam, Paludanum, Richardum, Sotum, Victoriam, Nauarrum. Idem docet Salas in *part. 2. tract. 8. quest. unica, sect. 5. num. 60. in solut. ad 4.* & ex parte hanc sententiam docet Coninch de *Sacram. disp. 7. dub. 6. n. 68.* vbi putat, quod qui probabiliter iudicat se non esse confessum aliquod peccatum, teneatur illud confiteri.

Mihi vero contraria sententia videtur etiam probabilis, quam docent Pitigianus in *4. sent. tom. 2. dist. 27. quest. unica, art. 11.* Suarez in *3. p. tom. 4. disp. 2. sent. 9. n. 6.* & alij, nam potest vnusquisque sequi opinionem probabilem, quae tollit periculum, quod timet Nugnus *vbi supra.*

Sed difficultas est quando poenitens probabiliter iudicat se peccasse mortaliter, vel non esse confessum tale peccatum. In hoc casu Coninch *vbi supra*, & Fagund. *pr. 2. lib. 3. c. 4. n. 7.* docent illud peccatum debere confiteri, quia poenitens non est iudex, sed est accusator sui ipsius, & testis, & nisi tale peccatum tunc sub eo dubio confiteatur, potest se exponere periculo mortaliter peccandi, & ideo tenetur euitare huiusmodi periculum, confitendo illud peccatum sub eo dubio, ne forte peccato mortali se exponat. Ita ille.

At haec sententia mihi non placet. Non enim possum intelligere, quomodo poenitens sequendo opinionem probabilem exponat se periculo peccandi mortaliter, vt timet Fagundez; nam opinio probabilis hoc efficit, vt quis eam sequendo sine periculo operetur, etiam probabiliori, & tutiori relicta; & ita nostram sententiam docent Sanchez in *summ. tom. 1. lib. 1. cap. 11. n. 76.* Syluius in *addit. ad. 3. part. 1. q. 6. art. 4. queritur 3.* & alij.

Notanda est etiam hic obiter solennis doctrina Ioannis Sancij in *selectis, disp. 4. n. 8.* vbi asserit, quod nullus etiam si scrupulis non sit vexatus, post mediocrem adhibitam in discussione conscientiae suae perquisitionem in ordine ad confessionem peccatorum efficiendam, teneatur ulterius de antea vita cogitare; quod si aliquid occurrat non explicatum fuisse in confessione, poterit sibi persuadere illud iam fuisse memoratum. Ita Sancius, quod est valde notandum ad tollendum multos scrupulos.

Quidam puer vsque ad 13. annum non se accusauit de ordinariis pollutionibus quas faciebat, sciens postea hoc esse peccatum mortale; dubitatum fuit a multis Confessariis, an teneatur repetere omnes confessiones?

RESOL. CVIII.

Respondi tunc de hoc casu interrogatus negatiue, Nam potest dari ignorantia inuincibilis de pollutione, quae non sit peccatum, vt in specie notant Layman in *Theol. mor. lib. 4. tract. 6. c. 8. n. 3.* Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 1. cap. 16. n. 33.* & addidi etiam celebrem doctrinam a Confessariis nunquam obliuioni tradendam, quam tradit Nauarrus in *cap. fratres, de poenit. disp. 5. n. 82.* Syluester v. *confessio 1. quest. 3. Beia part. 1. cas. 9.* Valquez in *3. part. tom. 4. q. 92. art. 3. dub. 1. n. 7.* & Reginaldus in *praxi, tom. 1. lib. 6. cap. 5. sect. 3. n. 53.* vbi sic ait. Cum quis per ignorantiam aliquod peccatum mortale omisit in confessione, eo quod erronee putaret ipsum non esse tale, etiam si error inuincibilis fuerit, nec a mortali perpetrante excusetur, tamen ab iteratione totius confessionis ita vt sufficiat poenitentem ipsum in sequenti confessione peccatum omittum declarare. Sic ergo pueri & puellae, quae grandiores factae noue agnouerunt peccatum mortale esse, quod alias omiserunt confiteri, eo quod ignorarent illud tale esse, non tenentur iterare confessiones eorum quae confessi fuerunt legitime, sed tantum eorum quae omiserunt. Et idem dicendum est de circumstantia peccati omittenda, & de numero peccatorum non expresso in confessione. Ita Reginaldus, ex quibus tunc, vt dictum est, consului supradictum iuuenem non fuisse astrictum praeteritas confessiones reiterare, sed sufficere se in prima confessione de pollutionibus factis accusare.

Notandum est etiam hic obiter, quod quando confessio nulliter facta fuit, & postea alia intermediaria facta sunt cum vero dolore, & proposito ex obliuione naturali, poenitens non est confessus defectus inualidae confessionis; tunc non erit opus omnibus praeteritis confessionibus reiterare, sed solum defectum nullitatis, & peccata in ea confessi, vel confitenda; quia confessiones intermediariae validae fuerunt, & semper validae manent. Et ita docent Ioannes Sancius in *selectis, disp. 4. n. 10.* Valquez in *3. p. tom. 4. q. 92. art. 3. dub. 1. n. 9.* cum alijs. Et haec sententia laepius me in praxi a multis laboribus liberauit.

In quodam monasterio Monialium quidam Confessarius in'er audiendas confessiones aliquando dormiebat, unde non intelligebat aliqua peccata, quae serunt a me postea, an dicta confessiones essent repetenda?

RESOL. CIX.

Responderunt aliqui affirmatiue, quia confessio est accusatio sui ipsius. Ergo erit nulla, si non a iudice intelligatur & adducebant Syluestrum *verb. confessio. 1. q. 3.* & alios.

Sed ego consului supradictas confessiones non esse reiterandas cum Henriquez *lib. 5. cap. 14. n. 5.* & nouissime inuenio hanc sententiam docere etiam Layman in *Theol. mor. lib. 4. tract. 6. c. 9. n. 5.* vbi sic asserit. Si poenitens bona fide sua peccata aperuit, & culpa in solo Confessario resedit, ob surditatem, vel animi distractionem, arbitror datam absolutionem validam, & fructuosam esse, propterea quod essentia, & effectus sacramenti Poenitentiae consistere possit absque integra, & specifica peccatorum explicatione, si ea sine vlla culpa poenitentis, suumque dolorem Sacerdoti explicantis intermictatur. Nihilominus si poenitens postea cognoscat vnum, vel plura peccata mortalia Confessarium nullo modo intellexisse, debet ea sola cum alijs postea commissis in sequenti

sequenti confessione iterum explicare, quia semper manet explicatio peccata omnia mortalia secundum speciem, & numerum Sacerdoti indicandi, vt omnibus absolutio directe, & in specie conferatur.

An Parochus possit exponere ad confessiones audientibus approbato a quocunque Episcopo?

RESOL. CX.

Posse Parochum concedere facultatem simplici Sacerdoti ad excipiendas tuorum parochianorum confessiones, putant Ledelina in *sum. tom. 1. de sacram. Poenit. 1. 2. mediae ad 5. conclus.* & Ludou. de San Iuan in *summa, q. 7. art. 2. de poenit. diff. 11.* cum alijs.

Sed hanc opinionem reiciunt Fagundez *praecept. 2. lib. 7. c. 2. n. 43.* Zanardus in *direct. p. 1. de sacram. Poenit. c. 26.* Nugnus *infra* cum alijs communiter, & patet ex Concilio Tridentino. Difficultas est, an hoc possint efficere cum Sacerdotibus talem approbatis ab aliquo Episcopo. Negatiue respondent Nugnus in *addit. ad 3. p. 9. 8. art. 5. dub. 7. ad 4. argum.* Sed sententiam affirmatiuam sustinet Io. de la Cruz Dominicanus in *direct. p. 2. de sacram. Poenit. q. 5. dub. 6. concl. 3.* vbi sic asserit. Ex dictis patet, potestatem concessam Parochis in *c. omnis vtriusque sexus*, delegandi suam iurisdictionem alijs Sacerdotibus alijs idoneis, non esse ablatam in Concilio Tridentino, sed solum, quod Parochi non possint iudicare de idoneitate requisita pro confessionibus audiendis. Vnde patet posse Parochum delegare suam iurisdictionem Sacerdoti semel approbato a suo, aut extraneo ordinario, vel etiam extraneo Parocho pro suis ouibus, & pro se in eisdem casibus. Ita ille, & ante illum Henriquez *lib. 7. c. 12. n. 4.* & nouissime Aegidius Coninch Societatis Iesu de *Sacram. disp. 8. dub. 7. n. 57.* docet etiam hanc sententiam, seculam tamen prohibitionem Episcopi, itaque sic ait: Quamdiu Episcopus non prohibet suis Parochis, aut Superioribus Religiosorum, ne Sacerdotes alibi approbatos ad audiendas confessiones in sua dioecesi exponant, hi valide assumuntur, & exponuntur, quia habent conditionem a Concilio Tridentino requisitam, quod scilicet a suis Ordinarijs sint approbati. Ita Coninch.

Ex quibus patet, maxime non extante prohibitionem Episcopi, quod approbatus, v. g. in dioecesi Messanensi, si transferat se in dioecesim Panormitanam, possit ibi a Parocho, vel Superiori Regularium assumi, vt eum adiuret in audiendis confessionibus sine noua approbatione Archiepiscopi Panormitani. Neque aduersus hanc sententiam faciunt aliqua declarationes Cardinalium; nam ad illas, & argumenta contraria optime respondet Coninch, *vbi supra.*

Notandum est etiam hic obiter, supradictos Confessarios ex consensu Parochorum audientes confessiones, non esse puniendos ab Episcopis, eo quod in aliena dioecesi confessiones auscultent, quidquid in contrarium asserant Ledelina in *sum. tom. 1. de sacram. Poenit. c. 12. immediate ad 5. concl.* & Ludou. de San. Iuan in *sum. q. 7. art. de poenit. disp. 12.* Et ita docet contra illos Ioan. Sancius in *selectis, disp. 4. n. 52.* qui etiam notat *disp. 44. n. 27.* quod Episcopus iuste non poterit punire Confessarios alibi approbatos, audientes confessiones in sua dioecesi virtute Bullae Cruciatiae, absque noua approbatione. Nam secundum opinionem Doctorum probabilem, si non committunt culpam, digni nequaquam erunt poena. Sed in casu, de quo loquimur, Confessarij sequuntur opinionem probabilem. Ergo digni non erunt, vt ab Episcopis puniantur. Et ideo idem Sancius *disp. 13. num. 43.* asserit, non posse iuste Superiorem punire subditum non obediendum, ductum ad id probabili opinione, quia cum tunc non obediendo, minime delinquat, & nullus dignus sit poena, nisi ob culpam, fit tunc non habere ius Superiorem punitionis danda subdito. Sed totum hoc accidit in casu nostro. Ergo. Sed his non obstantibus omnia supradicta, disputationis causa dicta esse vo-

lo, nam negatiuam sententiam in praxi obseruandam esse puto.

An si poenitens absque necessitate manifestauit complicem in confessione, teneatur Confessarius occultare tale peccatum sub sigillo Confessionis?

RESOL. CXI.

Affirmatiuam sententiam docet Malderus *tract. de sigillo, c. 18.* qui citat Suarez, Valq. Ledeliam, Bannez, Nugnum. Idem etiam docet Syluius in *3. p. q. 11. art. 11. concl. 2.* qui citat Sotum, Richardum, Syluestrum, Angelum, & est communis opinio, quam nouissime etiam docet Faber de *poen. in 4. sent. dist. 19. q. unica, disp. 34. n. 2. n. 31. c. 4. n. 84.* Pitigian. in *4. tom. 2. 2. dist. 2. 1. q. 2. ar. 8. concl. 3.* Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 9. diff. 73. n. 1.* sic asserens. [El sigillo se estiende a todos los pecados confessados, y sus circunstancias, y a las cosas, que son necesarias para declarar los pecados, y assi si el penitente declaro el complice, ora porque era necesario para declarar el peccado, o por ignorancia (que es muy ordinario) todo esto cae debaxo de sigillo.] Ita ille.

His tamen non obstantibus negatiuam sententiam docet Io. de la Cruz in *direct. confess. p. 2. de sacram. Poenit. q. 6. dub. 2. concl. 2.* vbi sic ait. Si poenitens absque necessitate manifestauit in confessione complicem sui peccati, non tenetur Confessor complicis peccatum occultare sub sigillo confessionis, sed ex solo secreto naturali. Nam tunc peccatum complicis materialiter solum pertinet ad istam confessionem, & sicut est dictum in confessione, posset dici extra eam, & sic pro bono communi est manifestandum, sicut alia secreta naturalia, dum tamen non explicetur poenitens. Ita ille. Sed tu tene primam sententiam, quia quae necessaria sunt ad integritatem confessionis; vel quae dicuntur quasi coniuuam ad declarationem proprii peccati, complicis, saepe numero potest agnosci peccatum poenitentis, vnum enim est alterius manifestatiuum. Tertio, alioquin confessio redderetur onerosa, & odiosa.

Dices hoc verum esse, quando complex ex necessitate integritatis confessionis secundum opinionem multorum DD. manifestatur, non autem quando absque necessitate manifestatur, vt est in casu nostro. Respondeo, & dico hoc etiam procedere, non modò cum ad peccatum declarandum necessarium fuerit complicem in confessione exprimi, sed etiam cum fuerit utile. Imò quoties ad eum finem poenitens (etiam si in eo forte agat minus prudenter) id dixerit, quod est in confessione tolerandum, habita ratione communis modi confitendi hominum multa saepe dicentium animo declarandi sua peccata, quae non sunt ad id necessaria, imò interdum neque utilia. Cum ergo simplices, & imprudentes animaduertendi non sint a Confessore, sicut nec alij, tacenda non sunt quaecunque ab eis dicuntur ad explicationem peccatorum suorum, vt possint securè, & sine timore reuelationis confiteri. Et haec responsio desumpta est ex celebri doctrina, quam adducunt in terminis Reginaldus *tom. 1. lib. 3. cap. 4. n. 39.* Suarez *tom. 4. disp. 33. sect. 3. n. 5.* & Malderus *tract. de sigillo, cap. 18. fol. mibi 170.* vbi probant, omnia, quae occasione sui peccati explicandi, poenitens in confessione dicit, cadere sub sigillo, etiam si superflue addita sint.

An qui inuenit chartam, in qua scripta erant alius peccata, teneatur illa abscondere sub sigillo confessionis?

RESOL. CXII.

Teneri dicta peccata abscondere sub secreto naturali, non autem sub sigillo confessionis, docent Suarez *tom. 4. disp. 33. sect. 4. n. 5.* Coninch. de *Sacram. disp. 9. dub. 3.*

*dub. 4. n. 50. Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 6. c. 1. §. n. 19. Henriquez lib. 3. de penit. c. 20. n. 2. & in glossa littera M. Megala in 1. par. lib. 1. c. 1. 6. n. 7. Onuphrius opus de sigillo confessionis. sect. 3. qu. unica, dub. 6. fol. mibi 228. & alij penes ipsos. Et ratio est, quia etsi peccata illa descripta fuerint; aut sint futura materia remota confessionis, tamen non sciuntur primò, & immediatè ex sacramentali confessione; sed omninò ab extrinseco. Ergo non cadunt sub sigillo confessionis. Vnde ex his apparet, quòd si dicta peccata vergerent in damnum commune, seu alicuius tertij innocentis, teneretur in tali casu, vt notat Layman *vbi supra*, qui dictam chartam inuenit, illa peccata ad auertendum tale damnum, reuelare, nam secretum naturale, vt patet non obligat cum damno alterius.*

Sed ego contrariam sententiam sustinendam esse puto, & ita docent Fagundez *præc. 3. lib. 6. c. 5. n. 16. Lelivius in disquis. mag. c. 1. lib. 6. cap. 1. sect. 2. Grassius, Vega, Viualdus, Nauarra penes ipsos. Idem etiam docet nouissimè Homobonus de exam. Eccl. par. 1. tract. 5. cap. 2. 1. quæst. 112. Zanardus in direct. confes. p. 1. de sacram. Penit. c. 29. dub. 2. Rodriguez in sum. tom. 1. cap. 5. n. 4. Berarducius in summa corona, part. 1. cap. 3. n. 17. & Malderus *tr. de sigillo confessionis. c. 13. vbi sic asserit. Qui inuenerit descripta penitentis peccata, quæ litteris mandauit forè memoriæ causa, vt ea exactius confiteatur, tenetur sigillo, siue iam confessio facta sit, siue adhuc facienda sit. Communis Doctorum ratio est, quia charta istius tenor est aliquid confessionis, & quasi confessio scripta, vt equiparari possit charta illa eo modo, quo quis casu audit confessionem, est enim charta illa quasi internuncia iuuans memoriam confitentis: itaque censetur sigillata sacro sigillo. Ita Malderus, & rectè quidem; nam charta illa dici potest confessio inchoata: & si peccata illa sint confessio, iam effecta. Idèò firmiter dicere possumus, cadere illa sub eodem sigillo, sicut illa, quæ aliquis reuelauit mihi ex dicto Confessarij, vel ex auditione confessionis. Et licet pro contraria opinione adsint DD. tamen nostra est amplectenda, quia fauorabilior est Sacramento.**

Notandum est hinc obiter, Layman in *Theol. mor. lib. 4. tract. 6. cap. 15. n. 19. asserere, quòd si dictæ schedulæ repperit moraliter certus sit, non nisi leuia, & non infamantia peccata in ea scripta esse, idèòque curiositate legat, vel lecta alijs euulget; non debet cenari plusquam venialiter peccasse, quia non violauit sigillum confessionis, sed tantum naturale, cuius obligatio ob materiae paruitatem minuitur. Ita ille. Sed ego puro ita facientem peccare mortaliter, & frangere sigillum confessionis, sicut Superiorem, vel iudicem, qui inuenta schedula peccatorum alicuius vellet contra illum inquirere, & punire. Vide Fabrum in 4. sent. dist. 19. qu. unica. dist. 34. c. 4. n. 88. Reginald. in praxi. tom. 1. c. 3. n. 30. & alios communiter.*

An liceat Confessario interrogare de complice in confessione, in ordine ad ipsius correctionem, & illam facere ex licentia penitentis?

RESOL. CXIII.

Affirmatiuè cum aliquibus limitationibus videtur respondendum ex Fagundez *præcep. 2. lib. 5. c. 2. n. 2. Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 34. sect. 4. mem. 4. & alijs, penes ipsos; quia talis actio non est de se mala, ordinatur enim ad bonum finem, neque est contra sigillum, quia Confessarius in tali casu loquitur de auditis in confessione ex licentia penitentis.*

Sed tu contrarium tene cum Villalobos in *sum. tom. 1. p. 9. diff. 38. n. 5. Syluius in addit. ad 3. p. D. Thomæ, qu. 11. art. 2. concl. 2. Maldero tract. de sigillo confes. cap. 17. Coriolano tract. de cas. referu. part. 1. sect. 3. art. 9. Rodriguez in sum. tom. 1. c. 109. num. 9. in editione nouissima. Ledesma in sum. tom. 1. de sacram. Penit. cap. 22. conc. 6. Bannez in 2. 2. q. 33. art. 8. dub. 8. part. 1. concl. 4. Soto in 4. sent. dist. 8. q. 2.*

art. 5. ad 4. & nouissimè hanc sententiam docent Petrus Fay in addit. ad 3. part. q. 11. a. 1. disp. unica. Petrus Lorca in 2. 2. D. Thomæ, q. 33. art. 6. sect. 3. disp. 45. n. 20. & Nugnus in addit. ad 3. part. q. 11. art. 2. amb. 2. vbi oppositum vocat temerarium, & perniciosum, tanquam ipsius Sacramenti destructiuum; & respondet ad omnia argumenta, quæ pro affirmatiua sententia adducit Suarez. Et ratio est, quia talis correctio non potest effici sine iniuria Sacramenti, non est enim negandum multum derogare sigillo confessionis notitiam illius ad effectus aded extrinsecos: finis etenim intrinsecus sacramenti Penitentia est, tantum iustificatio penitentis, non autem emendatio complicit. Cæteras rationes inuenies apud Nugnum. Et hæc opinio est communis in schola D. Thomæ.

Notandum est etiam, quòd stando in prima opinione, & ex hypothesi concedendo esse probabilem, non tamen ex hoc debet Confessarius interrogare de persona complicit in hunc finem correctionis, sed expectare, vt penitens id sua sponte declaret. Neque se inuitet ad faciendam correctionem, etiamsi intelligat esse necessarium, sed expectet petitionem penitentis, hic enim fortè per ipsum vel per alium curabit corrigere. Et ita docet Filiucius *tom. 1. tract. 7. c. 1. n. 349. Vnde apparet multum errare aliquos Confessarios ex zelo indiscreto, & ex ignorantia extorquentes complices a penitentibus propter correctionem, vnde dum conscientias aliorum morderi volunt, suarum conscientiarum iacturam faciunt, aiunt Henriquez lib. 2. de penit. cap. 9. n. 10. & Fagundez præc. 2. lib. 5. cap. 1. n. 12. & alij.*

An circumstantia scandali indirectè voliti sit in confessione aperienda?

RESOL. CXIV.

Quis, v. g. induxit mulierem non paratam ad fornicandum non directè intentione, expectando ruinam ipsius, & eo affectu, vt ipsa peccet, sed propter propriam delectationem & vilitatem; queritur an dicta circumstantia scandali sit in confessione explicanda. Aliqui negatiuè possent respondere, quia in tali casu circumstantia scandali est tantum aggravans in eadem specie, vt docent expressè ex Societate Iesu Fagundez *pr. 2. lib. 4. c. 4. n. 4. & 5. & ex Dominicanorum familia Ledesma in sum. tom. 2. tract. 4. cap. 1. com. 1. §. & alij, vbi infra. Sed circumstantia taliter aggravans, ex multorum sententia probabilis non sunt in confessione explicandæ. Ergo, &c.*

Sed Doctores communiter contrariam sententiam docent, & ita ait Lorca in 2. 2. quæst. 43. sect. 3. disp. 56. num. 7. scandalum actuum quando non est speciale peccatum, est circumstantia, & ideo aggravans, vt nimis augeat peccatum, & sic in confessione explicanda. Qui enim esset causa peccati alterius, non satisfaceret integritati confessionis si solum diceret, Peccaui cum quadam femina, aut fui particeps homicidij, quod quidam commisit; sed exprimere tenetur, cui causa peccati alterius, & induxi illum ad peccandum. Neque quisquam concessit hanc circumstantiam taceri posse, neque tunc, & sine temeritate concederetur. Ita Lorca, & ita etiam hanc sententiam docent Villalobos in *summa, to. 2. tr. 3. diff. 8. n. 3. Becanus in 2. 2. cap. 27. q. 2. num. 5. Coninch. de actibus supernar. disp. 32. dub. 5. num. 35. Filiucius tom. 2. tract. 28. c. 6. n. 216. Fagundez, Ledesma *vbi supra*, & alij *vbi infra*.*

Sed difficultas, quæ magis affligit in confessione, est ista, an sit explicandus numerus personarum, quibus scandalum datum est etiam vnico peccato, vt quando, v. g. peccauit publicè coram multis, præbendo illis scandalum, &c. Respondet affirmatiuè Syluius in 2. 2. D. Thomæ, q. 43. art. 3. concl. 2. Filiucius *vbi supra*, Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 1. cap. 6. num. 8. Layman in Theol. mor. lib. 2. tract. 3. cap. 13. n. 6. & alij. Igitur in confessione non solum tenetur*

tenetur explicare speciem peccati mortalis, ad quod tuo exemplo induxisti? sed etiam exprimendus est numerus personarum, quas ad tale peccatum traxisti. Vnde patet ignorantia multorum Confessariorum, qui cum penitentes se toties accusant dedisse scandalum, non faciunt illos accusare, neque de specie peccati, neque de numero personarum, cæci quidem sunt, & duces cæcorum; sicut etiam in alio casu passim occurrenti, nempe quando quis se accusat de delectatione rerum turpium, ex colloquio cum alijs, nam in tali casu, vt bene aduertant Bonacina de *Sacr. disp. 5. q. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. diff. 3. n. 21. & alij, tenetur exprimere conditionem personarum adstantium, an fuerint coniugata, soluta, &c. Et tenetur etiam exprimere qualitatem sermonis, si videlicet fuerit circa coniugatos, circa solutos, circa nefandum vitium, &c. quæ omnia non obseruantur, sed malè.*

An Confessarius possit imponere, sub penitentia, quòd sacra Eucharistia non suscipiatur?

RESOL. CXV.

Hæc quæstio nostris temporibus fuit in Hispania inter viros doctos summopere agitata, & affirmatiuam sententiam docuit Salazar *tract. de frequen. commun. cap. 14. §. 1. vbi sic asserit. [El sentimiento de la Iglesia vniuersal es y ha sido siempre, que el Confessor puede imponer por penitencia la dilacion de la Comunion si ay justas causas para ello, y que muchas vezes la suele auer. No puedo citar por esta sententia ninguno en particular, porque nadie la ha tratado en terminos;] & post multas rationes, quas adducit, tandem sic concludit. [Se collige claramente que aunque en la especulacion podamos tener diuersos pareceres, però en quanto à la practica todos hemos de conuenir en que el penitente à quien su Confessor le mandare en penitencia de sus culpas, que no comulgue, siempre estara obligado à obedecerle. Porque el dicho Confessor para dar la penitencia es superior, y la que le impone es siguiendo opinion probable, y assi aunque para las escuelas sea este punto de controuersia de argumento y disputas, para los penitentes, no es materia de duda ni consultacion.] Ita ille.*

Sed his non obstantibus contrariam sententiam docet Sancius in *selectis, disp. 33. per totam*, quia cessatio operis virtutis nullius est entitatis, nec penalitatis materialis, requiritur ad Sacramentum, & consequenter nec meriti, nec satisfactio, in addit. n. 21. quòd Confessarius iniungens sub penitentia non suspensionem Eucharistia, aduersatur Concilio Tridentino, & Cardinalium declarationi. Deinde n. 21. & 23. varios textus explicat, in quibus decernebatur delinquentes priuandos fore per aliquod tempus communionem in peccatum sui delicti, & resoluti ex dictis decretis, non posse lumen argumentum, quòd possit Confessarius imponere sub penitentia cessationem suspensionem Eucharistia. Ex hac & multis alijs rationibus, quas ibi adducit Sancius, notat primò in *disp. 30. num. 6. quòd non expedit Prælati Religionum priuate susceptione Eucharistia suos subditos causa illos mortificandi, nec id expedit Confessarijs erga suos penitentes, quia de se minus bonum mortificatio adducit subdito, quam susceptio Eucharistia. Secundo notat, quòd penitens purus à mortali, sequens consilium Confessarij vetantis communionem sine præcauendi peccata venialia, vel imperfectiones, licitè agit, & meretur, melius tamen egisset, si communicasset contra huiusmodi consilium, aliorum Doctorum opinionem sequens, dicentium non esse amplectendum in illo euentu, quia ex communiione plura nascerentur bona, quam ex abstinentia. Et quamuis per accidens contingat ob negationem Eucharistia curare magis penitentem cauere peccata venialia, non ob id expedit illam denegare, quia que per accidens eueniunt, possunt etiam non euenire, & aliàs iam habet penitens, vt dum mundus sit à*

mortali, sibi non negetur Eucharistia. Vnde penitens non habens conscientiam peccati mortalis, non tenetur obedire ex præcepto Confessarij præcipienti, ne communice ob finem acquirendi emendationem venialium, vel imperfectionum. Iuridictio namque Confessarij non se extendit ad negandam Eucharistiam. Et tandem tertidò notat, quòd sumptio Eucharistia absolute potest imponi sub penitentia, quia est actus virtutis Religionis, non tamen tenetur illam acceptare penitens, quia grauari non potest acceptate opus quod adimplendum sit in statu gratia, & status penitentis non est aliquid materiale, & sensibile, & consequenter non potest rationem penitentia intrare. Et nota etiam hic obiter, quòd communionem, quæ ex constitutione præfinita sunt fieri, potest Prælati imperare: quæ verò præfinita non sunt, probabile est non posse iubere, quia ad id, quòd est supra regulam, non potest obligare. Hæc omnia Sancius, vir doctissimus & amicissimus; quæ tamen ab aliquibus non admittuntur, & idèò an sint probabiliter dicta, alijs iudicandum relinquo, ego enim libenter ad hæc sententia P. Salazar *vbi supra*, viri quidem doctissimi.

An quando quis iterum confitetur peccata iam confessata, teneatur elicere nouum actum contritionis?

RESOL. CXVI.

Hic casus frequenter accidit, & ideo affirmatiuam sententiam tenent aliqui, nam materia proxima penitentia non est sola confessio, sed & contritio, & satisfactio. Ergo tantum est repetendum.

Sed contrariam sententiam putat esse probabiliorè Ioan. de la Cruz in *director. conscient. p. 2. de sacram. vni. q. 1. dub. 6. concl. 2. nam repetita sola confessione vocali, repetitur materia proxima etsi non totaliter, & hoc fat est vt iterum repetatur forma Et sic patet responsio ad argumentum oppositum, præterquam quòd repetita confessione vocali, repetitur saltem virtualiter dolor in ordine ad confessionem vocalem. Si arguas, nam etiam fat erit repetere dolorem eorundem peccatorum sine noua confessione vocali, cum contritio, sicut & confessio, sit pars sacramenti Penitentia. Ad hoc nego antecedens: nam etsi contritio sit absolute principaliter necessaria in confessione, tamen confessio in ratione partis Sacramenti est præcipua, imò contritio non est pars sacramenti in ordine ad confessionem vocalem, cum non sit signum sensibile nisi in quantum per confessionem manifestatur, & sic si non repetitur confessio, etsi repetatur contritio, non repetitur materia proxima sensibilis. Ita Ioan. de la Cruz.*

Et ante illum hanc etiam sententiam docuit ex eadem familia Dominicana Petrus Ledesma primarius Professor Sacrae Theologiae in Academia Salmaticensi, & quia Codex rarus est, & hæc opinio satis curiosâ, ponam per extensum eius verba, itaque sic asserit *fol. 217. [Duda es si bastara repetir la confession vocal de los mismos peccados para proderse iterar la forma d si sera necesario repetir tambien el dolor interior. Parece ser necesario, porque la materia proxima deste Sacramento son los actos del penitente contricion y confession, luego para hazer nueua materia proxima necesario es repetir no solamente la confession de los peccados: sino tambien el dolor interior dellos. En esta dificultad algunos hombres doctos discipulos de sancto Thomas enseñan, que para repetir la forma sobre los mismos peccados, no basta repetir la confession, sino que es necesario repetir el dolor de los peccados, y tenerse de nueuo y de otra manera seria peccado, y sacrilegio. Pongamos exemplo en vno que le confesso de vn hurto, y le absoluieron deste tal para boluer à ser absuelto deste mismo hurto, no basta que se buelua à confesar del, y que haga nueua confession, es necesario que renueue el dolor, y no basta*

seuerat en el antigo dolor, con que se confesó la vez passada. A esta duda mi parecer es, que aunque está sententia referida tenga alguna probabilidad, lo contrario es mas probable, y mas comun entre los Doctores, y esto se ha de seguir de manera, que si el penitente se buelue a confessar del mismo pecado su renouar el dolor, sino perseverando an el antiguo con que se confesó la primera vez, le pueden muy absolver de nouo, sin escrupulo ninguno. Esto se Prueua, porque auiendo nueua confession, aunque no se varia el dolor interior, se varia la materia proxima, como es claro, luego muy bien se podra bolver a pronunciar la forma de nouo sobre la tal materia proxima que es distinta. De lo qual facilmente se responde a la razon de dudar de la contraria sententia, diciendo, que aunque la materia proxima son aquellas obras del penitente contricion y confession, como se varia la vna parte de estas, que es la confession se varia la materia proxima, aunque non totalmente y segun todas sus partes. Tambien se podria decir, que aunque perseuere el mismo dolor, repitiendo las confesiones en alguna manera se repite el dolor en ordine a ellas, por lo menos virtualmente, como dizen los Theologos.] Hæc omnia Ledesma, ex quibus Confessarij sedabunt multos scrupulos, presertim illorum, qui confitentur de peccatis venialibus Ordinariis, & cum illis de aliquo peccato mortali alias confesio, & absoluto, nam in tali casu, & in tali confessione secundum sententiam horum Doctorum, non tenetur elicere nouum actum doloris, & contritionis. Sed ego contrariam teneo cum Henriquez lib. 4. cap. 26. num. 7. & Filliucio tom. 1. tract. 6. cap. 6. §. 3. n. 77. debet enim semper adesse nouum motium erubescencie, & doloris, quoties quis confitetur, quod uideretur probabilius, & tutius.

An sola attritio in homine iusto sit sufficiens ad remissionem peccatorum venialium extra Sacramentum Penitentia?

RESOL. CXVII.

Negatiuam sententiam docet Vasquez in 3. p. tom. 4. disp. 87. art. 16. dub. 1. num. 6. quia peccatum quodlibet, etiam veniale, est aliquo modo contra Deum, quippe peruersio aliqua, & recessus à Deo. Ergo extra Sacramentum veluti priuilegium remitti non debet, nisi per penitentiam, seu detestationem peccati conceptam propter Deum, seu per quam conuertitur homo ad Deum, quæ est contritio.

Sed contrariam sententiam tenet Villalobos in summ. tom. 1. tract. 9. diff. 16. n. 5. Suarez in 3. part. tom. 4. disp. 11. sect. 3. num. 11. & Coninch de Sacram. disp. 2. dub. 14. num. 124. vbi sic asserit, Probabilius est, ad remissionem peccati venialis etiam sine Sacramento in iustis sufficere attritionem, & adducit multas rationes pro hac firmanda sententia.

Notandum est tamen hic obiter, quod ad remissionem venialium extra, & intra Sacramentum requiritur etiam propositum in posterum vitandi illa. Verum circa hoc idem dicendum est de venialibus, quod Doctores tradunt de mortalibus; unde sæpe fieri potest, ut licet aliquis absolutum, & sufficiens propositum habeat, nihilominus timeat, vel etiam existimet, se non vitaturum omnia mortalia peccata, vel certum aliquod peccati genus; quia antè etiam voluntatis suæ inconstantiam expertus fuerat, & in hoc casu talis omnino est absolendus, vt rectè notant Syluiciter verb. Confessio, 1. quest. 21. Lopez in instr. par. 1. c. 1. §. 2. Nauarrus cap. 3. n. 23. & cap. 9. num. 18. Sã verb. absolutio, num. 12. Henriquez lib. 4. c. 24. num. 24. Coninch de Sacram. disp. 2. dub. 3. num. 19. Beia part. 3. cap. 9. & alij: quæ omnia procedunt etiam circa propositum vitandi venialia, quod quidem propositum in aliquibus tamen summopere differt à proposito vitandi mortalia, & præcipue in hoc, quia sicut potest

vnun peccatum veniale remitti sine alio, ita etiam potest remitti existente actuali affectu erga alia. Vnde si quis confiteatur multa peccata venialia, sufficit ad validitatem Sacramenti, si doleat tantum de aliquo cum proposito illud de cætero vitandi. Et hæc omnia erunt multum plausibila scrupulosis.

An moriens absente Confessario teneatur renouare in memoriam omnia peccata, vt de illis postea eliciat actum contritionis?

RESOL. CXVIII.

DE hoc casu olim inter me, & quendam Theologum dissentio fuit; nam ille affirmatiuam sententiam docebat, motus auctoritate Soti in 4. sent. dist. 17. quest. 2. cui ego addebam Adrianum quest. 3. de Baptismo, in fine. Angelum verb. contritio, §. 4. Durandum in 4. dist. 17. q. 2. Richardum dist. 16. ar. 4. quest. 2. Philarchum de off. sacer. tom. 1. part. 2. cap. 20. & hæc sententiam videtur etiam docere D. Thomas 1. 2. quest. 113. art. 5. ad 3. & in 3. part. quest. 87. art. 1. in corpore, vbi ait, ad remissionem peccatorum, requiri, vt homo diligentiam adhibeat ad rememoranda singula peccata, vt singula detestetur. Et ita nouissimè hanc sententiam docet Franciscus Syluius in signis commentator D. Thomæ in addit. ad 3. part. quest. 2. art. 6. concl. 1. vbi asserit, quod ad iustificationem regulariter, & per se non sufficit contritio de vniuersis peccatis generatim, & confusè, sed requirit specialis, & distincta singulorum peccatorum, tam quoad numerum, quàm quoad speciem; ita scilicet, vt singula recogitari debeant, & de illis sic recogitatis formari vna contritio.

Sed tunc contrariam sententiam docui, & adduxi Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 6. c. 4. n. 3. casum in terminis decidentem; vbi sic asserit. Seclusa obligatione confitendi, vt puta in lege veteri, vel etiam in noua lege, si confessio, v.g. ob inopiam Confessarij impossibilis sit, non videtur extare præceptum sigillatim recogitandi peccata, modò homo sibi persuadeat, se sine tali peccatorum specifica, aut numerica recogitatione, verum actum contritionis elicere posse. Ita ille.

Et nouissimè sustinet etiam hanc sententiam Villalobos in summ. tom. 1. tract. 9. diff. 19. n. 4. ita asserens. [De lo dicho se infiere, que quando el hombre se iustifica fuera del Sacramento por la contricion, basta que sea general, aunque non se acuerde en particular de los pecados, porque la inquisicion de los pecados en particular solo deue hazerle, quando se han de confessar, & por sea la confession entera;] vide etiam Coninch de Sacram. disp. 2. dub. 8. n. 76. Henriq. lib. 4. cap. 2. n. 2. Caletan. in 3. part. quest. 81. art. 1. Nauarrum in man. cap. 1. n. 21. & alios.

An ad effectum Sacramenti sufficiat implicitum propositum de cætero non peccandi, quod in ipsa detestatione peccati virtualiter continetur?

RESOL. CXIX.

Negatiuam sententiam docet Sotus in 4. dist. 15. q. 1. art. 2. & disp. 17. quest. 1. art. 1. & lib. 2. de natura, & gratia, cap. 14. Cano relect. de penit. par. 1. Bellarmin, lib. 2. de penit. cap. 16. & 7. & alij, quia Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 6. hoc propositum requirit distinctum ab amore Dei.

Sed contrariam sententiam probabilem esse puto, quam teneatur Vega lib. 3. in Concl. Trident. cap. 21. Petrus Soto de penit. lect. 7. Maior, & Almaynas in 4. sent. dist. 14. quest. 1. cum alijs; & ratio est, quia vno simplici actu detestationis peccatorum ex motu supernaturali, homo sufficienter disponitur ad iustificationem, & tamen fieri potest, vt de vita in posterum instituenda, aut peccatis euitandis nihil cogitet. Ergo. Aduertit tamen Villalobos

Villalobos in summ. tom. 2. tract. 9. diff. 19. n. 8. quod [quando el penitente se acuerda de los pecados futuros, tiene obligacion de tener proposito actual de euitarlos, que de otra manera le tendra virtual, mas quando por la tristeza y dolor de los pecados non se acuerda de los futuros, esto basta, como le basto à David.]

Ex quibus Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 6. c. 4. nu. 6. conciliat DD citatos, quorum aliqui ad iustificationem peccatoris formale propositum vitandi peccata requirunt, alij vetò implicitum in ipsa peccatorum detestatione in clusum sufficere aiunt: Hinc Franciscus Syluius in addit. ad 3. part. q. 1. queritur 1. sic asserit. Si quis occupatus, vel in examinanda sua conscientia, vel in detestanda vita præterita, vel in implorando Dei misericordia, & petenda venia, vel in excitando se ad amorem Dei, & dolorem de ipsius offensa, non cogitet actu, dicens intra se ipsum, Volo abstinere à peccatis, sed bona fide eat ad confessionem, ibique se accusans veniam petat, verè est contritus, talique eius confessio est bona, quia in dicto examine peccatorum, & petitione veniæ à Deo, includitur sufficiens propositum non peccandi de cætero. Ita Syluius, & ego. Vnde Confessarius ex supradictis sedabit multos scrupulos aliquorum dubitantium, si habuerint cum detestatione peccatorum formale propositum, illa de cætero vitandi.

An quis satisfaciat præcepto Ecclesie cum confessione voluntaria, è nulla, quia sine dolore, proposito, &c.

RESOL. CXX.

Negatiuam sententiam docent Nugnus in addit. ad 3. part. tom. 1. q. 6. art. 5. diff. 6. Faber de penit. in 4. sent. dist. 17. q. vnic. disp. 30. c. 3. n. 55. Suarez in 3. part. tom. 4. disp. 36. sect. 7. n. 3. Coninch de Sacram. disp. 5. dub. 9. Layman in Theol. mor. lib. 5. tr. 6. c. 5. n. 10. Sotus in 4. dist. 18. art. 3. Medina in summa, lib. 1. cap. 14. §. 41. Nauarrus c. 10. nu. 4. Comitulus in resp. mor. lib. 1. q. 19. Filliuc. tom. 1. tract. 67. cap. 13. n. 64. Syluius in 3. part. q. 6. art. 5. queritur. 1. Emmanuel Sã ver. confessio, n. 1. & alij. E ratio est, quia non aliam confessionem præcipit Ecclesia, quàm Deus. Sed præcepto diuino quis non satisfacit, nisi per susceptionem Sacramenti. Ergo nec Ecclesiastico. Vnde si nulla sit confessio etiam ex parte Sacerdotis, etiam tenebitur penitens iterum confiteri, quia præcepto Ecclesiastico non satisfacit, vt notant Syluius, & Filliucius vbi supra. Hæc opinio est probabilior.

Sed contrariam etiam probabilem existimo cum Fagundez præc. 2. lib. 1. c. 4. n. 4. in fine, quam docent Paludanus in 4. dist. 17. q. 7. Gabriel ibidem, q. 1. art. 3. dub. vlt. Viçtoria in sum. q. 163. Alenfis part. 4. q. 77. n. 5. art. 7. Syluester ver. confess. 4. n. 3. in fine, & alij; quia Ecclesia solum externum confessionis actum præcipere potest, de occulto autem defectu non iudicat. Adde, quod remissio peccatorum, cum sit finis præcepti, non cadit sub præcepto. Vide etiam Pitigianum in 4. tom. 2. dist. 17. q. vnic. art. 7.

Notandum est tamen, quod talis inualidè absolutus, licet stando in prima opinione non satisfaciat præcepto Ecclesie, tamen liberatur à reservatione peccatorum, si Confessarius potestatem habeat ab iis absoluendi. Et ita docent Coninch de Sacram. disp. 8. dub. 12. nu. 91. Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 6. c. 5. nu. 11. & alij penes ipsos, & ego ipse alibi.

Notandum secundò, quod Henriquez lib. 4. c. 4. §. 1. licet doceat per confessionem inualidam ex culpa penitentis, humanum præceptum annuæ confessionis non impleri; tamen putat per eam confessionem vitari penam excommunicationis in constitutionibus Episcopalibus impositam contra tale præceptum transgredientes; verum hanc sententiam non admittit Fagundez n. 12. sed probabilem illam esse docet Emmanuel Sã ver. confess. n. 1.

Anton. Diana Ref. Mor. Pars III.

Sed quidquid sit de hoc, ego puto pueros autè 14. annum non incurrere supradictam excommunicationem, licet per confessionem inualidam non satisfaciant Ecclesiastico præcepto de annua confessione, quia tales pueri exculantur à censura ferenda a iudice, non tamen à censura Canonis, quod est valde notandum. Et ita docent. Filliucius tom. 1. tract. 7. cap. 3. n. 72. & Nugnus in addit. ad 3. part. quest. 6. art. 5. dub. 1. vbi sic ait. Videtur mihi satis probabile, pueros ante annos pubertatis non ligari excommunicatione, vel alijs pœnis ecclesiasticis, vnde quando in aliqua parochia in communi excommunicantur, qui non sunt confessi, non comprehenduntur pueri, vt supra. Ita illic.

An qui bona fide confitetur Confessario valde ignoranti, teneatur postea dictam confessionem iterare?

RESOL. CXXI.

Affirmatiuam sententiam docet Vasquez in 5. p. to. 4. q. 93. a. 3. dub. 1. n. 2. quia bona fides amplius efficere non potest, quàm excusare à culpa penitentem accedentem ad Sacerdotem ignorantem.

Sed contrariam opinionem tuetur Henriquez lib. 2. de penit. c. 14. num. 5. vbi sic asserit. Qui bona fide confitetur ignoranti, quem postea nouit necesse distinguere inter mortalia, & venialia, non videtur cogendus iterare confessionem, quia ille potuit, & voluit bene dispositum absolvere, quamuis defecerit in prudentia circa medicinam, & satisfactionem imponendam. Ita ille, & post illum Sanchez in summ. tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 69. sic asserens. Quando penitens integrè factus est peccatum quod fecit, dubitabat tamen, an esset mortale. Quamuis enim Confessor simili dubio teneretur, non est iterum confessio illius peccati repetenda, si postea alteruter doctor factus, aut alijs consultis nouit id peccatum esse mortale, nisi aliunde confessio fuerit irrita, vt quia data opera quæstuit ille Confessorem ignatum, ac sufficientem ad eius confessionem excipiendam. Sic Sanchez, & ego.

An sit iteranda confessio facta cum Confessario, qui cum falsa licentia Ordinarij excipit aliorum confessiones?

RESOL. CXXII.

Affirmatiuè respondent Homobonus de examini. Eccles. part. 1. tract. 5. cap. 3. q. 20. Reginaldus in praxi, tom. 1. lib. 1. cap. 8. dub. 9. n. 98. Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 22. q. 2. Megala in 1. par. lib. 5. cap. 19. n. 12. & alij penes ipsos. Et ratio est, quia talis est intrusus, non enim habet titulum à legitimo Superiore, nec valet solum communis error. Ergo, &c.

Sed negatiuam sententiam docet Molfesius in summa, tom. 1. tract. 7. c. 13. n. 21. vbi sic asserit. Aliqui asserunt inualidam esse absolutionem, quoties Parochus nullum habet legitimum titulum, vt quia de facto cum bellis falsis se gerebat pro parochio. Attamen eorum opinio mihi non probatur, nam eadem est ratio, siquidem in vtroque casu error est communis, qui tribuit iurisdictionem, & adest bona fides penitentis. Ita ille, & hanc sententiam ego libenter etiam teneo, quia puto, quod ex errore communi confertur iuridictio etiam sine titulo colorato collato à legitimo possessore; & hoc solidè probant Basilus Pontius de matrim. lib. 5. c. 20. n. 1. Sancius in selectis, disp. 44. n. 3. & ego ipse alibi.

Hinc à fortiori inferitur, quod si penitens sciat priuatim esse Confessarium iurisdictione, quod ipse Confessarius ignorat, & communis populus, poterit penitens petere ab illo absolutionem, quæ validè conferetur.

App Confessarius, si neque in confuso statum penitentis recordetur, & illum absoluat, absolutio sit valida?

RESOL. CXXIII.

Respondeo, quod si confessio fuit inualida, vel ex parte penitentis, vel Confessarii, & penitens cum eodem Confessario confiteatur, non tenetur denuo peccata explicare, si saltem confusè recordetur Confessarius illius statum, ut conuenienter illi penitentiam imponere possit. Ita communiter DD. quos citat, & sequuntur Vasquez in 3. part. tom. 4. q. 92. art. 3. dub. 3. & alij. Et ratio est, quia specifica peccatorum manifestatio, aut cognitio, per se, & simpliciter non est de essentia, ac necessitate Sacramenti, sed tantum de necessitate præcepti diuini, cui penitens antea satisfecit enumerando omnia peccata. Ergo solum tenetur defectu, v.g. contritionis supplere de omissione peccato, seu accusare.

Sed cum hæc omnia vera sint, difficultas est, si Confessarius statum penitentis, neque in confuso recordetur, & tamen illum absoluat; an dicta absolutio sit valida? de hoc casu olim interrogatus fui, & affirmatiuè respondi, & adduxi Layman in Theol. mor. lib. 5. tr. 6. c. 9. n. 6. vbi sic asserit: Tamen si Confessarius neque statum peccatoris generatim recordetur, sed id tantum, quod sibi confessus fuerit, eumque iam rectè dispositum absoluat, peccatorum illi quidem, cum non rectè suo munere in penitentia imponenda, & c. fungi possit, nihilominus absolutionem validam, & penitenti fructuosam fore. Ita Layman; ex quibus in tali casu Confessarius peccabit quidem, sed non tenetur monere penitentem de aliqua re, vt quidam Sacerdos scrupulosus putabat, quia confessio fuit valida; non tenetur igitur ad aliud, nisi de peccato penitere.

Quis in confessione Paschate omisit aliqua peccata per oblivionem, & postea statim de illis recordatur, queritur an teneatur illa statim confiteri?

RESOL. CXXIV.

Sotus distinguit, & ait hoc posse fieri dupliciter. Primum, quia peccata sciuntur quando homo confitetur, & omittuntur ex iusta causa. Secundò, quia illa peccata fuerunt oblita. Si primo modo fiat, ait, quod tenetur homo, cum primum potest, illa peccata confiteri. Si verò secundò modo fiat, adhuc distinguit, quia si obliuio fuit culpabilis, tenetur hinc statim confiteri illa peccata; si verò fuit inculpabilis, non est talis obligatio. Hæc Sotus apud Nugnum in addit. ad 3. par. tom. 2. q. 6. art. 5. diff. 6. qui ipsius sententiam rigorosam vocat, sed probabilem.

Apponam etiam hic opinionem Medinæ in sum. lib. 1. cap. 14. §. 41. vbi sic asserit [Si los pecados que se le olvidaron se le acuerdan dentre del mismo año, en que se confesó, está obligado à confessarlos antes que el año se acabe, porque el precepto le obliga à que cada año se confesse vna vez de todos los pecados, que se le acordaren acuerdase de dos, ò tres luego está obligado à confessarlos. Pero si era ya pasado el año quando se le acuerdo de los pecados, que antes hauiá hecho y se le hauián olvidado en la confession del año pasado, no está obligado à confessarlos luego dellos, basta que los confiese quando se confessare para cumplir con aquel año presente en que está.] Ita Medina.

Verum profus existimo absolutè dicendum sine vlla distinctione, posse talia peccata non confiteri, vsque ad confessionem sequentis anni. Et ita docent Villabos in sum. tom. 1. tract. 9. diff. 28. n. 7. Syluius in addit. ad 3. par. q. 6. art. 5. queritur 3. in fine. Io. de la Cruz in direct. part. 2. de sacram. Penit. q. 3. dub. 2. concl. 3. Layman in Theol. mor. lib. 5. tr. 6. c. 8. n. 13. Filiucius tom. 1. tract. 7. cap. 3. num. 57.

Victoria in sum. n. 137. Fagundez pr. 2. lib. 1. c. 4. n. 17. Suarez tom. 4. disp. 36. sect. 4. n. 6. Toletus lib. 3. c. 8. n. 2. Syluest. ver. confessio, 1. in 3. Nauarr. cap. 2. n. 10. & alij; quia Ecclesiæ obligat tantum ad confitenda omnia peccata commissa illo anno, quantum memoriæ occurrunt, adhibita sufficienti diligentia, sed qui taliter confessus est, satisfecit præcepto. Ergo non tenetur iterum confiteri.

An qui in Paschate teneatur confiteri peccata venialia, saltem si habeat mortalia, quæ ex iusta causa non debeat aperire Confessario?

RESOL. CXXV.

Affirmatiuam sententiam docet Nugnus in addit. ad 3. part. q. 6. art. 6. diff. 1. quia talis homo, simpliciter loquendo habet præceptum confessionis, & potest illud adimplere confitendo venialia, Ergo tenetur.

Sed contrariam sententiam in terminis docet Suarez in 3. part. tom. 4. disp. 36. sect. 6. Et ratio est, quia nullum præceptum, nec quidem ecclesiasticum obligat fideles ad confessionem peccatorum venialium; vt probat Vasquez in 3. part. tom. 4. quest. 90. art. 2. dub. 2. Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 6. cap. 5. num. 18. Fagundez pr. 2. lib. 2. cap. 5. num. 5. & alij penes ipsos. Ergo si quis non potest confiteri ex iusta causa peccata mortalia, non tenetur confiteri venialia.

Quæ omnia ita vera sunt, vt aliqui Doctores asserant Ecclesiam sacramentalem confessionem de venialibus præcipere minime posse, vt tradit Paludanus in 4. dist. 17. qu. 2. a. 4. conc. 2. cui fauent Syluester ver. confessio, 1. qu. 13. Sotus in 4. dist. 18. q. 1. a. 3. arg. 2. Henricus lib. 4. c. 4. num. 10. Rodriguez qq. Reg. tom. 1. q. 62. a. 1. & alij, licet contrarium sentiat Benzonius de Iubilæo lib. 5. c. 15. dub. 6. Vasquez loc. citat. a. 2. dub. 3. Suarez in 3. part. tom. 4. disp. 22. sect. 8. Nauarrus in c. placuit, disp. 6. de penit. n. 122. & alij.

Sed quidquid sit de hoc, aliqui putant Clementinam vnicam de statu monachorum, vbi præcipitur Religiosis S. Benedicti, vt semel in mense confiteantur, non obligare sub mortali, si habeant tantum peccata venialia, vt docet Nugnus in addit. ad 3. part. q. 6. art. 5. diff. 7. Molfesius in sum. tract. 2. cap. 10. n. 21. Megala in 1. part. lib. 5. cap. 4. num. 4. & alij penes ipsos, licet absolute doceant Caietanus tom. 1. opusc. tit. 5. q. 1. & Cano relect. de penit. part. 5. supradictam Clementinam non obligare sub mortali, etiam si monachi peccata mortalia habeant; & ideo sic asserit Villalobos in sum. tom. 1. tract. 9. diff. 32. n. 5. [Los Monges Benitos tienen precepto en vna Clementina de confessar se todas la vezes, que tienen conciencia de pecado mortal, el qual precepto se estiende à los de mas y solo obliga à pecado venial, como dize Henriquez lib. 1. cap. 4. n. 10. mas à mi pareçeme que no está en vfo, sino de confessarle à su tiempo.] Ita ille.

An peccata venialia sint confitenda, quando requiritur confessio ad Iubilæum comparandum?

RESOL. CXXVI.

Affirmatiuam sententiam docent Fagundez pr. 2. lib. 2. c. 1. n. 20. Sotus in 4. dist. 21. q. 2. art. 3. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 15. num. 19. & alij, quia hæc est vna, & potissima conditio, quam requirit Papa, vt quis Iubilæum cõsequatur, confessione scilicet peccatorum. Ergo.

Sed negatiuam sententiam probabiliorē esse existimo, & ita docent Beia part. 3. cap. 35. Suarez in 3. part. tom. 4. disp. 52. sect. 3. n. 5. Coninch de Sacram. disp. 12. dub. 7. n. 3. Filiucius tom. 1. tract. 8. c. 6. n. 145. Henriquez lib. 7. cap. 10. num. 8. & cap. 12. num. 2. Zanardus in direct. Confess. part. 1. de sacrament. Penit. cap. 21. quest. 24. Grassius decis. part. 1. lib. 4. c. 15. num. 19. Reginaldus tom. 1. lib. 7. cap.

cap. ult. q. 1. num. 73. Comitulus in resp. mor. lib. 1. q. 39. & Benzonius de Iubilæo, lib. 5. c. 15. dub. 6. vbi sic ait. An qui non habet conscientiam peccati mortalis, teneatur confiteri pro Iubilæo consequendo.

Respondetur breuiter nequaquam teneri, cum enim sit in statu gratiæ, nec materiam necessariam habeat ad confessionem, non obligabitur pro Iubilæo consequendo ad illam. Vnde cum neque diuino, neque positiuo præcepto obligetur quis ad confessionem, quando peccatum mortale non habet, neque tempore Iubilæi obligabitur. Sic Benzonius.

Dices cum Scoto, Bonauentura, Ales, Syluestro apud Benzonium vbi supra, & Caietano tom. 1. opusc. de confess. tract. 1. & alij, qui caret mortalibus, & venialia tantum habet, tenetur sub mortali illa in Quadragesima confiteri. Ergo etiam tenebitur tempore Iubilæi. Respondeo hanc sententiam non esse veram, vt docent DD. quos citat, & sequitur Fagundez pr. 2. lib. 2. c. 2. n. 8. & rationes inuenies apud illos.

An esset absolueendus, qui sine causa præberet Confessario peccata sua scripta, & de illis illo presente se accusaret?

RESOL. CXXVII.

Negatiuè videtur respondendum ex Fagundez pr. 2. lib. 3. cap. 1. nu. 8. vbi sic ait. Extra necessitatem ipsa confessio, & accusatio semper faciendæ est ore, & peccaret mortaliter ille, qui cum bene posset proprio ore confiteri, per signa, & nutus, & interpretem (adde tu, & per scripta) confiteretur. Et ratio est, quia mutaret consuetudinem Ecclesiæ, quæ mutatio est grauis, & in re graui. Et ita etiam docet in terminis hanc sententiam Syluius in addit. ad 3. part. q. 9. art. 3. concl. 2. vide etiam Filiuc. tom. 1. tract. 7. c. 1. n. 14. Coninch de Sacram. disp. 6. dub. 2. concl. 3. n. 3. Suarez in 3. part. tom. 4. disp. 22. sect. 3. n. 5. & 6. & alios.

Non reticebo tamen contrariam sententiam docere Villalobos in summa, tom. 1. tract. 9. diff. 32. n. 1. vbi ita asserit. [De lo dicho se infiere, que si vno diessé sus peccados escritos, y se confessasse dellos en presencia del sacerdote, podria ser absuelto, si lo hiziese sin causa, seria graue pecado venial; porque se apartare de vfo comun de la Yglesia, mas si lo hiziese con causa razonable, no seria pecado.] Et hoc vltimum concedunt etiam Coninch & Fagundez vbi supra. Molfesius in summa, tom. 1. tract. 7. c. 11. n. 9. & Valq. in 3. part. tom. 4. q. 91. art. 4. dub. 4. n. 7. quidquid asserat Syluius 1. C. Vnde si quis magnum pudorem sentiret, si proprio ore peccata confiteretur, non peccaret mortaliter, si per scriptum confiteretur præsentem sacerdotem, quia consuetudo proprio ore confitendi non obligat tam grauiter in hoc casu, vt etiam præter DD. citatos, docet Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 6. c. 6. n. 3. vbi ponit alium casum in praxi facile occurrentem, nempe, quod, si ægrotus per gutturis angorem confiteri absolute quidem voce possit, sed vix, aut ægrè, compellendus non erit, si peccata scribere facile possit, voce confessionem facere.

An in Paschate, vel in articulo mortis, teneatur per scriptum confiteri, qui alio modo non potest?

RESOL. CXXVIII.

Affirmatiuè respondent Nugnus in addit. ad 3. part. q. 9. art. 3. Turrianus de penit. q. 9. art. 2. disp. 32. dub. 2. qui citant Suarez, Petrum Sotum, & Gabrielem. Idem docent Becanus de Sacram. c. 37. q. 7. num. 2. Vasquez in 3. part. tom. 4. q. 91. art. 4. dub. 5. num. 2. vbi ita ait, quod non obstat scriptum perdi posse, quod absoluta confessione potest statim rumpi, & paulò ante confessionem ita scribi, & custodiri, vt non perdat, nec etiam obstat, quod surripere potest Sacerdos, sic enim etiam posset ipse eodem modo manifestare crimina, quæ voce audisset in confessione, & nihilominus tenemur confiteri, & æquale est damnum vtrique.

dem modo manifestare crimina, quæ voce audisset in confessione, & nihilominus tenemur confiteri, & æquale est damnum vtrique.

Hanc sententiam videtur etiam docere Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 6. c. 6. n. 4. vbi ait, qui perpetuò mutus est, & scribere nescit, ad confessionem annuam nutibus, quatenus potest, faciendam obligatus esse videtur. Vnde supponit in illis verbis, si scribere nesciat, quod si mutus scribere sciat, tenetur confiteri per scripturam, intellige semper præsentem Confessario. Vide etiam Syluest. ver. Confessio, 1. q. 15. & Suarez tom. 4. disp. 16. sect. 6.

At his non obstantibus contrariam sententiam tenendam esse puto, & ita docent Io. de la Cruz in direct. conscient. part. 2. de sacram. Penit. q. 3. dub. 7. concl. 1. Sotus in 4. dist. 18. q. 2. art. 6. Valentia tom. 4. disp. 9. q. 11. punct. 1. Filiucius tom. 1. tract. 7. n. 63. & Henriquez lib. 4. c. 4. n. 4. in glossa litera A. vbi sic asserit. Non tenetur præcepto Ecclesiæ confiteri per scriptum etiam mutus, aut infirmus, qui loqui non potest. Sic ille. Vide etiam Villalobos in summa, tom. 1. tr. 9. diff. 32. n. 3. & alios communiter, quia peccata scribere, & scriptum Confessario tradere, insolitus est confitendi modus, & plerumque non vacat omni periculo publicationis, & hoc sufficit, quare ecclesiastica lex in tali casu non obligat. Quid verò dicendum in articulo mortis? dic, vt in seq. relol. resoluemus.

An in articulo mortis teneatur confiteri per interpretem, si quis alio modo non potest?

RESOL. CXXIX.

Dico primò, quod præcepto ecclesiastico nemo tenetur ad confitendum per interpretem, quia hæc aliquo modo publica confessio est, quam Ecclesiæ præcipere non solet, & ideo in Concilio Lateranensi dicitur, Omnia sua solus confiteatur proprio Sacerdoti, & ita docent DD. quos citant. & sequuntur Turrianus de penit. quest. 9. art. 2. disp. 32. dub. 1. Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 6. cap. 6. n. 5. Fagundez pr. 2. lib. 2. cap. 6. n. 6. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 9. diff. 32. n. 3. Io. de la Cruz in direct. conscient. part. 2. de sacram. Penit. q. 3. dub. 7. concl. 1. Filiucius tom. 1. tract. 7. c. 3. n. 62. & alij, quos citat Sancius in selectis disp. 32. n. 8.

Dico secundò contra Turrianum vbi supra, & Suarez tom. 4. disp. 36. sect. 6. quod in articulo mortis, si penitens habet probabilem existimationem de sua contritione, non tenetur confiteri per interpretem; quia tunc confessio non videtur moraliter necessaria ad salutem, nec Deus videtur obligare cum tanto onere, & quia talis confessionis modus de se est publicus. Ergo, &c. Si autem probabiliter dubitet de sua contritione, tunc ex charitate tenetur confiteri per interpretem, ne se exponat periculo damnationis, quia cum absolute teneatur Deo satisfacere, meritò in casu dubio obligatur. Ita DD. citati, quæ adeò vera existimo, vt purem cum Valq. in 3. part. tom. 4. q. 91. art. 4. dub. 3. n. 6. quod si talis confessus sit omnia peccata & postea nullum commisset mortale, licet meminisset postea alicuius, quod prætermisit propter obligationem, non teneretur in articulo mortis confiteri per interpretem, quamuis tenebatur confiteri, si posset secreto soli Confessori, quia de tali peccato per confessionem factam fuerat indirectè absolutus.

Sed difficultas est, quando quis in articulo mortis dubitat de sua contritione, an teneatur confiteri per interpretem omnia peccata mortalia. Ad hoc ita, respondet Nugnus in addit. ad 3. part. q. 9. art. 3. diff. 2. ad arg. 1. Videtur mihi (saluo meliori iudicio) quod poterit talis penitens tacere peccata maioris infamiae. Ita Nugnus, & post illius Fagundez pr. 2. lib. 1. cap. 6. n. 8. Suarez in 3. ar. tom. 4. disp. 26. sect. 6. n. 5. Henriquez lib. 4. c. 4. n. 4. Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 6. c. 6. n. 5. Et ratio est, quia in tali casu non tenetur facere confessionem materialiter integram, sed formaliter.

At plus addit Coninch de sacram. disp. 5. dub. 10. nu. 77. quia in rigore putat aliquem in tali casu posse confiteri aliqua peccata venialia, & generatim omnia mortalia, dicendo se confiteri alia omnia peccata, quibus Deum offenderit Ita Coninch, quem postea sequitur Molfesius in sum. tom. 1. ar. 7. c. 11. n. 2. licet consulendum sit, ut in tali casu moribundus omnia peccata confiteatur, quia interpres tenetur seruare sigillum, ut omnes communiter tenent. contra Caietanum, Victoriam, & Sotum, quos citat, & sequitur Io. de la Cruz in direct. p. 1. de sacr. Confess. q. 3. d. 7. concl. 1. Sed si aliquis veller confiteri aliqua venialia, & mortalia in genere, confessio esset valida, quia opinio Coninch, & Molfesij est probabilis.

An qui in Paschate non impleuit preceptum confessionis, teneatur primo quoque tempore confiteri?

RESOL. CXXX.

Affirmatiue respondent communiter Doctores, & ita Innocent Nauarr. c. 21. n. 45. Henric. lib. 4. c. 4. n. 6. Valentia tom. 4. disp. 7. q. 9. punct. 4. Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 36. sent. 4. n. 2. Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 6. c. 5. num. 8. Coninch de Sacram. disp. 5. dub. 3. n. 63. Nugnus in addit. ad 3. part. 10. 2. q. 6. art. 5. diff. 6. Fagundez pr. 2. lib. 1. c. 4. n. 26. & Villalob. in sum. tom. 1. tract. 9. diff. 2. n. 8. vbi sic ait: [El que no se confesso el año, esta obligado a confesarse luego despues, y mientras mas lo dilata, mas pecca.] Et ratio est, quia tempus Paschale, veluti implendi precepti terminus propositus, non est ad obligationem finiendam.

Sed licet hæc opinio sit probabilior, ut bene notat Filiuc. tom. 1. tract. 7. cap. 4. n. 55. tamen ipse n. 54. negatiuum sententiam probabilem putat. Primum, ob auctoritatem Doctorum. Secundum, quia preceptum affirmatiuum determinate obligat pro aliquo tempore, licet intra illud violetur, tamen eo transacto non obligat amplius, ut preceptum ieiunij, Horarum canonicarum, Missæ, &c. Confirmatur, quia sic homo continuo peccaret, quandiu non confiteretur. Ita Filiucius, qui, ut dixi, probabilem hanc sententiam putat, quam absolute tenent Syluester verb. Eucharistia 3. q. 15. D. Antoninus part. 2. tit. 9. c. 9. §. 3. Tabiena verb. comm. nu. 10. Megala in 1. part. lib. 5. c. 3. n. 13. Valentia tom. 4. disp. 7. q. 8. uel. 3. ver. quarta est, & alij. Vnde secundum hanc sententiam, qui ob inopiam Confessarij, vel ob aliam causam rationabilem non impleuit debito tempore preceptum annualis confessionis, dicendum est de illo, idem ac de eo qui ex culpa in Paschate minime confessus fuit, licet (ut diximus) contrariam sententiam probabiliorē esse existimem.

Notandum est etiam hic obiter contra Henriquez lib. 4. c. 4. n. 5. eum, qui non est confessus in periculo mortis, cum haberet conscientiam peccati mortalis, non teneiri postea quamprimum confiteri. Ita Bonacina de Sacram. disp. 5. q. 5. sect. 2. punct. 4. n. 28. quia preceptum confessionis eo tempore obligat propter periculum damnationis, sed sublato periculo mortis, dictum periculum damnationis abest. Ergo.

In quibus casibus confessio erit valida, & tamen non integra moraliter?

RESOL. CXXXI.

Primum, si homo mutus, surdus balbutientis linguæ, aut ignoti idiomatis omnia peccata explicare nequeat. Vide Henric. lib. 5. cap. 1. n. 3. Secundum, si inter confitendum periculum sit, ne poenitens mox moriatur, debet statim absolui, & postea si superuivat, reliqua peccata audienda sunt, & postea denuo absolueudus est. Vide Sæver. absolutio. n. 9. Tertio, tempore pestis, naufragij periculosi, prelij, si Confessarius multorum integras confessiones audire non possit, quo casu licitum est quoque

plures simul confitentes audire, & absoluer. Vide Coninch de Sacram. disp. 7. dub. 9. n. 74. Quarto, si aliquis habeat casus reueruatos, de quibus vide Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 6. cap. 12. num. 8. & 19. & quæ dixi ego in hoc tract. resol. Quinto, si necessitas urgeat confitendi cum aliquo Confessario, cui, v. g. sine graui periculo animæ, corporis, famæ, aut fortunarum, proprio, vel alieno, peccatum aliquod confiteri nequeat, tunc eo pratermissio reliqua explicari, & absolutio peti potest. Vide Sotum in 4. sent. dist. 18. q. 2. art. 5.

Sed de his omnibus vide Fagundez p. 2. lib. 3. c. 3. per totum, vbi n. 7. bene obseruat, ut in his & similibus casibus, in quibus licite dimidiatur confessio, absoluaatur poenitens directe, & per se ab illis tantum peccatis, quæ confitentur: indirecte verò, & consequutiue ab aliis, de quibus non est confessus, ea tamen obligatione, & conditione, ut teneatur prædicta non confessã confiteri cessante causa, & sublato periculo: non tenetur tamen ea statim confiteri, sed potest illa in primam confessionem, siue annualem in Quadragesima, siue ex deuotione differre, nec refert, quod exponatur periculo obliuionis.

An quis peccet qui duos Confessarios habens, eorum vni prius confite ut mortalia, alteri postea solum venialia?

RESOL. CXXXII.

Affirmatiue respondent Syluester verb. Confessio 1. q. 6. & Victorin in sum. Sacram. n. 196. quia etsi hoc non sit contra integritatem Sacramenti, est tamen quædam hypocriasis, & virtuale mendacium.

Sed contraria opinio est tenenda, quam tenet Fagundez pr. 2. lib. 2. c. 2. n. 14. Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 6. cap. 8. n. 14. Coninch de sacram. disp. 6. dub. 4. n. 11. Suarez in 3. part. tom. 4. disp. 22. sect. 1. n. 22. Henriquez lib. 5. c. 16. n. 6. & Villalobos in sum. tom. 1. tract. 9. diff. 3. n. 1. Et ratio est, quia hoc non est contra integritatem Sacramenti, nam vtraque confessio est integra, neque est vera hypocriasis. Nam velle conseruare bonam famam apud Confessarium ordinarium, aut nullam, aut non grauem inordinationem continet. Non esse speciem mendacij, patet, quia talis nihil falsum confitetur, & licet factio ipso permittat alium decipi, id non est per se peccatum mortale.

Notandum est tamen per accidens, hoc esse aliquando peccatum mortale, ut si ob hanc causam poenitens maneret in aliqua occasione peccati mortalis. Sed pro coronide huius resol. ponam hic verba Villalob. vbi supra, n. 2. [Se ha de aduertir, que muchas vezes conuiene mudar Confessor por muchas causas, que los confesores cada dia experimentan, las quales aun algunas vezes las ay entre Religiosas, y harian muy bien los que confiesan algunas vezes personas de ordinario, en aduertir les, que si alguna vez quisiesen, se confesassen con quien les pareciesse.] Vnde ait Layman loco citato, quod imprudenter agunt Confessarij, si reprehendant poenitentes suos, qui aliquando confessionale eorum declinant, cum potius id dissimulare deberent.

Laicus quidam absoluit ab excommunicatione morientem, quæ itur an absolutio sit valida, ita ut in loco sacro defunctus speliendus sit?

RESOL. CXXXIII.

Negatiue respondetur communiter, quia ad absolueudum aliquem ab excommunicatione requiritur iurisdictiono Ecclesiastica, quam laicus non habet. Ergo, &c. Et ita docent Villalobos in summa, tom. 1. tractat. 6. diff. 20. numer. 14. Layman in Theol. moral. lib. 1. tractat. 5. cap. 6. numer. 2. Coninch de Sacram. disp. 14. dub. 16. n. 256. Suarez

Suarez de conf. disp. 7. sect. 6. n. 6. Sotus in 4. dist. 18. q. 4. art. 4. Couar. in cap. vltima mater. part. 1. §. 1. n. 9. Gaius de beneficijs, tom. 2. part. 1. 2. c. 5. n. 353. & alij

Sed ego cum Auila de conf. p. 2. c. 7. disp. 1. dub. 3. probabilem puto contrariam sententiam, quam tuentur Doctores, quos citat, & sequitur Ioan. Valerus in differentijs vtriusque fori, ver. absolutio, differ. 13. n. 2. quibus ego addo Ioan. de la Cruz in direct. part. 2. de excom. aub. 4. concl. 1. & Ledelm. in sum. 10. 1. de excom. c. 8. aub. 4. Sancium in select. disp. 4. n. 7. Ragucium in lucerna Pa. ochorum, de absoluteione, q. 124. alterum Ledelm. part. 4. q. 26. art. 1. Sed audiamus Valerum loco citato, num. 5. vbi sic asserit: Effectus prædictæ absoluteionis secundum præcitas DD. maximus est, scilicet, quod hæredes absoluti non tenebuntur adire Papam, nec excommunicantem pro absoluteione petenda; poteruntque sepelire defunctum in loco sacro, & pro eo facere Missas celebrare, licet id impugnet Sotus, & Couar. quorum opinionem in rigore iuris veriorē existimo. Sed non damnarem pium Parochum sequentem contrariam, & iuxta eam sepelientem defunctum, & Missam pro eò publicè celebrantem, maxime vbi de facili non potest adiri ad iudicem excommunicantem, ut ab eo absoluteio impetretur, antequam defuncti corpus sepelitur: tradatur. Itaque præfata absoluteio multum proderit quoad prædicta. Ita Valerus vbi supra, qui etiam notat, ut nos alibi diximus, laicum in prædicto articulo mortis posse moribundum concedere indulgentiam plenariam Bullæ Cruciatæ, & citat. Nauarrum de indulg. notab. 3. n. 3. Sep prima sententia est probabilior, & communis, quia Concilium Tridentinum sess. 14. c. 7. solis Sacerdotibus hanc facultatem concedit.

An si poenitens eliciat actum doloris, post narrata peccata ante absoluteionem, recipiat sacramentum Poenitentia?

RESOL. CXXXIV.

In hoc casu nõ recipere Sacramentum putat Coninch de sac. dis. 4. dub. 6. n. 4. concl. 2. vbi sic ait: Dolor iste non solum natura, sed etiam tempore debet precedere ipsam confessionem. Patet, quia ille dolor debet saltem natura præcedere voluntatem confitendi, quia debet esse causa confessionis, quod fieri nequit, nisi sit causa voluntatis confitendi: hanc autem non potest causare, nisi sit caprior. Voluntas autem confitendi, cum sit tota in instanti, necessariò est prior tempore ipsa confessione, quæ fit in tempore, & necessariò præsupponit motum linguæ, qui non potest fieri nisi in tempore. Ita ille, & post illum Layman in Theol. mor. lib. 5. c. 4. n. 4. Vnde secundum illos, quis non reciperet sacrament. Poenitentia, si ante confessionem non elicitur dolorem, sed illum elicit inter confitendum, aut statim post confessionem ante absoluteionem.

Sed hanc opinionem refellit Bonacina de Sacram. disp. 4. q. 3. punct. 1. num. 18. & asserit illam docere Suarez in 3. part. disp. 20. sect. 4. num. 31. licet Layman vbi supra probeat Suarez verbo tenus, non autem reipsa contra suam sententiam repugnare; rationes verò pro firmanda opinione Bonacina lege apud illum.

Notandum est verò ad tollendos scrupulos, stando etiam in opinione Layman, & Coninch, quod si aliquis poenitens eliciat actum doloris post narrata peccata, si postea dicat, Doleo de peccatis narratis, vel petat absoluteionem, hæc sola verba sufficere tunc, & habere veram rationem confessionis, quæ sit pars Sacramenti.

An omittens per unum annum confessionem, toties peccet, quoties non confitetur oblata confitendi opportunitate?

RESOL. CXXXV.

Affirmatiuum sententiam docet Bonac. de Sacram. disp. 5. q. 5. sent. 2. punct. 4. n. 30. quia quomodo fieri Anton. Diana Ref. Mor. Pars III.

potest, ut aliquis teneatur quamprimum ad confessionem faciendam, & nihilominus non peccet eam prætermittendo, oblata poit annuum opportunitate? Alioquin dicendum esset, facientem contra præceptum in te graui non peccare mortaliter, quod nullus audebit alleueranter affirmare Ita Bonacina.

Sed contrariam sententiam docet ex nostris Molfesius in sum. tom. 1. tract. 7. c. 10. n. 37. vbi sic ait: Quod autem dicunt Auctores contrarij durum sequi, & continuo peccare, si statim non confiteretur elapso anno. Respondetur non esse datum ex parte præcepti, sed ex parte non adimplentis. At non semper committit nouum peccatum mortale, sed continuando, & aggravando peccatum commissum per omissionem confessionis in Paschate, & sic satis est confiteri tempus, a quo non est confessus peccata sua, nisi interueniat etiam contemptus præcepti, tunc enim esset hoc explicandum in confessione. Sic Molfesius, & Valentia tom. 4. disp. 7. q. 9. pun. 1. 4. vbi sic asserit: Neque tamen idcirco volumus toties aliquem de nouo peccare, quoties elapso anno confessionem differt, cum possit confiteri, sed dicimus manere illum ad id eodem illo peccato, quod admisit, non confitendo intra annum, idque tandiu, quandiu anno elapso confessionem differt, ac proinde teneri illum statim confiteri sub illo eodem peccato. Sic Valentia.

Ego verò (ut supra probatum est) puto probabiliter, quod si quis in Paschate confessionem non fecit, non tenetur postea amplius confiteri, sed dato & non concessio hanc sententiam esse improbabilem, adhuc tamen contra Bonacinam puto in tali casu, quod quanto diutius quis confessionem sine causa differt, tanto magis peccatum auget; non autem peccare denuò toties, quoties. Et ita docent etiam Layman in Theol. mor. lib. 5. ar. 6. c. 5. nu. 8. corollar. 1. Villalob. in sum. 1. tract. 9. diff. 2. num. 88. Nugn. in addit. 3. p. tom. 2. q. 6. a. 5. diff. 5. & alij.

An qui non implet poenitentiam grauem impostam pro venialibus, vel quod se ius solet euenire, pro mortalibus alijs confessis, peccet mortaliter?

RESOL. CXXXVI.

Peccare mortaliter docent Facundez pr. 2. lib. 9. cap. 3. n. 13. Henric. lib. 5. c. 10. n. 8. & a fortiori Nugnus in 3. p. tom. 2. q. 1. 3. art. 2. diff. 2. concl. 4. vbi sic asserit: Etiam si confessio sit solum de peccatis venialibus, vel de mortalibus iam confessis, est mortale peccatum, non adimplere talem satisfactionem, quidquid dicat Suarez, qui dicit, quod quando confessio solum fuit de peccatis venialibus, vel etiam de mortalibus iam confessis, etiam quotiescumque poenitentia iniuncta est leuis, tantum esse veniale peccatum non adimplere illam. In quibus Suarez non loquitur consequenter ad ea, quæ antea dixerat, scilicet, Sacerdotem obligari ad imponendam satisfactionem, & poenitentem ad acceptandam, & adimplendam illam. Et ratio est, quia facere Sacramentum non intergrum, est res grauissima, & importat magnam irreuerentiam contra ipsum Sacramentum. Ergo est peccatum mortale, & etiam si alijs materia secundum se leuis sit. Ita Nugnus.

Sed his non obstantibus, mihi placet sententia Suarez & contraria dura videtur. Et idem existimo non adimplentem poenitentiam grauem impostam pro venialibus, vel pro mortalibus alijs confessis, non peccare mortaliter, sed venialiter. Et ita præter Suarez citatum in 3. part. 10. 4. disp. 38. sect. 7. n. 4. docet etiam Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 6. c. 11. n. 7. quia (ut ipse ait) durum videtur fateri, licet culpa contracta leuis sit, tamen obligationem pro ea satisfaciendi grauem effici posse, per se loquendo, nam per accidens id fieri posse non nego, si alioquin homo verteretur in probabili periculo peccandi mortaliter, nisi remedia poenitentia ipsi imperata exequatur. K 3 Similiter

Similiter durum videtur dicere posteaquam homo peccata mortalia semel confessus est, & iniunctam poenitentiam impleuit, si iterum eadem peccata libera voluntate confiteatur, quod nouam obligationem satisfaciendi sub culpa mortali contrahat. Ita Layman. Quæ omnia à fortiori procedunt, si poenitentia imposta absolute esset leuis, vel si aliqua exigua pars poenitentia grauis à poenitente non impleveretur; nam in his casibus contra Nugnum, tantum venialiter peccaret poenitens; vide etiam Fillucium *tom. 1. tract. 8. cap. 2. n. 54. Villalobos in summi. tom. 1. tract. 9. diff. 78. n. 3. & alios.*

Notandum est hic etiam obiter contra dictum Nugnum *vbi supra, q. 18. art. 4. diff. 2.* Confessarium imponentem poenitentiam post datam absolutionem, non peccare venialiter, nullum enim est peccatum poenitentiam post absolutionem conferre.

An Confessarius possit commutare poenitentiam præseruatiuam ab alio Confessario impostam?

RESOL. CXXXVII.

Negatiuam sententiam docet Zerola *in praxi poenit. c. 15. q. 12.* vbi ait, id quod dictum est de commutatione poenitentia imposta, debet limitari, non procedere in poenitentia præseruatiua, quæ datur loco medicina; nam ista poenitentia non potest, nec debet commutari, quia datur per modum pharmaci.

Sed Bonacina *de Sacram. disp. 5. q. 5. sect. 3. punct. 3. n. 5.* affirmatiuam sententiam tenet, quando tamen Confessarius iusta, & rationabili causa poenitentiam præseruatiuam commutat in aliam præseruatiuam, secus autem minimè. Et hanc sententiam probabilissimam esse puto, nec contra illam facit Reginald. *tom. 1. lib. 7. c. 8. n. 92.* & Suarez *in 3. p. tom. 4. disp. 38. sect. 10. n. 10.* quem Bonacina malè adducit pro contraria opinione; nam, vt legenti patebit, dictus Auctor non loquitur in casu nostro, sed quando superior concedit indulgentias, quia, vt ipsi bene asserunt, per has indulgentias non remittuntur poenitentia imposta, vt præseruatiua. Et est dispar ratio inter nostrum casum, & casum indulgentiarum. Nam in casu indulgentiarum penitus tollitur, & remittitur poenitentia, in casu autem nostro poenitentia non tollitur, sed commutatur, vt suppono, in aliam æqualem, etiam præseruatiuam. Ergo, &c.

Adde etiam, quod Zerola adductus à Bonacina *vbi supra*, non facit contra nos, nam est intelligendus, quando poenitentia præseruatiua commutatur in aliam non præseruatiuam. Sed hoc non accidit in casu nostro. Ergo. De commutatione verò poenitentia, an Confessarius possit illam commutare non audita priori confessione eorumdem peccatorum, etiam si peccata, pro quibus imposta fuit poenitentia, essent reserua, diximus *in tr. 1. miscell. resol. 54.* vbi affirmatiuam sententiam docuimus. Vide etiam Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 6. c. 15. n. 16.*

An concubitus viri Christiani cum muliere infideli, Turca, Iudæa, Hæretica, &c. sit circumstantia in confessione aperienda?

RESOL. CXXXVIII.

Affirmatiuam sententiam docent Naldus *in sum. ver. fornicatio. n. 2.* Lopez *in instr. p. 1. c. 35. §. affine est huic.* Homobon. *de cas. reseru. part. 2. cas. 4. sent. 5.* Conradus *in respons. cas. conf. p. 2. q. 174.* Floronus *de cas. reseru. part. 2. cas. 7. post §. 1. ver. mulierib. abutentes, n. 5.* Bellochius *de cas. reseru. part. 2. q. 1. n. 169.* Henriq. *lib. 2. de poenit. c. 6. n. 3. in glossa litt. M.* & Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 7. disp. 5. n. 12.* vbi sic asserit: Infertur quòd habere circumstantiam luxurie mutantem speciem, ac necessariò fatendam, accessum fidelis cum infideli aduersus impedimentum dirimens matrimonium ob cultus disparitatem, quia ratio, ob quam Ecclesia hoc matrimonium dirimit, vide-

licet quia cedit in religionis dedecus, si fidelis cum infideli copuletur matrimonio, locum habet in copula illicita. Et ideo prohibito matrimonio, censetur specialiter copula illicita prohibita. Adde etiam esse quoque periculum educationis prolis in infidelitate, & peruerfionis coniugis fidelis, quæ pericula in coitu fornicario etiam reperiuntur, vt pote qui vnitatem carnis efficit, & valde amorem conciliat. Et tandem poenæ peculiare grauissimæ huic copulæ legibus statuta argumentum non leue inducunt, vt inde illius specialis grauitas colligatur. Ita Sanchez. Vide etiam Lessium *lib. 4. cap. 3. dub. 6. n. 45.* qui putat hoc peccatum pertinere ad sacrilegium, quia talis coniunctio est prohibita in honorem Christianismi ab Ecclesia.

Verum licet ego hanc sententiam teneam, attamen contrariam tenentes non damnarem, quia multi ex supradictis Doctoribus, & in specie Azorius *part. 3. lib. 3. c. 29. q. 3.* Ioannes Franciscus Suarez *in Enchiridio casuum conscientia, lib. 5. ver. Confessio, fol. 346.* & Filluc. *tom. 2. tract. 30. c. 2. n. 52.* asserunt talem accessum hominis Christiani cum infideli, non esse specie distinctum à simplici fornicatione, & esse tantum circumstantiam aggrauantem; sed circumstantia etiam notabiliter aggrauans, secundum opinionem probabilem multorum DD. non sunt necessariò in confessione explicanda. Ergo, &c. Et ita hanc sententiam absolute in terminis tenet Alcozer *in sum. c. 20. fol. 74. pag. 1. §. el sex muger;* & couissimè illam tenet Franciscus Syluius, Professor publicus sacrae Theologiae in Academia Duacena *in suis doctissimis commentariis ad 2. 2. Thome, q. 154. a. 2. §. queritur secundò.*

Igitur secundum hos Doctores, secluso scandalo, & periculo subuersionis, vel contemptus legis & Religionis Christiana, vel nisi sit casus ab Episcopo reuerutus, si quis concubitum haberet cum infideli, sufficit in confessione, vt dicat, Toties fornicatus sum, sine explicatioe, quod dicta mulier fuerit Turca, Iudæa, Hæretica, &c. quia talis copula (vt dictum est) non differt à simplici fornicatione, & est tantum circumstantia aggrauans. Sed ego teneo primam sententiam, nempe esse aperiendam in confessione, quia est circumstantia mutans speciem. Vide etiam Menochium *de arbit. iudicium lib. 2. cas. 290.*

An si frigidus, vel Eunuchus haberet concubitum cum muliere, deberet hanc circumstantiam aperire in confessione?

RESOL. CXXXIX.

Affirmatiuè respondens Henriq. *lib. 5. de poenit. c. 6. n. 2. in glossa litt. M.* Lessius *lib. 4. c. 3. dub. 6. n. 45.* & Sanchez *tom. 2. lib. 7. disp. 5. n. 14.* vbi ita ait. Infertur, coitum cum impedimento impotentia, vt si frigidus, vel Eunuchus coeat, habere circumstantiam diuersæ speciei necessariò confendam, quia ratio prohibitionis matrimonij inter hos, nempe impotentia generandi, & sic frustratio finis, ad quem natura coitum destinauit, militat etiam in copula illicita, quare hic coitus reducitur ad peccatum contra naturam. Ita ille.

Sed hanc sententiam non existimat ita certam Filluc. *tom. 1. tract. 10. part. 2. c. 1. num. 23.* vbi sic asserit, copulam cum habente impedimentum impotentia naturalis, esse etiam peccatum contra naturam reductiuè, ex ea enim sequi non potest generatio, asserunt Henriquez & Sanchez, communiter non reputatur addere specificam malitiam, est valde dubium. Sic Fillucius.

Vtrum copula vxoriciua, vel adulteri cum promissione matrimonij sit circumstantia in confessione aperienda?

RESOL. CXL.

Affirmatiuam sententiam docet Henriquez *lib. 5. de poenit. c. 6. num. 3. in glossa litt. M.* vbi dicit esse circumstantiam

circumstantiam necessariò explicandam in confessione, si vir ad eam accedat, cum qua nequit matrimonio copulari, vt si sit vxoricida, & licet non explicet, num ea circumstantia speciem mutet, ad eam numerat inter alias, quæ in sexto præcepto diuersam speciem constituunt.

Sed ego contrariam sententiam tenendam esse puto, quam teneat Lessius *lib. 4. c. 3. dub. 6. n. 45.* Fillucius *tom. 1. tr. 10. p. 2. c. 1. n. 24.* & Sanch. *de matr. tom. 2. lib. 3. disp. 5. n. 14.* Dico igitur, quod quando impedimentum matrimonij imponitur in poenam admitti delicti, & ad præcauendum aliquod damnus, tunc copula cum habente tale impedimentum continet tantum singulare malitiam, fornicationis. Exemplum est in impedimento criminis, vt adulterij cum promissione matrimonij, vel cum contractum est de præenti, vel homicidij coniugis. Nam in prohibitione talis matrimonij non est speciale motiuum virtutis, sed tantum est in poenam delicti. Consequenter copula illa illicita erit tantum vnus malitia fornicationis, & ideo in tali casu dicendum non esse circumstantiam in confessione detegendam.

Non reticebo tamen hic adnotare cum supradictis Doctoribus. Primò, esse circumstantiam incestus diuersam specie à simplici fornicatione, & necessariò explicandam in confessione, si quis coitum habeat cum qua nequit inire matrimonium ob impedimentum consanguinitatis, vel affinitatis. Secundò, similiter esse circumstantiam luxurie, specie diuersam, ac necessariò fatendam, si quis rem habeat cum cognata spiritali in eo gradu, in quo hæc cognatio matrimonium dirimit, speciem autem hanc fornicationis aliqui vocant incestum spirituale: vnde & sacrilegium. Tertio, concubitus cum cognatis legalibus addit malitiam specificam necessariò fatendam, & reducitur ad incestum. Et tandem, Quarto, dicendum est reduci eam ad incestum, si quis accessum habet cum consanguinea in primo gradu sponsæ propriæ de futuro contra publicæ honestatis impedimentum, dirimens in eo gradu matrimonium. Et ideo talis circumstantia erit in confessione aperienda. Sed si similibus relictis ad alia procedamus.

An sit necessarium in confessione explicare, si quis peccauit scienter, an ignorantia culpabili?

RESOL. CXLI.

Aliqui affirmant necessarium esse explicare, si peccatum fuit scienter admissum, quia distinctam malitiam importat. Sic Adrianus *in 4. tract. de confessione, qu. 4. in 2. part. illius,* vbi de circumstantiis paulo post principium *ver. forte obicit.* & Medina Complutensis *C. de confess. quest. de circumstantiis mutantibus speciem, paulo post principium.*

Sed contrarium docent Nauarrus *in c. consideret à n. 52. vsque ad 79. de poenit. dist. 9.* & Suarez *tom. 4. disp. 22. sect. 4. n. 14.* nam, vt ait Valentia *tom. 2. disp. 6. q. 6. pun. 3.* eiusdem rationis sunt peccata, siue interna, siue externa, cum ignorantia culpabili commissa, cum peccatis scienter admissis, licet scientia illa aggrauet. Addit, tamen Suarez, & benè, id esse necessarium aliquando in ordine ad censuras Ecclesiasticas; nam ex illis, vt *infra* dicemus, ignorantia lapsus excusatur. Idem etiam dicendum est, quando ea ignorantia moraliter vincibilis excusaret à mortali transgressione humani præcepti, nam in tali casu necesse erit ignorantiam explicare, quippe quamlibet circumstantiam ita inuenientem, quæ ex mortali efficit veniale, necessarium est explicare. Similiter dicendum est, quando ignorantia est affectata, licet Nauarrus *in man. c. 6. nu. 12.* dicat eam non esse necessariò in confessione explicandam; quamuis affectata sit ad finem liberiùs peccandi. Sed ego sic distinguendum cenfeo Si ignorans ille exponatur periculo admittendi alia peccata, ratione illius

ignorantiæ affectata, siue affectetur ad finem liberiùs peccandi, siue ad alios fines, & aduertat ad id periculum, tenetur eam ignorantia circumstantiam fateri; quia mutata speciem; tor enim peccata ille committit, quot committendi periculo se exponit. Vt si, v. g. velit sceminam cognoscere, affectet ignorare, quam sit illa, vel vt liberiùs peccet, vel ne eius culpa ita grauis sit, hic enim in tali casu exponitur periculo incestus, adulterij, fornicationis, sacrilegij, &c. Si autem ei periculo non exponatur, quia nouit sceminam alio statu præter coniugatae carere, & an hunc habeat, affectat ignorare, vel affectat ignorare aliam rem, in qua non est aliud peccati determinati periculum, tunc si ignorantia non affectetur ad liberiùs peccandum, non est necesse illam explicare, quia non aggrauat, sed aliquantulum minuit culpam; si verò sit ad finem liberiùs peccandi, notabiliter aggrauat. Et ita, qui tenet circumstantias notabiliter aggrauantes esse necessariò confendas, dicendum est hanc circumstantiam fatendam esse. Qui verò contrarium cenlent, dicunt cum Nauarro illam fatendam non esse, quia intra eandem speciem notabiliter aggrauat. Et hæc omnia mutuatus sum à Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 1. c. 17. n. 23.* quæ valde à Confessariis notanda sunt, non enim ita facile in eorum summis inueniuntur, sicut ista, quæ hæc sumpsi à doctissimo Ioanne Maldero *in p. 2. D. Thome, q. 76. art. 2.* vbi sic asserit.

Quæres, quando quis peccet ex ignorantia, suntne duo ibi peccata, vnum ignorantia, alterum quod ex ignorantia admittitur? v. g. est aliquis, qui ex vincibili ignorantia non legit horas canonicas, ad quas ratione Ordinis tenetur, an ille peccet duplici peccato, vno ignorantia, altero contra virtutem Religionis? Pro responsione obseruandum est, ignorantia peccatum dependere ex obligatione sciendi, obligatio autem sciendi interdum ex eo solo pendet, quod obligemur aliquid facere, vel omittere, ad quod faciendum, vel omitendum opus est cognitione eius, aliquando autem prouenit obligatio sciendi ex peculiari præcepto, quo tenemur habere scientiam, eamque nobis comparare. Quo supposito, respòdeo, quando obligatio est prioris generis, peccatum ignorantia, & peccatum, quod ex ignorantia fit, non esse duo peccata, aut duplicem malitiam, quia tantum incurritur eo casu in peccatum ignorantia, quando per eam incurritur in periculum incidendi in aliquid peccatum, siue illud sequatur, siue non. Quando verò obligatio sciendi est posterioris generis, ignorantia est peccatum per se, etiam si non fuerit periculum alterius secuturi ex ea peccati, & quando ex illa ignorantia aliud peccatum admittitur, sunt ea peccata distincta. Imò etiam si fuerit solum periculum alterius peccati, specie distincti coniunctum cum peccato, tali ignorantia; fieri poterit concurrente sufficiente aduertentia illius periculi, vt contrahatur præter malitiam ignorantia, etiam malitia istius speciei. v. g. si quis ex ignorantia culpabili Decalogi, incidat in peccatum homicidij, duplex peccatum admittit, vnum negligentia sciendi illud, quod scire poterat, & debebat, videlicet Decalogum; alterum homicidij. Eadem est ratio Confessarij ex ignorantia eorum, quæ ad officium suum pertinent, absoluentis eum, quem non potest absolueret. Hæc omnia Malderus, vide etiam Adamum Tannerum *in p. 2. disp. 4. q. 9. sub. 1. n. 12. & 13.* & alios penes ipsos tractantes propositam quaestionem, videlicet, vtrum ignorantia vincibilis sit peccatum speciale, idè, que distinctum ab eo, cuius est causa. Sed de hac quaestione iterum redibit sermo, vbi contra Malderum, & alios Doctores supra citatos multis differam, licet omnia supradicta probabilia sint.

An Vicarius Episcopi, si habet potestatem subdelegandi, possit absolui ab alio, si incidit in casum reservatum à suo Episcopo?

RESOL. CXLII.

Negatiuam sententiam mordicus tenet Iacobus de Grassis in appen. ad decis. aur. lib. 3. c. 8. n. 2. Primò ex præsumpta mente Prælati, quæ magis attendenda est, quam verba, ex l. de quibus, ff. de legibus. Sed interrogatus Episcopus à Vicario an etiam illa auctoritate vti posset, diceret quòd non, quia si secus esset, perniciosum esset concedenti, quia sic posset dare occasionem peccandi, & qui occasionem peccandi dat, ipse damnium dedisse videtur; vnde ne hoc absurdum accidat, dicendum est, verba generalia arctari, vt non comprehendatur perniciosum concedenti, ex l. si cuius, ff. de seruit. Secundò, verba generalia arctantur semper ad solita concedi, ex l. si in via, ff. de damno infest. & ad id quod est de iure, vt notat glossa in cap. fin. vers. negotius, de offic. deleg. sed semper potestas absoluedi cum potestate subdelegandi intelligitur data in personam aliorum, & nemo potest auctorizare se ipsum, ex cap. qualiter, de elect. & in generali sermone excipitur persona cui loquimur, l. qui heredi, §. Plautius, ver. at si heres, ff. de conced. & demonst. Ergo, &c. etiam dictus Grassius idem asserit de priore habente potestatem à Prælato absoluedi casus reservatos, cum potestate subdelegandi, putat enim, sicut de Vicario Episcopi asseruit, si incidat in aliquem casum reservatum, non posse ab illo, quem ipse subdelegauerit, absolui.

His tamen non obstantibus contrariam sententiam docent Ygolinus de potest. Episc. c. 39. n. 2. & Florinus de cas. refer. par. 1. c. 3. §. 1. n. 3. Nam & Episcopus si in casum incidit reservatum Romano Pontifici, à quo ipse alios absolue potest, delegando eam facultatem alteri, ab eo absolui valet, atque ita sacra Cardinalium Congregatio declarauit, Tridentinum Concilium in sess. 24. de refor. c. 6. & ita communiter asserunt Doctores Maiolus de irregular. lib. 5. c. 21. n. 7. Suarez tom. 4. disp. 41. sect. 2. n. 9. Henriquez lib. 1. c. 18. n. 3. Sayrus de cens. lib. 7. c. 9. n. 5. Riccius in praxi, p. 1. resol. 445. n. 2. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 3. n. 3. & in sum. tom. 1. lib. 2. c. 11. n. 11. Belletus in disquis. cler. p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 1. n. 54. Naldus in sum. 2. ver. casus, n. 6. Emanuel Sà ver. confessor, n. 16. & alij, quidquid in contrarium asserat Marius Alterius de cens. tom. 2. disp. 8. c. 3. concl. 4. ver. 3. quæri potest in ordine ad dispensationem, sicut loquuntur etiam multi ex supra citatis Doctoribus, idem dicendum de dispensatione, ac de absolutione.

Nec valet dicere in tali casu, Vicarium seipsum quodammodo absolue, cum delegatus delegantis officio fungatur. Nam respondeo, quòd id locum haberet, vbi iurisdicção delegata est ab eo, cui iurisdicção competit ordinaria, at Vicarius hic subdelegat, subdelegatus autem fungitur vice primi delegantis, ac perinde est, ac si ipse primò delegans delegasset, quo casu sine dubitatione Vicarius absolui posset. Et idem dicendum est de Priore, qui vt Vicarius ab Episcopo talem potestatem habuit à Prælato sui monasterij, nam si in aliquem casum incidere, potest ab alio Confessario subdelegato, de illo absolutionem obtinere sine licentia Prælati.

Sed ponam hic pulchrum dubium, an si subditus petat à Prælato omnem eius auctoritatem pro vna vice, & vna persona sibi subiecta, includatur ipse petens, ita vt possit absolui à referuatis ab aliquo Confessario. Videtur affirmatiuè respondendum, si petens diceret, Est quædam persona, quæ indiget vestra auctoritate, placetne vobis illam mihi dare? Secus autem si diceret, Rogo te vt des mihi tuam facultatem pro vna persona. Et ratio est, quia in generali sermone comprehenditur etiam persona sua, quando loquens concipit verba in persona alterius, vt patet ex l. Paulus respondit, §. fin. ff. de pignoriis. Et ita hanc

sententiam videtur tenere Florinus ubi supra, ex Grassio, qui tamen contrarium docet. Sed post hæc scripta inueni Villalobos in summa, tom. 1. tract. 9. diff. 64. n. 4. circa præfens dubium sic asserere. [Quando el Prælado concede à vno la autoridad sin restrincion ninguna, ex iusto conceder la actiua y passiua, que aunque algunos dudando esto, es mas conforme al estilo de la Religion, mientras el Prælado no declara otra cosa.] Sic ille; & nouissimè Noster P. Leone de off. & potest. Confess. to. 2. recollect. 6. n. 131. asserit, quòd quando subditus petit facultatem à Superiore pro vna persona pro casibus referuatis, potest vti pro sua persona.

An qui vi, & metu, vel fraude, & dolo, aut alio quocunque casu inter infideles exterius fidem negat, corde tamen illam retinet, possit postea inter Christianos rediens absolui à quocunque Confessario ordinario approbato, & quid de blasphemantibus hereticaliter inter Christianos?

RESOL. CXLIII.

Affirmatiuè respondet Stephanus Fagundez prec. 2. lib. 8. c. 8. n. 9. vbi sic asserit: Animaduerto illum, qui vi, & metu, vel dolo, & fraudulenter se inter infideles exterius infidelem fingit, Maurum videlicet, Iudæum, Idolatram, aut Hæreticum, & exterius fidem negauit, corde tamen illam retinens, peccare quidem grauissimè contra externam fidei professionem, non tamen esse hæreticum comprehensum in Bulla Cœnæ, nec incurere excommunicationem ipsius, & posse absolui à quocunque Confessario ordinario approbato. Ita Fagundez, & ante illum ex eadem Societate Iesu docuerat hanc sententiam Toleus lib. 4. c. 4. n. 6. & postea Suarez tom. 5. in 3. p. disp. 4. sect. 2. n. 22. & disp. 21. sect. 2. n. 3. & tandem Sanchez in summa, to. 1. lib. 2. cap. 7. n. 8. in fine. & post omnes Filliucius tom. 2. tract. 2. c. 6. n. 164. Et ratio est, quia talis non est verè infidelis, vel hæreticus, quia non habet errorem in intellectu. Ergo, &c. Deinde hæresis ratione solius excommunicationis referuatur. At hæresis externa absque errore interno non subiacet excommunicationi. Ergo, &c. Nec refert, (ait Fagundez) quòd ab Inquisitoribus huiusmodi homines puniri possint in foro externo, tanquam hæretici, nam præsumunt Domini Inquisitores illos habuisse dissensum à fide in intellectu, siquidem hunc dissensum exterius sinxerunt, & manifestarunt. Ita ille.

Et post hæc scripta inueni eam sententiam supradictorum Auctorum docere etiam Franciscum Syluium in suis eruditissimis Commentariis ad 2. 2. D. Thomæ qu. 11. art. 3. concl. 2. vbi sic asserit: Hæreticus solo actu externo, quamuis grauitè peccet, non tamen est excommunicatus, neque incurrit alias pœnas Ecclesiasticas in hæreticos latas, & per consequens potest à quolibet Confessario absolui, quamuis pro hæretico in foro externo reputetur, imò & pro excommunicato geri debet apud eos, qui nouerunt peccatum externum, & nesciunt animum semper mansisse Catholicum. Ex his sequitur, quòd qui propositiones hæreticas effuderunt, qui Sanctorum imaginibus illuserunt, qui comederunt carnes tempore prohibito, qui Mahumeto cultum, & reuerentiam exhibuerunt si ea fecerint, aut metu compulsi, aut spe lucri adducti, aut ira, vel alia quacunque passione commoti, nullum in animo errorem, at pristinam fidem rectam tenentes, neque hæretici sunt, neque excommunicatione in hæreticos lata innodati. Ita Syluius ubi supra.

Item hanc sententiam docet Homobonus de Bonis in exam. Eccles. par. 1. tr. 7. c. 1. q. 4. vbi ita ait, Quid sentiendum de eo, qui solùm exterius rem fidei negat, aut ab ea omnino per apostasiam recedens, absque tamen errore intellectus ad aliam sectam transit? Respondeo, cum censuræ, & reliquæ pœnæ delictum aliquod afficientes, non

non nisi ob delictum verum, & consummatum contrahantur, sequitur, quemlibet Confessarium ab hoc (licet graui peccato) absolue posse. Secus autem in externo foro iudiciali, in quo præsumptionibus statur, proinde qui huiusmodi delicta committunt, per Ecclesiasticos iudices reconciliari, & à censuris absolui solent. Idemque de his dicendum est, qui aliqua hæreticalia verba protulerunt, & postea se ea ioco dixisse asserunt; nam eorum excusationes in foro interiori, non autem in exteriori iudicio admittuntur. Sic Homobonus.

Item hanc opinionem tenet Ioannes Valerius in differentiis vtriusque fori, vers. Hæresis, differ. 2. n. 1. vbi sic asserit. Fidem negans exterius, interius tamen seruans, non est in foro animæ excommunicatus, & idèd in tali foro non indiget absolutione, & potest à suo Parocho à prædicto peccato absolui, vbi Episcopi non habent prædictum peccatum referuatum; in foro tamen exteriori iudicabitur excommunicatus, & tenemur eum denunciare Dominis Inquisitoribus.

Idem tenet Bartholomæus Giptius in tract. de cas. refer. c. 6. cas. 4. n. 83. & 84. sic asserens. Et hæc sint breuiter dicta ad cognoscendum quæ sapiunt hæresim manifestam, eaque procedunt in foro fori. At verò aliter proceditur in foro conscientie, in quo cum procedatur secundum intima cordis, nam si quis aliquod hæresim manifestam sapiens proferat, non sequitur ergo est hæreticus. Prudens igitur Confessarius considerabit, sine reuera hæreticus, nam si quocunque manifestam hæresim sapiens fecerit, si reuera non sit hæreticus, absoluat ab hoc casu, si non est Episcopo referuatus, quidquid sit futurum coram Inquisitore, si res aliquo futuro tempore detegatur. Sic Giptius.

Et tandem hanc sententiam ex Dominicanorum familia tenet Michael Zaccardus in directorio Theologorum, p. 2. præcep. 1. c. 11. vbi sic ait; Quando blasphemia est hæreticalis, absolutio Inquisitori referuatur. Si verò Confessor comperit blasphemum bene sentire de fide, eum absoluat. Ita Zanardus, quo nihil clarius, nam aperte docet tunc blasphemiam hæreticalem esse Inquisitoribus referuatum, quando blasphemus habet errorem intellectus; nam si bene sentiat de fide, docet à Confessario absoluedum. Vide etiam Torreblancum de magia, lib. 4. c. 5. n. 8. Bannez in 2. 2. D. Thom. q. 11. art. 4. §. queritur secundo, concl. 3. arg. 2. fol. mibi 658.

Vidisti amice lector, quot patronos numero & scientia insignes habeat hæc opinio. Ex qua sequitur, quòd si aliquis, vt dictum est, tantum externe fidem negauit, vel alia sapientia manifestè hæresim commisit, potest à quocunque Confessario absolui sine auctoritate Dominorum Inquisitorum, & sine privilegio Bullæ Cruciatæ, dummodo tale peccatum non sit Episcopo referuatum. Verum hæc opinio displicet multis, & præsertim viro doctissimo Domino Don Francisco de la Riba Vicario Eminentissimi Cardinalis ab Atria, nam putant, hoc minimè Confessarium efficere posse sine Dominorum Inquisitorum auctoritate, vel sine Bulla Cruciatæ, cum tale peccatum sit Dominis Inquisitoribus per eorum edicta referuatum.

An Confessarius hic Panormi ab Episcopo approbatus possit Panormitanum absolue Roma, Neapoli, vel aliis locis extra diœcesim?

RESOL. CXLIV.

DE proprio Parocho, & de Religiosis, qui per approbationem æquiparantur Parocho, non dubitant Doctores; difficultas est de aliis Sacerdotibus approbatis, & negatiuè respondent Ioannes Gutierrez q. Canon. 1. cap. 27. cum Zerola, & Sorbo, quos citat, & sequitur Gasias de beneficiis, tom. 1. part. 1. cap. 8. num. 132. quia delegatus etiam Ecclesiæ Romanæ non potest ex-

tra prouinciam sibi decretam absolue subditum ex manuum iniectione in Clericum, vt patet in cap. penult. de officio legati, iurisdicção enim delegatorum terminatur territorio.

Verum affirmatiua sententia mihi placet, quam communiter tuentur Doctores, vt Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 34. n. 2. Megala in 1. part. lib. 1. c. 7. n. 25. & c. 9. n. 12. Henriquez lib. 6. c. 6. n. 7. & lib. 7. c. 1. n. 4. Peirinus de relig. subdito, tom. 1. q. 1. c. 21. §. 2. Vega in sum. tom. 1. c. 62. cas. 41. Gomez in explicat. Bull. Cruc. claus. 10. n. 8. Sutar. in 3. p. tom. 4. disp. 28. sect. 6. & 7. Nugnus in 3. p. tom. 2. q. 8. art. 5. dub. 8. Et ratio est, quia isti Confessores delegati habent iurisdiccionem in personas pœnitentium. Ergo non attenditur territorium, vel præsentia localis, sed tantum persona. Adde, quòd iurisdicção voluntaria potest exercere extra territorium à quocunque illam habente, vt patet ex l. 2. ff. de offic. Proconsul.

Nec obstant declarationes Cardinalium, & Doctores, quos asserit Gasias etiam nouissimè in Additionibus; nam respondeo, quòd loquuntur in casu, quo, v. g. Confessarius approbatus hic Panormi, vellet absolue extra hanc diœcesim Messanensem, vel Neapolitanos. Nam quisque per approbationem habitam in vna diœcesi, non potest absolue vbiq. Non autem loquuntur, quando talis Confessarius extra territorium absoluit subditos Episcopi, qui illum approbavit. Vnde Acoftam in Bull. Cruc. q. 38. Vgolinum de potest. Episc. c. 7. §. 2. n. 7. & alios. Vnde est dispar ratio inter vtrumque casum. Ad text. verò in c. pen. de officio delegati, respondeo, quòd loquitur, quando delegatus vult exercere iurisdiccionem externam in foro contentioso, quæ exerceri minimè potest extra territorium, quòd non accidit in casu nostro.

Quis absolutus fuit virtute Iubilæi, quod postea non lucratus est, queritur, an peccata obliuata reservata possit postea cuicunque Confessario confiteri?

RESOL. CXLV.

PROBABILITER negatiuam sententiam docet Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 31. sect. 4. n. 23. At ego magis probabiliter contrarium puto cum Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 8. disp. 15. n. 21. & in sum. tom. 1. lib. 4. c. 54. n. 45. Portel in add. ad dubia Regul. ver. Iubilæum, num. 19. & alijs, quia cum valida sit illa confessio, Confessarius ab omnibus peccatis, tum directè expositis, tum indirectè ex obliuione omittis absoluit; & dum Confessarius absoluit, habet, & habere debet intentionem, quamcumque reservationem à pœnitente remouendi, illum iuxta potestatis suæ extensionem absoluens, & verè hac intentione eum absolue potest. Ergo, &c.

Notandum est etiam hic obiter, quòd si aliquis confitetur animo lucrandi Iubilæum, & absoluitur ab excommunicatione, & peccatis referuatis, sed postea illud non lucratur, reservationem, & excommunicationem illam iterum non redire, quidquid in contrarium asserant Angles in floribus, p. 1. de confess. q. 3. art. 5. diff. 4. Rodriq. in Bull. Cruciatæ, §. 2. n. 8. & alij. Et ratio est, quia non absolutus fuit ab excommunicatione ad reincidentiam, nihil enim in diplomate Iubilæi de hoc agitur, nec absolutio à referuatis data fuit ea conditione, vt pœnitens Iubilæum lucraretur, verum sine vilo alio pacto, & obligatione absolutus fuit, sicque dicendum est de votis commutatis. Et ita hanc sententiam sustinent Suarez in 3. par. tom. 4. disp. 31. sect. 4. n. 5. & tom. 5. disp. 7. sect. 5. n. 30. Filliucius tom. 1. tr. 8. c. 10. n. 280. Emanuel Sà ver. absolutio, nu. 18. Sanchez de matrim. lib. 8. c. 54. n. 4. Henriq. lib. 6. c. 16. nu. 6. & lib. 7. c. 11. n. 4. Filliucius tom. 1. tr. 8. c. 10. n. 281. Valquez in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 7. dub. 6. n. 5. Molfesius in summa, tom. 1. tr. 7. c. 16. n. 19.

Aduertant etiam Confessarij, quòd tempore Iubilæi non

non possunt absolueri à casibus referuatis ea conditio- ne, vt poenitens Iubilæum lucretur: nam peccatorum ab- solutio absoluta esse debet, imò nec à censuris sub tali conditione, nisi ex Pontificis concessione, absolueri pos- sunt. Ita Henriquez, & Sà ubi supra, Sanchez in summa loco citato, n. 49. & alij.

Sed inquit curiosus lector, an supradictus poenitens absolutus à casibus & censuris, modo quo supra, si postea mutet voluntatem, & non lucretur Iubilæum, peccet mortaliter; aliqui affirmatiuè respondent. Ita Suarez de Relig. tom. 2. lib. 2. c. 6. n. 11. Coriolan. de cas. res. p. 1. sect. 3. art. 17. existimantes hunc grauius peccare. Mihi placet opinio negatiua; quia hic nihil promisit, neque Confessarius, nec ipsum Iubilæum vllam obligationem ei imposuit, neque ipse Pontifex; quamobrem illum Iubilæi lucrandi propositum habuisse satis est, & sententiam mutans, non peccat, eo quòd nullis promissis, pacto, aut obligationi contraueniat. Deinde tale præceptum non apparet. Itaque sine maximo fundamento poenitenti im- poni non debet. Et ita hanc sententiam docent Sancta- rellus de Iubilæo, c. 2. dub. 4. Naldus in summa, ver. indul- gentiæ, n. 4. Sanchez in summa, to. 1. lib. 4. c. 5. n. 54. Henric. lib. 6. c. 16. n. 6. Floronus de cas. res. p. 1. c. 6. §. 6. n. 2. Portel in addit. ad dubia Reg. ver. Iubilæum, n. 20. & alij.

An post Concilium Tridentinum Parochi possint exponere ad confessiones suorum subditorum au- diendas, simplicem Sacerdotem ab Episcopo non approbatum?

RESOL. CXLVI.

Rem difficillimam explicandam aggredior, de qua cursum alibi nos aliqua diximus. Affirmatiuam sen- tentiam docuit ex Dominicanorum familia Magister Ioannes Gallo; qui Concilio Tridentino interfuit, & Magister Ioannes Orellana, Professores publici sacre Theologiæ in Academia Salmaticensi, quos refert, & sequitur nouissimè Pet. Ledesma in summa, tom. 1. de sacra. Poenit. c. 12. concl. 5. §. la seconda sententia; & Ludouicus de S. Iuan. in summa de poenit. q. 7. art. 2. diffi. 12. & hanc sen- tentiam probabilem esse docet etiam nouissimè Ioan. de la Cruz in direct. conscientia, p. 2. de sacram. Poenit. quest. 5. dub. 6. concl. 2. Probatur, quia cum Parochus sit proprius Sacerdos, & Pastor suorum subditorum, habet iure diuino potestatem delegandi Confessores pro suis subditis, imò & iure Ecclesiastico antiquo, vt patet in cap. omnis vtriusque sexus, & quia hæc potestas non est ablata per decretum Conc. Trident. sess. 23. de resor. c. 15. quod solum intendit abrogare priuilegia Bullæ, & consuetudines au- diendi confessiones, sine approbatione Episcopi, etiam immemorabiles; quòd autem Parochus possit delegare Confessores pro suis subditis, non habetur ex priuilegio aliquo, sed ex iure diuino, aut Ecclesiastico antiquo. Et sic quando dicitur in Concilio, Nullus audiat confessiones, &c. nisi sit Parochus, & c. statim reuocantur priuile- gia, & consuetudines immemorabiles in contrarium. Vi- de etiam omnino Ledesmam, qui textum Concilij minu- tatiim exponit, & probat non tollere iurisdictionem Pa- rochis.

Verum ego hanc sententiam probabilem iudicarem, nisi obstatet in contrarium declaratio DD. Card. Conci- lij interpretum, quam affert, & sequitur Petrus Fay in ad- dit. ad 3. par. q. 8. art. 5. disp. 1. quæ declaratio, vt ipse ait, conformis est valde textui Concilij, quod præcisè, & pri- uatiuè duos tantum ponit titulos excipiendi confes- siones secularium, & Sacerdotum expositionem; scilicet approbationem Episcopi, & beneficium parochiale, ergo qui neutrum habuerit, confessionem audire non poterit. Voluit ergo Concilium auferre abusum plurimorum Parochorum, qui vt commodius se otio darent, expone- bant quoscunque etiam inidoneos, imò plerique illo-

rum non ita vigeant prudentia, quæ ad debitum tam graue debite peragendum requiritur; iudicauitque id referuandum Episcopis, in quibus regularitè maior est prudentia, & circumspectio. Et ita hanc sententiam do- cent etiam nouissimè Villalobos in summa tom. 1. irat. 9. diffi. 49. n. 9. Sancius in select. disp. 48. n. 51. Regis in reso- lut. cas. 61. n. 2. & Fagundez præcept. 2. lib. 7. n. 42. qui alias adducunt rationes, quas tu apud illos videbis.

Notandum est tamen hic, Parochum posse exponere alium Parochum ad confessiones audiendas in sua paro- chia. Et ita Parochi per Bullam, Iubilæum, & c. sunt eli- gibiles per totum undum ad confessiones audiendas, sine approbatione Episcopi: vide Fagundez præc. 2. lib. 7. c. 2. n. 35. Filiucium tom. 1. ir. 7. n. 257. Suarez tom. 4. disp. 28. sect. 4. Toletum lib. 3. c. 13. n. 6. licet contrarium asse- rat P. Leone tract. de offic. & potest. Confessor. tom. 2. recoll. 4. n. 79. Sed tu tene nostram sententiam.

Quis die Sabbati accessit ad confitendum, sed ob angustiam temporis Confessarius distulit confes- sionem post transactum Iubilæum, queritur an possit absolui à casibus referuatis, post tempus elapsi Iubilæi commissis?

RESOL. CXLVII.

IN tali casu Confessarius poenitentem à censuris ab- soluat, & referuationem casuum, & votorum tollat; ab- solutionem verò à peccatis differat, & postea elapso illo Iubilæi spatio, confessionem peccatorum audiat, & poe- nitentem absoluat, & vota commutat; cum illa peccata, & vota præterita amplius non sint referuata. Ita Henri- quez lib. 7. c. 11. n. 3. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 15. n. 17. Emanuel Sà ver. Indulgentia, n. 14. & alij.

Difficultas est, si talis post elapsum tempus Iubilæi in nouos casus referuatos incidit, an poterit absolui; hunc casum non apud multos inuenies; amicissimus Sanctarel- lus de Iubilæo, c. 8. dub. 7. & Alphonsus Leone de Iubilæo, p. 2. q. 16. n. 189. negatiuam sententiam docent; sed contra- riam etiam probabilem esse puto, quam nouissimè tuetur noster Siculus Bartholomæus à Sancto Fausto, vir qui- dem doctus in de Iubilæo lib. 4. q. 133. quia per illam dila- tionem intendit Pontifex inducere poenitentes ad lu- crandum Iubilæum. Sed qui de consensu Confessarij confessionem distulit, & in casus, & censuras referuatas incidit, Iubilæum non potest lucrari, quin prius ab illis absoluator; ergo donec Iubilæum consequatur, Confes- sarius electus habet potestatem illum à casibus, & censu- ris referuatis absoluedi, ac si tempus Iubilæi non esset elapsum; alioquin dicendam esset, illum, qui Confessario obtemperauit, deterioris esse conditionis, quam alios. Et cum Iubilæum sit Principis beneficium nulli præiudicia- le, sine aliquo textu, & valida ratione non est restringen- dum; hæc Faustus probabiliter quidem, vt ipse Sanctarel- lus, & Leo ubi supra, fatentur.

An si quis suscipiat sacram Eucharistiam in pec- cato mortali, vel faciat confessionem sacrilegam, lucretur postea Iubilæum, si in vltima Iubilæi pe- riodo per actum contritionis sit in gratia?

RESOL. CXLVIII.

Negatiuam sententiam docet Sanctarellus tract. de Iubilæo c. 7. dub. 2. & Petrus Prost in spicilegio Theol. de Iubilæo c. 7. dub. 2. Zanardus in direct. confess. part. 1. de sacram. Poenit. cap. 21. quest. 28. Alphonsus de Leone tract. de Iubilæo part. 2. sect. 5. n. 168. & alij, quia Summus Pon- tifex confessionem validam, & communionem ritè fa- ctam exigit.

At ego opinionem contrariam non minus probabilem esse

esse puto, quam tuentur Fernandez in exam. Theol. mor. part. 3. c. 7. §. 8. n. 1. Henriquez lib. 7. cap. 9. n. 5. & nouissimè Bartholomæus à Sancto Fausto de Iubilæo, lib. 4. q. 46. quia non est necessarium (ait ille) vt quis sit in statu gratiæ toto tempore, quo singula opera facit, sed sufficit, vt in vltimo instanti, in quo vltimum opus perficitur, sit in gra- tia. Dicendum est igitur, quòd si in die Dominico in ipso Iubilæi termino in gratiam cum Deo talis rediret, obti- neret quidem Iubilæum, non obstante, quòd confessio fuerit inualida, & communio in peccato mortali facta. Igitur vtraque opinio est probabilis.

An Confessarius virtute Iubilæi possit absolueri à casibus Episcopo referuatis?

RESOL. CXLIX.

Negatiuam sententiam docet Bonacina de cens. disp. 1. q. 3. art. 15. n. 10. Coriolanus de cas. res. p. 1. sent. 3. art. 15. n. 7. & alij. Ratio est, quia Clemens VIII. in Bulla quadam decreuit, ne vllus pretextu cuiuscunque priuile- gij absoluar à casibus referuatis Episcopo.

Sed hæc opinio refellenda est, & ideo meritò contra- riam amplectuntur Zanardus in direct. part. 1. de sacram. Poenit. c. 2. q. 34. Floronus de cas. res. p. 1. cap. 4. §. 8. nu. 7. Henric. lib. 3. c. 14. n. 9. Vgolinus de casibus, tab. 1. c. 10. §. 4. Valquez in 3. part. tom. 4. q. 9. 2. dub. 10. n. 6. Reginald. to. 1. lib. 8. c. 5. sect. 1. n. 57. Graffius p. 1. lib. 4. c. 15. n. 28. Suarez de cens. disp. 7. sect. 5. n. 10. & alij; quia cum in Iubilæis conse- cratur expressè absolutio à casibus referuatis Pontifici, à fortiori censetur concessa facultas absoluedi à censuris, & casibus Episcopalibus. Et hæc opinionem aliqui, & optimè quidem, extendunt ad casus, & censuras referua- tas ab Episcopo, etiam post Iubilæi publicationem.

Quis consequutus est Iubilæum, non tamen est con- fessus, quia peccati mortalis sibi conscius non erat, queritur an transacto Iubilæo, à peccatis referuatis ante illud commissis, & oblitis absolui possit?

RESOL. CL.

Negatiuè respondeo, quia non fuit vilo modo abla- ta referuatio, cum nulla absolutio peccatorum da- ta fuerit; non enim Iubilæum tollit ipso facto referua- tionem, sed tantum confert facultatem Confessario electo illam auferendi media absoluteione, quæ in casu nostro non est data. Ergo, & c. ita docet Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 8. disp. 15. n. 21. Henriquez lib. 6. c. 16. n. 6. Suarez tom. 4. disp. 31. sect. 4. n. 9. & 24. Floronus de cas. res. par. 1. c. 6. §. 6. num. 3. Portel in addit. ad dubia Reg. ver. Iubilæum, n. 19. & alij.

Verum opinionem contrariam tenet amicissimus, & doctus Sanctarellus de Iubilæo cap. 13. dub. 2. quia in ri- gore loquendo, cum ad Iubilæum obtinendum confessio præcipitur, is qui nullius peccati mortalis conscius est, ad confitenda peccata venialia non tenetur, licet vni- cuique operæ præmium esset, præsertim tunc temporis, de peccatis venialibus confiteri. Verum cum præfatus, quidquid ad Iubilæum erat necessarium, perfecit, iam Iubilæum lucratus est, & priuilegium, vt ab omnibus casibus referuatis absoluator, atque in votis referuatis dispenseret, sibi vindicauit, quia confessio à tali homine non requiritur, & cum priuilegium à prædictis casibus, & votis absoluedi ad tempus Iubilæi non restringatur, poenitens etiam elapso Iubilæo, priuilegio sibi parto gaudere potest.

Ex his patet responsio ad argumentum contrariæ sen- tentiæ. Nam dicendum est illa peccata esse adhuc referu- ata, quia neque directè, neque indirectè absoluta fue- runt, sed quia talis fecit omnia opera necessaria ad lu-

crandum Iubilæum, & de facto illud lucratus est, ideo obtinuit priuilegium, vt à casibus referuatis absoluator, quod priuilegium ad tempus Iubilæi restringendum esse negamus, & ideo illo transacto potest à quocunque Confessario virtute illius priuilegij, & conlequutione Iubilæi obtenti absoluteionem à peccatis referuatis obti- nere, sicuti ex opinione ipsius Sanchez in summa to. 1. lib. 4. c. 5. n. 40. & aliorum, Confessarius potest vota commu- tare, tametsi poenitens Iubilæi tempore votum fecerit, & noluerit petere dispensationem: quia cum præfatus omnia ad Iubilæum consequendum requisita præstite- rit, iam priuilegium vt sibi vota ante Iubilæum emissa secum dispensari possit, acquisiuit, quod priuilegium ad Iubilæi tempus non est limitatum; quapropter transacto prædicto tempore, parto priuilegio vti posse omnino di- cendum est. Sed hoc accidit in casu nostro. Ergo, & c.

Itaque opinio Sanctarelli est probabilis; licet contra- riam nouissimè teneat Faustus de Iubilæo lib. 4. q. 134. sed cum Sanctarello consentit Alphonsus de Leone tract. de Iubilæo part. 2. q. 17. n. 197. vbi etiam notat cum Zanardo in direct. confess. par. 2. de sacram. Poenit. c. 2. quest. 20. quòd si aliquis tempore Iubilæi non habuit copiam Confes- sarij, & contritus sacram Eucharistiam sumpsit, & omnia pro lucrando Iubilæo perfecit, potest absolui à referua- tis transacto tempore Iubilæi; quia cum Iubilæum ade- ptus sit, obtinuit iam priuilegium, vt absolui possit à referuatis.

Notandum est etiam hic à fortiori, quòd quando quis in confessione Iubilæi non manifestauit peccatum refer- uatum, ne, v.g. manifestaret complicem, vel ex alia iusta causa, postea transacto Iubilæo potest de tali peccato à quocunque Confessario absoluteionem obtinere; quia in tali casu peccatum illud habetur, vnde indirectè fuit il- lius referuatio ablata, & ita docent Homobonus in exam. Eccles. part. 2. tract. 5. c. 6. q. 38. & alij.

Quis lucratus est Iubilæum Messana, postea nego- tiandi causa Panormum venit, vbi Iubilæum ce- lebratur, queritur an possit illud lucrari, & Con- fessarius à peccatis referuatis de nouo incurris- illum possit absolueri?

RESOL. CLI.

Hic casus frequenter potest accidere, & non ita faci- le apud authores inuenies. Noster Pater Alphonsus Leone in tract. de Iubilæo par. 2. q. 17. n. 196. affirmatiuam sententiam docet, & potest probari hæc opinio; quia multi asserunt posse duabus hebdomadibus lucrari Iubi- læum ab eodem, vt docent Floronus de cas. res. par. 1. c. 6. §. 5. num. 2. Reginaldus in praxi tom. 1. lib. 8. c. 5. sect. 2. n. 64. Henriquez lib. 6. c. 16. n. 3. Fernandez in exam. Theol. mor. p. 3. c. 7. §. 8. n. 4. Zanardus in direct. Confess. p. 1. de sa- cram. Poenit. c. 21. qu. 30. Naldus in summa, ver. indulgentia, n. 4. & alij pænes ipsos. Ergo, & c.

Non reticebo tamen Filiucium tom. 1. irat. 8. cap. 10. n. 278. adnotare Clementem VIII. rogatum respondisse semel tantum sumi posse Iubilæum, tam in anno Sancto, quam in aliis. Et ita respondisse sacram Cardinalium Congregationem, de hoc interrogatam testatur idem Filiucius n. 261. quod antea docuerant multi Doctores, vt Sanch. in summa, tom. 1. lib. 4. c. 54. n. 30. Suar. de relig. to. 2. lib. 6. c. 16. nu. 17. Portel in addit. ad dubia Reg. ver. Iubi- læum, n. 10. Benzonijs de Iubilæo lib. 5. c. 15. dub. 23.

Verum certum est, quòd si quispiam dum in patria versabatur, Iubilæum lucrari neglexerit, elapsis verò duabus hebdomadibus alio pergat, vbi Iubilæum durat, illud, omnia requisita in Bulla exequendo & adimplendo, consequi poterit. Ita Sanctarellus de Iubilæo, cap. 7. dub. 1. Vgolinus de potest. Episc. c. 4. §. 4. n. 5.

Notandum est etiam hic obiter, quòd qui tempore, quo

quo fuit publicatum Iubilæum in sua patria, ex aliqua ignorantia inuincibili non habuit noticiam illius, poterit illo tempore transacto lucrari inter duas hebdomadas à die notitiæ. Ita Bottenus in observationibus Iubilæi Sixti V fol. 131. & alij. Et idem dicendum est de illo, qui feria sexta, vel Sabbato habuit noticiam de Iubilæo, vel cum isto Confessarius commutet in alia opera ieiunia prætermittit & illum absoluat, & communionem sumere faciat in illa hebdomada non transacta.

Quis noluit lucrari Iubilæum, & in secunda hebdomada die Sabbati à Deo inspiratus mutat propositum, queritur an possit absolui à reſeruatīs, & lucrari Iubilæum?

RESOL. CLII.

Respondeo affirmatiuè, dummodo commutentur ieiunia in communionem, nam elemosinam, visitationem, & orationem, potest facere die Dominico. Ratio est, quia iam tempore debito confitetur, non enim obligatus erat confiteri ante Sabbatum, nam poterat manè die Dominico, & in tali casu cum ipso proceditur, ac si fuisset impotens ad ieiunium. Et ita docent Laurius de Iubilæo, part. 1. c. 21. n. 53. & Sanctarellus de Iubilæo cap. 7. dub. 1. licet penes ipsam Pinellus, & Sanchez contrarium teneant.

Sed queret quis hinc obiter, an si aliquis omnia opera iniuncta pro consequendo Iubilæo fecisset, & manè die Dominico vellet confiteri, & sacram Eucharistiam sumere, sed inaduerter, & incuria aliquid cibi deglutinit, vel bibit, an hoc non obstante, possit lucrari Iubilæum, & à reſeruatīs absolui? Respondeo affirmatiuè, nam in tali casu Confessarius potest communionem, quam tenebatur facere, in aliud opus pium commutare, & ita docet Sanctarellus de Iubilæo c. 7. dub. 1. Graffius in appen. lib. 2. c. 5. n. 50. & Henricus lib. 7. c. 10. n. 8. in fine.

Quis ieiunauit, & visitauit Ecclesias in prima hebdomada Iubilæi, postea in secunda die Dominica vult confiteri, & communionem sumere; queritur, an ita lucretur Iubilæum, & Confessarius possit illum à peccatis, & censuris reſeruatīs absolueri?

RESOL. CLIII.

Respondi affirmatiuam sententiam probabilem esse, & ita illam vocant Moltesius in Summa, to. 1. tract. 7. c. 16. n. 49. & 50. Bonacina de Sacram. disp. 6. q. 1. pun. 5. n. 34. & Naldus in Summa, verb. Indulgentia, n. 14. asserit ita respondisse Patres Sacre Pœnitentiariæ Romanæ in Iubilæo anno 1620. licet contrariam sententiam doceat Laurius de Iubilæo, part. 1. c. 21. n. 52. Henriquez lib. 7. c. 11. n. 2. Nugnus in 3. par. tom. 2. q. 27. art. 3. dub. 5. Vgolinus de potest. Episc. c. 41. §. 4. n. 5. Fernandez in exam. Theol. mor. par. 3. c. 7. §. 8. n. 5. & alij, asserentes omnia opera iniuncta in Iubilæo esse explenda physice infra hebdomadam vnam. Verum, vt dixi, affirmatiua opinio est probabilis, quam præter DD. citatos docuisse nonnullos Patres Societ. Iesu testatur Bonacina ubi supra, qui pro confirmatione talis sententiæ multas adducit rationes, lege illum, & non pigebit.

Certum tamen est, quod si opinio negatiua esset vera, licet præfatus non lucraretur Indulgentias, attamen eius confessio peccatorum reſeruatorum esset valida, quia probabilis opinio, (vt alibi dictum est) confert iurisdictionem, & hoc valde notandum est; nam plures opiniones inueniuntur, quæ negant consequi Iubilæum, & tamen si aliquis affirmatiuam sententiam probabilem tenuerit, si à parte rei non esset vera, licet indulgentiam

non consequeretur validè (hoc non obstante) à censuris, & casibus reſeruatīs absolueretur, & idem dicendum est de votorum commutatione.

Quæro tamen hic obiter, an qui compleuit intra hebdomadam omnia opera in Iubilæo iniuncta, ita vt vltimum opus sit ieiunium Sabbati, si iterum manè in die Dominica incidat in casum reſeruatū, possit ab illo virtute Iubilæi absolutionem obtinere? Ratio dubitandi est, quia finistalis gratiæ est obtinendi Iubilæum, quod cum iam sit obtentum, non potest quis amplius frui dicta gratia. At hoc non obstante Pater Alphonsus de Leone in tr. de Iubilæo, p. 2. sect. 5. n. 170. affirmatiuam sententiam docet, quia cum sit infra eandem hebdomadam, potest variare, & tutius procedendo iterum confiteri, & communicare, & postea facere elemosinam, aut visitare Ecclesias, sua destinatione id faciendo pro vltimo opere Iubilæi; quam cautelam vidi consultam à viris doctis, etiam eis, qui post communionem Dominicam incurerunt in reſeruatā, nemini enim prohibetur pluries idem opus repetere pro eodem fine intra terminum concessum. Hæc omnia Leo, licet contrariam sententiam doceat Sanctar. de Iubilæo, c. 8. dub. 6.

An quicumque Confessarius ab Ordinario a probatus possit tempore Iubilæi absolueri Montes à peccatis, vel à casibus, & censuris reſeruatīs?

RESOL. CLIV.

Affirmatiuam sententiam docet Bonac. de Sacram. disp. 5. q. 7. pun. 4. §. 1. n. 22. i. fin. sed aduersus illum insurgit Faultus de Iubilæo, lib. 4. q. 78. & Alphonsus de Leone etiam de Iubilæo, p. 2. q. 9. n. 21. quia Confessarius prohibitus est accessus ad monasteria Monialium, & ideo Romanus Pontifex non intendit dare iurisdictionem illis Sacerdotibus, qui habent aliquod impedimentum. Hinc in praxi rationabiliter seruat pro bono regimine Monialium, quod dum virtute Iubilæi habent Moniales facultatem eligendi sibi Confessarium, tenentur designare Confessarium Ordinario ipsarum. Et solent Abbatissæ congregare Moniales, & ab eis habere votum, quoniam Confessarios gratos habeant, & sic nominant tres, quatuor, vel plures, quorum nomina mittunt ad eorum Ordinarium, vt ab eo omnes, vel prout ei libuerit, approbentur, & impertiantur eis licentiam accedendi ad monasteria. Sic enim Ordinarij ieiunt personas accedere volentes ad monasteria, ne sub prætextu earumdem licentiarum, accedant ad vana colloquia faciendā, & non ad audiendas confessiones Monialium, cum omnis confessio intelligatur facta in ædificationem, non autem in destructionem Regularis obseruantie. Et hæc omnia notat, & docet noster Moltesius in Summa, tom. 1. tr. 7. c. 16. n. 31. & post illum Ioannes Suarez in enchiridio casuum conscientie lib. 5. ver. Indulgentiæ, §. tempore Iubilæi.

An quando adest periculum obliuiscendi multa peccata, teneatur quis iure diuino confiteri, etiam ante annum?

RESOL. CLV.

Affirmatiuè respondent Medina Complutensis C. de Pœnit. tr. 2. q. 14. §. 2. sub fine, & ex Neoteris Didacus Nugnus in 3. part. tom. 2. qu. 6. art. 5. diff. 1. concl. 4. quia iure naturæ tenemur ad faciendam integram confessionem; ergo quoties ex dilatione oritur periculum obliuiscendi peccata, toties tenemur confiteri, vnde sequitur multos, qui tantum confitentur semel in anno, violare hoc præceptum: atque adeo sunt etiam in hac parte examinandi à Confessario, vt accusent se de tali violatione, saltem sub cautelam. Ita Nugnus.

Sed

Sed hæc opinio non est tenenda, & illam repellunt Turrianus de pœnit. q. 6. art. 2. disp. 19. dub. 4. Villalobos in Summa tom. 1. tract. 9. diff. 27. n. 7. Coninch de Sacram. disp. 5. dub. 2. n. 33. Henriquez lib. 4. c. 4. n. 8. Sotus in 4. disp. 18. q. 1. art. 4. concl. 7. Filliucius tom. 1. tr. 7. c. 2. n. 36. & alij, quia sic etiam infra annum sæpe homo obligaretur confiteri, nam regulariter non potest homo recordari peccatorum vnius anni. Cum autem Ecclesia determinat obligationem iuris diuini, si hoc sapius requireret, malè Ecclesia fecisset, quod dici non potest. E contra, si quis peccata scriberet, ne traderet obliuioni, posset differre vique ad mortem, quod est absurdum. Ergo, &c.

Restat modò respondere ad argumentum Nugni. Dico igitur nos teneri integrè omnia peccata nostra mortalia confiteri, quorum, dum confitemur, recordamur, & moralem diligentiam adhibere, vt possimus prius ea omnia in memoriam reuocare; non tenemur tamen extraordinariam aliquam diligentiam adhibere, ne ea obliuiscamur, alioquin quando nollemus, aut etiam non possemus ea statim confiteri, teneremur ea statim scripto annotare, imò quicumque multa peccata fecissent, tenerentur ea prius scripto mandare, & ex charta confiteri, qui alias exponunt se alicui periculo, ne aliqua per obliuionem omittant. At hæc omnia sunt absurda. Ergo, &c.

An Parochus qui residet in sua parochia, sed non per seipsum, sed per alios administrat Sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ, &c. peccet mortaliter, & teneatur fructus restituere?

RESOL. CLVI.

Lege cum attentione hanc resolutionem, ô Parochus, & caue ne in hora mortis illa te tangat. Dico igitur, quod Parochus non dicitur verè & iuxta mentem Concilij Tridentini sess. 7. c. 3. & sess. 23. c. 1. residere ob solam habitationem in loco beneficii; nam residere cum effectu accipiendum est; nempe officium suum personaliter exercere, & non solum in sua parochia esse præsentem, & cætera substituto suo committendo. Debet igitur Parochi illis Sacramentis ministrandis opem dare, quæ ex æquitate ministrari ab eis possunt, non tamen tenentur noctu administrare, nisi nominatim & instanter desiderentur. Et ita communiter docent Doctores, & inter illos præcipuè Ioannes Sancius, qui omnino à Parochis videndus est in selectis, disp. 47. per tot. vide etiam Valq. opusc. de Pœnitentiis, c. 4. §. 2. dub. in fine, & art. 2. num. 181. Emanuele Sa ver. residentiæ. n. Vgolinum ubi infra n. 2. & alios, quos citat Sancius loco citato.

Sed difficultas est, an Parochus, qui per seipsum Sacramenta non administrat, sed per substitutos, non solum peccet mortaliter, vt dictum est, sed etiam teneatur ad restitutionem fructuum. Negatiuè respondet Garfias de beneficiis tom. 1. part. 3. c. 2. num. 53. vbi sic asserit Parochus qui residet in Parochiali, non tamen per se exercet, & administrat Sacramenta, non videtur teneri ad restitutionem fructuum; nam Concilium solum ponit hanc pœnam amissionis fructuum contra absentes, & non residentes; iste verò non potest dici abesse, & non residere, quamuis officium suum non exerceat, & pœnæ non sunt extendendæ, maxime impositæ ipso iure, sicut etiam qui malè facit suum officium, Parochus, seu Episcopus, non ideo amittit fructus ipso iure. Ita Garfias.

Sed aduersus illum insurgit Ioannes Sancius ubi supra in selectis, disp. 47. num. 4. ita ait. Censeo fructus nequaquam acquiri Parochi, non ministranti, quantumuis materialiter residenti. Si enim non residere pro eodem accipit Concilium, quod non seruire, & pœna sit imposita non residenti, sit ad restitutionem fructuum teneri Parochum, si non ministrat, sed quam ratione præfens, & quoniam magis absens se habet his Parochianis? Imò nihil prodest Parochi præfentia ministerio destituta, cum potius offendat, vt rectè notauit Sotus de iust. lib. 10. Anton. Diana Ref. Mor. Pars. I. I.

quest. 3. art. 1. Graffius tom. 1. consiliorum lib. 3. cons. vnic. de Clericis non resident. num. 7. & idem est inutiliter adesse, quod abesse, nec amissio fructuum non ministrantis, vel non residentis, vt vult Garfias (apud nos tamen idem reputatur) pro pœna debet haberi, quæ cum ad ipsius executionem sententia iudicis minimè sit requisita, potius non lucratio dicitur, vt constat ex illis verbis Concilij sess. 23. cap. 1. Pro rata temporis absentia fructus suos non facere, &c. vsque ad illa verba, non obstantibus quibuscunque privilegiis, &c. Cum igitur beneficia dentur propter officium, vt in c. cum secundum Apostolum, de presby. & c. fin. de rescript. in 6. non acquirere illius fructus haud seruientem, pœna nullo modo est, sed conditio, vt ait Graffius lib. 2. c. 97. n. 56. & Rodriguez tom. 2. qq. Reg. 9. 44. art. 4. seu conuentionis naturalis adimpletio, non accipiendi sibi neuiquam debitum, sicut operarius sui vicini colens vineam, & ob id stipendium, quod abest, non recipiens pœnam, minimè incurrisse dicitur: labefactata igitur est prima ratio Garfias.

Secundam verò æqualis momenti iudico, ait enim, quod sicut Parochus malè suum munus administrans, fructus efficeret suos; ita, & nullo modo ministrans, residens tamen. Equidem si malè ministrat, sibi, & non Parochianis damnum dat, mentem enim Concilij quoad substantiam exequitur, sicut & Ecclesiæ, Missam audiens ob vanam gloriam. At non administrans, Concilio aduersatur, nam Parochianos suo iure defraudat. Vnde iustitiam commutatiuam læsam esse dubitabit nemo, cum reciperet beneficium, non quidem propter officium, sed propter propriam suam temporalem vtilitatem, & lucrum. Et esto, admittamus cum Garfia ex præcepto proueniente ex Concilio solum teneri Parochum se rigorosè, & corporaliter absentantem à loco beneficii restituere fructus, & ex iure naturali restituere tenebitur, si non ministrat, licet in loco beneficii maneat, cum beneficium, & illius fructus dentur propter officium ex pacto, & conuentione; qui igitur officium non adimplet, fructibus, & mercede indignus est. Cum enim ibi reperitur contractus, do, vt des, inter Parochum, & Parochianos, seu inter Episcopum conferentes beneficium, & beneficiatum, id est, do fructus, vt facias ministeria beneficii, iure ipso contractus fructus neuiquam suos efficit Parochus, si munia non adimpleat. Vnde licet solum se corporaliter à loco beneficii absentibus obligationem restitutionis iniungat Concilium, non est, quia non putet eandem incurere obligationem neuiquam inferuetes, licet præfentes sint in loco beneficii, sed quia non præsumit mansurum Parochum in loco beneficii, & non administraturum.

Hæc omnia transcripsi ad verbum ex Sancio, vt torporem à Parochis negligentibus excutiam. Non reticeam tamen sententiam Garfias contra Sancium docere etiam Vgolinum de pœnit. Episc. cap. 15. §. 3. num. 3. sed cum Sancio tenet Graffius, Corduba, Astensis, Hostiensis, Syluester penes ipsum, quibus adde Petrum de Aragona in 2. 2. quest. 63. art. 2. §. si d. pro explicatione huius difficultatis, & Ludouicum de San Iuan in Summa tract. de officio diuino, art. 13.

Notandum est hinc obiter, quod habitatio Parochi, vt declarauit Sacra Cardinalium Congregatio, debet esse prope Parochiam, quæ quidem dictio refertur ad modicam quantitatem, Vide Riccium part. 4. decis. 41. per totam.

Quis in die ieiunij sapius comedit carnes, & lacticiam, queritur an distincta peccata commiserit, & in confessione aperienda?

RESOL. CLVII.

Respondeo affirmatiuè, & ita docet Coninch de Sacram. disp. 7. dub. 5. num. 42. vbi sic ait. In Quadragesima comedere sapius per diem, & comedere carnes,

L

& comedere ova, sunt singula particulariter & distinctis præceptis prohibita, vnde singula habent distinctam prohibitionem Ecclesiæ, cuiusque fini repugnantiam, quod inde patet, quod vnum sæpe sine altero, permittatur, & consequenter continent distinctam malitiam in confessione explicandam. Ita ille.

Notandum est tamen hic obiter, quod qui vouit aliquo die ieiunare, non toties peccat, quoties in illo die carnes comedit, & ita aduersus Suarez de Relig. tom. 2. lib. 4. c. 7. n. 12. docet nouissimè Paulus Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 4. c. 3. n. 3. sed ego de hac questione alibi etiam egi in tract. de ieiunio, res. 45.

An si Episcopus reseruando absolutionem alicuius excommunicationis Summo Pontifici, possit hoc non obstante Metropolitanus in casibus sibi permissis eam largiri?

RESOL. CLVIII.

Negatiuè respondet Campanili in diuer. iur. Can. rub. 1. c. 15. n. 132. putat enim per hanc reseruacionem ceteri abdicatam potestatem absoluendi etiam Metropolitanus, ita quod in casibus in iure permissis non valeat absoluerè, tante tali reseruacione facta per Ordinarium.

Sed contrariam sententiam tenendam esse existimo, quia licet reseruatio facta per ordinarium Papæ, tollat ipso iure potestatem absoluendi vigore renunciacionis factæ, tamen hoc non potest præiudicare Metropolitanus, licet quis possit renunciare fauori suo, non tamen in alterius præiudicium. Et sic primò vasallus non potest in præiudicium domini abique eius consensu alterius iurisdictioni consentire. Secundò Clerici non possunt renunciare eorum priuilegio. Tertio, pater non potest renunciare donationi inofficiosa. Quarto, iuramentum non firmat contractum in præiudicium tertij. Et tandem etiam clausula motu proprio, non operatur in tertij præiudicium, necius in re acquisitum alteri admittit. Et ideo (ne in aliena vinea arare videar) hanc sententiam, & omnia supradicta docet doctus Iurifconsultus Ioan. Maria Nonarius in qq. forensibus p. 1. q. 66. per totam.

An in peccato sodomia teneatur quis exprimere in confessione, an fuerit agens, vel patiens, vel gradus cognationis carnalis?

RESOL. CLIX.

Resolutionem horum dubiorum apud paucos inuenies, quæ tamen, faxit Deus, vt læpius in praxi non occurrant. Et ad primum negatiuè respondet noster Pater Alphonsus de Leone in tract. de officio, & potestate Confessarij, p. 1. recollect. 9. n. 216. & 218. vbi sic ait. Ego dicere, saluò meliori iudicio, non esse necessariò exprimendum an fuerit agens, vel patiens, quia tale peccatum est eiusdem speciei, & ideo quia magis graue est peccatum agentis, quàm patientis, ideoque maiori pena punitur, non autem sequitur esse diuersæ speciei, cum magis, & minus non varient speciem. Ita ille. Si quis ergo vercundiam haberet confitendi, se in actu sodomitico fuisse patientem, sufficit vt dicat, Toties sodomiam exercui.

Ad secundum dubium supradictus auctor ibid. n. 224. etiam negatiuè respondet, docet enim copulam sodomiticam inter cognatos mutare speciem, quando illi iniucem sunt tales in linea recta; in linea verò tranuersali, circumstantiam aggrauantem; non esse tamen in vtroque casu gradum cognationis carnalis exprimendum, quia in incestu probabile est nullum gradum mutare speciem, & in tali copula non commiscetur caro, nec contrahitur affinitas; sed de hoc dubio etiam alibi à nobis actum est.

Notandum est etiam hic obiter cum Filiucio tom. 2.

tract. 30. c. 7. n. 131. & alijs, probabile esse quod peccata omnia contra naturam sint vnus speciei infimæ, & non subalternæ; licet contraria opinio sit magis probabilis.

Utrum Parochus, v.g. Messanensis, possit ex licentiâ Parochi Panormitani confessionem Panormitanorum in eius parochia recipere absque approbatione Archiepiscopi Panormitani?

RESOL. CLX.

Negatiuam sententiam docet Beia part. 1. cas. 16. & nouissimè Alphonsus Regius in suis resolutionibus, cas. 61. n. 9. qui citat Gutierrez, Tolera, & Rodriguez. Ratio est, quia Curatus extra suam parochiam & diocesim censetur persona priuata, & nihil amplius habere videtur, quàm simplex Sacerdos; ergo quamuis per beneficium parochiale indiget idoneus in sua diocesi, tamen extra illam tale beneficium nihil ei suffragatur quoad confessiones alienarum ouium audiendas, sicuti neque alteri Sacerdoti approbato à suo Episcopo: & ideo Concilium Tridentinum æquiparat beneficium parochiale approbationi Episcopi; asserit enim quemlibet illorum modorum esse per se sufficientem, & alterutrum esse necessarium, sed approbatus in vno Episcopatu non est vbiq; approbatus, seu idoneus, nec is qui beneficium habet parochiale. Ita Regius vbi supra.

Sed contrariam sententiam docet Suarez tom. 4. disp. 18. sect. 4. n. 18. & seq. cum Vasquez in 3. p. tom. 4. q. 93. art. 3. dub. 4. n. 2. vbi sic asserit. Existimo ex Concilio Tridentino aperte reputari idoneum ipso iure, quicumque parochiale habet beneficium, vt non tantum in sua diocesi, sed in alia audire possit confessiones, iurisdictione tamen sibi commissa, quam tamen iure ipso habet solum in sua parochia, nec indiget extra suam diocesim approbatione Episcopi illius diocesis, vt censetur idoneus, sed commissa sibi iurisdictione ab eo, qui potest, vt à proprio Parocho existenti in alia diocesi, potest ille quemcumque absoluerè, quia iam iure ipso idoneus sine alia Episcopi cuiuscumque approbatione reputatur, sic enim ex Concilio, vt duo diuersa, vnde aliquis censetur idoneus, ponuntur; alterum habere parochiale beneficium, alterum approbatum esse ab Episcopo. Ita Vasquez, satis quidem probabiliter, vnde contra Regium vbi supra, n. 12. qui sequitur hanc opinionem, non se exponit periculo efficiendi irritum valorem Sacramenti; nam, vt alibi probatum est, qui cum opinione probabiliter administrat Sacramentum, quoad suam iurisdictionem semper illud conficit, nam Ecclesia in casu ratione opinionis probabilis confert illi iurisdictionem.

An in iactantia de peccato mortali sit in confessione explicanda species peccati, & circumstantia?

RESOL. CLXI.

Percussit quis, v.g. clericum, & de hoc postea iactatur; queritur an sit confitenda circumstantia clericatus, vel si quis iactauit se de peccato cum coniugata, teneatur fateri circumstantiam coniugij, sed an sufficiat se accusare toties se iactasse de peccato mortali? Fatendam esse in tali casu speciem ac circumstantiam peccati tenet Sanchez in summ. tom. 1. lib. 1. c. 3. n. 13. vbi citat Lopez, & Rodriguez; sed isti loquuntur, quando iactans complacet se de illo peccato, & tunc non est dubium esse fatendam speciem, & circumstantiam peccati.

Igitur magis probabiliter contra Sanchez puto cum Nauarro penes ipsum, in tali casu sufficere, si penitentem se accuset de peccato iactantia in re mortaliter peccaminosa. Et ratio est, quia deformitas mortalis in hoc peccato iactantia, sumitur ex eo quod tanquam medium ad humanam gloriam comparandam assumitur offensam rei mortalis, sed hæc ratio offensæ mortalis eiusdem rationis est

est in omnibus mortalibus; quod verò sit hoc, vel illud peccatum mortale, materialiter se habet. Ergo, &c. Et ideo, vt alibi firmauimus, licet verba contumeliosa sint diuersæ speciei, eo quod per illa obiiciantur proximo defectus speciei diuersæ, non tamen sunt peccata mortalia contumeliæ speciei distincta; quia in tantum contumelia est peccatum mortale, in quantum assumitur, vt instrumentum, seu medium ad honorem proximi lædendum; quod verò sint hæc, vel illa verba contumeliosa, materialiter se habet.

An sit peccatum necessariò in confessione explicandum, si quis fecit aliquid contra conscientiam detentem illud confusè, vt peccatum, non determinata materia particulari, nec vnde possit deduci, an sit mortale, vel veniale?

RESOL. CLXII.

Affirmatiuè respondent Vasquez in part. 2. disput. 59. c. 3. n. 10. Azorius tom. 1. lib. 2. c. 8. q. 6. Clauis Regia lib. 1. c. 4. n. 17. Reginaldus tom. 1. lib. 11. c. 32. & alij. Nam operari cum tali conscientia, est peccatum mortale, qui enim ita operatur absque alio examine, exponit se periculo peccati mortalis, & ideo venialiter vult illud committere, qualecumque sit; ergo operari cum tali conscientia, est peccatum mortale, vnde necessariò est in confessione aperiendam. Hæc sententia est probabilis.

Sed non minus probabilem contrariam esse existimo, quam tuetur Valentia tom. 2. disp. 2. q. 14. punct. 4. Salas in part. 2. q. 1. tract. 8. disp. 1. sect. 3. n. 33. Nauarrus in manual. prel. 9. n. 9. & alij, quia velle id quod in genere dumtaxat iudicatur illicitum, non videtur esse grauis malitia, cum huiusmodi voluntas contineat se adhuc intra limites eius rationis, quæ est communis peccato mortali, & veniali, & ideo est imperfecta in genere mali, & constituit tantum peccatum veniale. Ergo operari cum tali conscientia, non erit necessarium in confessione explicare. Secus autem, quando aliquis operatur cum conscientia dictante aliquid esse mortale, aut veniale speciatim.

Notandum est etiam hic obiter, quod si quis falsò putans hodie esse vigiliam, carnes comedat, sufficere dicere in confessione, Comedi carnes in die prohibito, quia peccatum eiusdem speciei commisit, ac si verè fuisset vigilia, quidquid in contrarium asserat Valentia tom. 4. disp. 7. q. 11. punct. 1. & Nauarrus in man. c. 6. n. 14. asserentes esse necessarium explicare, quod peccauerit contra conscientiam. Vnde infertur agere contra conscientiam, non esse speciale peccatum contra præceptum, vel virtutem, sed continere tantum generalem quandam rationem peccati, quæ determinatur ad talem rationem peccati, ex tali aut tali materia præcepta, quæ per conscientiam proponitur. Vide Salas in part. 2. tract. 8. disp. 1. sect. 33. num. 28. Clauem Regiam lib. 1. c. 4. n. 12. & alios penes ipsos.

An si quis vno continuato sermone in eadem re terperiuret, sufficiat vt in confessione dicat se falsum iurasse?

RESOL. CLXIII.

Respondeo affirmatiuè, quia in tali casu vnum tantum peccatum committit, etenim tria periuria, vel mendacia sunt vnus continuatus sermonis partes, & sermo in vltimo mendacio, vel periurio perficitur; ergo vnum erit numero peccatum. Vide Azorium tom. 1. lib. 4. cap. 4. quest. 5. vbi etiam notat, quod si aliquis aliquem vno iuræ impetu, ter, vel quater pugno percutiat, aut vulneret, vnum tantum numero peccatum committit, & si Clericus sit, in vnam tantum excommunicationem incidere dicendum est, & ita docet Suarez de conf. disp. 4. sect. 3. n. 8. Sayrus lib. 1. c. 10. n. 9. Vgolinus tab. 1. c. 16. §. 3. & alij.

Anton. Diana Ref. Mor. Pars. I II.

Notandum est etiam hic obiter, quod si quis sine morali interruptione multa verba blasphemie in Deum proferat, vnum solum delictum blasphemie committit. Nec necesse est, vt in confessione numerum blasphemiarum explanet, sed satis est dicere, Contra Deum blasphemiam intuli. Vide Molinam tom. 4. tract. 3. disp. 41. n. 5. Couarruiam lib. 2. variar. resol. c. 10. num. 8. §. ego sane, & hoc verum est, etiam si verba blasphemie, res vanas significarent.

Utrum in eodem actu possint dari plures malitia solo numero distinctæ, & in confessione aperienda?

RESOL. CLXIV.

DE hac questione pendet decisio multorum casuum in praxi sæpius occurrentium. Partem negatiuam tenet Filiucius tom. 2. tract. 2. cap. 8. num. 320. Layman in Theol. mor. lib. 1. tract. 3. c. 3. n. 2. Duardus in Bull. Cen. lib. 3. §. 3. q. 2. n. 3. Megala in 1. part. lib. 5. c. 12. n. 4. & Suarez in 3. part. tom. 4. disp. 22. sect. 5. num. 33. vbi tamen asserunt, in hoc casu debere explicari eas circumstantias in confessione, non quia multiplicant peccata, sed quia augent peccati grauitatem. Et ratio est, quia licet actus tendat in plura obiecta materialiter distincta, non tamen tendit in illa per modum plurium, sed per modum vnus.

Sed qui probabiliter tenet circumstantias aggrauantes non esse in confessione explicandas, poterit consequenter sine peccato in tali casu istas reticere, quod minime dicendum est. Et ideo affirmatiuam sententiam amplectendam esse puto, quam etiam tenui in tract. de circumstantijs resol. 29. cum Vasquez, cui nunc addo Salas in part. 2. tract. 13. disp. 3. sect. 2. n. 19. Azorium tom. 1. lib. 4. c. 4. quest. 5. & 6. Henriquez lib. 5. c. 5. n. 4. Pefantium in addit. ad 3. part. q. 10. disp. 3. Yribarne in 4. sent. tom. 2. disp. 17. disp. 15. sect. 8. Clauem Regiam lib. 2. cap. 5. n. 14. & alios. Dico igitur, quod in eodem numero actu physico repertiuntur plures malitiæ morales numero distinctæ, & consequenter censentur plura numero peccata, quæ omnino sunt in confessione explicanda.

Ex hac secunda opinione infertur.

Primò, quod qui statuit totam Quadragesimam vnico voluntatis actu non ieiunare, tot peccata committere, quot sunt dies Quadragesimæ; & idem dicendum est de eo, qui statuit omittere Missam, vel Officium diuinum per totum annum; aut habuit voluntatem occidendi multos homines, quod etiam intellige de simplici complacentia voluntatis, ac delectationis morosæ. Vnde si quis de præsentis sibi complaceat, seu delectetur morosè, de triplici actu nefando antea habito, committere tria peccata delectationis morosæ moraliter numero distincta, & in confessione aperienda. Vide Molfesum in sum. tom. 1. tract. 8. cap. 7. n. 19. Salas in part. 1. tract. 13. disp. 5. sect. 6. n. 6. Pefantium in addit. ad 3. part. q. 10. disp. 3. & alios.

Secundò infertur cum Nauarro in man. cap. 6. num. 18. Vgolino de cens. tab. 1. cap. 16. §. 3. Megala in 1. part. lib. 5. cap. 12. num. 4. ad 2. & alijs. Petrum, v.g. volentem occidere Paulum cum tota sua familia, duo tantum peccata interna homicidij committere; quia tota familia in iure pro vna persona reputatur, & vna familia est multarum personarum collectio, sicut grex ouium, & bibliotheca, est quoddam totum ex multis rebus tanquam ex partibus constitutum.

Sed his non obstantibus contrarium tenet Salas, & Molfesius vbi supra. Azorius tom. 1. lib. 4. cap. 4. quest. 3. & alij. Hic etiam nota, quod si libri furati, vel oues, v.g. essent plurium dominorum pro indiuiso, non censerentur plura numero peccata, vt docet Vasquez in 3. part. tom. 4. q. 9. dub. 4. n. 5. licet contrarium asserat Molina tom. 4. disp. 41. num. 4. secus autem si essent diuersorum dominorum pro diuiso; nam essent diuersa peccata in confessione explicanda, & ita tenet Henriquez lib. 5. cap. 5. num. 4. Molina loco citato, & alij.

L 2 Tertio

Tertio infertur vno sermone maledicentem Deum, B. Virginem, & D. Petrum; tria peccata numero distincta committere. Sed quid dicendum de eo, qui maledicit Deum, & duodecim Apostolos, vel imprecatur mortem Paulo, & toti familie illius? Henriquez *lib. 5. cap. 8. n. 4.* docet vnum peccatum committere. Fagundez *prac. 2. lib. 3. cap. 5. n. 10.* Duardus *in Bull. Cœn. lib. 3. §. 3. q. 2. n. 3.* Megala *in 1. part. lib. 5. cap. 12. num. 4. ad 2.* Vgolinus *de cens. tab. 1. c. 16. §. 3. n. 8.* & alij putant esse duo peccata: Valquez *verò in 3. part. tom. 4. quæst. 91. art. 1. dub. 4. num. 10.* Molsehus *in summa tom. 1. tract. 8. cap. 7. num. 19.* Azorius *tom. 3. lib. 4. cap. 4. quæst. 5. tenent, in tali casu tredecim peccata moraliter numero distincta committi, explicanda in confessione.*

Quarto infertur, lædentem eodem verbo famam, & honorem trium, tria peccata numero committere, in confessione aperienda; sicut qui vno ictu occideret tres. Ita Filiucius *tom. 2. tract. 2. 1. cap. 9. n. 325.* Yribarne *in 4. sent. tom. 2. dist. 17. disp. 15. sect. 8.* Valquez & Azorius *locis citatis, & ego etiam alibi res. 29. de circumstan. aggrau.*

Quinto infertur, simul recogitantem in vna mollitie plures coniugatas, plura peccata in illo actu physico moraliter numero distincta committere in confessione aperienda. Ita Henriquez *lib. 5. c. 8. n. 8.* Reginaldus *tom. 2. lib. 2. c. 8. sect. 9. in fine.* Toletus *lib. 3. c. 7. & alij.*

Sexto infertur, inducentem vnico verbo quatuor, v. g. ad peccandum, quatuor peccata committere in confessione explicanda. Ita Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 1. cap. 6. num. 8.* Valquez *in part. 2. q. 7. art. 7. n. 15.* Salas *in part. 2. tract. 3. disp. 5. sent. 13. num. 1. c. & alij.*

Et tandem, Septimo à fortiori infertur, quod coniugatus, qui cum vxore alterius adulterium committit, vno actu duplicem malitiam iniustitiæ contrahit, vnam contra propriam vxorem, alteram contra virum alterius; similiter Religiosus qui rem habet cum Moniali, committit duo sacrilegia moraliter numero distincta. Præterea, si quis vno ictu occidit tres homines, tria homicidia numero distincta committit. Et horum omnium supradictorum in præsentia resolutione alia ratio adduci non potest; quia malitia peccati consistit in respectu contrarietatis ad rectam rationem. Cum autem actus dicat ordinem ad plura obiecta, ex quorum vnoquoque pro se provenit contrarietas ad rationem, concedendum est esse plures malitias numero distinctas, & ideo plura numero peccata explicanda in confessione, vt ex vsu omnium Christianorum patet.

Notandum est etiam hæc obiter, quod si quis vno ictu tres occideret Clericos, in tres excommunicationes incurreret, vt Nauarrus *cap. 6. n. 18.* Vgolinus *de cens. tab. 1. c. 16. §. 1. num. 8.* Molina *tom. 4. tract. 3. disp. 41. n. 3.* Sayrus *de cens. lib. 1. c. 10. n. 9.* Alterius *de cens. tom. 1. lib. 3. disp. 10. cap. 8. & alij.* Et idem dicendum est de irregularitate. Secus autem si ter percuteret clericum: nam vnam tantum incurreret excommunicationem, vt in superiori resolutione notauimus, & docent Salas *in part. 2. tom. 2. tract. 13. disp. 5. sect. 8. num. 91.*

An ignorantia vincibilis mysteriorum fidei, sit speciale peccatum in confessione explicandum?

R E S O L. CLXV.

Este peccatum speciale docuerunt Valquez *in part. 2. disp. 11. q. c. 3.* Tannerus *in part. 2. disp. 4. q. 9. dub. 1. n. 12.* Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 1. c. 17. n. 11.* Filiucius *tom. 2. tract. 2. 1. c. 10. n. 365.* Henriquez *lib. 5. c. 6. n. 1. in glossa litera F.* & Curiel *in part. 2. q. 76. art. 2. dub. 2. §. 4.* vbi docet ignorantiam vincibilem articuloꝝ fidei habere, non solum malitiam peccati, cuius periculo se exponit, v. g. omissionis actus fidei tempore, quo obligat præceptum credendi, aut asserendi aliquid contra fidem; sed etiam

aliam distinctam specie, quæ consistit in negligentia ad dicendi articulos, quæ opponitur virtuti studiositatis. Hæc opinio est probabilis.

Verum contrariam sententiam tuetur ex multis rationibus Merolla *disp. 1. c. 2. diff. 3. n. 697.* vbi tamen *n. 699.* notauit, ignorantem vincibiliter mysteria fidei, quauis de facto nihil contra sentiat, neque ad tempus, quo quis tenetur ea credere, teneri hanc ignorantiam confiteri; quia non curando eorum scientiã acquirere, ad quæ tenebatur, exposuit se periculo sentiendi aliquid contra fidem, aut omittendi assentiri illis occurrente tempore, quo ad id obligatur, & consequenter mortaliter peccauit; hoc autem peccatum non est distinctum ab eo, quod committitur sentiendo actu ignoranter aliquid contra hæc mysteria. Prima opinio videtur probabilior, & omnino tenenda.

Notandum est etiam hic cum dicto Merolla *n. 700.* in ordine ad confessionem esse necessarium explicare cuius præcepti Decalogi fuerit ignorantia, secus verò in ignorantia mysteriorum fidei. Et ratio est, quia ex diuersitate præceptorum Decalogi, vel Ecclesiæ, eo quod ita vincibiliter ignorans exponit se periculo admittendi peccata specie diuersa secundum præceptorum diuersitatem. Ac verò ignorans vincibiliter mysteria fidei, non se exponit periculo committendi peccata specie diuersa iuxta diuersitatem mysteriorum, sed semper peccatum est eiusdem speciei, cuiuscumque mysterij sit ignorantia, quia opponitur eidem præcepto, ac virtuti, vnde infertur ignorantem vincibiliter plures articulos fidei, non committere plura peccata specie distincta, secus verò si ignoret plura præcepta Decalogi, vel Ecclesiæ.

Sed difficultas est, an si ignorans vincibiliter plures articulos fidei, plura peccata saltem numero distincta admittat. Affirmatiue respondet Marullus *vbi supra;* sed negatiua sententia est etiam probabilis, quam tuetur Pater Suarez *tract. de fide, disp. 15. sect. 1. n. 7.* & adhibet exemplum in præcepto recitandi horas canonicas; peccatum enim omissionis illarum, non multiplicatur numero, iuxta multiplicationem horarum, sed vnum tantum numero est; ergo idem dicendum est in casu nostro. Vnde ergo infertur ignorantem vincibiliter plures articulos fidei non teneri numero articuloꝝ, quos ignorat, explicare in confessione, licet Marullus *vbi supra* contrarium asserat, nempe ignorantem vincibiliter plures fidei articulos, cenferi plura numero peccata committere, explicanda in confessione; sed vtraque opinio est probabilis.

Et tandem ex his omnibus aliqui inferunt contra Curiel *in part. 2. q. 76. art. 2. dub. 2. §. 4.* & contra Malderum etiam *in part. 2. q. 76. art. 2. quod ignorantia vincibilis præceptorum Decalogi, non est speciale peccatum, vt v. g. ignorantia culpabilis præcepti de non fornicando, non est speciale peccatum oppositum distinctæ virtuti, ac diuersæ à virtute castitatis, cui fornicatio opponitur. Vnde sequitur, quod qui ex ignorantia culpabili negligit scire præceptum non fornicandi, non committit duo peccata mortalia, si de facto fornicetur, vnum negligentia scienti di huiusmodi præceptum, & alterum fornicationis; & ideo sufficit, vt in confessione dicat, Fornicatus sum. Quod si huiusmodi ignorans præceptum non fornicandi de facto non fornicetur, tenetur adhuc eam culpabilem ignorantiam, ac negligentiam confiteri; quia periculo transgrediendi illud præceptum se exposuit, & consequenter voluit in causa transgressionem illius. Sufficiet autem dicere in confessione, Habui voluntatem fornicandi. Et idem contra Malderum, & Curiel dicendum est de ignorantia vincibilis eorum, quæ quis scire tenetur, ratione specialis muneris, vt Confessarij, Aduocati, Iudicis, &c. vide Filiuc. *tom. 2. tract. 2. 1. c. 50. n. 365.* Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 1. c. 17. n. 9.* & alios penes ipsos.*

Sed hæc resolutio aliquibus non placet, quia peccatum ignorantia constituitur ante actuale fornicationem; nam aliàs non sequuta fornicatione non peccaret, & proinde est ab illa distinctum, & quando quis non forni-

fornicaretur, non posset dicere, Habui voluntatem fornicandi; quia etiam si quis ignoret fornicationem esse peccatum, potest tali voluntate carere.

An si quis mæchatus est in Sacristia alicuius Ecclesiæ, teneatur in confessione hanc circumstantiam explicare?

R E S O L. CLXVI.

Respondeo negatiue, quidquid in contrarium asserat Zerola *in praxi pen. cap. 1. 1. quæst. 27. & alij;* quia per docum sacrum solum corpus ipsum Ecclesiæ consecratæ, vel benedictæ intelligitur; & idem dicendum est de Refectorijs, Cubiculis, Bibliothecis, Dormitorijs & Monasterijs Regularium, & de Cameris, & Campanilibus Ecclesiæ adhaerentibus. Et ita hanc sententiam docet Azorius *part. 3. lib. 3. c. 27. quæst. 13. & alij.* Vnde infertur contra Seluam *de benefic. part. 2. q. 57. n. 2.* Zerolam *vbi supra q. 20.* & alios, quod si quis furetur notabile quid in supradictis locis, non tenetur aperire hanc circumstantiam, sed sufficit dicere, Furatus sum; & ita docet præter Azorium loco citato *q. 14.* Dominicus Sotus *in 4. dist. 32. q. 1. artic. 3. & alij.*

DE EXTREMA VNCTIONE.

An Sacerdos tempore pestis possit inungere infirmum, non digito, sed virga oblonga, vt eius contactum fugiat?

R E S O L. CLXVII.

In annis elapsis, quando hic morbus miserimè ciuitatem hanc afflixit, sententiam affirmatiuam consului, quam docent Chapeauilla *de sacram. extr. vnt. q. 34.* & Franciscus Syluius *in 3. part. q. 32. art. 3.* vbi sic asserit, Curet Sacerdos habere vestes breues, & ita eas ad se colligat, vt quam maximè potest, fugiat contactum infirmi. Præterea agrotum (si potest) constitui faciat in loco puro, & libero, non se statuat inter ignem, & infirmum, muniat se præseruatiuis iudicio medicorum; & vt potest virga oblonga, verè tamen oleo tincta, sic vt perfricatur vnctio. Peracta autem vnctione, virgam eiusmodi aut purgabit, ac in similem vsu seruabit, si aurea, vel argentea sit propter reuerentiam Sacramenti, vel igne comburatur, si sit lignea. Ita Syluius, quæ omnia multum pro praxi in tali casu erant conducentia.

An tempore pestis possit Sacerdos inungere vnam tantum partem, dicendo consuetam formam?

R E S O L. CLXVIII.

Sententiam affirmatiuam docent Syluius *in 3. part. q. 32. art. 7.* quam approbasse Theologos Louanienses anno 1588. & 1573. testatur Octauius Tricaricensis Nuncius Apostolicus in Germania, & in directorio Ecclesiasticæ disciplinæ, vbi sic asserit. Etsi ordinariè vngenda sint singula singulorum sensuum loca, nec vnquam, nisi grauissima necessitas cogat, aliter faciendum sit consistabit tamèn sacra vnctionis Sacramentum. Et in vngendo contagio morbo, aut peste laborante, ad euitandum contagiosis periculum, sufficiet, si vngatur sensus organum ad vnctionem magis expositum, & detectum, dicendo, Per istam sanctam vnctionem, & suam piissimam misericordiam, &c. Ita supradictus Nuncius Apostolicus, Syluius, & Theologi Louanienses, quibus etiam adde Chapeauillam *de sacram. c. 5. q. 30.* & hanc sententiam probabilem esse præter DD. citatos tenet etiam Layman *in Theol. mor. lib. 5. Anton. Diana Ref. Mor. Pars. I. 11.*

tract. 8. c. 3. n. 3. & Coninch de Sacram. disp. 19. dub. 3. n. 9. & 12. vnde in praxi tutè amplecti potest.

Sed ego in tali casu, potius velocissimè sine Crucis forma vnum oculum, vnam aurem, vnam manum, narem, & os, vnica sententia partialium omnium formarum sententias complectente inungerem, dicendo, Per istas sanctas vnctiones, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum deliquisti. Vide Zambranum *de casibus tempore mortis, c. 5. n. 9.* Andream Victorellum *de sacram. Extreme vnctionis, fol. 66.* & Suarez *in 3. part. tom. 4. disp. 41. sect. 2. n. 7. & 8.* Coninch, & Layman *vbi supra.*

Notandum est tamen hic obiter, quod etiam extra casum necessitatis si Sacerdos faceret vnctiones, non in forma Crucis, minimè lethale peccatum committeret. Ita Zambranus *vbi supra num. 2. 2.* & Suarez *disp. 40. sect. 1. n. 3.*

An puer sit vngendus Sacramento sub conditione, quando dubitatur si habeat vsu rationis?

R E S O L. CLXIX.

Ad hunc casum ita respondet Zambranus *de casibus occurrentibus tempore mortis, c. 1. dub. 1. n. 7.* Credo dandam esse Extremam vnctionem sub conditione, quando de puero dubitaretur, an haberet vsu rationis sufficientem ad sacramentum Pœnitentiæ; licet in tali casu dubij de vsu rationis, videatur esse tutius non dare vnctionem, quando dictus puer non posset recipere sacramentum Pœnitentiæ sub conditione; quamquam non sit omninò improbable etiam tunc posse dari vnctionem, sub conditione scilicet, Si es capax, propter maximam eius vtilitatem, & fructum in tali articulo mortis, quem summo opere refert feliciter concludere. Ita ille; sed tu absolute, & sine vilo timore dabis Extremam vnctionem sub conditione. Et ita docent Saucius *in selectis, disp. 27. n. 17.* qui omninò videndus est.

An sacramentum Extreme vnctionis sit suscipiendum sub onere peccati mortalis, & illud sub eodem onere teneatur Sacerdos ordinarius in tempore necessitatis ministrare?

R E S O L. CLXX.

Ad primam dubitationem secluso contemptu, & scandalo negatiue respondeo, & ita contra Petrum Soto *lect. 2. de sacram. Extreme vnctionis* docet Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 10. diff. 5. n. 1.* vbi sic asserit: [No ay precepto de recibir la extrema vnction, por la qual si se dexara no es pecado, saluo si vuisse escandalo, d me nosprecio.] Ita ille, & nos alibi. An verò sit peccatum veniale asserunt Coninch *de Sacram. disp. 19. dub. 10. conclus. 1.* & Nugnus *in 3. part. tom. 2. q. 23. art. 2. diff. 1.* qui tamen notat, Suarez inclinare in illam partem, quod nullum peccatum sit, sicut etiam hoc docere Villalobos patet in verbis *supra* allatis.

Ad secundam dubitationem respondeo negatiue cum Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 8. c. 7. n. 3.* vbi ita ait: Sacerdos qui non est proprius Pastor, si absente Parocho, licet, ac facile ministrare possit hoc sacramentum Extreme vnctionis in casu necessitatis, ad id ex charitatis lege obligatur, quamuis non obligatione graui, sed solum culpa veniali, excepto si infirmus grauius indigere videatur, quia alioquin sine omni Sacramento decedere deberet. Ita ille, qui citat Paludanum, & Coninch.

Notandum est tamen hic obiter in casu necessitatis, si Pastor adsit, vel non possit, aut nollet iniuste hoc sacramentum posse retinente Parocho, hoc officium facere; nam in tali casu Summus Pontifex licentiam illi præbere

cenfendus est. Ita docent Henriquez *lib. 3. cap. 13. num. 4.* Caietan. *ver. excommunicatio. c. 64.* Armilla *cod. verb. n. 49.* & alij quos citat & sequitur Layman *vbi supra. c. 6. n. 2.* quidquid in contrarium asserat Syluester *ver. excommunicatio 7. excom. 1. dub. 2.* & D. Antoninus *part. 3. tit. 24. cap. 34.*

An moribundus sensu carens sit inungendus tempore interdicti, non valens alia Sacramenta recipere, si non habeat Bullam Cruciatam?

RESOL. CLXXI.

Negatiuum sententiam docet Petrus de Ledesma *in summa. tom. 1. de sacram. Extr. vnctionis. c. ult. concl. 4.* vbi sic asserit: [Es cierto que en el tal caso no es licito administrar al enfermo el sacramento de la extrema vnction. Esto enseñan comunmente los Doctores, por que dicen, que de la extrema vnction no se puede administrar en tiempo de interdicto, y nunca sacan este caso; la razon es, porque este sacramento en ningun caso es sacramento de necesidad, ni ay precepto diuino de recebirle, luego la prohibicion de la Iglesia estienda a este caso.] Ita ille.

Sed ego contrariam sententiam in facti contingentia consului, nempe moribundum sensibus destitutum, qui sacramentum Eucharistiam, & sacramentum Pœnitentiæ, non poterat recipere, fuisse omnino inungendum, etiam si non haberet Bullam Cruciatam, & esset in ciuitate interdictum. Et hanc sententiam docet Zambranus *de casibus tempore mortis. c. 5. dub. 7. n. 5.* vbi sic ait: Satis probabile est, licet ministrari possit, & debere Extremam vnctionem morienti carenti omni priuilegio, etiam tempore interdicti, & maxime si tunc careret sensu. Ita ille, qui multas rationes adducit, & citat Henriquez *lib. 3. cap. 10. n. 3. in glossa lit. F.* & multos viros doctos a se consultos. Et ipse Ledesma *vbi supra.* etiam hanc sententiam probabilem putat. Restat modò respondere ad argumentum Ledesmae. Dico igitur quòd nec iura, nec Doctores loquuntur in casu nostro, cum negant tempore interdicti posse sine priuilegio dari Extremam vnctionem; nam agunt de casu ordinario, in quo moriens recipit aliud Sacramentum, vel quando licet non recipiat, potest tamen commodissime adiri index, qui posuit illud interdictum, vt tollat illud prædicto casu. Igitur nostram sententiam in fauorem animarum omnino amplectendam esse puto, & illam Parochi, si casus occurrat, sine metu in praxim (me impellente, & confluyente) deducant.

Utrum adulto in articulo mortis recentè baptizato, sit illi Sacramentum Extrema vnctionis ministrandum?

RESOL. CLXXII.

Hic casus frequenter solet accidere, & negatiuum sententiam docent Nugnus *in 3. part. quest. 32. art. 4. concl. 2.* & Sancius *in selectis disp. 27. num. 18.* vbi sic asserit: ego recens baptizato vnctionem ministrandam non considerem, nisi nouum post Baptismum peccatum admisisse constaret.

Sed contrarium ego teneo, & ideo anno 1620. testatur ipsemet Sancius, fuisse ministratum Cathecumeno Matritensi, mancipio Mahumetano periculoso morbo decumbenti, sacramento Baptismi, Eucharistiæ, & Extremæ vnctionis successiue, & immediate vnum post aliud. Et ita hanc sententiam docent Zambranus *de casibus tempore mortis cap. 5. dub. 3. num. 6.* Ledesma *in sum. tom. 1. de sacram. Extr. vnct. c. 6. concl. 7.* Vega *in speculo Curat. part. 1. cap. 12. num. 20.* Naldus *in sum. ver. extrema vnctio, num. 9.* Posteanus *de officio Curati c. 9. n. 4.* Henricq. *lib. 3. c. 11. n. 3.* Filiucius *tom. 1. tract. 3. cap. 6. n. 108.* vbi sic asserit: Peccatum actuale non est materia proxima, vel remota

huius Sacramenti, sicut est penitentia. Ergo quamuis non præcesserit, poterunt omnia essentialia adhiberi, atque aded conferet effectum suum. Confirmatur, quia si quis in graui morbo baptizetur, et si in fine vitæ, post viaticum debet sumere hoc Sacramentum, etiam si nullum peccatum post Baptismum commiserit. Ita Filiucius, & post illum Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 8. cap. 3. n. 3.* sic asserens. Potest hoc Sacramentum ministrari homini, etiam si nullum peccatum habeat, v. g. ei, qui immediate ante baptizatus fuit. Sic ille; vide etiam Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 42. sect. 2. n. 9.* Lopez *in instr. part. 2. c. 23.* Syluester. *ver. vnctio extrema, n. 5. in 3. disto.* Paludanum *in 4. dist. 23. quest. 3. n. 15.* Richard. *in 4. dist. 23. art. 2. q. 4. & alios.*

Vnde licet Nugnus *vbi supra in 3. part. quest. 32. art. 4. concl. 1.* & alij asserant in tali casu sub conditione ministrandam esse Extremam vnctionem; attamen ego puto cum supradictis Doctoribus absolute posse ministrari: ex quibus valde miror, aliquos Parochos baptizare infideles tempore mortis, & tamen illis Sacramentum Extremæ vnctionis minime ministrare.

Quo tempore sit danda infirmis Vnctio extrema?

RESOL. CLXXIII.

Experientia nos docet, parentes vt plurimum amare Emagis corpora, quam animas infirmorum, & ideo quando agitur de Extrema vnctione illis ministranda clamant, & vsque ad vltimum differre volunt; sed in hoc quantum erret etiam contra salutem corporum infirmorum demonstrat doctrina Soti *in 4. sent. dist. 23. q. 2. art. 2.* & Ioannes de la Cruz *in direct. conscient. part. 2. de sacram. Extr. vnct. dub. 3. concl. 3.* vbi sic asserit: Sanitas corporis est effectus istius Sacramenti non infallibilis, sed quando subiectum est dispositum, & aliàs salus corporis expedit salutem anime, & tunc subiectum est indispotum, quando est ita viribus corporis destitutum, quòd virtus finita istius Sacramenti non potest illud sanare. Et paulò post *dub. 4. concl. 2.* ita ait: Cum hoc Sacramentum in cauendo salutem corporis, non operetur miraculose, sed virtute ordinaria supernaturali, non speretur tempus, quo causæ naturales iuari non possint, sed adhuc spes salutis duret. Ita ille. Sed audiamus etiam Pitigianum *in 4. sent. tom. 1. dist. 23. q. vnica, art. 5. q. 4.* sic loquentem. Non est expectandum, vt infirmus iam sensu & cognitione careat, nam id est contra reuerentiam & vilitatem Sacramenti; nec etiam est expectandum tempus, in quo iam constet infirmum non posse naturaliter viuere, nam hoc etiam derogat secundo fini huius Sacramenti. Nam quamuis hoc Sacramentum supernaturaliter iuet ad sanitatem recuperandam, non tamen est consentaneum expectare tempus, in quo ferè manifestè sit necessarium miraculum, nam hoc est quodammodo tentare Deum, & virtutem Sacramenti velle experiri. Hæc Pitigianus.

An Parochus teneatur tempore pestis ministrare Extremam vnctionem, & Eucharistiam, cum periculo vitæ?

RESOL. CLXXIV.

Affirmatiuum sententiam docent Syluius *in 3. part. q. 32. art. 3.* & Nugnus *in 3. part. tom. 2. q. 33. art. 1. diff. 2.* qui ita mordicus hanc opinionem tenet, vt contrariam existimet falsam & impiam.

Sed iste auctor nimis rigide se habet in qualificandis aliorum opinionibus; vnde dicendum est, opinionem negatiuum esse probabilissimam; & illam docet ex Hispanis Theologis Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 10. diff. 6. n. 7.* vbi sic asserit: [Aunque el parroco en tiempo de peste tiene obligacion de administrar el Sacramento de la penitencia y de la Eucharistia, con peligro de la vida, quanto a este Sacramento de la Extrema vnction, se ha de

de dezir que si el parroco puede euitar el peligro de la muerte, tiene obligacion a administrarles, mas si no puede sin esse peligro, no tiene obligacion, porque este Sacramento no es de precepto, ni es necesario para la salud del alma, aunque es vtil. Alsi lo tienen Armilla, y Suarez; quibus ego addo Molfesum *in summa. tom. 1. tract. 4. cap. 3. n. 51.* vbi sic asserit. Si pesti infecti confessi sunt, posse Parochos tuta conscientia hanc opinionem sequi, & sacramentum Extremæ vnctionis minime illis ministrare. Ita Molfesius.

Notandum est tamen hic, quòd Molfesius loco citato *n. 52.* idem dicendum esse putat de Sacramento Eucharistiæ, sic enim asserit. Sacramentum Pœnitentiæ, quia necessarium est ad salutem proximi, tenentur Parochi ministrare ouibus suis, etiam cum periculo vitæ; sacramentum verò Eucharistiæ, & sic viaticum, non tenentur cum tanto periculo, nisi necessitas proximi magna esset, vt quia valde dubitaretur de illius salute, si absque viatico decederet; at a longè posset Parochus hortari oues peste laborantes, vt patienter sustinuant infirmitatem, ac propositum habeant suscipiendi viaticum, quia in casu necessitatis iudicatur satis esse propositum suscipiendi, & sic etiam adimplet præceptum. Ita Molfesius, & ante illum Maior *in 4. sent. dist. 23. q. 1.* sed contrariam sententiam docent Villalobos *vbi supra*, & Rodriguez *in summa, tom. 2. c. 87. num. 8.* cum aliis.

An forma deprecatiaua in Sacramento Extrema vnctionis sit necessitate Sacramenti?

RESOL. CLXXV.

Sufficere formam indicatiuam, videtur docere Martinus Becanus *de Sacramentis cap. 27. quest. 7. num. 3.* vbi sic asserit. Quæres, an necesse sit formam huius Sacramenti esse deprecatiorum; multi affirmant, quia primò Iacobus dicit, *Oremi super eum.* Secundo, forma Romana est deprecatia. Alij negant, primò quia forma Ambrosiana, & Veneta non est deprecatia, & tamen est sufficiens. Secundo, quia ex illis verbis, *baptizantes eos*, &c. colligit Ecclesia hanc formam, *Ego te baptizo.* Ergo similiter ex illis, *ungentes illum*, potest colligi hæc forma, *Ego te ungo.* Tertio, quia in sacramento Confirmationis sufficiens hæc est forma, *Consigno te Chrismate.* Ergo similiter in hoc Sacramento, *Ungote oleo.* Quarto, quia sacramentalis forma, etiam si per modum indicatiuum proferatur, solet à SS. Patribus vocari oratio, quo pacto Leo Papa, & alij multi absolutionem sacramentalem vocant orationem Sacerdotis. Ergo quamuis in hoc Sacramento proferatur forma per modum indicatiui, sufficiens erit illud Iacobi ad saluandum, *Oremi super eum.* Ita Becanus. Et hanc sententiam probabilem esse docent Suarez *in 3. part. tom. 4. disp. 40. sect. 1. num. 7.* & Filiucius *tom. 1. tract. 3. cap. 4. num. 80.* nam contrariam, quam ipsi tenent, probabiliorum vocant.

Sed negatiuum sententiam, non solum probabiliorum, sed omnino certam putauit Nugnus *in addit. ad 3. part. quest. 33. art. 6.* ita vt si aliquis conficeret hoc Sacramentum sub forma indicatiua, putet debere iterari sine conditione. Idem etiam docent Coninch. *de Sacram. disp. 19. dub. 4. n. 14.* Ledesma *in sum. tom. 1. de sacram. Extr. vnctio, cap. 1. concl. 2.* Syluius *in addit. ad 3. part. quest. 29. art. 7.* & alij communiter. Et ratio est, quia duæ formæ non possunt esse institutæ pro vno Sacramento, nisi sint æquiuales, saltem in sensu; si ergo forma deprecatia sufficiens est, indicatiua sola non sufficit, quia non habet æquiualem sensum. Ergo, &c.

His ita suppositis, difficultas est, an sit sufficiens hæc forma, *Ungo te oleo sancto, & Deus tibi remittat quidquid peccasti*, &c. Affirmatiue respondet Suarez *tom. 4. disp. 40. sect. 3. n. 8.* sed aduersus illum acriter insurgit Nugnus *in addit. ad 3. part. q. 29. art. 7.* vbi ait, quòd nullus aulus fuit

vnquam dicere, quòd ista forma sit sufficiens, At nouissime, & merito sententiam Suarez sequuntur Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib. 28. cap. 9. num. 55.* & Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 8. cap. 3. n. 1.* quia verbi indicatiui modi adiungitur sufficiens deprecatio. Ergo, &c. Quidquid in contrarium cum Nugno asserat Bonacina *de Sacrament. disp. 7. quest. vnica. punct. 3. n. 3.* licet grauius peccaret, qui hac forma vteretur.

Notandum est hic obiter, quòd verba formæ huius Sacramenti sunt ista. *Per istam sacram vnctionem, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti per visum, &c. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti; quæ quidem vltima verba, In nomine Patris, &c. non sunt necessaria, neque de necessitate præcepti, vt obseruat Filiucius *tom. 1. n. 3. c. 4. n. 86.* & alij. Illa autem verba, *sanctam, & piissimam*, non esse substantialia, docent Reginald. *tom. 2. lib. 28. c. 9. n. 56.* Pitigianus *in 4. tom. 2. dist. 23. quest. vnica, art. 4. dub. 2.* & alij; quia illis detractis sensus adhuc manet integer; idem asserunt supradicti Doctores de illis verbis, *suam misericordiam*, quia quæ sequuntur, *indulgeat tibi Dominus*, causam principalem, quæ in hoc Sacramento sufficienter exprimitur, illis omissis, sed de hoc alibi. Idem dicendum videtur de particulis illis, *per visum, per auditum*, &c. quæ in fine singularum formarum partialium ponuntur; igitur de necessitate Sacramenti sufficienti ista verba. *Per istam vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid per visum deliquisti, vel per auditum*, &c. Non sunt autem omittenda supradicta verba, & qui hoc faceret, peccaret.*

Quidam Sacerdos unxit infirmum cum oleo veteri, quaritur an peccauerit mortaliter?

RESOL. CLXXVI.

Affirmatiuum sententiam docet Zambranus *de casibus occurrentibus tempore mortis, cap. 5. dub. 4. n. 5.* & seq. vbi num. 14. sic concludit. Ex dictis sequitur esse peccatum mortale, vel oleum benedicere alio die, quam feria quinta, vel illud singulis annis non renouare, vel veteri vt extra necessitatem. Ita ille.

Sed hæc aliquibus non probantur, nam vt ait Ledesma *in summa, tom. 1. de sacram. Extr. vnctionis, cap. 2. in fine.* [No es cierto que aya precepto de renouar el azeite de los enfermos cada año, aunque se suele hazer así; Pero de la Chrisma se halla claro precepto del derecho de que se renueue.] Et Henriquez *lib. 3. cap. 8. num. 11. in fine*, asserit absolute, quòd non est de præcepto renouare oleum singulis annis. Ex his aliquis probabiliter posset respondere, non peccasse mortaliter supradictum Sacerdotem vnctum infirmum oleo veteri. Sic determinauit Henriquez *lib. 2. cap. 29. num. 3.* vbi ait, quòd non prohibetur vagere infirmos veteri oleo, & in glossa litera V. notauit ita Theologos, & vtriusque iuris peritos Salmanticenses post longam consultationem determinasse.

Sed mihi magis placuit prima sententia; non tamen damno sententiam Henriquez, renouandum esse quotannis oleum infirmorum, & verus comburendum in Ecclesia, vel in piscinam iniiciendum; si verò non sit aliud oleum, nisi vetus, potest instante morte fieri cum illo Extrema vnctio, & ad hunc finem seruari debet vetus, quovisque nouum habeatur; vide etiam Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 8. cap. 2. num. 4.* qui etiam num. 1. adnotat, quòd si Sacerdos per errorem vnget infirmum, non oleo, sed sacro Chrismate, probabiliter dici posse videtur nihil esse repetendum, sed rem Domino commendandam, tum quia plerunque non posset fieri iterata vnctio sine scandalo, tum quia valde probabile est sacramentum Extremæ vnctionis, valde conferri in materia sacri Chrismatis. Ita Layman.

*An una gutta olei sit sufficiens in unaquaque
unctione ad conferendum sacramentum
Extremæ unctionis.*

RESOL. CLXXVII.

Negatiuam sententiam docet Filiucius *tom. 1. tract. 3. cap. 4. n. 78.* vbi sic asserit: Dico quamlibet unctionem tantam esse debere, quanta satis est iuxta communem modum loquendi, Verum vt rationem unctionis attingat in particulari, non videtur satis vnam guttam olei stillare, sed opus est perfundere partem sentis, id enim est vngere. Ita ille.

Sed pro probabilitate partis affirmatiuæ habeo validum argumentum; nam ex doctrina Reginaldi *in praxi, tom. 2. lib. 28. c. 9. n. 13.* Suarez, & aliorum, id quod de quantitate aquæ circa sacramentum Baptismi asseritur, hoc etiam de quantitate olei circa sacramentum Extremæ unctionis asserendum est; sed probabiliter multi DD. vt supra visum est, tenent vnam guttam aquæ sufficere ad validitatem Baptismi. Ergo vna stilla olei dicitur etiam vngere. Sed vt Lector cogita.

*An supra dictæ unctiones faciendæ sint in modum
Crucis, saltem ex necessitate præcepti?*

RESOL. CLXXVIII.

Affirmatiuam sententiam docet Syluest. *verb. unctio, §. 2.* & glossa *in cap. nunquid, de consecrat. dist. 5.* cum Petro de Ledesma *in sum. tom. 1. de sacram. Extrem. unctiois, c. 2. concl. 1. diff. 2.* & Didaco Nugno *in add. ad 3. part. q. 29. art. 6.* vbi sic asserit. Mortale peccatum est, facere unctiones sine figura Crucis. Probatur, quia est contra communem consuetudinem Ecclesiæ in re graui. Vnde falsa & improbabilis mihi videtur sententia Suarez, dicentis non esse graue peccatum omittere Crucem. Ita Nugnus.

Sed hic auctor, vt alibi etiam notauimus, nimis audacter se gerit in censurandis opinionibus. Vnde ego puto opinionem Suarez, quam ipse falsam, & improbabilem putat, esse probabilissimam, secluso contemptu, & scandalo; quia nullum est expressè latum præceptum de hac re, neque constat consuetudinem sub hac existimatione introductam esse. Vnde si quis Sacerdos vngeret infirmum non in modum crucis, malè quidem faceret, non tamen peccaret mortaliter. Et ita nostram, & Suarez sententiam tenent Becanus *de Sacram. c. 27. q. 3. n. 3.* Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 8. c. 3. n. 7.* Filiuc. *tom. 1. tract. 3. cap. 3. n. 75.* Coninch *de Sacram. disp. 19. dub. 2. n. 7.* Zambranus *de casibus occurrentibus tempore moris, c. 5. n. 12.* & alij.

*Quando sacramentum Extremæ unctionis
conferat gratiam?*

RESOL. CLXXIX.

Quidam, vt obseruat Henriquez *lib. 3. c. 12. n. 3.* probabiliter dicunt in qualibet partiali unctione, conferri statim gratiam, cum habeat propriam materiam, & formam, & tamen omnes unctiones dici vnum Sacramentum, vt duæ species in Eucharistia, vel septem Ordines, dicuntur vnum.

Secunda sententia probabilis putat, quod conferatur gratia, quando perficitur vltima unctio, cum sua forma essentiali, quæ est quinta. Vnde si infirmus moreretur ante quintam unctionem, non reciperet gratiam. Et ita docent Filiuc. *tom. 1. tract. 3. c. 5. n. 126.* Suarez *tom. 4. disp. 41. sect. 2. n. 13.* Ioan. de la Cruz *in direct. cons. part. 2. de sacram. Extrem. unct. lib. 1. concl. 3.* Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 10. diff. 2. n. 2.* Ledesma *in sum. tom. 1. de sacram. Extrem. unct. p. 1.* Nugnus *in add. ad 3. part. q. 32. art. 6.* & alij.

Tertia sententia est Martini Becani *de Sacram. cap. 25. quest. 7. n. 6.* & aliorum asserentium, quod tamen plures unctiones fiunt in hoc Sacramento, tamen videtur vna sufficere ad essentiam Sacramenti, siue fiat in capite, siue in pectore, &c. Probatur primò, quia nec ex Scriptura, nec ex vniuersali traditione Ecclesiæ aliud colligi potest. Secundò, quia forma Ambrosiana, & Veneta non significant, nisi vnam unctionem. Tertio, quia sicut in Baptismo sufficit vna immersio, & in Eucharistia vna species, ita hic sufficit vna unctio. Nec valet dicere, quod in Concilio Florentino ponantur plures unctiones, nam ibi ponuntur septem, & tamen certum est non omnes necessarias. Ergo inde nihil conuinci potest, sicut in multis Conciliis tres immersiones, & duæ species in Eucharistia ponebantur. Et confirmatur, quia si aliquis non haberet oculos, non esset necesse eum vngere super oculos, aut dicere, *Indulgeat tibi, &c. quidquid deliquisti per oculos.* Ergo numerus unctionum non est de essentia huius Sacramenti. Ex his sequitur, quod hoc Sacramentum statim conferat gratiam, quando vnica unctio peracta est cum sufficienti verborum forma; reliquæ tamen unctiones ob receptam consuetudinem non facile sunt omittendæ, si autem omittantur, sit sine detrimento Sacramenti, & effectus illius. Hæc omnia Becanus, probabiliter quidem, vt aduertit Syluius *in add. ad 3. part. q. 32. art. 6. quaritur 2.* sed tu tene secundam sententiam tanquam probabiliorum, & communiorum.

*An qui in forma Extremæ unctionis omittet illa
verba, per suam piissimam misericordiam,
conferat Sacramentum?*

RESOL. CLXXX.

Negatiuè respondet Didacus Nugnus *tom. 2. in add. ad 3. part. q. 29. art. 9. concl. 4.* quia, ait ille, ista particula ponitur, vt explicetur causa principalis huius Sacramenti, & effectus illius; sed magis pertinet ad Sacramentum causa principalis, quam instrumentalis. Ergo cum Sacramentum sit nullum per omissionem illius particulæ; nempe *per istam unctionem*, etiam est nullum per omissionem istius. Ita Nugnus, qui acriter insurgit aduersus Suarez contrarium docentem *tom. 4. disp. 40. sect. 3. n. 13.*

Sed immeritò quidem, nam opinionem Suarez sequuntur doctissimi Neoterici vt Pitigianus *in 4. sent. tom. 2. dist. 23. q. vnica, art. 4. dub. 2.* Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 8. c. 3. n. 3.* Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib. 28. c. 9. n. 56.* Filiucius *tom. 1. tract. 3. c. 4. n. 85.* Coninch *de Sacram. disp. 19. dub. 4. num. 15.* & alij.

Dico igitur, quod si aliquis Sacerdos in vngendo infirmum, omittet ista verba, conficeret Sacramentum. Et ratio est, quia expressio causæ principalis effectus Sacramenti in aliis formis non solet esse de substantia, nisi vbi est necessaria inuocatio Trinitatis ob rationem specialem. Adde, quod in illis verbis, *Indulgeat tibi Deus, causa principalis, quæ in hoc Sacramento operatur, sufficienter exprimitur.* Ergo, &c. Vnde patet responsio ad argumentum Nugni.

*An Parochus si cognoscat per confessionem puerum
nunquam actualiter peccasse, teneatur ministrare
Extremam unctionem?*

RESOL. CLXXXI.

Negatiuam sententiam mordicus tenet Didacus Nugnus *in 3. part. tom. 1. q. 32. art. 2. diff. 2.* & in terminis Ioannes Sancius *in selectis, disp. 27. num. 8.* quia qui nunquam peccauit, subiectum habile non est, cuius respectu forma unctionis verificari valeat. Nam qua ratione verè dici potest, *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti, &c.* respectu illius, qui nec peccatum, nec peccati reliquias habet, cum nulla vaquam labe fuerit infectus? Ita Sancius.

Sed

Sed mihi contraria opinio magis placet, quam tuetur Suarez *tom. 4. disp. 42. sect. 2. num. 10.* quia in hoc casu infirmus indiget Sacramento Extremæ unctionis ob robur acquirendum aduersus tentationes, & ad superandam tristitiam ex infirmitate manantem, & accipiet gratiam, qua perfectius ad ingressum gloriæ præparetur. Et ita hanc sententiam ex multis aliis rationibus præter Suarez tenent etiam Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 10. diff. 4. n. 7.* Pitigianus *in 4. sent. tom. 1. dist. 23. q. vnica, art. 5.* Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib. 28. c. 11. n. 69.* Filiucius *tom. 1. tract. 3. cap. 4. num. 108.* Coninch *de Sacram. disp. 19. dub. 7. n. 23.* Henriquez *lib. 3. cap. 11. n. 3.* & alij.

Vnde apparet immeritò hanc sententiam falsam à Nugno fuisse vocatam. Restat modò respondere ad argumentum Sancij, quod forma non falsificatur in tali casu, dicendo, *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti;* nam hunc sensum facit imponendo tibi gratiam sacramentalem de se remissiuam peccati, si forte adsit, sicut qui in sacramentum Poenitentiae absoluit quempiam iam contritum, nam illa verba, *Aboluo te à peccatis tuis,* sensum reddunt, Impono tibi gratiam remissiuam peccatorum. Vide Coninch *de Sacram. disp. 4. dub. 4. n. 59. & 50.* Filiucium *vbi supra,* & alios.

DE SACRAMENTO
ORDINIS.

An si quis bona fide ordinatur ante legitimam ætatem, incurrat suspensionem, & celebrandi irregularitatem?

RESOL. CLXXXII.

RESPONDEO non incurtere in suspensionem, & ita docet Portel *in dubiis Regular. ver. Ordines sacri, n. 13.* nam pœna suspensionis apposita per Pium I. tantum est contra præsumentes; qui verò bona fide facit, credens se habere ætatem, vel quid simile, non dicitur præsumere. Ergo, &c. Et ita etiam docent Mirandam *in manuali Prælatorum tom. 1. quest. 39. art. 6.* Filiucius *tom. 1. tract. 17. cap. 5. num. 84.* Suarez *de cens. disp. 31. sect. 1. num. 26.* & alij.

Difficultas est, an adueniente mala fide si sic ordinatus ante legitimam ætatem celebret, incurrat irregularitatem. Respondeo negatiuè cum Peirino *in priuile. Minimorum tom. 1. constit. 1. Iulij I. §. 16. n. 29.* qui citat Quarantam, Mirandam, & Nauarrum. Et ratio est, quia cum à principio non incurrerit in suspensionem, & adueniente mala fide si celebret, non est cur irregularitatem incurrat.

Sed an saltem ita celebrando peccet mortaliter, respondet affirmatiuè Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 11. diff. 11. n. 7.* & alij communiter. Nauarrus verò putat nullo modo peccare, cuius sententiam probabilem esse docet Petrus de Ledesma *in sum. tom. 1. de sacram. Ordinis, cap. 7. concl. 1. fol. mibi 432. col. 2.* sic asserit. [No me parece improbable, sino antes tiene alguna probabilidad dezir, que en tal caso el ansí ordenado se puede exercitar en el oficio de la orden, que recibio, aunque notenga legitima edad. Esta conclusion se prouea con la autoridad del Doctor Nauarro, la qual se confirma porque este tal estando legitimamente ordenado, tiene derecho de exercitar en el oficio de tal orden, luego si no es por pecado no puede estar priuado, ni carecer deste derecho, y en tal caso no ha hauido pecado, luego no esta priuado del exercicio del tal orden, segun esta sententia hemmos de dezir, que el Concilio manda que no se ordenen antes de la legitima edad, però despues de ordenados no dispone ninguna cosa el Concilio, y ansí pueden segun esta sententia ministrar en sus oficios.] Ita Ledesma, sed

contraria sententia communis est, & practicatur.

Notandum est tamen hic, quod totaliter ordinatus postquam peruenit ad legitimam ætatem, potest sine vlla dispensatione celebrare, vel exercere actum Ordinis suscepti vt notat Scorcia *in Bull. Pontific. epitome 39. theorem. 109.* & alij penes ipsum; imò aliqui hoc tenent etiam in casu, quo quis mala fide Ordines ante legitimam ætatem susciperet. Et ita docet Corduba *cas. 144.* Sotus *in 4. sent. dist. 25. q. 1. art. 2. in fine.* Medina *in sum. lib. 1. c. 11. §. 8.* Passarellus, Zerola, & Sorbus apud Peirinum *vbi supra n. 21.* licet contrarium asserant Henriquez *lib. 13. cap. 38. §. 1. in gloss. littera F.* Syluester, Mandosius, Couarruias, & alij, quorum sententiam ego sequor.

Notandum est etiam, quod aliqui putant recipientem Ordinem mala fide ante legitimam ætatem, non solum remanere suspensum ab executione illius Ordinis sic mala fide suscepti, sed etiam ab executione aliorum Ordinum ante legitime susceptorum. Et ita docet Nauarrus, Rodriquez, & alij, stante quadam Bulla Sixti V. Sed contrariam sententiam probabilem esse cum Auilla, & Henriquez putat Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 18. diff. 11. num. 2.*

*An Clerici sacris Ordinibus initiati peccent mortaliter, si non deferant habitum Clericalem,
& coronam in capite?*

RESOL. CLXXXIII.

AD istam difficultatem respondeo cum Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 11. diff. 16. n. 5.* vbi sic asserit. [Dize Syluestro *ver. Clericus, §. 2.* que el Clerigo pecca mortalmente si no trae habito clerigal, y la corona abierta, mas Cayetano *in sum. ver. Clerici peccata,* dize, que en esto solo le ay autiendo temeridad, y contumacia, o menosprecio, cuya sententia me parece muy probable, y se puede seguir, porque es mas mania, quando truxesse algun señal, en que se echasse de ver que es clerigo, mas si no truxesse ningun señal de fuerte que no se chasse de ver que era clerigo, como si truxesse espada, y otras cosas semejantes, no se excusaria de peccado mortal, si no es que fuesse por breue tiempo, o por alguna iusta causa.] Ita ille, & ego; licet contrarium probabiliter aduersus Caicetanum doceat etiam Ledesma *in summa, tom. 1. de sacram. Ordinis, cap. 11. concl. 2. per totam.*

*An ordinatus cum patrimonio fito, vt pote donato
vt post Ordines, illud restituat donanti, incurrat in suspensionem, teneaturque
postea illud restituere?*

RESOL. CLXXXIV.

Hic casus in praxi frequenter solet accidere, & peccare mortaliter, non est dubium. Sed difficultas est, an incurrat suspensionem, & teneatur restituere. Ego negatiuam sententiam teneo cum Ledesma *in sum. tom. 1. de sacram. Ordinis, cap. 7. concl. 6. diff. 3.* vbi sic asserit. [Este tal se ordena con verdadero titulo de patrimonio luego no esta suspenso, porque este tal por el concierto que nizo no queda obligado, y la promesa fue de ningun efecto, y fue como si no huiera prometido nada, por que fue contra derecho, y no puede ser obligatoria, luego con verdadero patrimonio se ordenò, y por consiguiente no queda suspenso, de lo qual se colige bien claramente, que no esta obligado à estar al concierto, y al pacto que hizo de restituir el patrimonio.] Ita Ledesma, & post illum Villalobos *in summa tom. 1. tract. 11. diff. 15. n. 10.*

Nec reticcam tamen probabiliter contrariam sententiam docere Auillam *de cens. p. 3. disp. 1. dub. 5. concl. 3.* & Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. p. 2. de Sacram. Ordinis, dub. 6. concl. 2.* qui citat Cordubam, & Lopez, nam talis donatio fuit conditionalis, & licet fraudulenter, & verbo

tenus

tenus facta sit, tamen in iure non est reprobata, & alias donator potuit conditionaliter donare, & Clericus sic admittit donationem, unde saltem infero conscientia iuxta intentionem donantis valet donatio; igitur in tali casu ordinatus tenetur in conscientia retrodonare patrimonium ita conditionaliter donatum.

Sed ad hoc argumentum respondet Ledesma *vbi supra* que el que da el patrimonio mire lo que haze, porque vna vez dado para que se ordene, no lo puede dar con la tal condicion, porque es contra derecho, y el que se ordena con el, no lo puede boluer con buena conscientia.]

Notandum cum Auila *vbi supra*, & aliis stando, in secunda sententia, quod in foro conscientia tenetur sic ordinatus restituere illud patrimonium sic conditionaliter donatum. Attamen in foro exteriori potest rescindi talis retrodonatio, & hoc in pœnam donationis, quia voluit decipere Ecclesiam, & Episcopum.

An ordinandus debeat de necessitate Sacramenti tangere hostiam, vel aliam materiam Ordinis?

RESOL. CLXXXV.

Affirmatiuam sententiam tenet nouissimè Fernandez in *exam. Theol. mor. part. 3. c. 11. §. 9. 1. & Faber Lector publicus S. Theologiae in Academia Patavina de sacram. Ordinis in 4. sm. dist. 24. q. 1. disp. 1. cap. 4. n. 21. & seq.* & respondet ad argumentum, quod vinum ab ordinando non tangatur, sic enim ait. Quod autem non tangatur vinum, cum sit in calice, ergo nec hostia necessarid est tangenda. Respondetur non valere consequentiam, quia neque Apostoli tetigerunt vinum, cum datum fuerit in calice, & regulariter accipiens vinum, non soleat tangere vinum, sed illud recipere in aliquo vase. At hostia, & panis cum datur, accipitur in manibus, & tangitur: ergo dicendum est esse de necessitate Sacramenti. Quod etiam adducitur de sermonibus familiaribus, in quibus quis donat equum alicui, & ille eum recipit abique eo, quod eum tangat, multo minus concludit; quia aliud est loqui de similibus actionibus familiaribus, & de actione sacramentali. Ita Faber.

Sed ego hanc opinionem refello in *tr. 1. miscell. resol. 3. vbi etiam addidi, & nunc addo contra Doctores, quos citat, & sequitur Bonacina de Sacram. disp. 8. q. vnic. punct. 5. n. 10. realem, & physicum contactum materiz, quæ in ordinatione traditur, ad substantiam, seu valorem Sacramenti non pertinere. Et præter quos ibi citauit, docet etiam hanc sententiam Albertus Magnus in 4. sm. dist. 24. art. 38. ad 2. Zambranus de castempore mortis, 6. dub. unico, n. 6. Ragucius in lucerna Parochorum de sacram. Ordinis, q. 3. n. 2. & nouissimè Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 9. c. 5. n. 4. vbi sic asserit. Mihi placet magis sententia aliorum, qui negant ad substantiam, & valorem ordinationis contactum requiri; nam rationes sententia affirmantis, cui præsertim in re tam graui probanda onus incumbit, non conuincunt. Ad primum enim respondetur, verbum, *accipe*, solum significare spiritualem potestatem ordinando conferendam, per exhibitionem symboli externi, quo collatio talis potestatis significatur. Quare negandum est verbum illud ex necessitate Sacramenti referri ad eum, qui ordinandus est, vt capiat, seu manu tangat externum symbolum. Cur enim necessarid illud tangere debeat, non video aliam causam asserri posse, nisi vt traditio potestatis ab illo acceptetur. Id verò dici non potest, cum Sacramentum istud non consistat in contactu aliquo, sicut matrimonium, quod proinde traditionem, & acceptationem postulat. Sed neque ad ipsum matrimonij contractum corporum contactus necessarid requiritur, cum alia signa mutæ traditionis, & acceptationis exhiberi possint. Quanto igitur magis, cum traditio spiritualis potestatis fieri possit sine reali contactu per solam exhibitionem symboli factam homini præsentem? Adde, si naturali acceptatio significata ad valorem Sacra-*

menti necessarid requiritur, consequens esse, vt parulit qui vnum rationis nondum habentes, huiusmodi acceptationis signum edere non possunt, inualidè ordinentur, quod pugnat communi sententia. Ad secundum respondetur ex praxi Ecclesie plus colligi non posse, quam quod talis cæremonia tangendi materiam ab Ecclesia præcipiatur. Ita Layman, quæ omnia adnotare volui ad extirpandos scipulos, qui ordinandos ferè semper vexare solent, maxime pro tactu hostia. Notandum est tamen hic, quod Doctores asserentes necessarium esse contactum physicum in ordinatione, concedunt, quod non sit necessarius contactus hostia, sed sufficit tangere patenam.

Imò Sotus, & Syluester, quos citat, & sequitur Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 11. diff. 4. n. 3.* asserunt satis esse vt quis in tali casu tangat solum calicem; & ita docet Coninch de *Sacram. disp. 20. dub. 7. n. 71.* & Ioan. de la Cruz in *direct. conscient. p. 2. de sacram. Ordinis, dub. 2. concl. 1.* & Ledesma in *sum. tom. 1. de sacram. Ordinis, cap. 3. concl. 2.* circa finem, debent tamen ipsi diligenter curare, vt in ordinatione Subdiaconatus tangatur calix cum patena, in Diaconatu liber Euangeliorum, in Presbyteratu calix cum vino, & patena, cum hostia, seu pane; nam ita Ecclesia præcipit.

Quidam susceperunt Ordinem Presbyteratus, & in calice non fuit vinum appositum, queritur an Sacramentum fuerit inualidum, & sic de nullo ordinandus?

RESOL. CLXXXVI.

Hic casus potest in praxi accidere, ideo notes; & ad illum affirmatiuè respondet Ledesma in *sum. tom. 1. de Sacram. Ordinis, cap. 3. diff. 3.* & Ioan. de la Cruz in *direct. conscient. part. 2. de sacram. Ordinis, dub. 2. concl. 1.* vbi sic ait. Materia Sacerdotis est traditio patenæ cum hostia, & calicis cum vino, ita vt si in patena non sit hostia triticea, & in calice vinum vitis, non manes ordinatus. Sic ille.

At negatiuam sententiam docent Filliucius *tom. 1. tr. 9. c. 2. n. 4.* Homobonus de *exam. Eccles. part. 1. tract. 4. cap. 9. q. 75.* Bonacina de *Sacram. disp. 8. quest. unica, punct. 3. n. 3.* & Henriquez *lib. 10. c. 6. §. 1.* vbi sic asserit. Materia in illo qui sacerdotio initiatur, integra ex præcepto est traditio calicis cum vino, & patenæ cum hostia, quia & sacrificium Missæ ex præcepto, fit vtraque specie. At traditio vasis cum altera specierum, videtur esse materia sufficiens, ita vt si id ex obliuione contingat, non sit hic ordo iterandus ex necessitate. Nec enim diuifim datur potestas in vnam speciem, sed qui potest alteram, potest & vtramque speciem consecrare. Ita Henriquez, & ego.

Non grauabor tamen hic apponere sententiam doctissimi Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 11. diff. 4. num. 1.* ita asserentis. [Si succedisse en practica (como ha succedido vezes en estos tiempos) dexar de poner el vino en el caliz por descuido, hase de reiterar el Sacramento de baxo de condicion, como se hizo en estos tiempos, y deste parecer fueron los mas doctos desta vniuersidad de Salamanca à cerca dello.] Sic ille.

De materia Ordinis Presbyteratus.

RESOL. CLXXXVII.

Secundum aliquos materia sacerdotij est duplex. Prima est traditio calicis cum vino, & potestatis offerendi sacrificium, &c. Secunda est, impositio manuum vnà cum verbis, *Accipe Spiritum sanctum, quorum remisit peccata, &c.* Vtraque autem est de essentia, quia conferuntur distincta potestates in prima tantum consecrandi, in secunda absoluedi, ideoque sine altera earum esset imperfectus Sacerdos, & si vna ex iis omitteretur, illa sola supplenda esset. Igitur dicendum est ordinationem Sacerdotis

Sacerdotis consistere duabus partialibus materiis, ad perfectam ipsius ordinationem essentialiter requisitis, & per vnamquamque conferri nouam potestatem supernaturalem. Quare omnino credendum est, per vtramque conferri gratiam sacramentalem, & ita docent Coninch de *Sacram. disp. 20. dub. 7. n. 60. concl. 2.* Valquez in 3. p. tom. 3. disp. 239. cap. 3. Bellarminus de *Sacram. Ordinis, lib. 1. c. 9.* Filliucius *tom. 1. tract. 9. cap. 2. num. 42.* Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 9. cap. 5. n. 2.* Henriquez *lib. 1. c. 6. & c. 11. n. 6.* Syluester in 3. p. q. 37. art. 2. queritur 4. & alij penes ipsos.

Sed contrariam sententiam non minus probabilem esse existimo, quam teneat Valentia *tom. 4. disp. 9. q. 1. punct. 5.* Faber de *Sacram. Ordinis in 4. sent. dist. 24. q. 1. disp. 1. c. 4. n. 96.* Ioan. de la Cruz in *direct. conscient. p. 2. de Sacram. Ordinis, dub. 2. concl. 1.* Sotus in 4. dist. 24. q. 1. art. 4. concl. 5. Nugnus in 3. p. tom. 2. q. 37. art. 5. & alij, asserentes ordinationem Sacerdotis perfici in prolatione primæ formæ cum applicatione materiz suæ; & impositionem manuum cum verbis secundæ formæ non esse de essentia, & substantia ordinis sacerdotalis, sed esse sacramentalia, quæ sunt adhibenda ratione præcepti, non quia sunt de essentia. Ita Doctores citari, qui respondent ad argumenta Bellarmini, & contrariorum. Vtraque opinio (vt dixi) est satis probabilis.

De materia Ordinis Diaconatus.

RESOL. CLXXXVIII.

Materiam ordinationis Diaconi esse traditionem libri Euangelij cum impositione manuum tradunt Syluius in 3. p. q. 37. art. 2. queritur. 3. Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 9. cap. 5. n. 2.* Filliuc. *tom. 1. tract. 9. cap. 2. n. 44.* Coninch de *Sacram. disp. 20. dub. 7. concl. 3.* Henriquez *lib. 10. c. 8. n. 3.* Bellarm. de *Sacram. Ordinis, lib. 1. cap. 9.* & alij penes ipsos.

Non desunt tamen Doctores, asserentes traditionem libri Euangeliorum esse solam materiam essentialem Diaconatus, & ita docent Valentia *tom. 4. disp. 9. q. 1. punct. 5.* Faber de *Sacram. Ordinis in 4. sent. dist. 24. q. 1. dub. 1. c. 4. n. 3.* Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 11. diff. 4. n. 1. & diff. 5. n. 2.* Nugnus in 3. p. tom. 2. quest. 37. art. 5. Et ideo si Episcopus ordinaret aliquem Diaconum sine impositione manuum, esset verè ordinatus. Vtraque opinio est probabilis.

De materia Ordinis Subdiaconatus.

RESOL. CLXXXIX.

Esse duplicem respondet Filliucius *tom. 1. tract. 9. c. 2. n. 45.* Prima est traditio calicis vacui, & patenæ vacuæ superpositæ. Secunda est traditio libri Epistolarum; de prima non est controuersia; de secunda probatur eodem modo, quo *supra* de Diacono; nam eodem modo conferuntur subdiacono liber Epistolarum, vt dicatur, *Accipe potestatem, &c.* Sed in hoc traditio libri Euangeliorum est partialis materia; ergo etiam in subdiacono traditio libri Epistolarum. Ita Filliucius. Vide etiam Vigerium in *instit. theol. cap. 16. §. 6. verb. 1. & 2.* cum aliis.

Sed contrariam sententiam sustinendam esse puto, nempe materiam subdiaconatus esse traditionem calicis vacui cum patena. Et ita docet Syluius in 3. part. q. 37. art. 2. queritur 3. Coninch de *Sacram. disp. 20. dub. 6. num. 69.* Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 9. c. 5. n. 3.* Valentia *tom. 4. disp. 9. q. 1. punct. 5.* Comitulus in *resp. mor. lib. 1. q. 12. Moltesius in sum. tom. 1. tract. 2. cap. 8. num. 22.* Valquez in 3. p. tom. 5. disp. 236. cap. 3. Fornarius *tract. de ordinatione, c. 20* & alij penes ipsos.

Notandum est etiam non esse necesse, Calicem esse consecratum contra Syluest. *verb. ordinatio. §. 4. verb. 2.* & alios. Ita Henriquez *lib. 10. cap. 5. in glossa litera F.* & alij.

An Episcopus possit dispensare in interstitiis, quando ordinat aliquem familiarem suam?

RESOL. CXC.

Negatiuam sententiam tenent Villalobos in *summa tom. 1. tract. 11. diff. 9. n. 10.* Ledesma in *sum. tom. 1. de Sacram. Ordinis, cap. 8. concl. 5.* qui citat Nauarrum *lib. 1. conf. 13. de temp. ordin.* quia id, quod concedit in tali casu Concilium Tridentinum Episcopis, est priuilegium. Ergo non est intelligendum de illis rebus, de quibus non loquitur.

Sed ego contrariam sententiam teneo cum Ioan. de la Cruz in *direct. conscient. p. 2. de Sacram. Ordinis, dub. 43. concl. 2.* vbi sic ait. Episcopus potest ordinare familiarem suum alienæ diocesis, si per triennium secum sit commoratus, & ei det beneficium; ita in Concilio Tridentino *sess. 23. c. 9.* Imò, & cum isto potest in interstitiis dispensare in casibus dicti Concilij *c. 11. & 13.* Ita Congregatio Cardinalium. Hæc supradictus Doctor. Et hanc opinionem probabilem putat esse etiam ipsemet Ledesma *vbi supra*, sic asserens. [En lo que toca à los intersticios, no me parece muy improbable, que el Obispo à quien siue le pueda dispensar.] Vnde Episcopi possunt tunc opinionem affirmatiuam in praxim deducere. Et ratio est, quia eo ipso quod Concilium dat Episcopis potestatem concurrentibus illis conditionibus familiares suos ordinandi, & consequenter concedit illis necessaria ad talem ordinationem faciendam, vt est dispensatio in interstitiis.

An si in dimissoria concedatur licentia ordinandi à quocumque Episcopo in propria diocesi ordinante, possit quis ordinari ab Episcopo in aliena diocesi de licentia Ordinarij loci ordinationem exercente?

RESOL. CXCI.

Hic casus olim occidit, & sententiam negatiuam docet Gutierrez *qq. Canonis, lib. 1. c. 16.* sed tunc ego adduxi Ledesmam in *sum. tom. 1. de Sacram. Ordinis, cap. 8. concl. 4. diff. 5.* qui affirmatiuam sententiam probabilem putat. Cum enim adduxisset aliquas rationes pro sententia negatiua, sic tandem asserit. [Esta sententia parece mas cierta, y probable, aunque quien dixesse lo contrario, no parece quedaria muy improbablemente por la razon, que hizimos. Porque parece, que las tales reuerendas equialen à generales, aunque en la apariencia tenga algun limite, y restricion.] Ita ille.

Sed tunc etiam dubitatum fuit, an in tali casu cum ordinandus, & Episcopus ordinans, certò scirent proprium Episcopum, (si hoc sciret) generales dimissorias concessurum esse, & omnia rata habere; an, inquam, in tali casu non obstante dimissoria cum illa limitatione, sine scrupulo potuisset Episcopus dictum Clericum ordinare. Et respondi affirmatiuè cum Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 11. diff. 9. n. 8.* vbi ita ait; [En lo que toca à reuerendas ha lugar la ratihabitacion; esto es, que al que se ha de ordenar crea con buena fe que el Obispo tiene por bien, que se ordene sin esperar dimissorias, como lo dice Salcedo.] Sic ille; & Ledesma *vbi supra* *concl. 5.* ita asserit. [Puede el Obispo ordenar al que no es su subdito, teniendo por cierto, que el proprio Obispo lo tendra por bien.] Et de hac questione nos alibi fusius diximus, partem etiam affirmatiuam cum Paludano in 4. sent. *dub. 18. q. 1. art. 4. cas. 19.* tenentes; quidquid in contrarium videatur docere Bonacina de *Sacram. disp. 6. q. vnic. punct. 4. n. 28.* & Aloysius Riccius in *addit. ad inst. Can. Lancellotti, lib. 1. tit. 2. §. 5. pari ratione*, & nouissimè doctus Turrianus de *conf. lib. 5. disp. 46. dub. 1.* vbi negat Episcopum per ratihabitacionem posse ordinare alienum subditum; sed nostra sententia est etiam probabilis.

An si quis suscepit Ordinem sacrum ante legitimam a: atem, vel sine litteris dimissorius, vel extra legitima tempora, incidat in suspensionem?

RESOL. CXCII.

Respondeo affirmatiue ex Bulla Pij II. si celebrat, incurrit in irregularitatem, sed predictam poenam, vt notat Portel in dubiis Regul. ver. Ordines sacri, n. 13. cum aliis communiter, incurrunt tantum preluentes, vnde sic asserit Villalobos in sum. tom. 1. tract. 11. diff. 11. n. 6. [Se aduerta, que para incurrit la dicha suspencion es mester, que aya de lo por la palabra (presumpserit) que pone la extrauagante, y assi el que se ordena por ignorancia que seal tal que escule de presumpcion, y temeridad, aunque no escule del todo de la culpa no que dara suspensio, como dizen Nauarro, Suarez, y Rodriguez;] sic ille. Igitur ad hanc suspensionem incurrendam requiritur dolus, vel saltem culpa lata, & mortalis. Sed plus addit Auila de cens. p. 3. disp. 5. dub. 7. nam adeo in tali casu requirit dolum in ordinato, vt omnem ignorantiam etiam crassam, si affectata non sit a suspensione, & irregularitate contrahenda, excusare dicat, licet hanc opinionem non admittat Layman in Theol. mor. lib. 5. r. 9. cap. 10. n. 2. Vide Peirinum in prinj. Min. tom. 1. concl. 1. Iulij II. §. 16. n. 28.

An Ordo per vim, & metum susceptus, impediatur, & dirimat matrimonium.

RESOL. CXCIII.

Negatiuam sententiam communiter docent DD quos citant & sequuntur Sanchez tom. 2. lib. 7. disp. 19. Azor tom. 1. lib. 1. cap. ult. q. 8. & Rebellius p. 2. lib. 1. q. 5. & ideo asserunt, sic ordinatum ad seruandam continentiam non teneri, & posse validè matrimonium contrahere, quia votum ex metu graui factum nullum est ipso iure, ex cap. per latam, cap. cum dilectus, de iis, qui vi, & c.

Non reticeam tamen affirmatiuam sententiam nouissimè docere Basilium Pontium de matrim. lib. 7. cap. 29. n. 3. vbi sic asserit. Ego, qui multitudinem Doctorum parum curo, cum sciam multos sine vilo examine, aliorum dictis adherere, sed tantum fundamenta, atque rationes considero, longè probabilius iudico, si rationum attendamus merita, votum continentie valere in eo, qui ordinatur ex metu graui, & inhabilem esse ad matrimonium, esse dignum tamen, vt cum eo facile dispenseretur. Ita ille, qui multas rationes solide, & acutè, vt semper solet, adducit, & respondet ad Canones pro contraria sententia adductos, quam quidem his non obstantibus probabilem etiam esse existimo, & illam cum Sanchez tenent nouissimè Villalobos in sum. tom. 1. tract. 14. diff. 14. n. 4. & Bonacina de matr. q. 3. punct. 9. n. 11. cum 12. Doctoribus, quos citat, & sequitur Barboza in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 4. c. 3. n. 18.

An Episcopus primam tonsuram conferens sine proprij Episcopi licentia, incurrat poenam suspensionis latam in cap. eos, de tempor. ordin. in 6.

RESOL. CXCIV.

Suppono cum Suarez tom. 5. de cens. disp. 31. sect. 5. Toledo lib. 1. c. 8. n. 4. Sayro de cens. lib. 4. c. 12. n. 13. Campanili in diuer. iur. can. 1. rubr. 9. n. 16. & aliis communiter ex dicto eos, de temp. ordin. in 6. quod Episcopus si scienter, vel affectata ignorantia ordinare presumpserit, vel affectata ignorantia ordinare presumpserit, est suspensus per annum a collatione Ordinum. Hoc supposito, ad quaestionem propositam affirmatiue respondet glossa in dict. cap. eos, in ver. ordinare, & in cap. nullus, in ver. homine eodem titulo, cum Salzedo in pract. Bernardi Diaz, cap. 26. & aliis.

Nouissimè tamen contrariam sententiam docent ex Geminiano Villalobos in sum. tom. 1. r. 18. diff. 7. n. 17. & Aloysius Riccius ind. addit ad inst. Canc. Lancell. lib. 1.

tit. 25. S. pari ratione, vbi sic asserit. Aduerte tamen, quod cap. eos, loquens de Episcopo ordinante clericum alienum, supponit eum esse clericum, saltem tonsuratum. Vnde si primam tantum tonsuram laico alterius diocesis conferat non incurrit Episcopus suspensionem a collatione Ordinum, sed solum a collatione primae tonsurae, arg. cap. nullus, de temp. ordin. in 6. Et quamuis Concilium Tridentinum explicet hoc de ordinante simpliciter, & non restringat se ad ordinantem Clericum, vt propterea dubitari possit, an saltem ex virtute decreti huius, Episcopus conferens alieno primam tonsuram, a collatione Ordinum suspensus fuerit, & consulenda sit congregatio Cardinalium, qui Concilij Tridentini interpretes praesciuntur: nihilominus tamen valde mihi probabile est, iuxta ea, quae diximus, hunc non nisi a collatione primae tonsurae suspensum esse. Ita Riccius.

Sed mihi stante Conselio Tridentino sess. 14. cap. 2. & sess. 23. c. 8. de reform. prima sententia magis placet, quam sequitur ex Neotericis Barboza in collect. tom. 3. lib. 1. tit. 9. c. 2. n. 10. Vide etiam Bonacinam de censuris, disp. 3. punct. 5. §. 2. n. 4. & Filliucium tom. 1. tract. 17. c. 8. n. 14.

An Diaconus, & Subdiaconus peccent mortaliter frequenter canentes Epistolam, & Euangelium in peccato mortali?

RESOL. CXCIV.

Affirmatiue respondet Filliucius tom. 1. tract. 1. cap. 6. n. 87. & fortiori docebunt etiam hanc sententiam Doctores, asserentes absolutè tales peccare mortaliter, vt inter Neotericos docent nouissimè Cabrera de Sacram. q. 64. art. 6. disp. 1. §. 7. n. 48. & Syluius in 3. part. q. 64. art. 6. quaritur 1. concl. 5. vbi sic ait. Si Diaconus, aut Subdiaconus in mortali exercent actum sui Ordinis, probabilius est, quod mortaliter peccent, quia sunt actus Sacramento peculiare, & maximè ad Eucharistiam accedentes, ad quos sunt consecrati. Ita ille, qui citat D. Thomam, Nungum, Syluestrum, Angelum, Toletum, Victoriam, & Molanum; quibus adde Sa verb. ordo, n. 51. Caietanum q. 64. art. 3. ad 1. & Nauarrum cap. 25. n. 72.

Sed ego contrariae sententiae tanquam probabiliori adhaereo, quam docent Villalobos in sum. tom. 1. tract. 4. diff. 10. n. 7. Fernandez de Heredia disp. de Sacram. in genere, p. 10. dub. 3. n. 4. Valquez in 3. part. tom. 3. disp. 136. c. 4. Sotus in 4. disp. 24. q. 1. Valentia tom. 4. disp. 9. q. 1. punct. 4. ad 4. Coninch de Sa ram. q. 64. art. 6. dub. 1. n. 8. Suarez in 3. part. tom. 3. disp. 16. sect. 4. & alij. Et ratio est, quia talis actio non est dispensatio meritorum Christi, vt sunt Sacramenta, aut opus in se tam sanctum, vt ad sit tam grauis obligatio exercendi illud in gratia.

Et ita hanc sententiam ego veram etiam existimo contra Filliucium vbi supra, licet longo tempore tales actus exerceantur cum peccato mortali, quia saepius velle peccare venialiter, non efficit peccatum mortale; & hi actus sunt planè separati inter se nec relinquunt effectum post se, ratione cuius prior coalescat cum posteriori. Nec valet asserere, saepius talia facere in peccato mortali, includere implicitum contemptum: nam hoc non est verum, quia non est vlla ratio, qua iudicetur in eo actu frequentato magis includi virtuale contemptum, quam in frequentatione mendacij iocosi, aut negligentiae in repellenda distractione inter orandum. Haec omnia Coninch; vnde, vt diximus, non est audiendus Filliucius.

Notandum est etiam hic obiter contra Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 1. c. 5. n. 8. & alios, Diaconum ministrantem Eucharistiam in peccato mortali non peccare mortaliter. Et ita docet inter alios Ioan. de la Cruz in direct. conscient. p. 1. de Sacram. in genere, q. 4. dub. 3. concl. 1. quod etiam de Sacerdotibus nos in tractatu de celebratiõne Missarum, satis probabiliter docuimus.

An

An Acolythis, qui solemniter cereos ferunt in peccato mortali, peccent mortaliter?

RESOL. CXCVI.

Affirmatiue respondet Philippus Faber de sac. Ordinis in 4. sent. dist. 24. q. 1. disp. 1. c. 3. n. 80. qui citat Angelum, & Syluestrum. Idem docet Nauar. in manuali, c. 27. n. 163. & de Horis canonicis, c. 7. n. 41, qui etiam hoc docet locum habere in eo, qui capitulum, & collectam pronunciat in choro, qui id faciat tanquam presbyter.

Sed bonus, & doctus senex nimis scrupulosè loquitur. Ideo contrariam sententiam veram esse existimo, quam docet Cabrera de Sacram. in 3. par. q. 64. art. 6. disp. 1. §. 6. n. 55. vbi ait, non esse mortale, exercere functiones minorum ordinum in peccato mortali, quia, vt supra dictum est, non est certum, imò oppositum est multum probabile, minores ordines non esse vera Sacramenta, atque adeo illorum ministros non esse ad huiusmodi functiones consecratos, vel saltem est valde probabile eos non esse consecratos per gratiam, ac characterem sacramentalem, ac proinde ex sanctitatis defectu in ministro colligi non potest mortale peccatum. Secundo, licet ordines minores sint Sacramenta, eorum tamè officia non sunt perfecta in genere sacri mysterij, & ex consequenti propter leuitatem materiae non erit culpa mortalis. Ceteras rationes vide apud dictum Cabreram.

An Concionatores praedicantes in peccato mortali peccent mortaliter, etiam si peccatum sit occultum?

RESOL. CXCVII.

Affirmatiuam sententiam docent D. Thom. in 4. sent. dist. 19. q. 2. ar. 2. q. 2. ad 4. Paludanus in 4. dist. 19. q. 3. art. 3. Caietan. in 2. 2. q. 187. art. 3. Nauar. in manuali, c. 21. n. 141. Angelus verb. praedicator, n. 7. & alij, asserentes esse peccatum mortale praedicare in peccato mortali, non solum publico, sed etiam occulto, non habita prius contritione.

Sed tu contrariam sententiam tene cum Soto in 4. dist. 2. q. 5. art. 6. Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 16. sect. 3. Valent. tom. 4. disp. 3. q. 5. punct. 3. Cabrera de Sacram. q. 64. art. 6. disp. 1. §. 7. n. 67. Dicendum est igitur, non esse peccatum mortale praedicare in peccato mortali occulto, sed tantum in peccato mortali publico; quia actus praedicandi ex sua natura, neque est consecratus, vt actus Sacramentorum, cum gratiam ex opere operato non conferat, vt conferit Sacramenta; neque est consecratus ex aliqua institutione Ecclesiae, neque certo ordini deputatus iure diuino, vel positio humano, cum & Prophetae in lege veteri praedicaerint, & in nouo testamento multi nondum sacris Ordinibus initiati praedicare soleant. Ergo, & c.

Idem quod dictum est de Concionatore, dic etiam de Lectore sacrae Theologiae, & sacrae Scripturae (& in hoc differt a concionatore) si sit in peccato publico, dummodo absit scandalum, quidquid in contrarium asserant D. Thom. & Palud. vbi supra. Syluest. verb. correctio, q. 16. Angel. verb. correctio, n. 4. & verb. praedicare, n. 7. sed nostram sententiam docent Cabrera, & Suarez loco cit. & alij.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Quis commisit adulterium, cum promissione facta contrahendi post obitum viri, quae fuit postea an contraxerit impedimentum?

RESOL. CXCVIII.

Affirmatiuam sententiam docent Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 79. n. 10. Coninch de Sacram. disp. 31. dub. 5. n. 57. Veracruz in speculo, part. 1. art. 34. concl. 9. & alij.

Anton. Diana Ref. Mor. Pars III.

Sed contrariam sententiam tuetur Henriquez lib. 12. c. 14. n. 3. in fine. Emanuel Sa de matr. imped. n. 7. & hanc opinionem ego probabilem esse puto cum Layman in Theol. mor. lib. 5. r. 10. part. 4. c. 10. n. 4. Igitur vt contrahatur hoc impedimentum, opus est, vt promissio matrimonij serid, & ex animo fiat, non fictè; cum alioquin non censetur promissio Vnde sequitur, quod talis promittens sine vlla dispensatione possit contrahere matrimonium cum adultera, si vir illius postea obierit.

Notat etiam probabiliter Layman, & Henriquez vbi supra, Villalobos in sum. tom. 1. tract. 14. diff. 11. n. 9. & alij contra Sotum in 4. dist. 37. v. unica, art. 4. Lopez par. 2. c. 54. & alios; dato quod dicta promissio sit facta serid, & ex animo, tamen hoc non obstante requiritur, vt ab altero acceptata sit, neque satis esse ad contrahendum hoc impedimentum tacitam expectationem, sed requiri promissionem mutuam, & reciprocam, quod est valde notandum; sicut etiam est illud, quod dictus Layman aduertit contra Sanchez lib. 7. disp. 79. n. 11. Nauarrum, & Rodriguez, nempe ad contrahendum hoc impedimentum, opus esse, vt promissio sit pura, aut saltem ante mortem coniugis purificata, cum alioquin non sit simpliciter facta promissio, quippe adhuc suspensa, & pendens a futuro euentu; & ita etiam docuit ante Layman Aegidius Coninch in Sacram. disp. 21. dub. 5. n. 59.

An contrahentes matrimonium in peccato mortali peccent dupliciter?

RESOL. CXCIX.

Peccare dupliciter docent Pontius de matr. lib. 1. cap. 8. n. 11. Valquez in 3. p. tom. 3. disp. 136. c. 3. n. 38. Ledesma de matr. q. 43. art. 3. ad vltim. argum. Nauarrus in c. 1. §. sacerdos, num. 10. disp. 6. de panit. Et alij. Et ratio est, quia ipsi non solum suscipiunt, sed etiam ministrant Sacramentum. Ergo peccant dupliciter, & tanquam susceptores, & tanquam ministrantes.

Sed contrariam sententiam probabilem esse puto, quam tenet Fernandez de Heredia disp. de Sacram. in genere, p. 10. dub. 13. n. 4. Filliucius r. 1. tract. 1. c. 6. num. 87. Ledesma in sum. cap. 6. tom. 1. de Sacram. in genere, dub. 9. Fernandez in exam. Theolog. mor. par. 3. cap. 18. §. 1. n. 5. qui citat Sotum, Gutierrez de matrim. c. 41. n. 3. Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 6. n. 4. Ioan. de la Cruz in direct. conf. part. 2. de Sacram. in genere, q. 4. dub. 3. concl. 1. Coninch de Sacram. q. 64. art. 6. dub. 1. n. 38. Layman in Theol. mor. l. 5. r. 1. c. 5. n. 9. Villalobos in summa, tom. 1. tract. 4. diff. 4. n. 5. vbi sic asserit: [El que recibe el Sacramento del matrimonio en pecado mortal, no pecas mas que vn pecado, como si recibiera otro Sacramento, porque aunque ambos los contrahentes sean ministros, con todo no estan deputados especialmente para esso.] Vnde patet responsio ad argumentum contrariae sententiae.

An coniux excusetur a peccato mortali, si voluntarie delectetur in commotione sensitiua orta ex imaginatione coniugis absentis?

RESOL. CC.

Contra Nauarrum, Azorium, Philiaricum, & alios affirmatiuam sententiam alibi cum multis DD. probabiliter docui, sed quia aduersus me propter hoc quidam Theologaster obmurmurauit, ideo iterum eandem sententiam doceo, quam docent etiam Medina in part. 2. quaest. 74. art. 8. dub. 1. Zumel ibid. disp. 4. dub. 3. Curriel dub. 3. §. 2. diff. 3. Zanardus in direct. conf. part. 1. r. de matrim. cap. 41. Layman in Theol. mor. lib. 1. tract. 3. c. 6. num. 14. vbi sic asserit: Licet existiment aliqui etiam coniugatum mortaliter peccare, si voluntarie delectetur in motione venerea orta ex coniugis absentis apprehensione, eo quod talis commotio tunc ordinari non possit

M ad

ad actum conjugalem, sed potius ordinetur ad pollutionem; opposita tamen sententia probabilitate non caret. Cum enim matrimonium à mortali peccato excuset tactus impudicus inter conjuges, non copulandi sed solius voluptatis gratia institutos, consequens est similiter etiam sensitivam commotionem ex absentis mariti cogitatione ortam, vel voluntarie acceptam à culpa mortali excusari. Ratio est, quia hæc omnia in coniugibus, per se loquendo, tendunt ad opus conjugale. Per accidens autem est, quod ob absentiam, vel simile impedimentum opus non exerceatur. Suppono autem in his casibus abesse probabile pollutionis periculum. Ita Layman, & ego; licet nouissimè contrarium doceant Pontius de *marim. lib. 10. c. 16. §. 2. n. 1.* Fernandez in *exam. Theol. mor. par. 2. c. 2. §. 4. n. 6.* & alij; sed nostra sententia est probabilissima.

An femina, quæ contraxit matrimonium cum viro improporcionado, vel aliquantulum debili, ut facilius pateat aditus, teneatur pati incisionem, si commodè potest?

RESOL. CCI.

Affirmatiuam sententiam docent communiter Doctores, & inter illos Sanchez de *matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 9. 3. n. 3.* quia cum verum sit matrimonium, ius sui corporis transfuit in virum. Ergo si commodè potest sine magno incommodo aptam se reddere viro, tenetur. Et ita hanc sententiam nouissimè docet Villalobos in *summa, tom. 1. tract. 1. 4. diff. 1. 8. n. 16.* præter Doctores veteres, inter quos est D. Thomas in *4. dist. 4. 9. 1. art. 2. ad. 5.*

Sed ego contrariam sententiam probabilem esse puto, quam docet Basilius Pontius de *matr. lib. 7. c. 72. n. 2.* qui pro hac sententia validas rationes adducit, præter auctoritatem Durandi, Paludani, & Gabrielis. Et ita Salmantica die 3. Aprilis anno 1570. consultum respondisse testatur M. Luyfium Legionensem in causa matrimonij D. Francisci de Fonseca, & D. Ioanne de Azeuedo.

Igitur in tali casu tale impedimentum censendum est perpetuum, & matrimonium declarandum nullum: nec femina tenetur huiusmodi remedia pati, sed à coniugij onere libera est, vt alteri nubat. Ad argumentum verò, quod adducit Sanchez respondetur, feminam per contractum matrimonij ius suū tradere viro apto, non inepto, atque in non aptum nullum transferri ius. Ergo, &c.

An nuptia sint prohibita in die Sabbati ante Aduentum?

RESOL. CCII.

Probabilem puto contra Sanchez *lib. 7. disp. 7.* opinionem Basilij Pontij de *marim. lib. 6. c. 8. n. 5.* vbi sic asserit. An dies præcedens Dominicam aduentus, & diem Cinerum saltem à vesperis comprehendatur decreto Concilij Tridentini, ita vt in vesperis eorum dierum nuptiæ celebrari non possint. Et quidem quod attinet ad diem Cinerum, conueniunt Doctores, non incipere prohibitionem nisi à media nocte, itaque integro die Martis solenniter nuptias celebrari posse. At quod spectat ad Aduentum Domini non pauci Doctores, & inter eos Thomas Sanchez existimant in vesperis præcedentis diei esse nuptias prohibitas, nisi vbi consuetudo aliud approbauerit. Ego tamen existimo verius etiam prohibitionem incipere à media nocte, atque in Sabbato integro ante Dominicam primam Aduentus nuptiarum sollemnitate non esse prohibitam. Ad id moueor, quia Concilium Tridentinum & alia antiqua decreta dicunt, ab Aduentu Domini non posse solenniter celebrari nuptias, ad Concilium Rauennatense secundū sub Clem. V. *cap. 19.* expressè primam Dominicam Aduentus nominat, quam certum est à media nocte incipere. Ex quo decreto colligo, ea ratione intellecta semper fuisse anti-

quiora Ecclesiæ decreta, quæ ab Aduentu Domini nuptias prohibuerint. Ita vir iste doctissimus, qui *num. 16.* putat, si dicto tempore prohibito adhibeatur solemniter benedictio, aut tradatur solenniter sponsa ad domum sponsi, vel adhibeant coniugia, aut alia lætitiæ signa, peccare mortaliter sponfos talia facientes. Sed in hoc Iacobus de Grassis *part. 1. lib. 2. c. 85. n. 28.* tantum veniale peccatum agnoscit.

An qui post votum Religionis, vel castitatis, corrumpit feminam sub pacto coniugij, teneatur illam ducere.

RESOL. CCIII.

Affirmatiuè respondent Doctores, nempe quod si quis post votum Religionis, aut castitatis virginem corrumpit sub spe & pacto coniugij, vel aliam feminam honestæ famæ, tenetur illam ducere, & consummare, nisi ea gratis remittat obligationem, aut alia via illi satisfactione præstita, liberè consentiat. Et ita inter multos docet Valquez *opus. de rest. c. 3. §. 2. dub. 6. n. 20.* & Sanchez de *matr. tom. 1. lib. 1. disp. 45. n. 3.*

Notandum est tamen, vt bene aduertit, & docet Basilius Pontius de *matrim. lib. 6. cap. 12. num. 9.* quod probabile est, si talis tenebatur voto Religionis, teneri quidem contrahere, sed ante consummationem debere ad Religionem transire. Ratio probabilitatis hæc est, quia potest commodè vtrique obligationi satisfacere. Iustitiæ contrahendo; sic enim relaxatur damnnum illatum illa deceptio. Voto autem, transeundo ad Religionem. Cum ergo commodè possit vtrique satisficere, non est cur dicamus, obligationem voti Religionis aut cessare, aut differri. Ita Pontius,

Notabilia quadam circa coitum conjugalem.

RESOL. CCIV.

Discimus in *resol. 37. tr. 3. miscell.* contra aliquos DD, non esse licitum coniugato incipere actum sodomiticum cum vxore; quæro nunc, an saltem liceat perficere pudenda circa vas præposterum. Affirmatiuè respondet Sanchez de *matr. tom. 3. lib. 9. disp. 1. n. 5.* vbi sic ait: Si vir superficie duntaxat valis præpoterteri vxoris reficere sua verenda, vel in os eius intromitteret, cessante omni pollutionis periculo, non crederem esse lethale, cum os non sit vas ordinatum ad copulam sodomiticam, nec intra vas præposterum, ad eam tendens virile membrum includatur, sed solum superficiem eius externam tangat; quare tactus hic reputatur inftar aliorum inter conjuges, qui ad summum culpæ veniales sunt. Ita Sanchez.

Sed hæc opinio mihi non placet, & illā reprobatur nouissimè Basilius Pontius de *matrim. lib. 10. c. 11. n. 5.* vbi sic asserit: Non omnes tactus licent inter conjuges, & ita neque licebit perficere pudenda in vase præpoterteri vxoris, & aliud asserere, mera turpitudine est, & habenas laxare libidini. Sic Pontius, & ego.

Notandum est tamen aliquos coniugatos peccare mortaliter ex conscientia erronea, vt si variant situm ordinarium in coitu; nam ex se tantum est peccatum veniale, dummodò copula habeatur semper in vase naturali: quod verum esse putat Pontius *vbi supra*, etiam si eo copulæ modo aliqua pars feminis elabatur, dummodo retineatur in matrice retineri. Rursus docet, neque esse peccatum mortale, quamuis ex eo modo concumbendi non ita certum sit fore prolem; non enim coniuges tenentur vi medio certiori ad prolem suscipiendam, sed satis est, vt vitentur conuenienti. Docet etiam; non esse necessarium, vt vterque simul concurrat ad feminis effusionem: quare expectare non tenetur, licet possit etiam effuso semine copulam continuare, vt femina feminet.

Addit idem Auctor, seminationem extra vas posse aliquando

aliquando contingere sine vlla culpa in coniugatis, vt in viris potentibus, dum congregati conantur, poterit euenire, vt ex festinatione præter intentionem semen effundatur, id enim non vitio, sed naturæ festinationi, & vigori tribuendum est.

Nota etiam contra Syluestrum, Rosellum, & Azorium, viro cum vxore licere inchoare copulam causa delectationis, & postea inchoatum coitum non aboluere, dummodo non subit periculum pollutionis alterius coniugis, & vxor ea inchoata copula contenta sit. Item contra Azorium, & alios Theologos, & Iuris peritos, quos adducit Sanchez *lib. 9. disp. 2. n. 2.* non est peccatum mortale accedere ad menstruatam vxorem, imò aliqui in tali coitu nullam culpam agnoscunt, idque probabile putat Sanchez *ibid. num. 7.* licet ipse asserat esse tantum culpam venialem, nisi hæc etiam excusetur, ex eo quod vrgeat incontinentiæ periculum. Et hæc omnia, vt dixi, docet Pontius cum multis aliis *loco citato de matr. lib. 10. cap. 1. n. 3. 6. & 9. cap. 1. 4. n. 5. & 6.* quæ sunt à Confessariis valde notanda, vt non imponant onus ferre nolentibus & vbi non est.

Sed pro cotonide huius resolutionis dico, quod licet Pontius in *dicto c. 1. 4. n. 7.* cum Azorio putet esse peccatum veniale, accedere ad vxorem grauidam, si non adest periculum incontinentiæ, ego tamen puto in tali copula nullam culpam interuenire, & ita docet, ex Sanchez Coninch de *Sacram. disp. 34. dub. 9. conc. 4.* & Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 1. 3. diff. 4. n. 9.*

An in sponsalibus sufficiat consensus factus?

RESOL. CCV.

Resolutio huius dubij pendet ex illa quæstione, an promissionis contractus sine animo se obligandi vero, sed tantum ficto obliget promittentem; & communiter negatiuè respondent DD. Ita Sanchez de *mat. tom. 1. lib. 1. disp. 9. n. 5.* & vniuersim de omni pactione docent Angel. *verb. pactum. n. 4.* Syluest. *eodem verb. q. 4.* Armilla *ibidem n. 2.* Tabiena *ibid. q. 2.* & de promissione ad sponsalitia, Veracrus *par. 3. specul. art. 19. post. §. concl. 3.* Corduba *lib. 1. q. 13. dist. 2.* vbi alios citat, & vniuersè de omni contractu docet Richardus in *4. dist. dist. 27. art. 1. quest. 2.* Guillelmus de Rubeis *quest. 1. art. 1.* Gabriel *q. 1. art. 1. notab. 3.* Docent igitur eum, qui fictè promittit aliquam ducere, tantum teneri ratione damni illati, si corrumpit, non aliter. Vide etiam Molinam de *inst. tom. 2. disp. 352.* Et ratio horum omnium est, quia obligatio promissionis prouenit ex lege postiuua, quam quis sibi imponit. Sed nulla lex obligat, nisi legislator velit vt obliget. Ergo quando quis promittit animo non se obligandi, promissio, quæ est lex priuata, non obligat.

Sed aduersus hanc sententiam insurgunt duo lumina ætatis nostræ, Basilius Pontius de *matrim. lib. 2. cap. 4. & lib. 12. cap. 2.* & Gabriel Valquez *disp. 6. de matrim. cap. 3.* hanc sententiam secutus est etiam Turrianus in *2. 2. tom. 2. disp. 64. dub. 15.* Probat igitur hi Doctores, quod eo ipso, quod quis profert verba promissionis, & quæ scit esse promissionis, & illi, cui fit promissio, sunt insinuata, ex naturali iure tenetur ad seruandam veritatem, cum promissio debeat esse fidelis; itaque qui promittit, non potest sua voluntate, tollere eam naturalem obligationem, & non potest esse voluntas proferendi externa signa promissionis, siue contractus, sine implicito animo se obligandi. Et hæc omnia probat validissimis rationibus Pontius *vbi supra*, quæ etiam procedere in votis demonstrat.

Ex quibus patet responsio ad argumentum Sanchez. Nam respondetur obligationem promissionis non oriri ex voluntate promittentis, sed ex naturali iure, quod debet esse coniuncta verbis veritas in futurum, quam non potest auferre à verbis, qui promittit. Vnde infert Pontius eum, qui fictè promittit, & sub ea spe virginem decept, teneri implere promissum, etiam si disparis conditio-

Anton. Diana. Res. Mor. Pars III.

nis sit, vel in nobilitate, vel in diuitiis, dummodo reuera nullum aliud signum exterius fuerit, quo iudicaretur cum dolo promittit; disparitas enim illa conditionis non est argumentum sufficiens doli, neque fictionis. Et hæc omnia solidè, vt semper solet, conatur probare. Sed his non obstantibus primam sententiam Sanchez, & aliorum, nempe promissionem fictam non obligare, puto in praxi tutam, & probabilissimam esse, quam nouissimè tenet Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 11. diff. 2. n. 1.* Coninch de *Sacram. disp. 21. dub. 2. n. 7.* Molin. de *inst. tom. 2. tr. 2. disp. 352. n. 4.* Layman in *Theol. mor. lib. 5. tr. 10. p. 1. c. 2. n. 10.* & alij.

Quidam contraxit sponsalitia, & postea adimplere noluit, queritur an sit per censuras compellendus?

RESOL. CCVI.

Hic casus frequenter solet accidere, & ad illum sic respondet Basilius Pontius de *marim. lib. 12. cap. 6. num. 2.* si is, qui sponsalia contraxit, adimplere noluit, monendus prius per iudicem est: & si adhuc negat, per censuram compellendus est *cap. ex literis, el. 2. de spons.* Illud tamen addendum est, iudicem compellere debere per censuras compulsionem moderata, non præcisam, si pertinax sit pars in residendo, ex *cap. requisit. de sponsal.* Imò & quando prudenter iudicatur frustra ferri excommunicationem, ab illa est abstinendum. Ita Pontius, & Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 12. diff. 19. n. 3.* vbi ita ait [Han de auuertit mucho los Iuezes, que no lean en este calo muy rigurosos, porque no hagan que se contrayga el matrimonio por miedo que cayga en varon constante, que si esso ay, no aura nada y tabien, porque suelen tener estas fuerzas dificultosas las salidas.] Ita ille.

An sponsalia dissoluantur per solum ingressum Religionis, vel sit expectanda professio?

RESOL. CCVIII.

Prima opinio asserit, non dissolui nisi per professionem. Sic Couarruias *p. 1. de matrim. c. 5. n. 15.* Nauar. in *manuali, c. 22. n. 26.* & alij, quia re vera non est textus, vnde colligatur ante professionem dissolui, & aliàs ex natura rei non videntur dissolui, cum possit maritus egredi, & implere sponsalia.

Secunda opinio distinguit, scilicet quoad eum, qui in seculo remanet, sponsalia dissolui, non verò quoad illum qui Religionem ingreditur, quia si ille alter velit cum eo egrediente contrahere, tenetur. Ita Gabriel in *4. dist. 27. quest. 2. art. 1. cap. 6.* Rebellus *lib. 4. q. 8. sect. 6.* & alij.

Tertia opinio est aliorum, qui docent sponsalia dissolui solo Religionis ingressu, quoad vtrumque. Sic Toletus *lib. 7. c. 26.* Sanchez de *matr. tom. 1. lib. 1. disp. 41. n. 1. & 5.* cum aliis penes ipsum. Omnes istæ tres sententiæ sunt probabiles.

Notandum est hic obiter, regulariter, & absolute loquendo, licitum esse Religionem ingredi post sponsalia etiam iuramento confirmata, dissoluentur enim iuxta supradictas opiniones. Nec facit contra *cap. commissum 16. de spons.* vt fuscè illud explicat Basilius Pontius de *matrim. lib. 12. c. 10. n. 9.* & seq.

An peccet, qui contraxit sponsalia, si suscipiat sacros Ordines?

RESOL. CCVIII.

Affirmant Rebellus *lib. 4. quest. 8. sect. 5.* Sanchez de *marim. tom. 1. lib. 1. disp. 47.* & alij; sed mihi contraria sententia magis placuit, semper enim quando contrahuntur sponsalia, videtur subintellecta conditio melioris status. Et quamuis propositum cœlibatus sit melioris boni, attamen quia non est status melior, ideo non videtur subintellecta conditio cœlibatus. At clericalis ordo status

est immobilis, & ideo ex ipsa natura rei subintelligitur ea conditio in sponsalibus. Vnde dicendum est nullum peccatum committere eum, qui contractis sponsalibus ad laicos Ordines promoueri curat. Et ita docet nouissime Basilius Pontius *de matr. lib. 1. c. 1. n. 3. Sotus in 4. dist. 27. q. 1. art. 5. & Nauarrus in man. c. 2. n. 25.*

Notandum est etiam hic contra Sanchez *ubi supra* votum suscipiendi sacros Ordines dirimere sponsalia, & licet ostendat illa potest quis tale votum emitte. Sic Pontius *ubi supra* c. 1. n. 3. qui citat Azor, Non est tamen negandum opinionem negatiuam Sanchez esse probabilem.

Negatiue respondet Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 4. n. 9.* vbi etiam asserit post sponsalia, tale votum emitte illicitum esse.

Sed affirmatiuam sententiam docet Basilius Pontius *de matr. lib. 1. c. 12. n. 4.* vbi sic asserit: Quod attinet ad votum castitatis superueniens sponsalibus, nonnulli censent eo non dirimi sponsalia, neque eiusmodi votum post sponsalia licitum esse. Ego tamen existimo votum castitatis emissum post sponsalia esse validum, vel non; hoc secundum dici non potest, ex eo quod facit idem Sanchez, voventem obligatum manere ad non petendum, & peccare contrahendo matrimonium. Si ergo validum est votum non possunt sponsalia consistere, quia impossibile est obligatio absoluta voti cum obligatione sponsaliorum. Ita Pontius, qui respondet ad omnia argumenta Sanchez, cuius tamen opinio, quam etiam tenent Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 1. 2. diff. 1. 2. n. 9.* Coninch *de Sacram. disp. 2. 3. dub. 3. concl. 1. num. 25.* & Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 2. n. 6.* videtur etiam mihi probabilis, licet cum Pontio consentiant Suarez *lib. 2. de voto, cap. 4. n. 13.* Valquez *opusc. de rest. cap. 3. §. 2. dub. 1. num. 17.* & alij.

Primum ex matrimonio valido dissoluantur sponsalia?

RESOL. CCIX.

Certum est dissolui quoad eum, qui non contraxit matrimonium, difficultas est quoad eum qui contraxit. P. Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 1. disp. 4. n. 3.* affirmat in tali casu omnino dissolui, vt nulla prolix maneat obligatio, ex cap. 1. de sponsa duorum, cap. sicut. cap. si inter, cap. veniens. cap. qui fidem, de sponsalibus.

Sed negatiuam sententiam sustinet Basilius Pontius *de matr. lib. 1. c. 13. n. 4.* vbi docet obligationem sponsalium in casu, quo alter expectet, non extingui, sed suspendi, ita vt eo matrimonio dissoluto, teneatur priora sponsalia implere, quia obligatio nata ex sponsalibus in tali casu non extinguitur iure positio; nam in canonibus allegatis a Sanchez, tantum dicitur eum, qui post sponsalia contrahit matrimonium cum aliqua, debere manere cum illa. An vero extingatur omnino obligatio sponsalium, non diffinitur, solumque indicatur illum ea de causa non posse cum prima contrahere, quia iam impossibile est, contracto coniugio cum secunda. Neque etiam extinguitur talis obligatio ex ipsa rei natura; quia quando prior vinculo superuenit alius fortius diuersae rationis, vel aliud impedimentum, quo minus primum impleatur, non extinguitur, sed suspenditur. Vt cum quis votum Religionis emittit, & postea contrahit coniugium, & consummat, non extinguitur voti obligatio, sed dissoluto matrimonio tenetur Religionem ingredi. Hac Pontius aduersus Sanchez, cuius tamen opinio his non obstantibus non caret probabilitate, quam nouissime sequitur Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 1. 2. diff. 1. 2. n. 11.*

An si post sponsalia cum prima sequantur sponsalia cum secunda, vna cum copula dissoluantur prima?

RESOL. CCX.

Non dissolui putat Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 4. n. 5.* nisi secunda femina quae cognita est & violata sub

spe coniugij, notabile damnum pateretur: tunc enim posset iudex obligare ad contrahendum cum secunda. Ratio vero quare in dicto casu non dissoluantur sponsalia, haec est, ait Sanchez, quia iniuria illata posteriori non aufert ius suum priori.

Sed in tali casu dissolui sponsalia ex parte vtriusque, & cogendum esse ad ducendum secundam, tenet Basilius Pontius *de matr. lib. 1. c. 14. n. 4.* quia quando duo contendunt, vnus de lucro acquirendo, alter de damno vitando, huic potius fauendum est, quam primò. Sed secunda femina damnum patitur, & id agit, vt damnum euitet; prior vero vt lucrum acquirat. Ergo huic, quae damnum passa est, fauendum potius, quam alteri, quae nullum, vel leue patitur. Ad argumentum Sanchez respondetur, posteriorem, iniuriam, & traditionem praeuolare priori promissioni, est enim fortius vinculum, & strictior obligatio refarciendi iniuriam, quam vinculum primae promissionis & ideo praualcet, etsi posterior. Hac Pontius aduersus Sanchez. Sed vtraque opinio est probabilis, & cum Sanchez consentit nouissime Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 1. 2. diff. 1. 2. n. 12.* cum Pontio vero tenet Rebellus *lib. 4. q. 8. sect. 8. n. 56.* Coninch *de Sacram. disp. 2. 2. dub. 2. concl. 4.* & ego.

Notandum est etiam hic obiter, quod quando ex aliquo casu cessant priora sponsalia, an seruanda sint secunda, dissentient Doctores, affirmat Couarruuias *part. 1. de matr. c. 4. §. 1. n. 10.* & Rebellus *lib. 4. q. 8. sect. 8. concl. 1.* & alij, sed negant Sanchez *lib. 1. disp. 5. n. 6.* Coninch *de Sacram. disp. 2. 2. dub. 6. concl. 8.* & Pontius *ubi supra, n. 2.* quibus ego adhaereo, quia si nulla fuit prior obligatio, non est quod conualecat.

An in contractu sponsalium valide apponatur poena per soluenda ab iniuste resiliente.

RESOL. CCXI.

Negatiue communiter respondent Doctores, quos citant, & sequuntur Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 30.* & Gutierrez *de matrim. cap. 27.* docentes resiliemem etiam iniuste non teneri eam poenam soluere. Probant id ex cap. gemma 129. de spons. & l. Titia, ff. de verb. oblig. & l. mulier, de spons. vbi eiusmodi stipulationes dicuntur non obligare, quia matrimonia debent esse libera.

Sed ego puto cum Basilio Pontio *de matr. lib. 1. c. 19. n. 8.* & Coninch *ubi supra*, in sponsalibus licite apponi posse poenam iniuste resilienti, tam iure ciuili, quam canonico, vt ipse Pontius validissimis rationibus totum hoc probat, ad quem se remitto. Verum propter iura supra citata, & maxime propter communem ferè Doctorum sententiam satis probabile est, vt notat Coninch *de Sacram. disp. 2. 2. dub. 5. concl. 2. n. 29.* & Layman *in Theol. mor. tract. 10. p. 1. c. 10. n. 8.* iniuste resiliemem non teneri soluere poenam ex pacto resilienti impositam, etiamsi iuramento firmeretur, vt tenet Sanchez *disp. 3. 2. n. 21.* & alij contra Lessium *lib. 2. c. 17. dub. 7. n. 56.* & Molinam *tom. 1. tract. 2. disp. 15. n. 21.*

An pactum appositum in contractu matrimoniali, vel sponsalibus, quod vir perpetuo habitet in domicilio uxoris, sit validum?

RESOL. CCII.

Hic casus frequenter solet accidere, & ideo ad illum affirmatiue respondeo cum Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 40. n. 2.* quibus ego addo Layman *in Theol. moral. lib. 5. ar. 10. p. 2. cap. 3.* & Basilius Pontius *de matr. lib. 1. c. 20. n. 8.* & in tali casu si contrauentur, posse exigi poenam tenent multi, neque hoc repugnare libertati coniugij. Limitanda tamen est haec doctrina, nisi noua causa emergat mutandi domicilij, tunc enim etiamsi pactum sit iuramento confirmatum, licebit resiliere, & mulier tenebitur virum sequi.

Notan

Notandum est tamen hic obiter cum Pontio *ubi supra, n. 9.* contra Ancha. anum *cons. 75. n. 3.* Alciat. *cons. 34. n. 3. lib. 5.* & alios, valere pactum, ne quis possit ingredi in aliquam ciuitatem, quod frequenter fit in remissionibus iniuriarum. Et hoc non solum si pactum sit temporale, sed etiam perpetuum. Et rationes pro supradictis adduxit Pontius loco citato, vnde Confessarius sedabunt multas conscientias, & respondebunt ad querelas partium.

An ne proles multiplicentur, cessante incontinentia periculo, sit peccatum mortale non reddere debitum?

RESOL. CCXIII.

Affirmatiue respondet Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. p. 3. cap. 1. n. 16.* qui citat Angelum, Syluestrum, & Nauarrum, & limitat hanc sententiam, nisi eo loco res sita sit, vt ob nouae prolis generationem parentes, vel proles ad extremam penuriam redigendi sint; quod tamen iis, qui inter Christianos viuunt, raro eueniet. Ita Layman, vide etiam Coninch *de Sacram. disp. 4. 4. dub. 3. concl. 4. n. 24.*

Sed contrariam sententiam aliqui docent; nam in aliis etiam debitis excusat magna soluendi incommoditas, vel difficultas, & ideo Sotus *in 4. dist. 32. quest. unica, art. 1.* Sa. ver. *debitum, n. 18.* & alij tenent non esse peccatum mortale cessante incontinentia periculo, ea de causa debitum negare. Sed plus addit Petrus de Ledesma *de matrim. q. 64. art. 1. in fine.* & Sanchez *tom. 3. lib. 9. disp. 2. 5. n. 2.* putant in tali casu nullam culpam interuenire.

Consentiant tamen omnes Doctores, validum esse pactum inter coniuges initum se continendi a coitu coniugali, ne proles multiplicetur, secluso incontinentia periculo: vide inter alios Paludanum *in 4. dist. 31. quest. 3. art. 2. casu 5.* D. Antoninum *par. 3. tit. 1. cap. 20. §. 6.* & Nauarrum *cap. 16. n. 33.* Vide etiam Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 1. 3. diff. 4. n. 9.*

An vt mulier transire possit ad secundas nuptias, sufficiat praesumptio verisimilis, & probabilis de morte viri?

RESOL. CCXIV.

Hic casus frequenter accidit, & negatiue respondendum est ex his quae adducit Sanchez *tom. 1. lib. 2. disp. 46. quest. 1.* Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 1. 2. diff. 2. 5. num. 2.* & Doctores, quos ad facietatem citat Barbosa *in colle. tom. 2. lib. 5. tit. 21. cap. 1. n. 3.* & 4. vide etiam Basilius Pontius *de matr. lib. 7. cap. 5. 2. per tot.* qui omnes requirunt certum nuncium, & factum de morte viri.

Sed his non obstantibus, vt optime notat Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. p. 3. cap. 3. n. 1.* probabilis est illa sententia, quod mulier in tali casu nihil peccaret, si cum eiusmodi valde probabili persuasione, ac praesumptione, atque iustissima credendi causa, quod prior maritus mortuus sit, adeoque bona fide si nemo se illi opponeret, ad secundas nuptias transiret. Vnde Confessarius in conscientia foro id ipsi permittere, & iudex in foro externo, si post celebratas nuptias causam intelligeret, neque mulierem punire, neque à secundo viro separare deberet, donec cognitum esset priorem maritum adhuc viuere, idque aperte sumitur ex cap. cum per bellicam 33. *quest. 1.* Ratio vero est, quia in moralibus, in quibus certitudo omnino haberi non potest homini, ad institutas actiones suas, sufficere debet probabilissima, licet non omnino certa opinio, seu praesumptio. Ita Layman, qui citat D. Antoninum, Rosellam, Syluestrum, & Philarchum, & in facti contingentia, de hoc casu nouissime interrogatus fui, & cum doctrina Layman consului nihil inuouandum, donec veritas de morte viri magis eluceret.

Anton. Diana Ref. Mor. Pars III.

An coniugatus si seipsum tangat propter voluptatem captandam absque pollutionis periculo, peccet mortaliter?

RESOL. CCXV.

Affirmatiue respondet Montefinus *in part. 2. D. Thomas, tom. 2. q. 4. ar. 8. q. 3. in p. e.* Ioan. de la Cruz *in artic. p. 1. praec. 6. art. 9. dub. 2.* Salas *in part. 2. tom. 2. ar. 13. disp. 6. sect. 24. n. 129.* Valquez *in part. 2. tom. 1. q. 78. art. 8. disp. 123. n. 4.* & Sancius *in selectis, disp. 2. 1. n. 26.* Et ratio est, quia coniugatus non habet dominium proprii corporis in ordinem ad vium Veneris tecum explendum, sed tantum habet dominium corporis consortis sui: quapropter vtens proprio corpore in ordine ad Venerem tecum vitur. Ergo, & c. & ita peccare mortaliter coniuges in tali casu docent Doctores citati.

Sed Thomas Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 44. n. 16.* contrarium tenet, & putat tantum peccare venialiter, quia cum tactus ille suapte natura indifferens sit ad copulam coniugalem, vel illicitam, possitque ad vna, vel alteram referri, nec ex intentione tangentis se à sua natura, & ab hoc ordine distrahatur, vt ad copulam illicitam ordinetur; non est cur de culpa lethali damnandus sit. Nec dici potest cum tactum non esse actum coniugis, nam non desideratur, eum cum coniuge fieri, sed tactus est, vt ad coniugem praesentem suapte natura ordinari possit, nec ab hac natura ex intentione illa vtenis deuiet. Ita Sanchez, aduersus quem insurgit Sancius *ubi supra.* Nam licet actus ille indifferens dicatur in eo sensu, quod ordinabilis est ad fornicationem, vel copulam coniugalem; tamen intrinsece malus est, quatenus per illum vitur coniugis proprio corpore, in ordine ad Venerem tecum explendam, quod illi prohibitum est, & non in ordine ad explendam cum coniuge, quae absens reperitur. Ergo, & c. Et ideo tu tene primam sententiam.

An coniuges vtentes copula causa voluptatis peccent venialiter?

RESOL. CCXVI.

Affirmatiue respondent Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 1. n. 4.* Bonacina *de matr. quest. 4. punct. 6. n. 7.* & alij penes ipsos.

Sed ego puto probabiliter non esse peccatum veniale cognoscere uxorem causa voluptatis, & hanc opinionem probabilem putat Veracruz *in speculo, p. 3. ar. 16. co. cl. 2.* & docent Ioan. Sancius *in selectis, disp. 2. 3. n. 25.* & Basilius Pontius *de matr. lib. 1. c. 21. n. 6.* & 7. & ex veteribus Maior *in 4. sent. dist. 31. q. unica, concl. 7.* & Almainus *in 4. sent. dist. 26. q. 1. in fine.*

Notandum est etiam contra Sanchez *lib. 2. disp. 29. q. 3. n. 11.* non esse neque peccatum veniale contrahere matrimonium ob pulchritudinem, vel diuitias. Et ita docet Pontius *ubi supra, n. 13.* cum Soto *in 4. dist. 20. q. 1. art. 2. concl. 3.* & Maior *in 4. dist. 26. q. 3. concl. 1. & 2.*

An in aliquibus casibus tactus, oscula, & c. sim. licita inter coniugatos cum periculo pollutionis.

RESOL. CCXVII.

Reram hic tantum verba Michaelis Zanardi Dominicanici *in direct. confess. p. 1. de sacram. matr. cap. 21. q. 27. fol. mibi 908.* vbi sic asserit. Tactus & oscula coniugati cum coniuge cum periculo pollutionis, imò cum pollutione quandoque non sunt peccata mortalia. Primò, si pollutio accidat petenti, quia quamuis petens non possit petere oscula cum periculo pollutionis, poterit tamen pati ea, etiamsi polluat, quia non dat operam rei illicitae, & hoc est praeter intentionem eius. Secundò, nec etiam in petente, si intenderet copulam; & dum iam intendit per oscula eam excitare, polluitur propter

M 3 supra

supradictam rationem. Nectertid, si fierent ad excitandum amorem, vel ad eum conferendum, & tunc propter intentionem sequeretur pollutio. Ita Zanardus, & ante illum Sanchez tom. 3. lib. 9. disp. 45. n. 35. quem etiam sequitur Filliucius tom. 1. tract. 10. p. 1. cap. 9. n. 356.

An coniuges peccent venialiter, si exercent actum conjugalem causa valetudinis conservanda?

RESOL. CCXVIII.

Affirmative respondet D. Thomas in 4. sent. dist. 31. art. 2. ad 4. & in supplem. 3. p. 9. 49. art. 5. ad 4. & Paludan. in 4. dist. 31. q. 3. art. 3. D. Antonin. 3. p. 1. cap. 20. §. 11. Ledelm. 9. 49. art. 5. dub. 4. & nonistime Francisc. Sylvius in 3. p. 9. 49. art. 6. com. l. 5. vbi sic asserit. Qui exercent actum conjugalem causa valetudinis, venialiter peccant, quia licet finis intentus sit bonus, & medium, quod eligunt sit licitum, non est tamen proportio medij ad finem, actus enim conjugalis non est de se ordinatus ad sanitatem corporalem, sed ad generationem.

His tamen non obstantibus contrariam sententiam probabilem etiam esse puto, quam tenebat Maior in 4. dist. 32. q. 2. n. 10. Sibi pramissis, concl. 5. Coninch de Sacram. disp. 34. dub. 1. n. 10. Emanuel Sa ver. debitum, n. 5. Layman in Theol. moral. lib. 5. tract. 10. par. 2. c. 4. n. 3. & alij, quia cum matrimonium præcipue institutum sit ad propagationem speciei, videtur etiam secundario institutum esse ad conservationem individui, species enim nisi salvis individuis propagari non potest. Ergo, &c.

Vnde non mihi placet limitatio Filliucij tom. 1. tr. 10. p. 1. cap. 6. n. 321. Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 9. disp. 10. n. 3. Henriq. lib. 11. cap. 15. n. 5. nempe nostram sententiam tunc esse veram, quando non occurrit aliud medium accommodatum pro conservanda valetudine. Dicendum est enim absolute, vsum matrimonij esse licitum, etiam si pro tuenda valetudine alia media proportionata occurrerent; nam in tali casu nulla potest ostendi inordinatio, cum coniux vtatur in se non mala ad effectum honestum, ad quem naturaliter est proportionata.

An coniuges peccent etiam venialiter, si actum matrimonialem exercent causa vitandæ fornicationis?

RESOL. CCXIX.

Affirmative respondet D. Thomas in 4. dist. 31. q. 62. art. 2. ad 2. Bonavent. lib. 2. q. 2. art. 2. D. Augusti. lib. 1. de nuptiis, cap. 1. Gregor. lib. 31. moral. cap. 10. & ex Neotericeis Francisc. Sylvius in add. ad 3. p. 9. 49. art. 6. concl. 4. Ratio est, quia talis coniux aliquo modo obsequitur libidini, quamvis eam coebeat intra limites matrimonij; & cum exigit debitum non causa prolis, delunt ea bona, quibus actus matrimonialis honestetur, scilicet fides ex parte, & proles. Ergo, &c.

Sed negativam sententiam, & merito sustinent Durandus in 1. dist. 31. q. 4. Paludanus q. 2. art. 3. Maior q. vn. concl. 4. Nauarrus c. 116 n. 2. Philarchus de offic. sacerdot. tom. 1. part. 2. lib. 4. cap. 19. Coninch de Sacram. disp. 34. dub. 1. n. 6. Emanuel Sa ver. debitum, n. 5. & alij; quia matrimonium post lapsum hominis in peccatum ordinatum est etiam in remedium concupiscentiæ; quæ omnia ita vera existimo, vt mihi non placeat limitatio, quam adhibet Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 9. n. 4. Filliucius tom. 1. tract. 10. part. 1. cap. 9. n. 320. Paludan. in 4. dist. 31. q. 2. art. 1. D. Antonin. 3. part. 1. c. 10. §. 11. Veracruz in speculo, 3. part. art. 16. concl. 1. nempe opinionem supradictam esse amplectendam, quando illa remedia carnis coequentia coniungi non sufficere videntur. Nam vt optime docent Coninch n. 9. & Layman in Theol. moral.

lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 4. n. 2. cur necesse erit noua remedia præferre, quando ad hoc remedium conjugalis vltus bonum est ad eum etiam finem à Deo ordinatum, & ab Apostolo 1. Corin. 7. commendatum? Profecto valde anxij reddentur coniuges, præsertim qui sine spe prolis copulantur, si examinare debeant num aliis modis, v. g. ieiuniis; alijque carnis afflictionibus continentia suæ mederi possint. Ita Layman.

Ex his infero contra Sylviium vbi supra in fine, quod qui matrimonium ineunt causa vitandæ fornicationis, siue sint senes, siue iuuenes, non peccare venialiter, licet ipse contrarium non bene asserat.

An vir possit irritare omnia vota uxoris.

RESOL. CCXX.

Negatiuam sententiam docet Basilius Pontius de matrim. lib. 10. c. 17. n. 3. Sylvius in 2. 2. D. Thomas, q. 88. art. 8. concl. 7. Valentia tom. 3. disp. 6. q. 6. punct. 6. Azorius tom. 1. lib. 11. cap. 17. q. 12. Suarez de Relig. tom. 2. lib. 6. c. 4. Philarchus de offic. sacerdot. tom. 1. part. 2. lib. 3. cap. 18. Filliucius tom. 2. tract. 2. 6. cap. 8. n. 236. & alij, asserentes maritum non posse omnia vota uxoris irritare, sed ea tantum, quæ, & quatenus iuri suo, quod habet ad coniugij vsum, & familiæ gubernationem præiudicium aliquod afferre possunt. Et ita hoc pacto non possunt, v. g. irritare vota de præceptis, & rebus necessariis, vt de seruanda castitate coniugali, de non mentiendo, de oratione aliqua recitanda in die, & similia.

Sed in gratiam virorum, & ad subleuandum onus, quod sustinent confessarij in commutatione veterum, assero omnia vota uxoris, iam tunc constante matrimonio edita, à marito irritari posse, non minus quam vota Religiosi à Prælato, & vota impuberis à patre. Et ita docet Villalobos in sum. tom. 2. tr. 34. dub. 2. 1. per totam. Malderrus in 2. 2. D. Thom. tract. 10. dub. 7. q. 5. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. c. 34. n. 2. Ioan. de la Cruz in dir. eccl. p. 1. pr. 2. ar. 2. dub. 10. concl. 3. Raphaël de la Torre in 2. 2. D. Thom. tom. 2. q. 88. art. 9. disp. 1. Aragon. in 2. 2. q. 88. art. 8. post 5. concl. Emanuel Sa ver. irritatio, n. 1. Paludan in 4. dist. 38. q. 3. art. 1. concl. 6. Soto de iust. lib. 7. q. 3. art. 1. & alij.

Et hanc sententiam probabilem vocat Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 10. n. 83. Rationes inuenies apud citatos Doctores. Quæ omnia supradicta vera existimo, vt firmiter teneam contra Malderrum, Ledelmam, & alios, virum posse irritare votum uxoris non petendi, nec exigendi debitum. Sic Sanchez vbi supra, n. 10. & 11. Sic etiam poterit maritus irritare votum, quod facit vxor de opere faciendo tempore soluti matrimonij, si maritus moriatur, & ideo potest irritare votum uxoris de ingredienda Religione post mortem mariti. Item potest irritare vota uxoris emissa ante matrimonium. Quæ omnia militant etiam in marito secundi matrimonij, qui potest irritare vota; quæ fecit vxor tempore matrimonij, Et hæc omnia Sanchez vbi supra, quidquid in contrarium asserat Pontius de matrim. lib. 10. cap. 17. n. 5. & seq.

An quis ex vi denunciationum teneatur denunciare impedimentum matrimonij occultum, quod non potest probare?

RESOL. CCXXI.

Hic casus frequenter potest accidere, & affirmatiuam sententiam docet Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 13. n. 2. qui citat Paludanum, Driedonem, Nauarrum, Couarruiam, Gutierrez, Henriquez, Rodriguez, Vegam, & vtrumque Ledelmam, quibus ego addo Fagundes præc. 2. lib. 6. cap. 5. n. 4. Henriquez lib. 3. de penit. c. 2. 1. n. 3. Aragon. in 2. 2. quest. 70. art. 1. ad 2. arg. Lopez in instr. p. 1. cap. 37. §. pen. Layman in Theol. moral. lib. 3. sect. 5. tract. 3. p. 2. cap. 4. n. 9. Barbosam de potest. Episc. alleg. 96.

num. 51. Genuensem in praxi Archiepisc. cap. 2. n. 2. Lazarium de monitorijs, sect. 2. quest. 6. punct. 1. num. 9. vbi testatur de communi. Ratio est, quia ex c. præterea, de spons. vnus testis sufficit ad impediendum matrimonium contrahendum, & hoc Barbofa in collect. tom. 2. lib. 4. dist. 1. cap. 12. n. 12. cum Gutierrez de matrim. cap. 36. num. 2. & seq. ampliant, etiam si testis non fuerit citatus, sed per partem oblati, & quamuis esset denunciator, seu accusator, allegaretque turpitudinem suam.

Sed his non obstantibus doctissimus Basilius Pontius de matrim. lib. 5. c. 34. n. 5. contrariam sententiam tenet, vbi sic asserit, Mihi placet sententia, quæ negat obligationem esse detegendi impedimentum matrimonij, si illud est omnino occultum, & ipse solus nouit ita vt probari nullo modo possit. Quam sententiam tenuit Ioannes Maior in 4. sent. dist. 22. q. 2. art. 3. & eadem mihi sententia placet, eamque per partes explicare, & probare conabor, vt magis constet eius veritas. Ita Pontius, qui postea fusc hæc sententiam explanat, & probat, vnde quando acciderit casus, lege illum, & omnia solidè pertractata inuenies, nam ego in his meis laboribus breuitati studeo.

Nota etiam, quod dictus Basilius num. 11. responderet ad argumentum contrarium desumptum ex cap. præterea, de spons. qui postea in cap. 36. num. 2. sic etiam asserit. Delato ad ordinarij impedimento, si vnus tantum testis sit absque aliis adminiculis, censet non posse iudicari matrimonium, nec deberi per ea quæ adduxi supra, c. 4. vnus enim testis etiam in causa matrimoniali non probat, etiam quoad effectum impediendi matrimonium, quidquid dicant multi grauesque Doctores. Ita ille, quæ omnia valde notanda sunt, quia noua, & practicabilia.

An si sponsalia communi consensu dissoluantur, oriatur, hoc non obstante, ex eis impedimentum publicæ honestatis?

RESOL. CCXXII.

DE hoc casu olim magna altercatio fuit, nam quidam contraxit sponsalia cum filia, & postea illis ex communi consensu dissolutis cum matre contrahere volebat, tunc sine Summi Pontificis dispensatione hoc efficere minime posse asseruerunt multi Theologi, nam ita docet Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 68. n. 21. & probat hanc sententiam, quia nulla maior sponsalium dissolutio accidere potest, quam alterius sponsi morte, sed in tali casu durat etiam impedimentum. Ergo.

Sed ego tunc contrarium consului, & in meam sententiam attraxi multos viros doctos ex Dominicano- rum familia, & ex Societate Iesu, & præter Sa ver. Matrimonium, n. 12. citatum à Sanchez, adduci pro hac opinione Basilius Pontium de matrim. lib. 7. cap. 36. num. 9. Gutierrez de matr. cap. 103. num. 11. & Rebellum part. 2. lib. 3. quest. 14. n. 3. qui citant declarationem Cardinalium sic asserentem. Si sponsalia soluuntur de consensu, Congregatio censuit esse inualida. Ad rationem verò, quam adducit Sanchez, respondebam, quod adest dispar ratio inter vtrumque casum; quia in morte qui contraxit sponsalia, censetur in eadem voluntate decessisse, vel saltem debuisse decedere, quamdiu alter non dissentit, quod non accidit in casu nostro; nam adest voluntas expressa dissolutionis sponsaliorum. Non est ergo audiendus Sanchez, licet vir doctissimus in hoc casu, sed omnino dicendum est cum supradictis Doctoribus, ex sponsalibus mutuo consensu dissolutis nullum nasci impedimentum.

An possit maritus tuta conscientia interficere uxorem in adulterio deprehensam?

RESOL. CCXXIII.

Aliqui affirmatiuè respondent, vt Castillo in l. 82. Tauri, n. 6. in fin. & ibi Antonius Gomez num. 52. in

fine, & l. 76. in fine. Menchaca de success. creat. §. 7. n. 22. & vsufreq. cap. 8. & illust. cap. 94. n. 4. Azucedus lib. 8. tit. 20. leg. 1. in fine, & lib. 4. tit. 10. leg. 1. num. 21. Et ratio est, quia tunc maritus id non efficit tanquam priuata persona, sed tanquam minister iustitiæ, ex l. merito, ff. de adulteris, & ex l. Gracchus eo. tit. Nec valet dicere hæc leges esse iniustas; nam, vt ait Lessius mirum est tot præclara ingenia Græcorum, & Romanorum hanc iniustitiam tot sæculis non vidisse, eamque legibus, & moribus à tempore Solonis probasse. Deinde eadem leges redactæ sunt in Codicem Iustiniani Principis Christiani, & à reliquis Principibus, & Iurisconsultis Christianis acceptatæ. Igitur in tali casu publicum ius istarum legum maritos ministros mortis efficit, illisque facultatem tribuit, vt in flagranti possint vxores accidere, non secus ac si post causæ cognitionem, & sententiam latam, illos exequendæ mortis ministros destinaret, deputat enim maritum tanquam ministrum publicæ auctoritatis iustæ executioni. Atqui id quidem rectè fieri posse lege lata, etiam inaudita adultera, quia notorius excessus examinatione non indiget, cap. bona, de elect. quando enim crimen notorium per deprehensionem, ac nullatenus excusari potest, nec est necessaria citatio, nec sententiam ad penam irrogandam.

Vnde ex his rationibus motus hanc sententiam Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 5. num. 16. iudicat probabilem, vt aduertit Basilius Pontius de matrim. lib. 9. cap. 15. num. 20. qui in num. 4. testatur huic opinioni subscripsisse suo tempore multos Theologos Salmanticenses, quorum alij veram, alij probabilem, & omni censura liberam asseruerunt. Adde etiam, quod licet Magister Sacri Palatii correxerit Emanuele Sa, asserentem hanc sententiam esse probabilem, tamen Index Hispanus librorum prohibitorum à supremo Inquisitionis Consilio editus illam minime reprobat.

Sed his non obstantibus, hanc sententiam ipse Pontius improbabilem, & falsam esse existimat, & illam etiam reprobat 48. Doctores, quos citat & sequitur Barbosa in collect. to. 4. part. 2. caus. 33. q. 2. c. inter hæc, vbi Nicolaus scribens Alberio Archiepiscopo, dicit non licere secundum Ecclesiasticas leges vxorem adulteram interficere. Cæteras verò rationes videbis apud Pontium, qui respondet ad argumenta contraria, sicut etiam facit Lessius vbi supra. Vnde non est amplius de hoc dubitandum, nam ex contraria sententia daretur occasio occidendi impune quemlibet, fingendo quod cum vxore voluerit commercium habere, & exponeretur manifesto periculo animæ, sic interfectorum salus, qui capi possunt, accusari, & per iudicis sententiam puniri. Igitur prima opinio profus non est tenenda.

An sit licita inter coniuges delectatio de copula cogitata vt presenti, quando ipsa copula est illis interdicta ob aliquam causam.

RESOL. CCXXIV.

Affirmatiuam sententiam docet Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 44. num. 11. sed aduersus illum insurgit Basilius Pontius de matrim. lib. 10. cap. 16. §. 2. num. 12. & Emanuel Rodriguez in summa nouissima tom. 1. c. 129. concl. 3. vbi sic ait. [Quando la copula matrimonial es illicita, por razon de alguna circunstancia extrinseca, de su naturaleza no los priua de vfo legitimo del matrimonio, tabien es illicita la delectacion del apetito sensitio desta copula pensada como de presente. Esta conclusion es contra Sanchez, el qual dice ser licita la dicha delectacion, y assi afirma, que entre los casados, aunque sea illicita la copula, por razon del notable peligro de la salud, ò de abortio, no sera illicita la delectacion desta copula, pues esta delectacion no es contra la dicha salud, y dizemas que illicita es la copula conugal

en lugar publico, por ser contraria à la honestidad natural, porque no es illicita mortalmente la delectacion interna sensitiua de la copula coniugal en el mismo lugar, atento que esta delectacion no es contraria à la honestidad natural, por razon de la qual la copula es illicita. Lequal doctrina tengo por muy agena de la Theologia moral, porque aunque la dicha delectacion de presente no sea notablemente contraria à la salud corporal, ni à la honestidad natural, ella apñi sin respeto à circunstancia extrinseca, es illicita, porque la delectacion coniugal de su naturaleza quando se tiene de presente absolutamente el acto, y no quando no se tiene.] Ita Rodriguez.

Sed non rectè quidem, nam l. absit periculum pollutionis, non est peccatum mortale coniugibus delectari morosè de copula cogitata tanquam præsenti, dum absentes sunt, quia cum illis non sit peccatum mortale consensus in actum, nec etiam erit in delectationem, & ita sentiunt plures DD. quos supra, & alibi citauimus, quibus nunc addo Malderum in part. 2. D. Thom. quest. 74. artic. 10. dub. 11. Tannerum etiam in part. 2. disput. 4. qu. 8. dub. 7. num. 240. Iacobum Grenado ubi infra, & Filliucium tom. 1. tract. 10. cap. 9. num. 353. qui citat D. Thomam, Paludanum, Caietanum, Gersonem, Armillam, & Tabienam.

Igitur respondendo ad questionem in hac resolutione propositam, assero probabiliter cum Sanchez ubi supra, quod quoties copula interdicitur coniugibus ob circumstantiam extrinsecam, quæ per se neutrum coniugem arceat ab usu matrimonij, licita est delectatio appetitus sensitiui de copula cogitata vt præsenti, vt si illicita sit copula propter periculum abortus, & salutis. Et ratio est, quia matrimonium non tantum excusat coitum à culpa, sed etiam morosam delectationem. Ergo cum impedimenta supradicta opponantur soli copulæ, usus solus ille redditur illicitus, non delectatio. Secundo, in his casibus usus matrimonij ex se est licitus, sed tantum ab extrinseco, prohibetur ratione charitatis, aut pietatis obligantium præcaueri damnus coniugis, vel prolis; sed his virtutibus non aduersatur delectatio, nam ex illa simile damnum non timetur; ergo non erit prohibita.

Et idem dicendum est, quoties est physicum impedimentum ad copulam, vt si impotentia coeundi superueniat matrimonio contracto, vel quando concubitus est interdictus ratione alicuius præcepti Ecclesiæ, vt si coniux contrahit affinitatem, seu cognitionem cum altero coniuge, & ratione cuius arceatur à debiti petitione; vel si vterque similiter eam contraxit, quia tale impedimentum est extrinsecum, & arcens à copula in pœnam admissi delicti. Ergo cum res sit pœnalis, non est extendenda ad delectationem, & id quod diximus de delectatione, dicendum esse puto, etiam de tactibus. Et hæc omnia asserit Sanchez ubi supra, quem postea sequitur Granado in 1. 2. D. Thomæ cont. 6. disput. 5. num. 10. & Villalobos in summa, tom. 1. tract. 40. diff. 17. n. 6. vbi ita ait. [Duda es quando entre los casados no es licito el acto coniugal, porque tienen hecho voto de castidad, ò por falta de salud, ò por otro impedimento, si entonces es licita la delectacion. A lo qual respondo, que si es por voto, en tal caso como el acto es illicito, tambien lo sera la delectacion, como dize Sanchez, mas no quando fuese el impedimento extrinseco tan solamente, como el mismo dize; y lo mismo sienta, quando por la afinidad que sobreniene al matrimonio, no pueden pedir el debito, porque este es impedimento extrinseco del præcepto de la Iglesia, en pena del pecado.] Sic ille; vnde apparet non bene Rodriguez dixisse, opinionem Sanchez à morali Theologia alienam esse; est enim probabilissima.

An sit peccatum mortale si coniuges inter se tangant, & osculentur pudenda propter solam voluptatem.

RESOL. CCXXV.

Este peccatum mortale à fortiori dicit Paludanus in 4. dist. 31. quest. 3. art. 2. concl. 6. Syluest. ver. debitum coniugale, quest. 7. & ex neoteris Rodriguez in sum. nouissima, t. 1. cap. 129. concl. 11. vbi sic asserit. [Los casados que se delectan en tactos venereos no los queriendo ordenar à copula coniugal, pecan mortalmente; aunque Cayetano diga que no, cessando el peligro de polucion, en pero como ordinariamente ay este peligro, no deve ser amitada la opinion de Cayetano, pues de las cosas morales auemos de juzgar, conforme lo que comunemente acaece, y no hemos de acudir à metaphisicas] Ita ille.

Sed si hæc opinio esset verà, vè vè coniugatis; igitur contrariam sententiam docent communiter Doctores, etiam tactus, & oscula sint in partibus pudendis, vnde Zanardus ex Dominicanorum familia in directorio Confessor. part. 1. de sacram. matrim. c. 41. num. 24. sic ait: Dico non esse peccatum mortale citra periculum pollutionis, quocumque tactus oscula, verba impudica, & aspectus partium verendandarum inter coniuges. Sed audiamus Syluest. in 2. 2. q. 154. art. 4. concl. 61. Oscula, (aut) tactus & amplexus etiam inhonesti, inter eos ad inuicem si sunt coniugati, excusantur à mortali, quamuis fiant ob delectationem absque intentione copulæ coniugalis, modò non sit periculum pollutionis. Idem docet Filliucius Societ. Iesu in 2. 2. r. 30. c. 10. n. 195. vbi sic asserit. Infertur oscula in partibus inhonestis à fortiori esse peccata mortalia: hæc enim in his partibus non sunt nisi ex amore libidinoso, & deprauato, & practicè loquendo, semper oscula libidinosa inter non coniugatos. Inter hos autem, etsi non sint censenda peccata mortalia, tamen increpandi sunt, qui hoc faciunt, tanquam operis arguentis animum nimis mollem, libidini deditum. Ita ille, & ego. Vide etiam Salas in p. 2. t. 2. c. 9. r. 1. 3. dist. 6. dist. 26. n. 69. Granado etiam in p. 2. contr. 6. tract. 4. dist. 7. n. 4.

Ad argumentum verò Rodriguez respondeo, supradicta oscula, & tactus communiter non fieri cum periculo pollutionis, & si tale periculum in aliquibus adesse, illis vt minimè possent, vt dictum est. Notandum est tamen hic obiter, quòd si aliquis sine interruptione morali multores osculetur pudenda alicuius femine, vel pueri (ignoscite pudicæ aures) sufficit, vt in confessione dicat. Osculatus sum solutam, vel puerum, & non opus est explicare, quòd talis tactus, vel osculum fuit partibus pudendis, nam est hæc tantum circumstantia aggravans, quæ secundum probabilem opinionem, quam ego teneo, non est necessariò in confessione aperienda.

An tactus, & oscula sint licita inter coniugatos etiam si ex illis prouideatur sequutura distillatio?

RESOL. CCXXVI.

AD hanc questionem ita respondet Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 9. dist. 46. num. 43. Non existimo esse mortale in coniugatis per tactus, aspectus, & verba turpia, delectationemque veneream ex copula cogitata confurgentem, dare causam commotioni membrorum feruentium generationis, & incurere in delectationes præuisas, quamuis inter solutos id esset lethale; nam hoc non est graue damnum generationis in tali statu, & aliunde eæ delectationes, & spirituum commotiones in eis vacant culpa mortali. Ita Sanchez, & post illum Salas in part. 2. tom. 2. quest. 74. tract. 13. disput. 6. sect. 18. num. 123. & Villalobos in summa, tom. 1. tract. 13. diff. 42. numer. 1. vbi sic asserit. [Los aspectos, tocamientos, y dele

delectaciones son licitos entre los casados, y nunca llegan à pecado mortal, quando no ay peligro de polucion, porque el acto à que se ordenan, ò de donde nace la delectacion, no es pecado entre los casados, si con los abraços y osculos se intentasse solo mostrar senal de amor, no seria pecado ninguno no hauiendo el peligro dicho, mas si aquellos actos fuesen dirigidos solo a deleyre sin animo de llegar à la copula, solo seria pecado venial, y aunque en esto vuisse periculum delectationis, no seria pecado mortal entre casados.] Sic Villalobos, vide supra in resol. 199.

An coniuges etiam sine peccato veniali, ne seminario nocent salutem, vel ob aliam iustam causam possint captam copulam abrumperè?

RESOL. CCXXVII.

Hoc non esse peccatum mortale contra Syluestrum alibi notauimus, & docent etiam Ioan. de la Cruz in direct. conf. par. 2. de sac. matr. quest. 3. dub. 6. conc. 3. Paludanus in 4. dist. 31. quest. 3. art. 2. cas. 5. D. Antonius par. 3. tit. 1. c. 2. § 6. Caietanus in 2. 2. q. 154. art. 1. § ad 2. vèdè casum. Sà vèrb. debitum, n. 17. Armilla n. 9. & alij.

Difficultas est in casu proposito, an adsit culpa venialis, & negatiuum sententiam docet Layman in Theol. mor. lib. 3. sent. 4. num. 19. vbi sic asserit. Communiter notant Doctores, cessante in vtroque coniuge pollutionis periculo non peccare maritum mortaliter, si ceptam copulam ante leminationem abrumpat, ne proles generetur, modò id faciat vxore consentiente, aut non rationabiliter inuita. Imò si iusta causa adsit impediendi seminationem, v. g. ob paupertatem, ac multitudinem prolis, & nihilominus concubandi ad sedandam concupiscentiam, omnem culpam abesse, si mutuus consensus accedat, dummodo etiam mulier non seminet, alioquin etiam maritus ordinariè seminare debet, ne alterius semen frustra effundatur. Ita Layman, & ante illum Sanchez tom. 3. lib. 9. dist. 19. num. 3. ita asserens. Vbi causa iusta esset, v. g. ne seminario noceret salutem, vel coniuges fuit pauperes, & prole abundant, quam non sunt alendo, & habeant similem copulam sine seminationis periculo, quo concupiscentiam sedent, nullam inuenio culpam. Ita ille: vnde non erunt damnandi etiam de culpa veniali coniuges infirmi, qui ad sedandam concupiscentiam inciperent copulam, & voluntariè illam minimè perficerent, & hic casus frequenter potest accidere.

Notandum est tamen hic obiter eum, qui versatur in ipso actu fornicatio, tenere se trahere ante spermatismum, etiam si complex iam seminat, imò etiam si ex vi prioris commotionis post retractionem esset futura seminatio extra vas. Et ratio est, quia omni momento tenetur opus prauum abrumperè. Nec refert, quòd inde sequatur aliud incommodum, quòd sit contra naturam generationis, quia illud per accidens, & præter intentionem obuenit. Et ita docet Lessius lib. 2. c. 3. dub. 6. n. 55. & Sanchez lib. 9. dist. 19. n. 7. licet ipsi contrariam sententiam probabilem esse existiment, sed mihi non placet.

An si deprehensus in stupro offerat matrimonium, ne prodatur iustitia, non obstante tali metu, teneatur illud matrimonium in conscientia adimplere?

RESOL. CCXXVIII.

Hic casus olim accidit, & de illo interrogatus respondit affirmatiuè cum Basilio Pontio de matrim. lib. 4. c. 19. n. 10. vbi sic asserit: Si deprehensus in stupro offerat consanguineis matrimonium cum illa, vel in adulterio deprehensus, offerat matrimonium cum aliqua consan-

guinea mariti, non valet, dummodò id faciat metu mortis inferendæ à consanguineis, vel à viro. Is enim metus esset illatus iniuste, cum non possint iuste occidere, sed tantum comprehendere, & iudici prodere. Valet autem in eo calummatrimonium huiusmodi, quia offertur, vel exigitur in præmium, ne prodatur, vel accusetur, quòd iuste facere poterant, quia ibi potissima est iniuria consanguineorum, vel mariti, & ed tendere debet iudicis sententia, vt iniuria compensetur. Quare si sine sententia compensationem offert, quam Lessius iudicat sufficientem, nihil agit contra bonos mores. In quo vides latum esse discrimen inter hunc casum, & eos de quibus agitur in l. timorem, & in l. isti quidem, ff. de eo quod metus causa. Hæc Pontius, ex quibus in casu occurrenti videbit Confessarius an matrimonium oblatum fuerit metu mortis inferendæ, vel ne prodere iustitia. In primo casu respondebit matrimonium esse nullum, secus autem in secundo casu, quia in primo casu metus incutitur iniuste, non autem in secundo. Et hæc valde notentur, quia sæpius in praxi solent accidere.

Notandum est tamen hæc obiter quod si aliquis iniuste iustitiæ, eum quem iuste ad mortem, vel aliam pœnam grauem damnare debuerat, impunitè oblatam iniuret, vt eius filiam ducat in vxorem, tale matrimonium non valere. Et ratio patet ex dictis, quia ille reuera in tali casu infert metum iniuste abutiturque potestate, cum non fiat vlla delicti compensatio, ratione cuius metus iuste possit inferri. Et ita docet Rebellus p. 2. q. 11. sect. 2. n. 14. & 15. Pontius de matrim. lib. 4. c. 19. n. 13. licet contrariam sententiam doceant Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 4. dist. 12. n. 10. & Coninch de sac. disp. 28. dub. 1. concl. 3. n. 10. Secus autem dicendum est, si illi, qui capite prehendendus est ob homicidium probatum legitime, promittatur impunitas, si ducat filiam, vel vxorem occisi; nam in tali casu adesse compensatio iuste facta per iudicem. Idem dicendum est, si iudex deprehensus in homicidio, vel alio crimine, propter quod iuste possit occidere, minetur mortem, & per se tantum intendat pro crimine supplicium lumere, tu verò vt mortem euadat, sponte eandem sceminam poscas in vxorem, quamuis scias, non aliter condonandam esse pœnam, matrimonium valet. Et hæc omnia docet Pontius loco citato.

An in matrimonio ex metu graui contracto, possit resilire, qui liber à metu est, nec particeps illius fuit?

RESOL. CCXXIX.

Affirmatiuè respondet Thomas Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 4. dist. 15. num. 5. vbi docet, non teneri cogentem in foro conscientie perficere matrimonium, donec per iudicem condemnatur, sed liberè altero inuito posse resilire, nisi aliud damnum sequatur sit, quia vel iste tenetur ratione delicti, & coactionis in pœnam illius, & hoc exigit iudicis condemnationem, ante quam nemo tenetur subire pœnam. Aut tenetur ratione iniuriæ illatæ per coactionem, & hoc non, quia non est tanta iniuria coactionis, quando aliud damnum inde non sequitur, vel aliter, quam per matrimonium resarciendum nequeat. Ergo, &c. Ita Sanchez.

Sed aduersus illum insurgit nouissimè Basilius Pontius de matrim. lib. 4. cap. 15. n. 3. vbi docet, eum qui particeps fuit, aut conscius metus illati alteri, cum quo contrahit, non posse in conscientia resilire, sed teneri obligatione expectandi voluntatem eius, qui vim passus est, & hoc secluso quouis damno. Et ratio est, quia iniustum est, vt ille contrahere cogatur inuitus; nam is qui coegit, vel coactionis particeps, aut conscius fuit, reuera iniustitiam commisit in personam; ergo remanet obligatio resarciendi, & cum resarci possit sine damno alterius, qui vim intulit, resarcienda est, stando scilicet contractui, si

si alius velit. Ad hoc autem non est necessaria iudicis sententia, cum ex iniuria illata nascatur naturalis obligatio reparandi, & ideo ante omnem iudicis sententiam, ea obligatione tenetur. Unde ex his patet responsio ad argumenta Sanchez. Nam in tali casu dicendum est, illum non teneri ratione delicti in poenam, neque ratione obligationis matrimonij, cum nulla ibi sit obligatio matrimonij; sed teneri, quia ratione iniurie illata constringitur in illo alia naturalis obligatio restaurandi in eodem genere, cum possit. Nec verò hæc censenda levis iniuria, sed gravis, cum in eo coactione committatur peccatum mortale, parque est in ea casu vir, & femina.

At his non obstantibus, puto sententiam Sanchez probabilem esse, & illam tueri nouissimè Villalobos in summ. tom. 1. tract. 13. diff. 37. n. 5.

An matrimonium ex leui metu contractum valeat iure naturali, & positiuo?

RESOL. CCXXX.

Affirmatiuè communiter respondent Theologi, & Iurisperiti, quos citat, & sequitur Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 4. disp. 17. n. 2. Rebellius lib. 2. qu. 11. sect. 1. conc. 3. Pontius de matrim. lib. 4. cap. 18. n. 2. Villalobos in summ. tom. 1. tract. 13. diff. 37. n. 5. & alij. Et ratio est, quia qui operatur ex metu leui, non dicitur neque vi, neque metu operari, nam habet in sua potestate sufficiens principium quod debet metum repellere, cum operetur imprudenter; imprudentia autem cum vitium sit, potest illam expellere. Ergo qui cum aded facile ex eo metu liberari possit, non se liberat, iure optimo censetur liberè operari.

Non reticebo tamen, aliquos asserere metum leuem reddere matrimonium nullum, quando reuera ita extorquet consensus, vt sine eo metu non fieret, & ita tenet Gabriel in 4. dist. 29. art. 2. conc. 4. Nauarrus in summa, c. 17. n. 29. & c. 22. n. 51. not. 1. Couarruias par. 2. c. 3. §. 6. n. 4. & alij, quos refert Sanchez vbi supra n. 4. vbi facetur hanc sententiam esse probabilem, & pro illa adducit multas rationes, licet eas soluat Pontius n. 5.

An sponsus profecti recreationis causa possint ibi matrimonium contrahere?

RESOL. CCXXXI.

Respondetur communiter negatiuè, quia tale matrimonium non esset contractum, neque coram Parocho sponsi, seu sponsæ, neque de Parochi licentia: ergo erit nullum; & ita sentiunt Doctores, quos citat & sequitur Cenedo q. 30. n. 60. Barbosa de potest. Episc. part. 2. alleg. 32. n. 66. Riccius in praxi tom. 1. ref. 214. n. 2. & Menochius vol. 4. conf. 378. qui pro hac sententia adducit quatuor Sacre Rotæ decisiones.

Sed his non obstantibus, aliqui sentiunt eum, qui habet alicubi etiam parui temporis habitationem, posse contrahere, & coram Parocho habitationis, & coram sui domicilij Parocho, si velit, & ita nouissimè hanc sententiam docet Basilius Pontius de matr. lib. 5. cap. 13. §. 1. n. 4. & ante illum Emanuel Sà expurgatus à Magistro sacri Palatii vbi ver. Parocho, num. 2. sic asserit; De parochia efficitur quis acquisitione domicilij. Quantum ad penitentiam autem, & Eucharistiam, sufficit habitatio per sex menses secundum quosdam. At melius alij sufficere quantum ac Sacramenta illic habitare, & non posse commodè ad proprium ire. Ad matrimonium verò sufficit, vel modica habitatio, & ver. matrimonium, num. 2. ita ait. Qui alicubi habitant non animo permanendi, quibusdam non videtur posse sub illo Parocho contrahere. At mihi videtur Congregatio Concilij aliud sentire, scilicet sufficere illic habitare dum contrahunt. Sic Emanuel Sà.

Declarationes verò Cardinalium hæc sunt, quas asserit

Pontius n. 5. Proprius Parochus est, in cuius parochia contrahentes habitant tempore, quo matrimonium contrahitur: & alia sic asserit. Quando matrimonium contrahitur inter duos alienigenas, & paruo tempore in aliquo loco habitantes, qui tamen sint cogniti, & non sint comprehensi inter vagabundos, proprius eorum Parochus esse intelligitur, in cuius parochia habitant, & tempore quo matrimonium contrahunt. Vide lector, quam sit difficilis hæc quæstio, cum pro parte negatiua adsint Rotæ decisiones, & pro affirmatiua Cardinalium responsiones. Sed cum de istis non constet authenticè, à prima opinione non discederem.

An validum sit matrimonium, cui proprius Parochus vnus contrahentis assistit in parochia alterius sibi non subditi?

RESOL. CCXXXII.

Exempli gratia, si Parochus Petri contrahentis assistat in parochia Mariæ, cuius non est Parochus. Aliqui existimant, quemuis Parochum ex duobus contrahentium, & ita Parochum viri in parochia femine, & e contra posse illos matrimonio iungere, & ita docet Sanchez de matr. tom. 1. lib. 3. disp. 19. n. 11. qui multas rationes adducit ad firmendam hanc sententiam.

His tamen non obstantibus, aduersus illum contrarium tenet Basilius Pontius de matrim. lib. 5. cap. 16. nu. 4. & alij penes ipsum, qui etiam adducit aliquas Cardinalium declarationes. Prima ad Episcopum Brugnatensem sic ait. Si quando vir ad domum vxoris accedit pro contrahendo & consummando matrimonio, is proprius Parochus sit, qui vxoris est, & illis benedictionem Sacerdotalem dare poterit de iure. Secunda ad Episcopum Leonensem, ita ait. Vt proprius Parochus sit, qui vxoris Parochus est, si in domo vxoris contrahitur, vel eius parochia, vt supra, in vna Brugnatensi benedicere sponso debeat, non obstante quacumque consuetudine contraria, & immemoriali. Et quamuis ad has declarationes posset quis respondere, in illis tantum dici sufficere Parochum vxoris, quando contrahitur in parochia vxoris, & non addi illum præcisè requiri, quasi eo ipso dicant vnum sufficere, non verò negari, quin alter possit esse præsens; hoc tamen responsum refellitur ex earum declarationum verbis rectè consideratis; nam quæstioni propositæ, quis censendus esset in parochia femine v. g. proprius Parochus, respondere Episcopo Brugnatensi, proprium Parochum esse vxoris, quando in parochia vxoris: cumque Concilium dicat contrahendum coram proprio Parocho, & Congregatio declaret illum esse proprium Parochum, manifestè sequitur coram alio non posse contrahi matrimonium; expendo etiam in secunda declaratione dictum esse, Parochum vxoris esse, qui in eius parochia benedicere sponso debet. Nota verbum, debet, non esse alius potest nec Parochus viri in parochia femine aliàs non vterentur Cardinales verbo debet, & hæc omnia asserit Pontius, vbi supra, qui respondet ad argumenta Sanchez.

Verum sententiam affirmatiuam Sanchez, quam Pontius impugnat, sequitur nouissimè Laym. in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. p. 2. c. 3. n. 3. & Villalobos in summa, tom. 1. tr. 13. diff. 18. n. 2. sic asserens. [Vale el matrimonio hecho delante de qualquiera de los Parrochos de los contrayentes, aunque se haga fuera de su parrochia: la razon es porque el Parrocho à qui no exercita officio de jurisdiccion, que solo es testigo, y aunque la exercitata, no perteneceria esto à jurisdiccion contenciosa, sino à voluntaria, que es de consentimiento de las partes, la qual se puede exercitar fuera del territorio, y como el Concilio Tridentino no pone por sustancia, ni circunstancia, deste contrato, que se haga en la propria parrochia, no ay para que estenderlo à esto.] Ita ille; ynde remanet hæc sententia satis probabilis.

Sed

Sed an dictus Parochus, qui in aliena parochia coniungit suum parochianum peccet mortaliter, & puniendus sit, negat Sanchez, & Villalobos; affirmat verò Pontius, & Henriquez, at vtraque opinio est probabilis.

An Parochus excommunicatus assistens matrimonio peccet?

RESOL. CCXXXIII.

Syppono Parochum excommunicatum validè assistere matrimonio posse, item suspensum, & irregularem, etiam si sit excommunicatus non toleratus, & nominatim denunciatus, difficultas est an peccet? Aliqui affirmatiuè respondent, vt Vasquez in 3. part. tom. 4. tractat. de excom. dub. 7. num. 7. imò Basilius Pontius de matrim. lib. 5. c. 17. dub. vnic. n. 11. putat esse peccatum mortale, est enim communicatio in re graui, & sacra.

Verum Sanchez de matr. tom. 1. lib. 3. disp. 21. n. 8. contrarium docet, quia cum spectet ad suam munus, communicat in re necessaria, & licet ex alia parte videatur peccare, quia videtur actus iurisdictionis benedicere sponso illis verbis, quæ præcipit Concil. Trident. sess. 24. de matr. cap. 1. Ego vos coniungo, &c. non tamen excedit veniale culpam, quia in nullus est præiudicium, & res est parui momenti, nec necessaria ad Sacramentum, & si omitterentur ea verba, tantum esset veniale. Hæc omnia Sanchez, quæ tamen conatur refellere Pontius vbi supra, tamen cum Sanchez concordat nouissimè Villalobos in summ. tom. 1. tr. 13. diff. c. 18. n. 7. vbi sic ait: [Añade Sanchez que el escornunicado si es tolerado no peca en esto, y si no lo es, peca venialmente, no porque asista al matrimonio, sino porque benedize à los contrayentes diziendo, Ego vos coniungo.] Ita Villalobos.

Vnde apparet sententiam Sanchez esse satis probabilem, & excommunicatum toleratum, si assistat matrimonio, nullam culpam contrahere, secus autem non toleratum, nam peccatum veniale efficeret. Nota tamen cum Suarez de cens. disp. 11. sect. 1. n. 24. certum esse nullum peccatum committere Parochum excommunicatum, quando in articulo mortis esset necessarium matrimonio assistere.

Notandum est hæc obiter excommunicatum etiam non toleratum validè posse alii licentiam dare, vt matrimonio assistant. Ita Sanchez vbi supra, n. 7. & Basilius Pontius num. 14. quidquid in contrarium asserat Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. n. 3. & Coninch de Sacram. disp. 27. dub. 7. concl. 8.

An propter magnam necessitatem possit contrahi aliquando matrimonium sine presentia Parochi?

RESOL. CCXXXIV.

Affirmatiuam sententiam docuit Iacobus de Grassis vbi supra, qu. lib. 2. c. 86. n. 9. vbi ait, quòd quando necessitas aded esset vrgens, vt copia Parochi, & testium haberi non possit, vt puta quando quis est in articulo mortis, vel quando aliqua virgo sub tutela iniqui tutoris constituta, timet quòd ipse eam viro ignobili, & indigno tradet in vxorem, posse quidem in his casibus, per mutuum consensum contrahi matrimonium sine presentia Parochi.

Sed aduersus Grassium, & meritò, insurgit Petrus Cenedo quæst. 30. n. 8. & 16. vbi docet aded strictè ad litteram seruandum fore decretum Concilij Tridentini, videlicet vt nullo modo contrahatur matrimonium sine Parocho, & testibus, vt procedat ipsius decisio, etiam vrgente maxima necessitate, vt si morti vicinus vellet concubinam ducere, idque omnino videatur necessarium ad legitimam prolem ex ea susceptam, & adimplendam fidem ei datam.

Notandum est tamen cum Sarmiento lib. 1. sect. c. 16,

n. 7. Henric. lib. 3. c. 11. n. 7. & aliis, apud Cenedum vbi supra, in supradicto casu, quando quis in articulo mortis contrahit, posse Parochum omittere denunciations. Et hanc sententiam docet etiam nouissimè Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. p. 2. c. 4. n. 11. & alij penes ipsum.

An denunciations faciende sint in vtriusque parochia, in qua diutius commorati sunt sponsi, vel sufficiat illas facere in parochia, in qua breui tempore commorantur?

RESOL. CCXXXV.

Faciendas esse in vtriusque parochia, vbi diutius versati sunt, & principaliorem habere larem, docet Sanchez de matr. tom. 1. lib. 3. disp. 6. n. 6. & Coninch de Sacram. disp. 27. dub. 5. n. 50. Et ratio est, quia denunciations efficiuntur, vt contrahentium impedimenta deregantur. At cum breuem moram in aliqua parochia sponsi contraxerint, ignoti sunt, & impedimenta ignorantur. Ergo, &c. Et ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem testatur Segura Daulos part. 2. direct. c. 16. n. 19.

Sed his non obstantibus, si ego, ait Basilius Pontius de matrim. lib. 5. c. 30. n. 5. viderem declarationem Cardinalium, istorum opinioni acquiescerem. Ceterum neque lego in his, quas ediderunt Farinacius atque Rebellius, quin potius ex his, quæ excusæ sunt, ego colligo in eis tantum Ecclesiis debere fieri proclamationes, de quarum parochia sunt; nam cum Concil. Tridentinum dicat eas debere fieri à proprio Parocho, declarant Cardinales proprium Parochum esse, in cuius parochia contrahentes habitant, tempore quo matrimonium contrahitur, & in alia declaratione expressè dicitur, vt quando matrimonium contrahitur inter duos alienigenas, qui à paruo tempore in aliquo loco habitant, & non sunt de vagabundis, proprium Parochum esse, in cuius parochia habitant tempore quo contrahunt matrimonium. Existimo itaque de iure in prædictis parochiis præcisè debere fieri, an verò in aliis, vt voluit Sanchez, etiam fieri expediat, relicto existimo Episcoporum iudicio. Hæc Pontius vbi supra; sed tu tene sententiam Sanchez, quam nouissimè tenet Io. Maria Nouarius in pract. iur. Pont. concl. 74. n. 3. & Barbosa de potest. Episc. part. 2. alleg. 32. n. 10. Gutierrez de matr. c. 56. n. 5. & alij.

An prætermittere vnam de dictis denunciationibus sit peccatum mortale, vbi plura de denunciationibus?

RESOL. CCXXXVI.

Negatiuam sententiam docet Sanchez de matr. tom. 1. lib. 3. disp. 5. n. 8. sed aduersus illum insurgit Basilius Pontius de matr. lib. 5. cap. 30. n. 3. & Coninch de Sacram. disp. 27. dub. 5. num. 51. quia omisso vnus proclamationis non est materia leuis, vt constat ex fine, ad quem ordinantur; quare Parochus, qui id suo arbitratu faceret, grauius puniendus esset ab Episcopo. Neque satis erit ad excusandum à mortali culpa, quòd cesset causa denunciationum in aliquo peculiari casu, vt dixi supra vniuersè de legibus, in præsumptione fundatis. Ita Pontius,

Sed his non obstantibus, Sanchez opinionem ego probabilem existimo, quam tueri post illum Barbosa de potest. Episc. part. 2. alleg. 32. n. 5. Gutierrez de matrim. c. 57. n. 1. & Villalobos in sum. tom. 1. tract. 13. disp. 24. n. 3. vbi ita ait: [Añade Sanchez, que no seria pecado mortal dexar vna denunciaçion, donde mortalmente hablando no huuiesse peligro de impedimento, porque es leue materia, y parcial del precepto.] Sic ille, & alij.

Nota etiam, quòd Pontius putat denunciations non posse fieri extra Ecclesiam, etiam si locus sit aptus, vt ad multorum notitiam perueniant, sed Villalobos vbi supra, num. 4.

num. 4. contrarium docet, & citat Sanchez, quibus adde Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. n. 10.*

Debent etiam fieri dictæ denunciations in tribus diebus festiuis, sed Villalobos loco citato asserit ex Sanchez, [que aunque no fuere en fiesta, si estuviere junto el pueblo de la manera que suele en las fiestas, se podrian hazer, porque milita la misma razon, y se guarda el intento del concilio.] Ita ille; sed contrarium docet Pontius *vbi supra num. 7.* An verò in tribus diebus festiuis continuis, vt in Paschate, possint fieri dictæ denunciations, negatiuè respondendum est, & ideo Layman *vbi supra*, ex Sanchez notat oportere aliquod, saltem duorum dierum interuallum, inter vnam, & alteram denunciationem, intercedere, & ita docet Riccius in *praxi, part. 1. resol. 2. 2. 4. n. 4.* & Segura in *direct. iudic. part. 2. cap. 16. num. 20.*

Notandum est etiam, quod Henriquez *lib. 1. c. 7. n. 1. in glossa littera C.*, docet quòd esset peccatum mortale, si Parochus efficeret dictas proclamationes in tribus diebus festiuis, sed interpolatè, v. g. in die Dominica facit vnam proclamationem, in altera verò minimè, & postea in aliis duabus Dominicis facit alteras duas denunciations. Sed ego puto contrarium cum Villalobos *vbi supra, n. 3.* ita asserente. [No sera peccado mortal, en no se hazer las denunciations en tres fiestas continuas, aunque no hauiere grande espacio de tiempo entre la vna y la otra.] Vide etiam Coninch de *Sacram. disp. 27. dub. 5. num. 4. 7.*

An Ordinarius possit dispensare, vt omittantur denunciations, & quid intelligendum sit nomine Ordinarij in Concil. Tridentino sess. 24. de matrim. cap. 1.

RESOL. CCXXXVII.

Respondeo, non posse Parochum omittere denunciations, sed spectare ad Ordinarium, si ipse expedire iudicauerit; quia non potest sine causa. Quam verò sint iustæ causæ, vt dispensetur in denunciationsibus, vide Basilium Pontium de *marrim. lib. 5. c. 32. n. 2.* & Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 2. c. 4. n. 11.* cum Coninch *vbi infra num. 56.* Sed quis nomine Ordinarij intelligatur, vt possit dispensare in hoc casu, magna quaestio est, nam Sanchez de *marrim. tom. 1. lib. 3. disp. 3. num. 4.* Coninch de *Sacram. disp. 27. dub. 6. num. 54.* & alij quos citat, & sequitur Barbosa de *potest. Episc. part. 2. allegat. 3. n. 30.* putat sub nomine Ordinarij intelligi eos, quos quasi Episcopalem iurisdictionem habere dicunt Doctores.

Sed contrariam sententiam docet Basilium Pontius de *marrim. lib. 5. c. 31. n. 3.* vbi docet hanc potestatem dispensandi in denunciationsibus, solis Episcopis iure Tridentino concessam, & non his qui iurisdictionem quasi Episcopalem habent, vt Abbatibus, aut Vicariis sancti Ioannis, vel similibus. Et ita determinauit sacra Cardinalium Congregatio his verbis. Non permittitur hæc facultas Commendatario, licet eius Abbatis iura Episcopalia habeat, cuius Abbas appellatione Ordinarij venit, iuxta glossam in *cap. fin. de offic. ordin. in 6.* dixit enim sanctissimus Dominus noster, quòd Ordinarius hic non intelligitur nisi Episcopus, at tamen Cardinali Farnesio Farcentis Monasterij commendatario fuit permissum, non autem eius Vicario. Et hanc declarationem non solum adducit Pontius, sed etiam Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 13. diff. 2. 3. num. 6.* vbi tamen addit. [Vea se lo que esta en practica acerca desto, que esso se podra seguir.]

An saltem Vicarius Episcopi possit dispensare, ne ex iusta causa denunciations efficiantur?

RESOL. CCXXXVIII.

Affirmatiuam sententiam tenet Thomas Sanchez de *marrim. tom. 1. lib. 3. disp. 7. n. 11.* quia hæc potestas in

Tridentino conceditur Ordinario. Vicarius autem Ordinarius est; ergo, &c. limitat tamen hanc sententiam Sanchez *n. 13.* nisi Episcopus hanc facultatem dispensandi sibi reseruauerit.

Sed aduersus Sanchez, contrarium docet nouissimè Basilium Pontius de *marrim. lib. 5. c. 31.* & ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem testatur Henriquez *lib. 1. c. 5. num. 5.* Igitur sub nomine Ordinarij in hoc casu non intelligitur Vicarius Episcopi, & ita illum non posse has denunciations remittere, nisi specialiter committatur.

Ad argumentum verò Sanchez responderetur, quòd Cardinales, ad quos spectat declarare Concilium, declararunt, vt dictum est, in illis verbis Concilij non intelligi Vicarium. Et ea limitatio, quam adducit Sanchez, sententiam ipsam, quam docet, euertit. Si enim Vicarius eo ipso, quòd Vicarius constituitur, habet à Tridentino potestatem denunciations remittendi, non posset per Episcopum tolli, sicut quamuis resistat & contradicat Episcopus, non potest tollere Parochi licentiam assistendi matrimonio, neque potestatem concedendi alteri licentiam. Quod ergo Episcopus denegare potest Vicario, cui generalem administrationem commisit, signum est non esse illi concessam à Concilio eo ipso quòd Vicarius est. Et hæc omnia asserit Pontius contra Sanchez.

At non reticebo, opinionem Sanchez tenere nouissimè Aloysium Riccium in *praxi tom. 1. resol. 2. 2. 6. n. 2.* Coninch de *Sacram. disp. 27. dub. 6. cap. 5. 5.* & Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 13. diff. 2. 4. num. 7.* vbi sic asserit: [El Vicario general del Obispo tambien puede dispensar en las denunciations porque es ordinario, como queda dicho, y el Concilio comete esto al Ordinario, salvo si el Obispo lo reseruasse, que lo puede muy bien hazer, como tenen Sanchez, y otros.] Sic ille; & alij, quos citat ad satieta-tem, & sequitur Barbosa de *potestat. Episc. part. 2. allegat. 3. n. 9.*

Notandum est tamen hanc sententiam non procedere in Vicariis foraneis, ita Gutierrez in *cap. 99. lib. 1. c. 19. num. 16.* Didacus Spin. de *testam. gloss. 15. num. 29.* & alij.

An quando contrahentes sunt ex diuersis diocesis, & Ordinarius vnus dispensat in denunciationsibus, sufficiat hoc, ne fiant in parochia alterius?

RESOL. CCXXXIX.

Affirmatiuè respondet Sanchez de *marrim. tom. 1. lib. 7. disp. 7. n. 7.* vbi asserit, quòd quando contrahentes sunt ex diuersis diocesis, vt utriusque Prælatus posse cum vtroque dispensare, & vnus dispensationem sufficere, quia in hac re coniuges censentur quasi vna persona, & ratione connexionis causæ vterque alterius Prælato censetur subiectus. Ita ille.

Sed Basilium Pontius de *marrim. lib. 5. cap. 31. n. 9.* valde dubitat de huius dicti veritate, quia sæpe potest contingere, vt impedimentum, quod in vna diocesi notum non est, sit notum in alia, & ita ex dispensatione denunciations in vna diocesi, non sequitur per connexionem, & colligationem aliquam, dispensatio in alia, in quo est valde diuersa ratio de matrimonio, & denunciationsibus, nam in matrimonio, cum sit necessariò vinculum duorum, necessariò etiam fit, vt qui vnum coniungere potest, possit & alium, est enim mutua coniunctio: at in denunciationsibus non est ita necessaria colligatio, & consequentia, vt satis constat. Sic Pontius.

His tamen non obstantibus, sententiam Sanchez tenet Gutierrez de *marrim. cap. 46. num. 10.* Reginaldus in *praxi, tom. 2. lib. 31. cap. 32. n. 232.* & Coninch de *Sacram. disp. 27. dub. 6. num. 54.*

An

An sit peccatum saltem veniale consummare matrimonium, antequam recipiat benedictiones Ecclesie?

RESOL. CCXL.

AD hanc dubitationem ita respondet Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 13. c. 24. n. 12.* vbi sic ait. [No es peccado mortal ny venial consummar el matrimonio antes de las benedictiones de la Iglesia. La razon es, porque no es prohibicion para esto en derecho, porque el Concilio Tridentino solo dice, *Sancta Synodus hortatur*, &c. Y despues el *cap. ne foras* 30. q. 5. cuncta el Papa las cosas, que concurren para las boda, y entre ellas la benedicion Iohannes añaden; hæc omnia non seruare non est peccatum, y aun no podria poner à cerca desto descomunion el Obispo, y si la pudiere, no ligaria; porque el concilio solo habla exortando à cerca desto, mas no seria peccado mortal, el no pagar el debito, ante las benediciones, porque ay muchos, Doctores que dizen, que es peccado venial consummar en este caso el matrimonio, y puede el casado seguir esta opinion.] Ita ille.

Dicendum est igitur absolute, non esse neque peccatum veniale si coniuges ante benedictionem matrimonium consummar, & ita præter Villalobos citatum docet Sanch. de *marrim. tom. 1. lib. 3. disp. 12. q. 7.* & Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 2. c. 4. n. 12.* cum aliis penes ipsos; quidquid in contrarium asserat vterque Sotus, Petrus & Dominicus; hic in *4. sent. disp. 28. q. 1. art. 2. ille lect. 1. 4. de marrim. §. primum ius ipsum*, & alij, immò cum Sanch. aliquando credo esse sanum consilium, consummare ante benedictiones, vt quando ex aliqua causa iusta differuntur, estque periculum incontinentiæ.

An si omittantur denunciations, matrimonium sit validum?

RESOL. CCXLI.

Negatiuè respondet Cephalus *lib. 3. conf. 421.* & Menochius *lib. 1. conf. 79. n. 70.* sed omnino contrariam sententiam tenendam esse puto, quam docent communiter Doctores (vt Sarmiento *lib. 1. select. c. 6. n. 7.* Molinus de *riunupt. lib. 2. diff. 11. n. 45.* Guier. *pract. qq. lib. 2. p. 4. n. 15.* Riccius in *praxi tom. 1. resol. 2. 2. 4. n. 6.* Chamerota de *Sacram. tr. 12. de marrim. dub. 17.* Campanili in *diuer. iur. can. rub. 11. c. 13. n. 143.* Leo in *Theofor. Eccl. part. 2. c. 6. n. 45.* Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 13. diff. 2. 4. n. 2.* vbi ita ait declarasse sacram Cardinalium Congregationem his verbis, Denunciations si omittantur, per hoc, matrimonium irritum non est, seruatis tamen cæteris requisitis.

Notandum est tamen contra Sotum in *4. dist. 28. q. 1. art. 2.* contrahentes ante denunciations factas peccare mortaliter, & ita dicendum est de Parocho tali matrimonio assistente. Ita Villalobos *vbi supra.* Gutierrez de *Sacram. confirm. par. 1. c. 51. n. 29.* Sanchez de *marrim. tom. 1. lib. 3. disp. 4. n. 6.* & alij.

Notandum secundò cum Layman in *Theol. mor. lib. 5. tr. 10. part. 2. c. 4. n. 11.* quòd in tali casu, quando videlicet denunciations ante nuptias factæ non fuerunt, post nuptias ante consummationem matrimonij faciendas esse, ex Concil. Trident. vt si fortasse impedimentum dirimens subsit, ante copulam fornicariam detegatur, nisi Episcopo consulto videatur eas omnino intermitteri.

Notandum tertio cum Coninch de *Sacram. disp. 27. dub. 5. n. 52.* quòd non possunt sola auctoritate Parochi prætermitti denunciations, si timetur matrimonium malitiosè impediendum, licet postea efficerentur, antequam dictum matrimonium consummetur; quia hoc spectat ad Episcopum cum facillè possit adiri, licet Vitaldus in *candel. part. 1. de marrim. n. 243.* cum quibusdam aliis doceat posse hoc efficere Parochum. Sed tu tene primam sententiam; nam vt notat Henriquez *lib. 11.*

Anon. Diana. Ref. Mor. Pars III.

cap. 15. n. 5. ita declarauit sacra Cardinalium Congregatio, vide Sanchez de *marrim. lib. 3. disp. 7. n. 7.*

An non obstante copula violenter extorta intra bimestre post, si femina, qua vim passa est, contradicente viro ad Religionem transire?

RESOL. CCXLII.

Affirmatiuam sententiam docet Thomas Sanchez de *marrim. tom. 1. lib. 3. disp. 21. n. 6.* cum aliis penes ipsum quibus adde Emanuelem Sà *ver. marrim. n. 17.* quia sponsum grauem intulit iniuriam, cum non haberet ius copulam extorquendi ante bimestre concessum; ex *c. ad nostram, de emp. & vend. cap. tue, de clericis non resid. cap. sedes, de rescrip.* cum multis similibus, quæ congerit Tiraquellus de *verrat. lign. §. 3. glossa 9. n. 68.*

Sed opinio contraria præter alios multos tenet nouissimè aduersus Sanchez Basilium Pontius de *marrim. lib. 9. cap. 10. n. 3.* quia iam matrimonium consummatum est, & iura sine distinctione loquuntur, quare vbi ius non distinguit, nec distinguendum est, nisi turpitudine sequatur. Non ergo potest talis femina inuito viro ad Religionem transire. Cæteras rationes videbis apud præfatum Pontium, *vbi supra*, qui *n. 4.* inuehitur etiam contra Sanchez loco citato, *n. 22.* asserentem posse talem feminam, quæ in isto casu vim patitur, incontinenti conari ad semen emittendum iam receptum, quia tunc, inquit, semen non habet pacificam vasis possessionem. Sed ait Pontius, si dum reluctatur femina, eueniret, vt semen effunderetur extra vas, illam ego à peccato liberam iudicarem. At semel effusum semen, atque receptum, cuius nullus alius vsus est, nisi in ordine ad generationem, emittere turpissimum est. Neque verò quia femina posset, dum vim patitur virile membrum extrahere, ideo potest & semen iam receptum emittere, nam aliud est impedimentum apponere, dum quasi in via est ad consummationem violentus aggressor; aliud verò semen eiicere, cum iam ad finem peruentum est, & consummatum matrimonium, vt satis constat. Et denique inquirendum est à Sanchez, quo sine honestari possit ea eiectio seminis; nam vt ea honesta esse posset, necessarium esset, vt duo concurrerent præcepta, vnum efficacius alio, hic autem concurrunt præceptum naturale non eiicendi semen, cum consilio suscipiendi habitum Religiosum. Quomodo ergo potest illa effusio honesta reddi? Hæc omnia Pontius loco citato contra Sanchez, cuius sententiam principalem positam in titulo quaestionis his non obstantibus, tenet nouissimè Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 6. n. 3.* Vide etiam Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 13. diff. 13. n. 3.* hanc quaestionem tractantem,

An vir consentiens, vt uxor Religionem ingrediat, ipse etiam ingredi debeat, & an sufficiat si sumat habitum equium D. Ioannis?

RESOL. CCXLIII.

Pvlchra, & curiosa quaestio, ad quam assero, certum esse, vt sit licitus ingressus alterius coniugis post matrimonium consummatum in Religionem, minimè sufficere licentiam alterius manentis in sæculo, sed si manens in sæculo sit senex, & absque incontinentiæ suspicione, desiderari vt votum castitatis emittat, si autem iuuenis, id non sufficere, sed opus esse, vt pariter Religionem ingrediat, vt habetur in *cap. cum sis, de conuer. coniugat. & cap. uxoratus, eod. tit.* hoc supposito tanquam certo, difficultas est, an in tali casu sufficiat, si vir assumat habitum Religionis Equitum Melitensium. Negatiuè respondet Sanchez de *marrim. tom. 2. lib. 7. disp. 32. n. 4. in fine*, vbi sic ait. Nec fat est si profiteatur vir assumpto habitu Equitum D. Ioannis, quia ea sit professio solennis, at ij manent in sæculo cum periculo incontinentiæ, cuius contrarium petitur in *cap. uxoratus, de conuer. coniugat.*

N

Sed

Sed his non obstantibus affirmatiuam sententiam docet Basilius Pontius *de matrim. lib. 9. p. 12. n. 3.* vbi sic asserit. Cum ergo vno coniuge ingrediente Religionem, alter si iuuenis est, ingredi etiam Religionem compellitur, non quidem ingreditur, vt ibi tantum degat tanquam in aliquo honesto loco reclusus, vt seruet continentiam, sed vt verè profiteatur: sufficere autem ingredi Religionem sancti Ioannis, quod immeritò negat Sanchez, constatque ex praxi, & ego vidi sic seruari. Fœminis etiam licebit monasterium sancti Iacobi ingredi, & in eo ordine profiteri, & satisfacere suæ obligationi. Ita Pontius; satis quidem probabiliter, nam vt alibi ex auctoritate multorum Doctorum probauimus, votum ingrediendi Religionem impleretur, ingrediendo dictam Religionem D. Ioannis.

An si vnus promittat matrimonium, & alius accipiet, non tamen repromittendo, maneat promittens obligatus?

RESOL. CCXLIV.

Affirmatiuè respondet Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 3. d. sp. 5. n. 12.* vbi sic ait. Quando matrimonij promissio fit gratis, & liberaliter, tunc altero acceptante promissionem nec repromittente, solus promittens obligatur, quòd si alter post acceptationem diu distulerit repromissionem, & matrimonium perficere, censetur contemnere: atque ita qui promittit, manebit liber ex tacita remissione, quia cum promissio matrimonij mutua ex se repromissionem exigat, tendatque ad matrimonij complementum; euidentis contemptus, ac tacite remissionis signum apparet, diu repromissionem, ac matrimonium protrahere. Ita Sanchez.

Sed contra illum stat Basilius Pontius *de matr. lib. 12. c. 4. n. 2.* vbi sic ait. Ego existimo nunquam esse posse promissionem futuri matrimonij gratuitam, & sine conditione repromissionis, & ex consequenti, si vnus promittat, neque alter repromittat tacite, vel expressè, neutrum obligari: & asserit rationem ex Gabriele Valquez in 3. part. tom. 4. disp. 4. de matr. cap. 3. num. 3. quia contractus matrimonij est in stat contractus cuiusdam commutationis, & necessario in se continet mutuam obligationem vtriusque, ita vt nemo velit, nec velle possit se tradere, nisi sub conditione, vt alter se ei mutuo tradat in compensationem, & obliget.

Ex his multa colligit Pontius contra Sanchez. Primò, promissionem futuri matrimonij non obligare ante acceptationem, neque ex iustitia, neque ex fidelitate. Secundò, sponsonem matrimonij factam infanti fauore illius non esse firmam, vel ratam, neque expectandum tempus, donec ille velit repudiare, vel acceptare. Tertio promissionem matrimonij etiam absenti fieri posse, neque in hoc seruatur stipulationis solennitas: at tamen antequam acceptetur ab absente, posse reuocari, & non obligare; nec posse stipulari aliquem pro alio in hac promissione, ita vt recedere non liceat promittenti. Vnde non satis est, neque pater, neque mater, neque frater, neque soror, neque alij ad acceptandum eius nomine. Quartò, si viro promittente matrimonium eam promissionem fœmina acceptet, contractum sponsaliorum valere, neque esse necessarium aliam repromissionem, quia cum promissio matrimonij non sit nisi sub conditione repromissionis, neque esse possit, ipso, quod aliquis acceptat, significat velle se in futurum contrahere, cum non possit aliter promissionem acceptare, quæ est de matrimonio futuro. Hæc omnia Pontius aduersus Sanchez; sed quia fuerunt viri doctissimi, saltem ex principio extrinseco, vnusquisque suam opinionem efficit probabilem, & eam in praxi,

Quando teneatur implere qui contraxit sponsalia, nullo prefixo termino?

RESOL. CCXLV.

Ita respondet Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 38. num. 2.* si dies appositus minimè sit obligationi, nec alia conditio, non teneri promissorem statim implere, sed tantum requirente eo cui promissio facta est, tunc verò cum alter petit teneri contrahere. Ratio est, quia id generale est in omni debito absque diei præfixione, solum enim tenetur debitor à creditore requisitus, soluere, vt constat ex l. debitorum presentes, C. de pignor. Ita Sanchez.

Sed hæc opinio displicet Basilio Pontio *de matrim. lib. 12. c. 6. n. 1.* vbi sic asserit. Incipit obligatio adimplendi sponsalia à momento contractus l. in omnibus obligationibus, ff. de reg. iuris. cuius oppositum immeritò docuit Sanchez argumento textus in l. debitorum, C. de pignoribus, ex quo textu constat debitorem non teneri soluere, nisi requisitus, quando non est debito soluendo præfixus terminus, sed id perperam ex dicta lege colligitur; nam ibi agitur de distractione pignoris, quod creditor habet: non enim valent pacta de pignore propria auctoritate distrahendo. At quando conuenit, ne pignus debitoris distrahatur, & perpetuam moram soluendi faciat, solenniter, ac cum testibus denunciare eidem possunt, vt pignus liceat contrahere, vt in d. l. debitorum; itaque perperam suam doctrinam ex dicta lege colligit Sanchez. Quod autem atinet ad eam doctrinam, quam asserit, verum quidem est, quando aliquis promissio pecuniam dedit, nec terminum præfixit, intelligi debere necessariò aliquem terminum arbitrio iudicis, vt vtile sit mutuum, aliàs nulla mutuarij vtilitate datum mutuum esset, si statim repereretur, sicut etiam idem dicitur de precatore. At in nostro casu longè diuersa ratio est; non enim est necessarium tempus expectandi, in quo sit vtilis promissio, est enim vtilis à principio, & vtilis adimpletio, est etiam alio non petente adimplenda est, nisi alter adimplerem differri ex causa postulet. Ita Pontius aduersus Sanchez.

Sed his non obstantibus, opinionem Sanchez probabilem esse puto, quam post illum tuetur Villalobos in summa tom. 1. tr. 1. 3. diff. 9. n. 1. vbi sic ait. [El que le despofo sin terminar al tiempo, en que se auia de casar, obligacion tiene pudiendolo hazer commodamente, quando la otra parte lo pidiere, y porque assi acontece en las demas deudas, que se contraen sin señalar el termino de la paga.] Et hanc sententiam docet etiam Coninch *de Sacram. disp. 22. dub. 1. n. 2.*

An sponsalia impuberum ita firmentur iuramento, vt neutri liceat pubertatem adepti resilire?

RESOL. CCXLVI.

Non posse resilire mordicus docet Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 5. q. 3. n. 22.* & adducit cap. ex literis el. de spons. Affirmatiuam tamen sententiam tenet Basilius Pontius *de matr. lib. 12. c. 9. n. 7.* vbi sic ait. Quæres quid dicendum sit, si impuberum sponsalia iuramento confirmantur? Nonnulli dicunt resilire non posse, etiam si ad annos pubertatis peruenerint, docet cum aliis Sanchez. Addit tamen, vt eiusmodi iuramentum confirmet sponsalia, necessarium esse, vt sint proximi pubertati. In quo non loquitur consequenter, sed euerit sententiam, quam primò defenderat. Sed mihi longè probabilius videtur, etiam si iuramentum interponatur, adhuc remanere sponsalia impuberum eiusdem rationis, quia iuramentum sequitur naturam obligationis, cui adiungitur; sed sponsalia impuberum iure communi dissoluantur, altero eorum reclamante, cum ad pubertatem peruenerit. Ergo idem etiam est, quamuis iuramentum accedat. Vt enim dicamus alium effectum habere iuramentum, deberet esse

esse in hoc specialis iuris dispositio, quæ non est. Ita Pontius, qui multas alias rationes adducit aduersus Sanchez. Et hæc opinio videtur mihi satis probabilis, vnde impuberes possunt à sponsalibus resilire post annos pubertatis, licet sponsalia iuramento firmauerint.

Nota tamen quòd opinio Sanchez est etiam probabilis, & illam etiam tenet Aegidius de Coninch *de Sacram. disp. 23. dub. 2. concl. 3. n. 9.* vbi sic asserit. Impuberes contrahentes sponsalia, si ea iuramento confirmant, non possunt postea parte inuita iis renunciare.

An qui fectè contrahit matrimonium, iterum teneatur verè, & ex an. mo contrahere?

RESOL. CCXLVII.

Negatiuè respondet Martinus Ledesma *2. 2. q. 47. ar. 4.* nec multum ab illo differt Thomas Sanchez *de matrim. lib. 3. disp. 11. num. 5.* docet enim si nullum damnum sequitur fœminæ, cum qua quis fectè contraxit matrimonium, non teneri iterum contrahere; sed tamen si damnum sequitur, vel infamia, vel quia aliud iam inire non potest, nisi forte sint disparis conditionis, putat enim ex nullo contractu cum fictione celebrato obligationem oriri, nisi ratione aliquis damni illati, non verò ex vi contractus.

Sed hanc sententiam refellit Basilius Pontius *de matr. lib. 2. cap. 5. n. 5.* vbi sic ait. Mihi videtur, fectè contrahentem iterum teneri verè ex animo contrahere, quod quidem ita certum existimo, vt iudicem oppositum probabilitate carere; neque vllum alium quàm Martinum Ledesmam pro se citare potest Sanchez, vnde meritò improbabilem censet Ledesma *q. 45. ar. 4. dub. 5.* & indubitatum Petr. Soto *l. 1. de matr. §. primum igitur*; tenet eam Sotus in *4. disp. 27. q. 1. ar. 3.* qui omnino esse fateatur, olim tenuit Ioan. Maior in *4. disp. 27. q. 1.* Petrus Gregorius *lib. 9. syn. c. 5. n. 6.* quia si opinio contraria admitteretur, latissima aperiretur via hominibus sceleratis ad decipiendas sæpe fœminas, si semel sibi persuaserint non teneri ad contrahendum. Ita Pontius, qui alias validissimas rationes adducit ad hanc sententiam confirmandam, & n. 8. infert contra Sanchez, ita fectè contrahentem teneri iterum ad verè contrahendum, etiam si sit longè disparis conditionis in nobilitate, aut diuitiis, quando reuera nullum signum adfuit, quo iudicari possit non seridè promitti, præter disparitatem; disparitas enim illa conditionis non est argumentum huiusmodi doli, atque fictionis.

Sed licet hæc omnia dicta sint à Pontio satis solidè, & probabiliter, tamen sententiam Sanchez non puto improbabilem, vt ipse Pontius existimat, & idè illum tenet nouissimè Villalobos in summa tom. 1. tract. 13. diff. 8. n. 2. Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 10. par. 2. cap. 6. n. 1.* licet asserat, quòd compensatio damnorum plerumque alia ratione secundum æqualitatem fieri non potest, nisi de nouo verè contrahatur.

Nota etiam cum Layman *ibid.* qui citat Syluestrum, Ledesmam, Henriquez, & Valquez, quòd deceptor ad matrimonium non obligatur in multis casibus. Primò, si decepta pro virgine se falsò iactauit. Secundò, si ex tali matrimonio scandala, & infelices exitus timeantur. Tertio, si deceptor, vt dictum est, longè eminentiori statu positus sit. Quarto, si decepta cognita deceptione, aliam damni compensationem sponte recipiat. Quintò, si deceptor aliud postea matrimonium verò consensu contraxit.

An saltem peccet venialiter, qui loqui valens contraheret matrimonium per signa, & nutus?

RESOL. CCXLVIII.

Affirmatiuam sententiam docet Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 31. n. 10.* vbi ait. Fateor culpam esse Anon. Diana *Ref. Mor. Pars III.*

veniale non exprimere verbis, sed solis signis consensum in matrimonio contrahendo, nisi iusta causa excusaret.

Sed contra illum nullam culpam venialem in tali casu agnoscit Basilius Pontius *de matrim. lib. 2. cap. 7. n. 14.* vbi sic asserit. Ego non video aliquod præceptum Ecclesiasticum de verbis adhibendis, & Pontifex in *cap. tue fraternitati, & cap. licet, de spons. duor.* non intendit excludere alia signa sensibilia expressiua consensus, & ipse Sanchez admittit nullum in dictis capitibus contineri præceptum. Quòd si nullum agnoscit præceptum in dictis cap, quomodo potuit consequenter affirmare, esse peccatum veniale in omissione verborum; cum peccatum, tam mortale, quàm veniale, non possint esse, nisi vbi lex, & præceptum est: Nec verò ex Trident. *sess. 24. c. 1. de reform. mar.* colligi potest necessitas verborum, cum dicitur, *vbi Parochus viro, & muliere interrogatis, & eorum consensu intellecto, &c.* Neque enim dicit Concilium, vt interrogatio fiat per verba, cum surdi, & muti Parochi verba percipere non possint, & quando Parochus interrogat eos, qui loqui possunt, & audire, non definit Consilium, neque præcipit, vt responsio etiam verbis fiat, sed solum vt Parochus intelligat contrahentium consensum, potest autem ex signis æquivalentibus intelligi. Ita Pontius contra Sanchez.

Sed in illius fauorem stant nouissimè Coninch *de Sacram. disp. 24. dub. 9. n. 66.* & Filliucius *tom. 1. tract. 10. p. 1 c. 3. n. 82.* qui asserunt tales contrahentes peccare venialiter: non sunt tamen audiendi Petrus de Ledesma in summa, *de matrim. q. 45. ar. 2. concl. 2.* Rodriguez in summa, *tom. 1. cap. 216. n. 5.* qui putant supradictos contrahentes peccare mortaliter, quod etiam docet nouissimè Syluius in *3. p. q. 5. ar. 2.*

An procuratore misso ad contrahendum, si mandans in amentiam incidat, matrimonium sit validum?

RESOL. CCXLIX.

Affirmatiuè respondet Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 2. disp. 11. n. 12.* vbi sic ait. Hinc inferitur si procurator misso dans mandatum in amentiam incidat, & talis perseueret dum procurator nomine suo contrahit, valere matrimonium, manet enim virtute prior consensus, cum reuocatus non sit: sicut Baptismus furie tempore receptus, petitus ante furiam, validus est, ex *cap. maiores, de Baptismo*, sicuti, si tunc temporis esset dormiens, valeret matrimonium. Ita Sanchez.

Sed hæc sententia displicet Basilio Pontio *de matrim. lib. 2. c. 15. n. 14.* quia pro forma, & causa contractus est consensus. Ergo nullum est matrimonium: adde si moretur mandans, eo tempore nihil ageret procurator, ipsa enim morte cessaret consensus. Ergo etiam amentia, quæ æquiparatur morti, quoad consensum: in quo videtur longè diuersam esse rationem de mandato, si in amentiam incidat, aut si dormiat; ille enim incapax est habendi consensum, hic verò minimè. Neque simile est, quòd Baptismus petitus ante amentiam, validè conferatur in amentia. Nam vt Baptismus effectum habeat, satis est voluntatem præcessisse, neque reuocatum, eo enim ipso posita materia ponitur effectus: at in matrimonio necessarius est consensus perseuerans, etiam in ipso fieri contractus, quia consensus per verba expressus, vel signa est forma matrimonij. Idem est in sacramento Pœnitentiæ, potest enim absolui, qui ante amentiam dedit signa contritionis, neque enim necesse est simul sint in pœnitentiæ materia, & forma eius Sacramenti. Atque id, quod dicimus, intelligetur facile, si quæramus, an cum illo in amentiam incidente, & præsentè, licet explicasset antea consensum, contraheretur matrimonium? Minimè. Ergo neque per procuratorem contrahi poterit, si mandans in amentiam incidat. Sic Basilius contra Sanchez.

Sed Sanchez sententiam tenet Henriquez *lib. 11. cap.*

cap. 4. num. 4. & nouissimè doctus Bonacina de *marim. quæst. 2. punct. 5. num. 13.*

An matrimonium inter absentes contractum per procuratorem, vel per literas co: am Parocho, & testibus sit Sacramentum?

RESOL. CCL.

Negatiuam sententiam docet nouissimè Gulielmus Eltius in 4. *sent. dist. 19. §. 5.* Franciscus Syluius in 3. *p. D. Thoma, q. 42. art. 1. quæst. 3. concl. 2.* qui citat Caietanum, Victoriam, & Canum. Et ratio est, quia sicut collatio Sacramenti est actio personalis, ita eius receptio est personalis passio negatiuè; neque dici potest hoc esse matrimonium, utpote contractui, peculiare, quia præter naturam contractus etiam habet rationem Sacramenti, quod proinde similiter, ut alia Sacramenta, requirit, ut minister applicet formam ad materiam in subiecto præsentem. Confirmatur, etiam si pœnitentia absolutio sit iudicialis, possit autem aliquis iudicialiter absolui, etiam si sit absens; quia tamen est Sacramentum, non potest in absentem proferri. Deinde sequeretur alioquin, quod Sacramenta conferant gratiam absenti, & sic occupatio circa alia, ut nec ipse de Sacramento cogitet, nec circa ipsum fiat actio sacramentalis.

Sed contrariam sententiam docent Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez de *matr. tom. 1. lib. 2. disp. 11. q. 2. n. 20.* quibus ego addo Villalobos in *summ. tom. 1. tract. 13. diff. 9. n. 3.* Ioan. de la Cruz in *direct. p. 2. de matrim. ante q. 1.* Basilium Pontium de *matrim. lib. 1. cap. 10. n. 2.* Valentiam tom. 4. *disp. 10. q. 1. punct. 6.* Coninch de *Sacr. disp. 24. dub. 2. concl. 5. n. 23.* & alios, vnde in ferunt supradicti DD. contrahentes sub peccato mortali teneri curare, ut sint in gratia illo tempore, quo procuratores eorum nomine contrahent, ne Sacramentum viuorum in peccato mortali suscipiant, scilicet de procuratoribus, qui alieno nomine agunt, nec vllum Sacramentum suscipiunt.

Quid ego sentiam dicam breuiter cum Rebellio p. 2. *lib. 2. q. 5. concl. 2. n. 9* quod est valde probabile sit, matrimonium inter absentes contractum, non posse esse Sacramentum nouæ legis, seu gratiæ, sine periculoque defendi posse videatur, omnem collationem, receptionemque cuiusvis Sacramenti exigere præsentiam conferentis, ac recipientis, ut habet prior opinio; attamen posterior tenenda est, ut communior, ac securior, quæ absolute ait, esse Sacramentum, si videlicet contrahentes intendunt saltem implicitè, facere Sacramentum; id autem intendere sunt censendi, quoties intendunt quod Ecclesia intendit in coniugandis fidelibus.

Et licet Villalobos in *summ. tom. 1. tract. 13. diff. 9. n. 3.* optimè asserat, [que hazen bien los contrahentes, que despues en presencia se bueluen a casar para quitar escrúpulos, porque el matrimonio por la parte que tiene de contracto, se puede reperir à manera de los demas contratos, y no se reytara aquel Sacramento, porque esto solo es confirmar el contrato; y no hazerle de nueuo.] Vnde sic faciendo si forte non receperunt Sacramentum, postea illud recipiant; attamen ego puto cum Rebellio *ubi supra, n. 10.* quod tam Sacerdos, quam contrahentes, cum in facie Ecclesiæ iterum iunguntur, ad faciendas solennitates omiffas, implicitè hoc facere saltem intendunt; siquidem rem, ut de iure licet, peragere volunt; quod est valde notandum ad tollendos scrupulos.

Notandum est tamen hic cum Syluio, & Pontio, & aliis *ubi supra*, diuersitatem sexus nullius esse momenti in procuratore, cum sit tantum instrumentum ministrans verba, quibus contrahitur matrimonium, & idèd fœmina potest contrahere in tali casu matrimonium pro viro.

Notandum est etiam, quod procurator non debet excedere suum mandatam, alioquin matrimonium est nullum; [mas non obstante esto, ait Villalobos *ubi supra, n. 2.*

aunque en el poder le digan, que contrayga guardando la forma del Concilio Tridentino, si hizo al contrario sin moniciones, con todo vale; porque tambien valdria, si el mismo, que da el poder, le hiziera adli.] Ita ille, qui etiam aduertit, [que se puede dar poder al procurador, aunque no sea con escritura, ni tan poco es necesario, que tenga edad determinada.] Nota quod dicta procuratio, non est necesse, ut efficiatur corâ Parocho, ac testibus; licet coram prædictis postea sit in eundem matrimonium.

Idem quod dictum est de matrimonio per procuratorem contracto, dicendum est, ut notat Barbola in *collekt. tom. 4. par. 2. decreti causa. 3. q. 5. c. nec illud, n. 2.* cum aliis communiter, si per literas contrahatur, & ad hoc efficiendum à Villalobos *ubi supra, diff. 10. n. 2.* faciles viæ præbentur, [si vna, si el que escriue la carta, embia menage-ro co ella dandole poder à el ò à otra persona, que en su nombre acete el contrato, lo qual no solo seria contraher por carta, sino juntamente con ello por procurador. La secunda manera es (& hic est modus facilissimus) que en carta escriua, que desde entonces aceta la tradicion, que la otra parte le hiziere, y si leyda la carta delante del parocho y testigos, da su consentimiento, la otra parte, y a el matrimonio vale, y este modo es facil.] Notentur hæc, quia in praxi possunt non semel accidere.

Quanam sit materia, & forma huius Sacramenti?

RESOL. CCLI.

Prima opinio asserit, internum consensum contrahentium esse materiam, verba autem esse formam. Ita Nauarrus c. 22. n. 20. & Syluester *ver. matrimonium. n. 1.* Secunda contra Nauarrum docet, nempe verba esse materiam, consensum formam. Ita Maior in 4. *dist. 26. q. 1. & 3.* Tertia tenet verba ab vno prius prolata esse materiam, alterius verò verba esse formam, ita Victoria in *summa, n. 245.* Quarta docet, verba contrahentium, esse sibi mutuo materiam, & formam, quæ enim matrimonij contractum inchoant, & offerunt, materiæ rationem obtinent; quæ verò eundem acceptant, perficiunt, & complent, formæ rationem habent. Ita DD. quos citat, & sequitur Sanchez de *matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 6.* quibus ego addo Coninch de *Sacr. disp. 24. dub. 3. n. 3. & 33.* Villalobos in *summ. tom. 1. tract. 13. diff. 6. n. 2.* & Suarez in 3. *part. tom. 3. disp. 2. sect. 1. assert. 1.* Quinta opinio asserit, materiam huius Sacramenti esse coniugum corpora mutuo tradenda, formam verò esse verba coniugum contrahentium. Ita Paludanus, Couarruias, D. Antoninus, & alij, quos citat, & sequitur Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 10. pa. 1. cap. 1. m. 3.*

Mihi quarta opinio magis placet. Sed quanam sit materia & forma in matrimonio contrahendo per procuratorem inter absentes, vide Sanchez *tom. 1. lib. 2. disp. 11. q. 4. n. 28.* cuius sententia displicet Basilio Pontio de *matr. lib. 1. cap. 10. n. 6.*

An si coniux infidelis velit permanere cum coniuge fidei sine iniuria creatoris, & scandalo, possit hoc non obstante coniux fidelis nouum matrimonium inire?

RESOL. CCLII.

Negatiuè respondet Rebellius *part. 2. lib. 3. q. 10. n. 10.* quia gratia non destituit naturam; ergo nec prior contractus per similem contractum in lege gratiæ sine culpa alterius coniugis soluetur. Idem docet Valentiam *tom. 4. disp. 10. q. 1. punct. 7.* Toletum in *summ. lib. 7. c. 7.* Nauarrum in *manual. c. 22. n. 49.* & ex veteribus D. Bonauentura in 4. *dist. 3. art. 2. q. 1.* D. Thomas *ibidem quæst. vnic. art. 5.* Richardus *art. 2. q. 2.* Paludanus *q. 1. art. 2. Durandus quæst. 2. & alij, & adducunt textum in cap. gaudemus, de diuortijs.*

Sed

Sed alij his non obstantibus putant absolute coniugem ex infidelitate ad catholicam fidem conuersam posse transire ad alias nuptias, quantum alter coniux in infidelitate persistens pacifice, & sine iniuria cohabitare vellet. Et ita docet Sanchez de *matr. tom. 2. lib. 7. disp. 74. num. 9.* & alij penes ipsum.

Ad argumentum verò desumptum ex *cap. gaudemus.* respondet Coninch de *Sacram. disp. 26. dub. 5. n. 61.* quod Pontifex ibi pro eodem sumit coniugem velle cohabitare manendo in sua infidelitate, & id velle cum contumelia creatoris, quia velle in infidelitate permanere, Dei contumelia est, præsertim quod talis, vel exemplo filios ad infidelitatem facile pertrahet, vel saltem erit infidelis, & hostem Dei fidelibus liberis dominari. Vnde hos duos casus, scilicet infidelem velle se conuertere, & nolere cohabitare fidei sine iniuria creatoris, aut ab ea discedere, ponit tanquam duo membra adæquatè genus diuidentia.

Nota verò, quod Layman in *Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 2. c. 3. n. 4.* cum Veracruz in *speculo part. 2. art. 29.* putat ob auctoritatem Doctorum contrariæ sententiæ, longè tutius esse in hoc casu summum Pontificem consulere, atque dispensationem petere.

At si aliquis hoc nollet efficere, tenetur alterum coniugem monere, & inuitare ad fidem. Vnde sequitur infideli petenti certum tempus ad deliberandum de conuersione, id debere ei concedi, quia hoc rationabile est, nec antè potest constare eum esse pertinacem. Non tamen requiritur, ut per Ecclesiæ sententiam declaratur esse pertinacem, sed sufficit alia via id constare, & idem quod de matrimonio diximus, dicendum est de ingressu Religionis, & de susceptione Ordinis sacri. Coninch *ubi supra n. 62.* & alij.

An matrimonium infidelium, cum ambo baptizantur fiat Sacramentum, eisque gratiam conferat?

RESOL. CCLIII.

Prima opinio affirmat solam Baptismi susceptionem sine alio nouo consensu, efficere matrimonia infidelium verum Sacramentum. Et ita docet Sanchez de *matr. tom. 1. lib. 2. disp. 9. n. 5.* quia statim ac baptizantur, matrimonium illud repræsentat vniõnem Christi cum Ecclesia, cum in Christi fide contractum perseveret, efficiaturque indissolubile, saltem ut matrimonium ratum fidelium. Ergo statim, ac baptizantur, efficitur Sacramentum. Sed hæc Sanchez sententia mihi displicet, quia si hoc sufficeret, sequeretur fideles consummantes matrimonium, conficere nouum Sacramentum, & matrimonium, quia quod prius poterat per dispensationem Pontificis, & ingressum Religionis solui, & tantum repræsentabat vniõnem Christi cum Ecclesia per gratiam, efficiunt insolubile, & repræsentans vniõnem Christi per Incarnationem, ut habetur *cap. debitum 5. de bigamis.* sed hoc dicere est absurdissimum. Ergo.

Secunda opinio docet, quod tunc primum matrimonium infidelium rationem Sacramenti assequitur, cum post Baptismum, vel noui consensus mutui exprimitur. vel præcedentes per aliqua externa signa: & probabile est non esse opus, ut Sacerdos, vel testes præsentem sint, sed ut dixi, sat est primum matrimonium de nouo signis externis ratum habere iuxta Ecclesiæ intentionem; verum est, quod si infideles coniuges baptizentur, nolint tamen de nouo in Christo contrahere, vel ratum habere præteritum coniugium secundum Ecclesiæ intentionem ad recipiendum istud Sacramentum, non videtur damnandi mortalis, sed absque Sacramento vti possunt primo, & ita docet Rebellius *part. 2. lib. 2. q. 7. n. 2.* Bellarminus *lib. 1. de matr. cap. 5. & cap. 15.* & alij.

Sed mihi tertia opinio magis placet, quæ asserit matrimonium contractum inter infideles, non posse fieri verum Sacramentum, etiam si postea baptizentur. Et ita docent Anton. Diana, *Ref. Mor. Pars 111.*

Basilium Pontium de *matr. lib. 1. cap. 9. n. 8.* Gabriel Vasquez *tom. 2. in 3. part. disp. 13. 8. cap. 5. & tom. 4. disp. 2. de matrim. c. 10.* & Agidius Coninch de *Sacr. disp. 24. dub. 2. concl. 6. n. 25.* Et ratio est, quia matrimonium est essentialiter contractus inter baptizatos initus, qui hic nullo modo poni potest, nam neque contractus præteritus fuit initus inter baptizatos, & iam nullo modo in se exiit, neque tales possunt de nouo matrimonium contrahere, quia non possunt sibi mutuo corpora tradere; nemo enim potest alteri tradere, quod non est suum, & quia neuter iam habet potestatem proprii corporis, ut docet Apostolus 1. *Cor. 7.* ergo non possunt ea sibi mutuo tradere. Fateor tamen cum Coninch *ubi supra n. 28.* credibile esse Deum talibus maiores dare gratias præuenientes ad ferenda incommoda matrimonij, quam dar infidelibus, non ob Sacramentum matrimonij, sed quia fideles sunt, quibus ratione fidei, ac baptisimi diuina gratia magis debita, & ubique parata est.

Quisnam est minister Sacramenti matrimonij?

RESOL. CCLIV.

Notabilis est sententia Melchioris Cani *lib. 8. de locis, cap. 5.* asserentis ministrum huius Sacramenti esse sacerdotem ipsum proferentem verba, & coniugem contrahentes matrimonio. Sed hanc Cani opinionem vsque ad sua tempora nullum defensore habuisse testatur Sotus in 4. *dist. 26. q. 2. art. 3.* & præter Gulielmum Parisiensem, & Theologos Concilij Coloniensis, nullum auctorem pro tali opinione allegari posse, notat Vasquez *tom. 4. in 3. p. disp. 3. de matr. cap. 4. nu. 41.* & idèd Basilium Pontium de *matrim. lib. 2. cap. 8. num. 2.* & Vasquez *loco citato, n. 46.* hanc opinionem improbabilem putat, & notâ dignam, vnde illam temerariam appellat Rebellius *part. 2. lib. 2. q. 4. sect. 2. num. 6.* Et patet ex Concilio Tridentino, & Florentino, vbi ex instituto propter nouas hæreses de matrimonij Sacramento agunt, nec aliam nouam materiam, formam, ac ministrum illius in ratione Sacramenti tradunt, quam in ratione contractus sub omni lege ab initio fuerit requisitus. Constat autem non opus fuisse sacerdotem ante legem nouam, nec hodie inter gentes, ut matrimonium in genere contractus validum sit. Ergo, &c. ita etiam hanc sententiam improbabilem esse docet Coninch de *Sacrament. disp. 24. dub. 3. num. 29.*

His tamen non obstantibus Melchioris Cani sententiam, quam supradictis notis auctores citari inurunt, sequuntur nouissimè nostris temporibus duo viri doctissimi sacre Theologiæ in Academia Duacena publici Professores, Gulielmus Eltius in 4. *sent. dist. 26. §. 10.* Franciscus Syluius in 3. *part. D. Thoma q. 42. a. 2. quæst. 1.* qui octo argumenta adducit ad probandum Sacramenti matrimonij ministrum esse solum sacerdotem. Et hanc sententiam tanquam probabilem videtur admittere Didacus Nugnus in 3. *part. tom. 1. q. 64. art. 6. diff. 1. concl. 2.* Sed an ita reuera sit, aliis iudicandum relinquo: mihi enim placet communis sententia, asserens ministrum huius Sacramenti esse ipsos contrahentes, ut alibi diximus.

Notandum est tamen hic obiter, Toletum *lib. 7. cap. 6. num. 4.* docere ministrum in hoc Sacramento ante Concilium Tridentinum non fuisse necessarium, at postea esse necessarium, & pertinere ad essentiam matrimonij ministrum, & testes. Sed hæc verba continere multa absurda notauit Basilium Pontium de *matrim. lib. 1. cap. 8. n. 8.* nempe ante Tridentinum non fuisse necessarium ministrum in matrimonio; & tamen Sacramenta non perficiuntur sine ministro; deinde posse Ecclesiam alium ministrum constituere. Quæ omnia cum sint absurdissima, & viro docto indigna; dicendum est contra Pontium sub nomine ministri Toletum intelligere sacerdotem assistentem cum testibus matrimonio, & sic omnia absurda cessant, nam præsentia Parocho ante Tridentinum

N 3 non

non erat necessaria ad contrahendum matrimonium, postea verò sic.

An inter fideles possit esse matrimonium, quod non sit Sacramentum?

RESOL. CCLV.

Diximus in superiori resolutione ministros huius Sacramenti esse ipsos contrahentes, & cum omne Sacramentum perficiatur intentione ministri, quaeritur modò, an si fideles contrahentes habeant intentionem celebrandi matrimonium, non tanquam rem sacram, sed tantum ut contractum, reuera tale matrimonium non esset Sacramentum, valeat tamen ratione contractus; nonnulli negant, quia ex Christi institutione inseparabilis est ratio Sacramenti à contractu matrimonij, unde intentio conficiendi Sacramentum repugnat intentioni legitime conficiendi matrimonium, quatenus est contractus. Sicut è contra, qui intenderet facere Sacramentum & non contractum, nihil efficeret, quia ex Christi institutione hæc duo sunt inseparabiliter coniuncta & se mutuo ponunt, & destruant. Ita Sanchez de matr. tom. 1. lib. 2. disp. 20. n. 6. Layman lib. 5. tract. 10. p. 1. c. 2. n. 2. Coninch de Sacram. disp. 24. dub. 1. conc. 4. Petrus de Ledefma de matrim. q. 42. art. 1. dub. 7. ad 1. & 2. cum aliis.

Mihi verò contraria sententia placet, quam aduersus Sanchez non solum tenet Basilius Pontius de matr. lib. 1. c. 9. num. 3. & Villalobos in summa tom. 1. tract. 13. diff. 6. num. 4. sed ex ipsamet Societate Gabriel Vasquez tom. 2. in 3. part. disp. 138. c. 5. in princ. & ante omnes Rebellius part. 1. lib. 2. quest. 5. concl. 1. Nam quaero à Sanchez, & aliis Doctoribus, unde colligant eo modo factam à Christo institutionem, cum eorum assertio ab institutione dependeat: eam enim non explicant Concilia, neque insinuant sancti Patres, neque etiam vnanimis Doctorum opinio. Et idè plures Doctores, ut supra visum est, docent, & docuerunt, matrimonium inter abentes, & per procuratorem esse firmum, atque legitimum, non tamen Sacramentum: & non pauci receptiores iudicant hanc opinionem adhuc post Concilium Tridentinum esse valde probabilem. Ergo, &c. Cæteras rationes videbis apud Rebellium.

Ex his omnibus sequitur (nota Lector) quòd quando aliquis contraheret sine formali, vel virtuali intentione faciendi, quod facit Ecclesia, licet illud matrimonium non sit Sacramentum, quia in ministro non adfuit intentio necessaria, attamen manet validum in ratione contractus, ita ut contrahentes non possint deinde alteri nubere, neque in posterum possit tale matrimonium effici Sacramentum. Et ita docet Pontius ubi supra de matr. lib. 3. cap. 9. num. 8. & Vasquez tom. 2. in 3. part. disp. 138. cap. 5. & tom. 4. disp. 2. de matrim. cap. 10. num. 136. sicut etiam diximus supra, matrimonium infidelium post Baptismum minimè fieri posse Sacramentum. Et ratio est, quia, ait Pontius, & Vasquez, ratio Sacramenti matrimonij, annexa est fieri contractus, non vinculo remanenti post contractum. Consistit enim hoc Sacramentum in actione, sicut & alia omnia, excepta Eucharistia, & in eo fieri ipsius contractus datur gratia, non postea, ut certa sententia Doctorum est, post semel autem contractum validè matrimonium, non potest denuo esse aliud fieri eius contractus; vinculum enim matrimonij relictum, in nullo penitus iam dependet à consensu eorum, qui contraxerunt. Quare cum etiamsi renouetur consensus, nihil efficiatur circa contractum antea validum, nec adhibeatur materia, & forma; cum solum verbo tenus renouetur consensus, & Sacramentum matrimonij tantum consistat in fieri, nec possit esse, nisi re ipsa fiat contractus, quod iam factum est; ergo non potest iam amplius fieri Sacramentum.

An si Parochus intellecto consensu contrahentium non dicat, Ego vos coniungo in nomine Patris, &c. peccet mortaliter?

RESOL. CCLVI.

Affirmatiuè respondet Rebellius par. 2. lib. 2. quest. 7. sent. n. 4. ubi sic ait. Opus est ut Parochus intellecto vtriusque consensu dicat, *Ego vos coniungo in nomine Patris, &c.* vel aliis verbis vtatur iuxta Prouinciarum consuetudinem. Quæ verbaliter non sint de necessitate Sacramenti, cum non sint forma ipsius, sunt tamen de necessitate præcepti sub mortali obligantis, adhibenda. Ita ille, & post illum Cenedus in qq. Can. quest. 30. num. 38. & Zanardus in direct. part. 1. de sacram. matrim. cap. 10. quest. 27.

At contrariam sententiam tenet Villalobos in summa tom. 1. tract. 13. diff. 6. n. 3. sic asserens [No obstante, que el Concilio dize que el Parocho entendiendo el consentimiento de las partes diga aquellas palabras.] *Ego vos in matrimonium coniungo in nomine Patris, &c.* [ò otras segun el uso recibido de la tierra, lo qual dize Rebellio que obliga à peccado mortal, mas yo soy de parecer, que obliga solo à venial, porque ni las palabras son de manera, que den à entender otra cosa, ni la materia es graue.] Sic ille, & ante illum Gutierrez de matr. in cap. 69. nu. 16. Sanchez tom. 3. lib. 8. disp. 38. n. 7. & Coninch de Sacram. disp. 27. dub. 4. n. 45. & ego hanc sententiam teneo.

An propter adulterium occultum valeat quis secluso scandalo, uxorem in foro conscientie dimittere?

RESOL. CCLVII.

Negatiuè respondet Basilius Pontius de matrim. lib. 9. c. 18. n. 6. qui citat D. Thomam, Bonauenturam, Richardum, Turrecrematam, & alios: & ratio præcipua est, quia lex, quæ prohibet separationem coniugum etiam fornicationis causa ante prohibitionem, & Ecclesie iudicium, data est iure optimo, ut occurratur hominum malitiæ, & fraudi, cumque eiusmodi leges in præsumptione fundentur, & præsumptiones ut plurimum non deficient, non cessat eorum obligatio, etiam si in aliquo particulari casu deficiat præsumptio, & ratio legis. Et ita hanc sententiam docet etiam Ioan. de la Cruz in direct. part. 2. de matr. quest. 5. dub. 4. concl. 2.

At his non obstantibus, contraria sententia mihi magis placet. Dico igitur, quòd quando adulterium est occultum, ut probati ab innocente non possit, posse illum non expectato Ecclesie iudicio in foro conscientie uxorem dimittere, seu fugere in partes longinquas; secluso tamen aliorum scandalo. Et ita docet Rebellius par. 2. lib. 2. quest. 12. num. 2. Coninch ubi supra. Villalobos in summa tom. 1. tract. 15. diff. 3. num. 4. Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 10. disp. 11. num. 12. Sotus in 4. dist. 36. quest. unica, art. 3. & ex veteribus Paludanus in 4. dist. quest. 1. art. 3. concl. 3. Et ratio est, quia vir in foro conscientie sublato scandalo, sibi ius dicere potest, cum defectus probationis non sit ex culpa sua. Cæteras rationes videbis apud Paludanum, & apud Panormitanum in cap. fori, de adulterij. Ad argumentum verò Pontij respondeo, quòd quando lex fundatur in præsumptione, si deficiat in casu particulari, lex illa non obligat: vide ea, quæ adduximus in part. 1. tract. 10. de legibus, resol. 27. & 28.

Sed hæc omnia intelligenda sunt in foro conscientie, ut diximus, nam quoad forum externum talis separatio non permittitur, nisi adulterium sit notorium, iuxta cap. significasti, & cap. porrò, de diuorij.

Notanda sunt tamen aliqua hæc obiter; primò, si vterque coniux sit reus adulterij, neuter potest ab altero diuertere, ut patet ex direct. c. significasti, de diuor. quia compensatur mutua iniuria. Nec refert vter prius commiserit crimen, aut quòd vnus sæpius altero, aut quòd vnus

crimen si publicum, & alterius omnino occultum, & coniugem lateat; quia vterque verè fidem matrimonij fregit, soli autem innocenti conceditur diuortium. Ita Coninch de Sacram. disp. 35. dub. 2. concl. 3. n. 12. Rebell. ubi supra, n. 6. & alij. Vnde vt plurimum ex hoc capite multi illicitè diuortium petunt, quod est valde notandum à Confessariis, sicut etiam illud, quod aduertit Coninch loco citato, n. 13. nempe, si innocens post factum diuortium commisit adulterium, tenetur alterum coniugem emendatum iterum ad torum admittere, & ad instantiam alterius, ut notat etiam Rebell. n. 9. compelli poterit ad id à iudice.

Secundò nota, quòd si præcessit sententia iudicis Ecclesiastici de diuortio, hoc non obstante, innocens, quamdiu non mutat statum, habet ius liberum ad reuocandum ad se nocentem si velit, unde non potest dictus nocens, inuito, aut inconsulto innocenti ad Religionem transire, vel sacris Ordinibus initiari, nec votum simplex castitatis emittere, & etiam si professus sit, vel sacris initiatus, vel votum emiserit, potest reuocari ab innocente, & votum irritari. Et hæc omnia docet Basilius Pontius de matrim. lib. 9. cap. 19. num. 3. & 4. cum aliis.

Verum Coninch de Sacram. disp. 35. dub. 5. concl. 4. nu. 26. asserit, quòd si dictus nocens se omnino emendasset, sæpiusque, ac instantè petisset reconciliationem, & innocens eam absoluit negasset, posset Religionem, aut Ordines suscipere, quia innocens in tali casu irrationabiliter est inuitus, non enim habet ius, ut alter cogatur, perpetuò de suo statu incertus manere, nec possit animæ suæ aliquem statum suscipiendo consulere.

An matrimonium contractum sine presentia Parochi, & testium, transeat saltem in sponsalia de futuro.

RESOL. CCLVIII.

Affirmatiuè respondet Henriquez lib. 11. c. 5. n. 4. Vega, in summa tom. 2. cap. 34. cas. 25. Layman in Theol. moral. lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 1. num. 18. Coninch disp. 21. dub. 4. concl. 18. Rebell. p. 2. lib. 2. q. 9. n. 3. & alij.

Sed opinionem contrariam tenendam esse existimo, quam tuetur Gutierrez de iuram. confirm. p. 1. c. 51. num. 26. & seq. Spino de testam. gloss. 15. num. 75. & seq. Ledefma de matr. q. 45. art. 5. & alij, quos citat Barbosa de potest. Episc. p. 2. alleg. 32. n. 143. & ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem testatur Petrus de Cenedo in qq. canon. q. 30. n. 28. & hæc sententia procedit, etiam si illud matrimonium fuerit iuramento confirmatum, unde dicti contrahentes possunt discedere à tali contractu matrimonij, sine vlla iudicis auctoritate, & cum aliis contrahere, nec indigent iuramenti absolutione. Et ratio horum omnium est, quia attento decreto Concil. Trident. sess. 24. cap. 1. de reform. matr. tale matrimonium non solum non tenet tanquam de presenti, sed neque etiam tanquam sponsalia de futuro. Nam cum sic contrahentes peccent, & contraueniant dispositioni Concilij, & præcepto superioris, videntur potius facere actum illusorium, quam aliquo modo validum. Ergo, &c.

An impedimenta criminum sint per dissuetudinem sublata?

RESOL. CCLIX.

Hæc impedimenta sunt. Primò, vxoricidium, c. admo- nere 33. q. 2. Secundò, presbytericidium, c. qui presbyterum, de pen. & remis. Tertio, matrimonium cum Moniali scilicet initum, c. hi ergo 27. q. 1. Quarto, si quis propriam prolem de sacro fonte susceperit in fraudem vsus coniugalis, c. de eo, 39. q. 1. Quintò, qui ob peccatum publicam penitentiam petragere debuit, c. de his 33. quest. 2. Sextò, raptus sponsæ alienæ, c. statutum 27. q. 2. Septimò, incestus cum consanguineis coniugis, aut sponsæ adhuc

viuentis, c. 1. 2. & c. transmissa, de eo qui cognoscit, & c. saltem intra secundum gradum post Concil. Trident. sess. 24. c. 4. de reform. matr. His suppositis assero, supradicta impedimenta criminum, esse per diuturnam consuetudinem penitus sublata. Et ita docet Coninch de Sacram. disp. 30. dub. 3. n. 25. Sotus in 4. dist. 27. q. unica, art. 2. prope fin. Veracruz in speculo, par. 1. art. 27. concl. 2. Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. dist. 17. n. 8. Nauarrus c. 22. n. 75. Basilius Pontius de matr. lib. 6. cap. 14. nu. 4. quidquid contrarium asserat Rebellius part. 2. lib. 3. q. 18. n. 23. & alij penes ipsum.

Vnde Confessarij penitentibus incestuosis, vxoricidis, &c. non debent imponere onus, ut si contrahere volunt super dictis criminibus, prius dispensationem, obtineant: nam, ut dictum est, iam per dissuetudinem dicta impedimenta sublata sunt. Sed si aliquis scrupulosus, hoc non obstante, dispensationem super his petere velit, eam Episcopus conferre poterit, sicut ex communi Doctorum sententia notat Nauarrus lib. 4. consil. 9. num. 5. de consanguin. edit. 2.

Quis in Ecclesia instar patrini tenuit puerum in domo iam baptizatum, quaeritur an contraxerit impedimentum Catechismi?

RESOL. CCLX.

Hic casus in praxi sæpius solet accidere, idè notandum est, quòd tale impedimentum contrahitur, quòd quis tenet aliquem in Catechismo, qui solet præmitti Baptismo, respondendo eius nomine Sacerdoti interroganti, an credat, an renunciet diabolo, &c. Sed nota, quòd quando hæc cæremonia solent Baptismum comitari, communiter sit idem, qui tenet in Catechismo, & in Baptismo; tamen quandoque sunt diuersi, ut quando in necessitate puer subito ab obstetrice baptizatur, & cæremonia postea in Ecclesia suppletur, tunc enim quis instar patrini pro eo respondet, & tunc talis ex cap. 1. de regenerat. spirit. in 6. contrahit impedimentum Catechismi non dirimens, sed impediens. Hoc supposito, quaeritur an hodie contrahatur hoc impedimentum, vel sit sublatum per Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 2. de reform. matr. Aliqui negant esse sublatum. Ita tenet Palatius in 4. dist. 42. qu. unica, & Bartholomæus de Ledefma de matrim. dub. 46. in priori editione, & alij, qui post Tridentinum scribentes, asserunt impedimentum, ut Toletus, Vega Lopez, Cucchus, Angles, & alij, & ita ex neotericis Societatis Iesv tenet etiam hanc sententiam Rebellius part. 2. lib. 3. q. 18. n. 20. & Valentia tom. 4. disp. 10. q. 5. punct. 4.

Sed ego puto cum Basilio Pontio de matr. lib. 6. cap. 11. n. 3. qui citat Sanchez, hoc impedimentum esse sublatum per Concilium Tridentinum, ubi in Baptismo, vel Confirmatione vult tantum contrahi cognationem spiritualem inter baptizatum, eiusque patrem, & matrem ex vna parte, & baptizatum, ac susceptores ex fonte ex alia parte, omnia alia cognatione spirituali sublata: verba Concilij sunt hæc, *Omnibus inter alias personas huius spiritualis cognationis impedimentis omnino sublatis.* Et quia existimare aliquis posset Concilium solum agere de impedimento cognationis spiritualis prouenientis ex Baptismo, quod vult non extendi ad alias personas, sicut olim extendebatur, ideo Pontius adducit declarationem sacre Congregationis, quæ Concilij sensum esse hunc, quem diximus, aperte demonstrat, sic enim habet. Qui in Ecclesia fuit præsens ei, qui domi verè fuit baptizatus, si deinde in Ecclesia fuerunt seruata solemnitates, nullam cognationem spiritualement contraxit. Itaque committantur Ordinatio, ut si legitimis probationibus conpererit D. N. filium prius fuisse baptizatum, declarat nullum inter N. ipsum, & dictum filium adesse impedimentum cognationis spiritualis. Ita sacra Congregatio. Et hanc opinionem esse probabilem, tenet Coninch de Sacram. disputat. 30. dub. 3. num. 24.

& illam tenet etiam Filiucius *tom. 1. tractat. 10. part. 2. cap. 9. num. 273.* & Villalobos *in summa, tom. 1. tractat. 14. diff. 2. num. 5.*

Sed quia contraria opinio est etiam probabilis, dedit Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 10. n. 13.* expedire, ut Parochus describat in libro (quem habere debet ad describendum nomina patrinorum, iuxta Tridentinum *sess. 24. de matrim. cap. 3.*) an sint illi patrini in solo Catechismo, quod puer sit iam domi baptizatus. Ita Nauarrius, & alij. Et quamvis hi non explicent, an Parochus ad id teneatur, at existimo eam teneri, quia Tridentinum patrinorum nomina describi iubet, quo sciatur, qui cognationem spiritualem contrahant, ne matrimonia iniquè contrahantur. At latissima est differentia, num in Baptismo tenuerint, an in Catechismo. Nam priori casu est impedimentum dirimens, posteriori autem ad summum impediens, & iuxta nostram sententiam est nullum impedimentum. Vnde non fideliter id describeret Parochus, nisi annotaret solius Catechismi patrinorum fuisse, defraudaret enim Concilij intentionem, ansumque præberet dissoluendi matrimonia valida, cum eo solo impedimento inita, cuius ego testis sum oculus in casu Granatæ contingenti. Hæc Sanchez. Verum Gutierrez *de matrim. cap. 84. n. 7.* præcisè, & in rigore non videtur hoc onus sub peccato mortali Parochis imponere.

Quis libidinis causa rapuit virginem, & adhuc in sua potestate existens, cum illa matrimonium contraxit, queritur an fuerit validum?

RESOL. CCLXI.

Negatiuè respondet Emanuel Sà *ver. matrimonium, num. 9.* vbi sic ait. Inter raptorem, & raptam etiam alia causa, quam vt vxor ducatur, quamdiu est in potestate raptoris, non potest fieri validum matrimonium. Ita ille, & ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem testatur.

At ego contrariam sententiam teneo, cum Sanchez *tom. 2. liq. 7. disp. 13. n. 4.* vbi asserit, decreto Concilij Tridentini *sess. 4. c. 6. de reform. matrim.* solum comprehendit raptum qui sit causa contrahendi matrimonij, non item ad exercendam libidinem. Et hanc sententiam probabilem esse docet Coninch *de Sacram. disp. 31. dub. 4. num. 48.* & pro ea adducit Mazilla aliam Cardinalium declarationem.

Notandum est etiam hic obiter contra Sà loco citato, Henriquez *lib. 1. cap. 4. num. 4.* & alios in dicto Concil. Tridentino solum eam raptus speciem puniri, per quem vis infertur puellæ, non autem parentibus. Vnde si illa consentiat, etiam si rapiatur vim parentibus inferendo, validum erit matrimonium; nam intentio Concilio fuit per illud decretum succurrere libertati matrimonij, ne id mulier inuita contrahere cogatur; sed hoc non accidit, quando illa consentit; ergo, &c. Ita hanc sententiam docet Sanchez *vbi supra, num. 3.* & probabilem putat Coninch loco citato, & tenet Filiucius *tom. 1. tract. 10. par. 2. cap. 8. num. 265.*

An affinitas ex copula fornicaria contracta, impediat matrimonium post Baptismum contrahendum?

RESOL. CCLXII.

Affirmatiuè respondet Coninch *de Sacram. disp. 32. dub. 4. n. 5.* & Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. par. 4. cap. 6. num. 6.* cum aliis, quia tunc contrahentes subduntur legibus Ecclesiæ.

Sed ego probabilem etiam contrariam sententiam existimo, quam tuctur Henriquez *lib. 1. c. 1. n. 2. & c. 3.*

n. 4. quem citat, & sequitur Sanchez *de matr. tom. 2. lib. 7. disp. 65. num. 10.* Et ratio est, quia cum illa affinitas non sit vinculum naturale, & subinde non contrahatur tempore infidelitatis, nil est quod post Baptismum impediatur matrimonium inter illum infidelem, & consanguineam mulieris ante Baptismum fornicariæ cognitæ.

Negant igitur hi Doctores, spectato iure naturali, vllam affinitatem ex copula fornicaria contrahi. Hinc infertur, vt ego his diebus consultus respondi, quod si quis in infidelitate fornicatus fuit cum Titia, postea baptizatum non prohiberi, vt in vxorem non ducat filiam, vel sororem eiusdem Titia.

An coniux infidelis, qua ad fidem coniugem sequi voluit, possit nouum sibi coniugem eligere?

RESOL. CCLXIII.

Affirmatiuè respondet Sanchez *de matr. tom. 2. lib. 7. disp. 77. n. 6.* vbi sic ait. Licet infideli dissoluto semel fidei matrimonio ad aliud transire. Ducor, quod nullo iure interdicatur infideli hic transire, non enim humano Ecclesiastico, cum Ecclesia careat iurisdictione in infideles: ius verò læculare nullibi reperitur. Nec ius diuinum naturale id infidelibus prohibet, quia etsi peccat violans ius diuinum naturale legis prioris matrimonij, qua adstringebatur sequi priorem coniugem ad fidem conuertum, at priori illo matrimonio iam penitus dissoluto, nulla lex diuina naturalis prioris matrimonij, quod iam nihil est, superest, qua hic infidelis arceatur ab alio matrimonio, nec aliud ius diuinum id vetans reperitur. Hæc omnia Sanchez.

Sed aduersus illum tenet Basilius Pontius *de matr. lib. 5. c. 48. n. 25.* vbi probat suam sententiam ex *cap. si infidelis 18. q. 2.* & ex D. Thom. *in 4. sent. dist. 37. q. 2. art. 5. ad 3.* vbi sic asserit. Postquam fidelis contraxit, solutum est vinculum matrimonij ex vtraque parte, quia matrimonium non claudicat quantum ad vinculum, sed quandoque claudicat quantum ad effectum. Vnde in pœnam vxoris infidelis ei indicetur, quod non possit cum alio contrahere magis, quam ex virtute matrimonij præcedentis, sed si postea conuertatur, potest ei concedi dispensatiuè, vt alteri nubat, si vir eius aliam duxerit vxorem. Sic D. Thomas.

Nota verò quod hanc pœnam non Ecclesia, sed Deus infligit propter iniuriam, qua infidelis ipsum Deum, veram fidem, & veritatem Sacramenti afficit, cuius pœnæ Ecclesia est promulgatrix. Ex quibus facile refelles, quæ pro sua sententia adducit Sanchez. Ita Pontius.

At his non obstantibus mihi opinio Sanchez probabilis etiam videtur, & illam nouissimè docet Filiucius *tom. 1. tract. 10. par. 1. c. 7. n. 248.* Barbosa *in collect. tom. 4. p. 2. Decreti, causa 28 q. 2. c. 2. n. 8.* & Coninch *de Sacram. disp. 26. dub. 5. concl. 2. n. 6.* vbi sic ait. Quod autem aliqui dicunt, infideli in pœnam prohiberi secundas nuptias, sine fundamento dicunt. Ita ille, non rectè quidem; nam Pontij, & D. Thomæ opinio non caret etiam sua probabilitate.

An coniux infidelis volens post Baptismum contrahere matrimonium, teneatur requirere consensum coniugis infidelis in remotissimis partibus habitantis?

RESOL. CCLXIV.

Hic casus potest frequenter accidere, vnde notandum est, vt *suprà* diximus, quod vt coniux infidelis post Baptismum possit contrahere aliud matrimonium cum fidei, tenetur requirere coniugem infidelem, & monere an velit conuerti, seu cohabitare sine scandalo, & iniuria creatoris cum ipso, & illa renuente hoc facere, potest postea liberè aliud inire matrimonium. Hoc

supposito, queritur an talis monitio requiratur, quando coniux infidelis adeo distet, vt commodè requiri nequeat? Et in hoc casu negatiuam sententiam docet Sanchez *de matr. tom. 2. lib. 7. disp. 74. num. 12.* asserens, quoties infidelis adeo distat, vt commodè requiri nequeat, non est opus monitione, quia vt res modo se habent, est moraliter certum fore, vt nolit conuerti, & relinquere suos, vt legitimè cohabitare, atque requiritio est moraliter impossibilis. Sic ille.

Aduersus quem nouissimè insurgit Basilius Pontius *de matrim. lib. 7. c. 48. n. 12.* vbi ita ait. Si reperiri non possit, vel ob difficultatem viæ, & itineris, cum in remotissimis versetur regionibus, vt euenit in his, qui ex Æthiopia captiui, vel serui auferuntur, vel ignoratur vbi sit alter coniux, adhuc nubere non potest, quidquid dicat Sanchez, nisi dispensatio Pontificis accedat, qua suppleatur ea admonitio iure præscripta. Ita Pontius.

Sed ego vtramque opinionem existimo probabilem esse, & ita cum Sanchez tenet Filiucius *tom. 1. tract. 10. par. 2. c. 7. n. 24.* & Riccius *in praxi, part. 1. resol. 240. n. 2.* Coninch *de Sacram. disp. 26. dub. 5. concl. 2. num. 62.* & cum Pontio tenet Rebellius *part. 2. lib. 3. q. 10. scilicet. 2. n. 12.*

An orationes, & caremonia, qua pro secundis nuptiis destinatae sunt, possint tempore prohibito Aduentus & Quadragesima ministrari?

RESOL. CCLXV.

Ad hanc dubitationem ita respondet Basilius Pontius *de matrim. lib. 6. c. 8. num. 13.* Nonnulli viri docti huius Academiæ Salmanticensis existimauerunt nullam incurrere pœnam clericum, qui temporibus prohibitis administrat ea, quæ Ecclesia designat pro secundis nuptiis, eo fundamento commoti, quod illa non sit nuptialis benedictio. Cæterum si rem istam attentius considerassent, aliter responderissent. Mihi enim semper visum est neque eas caremonias, quæ pro secundis nuptiis destinatae sunt, posse tempore prohibito ministrari sine culpa, & pœnis iure latis. Et in primis ad id me mouet, quod proximè superioribus annis vidi in hac Salmanticensi vrbe. Nam quidam nobilissimi vidui contrahere volebant matrimonium, & cum esset quadragesimale tempus, dispensationem à Sedis Apostolicæ Nuntio postularunt, quam denegauit. Quod magno argumento est etiam eam caremoniam, licet non appelleretur nuptialis benedictio, esse prohibitam illo tempore. Deinde me mouet, quod iura, & antiqua, & recentiora vniuersè loquuntur & de matrimonio, & solennitate nuptiali. Sicut ergo antiquis canonibus etiam viduorum coniugia erant prohibita, ita & solennitas illa nuptialis in nuptiis viduorum de more Ecclesiæ adhibita, prohibita censetur. Præterea, quia canones tam antiqui, quam recentiores vniuersè prohibent solennitatem nuptialem, & non solum nuptialem benedictionem; illæ autem caremonia, licet non sint nuptialis benedictio, sunt tamen pars solennitatis nuptialis, vt satis notum est. Ergo, &c. Ita Pontius *vbi supra.*

Notandum est tamen hic obiter, quod licet ad sit consuetudo, vt etiam secundæ nuptiæ benedicantur, quando alter coniux benedictionem non suscepit, siue sit vir, siue femina, attamen talis consuetudo non obligat sub mortali, quia eo rigore inducta non est, & ita docet Filiucius *tom. 1. tract. 10. par. 2. cap. 4. n. 168.* qui citat Henriquez, & Sanchez.

Addè quod Sotus *in 4. dist. 28. q. 1. art. 2.* Emanuel Sà *ver. matrimonium, n. 6.* & alij, vt *suprà* visum est, probabiliter asserunt benedictionum omissionem secluso scandalo, & contemptu non esse peccatum mortale, quia tantum est ommissio cuiusdam sacramentalis non tanti momenti. Vide etiam Filiucium loco citato, n. 165.

An tempore Aduentus, & Quadragesimæ sit peccatum mortale traducere sponsam sol. vnter in domum sponsi, & conuiuia solemnia facere?

RESOL. CCLXVI.

Negatiuè respondet Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 7. n. 18.* vbi sic ait. Verum vt meam sententiam explicem, solas nuptiarum benedictiones hoc tempore vetitas esse sub mortali existimo, quia generali consuetudine receptum esse video, vt sponsæ eo tempore in sponsi domum traducantur, conuiuiaque fiant, ac alia lætitiæ signa præbeantur conuiuentibus Prælati. Quare si hæc moderata sint, nullam culpam agnosco, si aliquantulus sit excessus, solam venialem, mortalem autem minimè, nisi vbi nimius esset excessus, ita vt sanctita i prædictorum temporum notabiliter detraheretur, & ansa notabilis iure optimo offensionis, ac scandali spectantium animis tribueretur. Ita Sanchez.

Sed contrariam sententiam tenet Basilius Pontius *de matrim. lib. 6. c. 8. n. 10.* vbi probat sponsum traducentem solenniter sponsam in domum suam, ac conuiuia facientem peccare mortaliter.

Verum mihi opinio Sanchez videtur etiam probabilis, & illam nouissimè docet Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 14. diff. 2. num. 4.* vbi ita asserit. [En este tiempo lleuar à la muger à casa con solennidad, y señaes de alegria, dicen muchos, que sería pecado mortal, aunque Sanchez con otros dize; que solas las benediciones ferian pecado mortal, porque esta assi recebido en vfo, la qual sentença es mas mansa y probable, y se puede seguir.] Sic ille, & ego.

Ex his infertur non bene Syluestrum *verb. matrimonium 7. q. 2.* Emanuelem Sà *verb. impedimenta matrimonij non dirimentia, num. 2.* Veracruz *in speculo, part. 1. art. 1. 4. conclus. 4.* Bartholomæum Ledesma *de matrim. dub. 60. concl. 3.* Cucum *lib. instit. tit. 12. n. 9.* & alios, asseruisse omnem traductionem sponsæ in domum sponsi, etiam absque solennitate, interdictionem esse feriarum tempore. Et etiam parum probabiliter loquuntur Paludanus *in 4. dist. 32. q. 1. art. 4.* D. Antonius *part. 3. tit. 1. cap. 17 in fine.* Rosella *verb. impedimentum, imped. 17.* Angelus *verb. de bit. n. 1.* Tabiena *verb. impedimentum, imped. 14. q. 2. n. 3. in fine.* Caietanus *in sum. ver. matrimonium, c. vlt. §. in publico autem loco.* Armilla *ver. matrimonium, num. 64.* & alij asserentes non licere hoc tempore feriarum contummare matrimonium (nullum enim est peccatum) si his temporibus consummentur matrimonia, siue de prima consummatione, siue de sequentibus sermo sit; vide Basilius Pontius *vbi supra, n. 8.* Coninch *de Sacram. disp. 30. dub. 3. concl. 4. n. 37.* Sanchez loco citato, n. 23. & alios penes ipsos, Filiucio *tom. 1. tract. 10. par. 2. cap. 9. n. 271.*

An licitè contrahatur matrimonium tempore interdicti?

RESOL. CCLXVII.

Affirmatiuam sententiam docet Sanchez *de matr. tom. 2. lib. 7. disp. 8. num. 2.* quia ea sola Sacramenta censentur tempore interdicti vetita, quæ purè sacramenta sunt, & omnino spiritalia. Sed matrimonium est contractus quidam naturalis, cui per accidens adiecit Christus sacramenti rationem. Ergo, &c.

Sed more suo aduersus Sanchez insurgit Basilius Pontius *de matrimonio, lib. 6. cap. 9. num. 3.* quia generali prohibitione vetitum est Sacramenta ministrari tempore interdicti, exceptis Baptismo, Confirmatione, Pœnitentia, & Eucharistia per modum viatici, vt patet ex *c. alma mater. de sent. excom. in 6. c. quoniam, eod. tit. c. non est vobis, de sponsalibus, & cap. quod in re, de pœn. & remiss.* Cum ergo matrimonium, verè, & propriè sacramentum sit, nec

excipiatur alibi ab ea generali prohibitione, illa comprehenditur, argum. Clementina 1. §. porro, de ver. significat. Neque obstat ratio Sanchez, nam cum iam verè & propriè Sacramentum sit, & in ratione sacramenti etiam spirituale sit, & Ecclesia generaliter prohibeat tempore interdicti ministrari Sacramenta præter supradicta, non est cur ab eo generali prohibitione excludamus sacramentum matrimonij. Ita Pontius.

Verùm ego utramque sententiam probabilem esse puto, & idè negatiuam cum Pontio tenet Suarez tom. 5. disp. 32. sect. 1. n. 51. Reginaldus tom. 2. lib. 32. tract. 2. c. 27. n. 28. Filiucius tom. 1. tra. 18. c. 2. n. 51. & alij. Affirmatiuam verò cum Sanchez tenet Coninch de Sacram. disp. 17. dub. 2. n. 47. Auila de cens. part. 5. disp. 4. sect. 1. dub. 6. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 19. diff. 4. n. 10. & alij.

Sed stando in opinione affirmatiua assero cum eodem Sanchez num. 5. quod nihil refert si contrahentes sint specialiter & personaliter interdicti, possunt enim licitè copulari; quia sub illo interdicto non comprehenditur matrimonium, nisi sit expressum, & à fortiori dicendum est ex supradictis tempore interdicti fieri posse matrimonij denunciations, vt docet Paludanus in 4. dist. 26. q. 2. art. 2. n. 12. & alij.

An qui matrimonium contrahit cum excommunicato, peccet mortaliter.

RESOL. CCLXVIII.

PRIMA opinio affirmat, & ita docet Petr. de Ledesma de matr. q. 59. art. 1. §. pen. Viquerius lib. inst. cap. 16. §. 7. ver. 8. impedim. 1. & saltem peccare non explicando culpæ qualitatem, docet D. Thomas in 4. dist. 39. q. unica, art. 5. ad 5. Toletus lib. 7. c. 7. n. 1.

Secunda opinio distinguit, & illam docet Basilius Pontius de matr. lib. 6. c. 10. n. 3. vbi sic ait. Petere ab alio excommunicato, siue denunciato, siue non denunciato, vt contrahat dum ille absoluti ab excommunicatione non potest, quia non habeat copiam absoluentis, vt si sit excommunicatio referuata à iure, vel ab homine, peccatum mortale est, quia petitur ab eo actus, quem non potest facere bene, sed necessariò malè. At si potest absolui quia copiam habet, nec peccat, qui contrahit cum excommunicato siue denunciato, siue secus, quia petit ab illo actum, quem posset bene facere, & sine peccato, & sua culpa facit malè, vnde duo peccata erunt in eo, qui contrahit cum excommunicato excommunicatione maiori, quando absoluti non potest ab ea excommunicatione, antequam contrahat, & quia ipse communicat in Sacramentis cum illo, & quia inducit illum ad indignè ministrandum, & recipiendum, imò tria peccata committit, est enim causa duorum peccatorum in proximo. Ita Pontius.

Tertia opinio, quam ego sequor, absolutè negat vllam esse culpam contrahere scienter cum excommunicatione maiori ligato, nisi denunciatus sit; aut notorius clerici percussor. Et ita docet Gutierrez de matr. cap. 83. n. 7. & ante illum Sanchez tom. 2. lib. 7. disp. 11. num. 8. ex fauore Concilij Constantiensis, & ex aliis rationibus, quas videbis apud Sanchez, nam ego breuitati studeo.

An matrimonium Catholici cum Hæretico sit licitum cum periculo peruersionis, quando tamen ex magna aliqua causa contrahitur?

RESOL. CCLXIX.

MATRIMONIUM Catholici cum infideli, hæretico vel pagano non esse ita intrinsicè malum, vt nulla circumstantia reddi possit licitum, sed aliquibus additis, vel mutatis circumstantiis, licitè aliquando posse, & si ne peccato contrahi, docuerunt Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 72. num. 5. Azorius tom. 1. lib. 8. c. 21. qu. 5.

Filiucius tom. 1. tract. 10. cap. 6. part. 2. quest. 2. Coninch de Sacram. disp. 31. dub. 3. concl. 3. Bellarminus de matrim. lib. 2. cap. 23. propof. 4. Reginaldus in praxi, tom. 2. lib. 23. n. 169. Setarius in opusc. de matr. Cathol. cum hæret. n. 18. & alij.

Difficultas est, an etsi probabili periculo peruersionis dictum matrimonium sit licitum ex magna aliqua & eximia causa, puta, vel augmenti, & propagationis Ecclesie, vel tranquillitatis eius status, vel libertatis Catholicorum, qui sub aliquo hæretico Principe, & Consiliariis hæreticis oppressi teneantur. Hoc dubium apud neminem inueni, nisi apud doctissimum Basilius Pontium de matrim. in appendice, cap. 6. vbi affirmatiuam sententiam ex pluribus tenet. Et ratio est, quia exponere se periculo salutis spiritualis amittendæ, quamuis peccatum sit, non tamen ex his peccatis est, que quauis circumstantia posita, vel detracta suam deformitatem retinent, sed eius malitia pendet ab his, vel illis circumstantiis. Vnde ea expositio periculi non erit peccatum, quando ex magna fiat, & virginti causa: tunc enim non est amare periculum, sed amare illud ingens bonum, ad quod sine eo periculo perueniri non potest, & idè periculum adeat inuitus, non amans. Sed totum hoc accidit in casu proposito. Ergo, &c. Non esse autem peccatum exponere se periculo spiritualis salutis ex causa aliqua virginti, docet D. Thomas in 2. 2. q. 10. art. 9. in corpore. Armilla verb. periculum, Graffius de arbit. confess. 2. c. 49. n. 5. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 7. c. 8. n. 3. Lopez in instruct. punct. part. 1. c. 20. conclus. 1. & 4. Nauarrus in man. c. 3. n. 14. & in cap. negot. a. de penit. dist. 5. n. 8. Henriquez lib. 4. cap. 2. 5. num. 3. Sed audiamus de hac re differentem Caietanum in summa, verb. periculum, sic enim ait. Secundò, eundo ad locum, siue societatem, vbi est periculum peccandi mortaliter propter aspectum, persuasionis commoditates, aut aliquid huiusmodi, & hoc quidem si sine virginti necessitate sit, ad incautè peccatum spectat, non est autem ex suo genere peccatum mortale; quia in sua libertatis arbitrio restat peccare mortaliter, etiam præsentibus talibus occasionibus peccandi. Ita ille; hinc Emanuel Sà verb. absolutio, n. 12. sic asserit. Item absoluti potest, qui ex rationabili, & iusta causa non vult omittere peccandi occasionem, modò proponat firmiter non peccare, etiam si aliquoties sit relapsus.

Igitur ex his omnibus apparet offerre se periculo peccandi, tunc esse peccatum, quando sit sine causa virginti, vel necessitate ad id obligante, non verò si talia adsint causa, & causa etiam sufficit, esse non solum pro bono spirituali, sed etiam pro aliquo bono temporali. Nec requiritur vt semper sit causa inuoluntaria, aut ex necessitate proueniens, sed satis est, etiam si sit causa voluntariè quaesita. Hæc omnia Basilius Pontius vbi supra.

Ex quibus cum Vasquez opusc. de restit. cap. 3. §. 1. dub. 6. n. 23. & 24. & alij infert posse hominem aliquod medicamentum sumere ad assequendam salutem, quamuis probabiliter putet ex eorum seminis effusionem.

An quando aliqui pro aliis presentibus, & tacentibus contrahunt sponsalia, horum taciturnitas sit signum sufficiens interni consensus?

RESOL. CCLXX.

SUPPONO eam taciturnitatem sufficere, quando illi ex horum mandato contrahunt. Secundò, certum est etiam quando parentes ita contrahunt pro filiis, horum taciturnitatem esse sufficiens signum consensus, & hoc habetur expressè in c. unico, de despons. impub. in 6. Difficultas est quando contrahit non pater, vel mater, sed alij. Prima opinio negat, & ita docet Sanchez to. 1. lib. 5. disp. 22. n. 7. cum aliis penes ipsum, quia in c. unico, tanquam quid speciale hoc de parentibus statuitur. Et ita tenet nouissimè

nouissimè hanc sententiam Molinus de ritu nupt. lib. 1. compar. 11. n. 38. & Barbosa in collect. tom. 4. lib. 4. secti De crei. tit. 2. cap. unico, n. 12.

Secunda opinio affirmat, quam tuetur inter recentiores Basilius Pontius de matr. lib. 2. c. 14. n. 7. & illam non solum procedere in foro conscientie, sed etiam in foro externo esse amplectendam demonstrat.

Sed mihi opinio Sanchez magis placet, neque vrget illa regula iuris, quòd qui tacet consentire videtur; nam respondeo tacentem censeri consentire, quantum est in sui fauorem, non verò in sui præiudicium, vt est in casu nostro. Non est tamen negandum sententiam Pontij esse probabilissimam, quam tenent Doctores, quos citat, & sequitur Henriquez lib. 1. c. 2. n. 6. inuncto comm. littera P. vnde immeritò illum fallam vocauit Gutierrez de matr. c. 13. n. 2. contra quem etiam teneo probabilem esse sententiam Ægidij Coninch de Sacram. disp. 21. dub. n. 37. asserentis id quod prima opinio Sanchez asserit de patre, & matre, asserendum esse de tutoribus: secus autem de iis, quorum curæ illi non sunt ea ratione commissi, vide etiam Layman in Theol. mor. lib. 5. tr. 10. p. 1. c. 2. n. 13. in fin. Et omnia supradicta procedunt, etiam si parentes contraherent sponsalia coram filiis emancipatis, & spuris.

An quando parentes, & tutores pro filiis, & pupilis absentibus contrahunt sponsalia, & hi postea id scientes non contradicunt, censentur consentire?

RESOL. CCLXXI.

PRIMA opinio affirmat, sic Henriquez lib. 11. c. 13. n. 5. Sotus in 4. dist. 27. q. 2. art. 2. ad 1. & alij. Et ratio est, quia eadem prorsus est ratio, ac quando ipsi præsentibus, & tacentibus parentes contrahunt.

Secunda opinio negat, ita Basilius Pontius de matrim. lib. 2. c. 14. n. 14. Sanchez to. 1. lib. 1. disp. 44. n. 16. quia textus c. unico, de despons. impub. in 6. agit de sponsalibus à parentibus nomine filiorum præsentium, & tacentium contractis, idè in nostro casu non sufficit postea scientes non contradicere, sed requiritur, vt hi iam certiores facti sponsalia à patribus absentibus contracta, tacitè, vel expressè aliquo sufficienti ratificentur.

Tertia opinio est Ægidij Coninch de Sacram. disp. 21. dub. 3. n. 39. asserentis, quòd quando hi resciscunt per aliquem, ad quem non pertinet rem gestam ad eos referre, ipsos tacendo non censeri consentire, quia non tenentur huic vllò modo assentire. Quandò verò id ipsis proponitur per ipsos parentes, aut curatores, si taceant, censeri consentire, quia tenentur his talia iis proponèntibus mentem suam aperire, atque ita vel contradicere, vel consentire; quòd censetur facere dum tacet: quare si rem ipsi proponant coram parte, sicut statim sponsalia; secus est si eam hac absente, iis proponant: tunc enim non erunt sponsalia, donec pars per ipsos minores, aut alium ab iis ad hoc destinatum cognoscat eorum consensum, eumque acceptet. Ita Coninch. Mihi verò secunda sententia magis placet, licet alias probabiles esse existimem.

An quòd dictum est de sponsalibus, dicendum sit de matrimonio, videlicet, vt sit validum, si illud parentes contrahunt presentibus, & tacentibus filiis?

RESOL. CCLXXII.

AFFIRMATIUA sententiam tenent communiter Doctores ex auctoritate Bonifacij in d. cap. unico, de despons. impub. in 6. dummodo tale matrimonium sit contractum coram Parocho & testibus.

Tamen in gratiam studiosorum non reticebo hic adnotare ea, quæ adducit Basilius Pontius de matrim. lib. 2. c. 14. n. 3. vbi sic ait. An dispositio Bonifacij locum etiam

habeat in matrimoniis, quaestionem habet; video communem esse Doctorum sententiam in illis locum habere, nonnullis exceptis. At nisi me tot Doctorum auctoritas detineret, planè cum his paucis sentirem, nempe hanc Bonifacij constitutionem non habere locum in matrimoniis, sed tantum in sponsalibus de futuro; inductus duobus fundamentis. Primum est ex verbis ipsius constitutionis, si enim in ea planè agitur de sponsalibus de futuro, cur ad matrimonium extenditur? Agere autem Pontificem de sponsalibus de futuro, planè constat ex omnibus, quæ in ea constitutione continentur; nam in §. 1. planum est cum per Innocentij III. constitutionem in cap. fin. de despons. impub. inter septem, es non matrimonium, sed sponsalia esse possint. In §. autem 2. speciatim agit de matrimoniis eorum impuberum, quæ tantum fictione iuris sunt sponsalia. In 3. quoque §. id plenissimè constat; quia agitur de sponsalibus contractis in filiorum absentia, & illis ignorantibus. Quis autem dicat matrimonium contrahi in filiorum absentia, & illis ignaris? neque id vlli in mentem venire potest. Præterea, quia vel Pontifex in isto §. agit de sponsalibus, & matrimoniis, vel tantum de sponsalibus, ad matrimonium autem extenditur à Doctoribus. Primum dici non potest, vt probatum est, neque secundum, non enim ea quæ de sponsalibus dicuntur, ad matrimonia etiam extendi semper debent; cum enim strictior sit obligatio matrimonij, quam sponsalium, multo plura requiruntur exactius ad matrimonium quam ad sponsalia. Hæc enim multis de causis dissolui possunt, matrimonium autem indissolubile est. Vnde quamuis sponsalia à parentibus celebrata, præsentibus filio, atque tacente sustineri possint, & sic statuat Pontifex, non idem de matrimonio dicendum videretur, cum ad matrimonium plena libertas requiratur, & facillimum sit filium, vel filiam metu reuerentiali impediri, metum autem reuerentialem impedire matrimonium dicam postea. His accedit, quòd cum tota hæc dispositio de valore sponsalium, quæ celebrant parentes pro filiis, illis tacentibus, & præsentibus, nitatur in quadam præsumptione consensus tacentis, non est firmum aliquod fundamentum eos iudicasse eam taciturnitatis præsumptionem sufficientem ad iudicandum validum matrimonium, cum sit res longè maioris momenti, & quæ magis veritate ipsa decidenda est, quam præsumptionibus, aut illis efficacissimis, & virgintissimis. Ita Pontius solidè, & subtiliter, vt semper solet.

Doctores verò, qui asserunt constitutionem Bonifacij in d. c. unico, agere tantum de sponsalibus, & non esse extendendam ad matrimonium, hi sunt, Gabriel in 4. dist. 27. p. 1. art. 2. concl. 4. Angelus ver. matrimonium 2. n. 5. & nonnulli recentiores, quos refert Petrus de Ledesma de matrim. qu. 45. art. 2. dub. 3. & ex Theologis Societatis Iesu Henriquez lib. 11. c. 2. nu. 6. inuncto commento in lit. P. vide etiam Bassoli in 4. dist. 27. q. 1. art. 1.

Sed stando in prima opinione, quæ, vt diximus, est communis, hoc non obstante, non erit validum matrimonium, quando puella tacet, & nullus pro ea respondet, quia consensus ipsius non sufficienter exprimitur per taciturnitatem, nisi parentes pro ipsa respondeant. Dixi, nisi parentes pro ea respondeant; nam non sufficit alium extraneum repromittere, sed opus est, vt respondeat pater, vel mater, aut tutor; nam hi censentur agere in gratiam, & fauorem puellæ, cuius curam gerunt, & consequenter, tunc valet regula, quòd qui tacet consentire videtur; & ita obseruat doctus Bonacina de matrim. q. 2. punct. 1. n. 8. & alij, licet Syluius in 3. p. q. 45. art. 2. contrarium doceat, nempe in tali casu valere matrimonium, etiam si extranei repromittant.

Verùm pro coronide huius resolutionis ponam hic verba Ioannis Gutierrez de matrim. c. 13. n. 9. sic asserentis. Vidi in praxi obseruari pro securiori cautela, quòd etiam si parentes sint cum filiis tempore contrahendi matrimonij, & illi hæc aperiant Parocho cum testibus; nihilò

nihilominus ipse Parochus interrogat filios contrahentes, eorumque exquirat consensum, non verò parentum, conformans se cum dispositione Concilij Tridentini, ibi, *Vbi Parochus viro, & muliere interrogatus, & eorum mutuo consensu intellecto, &c.* Interrogatio igitur ipsorum contrahentium requiritur. Verum si hoc non fieret, sed potius parentes interrogarentur à Parocho coram testibus presentibus & intelligentibus ac tacentibus ipsorum filijs, contraherent matrimonium nomine ipsorum filiorum; quia presentia, & taciturnitas filiorum quorum nomine eorum parentes contrahunt matrimonium, sufficiens externum signum est consensus interni, iuris præsumptione, & dispositione in cap. unico, de despons. impub. in 6. quod Concilium Tridentinum non corrigit, nec de hoc casu loquutum est, sed de frequentiori, & regulari; scilicet quando ipsimet coniungendi matrimonialiter per se contrahunt, nulla facta mentione de parentibus. Noster igitur casus, tanquam omniū, remanet sub dispositione iuris communis, argum. l. commodissime, cum simili, ff. de liber. & posthum. Ita Gutierrez,

An maior usus rationis requiratur ad contrahenda sponsalia. quam ad peccatum mortale?

RESOL. CCLXXIII.

Affirmatiue respondet Bonacina de matr. q. 1. p. 4. n. 4. & alij penes ipsum; quia ad peccatum mortale sufficit consensus, & advertentia mali presentis; ad sponsalia verò requiritur cognitio futurorum.

Sed ego contrariam sententiam teneo cum Basilio Pontio de matrim. lib. 4. c. 1. vbi sic asserit. Ea deliberatio, siue ea libertas cum ea consideratione necessaria est ad contractum matrimonij, & ad sponsalia, quæ necessaria est ad peccatum mortale. Ita ille, & ante illum Sanchez tom. 1. lib. 1. disp. 16. n. 16. Et ratio est, quia si ea futurorum providentia, quam postulat Bonacina, & alij, desideraretur in contrahendis sponsalibus, incaute à iure præscriptum esset tempus septem annorum, vt ineanter sponsalia, quod decernitur in l. in sponsal. 2. ff. de sponsalib. & in cap. literis, cap. accessit, c. ad dissolendum, de despons. impub. Deinde si is usus rationis, qui in septennio communiter adest, sufficit ad obligandum pro voto solennis facri, & pro voto religionis, quæ est obligatio status perpetui. Ergo maiori ratione sufficere ad contrahenda sponsalia, vide Fernandez in exam. Theol. mor. p. 3. c. 17. §. 1. n. 6. Coninch de Sacram. disp. 21. dub. 5. n. 49. & alios.

An septennium requisitum ad contrahenda sponsalia, esse debeat omnino completum?

RESOL. CCLXXIV.

Ad hanc quæstionem affirmatiue respondet Coninch de Sacram. disp. 21. dub. 4. n. 51. quia sicut quando iura alicui res præscribunt certum pretium, hoc consistit omnino in indivisibili, ita etiam quando alicui actioni præscribunt certam ætatem agentis; quia idem certum pretium, ac ætatem agentis præscribant, ne quilibet suo iudicio possit ea mutare; sufficeret tamen inchoatum esse vltimum diem anni septimi, quia eodem modo requiritur ætas septem annorum ad sponsalia, sicut requiritur in maribus ætas quatuordecim annorum ad condendum testamentum, sed in fauorem testamenti, ad hoc sufficit inchoasse vltimum diem anni 14. vt patet in l. qua ætate, ff. de testam. & qui testamta, &c. Ergo idem sufficere in sponsalibus, quæ non sunt minus favorabilia. Ita Coninch, & hanc sententiam docet etiam Pontius de matr. lib. 12. c. 5. n. 3. Sanchez tom. 1. lib. 1. disp. 16. n. 4. & alij. Hæc opinio est probabilis.

Sed ego contrariam probabilior etiam esse existimo, quæ asserit sufficere septennium moraliter esse completum, vt si, ait Gutierrez de matrim. c. 2. n. 6. duo, vel tres

dies deficerent. Sed plus addit Rebell. p. 2. lib. 4. c. 5. concl. 2. n. 2. qui citat Sotum, Victor. Veracruz, Syluest. D. Antonin. & D. Thom. nempe valida esse sponsalia, etiam si octo, vel decem dies ad complendum septennium defint.

Et hæc omnia intelliguntur in foro externo, & quando non constat malitiam supplet ætatem; nam in foro conscientie valida erunt sponsalia etiam multo ante septennium contracta, si malitia suppleat ætatem, cum eam sufficiens vius rationis præuenient. Et ita ex multis docet Rebellius, & Pontius locis citatis, quidquid in contrarium asserat Richardus in 4. dist. 27. art. 3. quæst. 1. Durandus q. 3. ar. 2. & Argentiua art. 4. existimantes septennium ita esse requisitum, vt si vterque sponsus, vel alter sit minor septennio, irrita sint ipso iure sponsalia.

An sit peccatum mortale contrahere sponsalia ante septennium completum?

RESOL. CCLXXV.

Disimus in superiori resolutione validè aliquando ante septennium expletum contrahi sponsalia. Nunc videndum est an contrahantur licitè. Affirmant Syluius in 3. part. q. 43. art. 2. Rebell. p. 2. lib. 4. q. 5. n. 4. Bonacina de matr. q. 1. p. 4. n. 6. Henriquez lib. 1. c. 13. n. 13. & alij, & ratio delumitur ex præcepto posito in cap. 2. de despons. impuber vbi sic habetur. Distinctus inhibemus, ne aliqui, quorum vterque, vel alter ad ætatem canonibus determinatam non peruenierint, coniungantur, nisi forte aliqua vrgentiissima causa necessitate interueniente, vt pote pro bono pacis talis communio toleretur.

Sed contrariam sententiam tenendam esse puto, & quoad pueros patet nullum esse peccatum; nam vt asserit Pontius de matr. lib. 1. c. 5. n. 4. si malitia supplet ætatem, illa sponsalia valent, si non supplet, nihil agunt, neque iniuriam inferunt alicui sacramento; ergo nullo modo peccant. Et hoc vltimum probat etiam neque parentes peccare, quia cum sponsalia non sint sacramentum, nec sacramento, nec alicui alteri efficitur iniuria, cum ex illis sponsalibus non oriatur obligatio, saltem respectu illius, qui doli capax non est, nec aliquid illicitum permittitur. Ergo, &c. Et ita hanc sententiam docet Coninch de Sacram. disp. 21. dub. 5. concl. 2. n. 53. Villalobos in sum. to. 1. tract. 12. diff. 4. n. 7. Filliucius tom. 1. tract. 10. part. 1. cap. 7. n. 2. 9. Sanchez tom. 1. lib. 1. disp. 17. n. 4. Gutierrez de matrim. cap. 2. n. 14. & nouissime Barbosa in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 2. c. 2. n. 4. qui omnes respondent ad cap. 2. Nicolai Pontificis de despons. impuber. Sed mihi magis placet responsio noua, quam adducit Pontius vbi supra, qui intelligit textum de coniunctione, hoc est, habitatione in eadem domo. Vel dicendum est ante Clementem III. valuisse matrimonia de presenti inter impuberes, quæ erant veluti conditionalia matrimonia. Nicolaus autem, qui multis annis præcessit Clementem III. ea prohibuit, nisi magni alicuius dissidij vitandi causa fierent, atque ius istud in d. c. 2. non corrigit alia iura, quæ matrimonium de presenti inter impuberes resoluunt in sponsalia cum sit antiquius; sed statuit ne talis contractus de presenti inter impuberes fiat, nisi ex magna causa, quem contractum de presenti inter impuberes posteriora iura Clementis, Lucij, & Innocentij III. vim tantum sponsalium re ipsa habere vel declararunt, vel denuo statuerunt. Ita Pontius, sed quod quæsitum est de sponsalibus in hac resolutione, querendum est de matrimonio in sequenti.

An contrahere matrimonium ante legitimam ætatem, sit peccatum mortale?

RESOL. CCLXXVI.

Affirmatiuam sententiam docet Villalobos in sum. tom. 1. tract. 14. diff. 12. n. 8. vbi sic asserit. [El contraher matrimonio de presente sin tener edad legitima, esta

esta prohibiendo en derecho, en el cap. 2. de despons. impub. y hazer lo contrario es pecado mortal, como se vzen à aquellas palabras restrictas inhibemus.] Sic ille, & ante illum Coninch de Sacram. disp. 21. dub. 5. num. 54. Gutierrez de matrim. cap. 2. n. 16. Bonacina de matr. q. 1. p. 4. n. 7. Filliucius tom. 1. tract. 10. part. 1. c. 7. n. 259. & hanc sententiam docet etiam nouissime Basilius Pontius de matr. lib. 7. cap. 65. num. 3. & docuerat antea Henriquez lib. 1. c. 13. n. 13. vnde non est dubium esse probabilior, & communiorem.

Non reticcam tamen negatiuam sententiam docere Thomam Sanchez de matr. tom. 1. lib. 1. disp. 17. n. 6. quia à iure antiquo recedendum non est absque textu expresso, & quod iuris correctio est odiosa, & omnino vitanda; l. precipimus, C. de appell. Sed matrimonium de presenti inter impuberes esse permissum multis canonibus, & interpretantur, quasi eissent verba de futuro, cap. fin. de despons. impub. c. vnic. §. idem quoque, eod. tit. in 6. Ergo non est dicendum, cap. 2. quod citat correxille hæc iura, cum optimè possit interpretari ne corrigat. Item, quia Panormitanus eod. c. 2. n. 5. & Præposit. ibi n. 2. explicant illum textum, vt tantum prohibeat, ne impuberes, vel puberes cum impubere contrahant matrimonium, simulque copulæ carnali dent operam, ne postmodum de matrimonij valore dubitetur. Quod si vrgens, textum permittere hanc coniunctionem propter pacis bonum; non posse autem permitti copulam; respondeo, permitti quidem posse, quando iudicio Episcopi probabile esset malitiam præuenire ætatem; vrgentiissimaque causa concurrente, quamuis de potentia ad copulam dubium esset aliquale, & si experientia facta comperiretur, nondum adesse potentiam, esset illud matrimonium sponsalia, iuris interpretatione. Hæc omnia Sanchez.

Sed stando in prima sententia, moderanda est cum Paludano in 4. dist. 28. q. 2. art. 2. n. 8. & 10. Angelo ver. matrimonium 3. impedim. 16. n. 7. Tabiena ver. matrimonium 2. q. 6. n. 7. Henriquez & Filliucio locis citatis, nisi cum Episcopi licentia, & iusta interueniente causa, matrimonium ante legitimam ætatem celebretur, ex c. 2. vbi supra. Item stando etiam in dicta opinione queritur.

An sit peccatum mortale contrahere matrimonium in vltimo die, quo completur legitima ætas?

RESOL. CCLXXVII.

Affirmatiuam sententiam docet Basilius Pontius de matrim. lib. 7. c. 65. n. 1. vbi sic ait. In dubio præfinitum tempus completum sit, inhabiles iudicat Ecclesia, etiam si exigua temporis distantia sit, neque enim hic locum habet illa regula, quod parum distat, nihil distare videtur, sicut neque in alijs, in quibus ius præfinitum tempus exigit, vt in anno probationis Religiosi, & in ætate ad Ordines; si enim vel vnus dies, aut hora desideretur, vitiat factum. Cum enim ius præfinitum tempus, exigatque illud esse completum, nisi malitia suppleat, non est locus paucorum dierum supplemento. Quod si illa suppleat, parum refert an duo, vel tres dies, aut etiam plures defessent. Imò existimo, nec satis esse, vt impleta ætas censeatur vltimum diem inceptum esse, quando malitia non suppleat ætatem; vt de anno probationis dicendum est. Neque obstat, quod iure ciuili alia sit dispositio in testamentis, nec enim à iure ciuili ad canonicum in hac re argumentum desumi potest, aut à testamentis ad matrimonia, vbi est expressa decisio Pontificum. Ita Pontius.

Contrariam tamen sententiam tenet Barbosa in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 3. cap. 14. n. 2. & Villalobos in summa, tom. 1. tr. 14. diff. 22. n. 1. & alij penes ipsum, vbi sic asserit. [Esta edad ha de ser cumplida, como dize el c. ex literis, en estas palabras. Donec compleat puer annum decimum quartum. Verdaz es, que bastaria si estuuiessen en el vltimo dia, como tiene Syluestro, Ab. Alexandro de Neuo,

Anton. Diana Ref. Mor. Pars I I I.

Sanchez, y otros Iuristas, y es la razon, porque se determina assi en fauor del testamento en la ley qua etate, ff. de testam. y no es menor el fauor de matrimonio. Mas no bastaria si faltassen tres dias, como con otro tiene el mismo Sanchez, y lo mismo siento si faltasse vn dia, porque moralmente no se juzga por cumplido año, como se juzgaria estando en el mismo dia.] Sic Villalobos.

At Ioannes Gutierrez (attende lector) de matrim. c. 2. n. 20. hoc vltimum contra Villalobos admittit, sic enim ait. Satis enim erit si prima dies anni duodecimi in forma, & decimi quarti in viro sit incepta, quinimo & idem erit dicendum quamuis tres dies ex ea ætate deficiant, ex eo quod moraliter censeatur tunc completa: non enim metaphysicè compleri requiritur, vt tenet Hostiens. in c. impuberes, n. 5. de despons. impub. & Veracruz in specul. par. 1. art. 26. Imò Martinus Ledesma in 2. p. lib. 4. sent. q. 60. art. 1. col. penult. ver. hastabis, vltius dicit satis esse quamuis decem dies defint. Ita Gutierrez.

Notandum est tamen hic obiter validum esse matrimonium contractum ante legitimam ætatem, si malitia suppleat ætatem; vt ex multis notat Barbosa in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 2. cap. 9. num. 2. & patet ex cap. de illis 2. de despons. impub.

An sponsalia metu graui contracta valida sint, si iuramentum accedat, vel iuramentum saltem obseruandum sit, donec relaxetur?

RESOL. CCLXXVIII.

Affirmatiue respondet Henriquez lib. 1. cap. 9. n. 6. & alij penes Sanchez vbi infra, n. 2. saltem quoad obligationem iuramenti, quia iurans soluere vfuras, tenetur obseruare iuramentum, ex c. debitores, de iur. iur. quamuis iuramentum non confirmet contractum Ergo, &c.

Hæc sententia, vt ait Aragon. in 2. 2. q. 89. art. 7. circa solutionem ad 3. §. sed vltra, est satis probabilis; sed ego contrariam probabilissimam etiam esse puto, quam tenet Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 4. disp. 21. num. 3. & post illum Barbosa in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 2. cap. 11. n. 4. vbi sic ait. Nota quod sponsalia metu graui contracta non firmantur iuramento, nec ratione illius obligant, aut relaxatione indigent. Sic ille. Igitur dicendum est sponsalia metu contracta esse inualida, nec effici valida accedente iuramento, quia iuramentum metu extortum cum non confirmet contractum, relinquit illum in pristino valore, aut nullitate: quare ex illis nullum oriatur publicæ honestatis impedimentum. Vnde dicendum est etiam tale iuramentum minimè obligare, & ita non indigere relaxatione. Probatur hæc opinio ex cap. ex literis, de despons. impub. per quam irrita sunt sponsalia metu contracta, & Alexander de Neuo ibi num. 5. explicat in casu, de quo loquitur Summus Pontifex in dicto textu, interuenisse iuramentum.

Adde quod dum contractus aliquis ob publicam vtilitatem prohibetur, si iuramento stabilatur, iuramentum nullam parit obligationem, nec relaxatione indiget. Sed hoc accidit in casu proposito. Ergo, &c. Vnde patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ; nam contractus vfurarius prohibetur principaliter ad bonum priuatum, non enim interest reipublicæ, siue hic ciuis, siue ille pecuniam per vfuram extortam comparet, sponsalia verò coacta ob publicam vtilitatem interduntur.

Non relinquam hic tamen adnotare in gratiam Confessoriorum, esse probabilem illam sententiam, quæ asserit iuramentum metu extortum, non solum non confirmare contractus alios inualidos, sed nec etiam obligare, & proinde nulla indigere relaxatione. Et ita docet Sanchez tom. 1. lib. 4. disp. 20. n. 3. in fin. & disp. 21. n. 5. in fin. licet ipse contrariam sententiam putet probabilior. Vnde stante probabilitate alterius sententiæ multa iuramenta

O non

non obligabunt, si metu extorta sunt, & facta ad confirmandos contractus ipso iure nullos.

An Episcopi possint prohibere ne matrimonia domi contrahantur?

R E S O L. CCLXXIX.

Negatiuè respondent Barbosa *de potest. Episc. part. 1. de reg. 32. num. 18.* & ita declarauit sacra Cardinalium Congregatio his verbis. Ordinarius non potest prohibere, quin matrimonia domi celebrentur seruata tunc forma. Sed cum maximè deceat, vt in Ecclesia celebrentur, id hortari debent, non vrgere. Et hanc declarationem adducit Rebellius *part. 2. lib. 2. q. 7. sect. 2. n. 1.* Et ratio est, quia vt obseruat Sanchez *tom. 1. lib. 3. disp. 15. n. 20.* Reginaldus *tom. 2. lib. 3. c. 33. n. 242.* & alij, vbi nullum reperitur impedimentum, debet Parochus volentes contrahere matrimonio in facie Ecclesie coniungere, vt constat ex Concilio Tridentino *sess. 24. de matrim. c. 1.* vbi si nullum legitimum apponatur impedimentum ad celebrationem matrimonij, in facie Ecclesie procedatur. Vt autem dicatur matrimonium in facie Ecclesie celebrari, non est opus vt in ipsa Ecclesia materiali, vel in eius limine celebretur, sed satis est coram fidelium multitudine, vt testatur Abbas *in cap. finali, de clandest. despons. n. 9.* vbi Præpositus *n. 9.* Alexander de Neuo *in princ. n. 25.* Syluester *ver. matrim. 2. q. 17. dicto secundo,* & alij. Hodie autem dicitur satis contractum in facie Ecclesie, si coram Parocho, & duplici teste, denunciationibus præmissis, matrimonium ineamur. Ita Sanchez.

His tamen non obstantibus inuenio, vt obseruat Pontius *tract. de imped. matrim. causa 30. quest. 25. c. 26. §. 2. ver. 3.* Patres Concilij Prouincialis Colonensis *2. cap. 3.* aliter decreuisse, & in nostra Synodo Panormitana *1615. part. 2. n. 22.* sic decretum est. Nullo autem alio in loco, nisi in Ecclesia, quæ propria Sacramentorum domus est, sponso iungat Parochus, nisi iustam ob causam Archiepiscopo probatam. Quocirca caueant medici, ne facili negotio fidem faciant ipsos, aut propter ægritudinem, aut corporis imbecillitatem Ecclesiam adire non posse. Vide Rebellium loco citato.

An qui prius votum religionis, aut castitatis emisit, virginemque deflorauit, cum promissione matrimonij, teneatur ad matrimonium, vel potius ad votum?

R E S O L. CCLXXX.

Respondent communiter, quod non obstante voto teneatur ad contrahendum matrimonium, si puella votum promittentis ignorauit, quia ingressus religionis iam factus est ei illicitus, non enim potest ingredi, nisi grauem iniuriam irrogando puellæ. Ergo, &c. Deinde iustitiæ vinculum fortius est, quam charitatis, sed ob charitatis vinculum superueniens non potest quis ingredi religionem, vt ratione parentum indigentia. Ergo à fortiori propter vinculum iustitiæ, quale est hoc, de quo loquimur. Et ideo hanc sententiam tenet Lessius *lib. 2. c. 20. dub. 4. q. 3.* Reginaldus *tom. 2. lib. 3. c. 36. n. 258.* Coninch *de Sacram. disp. 23. dub. 3. concl. 6. n. 24.* Valquez *opusc. de restit. cap. 3. §. 2. dub. 6. n. 16.* & seq. Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 1. disp. 45. n. 3.* Gutierrez *de matrim. cap. 35. n. 7.* & alij. Hæc sententia est probabilis.

Sed contrariam etiam esse probabilem concedit ipse Sanchez & Gutierrez, *vbi supra,* & ego talem esse existimo, quia in tali casu deflorans virginem, non tenetur ratione promissionis, quia nulla fuit, tanquam promissio rei illicitæ contra votum; neque etiam ratione damni, quia violans virginem nuptiis non promissis non tenetur eam ducere, sed aliter satisfacere. Sed idem est non adesse promissionem, vel eam esse nullam, vt est in casu nostro. Ergo, &c.

Nec obstat dicere sicut promittentem teneri ratione damni puellam defloratam ducere, vt multi asserunt, cum tamen promissio nulla fuerit, quia respondeo, quod in eo casu tenebatur vere promittere, in nostro autem non poterat obstantibus votis; & ita hanc sententiam tenet Nauarrus, & Rodriguez quos citat, & sequitur nouissimè Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 1. c. 2. n. 5.* Cum enim (ait ille) per votum prius Deo ius acquisitum sit, non potest vouens illud propria libertate tollere maiorem cum altero obligationem contrahendo, aut statum voto contrarium suspiciendo.

Ad argumenta verò contrariæ sententiæ possit quis respondere, quod parum vrgent; nam ita primò sumitur aperte quod probandum est, scilicet talem plus obligari illi scemina, quam Deo per votum. Ad secundum respondet Suarez *lib. 4. de voto, cap. 3.* negando iustitiam fortius obligare, quam votum; grauius enim peccat, quam qui in eadem materia violat iustitiam. Igitur dicendum est vtramque sententiam ex supradictis satis probabilem esse; vnde si quis habens votum Religionis, deflorauit virginem cum promissione coniugij, potest vel tale matrimonium contrahere, vel religionem ingredi.

An habens votum Religionis, seu castitatis, peccet mortaliter contrahendo matrimonium animo ingrediendæ Religionis, antequam consummet matrimonium?

R E S O L. CCLXXXI.

Afirmatiuè respondent Doctores communiter, quia facit grauem iniuriam alteri coniugi, cogere enim eius professionem expectare. Secundò ob periculum mutandi animi, & ita violandi votum. Tertio tali animo contrahens videtur sacramento illudere. Et ita hanc sententiam docent DD. quos citat, & sequitur Sanchez *2. vbi in 1. a. n. 7.* & 10. quibus ego addo Coninch *de Sacram. disp. 23. dub. 3. n. 13.* & Gutierrez *de matrim. c. 25. n. 4.* Hæc sententia est probabilior, & sequenda.

Non reticem tamen contrariam sententiam esse probabilem, & ita illam vocat Sanchez *de matr. lib. 1. disp. 43. num. 6. in fine.* & n. 11. in fine. Primò, quia nulla inferitur iniuria alteri, si religionem ante consummationem matrimonij ingrediatur, & contractus vtriusque æqualis est, id enim alteri licet. Ergo, &c. Secundò, vbi actus nullam iniuriam irrogat, sed ingredi religionem post matrimonium ratum, non est contra iustitiam; ergo nec erit, si contrahatur eo animo. Et ita docet Calderin. *in cap. rursus, qui cler. vel vouens. Sotus in 4. dist. 38. q. unica, prope fin. ver. consimiliter si de peccato ageretur.* Altifiodorensis *lib. 3. summa, tr. 1. c. 2. q. 3. ad 3.* Angelus *ver. matrimonium 3. impedim. §. n. 1.* Caietanus *in sum. ver. matr. cap. 1. ver. & scito peccatum esse,* & Petrus Ledesma *de matr. q. 53. art. 1. dub. 1. concl. 2.* qui cum Scoto asserit, nullam in hoc casu interuenire culpam. Et hæc omnia à fortiori etiam procederent contra Cucchum *lib. 5. mst. tit. 12. n. 20.* Ledesman *in 2. part. 4. q. 55. art. 2.* & alios, quando quis absque vllò voto eo animo matrimonium contraheret. Sed contraria sententia, vt dixi, est probabilior.

An quis puber factus possit statim resiliere à sponsalibus, non expectata alterius pubertate?

R E S O L. CCLXXXII.

Ex neotericis noster Pater Antonius Naldus, vir quidem doctus, *in sum. ver. sponsalia, n. 1.* negatiuam sententiam docet *ex cap. de illis, de despons. impub.* & eandem sententiam tenet *ibi glossa,* & Cardinalis *n. 2.*

Sed hæc sententia non est admittenda, affirmatiuam propterea tenendam esse puto, quam tuetur Pontius *de matrim. lib. 12. cap. 9. num. 3.* Coninch *de Sacram. disput. 23. dub. 2. num. 6.* Gutierrez *de matrim. cap. 29. num. 2.* Barbosa

Barbosa *in collect. tom. 2. lib. 1. tit. 2. cap. 7. n. 6.* quibus adde Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *1. lib. 1. disp. 51. n. 9.* Et ratio est, quia frustra expectatur euentus, cuius nullus est effectus, *cap. cum contingit, de off. deleg.* ergo si prius factus puber potest altero pubertatem adeptore reclamare, poterit etiam statim. Textus verò *in cap. de illis, in vers. si verò,* loquitur quando is; qui tempore sponsalium erat impuber, factus puber reclamatur; verò *in ver. mulier,* quando sponsalium tempore puber erat, & reclamatur altero impubere existente, qua distinctione posita apparet veritas nostræ sententiæ, & responsio ad argumentum Naldi *ex dicto cap. de illis.*

Notandum est verò hic cum Coninch, & Sanchez *vbi supra,* factum puberem, si vult, debere statim reclamare, alias si ignota fuerit, censetur tacite sponsalia confirmare, statim autem dicitur fieri, quod intra triduum fir, *ex l. finali, C. de errore advocat. & l. finali, C. de iudiciis;* in foro verò conscientie satis est eum reclamare ad tollendam obligationem, qui interius stato tempore dissentit, etiam exterius id non exprimat.

An sponsa possit resiliere à sponsalibus, quando sponsus permittit se ab alia impudicè tangi per oscula, amplexus, &c.

R E S O L. CCLXXXIII.

Notandum est *ex c. quemadmodum 23. de iur. iurand.* si alter ex contrahentibus fornicationem admiserit, sponsalia dissolui, etiam si iurata sint, dissoluantur tamen in fauorem innocentis, & ideo si innocens adhuc velit contrahere, alter tenetur. Et hoc procedit, etiam si sponsa per vim cognita fuerit, & omnino renuens. His suppositis ex Basilio Pontio *de matrim. lib. 12. cap. 17. n. 3.* & aliis communiter, queritur an sicut sponsus potest resiliere à sponsalibus, quando sponsa permittit se impudicè tangi, per oscula, amplexus, &c. an, inquam, hoc sit licitum sponsæ, quando sponsus id efficeret. Respondeo negatiuè cum Reginaldo *tom. 2. lib. 3. c. 36. n. 262.* & Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 55. n. 5.* quia id sponsa non est dedecus, nec est mutatio alicuius momenti, & solum pares sunt ratione mutue fornicationis ad dissoluenda sponsalia. Verum de hac sententia dubitat Gutierrez *de matrim. c. 31. n. 1. in fine,* & illam limitat Coninch *de Sacram. disp. 23. dub. 7. n. 16.* & Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 1. c. 2. n. 11.* nisi forte eiusmodi oscula & tactus essent frequentes, ita vt indicarent propensum valde sponsi in alterum animum, vt merito possit timeri, ne ipse minus sit sponsam amaturus, aut fidem ei non seruaturus.

An liceat vtrique sponso à sponsalibus resiliere, quando vterque fornicationem commisit post sponsalia?

R E S O L. CCLXXXIV.

Nestrum posse in tali casu à sponsalibus resiliere, docet Martinus Bonacina *de matrim. p. 1. punct. 8. num. 6.* & Paludanus *in 4. sent. disp. 27. q. 1. art. 3. n. 17.* Primò, quia delictum vnus compensatur cum delicto alterius. Secundò, quia quando vterque coniux post contractum matrimonium commisit adulterium, vir non potest facere diuortium, quamuis adulterium scemina sit grauius adulterio viri. Ergo neque sponsus potest facere diuortium, seu dissoluere sponsalia, quamuis sponsus maiorem subeat ignominiam per fornicationem sponsæ, quam subeat sponsa per fornicationem sponsi. Hæc omnia Bonacina, probabiliter quidem.

Mihi verò contraria sententia magis placet, asserens solum virum posse in eo euentu à sponsalibus resiliere. Et ita docet Coninch *de Sacram. disp. 23. dub. 7. conclus. 6. n. 63.* Henriquez *lib. 11. c. 14. n. 6.* Reginaldus *in prax. tom. 2. lib. 31. c. 36. n. 262.* Gutierrez *de matrim. cap. 31. n. 4.* Sanchez *Anton. Diana Res. Mor. Pars I I I.*

tom. 1. lib. 1. disp. 55. num. 9. quibus nouissimè addendus est Basilius Pontius *de matrim. lib. 12. c. 17. n. 3.* & Layman *lib. 5. tract. 10. part. 1. c. 2. n. 12.*

Nec argumenta Bonacinae sunt satis firma; nam ad primum respondeo, quod non potest in tali casu dari compensatio, quia delicta sunt valde imparia, longèque ignominiosius est sponsa talem ducere, quam sponsa tali nubere, & ex fornicatione sponsæ longè grauius damnum sponsa imminet propter incertitudinem securitatis prolis. Ad secundum argumentum, quod vir adulter non possit vxorem adulteram repudiare, respondeo, hoc simile non habere locum, quia longè difficilior est separatio tori, quam sponsalium.

An si sponsa tempore sponsalium pulchra esset dissoluantur sponsalia ea effecta notabiliter deformi?

R E S O L. CCLXXXV.

Notandum est sponsum non teneri contrahere matrimonium, si sponsa oculos, vel oculum, seu nasum amiserit, vel si morbus contagiosus, paralysis, vel lepra superueniat. Idem dicendum est de vehementi suspitione morbi Gallici, etiam si non plenè probetur, & de oris graueolentia, quando immedicabilis est. Et hæc omnia habentur & deducuntur *ex cap. quemadmodum, de iur. iurand.* Hoc supposito, difficultas est de superueniente deformitate. Affirmatiuam sententiam docet Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 57. n. 4.* quia res non eodem statu permanet, estque notabilissima mutatio, & talis, qua à principio existente sponsus non contraxisset, & ideo Innocentius *in dicto cap. quemadmodum n. 3.* ait. Dissoluantur sponsalia, quando notabilis deformitas superuenit, quia non manet res in eodem statu, cum non sit scemina apta facere id, propter quod ducitur, scilicet tollere viro fornicandam occasionem, quia ad eam tam deformem accedere non valet. Ita Innocentius, & Sanchez.

Sed aduersus illud nouissimè insurgit Ioannes Gutierrez *de matrim. in c. 21. n. 5.* quia textus *in dicto cap. quemadmodum,* tantum permittit dissolui sponsalia ob oculorum, vel nasi amissionem, vel ob paralysis. At deformitas, de qua nunc agimus, vt aduersatur pulchritudini vultus præcedenti, non est huiusmodi. Ergo, &c. Nec obstant verba Innocentij, quia de deformitate textus *in dicto cap. quemadmodum,* intelligenda sunt, non verò de alia inferiori diuersi generis, nempe [por auerle hecho de hermoza sea sin perder los ojos, y narizes, ni tener otra enfermedad de las expresas en derecho.] Si quidem patet virum posse accedere ad non pulchram, imò frequenter contingit viros habentes pulcherrimas mulieres cum aliis non pulchris fornicari. Nec valet dicere, quod illæ infirmitates *in dicto cap.* proponuntur, exempli gratia: nam respondeo esse extendendas ad alias similes eandem rationem, vel grauiorem habentes; non autem ad deformitates procedentes ex defectu pulchritudinis, quæ multo inferior est, & minimè comprehensa sub dispositione dicti *cap. quemadmodum.* Hæc omnia Gutierrez contra Sanchez, vbi citat pro sua sententia Couarruiam, Carererum Mattienzo, & Lopez.

Verum his non obstantibus sententia Sanchez mihi probabilissima videtur quam post illum docet Basilius Pontius *de matrim. lib. 12. cap. 17. num. 5.* & Filiucius *tom. 1. tract. 12. diff. 12. num. 18.*

Notandum est tamen hic, quod Doctores loquuntur communiter de sola deformitate accidente sponsæ, quia in viris non ita requiritur pulchritudo. Quare valde magna debet esse deformitas sponsi, quæ de nouo accedens det sponsæ ius resiliendi, qualis posset fore esse, si totum omnino nasum perderet, aut si tota facies scædè exureretur, aut alia ratione ita fieret deformis, vt spectantibus horrorem aliquem incuteret.

aut si vna cum deformitate accedat aliud malum, vt si perdat oculus, & sit periculum, ne perdat secundum, aut si ineptus reddatur ad suum officium exercendum, aut officium acquirendum ad sustentationem familie necessarium. Alias quando deformitas non est excessiua, non dat sponsæ iustam causam resiliendi. Et hæc omnia adnotauit Coninch de Sacram. disp. 23. dub. 8. n. 66.

An nulla dotis promissione præuia possint dissolui sponsalia ob paupertatem sponsæ supervenientem?

RESOL. CCLXXXVI.

NEGatiuè respondet Paludanus in 4. disp. 17. q. 1. art. 2. n. 14. Lopez, Rodriguez, & alij, penes Sanchez de matr. tom. 1. lib. 1. disp. 9. n. 3. quia sibi sponsus imputare debet, quod nullam de dote tradenda pactum inierit. Et hanc sententiam probabilem esse docet Sanchez loco citato in fine, & Villalobos ubi infra.

Mihi verò contraria sententia placet, quam tuetur Basilii Pontius de matr. lib. 17. c. 17. n. 8. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 12. diff. 12. n. 19. Henriquez lib. 1. c. 14. n. 6. Sanchez ubi supra, n. 4. & alij. Et ratio est, quia negari non potest, quin hæc non sit notabilissima mutatio, quæ si à principio existeret, sponsalia non contraherentur; adde quod promissio intelligitur facta rebus in eodem statu permanentibus, ex cap. quemadmodum, de iureiur. Ergo, &c. Et hæc sententia procedit, etiam si illa sponsalia fuissent iuramento confirmata, quia iuramentum intelligitur rebus notabiliter non mutatis, ex eodem cap. quemadmodum.

Notandum est tamen hic, quod si sponso subito accedat noua hæreditas, qua eius status plurimum melioretur, ita vt sponsa sit iam multum inæqualis illi: non ideo potest sponsalibus renunciare, quia per hoc non potest dici deceptus in sponsæ conditione, aut per errorem in eam consensisse, quia non errauit circa obiectum consensus, sed circa propriam conditionem, circa quam consensus non fertur; eademque est ratio sponsæ, si ipsi noua hæreditas accedat. Et hanc sententiam prius solum Sanchez ubi supra, n. 7. auctorem habebat, nunc verò illum docet Coninch de Sacram. disp. 23. dub. 8. n. 69. Gutierrez de matr. c. 33. n. 4. & Reginaldus in praxi tom. 1. lib. 31. cap. 36. num. 363.

Notandum est etiam hic à Confessariis, an iurans se aliquam ducturum, nulla dotis promissione præmissa, teneatur ipsam ducere, si cum ipse diues sit, nullam ei dotem assignare velit. Quidam affirmant teneri, quando vir diues esset, & onera matrimonij sustinere posset. Alij verò negant, ego vtramque sententiam probabilem esse puto, vide Sanchez tom. 1. lib. 1. disp. 60. & Gutierrez de matr. cap. 33. n. 5.

Vtrum sponsus possit contrahere matrimonium, quando aliquo occulto vitio laborat, cuius si alter conscius esset, posset iuste à sponsalibus resilire?

RESOL. CCLXXXVII.

Hæc quæstio est satis practicabilis, & ego olim de illa interrogatus fui, quia sponsa virgo non erat. Ideo assero cum Basilio Pontio de matr. lib. 1. c. 18. n. 5. & 6. & Coninch de Sacram. disp. 23. dub. 12. n. 91. & seq. quod distinguendi sunt defectus in duplici genere. Primum est eorum defectuum, qui insunt vni ex contrahentibus, siue eam culpa, aut sine illa, qui reddunt nuptias minus appetibiles, non tamen perniciosas. Vt si mulier, quæ existimatur pulchra, quia absens est, sit deformis, & quæ existimatur honesta, non sit virgo, sed corrupta, vel vi, vel sponte, quando tamen studeret in posterum honestè, vi-

uere: si enim id non proponeret, iam nuptiæ non solum essent minus appetibiles, sed etiam perniciosæ. Alij sunt defectus, qui reddunt nuptias perniciosas, morbus scilicet contagiosus, improbi mores, à quibus desistere non vult, grauis infamia, siue personalis, siue generis, quæ possit honestam familiam deturpare. Si ergo sunt defectus primi generis, dico non teneri contrahentem aperire eos. Nota tamen, quod patienti huiusmodi defectus nullo modo, licet, vel dicto, vel facto positiuè simulando contrarium, alterum vana spe ad nuptias suas allucere. Dixi positiuè simulando; quia tales defectus, maxime quando cum aliqua infamia coniuncti sunt, quis non tenetur manifestare, & ideo etiam interrogatus potest eiusmodi defectus dissimulare. Vnde recens nupta licitè, & consultò potest vti aliquo artificio, quo impediatur, ne vir deprehendat corruptum, imò, etsi femina malefacit promittenti sibi nuptias, concedendo vsuram corporis, tamen aut nullo modo, aut leuiter peccat tali artificio tegendo se esse corruptam, ne alter hoc deprehendens eius nuptias auerteret; nam in tali casu non propriè se fingit virginem, sed vitium occultat, & etiam si apertè diceret se esse virginem, non credo per hoc præcisè peccaturam mortaliter, nisi esset periculum, ne vir postea, eam corruptam deprehenderet. Si verò defectus sunt secundi generis modo quo supra dictum est; non licet cum horum ignaro contrahere, nisi similes defectus pateretur. Ex his facile colligitur an is, qui defectum aliquem patitur, possit ignarum eius defectus renuentem implere sponsalia, cogere vt adimpleat. Et quidem si sunt defectus posterioris generis, non potest, etiam si post sponsalia in eos defectus incidit. Et idem dicendum est de patiente defectus primi generis, si dolo induxit illum ad sponsalia contrahenda. At si patiens defectus primi generis non illum induxit ad contrahendum, probabile satis est posse cogere, vt impleat; probabilius tamen videtur non posse illum resilientem cogere. Et hæc omnia desumpta sunt à Pontio, & Coninch ubi supra, qui horum omnium rationes adducunt in alijs libris non ita passim obuias.

Ex his inferitur, me olim rectè consuluisse contra Villalobos in summa, tom. 5. tract. 12. diff. 14. n. 3. quandam virginem post sponsalia corruptam potuisse sponsum defectus oculi ignarum cogere matrimonium contrahere, & stare sponsalibus. Nec valet argumentum Villalobos, nempe adulterum ex iustitia non posse exigere debitum à coniuge illius adulterij ignaræ: nam ego puto adulterum licitè debitum exigere in tali casu, & ita docet Coninch ubi supra n. 87. qui citat Caietanum, vtrumque Sotum, & Henriquez, quidquid cum Villalobos sentiat Nauarrus c. 22. n. 23. Covarruias in 4. decret. part. 2. cap. 7. n. 4. Armilla vbi supra, n. 7 in fine, & Angelus ibid. n. 3. sed tu tene nostram sententiam, quam etiam docet Sanchez tom. 1. lib. 1. disp. 68. n. 4.

An impuberes possint resilire à sponsalibus iuramento confirmatis, postquam ad annos pubertatis peruenerint?

RESOL. CCLXXXVIII.

NEGatiuè respondent communiter Doctores ex cap. ex litteris, 2. de sponsalibus, contrariam tamen sententiam probabilem esse docet Villalobos in summa tom. 1. tr. 12. diff. 12. n. 27. vbi sic ait. [Algunos tienen probablemente, que si los desposorios se confirmaron con juramento, se pueden disolver, porque el juramento sigue la naturaleza del acto à que se interpone, como dize la ley fin. c. de non num. pecun. y assi parece que estos desposorios à la edad resiliere, assi lo tienen Iuan Andres, y Puludano.] Sic Villalobos, qui tamen negatiuam sententiam tenet, & quidem meritò, si impuberes, quando sponsalia iuramento firmarunt, erant, vt supponimus, doli capaces.

An

An deficientibus hominibus secularibus teneantur Religiosi contrahere matrimonium?

RESOL. CCLXXXIX.

CVriosa magis, quam vtilis erit hæc quæstio. Negatiuam sententiam docet Basilius Pontius de matr. lib. 1. c. 4. n. 11. Valquez in 3. part. tom. 4. disp. 1. de matr. c. 3. Rebellius part. 2. lib. 2. q. 2. n. 7. Syluius in 3. part. q. 4. art. 2. concl. 2. ad argum. 5. & alij penes ipsos, putantes mundi iam finem instare in tali casu, & ideo necessarium non esse matrimonium contrahi à Religiosis, vt per illos genus humanum restaurentur.

Mihi verò magis placet sententia affirmatiua quam docent DD. quos citat, & sequitur Sanchez tom. 1. lib. 2. disp. 3. n. 4. quibus ego addo Reginaldum in praxi tom. 2. lib. 31. c. 2. n. 8. Villalobos in summa tom. 1. tract. 13. diff. 3. num. 1. Et ratio est vrgenti necessitate obligans, sed in nostro casu maxime vrget, nec seclusa Dei reuelatione finem mundi adesse constare poterit. Ergo, &c.

Notandum verò cum Sanchez, & Reginaldo, locis citatis, possit etiam nunc occurrere casum, in quo aliquis Religiosus teneatur matrimonium contrahere, vt quando sequerentur seditiones, & bella, nisi Principis filius vxorem duceret: tunc enim sub onere peccati mortalis matrimonium iniri teneatur, non ratione præcepti matrimonij. Sed ad casus practicabiles veniamus, ideo quero.

An sponsalia inter consanguineos inita cum conditione si Papa dispensauerit, sint valida, & obligent in conscientia impetra à dispensatione?

RESOL. CCXC.

AFfirmatiuam sententiam mordicus tenet Adrianus in 4. sent. tract. de sponsalibus. dub. 10. quem ex recentioribus sequuntur Basilius Pontius de matr. lib. 3. c. 1. n. 5. Coninch de Sacram. disp. 29. dub. 1. concl. 5. n. 18. Paulus Comitulus in resp. mor. lib. 1. q. 145. per totam, Rebellius part. 2. lib. 2. q. 10. sect. 6. n. 46. quibus adde DD. quos citat, & sequitur Sanchez tom. 1. lib. 5. disp. 5. q. 3. n. 12. Et ratio est, quia earum rerum, quæ suapte natura nec malæ naturæ debent, quoad legi repugnantes, iusta, ac firma potest esse pæcio, sed pacifici de futuris nuptiis inter propinquos, ex concessione Romani Pontificis, nec turpe est, nec vllam legem perfringit; ergo inita de ea re pactio rata esse debet, quandiu Romani Pontificis non infirmetur auctoritate. Deinde non est verum illud fundamentum, quod pendens à voluntate Principis est impossibile, quando Princeps illud concedere solet, vt accidit in casu nostro. Ergo, &c. Adde quod idem institutio spurij facta sub conditione, si Princeps eum legitimauerit, est valida. Secundò, venditio rei feudalis, seu maioratus simpliciter facta inualida est, valet tamen si fiat sub conditione, si dominus feudi, aut Princeps voluerit. Tertio, votum Episcopi transeundi ad Religionem, si Papa dispensauerit, validum est. Quarto, quando est controuersia super aliquo beneficio, licet non possint pacificè simpliciter de pensionne (aliàs esset simonia) si tamen faciant pactum super ea cum conditione, si Pontifex consenserit, suspendendo dictam pensionem in euentum, quo Papa consentiat, licita est conventio, & ita quotidie praticatur. Et tamen supradictæ conditiones pendent à Principis voluntate. Ergo, &c. Vnde ex his omnibus apparet, hanc sententiam esse satis firmam, & probabilem.

Verum contrariam sententiam esse etiam probabilem existimo, & ita illam vocat Sanchez ubi supra, & illam absolutè tenet nouissimè Ioannes Valerius in differentiis vtriusque fori, vbi de matr. disp. 7. per totam Barbola in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 5. c. 5. n. 11. & Riccius in praxi part. 1. resol. 217. n. 2. Genuenis in praxi c. 13. n. 5. Molfesius in sum. tom. 1. tr. 4. c. 5. n. 34. Ragucius in Lucerna Parochorum, de matr. q. 127. Henriquez lib. 12. cap. 10. n. 4. quibus addo

Anton. Diana Ref. Mor. Pars III.

Sotum, Ledesmam, Graffium, Viualdum, quos citat Sanchez loco cit. num. 5.

Dicendum est igitur secundum hos DD. talem promissionem esse nullam, & proinde licitum esse vtrique contrahenti ante, & post impetratam à Pontifice dispensationem altero inuito à sponsalibus resilire. Et hoc etiam procedit, si talis promissio fuerit iuramento confirmata. Verum si magnæ expensæ factæ sint causa talis promissionis pro impetranda dispensatione, resiliens à dictis sponsalibus tenetur illas restituere. Et rationes horum omnium inuenies apud Valerium loco citato. Ex his inferet Gutierrez 99. canon. lib. 1. c. 2. n. 17. consanguineos contrahentes matrimonium per verba de præsentibus, sub conditione, si Papa dispensauerit incurrere in excommunicationem latam in Clem. vnic. de consang. quia ea conditio tanquam impossibilis reicitur, & ideo manet purum matrimonium. Sed Doctores primæ sententiæ hoc negant, quia secundum illos ea conditio reputatur possibilis.

An matrimonium initum sub conditione honesta per verba de presenti, vt, Contraho tecum, si pater tuus voluerit, adueniente conditione, efficiatur validum absque alio nouo consensu?

RESOL. CCXCI.

CIRca præsentem quæstionem pugnant inter se Canonistæ, & Theologi, & cum Canonistis tenet Coninch de Sacram. disp. 29. dub. 1. concl. 3. n. 11. Sanchez tom. 1. lib. 5. disp. 8. n. 5. & Syluius in 3. part. quest. 4. art. 1. queritur 1. concl. 7. sicut Theologi, quia cæteri contractus conditionales, adueniente, & impleta conditione absque nouo consensu purificantur, vt patet ex l. hæc venditio. ff. de contrab. emp. in illis verbis; Conditionales venditiones tunc perficiuntur, cum impleta fuerit conditio. Ergo idem dicendum est de matrimonio. Hinc inferitur matrimonium aliàs contractum post prius conditionale, & impletam iam conditionem esse inualidum; quia per implementum conditionis prius matrimonium omnino firmum fuit. Et hanc Canonistarum opinionem cum Petro Ledesma de matr. q. 47. art. 5. dub. 7. principali, concl. 1. valde probabilem esse existimo.

Attamen mihi magis placet contraria sententia Theologorum, quos citat Sanchez ubi supra, n. 3. quibus ego addo Basilium Pontium de matr. lib. 3. cap. 14. n. 15. & ex Canonistis Augustinum Barbosam in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 5. cap. 5. n. 7. Gutierrez de matr. cap. 81. n. 8. Et ratio est, quia forma illa contrahendi tantumdem videtur valere, ac si fieret per verba de futuro, vt patet ex cap. super eo, de condit. oppos. Deinde confirmatur, quia nullum Sacramentum pendere potest à conditione de futuro, vnde si dicas: Ego te absoluo vbi primum restitues, nihil efficit. Ergo, &c. Cæteras rationes videbis apud Pontium ubi supra.

Vnde ex his infero contra Doctores primæ sententiæ, si post euentum conditionis ante nouum consensum præstitum alter aliud contrahat matrimonium peccare quidem contra fidem præstitam, at validum esse matrimonium, quia prius tantum habebat vim sponsalium. Ita Sotus in 4. disp. 29. q. 2. art. 1. post concl. 3. ver. si arguitur ad id. Secundo inferitur contra Sanchez ubi supra n. 26. si duo consanguinei contrahunt coram Parocho, & testibus, per verba de presenti sub conditione, si Papa dispensauerit, non esse matrimonium absque nouo consensu post obtentam dispensationem Papæ Gutierrez de matr. c. 71. num. 10. vide etiam Comitolum lib. 1. q. ult. num. 5.

Dicendum est igitur secundum opinionem Theologorum, matrimonium, de quo est quæstio non efficit validum post adimpletam conditionem, absque alio nouo consensu, sed transire, & habere tantum vim sponsaliorum.

Non reticebo tamen hic apponere sententiam mediam, quam tenet Rebellius part. 2. lib. 2. q. 10. sect. 6. n. 44. asserens quod si contrahentes expresse pacificantur, alique

O 3

aliisque signis declarent, se velle, vt adueniente conditione, matrimonium statim fiat, si in eodem consensu saltem virtuali permanent, probabile est sine nouo consensu matrimonium fieri. Ita Rebellius.

Notandum est tamen, quod etiam stando in prima opinione requiritur, vt conditio adimpleatur coram Parocho, & testibus, vel vt Parochus, & testes cognoscant conditionem esse adimpletam. Ita Coninch & Rebellius *vbi supra*, cum Basilio Pontio *de matrim. lib. 5. c. 2.2. num. 8.* quidquid in contrarium asserat Sanchez *loco cit. n. 24.*

Vtrum ad reuoluidandum matrimonium facte contractum, sufficiat adhibere consensum post longum tempus.

RESOL. CCXCII.

DE hoc casu olim interrogatus fui; nam quidam coram Parocho, & testibus facte matrimonium contraxerat, post autem decem menses verè, & ex animo contrahere volebat, quæsiuit à me, an post illud longum tempus sufficeret adhibere consensum in scia, neque de nouo consentiente vxore. Et tunc respondi affirmatiuè cum Sanchez *tom. 1. lib. 2. disp. 22. n. 12. & 13.* vbi sic ait. Tertio infertur, satis esse, si facte, vel metu consentiens post verè assensum præbeat, quocumque temporis spatio interiecto, quia quando vnus adfuit consensus, oportet alterum absque longa mora consentire, vt prior consensus virtute maneat; in nostro autem casu, non tantum virtute, sed actu, & formaliter semper manet, cum semper qui verè consensit, æstimet valere matrimonium, & alterum habeat coniugem, petens, & reddens debitum. Nec opus est, vt iterum coram Parocho, & testibus celebratur hoc matrimonium, quia id est necessarium, quando omnino celebratur matrimonium, hic autem tantum suppletur defectus interni consensus, vel alius defectus occultus, & iam externo contractui asiterant Parochus, & testes. Ergo, &c. Ita Sanchez, & alij penes ipsum, quibus ego addo Gutierrez *de matrim. c. 46. n. 14.*

Notandum est tamen hic obiter, quod licet in contrahendo matrimonio non sit necessarium consensum vtriusque coniugis simul tempore præstari, tamen exigitur simultas moralis, ita vt non magnum interuallum inter vnus, & alterius consensum distet, magna verò interuallum Bartholomæus Ledesma *de marr. dub. 15.* putat esse, quando vnus intercedit. Henriquez *lib. 1. c. 3. n. 6.* quando biennium intercedit. Sorus verò in *4. sent. disp. 27. q. 1. art. 3. vbi sed alia hinc nascitur*, & Lopez in *instr. p. 2. c. 39. §. quando septennium.* sed melius Petrus de Ledesma *de marr. q. 45. art. 3. dub. 2.* asserit hoc prudentis arbitrio relinqui, attentis particularibus circumstantiis. Verum super hoc vide, si libet Ægidium Coninch *de Sacram. disp. 24. dub. 7. per totum.*

Vtrum sit validum matrimonium contractum cum falso errore alicuius impedimenti?

RESOL. CCXCIII.

Difficultas huius quæstionis est, quando adest error acti, & scientia iuris, vt quando coniuges falsò credunt adeste impedimentum, & existimant hoc stante non posse consistere matrimonium, & tamen contrahunt. Et de hoc casu olim interrogatus fui, nam quidam contraxit existimans coniugem mortuum, esse viuum, & tamen sciebat matrimonium esse nullum, contractum superstitè coniuge. Prima opinio negat, & ita docet Coninch *de Sacram. disp. 24. dub. 6. n. 53.* & alij; penes ipsum, quia impossibile est talem habere veram intentionem contrahendi, quia nemo potest seriò intendere id, quod omnino credit impossibile; quare non est verum talem posse intendere contrahere, quantum potest, cum omnino credit se nullo modo posse, leuis esset, si de altera parte, vel leuissimè dubitaret, ita vt concipere posset fortasse fieri

posse, vt validè contrahat, tunc enim posset hoc intendere. At verè contraheret, quamuis communiter grauitor peccaret ob periculum inualidè contrahendi, cui suo iudicio se exponit. Ita Coninch.

Secunda opinio affirmat, quam tuetur Sanchez *tom. 1. lib. 2. disp. 33. n. 2.* cum aliis penes ipsum, quibus ego addo Gutierrez *de matrim. c. 47. n. 1.* nam contrahentes intendunt quantum in seipsis est consentire, quia hæ personæ sunt reuera habiles ad contrahendum, & intendunt quantum possunt contrahere. Ergo validè contrahunt. Secundo, quia hæreticus, etsi credat Baptismum esse rem irrisoriam, & nihil valere, verè baptizat, si verè intendat facere, quod potest, & intendit Ecclesia. Ergo, &c.

Verum Basilius Pontius *de matrim. lib. 4. cap. 23. n. 1. & sequent.* existimat non esse inter has sententias discrimen reipia, si distinctè explicentur. Duobus enim modis potest se habere contrahentium animus in prædicto casu. Primus est, si eliciant duos actus, vel iudicia, quorum vnum feratur in impedimentum, quod falsò subesse putant, & in scientiam, & supposita ea volunt adhuc contrahere, quamuis ius resistat. Secundus est; vt quamuis habeant eam cognitionem circa factum, & ius & aliam habeant, qua ipsi occurrat fortasse non teneri eo impedimento, &c. consensus sit quasi conditionatus, qui sic explicari potest. Etsi nō teneamur impedimento, & ius resistat, atamen si fortè potest iniri inter nos matrimonium, consentimus in illud. In primo casu impossibilis est intentio contrahendi, & si oppositum sentit Sanchez non est sequendus, & in hoc casu procedit prima opinio Coninch. In secundo autem casu bene potest esse consensus sufficiens ad matrimonium, quia consensus ille est quasi conditionatus, si possum; cumque conditio sit de præsentia, si non teneor fortè aliquo impedimento, & reuera non teneatur illo, statim consistit contractus matrimonij, & in hoc casu vera erit opinio Sanchez; sin aliter, non erit admittenda, & ad primum eius argumentum patet responsio ex dictis. Ad secundum respondeo, negando consequentiam, quia ita baptizans, scit se posse facere id quod intendit, scilicet facere, quod facit Ecclesia, sed contrahentes in nostro casu, putant se nullo modo posse contrahere, quare non possunt hoc seriò intendere Ergo, &c.

An Parochus teneatur sub mortali interrogare sponsos de mutuo consensu.

RESOL. CCXCIV.

Respondeo quod debet Parochus vtrumque sponsum interrogare de mutuo consensu ante contractum, an scilicet liberè consentiat, vt præcipit Concil. Tridentinum *sess. 24. cap. 1.* eius tamen ommissio, quando aliàs Parochus constat eos liberè consentire, est leuis, & tantum culpa venialis. Et ita docet Coninch *de Sacram. disp. 27. dub. 8. concl. 4. n. 74.* & Sanchez *tom. 1. lib. 3. disp. 38. n. 8.* Gutierrez *vbi infra.*

Notandum est etiam hic contra Veracruz *in speculo in append. dub. 2. concl. 1. & 2.* non teneri Parochum interrogare contrahentes, an aliquod impedimentum habeant, ne contrahere possint, & ita tenet Gutierrez *de matrim. cap. 69. n. 17.* & Sanchez *vbi supra num. 10.*

An qui bona fide contraxit, postea dubitans de valore matrimonij, & adhibita diligentia non constet veritas, possit adhuc non solum reddere, sed etiam petere debitum?

RESOL. CCXCV.

Negatiuam sententiam docet Rebellius *part. 1. lib. 2. q. 16. sect. 2. num. 11.* Gutierrez *de matrim. cap. 49. num. 28.* & alij, quia canones absolūtè decernunt non esse petendum debitum cum dubio absque illa distinctione diligentia, antea, vel post adhibita: quæ etsi in tali dubio

dubio locum haberet, necessariò fuerat adhibenda, tanquam ad rem magis pertinens, quam distinctio de credulitate à Pontifice in canone adducta. Deinde vbi iura non distinguunt, nec nos distinguere debemus; hæc sententia est probabilis.

Sed magis probabilem contrariam æstimo, quam tuetur Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *tom. 1. lib. 2. disp. 41. n. 46. & 47.* quibus ego addo Coninch *de Sacram. disp. 34. dub. 10. concl. 4. n. 105.* Filliuc. *tom. 1. tract. 10. p. 1. c. 9. n. 343.* Valent. *tom. 4. disp. 10. q. 6. punct. 2.* Reginald. *in praxi tom. 2. lib. 3. c. 39. n. 299.* Et ratio est, quia possessor bonæ fidei, si dubitat rem esse alienam, & factò sufficienti examine nequit dubium vincere, potest non tantum rem retinere, sed etiam illa vti; ergo coniux dubitans si præmiserit sufficiens examen, & adhuc dubius maneat, poterit vti matrimonio, reddendo, & etiam petendo. Et hanc sententiam docet etiam nouissimè Villalob. *in sum. tom. 1. tr.*

Notandum est tamen etiam hic, quod coniux non tenetur regulariter credere alteri asserenti etiam sub iuramento, se vel non consensisse ab initio, vel aliud differente impedimentum subesse, atque aded dubio deposito potest petere debitum. Ita Doctores citati, nisi adfint aliæ sufficientes circumstantiæ, & coniecturæ, vt asserentis probitas, &c. nam tunc nec reddere, nec petere potest.

Vtrum coniux teneatur reddere debitum alteri petenti cum peccato veniali, v. g. quoad situm, &c.

RESOL. CCXCVI.

Martin. Bonacina *de marr. q. 4. punct. 3. n. 9. & 10.* negatiuè respondet, docet enim coniugè non debere reddere debitum alteri coniugi, qui petit modo indebito, quoad situm, nisi adfuit iusta causa, ob quam excusetur à petendo tali modo; nam petit illicitè ex circumstantia actus.

Verum ego puto contrarium asserendum esse cum Sanchez *tom. 1. lib. 9. disp. 16. n. 8.* qui ego addo Basilius Pontius *de matrim. lib. 10. cap. 11. n. 4.* & Filliucium *tom. 1. tract. 10. p. 1. c. 9. n. 308. & 328.* quia peccatum veniale petentis sic debitum in hoc casu nascitur ex ipso affectu petentis, & vehementi appetitu voluptatis, cui appetitui, & affectui non cooperatur alter coniux reddens, sed exercet actum licitum coniugibus, & ordinatum ad generationem; adhuc enim, & ille modus posset exerceri sine eo appetitu, & affectu. Ita Pontius, vnde contra Henriquez *lib. 11. c. 16. n. 6.* assero non vix, sed absolūtè, & sine

villo scrupulo, posse vxorem reddere debitum viro petenti, qui inuerso modo seu præposterè succumbens vult illam intra naturale vas cognoscere.

Notandum est etiam hic à confessariis, quod vir habens votum castitatis, si petit, vxor tenetur reddere debitum, quia per votum non amisit dominium corporis alterius coniugis, sed tantum peccat exigens; ergo coniux exactus tenetur reddere. Nota etiam probabile esse, non peccaturam coniugem reddendo debitum incestuoso, qui scilicet peccauit cum ipsius vxoris consanguinea ante dispensationem, quia non cooperatur peccato alterius; alter enim peccat tantum petendo actum sibi prohibitum, at coniux non cooperatur petitioni, sed hac supposita cooperatur actui ex se licito. Et hæc omnia ex Sanchez notat Filliucius *vbi supra, n. 309. & 310.* quidquid in contrarium etiam probabiliter, quoad redditionem debiti incestuoso, asserat Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 13. diff. c. 47. n. 4.* & alij.

An contrahere cum impedimento dirimente sit duplex peccatum mortale?

RESOL. CCXCVII.

Affirmatiuam sententiam docent viri grauissimi, & cum magna probabilitate, vt ait Petrus Ledesma *de matrim. q. 50. art. 1. diff. 3. post concl. 2.* quia vltra culpam transgressionis iuris naturalis, aut Ecclesiastici, secundum quod est impedimentum, reperitur sacrilegium irritationis sacramenti matrimonij.

Verum mihi contraria sententia placet, quia cætera Sacramenta habent iure diuino præscriptam materiam, & formam certam, ac determinatam, & solam sacramenti rationem subeunt, ac proinde materia, & forma non possunt adhiberi, quin sint ex se materia, ac forma sacramenti; quare si sit indebitus vsus, ita vt Sacramentum irriteretur, est sacrilegium. At matrimonium vltra Sacramenti rationem est contractus quidam naturalis, nec habet præscriptam materiam & formam determinatam, sed consensus contrahentium legitimis verbis, nutibus, aut literis, aut per procuratorem expressos. Vnde Ecclesia, aut iure naturali irritante consensus inter aliquos, qui matrimonio copulantur, non ipsi irritum sacramentum efficiunt. Quantum enim ex sua parte est, validè contrahunt, sed ius Ecclesiasticum aut naturale statuens id impedimentum, illud irritat. Hæc omnia Sanchez *tom. 2. lib. 7. disp. 5. num. 1.* & post illum Filliucius *tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 1. num. 21.*

TRACTATUS QUINTVS
MISCELLANEVS.

An in rebus venereis detur paruitas materia?

RESOL. I.

AFFIRMATIVE respondet Sanchez *de matrim. lib. 9. disp. 46. n. 9. 27. & 40.* Zanardus *in direct. Confess. p. 1. de sacram. matrim. c. 41. q. 28.* & Salas *in part. 2. disp. 6. sect. 21. n. 149.* quia, ait ille, cur in cæteris præceptis detur paruitas materia, & non in hoc? Hanc etiam sententiam docet Villalobos *in sum. tom. 2. tract. 40. dub. 9. n. 8.* vbi sic asserit. [Tambien se ha de aduertir que se puede hallar en este pecado paruidad de materia como en otros, quales son los tocamientos leues, como de la mano de vna muger; y del pie, con torcerle los dedos, o pisarle el pie, como dizen Nauarro, y Caietano, no ob-

stante, que algunos no admiten à qui paruidad de materia.] Ita ille. Vide etiam Seraphinum Freitam *in addit. ad tract. de Confess. sollicit. q. 7. num. 33.* & Sancium *in selectis, disp. 11. n. 22.* & hanc sententiam speculatiuè esse probabilem, docuit Malderus *in part. 2. q. 74. art. 10.*

Verum his non obstantibus prorsus negatiuam sententiam sustinendam esse puto, quam tuetur Tannerus *in part. 2. disp. 4. q. 8. dub. 6. n. 109.* Castrus Palaua *in opere morali, tom. 1. tract. 2. disp. 2. punct. 19. §. 2. num. 4.* Basilius Pontius *de matrim. lib. 10. cap. 16. §. 2. n. 8.* Lessius *lib. 4. cap. 3. dub. 15. num. 109.* Rebellius *part. 2. lib. 3. q. 19. sect. 3.* & hanc sententiam docendam à Theologis Societatis IESV, decreuit Claudius Aquaniua die 24. Aprilis 1612. Probat hanc sententiam Rebellius, quia cum nulla sit tam exigua fornicatio, quin sit peccatum mortale, & delectatio fortiatuè morem actus, videtur omnis delectatio

morosa in ista materia esse mortalis. Deinde omnis delectatio venerea, secundum Galenum, est inchoatio quadam pollutionis, itaque sicuti inchoatus actus pollutionis est mortalis, ita etiam quaecumque eiusmodi delectatio. Et ideo Sanchez in *summ. tom. 2. lib. 5. cap. 6. num. 12.* de contraria sententia se retractavit. Non datur igitur in rebus veneris paritas materiae, & contrarium asserere puto periculosum esse.

An si vidua, vel sponsa de futuro carnaliter delectetur de copula praeterita & futura, peccet mortaliter?

RESOL. II.

Negatiue respondet Alphonsus Curiel in *p. 2. D. Thoma q. 74. art. 8. dub. 3. §. 2.* Hertera de peccatis *disp. 33. q. 13.* Victoria, quem refert, & sequitur Medina in *part. 2. q. 74. art. 8.* Zumel *ibid. disp. 4. dub. 3.* & alij recentiores. Et ratio est, ait Curiel, quia delectatio carnalis in vidua consequitur ad actum, qui fuit licitus, & delectatio sapit naturam actus, ad quem consequitur. Ergo, &c. Deinde, vidua non delectatur de libidine praesenti, sed de libidine in memoria, hoc est, de praeterita, ut praeterita; similiter sponsus, non de libidine praesenti, sed de futura copula delectatur. Ergo, &c. Et hanc sententiam probabilem esse docuit Corduba in *qq. lib. 1. q. 23. dub. 19.* & alij; vide etiam Valentiam *tom. 4. disp. 6. q. 4. punct. 4.* Sa ver. *luxuria, n. 13.* & Syluestrum *ver. delectatio, q. 3.* cum Salas in *part. 2. tract. 13. disp. 6. sect. 30. num. 201.*

Ego tamen contrariam sententiam teneo cum DD. quos citat & sequitur Bonacina de *matr. quest. 4. punct. 8. num. 3.* quibus ego addo Emanuele de Vale de Moura *opusc. 1. de Enfal. & Incant. sect. 2. c. 18. n. 14.* Caltrum Palaum *tom. 1. tract. 2. disp. 2. punct. 10. §. 2. n. 7.* Malderum in *part. 2. q. 74. art. 10.* Montefinum in *p. 2. tom. 2. q. 74. art. 8. q. 6. n. 103.* Martinez in *part. 2. tom. 2. q. 74. n. 8. part. 1. tract. de Elect. dub. 3. concl. 7.* Villalobos in *sum. tom. 2. tract. 40. dub. 17. n. 3.* Philiacum de *offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 4. c. 18.* Filiucium *tom. 1. tract. 10. c. 9. n. 359.* Layman in *Theol. mor. lib. 1. tract. 3. c. 2. n. 14.* Tannerum in *part. 2. disp. 4. q. 8. n. 13.* & Basilium Pontium de *matr. lib. 10. c. 16. §. 2. n. 10. & 11.* Et ratio est, quia sicut actus externus veneris, respectu sponsae, aut viduae, non est licitus, ita neque est licita delectatio, quae de illo actu capitur non constanter matrimonio. Et ita etiam hanc sententiam praeter DD. citatos, tenet Lessius *lib. 4. c. 3. dub. 15. n. 120.* & Valquez in *part. 2. disp. 114. num. 3.*

Notandum est tamen, quod multi ex DD. citatis docent, viduam non peccare mortaliter, si oborta cogitatione copulae carnis cum marito defuncto, eam approbet voluntate, & sic dicendum putant de sponso circa copulam coniugalem futuram, si eam vel desideret, vel simplicis voluntatis affectione approbet, quod Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 1. c. 2. n. 33.* & alij extendunt ad omnem voluntatis affectionem etiam simplicis complacentiae, conceptae ex cogitatione concubitus cum muliere, si vxor esset; sed hanc sententiam in praxi non audent consultare Layman in *Theol. mor. lib. 1. tract. 3. c. 2. n. 13.* & ego similiter; & illam nouissimè reprobant Caltrum Palaus *tom. 1. tract. 2. disp. punct. 10. §. 2. n. 6.*

Dicendum est igitur absolute non esse licitam viduis delectationem ortam ex cogitatione copulae habitae tempore matrimonij, neque sponso de futuro delectari de copula habenda tempore coniugij, ut licet Valentia *ubi supra, tom. 4. disp. 6. q. 4. punct. 4.* per se loquendo, teneat primam sententiam, attamen postea sic asserit. Quoniam motus saltem concupiscentiae facile excitatur, cum illa delectatio in animo haeret, crediderim propter periculum consentiendi directe, aut indirecte, in aliquam concupiscentiam mortalem, plerumque talem delectationem de actu praeterito coniugali in vidua esse mortale peccatum; aut enim grauis mulier est, & pia, aut leuis. Si est

gravis, & pia, non admittet, vel certe non fouebit eiusmodi delectationem in animo; sin autem leuis est, magno periculo sese exponit propter rationem dictam, itaque peccat mortaliter. Haec Valentia.

An Chirurgus expertus, dum medetur pudendis feminarum in pollutionem consentire, poterit se tali periculo obicere, cum determinatione tamamen non consentiendi. Idem queritur de Parocho in confessionum auscultatione?

RESOL. III.

Affirmatiuam sententiam docent nouissimè ex Societate IESV Caltrum Palaus in *opere mor. tom. 1. tract. 2. disp. 2. punct. 9. §. 3. n. 11. & 13.* vbi sic ait. Chirurgus potest verenda feminae curare cum periculo consensus, nec Parochus est obligatus deferere officium, etsi experiatur voluntarie pollui occasione delumpta ex auditis in confessione; sufficit enim si proponat amplius non consentire. Ita ille, & ante illum Ioan. Sancius in *selectis, disp. 21. n. 9.* vbi ita asserit. Parochus qui ex auditis in confessionibus expertus est in pollutiones consentire, non peccat confessiones auscultando, dum determinatus sit non prolabi, quamuis eas auscultet. Deinde Chirurgus qui pudenda feminarum causa medendi videt, vel tangit, expertus illas concupiscere, vel voluntarie pollui, ob illud periculum à curatione non tenetur cessare, nec peccat illi se committendo, dum determinat, sic non peccare, quando partes illas videat, vel tangat. Vtremque qui pedester ambulare non potest, aut equitare, & ad eius honorem conducatur, expertus tamen pollutioni ex eo obuenienti consentire, non tenetur ab equitatione abstinere, nec peccat periculo illi consentiendi se tradendo, dum semper determinatus sit non consentire, quando equester agat. Et ratio horum omnium est, quia quoties aliquis ex causa necessaria, vel urgente se exponit periculo peccandi, non ob id delinquit, dum quando se obicit tali periculo, determinat habeat voluntatem non peccandi, cum in tali casu inuoluntarium sit periculum. Ita Sancius.

Sed contrariam sententiam, & merito docet Villalobos in *summa, tom. 2. tract. 45. diff. 16. num. 3.* Leone de *offic. Confess. part. 1. recollect. 20. num. 73.* Megala in *1. part. lib. 4. c. n. 6.* Lessius *lib. 4. c. 3. dub. 14. n. 98.* Io. de la Cruz in *direct. conf. part. 1. praecip. 6. art. 8. dub. 9. concl. 1.* & alij. Et ratio est, quia ob nullam rem potest quis se exponere formali periculo peccandi; nam qui amat periculum, peribit in illo.

Non desinam tamen hic adnotare D. Thomam in *2. 2. q. 10. art. 9. in fine corporis.* Salas in *part. 2. tract. 8. disp. unica. sect. 5. n. 60.* & *tom. 2. tract. 13. disp. 6. sect. 17. n. 105.* & 106. Sotum de *instit. lib. 5. q. 1. art. 6. in fine 2. concl.* & alios docere posse aliquem accedere ad infideles gratia illos conuertendi cum periculo subuersionis, & ad praedicandum meretricibus cum periculo peccandi; quod etiam docuit Caltrum Palaus *num. 10.* qui etiam addit, posse, imò teneri parentem alere filios ex concubina, qui nec separari possunt à matre, neque alia via possunt victum querere, etsi periculum habeat lapsus cum concubina; & faciunt pro hac sententia Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 1. cap. 8. n. 3.* Basilium Pontius de *matrim. lib. 5. c. 35. num. 4.* Freitas in *addit. ad tract. de confess. sollicit. q. 19. num. 17.* Sa ver. *peccatum n. 6.* & alij asserentes, quod exponens se periculo peccandi causa urgente non peccat, & ponunt multa exempla.

Verum Lopez in *instru. d. 1. c. 21. §. ad tertiam rationem,* & Petrus Lorca in *2. 1. D. Thoma, sect. 3. disp. 28. n. 9.* & alij, asserunt non licere exponere se periculo peccandi certo, nec probabiliter ob bonum spirituale proximi; & ideo Suarez de *charit. disp. 9. sect. 2. n. 8.* sic asserit. Sequitur contra Sotum, nemini licere propter aliorum salutem exponere se mortali periculo peccandi mortaliter, ex illa regula

regula Eccles. c. 3. *Qui amat periculum, peribit in illo;* nam in moralibus idem est committere, & exponere se mortali periculo committendi. Quod maximè verum est, quando periculum est in determinata materia, in qua aliquis fragilem se expertus est. Si verò in confuso, non potest certa regula tradi, sed pro ratione necessitatis, & periculi, pensanda res erit. Ita Suarez, quem ego sequor; vnde cogita si opinio Basilij Pontij, quam *supra in tract. 4. de Sacram. resol. 169.* adduxi, sit probabilis.

An sit peccatum mortale falsum crimen obicere testi falsum, aut contra ordinem iuris testantis?

RESOL. IV.

Negatiuam sententiam esse probabilem testatur Ioan. de la Cruz in *direct. conf. part. 4. pr. 8. art. 4. dub. 17. conclus. 1.* vbi sic ait. Bannez, & Ledesma cum Orellana probabiliter sentiunt esse solum peccatum veniale obicere testi iniquo crimen falsum secluso periculo in obicente, & testibus ad hoc inducendis. Ita ille. Et nota quòd si reus, & testes in tali casu falso iurarent, licet peccarent contra Religionem, non peccarent tamen contra iustitiam, & ideo non tenerentur ad restitutionem, & sic docet Ledesma in *summa, tom. 2. tract. 8. cap. 35. concl. 21. in fine,* vbi ita asserit. [Puede el reo cometer pecado mortal contra religion, si induze los testigos para que testifiquen con iuramento la obiecion falsa, y los mismos testigos aunque son perjuros no peccan contra iusticia, ni eitan obligados a restituir hablando de si, y la razon es, porque el reo que los induze y es causa principal; no pecca contra iusticia, ni esta obligade a restitucion, luego tan poco los tales peccan contra iusticia, ni tienen obligacion de restituir.] Sic Ledesma.

At his non obstantibus communiter DD. asserunt, eum etiam in casu, de quo loquitur Ioan. de la Cruz *ubi supra,* peccare mortaliter, nam non habet ius defendendi se illo medio, cum mendacium sit intrinsecè malum, nec ordinabile in finem bonum. Ergo, &c. & ita docet Malderus in *2. 2. D. Thom. tract. 6. c. 3. dub. 3.* & alij.

An si quis in die Veneris delectatur sensibili delectatione de esu carnis, mente concepto, perinde ac si casu reipsa comederet, peccet mortaliter?

RESOL. V.

Affirmatiue respondet Medina C. de *restit. q. 21.* & alij. Sed negatiuam sententiam omnino amplectendam esse. affirmo. Dico igitur, quòd delectari de rebus, positiuo solum praecipito, aut voto voluntario prohibitis (non quia prohibita sunt) non esse peccatum mortale. Et ratio est, nam praecipitium positiuum humanum per se non prohibet actus internos, sed solum externos; ergo, &c. Et ita docet Tannerus in *part. 2. D. Thoma disp. 4. q. 8. dub. 7. n. 137.* Layman in *Theol. mor. lib. 1. tr. 13. cap. 2. n. 9.* Villalobos in *summa, lib. 1. tract. 3. dub. 3. num. 5.* Malderus in *part. 2. D. Thoma, q. 74. art. 10.* Lessius *lib. 4. cap. 3. dub. 15. n. 114.* & alij eum Valquez in *part. 2. disp. 110. c. 1.*

An comedentes, vel bibentes absque necessitate ob solam voluptatem captandam, peccent venialiter?

RESOL. VI.

Ponam hic opinionem dictissimi Ioannis Sancij, ut illam studiosi legant, & iudicent; sic itaque ait in *selectis, disp. 2. n. 14.* Deficiente nocumento corporis, & salutis, comedere, vel bibere absque necessitate solum ob delectationem capiendam, scilicet ob frigiditatem potus vel suauitatem cibi neutiquam contra rationem erit; sed talis comestio, aut potio liberè fit, ut appetitus naturalis suis fruatur actibus. At velle appetitum delectari suis opera-

tionibus, quae contra rationem non sunt, nullatenus peccatum est, cum scelus reperire sit impossibile, nisi contra rationem tendat operans. Dicas quæso, quare contra rationem operatur edens, aut bibens, absque fame, dum aliàs esus, aut potus nocumentum salutis non inferant? Nam si ob solam cibi delectationem gula committeretur, deficiente etiam corporis nocumento, peccatum etiam esset odorari res aromaticas ob solam delectationem capiendam boni odoris. Et esset scelus res inspicere pulchras ob solam delectationem, quam visus in visione capit, & esset crimen audire musicam, ob capiendam auditus delectationem. Quis autem damnet hæc? Igitur nec gustus sensum ex eo quòd appetat cibum ob solam eius delectationem, damnari erit fas, & cur peioris erit conditionis quam alij? Ita ille, qui etiam illum vericulum, quem adducit D. Thomas *2. 2. q. 184. art. 4.* propter, lautè, nimis, ardentè, studiosè; non sic absolute esse intelligendum arbitratur, sed in certis quibusdam casibus, quos ipse latius explanat, & sic ipse ait. Propter edit quis, quando tempore ieiunij ante horam comedendi sit comestio. Ardentè, quando ex modo comedendi læditur modestia. Lautè, quando perquisitione ciborum læditur modestia, quærens tanta sollicitudine, & cura, quòd in illis felicitatem esse sitam ostendatur. Studiosè quærens cibos nimis accurate præparatos. Nimis, quando ex nimio cibo, & potu, damnum aduenit salutis. Hæc omnia Sancius.

An peccet venialiter, si quis ob vitanda grauia tormenta, sibi falsum crimen imponit, etiam cum iuramento aequiuocatione utens?

RESOL. VII.

Non peccare mortaliter in tali casu docent communiter. Ita Nauarra de *restit. lib. 2. c. 4. n. 21.* & alij.

Difficultas consistit an peccet venialiter; affirmatiue respondet Lessius *lib. 2. c. 11. dub. 7. num. 4.* & alij. Sed mihi placet opinio Ioannis Sanchez in *selectis, disp. 46. n. 16.* vbi sic asserit. Ad vitanda grauia tormenta excusatur, quispiam etiam à veniali labe, falsum sibi imponendo, licet ob illius confessionem esset morte plectendus; quia vita non est digna tanto dolore, & mendacium excusatur, aequiuocatione in mente retenta, scilicet crimen commississe, non re, sed solum ut fateatur iudici ad euitanda tormenta. Quod verum etiam iudico, licet falsam sibi impositionem iurent, nam eadem causa, quæ adest ad excusandum mendacium aequiuocatione retenta, sufficit etiam ad excusandum iuramentum. Ita ille, quidquid in contrarium asserant Vega in *summa, p. 2. c. 8. cas. 1.* Ragucius in *Lucerna Parochorum, de restit. q. 167.* & alij, quando adest iuramentum, sed tu tene cum Sanctio, & vide Azorium *to. 1. lib. 1. c. 4. q. 5. reg. 3.* Valent. *to. 3. disp. 6. q. 7. punct. 4. & tom. 4. disp. 7. q. 13. punct. ult.* Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 3. c. 6. n. 15.* Suarez de *Relig. tom. 2. lib. 3. c. 10. num. 5.* Deltrium in *disquis. mag. lib. 6. c. 1. sect. 2.* & alios penes ipsos.

Notandum est etiam hic obiter, posse delinquentem occultum, prodere se iudici, ut in eo debitam exequatur punitionem, cum id efficiat ob virtutem iustitiæ volendo potius in hoc mundo peccati poenam sustinere, quam in alio luendam seruare. Ita Sancius *ubi supra, n. 19.* cui adde Nauarrum de *restit. lib. 2. c. 4. n. 20.* Sanchez in *summa, tom. 2. lib. 6. c. 18. n. 43.* & Sa ver. *infamare, n. 1.* nisi esset persona maximæ auctoritatis, & reipublicæ utilis, quæ se prodens, & tradens puniendam, maximum pateret scandalum, occasionem alijs ad delinquendum offerens.

An sit peccatum mortale, si in omnibus diebus festiuis quis exerceat, v. g. per mediam horam aliquando opus seruile?

RESOL. VIII.

Affirmatiuam sententiam docet Toletus *lib. 4. c. 25. n. 1.* & nouissimè Fagundez *prac. 1. lib. 1. c. 17. n. 3.* nam in

in opere feruili cum sit opus materiale, datur continuatio, & extensio materiae, licet detur discontinuatio in ipsis diebus.

Sed si haec opinio esset vera, vae, vae operariis; ideo negatiuam sententiam affirmandam esse puto, quam docet Sanchez in *summ. tom. 1. lib. 1. c. 4. n. 12.* vbi sic ait. Si quis distinctis vicibus eademmet festi die feruilia exerceat, ita vt singulis vicibus parum temporis insumat, ac totum tempus sit notabile, peccabit lethaliter Secus si in diuersis diebus, etiam si habeat propositum singulis diebus paruo tempore laborandi. Ita ille. Vnde ego puto, quod si aliquis singulis diebus festis laboraret per spatium duarum horarum, non peccaret mortaliter, quia dictae materiae paruae, non continuantur, neque coalescunt in vnum; sicuti si in diebus diuersis ieiunij parum quisquam singulis diebus comederet, etsi simul haberet propositum, sic singulis illis diebus comedendo non peccaret, neque ieiunium frangeret.

Notandum est etiam cum Sanchez *vbi supra*, non esse similiter peccatum mortale, si quis efficiat, vt multi eodem, vel diuersis festis, magna temporis parte laborent, si omnium labor vnatur, & singuli tantum modico tempore: quia illa modica singulorum tempora minimè vniantur, & cuiuslibet culpa non est nisi venialis. Ergo, &c. Sed post haec scripta inueni omnia supradicta docere eum Sanchez Martinum Bonacinam *tract. de legib. disp. 5. quest. vnic. punct. 3. num. 3. & 4.* vnde non est audiendus Fagundez, nam eius opinio esset laqueus omnium operatorum.

Notandum est etiam hic obiter, quod puella laborans in diebus festiuis ob euitandum otium, excusatur ab Emanuele Sà *ver. festum n. 6.* Ioanne de la Cruz *in direct. cons. part. 1. praec. 3. art. 1. dub. 1. conc. 4.* Villalobos in *manuali Confessar. c. 22. n. 99.* vbi etiam haec verba asserit. [Las obras feruiles que se pueden hazer secretamente, como coser, &c. son licita en fiesta, quando se hazen por limosna.] & idem docuit in *summa tom. 2. tract. 32. dub. 4. n. 10.* vbi citat pro hac sententia. Angelum, Syluestrum, & D. Antoninum. Sed an probabiliter iudicent viri docti, nam aliqui hoc non admittunt, & quia de operibus feruilibus in diebus festiuis incidit sermo, ponam hic dubiolum, de quo ipso die interrogatus fui.

An qui templorum parietes tapetibus, & auleis ornant, possent hanc artem exercere sine peccato mortali in diebus festiuis. Respondeo (quidquid asserant Conradus in *resp. part. 1. q. 233.* & alij) facientes non peccare mortaliter, etiam si antecedentibus diebus talia ornamenta ponere possint, & ita docet Bonacina *de legibus, disp. 5. q. unica, punct. 3. n. 3.* citans Suarez, Caietanum, & Tolentum, quibus ego addo Fagundez *praec. 1. lib. 1. c. 4. num. 4.* cum aliis penes ipsam.

Nota etiam quod in *2. part. tract. 1. miscellan. resol. 36.* cum Filliucio docui, quod si aliquis in diebus festiuis laboraret per spatium duarum horarum, non peccaret mortaliter. Et hanc sententiam praeter Filliucium, tenet etiam ex eadem Societate Iacobus Granado in *part. 2. D. Thoma, contr. 6. tract. 2. disp. 2. sect. 6. n. 54.*

An Episcopus possit instituire diem festum alicuius Beati nondum canonizati?

RESOL. IX.

Negatiuam sententiam docent Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 2. cap. 42. num. 9.* Azorius *tom. 2. lib. 1. c. 26. q. 4.* Barbosa in *collect. tom. 1. lib. 2. tit. 9. c. 5. n. 24.* Villalobos in *summa, tom. 1. tract. 32. dub. 1. n. 3.* & alij.

Non reticeam tamen affirmatiuam sententiam docere Suarez *de relig. tom. 1. lib. 2. de diebus festis, c. 11. n. 4. & 5.* & post illum Fagundez *praec. 1. lib. 1. c. 3. n. 14. & 15.* quia nihil aliud est Beatificatio, quam quaedam canonizatio minoris apparatu celebrata. Sed his non obstantibus negati-

uam sententiam tenendam esse puto, quam nouissimè docet etiam Lucas Castellinus *de Canon. sanct. c. 1. pun. 34. §. 7.* & ideo tempore Pauli V. humiliter petiit Republica Veneta, vt festum Beati Salonij in eadem ciuitate coleretur, & idem euenit tempore Gregor. XV. pro B. Alberto Magno, id petente Archiepiscopo Ratisbonensi. Nota etiam hic obiter, quod quando Pontifex concedit Sacerdotibus certae Religionis, vt certo die dicant Missam de aliquo Sancto Beatificato, non possunt facere octauam, neque in illa dicere officium, & Missam de dicto Beatificato, vt apparet apud Turrianum in *2. 2. tom. 1. disp. 17. dub. 28.* caute enim in his materiis procedendum est.

Vnde neque licet etiam Sanctum Beatificatum inuocare in publicis litanij, quidquid aliqui recentiores asserant, & ita docet Portel in *addit. ad dubia regum. vel Reliquia Sanctorum, n. 11.* Lucas Castellinus *de Canon. sanct. c. 2. pun. 6. §. 2. & seq.* qui etiam optime *punct. 51. §. 2.* docet facultates summorum Pontificum in his materiis esse potius restringendas, quam dilatandas. Et tandem non sunt audiendi recentiores cum Molfesio *cons. 45. n. 31.* qui asserunt licitum esse depingere imagines viri sancti nondum beatificati cum radiis, vel diademate. Contra quos, & meritò insurgunt Bellarmin. *tom. 1. lib. 1. de Beat. sanct. c. 7. tom. 2. Azorius lib. 5. c. 6. q. 8.* Fagundez *praec. 1. lib. 1. c. 4.* Turrianus in *2. 2. tom. 2. disp. 17. dub. 11.* & alij.

An compensatio in foro conscientiae sit valida, etiam si adsint alij creditores anteriores?

RESOL. X.

Hic casus multum practicabilis est, & his diebus praeteritis accidit in morte cuiusdam Argentarij, & tunc multi viri docti negatiuè responderunt, quia debitor in tali casu accipit rem alteri obligatam, & ita docent communiter Doctores.

Sed ego contrariam sententiam probabilem existimo, quam docet Comitulus in *respons. mor. lib. 3. quest. 39.* quem postea sequuntur Iustus Homobonus in *exam. Eccles. part. 2. tract. 10. cap. 3. quest. 6. casu 7.* & Fernandez in *exam. Theol. mor. part. 4. c. 5. §. 13. n. 4.* vbi sic asserit. Habeo apud me res Petri vita functi mihi debeentis aureos, scio illum è vita migrasse cum aliis debitis antiquioribus, rogo an possim retinere res, quas habeo in compensationem mei debiti scio responsum posse retardari ex eo, quod Petrus viuus teneretur prius priora debita persolvere, si non posset omnibus simul soluere: Dico tamen, potes eam facere compensationem, ratio est, quia non teneris ita rebus alienis prouidere, vt tuarum facias iacturam, & è manibus sinas labi, quod praeter illis habes, neque est lex, quae illum ordinem in compensatione praecipiat. Ita Fernandez.

Notandum est tamen, quod Comitulus *vbi supra*, limitat hanc sententiam, nisi creditor possideret rem debitoris iure depositi, quia depositum compensationem non admittit, vt habetur in *l. postrema, C. de compens. &* docent Doctores communiter.

Sed ego puto probabiliter cum Tanneto in *2. 2. D. Thoma, disp. 5. q. 6. dub. 14. n. 141.* qui citat Nauarrum, & Lessium, illam legem & alias, spectare solum ad forum externum, vel certe intelligendas, si aliter obtineri possit compensatio. Vnde in nostro casu non solum creditor iuste faceret compensationem existentibus creditoribus anterioribus, vt dictum est, sed etiam contra Comitolum licet possideret rem iure depositi.

Notandum est etiam, quod quando debitor soluit debitum posteriori creditori, cum solui deberet priori, in tali casu creditor non tenetur ad restitutionem, sed potest retinere pecuniam illam contra ordinem restitutionis sibi solutam. Et ita probabiliter docent Ioan. de la Cruz in *direct. part. 1. pr. 7. art. 8. dub. 2. concl. 3.* Molina *de iust. tom. 2. tract. 2. disputat. 536. numer. 46.* quidquid in

in contrarium etiam probabiliter asserant Faber *de pen. in 4. sent. disp. 15. quest. 2. disp. 50. c. 7. num. 222.* Turrianus in *2. 2. tom. 2. disp. 19. dub. 4. n. 6.* & Azorius *tom. 3. lib. 4. c. 36. quest. 8.*

Noxentur haec omnia in praesenti resolutione posita; nam ex illis Confessarij à multis perplexitatibus, & scrupulis immunes erunt. Nam in praxi moraliter impossibile erit, vt creditores posteriores habentes debitum in manibus solum, illud restituant creditoribus anterioribus, licet, vt diximus ex communi sententia ad id tenerentur. Sed nostra sententia negatiua est satis probabilis, & tuta, ideo illam sequere. Quae omnia superius dicta intelligenda sunt de debitis tantum personalibus, & non habentibus specialem hypothecam, aut pignus.

An liceat procurare abortum ad euitandum periculum vitae, & infamia alicuius puella pregnantis?

RESOL. XI.

Negatiuam sententiam docent Tannerus in *2. 2. D. Thoma, disp. 4. q. 8. dub. 4. n. 58.* Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 20. n. 10.* Syluius in *2. 2. D. Thoma, q. 64. art. 7. quaritur 4. concl. 3.* Finellius *tract. de cas. res. part. 2. cas. 5. v. abortus, §. 1. n. 3.* Azorius, & Zanardus *vbi infra*, Bellochius in *praxi Theol. mor. part. 2. q. 8. n. 78.* Filliucius *tom. 2. tr. 29. c. 6. n. 30.* & alij. Et ratio est, quia non sunt facienda mala, vt eueniant bona, & vnde nullo bono sine honestari potest abortus.

At his non obstantibus aliqui, vt notat Zanardus in *direct. cons. part. 1. de sacram. matrim. c. 4. q. 17.* & Azorius *tom. 3. lib. 1. cap. 4. q. 1.* docent in tali casu licitum esse procurare abortum, quia cum foetus non sit animatus, nulli sit iniuria, si procuretur remedium, ne concipiatur. Deinde probabiliter asserunt Aragon, Sayrus, Lessius, Henriquez, & Reginaldus, Sanchez, & alij, quos citant, & sequuntur Layman in *Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 3. c. 4. n. 4.* & Homobonus *tract. de cas. reser. part. 3. c. 4.* quod quando aliud non suppetit remedium pro salute infirmæ matris, potest quis licitè procurare abortum, si foetus nondum est animatus. Ergo etiam facere licitum erit in nostro casu. Negat hanc consequentiam Sanchez, & adducit disparitatem rationis.

Sed illum impugnat doctissimus Pontius *de matrim. lib. 10. c. 13. n. 2.* vbi sic ait. Si licet euacuatio foetus nondum animati ad vitandam mortem matris, & restituentiam sanitatem, liceret etiam procurare abortum nondum animatum, cum ad famam, & statum conseruandum opus erit casus enim sese offerre potest adeò premens, vt nullo alio medio possit mulier eripi, nisi abortum foetus nondum animati, quod tamen Sanchez non vult admittere, sed nullo conuenienti assignato discrimine. Ita Basilius. Vnde vel negandum in vtroque casu licitum esse procurare abortum, vt negat Basilius, vel concedendum est in vtroque casu licere; & hoc vltimum nouissimè docet Franciscus Torreblanca, *de magia lib. 2. cap. 43. n. 10.* vbi sic ait. Quando ex partu concepto euadens periculum apparet, vel quod puerpera soleat ad extremum deduci, aut nimis arcta sit, aut fama eius lædatur, aut aliter vitæ discrimen, vel existimationis possit subire, bene poterit poculum abortionis praebere, dum foetus tamen non erit animatus. Ita Torreblanca, qui vt vides, aperte docet licere procurationem abortus ad tuendam vitam, vel honorem puellæ pregnantis. Sed an haec opinio sit probabilis, iudicent viri docti, mihi enim omnino non placet. Sed quia incidit sermo de abortu.

Notandum est hinc obiter, quod si mater in aliqua infirmitate post foetus animationem periculosè laboraret, & nullum aliud remedium sit, possunt praebere medicamenta directè tendentia in curationem, vt sectio venæ, contra Pontium *de matrim. lib. 10. cap. 13. n. 6.* & Valquez *opus. de restit. cap. 2. §. 1. dub. 7. n. 28. & c. §. 2. dub. 6. n. 23.*

etiam balnea, & pharmaca ad purgationem ventris; quia mater habet ius ad talia medicamenta, licet indirecte, & per accidens ex illis sequatur mors foetus. Ita communiter DD. Sed difficultas est, quando medicamenta eque tendunt ad salutem matris, & ad mortem foetus, vbi salus infirmæ omnino desperata est, & foetus etiam periret; an, inquam, in tali casu liceat supradicta medicamenta praebere. Negatiuè respondent Corduba, Lopez, Rodriguez & Vega apud Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 9. disput. 20. n. 19. & 20.* at ipse affirmatiuam sententiam docet etiam in casu dubij.

Et hanc sententiam docent etiam Ioan. de la Cruz in *direct. part. 1. praec. 5. q. 1. dub. 7. concl. 3. & 4.* & Villalobos in *sum. tom. 2. tr. 12. dub. 13. n. 2.* vbi sic asserit. [Quando la medicina y gualmente se ordena a la salud de la madre; y a la muerte de la creatura, no hauiendo otro remedio para librar la madre, es licito tomarla; porque se ha de preferir la vida de la madre, y muerta ella à marauilla viuira la creatura, y lo mismo digo, quando el medicamento es dudoso.] Si igitur de vita matris, & foetus omnino desperatum sit, licitum erit medico, & ad id tenetur, ait Sanchez, applicare medicinas ad matris salutem, & ad foetus nocendum eiusque abortum; imò etiam si medicamenta sint dubia an auxilium, vel mortem potius sint illatura, in tali euentu melius est anceps auxilium experiri, quam omne spe destitutum, sine infirmam perire.

Notandum est tamen cum Lessio *lib. 2. c. 9. dub. 10. n. 63.* & aliis communiter, quod quando proles est animata, illicitum erit praebere matri medicamentum directè curatiuum cum notabili periculo prolis, si certum erat, vel valde probabile, prolem sine illo viuam edendam. Sed Sanchez *vbi supra de marr. tom. 3. lib. 9. disp. 20. n. 17.* existimat casum hunc rarissimum esse, ac moraliter impossibile; matris enim morbo laborantis lethali, corrupti humores alimentum, quo puer nutriendus est, ita inficiunt, vt penè miraculum sit, matre percunte foetum incolumem euadere. Sed ad alia procedamus.

Quis scienter accessit ad consanguineam uxoris sui, ignorabat tamen prohibitionem, & penam iuris; quaritur an stante dicta ignorantia egeat dispensatione ad petendum debitum?

RESOL. XII.

In tali casu posse sine dispensatione petere debitum existimo contra Cordubam in *q. lib. 1. q. 12. art. 1.* & Rodriguez in *sum. tom. 1. c. 242. n. 11.* & ita docet Portel in *add. ad dubia regul. ver. Ignorantia, n. 29.* Basilius Pontius *de marr. lib. 10. c. 6. n. 10.* & Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 32. n. 49.* cum Henriquez *lib. 11. c. 15. n. 11.* vide etiam Suarez in *3. par. tom. 3. q. 67. art. 8. §. mains verò, dub. Syluestrum ver. matrimonium 8. q. 7. d. 2.* & Paludanum in *4. disp. 42. quest. 1. art. 3. conc. 2.* & haec opinio erit multum plausible Confessariis secularibus, qui non habent priuilegium Regularium, vt possint dispensare cum poenitentibus incestuosus ad petendum debitum.

Sed difficultas magis est quando coniux habet tantum ignorantiam solius poenae impositae, videlicet ne peratur debitum, scit tamen prohibitum esse à iure; & tunc etiam responderi Portel *vbi supra* non egere dispensatione. Et ita tenet nouissimè Castrus Palau *tom. 1. tract. 2. disp. 1. punct. 17. n. 8. in fine,* & hanc sententiam probabilem vocat Sanchez *vbi supra, n. 20.* licet contrarium doceat Basilius Pontius *vbi supra, n. 12.*

Notandum est etiam omnia supradicta maiori ratione procedere in poena excommunicationis, suspensionis, irregularitatis. Et ideo asserit Portel *vbi supra, n. 21.* ad incurrendam excommunicationem non sufficere, quod sciam, opus esse prohibitum ab Ecclesia, sed vt sciam de poena, idque prohiberi sub excommunicatione, ita de ceteris

cæteris pœnis, suspensione, interdico, irregularitate dicendum; quod ut incurrantur, non sufficit me scire opus esse prohibitum, sed requiri ut sciam esse prohibitum, sub pœna suspensionis, irregularitatis, inhabilitatis, &c. Ita ille, qui citat pro hac sententia Nauarrum, & Rodriguez, quibus adde Curiel in par. 2. q. 76. art. 4. dub. 5. Valentiam tom. 2. disp. 6. q. 6. punct. 1. coroll. 9. Henriquez lib. 1. c. 2. 3. n. 2. Suarez de cens. disp. 4. sect. 9. n. 19. Auilam de cens. part. 2. cap. 5. disp. 5. dub. 7. Sayrum de cens. lib. 1. cap. 18. n. 37. ex quibus infertur, quàm frequenter Confessarios posse ab excommunicatione laicos excusare, quoniam sæpe illam inuicibiliter ignorant. Sanchez verò putat hanc doctrinam procedere tantum in excommunicatione, non autem in aliis pœnis. Sed tu tene nostram sententiam, quam ipse in num. 21. vocat probabilem, & illam amplectuntur Coninch de Sac. disp. 18. dub. 4. n. 31. Duardus in Bull. Cœn. lib. 1. c. 2. q. 5. n. 27. Bonacina de cens. disp. 1. q. 2. punct. 1. n. 13. at de hoc infra latius dicemus. An tamen hæc omnia vera sint, etiam quando operans laborat ignorantia vincibili, dicendum est sequenti resolutione.

An ignorantia vincibilis, iuris vel facti excuset ab incurfione censurarum, & aliarum pœnarum?

RESOL. XIII.

Hæc resolutio erit plena magnæ consolationis, quia respondeo affirmatiuè, & ita docet Portel in addit. ad dubia regul. ver. ignorantia. n. 25. & Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 3. n. 31. vbi sic ait. Exultimo ignorantiam etiam mortaliter culpabilem, siue iuris, siue facti, modò non sit crassa, excusari à censuris, & pœnis, & idem dico licet adfit scientia legis, si adfit ignorantia non crassa censura. Ita ille, qui validis rationibus confirmat hæc omnia, & intelligenda esse docet de quibuscumque pœnis, siue latis à iure communi Papæ, siue à particulari Episcoporum. Si tamen scire cupis, quanam dicatur ignorantia crassa, & supina; respondet illam dicendam esse, quæ ex lata culpa in adhibenda diligentia procedit, culpa verò lata est, quando ignorans aut nullam aut valde modicam adhibuit diligentiam. Et Graffius decis. part. lib. 4. cap. 8. num. 20. & alij, asserunt culpam latam, seu ignorantiam crassam esse illam, quæ ex malitia, vel ex nimia negligentia procedit. Imò Anton. cap. 2. de cens. n. 9. amplius videtur petere: explicat enim eam ignorantiam esse, quando est latissima culpa, quæ dolo æquiparatur. Et hæc omnia Portel, & Sanchez vbi supra, quidquid in contrarium asserant Sotus in 4. dist. 28. q. 1. art. 2. Graffius part. 1. decis. lib. 4. disp. 4. c. 9. n. 20. Suarez, & alij, quos citat & sequitur Villalobos in summa, tom. 1. tr. 16. dub. 1. n. 6. vbi ait. [La ignorantia vincibile ora sea del echo, ò del derecho, no excusa de la censura. Assi lo tiene Suarez, porque como no excusa de pecado, tan poco excusa de la censura.] Sed tu tene nostram sententiam ex cap. 2. de cens. sit. in 6. vbi habetur ignorantiam, quæ non est crassa, & supina, excusare ab omnibus sententiis Ordinariorum. Et ita etiam hanc sententiam docet Bonacina de cens. disp. 1. q. 2. punct. 1. n. 10. & Barbosa in collect. tom. 3. lib. 1. sexti Decretal. tit. 2. c. 2. n. 8. vbi n. 7. optime impugnat Suarez asserentem ignorantiam crassam & supinam, idem esse cum ignorantia vincibili.

Notandum est etiam hic obiter; Primò ignorantiam quantumcumque crassam, nisi esset ingens temeritas, & latam culpam excusare à pœna imposita scienter aliquid facienti. Secundò idem dicendum est, cum lex pœnam inducit præsumpti aliquid facere, quia non verè dicitur præsumens, si quis aliquid ignorans culpabili, & crassa efficeret, præsumptio enim dolum importat, & temeritatem. Ita Basilus Pontius de matrim. lib. 10. c. 6. num. 10. Sanchez vbi supra, Curiel in par. 2. quest. 76. art. 4. dub. 4. Henriquez lib. 1. c. 2. n. 3. Auila de cens. p. 2. c. 6. disp. 10.

dub. 6. Molina tract. 5. disput. 7. n. 13. quidquid in contrarium asserat Toletus lib. 1. c. 48. Alterius de cens. disp. 1. de suspens. cap. 5. §. hoc autem.

Imò Bonacina loco citato de cens. disp. 1. quest. 1. punct. 1. num. 11. contra Suarez docet hanc sententiam procedere, non solum quando quis operatur cum ignorantia crassa, sed etiam cum ignorantia affectata, si vt dictum est, verba censurae hæc essent. *Qui scienter hoc fecerit, vel qui præsumpsit*, &c. Et hæc omnia Confessarij in mente habeant: nam ex illis non pauci ab incurfione censurarum immunes erunt.

In quadam ciuitate huius Regni quidam percussit Clericum publicè, & notoriè; quæsierunt statim à me, an esset vitandus?

RESOL. XIV.

Hic casus erit multum practicabilis, & prima facie affirmatiuè aliquis poterit respondere, quia ex Concilio Constantensi, vt communiter DD. docent, tenemur vitare publicum Clericum percussorem; sed in casu proposito ille percussit Clericum in publica platea coram omni populo. Ergo, &c.

Sed his non obstantibus, tunc negatiuam sententiam consului; vt quis dicatur publicus percussor Clerici, vt illum vitare teneamur, necesse est, vt talis percussio nulla possit tergiversatione celari, & nullo iuris remedio niti. Cùm igitur in hoc casu, & ferè in omnibus similibus possit percussor Clerici notorius dicere, se fuisse ebrium, aut in suam iustam defensionem fecisse, vel ignorasse excommunicationem percussioni esse annexam, & alia tergiversatione celari, allegando in iudicio rumoris falsitatem; ideo quandiu non constat per iudicis sententiam, illum iuris remedio non posse excusari, nunquam dicitur notorius Clerici percussor. Et ita hanc sententiam docent Couarruias in cap. alma mater, part. 1. §. 2. num. 7. & Fagundez præcept. 1. lib. 2. cap. 5. num. 1. 2. vbi sic asserit. Vt quis dicatur publicus percussor Clerici, vt illum vitare teneamur, requiritur, quod nulla tergiversatione celari possit; vnde licet ea percussio notoria sit, & patens multis, si tamen non sit notorius iis, qui illam viderunt, percussorem nullam habuisse legitimam excusationem, quia in eo facto à peccato excusaretur, adhuc non censetur vitandus. Opus est ergo, vt constet percussorem nullam habuisse causam percipiendi, vt euitetur. Nam si potest probabiliter aliquam allegare veram causam, qua à peccato excusaretur, quandiu non constiterit non ita esse, non erit vitandus. Hoc autem constare non potest, nisi per iudicis sententiam, vel per facti notorietatem. Quamobrem raro continget percussorem Clerici ita esse notoriam facto, vt non possit aliquo iuris remedio probabilitatè aliqua excusari. Ita Fagundez, & ante illum Sayrus de cens. lib. 2. cap. 12. num. 18. Igitur ex superius adductis censui consulentes non fuisse astrictos vitare supradictum publicum Clericum percussorem, & hæc notentur à Confessariis, quia passim erunt obuia, & à multis scrupulis liberi erunt.

An mulier peccet mortaliter mingendo statim post copulam ad emittendum semen?

RESOL. XV.

Affirmatiuè respondet Sanchez de matr. tom. 3. lib. 9. disp. 20. n. 3. & Bonacina de matr. quest. 4. punct. 9. num. 10. vbi sic ait. Virum verò vxor grauius peccet emittendo semen in vase statim post copulam, ne filios concipiat, patet ex supradictis, hoc enim est contra naturam, & generationis ordinem, cum prodigatur semen à natura institutum ad prolem suscipiendam. Sic Bonacina, & hoc solent facere sæpius meretrices.

Attamen contrarium docet Petrus Bellocchius in præxi

de cas. refer. p. 2. q. 4. n. 365. vbi ita asserit. Quia sæpè solet mulier mingere post coitum, vel se erigere vt semen emittat, ne concipiat, saluo meliori iudicio, credo quòd non peccat saltem mortaliter, nam ex hoc, vt liquidò patet, non impeditur prolis generatio, quandoquidem aiunt Syluest. ver. debitum. num. 6. & Conradus p. 2. q. 315. matrix mulieris habet vim attractiuam, & retentiua seminis, vnde frustra post coitum mulier mingit, vt illud foras emittat. Ita Bellocchius. His tamen non obstantibus, puto dictas mulieres sic facientes peccare contra conscientiam erroneam, si crederent ita mingendo peccare.

An si aliqua tentatio carnis nimis notabilis sit, quis teneatur tunc orare; vnde hoc minimè faciens duplex peccatum committat, si venere, v. g. delectetur?

RESOL. XVI.

Affirmatiuam sententiam docet Ioannes Sancius in selectis disp. 21. n. 19. 20. sic asserens. Si venerea delectatio notabilis esset, & periculum in illam consentiendi interueniret, sub mortali peccato tenebitur auxilium Dei implorare. Et quamuis tunc oratio non obliget per se, sed per accidens, erit tamen duplex peccatum, omittere orationem, & venere delectari. Et sic delinquet contra Religionem, & castitatem omittens orare tempore grauis tentationis carnalis. Idem in casu simili sentit Faber de pœn. in 4. sen. dist. 14. q. 2. disp. 18. n. 68.

Sed mihi opinio contraria placet. Nam actus amoris Dei, per accidens obligat in multis casibus, & tamen vt bene aduertit Tannerus in 2. 2. D. Thoma, disp. 2. q. 4. dub. 4. n. 83. omisso huius actus in his casibus non est peccatum speciale, & distinctum ab eo peccato, ad quod vitandum requirebatur, secus est in his casibus, in quibus tale præceptum obligaret. Sed hoc accidit in casu nostro. Ergo. Et certè si opinio Sancij esset amplectenda, multi ex ista scrupuli orientur.

An sit peccatum mortale saltem contra charitatem, detegere peccatum notorium facti, vel iuris in alio loco, vbi ignorabatur, & in quem facile eius fama non erat peruentura?

RESOL. XVII.

Mltum practicabilis est questio ista, & in explanatione illius plurimos, & fortissimos aduersarios habemus; ideo sententiam affirmatiuam docent communiter DD. Ita Lessius lib. 2. c. 11. dub. 13. n. 78. Sotus de iust. lib. 5. q. 10. art. 2. Villalobos in summa tom. 2. tr. 11. dist. 36. n. 13. Fabrus de restit. in 4. sen. dist. 15. q. 3. disp. 53. c. 4. n. 130. Salon in 2. 2. D. Th. q. 62. art. 2. contr. 18. Nauar. lib. 2. c. 4. n. 288. Sayr. in clauis Regia lib. 11. c. 6. n. 25. & 26. Malder. in 2. 2. tr. 7. c. 1. dub. 6. & alij quamplures penes ipsos. Probatur hæc opinio, quia in tali casu læditur proximus in re magni momenti, quod meritò ægerrimè ferrem mihi fieri. Nec valet dicere, quòd taliter infamatus ius ad famam non habet, quia sine cuiusquam iniuria, & absque fraude eam possidebat, eaque ad huc diu fuisset fruitura. Ergo contra charitatem est, illum bono nomine spoliare, præsertim si nihil commodi proueniat de detractioe. Ita Lessius, qui limitat hanc sententiam. Primò, si ille parum curet se alibi infamari, quod sæpè fieri solet, præsertim si procul absit. Secundò, si quis ob graue crimen fuerit publicè punitus; tunc enim sæpè expedit talia ad ædificationem narrari.

Sed ad tollendos omnes scrupulos, his non obstantibus existimo probabiliter sic detrahentes non peccare, neque contra iustitiam, neque contra charitatem. Et ita docet nouissimè Fagundez præc. 2. lib. 5. c. 3. n. 14. vbi sic Anton. Diana Ref. Mor. Pars III.

asserit. Vera sententia docet non esse peccatum mortale neque contra charitatem, neque contra iustitiam, detegere notorium crimen facti, vel iuris, hoc est, vel per rumores, & famam publicam, vel per sententiam iudicis in alio loco, & regione, vbi ignorabatur, & personis quæ nihil de illo sciebant, siue fama illuc breui, siue post longum tempus, siue nunquam peruentura sit. Sic ille, qui validissimis rationibus probat hanc sententiam, & citat pro illa Caiet. tom. 2. opus. 31. respons. 9. Nauarrum in summa, c. 18. n. 26. & Maiorem in 4. dist. 21. q. 2. Hanc opinionem docet etiam Azorius part. 3. lib. 1. c. 1. dub. 8. & Filiucius tom. 2. tr. 3. c. 9. n. 235. qui se remittit ad Nauarrum, & Caietanum vbi supra. Et illam probabilem esse putat Nugnus in 3. part. tom. 1. q. 80. art. 6. diff. 3. §. hæc diff. l. a, nam opinionem contrariam, quam ipse tenet, vocat probabiliorem.

Fundamentum verò contrariæ sententiæ, quod adducit Lessius, reprobatum solidè à Fagund. vbi supr. Igitur viatores abstineant à similibus detractioibus, sed si detrahant non peccabunt mortaliter, vt patet ex dictis, neque contra charitatem. Sed ad alia deueniamus.

An peccet offerens alicui occasionem peccandi propter aliquem bonum finem?

RESOL. XVIII.

Clarum est licere, v. g. viro suspicanti adulterium vxoris, illam obseruare cum testibus, vt eam possit de adulterio conuincere; nec peccare parentes, vel heros, qui filiis, vel famulis non auferunt occasionem aliquam furandi, cùm eos ad furandum propensos norunt, vt sic in furto deprehensi resipiscant. Ita docent Valentia tom. 2. disp. 5. q. 6. punct. 5. dub. 7. in fine, Molina tom. 3. part. 2. tr. 2. disp. 73. n. 8. Vega in summa, tom. 1. c. 120. cas. 1. Sanchez vbi infra, & alij penes ipsum; nam hoc non est cooperari ad peccatum, sed permittere vnum committi, vt plura alia euitentur.

Difficultas consistit, an licitum sit in his casibus non solum non auferre, sed apponere occasionem vxori, v. g. vt adulteretur, aut famulis vt furentur. Negatiuam sententiam docet Sanch. tom. 3. de matrim. lib. 10. disp. 12. n. 13. cum Emmanuele Sà ver. peccatum. n. 7.

Sed Petrus Nauarra de rest. lib. 3. c. ult. in noua edit. num. 104. affirmatiuam sententiam tenet, quàm nouissimè sequuntur Layman in Theol. mor. lib. 2. tr. 3. c. 13. n. 5. & Sancius in selectis, disp. 35. n. 12. vbi sic ait. Adhæreo opinioni, asserentium, offerentem alicui occasionem ad peccatum, vt deprehensus in illo resipiscat, vel ob alium bonum finem, non peccare. Ita ille. Et ratio est, quia id non est formaliter cooperari ad peccatum, sed materiam, & occasionem peccati ministrando, illud permittere: non quòd permittens intendat malum peccati fieri, sed potius graue aliquod malum impedire.

Aliqua notabilia, & practicabilia circa crimen incestus.

RESOL. XIX.

An si quis habeat rem cum muliere in tertio, & quarto gradu cum sua vxore coniuncta, sibi que eodem gradu affini impediatur à petitione debiti.

Affirmatiuè respondet Comitulus in respons. lib. 1. quest. 138. n. 2. Sed tu tene contrariam sententiam, quia huiusmodi impedimenta sunt de iure Ecclesiastico, sed nullum ius Ecclesiasticum statuit incestum in tali casu à petitione debiti impedire; ergo. Et ita docet Nauarrus, quem sequitur Basilus Pontius de matrim. lib. 7. cap. 33. num. 6. qui etiam num. 2. ait. Nota quòd si quis extraordinariè polluat sceminam aliquam, emittens semen post extractum è vase naturali membrum, quamuis postmodum casu illabitur semen in naturale vas, nulla resultat affinitas, licet contrarium videatur

docere Floronus *de casib. referu. part. 2. cas. 6. num. 18.* citans Graffium.

Nota etiam cum dicto Basilio Pontio contra Sanch. *lib. 2. disp. 21. n. 2.* quod si semen alicuius viri ope demonis deferatur in vterum femineum, non contrahitur affinitas, quia illi non sunt facti vna caro, nec sibi adhererunt.

Difficultas est, an contrahatur affinitas, si vir feminet, femina vero non feminet. Affirmatiue respondent Syluester *infra*, Floronus *vbi supra de cas. n. 28.* Finellius *de cas. refer. cas. 10. n. 9.* Pontius *vbi supra*, vbi sic asserit. Parum autem refert ad affinitatem contrahendam, quod femina feminet, vel non; cum eius semen ad generationem necessarium non esse sit constans opinio. Sed aliqui, vt notant Finellius, & Floronus *vbi supra* contrariam sententiam docent, putantes ad contrahendam affinitatem requiri concursum seminum, scilicet tam viri, quam mulieris; & Syluest. *ver. Marimonium. 8. q. 15.* pro hac sententia citat Innocentium, Hostiensem, & Vgonem, quibus adde Caietanum *in 2. 2. q. 154. art. 12.* & hanc sententiam probabilem putat Sanch. *de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 21. n. 11.* & Ioannes Suar. *in Enchiridio casuum conscientia lib. 5. ver. affinitas, §. ad contrahendum.* Ad rationem vero Basilij Pontij posset quis respondere, quod non est ita constans opinio illa, vt semen femineum non requiratur ad generationem, quin sententia contraria non sit probabilis, & illam acerrime contra Aristotelem, non solum tuerentur medici, duce Hippocrate *lib. de genitura, & Galeno lib. 6. de locis affectis, c. 5. Vallelio lib. 2. contr. Medic. c. 6. Vega lib. 1. de arte medendi c. 3. Petr. Meta. tr. de femine, §. iam vero.* sed etiam praestantissimi Theologi, vt Sorus *in 3. disp. 4. q. unica*, Bonauentura *q. 1. n. 31. Maior q. 3. art. 4.* & alij, quos citant Conimbrienses *de generat. lib. 1. c. 4. quest. 27.* Sed tu tene communem sententiam.

An solus metus reuerentialis sine minis, aut alicuius grauis mali timore, censetur cadere in virum constantem, & idem quaritur de precibus importunis?

RESOL. XX.

HÆc quaestio deseruiet ad rescindendos contractus vxorum, & filiorum familias. Negatiuam sententiam docet Sanch. *de matrim. tom. 1. lib. 4. disp. 6. n. 7.* & alij penes ipsum. Fundamentum huius opinionis est, quia in *c. quamuis pactum, de pact. in 6.* disponitur, quod renunciatio facta à filia in fauorem patris, vallata iuramento est valida, nisi metu, vel dolo sit inducta. Ergo cum textus non excipit reuerentiam, sicut metum, & dolum, sequitur metum reuerentialem minime in constantem virum cadere. Et ita hanc sententiam ex Iurisc. consultis docent inter alios Molin. *de primog. lib. 2. c. 3. n. 9.* Donellus *lib. 15. comment. c. 39.* Fachineus *lib. 2. cont. iuris c. 96.* & triginta Doctores, quos adducit, & sequitur Barbosa *in collect. tom. 3. lib. 2. sexti Decretal. tit. 18. c. 2. n. 18.* cum aliis, quos etiam adducit, & sequitur Farinacius *in fragment. crim. part. 2. n. 125.*

Sed ego contrariam sententiam non minus probabilem, & in praxi tutam existimo, quam nouissime docent doctus Basil. Pont. *de matr. lib. 4. c. 5. n. 6.* & alij penes ipsū, & penes Menoc. *lib. 1. conf. 491. & de arbit. ind. lib. 2. cas. 136. n. 7.* & Farinac. *vbi sup. n. 126.* Limitat tamen hanc opinionem Pontius, nisi metus reuerentialis dederit ansam, & occasionem contractus, non vero causam. Potest enim contingere, vt vxor, filius, & c. metu reuerentiali inducatur ad contrahendum, & tamen postea iam libens contrahat. Secundo, suam sententiam Pontius intelligit, non de metu indignationis leuis, & quæ facile transcat, sed de indignatione graui, & diuturna, semotis gimen minis, & verberibus, vt perperam voluit Iurisc. consulti,

Sed aliqui plus addunt, dicendo sufficere solam praesentiam eius, cui reuerentia debetur, absque minis, & verberibus, vt metus inducatur. Ita plures Doctores, quos citat Mongollon *tr. de his, qua vi, metu, & c. c. 3. §. 1. n. 3.* qui *num. 5.* suam sententiam in hac quaestione sic aperit. Ego (ita ille) vt hanc controuersiam definiam, sic distinguo. Aut interuenit mandatum eius, cui reuerentia debetur, sine minis, vel verberibus (quod mandatum inducitur etiam per verbum rogo, vt *l. 1. ff. mandati*, quam ad hoc allegat Barbarius *in conf. 46. n. 11. scol. 47.* & in isto casu sufficit sola praesentia, & hoc habetur *in l. velle. ff. de reg. iur.* cuius verba haec sunt, *Velle non creditur, qui obsequitur alterius imperio: aut non interuenit mandatum, sed sola praesentia;* & tunc iterum distinguo, quod duplex est reuerentia, vna simpliciter & in gradu positiuo; altera nimia, & sic in gradu superlatiuo. Primo casu, quando est talis persona, cui solum debetur reuerentia simpliciter, vt pater, si ita est ignauus, aut vilis, quod filius audeat dicere, Nolo, tunc procedit, quod non sufficit sola praesentia, sed quod praecedat minas, vel verbera. Secundo casu, quando est persona ita grauis, quod ei debeat reuerentia nimia, tunc procedit altera opinio; & sic quod sufficit sola praesentia absque mandato, & absque minis, vel verberibus. Ita Mangollon qui doctè hanc sententiam validissimis rationibus firmat, vbi Fagundez *vbi infra.*

Ex his omnibus possunt Confessarij sine vilo scrupulo infinitos vxorum, & filiorum familias contractus rescindere; nam vt plurimum ex metu reuerentiali efficiuntur, qui, vt diximus, cadit in constantem virum, etiam si sit sine minis, & verberibus. Hinc Basil. *vbi supra de matrim. lib. 4. c. 11. n. 5. 6. & 7.* probat, renuntiationem hereditatis paternæ ex metu reuerentiali factam nullam esse; sicut etiam fideiussionem vxoris pro marito, vel promissionem de soluendis debitis factam à filio, vel vxore, quando vir, aut pater est in periculo mortis. Hinc ego etiam cum Basilio *vbi supra num. 15. & 16.* existimo contra Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 4. disp. 6. q. 2. n. 18.* Riccium *in praxi, tom. 1. resol. 599. n. 4.* & alios professionem religionis metu reuerentiali factam non valere, idcoque rescindendam, & declarandam irritam. Vide Fagundez *prac. 2. lib. 6. c. 1. num. 21.* & idem etiam puto cum Rodriquez *qq. regul. tom. 2. q. 52. a. 1.* electionem factam metu reuerentiali esse nullam.

Notandum est tandem, id quod dictum est de metu reuerentiali, dicendum esse de precibus importunis, etiam si cum ipsis non adsit metus reuerentialis; & ita contra Sanch. *vbi sup. disp. 7. n. 7.* Henric. *lib. 1. de matrim. c. 9. n. 5.* & alios penes ipsos, assero preces importunas seorsim consideratas, & sine metu reuerentiali efficere metum iustum, & cadentem in constantem virum, dummodo non inducant tantum ad contrahendum, sed faciant non libenter contrahere. Ita glossa *in cap. tua fraternitatis, ver. importunitatem. deprehendis;* vbi Hostien. *in principio*, Imola *n. 2.* Rebuffus *tom. 2. conf. reg. tir. de rescript. art. 2. glossa 3. ver. item non valet electio.* Petal. *in l. si quis, num. 93. ff. de legat. 3.* Naldus *in summa ver. metu, n. 4.* & Basilius Pontius *vbi supra de matr. lib. 4. c. 5. n. 17. & c. 12. per totum;* adi illum, & non pigebit, est enim vir eminentissimi ingenij. Preces vero importunas voco eas, quæ sunt instantissimæ, & sæpius repetitæ, & inculcatæ, iuxta *l. 1. C. de petitionib. bonorum, ibi, inuerecunda petentium inhiatione.*

Si igitur patres cum filiis, & viri cum vxoribus praeter metum reuerentialem, qui solus sufficeret, adhibeant sæpius etiam preces importunas, dicendum est, vt plurimum contractus in gratiam ipsorum initos esse nullos, & rescindendos, maxime si sint contractus lucratini, & qui à liberalitate proficiantur. Nam contra Sanchez *vbi supra de matrimonio lib. 4. disp. 8. n. 4.* Lessium *lib. 2. c. 7. dub. 6. n. 37.* Henric. *lib. 1. c. 9. n. 4.* & alios puto dictos contractus metu graui, vt est in casu nostro, celebratos

celebratos esse inualidos omnino, non solum iure naturæ, ita vt neque naturalis obligatio ex illis sequi possit, sed etiam iure positiuo; & ita docet Basilius Pontius *de matr. lib. 4. c. 6. num. 4. & c. 8. n. 3.* qui citat Rebellium, Molinam, & alios; vide Pontium, qui ad omnia argumenta, quæ adducit Sanchez, solidè respondit. Et hæc dicta sufficiant circa praesentem quaestionem, quæ sine vlla controuersia vera sunt, quando cum metu reuerentiali coniungitur etiam læsio; vnde metus praesumitur in donatione facta per filiam patri, quando in ea filia est inermiter læsa. Et ita tenent 24. Doctores, quos citat, & sequitur Farinacius *in frag. crim. part. 2. n. 130.*

Ex quibus omnibus inferitur contra Suarez *de Relig. tom. 3. lib. 6. c. 5. n. 7.* Henriquez *lib. 1. cap. 9. num. 5.* Tapiam *decis. 16. n. 33.* Rolandum *vol. 3. conf. 83. n. 27.* & alios, preces importunas cum metu reuerentiali coniunctas inferre metum, vt diximus, & ita tenent Afflicus *decis. 69.* Socius senior *vol. 2. conf. 263. n. 8.* Mandellus *conf. 77. n. 10.* Gutierrez *qq. can. lib. 1. c. 37. n. 17. & 18.* Garfias *de nobil. glossa. 17. n. 15. & 23.* Barbarius *vol. 1. conf. 60. n. 3.* Paulus de Castro *vol. 1. conf. 74.* & alij.

An pollutio, quæ incipit in somnis, sit reprimenda in vigilia sub onere peccati mortalis?

RESOL. XXI.

Affirmatiuam sententiam docet Toletus *lib. 5. c. 13. n. 1.* tunc enim quis non tenetur reprimere pollutionem, quando potestatem habet imperfectam, quia semisomnis est, sed in nostro casu patiens pollutionem perfectam habet potestatem, quia in vigilia est: ergo tenetur illam reprimere.

Sed negatiuam sententiam docet Emanuel Sà *ver. luxuria, n. 10.* vbi sic asserit. Cœptam in somno pollutionem non tenetur euigilans reprimere, sufficit enim non placere; ita ille. Et ratio est, quia dicta pollutio incipit in somnis sine peccato, & inuoluntariè; effusio vero illius in vigilia, est effectus naturalis illius cause inculpabilis; Ergo. Et ita hanc sententiam docent Ioan. de la Cruz *in direct. par. 1. prac. 6. a. 8. dub. 10. concl. 2.* Filiucius *tom. 2. tract. 30. cap. 8. num. 147.* & probabilem putat Fagundez *prac. 3. lib. 3. cap. 6. n. 11.* in casu quo quis certus est, quod non adhibebit consensum; nec in alio casu ego puto illam docuisse Doctores citatos.

Notandum est hic etiam, quod gaudere de supradicta pollutione in somnis cœpta, non ob delectationem carnalem, sed ob sanitatem, & illam optare, non est peccatum, neque veniale. Scio contrarium docere Sotum *in 4. sent. disp. 13. a. 7. Medinam in part. 2. q. 74. art. 6.* Zumel *ibidem, art. 8. disp. 4. dub. 4.* Ledefnam, Lopez, Angles, Rodriquez, & alios; sed tu tene nostram sententiam, quam docent Doctores, quos citat, & sequitur Tanneus *in 2. 2. D. Tb. disp. 4. q. 7. dub. 7. num. 144.* quibus ego addo Villalobos *in sum. tom. 2. tract. 40.* Sancium *in selectis, disp. 21. n. 35.* Sanchez *in sum. tom. 1. cap. 2. num. 17.* & alios penes ipsos, & nos *infra.*

Quidam vir nobilis comedens quosdam cibos calidos, & accumbens in lecto incidebat in pollutionem, quasiuit à me an teneretur aliter decumbere, & cibos illos non comedere, poterat enim sine aliquo damno, à supradictis abstinere?

RESOL. XXII.

Quidam Theologus affirmatiue tunc illi respondit, & hanc opinionem docet nouissime Fagundez *prac. 3. c. 6. n. 13.* vbi sic asserit. Non probo opinionem asserentem non esse mortale comedere illa, ex quibus creditur sequutura pollutio; modò illa in se non intendatur.

Anton. Diana, Ref. Mor. Pars III.

tur, nisi fortè loquatur, quando dubiè id credatur, au quando non ita facile possit eam causam auferre, ac remouere; nam si aliter dormire non possit, quàm taliter accumbendo, si alios cibos non habeat nisi illos, vnde pollutio solet moraliter contingere, aut si habeat, sunt tamen tales, ob quos dolorem capitis, aut ægritudinem contrahat, profectò in meliori opinione non tenetur abstinere ab illis, aut à tali modo accumbendi, ita ille, citans alios Doctores, & alia exempla, vide etiam Azorium *part. 3. cap. 24. quest. 7.*

Sed contrariam sententiam etiam probabilem esse puto, quam in terminis docet Sancius *in selectis, disp. 21. n. 12.* sic asserens. Accubantem sic vel aliter, & sententem se ex tali situ in pollutionem venire in somno, vel in vigilia, dum absit periculum consensus, & determinatus sit non consentire, & experientiam consentiendi non habeat (vt erat in casu dicti viri nobilis, de quo ego interrogatus fui) non teneri aliter decumbere, licet illi minimè vitilis esset talis modus decumbendi, sed solum ad commodius quiescendum in lecto, intendere. Ita Sancius, & loquens de comestione ciborum idem docuisse Lessius *lib. 4. c. 3. dub. 54. n. 100. & 101.* Villalobos *in summa, tom. 2. tract. 40. dub. 16. n. 6.* Ioannes de la Cruz *in direct. part. 1. praecept. 6. art. 8. dub. 9. conclus. 2.* & alij. Ratio verò huius opinionis hæc est; quia aliquis non tenetur vitare causam per accidens influentem in pollutionem, dum tamen absit periculum consensus.

Hinc infert Sancius, quod Confessarij ex deuotione solum audiens confessiones expertus pollui, non tamen consentiens, non peccabit confessiones excipiendo, quia cum audire confessiones causa per accidens sit pollutionis illas non tenetur vitare ob solam pollutionem, quæ voluntaria illi non est, nec in se, cum illam non velit nec in causa, cum illa sit per accidens; similiter qui sine damno aliquo pedester posset ambulare, & nollet, expertus tamen pollutionem pati, sine tamen consensu, equitatio minimè peccaret, cum equitatio causa sit per accidens illius pollutionis, & idco nec in se, nec in causa esset illi voluntaria.

Et tandem femina, vel vir, quæ ob superpositionem vnus femoris in aliud, motum sensualem sensit, non tenetur modum situs mutare, dum determinati sunt non consentire; neque sit periculum consensus, quia per accidens actus influentes in pollutionem vitare non tenemur. Et hæc omnia docet Sancius *vbi supra* contra opinionem Fagundez. Notandum est etiam hic, quod mundans à sanguine verenda, vel femina à sanguine menstruo, etsi præuideat pollutionem, & sequatur, si non gaudeat de illa, non peccabit. Vnde ex his omnibus apparet me olim rectè consuluisse, quandam iuuenem, cui necesse erat interuenire in quibusdam festis nuptiarum, non peccasse, dum ex tactu manus mulieris in ballo in pollutionem incidebat, sine tamen vilo periculo in illius consensus, & tunc adduxi doctrinam Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 45. n. 8.* vbi sic ait. Secundo deducitur, pollutionem præter intentionem subsequutam ex tactu licito, & in eo præuisam, quando tactus ille est necessarius, & cessat consensus periculum, carere omni culpa, vt ex amplexu iuxta patriæ consuetudinem, quo euitato in notam inurbanitatis incideret. Ita Sanchez, quem postea sequuti sunt Villalobos *in summa, tom. 2. tr. 40. diff. 16. n. 5.* Filiucius *tom. 2. tr. 30. c. 8. num. 157.* & Bonacina *de matrim. q. 4. punct. 10. num. 8.* quæ omnia procedebant in casu nostro.

Notandum est etiam hic obiter, quod si aliqua mulier in choreis publicis sciat se tangi ab aliquo intentione mala, si tactus sunt ex suo genere liciti, vt consortio manuum in choreis, non peccat illos admittendo coram aliis. Ita Filiucius *vbi supra tom. 2. tract. 30. cap. 10. n. 198.* qui citat multos alios.

An Episcopus iure ordinario possit dispensare in lege Concilij, seu Summi Pontificis, quoties facultas dispensandi non adimitur?

RESOL. XXIII.

Negativam sententiam docent communiter Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 40. n. 1. & tom. 2. lib. 7. disp. 7. n. 6. vbi sic asserit: Eo ipso quod lex editur à Pontifice, vel concilio, nec conceditur dispensatio, nequit Episcopus dispensare, sed censetur reservata dispensatio, propter id principium generale, quod inferior nequit in lege superioris dispensare. Ita Sanchez, & nouissimè Vgolinus de potest. Episc. c. 57. §. 1. Alterius de censuris tom. 2. disp. 8. c. 3. ver. sed controuersa. Barbosa de potest. Episc. part. 2. alleg. 33. n. 18. Reginaldus in praxi tom. 3. lib. 31. cap. 27. n. 202. Molinus de ritu nupt. lib. 2. differ. 1. n. 145. Gutierrez in can. 99. lib. 1. c. 5. n. 10. Gratianus in discept. forensi. cap. 397. n. 33. & alij penes ipsos.

Non reticcam tamen aliquos contrarium docere, & quia apud me Basilius Pontius instat multorum est, ponam eius verba lib. 6. de matrim. c. 8. n. 11. vbi sic asserit. Quæritur an Episcopus dispensare possit, vt adhibeatur sollemnitas nuptialis temporibus prohibitis. Equidem olim iure ordinario potuisse Episcopum dispensare, indubitatum est. Deinde extraordinario iure planum videtur dispensare posse, scilicet, si aliquis casus vrgeat, & non sit facilis aditus ad Pontificem, sicut in multis aliis iudicandum est. An autem extra hunc casum post legem latam à Concilio vniuersali dispensare possit Episcopus, ex eo pendet an inferior Ordinarius in lege lata à Superiori possit aliquando dispensare, quod nonnulli negant, quos refert, & sequitur Sanchez, alij è contra affirmant posse, sequitur Sotum in 4. dist. 32. q. vnic. art. 3. in fine, qui nec sunt numero pauci, nec auctoritate inferiores; quorum accedo sententiæ. Dispensare itaque Episcopum posse assero, interim dum illi non adimitur facultas dispensandi. Ita Pontius, qui magnam tribuit Episcopis auctoritatem, vnde etiam si facilis esset aditus ad Summum Pontificem, possent ex iusta causa, & de iure ordinario super leges Concilij generalis dispensare. Sed his non obstantibus, ego à negatiua sententia non discederem.

Notandum verò hinc obiter, quod stando in prima sententia, quam ego teneo, quando Concilium, seu Summus Pontifex censuræ absolutionem non referuat, potestatem Episcopis absoluedi ab illa videtur concessisse. Ita Miranda in manuali Pral. tom. 2. q. 30. a. 10. concl. 2. Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 61. n. 3. Suarez de legibus lib. 6. cap. 14. Henriquez lib. 10. cap. 35. n. 2. in glossa littera D. Sayrus de cens. lib. 2. cap. 19. à mun. 2. Gutierrez can. 99. lib. 1. cap. 5. & alij communiter.

An si quis vouit se quotidie recitare B. Virgini Patris, & Ave, vel unum Salve Regina, & per annum, v. g. non recitet, peccet mortaliter?

RESOL. XXIV.

Affirmatiuè respondet Zumel in part. 2. quest. 88. ar. 4. dub. penult. Sayrus in Clauis Regia, lib. 2. c. vlt. num. 21. Valentia tom. 3. disp. 6. quest. 6. punct. 4. Malderus in 2. 2. tr. 10. cap. 5. dub. 4. quest. 1. in fine, & Tannerus in 2. 2. disp. 5. dub. 3. num. 38. est enim hæc vna quædam vnius voti materia, eaque grandis.

Sed contrariam sententiam esse probabilem docet idem Tannerus, & illam tenet Sotus de iust. lib. 7. q. 2. art. 1. Aragón in 2. 2. q. 88. art. 3. Ioan. de la Cruz in direct. part. 1. præc. 1. art. 2. dub. 4. concl. 2. & nouissimè Villalobos in summ. tom. 2. tract. 34. diff. 3. n. 3. vbi sic ait. [Se infere, que el que dexo de razar todo el año vna Ave Maria, que haúa prometido de razar cada dia, no

llego à peccar mortalmente, porque muchos pecados veniales, no hazen vn mortal.] Igitur illa parua materia non possunt coalescere in vnum, & efficere notabilem quantitatem materiæ magnæ. Notandum est etiam, quod in tali casu vouens materiam istam parua, non potest se obligare sub mortali in recitatione dictæ materiæ leuis. Sic Villalobos vbi supra, cui addit Sanchez in summa, tom. 1. lib. 4. c. 12. n. 16. & alios penes ipsum, sicuti legislator non potest se obligare sub mortali in materia leui. Et ita docet Ioannes de la Cruz vbi supra; vnde infert præceptum Prælati in re leui, & in ordine ad bonam gubernationem obligare sub solo peccato veniali, nam esset intolerabile, posset prælati in omni materia, etiam leuissima obligare sub peccato mortali. Ita ille, quæ tene mente. Notandum est tamen doctrinam superius adductam non procedere in casu quo vouisti singulis dare paruam eleemosynam, nam si plures omittingendo istam paruam eleemosynam, deuenisti ad materiam grauem, teneris illam restituere. Sic Tannerus in 2. 2. disp. 5. dub. 3. n. 50. Io. de la Cruz, Villalobos, & omnes DD. supra citati. Sed circa præsentem quæstionem vide etiam Valquez in p. 2. disp. 146. c. 2. Azorium tom. 1. lib. 1. c. 5. q. 3. Suarez de Relig. t. 2. l. 5. c. 5. n. 10. & alios penes ipsos, & nos infra.

Aliqua practicabilia, circa votorum dispensationem, & communicationem.

RESOL. XXV.

Primò puto contra Tannerum in 2. 2. D. Th. disp. 5. q. 4. dub. 5. n. 81. Layman in Theologia mor. lib. 4. tr. 4. c. 8. n. 9. Filiucium tom. 2. tr. 26. c. 10. n. 285. Azorium tom. 1. lib. 11. c. 18. q. 2. & alios, posse vouentem sine Confessario commutare suum votum in materiam æqualem. Ita probabiliter Sancius in selectis, disp. 14. n. 3. Henriquez lib. 2. de pen. cap. 20. n. 5. Medina lib. 1. instit. c. 4. §. 7. cum aliis, quorum sententiam probabiliter vocat. Ioan. de la Cruz in direct. part. 1. præc. 2. a. 2. dub. 1. concl. 4. Villalobos in summ. tom. 2. tr. 34. d. ffic. 31. n. 5. & Portel in addit. ad dubia regul. ver. voti commutatio, num. 88.

Secundò, qui potest commutare, seu dispensare in votis, potest etiam in iuramentis; quia arctius est vinculum voti, quàm iuramentis; & priuilegia, quæ cedunt in fauorem animarum, non est restringenda, sed amplianda sunt. Ita contra Nauarram cap. 27. n. 257. Azorium tom. 1. lib. 11. c. 10. q. 2. Alios docent Aragonius, & Sà, & probabilem vocat sententiam Tannerus in 2. 2. D. Th. disp. 5. quest. 5. dub. 1. n. 36. & 37. qui in quest. 4. dub. 5. n. 95. docet etiam probabiliter, quod qui habet potestatem delegatam dispensandi vota, potest etiam illa commutare, quia multo minus est commutare, quàm dispensare, & ita etiam tenet Sotus de iust. lib. 7. q. 4. art. 3. Syluester, ver. votum. 4. q. 3. Villalobos in summa tom. 2. tract. 34. diff. 32. num. 2. licet contrarium etiam probabiliter multi Doctores asserant, quos citat & sequitur Sanchez tom. 2. lib. 8. disp. 1. num. 15. sed nostram sententiam præter DD. citatos, tenet etiam Layman in Theol. mor. lib. 4. tr. 4. cap. 8. n. 20.

Tertio quando quis commutat votum suum propria auctoritate in melius, non eget iusta causa; & ita etiam puto quando commutatio efficitur in materiam æqualem, etiam propria auctoritate, quod est valde notandum, quia nouum, & illud docet Villalobos in sum. tom. 2. tract. 34. diff. 31. n. 8. quidquid asserat Layman in Theolog. mor. lib. 1. c. 4. cap. 8. num. 22. in contrarium; vnde quidam vir nobilis affectus voto audiendi Missam, detentus in colloquio amicorum, ne frangeret votum, rectè illud commutauit in opus melius, vel iustum æquale sine iusta causa, vt suppono, & ego illum non peccasse de hac re interrogatus his diebus consului. Et quidem si hanc doctrinam multi scirent, haberent quidem remedium satis promptum pro liberatione fractionis voti &

& peccati mortalis, sine consultatione Confessariorum, nam propria auctoritate, vt dictum est, commutare possent votum, quod pro illa vice nollent adimplere, in opera æqualia, vel vt docet etiam Portel in dubijs Reg. ver. voti dispensatio, num. 58. securius in meliora.

Quartò, Regulares Confessarij possunt dispensare in omnibus votis, in quibus potest Episcopus, excepto voto peregrinationis vitra duas dietas. Ita ex communi Tannerus in 2. 2. disp. 5. q. 4. num. 92. quæ quidem dispensatio votorum potest fieri extra sacramentum Confessionis, vt alibi, contra Peregrinum, satis firmatum est, & idem dicendum est de absolutione censurarum, & de dispensationibus super irregularitate, iuramento, petitione debiti, &c. Item contra Rodriguez in addit. ad Bull. Cruc. §. 9. num. 120. dicta dispensatio est applicanda cum omnibus ad ipsos confluentibus, & non ad subditos tantum illius diocesis, in qua manent. Ita Sanchez in summa, tom. 1. lib. 4. cap. 44. n. 15. & de matrim. lib. 8. disp. 16. n. 10. cum Villalobos vbi supra. Et quando supradicti Regulares commutant vota, ex priuilegiis quæ habent, possunt illa commutare in opus minus; ita probabiliter Medina in summa, lib. 1. c. 14. §. 7. reg. 3. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 16. num. 109. & alij contra Azorium tom. 1. lib. 1. cap. 18. quest. 6. Sanchez in summa, tom. 1. lib. 4. cap. 50. num. 4. Suarez de Relig. tom. 2. lib. 6. c. 19. n. 7. Toletum lib. 4. c. 18. & alios asserentes, vota commutanda esse in opus æquale. Sed stando in hac opinione, non oportet Confessarios scrupulis agitari, num opus, in quod votum commutatur, sit omnino æquale, hæc enim æqualitas non debet esse mathematica: & moraliter loquendo, omnimoda æqualitas non est cognoscibilis. Sufficit ergo æqualitas ad arbitrium boni viri, secluta fraude, & ignorantia; maxime si commutatio fiat virtute priuilegij. Ita Portel in dubijs regul. ver. voti dispensatio, num. 43. qui citat Syluestrum, & Rodriguez. Imò ait Suarez de Relig. tom. 2. lib. 6. c. 12. n. 6. quod quando conceditur commutatio in æquale, extenditur ad commutandum in dubio, an sit melius id, in quod sit mutatio; imò, & etiam quamuis dubium sit, an sit minus, dummodo non sit certum; credibile enim est Papam delegantem, aliquam voluisse concedere benignitatem. Et hæc omnia docet etiam Portel vbi supra.

Quintò, commutatio, aut dispensatio votorum, facta bona fide, tempore subilæi valet, & est tuta etiam si postea non impleantur requisa pro obtinendo Iubilæo. Ita contra Ioan. de la Cruz in direct. cons. part. 1. præc. 2. a. 2. dub. 11. concl. 7. Raphaël de la Torre in 2. 2. tom. 2. quest. 88. art. 12. disp. 5. & alios, docet Portel in dubijs Regularium, ver. voti dispens. num. 52. Henriquez lib. 7. de indulgent. cap. 11. num. 4. Sanchez in summa, tom. 1. lib. 4. cap. 54. num. 53. Suarez de Relig. tom. 2. lib. 6. cap. 16. num. 10. Prost de Iubilæo, c. 12. dub. 3. & alij. Sed an postea penitens, qui bona fide obtinuit dispensationem votorum, si voluntariè omitat opera præscripta in Iubilæo, peccet mortaliter? affirmatiuè responderet Portel vbi supra, & Suarez num. 11. Sed mihi placet opinio Sanchez negatiua, quam probabilem putat Filiucius tom. 1. tr. 26. cap. 10. num. 301.

Sextò, si commutatio fuerit facta in melius, negant aliqui posse vouentem redire ad prius votum. Ita Suarez de Relig. tom. 2. lib. 6. c. 10. n. 1. & alij. Sed contrariam sententiam Sanchez probabilem esse putat Filiucius tom. 2. tr. 26. cap. 10. num. 189. & ego tutam in praxi esse existimo, quia talis commutatio efficitur in fauorem vouentis. Ergo, &c.

Septimò, si vnus Confessor inueniat penitentem, cui alius Confessor commutauit votum in rem minus æqualem, & ambo Confessores sint viri docti, poterit vltimus Confessor, quiescere & stare opinioni Confessoris prioris, qui fortè aliquam circumstantiam melius considerauit. Ita Portel in addit. ad dubia Regul. ver. voti commutationem, num. 92. quod si Confessarius sit idiota, Anton. Diana Ref. Mor. Pars III.

penitentem moneat, si spes sit, acquiescat, sin illum reclinquat in bona fide.

Octauò, puto quoad vota conditionalia castitatis, Religionis, &c. etiam post adimpletam conditionem, posse illa Episcopum, & Confessarium Regularem, & priuilegiatum commutare; quidquid in contrarium asserant Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 131. Sotus de iust. lib. 7. q. 2. a. 1. ad 4. Nauarr. c. 12. n. 43. Azor. r. 1. lib. 11. c. 19. q. 3. Valentia tom. 3. disp. 6. q. 6. punct. 7. & alij. Sed tu tene nostram sententiam, quam tuerent Sanchez in summa, tom. 1. lib. 4. c. 40. n. 99. & de matrim. to. 2. lib. 8. disp. 11. n. 13. & alij, quos nouissimè citat, & sequitur Layman in Theol. mor. lib. 4. tr. 4. c. 8. n. 10. quia supradicta vota non emittuntur ex directo affectu ad rem votam, sed ad beneficium, quod à Deo expectamus, vnde etiam post adimpletam conditionem non videntur vota absoluta, & perfecta; quia eorum radix est imperfecta, quæ in illis intrinsecè semper imbibitur, quæ est affectus ille indirectè, ex quo votum procedit. Et hæc magis practicabilia decerpsi in materia commutationis votorum; nunc ad alia transeamus.

An vouens omnibus circumstantiis attentis dubius manens, an votum emissum sit intuitu temporis, teneatur illud adimplere?

RESOL. XXVI.

Hæc quæstio est satis practicabilis, v. g. vouit quis certa die ieiunaturum pro animabus Purgatorij, atque eo die impeditus fuit, an teneatur altero die ieiunare? Respondent aliqui negatiuè, si vouendi intentio fuit cum dependentia à tali die ob peculiarem rationem; secus autem si fuit simpliciter propter ieiunium, & deinde speciatim tali die. Difficultas verò est, quando vouens dubitat, an emiserit votum cum hac, vel illa intentione; & in tali casu teneri ad votum putat Azorius tom. 1. lib. 11. c. 15. q. 11. quem sequitur Sanchez in summa, tom. 1. lib. 4. c. 34. n. 31. & rationem adducit, eo quod obligatio voti sit, & sic votum est in possessione.

Sed, mihi contraria sententia placet, quam tuerent Caietanus in 2. 2. q. 88. art. 12. in fine, & nouissimè Paulus Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 1. c. 2. n. 3. nam votum in dubio strictè interpretandum est.

Ad argumentum verò Sanchez respondetur, quod licet ita vouens sit certus, se, v. g. ieiunium, vel Missam vouisse tali die, dubius tamen est an absolute, seu independentè à tali die ieiunium, vel Missam vouere intendit. Ergo in tali dubio pro libertate ipsius vouentis præsumendum est.

An Sacerdotes in domibus suis priuatim audientes lectorem legum incidant excommunicationem?

RESOL. XXVII.

Affirmatiuè videtur respondendum ex auctoritate Filiucij tom. 1. tract. 14. cap. 7. n. 103. & Suarez in cens. disp. 23. sect. 3. n. 19. & aliorum.

Sed tu contrariam sententiam tene, quam docent nouissimè Barbosa in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 50. cap. vltim. num. 3. Squillante de obligat. cler. part. 2. dub. 8. Homobonus de statibus p. 1. cap. 18. n. 6. Gambarupta de castibus reser. c. 9. n. 6. Villalobos in summa, tom. 1. tract. 17. diff. 28. n. 4. & Sanctyrellus tract. de Apost. c. 2. dub. 3. num. 21. & alij penes ipsos. Dico igitur, in excommunicationem latam in cap. super specula, ne Clerici, vel Monachi, &c. non incurrere Sacerdotes sæculares, & Regulares habentes priuatim in domibus suis lectorem legum, vel medicinæ, qui eos doceat priuatim has facultates.

Imò nec incurrunt hanc excommunicationem prædicti, si studeant legibus ciuilibus in scholis publicis, quatenus conducunt, vel possunt conducere ad noti-

tiam Canonum. Ita Sanctarellus loco citato, & Barbosa num. 7. Squillante de oblig. cler. part. 2. dub. 18. n. 57. & alij penes ipsos.

Sed nota hoc verum esse in foro interiori; nam in foro exteriori prælumerentur excommunicati. Notandum est etiam, quod Diaconi, & subdiaconi non comprehenduntur sub dicta prohibitione, & excommunicatione, licet beneficium habeant, nisi sit personatus. Ita DD. citati.

Aliquis narrat peccata alterius audita, & expressè afferit se nihil certo scire, sed tantum recensere, quæ audit; queritur an peccet mortaliter?

RESOL. XXVIII.

Hic casus sæpissimè accidit. Affirmatiuam sententiam docent Sotus de iust. lib. 4. quest. 6. art. 3. ad 3. Nauarrus c. 18. num. 50. Villalobos in sum. tom. 2. tract. 11. dub. 36. n. 6. Tannerus ubi infra. Malderus in 2. 2. tr. 7. c. 1. dub. 13. Syluius in 2. 2. D. Thom. q. 63. art. 2. queritur 16. concl. 3. Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 53. dub. 10. n. 8. & alij; quod si referunt peccata aliorum, eo ipso sunt causa, vt alij talia peccata nouerint, & per consequens sunt causa, vt fama alterius apud plures amittatur. Et hanc opinionem multi recentiores, vt Azorius part. 3. lib. 13. c. 6. Lessius lib. 2. cap. 11. dub. 5. Layman in Theolog. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 3. p. 2. c. 3 n. 7. Ioan. de la Cruz in direct. pr. 8. q. 2. art. 2. dub. 3. concl. 4. & alij tenent, quando qui refert, sit vir tantæ auctoritatis, vt ei credatur, etiam si tantum audita referat; vel quando eo modo narret, vt aliquos ex leuitate quidem credituros putet, sed nulla per se data causa sufficiente.

Histamen non obstantibus, licet supradictæ opiniones sint probabiliores, & amplectendæ, contrariam probabilem etiam esse puto cum Tannero in 2. 2. D. Thom. disp. 4. q. 8. dub. 7. n. 139. & illam docent Caietanus 2. 2. q. 33. art. 2. dub. 2. Sotus in 4. dist. 15. q. 4. art. 1. Syluester ver. detractio, q. 4. except. 5. Armilla ver. restitutio, num. 4. except. 7. Sà ver. informares post Gabrielem Adrianum, & alios. Dico igitur auditum crimen simpliciter sine noua assecutione, vel confirmatione narrare, etiam si quis animaduertat aliquos ex audientibus temerè credituros, non esse peccatum mortale. Et ratio est, quia damnificatio famæ in tali casu, non tam est dicentium, quam credentium. Et ita hanc sententiam nouissimè docet Faber de restit. i. 4. sent. dist. 15. quest. 3. disp. 53. cap. 1. c. 29. Nisi ergo, qui sic narrat, addat aliquam maiorem certitudinem quam sit, quæ ex communi relatione habetur, non tenetur ad restitutionem, etiam si sinistra opinio non tam generetur ex relatione, quam ex leuitate audientium, vel infirmitate, aut malitia,

An qui falsum dicendo alterum infamauit, teneatur, si opus sit, iurare se falsum dixisse.

RESOL. XXIX.

Affirmatiuam sententiam docet Caietanus, & Aragon. in 2. 2. D. Thom. q. 62. art. 2. Sotus de iust. lib. 4. q. 6. a. 3. Faustus in speculo confess. disp. 21. quest. 21. Syluius in 2. 2. D. Thom. q. 62. a. 2. queritur 22. tr. 32. c. 10. n. 245. Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 53. dub. 1. num. 9. Nauarrus cap. 18. n. 45. Nauarra lib. 2. c. 4. num. 137. Salonius in speculo confess. tom. 1. q. 62. art. 2. contr. 13. Carbo de rest. q. 18. Villalobos in summa, tom. 2. tract. 11. diff. 37. n. 2. & Tannerus in 2. 2. D. Thom. disp. 4. q. 6. dub. 6. n. 141. vbi sic ait. Qui falsum dicendo alterum infamauit, tenetur (si alia via commodiori fama restitui non possit,) fateri falsitatem & cum id scienter fecit, ac si opus sit, iuramento retractationem suam confirmare: Ita ille, & ego.

Nota etiam, quod Molina tomo 5. d. 41. Io. de la Cruz in direct. part. 1. pr. 7. a. 2. dub. 5. concl. 3. Sotus, Aragona,

& Salonius asserunt esse, etiam si opus fuerit, testes adhibendos.

Sed his non obstantibus Philippus Faber lector publicus in Academia Patavina de restit. in 4. sent. dist. 15. quest. 3. d. 53. cap. 3. num. 32. contrariam sententiam docet, & ita asserit. Ego puto solum sufficere ad restitutionem famæ in conscientia, quod diffamans se retractet seridè coram illis, apud quos proximum diffamauit absque iuramento, & multo magis absque testibus & aliis lumpribus, ad faciendum, vt ij, qui ex causa detractiois malam opinionem acceperunt, illam deponant, antiqui enim Doctores, vt Alentis part. 2. quest. 129. membr. 6. D. Thomas 2. 2. quest. 82. art. 2. ad 2. Scotus hie, aperte nihil aliud requirunt. Nam D. Thomas loc. cit. declarat quomodo huiusmodi diffamator teneatur restituere, habet hæc verba. Alio modum falso dicendo, & iniuste, & tunc tenetur restituere famam, confitendo se falsum dixisse. Ita Faber, qui hoc probat ex verbis Alexandri de Ales, & ex multis aliis rationibus, & respondet ad argumenta contraria. Non esse etiam testes adhibendos docet vterque Nauarrus ubi supra cum Tannero.

Notandum est etiam, quod itando in prima opinione, excipiuntur viri magnæ auctoritatis, vt notant Doctores citati, & inter illos Syluius in 2. 2. quest. 62. art. 2. queritur 10. in fine, & Villalobos in summa, tom. 2. tract. 11. diff. 37. numer. 3. sic asserens. [Hale de entender esta doctrina regularmente, porque si el fuesse Obispo, Prelado, d Cende, d otra persona de gran autoridad, no estara obligado con tan gran perdida de su honor a confesar que mentio, y ansí estara obligado a restituir con el maior modo que pudiera, que sera como diremos luego del que restituie, quando dixo verdad.] Sic ille, Ideo queritur.

Ad quid teneatur, qui verum dicendo, occultum crimen alicuius propalauit, illum infamando?

RESOL. XXX.

Quia in praxi poenitentes difficulter famam restitunt, probabilis mihi videtur opinio Caietani in 2. 2. q. 72. a. 2. & Soti de iust. lib. 4. q. 9. art. 3. ad 4. quam asserit, & approbat Villalobos in summa, tom. 2. tr. 11. diff. 37. n. 4. vbi sic asserit. [Otro modo ay mas vñado entre los Doctores, y ponelo Cayetano, Soto, Nauarro, y otros, y es que el que infamo descubriendo pecado secreto no hable mas del, sino que procure tomar ocasion de tratar del disfamado con las personas, cerca de lasquales le infamo, y hable del honorificamente, y trace familiarmente al disfamado en algun caso, que con esse honra, si el es honrado.] Ita ille. Et hic modus suauis est, & illum facillè poenitentes obseruabunt secus autem asserendo se perperam loquutos, vel iniuriam fecisse, vel fuisse deceptos, vel quod aliqui volunt, se falsum dixisse, vel fuisse mentitos. Ergo ad nihil aliud tenetur diffamator, quam laudare eum, quem prius diffamauerat, nec amplius de illa re coram illis, apud quos eum diffamauit, loqui. Et hunc modum restituendi famam approbant etiam Tannerus in 2. 2. D. Thom. disp. 4. q. 6. dub. 4. num. 143. Valentia tom. disp. 5. quest. ... punct. 5. & quest. 17. punct. 2. Lessius lib. 2. cap. 11. dub. 10. Aragon. in 2. 2. quest. 62. art. 2. Faustus in speculo confess. disp. 21. quest. 74. num. 6. quidquid in contrarium asserat Layman Theol. moral. lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 2. cap. 7. num. 2. Nauarra lib. 2. cap. 4. num. 370. Faber. de rest. in 4. sent. dist. 15. quest. 3. disp. 53. cap. 2. num. 46. Seluius in 2. 2. D. Thom. q. 62. art. 2. queritur 22. Filliucius tom. 2. tract. 32. cap. 10. num. 246.

Notandum est tamen primò, quod si infamator non possit famam restituere, non tenetur famam pecunia compensare, Ita Layman, in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 2.

part. 2. cap. 7. num. 3. Filliucius tom. 2. tract. 32. c. 10. nu. 239. Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 53. dub. 7. n. 3. Faber de restit. in 4. sent. dist. 15. q. 3. disp. 53. cap. 4. num. 122. Malderus in 2. 2. tract. 7. cap. 7. dub. 8. Nauarrus cap. 17. n. 19. Bannez in 2. 2. q. 62. art. 2. Syluester ver. detractio, quest. 4. Nauarra lib. 2. cap. 4. nu. 416. Lessius lib. 2. cap. 11. dub. 11. & alij. Sed quia contraria sententia est probabilis, quam tenet Villalobos in summa tom. 2. tract. 11. diff. 39. num. 5. Sotus de iust. lib. 4. c. 6. art. 3. ad 4. Aragon in 2. 2. quest. 62. art. 2. Valentia tom. 3. disp. 5. qu. 6. punct. 5. Couar. lib. 1. var. c. 2. n. 8. Molina tract. 4. disp. 45. nu. 3. Sà ver. infamia, num. 7. Syluius in 2. 2. D. Thom. quest. 62. art. 2. queritur 22. post Rebellium, Sotum, Richardum, Adrianum, Caietanum, & alios; cum, inquam, hæc opinio sit probabilis, puto cum Ioan. de la Cruz in direct. part. 1. pr. 7. art. 2. dub. 6. conc. 2. Tannero in 2. 2. D. Thom. disp. 4. q. 6. dub. 6. nu. 150. qui citat Lessium, & Aragon. posse infamatum sibi ipsi satisfacere ex debito pecuniario infamantis, si is alia ratione satisfacere nolit, aut non possit; quod est valde notandum, quidquid in contrarium dicat Malderus in 2. 2. D. Thom. tract. 7. cap. 2. dub. 14. licet, vt dixi, contraria opinio sit etiam probabilis, nempe non debere famam pecunia compensari, quando aliter compensari nequeat.

Notandum est secundò contrà Turrianum in 2. 2. D. Thom. tom. 2. disp. 53. dub. 5. n. 7. Tannerum in 2. 2. disp. 4. q. 6. dub. 6. num. 155. & alios, qui se mutuo infamauerunt, posse vti compensatione, dummodo infamia non sit inæqualis, & non oriretur scandalum, vel si vnus vel alteri famam reddere: tunc enim etiam alter tenetur ipsi restituere, & tandem compensatio non potest fieri reddendo maledictum pro maledicto. Exceptis igitur his casibus admittenda est contra præfatos DD. compensatio famæ, & ita docent Syluius in 2. 2. D. Thom. q. 62. art. 2. queritur 10. Malderus in 2. 2. tract. 7. cap. 2. dub. 14. & alij penes ipsos.

Notandum est tertidò secundum opinionem Fabri de rest. in 4. sent. dist. 15. q. 3. disp. 13. cap. 2. num. 56. quod etiam quando reus est accusatus, & interrogatus iuridicè de crimine vero, & negat, non tenetur ad restitutionem famæ, quod est valdè notandum contra Caietanum in 2. 2. q. 68. art. 2. Sotum de iust. lib. 4. q. 6. art. 3. ad 4. Azorium tom. 3. lib. 5. cap. 9. quest. 8. Molinam tract. 4. disp. 43. & alios.

Notandum est quartò, quod non adest obligatio restituendi famam, quando detractio effecta est cum verbis generalibus, videlicet aliquem esse mendacem, ambitiosum, &c. nisi ratione dignitatis personæ, vt si de Prælato, aut Religioso ex grauioribus talia dicta essent; quamuis Filliucius tom. 2. tract. 32. cap. 9. num. 229. noceat Syluestrum & Nauarrum vniuersaliter asserere detractioem, vt obliget ad restitutionem, debere esse de peccatis mortalibus.

Notandum est quintò, quod licet Sotus de iust. lib. 4. quest. 6. a. 3. ad 4. Couar. in regul. Peccatum. part. 1. num. 76. & Rebellius lib. 4. q. 13, dixerint vitam alicuius plebeij reputari posse vliorem fama alicuius nobilis, eoque casu plebeium debere reparare nobilis famam cum periculo propriæ vitæ; tamen contrariam sententiam in tali casu tenendam esse existimo, vide Caietanum in 2. 2. q. 62. art. 6. Syluestrum ver. detractio, q. 4. Nauarrum, & Nauarram, quos citant, & sequuntur Tannerus in 2. 2. disp. 4. quest. 6. dub. 6. num. 149. Malderus in 2. 2. tract. 7. cap. 2. dub. 9. & cum aliis penes ipsos; nam bona inferioris ordinis non sunt restituenda cum detrimento boni superioris ordinis. Sed vita est bonum superioris ordinis, quam famæ. Ergo, &c. Et hoc etiam procedit, etiam si infamia effecta maxima, vt pote de hæresi, de crimine læsæ maiestatis, &c. vt notat Faber de rest. in 4. sent. dist. 15. quest. 3. disp. 53. cap. 4. num. 121. vide etiam Ioannem de la Cruz in direct. pr. 7. q. 5. art. 6. dub. 6. concl. 1. Ex his adultera etiam infamæ fortis, & nupta viro nobili, cui sup-

ponit filium alterius pro successione maioratus, omiffis filii legitimis, non se prodat etfi sciat profuturum, nec tenetur adultera hoc reuelare filio spurio, nec filius tenetur credere; tenebitur tamen adultera in tali casu, si potest, ex iustitia satisfacere, aut conferendo bonâ libera filii legitimis, aut consulendo spurium intrare Religionem. Ita communiter DD.

An quando ex leuibus indiciis quis temerè, & voluntariè de proximo suspicatur, peccet mortaliter?

RESOL. XXXI.

Affirmatiuè respondet Angelici Doctoris doctissimus interpres Franciscus Syluius in 2. 2. D. Thom. q. 60. art. 3. qui citat Bannez, Aragon. & Salonium, & hanc sententiam sequuntur Sotus de iust. lib. 3. q. 4. art. 3. Molina de iust. tract. 4. disp. 17. n. 10. Medina de instrum. confess. lib. 1. cap. 14. §. 37. Villalobos in sum. tom. 2. tract. 14. diff. 19. num. 3. Turrianus in 2. 2. D. Thom. tom. 2. disp. 4. dub. 3. n. 7. & alij quando suspicio esset de graui scelere circa personam honestam, vt de hæresi, de incestu cum matre, de prodicione ciuitatis, &c.

At contrariam sententiam tenendam esse puto, quam docet Ioan. de la Cruz in direct. pr. 8. qu. 1. dub. 2. concl. 3. qui citat Caietanum, Rosellam, Armillam, & Lopez. Idem tenent Faber de rest. in 4. sent. dist. 15. q. 3. disp. 54. cap. 1. num. 10. Layman in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 2. cap. 2. num. 6. Nauarra de rest. lib. 2. cap. 4. n. 454. Caietanus in 2. 2. q. 60. art. 3. & in summa ver. iudicium, cum aliis. Et ratio est, quia nullum iudicium citra certitudinem, est peccatum mortale, vt ait D. Thomas, sed ista certitudo tollitur non solum per dubitationem, quæ in neutram partem declinat, sed etiam per suspensionem, & opinionem, quia etfi suspicio, & opinio vni parti magis adhereant, non tamen id fit sine formidine alterius; ergo, &c. Igitur suspicio de re graui si non habet assensum firmum, nunquam erit peccatum mortale. Vnde ex his ego puto multos poenitentes falsò, sed ignoranter se accusare de iudiciis temerariis; nam vt iudicium temerarium sit peccatum mortale, opus est vt efficiatur sine indiciis sufficientibus. Secundò, ex plena deliberatione. Tertidò, certò, & sine vlla formidine, quæ omnia rarò simul concurrunt in homine malè de proximo iudicante, & præsertim tertium requisitum, nam multi iudicant cum formidine alterius partis, & tunc non est iudicium temerarium mortale. Sed circa præsentem quæstionem vide præter DD. citatos Tannerum in 2. 2. D. Thom. disp. 4. q. 3. dub. 2. n. 39. Filliucium tom. 2. tr. 40. c. 1. n. 12. & seq. Lessium lib. 2. cap. 29. dub. 3. n. 16. Valentiam tom. 3. disp. 5. qu. 4. punct. 3. Reginaldum in praxi tom. 2. lib. 2. q. 2. num. 26. & seq. & Ledesimam in summa tom. 2. tract. 8. cap. 2. concl. 5.

An si quis narret alicui amico iniuriam sibi ab aliquo secretò illatam ad leniendum dolorem, peccet mortaliter?

RESOL. XXXII.

Negatiuè respondeo, nimis enim durum est, & præter humanam consuetudinem, vt quis eogatur acceptas iniurias solus ferre, nec possit eas amico communicare, non animo detrahendi, sed ad suam commoditatem, & vt eas leuius ferat. Ita Syluius 2. 2. D. Thom. q. 62. art. 2. queritur 15. Lessius lib. 2. cap. 11. dub. 12. n. 72. Nauarra lib. 2. cap. 4. num. 345. Molina tract. 4. disp. 29. num. 5. Layman in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 2. cap. 3. num. 6. Tannerus in 2. 2. D. Thom. disp. 4. b. 8. dub. 7. num. 145. & alij Doctores communiter. Sed plus addit Ioan. de la Cruz in direct. confess. part. 8. quest. 2. art. 2.

dub. 3. concl. 1. ubi sic asserit. Si persona secretò grauius iniuriata non valens se à dolore cohibere, in querimonias prorupit publicas, non illico de culpa mortali damnatur, si iniurias infametur: durum enim videtur, sic afflictum animum cohibere, ne in querimonias prorumpat, cum hoc naturalissimum sit. Ita ille, qui citat etiam pro hac sententia Ludouicum Lopez.

An qui occultum crimen sine iusta causa manifestat uni, vel duobus viris prudentibus, quos scit non euulgaturos, peccet mortaliter?

RESOL. XXXIII.

Hanc questionem alibi, sed breuiter tetigimus, nunc uero fusius illam explicabo. Affirmatiuam sententiam docent Turrianus in 2. 2. *D. Thoma, tom. 2. disp. 5. 3. dub. 8. n. 2.* Sotus de *iust. lib. 7. quaest. 10. art. 2. concl. 4.* Molina de *iust. tract. 4. disp. 29. n. 7.* Lessius *lib. 2. cap. 11. dub. 1. n. 70.* Bannez in 2. 2. *quaest. 62. art. 2.* Azorius *tom. 2. lib. 5. cap. 9.* Filiucius *tom. 2. tract. 40. cap. 4. num. 91.* Suarez *tom. 4. disp. 3. 4. sect. 1. num. 2.* Villalobos in *summ. tom. 2. tr. 11. d. ffic. 36. num. 8.* Valentia *tom. 3. disp. 5. quaest. 17. punct. 2.* Malderus in 2. 2. *tract. 7. c. 1. dub. 4.* Layman in *Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 2. cap. 3. num. 6.* Ioan. de la Cruz *ubi infra, & Salonijs in 2. 2. quaest. 62. art. 2.* qui asserunt hanc opinionem esse communem inter recentiores Thomistas. Et ratio videtur clara, quia si consideretur fama detrimentum iudicio prudentis, maius erit reuelare illud crimen uni graui viro, quam si decem infimis hominibus reueletur, & tamen hoc esset peccatum; quod explicatur ex eo, quod quilibet maius bonum putat virtutem aliquam grauem habere rectam opinionem de alicuius moribus, quam illud iudicium habeant homines plures abiectæ conditionis. Secundo, iudicium temerarium, est ex suo genere peccatum mortale, ut patet, etiam si illud non producat exteriori, neque frater amittat bonum nomen apud alios, quam apud iudicantem; ergo nec detractio desinet esse mortalis, ex eo quod fratris existimatio tantum lædatur apud vnum. Tertio, prudens cui reuelas, & à te prudenter audit, poterit etiam alios similes prudentes inuenire, atque ita apud plures prudentes periculum infamiae subibit frater. Quarto, ex ista opinione sequitur aliquod oppositum communi doctrinæ DD. & Sanctorum, nempe auditorem detractioem quando ipse solus detractorem audit, non debere detestari detractioem tanquam lethale peccatum, sed propter prudentiam suam, qua celaturus est, posse tolerare tanquam veniale.

His tamen non obstantibus, contrariam sententiam docet Caietanus in 2. 2. *quaest. 62. art. 2.* Nauarra de *res. lib. 2. cap. 4. num. 334.* Graffius *lib. 2. c. 137.* & alij. Et hanc sententiam probabilem esse docent multi ex DD. contrarijs, ut Tannerus in 2. 2. *D. Thoma, disp. 4. quaest. 8. dub. 7. num. 138.* & Ioan. de la Cruz in *direct. consc. pr. 8. q. 2. art. 2. dub. 3. concl. 3.* & alij. Et ratio est, quia talis non lædit famam notabiliter, cum reuelet occultum delictum apud vnum, vel duos, qui non sunt alijs reuelaturi; ergo non peccat mortaliter, & sicuti non est fama vno dicente, ita hæc erit infamia nisi pluribus dicatur. Et hæc sententia videtur mihi etiam probabilis, sicut etiam visa est Filiucio; qui suam sententiam vocat tantum probabiliores.

An infamator criminis occulti teneatur restituere famam tantum apud suos auditores, licet ipsi auditum crimen alijs notum fecerint?

RESOL. XXXIV.

Affirmatiue respondent aliqui. Sed Philippus Faber de *res. lib. 4. sent. disp. 15. quaest. 3. disp. 35. c. 1. n. 37.* contrarium docet, sic enim asserit. Dubitant alij, an sus-

ficiat retractare impositionem criminis coram his tantum, apud quos ille diffamauit, an etiam apud alios, quibus illi audientes retulerunt. Aliqui asserunt, sed hæc opinio est irrationabilis. Cum enim verba ex ore prolata in infinitum crescant, est impossibile diffamatorem posse se retractare apud omnes, ad quos talis diffamatio perueniet. Proinde Aletius innuit sufficere, ut se retractet coram iis, apud quos ipse detraxit. Ita Faber; & ratio etiam potest esse, quia posterior infamia fortuito quasi sequitur, & ex propria malitia audientium, qui proinde utique tenentur ad restitutionem. Sicut qui indirectè scandalum præbet, non contrahit specialem illam malitiam, cui per accidens causam dedit.

Sed ego sine metu, hanc sententiam amplectendam esse puto, in casu, quo, ut ait Villalobos in *summ. tom. 2. tr. 11. d. ffic. 37. num. 1.* [el peccado del proximo se descubrio à vn hombre de confianza de quen se entendiera, que de ninguna manera lo dixera à nadie, vel lo dixo, con esse solo se aura de hazer la diligencia para la restitution y esse con los demas.] Ita ille sed circa præsentem questionem vide Tannerum in 2. 2. *D. Thoma, disp. 4. q. 6. dub. 6. n. 146* & alios penes ipsos.

An qui audit detrahentem de aliorum criminibus peccet mortaliter?

RESOL. XXXV.

Respondeo ut plurimum minimè; & sic ait Ioan. de la Cruz Dominicanus in *direct. consciens. pr. 8. quaest. 1. a. 2. dub. 5. conc. 1.* qui ob timorem, verecundiam, negligentiam, aut animi leuitatem, non resistit detractori, peccat venialiter. Et hanc sententiam tenet ex Societ. Iesu Adamus Tannerus in 2. 2. *D. Thoma, disp. 4. q. 8. dub. 7. n. 151.* ubi sic asserit. Est peccatum contra iustitiam, si quis directè iniustitiam, & detractioem approbet, aut, quod deterius, ad eam inducat, vel contra charitatem, si quis merè negatiue se habeat, non impediendo, nisi ex officio teneatur, aut detrahentem corrigere, aut famam alterius defendere; nempe quia huius, vel illius superior est. Communiter tamen ex negligentia, timore, aut verecundia non repellere detractioem, solum censetur peccatum veniale, nisi vel audiens superior sit, vel graue damnum ex detractioem sequitur anidmaduertatur, vel timor ipse adeo peruersus sit, ut propter eum peccare aliquis mortaliter non curet. Ita ille, & hanc sententiam nouissime docet etiam Reginaldus in *praxi tom. 2. lib. 2. q. 4. cap. 4. num. 95.* & Faber de *res. lib. 4. sent. disp. 15. q. 3. disp. 3. cap. 3. n. 127.* ubi sic asserit. Si omittat corrigere detrahentem vel ex timore, vel ex negligentia, vel etiam ex verecundia, est peccatum veniale. Non igitur, ut aliqui scrupulosi putant, est semper peccatum mortale audire, & non corrigere detrahentem, vide etiam nostram *resol. 24. tract. 4. miscellan.*

An Christiani remigantes in trivemibus Turcarum peccent mortaliter, & incidant in excommunicationem, ubi plures alios casus explanatos inuenies?

RESOL. XXXVI.

Affirmatiuam sententiam docuerunt Fernandez in *exam. Theol. mor. par. 4. cap. 5. §. 4. num. 6.* Vgolinus de *conf. Papa, reseruarii p. 2. c. 3. §. 2.* Suarez *tom. 5. disp. 21. sect. 2. n. 60. 61. & 62.* Paulus Comitulus in *resp. mor. lib. 4. q. 8.* Graffius *p. 1. lib. 4. c. 18. n. 6.* Sayrus de *conf. s. lib. 3. c. 7. n. 8.* Beia *p. 3. cas. 13.* Salas in *p. 2. tr. 3. disp. 11. sect. 1. de legibus.* Nauarrus in *man. c. 17. n. 63.* Toletus in *summa lib. 1. c. 24.* & alij, sed si Turcæ corpora dictorum Christianorum affligunt, isti Doctores eorum animas laceant, quia si hæc opinio esset vera, vae, vae Christianis captiuis.

Ideo contrariam sententiam vxo omnino sustinentem esse, quam docent 8. Doctores, quos citat, & sequitur

sequitur Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 1. cap. 7. n. 18.* quibus ego addo Tannerum in 2. 2. *D. Thom. disp. 1. qu. 9. dub. 5. n. 144.* Villalobos in *summa tom. 1. tract. 5. d. ffic. 10. num. 2.* Layman in *Theol. mor. lib. 2. tract. 3. cap. 13. n. 5.* Naldum in *summa ver. Christianus 2. n. 6.* Reginaldus *tom. 2. lib. 21. n. 119.* Turrianus in 2. 2. *disp. 95. dub. 3.* Filiucium *tom. 2. tract. 2. cap. 5. n. 147.* Benzoni *tract. de fuga lib. 1. disp. 1. q. 4.* Soulam in *Bull. Cæne cap. 4. disp. 31. num. 6.* Valquez *opusc. de scandalo a. 8. dub. 7.* Ortiz in *sum. c. 17. n. 80.* Auilam de *conf. part. 2. c. 6. disp. 8. dub. 5.* Duardum in *summa tom. 1. cap. 118. cas. 2.* Rebellium *part. 1. lib. 1. q. 14. sect. 7. n. 52.* Possunt igitur dicti captiui Christiani contra Catholicos remigare, vel propugnacula edificare, sarcinas, machinas, & arma necessaria ad bellum asferre. Et ratio est, nam licet peccatum, ad quod materialiter cooperantur, perniciosum sit, tamen cooperatio illorum non tam propinqua est, ut sine illa damnus nihilominus inferretur, quia alij non deessent, qui hunc laborem obirent, & actiones supradictæ sunt indifferentes. Ergo, &c. Limitanda tamen videtur hæc sententia. Primo, si eo loco constituta res ita esset, ut captiui auxilium denegantes, magno periculo Christianos eriperent, vel victoriam illis conferrent; tunc enim bonum Reipublicæ Christianæ anteponendum erit propriæ vitæ. Secundo, etiam limitanda est in iis, qui tormenta in Christianos dirigunt, ignemque applicant, quia directè damnus inferunt.

Ex dictis deducuntur multi casus in praxi sæpius occurrentes; nempe licere famulis cibos condire, & ad mensam ministrare, & lectam iterum concubine heri, & ornare heram meretricem, secundum Azorium *tom. 2. lib. 12. c. ult. q. 8.* Sed malè addit, licitum esse adducere concubinam in domum heri, vel in alium locum, in quo peccatum est, vel deferre internuntia, aut scripta, in quibus herus petit à concubina, ut ea nocte ad se veniat, etsi norit velle, ut veniat ad fornicandum. Vnde in his duobus casibus, & optimè dissentit ab Azorio Rebellius *par. 1. lib. 2. q. 14. sect. 7. num. 53.* Sanchez in *summa tom. 1. lib. 1. c. 7. num. 25. & 26.*

Item deducitur ex prædictis, licere famulis sternere equum, & herum comitari, & expectare, quamuis norint ipsum ad fornicandum abire; item iussu heri portare aliqua manuscula, aut esculenta ad concubinam, vel aperire ianuam domus concubinae, porrigere cibos, & mensam sternere, si ieiunare nolit, &c. ex eodem principio licitum erit domum meretricis, vel vsurario locare.

Item ex Caietano, Aragonio, & Bannez in 2. 2. *qu. 78. art. 4.* & Salonijs *quaest. 62. art. 5. contr. 2. ad ult.* deponere pecunias apud eundem, licet hoc aliqui, & melius non admittant, ut Sotus de *iust. lib. 6. qu. 1. art. 5. ad 2.* Lessius *lib. 2. cap. 20. dub. 2. n. 184.* Azorius *tom. 2. lib. 1. 2. cap. ult. quaest. 2.* & alij.

Item contra Valquez *opusc. de scandalo, art. 1. dub. 3.* & alios fas erit amico, qui violandi ieiunij causa à caponam diuertere cogitur, domum tecum abducere, & cenam ministrare hospitalitatis, vel vrbانيتatis causa. Ita Layman in *Theol. mor. tract. 3. cap. 13. num. 4.* Caietanus in 2. 2. *q. 147. art. 4.* & alij.

Item licitum erit caponibus ministrare cibos soluturos illis ieiunium. Ita Ledesma in *summa tom. 2. tract. 27. cap. 2. concl. 6. d. ffic. 4.* Salonijs in 2. 2. *q. 77. art. 4. contr. 6. post. 3. concl.* Martinus Ledesma 2. *p. 4. qu. 17. art. 6. dub. 3.* Faustus in *thes. Relig. lib. 1. qu. 178. n. 1.* & alij contra Fernandez in *exam. Theol. p. 2. cap. 8. §. 2. num. 22.* Gabrielem in 4. *dist. 16. q. 3. art. 3. dub. 9.* & alios.

Et eandem contra aliquos recentiores docet Tannerus 2. 2. *D. Thoma, disp. 1. qu. 9. dub. 5. num. 144.* posse aliquem vendere infideli idolum, aut Iudæo in Synagoga edificanda operam locare, si magna egestate prematur. Et ratio horum omnium est, quia præbere alteri proximum materiam peccandi ex se indifferentem ex iusta

causa non intendendo eius peccatum, sed ad aliud spectando, non est directè ad malum cooperari; neque verò indirectè; nam illa dicitur indirecta cooperatio, quando quis potest sine suo incommodo, & tenetur abutentis peccatum euitare; quod non accidit in supradictis casibus, in quibus, ut supponimus, adest iusta causa, & necessitas; ergo, &c.

An licitum sit suadere minus malum ad euitandum maius?

RESOL. XXVII.

Negatiue respondet Valentia *tom. 3. disp. 5. quaest. 21. punct. 4.* Emanuel Sa *ver. peccatum, n. 8.* Caiet. in 2. 2. *q. 78. art. 5. notab. 3.* Azorius *tom. 2. lib. 12. c. 16. q. 8.* Couar. in 4. *decret. part. 1. cap. 4. n. vlt.* Gabriel in 4. *dist. 16. q. 11. art. 3. dub. 14.* & alij. Et ratio est, quia non sunt facienda mala, ut eueniant bona, & sic non licet assumere prauum medium, ad obtinendum bonum finem; nec licet furari, ut des eleemosynam, &c. Sed quando suades facere minus peccatum, inducis hominem quantum in te est hic, & nunc in peccatum. Ergo. Ad te verò, quod asseritur, quod ex duobus malis minus est eligendum, respondent id locum non habere in peccatis, quæ voluntariè, ac liberè acceptantur, sed in his tantum malis, quorum vnum sustinendi necessitas incumbit. Hæc Doctores citati probabiliter.

Sed magis probabiliter contrarium sustinendum esse puto, & ita docent Syluius in 2. 2. *D. Thoma, q. 43. art. 4. queritur 2. concl. 3.* Rebellius *part. 1. lib. 1. quaest. 14. sect. 7. num. 54.* Becanus in 2. 2. *c. 27. q. 4. num. 2.* Valquez *opusc. de scandalo, art. 1. dub. 1.* Sanchez de *matrim. lib. 7. disp. 11. num. 15.* Molina *tom. 2. disp. 335.* Medina in *p. 2. quaest. 76. art. 4.* Sotus de *iust. lib. 6. q. 1. art. 4.* Molfesius in *sum. tom. 1. tract. 8. cap. 11. num. 67.* Nauarr. *cap. 14. num. 40.* Syluester *ver. vsura. 7. q. 1.* Angelus *ver. vsura. 2. quaest. 2.* & alij, præsertim nouissimè Barbofa in *collect. tom. 4. p. 1. Decreti c. duo mala, dist. 13. num. 11.* Dicendum est igitur, quod si quis omnino decreuit facere magnum peccatum, licet ei suadere minus, quia tale consilium non fertur absolute in malum, sed in bonum, scilicet euitationem maioris mali, & non simpliciter in electionem mali, quod minus est, sed in electionem eius potius, quamuis, cui consulit, eligat maius, Vnde consulens non dicit ei absolute, Fac hoc malum, neque fac istud; sed conditionaliter, si omnino decreuisti malum facere, potius elige minus; quasi diceret, sufficit tibi facere minus, & abstinere à maiori.

Ex his apparet quod si viderem Petrum velle, & certò statuisse adulterium committere, & non possem aliter ab hoc proposito illum reuocare, nisi suadendo fornicationem loco adulterij, tunc licitum esse suadere fornicationem; non quatenus ipsa peccatum est, sed quatenus impedit peccatum adulterij, quod aliàs sequutum fuisset.

Sed hæc omnia limitanda sunt, ut tali suasionem nullum damnum, seu corporale, seu spirituale tertie personæ inferatur; ut v.g. volenti adulterium committere, suadere non licet, ut cum tertia persona fornicetur, & volenti à Petro furari 100. aureos, suadere, ut furetur 50. à Paulo. Ita Layman in *Theolog. mor. lib. 1. tract. 3. cap. 13. num. 7.* Secus autem, ut aduertit Malderus in 2. 2. *tract. 4. cap. 2. dub. 3.* si fur simul rem Petri, quæ valeat centum, & rem Pauli, quæ valeat solum quinquaginta, certò sit abiaturus alteram; sed dubitaret, vitrum auferre velit, si tu impedire eum nequeas aliter, potes sine obligatione restitutionis suadere, ut potius rem Pauli auferat, (si modò eam auferendam cogitabat cum re Petri,) suadere, inquam, id potes, in genere iaculando, auferendum potius illud quod minus est, & hoc esse minus; quia Paulo non facis iniuriam, docendo furem à maiori furto potius abstinere debere, aut hanc rem esse minoris

minoris pretij; neque enim fur tali iudicio propriè disponitur ad iniuriam inferendam, sed malitia sua infert noxiam conclusionem, Paulum re sua esse priuandum. Hæc omnia Malderus ex Salonio.

An consentiente filio possit pater illum castrare, ut voce, & cantu Ecclesiæ deseruiat.

RESOL. XXXVIII.

Affirmatiuam sententiam docet Salonius in 2. 2. m. 1. q. 65. ar. 1. contr. 2. vbi sic asserit. Hinc sequitur licere quidem parentibus, filiis, quos voce plurimum Ecclesiis profuturos sperant, amputare virilia, & efficere Eunuchos, sed ita vt fiat sine periculo vitæ, & de eorum consensu. Quia licet huiusmodi Eunuchi vtiles etiam sint bono communi Ecclesiarum, non tamen necessarii: tum etiam, quia postquam sunt facti Eunuchi, non manet eis facultas ad quemcunque statum, cum de iure Clerici esse non possunt, nec ex constitutione Sixti V. coniugati, electio autem libera est, quod fit neminem faciendum esse Eunuchum nisi consentiente. Ita Salon.

Sed illum impugnat nouissimè Tannerus in 2. 2. D. Thoma, disp. 4. q. 8. ar. 5. n. 101. vbi ita ait. Non desunt quidam (in quibus Salon.) qui licere putent parentibus, filios suos voce, cantuque Ecclesiæ inseruituros, & in id liberè consentientes, intuitu boni publici castrare. Sed contrarium videtur verius, non solum ob varia animæ pericula, & incommoda, quæ hinc consequi solent, sed etiam quia bonum illud tanti momenti non est, vt ob id res tam per se à natura aliena suscipiatur, quando nec pro salute spiritali, aut periculo animæ vitando id licitum esse constabit infra ex sacris Canonibus; quæ tamen causa alioqui multo maioris momenti videri possit. Hoc certum repugnantes liberos ad hoc cogi non posse, cum libera illis manere debeat, quo ad vitæ statum, electio. Ita Tannerus, qui sententiam Salonij videtur probabilem putare, cum contrariam, quam ipse tenet, veriore tantum appellet. Sed an ita sit, iudicent viri docti.

An donatarius peccet, & teneatur ad restitutionem, quando scit donationem fieri cum damno creditorum, etiamsi ab ipsis intra annum non reparatur?

RESOL. XXXIX.

Affirmatiuè respondet Laym. in Theol. mor. lib. 3. ar. 5. tr. 4. c. 17. §. 4. n. 30. qui citat Paludatum, D. Antoninum, Caietanum, Nauarrum, & Cordubam; quia ad talem donationem factam in fraudem creditorum, donatarius cooperatur contentiendo, & illam acceptando; vnde licet suadendo non impellat, & propterea non sit causa efficiens quo ad principium, seu propositum huiusmodi donationis, est tamen eius causa efficiens, quo ad executionem: hæc opinio est probabilis.

Sed contrariam non minus probabilem & tutam in praxi esse existimo cum ipso Layman vbi supra, & ideo hanc sententiam absolute docent Lessius lib. 2. c. 20. dub. 19 n. 168. Nauarra lib. 3. c. 4. nu. 218. Molina tom. 2. disp. 328. n. 14. Et ratio est, quia alienatio illa fuit in se valida accipientis quo ad principium, seu propositum huiusmodi donationis, est tamen eius causa efficiens, quo ad executionem: hæc opinio est probabilis. Sed contrariam non minus probabilem & tutam in praxi esse existimo cum ipso Layman vbi supra, & ideo hanc sententiam absolute docent Lessius lib. 2. c. 20. dub. 19 n. 168. Nauarra lib. 3. c. 4. nu. 218. Molina tom. 2. disp. 328. n. 14. Et ratio est, quia alienatio illa fuit in se valida accipientis quo ad principium, seu propositum huiusmodi donationis, est tamen eius causa efficiens, quo ad executionem: hæc opinio est probabilis.

Cum ergo ius posituum solum intra annum à die scientiæ concedat rescissoriam actionem creditoribus aduersus accipientem, sequitur, vt si vel creditores rem non petant, vel illam petant elapso iam anno, accipiens reddere illam non teneatur. Ad rationem verò Layman respondet, quod donatarius in tali casu vitur iure suo intra iustitiæ limites, accipiendo atque suam efficiendo rem in se liberam, hoc est, nulli alteri obligatam, vtendo peccato dantis in suum proprium commodum; non secus atque qui licitè accipit sub vsuris, vitur peccato dantis

in suum proprium commodum, neque etiam accipiens ticulo lucratiuo in fraudem creditorum, contra charitatem aduersus illos peccaret; quia charitatis ordo non postulat vt donatarius postponatur suum commodum, vt creditores ab æquali damno seruet indemnes. Dicendum igitur quod opinio contraria, tunc procedit, quando donatarius sciens, & prudens incitaret debitorem ad alienandum in fraudem creditorum, nam tunc causa esset peccati iniustitiæ illius in creditores, & ideo ad restitutionem teneretur, secus autem in casu nostro; ergo, &c.

An si quis à fure emente pecunias furtiuas bona fide accepit, easque cum propriis commiscuit, teneatur ad restitutionem dictarum pecuniarum domino comparante?

RESOL. XL.

Affirmatiuè respondent Lessius lib. 2. cap. 20. dub. 18; n. 57. ex autoritate l. Marcellus §. Pomponius ff. de rei vendicat. & §. si duorum, Insti. de rerum diuis. quibus locis habetur si duorum dominorum materiæ confusæ fuerint, ita vt discerni non possint; & ratio est, quia in tali casu non tenetur ad restitutionem ratione iniustæ acceptationis, vel assumptionis, quia hoc actum fuit cum bona fide; neque ratione rei acceptæ, & possessæ, cum alienam pecuniam non possideat, cum vel eam consumpserit, vel cum propria miscendo eius dominium acquisierit, neque etiam ex hoc locupletior factus est, nam pretio iusto rem suam vendiderat; ergo, &c. Et ita docent hanc sententiam Nauarra lib. 3. cap. 4. n. 216. Sayr. in clau Regia lib. 10. tr. 2. c. 3. n. 13. Sanchez in summa tom. 1. lib. 2. c. 23. n. 15. Medina de restit. qu. 10. post illos Valquez opusc. de rest. c. 9. §. 2. dub. vlt. cum alijs.

An si quis rem alienam à fure bona fide emptam maiori deinde pretio vendidisset, teneatur restituere domino illud plus, in quo locupletior factus est?

RESOL. XLI.

Affirmatiuè respondent Nauarra cap. 27. nu. 8. Sanchez in summa tom. 1. lib. 2. cap. 23. num. 28. & Lessius lib. 2. c. 21. n. 134. & ex autoritate l. si & rem. ff. de pet. hered.

Sed mihi contraria sententia, quam docet Molina de insti. tom. 3. tr. 2. disp. 721. nu. 20. probabilis etiam videtur, quia illud plus non est fructus rei, sed industriæ illam ementis iustè vno pretio minori, & vendentis etiam iustè alio maiori pretio; fructus autem industriæ ad possessorem bonæ fidei, & non ad dominum rei spectat; quod autem id non sit fructus, rei industriæ, patet. Quia si fur ipse emerit iterum eandem rem ab ultimo possessore, eamque domino restitueret sine vlla proximi læsione, seruandoque omnino illum indemnem, neque res illa villos fructus habuisset, sanè qui ita esset lucratus emendo illam à fure, aut alio intermedio venditore, & vendendo illam maiori pretio iusto alicui alteri, non teneretur illud restituere, eo quod esset fructus suæ industriæ, & non rei. Cæteras rationes inuenies apud Molinam, quem nouissimè etiam sequitur Laym. in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 4. cap. 17. §. 3. nu. 25. qui respondit ad autoritatem l. si & rem, dicendo id esse speciale in distractione hereditatis, seu iuris vniversalis, vt pretium succedat loco rei; secus autem se res habet in particularibus contractibus, vt docent DD. in l. mater, C. de rei vend.

Nota quod idem Molina vbi supra, contra Sanchez docet furem vendentem rem furtiuam, & postea iustè minori pretio redimentem, non teneri excessum illum pretij domino restituere, sed satisfacere reddendo ei rem suam non deterioratam, & fructus ex ea debitos.

An vendens bona fide rem alienam eodem pretio quo emerat, teneatur pretium vero domino restituere?

RESOL. XLII.

Affirmatiuè respondent Valquez in part. 2. q. 96. ar. 5. disp. 172. cap. 2. n. 4. Ledesma in summa tom. 2. tr. 8. c. 14. post. 4. concl. dub. 2. Sayrus in clau Regia lib. 10. tr. 2. c. 2. n. 13. Bannez & Aragon in 2. 2. q. 62. a. 6. dub. 1. & alij. Ratio est, quia pretium succedit loco rei l. si rem, ff. de pet. hered. Ergo tale pretium est alienum, sicut & ipsa res, vnde tenetur ad restituere ratione rei acceptæ, vt rem alienam apud se haberet. Hæc opinio est probabilis.

Sed contrariam etiam probabilem esse existimo, quod fateatur ipse Ledesma, & illam docent Molina de insti. tom. 3. tract. 2. disp. 721. num. 6. 7. & 8. Lessius lib. 2. cap. 14. dub. 3. num. 29. Vega in sum. tom. 1. cap. 60. cas. 14. & 15. Philarchus de offic. sacer. tom. 2. part. 2. lib. 6. c. 18. Rebelius part. 1. lib. 2. q. 3. n. 3. & part. 2. lib. 9. quest. 18. sect. 1. n. 9. Sotus de insti. lib. 4. q. 7. art. 2. & alij. Et ratio est, quia sic vendens nil tenetur domino ratione iniustæ acceptationis, cum totum bona fide factum sit, nec ratione rei acceptæ, cum iam distraxerit; ergo, &c. Dices, tenetur restituere ratione pretij, quia, vt tradunt DD. contrarij, succedit loco rei. Respondeo, non esse vniversaliter verum, succedere pretium loco rei, id enim in solis vniversalibus iudiciis locum habet, cuiusmodi sunt hæreditas, fideicommissum, & dos, &c. Et ita docet glossa in d. l. si rem, & pretium, ver. quia potest, ff. de pet. hered. & ibi Bartolus in fine, & omnes scribentes.

An bona fide consumens res consumptibiles vnico vsu, teneatur vero domino restituere, quatenus locupletior euasit fur non impotens ad restituendum?

RESOL. XLIII.

Exempli gratia, qui inuitatus edit bona fide cibos furtiuos, an teneatur restituere id, in quo locupletior euasit, nimirum quæ domi expensurus erat. Et affirmatiuè respondent Doctores, quos citat, & sequitur Sanch. in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 24. num. 34.

Non reticeam tamen, contrarium docere Bannez in 2. 2. quest. 62. ar. 6. dub. 3. concl. 4. Ledesma in sum. tom. 2. tract. 8. cap. 14. post. 14. concl. dub. 3. dicto. 4. vbi asserit, ita sentire communiter Thomistas, Salonium in 2. 2. tom. 1. q. 62. ar. 6. contr. 3. concl. 4. Et ratio est, quia verus dominus non habet ius petendi à latrone ipsas numero res, si consumptæ iam sint, sed similes, vel eiusdem pretij. Sed similes, vel eiusdem pretij manent apud latronem, quas restituat, cum non sit redditus impotens ad restituendum; ergo recipiens ab illo non tenetur restituere, quamuis locupletior factus sit, sed poterit dominum remittere ad latronem, vt ab ipso recuperet res sibi furto ablatas. Prima opinio est probabilior.

An qui à minoribus per ludum, aut similem contractum aliquid acquisierunt, teneantur illud restituere?

RESOL. XLIV.

Resolutio huius casus pendet ex illa quæstione, an pupillus, & minor 25. annis sine tutoris autoritate contrahens, si non ciuilliter, saltem obligetur naturaliter, & in foro conscientiæ. Hanc quæstionem ad patres discutit Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 6. disp. 38. num. 20. & seq. & affirmatiuam sententiam cum paucis limitationibus docet, quam post illum sequuntur nouissimè Layman in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 4. c. 9. n. 7. Lessius lib. 2. cap. 17. dub. 8. num. 6. Rebelius par. 2. lib. 1. de contr.

qu. 8. sect. 2. & Tannerus in 2. 2. D. Thom. disp. 4. qu. 6. dub. 11. nu. 310. vbi sic asserit. Aliqui ex probabilioribus docent impuberes, & pupillos pubertati proximos (vti est in puero decennium cum anno dimidio, in pullos nouennium cum anno dimidio) aut minores iam pauberes, etiam si curatorem habeant, contrahendo, aut pacificando circa res suas (non tamen immobiles, aut quæ seruando seruari possunt) contractu oneroso, per ludum scilicet emptionem, venditionem, locationem etiam absque tutoris, aut curatoris autoritate obligatos manere naturaliter, ac proinde in foro conscientiæ contractui stare debere, nisi forte cum ipso tutore (cæteris casibus exceptis apud Sanchez vbi supra) contraxerint, quamuis postea beneficio restitutionis in integrum eiusmodi contractus, si velint, per iudices irritos reddere possint. Ita Tannerus; & ratio est, quia obligatio naturalis oritur ex consensu, l. Stichum §. naturali, ff. de solut. Sed pupillus si pubertati proximus sit, & maior 25. annorum, sufficientem consensum habet; ergo hæc sententia est probabilis, licet contraria sit etiam probabilis.

Vnde pro praxi Confessariorum dico primò, quod si pupillus, vel minor ludendo perdidit, aut alio contractu promisit soluere, non tenetur, sed exceptione legis ciuilibis defendere se potest, dummodo se soluturum non iurasset; quid enim opus est inani circulo, vt soluat quis, quod ipsi restituendum erit?

Dico secundò, quod si pupillus, vel minor creditori soluit, tunc potest in foro conscientiæ rem illam retinere, donec ab eo repetatur per beneficium legis ciuilibis talem repetitionem concedentis. Ita Tannerus vbi supra, n. 311. Layman n. 10. & alij contra Couarr. in c. quamuis pactum, part. 2. §. 4. n. 100. & aliquos Iurifconsultos.

Dico tertio, si pupillus minor & eorum nomine tutor, & curator rem aliquam indebitè solutam repetere velint, sed propter contradictionem aliquorum, qui cum ipsis contraxerunt, vel iudicis negligentiam, recuperare non possint, compensationem aliquam, seu pælam, sive occultè facere non prohibentur. Et hæc omnia tradit Layman ex Molina, & Sanchez, ex quibus habent Confessarij satis ampla principia ad tollendos multos scrupulos: nã si minor nõ velit soluere, & si soluerit, creditor nõ velit restituere, potest Confessarius securè, neque minorem ad solutionem, neque creditorem ad restitutionem obligare.

An iudex peccet expediendo pecunia mediante vnus causam ante alios, si litigantes iure temporis aequaliter gaudeant?

RESOL. XLV.

Ad hunc casum respondet Paulus Layman in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 4. cap. 4. n. 9. vbi sic asserit. Cauendum ne talia cum alterius iniusto damno coniuncta sint, vt si minister publicus propter oblatum sibi munus vnus causam citius expediat posthabitis alijs, qui diutius expectarunt, & ante alios expediri deberent. Sed ponamus plures adesse, qui æquali iure gaudeant, vt in iudicis arbitrio positum sit, quæ præponat; peccabitne iudex, si vnus causam ante alios expediat, ex pacto oblato muneris? Res ista periculo non vacat, spectato tamen naturali iure non audeo hominem damnare, quia ea in re alijs iniuriam non infert; in gratiam verò Titij remuneratoris suscipit nouam obligationem, ante alios expediendi causam ipsius, quæ obligatio pretio æstimabilis videtur. Ita Layman.

Notandum est tamen hic obiter cum Lessio lib. 2. c. 14. dub. 9. num. 64. iudicem in rigore, & secluso scandalo, & periculo iniustitiæ posse accipere, nec teneri restituere id quod accepit à litigantibus, si datum sit instar muneris liberalis, vt maiorem quam solet, quamque tenetur diligentiam in causa adhibere, vel, vt loquitur Molina de insti. tom. 1. tract. 2. disp. 88. n. 6. si antequam negotium expediat, munus ad eum mittatur, vt afficiatur ad diligentiam,

gentiam, atque in fauorem eius, qui munus mittit, negotium intra iustitiae limites expediendum.

An hodie explicita fides Incarnationis Christi, & sanctissima Trinitatis sit adultis necessarium medium ad salutem?

RESOL. XLVI.

Hic casus solet affligere Confessarios circa homines rudes. Affirmatiuam sententiam docent communiter, vt Lorca in 2. 2. quæst. 2. art. 8. disp. 2. membr. 2. num. 4. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 2. concl. 6. Valentia tom. 3. q. 2. punct. 4. & 5. Molina in 1. part. quæst. 1. art. 1. disp. 2. Malderus in 2. 2. Thom. q. 2. a. 8. Acofta de procur. Indor. sal. lib. 5. cap. 3. & 4. Becanus in 2. 2. c. 12. q. 3. concl. 3. Tannerus, & Layman *ubi infra*; & alij penes ipsos. Et ratio est, quia alioquin sequeretur, vt obseruat Syluius in 2. 2. D. Thom. q. 2. a. 7. concl. 6. posse tunc temporis aliquem saluari in lege Mosãica, vt si Iudæus inuincibiliter ignoret fidem Euangelicam, & seruet legem Mosãicam, quæ implicitè continet fidem Christi.

Sed mihi contraria sententia probabilis etiam videtur cum Tannero in 2. 2. D. Th. disp. 1. q. 7. dub. 2. n. 4. & Layman in Theol. mor. lib. 2. tr. 1. c. 8. n. 5. & absolute illam docent Sotus in 4. disp. 5. quæst. unica tr. 2. Villalobos in summa, tom. 2. tr. 1. diff. 3. nu. 6. & 7. Medina in instrum. lib. 1. cap. 14. §. 2. Sã *verb. fides*, n. 1. Turrianus in 2. 2. tom. 1. disp. 27. dub. 4. & 8. & alij penes ipsos. Et ratio est, quia inter Christianos inueniuntur homines aded rudes, vt mysteria Incarnationis, ac Sanctæ Trinitatis vero conceptu non apprehendant, & consequenter non credant explicitè. Idem solet euenire cum mutis, & surdis à natiuitate. Ab iis verò mysteria Trinitatis, & Incarnationis vero conceptu apprehendi, & credi, vix credibile est, nisi ad miracula confugiendum sit; vnde Azorius tom. 1. lib. 8. c. 6. q. 6. ait. Si quis ob ingenij hebetudinem Trinitatis articulum nequeat percipere, satis esse si credat explicitè alios clariore, nimirum Christum filium Dei natum ex Virgine, passum, cruci affixum, &c. Hosius in confess. fidei, cap. 2. sic asserit distinctionem personarum, & vnitatem substantiæ si qui sunt rudiores quamuis comprehendere possint, non est aded necessarium ad salutem omnibus explicitè credere, vt si quis minus hæc fuerit assequutus, de eius salute dubitandum sit. Ita ille.

Notandum est tamen cum Tannero *ubi supra*, num. 49. stando etiam in prima opinione, & tenendo fidem explicitam nunc post promulgationem Euangelij esse necessariam necessitate medij, quòd si aliqui sunt aded rudi intellectu, vt ea mysteria sub propria aliqua notione concipere nullo modo possint; tunc supradicti rudes, quoad hanc rem cum infantibus, ac fatuis comparandi erunt. Neque enim credibile est, Deum à quoquam exigere maiorem cognitionem, quam per vim intellectus ipse consequi possit. Itaque, vnde apparet, quàm bonus Deus iis qui recto sunt corde. Et ex his Confessarij à multis scrupulis immunes erunt, & multas conscientias afflictas sedabunt. Vide etiam Sanchez in summa tom. 1. lib. 2. cap. n. 18. & 23. vbi docet, quomodo dicantur rudes explicitè credere, etiam si substantiam articulorum percipere nequeant, & pro consolatione rudium Syluius in 2. 2. qu. 2. a. 8. concl. 8. sic asserit. Si quis aded sit hebes, vt huiusmodi mysteria retinere non possit, excusabitur à præcepto, & si credat, quomodo potest ea, quæ diximus necessaria necessitate medij, saluus esse poterit.

An si quis consilio suo confirmavit furem, vel horratu suo causa fuit, vt citius furaretur, teneatur ad restitutionem?

RESOL. XLVII.

Affirmatiuè respondent Nauarra lib. 3. cap. 4. num. 15. & 67. Molina tom. 2. disp. 736. num. 5. Valquez

opusc. de restit. cap. 9. §. 1. in fine, & dub. 2. num. 23. Malderus in 2. 2. tract. 4. sub. 2. Villalobos in summa tom. 2. tract. 11. diff. 8. Caietanus in 2. 2. qu. 62. art. 7. Medina C. de restit. quæst. 7. & 8. Sotus lib. 4. q. 7. art. 3. & alij.

Sed mihi contraria sententia probabilis videtur, sicut visa est Lessio lib. 2. ca. 13. dub. 2. n. 8. & Layman in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 2. cap. 5. num. 5. Et ratio est, quia in tali casu non fuit causa substantiæ damni, sed modi, vel circumstantiæ, cum qua mandatur executioni, v. g. vt quòd fiat hoc tempore, hoc loco, hoc instrumento, hoc modo, vel cum hoc incremento. Ergo non tenetur substantiam damni restituere. Dicendum est igitur, quòd si aliquis iniustum damnum alteri inferre decreuerat, & tu magis consilio, vel hortatu etiam confirmasti, ad dampni restitutionem non teneris; etiam si hortatu tuo causa fueris, vt citius, aut expeditius damnus inferretur: at si hortatu tuo causa fuisti, vt maius damnus inferretur, quam alioquin illatum fuisset, teneris tantum de excessu, quidquid asserant Molina dicta disp. 736. nu. 2. & alij. Et à fortiori contra Valquez opusc. de rest. cap. 9. §. 1. dub. 2. si furi furandi gratia ascendenti scalam teneas, quam etiam nemo teneret, tamen ascenderet; & si asportando rem furtiuam, adiues aliquem, quam sine tuo subsidio auferret tamen, & furaretur; non teneris ad restitutionem. Hæc omnia Layman, & alij multum ad praxim conducentia, ex quibus multos scrupulos, & onera restitutionis prudens Confessarius tollet; vnde, etiam Henriquez lib. 14. c. 7. num. 12.

An fideles ordinarij teneantur explicitè scire, & credere mysterium Circumcisionis Christi, aduentus Magorum, missionis Spiritus sancti, communionis Sanctorum, & omnia Ecclesie Sacramenta?

RESOL. XLVIII.

Per se loquendo mysteria Circumcisionis, aduentus Magorum, & missionis Spiritus sancti non esse explicitè credenda docent Tannerus in 2. 2. disp. 1. quæst. 7. dub. 3. num. 68. Suarez tract. de fide disp. 13. sect. 4. num. 3. & alij, quidquid in contrarium asserant Lorca in 2. 2. qu. 2. art. 8. disp. 33. membr. 1. n. 10. & Syluius in 2. 2. quæst. 2. art. 8. concl. 8. cum alijs. Et ideo ignorantes supradicta mysteria non peccare mortaliter docet Coninch in 2. 2. disp. 14. dub. 10. num. 190.

Quoad Sanctorum communionem, quia huius rei cognitio non videtur ita necessaria scitu, & videtur habere maiorem subtilitatem, cum etiam docti disputent in quibus rebus hæc communio consistat, negatiuè respondet Villalobos in summa, tom. 2. tract. 1. diff. 4. n. 3. & Coninch in 2. 2. disp. 14. dub. 10. n. 189 licet affirmatiuam sententiam doceat Turrianus in 2. 2. to. 1. disp. 28. dub. 1. & Tannerus etiam in 2. 2. disp. 1. q. 7. dub. 3. n. 70.

Quoad Sacramenta respondeo omnes explicitè scire decere substantiam, & rationem Sacramentorum non omnium, sed Baptismi, Eucharistiæ, & Poenitentiae; in cæteris verò idem opus erit, si quando ea suscipere quis voluerit. Ita Villalobos in 2. 2. tr. 1. diff. 4. n. 4. Tannerus in 2. 2. disp. 1. q. 7. dub. 3. n. 72. Suarez de fide, disp. 13. sect. 4. n. 12. Sanchez in summa, tom. 1. lib. 2. c. 3. n. 9. Malderus in 2. 2. q. 2. ar. 7. dub. 2. n. 51. & alij contra Lorcam in 2. 2. q. 2. ar. 8. disp. 23. membr. 1. n. 19.

Notandum est etiam cum Suarez tract. de fide, disp. 13. sect. 4. num. 9. esse probabilem opinionem multorum, asserentium non obligari fideles explicitè scire, & credere Matrem Dei Virginem post partum, ac perpetuò mansisse, licet contrarium probabilius sit; aduertit etiam Suarez num. 6. contra Bannez, quòd non tenentur fideles explicitè credere creationem mundi fuisse in tempore, & non ab æterno.

Et

Et tandem nota contra Syluium in 2. 2. q. 2. a. 8. concl. 8. Ioan. de la Cruz in direct. part. 1. a. 1. dub. 1. concl. 2. Palatium in 4. disp. 15. disp. 9. Nider. in summa, prac. 1. c. 3. & alios, non peccare mortaliter, sed tantum venialiter, adultos Symboli Apostolici formam, sub verbis præceptis memoria non tenentes. Idem dicendum est de Decalogo, de oratione Dominica; & dummodo eorum substantiam sciant, & intelligant, & à fortiori de Aue Maria. Ita Layman in Theol. mor. lib. 2. tract. 1. c. 9. n. 4. Suarez sect. 5. n. 8. Tannerus n. 67. Coninch n. 194. & alij DD. *ubi supra*. Et sic etiam non esse peccatum mortale, sed veniale nescire se signare signo Crucis, docet Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. c. 3. n. 14. licet contrarium doceat Angelus, Tabiena, Syluester, Armilla, quos citat, & sequi videtur Villalobos in summa, tom. 2. tract. 1. diff. 4. n. 12. sed non obstante, quòd supradicta sint probabilia, suadendi tamen sunt fideles, vt illa omnia explicitè sciant, & memoria retineant.

Olim per epistolam quaesierunt à me, an in terris Turca: um si quis utatur pileo Turcico cum tobalia alba, vi securus pertranseat, peccet mortaliter?

RESOL. XLIX.

Affirmatiuam sententiam docent Caietanus in 2. 2. q. 3. art. 2. D. Antoninus part. 2. ritual. 12. c. 6. sub fine, Syluester ver. Apostasi. 9. n. 4. Angelus ver. infidelitas, num. 9. Nauarrus in man. cap. 11. n. 27. Philarchus de offic. Sacer. tom. 1. par. 2. lib. 3. c. 9. Toletus lib. 4. cap. 2. Valentia tom. 3. disp. 9. 3. punct. 2. & nouissimè Becanus in 2. 2. c. 9. q. 5. dub. 6. n. 35. quia nunquam licitum est falsam sectam simulare; sed in tali casu Christianus simulat se Turcam esse. Ergo peccat mortaliter. Sed contraria sententia mihi videtur probabilior cum Sã *ver. fides*, n. 5. Dico igitur id esse licitum ob periculum mortis, aut iustam ab hoste victoriam reportandam, vel ob aliam causam satis grauem, & necessariam. Et ratio est, quia huiusmodi vestes per se, & directe non sunt signa potestatiuæ falsæ Religionis, sed sunt res secundum se indifferentes: ergo, &c. Et ex his infertur, posse aliquem Romæ gestare pileum cum signo flauo, more Iudæorum, vt dum ad necem quaeritur, incognitus effugiat.

Et nouissimè hanc sententiam præter Doctores citatos docent Tannerus in 2. 2. disp. 1. q. 7. dub. 5. n. 110. Bannez in 1. 2. q. 3. art. 2. dub. 2. Sanchez, & Coninch *ubi infra*, Layman in Theol. mor. lib. 2. tr. 1. c. 11. n. 3. Villalobos in summa, tom. 2. tract. 1. diff. 5. n. 10. Suarez de fide, disp. 14. sect. 5. n. 7. & alij.

Ad argumentum contrarium respondetur, supradictas vestes non continere mendacium, nec falsam significationem, ac proinde, nec fidei negationem, sed occultationem tantum cum materiali simulatione. Et confirmatur, quia etiam in verbis, si habeant plura significata, licitum est vti verbo ambiguo in significatione, quæ ad occultandum secretum deseruit, etiam si ab audiente in alio sensu sint verba accipienda. Ergo in nostro casu licitum est vsus talium vestium in necessitate, sunt enim quasi ambigua, & æquiouoca signa, quæ possunt, vel ob solum vsum primarium, vel propter significationem sumi. Est igitur in potestate vtentis, vnum ab alio separare, et si aliquis fortasse decipiendus sit.

Sed plus addunt Sanchez in summa, tom. 1. lib. 2. c. 4. n. 20. & alij, ob grauem necessitatem, licere etiam in terris infidelium vti per materiale simulationem ad se occultandum vestibus per se primò deputatis ad superstitiosum cultum alicuius falsæ sectæ, quæ non habent communem, & corporalem vsum, sed sacrum, vel quasi sacrum in tali secta; & ratio quia supradictæ vestes etiam in tali casu semper retinent aptitudinem, quam de se habent ad communem vsum tegendi, ac defendendi corpus. Ergo licitum est homini vti quacunque veste propter hunc vsum quasi intrinsecum, & naturalem, contempta

Anton. Diana Ref. Mor. Pars III.

quacunque alia hominum institutione, & permittendo aliorum deceptionem; etiam si inde sequatur scandalum. Hæc opinio est probabilis, sed longè probabilior est contraria, quam tuerent Suarez tract. de fide disp. 4. sect. 5. n. 12. & alij.

Notandum est etiam hic obiter; primò aliquos etiam asserere licere falsam religionem, vtendo aliquibus ipsius cæremoniis; quibus illam cultu sibi proprio vtiur, non quatenus sunt cæremoniæ illius religionis, sed ob alium finem, & iustam causam. Ita Medina in part. 2. q. 103. art. 4. & hanc sententiam nouissimè docet etiam Lorca in 2. 2. quæst. 6. disp. 2. n. 7. vbi num. 9. addit hoc verum esse, etiam si hæc ita fierent, vt videntes credant non illas cæremonias formaliter vsurpari, quatenus sunt cæremoniæ illius religionis, quia hæc est simulatio, aut potius dissimulatio; addit tamen idem Lorca huic sententiæ triplicem limitationem. Primò, vt actiones tales sint, vt ratio cultus ab iis separari possit; ideòque damnat adorationem externam Idolo factam cum iis circumstantiis, quibus nata est significare eiusdem internam adorationem. Secundò vt absit scandalum. Tertio, vt illo vsu non obscuratur confessio fidei, quando hæc obligat, nec ex circumstantiis censeferi possit fidem negari. Hæc omnia Lorca sed an probabiliter, iudicent viri docti, nam illum impugnat nouissimè Coninch tract. de fide, disp. 15. dub. 3. num. 28.

Notandum est secundò contra Azorium tom. 1. lib. 8. c. 27. p. 6. & alios, licere vexilla signis consuetis Turcarum insignita in classe, vel exercitu erigere, etiam si esset signum Martis, Palladis, aut Iouis, Lunæ, Solis, & etiam Mahometis. Et ita docent Tannerus in 2. 2. disp. 1. q. 7. dub. 5. n. 117. Layman. in Theol. mor. lib. 2. tract. 5. cap. 11. n. 4. & alij.

Notandum est tertio contra Caietanum in 2. 2. q. 3. a. 2. non semper præceptum de constituenda fide obligare ad respondendum in fidei interroganti, an aliquis sit Christianus; sed regulariter tantum id verum est, quando alioqui dissimulatio fidei cederet in fidei iniuriam, aut nocuummentum proximorum. Et ita docet Bannez etiam in 2. 2. q. 3. art. 2. quem nouissimè sequitur Tannerus ibidem disp. 1. q. 7. dub. 5. n. 120. Coninch *tr. de fide*, disp. 15. dub. 5. n. 109. Lorca in 2. 2. disp. 24. n. 21. & 22. cum alijs.

Aduerte tamen cum Filliucio tom. 2. tract. 22. c. 5. n. 65. posse in tali casu aliquem eludere aliqua ratione interrogantem, non autem negare se esse Christianum.

Explicantur aliqui casus, an quis teneatur propter extremam necessitatem spiritualem proximi exponere propriam vitam?

RESOL. L.

Primò quaeritur, an Sacerdos teneatur audire, & absolueret cum discrimine vitæ propriæ illum, qui in articulo mortis timet non habere sufficientem contritionem, & ideo petit Confessarium ad obtinendam sacramentalem absolutionem. Affirmatiuè respondent Valentia tom. 3. disp. 3. q. 4. punct. 4. post. 5. assert. Lorca in 2. 2. sect. 3. disp. 28. n. 32. Suarez tract. de fide, disp. 9. sect. 7. n. 3. Syluius in 2. 2. q. 26. art. 5. cum alijs, quia est talis per contritionem saluari possit, hæc tamen ei est difficilis, & ipse merito timet, an sit contritus.

Sed hoc alijs (ait Coninch tract. de fide, disp. 25. dub. 7. n. 89.) videtur difficile: vnde merito (ait ille) Nauarra c. 24. n. 9. hunc casum limitat ad existentem in peccato mortali, qui omnino ignorat sibi necessariam esse contritionem extra susceptionem Sacramenti, aut omnino ignorat quid sit contritio, & quomodo eam possit in se excitare, atque ita non cogit se ad eam habendam. Non est igitur absolute dicendum moriturum existentem in peccato mortali qui creditur, non esse contritus, esse in extrema necessitate; secus autem in casu Nauarra, vt *supra*.

Q

Sed

Sed ponam hęc pulchrum dubium. Obstetrix quędam fatetur plures infantes inualidę baptizasse, quibus postea a Patocho sine alio baptizare. caremonię tantum adhibita fuerunt; personę autem istę non verę baptizatę, etiam si adhuc viuunt, sunt tamen per varias ciuitates, vel regiones dispersę, vt consideratis omnibus nullus modus excogitari possit, quo illis defectus baptismatis significetur, nisi mulier se prodatur Magistratei, & vltimum supplicium subeat; difficultas est an hoc efficere teneatur, & quid confessarius facere debeat. Ad hanc quęstionem ita respondet Layman in *Theol. mor. lib. 2. tract. 3. c. 3. n. 3.* licet casum istum speculatiue considerando, probabilissimum videatur, quod hęc mulier teneatur se ipsam magistrato proderę; quia salus corporis ex lege charitatis postponenda est salutis animę, pręsertim non vnus, sed plurium personarum. Imo hęc obligatio ex iustitia esse videtur, quandoquidem ipsamet mulier homines illos innocentes in salutis suę discrimen per summam iniuriam coniecit. Tamen hic ipse discursus fortasse non tam certus est, vt à nemine in dubium reuocari possit, cum homines illi per contritionem saluari possint. Sed quidquid sit de hac responsione, saltem mulier, cui ponimus obligationem hanc se ipsam prodendi, & ad mortem offerendi, non agnoscat; edocere autem illam probabiliter ignorantem in re non omnino euidenti, consultam non est, si Confessarius arbitretur se non persuasurum, sed magis obfaturum, vt dicam *lib. 5. tract. 6. c. 13. n. 5.* Imo si Confessarius id mulieri explicauerit, & ab isto tam heroico facto plenę abhorrentem conspiciat, non illam vrgendam multum arbitror, dicendo, v. g. aliter saluam fieri non posse, ne omnino in desperacionem agatur; sed contentus esse debet, si mulier in posterum à peccatis, & sacrilegijs eiusmodi abstinere firmiter proponat. Ita Layman *vbi supra.*

Reprobantur etiam aliqui casus, in quibus homo non tenetur exponere propriam vitam pro salute spiritali proximi.

RESOL. LI.

Gregorius de Valentia eximius Theologus Soc. Iesu *om. 2. disp. 3. q. 4. punct. 6. post. 5. assert.* ponit aliquos casus, in quibus putat quemlibet teneri exponere vitam propriam pro salute spiritali alterius. Primus casus est, si aliqui, v. g. educantur ab hæretico concionatore, ita vt illi vincibiliter ignorent veritatem, atque adeo sint in peccato mortali, nec facile patet alijs aditus ad eos recte informandos. Tunc si ij indocti aliqui sint, qui non videantur per se posse diiudicare veritatem, omnino censeri debent esse constituti in extrema necessitate spiritali. Quare si quis efficaciter possit subuenire illis, etiam cum discrimine proprię vitę, id tenebitur facere ex charitate. Secundus casus est, si quis exerceat aliquem iniustū contractum, quem vincibiliter ignoret esse iniustum, nec sit ita intelligens, vt videatur per se cogniturus iniquitatem contractu, nec adsit alius qui eum doceat; vt si omnes in aliquo loco probent talem contractum, &c. tunc censeri potest talis esse in extrema necessitate spiritali, quandoquidem est in peccato mortali propter vincibilem ignorantiam, vt suppono, nec potest ipse, moraliter loquendo, sibi consulere. Tertius casus est, si quispiam velit filiam prostituere, & tales sint circumstantię, vt, moraliter loquendo, videatur filia peritura spiritaliter, si prostituatur; nunc enim laborare extrema necessitate in spiritalibus censeri potest eiusmodi filia; itaque tenetur ei subuenire, qui potest etiam cum detrimento vitę proprię. Hęc omnia Valentia *vbi supra.*

Sed omnino in his casibus contrariam sententiam tenendam esse existimo cum Lorca in *2. 2. sect. 3. disp. 28. membr. 1. n. 34.* & Coninch. *tract. de fide. disp. 5. dub. 7. n. 92. vltimo ad n. 95.* & quoad primum, & secundum ca-

sum, dico quod illę personę, vel laborant ignorantia vincibili, & sic non sunt in extrema necessitate, quia possunt se iuuare vel laborant ignorantia vincibili, & tunc in errore existentibus non peccant. Ex alio autem capite quis in primo casu ad hoc teneretur, quod exponit Coninch *vbi supra, num. 91. & 92.*

Quoad tertium casum, illa filia etsi initio secundum quid in vita peccet, tamen absolute voluntarię id facit, vnde in hoc casu extrema necessitas non interuenit; non enim est talis femina in periculo inenitabilis prostitucionis, cum voluntarię resistere possit, sicut ait Lorca *vbi supra*, si adultera se admonente desistet ab adulterio, non teneor admonere, si ab adultero occidendus sim; nam in tali casu adultera non indiget extremę.

Notandum est tamen hic obiter, quod aliqui quærunt, an infans non baptizatus iam sit mortuus, teneatur quicumque potest, mortem subire si ab aliquo impediatur, vt illum baptizet. Negatiue respondet Sotus *de tegeudo secreto, membr. 2. q. 2. post. 6. concl.* quia necessitas illa paruuli ab extrinseco inducta est. Et hanc sententiam probabilem putat Emanuel Sā correctus à magistro Sacri Palatii, *ver. obseru. membr. 6.* vbi sic asserit. Infantem alioqui sine Baptismo moriturum teneris cum tuę vitę periculo baptizare, secundum quosdam, quod alij probabiliter negant, nec enim cum tanto damno debetur ei tale officium, alioquin & mater grauidā teneretur permittere se fecari, vt foetus baptizaretur, si alijs sine Baptismo moriturus esset, quod nemo docet. Ita Sā.

Sed contrariam opinionem docent Syluius in *2. 2. q. 26. art. 5.* Suarez *de fide. disp. 9. sect. 2. n. 3.* Lorca in *2. 2. disp. 28. membr. 2. n. 32.* qui citat Azorium, Syluestrum, & Maiorem, idem etiam docent Tannerus in *2. 2. disp. 2. q. 3. dub. 4. n. 6.* Coninch *tract. de fide. disp. 2. 5. sub. 7. n. 88.* & alij: non enim refert, vt assererat Sotus, quod necessitas induitur ab extrinseco, si verò extrema sit, vt est in nostro casu; imò quod plus est ab extrinseco, & violenter proueniens ab aliena malitia, tanto est maior necessitas.

An si reus iuridicę interrogatus neget delictum, ex cuius commissione pœnam pecuniariam teneatur soluere, sit restitutioni obnoxius?

RESOL. LII.

Affirmatiue respondet Molina *de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 9. 3. prope finem.* Sotus *de iust. lib. 1. quest. 6. art. 6.* Caltus *de lege pœn. i. lib. 2. c. 12. §. ex his,* & alij: nam etsi iudex ante latam sententiam ius non habet exigendi pœnam pecuniariam à reo, habet tamen ius ad inquirendum de delicto ad dictam pœnam inferendam. Ergo si reus neget, iniuste impedit iudicem à dicta pœna consequenda, ac proinde restituere tenetur. Et hanc sententiam docent etiam nouissimę Layman in *Theol. moral. lib. 3. sect. 5. tract. 2. cap. 7. num. 4.* & alij in casu, quo pœna illa sit ipso facto imposta à lege propter criminis admissionem, secus autem si pœna sit iudicis arbitratu crimini imponenda.

Sed absolute, & sine vlla distinctione mihi contraria sententia probabilior videtur, quam tenent Tannerus in *2. 2. disp. 4. q. 6. dub. 2. n. 76.* Nauarr. *c. 1. 8. n. 49.* Azor. *to. 1. lib. 5. c. 8. q. 5.* Valq. *in p. 2. disp. 175. c. 12.* Lessius *lib. 2. c. 3. 1. dub. 8.* Sanch. *in sum. tom. 1. lib. 2. c. 2. n. 22.* & alij. Et ratio est, quia reus in tali casu lædit iustitiam publicam, & vindicatiuam, non autem iustitiam commutatiuam, ex qua oritur obligatio restitutionis. Ergo non tenetur restituere. Hinc infertur contra Layman *vbi supra.* vxorem adulterij accusatam, & falsis testibus se tuentem, aut opponendo, licet falsò, simile adulterij viro, minimè teneri dotem, ac alia bona suo viro restituere, quę ille alioquin propter mulieris adulterium lucrari deberet, sed tenetur tantum restituere litis expensas, & famam iniuste ablatam, & ita tenet Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 10. disp. 8. n. 14.*

Notam

Notandum est etiam hic obiter contra Syluestrum, Salonium, Carbonem, Valquez, Layman in *Theolog. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 2. c. 5. n. 7.* & alios, iudicem iniuste reum non damnantem, non teneri ad restitutionem pœnæ pecuniarię fisco, vel parti læsę soluendę. Ita probabiliter Tannerus in *2. 2. disp. 4. q. 6. dub. 2. n. 81.* & alij cum Azorio *tom. 1. lib. 5. cap. 8. q. 5. ad 4.* & Lessio *lib. 2. c. 13. dub. 10. num. 73.* vbi sic asserit. Neque procurator fiscalis non accusans, neque iudex non condemnans tenetur ad pœnæ compensationem.

An qui precibus, vel suasioe abducit collatorem Ecclesiastici beneficij iam determinatum ad conferendum Titio, vt sibi, vel alteri minus digno conferatur, teneatur ad restitutionem,

RESOL. LIII.

Affirmatiue respondet Paludanus in *4. disp. 15. q. 2. art. 2.* Syluester *ver. restitutio 3. q. 12.* Caietanus in *2. 2. q. 62. art. 2.* & Bannez *dub. 12. conclus. 7.* Nauarra *de restit. lib. 3. c. 5. num. 10.* Garfias *de benef. tom. 2. part. 7. c. 16. n. 30.* Ioan. de la Cruz *in direct. par. 1. pr. 2. a. 2. dub. 8. concl. 3.* & communiter Thomistę cum Villalobos in *sum. tom. 2. rr. 2. 1. diff. 4. 4. num. 9.* vbi sic asserit. [El que haze que el beneficio, ò cathedra se de al digno dexando al mas digno, aunque lo haga con solo ruegos sin fuerça, esta obligado à restituirl al mas digno. El fundamento es porque fuera de quebrar la justicia distributua hizo daño al mas digno contra justicia commutativa, en cosa que estaua ya à cerca de tenerla; de manera que si el distribuy dor estaua determinado firmamente de dar el beneficio, ò cathedra al mas digno, que si no fuera por la persuasion à restituirl le todo ò cali todo, y fino estaua tan cerca como esto estara obligado à restituirl conforme à la propinquidad el otro tenia.] Ita Villalobos, qui etiam citat Aragonium, & Couarruiam.

Sed ego contrariam sententiam probabilem etiam esse puto; etiam si hoc quis malo animo, vel ex odio faciat. Et ita docent Lessius *lib. 2. cap. 12. dub. 18. n. 128.* Valentia *tom. 3. disp. 5. q. 7. punct. 2.* Nauarrus *cap. 17. num. 72.* Sā *ver. restitutio, num. 22.* Sotus *de iust. lib. 4. q. 6. art. 3.* Turrianus, & Layman *vbi infra*, Syluius in *2. 2. q. 62. art. 4. conclus. 2.* cum alijs. Et ratio est, quia Titius, v. g. non habet ius nisi in libera voluntate collatoris: ergo si relinquit collatorem in sua libertate, non censeri hoc ius violare. Igitur cum, v. g. preces, munera, blanditię, &c. non repugnet libertati (non enim collator iniouentarię censetur facere, quod ita inductus facit) nullo modo Titio iniuriam infert. Ergo, &c. Malus verò animus non obligat ad restitutionem, quia non est peccatum contra iustitiam, sed contra charitatem.

Ex his infertur etiam contra Sotum in *4. disp. 15. q. 2. ad vlt. arg.* Richardum *art. 4. q. 4. ad 7.* Paludanum *q. 2. art. 2.* Syluestrum *ver. restitutio 3. q. 12.* & alios; si alicui res ex iustitia debiti non erat, sed conferenda ex libera voluntate, tunc qui sine vi, aut fraude collatorem suasioe, aut precibus mouet, vt officium legatum, hereditatem, &c. non conferat ei, cui animo destinaret, sed sibi, vel alteri, is contra iustitiam non peccat, & ideo ad nullam restitutionem tenetur, etiam si totum ex odio efficiat, ex ratione *supra* allata. Ita Layman in *Theol. moral. lib. 3. sect. 5. tract. 2. cap. 7. num. 1.* Turrianus in *2. 2. tom. 1. disp. 16. dum. 1. num. 5. & 7.* & DD. citati in *2. 2. tom. 1. disp. 16. dum. 1. num. 5. & 7.* & DD. citati in *2. 2. tom. 1. disp. 16. dum. 1. num. 5. & 7.* hinc ergo his diebus liberaui ab onere restitutionis quemdam, qui suaserat domino, qui liberum seruum in testamento relinquebat, vt illum liberum non relinqueret; nam in voluntate domini erat, dimittere aut non dimittere mancipium, ex qua doctrina multa dubia solui possunt.

Anon. Diana Resol. Mor. Pars III.

An custodes portarum, syluarum, &c. teneantur restituere panam pecuniariam, impostam contra eos qui certas merces exportant, vel ligna, &c. si eos manifestent, sed dissimulent?

RESOL. LIV.

Affirmatiuam sententiam docent Ioan. Valerius in *differentijs vtriusque fori, ver. restitutio, diff. 39.* Rebellius *lib. 2. q. 16. n. 1.* Grassius *p. 1. lib. 2. c. 127. n. 41.* Nauarra *de rest. lib. 3. c. 4. n. 142.* Salonius *to. 1. q. 62. a. 6. controu. 5.* Molina *tom. 3. disp. 139. n. 5.* Medina *de rest. q. 12. & 15.* Villalobos in *sum. tom. 2. rr. 1. 1. diff. 9. n. 3.* vbi sic asserit. [Todas estas guardas y ministros publicos, que han cegido al que haze el daño ò passa las mercaderias vedadas, y los dissimulan estan obligados à pagar la pena à la persona, que lo auia de auer, no en quanto es pena, si no por ser daño, que se haze contra justicia contra el attendador, ò la persona que lo auia de auer.] Sicille.

Sed contrariam sententiam ipsemet Villalobos putat probabilem esse, & illam tenent absolute Lessius *lib. 2. c. 13. dub. 10. n. 73.* Nauarrus *c. 25. n. 34.* Syluester *ver. restitut. 3. q. 5. §. 7.* Tannerus in *2. 2. disp. 4. q. 6. dub. 2. n. 83.* & alij. Et ratio est, quia pœna non debetur ante sententiam; vel melius, quia custodes huiusmodi non tenentur ex iustitia accusare, vt dominus, vel respublica dictetur multis, sed solum vt damna impediatur, & vectigalia soluatur: ergo, &c. Et eadem ratione putat Tannerus publicos aestimatores rerum venalium, non teneri pecuniariam illam multam soluere, quam soluissent denunciati rei, etiam si eos deferre negligant.

Notandum est etiam hic obiter, quod Lessius *vbi supra, n. 68.* Nauarra *lib. 4. c. 4. n. 132.* & alij notant; quod si fur tibi aliquid det, ne impedias ipsius furtum, clamando, vel manifestando, teneberis, ad restitutionem. Sed contrarium docet Sotus *lib. 4. q. 7. art. 3.* & Nauarrus *cap. 17. num. 21.* & alij, dum hoc facere non teneris ex officio. Hinc notat Layman in *Theol. mor. lib. 4. sect. 5. tract. 2. cap. 5. n. 7.* Nauarrus *cap. 24. n. 7.* Lessius *vbi supra, n. 74.* & alij, quod si aliquis ex domesticis furaretur res ex domo, non tenentur ad restitutionem alij famuli, qui hoc vident, sed ille tantum cui cura domus, Sotus *lib. 4. q. 7. art. 3.* Nauarra *lib. 3. cap. 1. n. 224.* & alij, nisi fures extranei domum ingrediantur ad furandum, nam tunc ex iustitia ratione famulatus censentur obligari ad res domini ab iniuria externorum tuendas: & ex eodem principio docent Molina, & Syluester, quos citat, & sequitur Lessius *lib. 2. c. 30. dub. 8. n. 59.* quibus ego addo Tannerum in *2. 2. D. Thome, disp. 4. q. 6. dub. 2. n. 79.* testem quantumuis citatum præcisè ob denegatam testificationem, non teneri de tali damno partis, quia non ita certò constat talem ex officio, siue ex iustitia erga alteram partem actricem teneri ad bonum eius procurandum vel eiusmodi damnum eius impediendum.

An acceptum pro eo quod ex charitate solum, aut alterius virtutis obligatione erat debitum, quis teneatur restituere?

RESOL. LV.

Affirmatiue respondet Medina *de restit. q. 27.* Nauarrus *cap. 17. nu. 33.* Salonius in *2. 2. q. 62. art. 5. contr. 3.* Couarruias in *reg. peccatum, pari. 2. §. 2.* Carbo *de rest. q. 5.* & alij: vnde ex mente dictorum, si alicui detur aliquid ne fornicetur, ne blasphemet, &c. esset restituendum.

Sed contrariam sententiam puto probabiliorē, quam tuentur Sotus *de iust. lib. 4. quest. 7. art. 2.* Valentia in *2. 2. quest. 6. punct. 5.* & Lessius *lib. 2. cap. 14. dub. 9. n. 71.* qui *num. 69.* excipit ea, quę nullam habent difficultatem, vt odium deponere.

Sed nec istud, vt obseruat Tannerus in *2. 2. disp. 4. quest. 6.*

Q 2

quest. 6.

quasi. 6. dub. 10. num. 291. caret difficultate, & voluntatis mortificatione. Ergo ita faciens, & aliquid accipiens non teneretur ad restitutionem. Notandum est tamen, stante iure naturali, quod si forte circa litem aliquam ea est varietas sententiarum, ut iudici liberum sit, utramlibet partem in iudicando sequi, esse contra iustitiam si iudex aliquid ab vna parte accipiat ut in eius potius favore iudicet, vnde in tali casu iudex tenetur ad restitutionem. Ita Tannerus *ubi supra*, num. 290.

Licet contrariam sententiam stando in solo iure natura doceat Lessius in editione Parisiensi apud Bolinum Theodoricum anno 1618. loco citato, num. 64. quia non tenetur ad alteram determinatam, sed liberum ei est, sequi quam maluerit: ergo si aliquid accipiat, ut hanc sequatur potius, quam illam, non facit vlli iniuriam. Consequentia patet, quia cum res non est debita, non est contra iustitiam (si solum ius natura spectemus) exigere pro ea re pretium, si alioquin pretio sit estimabilis. Deinde in tali casu non accipitur pretium pro iustitia sententiae: sed quia in hac causa haec opinio praefertur illi, ad quod nullo modo iudex tenebatur. Caeteras rationes vide apud Lessium, quae omnia procedunt secluso iure positivo, quod tamen id fieri prohibet, ut ipsemet Lessius loco *ultimo citato*, docet.

An aduocatus possit esse iudex in causa, cuius patronus fuit, & an haeres non conficiens inuentarium teneatur soluere ultra vires hereditatis?

RESOL. LVI.

Negatiue videtur respondendum propter affectionem, & praesumptionem, quae est contra eum, iuxta *l. prater, ff. de iuris, omnium iud.*

Sed quia dicta lex fundatur in praesumptione, puto procedere in foro exteriori, & in foro conscientiae, si alius cessat omnis inordinatus affectus, dictum iudicem non peccare existimo, etiam altera parte inficia, dummodo sententiam proferat secundum leges, nullo habito respectu ad affectionem carnalem. Et ita docet Corduba in *summ. quest. 259*.

Et eadem ratione assero, quod haeres non conficiens inuentarium tenetur in foro exteriori ultra vires hereditarias, iuxta *cap. Rainaldum, de test. & l. fin. C. de liber. Secus autem in foro conscientiae, nam non tenetur, nisi quatenus vires hereditariae se extendunt, etenim, ut bene docet Abbas in *c. quia plerique, n. 41. de immun. Ecclesiar. praedictae leges fundantur in praesumptione, quod scilicet haeres fraudauit bona, de quibus non confecit inuentarium. Ergo si contrarium constaret, non habent locum praedictae leges. Quae omnia vera esse puto contra Couarruuiam, & alios non solum quoad solutionem legatorum, sed etiam quoad creditores hereditarios. Nec valet quod cum supradictis creditoribus haeres non conficiens inuentarium si adit hereditatem, quasi contrahit, iuxta *l. apud Iulianum, §. fin. ff. ad Trebell. nam Respondetur, quod dicta lex intelligenda est quo ad forum exterius, non autem in foro conscientiae, in quo nos loquimur. Et ita nostram sententiam docent Ioan. Valerus in *diff. vtriusque fori, ver. hereditas, diff. 2. n. 3.* & Egidius in *l. 1. C. de sacros. Eccles. part. 5. §. 1. n. 6.* Vide etiam Villalobos in *summ. tom. 2. tract. 30. diff. 24. n. 1. & 2.* & alios.***

An legatum sub conditione, v. g. si non nupsierit, vel si religionem non ingrediatur, sit validum in foro conscientiae?

RESOL. LVII.

Dixi in foro conscientiae, nam in foro exteriori dictas condiciones haberi pro non apposis habetur in *l. reprehendenda. C. de institut. & substit. & in l. quidam ff. de condit. institut. & in l. turpia de legat. 1. cum aliis citat.*

in *gloss. penult. in c. final.* post textum *ibi, de condit. appos.* vnde in foro exteriori dicta legata erunt valida, etiam si legatarius conditiones non adimpleat. Hoc supposito.

Aliqui asserunt in foro conscientiae dicta legata non valere, quando constat voluntatem testatoris fuisse, ut conditio adimpleatur, & non aliter noluisse supradicta legata facere; vnde in conscientia non potest capere legatum legatarius, si non nubar, vel ingrediatur religionem contra voluntatem testatoris, vel donantis. Et ita docent Rebilius de *oblig. iust. part. 2. lib. 18. q. 26. n. 3. & 4.* Medina *Cod. de rest. q. 24.* Gutierrez *can. qq. lib. 2. c. 25. n. 13.* Caietanus, Nauarrus, & Angles, quos citat, & sequitur Lopez in *instr. consi. part. 2. c. 18. post principium in 1. & 2. concl.*

Sed contrariam sententiam putat veriore Ioannes Valerus in *differentiis vtriusque fori, ver. Legatum, diff. 4. num. 1.* videlicet tam in foro interiori, quam etiam exteriori, posse a legatario tuta conscientia capi praedictum legatum, etiam si deficiat dictae conditiones. Et ratio est, quia cum talis conditio a iure merito reprobetur, & pro non scripta habeatur, non video cur in conscientia securus esse non possit, licet de contraria voluntate testatoris appareat, quia regulanda est eius voluntas secundum ius; nec potest facere, ut leges iustae in suo testamento non valeant. Et voluntas testatoris non semper pro lege seruanda est, nisi quando est secundum, vel praeter legem, non tamen quando talis voluntas a lege reprobat, ut est in casu nostro. Caeteras rationes videbis apud Valerum *ubi supra*. Et hanc sententiam probabilem putat etiam Rebilius loco citato, & illam ante Valerum absolute docuit Sanchez de *mar. tom. 1. lib. 1. disp. 33. n. 2.* cum aliis penes ipsum. Et licet aliqui limitent hanc sententiam in conditione apposita, nempe si religionem non ingrediatur, quando constat appositam fuisse, principaliter causa conseruandi familiarum: sed tu in hoc casu etiam contrarium tene cum Valero *ubi supra in fine*, & in *verb. Hereditas, diff. 12. n. 3.* & *ver. testam. diff. 10. per totam.*

An legata incerta ratione incertitudinis persona in foro conscientiae teneatur haeres inter illos ea diuidere, si in id consentiant?

RESOL. LVIII.

Dixi in foro conscientiae, nam legata incerta ratione incertitudinis personae, ex aliquo extrinseco accidente, quia, v. g. eiusdem nominis, & paris amicitiae erga testatorem duo reperiantur, non debentur in foro exteriori, ut in casu *l. in tempus, §. 1. ff. de hered. instit. l. si quis seruum, §. si inter duos, ff. de legat. 2.* quod ad id verum est, ut etiam si alter eorum renunciet alteri ius, nihilominus haeres non tenebitur ei legatum soluere; & idem dicendum est, si forte inter se paciscantur, ut legatum inter eos diuidatur, quidquid in contrarium teneat Aegidius in *l. 1. in princ. n. 39. C. de sacros. Eccles. hoc supposito.*

Dicendum est in foro conscientiae, quod haeres in tali casu tenetur illud legatum inter eos diuidere, si in id consentiant. Nam asserunt Sotus de *iust. lib. 4. q. 7. ar. 1. ad 3.* Caietanus in *2. q. 62. tract. 5. ad 3.* cum aliis, debitorem de debito quidem certum, incertum vero, vtrum Petri, vel Ioannis, teneri illis debiti quantitate disparari. Et ita hanc sententiam in terminis docent Molina *disput. 197.* Ioannes Valerus in *differentiis vtriusque fori, ver. legatum, diff. 5. n. 2.* vide etiam Villalobos in *summ. tom. 2. tract. 30. diff. 29. n. 6.*

Notandum est tamen hic obiter, quod si testator legatum fecerit, v. g. Ecclesiae D. Mariae, vel alterius Sancti, & in eo loco plures sint Ecclesiae eiusdem nominis, tunc in dubio cedit maiori, vel pauperiori: si omnes essent aequales, daretur Episcopo loci, ut distribuatur sicut ei videtur: si nulla vero Ecclesia sit talis nominis in illo loco cedi

cedit Ecclesiae Cathedrali. Vide Afflictum *decis. 244. Mantica lib. 8. tit. 9. per totum, & Tufcum ver. legatum, conclus. 46.* cum aliis penes ipsos.

An haeres, seu testamentarius in foro conscientiae habeat annum ad soluenda legata.

RESOL. LIX.

Aliquis affirmatiue potest respondere ex autoritate *Auth. hoc amplius, C. de fideicom. & gloss. in cap. si haeres, de testam. & cap. nos quidem eod. tit. & vtrouque Couarruuias.*

Sed haec omnia procedunt in foro exteriori, at in foro conscientiae, in quo statim, & quam primum poterit, tenetur haeres soluere legata. Et ita docent Villalobos in *sum. conf. c. 5. n. 16.* Carillo in *expl. Bullae defunct. p. 2. c. 14. n. 16. & 17.* & Ioan. Valerus in *diff. vtriusque fori, ver. legatum, diff. 1. n. 2.* qui n. 3. addit vnum singulare, videlicet quod si haeres fuerit negligens per annum, a die monitionis factae per Episcopum circa soluenda legata, & alia ordinata per testatorem, poterit priuari hereditate, si est haeres extraneus, & etiam filius, salua ei legitima, per *dictam Auth. hoc amplius*, & transit ad substitutos, vel alios per ordinem, quod vtinam in praxi vbiq; seruaretur. ita Valerus, vide etiam Syluestrum *ver. testam. 2. q. 6.* & Nauarrum *lib. 3. c. 4. n. 166.*

An in legatis soluendis sit seruandus aliquis ordo ut in debitis?

RESOL. LX.

Ad hanc dubitationem sic respondet Ioan. Valerus in *diff. vtriusque fori, ver. legat. diff. 2. n. 2.* Vidi dubitari an in legatis soluendis sit seruandus ordo prioritatis, & dignitatis, ut prius soluantur legata magis pia, deinde alia minus pia, tertio loco prophana, & non pia, & an teneretur in conscientia qui praedictum ordinem non seruauerit, quando haereditas non est ita sufficiens, & ampla, ut possit omnibus satisfieri. Et dubium hoc contingit potissimum, vbi testator reliquit in testamento, ut in quibusdam redditibus paulatim legata per se relicta soluerentur. Et sane si testator nihil circa hoc disposuit, idem dicendum de legatis, quod de creditoribus chirographariis, nempe non esse locum gratificationi, sed pro aequis portionibus esse soluenda, seu pro rata bona esse restituenda. Ita Valerus, & alij penes ipsum, quibus ego addo Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 4. c. 5. n. 40.* & Bonacinam *de contrah. disp. 3. q. vlt. punct. vlt. n. 27.* vide etiam Comitolum in *respons. mor. lib. 7. q. 10. n. 4.*

An si quis cum teneatur ieiunare in pane, & aqua, non possit nisi sumendo parum vini, aut obsonij, sit strictus tali ieiunio?

RESOL. LXI.

Affirmatiue respondet Sancius in *selectis, disp. 5. n. 13.* vbi ita ait. Si alicui sub poenitentia esset indictum vno die in pane, & aqua ieiunare, neque taliter posset, non etiam teneretur ieiunare modo consueto Ecclesiae, cum illud ieiunium, ut quid indiuiduum praecipitur. Sed tamen si posset ieiunium conficere sumendo parum vini, aut modicum quid obsonij, ad ieiunium fore deuincum arbitror, cum per talem sumptionem vini, & obsonij non dissoluatur ieiunium in pane, & aqua.

Sed si illud modicum obsonij, & vini reudatur ad paruitatem materiae, quam etiam in die ieiunij in comestione carnis concedimus, cum Tannero in *2. 2. D. Th. disp. 3. q. 3. dub. 5. n. 93.* veram puto Sancij opinionem; sed si parum illud obsonij, aut vini superet materiae paruitatem, puto contra Sancium, aliquem in tali casu non teneri ad sic ieiunandum; quia non esset ieiunium in pane,

Anton. Diana Resol. Mor. Pars 111.

& aqua, ad quod tenetur, & cum non possit, ab illo excusatur, & ad nihil aliud tenetur.

Hinc etiam contra dictam Sancium, num. 6. puto, videntem recitare septem Psalmos poenitentiales, non potentem integros recitare non teneri ad partem, eo quod materia indiuidua sit, & ita docet Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 1. c. 19. n. 4.* Nec in casu teneretur, ita vouens, si sciret tantum vnum Psalmum ex septem poenitentialibus, illum septem vicibus recitare, praesertim si Psalmus septies recitandus esset ex maioribus; quia ita vouens, vouit tantum septem psalmos poenitentiales, & si illos non possit recitare, ad nihil aliud tenetur, quidquid in contrarium asserat Sancius *ubi supra*, imponens onus vbi non adest, sed tu tene nostram sententiam.

An blasphemiae, & iuramenta falsa inaduertenter prolata, certa tamen ex praua consuetudine blasphemandi sint peccata mortalia?

RESOL. LXII.

Hic casus passim Confessariis in praxi solet occurrere; affirmatiue sententiam docet Raphael de la Torre in *2. 2. D. Thoma. q. 98. a. 3. disp. 3.* Tannerus in *2. 2. D. Thoma. q. 8. dub. 7. n. 141.* Azorius *tom. 1. lib. 11. c. 3. q. 3.* Sayrus in *clauis Regiae, lib. 5. a. 5. num. 10.* Ledesma in *sum. tom. 2. tr. 1. c. 5. dub. 4. & 5.* cum aliis penes ipsos. Et ratio est, quia talia iuramenta sunt voluntaria in causa propter prauam consuetudinem iurandi ex graui negligentia non correctam.

Sed si haec opinio esset vera, magnum onus poenitentes, & Confessarij haberent, cum talia iuramenta maxime frequentia sint; ideo contrariam sententiam in praxi amplectendam esse puto. Sed quamuis aliquis habeat prauam consuetudinem peccandi, si tamen hic, & nunc ex inaduertentia naturali, & indeliberate peccaret, non committeret nouum peccatum mortale. Ita docent Reginal. in *praxi, tom. 2. lib. 18. c. 6. sect. 3. n. 83.* Piti-gianus in *3. part. sentent. tom. 2. disp. 39. q. unica, a. 7.* Sanchez in *summ. tom. 1. lib. 3. c. 5. n. 28.* & Suarez de *relig. tom. 1. tract. 3. lib. 2. de irrelig. c. 6. n. 2. & tom. 2. de iuramento lib. 3. c. 7. a. n. 3. vsque ad 8.* cum aliis penes ipsos, & nouissime Ioannes Sancius in *selectis, disp. 20. num. 5.* qui docet blasphemias, & iuramenta indeliberata orta ex praua conditione iurandi, nec in se ipsis esse peccata, nec in sua causa; sicut contumelia praesumpta ab ebrio in ebrietate, nec in se, nec in sua causa peccatum contumeliae est, utpote ex sui natura requirens, quod a ratione vtente proferatur: vide etiam Filliucium *tom. 2. tract. 25. c. 10. num. 316.* & hanc sententiam docet Layman in *Theol. moral. libr. 1. tract. 2. c. 3. num. 6. in fine*, post prauam consuetudinem retractatam: sic enim ait. Postquam vero poenitens prauam consuetudinem efficaci proposito retractauit, tunc consequentia falsa iuramenta, & verba blasphemiae eadem consuetudine quasi naturali, & necessario impetu prouenientia, non imputabuntur, ad peccatum, cum neque sint voluntaria in se, ut suppono, neque in sua causa, puta consuetudine, quippe quae ab ipso per propositum retractata, non amplius voluntaria censeri debeant. Ita Layman.

Ex his deduxit Sancius *ubi supra, num. 7.* quod DD. asserentes negandam esse absolutionem habenti consuetudinem iurandi, intelligendi sunt de habente consuetudinem iurandi ex aduertentia: non autem quando proferuntur iuramenta inaduertenter, cum tunc, ut diximus, non sint peccata, quantumcumque ex pessima consuetudine nascantur. Et haec omnia prouidus Confessor in mente habeat, nam per illa ex multis interrogationibus, & scrupulis immunis erit; faciant tamen Confessarij in tali casu accusare poenitentem de negligentia in extirpanda praua consuetudine iurandi, & de reliquo aliud non curent.

An testes privilegiati de iure teneantur reuelare crimen occultum sui coniuncti, si non adsint alij testes, propter excommunicationem latam in aliquo mortorio?

RESOL. LXIII.

Affirmatiuè respondeo cum Nauarro in *manuali*, *cap. 24. num. 49.* Felino in *cap. 1. de testib. cogen.* Capella Tholofana *decis. 4.* & ibi Aufreus *decis. 412.* Lazzario de *monitoriis, sect. 3. q. 11. n. 18.* & aliis asserentibus privilegiatos esse strictos ad reuelandum, si alij non adsint testes.

Non reticeam tamen contrarium docere Gabrielem Pereira *tract. de man. Regia. cap. 10. num. 36.* vbi sic asserit. Plures sunt casus, in quibus testes à reuelatione excusantur, vt quando ille testis esset de personis à iure privilegiatis: qui crimen sui coniuncti reuelare non tenebitur propter naturale debitum, quo inter se coniunguntur: & sic exploditur sententia Nauarri, & aliorum, dum existimant, quòd hi non excusantur à reuelando, quando alij testes non adsunt, non aduertens quòd tales coniuncti nullo modo possunt testificari ex lege *Iulia, ff. de testibus, & cap. iniuris. 4. distinct. 4.* ne tollantur inter coniunctos pietatis officia, quæ innituntur rationi naturali, illorumque opinio admitti potest in aliis privilegiatis, de quibus agit *lex, iniuri, ff. de testibus*, qui non ob naturale sceleris, sed alias rationes minus iuri naturali consonas privilegiati existunt, veluti miles, senex, valetudinarius, de quibus in *l. iniuri. 1. & 2.* agitur. Ita Pereira, sed an probabiliter, iudicent alij, cum sententia contraria sit communis.

An si in eo tempore, quo debet fieri prouisio per concursum, non adsint examinatores synodales, de quibus loquitur Concilium Tridentinum, Sess. 25. Cap. 18. possit Episcopus deputare alios absque Synodi celebratione?

RESOL. XLIV.

Affirmatiuam sententiam docent Homobonus de *exam. Eccles. part. 1. tract. 2. cap. 3. q. 30. in fine.* Riccius in *praxi, tom. 1. resol. 355. per totum*, & Barbosa de *potest. Episc. part. 3. alleg. 60. num. 50.* stantibus decisionibus Rotæ in vna placentina Parochialis 29. Nouembr. 1593. in alia Archipresbyteratus 6. Iunii 1582. & in vna Pampilon. Parochialis 23. Ianuarij 1591. Et ratio est; quia vbi forma à lege inducta non potest præcisè adimpleri, tunc illa remittitur: sed cum Concilium Tridentinum loquatur cum præsupposito, quòd examinatores synodales existant: ergo cessante hoc præsupposito, cessare debet eius dispositio.

His tamen non obstantibus, negatiuam sententiam docent nouissimè Antonius Massobrius in *praxi habendi concursum requis. 12. n. 6. à n. 4. vsque ad n. 10.* & Doctores Melchior Lotterius de *re beneficiaria, tom. 1. libr. 2. q. 31. n. 71. & seq.* vbi notat affirmatiuam sententiam, & decisiones Rotæ procedere, quando concurret casus mortis, vel absentia deputatorum in Synodo infra annum à die celebrationis eiusdem Synodi, vt fuit decisum per Sacram Cardinalium Congregationem, in vna Panormitana Archipresbyteratus, 5. Iulij 1620. coram Illustrissimo Buratto: nam quemadmodum hoc casu, nihil possit imputari Episcopo, qui neque ex forma Decreti Concilij Tridentini, neque ex forma antiquorum Canonum, teneatur intra annum ultra quam semel cogere Synodum: ita si annus iam esset elapsus, omnino imputari ei debet, cur non adimplet formam, Conc. Tridentini, cum succedente vacatione, illicòd possit indigere Synodum: & in prima eius sessione deputare ex-

aminatores synodales, atque ita Decreti formam adhibere. Sic Lotterius: vnde patet responsio ad argumentum Riccij, Homoboni, & aliorum *vbi supra.* Et ita etiam hanc sententiam docet Garfias de *benef. tom. 2. par. 9. c. 2. n. 92.* vbi sic asserit. Magis conformis Concilio videtur sententia Sacræ Congregationis, nam elapso anno, defectus examinatorum contingit culpa ipsius Episcopi non facientis Synodum, in qua illi deputentur, vt disponit Tridentinum, & sic defectus iste culpa sua, & negligentia contingens, non excusat eum ab obsequatione formæ, & sic cessat ratio Rotæ. Ita Garfias, & aduersus Riccium hanc sententiam tenet Venerus in *exam. Episc. lib. 4. c. 26. num. 12.* asserens beneficium sic collatum, posse ab alio impetrari, quia prouisio deuoluitur ad Sedem Apostolicam ex expreso Decreto Concilij Tridentini, *vbi supra*, & Bulla Pij V. in Bullario, 2. irritante prouisiones factas sine Examinatoribus synodalibus: & ego hanc sententiam probabiliorè esse existimo, quando verò infra annum Synodi examinatores mortui fuerint, tunc Episcopus alios eligat iuxta formam Decreti Clementis VIII. quam afferunt Massobrius *vbi supra. dub. 3. n. 2.* & Garfias *num. 73.*

Notandum est tamen hic obiter, quòd declaratio Sacræ Congregationis à Colimo Cardinali de Torres subscripta, sic asserit. An existentibus in Synodo Doctoribus Clerici non Doctores possunt eligi in examinatores synodales? Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini, respondit necessario examinatores eligi debere, qui sint Magistri, seu Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut iure Canonico, si extent: alioquin alios Clericos esse eligendos, qui ad id videbuntur magis idonei.

Nota etiam, quòd si quotannis Synodus non fiat, examinatores semel deputati munus suum debent exercere, donec noua Synodus habeatur, vt refert decisum Francisc. Leo in *thesaur. fori Eccles. part. 2. c. 3. n. 25.* si anno autem elapso, aliqui ex eis mortui fuerint, officium omnium expirat? & ita decisum refert Galetti in *Margarit. cas. conscient. ver. Examinatores, n. 1.* Vide etiam Venerum in *exam. Episc. lib. 4. c. 25. n. 8. & 10.* & Barbosa de *potest. Episc. par. 3. allegat. 60. n. 48. & 49.*

An concursus alicuius beneficii vitietur ex eo quòd cum examinaturibus synodalibus adhibeantur alij examinatores non synodales?

RESOL. LXV.

Negatiuè respondet Homobonus de *exam. Eccles. part. 1. tract. 2. cap. 3. q. 30.* vbi sic asserit. Si tres examinatores synodales adsint, & alij duo non synodales ad maiorem, & abundantiorè cautelam adhibeantur, actus propterea vitari non videtur, præsertim cum is actus naturæ, vel formæ non repugnet, sed potius ad illius augmentum tendat, nec Concilium id vt superfluum prohibeat, neque vlla taxatiua dictione vtatur. Et ita etiam docet Naldus in *summa. ver. examinatores, num. 3.* qui adducit pro hac sententia quamdam Rotæ decisionem.

Sed contrariam sententiam tenendam esse puto, & ita docet Massobrius in *praxi habendi concursum requis. 13. dub. 1. numer. 2.* & Garfias de *beneficiis. tom. 2. part. 9. cap. 2. num. 83. 324. & 341.* vbi adducunt declarationes Sacræ Congregationis, ac Rotæ decisiones, per quas determinatum fuit collationes factas, habito concursu cum tribus examinaturibus synodalibus, vnà cum aliis notatis ab Archiepiscopo Toletano, absque eo, quòd à Synodo approbati sint, inualidas esse, easque ad Sedem Apostolicam deuolutas esse. Ad argumentum verò contrariæ sententiæ, respondet Massobrius *vbi supra* quem omnino vide.

An

An reus iuridicè interrogatus de homicidio commisso ob iustam sui defensionem, teneatur respondere? vbi & multos alios casus decisos inuenies.

RESOL. LXVII.

AD hanc questionem respondeo cum Portel in *ad. ad. dubia Regularia, ver. Iuramentum, num. 16.* sic asserente. Quociescumque factum externum contra legem excusatur à peccato propter aliquam circumstantiam, potest rogatus iuridicè de illo, sub iuramento illud negare, intelligendo de crimine criminoso, seu de opere quod fuerit peccatum; vt si quis occidat hominem putatum feram, vel ob iustam sui defensionem, vel quodcumque aliud opus fecit ex ignorantia inuincibili, vel quid simile. Nam interrogatorum iudicis solum tendit ad opus, quod sit crimen, quale non fuit illud, legitime excusatum à culpa. Vnde colliges, quòd quando taxa alicuius rei est iniusta, si plures vendens, aut defraudans in pondere, vel mensura, vt sibi satisfiat pro iniustitia pretij, potest hic rogatus à iudice, an plures vendiderit, vel defraudauerit in pondere, vel mensura, id negare & asserere fe vendidisse pretio taxato; videlicet pretio iusto, quæ ab ipsa iniustitia debebat taxari, hæc enim est mens iudicis ibi iustæ, & iuridicè interrogantis, videlicet quætere de pretio iusto. Et ex hoc multi decidentur alij casus, vt quando aliquis per iustam compensationem rem suam, vt sibi debitam clam abstulit, & de hoc rogatur à iudice. De illo etiam, qui nummos accipit mutuos à Petro, eosque illi soluit, non tamen habet testes, neque chirographum solutionis; si enim rogetur à iudice, potest iurare, se illos mutuos non accepisse, intelligendo ira vt teneatur nunc iterum soluere. Hæc omnia Portel, multum à Confessariis adnotanda; quia multa practicabilia. Vide etiam Bannez in *2. 2. quæst. 69. art. 2. dub. penult. & Azorium tom. 1. lib. 1. cap. 4. q. 5.*

Notandum est etiam hic obiter cum Portel *vbi supra, n. 6.* quòd vt quis iuret licitè, & absolute; satis est, si rem audiuerit à persona valde fida digna; secus autem in iudicio: nam ibi debet exprimere quomodo id sciat.

An irregularitas ex delicto incurratur; si delinquens noscat peccatum; sed ignorat ius posituum, prohibens sub dicta pena irregularitatis?

RESOL. LXVII.

Affirmatiuè respondent Layman in *Theol. mor. lib. 2. tr. 5. part. 1. cap. 5. n. 8.* Auila de *conf. part. 2. c. 5. disp. 5. dub. 10. concl. 2.* Alvarez in *par. 2. D. Thom. disp. 158. nu. 5.* Suarez *tom. 5. disp. 40. sect. 5. num. 10.* Azorius *tom. 1. lib. 1. c. 15. q. 7.* & alij, eo quòd talis irregularitas non contrahatur propter contumaciam, sed propter turpitudinem, seu maculam culpæ, qua criminofus secundum Ecclesiæ Canonem inhabilis redditur ad altaris ministerium: hæc opinio est probabilis.

Sed non minus probabilem contrariam existimo, quam tenent Sanch. de *matr. tom. 3. lib. 9. disp. 32. n. 17.* Reginald. *tom. 2. lib. 30. cap. 2. n. 15.* Peregrinus de *duello, q. 8. n. 18.* & Portel in *ad. ad. dubia Reg. ver. ignorantia, n. 21.* vbi sic asserit. Sicut ad incurrendam excommunicationem diximus non sufficere, quòd sciam opus esse prohibitum ab Ecclesia, sed vt sciam de pœna, idque prohiberi sub excommunicatione; ita de cæteris pœnis, suspensione, interdicto, irregularitate, &c. dicendum, quòd vt incurrantur, non sufficit, me scire opus esse prohibitum, sed requiri, vt sciam esse prohibitum sub pœna suspensionis, irregularitatis, &c. Ita ille; & ratio est, quia in *cap. 2. de consuet. in 6.* asseritur ignorantem non ligari sententiis, vbi non est sermo de sola excommunicationis sententia, sed de omnibus sententiis Ordinariorum. Ergo, &c. Vnde apparet me his diebus probabiliter ref-

pondisse cuidam consulenti in casu, vt *suprà* proposito, non incurrisse in irregularitatem, de hac quæstione vide *suprà* in *resolut. 20.*

An in casu necessitatis possit quis confiteri peccata reseruata, quæ habent annexam excommunicationem cum Sacerdote inferiori?

RESOL. LXVIII.

Quis ad vitandum scandalum debet Missam celebrare, habet casus reseruatos cum excommunicatione annexa, existimat se non esse contritum, sed tantum attritum: queritur an possit confiteri illa peccata reseruata cum annexa excommunicatione; ita vt per Sacramentum de attrito efficiatur contritus, & sic sine peccato celebrare. Respondent communiter negatiuè, quia excommunicatione non ablata, absolutio inualida est; sed in tali casu Confessarius non habet iurisdictionem circa excommunicationem: ergo inualida erit talis confessio. Et ita docent Paludanus in *4. dist. 17. qu. 6. art. 1. concl. 2. & 4.* Syluester *verb. excommunicatio 4. n. 1. & verb. confessio 1. qu. 3. cas. 5. & verb. Confess. 3. num. 12.* Gabriel in *4. q. 1. art. 3. dub. 2.* D. Antonin. *part. 3. tit. 14. cap. 19. §. 4.* Sotus in *4. dist. 22. q. 1. art. 1.* Ledesma *2. part. 4. qu. 23. art. 1.* Vafquez in *3. part. tom. 4. tract. de excommunic. dub. 4. num. 8.* Ledesma in *summa, tract. de penit. cap. 20. dub. 2.* Toletus *lib. 3. cap. 8. §. tertius casus, & alij.*

Sed contrariam sententiam puto etiam probabilem esse, quam docent Nauarr. in *manual. c. 9. n. 3.* Couarr. in *cap. Alma mater par. 1. §. 2. n. 5.* Caietanus in *summa. ver. absolutiois impedimenta, & in opusc. q. 1. de qualis. confess. & ver. excommunic. minor.* Suar. in *3. p. tom. 4. disp. 31. sect. 3. n. 6. & tom. 5. disp. 10. sect. 3. n. 9.* & nouissimè Villalobos in *summa, tom. 1. tr. 9. diff. 40. n. 7.* vbi sic asserit. [En el caso de la conclusion passada (nempè quando poenitens ratione scandali debet celebrare, & habet casus reseruatos) es licito absoluer al penitente de los pecados no reseruados, aunque el pecado reseruado anexa descomunión: de la qual el inferior no puede absoluer. Esta sententia es de Angelo, Medina, y Suarez. El fundamento es, que la descomunión no haze inhabil a la persona para recibir el Sacramento, sino solo prohibe, que no se reciba, que puesta la deuida materia y forma, no se puede impedir el Sacramento; y assi si el confessor olvidasse de absoluer de la excomunión, y absoluiesse primero de los pecados, quedaria absuelto el penitente, y ay caso en que por alguna grande causa podra allegar al Sacramento de la Eucharistia estando descomulgado sin pecado.] Ita ille.

Notandum est tamen hic obiter, quòd habentem casum reseruatum sine excommunicatione annexa, urgente necessitate communicandi ad vitandum scandalum, ad summum asserunt aliqui solum teneri confiteri peccata non reseruata Confessario inferiori. Tunc enim cum certus sit poenitens non posse se absolui à reseruato, ad aliud non erit vtilis confessio reseruati, quam ad se diffamandum coram tali Confessario. Ita docent Alexander de Alez *part. 4. qu. 18. membr. 4. art. 5. §. 2. ad ult.* Petrus de Soto *lect. 10. de confess. Angelus verb. confessio 1. §. 7.* & hanc opinionem in *tract. de celebrat. Mis. far. resolut. 65.* probabilem putauit cum Filiucio *tom. 1. tract. 4. cap. 7. num. 213.* quamuis hoc formidet concedere Suarez *tom. 4. disp. 31. sect. 3. num. 8.* & necessariò esse omnia peccata confitenda tali casu doceant Vega in *speculo Parochorum, tom. 1. cap. 11. n. 273.* Chapeauilla de *cas. reseru. cap. 8.* & alij.

Sed plus addit Sancius in *selectis, disp. 32. num. 10.* cum Richardo in *4. dist. 17. ar. 2. q. 8. ad 2.* Adriano *q. 4. de confessione.* Durando in *4. dist. 17. q. 19.* quia liberat poenitentem in tali casu à confessione etiam non reseruatorum.

Igitur pro praxi Confessariorum ex *supradictis* opinionibus

Q 4

nionibus probabilibus Doctorum, penitens urgente necessitate communicandi ad vitandam infamiam grauem, habens casus referuatos, potest primo confiteri cum inferiori Sacerdote omnia peccata, tam non referuata, quam referuata, & celebrare; vel secundo potest confiteri tantum peccata non referuata, & reticere referuata: vel tertio si hoc etiam non velit, eliciat actum contritionis, & celebret sine praua confessione. Si autem peccata referuata habeant annexam excommunicationem, primo conteratur, & celebret, vel secundo si est tantum atritus, confiteatur cum inferiori Sacerdote, & Missam dicat, vel communionem sumat. Notentur hæc omnia, quia in praxi erunt multum practicabilia.

An quis non incidat in excommunicationem ratione paruitatis materia?

RESOL. LXXIX.

Respondeo affirmatiue, & ita docet Grassius in *decis. part. 1. lib. 4. c. 8. n. 5.* sic asserens. Si excommunicantur colloquentes cum Monialibus, non comprehenditur, qui transeundo Monialem salutaret, vel parum cum ea loqueretur. Idem docet Finellius de *cas. res. c. 5. n. 10.* vbi sic asserit. Si paucis alloquaris Monialem, vel transiens illam salutes, aut salutatus respondeas, siue de statu eius ipsam interroges, siue interrogatus respondeas, non incidis in excommunicationem propterea. Ita ille. Sed difficultas est in isto exemplo de excommunicatione contra colloquentes cum Monialibus, quod tempus dicatur breue, vt cum illis colloquentes non incidant in excommunicationem. Aliqui tenent esse quadrantem horæ, quod mihi non placet; sed si quis per spatium vnus miserere cum illis loqueretur, puto ratione paruitatis materiae in dictam excommunicationem non incidere.

Idem quod dictum est de excommunicatione, dicendum est de casibus referuatis, & si, v.g. modicitas rei subtrahat in Ecclesia excusat a mortali, sic etiam excusabit a referuatione.

De privilegio Bullæ Cruciatæ edendi carnes ex licentia vtriusque medici?

RESOL. LXX.

Aliqui putant hoc privilegium deseruire, quando causa est dubia: & se fundant in doctrina Lessij *lib. 4. 2. dub. 6. num. 45.* Vega in *summ. part. 1. c. 14. cas. 36.* Armilla *ver. ieiunium, num. 6.* Syluestri *eodem verb. nu. 20.* Illiucij *tom. 2. tract. 27. c. 6. n. 128.* & aliorum.

sed contrarium asserit Sancius in *selectis, disp. 51. n. 9.* nam cum dicti Auctores fateantur existente causa manifesta non egerie ieiunantem dispensatione; eod modo dubia causa existente, opus non erit dispensatione, cum idem ius habeat aliquis ad fugiendum damnus certo venturum, atque illud, de quo rationabiliter dubitatur an sit exoriturum: sicut qui probabiliter dubitat, quod in extremam necessitatem deueniet, si extreme indigentibus subueniat, non tenebitur subuenire. Dices, in hoc casu ius dubium vincit ius certum, sed hoc est absurdum: ergo, &c. Respondet Sancius, quod quamuis præceptum abstinentiæ a carnibus sit certum, & in possessione obligandi. Attamen etiam ius ad conferuandam vitam in homine certum est, & antiquius, & antiquior, etiam est possessio in illo ad conferuandam suam vitam, & a strictiore iure orta. Nam in homine non solum est ius certum ad certo conferuandam vitam, sed etiam est illi ius certum ad non exponendam vitam periculo dubio eam amittendi, & quamuis dubium sit homini, an ex abstinentia a carnibus sit detrimentum passurus in salute, non est tamen illi dubium, quod ius habeat certum non se committendi tali du-

bio. Quando igitur virtute Bullæ Cruciatæ conceditur facultas edendi carnes ex licentia vtriusque medici; non intelligitur quando causa est manifesta, quod noceat saluti abstinentia; nec quando dubitatur prudenter quod nocebit, sed quando causa est solum sufficiens ad petendam dispensationem, non tamen ad comedendum carnes absque illa. Vnde sit, Doctores dicentes tunc recurrendum esse ad superiorem ad petendam dispensationem in ieiunio, vel in esu carnum, quando causa est dubia, non intelligendos esse id asserere, quando fuerit dubium magnum nocementum exoriturum ex obseruatione ieiunij, nam tunc necessaria non videtur dispensatio, vt probatum est, sed quando dubitaretur aliquale nocementum promanaturum, quod quamuis actu existeret obligatio ieiunij, vel abstinentia a carnibus non cessaret; cum leges positivæ cum aliquo labore obligent, & detrimentum illa tamen causa dubia obiecta Pontifici sufficiens esset ad impetrandam dispensationem. Hæc omnia Sancius, quæ apud alios non inuenies.

Notandum est tamen hic obiter, quod qui habet experientiam antiquam, sibi esse nocivum, carnibus non vti in Quadragesima, non tenetur in futuris Quadragesimis abstineri a carnibus ad experiendum, an nocementum exoritur: quia alias nunquam licitum esset carnibus vti ob præseruationem: nisi maxime dubitetur causam nocementi cessasse. Ita Ioan. de la Cruz in *direct. conscient. part. 1. tract. 3. art. 4. dub. 9. concl. 3.* Sancius *vbi supra, n. 23.* & alij.

Nota etiam, quod ex iusta causa in Quadragesima comedentes carnes, nec peccant etiam contra temperantiam naturalem si ad excitandum appetitum parum piscati sumant. Nec in tali casu incurrunt in excommunicationem latam in aliquibus diocesis contra comedentes piscatum, & carnes in Quadragesima. Et piscis suavis (Hispanè *Turcha*) potest sumi in magna quantitate cum carne, quia ex esu illius non læditur salus. Ita Sancius *loco cit. n. 21.*

Quibus sumptibus soluenda sit elemosyna Prædicatori?

RESOL. LXXI.

Hic casus frequenter solet accidere, & non ita facile Paponius de *iur. Franc. lib. 1. Arrejl. 9. in glossa, littera A,* vbi sic asserit. In quaestione, quisnam salarium Prædicatori præstare teneatur, distinctione vtendum est, nempe vt si de vrbe agatur, in qua Archiepiscopatus, vel Episcopatus, eo casu officium pastoris est prædicare, vel prædicari curare, & verbum Dei annunciare gregi suo, idque expensis suis. Et ita iudicatum fuit aduersus Archiepiscopum Bituricensis 1. Junij 1522. At si non de vrbe, sed oppido agatur, vbi sit Ecclesia Collegialis, vel Curia, tum omnes ij, qui decimas in prædicta parochia percipiunt, ad Prædicatoris salarium conferre debent: parochiam verò ad victus expensas. Ita ille, & ante illum Maynardus *decis. 34. 35. & 36.*

Sed quod dictum est de Episcopo, procedit etiam quando dubitatur, quorum sumptibus sit conducendus Prædicator, seu alendus: & ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem, ex Vgolino, & Galetti testatur Riccius in *praxi, tom. 1. res. 468. nu. 3.* qui in *nu. 4. & 5.* limitat supradicta existente consuetudine in contrarium. Nam vbi consuetudo adesset, vt prædicator vel ab Episcopo eligeretur, vel ab alio: communitas, vel aliquis alius sumptus præberet, in tali casu Episcopus ad nihil teneretur. Quod etiam procedit, si populus eligeret, & nominaret concionatorem, & sumptus etiam faceret: nam tunc Episcopus hoc onere leuabitur. Igitur consuetudo consideranda videtur, & secundum illam determinandum, qua seclusa Episcopum obligabis.

An in dubio facti circa homicidium censendus sit aliquis irregularis?

RESOL. LXXII.

Affirmatiue communiter DD. respondent, quos citant, & sequuntur Sanch. in *summa, tom. 1. lib. 1. c. 10. n. 42. & seq.* Auila de *conf. part. 7. disp. 2. dub. 5.* Villalobos in *summa, tom. 1. tract. 1. diff. 22. num. 2.* Coninch de *Sacram. disp. 18. dub. 2. num. 23.* Valent. *tom. 3. par. 4. disp. 7. q. 19. punct. 2.* Flores de *Mena variar. resolut. lib. 1. q. 9. num. 18.* Azorius *par. 1. lib. 2. c. 19. q. 10. & 11.* Salas in *par. 2. q. 21. tr. 8. disp. vnica. sect. 10. à n. 70.* Vgolinus de *conf. c. 4. §. 2. n. 3.* Sayrus de *conf. lib. 6. c. 2. n. 16.* cum aliis, & hoc non solum in foro externo, sed interno, vt patet *c. ad audientiam, de homicidio.*

Non reticcam tamen contrarium docere Henriquez *lib. 14. c. 3. n. 3. & 4. & c. 14. n. 3.* & hoc probabile esse putat Suar. de *conf. disp. 40. sect. 2. n. 14.* & ad *cap. ad audientiam*, respondent procedere quando homicidium est ita dubium, vt verisimilius sit fuisse perpetratum, idque sibi videri declaratum in *cap. significasti, ad finem*, nec ab illa communia regula, Odiâ sunt restringenda, discedendum nisi ratio conuincat, quod non adest in casu dubij; ergo, &c. Sed tu primam sententiam tene.

Dicendum est tamen contra Turrianum de *cenfuris, lib. 8. disp. 7. dub. 5.* Valq. in *p. 2. disp. 65. c. 3. & disp. 66. c. 1.* Couarruuiam, & alios, in aliis dubijs facti præter homicidium, quibus minimè censendus est irregularis in vtroque foro, & sic qui dubitat an legitime natus sit, necne, potest legitime censeri, & sacros Ordines accipere, & qui dubitat vtrum vxor vnica accesserit virgo, potest ita præsumere, & Clericus fieri; & ratio horum omnium est, quia irregularitas non incurritur, nisi in casibus iure expressis, *cap. is qui, de sent. excomm. in 6.* sed in iure tantum pro dubio homicidij incurritur irregularitas, vt patet. Ergo in aliis dubijs præter homicidium standum est illis regulis iuris communis tam Canonici, quam ciuilibus, asserentibus in dubio neminem condemnandum, in pœnis benigniorem interpretationem faciendam. Et ita docet Henricq. *lib. 14. c. 3. n. 4.* Auila de *conf. par. 7. disp. 2. dub. 5. conc. 2.* Laym. in *Theol. mor. lib. 1. tr. 5. c. 5. §. 4. n. 39.* Coninch de *Sacram. disp. 18. dub. 2. n. 2.* Salas in *par. 2. q. 21. tr. 8. disp. 1. sect. 18. n. 168.* & alij.

Notandum est etiam quod licet, vt dictum est in dubio homicidij irregularitas præsumatur, tamen hæc doctrina non est extendenda ad dubium mutilationis, quia mutilatio non est homicidium; neque ad dubium homicidij iusti, v.g. in bello commissi, quidquid dicat Henriquez *lib. 14. c. 3. n. 4.* Nauarr. *cap. 27. dub. 206.* Auila de *conf. par. 7. disp. 2. dub. 5. concl. 2.* & Bonacina de *conf. disp. 7. q. 1. punct. 5. n. 4.* quia iura loquuntur de casu homicidij prohibiti, & odia sunt restringenda. Vide Sanch. in *summa, tom. 1. lib. 1. c. 10. n. 49. & 50.* Filiucium *tom. 1. tr. 19. c. 2. q. 7. n. 47.* & alios. Vnde ex his omnibus concludunt Confessarij, quod in omnibus dubijs, iuris vel facti, nunquam incurritur irregularitas; nisi in dubio facti homicidij prohibiti. Et hæc omnia procedunt in casu veri dubij, nempe quando intellectus in neutram partem inclinare potest, nam si aliquis probabiliter opinetur, non commisisse homicidium, irregularis minimè censensus erit.

An peregrini obligentur censuris locorum generalis sententia, aut statuto decreti?

RESOL. LXXIII.

Affirmatiue respondent glossa in *cap. à nobis, de sent. excomm.* & ibi Abbas *n. 7.* Vgolinus de *conf. tab. 1. c. 9. §. 2. n. 4.* & DD. quos citat, & sequitur Barbosa in *collecl. tom. 2. lib. 5. c. 21. n. 4.* & hanc sententiam docet etiam Suarez de *conf. disp. 5. sect. 5. num. 12.* quando censura lata

est per statutum, quia cum territorio inhæreat, affici debent etiam peregrini. Et absolute hanc sententiam docet Basilius Pontius de *matrim. lib. 5. c. 7. §. 2. n. 19.* siue excommunicatio sit lata per modum statuti, siue per modum sententia.

Sed ego contrariam sententiam teneo ex textu claro in *c. 1. nobis, el. 1. de sentent. excomm.* nam potestas iurisdictionis tantum se ad subditos extendit, sed sicut sententia, ita & statutum manat à potestate iurisdictionis. Ergo solum ligat subditos, non autem aduenas, & peregrinos. Et ita nouissimè aduersus Suar. docet Layman in *Theol. moral. lib. 1. tr. 5. part. 1. c. 4. n. 5.* vnde contra Basilium *vbi supra*, excommunicatio lata contra eos, qui sciunt aliquod furtum, seu delictum esse commissum, non ligat transeuntes. Ita Coninch de *Sacram. disp. 13. dub. 7. conclus. 5. num. 60.*

An subditi incurrant excommunicationem latam per statutum in diocesi, si contra illud agant extra diocesim?

RESOL. LXXIV.

Respondeo negatiue, subditi enim non incurrunt excommunicationem latam per statutum propriae diocesis, si contra illud agant extra diocesim, vel intra diocesim in loco exempto existens; vt hic panormi est Ecclesia sancti Cataldi. Erit docet Couarruu. in *c. Alma, par. 1. §. 10. n. 12.* & alij communiter ex *c. 2. de constit. in 6. & ex l. vlt. ff. de iurisd. omnium iudicium.*

Sed maior difficultas est, quando censura lata est per sententiam, asserit Suar. de *conf. disp. 5. sect. 5. n. 9.* Laym. in *Theol. mor. lib. 1. tr. 5. par. 1. c. 4. n. 7.* Vgolinus de *conf. tab. 1. c. 9. §. 3. n. 4.* & alij. Et ratio est, quia statutum dirigitur ad territorium, & ideo neminem ligat extra illud; præceptum verò, & sententia immediate tendit ad personas subiectas, & ideo illas ligat quocumque vadant.

Verum mihi contraria sententia probabilis etiam videtur, quam tuentur Auila de *conf. part. 2. c. 3. disp. 2. dub. 5.* Coninch de *Sacram. disp. 13. dub. 7. concl. 6. n. 1.* Henriquez *lib. 13. c. 26. n. 1.* Sayrus de *conf. lib. 5. c. 6. n. 40. ex l. vlt. ff. de iurisd. omnium iudicium.*

Dico igitur Episcopum non posse excommunicare etiam per sententiam suum subditum existentem extra suam diocesim, nisi in ea aliqua ratione delinquat, quantumcumque extra eam delinquat, quia Episcopi iurisdictione non extenditur extra suam diocesim, *ex c. 2. de constit. in 6.* Hinc contra DD. citatos non potest Episcopus præcipere clerico peregrinato sub pœna suspensionis, ne ludat, ne arma prohibita ferat, ne dicat sacrum, vel, vt singulis hebdomadibus sacrificet, &c. nisi forte quatenus ob iustam causam posset ei præcipere, ne diocesim egrediretur, & tunc quidem non peccaret propriè dicendo sacrum, ludendo, &c. sed egrediendo diocesim. Et hæc doctrina procedit etiam, vt benè obseruat Coninch *vbi supra, n. 63.* quando subditi delinquit in loco exempto, etsi intra diocesim sit: Excipienda tamen sunt ex mente Suar. de *cenfuris, disp. 5. sect. 4. n. 6.* Monasteria Regularium, aut similia loca, quæ non sunt per se exempta, sed tantum ratione personarum inhabitantium; sed aduersus Suar. tenet Bonac. de *conf. disp. 1. q. 1. punct. 15. n. 8.* quem sequi videtur nouissimè Paulus Squillante de *privil. Cler. c. 2. dub. 6. n. 68.*

Notandum est tamen, quod omnia supradicta procedunt quando delictum subditi perpetratur extra diocesim; secus autem si illud commiserit in diocesi, nam in tali casu potest Episcopus illum excommunicare, etiam si extra diocesim commoretur. Non reticcam tamen (attende Lector) contrariam sententiam docere Basilium Pontium de *matrim. lib. 5. c. 7. §. 2. n. 20.* vbi sic ait. Ex eodem principio colligo contra nonnullos, Episcopum non posse sententiam excommunicationis ferre contra

contra subditum suum, existentem tamen in alio territorio; id quod etiam docuit Gabriel in 4. *diff.* 18. q. 2. *concl.* 2. Ita Pontius, qui tamen putat pro delicto extra territorium commissio, si ad suam dicecesim redeat, posse Episcopum subditum punire.

An pactum de retrovendendo appositum in fauorem emptoris census sit licitum.

RESOL. LXXV.

Vsurarium esse docent Rebellius *part. 2. lib. 10. quest. vlt. diff. 4. num. 4. & 5* Sotus *de iustit. lib. 6. q. 5. art. 3.* Binsfeldius *in c. in ciuitate, qu. 1. 2. concl. 10.* Arragon. *in 2. 2. q. 78. art. 3. & 4. concl. 4.* Rodriq. *de redditibus lib. 1. qu. 4. & 18. lib. 2. q. 3. & 13.* Couarru. *var. lib. 3. cap. 9. n. 4.* & alij, nisi pensiones solute sint computandae in pretium. Et ratio est, quia ubicumque datur pecunia cum pacto eandem recipiendi, & aliquid ultra sortem, illic usura vel latet, vel patet. Sed sic est in tali casu: ergo.

Sed ego contrariam sententiam probabilem etiam esse existimo, quam mordicus ex neotericis tuentur Malderus *in 2. 2. D. Thom. tract. 5. cap. 5. dub. 11. per totam.* Tanner. *in 2. 2. D. Thom. disp. 4. quest. 7. dub. 4. à n. 128. vsque ad n. 131.* Azor. *tom. 3. lib. 10. c. 12. q. 4.* Layman *in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. n. act. 4. c. 18. n. 5.* Lessius *lib. 2. c. 12. dub. 10. per totum.* Salas *tract. de cens. dub. 30. per totum.* & Valentia *tom. 4. disp. 5. q. 12. punct. 6.* vbi sic asserit. Secundò sequitur, probabile esse, quòd possit etiam ex rei quidem natura (vbi nulla humana constitutio vigeat) licitè addi pactum de retrovendendo in fauorem emptoris, siue censualistae, etiam non computatis fructibus census in partem pretij, id est, posse obligari venditorem, seu censuarium ab emptore census, seu censualista, vt quando is velit teneatur reemere census, quem vendiderat, reddito eodem pretio, vel pretio, quòd pòst valebit census; prout inter se conuenierint; nec debere tunc censualistam, siue emptorem census computare pensiones interim perceptas in partem pretij, modò tamen aliquo alio modo grauamen, quòd per hoc pactum imponitur venditori, iuste ad arbitrium boni viri ipsi ab emptore compensetur. Et ita Romae anno 1581. in consultatione multorum, & doctissimorum Theologorum, nobis praesentibus, iudicata est hæc ipsa sententia probabilis, quamuis ob periculum usurae huiusmodi pacta minimè sint suadenda. Ita Valentia, & ante illum Maior *in 4. dist. 1. q. 4. 3. & 44. in fine.* Gabriel *ibidem, qu. 1. 2. & n. 2. concl. 4.* Conradus *de contract. q. 84. post 5. concl. & corol. 1.* Medina *quest. vlt. de cens. quest. 1. 5. de usura, dub. 2. & 5. cum aliis.*

Vnde ex his sequitur à fortiori non fuisse vsurarium pactum illud appositum in Parlamento Principis Philiberti, anno 1624. in fauorem subiugariorum huius Regni in illis verbis. [Di più de sudetto si dichiara, che hauendo efferto la sudetta prerogatione (come è la voluntà del Regno) hauendosi compito da parte di Sua Maestà nella forma sudetta, à non in altro modo, si hà di intendere fatta prorogatione in fauore delli detti fोगогатарij, alli quali si intende acquistato il ius stipulando per essi il spetabile Protonotario ad effetto di andar pagando le dette sugugationi secondo si anderanno maturando, e di quel che auanzerà il donatiuo sudetto di detti feudi 300. M. si vadano ricattando, e relucendoli capitali di dette rendite, &c.

An requiratur expressus, seu personalis consensus legislatoris, quo approbet consuetudinem introductam?

RESOL. LXXVI.

Affirmatiuam sententiam docent duo viri docti Pontius, & Vasquez, hic *in p. 2. disp. 177. cap. 2. & 3. illic lib. 6. de matrim. cap. 6. n. 7.* quia non omnis consuetu-

do approbatur à Principe, sed multae consuetudines permittuntur tantum, aliae approbantur. Ergo non potest ob vniuersalem illam doctrinam, *cap. fin. de consue.* praesumi in quauis consuetudine approbatio. Hæc opinio est probabilis.

Sed contrariam longè probabiliorem esse existimo, quam tenent Suar. *de legib. lib. 7. cap. 1. 3. n. 6.* Sanch. *de matrim. lib. 2. disp. 4. num. 11. & 14.* Salas *de leg. disp. 19. sect. 3. n. 20. & 37.* Azorius *tom. 1. lib. 5. cap. 18. q. 1.* & alij penes ipsos. Et ratio est, quia *in d. c. vlt. consue.* stabilitur consuetudinem rationabilem, & legitime praescriptam iniurioso derogari. Quòd autem sit rationabilis, non pendet ex scientia, & voluntate legislatoris, sed ex natura ipsius rei, cuius est consuetudo: esse autem legitime praescriptam habetur ex cursu temporis. Ergo cum nulla alia conditio ad stabilendam consuetudinem requiratur iure canonico gratis, & sine fundamento exposulatur scientia Principis, & eius nouus consensus.

An Commissarij possint à singulis tantum exigere, quantum ab vno possent, si pro eo solo negotium facerent?

RESOL. LXXVII.

Hic casus frequens est in hoc Regno Siciliae, & alibi etiam, & affirmatiuam sententiam docet Lessius *lib. 2. cap. 2. 4. dub. 5. n. 28.* vbi sic asserit. Quando quis pluribus obligat operam suam; singulis in solidum, & illa æquè commoda est singulis, ac si pro illis solis fuisset exhibitum potest à singulis tantum exigere, quantum ab vno possent, si pro eo solo praestitisset. Vt cum quis nomine diuersorum proficiscitur ad locum distitum, ut ibi illorum negotia tractet, vel testimonia, & probationes in eorum causis conquirat; potest ad bonam fortunam, vel industriam illius pertinere, quòd plura negotia concurrant, ita vt vno medio possit ad ea consuecenda uti, vel eandem cautionem pluribus impendere, neque opus est, vt qui sua negotia ipsi committunt, sciant, illum etiam aliorum negotia gerere, sed sufficit vt tam viriliter, & opportunè ea gerere possit, ac si alia simul gerenda non haberet, & suam operam cuique seorsum impenderet. Ita Lessius, quæ omnia accidunt in casu nostro, nam Commissarij huius Regni accipiunt plura negotia per vnam, vel plures ciuitates, & stipendium ab omnibus eundi, vt dicunt, & redeundi accipiunt.

Sed his non obstantibus, contrariam sententiam docent Tannerus *in 2. 2. disp. 4. q. 7. dub. 6. nu. 162.* & Ortiz *in sum. cap. 9. n. 3.* vbi sic asserit. Si vno lleua tres commissiones, y cada vna dellas dize que vaya à tal pueblo, y que por cada dia de yda y huelta lleue tanto y sin boluer de cada pueblo, puede hazer todas tres commissiones, porque estan todos tres pueblos juntos, y assi se ahorra de venir de cada pueblos, en el tal caso no deue de cobrar todo lo que se deuia si de cada pueblo bolueria à dar lo que auia cobrado.] Ita etiam docet Ioannes de Heuia *in labyrintho commerciorum, lib. 2. c. 2. n. 10.* sic asserens. [El salario de la persona que fuere à hazer dos, ò mas desta cobranças, de yda y buelta, assi à vn lugar como à dos, ò mas, le ha de repartir entre los deudores pro rata de los cobranças y de los lugares segun la distancia del os por no poder lleuar mas de vn salario desto en vn tiempo.] Sic ille. Vide etiam Fernand. *de instr. Confess. p. 2. cap. 14. n. 2. & c. 12. n. 22.* Bobadilla *tom. 2. lib. 5. c. 1. n. 3. fol. mibi 631.* Ad ea verò quæ adducit Lessius, dicendum est cum Tannero *vbi supra*, quòd res, vel opera iam vni ex iustitia debita, non potest denuo altero nouo pretio vendi, quia sua non est, sed alterius; vel melius in casu nostro dicendum est, supradictam sententiam Lessij veram esse, secluso iure postiuo, sed in hoc regna adfunt Regiæ Pragmaticæ prohibentes Commissariis hoc efficere. Ergo, &c.

An laicus ratione consuetudinis, vel praescriptionis possit esse immunis à solutione decimarum?

RESOL. LXXVII.

DE hoc casu interrogatus fui nouissimè in casu decimarum vertente inter Excellentissimum Melchiorum Hieracensem, & Episcopum Cephaludensem; & respondi affirmatiuè, quia immunitas à soluendis decimis etiam praedialibus tam à laicis, quam à Clericis cum bona fide vsucapi potest cum titulo, annis quadraginta, sine titulo, vel tempore immemorabili, idque non tantum ex parte, videlicet, vt duodecima, aut vigesima soluatur, sed etiam in totum: modò interim Ecclesiae ministris sufficiens sustentatio ex aliis titulis, v. g. ampla Ecclesiae fundatione, fidelium oblationibus, & pijs legatis, &c. suppetat. Et ita docent decem Doctores, quos citat, & sequitur Layman *in Theol. mor. lib. 4. tr. 6. c. 7. n. 9.* quibus ego addo Syluium *in 2. 2. D. Thoma, qu. 87. art. 1. concl. 5.* Fagundez *praec. 4. lib. 3. c. 1. n. 24.* Reginaldum *to. 2. lib. 19. c. vlt. sect. 3. q. 4. n. 97.* Monetam *tr. de decimis, c. 5. q. 6. concl. 4. n. 122.* & alios penes ipsos; quidquid in contrarium asserant aliqui Iurisperiti, vt Rebuffus *tr. de decimis, disp. 13. nu. 55.* Barbarius *volum. 2. conf. 35.* Ruynus *volum. 5. conf. 14.* Socinus *lib. 2. conf. 297.* Parisius *vol. 4. conf. 25. n. 172.* & alij penes Fagundez *vbi supra*, putantes neminem posse eximi praescriptione, seu consuetudine à solutione omnium decimarum praedialium, ita vt nullas omnino teneatur soluere decimas de aliquibus, vel de omnibus suis praediis, posse tamen decimas consuetudine ad vigesimam, trigessimamve partem reduci, ita vt loco decimæ, soluatur vigesima aut trigesima pars fructuum; sed tu tene primam sententiam.

Imò notandum est, quòd in tali casu, sufficere ad praescribendum spatium quadraginta annorum, etiam sine titulo, docuit ex Societate Iesu Tannerus *in 2. 2. D. Thoma, disp. 5. q. 3. dub. 2. n. 31.* & Henriquez *lib. 7. c. 2. 7. n. 2.* sed contrarium docent DD. citati. At quidquid sit de hoc, nimis scrupulosè dicendum est loquutum fuisse Molfesum *in sum. tom. 1. tr. 6. 4. n. 46.* vbi inclinatur, vt requiratur in nostro casu, praescriptio immemorabilis, nempe centenaria. Sed dicendum est cum supradictis Doctoribus, sufficere praescriptionem quadraginta annorum, licet cum titulo iusto, seu probabili, qui causam possessori tribuat praescribendi.

Aliqua additamenta ad tractatum de Parlamento?

RESOL. LXXVIII.

IN *resol. 1.* huius tractatus assero cum multis DD. donatiua ordinaria Regni Siciliae, & Neapolis nomine esse voluntaria; sed reuera esse necessaria, vnde impositiones dici possunt. Hæc opinio non placuit quòd ad Regnum Neapolit. nostro Raphaeli Rastellio viro quidem docto, & Episcopo Caprensi *de regimine Principis, lib. 3. fol. 133.* sed nostram sententiam nouissimè tenet doctus Tassonus *in pragmat. de Antifato, ver. 4. obser. 3. n. 18.* vbi me citat.

In resol. 11. huius tractatus assero intrantes in Parlamento posse credere Regi attestanti se esse in necessitate, dummodo moraliter aliud in contrarium non constaret, & ita tenet Capiblanco *de offic. Baronum, to. 2. prag. 1. c. 1. n. 17.* & DD. quos citat, & sequitur Barbof. *in coll. tom. 4. p. 2. lib. 2. Clem. tit. 7. Clem. litteris, n. 7.* Sed modò non reticeam contrarium docere Franciscum Ferrer. doctissimum Iurisperitum: Hispanum *ad institutionem hac nostra euidet. 2. n. 42. fol. mibi 61.* vbi sic asserit. An autem de vrgente Principis necessitate constare prius debeat, tanquam de causa praebula ad vectigalium impositionem, & vt necessarium antecedens, vidi apud interpre-

tes in dubium reuocari, ductos quòd requisitum, seu qualitas à lege inductiua, seu inductiuum alicuius actus, debet prius ante omnia constare, ex Ripa *lex factio, de vulg. n. 30.* Valasco *conf. 74. n. 9.* Crauetta *conf. 322. nu. 4.* Lara *de annuvers. lib. 2. c. 4. n. 38.* cum aliis. Et quamuis sint ex interpretibus non leuis auctoritatis existimantes, solam Principis assertionem sufficere pro necessitate probanda: nihilominus non tantum deferendum esse voluntati Principis, multi consuluerunt; propter inconueniens resultans ex simili assertionem, vt possit per indirectum constitutionibus prohibitiuis vectigalium abrogari, cum pragmaticæ semper se in egestate Principis fundare possent, licet hoc inconueniens cessare possit in presenti ob religionem exactam potentissimi Regis nostri. Sed quia leges semper extirpare, & praecauere ea quæ duci possunt ad inconueniens, & quæ de facili induci possent in fraudem legis; idè non sufficere assertionem solam Principis super necessitate, tenuerunt Dec. *conf. 576. n. 13.* Ferdin. Loazes pro Marchione de los Velez *in 3. fundam. pro dicto Marchione, num. 60.* Calicius *in extrauagatorio Cur. Regal. 191.* Pinellus *in rub. C. de rescindend. vendit. 1. par. 6. 3. n. 3.* Ex quo enim versatur tantorum praedictum, & interesse; ultra Principis assertionem alia adminicula concurrere esse congruum putarunt Felin. *c. cum à nobis, n. 1. & 2. de test. Guttier. praest. lib. 4. qu. 11. n. 24.* Gelle *decis. 131. qua est 1. in ordine sub vol. 2. n. 12. ad n. 22.* Hæc omnia Ferrer. *vbi supra.*

In resol. 7. asserui exterminandum esse abusum, vt vnus qui ingreditur Parlamentum habeat plures procuratores, & nunc addo, quòd illum exterminare curavit Excellentissimus Dux Ossunæ tunc Prorex per actum Viceregum registratum in officio Patrimonij, ann. 1615. die 17. Februarij, 13. Indi. per V. I. D. Ioannem Garlandum tunc Protonotarium. In quo actu dictus Dominus Protex testatur euenire multa absurda ex multis Procuratoribus, in personam vnus intrantis in Parlamento, vnde hoc efficere per dictum actum sapienter, & prouidè prohibuit, quod vtrinam nunc obseruaretur.

In resol. 14. adnotauì quòd quando Regnum est multum tributis oneratum, debet Rex non imponere nouum tributum, vel requirere nouum donatiuum, sed minuire, vel suspendere gratias, & pensiones aliquibus assignatas, & adduxi pro hac sententia Aponte, & Valenzuela ministros Regios, quibus nunc addo alios duos Scipionem Rouitum *in consultatione de Donatiuis, num. 4. & seq. post conf. 100.* & Carolum de Tappia *decis. 23. nu. 83.* Idem etiam docet Rastellius *de regimine Principis, lib. 3. de causa efficienti Parlamenti, n. 4.*

In resol. 27. in fine, adde hæc verba, & ratio est, quia vt clarè colligitur ex Gottifredo *in Archontologia Cosmica.* vbi agit de Regno Siciliae, *num. 8.* Brachium Ecclesiasticum in Parlamento positum est, vt resistat iniustis petitionibus, si fortè efficerentur, cum in tali Brachio adsint tot Episcopi, Archiepiscopi, Abbates, Priores, & alij Praelati literis praediti, & qui loqui possint sine metu quod non ita facillè accidit in personis aliorum Brachiorum, quia sunt saeculares: & ideo si aliquod donatiuum determinaretur à Brachio militari, & Dæmaniali tantum, facile illa determinatio populis esset suspecta, non autem si cum vno Brachio concurreret etiam Ecclesiasticum, ex ratione allata: & sic anno 1591. Brachium Ecclesiasticum cum Brachio Dæmaniali, non concurrente Brachio Militari, praebuerunt hoc non obstante, Donatiuum Serenissimo Regi.

In resol. 29. asserui esse prohibitum praebere in Parlamento aliquod Donatiuum Domino Pro regi, & si esset licitum, deberent omnes, & singuli concurrere, & ita in facti contingentia accidit in Parlamento, anno 1600. celebrato, nam cum per tria Brachia fuisset conclusum quoddam donatiuum, praebendum Domino Pro regi Duci Machedæ, quia illustrissimus Marchio Sortini, Don Cæsar Caietanus, tunc Baro, & nunc Princeps Cassari,

Cassari, vir nunquam satis laudatus, noluit concurrere, ideo dictum donatum minimè effectum habuit. Vnde non est audiendus Taffonus in prag. de Antifato, ver. 1. obfer. 2. n. 126. contrarium docens; sed nostram sententiam tenet Raphael Rastellius de regimine Principis, fol. 146.

An Sacerdotes ducentes reum ad furcam, incurrant irregularitatem, hortando illum ut scalam ascendat, vel accelerando executionem iustitiae etiam notabiliter?

RESOL. LXXIX.

Hæc resolutio pulchra erit, & maximam consolationem legenti præbebit. Aliqui Doctores supradictas actiones ab irregularitate excusant, ratione indeliberationis, vel ratione paruitatis materiæ, & ita docet Henricus lib. 14. c. 12. n. 7. Auila de cens. par. 7. disp. 5. sect. 2. dub. 1. §. 8. Reginaldus in prag. tom. 2. lib. 30. tract. 2. c. 9. n. 103. Molin. de iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 74. n. 4. Layman in Theol. moral. lib. 3. sect. 5. tr. 3. par. 3. c. 7. n. 2. Villalobos in summa, tom. 1. tr. 21. diff. 27. n. 13. vbi sic asserit. [Hæc de aduertit, que si algunos de los que van acompañando al reo para consolarle (como suelen hazer los Religiosos) dixesse inaduertidamente, andemos hermano d à caso picasse al jumento, d le dixesse arte, no por esso quedaria irregular, no procurando que se acelerasse la muerte. La razon es, porque este acto no es planamente humano. En el segundo caso de otra razon Henriquez, y dize que parum pro nihilo reputatur, y lo mismo es quando dize al reo que suba otro escalon.] Ita ille.

Igitur secundum præfatos Doctores similia excusantur, vt dictum est, vel quia Sacerdotes inaduertenter illa faciunt, vel ratione paruitatis materiæ; vnde aiunt Layman, Molina, & alij communiter, quod si cooperatio, vel acceleratio mortis in tali casu notabiliter facta sit, irregularitatem contraherent.

Sed ego ad tollendos omnes scrupulos putò probabilem esse contrariam opinionem sapientissimi ætatis nostræ Theologi P. Gabrielis Vasqu. qui putat etiam si notabiliter acceleretur, supradictos non incurere irregularitatem. Et sequitur Turrianus de censuris, lib. 9. disp. 66. dub. 3. vbi sic asserit. Difficultas est de illis qui assistunt, & non sunt ministri iustitiæ necessarij ad ferendam sententiam, vel concurrentes ad executionem pœnæ; est dubium an incurant hanc irregularitatem, si aliquid dicant, vel faciant, ex quo sequatur mors, vel acceleratio eius; aliqui enim Doctores seuerè loquuntur, existimantes esse irregulares, & sequitur P. Suarez. Sed oportet considerare, an isti sint causa homicidij iniuste, vt si sine causa facerent, vt reus citius occideretur, & ob peccatum possunt incurere irregularitatem impostam ob iniustum homicidium, de qua modò non loquimur. Si verò sine peccato aliquid faciant, non videntur incurere irregularitatem ex defectu lenitatis. Ita sensit Pater Vasqu. & sequuntur multi viri docti hoc tempore; quia iura, in quibus supponitur hæc irregularitas, solum loquuntur de ministris iustitiæ, & his, qui concurrunt ad causæ probationem, sicut Aduocatus, & testes, & pœnæ executionem, vt ministri iustitiæ. Ita Turrianus ex Vasquez: qui etiam ad casum propositum in præfati Resolutione sic respondet. Vterius casus est frequens (hæc sunt eius verba) ex quo solent oriri dubia viris bonæ conscientiæ, an incurrat irregularitatem, qui aliquo modo facit, vel dicit aliquid, ex quo citius sequatur mors rei, quando illum comitatur, v. g. si dicat, pergamus citius, vel si dicat reo, ascende citius, quando ascendit scalam. P. Auila, & P. Henricus solum excusant hos actus ab irregularitate, quia non solent esse plene liberi, quod necessarium est ad talem irregularitatem. Ego verò existimo distinctione opus esse, nam vel isti actus citat, & sequitur mortalia, quia qui illos facit iniuste, est causa, vt

mors citius fiat, & tunc incurritur irregularitas, quæ oritur ex delicto, de quo modò non agimus, neque tale peccatum fit à personis religiosis; in hoc euentu, vel non sunt peccata, & tunc existimo non incurri irregularitatem ex defectu lenitatis, nisi aliquid faciant, vt ministri publici iustitiæ. Hæc omnia Turrianus.

Igitur secundum Vasqu. & Turrianum nullum ius imponit irregularitatem priuatis personis ex defectu lenitatis, sed iura, in quibus supponitur hæc irregularitas, loquuntur tantum de ministris iustitiæ, & iis, qui concurrunt ad causæ probationem, vel pœnæ executionem. Vnde ex hoc principio deducitur. Resolutio multorum casuum contra præfatos Doctores, & sic non incurrit irregularitatem, si quis ei, qui plectendus est capite, dicat, vt supponat caput ad excipiendum ictum, & ideo citius supponat. Item si quis dicat carnifici, vt aliquid apter, quo citius is, qui morte plectitur, extingatur. Item si quis, dum reus ad supplicium ducitur, consilium det capiendi viam breuiorem, quod illud subeat citius, aut sollicitet accelerari executionem iustitiæ: dicendo, v. g. horam esse tardam, vel populum nimis detineri. Item vendentes vel commodatens scalam, funes, enses, sagittas, & similia instrumenta ad mortis executionem. Et idem dicendum est de eo, qui facit furcam; quidquid in contrarium asserant in supradictis casibus Ioan. de la Cruz in director. conscient. par. 2. de irregularitate, dub. 5. concl. 3. Bonac. de censuris, disp. 7. qu. 4. punct. 1. n. 9. Nauarrus, Auila, Henriquez, Reginaldus, & alij vbi supra. Ratio verò horum omnium erit, quia in his casibus potest incurri irregularitas, vel ex homicidio iniusto, vel ex defectu lenitatis; non primum, quia suppono supradictos non peccare; non secundum, quia non operantur, vt ministri iustitiæ. Ergo nullam irregularitatem incurunt.

Non grauabor tamen hic adnotare contra aliquos ignaros Sacerdotes, posse sine periculo irregularitatis, ministrantes infirmis vertere eos ex latere ad latus, vel transmutare de lecto ad lectum, vel eis cibum, & potum portigere, licet ex his actionibus præter intentionem mors citius sequatur, dummodo hæc omnia, cum cautela, quæ communiter à prudentibus adhibetur, efficiantur ab ipsis. Et ita docent Reginaldus in prag. tom. 2. lib. 30. tract. 2. c. 9. n. 102. Megala in 3. part. lib. 7. cap. 1. §. 5. n. 56. Filiucius tom. 1. tract. 19. cap. 10. num. 278. qui citat Caietanum, Sotum, Nauarrum, Toletum, Armillam, & Suarez.

Vnde non bene Comitulus lib. 6. qu. 52. n. 2. vt optime obseruat Filiucius, damnauit de irregularitate Sacerdotem pium, qui iacentem in via conspiciat, & accurrentibus aliis consuluit, vt illum erigerent, qui dum sustolleretur, mortuus est.

Et hæc dicta sufficiant circa præsentem questionem, quam, vt in principio dixi, non parum gratam lectoribus fore existimo; sed ex dictis alia similis quæstio discutienda erit; quæro igitur.

An Confessarius, & responsor casuum conscientia sit irregularis, si interrogatus à iudice, an sit obligatus ad occidendum reum, respondeat esse obligatum?

RESOL. LXXX.

Esse in tali casu irregularem tenent Auila de censuris part. 7. disp. 5. sect. 2. dub. 6. concl. 2. & Henriquez de irregular. lib. 14. cap. 16. n. 4. vbi docent, quod Clericus consultus de casu aliquo in particulari, ne dicat iure reum licitum occidere, sed respondeat consulendos esse Iuriconsultos. Aliqui verò, vt Ioan. de la Cruz in director. conscient. p. 2. de irregularitate, dub. 5. conclus. 4. Molina de iust. tom. 4. tract. 3. disp. 74. n. 4. & alij, quos citat, & sequitur Bonacina de censuris, disp. 7. quæst. 4. punct. 1. n. 7. asserunt

asserunt in tali casu Clericos interrogatos posse dicere, quid sentiant leges in communi, nil aliud præcipiendo, vel consulendo in particulari, vel dicendo quid ipsi sentiant.

Sed ego puto in tali casu Confessarium, vel alium Doctorem non incurere irregularitatem, etiam si respondeat in particulari adesse obligationem, occidendi reum. Et ita docet Vasquez, qui apud me instat omnium est, quem citat, & sequitur nouissimè Turrianus de censuris lib. 9. disp. 66. dub. 4. vbi sic asserit. Solet quæri, an incurrat irregularitatem vir doctus, qui interrogatus à iudice, an sit obligatus ad occidendum aliquem, respondeat esse obligatum? Ego censo non incurere, etiam si expressè dicat iudicem obligari ad occidendum; quia non est ius, ex quo colligatur non incurri, si interrogatus respondeat esse obligationem seruandi leges eius materiæ; & incurere, si expressè dicat esse obligationem occidendi; & hoc sentit P. Vasquez, & multi alij huius ætatis. Ita Turrianus.

Et reuera, vt ille etiam bene asserit in 2. tom. 1. disp. 93. dub. 2. consideratis circumstantiis rerum, si quis euoluat illam inuolutam responsonem de obligatione legis in communi, planè intelligit sibi dari consilium de occisione iusta in particulari; neque apparet caput, vt dictum est, in quo liceat responso illa confusa de obligatione seruandi legem in communi, & non expressè de obligatione seruandi talem legem in particulari imponentem pœnam homicidij. Et certè seuerè valde geretur cum Doctore, vel Confessario, si propter responsonem de obligatione exgressa in prædicto euentu imponeretur irregularitas. Adde etiam quòd, vt dictum est in superiori resolutione, illi solum incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis, qui vel sunt necessarij ad causam iudicialem, vel vt ministri iustitiæ assistunt executioni mortis. Sed tales non sunt in casu nostro Confessarius, & Consultor casuum conscientia. Ergo non incurrit irregularitatem, etiam si expressè respondeant in illo casu particulari, de quo interrogati sunt, iudicem, seu alium esse obligatum ad aliquem occidendum.

Ex his inferitur contra Bonacinam de censuris disput. 7. qu. 4. punct. 1. n. 18. Nauarrum, Couarruuiam, Auilam, & alios, non esse irregularem eum, qui detegit malefactorem, vel clamat adesse latronem, vt comprehendatur, nisi quando qui manifestat, esset accusator, vel testis necessarius ad cognitionem causæ, vel hoc faceret vt minister iustitiæ, & ita docet Turrianus vbi supra de censuris, qui respondet ad cap. tua nos, de homicidio. Notentur hæc à Confessariis, quia noua, practicable, & probabilia sunt; & in alijs libris minimè obuia.

An Clericus voluntariè percussus se ipsum incurrat in excommunicationem Canonis, si quis suadente?

RESOL. LXXXI.

Affirmatiuam sententiam docent 30. Doctores, quos citat, & sequitur Carolus de Grassis de effectibus Clericatus effect. 9. n. 82. quibus ego addo Suarez de cens. disp. 22. sect. 1. num. 59. Molinam de iust. tom. 4. tr. 3. disp. 51. num. 4. Layman in Theol. mor. lib. 2. tr. 5. part. 2. c. 5. num. 5. Filiucium tom. 1. tract. 15. cap. 1. n. 33. Reginaldum tom. 1. lib. 1. cap. 1. num. 209. Auilam de cens. p. 2. c. 5. disp. 3. lib. 12. dub. 12. Bellettum in disquis. cler. p. 1. tit. de fauore Clericorum. Canon. §. 1. n. 11. Fernandez in exam. Theol. mor. p. 2. c. 9. §. 20. n. 20. Sayum de censuris lib. 2. c. 26. n. 10. Gyprium de cas. refer. cap. 3. n. 27. Gutierrez de iuram. confirmatorio part. 1. c. 16. num. 64. Raynerium in Catalogo censurarum cap. 9. excom. 1. n. 6. Villalobos in summa. tom. 1. tr. 17. diff. 22. n. 10. & alios penes ipsos. Probat hæc opinio; primò, quia Canon, si quis suadente, non tam in fauorem personæ, quam in fauorem ordinis clericalis effectus Anton. Diana Ref. Mor. Pars I I I.

ctus est, vt patet ex cap. contingit, de sent. excom. ergo Clericus, qui voluntariè percussit se ipsum, incurrit in excommunicationem, quia non nequit ad hoc consentire, cum iniuria fiat toti ordini clericali. Secundò, probatur ex can. si non licet 23. q. 1. vbi habetur, plus esse homicidam, qui se occidit, quam qui occidit alium; ergo, &c.

Sed his non obstantibus negatiuam sententiam nouissimè putat esse probabiliorem Turrianus de cens. lib. 3. disp. 29. dub. 2. Primò, quia prædictus Canon, si quis suadente, manifestè loquitur de persona distincta à percussente Clericum. Secundò, quia oppositum nullo iure probatur, nam c. contingit, loquitur de actione iniuriosa, de qua loquitur Canon, si quis; & hic, vt dixi, de actione alterius personæ loquitur.

Neque est idoneum fundamentum in eo capite ad dicendum, talem censuram ligare Clericum se ipsum percussentem, aliud verò maioris momenti est; sed dico, quòd licet dicatur magis homicida, qui se ipsum interficit, quam qui interficit alium; tamen hoc nihil refert ad probandum in prædicto canone, si quis suadente, sermonem esse etiam de ipso Clerico se percussente, & hoc multi putant probabile. Hæc omnia Turrianus, & ante illum ex neotericis docet etiam hanc sententiam doctus Barbosa in collect. tom. 4. part. 2. decreti, causa 17. q. 4. n. 38. & 39. qui probat hanc sententiam ex ipomet c. contingit, & respondet ad argumentum, quòd hoc priuilegium sit necessarium Ordini Clericali, & quòd non possit à Clerico renunciari; lege illum, & non pigebit.

Sed quidquid sit de hac opinione, non grauabor tamen hic obiter adnotare celebrem doctrinam Ludouici Molinæ de iust. tom. 4. tr. 3. disp. 51. n. 4. qui ex Caietano meritò affirmat Monialem, quæ potione, aut venæ scissione aborsum intendit, non incurere hanc excommunicationem, eo quòd ea manus iniectio in se ipsam sui comparatione violentia, iniuriosa, ac contumeliosa non sit, quippe cum volenti, & consentienti, violentia iniuriosa, ac contumeliosa non sit; neque item iniuriosa est statui Ecclesiastico; ergo, &c.

Notandum est etiam hic obiter contra Duardum in Bull. Cæn. q. 8. n. 8. & q. 22. num. 2. Cardinalem se ipsum percussentem, aut vulnerantem non incurere in excommunicationem dictæ Bullæ, & ita probabiliter docet nouissimè Bonacina tom. 3. disp. 1. q. 12. punct. 3. n. 3.

An percussus Clericum, qui non habet beneficium neque requisita Concilij Tridentini, incurrat in excommunicationem?

RESOL. LXXXII.

Affirmatiuè respondendum est, quia in tali casu Clericus amittit priuilegium fori, non autem canonis, vt declarauit sacra Congregatio, id testante Antonio Cardinali Caraffa in quadam Epistola directæ ad Paulum Comitolum, vt habebatur in suis resp. lib. 6. q. 20. vbi sic ait. [Quanto al secundo, la Congregazione ha sentito, che i chierici, che mancato nelle cose contenute nel cap. 6. sess. 23. del Concilio, no godano il priuilegio del foro, no per questo s'intendono priuati del priuilegio del Canone, si quis suadente Diabolo.] Et ita etiam hanc sententiam docent Nauarrus lib. 5. cens. 24. de priuileg. edit. 2. Molina de iustitia, tom. 4. tract. 3. disp. 54. num. 9. Auila de cens. part. 2. cap. 1. disp. 2. dub. 9. concl. 3. & alij.

Sed non desunt Doctores, qui negatiuam sententiam tanquam probabilem admittunt, & ita tenent Bannez in 2. 2. q. 12. art. 1. circa, finem, Suarez disp. 22. sect. 1. d. 11. Coninch de Sacram. disp. 14. dub. 15. num. 163. & nouissimè Layman in Theol. mor. lib. 2. tract. 5. part. 2. c. 5. n. 4. vbi sic asserit. Probabile est, nullum prima tonsura initiatum aut in minoribus ordinibus constitutum gaudere priuilegio Canonis, nisi vel Ecclesiasticum beneficium habeat, vel Clericalem habitum, & tonsuram deferre solitus alicui

R. Ecclesiæ

Ecclesie ex mandato Episcopi deseruiat, aut in aliqua schola, vel vniuersitate, cum licentia Episcopi, quasi in via ad maiores Ordines versetur. Ita ille, & rationem assert. Primò, quia priuilegium fori difficultius amittitur, quam priuilegium canonis; ergo si Concilium auferat illis Clericis fori priuilegium, dicendum est etiam auferre priuilegium Canonis tanto magis, quia priuilegium Canonis ex humano iure inductum est, priuilegium verò fori ex diuino; at his non obstantibus tu primam sententiam tene, stante declaratione Illustrissimorum Cardinalium.

Quis consuluit homicidium cuiusdam Clerici, & postea serio tale consilium reuocat, quaritur ex homicidio sequuto an incurrat in excommunicationem, in irregularitatem, & obligationem restituendi?

RESOL. LXXXIII.

Pvlchra est hæc quæstio, & ex illa à Confessariis multum benignè si opus erit resoluendi possunt; ideo probabiliter negatiuè respondendum esse puto. Et ratio est, quia quando consulens fecit, quod potuit, vt prius consilium euerat, vel ostendat omnibus consideratis esse iniuriam, & non amplectendum, non videtur in tali casu exequutor ipsius consilio moueri, sed potius sua malitia. Et ideo contra Nauarrum in *man. cap. 27. n. 253.* & alios, hanc sententiam quoad excommunicationem tenent Layman in *Theol. mor. lib. 2. tract. 5. part. 2. c. 5. n. 7.* Auila de *cenfuris part. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 7. concl. 3.* & alij. Idem quoad irregularitatem contra Molinam *tr. 2. tom. 3. poster. disp. 731.* Toletum *lib. 1. cap. 85.* & alios tenent D. Antoninus in *3. p. tit. 28. c. 2. §. 2.* Syluester *ver. homicidium 2. n. 11. §. 3. n. 12. in fine.* Petr. Nauarra de *ref. lib. 3. c. 1. n. 27.* & hanc sententiam probabilem vocant Lessius *lib. 2. c. 13. dub. 1. n. 17.* & Layman *loc. cit.* Et tandem quoad obligationem restituendi, liberat enim consulentem, qui serio consilium suum reuocauit, non ignobiles auctores, vt Tannerus in *2. disp. 4. q. 6. dub. 15. n. 394.* Salonijs in *2. 2. q. 62. art. 7. contr. 6.* & expressius Petrus Nauarra de *ref. loco cit.* Emmanuel Sà *ver. ref. n. 11.* contra Malderum in *2. 2. tr. 4. c. 2. dub. 3.* & hanc sententiam cum Lessio probabilem etiam vocat Layman; vt reuera est.

Concludendum est igitur cum dicto Layman in gratiam Confessariorum ad tollendos omnes scrupulos, quòd qui alteri propositis rationibus homicidium iniustum persuasit, si eas postea serio, & quatenus potest efficaciter retractauit, sequuto nihilominus homicidio, nec in excommunicationem, nec in irregularitatem, nec etiam probabiliter in obligationem restituendi incurrit.

An consulens furtum, aut homicidium, & dubitans an ex suo consilio sequutum sit furtum, aut mors, teneatur restituere?

RESOL. LXXXIV.

Affirmatiuè respondent Salas in *p. 2. tom. 2. tract. 8. disp. 1. sect. 23. num. 249.* Naldus in *summa ver. consilium; n. 13.* Malfardus de *probat. tom. 1. concl. 419. n. 9.* Coñar. in *Clem. si furiosus, p. 2. §. 2. n. 1.* Sanchez de *matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 21. n. 17.* & Sancius in *select. disp. 41. n. 14.* vbi sic asserit. Ille qui consulit furtum, aut homicidium, vel aliter adiuuit, tenetur ad restitutionem damni, licet dubitet, num ex suo consilio fuerit sequutum homicidium, vel furtum? Nam cum constet de iniusta actione consulentis, quæ apta est ad effectum producendum, & ex natura sua illum assequitur, dum de effectu subsequuto constat, possessio est pro actione illa iniusta, quòd effectum assequuta fuerit. Ita Sancius, & multi alij, probabiliter quidem.

Sed probabilem contrariam sententiam etiam esse puto, quam tumentur Syluester *ver. ref. 3. q. 6. dist. 2.* Medina

C. de ref. q. 7. ante ver. si autem consilium. Filliuc. *tom. 1. pract. 2. l. c. 4. n. 167.* Rebellius *p. 1. lib. 2. q. 14. sect. 2.* Sayrus in *Clauis Regia lib. 10. tr. 2. c. 8. n. 1. in fine.* & Nauarra *lib. 3. cap. 4. dub. 4. in 2. edit. n. 48. vers. 58.* vbi sic asserit. Si dubium est, an positiuè, & efficaciter contulerim ad damnum, vel an fuerim causa sine qua non; respondeo, quòd non teneor, quoniam in dubiis maximè in materia iustitiæ melior est conditio possidentis, vnde solum tenetur, quando certus est saltem moraliter, quòd ab eo actio iniusta efficaciter processerit, quòd non obscure docet D. Thomas in *2. 2. q. 52. art. 7.* dicit. Tunc solum tenetur, cum probabiliter æstimari potest, quòd ab eo actio iniusta sit subsequuta; quòd licet solum doceat de quatuor causis, tamen de omnibus esse accipiendum dicemus. Sic Nauarra, & post illum ex Societate Iesv docent etiam hanc sententiam Tannerus in *2. 2. disp. 4. q. 6. dub. 14. n. 395.* Emanuel Sà *ver. restitutio, n. 25.* & Henriquez *lib. 14. c. 3. n. 4. in fine.* & in *glossa litera B.* Dicendum est igitur probabiliter cum supradictis Doctoribus, quòd si quis dubitat, an fuerit damni causa, minimè ad restitutionem tenetur.

Notandum est tamen cum Molina *tom. 3. disp. 736. n. 6.* quòd etiam stando in prima opinione, ita consulentem non teneri restituere totum damnum, sed partem pro quantitate dubij, & Sayrus de *conf. lib. 7. cap. 3. num. 2.* cum Henriquez *lib. 14. cap. 16. n. 3.* illum excusant à tota restitutione, si homicida ei asserat ad homicidium perpetrandum non fuisse motum eo consilio; licet Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 1. c. 10. num. 44.* doceat hoc esse verum, quando homicida esse fide dignus, vel aliæ coniecturæ concurrant; sed ego, vt dixi, absolute teneo in tali dubio consulentem post adhibitam diligentiam, si adhuc dubius remaneat, ad nullam teneri restitutionem.

Notandum est etiam hic obiter contra Caienanum in *2. 2. q. 62. art. 7.* Medinam de *ref. quæst. 7. & 8.* & Sotum de *iust. lib. 4. q. 7. art. 3.* quòd qui alterum certo proposito determinatum ad damnum inferendum suo hortatu magis adhuc confirmauit, non obligatur ad restitutionem; & hoc verum puto contra Valquez *opusc. de ref. cap. 9. §. 1. dub. 2. n. 32.* Molinam *disp. 736. n. 3.* & alios; etiam si hortatu suo causa fuerit vt citius, aut expeditius damnum inferretur: quòd si contra Molinam *loco cit. n. 2.* & Adrianum in *4. de ref. vbi de concurrentibus cum fure dub. 1.* quòd si inquam, suasio, vel hortatu causa fuerit, vt maius damnum inferatur, quam alioquin illatum fuisset, tenetur tantum de excessu: & horum omnium rationem adducit Layman in *Theol. mor. lib. 2. sect. 5. tr. 2. cap. 5. n. 2.* & alij penes ipsam.

Ex his inferitur à fortiori, quòd qui furti ascendenti scalam teneat, quam etsi nemo teneret, tamen ascenderet vel si alicui obsequium præstet in asportando res furtiuas, quas sine cuiusquam subsidio auferret tamen, & furaretur, in his, inquam, casibus, & similibus, talis non tenetur ad restitutionem, quidquid in contrarium asserat Valquez *opusc. de ref. c. 9. §. 2. dub. 2.* quia talis cooperatio fuit tantum materialis in effectu formaliter non influens: quia sine ea hoc numero damnum ab hoc damificante iam illatum fuisset. Et ita docent DD. quos citat & sequitur doctus Layman *vbi supra.*

An liceat conari fricationibus ad semen corruptum expellendum, etiamsi inde sequatur veri aliqua seminis emissio?

RESOL. LXXXV.

Affirmatiuam sententiam docuerunt multi viri docti Societatis Iesv, quos citat, & sequitur Sanchez de *matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 17. n. 19.* & post illum docet etiam hanc sententiam Bonacina de *matrim. quæst. 4. punct. 10. n. 1.* vbi sic ait. Secundò sceminam, quæ propter semen corruptum patitur accidentia venenosa, sequitur posse conari fricando, vel adhibendo medicamenta

ad

ad expellendum semen corruptum, quod est noxium sanitati, etiamsi inde sequatur veri seminis emissio; nam illa emissio sequitur per accidens ad expulsionem seminis corrupti, quòd est sanitati noxium, modò non sit periculum consensus in delectationem, vel in pollutionem, & modò constet semen illud corruptum esse. Sic Bonacina, & nouissimè hanc opinionem tenet etiam doctus Villalobos in *sum. tom. 2. tr. 40. diff. 16. n. 4.* sic asserens. [Duda es, si semen est corruptum, ex quo in vase retento patitur mulier accidentia venenosa, an liceat conari illud expellere, vel fricatione partium, vel intromissione digitorum vsque ad os vteri. Alo qual se responde con distinctione, porque quando procede que semen peccat in quantitate, non licet, quia est verè semen. Mas si veraderamente esta corrupto, licito es procurar expelerle de las maneras dichas, y otros remedios, por que ya no es veraderamente semen, pues esta corrupto, y no se hà de hazer caso de que de camino y præter intencionem se figa juntamente veri seminis emissio, quia datur opera rei licite.] Ita Villalobos; cuius sententiam ex multis rationibus approbat Sancius in *select. disp. 21. n. 30.*

Sed si dubium esset, num in quantitate, an in qualitate peccaret, asserunt non licere, si dubium ita esset, vt docti medici neutri parti acquiescerent, quia tunc semen est in possessione, quod verum, & aptum generationi sit; cum hæc qualitas suapte natura illi insit. Si verò probabiliter opinarentur illud in qualitate peccare, quamuis cum alterius partis formidine, id putant licere; nam opinionem probabilem quis tutò adimplecti potest. Et ita docent Sanchez, & Bonacina *vbi supra;* & Reginaldus *infra.*

His tamen non obstantibus Sanchez postea in *sum. tom. 2. lib. 5. c. 6. n. 12.* mutauit sententiam, & docuit non licere iuuare naturam fricationibus ad expellendam qualitatem morbidam, in quam semen iam corruptum transit; & hanc sententiam docuere etiam ex eademmet Societate Rebellius *par. 2. lib. 3. q. 19. sect. 3.* & Ioannes Salas in *par. 2. tom. 2. q. 74. tr. 13. disp. 6. sect. 15. n. 90.* vbi post multa, sic tandem concludit. Mihi magis placet illicitum esse semen quantumcumque corruptum cum venerea voluptate emittere, etiamsi de corruptione certitudo esset. Sic ille, & ego; concedit tamen Sanchez, & Filliucius *tom. 2. tract. 30. cap. 8. n. 150.* hoc fieri posse cum medicamentis, non autem fricationibus, vide etiam Zanardum in *direct. Theologorum, part. 2. de sacram. matrim. cap. 41. verb. 11.* & Reginaldum *tom. 2. lib. 22. cap. 3. num. 40.*

Notandum est tamen hic obiter quòd Sancius in *selectis, disp. 21. n. 33.* Reginaldus & alij, *vbi supra,* docent non peccare mortaliter mundantem verenda à lanugine, & sanguine menstruo, nec pruritum, aut factorem patitur, quamuis inde præter intencionem subsequuta videtur pollutio, secluso consensu periculo.

An omnes milites alicuius exercitus depradantes urbem teneantur in solidum ad restitutionem?

RESOL. LXXXVI.

Affirmatiuè respondent Syluius in *2. 2. D. Thom. q. 62. art. 7. §. de participante,* & Layman in *Theol. mor. lib. 3. tr. 2. cap. 6. num. 1.* qui citat Adrianum, Gabrielem, Caietanum, Sotum, Couarruam, Angles, & Molinam. Hanc etiam opinionem docet Adamus Tannerus in *2. 2. D. Thomæ, disp. 4. q. 6. dub. 14. n. 396.* qui singuli efficaciter, etiam si non totaliter, ad totum damnum concurrunt, cum vnus alteri præter fiduciam, auctoritatem, aut qualemcumque opem, nec vnus sine aliis facinus aggredi ausus fuisset. Nec obstat si miles dieat, Etsi ego non interfuissim, nihilominus vrbs ab aliis direpta fuisset; nam ita omnes & singuli se excusare possent, atque totus exercitus restituendi obligationem effugeret, quòd falsum est. Anton. Diana *Ref. Mor. Pars I 11.*

Secundò nihil iuuat, si idem milites se excusare vellent, dicendo, Etsi nos Duci non militati essemus, & ad iniustam direptionem non concurrissemus, tamen alij non defuissent, à quibus idem damnum illatum fuisset; nam sicut illi alij tunc restituendi obligationem contraxissent, ita nunc de facto istos contrahere dicendum est.

His tamen non obstantibus ego supradictos milites non obligarem ad totam restitutionem; & ita hanc sententiam tenent Valquez *opusc. de ref. cap. 9. num. 35.* Petrus Nauarra *lib. 3. cap. 4. n. 53.* Nauarrus *cap. 17. n. 20.* Paludanus in *4. disp. 15. q. 2. art. 5.* & Lessius *lib. 2. cap. 13. dub. 4. n. 37.* vbi sic asserit. Miles gregarius non tenetur, nisi de damno, quòd ipse in bello iniquo dedit, non autem ad totum illius belli. Non obstat, quòd singuli iuuerint ad iniquam expugnationem, & ingressum in urbem, quia solum iuuerunt faciendo partem suam, non autem procurando, vt alij suam in illo damno facerent, aut urbem expugnarent; vnde sicut iste non est causa damni, nisi ratione partis quam ipse intulerit, ita non tenetur ad restitutionem, nisi pro sua parte. Sicut enim totus exercitus est causa totius damni, ita singuli suæ tantum partis, nisi alia ratione alios iuuerint, vel incitauerint. Dux tamen tenetur ad totum, quòd per milites illatum est, quia vel eos ad hoc direxerit, vel si non direxerit, saltem tenebatur ex officio impedire. Ita Lessius, satis quidem probabiliter.

An sit peccatum mortale desiderare pollutionem in somnis, aut de illa sic habita gaudere ob aliquem bonum finem?

RESOL. LXXXVII.

Affirmatiuè respondet Sotus in *2. disp. 12. q. 1. art. 7.* Medina in *part. 2. q. 74. art. 6.* Azorius *p. 3. lib. 3. c. 24. q. 3.* Ledesma in *1. part. 4. q. 21. art. 7. dub. 6.* Zúmel in *p. 2. quæst. 74. art. 8. disp. 4. dub. 4.* Rodriguez in *sum. tom. 1. cap. 211. num. 3.* & nouissimè doctus Franciscus Syluius in *1. 2. D. Thomæ, quæst. 154. art. 5. concl. 5.* quia pollutio ex se, & ex obiecto, & natura sua est mala; ergo sicut propter valetudinem, vel aliam rationem non licet desiderare vt fornicatio tibi eueniat in somnis, neque etiam licet desiderare pollutionem. Probo consequentiam, nam quòd est per se, siue ex obiecto malum, non potest voluntariè desiderari propter quemcumque bonum finem, quia consensus in tale malum, non potest non esse malus; alioquin liceret desiderare adulterium, homicidium, & huiusmodi propter aliquem bonum finem, vt ea tibi dormienti acciderent.

Sed his non obstantibus contrariam sententiam probabiliorem esse puto, quam tumentur 22. Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 1. c. 2. n. 8.* quibus ego addo Sancium in *selectis, disp. 21. n. 45.* Tannerum in *p. 2. D. Thom. disp. 4. q. 8. dub. 7. n. 145.* Villalobos in *sum. tom. 2. tr. 40. diff. 6. n. 144.* Filliucium *tom. 2. tr. 30. cap. 8. n. 10.* Reginaldum *tom. 2. lib. 22. cap. 3. n. 41.* Ioan. de la Cruz in *direct. conscientia, part. 1. præc. 6. art. 8. dub. 10. concl. 2.* Layman. in *Theol. mor. lib. 3. sect. 4. num. 17.* Granada in *part. 2. D. Thomæ, contr. 6. iradat. 4. disp. 6. num. 6.* & Fernandez in *examin. Theol. moral. part. 4. cap. 1. §. 4. num. 3.* Et ratio est, quia talis pollutio sola via naturali consequens, non est ex se peccatum mortale, nec habet malitiam obiectiuam mortalem; sed eam habet certo solum modo (via scilicet naturali causata;) quocirca à ratione contraria mortale esset desiderare, vt præter naturam ab alio quamuis amante, vt sibi etiam dormienti pollutio prorumperet. Deinde non infrequens est, quòd ob honestum finem liceat desiderare effectum aliquem per causas naturales euenire, & de eueniente gaudere, quem tamen efficaciter intendere, aut procurare nunquam liceret; & ideo si legitimus Rex cum multorum ruina Rempublicam administrat, licitum est

R 2 est

est boni, communis causa optare simplici affectu, vt moriatur, aut eo mortuo gaudere; cum tamen mortem ipsi procurare, non liceat. Ergo, &c.

An licitum sit aspiciere coitum bestiarum, seu verenda turpiter commota, & quid de coitu, & verendis aliorum?

RESOL. LXXXVIII.

AD hanc quaestionem ita respondet ex Sanchez Iacobus Granado Societatis IESV in suis doctis commentariis ad part. 2. 1. Thom. Contr. 6. tract. 4. disp. 7. num. 3. vbi sic ait. Non damnatur de mortali inspicere verenda bestiarum etiam turpiter commota. Quod verò attinet ad coitum, licet sine necessitate sit mortale studiosè aspiciere concubitum licitum, vel illicitum hominum, eo quòd nimium sensualitatem commoueat, & sit periculo nimis obnoxium; de coitu verò bestiarum videtur id de se non esse mortale, quia non multum prouocat ad luxuriam. Denique aduerto non esse mortale aspiciere vllum coitum ita breuiter; & quasi per transennam vt non sufficiat ad notabilem commotionem; & idem dicendum est, si ille qui aspicit, attenta propria complexione non subit periculum praedictae commotionis. Ita Granado, qui etiam addit peccatum mortale esse ex proposito; & sine necessitate aspiciere personam alterius sexus nudam, vt si vir foeminam, & foemina virum intaeatur. imò, & si solum videat verenda illius; quia id valde pugnat cum honestate naturali; & quia est notabilis causa magnae commotionis sensualitatis. Putat tamen hoc non esse mortale in eo, qui ob curiositatem adeò leuiter, & per transitum aspicit, vt non sit occasio dictae commotionis; similiter si attenta aetate, vel complexione, quis prudenter sibi persuaderet nullum esse periculum magnae commotionis, non damnaretur ad mortale, etiam si ex proposito inspiceret. Ita ille. Sed in his materiis cautè procedete, & fuge.

Quid sentiendum de tactibus, & osculis in ex solutos?

RESOL. LXXXIX.

Communis sententia Doctorum affirmat esse peccatum mortale; tangere immediatè vterius viri, aut foeminae verenda, quia id de se valde prouocat luxuriam, & commouet sensualitatem; & idem de tactibus, quibus quis immediatè tangeret verenda propria: excusabuntur autem omnes praedicti tactus à mortali, si fiant ex aliqua necessitate, aut ex leuitate animi, ita breuiter, vt non habeatur periculum magnae commotionis, & eodem modo excusatur à mortali qui tangeret verenda super vestem, non intenta vlla maiori delectatione, quam sit illa, quae prouenit ex actu mediato. Alij verò tactus ex se notabiliter commouentes sensualitatem, videntur etiam mortales, sicut oscula; & amplexus: eiusmodi autem sunt, si vir tangat crura, vel vbera foeminae; alij verò tactus leuiter commouent sensualitatem, & hi excusantur à mortali, vt si vir tangat digitum, vel manum foeminae; similiter, & confricare partes obscenas brutorum, non videtur communitè mortale. Et haec omnia docet Iacobus Granado Societatis IESV in 1. 2. V. Thom. contr. 6. tract. 4. disp. 7. n. 5. & 6. & alij penes ipsum.

Vnde ex his secundum aliquos excusantur à mortali, qui joci causa inter natandum arripiunt inter se pudenda, vel leuiter tangunt nates, quia ait Sanchez de matr. tom. 3. lib. 9. disp. 46. n. 12. in tali casu deficit animus libidiniosus, nec tanta versatur indecentia, & inhonestas, ac inter personas diuersi sexus, & secundum Granado *vbi supra*, haec omnia efficiuntur breuiter ex leuitate animi: vnde Filiucius tom. 2. tract. 30. cap. 9. n. 200. sic asserit.

Non facile damnare eum, qui simpliciter tantum tactu secretiores alterius partes in transitu tangeret.

Sed aliquibus magis placet sententia Francisci Syluij in 2. 2. D. Thom. quest. 154. art. 4. concl. 3. vbi ita ait. Quamuis si vir viri, aut foeminae partes inhonestas tangat ob delectationem mortale peccatum sit; si tamen ex leuitate facerent, vel ioco, abique villo periculo delectationis, aut motus carnalis, verisimile esse quòd solum peccarent venialiter, opinatur Sanchez. Quod putamus admitti posse, si valde leuiter; & quasi per transennam hoc fieret; non autem si omnino deliberatè, quia talis leuitas, & iocus delibetatus est nimis turpis, & periculosus. Ita Syluius. Sed in his materiis cautè procedendum est, & ideo omnia supra dicta fuge, & deuita: nec in his materiis, vt supra probatum est, admittenda est paruitas materiae.

An liceat viro honorato occidere inuaforem, qui sustem, vel alapam nititur impingere, si aliter hac ignominia vitari nequit?

RESOL. XC.

Afirmatiuè sententiam docent Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 1. 2. n. 77. Sotus, Syluester, Lopez, Nauarrus, & alij penes ipsum: quia hic conatur auferre honorem, qui meritò pluris apud homines aestimatur, quam damnum multarum pecuniarum: sed si potest occidere, ne damnum pecuniarum accipiat: potest etiam, ne haec ignominiam cogatur sustinere.

Sed aduersus Lessium insurgit nouissimè Tannerus in 2. 2. D. Thom. disp. 4. quest. 8. art. 4. num. 74. vbi sic ait. Non etiam placet, quod absolutè dicit Lessius, fas esse viro honorario occidere inuaforem, qui sustem, vel alapam nititur impingere, vt ignominiam inferat, si aliter vitari haec iniuria nequit, tum quia fieri potest, vt si res in occulto agatur, ea re parum honor laedatur, tum quia etiam laesus ita honor via iuris; aut alijs modis recuperari potest.

An liceat verò praenire aggressorem, & eum priuquam inuadat occidere, negatiuè respondet Syluius in 2. 2. D. Thom. q. 4. art. 7. queritur 6. vbi sic ait. Probabilior est non licere praenire inimicum, quantumuis paratum, donec actu inuadat, & aggrediatur: praenire namque inimicum non te inuadentem, non est te defendere, nemini autem licet alium occidere, nisi in necessariam defensionem: ergo non licet inimicum praeniendo ipsum occidere. Ita Syluius, qui tamen contrariam sententiam, tanquam probabilem videtur admittere: nam suam tantum probabilior vocat, & illam docet Bannes in 2. 2. quest. 64. art. 7. dub. 4. conclus. 2. vbi sic asserit. Postquam iam aggressor fecit aliquam actionem, parando mihi insidias, quas ego aliter effugere non possum, nisi occidendo illum: tunc licitum est mihi medio tempore, antequam instet meum damnum, occidere insidiantem, etiam si pro tunc quietus sit. Ratio est, quia tunc propriè loquendo, est defensio vitae meae: nam profectò moraliter loquendo, ille est actualis aggressor. Ita Bannes. Sed haec sententia aliquibus, & mihi etiam displicet, vnde tene sententiam Syluij negatiuam.

An reus teneatur iudici respondere, si testium depositio non notificetur?

RESOL. XCI.

Nic casus frequenter solet accidere, & erit Confessarijs perutilis, ideo respondeo negatiuè: quia ei non constat, quòd iuridicè interrogetur, vnde teneatur respondere: & ita docet Ioseph. Aldrete Societatis IESV de religiosa disciplina vncuda, lib. 2. cap. 4. num. 7. vbi sic ait. Exigitur quòd reus nouerit se iuridicè interrogari, propter quam causam asserunt necessarium esse, quòd

quòd testium depositio reo notificetur, vt sciat ad obediendum se teneri. Ita Soto, Nauarrus, Corduba, Salzedo, Toletus, Nauarra, & alij; hoc autem necessarium non esse voluere nonnulli, vt Lopez, Areualus, Iulius Clarus, Gutierrez, & alij. In qua quaestione minimè necessarium putamus, quòd verius sit, in stricta disputandi ratione indagare, cum reus tot pro se habeat grauissimos Doctores; & si iudices consueuerint eorum non admittenti opinionem, id efficit; vt ita è contrario, & interroganti, rei delicta semper occultare non vercantur. Quapropter consultius est tutiore eligere viam, eam nimirum quae plenè demonstrat, eos omnino teneri ad veritatem confitentiam propter testium depositionem ipsis notificatam, ne rei propter contrariam opinionem illi fauentis, veritatem occultent. Sic Aldrete.

Et ita docent Caietanus, & Aragon. in 2. 2. quest. 69. art. 2. Ioan. de la Cruz in direct. part. 1. pr. 8. art. 3. dub. 9. concl. 1. Sanchez in summ. tom. 1. lib. 3. c. 7. n. 15. Salon. in 2. 2. tom. 1. quest. 69. art. 2. contr. 2. concl. 2. Lessius lib. 2. cap. 31. dub. 3. num. 10. Segura de Auolos in direct. iudic. part. 2. cap. 14. num. 30. & Ludouicus Miranda in ordine iudicario tom. 2. quest. 19. art. 13. concl. 1. quem omnino vide. Dicendum est igitur, quòd iudiciorum, semiplena probationis copia reo tradenda est; vt inde veritatem probare astringatur, aliàs non tenetur verum dicere; vnde ait Segura *vbi supra*, n. 31. Omnes vtriusque fori iudices in hoc erant, quia nunquam iudiciorum copiam delinquentibus ostendere solent, ante eorum confessionem recipiendam, ex quo rei iustè possunt veritatem in iudicio denegare, Sed mihi cum Salzedo in pract. crim. c. 126. littera C. summo perè placet ea forensis practica, qua Ecclesiastici, & saeculares iudices Deum timentes vii solent vt ante confessionem receptam minimè praecipiant informationis copiam dari, sed tantum Tabellioni, vel Notario praecipiant, quòd testium depositiones absque eorum nominibus coram reo legat, vt inde compertum habeat, quid contra ipsum probatum sit, & veritatem fateatur. Ita Salzedo, quod vtinam Iudices obseruent! Vnde si non obseruant, miserimè in hoc falluntur, & ideo possunt Confessarij reos absolueri, qui veritatem in tali casu confiteri nolunt; & ratio horum omnium erit, nam qui bonam suam famam, honorem, & vitam iure possidet, nullo adstringitur iure illa dimittere, quo ad vique sibi innotescat alienum ius, & qui contrarium faceret, imprudens esset nimis; sed in proposito casu reus iure omnia ista possidet; ergo quovique per statum processus sibi constet, & innotescat ius, quo iudex potest illum interrogare, non tenetur se ipsum prodere, aut veritatem ei dicere. Nota tamen quod Ioseph à S. Maria in Tribun. Relig. tractat. 4. cap. 17. §. 3. docet omnia supra dicta esse vera in ordine ad reos saeculares, non autem si agatur cum Regularibus; sed fallitur quidem; nam DD. citati loquuntur etiam in causis Regularium.

An qui fecit contractum usurarium, bona fide credens esse iustum, possit tantum lucrum retinere, quantum acquisiisset per contractum licitum?

RESOL. XCII.

In tr. de contract. resol. 47. affirmatiuam sententiam contra aliquos probabilem putavi, innixus auctoritati solius Emanuelis Sa, & aliorum, quos tacito nomine citat Lessius. Sed nouissimè inuenio hanc sententiam docere etiam Tannerum in 2. 2. D. Thom. disp. 4. q. 7. dub. 3. n. 99. Et ratio est, ait ille, quia hoc ipso quòd mutans, v. g. beneuolo affectu, & bona fide in gratiam mutantis suam pecuniam exponit, probabiliter censeri potest, & ipse omni, quo potest, modo licito auctarium lucri accipere. Anton. Diana Ref. Mor. Pars I I I.

cepiſſe, & contra etiam mutuatarius & si expresse non monitus, saltem implicite consensisset ad mutuantem in contractu indemnem seruandum; adeoque ad praestandum interesse, nisi aliunde contrarium constet. Licet ergo mutans, saltem ratione lucri cessantis, retinet quod accepit, modò alioquin ceterae conditiones, ad hunc titulum requisitae, dum contraheretur, adfuerint. Accedit, quòd talis non tenetur nisi iuxta leges possessionis bonae fidei ad restituendum id, in quo ex contractu ditior est factus; non videtur autem ex contractu absolute ditior factus, secundum id quod secluso tali contractu erat lucraturus, quia hoc potius ad eum indemnem seruandum pertinet, meritò enim alioquin diceret se ex tali contractu damnum sensisse; ergo, &c. Haec omnia Tannerus, ex quibus Confessarij multos ab onere restitutionis liberabunt.

An teneamur corripere aliquem in dubio an correctio sit profutura, vel obfutura?

RESOL. XCIII.

Negatiuè respondeo cum Villalobos in summa tom. 2. tract. 4. diff. 3. n. 4. vbi sic ait. [Aduuertale que en caso de duda si mi correccion ha de aprouchar, o dañar, es muy probable, que no tengo obligacion de amonecer al hermano; como dize Bañez, y Cayetano: el exemplo es quando no conozco al que he de corregir, ni su condicion, porque me pongo à peligro de escandalizarle, y que me diga mil peladumbres, y peque mas en esso, que en lo otro, salvo si estuuiesse in articulo mortis.] Ita ille. Vnde ex his tollendi sunt scrupuli ab illis, qui volunt corripere aliquos per plateas ciuitatis blasphemantes: nam in tali casu, non tenentur ad praecipuum correctionis, cum nesciant naturam, & conditionem talium personarum, & ideo ait Tannerus 2. 2. disp. 2. q. 5. dub. 4. num. 87. maior est obligatio in tali casu praecipui negatiui de non nocendo proximo, quam affirmatiui de commodando.

An ludens oppignerata fide, si aliquid perdidit, teneatur in conscientia?

RESOL. XCIV.

Afirmatiuè respondeo Azorius tom. 3. lib. 2. cap. 24. quest. 7. Valentia tom. 3. disp. 5. quest. 6. punct. 5. 82. Syluius in 2. 2. q. 168. art. 3. concl. 3. & alij, quia promissio hoc ipso, quod vera promissio est, ex iure naturali habet vim obligandi; & nullum est ius commune, quod promissionem, de qua loquimur, reddat irritam: ergo talis promissio obligabit. Vide etiam Layman in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 4. cap. 21. num. 3.

Sed contrariam sententiam tenent 18. Doctores, quos citat, & sequitur Salas tract. de contr. dub. 20. num. 2. & ego hanc opinionem cum Tannero in 2. 2. D. Thom. disp. 4. quest. 6. dub. 11. num. 308. probabilem esse puto. Et ratio est, quia ei, qui ludo perdidit, & soluit, datur per leges actio ad repetendum: ergo multò magis eidem competit exceptio, antequam soluat: quid enim opus est soluere, si postea soluens repetendi coram iudice ius habeat?

Igitur Confessarij poterit absolueri poenitentem, qui non vult soluere pecuniam credito amissam in ludo. Sed quaeret aliquis, si talis soluerit, an qui accepit, teneatur in conscientia restituere? Affirmatiuè respondent Sotus, Castrus, Aldrete, & alij apud Salas *vbi supra*, n. 6. Sed ipse, & meritò, contrariam sententiam tenet, quia leges non intendunt obligare ad restitutionem pecuniae, si soluta fuerit, vel si id intendunt, non fuerunt in eo sensu receptae.

An qui propter impotentiam, vel ignorantiam edicti non denunciavit intra terminum, teneatur postea denunciare?

RESOL. XCV.

Affirmatiue respondet Filliucius *tom. 1. tract. 14. cap. 2. num. 42.* qui citat Suarez, idem etiam docet Sancius *in selectis, dist. 11. n. 59.* qui citat Acuña, & Freitam, vide etiam Antonium Ragucium *in var. discipl. Eccles. tit. de monitoriis quæst. 97. num. 2.* Et ratio est, quia terminus non est in edicto positus ad finiendam, sed ad differendam obligationem. Ex his inferitur, quod excusatur ob ignorantiam, ad non reuelandum intra præfixum terminum, si postea illi confitet de edicto, tenetur ad reuelandum; quia obligatio adhuc durat.

Non reticeam tamen contrariam sententiam docere Vgolinum *de potest. Episcop. cap. 45 §. 5. num. 1.* Philiarum *de offic. Sacer. tom. 1. part. 1. lib. 3. c. 34.* Armillam *ver. excommunicatio, n. 34.* & Tabienam *ver. excommunicatio 4. n. 5.* vbi sic asserit. Ex his sequitur quæstio ista, scilicet: est facta monitio per Episcopum, vt qui habet instrumenta Titij, reuelet infra sex dies, Petrus habet vnum, & est absens, & ignorans, post sex dies fit excommunicatio; deinde venit Petrus, nunquid incurrit? Dicitur quod non, quia vltra terminum statuens, nullum habet vigorem. Ita ille, & hanc sententiam nouissimè docet noster Naldus *in sum. ver. reuelare, n. 2.* vbi ita ait. Reuelare iubens edictum superioris delictum aliquod occultum sub pœnâ excommunicationis intra certum temporis spatium non comprehendit subditos qui tempore edicti degunt extra territorium excommunicationis, & similiter qui promulgationis edicti tempore erat impotens, vel ignarus edicti, vel aliâ legitime excusatus, cessante eiusmodi excusatione post elapsum terminum, non incidunt in illam excommunicationem, quæ vires suscipit tempore suæ publicationis, & idèd noua sententia opus esset ad eos excusatos eiusmodi censura afficiendos. Sic Naldus, sed tunc à communi sententia ne recedas.

Nota verò contra Sancium *vbi supra*, quod in tali casu non est obligatio denunciandi statim, sed intra eodem dies, quos edictum signauerat; non enim debet esse peioris conditionis, qui ignorauit edictum quam cæteri qui notitiam habuerunt, & ita docent Filliucius *loco cit.* & Villalobos *in summa tom. 1. tract. 17. diff. 18. n. 4.*

Notandum est etiam hic obiter, cum Lazario *de monitoriis sect. 2. q. 4. n. 8.* qui citat Conradum, Grassium, & Nauarrum, quod qui non denunciavit intra terminum præfixum in edicto, non incurrit in nouam excommunicationem, sed tantum manet in eadem. Contrariam sententiam docet Bonacina *in tr. variis disp. 6. punct. 1. §. 9. n. 2.* putans toties incurere excommunicationem non denunciando, quoties potest commodè denunciare; sed opinio Lazarij, & aliorum, est satis probabilis.

Notandum est etiam, quod in talibus edictis iubentur scientes denunciare intra sex primos dies, & ex praxi constat inter eos non numerari diem primum publicationis, ac subinde dum edictum publicatur in Dominica, cum sex diebus datis pro tribus terminis, finitur publicatio sequenti Dominica in eadem hora, & qui nesciunt statim primo die fuisse latam excommunicationem in edicto contra scientes, possunt à die notitiæ numerare prædictos sex dies. Et hæc omnia docet Henriquez *lib. 1. 3. cap. 18. n. 6. & in glossa lit. O.*

An milites extranei dubitantes de iustitia belli, possint sine peccato militare?

RESOL. XCVI.

D hoc casu his diebus interrogatus fui, & vt verum fatear, negatiua sententia est communis; nam

Doctores distinguunt inter milites subditos in dubio de iustitia, quos posse militare docent, secus autem extraneos; & ita docet Caietanus *ver. bellum. Gabriel in 4. dist. 2. §. 4. art. 2. concl. 4.* Maior *ibidem, q. 20. §. istis notatis.* Syluester *ver. bellum 1. q. 9. prope finem.* Molina *de iust. tract. 2. disp. 114. n. 1.* Valentia *tom. 3. q. 16. punct. 2.* Syluius *in 2. 2. q. 40. art. 1. queritur 4. concl. 5. & 6.* Malderus *in 2. 2. q. 40. art. 1. dub. 3.* Molfesius *in sum. tom. 2. tr. 12. c. 3. n. 162.* Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 1. diff. 18. n. 4.* Ledesma *in sum. tom. 2. tract. 3. cap. 13. concl. 20.* Reginaldus *in praxi tom. 2. li. 21. cap. 8. sect. 3. n. 103.* & tandem hanc sententiam docet Ioan. de la Cruz *in directorio conscientie part. 1. pr. 5. art. 3. dub. 2. concl. 2.* vbi sic ait. Miles dubitans de iustitia belli si sit subditus Principis bellantis, aut ab eo conductus, tenetur bellare, quia ad militem, si aliâ non est Consiliarius, non attinet examinare causas belli: sed se habet vt lictor, qui exequitur iudicis sententiam; esset enim impossibile, & in damnum Reipublicæ, si omnibus militibus esset danda ratio iustitiæ belli; alij autem milites nec subditi, nec conducti, si dubitent de iustitia belli non possunt bellare, quia nec obedire tenentur, cum non sint subditi, nec stipendiarij, & aliâ bellando exponunt se periculo irrogandi iniuriam, & sic si bellent, restituent, sicut & Principes, & Consiliarij damna illata in bello; cuius iniustitiam culpabiliter ignorarunt. Ita Ioan. de la Cruz, & DD. citati.

Sed his non obstantibus, contrariam sententiam docuit Petrus à Nauarra *de rest. lib. 2. c. 3. n. 278.* quia quamdiu etiam miles voluntarius, certus non est de iniustitia belli, non peccat, imò tenetur cogitare Regem illum iustitiam habere; aliâ peccato temerarij iudicij esset obnoxius, cum condemnet eum, quem, sine certis indicij iniuste bellare existimat: in dubio enim de peccato proximi, etiam mihi non Superioris, non licet certam ferre sententiam de malo atque peccato. Vnde quamdiu illa dubitatio probabilis manet, de neutra exercitus parte possum iuste iudicare, sed cogitare teneor, vtrumque iuste bellare in sua mente, laborareque ignorantia probabilis, quia scilicet vtrique, videtur, ius habere, & iustitiam. Ita Nauarra, & post illum tenet etiam hanc sententiam Suarez *tract. de charitate disp. 6. n. 11. & 12.* vbi pro firmata hac opinione, sex validissimas rationes adducit; vnde, vt diximus, licet contraria opinio sit tutior, & communior, tamen si aliquis miles hanc secundam sententiam sequi vellet, non damnarem illum de peccato, nec ad restitutionem vllam post peractum bellum obligarem; maxime si dubium de iustitia belli fuerit negatiuum, vt ferè semper in militibus esse solet, & idèd Adamus Tannerus *in 2. 2. disput. 2. q. 6. dub. 4. n. 49.* sic asserit. Non videtur facile, peccati mortalis damnandus miles, etiam non subditus, qui alioquin non nisi bello iusto paratus est militare; orto inter Principes Christianos bello, & facta prius de iustitia vtriusque partis inquisitione in æquali dubio speculatio de causa bellandi iusta anceps hærens, sed vtramque tamen partem bona fide, & iure vtrumque probabilij agere existimans vtriusque parti seruire paratus est. Ita Tannerus, & ego.

Sed nota, quod post hæc scripta inueni Vasquez *in p. 2. disp. 66. c. 9. sub. finem,* & Lorcam *in 2. 2. sect. 3. disp. 53. n. 7.* non agnoscere discrimen inter subditum, & non subditum, & idèd docent neutrum posse militare, quando omnibus spectatis dubitat de belli iustitia; quia in dubijs tutior pars est eligenda, & licet hos auctores conetur concordare Continch *de actibus super disp. 31. dub. 5. n. 8.* tu tamen absolue ne recedas ab opinionibus, quas supra posuimus, nempe posse sine dubio subditum, quando dubitat de belli iustitia, pro Rege suo militare, & secundum probabilem opinionem, etiam non subditum.

Notandum est etiam hic obiter, contra Molinam *de iust. tom. 1. tract. 2. disput. 37. n. 10.* & alios penes ipsum, non esse improbableem, quod capti in bello etiam iusto ex parte capientium, iniusto autem ex parte aduersariorum,

rum, ad suos fugere possint absque peccato, modò scandalum, & promissio permanendi ablit. Et ita docent Vasquez *in 1. 2. tom. 2. disp. 274. c. 1. n. 8.* & alij, quos citat, & sequitur Laym. *in Theol. moral. lib. 2. tr. 3. c. 12. n. 16.* cum poena perpetuæ seruitutis naturæ admodum repugnet, vt eam sustinere valde difficile sit, si effugere quis possit.

An liceat clam occidere eum, qui in iudicio conatur aliquem calumniis opprimere in causa magni momenti?

RESOL. XCVII.

Affirmatiuam sententiam tenet Bannez *in 2. 2. q. 64. art. 7. dub. 4. concl. 2. & in respons. ad 2.* P. Nauarra *de rest. lib. 2. n. 289. & 290.* Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 2. c. 39. n. 7.* & alij; quia hoc non tam est occidere, quam se defendere.

Sed, etsi spectato solo iure naturæ, non sit improbabile, quando inter duos lis agitur siue criminis, siue civilis, modò hæc sit magni momenti; & vnus conetur falsis instrumentis, aut testibus subornatis innocentem opprimere, hunc, si id ipsi certò constat, posse alium ferèdò interficere, si id possit commodè facere, nec alia sit ratio euadendi periculum, quod ipsi ab alio iniuste imminet, quia hæc occisio habet rationem iustæ defensionis, contra iniustum inuadentem. Etsi, inquam, hoc spectato solo iure naturæ, non sit improbabile; tamen credo iure positiuo posse id prohiberi, atque ad eò de facto esse prohibitum ac legem prohibentem homicidia ad hunc casum extendi posse. Vñ enim videtur receptum, vt in quauis Republica bene constituta, talis occisor deprehensus, morte puniatur, nec credo vllibi admittendam esse excusationem, quod id ob necessarium sui defensionem fecisset, & meritò; nam si eiusmodi exceptio admitteretur grauissimi inde sequerentur abusus. Cum enim litigantes communiter sibi persuadeant, se habere certum ius, quoties viderent esse periculum, ne causa caderent, facile sibi persuaderent, se aduersæ partis machinationibus iniuste opprimi, eumque conaretur clam occidere, & sic infinitis cædibus daretur occasio. Quare meritò ius positiuum, eiusmodi cædes, etiam in casu quo fortè iure naturæ, aliâ essent licitæ, prohibet, ac morte punit. Et ita hæc omnia docet Ægidius Coninch *de actibus supernat. disp. 32. dub. 2. n. 12.* vide etiam Syluium *in 2. 2. D. Thoma q. 64. art. 7. queritur 6.*

An liceat Pro-regibus condemnare aliquem de mandato, non adhibitis solemnitatibus, terminis, & processu de iure necessariis?

RESOL. XCVIII.

Negatiuè respondendum est, quia neque hoc efficere possunt Reges. Ita inter multos iuriconsultos docent nouissimè Franciscus Capiblanco *de officio honorum tom. 2. pragmat. 1. c. 2. n. 22. & seq.* & inter Theologos Ioannes Azorius *par. 2. lib. 1. c. 7.* vbi sic asserit. Peccat Rex, qui per se, vel alium condemnat hunc, vel illum subditum inaudita causa, aut denegata ei se tuendi, & defendendi potestate; aut non habita publica notitia ex publicis in iudicio probationibus, vt colligitur ex Sancto Thom. *2. 2. q. 67. art. 1.* & Caietano *in sum. verb. homicidium;* sententia enim, cum sit actio publica, ferenda est non ex priuata notitia, sed ex publica in iudicio habita. Item iuris naturalis est, ne quis non auditus, vel non defensus damnetur. *Clemen. pastoralis, §. cæterum, de sent. & re iudicata.* glossa in *Extranaganti 1. de dolo & contumacia,* quare homicidæ sunt ij Reges, qui hunc, vel illum subditum non auditum, aut non data facultate se tuendi secundum leges, & iura, veneno, aut alio modo interfici iubent, vel officiis, dignitatibus, honoribus, aut aliis quibusuis, quæ non sunt ex numero eorum, quæ ad nutum

tolli possunt priuata notitia, non publica, & peccant ministri, qui huiusmodi Principum mandatis obediunt, sunt enim mandata contra ius diuinum, & naturale, in quibus Principi parere non cogimur. Ita Azor. vide etiam Ioan. de la Cruz *in direct. conf. p. 1. pr. 8. art. 1. dub. 2. concl. 3.*

Limitatur tamen hæc opinio à Maldero *in 2. 2. tr. 6. c. 1. dub. 14. §. dico sexto,* Lessio *lib. 2. c. 29. n. 100.* Villalobos *in sum. tom. 2. tr. 14. diff. 4. n. 7.* & Francisco Syluium *in 2. 2. D. Thoma q. 67. art. 3. concl. 6.* si enim crimen est omnino publicum, aut iudici cum aliquot testibus euidentibus, (sicut quando latrones reperiuntur in flagranti delicto) potest reus absque citationibus condemnari, & si ex publica interfectione periculum sit, occultè potest interficere. Idem iudicium est de reo, ex cuius manifesto processu, vel populi rebellio, vel grauis alia turbatio menitur, talem enim (causa priuatim discussa, certòque cognita) licet etiam clanculum occidere, vt tradunt Syluester *ver. homicidium 1. q. 2.* Nauarra *cap. 25. n. 10.* Nauarra *lib. 2. c. 3. n. 192.* Quia iudex clarè videns non superesse reo viam iustæ defensionis, nullam censerit potest iniuriam ipsi facere. Præterea, si quis machinetur prodicionem aliâve perniciem Reipublicæ, quæ non poterat aliter impediri, quam per occultam interemptionem istius machinatoris, licet Principi iubere, vt sic interficiatur; modò indubiè constat de pernecie per illum attentata, & porrò exequenda, nisi tempestiuè occurratur. Neque refert, quod Princeps fortasse hoc sciat ex priuata dumtaxat scientia; cum enim non agat vt iudex ad punitionem, sed solum tamquam bonus Princeps ad euitanda mala imminencia, quomodo vnusquisque debet rem sibi commissam defendere, & ab ea malum impedire, non tenetur seruare ordinem iuris. Hæc Syluius. Vide etiam Morlam. *in emporio iuris p. 1. tit. 2. q. 2. n. 5.* sed in casibus, in quibus Pro-reges solent de mandato aliquem condemnare, non concurrunt supradictæ circumstantiæ, vnde attendant ipsi, & eorum Consiliarij quid faciant.

Nota etiam, quod licet Malderus, & Syluius cum aliis asserant, quod si Principi cum aliquot testibus delictum sit euidentibus, vt quando capitur reus in flagranti delicto, posse dictum Principem reum absque citationibus condemnare; at tamen hoc est intelligendum existente aliqua iusta causa, quæ cogat Principem hoc efficere; secus autem si nulla adsit causa; nam tunc tenetur citare reum, & illum condemnare, ordine, & iure seruato. Et ita docent Turrianus *in 2. 2. tom. 2. disp. 48. dub. 4. num. 2.* Villalobos *vbi supra.* Vnde iterum moneo, vt videant Pro-reges in his casibus quid faciant, & aliquorum Fiscalium consiliis non acquiescant, sed cum Theologis, & Consiliariis timoratis rem totam agant, & in eorum determinatione persistant.

An reus conuictus, & confessus de vno crimine, teneatur respondere interrogatus de complicibus nulla infamia laborantibus?

RESOL. XCIX.

Ad hunc casum ita respondet Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 14. diff. 10. n. 2.* vbi sic ait. [Ha se de aduertit, que si consta claro, que el delicto no lo hizo vno solo, sino que huvo complices, podra se preguntat por ellos con inquisicion general, como quando se halla vn cuerpo muerto, y no consta qui en lo hizo. Mas en este caso no tendra obligacion el reo à declarar los complices, sino es que estan infamados. Y quando de ordinario los Iuezes preguntan por los complices, ha se de entender desta manera, porque si nos es assi, van enganados. Y tambien se ha de aduertit, que tiene obligacion à reuelar los complices, quando entien de que no estan arrepentidos, sino aparejados, para cometer otros delictos en danno publico, ò particular, y quo no se corrigeran por

correctione fraterna, quales suelent fer de ordinario ladrones, fallarios de moneda, bruxas, hechizeros, y hereges ò otros semejantes, como dize Nauarro. Y dize Rodriguez que deue el Iuez declararlos, quando tienen obligacion à reuelar los complices, ò darles licencia y tiempo para consultarlo con hombres doctos, ne incidant in laqueum Diaboli, y si la niegan, dize con Nauarro que no se atteniera à liberarlos de peccado mortal.] Hæc Villalobos, quæ à iudicibus, & fiscalibus oblerentur.

Igitur non tenentur rei in quocunque casu interrogati de complicitibus respondere; unde Confessarij illos obligent ad respondendum tantum in casibus supra expressatis, & iudices de dictis complicitibus interrogantes, extra casus prædictos peccant lethaliter, & in hoc aliqui miserimè decipiuntur. Vide Ioseph à S. Maria in trib. Relig. tr. 4. c. 16. Ioan. de la Cruz in direct. conf. p. 1. pr. 8. art. 3. dub. 3. concl. 3. Mirandam in ordine iudicario, tom. 2. q. 19. art. 11. Malderum in 2. 2. tr. 6. c. 1. dub. 23. Tannerum in 2. 2. d. sp. 4. q. 4. dub. 4. n. 86. Ledesma in sum. tom. 2. tr. 8. c. 24. concl. 5. Aldrete de disciplina tuenda lib. 1. c. 11. n. 14. Octavianum Spatarium in praxi Regularium tr. 9. cap. 12. §. 13. q. 12. num. 5. cum Villalobos ubi supra, rectè docentes absolute in omnibus casibus non esse complices reuelandos, quando cognouerit correctos, & emendatos, vel si probabiliter cognoscat, illos emendatum iri per solam fraternam correctionem; quod est valde notandum.

An testis teneatur denunciare, quando scit nullum alium scire illud delictum?

RESOL. C.

Respondent affirmatiuè Sotus de inst. lib. 5. q. 7. ar. 1. & Panormitanus, quem citat, & sequitur Azorius p. 3. lib. 13. c. 27. dub. 2. & nouissimè mordicus docet hanc sententiam Sancius in selectis disp. 43. num. 39. qui citat Turrianum, & Valentiam, & alios.

Sed negatiuam sententiam ex schola D. Thom. docet Ioan. de la Cruz in directorio conscientia part. 1. pr. 8. art. 4. dub. 13. in principio; vbi sic asserit. Si accusator habet solum vnum testem, iste dum sibi non constat de alio conteste, tenetur sub peccato mortali dicere se nihil scire. Ita ille, qui citat Ledesmam, Bannez, & Orellanam.

Tertia opinio, quam tenent Lessius lib. 2. c. 30. dub. 6. n. 49. Villalobos in sum. tom. 2. tr. 17. diff. 1. n. 11. Pitigianus in tr. crim. c. 3. fol. 166. asserit, posse testem in tali casu testari, si velit, sed non teneri.

Sed ego puto probabilem esse opinionem negatiuam (licet affirmatiua sit probabilior) Ioan. de la Cruz, & aliorum. Nam cum testis sciat neminem alium illud delictum à reo perpetratum scire, eius testificatio nihil proficiet, nisi ad vexandum reum, quia ex sola ipsius depositione minimè condemnari potest. Ergo, &c. Igitur absque causa infamat tunc testis delinquentem, cum sciat ipse probandum non esse delictum, & ideo Octavianus Spatarius in praxi de modo corrigendi Regulares, tr. 7. c. 8. n. 7. sic asserit. Ex quo patet, quod non tenetur quis testificari, si sciat nullum alium esse testem, contestem, vel aliud æquiualems indicium, siue procedatur ex munere, siue ad instantiam partis. Et ego aliquando interrogatus sub præcepto, & iuramento super delicto, quod sciebam nullum alium nosse, nisi denuntiantem, nunquam testificari volui, etsi de visu. & certa scientia potuisssem, quod tuta conscientia fecisse reputari, & reputo, Ita Spatarius. Notentur hæc, quia practabilia erunt.

An testis iuridicè interrogatus teneatur ex iustitia commutatiua respondere, ita ut dicendo se nihil scire, restitutioni obnoxius sit?

RESOL. CI.

Probabiliter affirmatiuam sententiam tenet Malderus in 2. 2. tr. 6. c. 2. dub. 9. §. dico tertio Turrianus in

2. 2. disp. 12. n. 2. & Azor. par. 3. lib. 13. c. 27. dub. 4. vbi sic ait. Quando testis est in iudicium vocatus, & à iudice legitime interrogatus, tunc ex lege iustitiæ tenetur ad veritatem dicendam ex officio, quo in iudicio fungitur, & obligatur ad restitutionem damni, quod sequutum est ex veritate non manifestata. Ita etiam docent Medina, Orellana, Sotus, Nauarrus, & alij. Hæc opinio, vt dixi, est satis probabilis.

Sed non minus probabilem negatiuam sententiam teneo, quam teneatur Ioan. de la Cruz in direct. p. 1. pr. 8. art. 4. dub. 13. concl. 5. Syl. in 2. 2. D. Thom. q. 71. art. 1. quaritur 1. concl. 6. Pitigianus in pract. crim. p. 2. c. 6. fol. 191. & alij Ratio est, quia licet huiusmodi testis grauitè peccet contra charitatem erga proximum, & contra obedientiam, & iustitiam legalem erga iudicem; non peccat tamen contra iustitiam commutatiuam, nam ante mandatum iudicis non tenetur ex commutatiua iustitia, etiam secundum auctores contrariæ sententiæ; sed per mandatum iudicis solum accedit obligatio iustitiæ legalis, & obedientiæ. Ergo nullum est vinculum iustitiæ commutatiuæ. Et hæc opinio à fortiori procedit, si per mandatum iudicis testis insinuat, ipse tamen subterfugiat, & non compareat: in quo casu testem non teneri ad restitutionem præter Doctores citatos, docent Villalobos in sum. tom. 2. tr. 12. diff. 1. n. 12. Lessius, Molina, & alij, quidquid in contrarium doceat Octavianus Spatarius in pract. Regularium, tr. 6. c. 11. n. 7. & alii. Sed tu nostram sententiam tene.

Notandum est etiam hic, quod etiam stando in prima opinione affirmatiua, si testis iuridicè interrogatus neget veritatem, tenetur quidem parti de damno, non tamen Fisco de multa, & pœna pecuniaria, quæ imponeretur reo, si testis veritatem manifestaret. Et ita docent Ioan. de la Cruz in direct. p. 1. pr. 8. art. 1. dub. 6. Turrianus ubi supra, n. 7. & Malderus, qui etiam addit, quod testis, qui per imprudentiam occultum crimen detexit, si bona fide detexit (vt frequenter solet fieri) quia putabat se legitime de hoc interrogari à iudice, non tenetur lege iustitiæ retractare testimonium suum: si tamen sine suo detrimento possit, & speret retractationem profuturam, tenetur lege charitatis retractare, ita tamen vt non obligetur ad restitutionem, si non retractauerit. Et hæc omnia pro praxi erunt multum adnotanda.

An liceat instrumenta ad perfingendum carcerem reo suppeditare?

RESOL. CII.

Negatiuè respondet Valent. tom. 4. disp. 5. q. 13. punct. 4. quia, ait ille, si hoc licitum esset, multi fugerent, & ita multa crimina impunita manerent, ac raro processus iudicum exitum haberent, quod magnum detrimentum esset boni communis. Secus autem dicendum est de consilio, nam id non est medium tam efficax. Deinde, suppeditans instrumentum, non solum supplet ignorantiam practicam in reo, vt facit consulens, sed manus eius armat, & contra potestatem publicam, potentiam supplet. Item, cum non possis captiuo mittere famulum tuum, qui tanquam instrumentum animatum ipsum iuuet in carceris fractione, ergo neque securim mittere potes, præsertim si illa plus valitura sit, quam famulus. Et ita præter Valentiam docent etiam hanc sententiam Sotus, Toletus, & Graffius, quos citat Malderus in 2. 2. tr. 6. c. 3. dub. 7.

Sed ipse, & meritò, contrariam sententiam tenet quam teneatur Villalobos in sum. tom. 2. tr. 16. diff. 1. n. 16. qui citat Caietan. Valquez, & Lessium, Ioan. de la Cruz in direct. part. 1. pr. 8. art. 3. dub. 12. concl. 4. Syluius in 2. 2. q. 69. art. 4. quaritur 2. qui citat Bannez, & Salonium, Azorius p. 3. lib. 13. c. 24. Turrianus in 2. 2. tom. 1. disp. 51. dub. 3. n. 2. cum aliis communiter. Ratio est, quia si quis potest consulere finem, quare non potest suppeditare media

media ad illum? Sed quis potest consulere reo vt fugiat; ergo poterit ei suppeditare instrumenta ad fugiendum.

Notandum est tamen hic primò, reum tunc licitè posse fugere, & effingere carcerem, quando hoc efficit non inferendo vim ministris iustitiæ, verum, vt bene obseruat Syluius ubi supra, quia leuitas materiæ in aliis peccatorum generibus excusat à mortali, sic & in casu nostro. Et propterea si reus vim exiguam inferat custodi, vt si dormienti manus alliget, si obstitentem fugæ à se excutiat, in terramque prosternat, sine læsione, non peccat mortaliter.

Notandum secundò aduersus Henricum de Gandauo, Maiorem, Syluest. & Couarr. posse reum, etiam damnatum iustè ad mortem, fugere, & effingere carcerem. Et ita docent Ioan. de la Cruz, & Villalobos ubi supra, num. 14. cum aliis communiter; qui etiam addit cum Syluius, contra Caietanum, Sotum, Couarruuiam, & alios, hoc etiam posse efficere si sit damnatus ad carcerem perpetuum, & etiam probabiliter secundum Bonacinam de legibus, disp. 10. punct. 2. n. 14. si sit damnatus ad carcerem temporaneum; maximè si sit valde grauis, vt docet Tannerus in 2. 2. disp. 4. q. 4. dub. 5. n. 102. & etiam si sit damnatus ad triremes, contra Caietanum, Sotum, Couar. & alios.

Notandum est tertio cum Syluius in 2. 2. q. 69. art. 4. quaritur 2. ad 4. arg. quod reus qui carceres frangit, atque ita fugit, non ex hoc peccare, vel ad restitutionem teneri, quod alij captiuo inuenito carcere rupto, vel aperto fugiant, modò ipsis fugam non consulerit, quia ipse inuenitor per seipsum vitur suo iure, quod habet ad saluandam vitam; neque tenetur suam vitam negligere, vt euitet damna, quæ præter intentionem accidunt, cum aliorum captiuorum cura ei non incumbat. Sicuti si itinerantium aliquis videns latrones stricto ense appropinquantes fugiat, fugiendoque conculcet alienas segetes, debet damnum, si notabile est quod intulit, domino resarcire; si autem eius exemplo ceteri per easdem segetes fugiant, non ab eo incitanti, non tenebitur ad dampnum per eos illatum. Et ita etiam docent Villalobos loco cit. num. 13. Reginald. in prax. tom. 2. lib. 24. cap. 7. sect. 7. num. 152. & alij.

Notandum quartò contra Sotum, & Caietan. reum fugientem rumpendo vincula, & parietes carceris, non teneri restituere damna sequuta carceri. Et ita docent Ioan. de la Cruz ubi supra, in direct. p. 1. pr. 8. art. 3. dub. 11. concl. 4. & Tannerus in 2. 2. disp. 4. q. 4. dub. 5. n. 104. quia tenetur restituere ratione rei acceptæ, cum nil alienum habeat apud se, nec ratione iniustæ acceptionis, cum licitè illud faciat; ergo, &c. In his igitur casibus, in quibus potest reus fugere, potest quis illi fugam consulere, & instrumenta ad rumpendum carcerem suppeditare. Sed ad alia deueniamus.

An reus qui negauit veritatem post iudicium finitum, etiam ad mortem damnatus, teneatur manifestare veritatem negatam?

RESOL. CIII.

Affirmatiuam sententiam docent Ledesma in sum. tom. 2. tr. 8. c. 24. post 2. concl. diff. 2. Salonius in 2. 2. tom. 1. q. 69. art. 2. concl. 2. Vega in sum. tom. 2. c. 89. ca. 2. §. 3. Bannez in 2. 2. q. 69. art. 2. Medina in sum. lib. 1. cap. 14. §. 35. Corduba in sum. q. 64. punct. 2. & alij, quia in hoc casu reus infamat iudicem, & testes; commouetur enim populus, & scandalizatur, credens à iudice illum iniuste occidi, & testes falsum dixisse.

Sed contrariam sententiam ego teneo cum Reginaldo in praxi tom. 2. lib. 24. c. 7. sect. 6. n. 145. Nauarro in manuali c. 25. n. 38. Rodrig. tom. 2. q. 18. art. 9. Pitigiano in tr. crim. can. c. 3. fol. 258. Segura Dauolos in direct. iud. cap. 17. n. 36. Villalobos in sum. tom. 2. tr. 16. diff. 3. n. 4. & aliis. Ad

argumentum verò contrarium respondeo, quod in tali casu, nulla sequitur infamia iudici, accusatori, aut testibus; quia omnibus notissimum est, reos solitos delicta negare, imò pusillanimes, ac stulti habentur, si delicta fateantur, & præsumptio stat pro iudicis sententia. Ergo, &c. Vnde Confessarij caueant vrgere reos pœnitentes, qui ducuntur ad supplicium ad hoc efficiendum. Et ita hanc sententiam præter DD. citatos, tenet etiam Sanchez in sum. tom. 1. lib. 3. c. 7. n. 11. qui in n. seq. cum Nauarra, & Rodrig. addit etiam, quod si reus sibi ob metum tormentorum falsum crimen imposuerat, propter quod damnatur, non teneri se retractare, nisi infamia notabilis in alios redundaret, vt ea retractatione illi damno obuietur. Sed hoc in casu nostro rarissimè accidit. Ergo, &c.

An appellatio sit licita, si sententia lata sit à iudice secundum opinionem probabilem, vel, quod magis est, probabilior?

RESOL. CIV.

Quæstio ista est multum curiosa, & in praxi frequentissima, & ad illam negatiuè respondet Petrus de Ledesma in sum. tom. 2. tr. 8. c. 24. concl. 8. diff. 2. Ita asserens. [Si el Iuez dio sententia conforme opinion probable, aunque aya otra mas probable, no es licito al condenado apelar de la sententia. Y lo mismo es, quando las opiniones son ygualmente probables. Esta sententia tiene Orellana en vn parecer, que dio en vn tratado de las fuerzas que anda de mano. La razon es, porque en tal caso al Iuez sententio legitimamente, y justamente, y no agrauio à nadie, luego el condenado no puede apelar, ni defenderse de la tal sententia Confirmale, porque de otra suerte seria dar ocasion à que los pleitos nunca jamas cessassen.] Idem etiam docet Villalobos in sum. tom. 2. tr. 16. diff. 8. n. 4. vbi ita ait. [No puede el reo apelas de la sententia del Iuez, quando figuio opinion ygualmente probable, ò mas probable, pues sententia justamente. Mas podra apelar, quando sententia figuio de la menos probable.] Ita ille, qui citat etiam Dominicum Bannez.

Sed si hæc opinio esset vera, innumera committerentur peccata, & væ, væ, reis, Aduocatis, & Procuratoribus. Vnde affirmatiuam sententiam tenendam esse putat in causa sanguinis Ioan. de la Cruz in direct. p. 1. pr. 8. art. 3. dub. 11. concl. 2. sic asserens. Damno iuxta vnam opinionem, licet appellare ad iudicem, habentem contrariam etiam minus probabilem. Ita ille, & ante illum Salonius in 2. 2. tom. 1. q. 69. art. 3. concl. 2. §. unde dico in primis, & in hanc sententiam inclinat Syluius in 2. 2. D. Thom. q. 69. art. 3. & absolute illam tenet Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 51. dub. 1. n. 4. vbi asserit. Opposita sententia est admodum dura, & refutari potest; quia tueri vitam via honesta licitum est. Appellatio verò in hoc casu satis apparet iusta: sunt enim variæ opiniones, & reus vult amplecti probabilem opinionem, secundum quam iudex superior potest ferre sententiam. Et hanc doctrinam existimo esse veram, etiam quando opinio superioris est minus probabilis, & minus communis esset. In quo minus consequenter loquuntur recentiores aliqui dicentes iustam esse appellationem ad superiorem, quando opinio illius, vel æquè probabilis, vel probabilior est, non tamen si sit minus probabilis. Hæc tamen differentia mihi non probatur, quia si semel demus probabilem esse iudicis superioris opinionem, concedendum est iustam fore sententiam illius secundum talem opinionem. Poterit ergo reus ad superiorem appellare, vt ferat iustam sententiam. Et idem existimo licitum esse in aliis causis, quia cum sint diuersæ opiniones probabiles, non est cur priuatur reus iure recurrendi ad superiorem, vt iustam ferat sententiam. In quo etiam minus consequenter loquuntur quidam recentiores: fatentur enim in causa sanguinis licitam esse appellationem, non tamen

in aliis causis, ratio verò in his causis, etiam videtur habere locum. Ita Turrianus.

Ex quibus apparet contra Salonium, & Syluium ubi supra, & Malderum in 2. 2. tr. 6. c. 3. dub. 4. non solum in causis capitalibus, sed in ciuilibus, licitum esse appellare, etiam si iudex inferior sententiam tulerit secundum opinionem probabiliorem. Quam sententiam Ioan. de la Cruz loc. cit. tenet tantum in casu, quo pars appellans sit in possessione. Sed illam absolute in omnibus casibus, tenendam esse puto, dummodo contraria opinio, pro qua appellatur, probabilis sit.

Sed instabis dicendo, Iudex superior ad quem appellatur, non potest iudicare secundum opinionem probabilem, ergo illicita est appellatio. Probo maiorem; nam iudex tenetur iudicare secundum opinionem probabiliorem, vt communis fert opinio, secundum quam iam iudicauit iudex inferior. Ergo, &c. Respondeo, posse iudicem iudicare secundum opinionem probabilem, relicta probabiliore, vt docent DD. quos citauit in *tr. de Parlamento, resol. 20. & tr. de opin. probabili, resol. 3.* Ad alias verò rationes aduersus nostram sententiam respondet Turrianus, lege illum, & non pigebit.

An testes ratione falsi testimonij non teneantur aliquando ad restitutionem?

RESOL. CV.

Respondeo affirmatiue, & ideo si reus iam erat per alios testes conuictus, & tunc testimonium accedens nihil efficit, eo quod poena propter illud non est addita, nec iudex firmiter redditus est ad eam interrogandam, non teneris ad restitutionem, quia etsi iniuriam ei facias; non tamen es causa efficax damni, quod ex prioribus testimoniis iam censetur illatum. Et ita docet Pitigianus in *pract. crim. canon. de testibus cap. 6. fol. 193.* & alij. Vnde ego in facti contingentia multoties ex hac doctrina liberaui poenitentes ab onere restitutionis, quod aduertant Confessarij.

Nota etiam cum Pitigiano ubi supra, Caietano 2. 2. q. 70. art. 4. Petr. à Nauarra lib. 2. c. 2. n. 253. & aliis, quod qui falsum testimonium dixit ex ignorantia, vel inaduerterentia non damnabili, vel ex obliuione saltem non mortifera, ratione cuius contingit aliquem damnari, non tenetur ad restitutionem, quia neque ratione rei acceptæ (cum nihil inde habeat) neque ratione iniustitiæ, & damnificationis, non enim peccauit, saltem mortaliter, vt suppono, & probabiliter docet Lessius lib. 2. c. 7. dub. 6. cum aliis non teneri ad restitutionem ex damno illato, qui non peccauit mortifere. Ergo, &c.

An reus & testis teneantur respondere, si dubitant utrum iudex iuridice illos interroget?

RESOL. CVI.

Affirmatiuam sententiam sustinet, quoad reum, Ioan. Sancius in *selectis, disp. 43. n. 28.* & quoad testem Pitigianus in *pr. crim. can. de secundo substantiali iudicij, c. 3. fol. mibi 175.* quia superior in possessione est præcipiendi, qua priuari æquum non est, ob dubium ius subditi. Nec valeat dicere, quod non magis est superior in possessione præcipiendi, quam subditus in possessione obediendi, quia superior ex tunc quod electus est superior, in possessionem præcipiendi introducitur, & in illa possessione permanere pertinet ad superioris naturam, & essentiam; aliàs ad quid esset superior, nisi præcipere posset? At subditus nunquam est in possessione non obediendi, nisi quando certò constat mandatum esse iniustum, vel probabiliter id esset in opinione; est enim de essentia subditi in possessione obediendi permanere, Ergo, &c. Hæc opinio est probabilis.

Sed probabiliorem contrariam esse existimo, quam

tuentur Lessius lib. 2. c. 3. dub. 3. n. 10. Sanch. in *sum. tom. 2. lib. 6. c. 3. n. 24.* Salas in *p. 2. q. 21. tract. 8. disp. unica, sect. 17. n. 155.* Henriq. lib. 14. cap. 3. n. 3. in *glossa litera X. Bannez, Sotus, Medina & alij penes ipsos.*

Dicendum est igitur, quòd quando periculum aliquod imminet alicui tertie personæ, v. g. est cum iudex inquit contra aliquem homicidam, vel furem, &c. aut in quemcumque alium reum priuati criminis, quòd non sit in perniciem publicam, quia tunc aliud erit, & dubium est probabile pro vtraque parte, sicut infamia, aut indicia, quibus possit inquirere; tunc testes, & rei hoc modo dubitantes, non tenentur respondere, quoniam maius periculum est si occidatur homo contra ius, quam si non obediatur superiori. Præterea vnusquisque præsumitur bonus, quoad vsque probetur malus. Sed quamdiu dubium est, an sit ius inquirendi aduersus aliquem, tunc nec probatus est malus, nec iure existimatur talis; nam sola infamia, & indicia sunt, quæ faciunt præsumptionem iuris. Ergo in re dubia, & iudex inquirens peccat, & testis si obsequatur, iniustus est. Tertio, iura fauent reo, & testis si possessori, ergo quoad vsque constiterit ius esse inquirendi, reus habet ius vitæ, famæ, & bonorum suorum, atque adeò non licet in illum inquirere, nec testimonium dicere.

Ex his apparet, quòd quando Superior generaliter inquit super aliquo delicto notorio, cuius auctor ignoratur, tunc subditus, qui dubitat an infamia, vel indicia sint contra illum, quem ipse scit commississe delictum, non tenetur prodere delinquentem occultum, sed debet respondere se nescire quis commisit. Notentur hæc, quia circa illa miserrimè decipiuntur aliquando testes, & iudices.

An promissio, seu donatio facta Ecclesie, vel ad piam causam ante acceptationem valeat, ita vt non possit per poenitentiam reuocari.

RESOL. CVII.

Non esse validam, & posse per poenitentiam reuocari docuere Layman in *Theol. moral. lib. 3. sent. 5. tr. 4. cap. 1. num. 9.* & alij penes ipsum, quia hæc est natura pollicitationis, vt ante acceptationem possit reuocari, neque aliud iure speciali positum in Ecclesiarum fauorem statutum reperitur. Ergo, &c.

Non reticeam tamen contrariam sententiam docere Molin. de *iust. tom. 2. tr. 2. disp. 262. n. 16.* Felin. in *c. 1. de pactis, n. 7.* qui citat Bartolum, Baldum, Panormitanum, & alios; & hanc opinionem probabilem esse docet etiam Lessius lib. 2. c. 18. dub. 6. n. 3. Ratio est, quoniam sicut leges ciuiles, quæ inualida reddunt ea testamenta, quæ carent certa quadam solennitate, nullam vim habent in dispositionibus ad pias causas, eo quòd circa eas nihil, quòd earum validitati derogat, provt spectantur in solo iure naturali, vim habet, sine approbatione Summi Pontificis; ita etiam neque ciuiles leges, quæ annullant promissiones non acceptatas, vim habent in promissionibus circa pias causas, cum nihil tale à iure canonico approbatum reperitur. Et ideo donationes ad pias causas, validas esse sine insinuatione vltra summam iure ciuili præscriptam putamus, nihil impediente, quòd ciuile ius donationes etiam ad pias causas comprehendere intendat, vt patet ex *l. illud, C. de sacros. Ecclesie.* Ita Molina. Vnde vtramque opinionem probabilem esse puto. Et si quis hanc posteriorem sententiam vult sustinere, debet afferere, cum Molina, ex promissione non acceptata, stando in iure naturali, obligationem oriri, contra Sanchez de *marim, tom. 1. lib. 1. disp. 7. n. 24.* & alios penes ipsum.

An officia secularia vendi possint?

RESOL. CVIII.

Negatiue respondent Medina Cad. de *restit. quest. 4. de usuris, Adrianus in 4. quest. de usura, §. ex his, & nouissimè Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 23. dub. 2. num. 5.* quia

quæ ex voluntate Reipublicæ distribuenda sunt dignioribus, neque concessum est Principi, vt illa possit vendere, sed vt distribuatur dignioribus, vel æquè dignis, præmissa communi diligentia.

Sed considerata natura rei hæc officia vendi possunt. Verum hoc non obstante, non expedit ea vendere, ob multa incommoda, quæ inde sequi solent, ideo plerumque hoc est illicitum, atque perniciosum; nam venduntur vt plurimum indignis. Secundò, ex tali venditione homines magis prouocantur ad acquirendas pecunias, quam ad studia literarum, & probitatis. Tertio; qui hæc officia emunt vt pretium recuperent, quod soluerunt, non administrant ea, vt debent, sed multa iniuste extorquent, vnde non immeritò talis venditio pestis Reipublicæ censenda sit, vt notant Doctores citati.

Potest tamen dicta venditio aliquando cum aliquibus circumstantiis licite fieri. Primò, vt talia officia vendantur saltem digno. Secundò, vt pretio moderato. Tertio, vt hoc efficiatur ob Reipublicæ necessitatem, vel utilitatem, quando videlicet summa esset conflanda, quæ aliter commodè haberi nequireret. Et ita docet Lessius lib. 2. c. 3. dub. 4. n. 29. & seq. Aragon in 2. 2. q. 63. art. 2. Villalobos in *summ. tom. 2. tr. 8. diff. 7. num. 3.* Ioan. de la Cruz in *direct. p. 1. pr. 7. q. 7. art. 2. dub. 10. concl. 3.* Ledesma in *sum. tom. 2. tr. 7. c. 1. concl. 15.* Saloni in 2. 2. tom. 1. q. 63. art. 2. contr. 8. concl. 2. Syluius in 2. 2. q. 63. art. 2. Tannerus 2. 2. disp. 4. q. 8. dub. 2. cap. 24. Valentia tom. 3. disp. 5. q. 7. punct. 2. §. 5. ad 3. Malderus in 2. 2. tr. 9. c. 1. dub. 5. Rebellius lib. 9. q. 18. sect. 2. n. 24. & alij.

His tamen non obstantibus, non grauabor hæc apponere verba Ioannis Azorij tom. 3. lib. 8. cap. 7. q. 3. sic alle-rentis. Cæterum quamuis auctores clament, & conquerrantur eiusmodi venditiones penitus detestantes, & damnantes, videmus tamen eas in Principum Curis vendi, quia ipsi Principes contendunt, tales venditiones Reipublicæ vtilis esse, eo quòd emptores metu poenæ ne officium amittant, simul, & pretium quod dederunt coguntur suo munere rectè fungi, & Principes possunt ipsos emptores facilius ab officiis amouere, & poenis coercere, quam si gratis ea officia contulissent. Iure nemo condemnat tales venditiones cum iusto, & moderato pretio factas, & cum officia venduntur iis hominibus, qui apti, & idonei sunt, & cum probabilis spes est eos bene officio fungendos, & certo, ac definito pretio taxatur id, quòd emptores sint accepturi ob laborem, & operam suam in officio obeundo, alioquin enim ipsi emptores suo arbitrarij pretium augent. Ita Azorius, qui non videtur damnare Principes vententes officia, dummodo illa vendant pretio moderato, & persona officium emens sit digna, etsi taxentur pretia pro laboribus, & operibus. Et ita præter Azorium videntur etiam docere hanc sententiam Filliuc. tom. 2. tr. 34. par. 2. cap. 2. n. 44. & Corduba in *sum. q. 117.*

An qui habet licentiam à Rege officium in aliam personam transferendi, possit vendere?

RESOL. CIX.

Negatiue respondet Malderus in 2. 2. tr. 9. c. 1. dub. 5. ubi sic ait. Qui habet à Rege officium transferendi, non propterea potest illud vendere, nisi etiam vendendi expressa facultas accesserit, aut saltem tacita, vt si Rex concedat illis officium cum potestate transferendi, quos nouit solere vendere; aut si concedat patri, vt transferat in aliquem filiorum sibi placentem, nunc enim pater aliis pensionem videtur posse referuare. Ita Malderus, & Azorius tom. 3. lib. 8. cap. 7. q. 6. & ante illum Saloni in 2. 2. tom. 1. q. 63. art. 2. contr. 8. concl. 4. & Villalobos in *sum. tom. 2. tr. 8. diff. 7. n. 8.*

Sed Saloni loc. cit. notat Ioan. Peñam, & Petrum Soto asserere talem vendentem peccare tantum venialiter,

& ita sensisse Orellanam, & aliquos Theologos ex schola D. Thomæ testatur P. de Ledesma in *sum. tom. 2. tr. 7. c. 1. concl. 25.* & hanc sententiam ipse Ledesma probabilem putat; & ratio est, quia talis persona particulari tenet licentia del Rey, para passar el tal officio à otro, y que lo passe de gracia, ò por venta no daña nada à la Republica, como el tenga cuydano, de que no se figura algun detrimento en ella y al tercero à quien vende el officio, no le sigue detrimento ninguno, si se lo da por el justo precio. Ita Ledesma, licet ipse primam sententiam teneat, nempe peccare mortaliter vendentem officium sine expressa, vel tacita licentia Principis, scientis talem venditionem. Sed nouissimè Ioan. de la Cruz in *direct. p. 1. pr. 7. q. 7. art. 2. dub. 10. concl. 3.* docet etiam esse probabile, quòd si quis habet licentiam, transferendi officia in alium, possit illa vendere.

Notandum est hic obiter Cordubam q. 117. & Azor. p. 3. lib. 8. c. 7. docere adesse tacitam facultatem vendendi officia, cum ea dantur his, quos Princeps certò credit, non eos per se talia munera obituros, vt cum dat formis, aut viris nobilibus, vt fieri solitum est in Aula Regia.

Nota etiam, quòd si sine licentia Principis modo, quo supra dictum est, quis vendiderit aliquod officium, quidquid sit de peccato, non tenetur ad restitutionem pretij; si habuerit, vt diximus, licentiam illud transferendi. Et ita docent Ledesma loc. cit. & Petr. Soto apud Salonium, licet ipse cum Dominico Soto, Rebello, & Maldero contrarium sentiat.

Quanam sint causa excusantes à peccato eligentes minus dignum, relicto digniori?

RESOL. CX.

Primò, quando excessus non est notabilis, & manifestus. Secundò, quando magis dignus est de alia domo, vel Ecclesia; igitur licitè præferatur indigena dignus extraneo digniori; quod perpetuò tene mentis.

Tertio, cum maior pars vult eligere minus dignum, tunc minor pars potest non eligere digniorem, sed dare suffragium minus digno, quod est valde notandum; & hoc procedit etiam si electores iurassent eligere digniorem; & sic eligendus est minus dignus, quando est magis acceptus Conuentui. Quarto, quando ex tribus concurrentibus, scilicet magis digno, & indigno eligitur indignus, si pro digno suffragium non do. Quintò, cum dignior præfesset alteri Ecclesie, & esset postulandus, Sextò, quando magis dignus est implicatus negotiis externis, vel non ita residentiam facit, sicut minus dignus. Septimò, si minus dignus sit iam expertus, & disertus circa prælaturam, & dignior inexpertus. Octauò, quando non est liberum collatori, vel institutori conferre alteri, vel alium instituere, quam sibi præsentatum à patrono. Nonò, si beneficium ex sua institutione per Ecclesiam confirmata, vel acceptata, dandum sit alicui ex certa familia, vel oppido. Decimò, si beneficij parochialis fundator præsentet dignum, & non digniorem, nam hoc est licitum esse facere, Vnde cum quando quis beneficium resignat digno, prætermittens digniorem. Et tandem duodecimo, patronus laicus potest eligere, & præsentare minus dignum, relicto digniori. Et hæc omnia inuenies apud Ioan. Valerum in *differentiis, vtriusque fori, ver. electio, disp. 1. n. 1.* Ioan. de la Cruz in *direct. p. 1. pr. 7. q. 7. art. 2. dub. 9. concl. 2.* Ricc. p. 3. decif. 214. num. 3. Sylu. in 2. 2. q. 63. art. 2. queritur 4. concl. 3. Tanner, in 2. 2. disp. 4. q. 8. dub. 2. n. 17. Lessium lib. 2. c. 34. dub. 13. num. 58. Villalobos in *sum. tom. 2. tract. 8. diff. 4. n. 6.* & seq. vide etiam Malderum in 2. 2. tr. 9. c. 2. dub. 7.

Notandum est hic obiter, quòd licet sit probabilior opinio asserens in concursu beneficiorum, & cathedralium electores, eligendo dignum, prætermisso digniori, teneri ad restitutionem; attamen opinio contraria est proba-

probabilis, & tuta in praxi. Vide Villalobos in *sum. tom. 2. tr. 8. d. ff. 8. num. 15.* Sotum de *inst. lib. 4. q. 6. art. 3. ad 6.* Nauarrum *c. 17. n. 74.* & alios.

Nota secundò, quòd in dicto casu, minus dignum etiam sibi, & electoribus notum sit digniorem in electione esse prætermissum, posse tamen hoc non obstantem sine peccato mortali beneficium & cathedram acceptare. Ita Turrian. *tom. 2. in 2. 2. disp. 2. dub. 3. n. 8.* & Sotus de *inst. lib. 3. q. 6. art. 2. post 9. concl. quidquid in contrarium asserat P. Nauarra de rest. lib. 2. cap. 2. n. 63.* quòd probabilissimum putat Tannerus in *2. 2. disp. 4. q. 8. dub. 2. num. 15.* Verùm ta tene sententiam Turriani, qui *n. 4.* notat hoc procedere post electionem, nam ante electionem minus dignus, quando certò agnoscit ex proprio, & aliorum iudicio se esse minus dignum, omnibus consideratis, non potest petere præbendam, seu beneficium curatum, petit enim rem iniustam, quam electores non possunt facere absque peccato simul, & damno tertiæ personæ. Et hanc sententiam docent etiam nouissimè Ledesma in *summ. tom. 2. tr. 7. concl. 7. diff. 19.* & Syluius in *2. 2. q. 6. art. 2. concl. 4.* quando certè, & manifestè alius est dignior, nam si alterius maior idoneitas sit dubia, putèturque minus dignus examinatores posse aliquid in ipso aduertere, ob quod eum iudicent æquè dignum, non peccat bona fide se præsentans, remque totam iudicio examinerum relinquens.

Sed his non obstantibus Lessius *lib. 2. c. 3. dub. 41. n. 70.* docet minus dignum posse se offerre ad obtinendum beneficium, non petendo absolute vt sibi conferatur, sed relinquendo totum iudicium electori, siue collatori.

An examinatores synodales teneantur indicare Episcopo digniorem, licet ipse præcipiat solum, vt ei dicant, qui, & quot sint digni, & idonei?

RESOL. CXI.

Hic casus frequenter solet accidere; Episcopi vt plurimum negatiuam sententiam tenent; & pro illis videtur stare declaratio Cardinalium apud Marzillam *lib. 1. tit. 2. c. 19.* ita asserentium. Congregatio Concilij censuit non pertinere ad examinatores, sed ad solum Episcopum iudicare quis ex concurrentibus ad Parochialem vacantem sit magis idoneus. Et in Concil. Trident. *sess. 24. cap. 18.* tantum habetur; vt examinatores peracto examine renuncient Episcopo quoscumque ab his idonei iudicati fuerint.

Sed his non obstantibus Doctores clamant, & docent contrarium, vt Azor. *p. 2. lib. ... cap. 15. q. 11.* & Medina in *sum. c. 14. §. 32. reg. 4.* vbi sic asserit. [Ha se de aduertit, que el Obispo, d Prouisor a cuyo cargo esta el proueer los beneficios, llama algunas personas, para que examinen los tales, estan obligados a firmar qual es el digno, y que es el mas digno, porque haziendo lo contrario, pecan mortalmente. Porque en dezir el Obispo, que lo digan qual es el mas digno sino que digan si son dignos, es en buen romance dezir que lo quiera el proueer a quien el quisiere, y no comanda la ley, y en esto han de tener animo y pecho para responder al Obispo, y a los semejantes los examinadores, porque es gran lastima lo que passa oy dia, mas se ha de mirar lo que manda Dios, que lo que ama el Obispo.] Ita Medina, quem postea sequuntur Villalobos in *summ. tom. 2. tr. 8. diff. 5. n. 7.* & P. de Ledesma in *summ. tom. 2. tr. 7. c. 22. concl. 5. diff. 13. fol. n. 6.* vide etiam Zerolam in *prax. Episc. p. 1. ver. parochia, §. 1.* & Lopez in *instr. p. 1. c. 27.*

Non reticeam tamen primam sententiam negatiuam probabiliorum esse secundum mentem Ledesmae vbi supra, & illam nouissimè docent Venerus in *exam. Episc. lib. 4. c. 25. n. 21.* Lotterius de *re beneficiaria tom. 1. lib. 2. q. 31. n. 98.* & Massobrius in *prax. de conuers. requis. 4. dub. 3. n. 2.* vbi asserit, examinatores ex officio, & in executionem

Concilij, non teneri iudicare digniorem; secus autem quando Episcopus id postulet extra casum Concilij, vt instrueret suam conscientiam, vt sciat vtiliorem facere Ecclesiam electionem, & magis digno illa conferre. Ita Massobrius, Garfia de *beneficiis tom. 2. p. 9. cap. 2. n. 108.* & seg. cum Viuiano in *prax. iuris part. 2. lib. 10. c. 1. n. 45.*

Quanta sit latitudo trium pretiorum, infimi, medij, & supremi?

RESOL. CXII.

Omnes Doctores cum D. Thom. *2. 2. q. 77. art. 1. ad 1.* asserunt vulgare impositum à communi æstimatione prudentum habere latitudinem infimi, medij, & supremi. Sed quanta sit hæc latitudo, inter pretium infimum, medium, & supremum, vt non facile apud Auctores inuenies, sic nec in praxi facile inuenitur, atque ideo Thomas Boninfignius *tr. de vendit. ad tempus cap. 11. n. 2.* dixit quòd distinctio dictorum trium pretiorum in abstracto potius quam in vfu habetur, & *c. 15. n. 1.* ait quòd varietas trium pretiorum in paucis contingit.

Attamen in gratiam Confessariorum non grauaor hic apponere opinionem Romaldi Coli *in tr. de vendit. c. 8. n. 5. & 6.* & quia codex rarus est, ponam eius verba, sic enim asserit. [Alcuni moderni hanno scritto, che la larghezza del prezzo piu rigoroso importa dieci per cento, & anzi piu, nella qual cosa si sono per mio auiso ingannati. Dico dunque, che si bene di questa larghezza del prezzo no se ne puo dare regola ferma, nondimeno si estende intorno alle quatro, d'lei, d'otto lire per ogni cento di scudi. è non à dieci scudi per cento. Altramente ogni vsuratio, il quale vende à credenza, oltre à termine del prezzo giusto si potrebbe giustificare dicendo, che si bene ha venduta la mercantia otto, d' dieci scudi di più, l'há nondimeno venduta al prezzo giusto rigoroso, & gli altri che la vendino otto scudi, o dieci meno per li contanti la vendono al prezzo più, è percid egli non ha commesso ingiustitia veruna; percid che la del prezzo più rigoroso vi è questa larghezza d'otto d' dieci per cento, laqual cosa quanto sia falsa, e noto à tutti periti.] Ita ille. Qui asserit plures mercatores interrogasse de hac re, qui responderunt nullam, vel paucissimam horum pretiorum latitudinem agnoscere in vendendis mercibus.

Sed his non obstantibus contrarium videtur docere Filliuc. *tom. 2. tr. 35. c. 3. n. 57.* vbi ita ait. Latitudo huius pretij naturalis varia est, aliquando maior, aliquando minor. Nam si res est pretiosior, maior erit latitudo, vt si res medio pretio valeat centum, supremum erit centum, & quinque infimum 95. quare latitudo erit decem aureorum. E conuerso si res sit minus pretiosa, latitudo minor erit, vt si pretium medium sit, decem supremum erit, & infimum nouem, quare latitudo erit trium aureorum. Ita ille; & hoc etiam docent Rebellius *p. 2. lib. 9. q. 1. sect. 6. n. 33.* Lessius *lib. 2. c. 22. dub. 2. n. 11.* Molina *tom. 1. tr. 2. disp. 347. n. 4.* & alij.

At, vt verum fatear, nescio si in praxi inter hæc pretia tantam latitudinem mercatores, & vendentes ponant, ideo in casu occurrenti remitto consulentem ad vsum fori, & ad viros peritos, ac timotosos.

An venditor non tradendo rem venditam tempore determinato, teneatur emptori ad interesse, non solum intrinsecum, sed etiam extrinsecum?

RESOL. CXIII.

Hæc quæstio in praxi sapius solet contingere, & affirmatiuè respondent Turrianus in *2. 2. tom. 2. disp. 59. dub. 8. n. 12.* Filliuc. *tom. 2. tr. 35. c. 8. n. 174.* & alij vbi infra, qui aiunt, si emptor soluit, & obtulit pretium venditori, & venditor sit in mora rei tradendæ, omnes fructus

fructus deberi emptori; imò venditorem teneri illi ad omne interesse intrinsecum, vt si plus fructuum ex re fuisset percepturus, si res deterior est facta, vel minoris pretij interim dum apud venditorem fuit, & emptor si eam habuisset, opportune, & cum lucro alienasset: vel non esset apud eum reddita deterior. Et ratio horum omnium est, nam tunc vendens non tradens rem, verè est causa, ob quam emens non percipiat fructus ex re sibi debita, debita enim erat ab eo die traditionis. Ergo, &c. Hinc Megala in *2. 2. lib. 2. c. 6. q. 1. n. 37.* docet, quod si v. g. venditum est frumentum, & à die quo traditio erat faciendæ vsque ad diem, quo purgatur mora, frumenti pretium auctum est, hoc augmentum semper venit in æstimatione interesse; & illud venditor debet restituere emptori.

Sed hæc omnia procedunt in ordine ad interesse intrinsecum, difficultas est, an idem dicendum de interesse extrinsecum, id est, quod per accidens emptori euenit, vt si emptor negotiaturus rem illam erat, v. g. in alium locum transferendò, vbi pluri valebat, vel quia mancipia mortua sunt fame ob rem non traditam, &c. Respondeo contra Molinam de *inst. tom. 2. tract. 2. disp. 367. n. 10.* quòd in talicasu venditor morosus tenetur etiam ad interesse extrinsecum, & ita docent Lessius *lib. 2. c. 21. dub. 13. n. 102.* Rebellius *part. 2. lib. 9. q. 17. sect. 2. n. 9.* Megala *loco citato. n. 39.* & alij; nam cum venditor tali casu ex iniusta rei detentione est causa damni, tenetur ad totum interesse. Nota verò, quòd hæc omnia vera sunt in foro conscientie, nam in foro externo venditor tenetur solum ad interesse intrinsecum, & non ad extrinsecum, vt apparet in *l. sterilius, §. cum per venditorem, ff. de action. empti.* Nota etiam, quòd debitor in tali casu tenetur tantum ex mora culpabili, non autem si inculpabiliter rem venditam non tradidit; nisi pactum in contractu positum non oblalet, nam, vt in *tract. 1. miscellan. resol. 46.* diximus, ratione pacti etiam ex mora inculpabili debetur interesse. Quæ omnia valde à Confessariis notanda sunt; nam passim accidunt in praxi.

An si venditor tradidit rem emptori, & ipse non soluit pretium, possit recipere vsuras pretij pro ratione fructuum.

RESOL. CXIV.

Negatiuam sententiam in foro conscientie tenet Megala in *2. 2. lib. 2. c. 6. q. 1. n. 29.* vbi sic ait. Dico non licere venditori in foro conscientie vsuras, seu fructus pretij non soluti exigere, nec exactas retinere, nisi ob moram emptoris, damnum aliquod illi emergat, vel lucrū illi cesserit; nam cum sint vsuræ intrinsecas malæ semper erunt malæ, ita vt nec à legum dispositione, nec alia via iuste fieri possint. Itaille, & ante illum Lessius *lib. 2. c. 21. dub. 13. n. 109.* & Filliucius *tom. 2. tract. 35. c. 8. n. 276.*

Sed multi ex l. ult. ff. de periculo, & ex l. curabit, C. de action. empt. contrarium docent, & asserunt, quòd si venditor rem venditam tradat emptori, & emptor in mora sit tradendi pretium, siue totum, siue partem eius; non solum ad pretium, aut partem pretij non solutam, sed etiam ad vsuras pretij non soluti cogendus erit, iuxta fructuum pretij nondum soluti proportionem; vt si nihil pretij soluit, restituat omnes fructus; si dimidiam, vel tertiam partem pretij, tantum soluat dimidiam, vel duas tertias partes fructuum vltra pretium. Et ita docent Couart. *lib. 3. var. res. c. 4. num. 5.* Molina, Binsfel. Sà, quos adducit Tannerus in *2. 2. disp. 4. q. 7. dub. 2. n. 48.* asserentes, dictas leges procedere etiam in foro conscientie, & illas ab vsura liberant.

Sed in hac quæstione mihi placet opinio Ferdinandi Rebellij *part. 2. lib. 9. q. 16. sect. 1. n. 11.* vbi prædictas leges ab vsura excusandas esse putat, non ex parte dilatae solutionis, sed ex eo quòd propter moram culpandam, siue culpam non soluendi pretium in pœnam morosi empto-

Anon. Diana Resol. Mor. Pars III.

ris actionem in foro externo, venditori concedere voluerunt, ad exigendos omnes fructus, quos emptor percipisset, vel percipere potuisset, ac per negligentiam non percepit, à tempore moræ iuxta propositionem pretij non soluti. Ex quibus infert *n. 14.* quoad forum conscientie, non esse cogendum dictum emptorem ad prædictos fructus, siue vsuras pretij soluendas, ante condemnationem; cum id in pœnam pro culpa à iure decernatur, & pœna non debetur ante iudicis sententiam.

Nota etiam cum dicto Rebellio *n. 13.* quòd in foro conscientie si venditor nollet iudicialiter exigere dictam pœnam à iure statutam, id est, fructuum restitutionem, sed tantum lucrum cessans, vel damnum emergens, emptor in conscientia illud compensare tenetur ante illam iudicis condemnationem, cum sit damnum datum ex peccato contra iustitiam commutatiuam, nempe ex mora culpabili. Ita Rebellius.

Ex quibus patet responsio ad argumentum Megala. Non enim illæ leges in tali casu tribuunt vsuras venditori, sed pœnam moroso debitori imponunt soluendam venditori. His tamen non obstantibus, prima opinio est probabilior, non tamen damnarem hanc secundam sequi volentem; est enim probabilis. Vide etiam circa præsentem quæstionem Azorium *tom. 3. lib. 8. c. 15.* & Nauarra de *rest. lib. 3. cap. 2. n. 18.*

Solent aliqui merces certo pretio vendere, quaeritur an hoc sit licitum?

RESOL. CXV.

Respondeo cum Romaldo Coli *tr. de emptione cum pretio anticipato, c. 2. n. 6.* & Azorio *part. 3. lib. 8. c. 9. q. 4.* & aliis, licere merces certo pretio vendere quando dubitatur, num futuro tempore pluri, aut minoris æstimabuntur, in tali casu venditor, & emptor parisi sunt conditionis, siquidem futurum pretium quomodo potest esse maius eo pretio quod tunc taxatur, sic etiam poterit esse minus, ac ideo emptor potest lucrari & perdere eadem ratione, qua venditor, & è conuerso.

Sed difficultas est in hoc Regno Siciliae, vbi ex *pragm. 1. 2. 3. & 4. tit. 61. tom. 1.* prohibetur certo pretio vendere oleum, vinum, frumentum, linum, &c. Sed respondeo, quòd cum dictæ pragmaticæ, vt legentibus patebit fundentur in præsumptione fraudis, quoties fraus deficiat, & venditio celebretur modo, quo supra, putarem in foro conscientie dictum contractum esse validum, & licitum, & contrahentes ad illud certum pretium teneri. Salua semper, &c.

An promissio interna obliget in conscientia?

RESOL. CXVI.

D hoc casu interrogatus fui his diebus, nam Paulus actu interiori donauit, & promisit Petro certam pecuniarum summam, quæ postea promissio dicto Petro constitit; quæsitum à me fuit an Paulus teneatur adimplere promissionem, & an Petrus possit occulta compensatione sibi satisfacere, non restituendo quædam pecunias Pauli, quas apud se habebat.

Respondeo, quod in *tract. 3. miscellan. resol. 9.* asserui probabiliter, promissionem externam etiam acceptatam non obligare in conscientia, sed nunc etiam probabiliter assero, promissionem internam in conscientia obligare. Igitur tenetur, qui mente aliquid promissit alteri, aut donauit, patefacere hominibus, quæ illis pollicitus est; nam, vt dixi, probabile est in donationibus, & promissionibus posse transferri dominium per actum interiorum. Et ita docent Sotus de *iustitia lib. 4. quest. 5. art. 1. ad 1. & lib. 7. quest. 2. a. 1. in solutione ad 1.* Sanchez de *matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 3. n. 4.* Aragon in *2. 2. quest. 88. art. 3.* Angles in *floribus part. 2. quest. 1. de voto, art. 2. diff. 4.* & Ledesma *2. 2. quest. 28. art. 1. dub. 13.* quidquid etiam proba

probabiliter in contrariam asserant Tannerus in 2. 2. D. Thom. disp. 4. q. 1. dub. 5. n. 59. & Basilius Pontius de matr. lib. 2. c. 6. n. 9. vide etiam Lessium lib. 2. c. 18. dub. 5. n. 29.

Cum igitur supradictus Petrus, à quo consultus fui, esset nimis pauper, & propter aliquas iustas rationes, non posset dictam summam integrè à Paulo promissam in iudicio petere, respondi de supradicta pecunia posse occultam compensationem sibi facere. Et ita in terminis docent Mendoza lib. 1. de p. His. c. 4. n. 8. & vlt. Palacios de contr. lib. 5. c. 12. & nouissimè amicissimus, & doctissimus Pater Antonius Sanctarellus var. ref. part. 1. q. 66. n. 49. & seg. adi illum, & non pigebit, nam ego more meo, breuitati studeo; vide etiam Molinam de iust. tom. 2. tr. 2. disp. 266. num. 17.

Notandum est tamen hinc obiter, quòd donatio, seu promissio facta Petro præsenti, etiam non acceptet, sed taceat, obligat in conscientia, & transfert dominium, vt probabiliter ex Iulio Claro contra Angles docet Ioan. de la Cruz in direct. conf. part. 1. pr. 7. a. 1. dub. 1. concl. 1. quia, iuxta regulam iuris, qui tacet consentire videtur.

An contractus factus ex metu leui valeat in conscientia?

RESOL. CXVII.

Negatiuè respondent Lessius lib. 2. c. 17. dub. 7. num. 46. & Rebellius part. 1. lib. 1. q. 5. iunctis his quæ docet n. 9. & 15. Sanch. de matr. to. 1. lib. 4. disp. 9. n. 4. & alij Probatur hæc opinio ex l. metum, ff. quod metus causa, & ex ratione, quia qui metu cogitur ad aliquem contractum efficiendum, priuatur per iniuriam sua libertate. Ergo debet in pristinum statum restitui, vt probet, vel improbet contractum per metum celebratum; deinde metus leuis aliquando non minus conturbat hominem, & impellit nolentem ad consensum, quàm metus grauis, ergo, &c. Hæc omnia, intelliguntur, quando metus leuis iniuste incussus est, & quando reuera metus causa est, sine qua non consentiret. Ex his inferunt hi DD. Primò, quòd ea quæ solo metu reuerentiali acta sunt, possunt rescindi, & eum, qui inde commodum percipit, teneri ad restitutionem. Secundò, si vxor consentiat in aliquem contractum mariti, vel promittat aliquid, vel fide iubeat, quia non audet contradicere marito, timens iurgia, & austerum conuiuium, potest reuocare consensum, & eos qui inde aliquid acceperunt ad restitutionem teneri. Tertio, ea quæ per preces importunas ab aliquo obtenta sunt, voluntate illius repugnante, & solum ad repellendam molestiam illam concedente restituenda esse. Ita Lessius vbi supra ex Syluestro, Nauarro, Nauarra, & Sanchez, licet hoc vltimum dictum ab ipso dupliciter limitetur.

Sed his non obstantibus, non desunt Doctores contrariam sententiam docentes, vt Medina Complutensis C. de rest. q. 3. causa 9. ver. si fiat remissio, qui apud me instat multo magis est, Basilius Pontius de matr. lib. 4. c. 10. n. 5. quia metus leuis est in potestate patientis metum, eumque refutare potest: nam & is, qui operatur ex metu, non agit prudenter; quare in eius potestate est imprudentiam repellere, habetque in se sufficiens principium, vt repellat & sine metu agat. Quare voluntariè omnino videtur operari, qui eum posset facile repellere, & non vult. Idem constat in eo, qui ab intrinseco metum patitur. Ex qua doctrina iam facile constat in promissione, vel donatione non euerit eo metu titulum libertatis, cum in eius potestate sit ex eo metu operari. Constat etiam in contractibus aliis non censeri facta iniuriam aliquam, cum illam à se facile repellere possit, sed potius voluisse illam pati. Hæc Basilius, qui respondet ad argumenta contrariæ partis, contra Sanch. & Sarmiento docet hoc esse verum, non solum in foro conscientiæ, sed etiam in foro externo, vnde sustinet nullam iure civili rescissionem dari in his, quæ ex metu leui gesta sunt; sed ea valida semper iudicari, quia non est necessarium, vt eiusmodi per me-

tum passim subueniatur officio iudicis, cum, vt dictum est, nulla, aut ferè nulla illata sit iniuria, quæ considerari debeat, ob rationes allatas. Ex his apparet vtramque sententiam esse probabilem. Vnde Confessarius, si pœnitens, qui intulit metum, non vult restituere, cum Basilio liberabit illum à restitutionis pœna, si verò pœnitens passus est metum, & vult quæ tradita sunt repetere, potest ei cum Sanchez ad hoc efficiendum licentiam præbere.

Notandum est hinc obiter, etiam contractum matrimonij ex metu leui initum non esse irritum, nec irritari posse; multos tradere, multos verò negare, & vtroque probabiliter, vide Lef. vbi supra n. 47. & alios.

An contractus lucrativi, & promissorii ex metu iniusto celebrati iure naturali sint validi, & quid de iure civili?

RESOL. CXVIII.

Valde necessaria est huius rei cognitio, vt intelligatur quæ obligatio maneat in conscientia; nam si contractus aliquis metu celebratus nullus est, nec transfert dominium, & qui contraxit, tenetur rem cum fructibus restituere. Igitur quod attinet ad contractus liberales donationis, & promissionis, Sorus in 4. disp. 29. q. 1. a. 3. parum minus eius quod dixerat lib. 6. de iust. q. 1. artic. 4. docet donationem, aut promissionem metu iniusto factam, validam esse iure naturæ, & ita tenent etiam Henriquez lib. 1. cap. 8. num. 4. Carbo de restit. c. 46. q. 4. Ledesma de matr. quest. 47. art. 3. dub. 1. ad 3. & Sanchez de matrim. lib. 4. disp. 8. num. 4. Lessius lib. 2. c. 7. dub. 6. num. 37. ex l. vlt. C. de his, quæ vi; hæc opinio est satis probabilis.

Sed alij non minus probabiliter contrariam sententiam decernunt, & asserunt contractum liberalis donationis aut promissionis ex metu graui celebratum, inuaidum esse omnino iure naturæ; ita vt neque naturalis obligatio ex eo sequi possit. Et ita tenent Medina C. de restit. q. 3. causa 2. ver. si fiat remissio. Aragon in 2. 2. q. 89. q. 7. in dubio circa solutionem ad 3. concl. 1. Rebellius part. 2. lib. 1. q. 5. concl. 1. Molina, & Azorius, quos citat, & sequitur nouissimè Basilius Pontius de matr. lib. 4. c. 6. n. 4. vbi solidis rationibus, vt semper solet hæc sententiam firmat, & ad omnia argumenta responderet. Et relinquendo rationes à priori, probatur hæc opinio à posteriori; nam ferè innumeri DD. admittunt, eum qui iniuste aliquid extorquet per vim, & metum à donante, teneri in foro conscientiæ ad restitutionem. Ita Couarr. Adrianus, Syluester, Nauar, ipse Sanch. & Lessius apud Basilius vbi supra n. 6. Ergo neque transfertur dominium, neque valet contractus; nam si iure naturali valeret, non esset obligatio restituendi ante sententiam, vel postulationem rescissionis, & transferretur dominium, solumque esset actio in personam, non in bona; quæ omnia sunt absurda. Ergo, &c. Ex his sequitur, ait Pontius n. 8. Lessium parum sibi constare, cum docuit ex vna parte donationes metu extortas iure naturali valere, & tamen postea n. 44. docet eum qui ex huiusmodi contractu aliquid est accepit, teneri ad restituendum, & eum qui vim passus est, posse occultè surripere, si alia via, quod donauit, recuperare non possit. Hæc quidem manifestè sibi repugnant; nam si valent naturali iure; ergo etiam iure civili valent, vt Lessius fatetur, donec rescindantur. Ergo non est locus occultæ compensationi; neque restitutionis obligationi, donec per sententiam rescissio fiat, aut postulet is, qui vim passus est.

Neque est simile in eo qui furatur, & retinet, est enim in illo seclusa quauis lege, obligatio restituendi, ratione iniustæ acceptionis. At hinc iure naturali non est obligatio restituendi ex iustis Doctoris sententia, cum valeat donatio; existimat enim ille Auctor, sufficientem titulum esse liberalem donationem, etiam cum coactione, & cum illa exerceri

exerceri liberalitatem posse. Quare illa duo consistere simul non possunt contractum valere naturali iure, & illum ante sententiam ad restitutionem teneri, & coactum posse occultè surripere. Solumque eà doctrinà locum esset iuri positiuo, iuxta aliquorum sententiam. Atque eodem modo reprehendendus est Sanchez, qui lib. 4. disp. 8. n. 4. docet valere naturali iure, & disp. 9. docet esse obligationem restituendi ante sententiam, quem in hac parte meritò reprehendit Rebellius part. 2. lib. 1. q. 5. num. 15. Quare quicumque hanc restitutionis obligationem ante sententiam cognoscunt, non possunt asserere dominium translatum, aut sibi non constant.

An verò supradicti contractus ex metu graui celebrati sint iuris positiuo dispositione, ipso iure irriti, vel rescindendi; agit idem Pontius loco citato c. 8. per totam, & contra Sanch. & alios firmat huiusmodi contractus, & quidquid à liberalitate proficiscitur, non tantum iure naturali, sed etiam positiuo nullus esse. Itaque actus omnes, in quibus legitimus titulus est donatio, vel liberalitas, si ex graui metu iniuste illato fiant, etiam iure positiuo sunt irriti ipso iure, requiriturque iudicis auctoritas, non ad illos irritandos, sed vt à principio ita fuisse declaret.

Notandum verò pro Confessariis ex supradictis. Primò, promissiones latroni factas propter metum iniustum nullam inducere obligationem ratione iustitiæ. Secundò, quando puella propter metum iniuste illatum consentit, esse obligationem restituendi in eo, qui stuprum intulit. Tertio, prorogationem, quamcunque iurisdictionis metu extortam, nullam esse iure naturæ, & positiuo. Quarto idè dicendum de mandato ad aliquid agendum, si metu extorqueatur. Quintò, idem dicendum de dispensatione, & priuilegiis metu extortis, quando vel tacite, vel expressè non confirmantur, nulla enim sunt ipso iure, quod intellige, quando verè fauores sunt, non verò si ob causam, & obsequia præstita compensationis gratia conceduntur; hæc enim in eo casu, non proficiscuntur ex liberalitate. Sextò, idem dicendum de renunciatione beneficij per metum facta, contra Rebellium, Lessium, & alios, quia renunciatio ex liberalitate debet oriri, & renunciatio magis sapit gratiam, quàm iniustitiam, vnde non potest ad eius titulum ordinari, qui ex ea ratione beneficium accepit. Septimò, idem dicendum, non tantum de absolutione ab excommunicatione per metum extorta, sed etiam de reuocatione censuræ ante diem, vel conditionem, sub qua promulgata est, & de fideiussione, & institutione hæredis, vel legatis relictis, quando hæc metu extorquentur. Et hæc omnia Basilius Pontius loco citato; sed an idem dicendum sit in contractibus onerosis, videbimus in sequenti resolutione.

An contractus onerosi celebrati ex metu graui, sint validi iure naturali, & quid de iure civili?

RESOL. CXIX.

Contractus onerosi dicuntur, in quibus datur res pro re, vt venditiones, promissiones reciproce de præ-

senti, &c. & hos esse inuaidos, spectato iure naturæ, tradunt Rebellius part. 2. lib. 1. quest. 5. concl. 9. n. 15. & alij penes ipsum.

Aliquibus tamen verius videtur eos contractus, in quibus datur res pro re, excepto matrimonio, validos esse iure naturæ, etiam si fiant ex graui metu iniuste incusso. Et ita docet Basilius Pontius de matrim. lib. 4. cap. 7. num. 2. qui citat Sotum, Richardum, Paludanum, Syluestrum, Nauarrum, Henriquez, Molinam, & Valquez. Imò Pontius in cap. 9. num. 2. plus addit, hos contractus valere etiam in iure positiuo, dari tamen actionem metus causa, & limitat hæc sententiam tantum in contractu ludi, & in alienatione rerum Ecclesiasticarum, quæ metu facta non valent. Itaque quoad forum conscientiæ ante iudicis sententiam, nulla adest obligatio restituendi in eo, qui taliter contrahendo vim intulit; quia hi contractus sunt validi in vtroque foro, donec alter petat rescissionem, & sic emptor qui metum fecit, potest licitè rem, retinere & fructus perceptos, donec venditor rescissionem postulet, & ita docent Pontius, & alij vbi supra. Quæ sunt notanda ad tollendos scrupulos, & onus pro illo tempore restituendi. Differentiam verò, quare hi contractus onerosi validi sint iure naturali, & positiuo, non autem contractus lucrativi, vt diximus in superiori resolutione, inuenies satis firmatum apud Pontium locis citatis.

An peregrinus possit vti indulgentia sui territorij, si in loco, vbi moratur, seruatur ius commune?

RESOL. CXX.

Exempli gratia, Mediolani licet ex consuetudine vesca carnibus, quatuor primis diebus Quadragesimæ, quod iure communi prohibitum est; quæritur an si aliquis Mediolanensis hospes sit hinc Panormi, vbi ius commune viget, possit in illis diebus edere carnes. Negatiuè respondet Basilius Pontius de matr. lib. 5. c. 8. n. 3. vbi citat Suarez asserentem, oppositam sententiam neque esse probabilem, neque securam in praxi.

Non reticem tamen illam docere P. Thomam Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 18. num. 7. quia licet hoc priuilegium videatur locale, soloque cohærens, est vtique tale in hoc sensu, vt eo gaudeant, non tantum ibi quoquo modo existentes sed etiam qui in iure habentur pro presentibus, ibique existentibus, quales sunt, qui breui tempore absunt, citò reuersuri, eo quòd illi domicilium ibi habeant. Et ita Palactus in 4. disp. 15. disp. 8. post. 5. conclus. ver. at. verò, dixit Castellanam per Lusitaniam transeuntem, posse more suæ patriæ intestinis vesca die Sabbathi, quæ in Lusitania non permittuntur. Ita Sanchez qui etiam citat Ledesnam matrim. quest. 45. art. 5. punct. 3. dub. vlt. §. secundo arguitur, & §. quibus positii.

TRACTATUS SEXTVS.

MISCELLANEVS.

Nabilia quadam circa materiam duelli.

RESOL. I.

MATERIA duellorum frequenter in praxi solet accidere, ideo ponam hinc breuiter aliqua magis practicabilia. Dico igitur primò, quòd diffidens alterum non animo pugnandi, sed causa honoris, Anton. Diana Ref. Mor. Pars III.

ris proprij defendendi, non incurrit in excommunicationem. Ita contra Peregrinum de duello q. 24. docet Floronus de duello c. 6. §. 2. & Naldus in sum. ver. duellum, n. 2. imò cum Filliucio tom. 2. tract. 15. cap. 5. q. 5. n. 115. alibi probabiliter docui hoc esse verum, etiam si ad locum conuentum accedant absque animo verè pugnandi, sed tantummodo aliquos ictus inferendi, cum morali securitate

securitate, quod nullum damnum securum, sit, sed pax potius inde concilianda, & ita etiam hanc sententiam tenet nouissimè VVolfangangus à VVorburg in rudimentis iur. canonici de excom. art. 5. fol. 196.

Dico secundò non incurtere in excommunicationem, si quis ad inimicum accedat arguendo illum mendacij, si sustinere voluerit, quod sibi relatum fuit etiam si hoc dicendo manum eius apponat. Ita contra Peregrinum quest. 26. num. 2. tenet Bonacina tom. 3. disp. 2. quest. 3. punct. 48. n. 14. hoc enim non est prouocatio ad duellum facta ex condicito, statuto loco, & tempore, sed potius est iniusta aggressio.

Dico tertidò, non affici excommunicatione, qui alium prouocat ad pugnam nullo statuto loco, & tempore, & hoc etiam procedit in terminis Bullæ Clemen. VIII. quidquid sentiat Peregrinus q. 15. n. 3. & q. 20. n. 3. contra quem insurgit Bonacina ubi supra, n. 15. & alij, ex ratione superius adducta; quia videlicet hæc actio non habet requisita constituenta duellum.

Dico quartò, cum quis ad locum duelli causa inspicendi accessit, non incurtere in excommunicationem, dummodo duellum, vel actus ad pugnam proximus secutus non sit. Ita ego olim consului contra Peregrinum q. 3. Imò puto cum Lessio lib. 10. c. 4. dub. 11. num. 83. & Scortia in Bull. Pont. epitome 155. theore. 392. spectantem ex occulto duellum non incidere in excommunicationem, quod etiam Riccius in praxi tom. 3. ref. 42. num. 2. Scortia cum Reginaldo, & Sanchez tenent de transeunte obiter, & aspiciente duellum; cum non sit spectator, ex industria, & ex proposito.

Dico quintò, quod qui narrat aliquod factum, ex qua narratione præuidet aliquos, qui rem illam intellexerunt, arrepturos occasione prouocandi se ad duellum, non incurtere in excommunicationem, quidquid asserat Peregrinus q. 27. & ita docet Bonacina num. 32. & ita ego olim in casu contingenti determinavi cum consensu doctorum virorum; nisi hoc faciat, ut eos ad duellum incitet. Et ratio nostræ sententiæ contra Peregrinum est, quia ista actio Bullæ Clem. VII. non exprimitur, & pœnæ non sunt extendendæ ultra verborum significationem. Ergo, &c.

Dico sextò, audientes, vel legentes scripta, in quibus aliqui se prouocant ad duellum, minimè nexu excommunicationis vinciri. Et ita ego olim consului contra Peregrinum q. 28. & adducebam Comitolum lib. 5. c. 14. n. 7. & rationes supra adductas, quia hoc in Bulla non exprimitur, & quia odia non sunt amplianda.

Dico septimò, quod qui, ratam habet procurationem, vel pugnam, vel aliam actionem in Bullis Pontificis expressam, suo nomine factam, non incidit in excommunicationem; ita Floronus c. 14. §. 3. n. 1. quidquid asserat Peregrinus q. 31. n. 3. quia Pontifices dum volunt pœnam ad ratihabitionem extendere, hoc solent exprimere; adde quod ratihabitionem non comparatur mandato in pœnis, nisi exprimat. Ergo, &c.

Dico octauò, eum qui præmissa ob duellum prouocatione contulit se ad locum constitutum, & altero non comparante discessit, minimè in excommunicationem Gregorij XIII. incidisse puto, & ita contra Peregrinum q. 45. tenet Scortia in Bull. Pont. epitome 155. theore. 392. & alij penes ipsum, quibus ego addo Megalam in 3. part. lib. 4. c. 4. q. 2. n. 11. Ioan. Franciscum Suarez in enchiridio casuum conscientia lib. 7. ver. duellum, Naldum in sum. ver. duellum, n. 6. & Riccium in praxi tom. 3. ref. 52.

Dico nonò, quod Peregrinus q. 33. docet duellum consulentem incurtere in excommunicationem, etiam si consilium non sit efficax, vel influat in effectum sed contraria sententia probabiliter sustineri potest, ut notat Bonacina n. 28.

Dico decimò, consulentem duellum non incidere in excommunicationem, etiam si conatus fuerit influxum consilij reuocare, sed reipsa non reuocari, scio Bonacina n. 36. contrarium docere, sed tu probabiliter nostram sententiam sequi potes.

Dico vndecimò, quod si incontinenti orta inter aliquos sit rixa, vnus alterum iracundia motus ad dimicandum in certo loco inuitet, & incontinenti ibi dimicent, non incurrit in excommunicationem. Ita Flavius Cherubin in Bull. Pont. tom. 3. confit. 11. Clem. VIII. schol. 1. qui citat Ludouicum Lucensem, Farinacium, & Tulchum, quibus ego addo Io. Franciscum Suarez in enchiridio casuum conscientia lib. 7. ver. duellum, & Riccium in praxi tom. 3. ref. 51. Item ait Graffius, diffidentes se ad pugnam in aliquo loco, quod statim tendunt, & pugnant ibi, non incidere in excommunicationem, quia non adeft assignatio temporis. Ita ille in praxi lib. 1. c. 7. n. 22. & Io. Franciscum Suarez ubi supra, sed probabilior esse contrariam sententiam asserit Bonacina loco citato n. 7.

Non reticeam hic adnotare, quod secundum Layman in Theologia moralis lib. 3. tr. 3. part. 3. c. 3. n. 3. in duobus casibus duellum damnari non potest, videlicet si miles in exercitu, vir equestis in aula Regia officio, & dignitate excidere debeat ob ignauia, ac timiditatis notam, nisi identidem prouocanti se sitat; vel si quis ab iniustis conuictis, ac subeundo dedecore aliter se liberare nequeat, nisi cum prouocante congregiatur. Hæc Layman; an verò probabiliter, aliis iudicandum relinquo, mihi enim non placet, ex his quæ adduxit Reginaldus tom. 2. lib. 21. cap. 7. num. 80.

Nota secundò, contra Megalam in 3. part. lib. 4. c. 4. q. 2. n. 13. & Salonium in 2. 2. q. 64. a. 3. contr. 3. concl. 4. posse Principem in casu extraordinario ad maiora vitanda mala duellum permittere; & ita docet Scortia in Bull. Pont. epitome 155. theore. 392. qui citat Sanchez Valentiam, Caietanum, Sa, & Nauarrum, quibus ego addo Reginaldum tom. 2. lib. 21. c. 7. n. 73.

Et tandem nota tertidò pro coronide huius resolutionis, quod nouissimè Franciscus Merolla in disp. Theol. mor. tom. 1. disp. 2. c. 4. dub. 10. corol. 3. num. 390. sic asserit, Quantum ad scripta prouocantia ad duellum, si loquamur de famulis scribentibus tantum & non deferentibus, existimo posse dari casum, in quo licitum sit famulis ea scribere, ut si aliis eis immineret periculum mortis, vel alterius grauis nocuentis. Si verò de famulis ea scripta scienter deferentibus sermo sit, est valde probabile, id ita esse intrinsecè malum, ut in nullo casu liceat, quamuis oppositum non sit improbabile. Ita ille, Et hæc dicta sufficiant circa præsentem materiam duelli; alias quæstiones ex industria relinquimus, quia non ita in praxi facile occurrere solent.

An liceat vendere credito pretio currenti tempore solutionis?

RESOL. II.

Affirmatiuè respondet Caietanus in 2. 2. q. 78. a. 2. & ibidem in relect. Franciscus Victoria cum multis recentioribus Thomistis, quia tempore solutionis dicitur perfecta venditio. Et hanc sententiam probabilem esse putat Sotus de iust. lib. 6. q. 4. art. 2.

Sed ipse contrariam tenet, si non eras seruaturus merces tempore solutionis, cum communi Doctorum. Dicendum est igitur, posse quem vendere credito pretio currenti tempore solutionis, si pro tunc seruaturus erat illas merces. Tamen in tali casu rectè notat la Cruz in direct. part. 1. pr. 7. q. 5. dub. 7. concl. 2. postea de pretio deducendas esse expensas, quæ faciendæ erant, v. g. pro conseruando tritico, & pericula, si quæ probabiliter timentur in eius conseruatione. Item habenda erit ratio pretij, quo res in Maio. v. g. æstimarentur, si vsque tunc seruarentur; nam si mille cori tritici in Maio seruarentur, ex copia vilescet pretium. Hæc ille, quæ sunt valde menti rependa. Sed circa præsentem quæstionem vide

Bonac. tom. 3. disp. 2. q. 2. punct. 29. n. 2. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. c. 43. n. 27. qui etiam optimè notat, præfatos Agnos Dei retineri posse, postquam in excommunicationem incursum est eos depingendo; prohibetur enim in constitutione illa pingere, vel retinere Agnos depictos ad vendendum, secus autem si depicti retinerentur non ad vendendum. Et hanc opinionem Sanch. probabilem putat Bonacina ubi supra. quam nouissimè tenet etiam Scortia in Bull. Pont. theore. 330. & Fagundez ubi infra; quidquid in contrarium teneat Rainerius in catal. cens. c. 9. excomm. 64. in fine, cum alijs. Vnde ego olim consului, potuisse quem in donum recipere, & retinere Agnum Dei depictum, & miniatur.

Nota etiam cum Azorio, laicos non grauius peccaturos, si absque contemptu dictos Agnos tangant. Imò ego puto cum Sanchez, nullam esse culpam illostangere, eo quod vsus obtinuerit, ut à laicis etiam feminis tangeretur.

Et tandem non reticeam hic describere verba Vincentij Filliucij tom. 1. tr. 14. c. 6. n. 93. vbi sic asserit. Hæc excommunicatio à multis omittitur, & nescitur, ut propterea crediderim extra Urbem non fuisse receptam: passim enim cernuntur Agni Dei depicti, quos non est verisimile fuisse depictos cum licentia Papæ. Ita Filliuc. Verum Fagund. pr. 1. lib. 1. c. 4. n. 25. docet hanc excommunicationem esse in viridi obseruantia; non est tamen Pontifici reseruata, vt ex multis tradit Barbosa de possess. Episc. par. 3. allegat. 50. n. 150.

An maledictio, seu alicuius mali imprecatio sit semper peccatum mortale?

RESOL. XIII.

Hic casu passim occurrit, & nimium Confessarios scrupulosos angit, ideo ponam hic verba Ioannis Azorij tom. 3. lib. 13. cap. 10. vbi sic ait. An maledictio sit peccatum mortale. Respondet, ad hoc vt sit peccatum mortale requiri, vt ipsa imprecatio mali sit ex animo. Secundò, vt sit ex plena deliberatione animi. Tertidò, vt malum, quod imprecatur alteri, sit graue, quare si aliquid istorum desit, erit veniale tantum peccatum. Vnde non semper in mulierculis maledicentibus suis liberis, vel ancillis; vel in rusticis, mulionibusque maledicentibus sibi, vel iumentis, alijsue est peccatum mortale, quia frequenter exira quadam, vel ex deprauata consuetudine maledicunt, non ex animo imprecantes malum. Item frequenter in his est imperfecta animi deliberatio. Item leuis quadam negligentia, vel inconsideratio in maledicendo. Ita Azorius, & ego.

An conducens operam alicuius, si per conductorem stetit, etiam ob casum fortuitum, quominus locator operam suam præstiterit, teneatur ad omnem mercedem?

RESOL. XIV.

De hoc casu olim mihi altercatio fuit cum quodam amicissimo Iuriconsulto, qui affirmatiuam sententiam mordicus in casu contingenti tenebat, & rectè quidem, loquendo in foro iudiciali, ex l. si addes, §. cum quidam, ff. locat. & alijs iuribus ab ipso adductis.

Sed ego in foro conscientia tunc contra Nauarrum c. 17. n. 198. contrariam sententiam docui cum his limitationibus, si locator aliam non inuenisset, mercedem, si mihi suam operam non locasset, aut potuisset inuenire si vellet, & omisit, vt accidit in casu, de quo tunc interrogatus fui, & ideo hanc sententiam tenent Doctores; quos citat, & sequitur Rebellius de oblig. iust. p. 2. lib. 14. qu. 14. n. 15. & nouissimè Ioannes Valerius in differ. vtriusque fori, ver. locatio, differ. 3. vbi sic ait. In facti contingentia respondi, cum quidam conduxisset vespere operam cu-

iuldam pro die sequenti, & statim manè certiore fecisset conductorem se non indigere opera eius, non teneri ad mercedem illius diei, si certum erat ab illo pro eo die nullum inuenire locatorem, etiam si non locasset illi operam suam, vel poterat se locare cum alio, si voluisset, vel in suis terris, quas habebat operari. Sic Valerius. Et ratio est; quia in dictis casibus euenientibus nullam mercedem conductor amittit mea causa, sed sua culpa, quia voluit esse otiosus. Hinc asserunt aliqui, & rectè, quod possessor malæ fidei non teneatur ad fructus, quos in veritate dominus rei non erat probabiliter percepturus, vt quam rem non locasset si habuisset. Vide etiam Ioan. de la Cruz in direct. p. 1. pr. 7. q. 7. art. 6. dub. 4. concl. 1.

An famulus conductus per annum, si discedat ante tempus completum, perdat mercedem?

RESOL. XV.

Hic casu frequenter solet accidere, & affirmatiuam sententiam tenet Bart. in l. si vno, §. item cum quidam, ff. locat. sed hoc procedit in foro iudiciali. Vnde in conscientia tenetur dominus famulum redeuntem admittere, vel ei soluere mercedem temporis, quo seruituit, etiam si redire nolit, nisi domini multum interest immoratio, & seruitium famuli, nam in tali casu puto ad nihil teneri in conscientia, si eius interesse tantum valeat, quantum id quod famulo debet. Et ita tenet Rebellius p. 2. lib. 14. q. 13. n. 18. & Ioannes Valerius in differ. vtriusque fori, ver. locatio, differ. 4. Vide etiam Azorium p. 2. lib. 2. c. 39. quest. 7. Ioan. Franciscum Suarez in enchiridio casuum conscientia lib. 1. ver. locatio, §. famulo, & alios.

Quadam practicabilia valde notanda à Confessariis circa famulos, & sartores?

RESOL. XVI.

Henriquez, Villalobos, vir quidem doctus in summ. tom. 2. tr. 25. diff. 13. n. 6. ita circa famulos, & sartores asserit. [Muchas vezes acontece, que los criados se queixan que no les pagan lo que merced, y toman ellos secretamente algo de mas por via de recompensa, y aun los oficiales tambien, se quedan por esso con sobras, ò retazos de la obra, quanto è esto digno que estos criados cometan hurto, si no es que los hagan seruir por fuerza, ò engaño. La razon es, porque si el salario llega al infimo precio justo, basta que no les deuen mas, y si no llega y no les costa, cierto es, que no lo podran tomar; y quando dixissen, que no llega ad infimo precio, parece que no se les puede creer, porque si elloz hallaran otro que les diera mas, no seruiran aquel amo, y pues no le harlan son como mercaderias, que se ruega con ellas, y pro esso valen menos, que los servicios valen menos por falta de amos, como las mercaderias, por falta de compradores, y ansi no tienen de que se quejar. Y si dicen con mas fidelidad y puntualidad, respondetes, que no merecen mas en dinero, si no en otros agradecimientos. Confirrase esto, porque en este caso no tuuiera el amo al criado si entendiera que le costaua tan caro, y es contra razon querer que otro compre ò alquile por el precio que el no quiere, y ansi rarissimas vezes se puede justificar esta recompensa de los criados, si no es que intercuenga miedo, ò fuerza. Lo que toca à los oficiales, que de ordinario son los sastres, y otros semejantes se ha de juzgar por el mismo camino, y ansi no pueden recompenar el precio por dezir que les dan poco por lo que bazen, sino huuiese miedo, ò fuerza, y en lo que toca à las sobras, y retazos con que estos algunas vezes se quejan. Mi parecer es, que quando se entienda de la voluntad presumpta del señor de la obra, que no quiere

que le bueluan las sobras se podran quedar con ella, y tal creeria y o que es quando fuesse de poco valor lo que sobra, como suelen ser las cernaduras, y lo que queda de los huecos de la ropa que hazen, porque todos fauen que quada esso y nadie lo pide; mas si quedasse cosa de consideracion, como es algun pedazo entero que puede feruir, no se pueden quedar con elle, y anfi quando les pide vno que saquen el paño, o seda, que es menester para vna jupa, y ellos piden mas de lo necesario, porque aya sobras no tienen excusa que es harto manifesto.

Hæc omnia Villalobos, qui citat Sotum, & Rebellium. Non desinam etiam hic adnotare Ioann. Valerum in differentiis vtriusque fori, ver. locatio, diff. 8. num. 1. dicere quod dominus etiam in foro conscientia non teneatur soluere iustum pretium saltem infimum si famulus iusta de causa noluit aliis seruire, & dominus non refutasset illius seruitium etiam pro iusto infimo pretio si famulus institisset, aliis secus; quia scienti, & consentienti nulla fit iniuria; ergo nulla est ratio, quæ faueat famulo ad conquerendum de domino, nec de diminutione pretij, & consequenter nullo modo potest se compensare. Imò plus addit Valer. num. 2. nempe quod cum famulus facit aliqua grandia, & extraordinaria seruitia excedentia pretium conuentum, tunc dominus ex gratitudine, & honestate, & debito morali, non tamen legali, tenetur ad æquiualem satisfactionem; & isto in casu non potest famulus sibi facere vllam compensationem. Hæc omnia Valerius, quæ multum dominis erunt plausibilia. Sed aduersus illos pro famulis insurgit Rebellius lib. 14. q. 15. n. 9. & seq. cum Valqu. opus. de restit. c. 5. §. 1. dub. 10. n. 57. & aliis.

An ob sterilitatem agri fortuitam sit aliquid remittendum agricolis de pensione agri?

RESOL. XVII.

Dicitur sterilitas fortuita, quæ provenit ex insolito calore, frigore, tempestate, nimia pluuia, locustis, & similibus, seclusa negligentia cultura, & debilitate terræ; & nota cum Armilla ver. locatio, n. 16. & Doctoribus citandis, quod sterilitas hæc est, quando ex tribus partibus solitis colligi, non colligantur vix duæ. Hoc supposito, sic respondeo ad casum propositum, quod si sterilitas sit tanta, vt non compensetur ex fertilitate præcedentis, & sequentis anni, fiet agricolæ aliqua remissio pensionis ad arbitrium boni viri, secus autem si compensetur. Vt si in anno præcedenti, & sequenti plus solito tertia pars colligatur. Vnde etiam dicendum est, quod ob fertilitatem fortuitam augenda est pensio pro rata aucti fructus. Et hæc omnia docet Ioan. de la Cruz in direct. p. 1. præc. 7. q. 7. art. 6. dub. 5. concl. 1. & aliis.

Sed difficultas est, quando conductor renunciauit omni casui fortuito, & in foro iudiciali conducens possessionem aliquam, v. g. per tres, aut quatuor annos, vel locans fructus alicuius Episcopatus, vel dignitatis, aut canonicatus, & renuncians omni casui fortuito, & qui contingere potest, etiam rarissime, quod est solitum apponi per notarios in instrumentis locationum, & conductionum, tenetur soluere omnem pensionem, etiam si ex aliquo euentu, & fortuna etiam insolita nullos fructus dignitatis, vel ex illa possessione colligat. Et hoc, vt dixi, certum est in foro iudiciali, ex l. licet, C. de locat.

Sed quid dicendum in foro conscientia? Io. Valerius in differentiis vtriusque fori, ver. locatio, diff. 6. negatiuam sententiam tenet, quia locator ex natura contractus debet agnoscere casus fortuitos, & diminutionem fructuum, & pensionis, vnde debet remittere de pensione, quod iustum fuerit arbitrio boni viri. Alias rationes videbis apud ipsum, & apud Comitolum lib. 3. q. 29. n. 4. Rebellium p. 2. lib. 14. q. 7. n. 4. & alios.

Verum ad hanc questionem ita respondet Villalobos in sum. tom. 2. tr. 2. §. diff. 6. n. 6. [Quando el que recebio

en arrendamiento la heredad, renuncio los successos futuros, tambien tiene obligacion à pagar por entero, pues se concerto assi. Mas ha se de aduertir, que en esto caso ay duda si el que renuncio los casos fortuitos, es justo renunciar no solo los ordinarios que en la tal tierra suele auer, sino tambien los extraordinarios que nunca en aquella tierra sucedieron ni se pensaron. La mas comun, y à mi parecer mas probable es, que no es justo renunciar los tales successos. La razon es porque no parece que quiso este renunciar, sino solo los casos fortuitos acostumbrados, saluo si renuncia los acostumbrados, y los no acostumbrados, haziendo especialmente mencion dellos.] Sic Villalobos, & ego. Vide etiam Gomez lib. 2. var. c. 3. n. 19. Valascum de iure emp. q. 26. n. 35. & alios.

An venationes licite per dominos terrarum prohibeantur?

RESOL. XVIII.

Aduersus has prohibitiones inuehitur Hostiensis in c. non est, de decim. Decius conf. 197. n. 2. Thomas Grammaticus decis. 67. num. 12. Gulielmus de Benedictis in c. Raynuitum, ver. & uxorem, n. 336. Tiraquellus tr. de nobil. c. 37. n. 150. & alij.

Sed ego puto licite fieri quando talis prohibitio fieret ex iusta causa, publicam vtilitatem concernente, vel quando Princeps supremus causa solius recreationis prædictas prohibitiones fecerit, dummodo moderatas illas faciat. Ita Sotus de iust. lib. 4. quaest. 6. art. 4. qui tamen eandem facultatem aliis dominis inferioribus non concedit, sed Ioannes Valerius in differentiis vtriusque fori, ver. peccatum, diff. 16. putat etiam magnates ob prædictas causas posse licite easdem prohibitiones facere, sed restrictius quam Principem supremum, vt habet consuetudo. Ita ille, & Villalobos in sum. tom. 2. tr. 10. diff. 16. n. 7. asserit quod [qualquiera persona puede prohibir que no se caze en su propria heredad, y por este camino los señores vedan que no cazen en sus montes.] Vnde ego olim ex hoc principio defendi quendam magnatem à quadam indiscreta murmuratione cuiusdam Religiosi, qui tantum Summas veteres habebat.

An venatio sit Clericis licita?

RESOL. XIX.

Ad hoc quæsitum negatiue respondet Ioan. Franc. in enchiridio casuum conscientia lib. 2. §. Clericus, vbi sic ait: Venatio sine strepitu etiam Prælato est licita causa recreationis, etiam cum canibus, modestè. Panorm. in c. 1. de cler. venat. Hoc tamen dictum videtur contra dist. c. 1. vbi Episcopis, Presbyteris, & Diaconis prohibitum est sub pena suspensionis, ne canes, aut accipitres ad venandum habeant; & c. 2. eodem tit. interduntur venationes, & syluaticæ vagationes cum canibus. Idem habetur c. 1. ne cler. vel. mon. Ita Suarez.

Sed ego puto cum Panormitano, venationem clericis recreationis causa non esse prohibitam, dummodo non sit omnino clamorosa, sed modesta, nempe cum retibus, vel laqueis, atque etiam cum aliquibus canibus. Imò si esset omninò clamorosa, si tamen rarè fiat causa recreationis, non esse peccatum mortale existimo, secus autem si frequens. Et ita docet Valerius in differentiis vtriusque fori, ver. peccatum, diff. 20. Rebellius lib. 1. quaest. 14. num. 10. & alij.

An vineas ingredientes possint licite & impunè vvas comedere?

RESOL. XX.

Affirmatiue respondet Ioan. Valer. in differentiis vtriusque fori, ver. peccatum, diff. 23. vbi sic asserit. Vniuique

Vide Molinam disp. 355. Medinam de rest. q. 38. Rebellium part. 2. lib. 9. q. 11. Aragon. in 2. 2. q. 77. art. 4. & ibidem Salonium contr. 22. & alios.

Notandum est etiam cum Villalobos in sum. tom. 2. tr. 11. diff. 6. n. 3. [que no as licito vender el trigo apreciado al precio, que vale al presente, con pacto de que se pague para tal tiempo en trigo, o en dinero, como mas quisiere el que le vende; porque en tal caso el que vende posuit spem in tuto, esto es que asegura su negocio, y no se pone a peligro de perder, pues ha de escoger; y el otro si.] Ita ille, & ante illum Rebellius part. 2. lib. 9. q. 11. n. 12. in quo multi Barones, & negotiatores miserimè decipiuntur.

An qui bona fide expendit monetam falsam, teneatur ad restitutionem.

RESOL. III.

Hic casus frequenter accidit, Syluester. ver. falsarij. q. 6. & Angelus eodem ver. §. 4. asserunt, quod ignoranter accipiens falsam monetam, & scienter expendens, teneatur damnificato ad restitutionem. Igitur ex eorum sententia, si eadem bona fide in alium transfuit, non tenetur.

Sed contrariam docet Petrus Navarra de restit. lib. 3. cap. 1. num. 312. error enim meus, ait ille, nulli nocere debet, sed error suos tenere debet auctores. Idem docet Nauarrus in man. cap. 17. n. 167. Vtraque opinio est probabilis.

An testis teneatur restituere danti, si quid accepit pro veritate dicenda, & iudex pro iusta sententia ferenda?

RESOL. IV.

Affirmatiue respondet Aragon. in 2. 2. q. 75. art. 4. Navarra lib. 4. c. 2. n. 34. Rebellius lib. 18. q. 10. n. 8. Tolletus lib. 1. c. 21. Nauarrus c. 17. n. 34. & 96. & alij communiter; sed hi Doctores intelligendi sunt, quando datur aliquid ad dirimendam vexationem: secus autem si detur ad alliciendum animum iudicis ad iustam ferendam sententiam, aut ex mera liberalitate; nam in tali casu testis, & iudex potest recipere, nec tenetur danti restituere, quod est valde notandum ad tollendos scrupulos; & ita hanc sententiam alibi etiam docui, & etiam docet Ioan. Franciscus Suarez in enchiridio casuum conscientia lib. 5. §. cui restituendum, ver. quod accepisti, & lib. 10. §. iudicium, ver. Index potest, vbi citat Sayrum, Molinam, Medinam, & alios.

Nota etiam quod sententiam affirmatiuam Sotus de iust. lib. 4. q. 7. a. 1. ad 2. & Azorius part. 3. lib. 4. c. 21. q. 6. intelligunt, si accipias ab eodem, non verò si accipias ab alio, nam in tali casu non teneris restituere. Et ratio est, quia licet ex iustitia obligeris, v. g. ad bonum Petri, non tamen teneris ex iustitia id facere in gratiam Pauli, à quo donum accepisti. Ergo, & c. Verum hæc sententia displicet Lessio lib. 2. c. 14. dub. 9. & aliis.

An quis possit per partes restituere?

RESOL. V.

Secundum mentem Nauarri c. 17. n. 65. Angeli ver. restitutio vlt. §. 5. Antonini part. 2. tit. 2. c. 8. & Petri à Navarra lib. 4. c. 4. dub. 15. qui potest statim totum restituere, sed non vult, nisi per partes ob aliquod emolumentum inde sibi proueniens, potest absolui, si creditor nolit concedere dilationem parum sibi noxiam, & Confessor probabiliter credat, quod negata absolutione, & dilatione, nunquam, vel non ita vtiliter restituet.

At alij docent huiusmodi non esse absoluitum, nec Confessarium posse dilationem concedere. Ita Aragon Anton. Diana Resol. Ador. Pars III.

& Salonium in 2. 2. q. 62. art. 8. Medina de rest. q. 5. dub. 3. Corduba in sum. q. 68. punct. 2. Sotus de iustitia lib. 4. q. 8. a. 4. Sayrus in Clauis Reg. lib. 10. tr. 5. c. 5. dub. 5. Molina de iust. tr. 2. dis. 756. & alij. Et ratio est, quia eo ipso quod restituere non vult nisi per partes, cum teneatur, & possit totum restituere, verè consentit in detentionem iniquam illius residui, ratione cuius manet in peccato, & consequenter est incapax absolutionis. Ergo, & c.

Nocens alteri in re, ad quam erat solum in potentia, ad quid teneatur restituere?

RESOL. VI.

Si damnum, v. g. ait Sayrus in Clauis Regia lib. 10. tr. 4. c. 1. n. 6. cum culpa datum est in seminibus, & plantis, si sint in proxima dispositione, restituendum, ac si essent matura, deductis expensis; secus si adhuc longè distabant. Ita Sayrus. Alij etiam, vt Sotus de iust. lib. 4. q. 6. a. 3. Aragon, Bannez, & Solonius in 2. 2. q. 62. a. 4. in responsione huius casus aliquas distinctiones adhibent, quas apud ipsos videre potes. Mihi, verò sententia Lessij lib. 2. c. 11. dub. 19. probabilissima videtur, qui absolutè negans prædictas distinctiones, docet huiusmodi inferentem damnum, siue ex malitia, siue ex negligentia, teneri tantum ad æstimationem temporis præsentis.

An excommunicatio lata contra scienter aliquid facientes efficiat contravenientes ex ignorantia affectata?

RESOL. VII.

Affirmatiuam sententiam tenet Layman in Theol. amor. lib. 5. tr. 5. part. 1. c. 5. n. 8. Suarez in 3. part. 10. §. disp. 4. sect. 10. n. 1. Henriquez lib. 13. c. 2. n. 3. Sanchez de matr. lib. 9. dis. 32. n. 40. Molina tract. 5. disp. 71. num. 13. Graffius in decis. tom. 1. lib. 4. cap. 9. n. 83. & alij penes ipsos. Et ratio est, quia ignorantia affectata æquiparatur sententiæ, vt patet in c. eos qui, de tempor. ord. in 6. ibi scienter, seu affectata ignorantia. vbi glossa in vers. scienter. Hæc opinio est probabilis.

Sed non minus probabilem contrariam esse existimo, quam tuetur Sanchez se retractans in summa tom. 1. lib. 2. c. 10. n. 38. Filiucius tom. 2. tr. 22. c. 6. n. 205. Bonacina de cens. disp. 2. q. 5. punct. 4. n. 9. Duardus in Bull. Cæn. lib. 2. q. 36. n. 3. & alij quia verba legis pœnalis non sunt extendenda vltra proprium significatum, sed qui operatur cum ignorantia affectata, non operatur scienter. Ergo non incurrit in excommunicationem contra aliquid scienter facientes, latam, & hoc procedit, siue ignorantia affectata sit iuris, siue facti. Vnde ex his aliqui docent legentes libros hæreticorum ignorantia affectata, non incurrere in excommunicationem latam in Bulla Cænæ, quæ fertur contra scienter legentes: licet alij hoc non approbent, quia putant excommunicationes Bullæ Cænæ non esse pœnales, sed fauorabiles; cum sint latæ principaliter in fauorem Dei & animarum. Vtraque opinio est probabilis.

Notandum est etiam ex supradictis à fortiori non incurrere in censuram, qui ex ignorantia crassa, siue sit iuris, siue facti violat excommunicationes latas contra scienter aliquid facientes, vel præsumentes facere. Et hanc sententiam ex pluribus Doctoribus probat nouissime Merolla in disp. Theol. mor. disp. 1. cap. 2. dub. 6. n. 232. cui ego addo doctum Anguianum de legibus tom. 1. lib. 4. contr. 4. n. 18. quidquid in contrarium asserant Doctores citati per Tiraquellum tr. de pœnis tempor. causa 13. num. 22. qui post glossam in c. finali, de offic. delegati in 6. inaduerterter tradiderunt pœnas contra nescientes præscriptas obtinere, ideòque contra ignorantes per ignorantiam crassam. Sed tu nostram sententiam tene. Notentur hæc à Confessariis; nam ex illis multos scrupulos sedabunt. At post hæc scripta inueni omnia supradicta

taliter, dummodo habeat animum soluendi illam quantitatem, si forte aliquando peruenerit ad pinguiorem fortunam probatur, quia in hoc ultimo furto solum potest peccare mortaliter, quia inuito domino vult fur retinere saltem per longum tempus notabilem quantitatem, id autem in praedicto furto non inuenitur; nam ipse in ultimo furto solum vult oblatum retinere, & potest dolere de furtis praecedentibus; obolos autem, quos prius subripuerat, non vult retinere inuito rationabiliter domino, quia ipse non potest modò soluere, & paratus est ad soluendum si forte potuerit. Ergo modò non infert proximo grauem iniuriam, ac proinde non peccat mortaliter. Hæc Granadus, quæ sunt valde à confessoribus adnotanda, quia sunt quotidiana & valde practicabilia.

An omnia, quæ habentur in iure canonico, obligent, & habeant vim legis?

RESOL. XXVI.

Respondeo negatiuè. Nam circaus canonicum notare oportet, cum in corpore iuris habeantur plura de iuncta ex Conciliis Prouincialibus, & alia ex sanctis Patribus, Augustino, Isidoro, & similibus, non omnia, quæ in eo continentur, obligare omnes, aut habere vim legis; nam solus Pontifex, & Concilium generale ab eo approbatum habet vim obligandi vniuersam Ecclesiam; præcepta verò Conciliorum Prouincialium obligabunt Prouinciam, ad quam spectant testimonia de rigore Patrum, quæ non sunt ex se leges obligatoriae. Itaque cum Gratianus fuerit horum collector, & ipse non habuerit auctoritatem condendi leges, non potuit his Conciliis, & Patribus maiorem auctoritatem, & vim tribuere, quam ipsi habeant. Vnde etiam constat minus obligatorium esse, quod Gratianus addit de suo, vt interdum addere solet. Imò licet aliquid referat tamquam dictum ab aliquo Concilio, vel Papa; si aliunde constaret non fideliter referri, aut esset res omnino dubiæ auctoritatis, non esset obligatio illi parendi. Et hæc omnia docet Iacobus Granado in p. 2. D. Thom. contr. 7. tract. 3. p. 1. disp. 3. sect. 7. n. 17. vide etiam Suarez de legibus lib. 4. cap. 5. a. n. 5. Gretserum pro defensione Bellarmini lib. 2. de Romano Pontifice cap. vli. Rodriguez in qq. Regul. tom. 1. qu. 6. art. 2. & alios penes Rodericum Acugna in proem. decreti Gratiani n. 19. & Augustinum Barbosa n. 6.

An Vicarius Capituli sedis vacantis possit ad libitum sine iusta causa reuocari ab eodem Capitulo?

RESOL. XXVII.

Hic casus frequenter potest accidere, & negatiuam sententiam aiunt rescripsisse sacram Cardinalium Congregationem, & illam docent Franciscus Zypæus in Analyticiuris canonici lib. 3. tit. Ne sede vacante, num. 4. Quaranta in sum. Bullar. ver. capitulum sede vacante, q. 12. n. 3. & alij. Et ratio est, quia reuocare aliquem ab officio est maxima poena, ex l. ff. de offic. procur. Cæteras rationes adducit Quaranta.

Non desinam tamen hic adnotare affirmatiuam sententiam docere Azorium tom. 2. lib. 3. cap. 38. quas. 18. & Aloysium Riccius in praxi, tom. 1. res. 505. n. 4. & Gallettum in Margarita casuum conscientia, ver. Vicarius, n. 3. vbi ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem testatur. Igitur secundum hanc sententiam potest Vicarius Capitularis ad libitum Capituli amoueri, teneatur tamen Capitulum alium Vicarium intra octo dies constituere, alias ius deputandi ad Metropolitanum deuoluitur, & si ipsa fuerit Metropolitana, ad antiquiorem Episcopum deuoluitur. Ita DD. citati.

An si peregrinus proficiatur in aliquod oppidum, non negotij causa, sed vt confiteatur Parocho illius, sit talis confessio valida?

RESOL. XXVIII.

Negatiuam sententiam docet Gabriel Vasqu. in 3. p. tom. 4. qu. 93. art. 2. dub. 4. n. 6. vbi sic ait. Omnes iter agentes pertinent de iure ad eam diocesim, & parochiam, vbi inueniuntur tempore præcepti. Vnde etiam extra tempus præcepti, ei Parocho confiteri possunt, in cuius parochia sunt, & hoc non ex commissione, sed tanquam proprio. Secus esset, si non negotij gratia, profectus aliquis esset in aliud oppidum, vt Parocho illius confiteretur, tunc enim existimo ex commissione proprii fieri debere. Ita Vasquez.

Sed aduersus illum insurgit nouissimè aliud Hispania ornamentum Basil. Pont. de marim. lib. 5. cap. 9. n. 6. ita asserens. Ex his colligo cum in c. omnis vtriusque sexus, de pæn. & remissione. statutum sit, vt quis semel in anno confiteatur proprio Sacerdoti, & vel ex consuetudine, vel ex declaratione Eugenij IV. peregrinus possit confiteri illis Parocho, in cuius parochia habitat, non quidem ex commissione proprii, sed tanquam proprio Sacerdoti; sic, inquam, idem dicendum esse, etiam si quis eo animo solum confitendi illi Parocho, et accedat, & à sui domicilij parochia recedat, illi enim licet alteri confiteri, dum extra suam parochiam est. Scio dissentire Vasquez, sed sine efficaci fundamento. Ita Pontius. Et ratio huius opinionis est, quia in tali casu non adest fraus illicita, nec dolo malus, sed quis vitur iure suo.

Ex his infertur, quod si aliqui in fraudem legis Concilij Tridentini, vt contrahant sine testibus, & Parocho, proficiantur in partes vbi Concilium non est vsu receptum, possunt validè contrahere clandestinè, seruata quoad fieri possit antiqua lege Ecclesiastica, quia ita faciens non vitur mala fraude, nec dolo illicito, sed iure suo. Ergo, &c. Et ita ex Sanch. docet Pontius loc. cit. contra Ledesmam, & Rodriguez, quibus ego addo Henric. lib. 11. c. 3, n. 8. in fine, & Cepedum qu. 30. num. 64. Sed tamen sententiam Pontij probabiliter tenere potes, licet ego alibi contrarium etiam probabiliter docui.

Quaedam notabilia de legatis.

RESOL. XXIX.

Mlti casus circa materiam legatorum in praxi solent occurrere, ideo vt Confessariis, & casuum conscientiaë responsoribus rem gratam faciam, aliquos hic obiter colligendos duxi. Dico igitur.

Primò, legata certo die præstanda, ante illum diem præstari non possunt, & ideo certis diebus elemosynas faciendas esse; & electiones puellarum, iuxta diem præfixum à testatore, rectè probat Ioan. Baptista de Thoro in singul. piarum causarum, singul. 36. & in summa priuilegiarum, priuileg. 23. vbi distinctionem optimam affert.

Secundò, licet relictum, vel legatum tali anno, vel tempore debeat in fine anni, ex l. qui hoc anno, de veri. obligat. tamen in causa pia debetur in principio, ex textu in l. si ita fuerit libertas relicta, ff. de manum. test. Ita Tiracuell. de priuilegiis pia causa, priuileg. 22. & ibi Ricc. Gomez in l. 2. Taur. n. 2. ver. 1. & Ioan. Baptista de Thoro in sum. priuileg. piarum causarum, priuileg. 11.

Tertiò, licet regulariter quando legatum efficitur generice, debet intelligi de minori re, vel summa; tamen fallit si efficitur propria causa, ex textu in l. Fria, §. fin. ff. de auro & argen. legat. & ibi DD. nisi, vt obseruat Mantica de coniect. vlt. volum. lib. 6. tit. 3. n. 17. obstaret testatoris paupertas. Si igitur testator nobilis relinqueret culcitram pro suo funere, debetur illi Ecclesiæ culcitra aurei velloris, & non de serico nigri coloris. Ita Thorus vbi supra

supra priuileg. 12. & Riccius part. 2. decis. 84. vide etiam ipsum Thorus priuileg. 264. & Genuensem in pract. Eccles. Tricen. q. 153. n. 5. vbi docent, quod legatum factum Ecclesiæ de florenis, intelligant de magnis.

Quartò, legatum factum pro maritandis puellis pauperibus, debetur etiam, & procedit quoad viduas mulieres pauperes. Et ita fuisse decisum per S. C. Neapolitanum testatur Rouitius conf. 33. & refert Thorus vbi supra priuileg. 84. vide etiam Caluacanum decis. Finizan. 26. n. 20. part. 3.

Quintò, legatum factum consanguineo pauperi, debet dari pauperiori, quod facit pro confectione legati maritandorum factorum in beneficium consanguineorum indigentium. Ita Thorus vbi supra priuileg. 269. ex errore 2. vbi etiam notat cum Genuensi in pract. Eccles. Tricen. 13. q. 387. n. 2. quod legatum pro dote puellæ pauperis debetur, etiam si illa possit viuere ex labore suo.

Sextò si quis legaret alicui puellæ si nupserit, mille, si autem monasterium ingrediatur, bis centum; si Monasterium ingressa fuerit, mille consequi debet. Ita DD. quos citat, & sequitur Thorus vbi supra priuileg. 242. quibus ego addo DD. quos citat, & etiam sequitur Iacobus Beda in defensione fidei in causa Morischorum tr. 2. cap. 1. §. 3. obiect. 2. fol. mibi 159. quidquid nouissimè in contrarium sentiant Capiblanus de offic. Baronum tom. 2. frag. 9. cap. 6. n. 13. & alij.

Septimò, legatum pro dotandis puellis potest dari puellæ iam nuptæ sine dote, vel cum modica dote, secus autem si legatum stat pro Virginibus maritandis. Ita Nouarius in qq. forens. q. 125. & alij penes ipsum; qui etiam n. 6. notat, quod legatum factum pro maritandis puellarum, potest dari puellæ, quæ habet aliquam dote, sed non iuxta eius conditionem, & nobilitatem.

An ex iusta causa licitum sit etiam iurando vt amphibologia, quando verba non sunt ambigua, sed in sensum verum detorquentur ex solo aliquo addito mente iurantis concepto?

RESOL. XXX.

Hic casus solet frequenter in praxi accidere, & negatiuam sententiam docent Malderus opusc. de restrict. mentalibus, c. 4. & 30. Syluius in 2. 2. D. Thom. q. 89. art. 7. quaritur 3. concl. 5. Rebellius par. 1. lib. 4. q. 10. n. 2. Laym. in Theol. mor. lib. 4. tr. 3. cap. 13. n. 7. & c. 14. n. 8. Coninch de altibus supernat. disp. 10. dub. 3. concl. 3. nu. 49. Cydonius contra Epistolam Isaaci Casauboni cap. 5. & 8. & in Apologia pro Henrico Garneto cap. 2. præter Doctores, quos citat Sanch. in sum. tom. 1. lib. 3. cap. 6. n. 12. qui omnes asserunt, nunquam aliquid affirmando, aut negando, licere vti ratione, quæ spectatis omnibus circumstantiis, prout exterius profertur, est absolutè falsa, nec potest habere verum sensum; quamuis iuncta verbis, quæ à dicente tacitè subintelliguntur, sit vera, nisi illa ea ratione iisque circumstantiis proferatur, vt prudens auditor ex his meritò colligat, verbis exterius prolati aliqua alia subintelligi.

Sed ego contrariam sententiam, quam cursum tenui in 2. par. tr. 1. miscellan. res. 25. nunc etiam teneo, & illam docent Sanchez vbi supra n. 15. Reginaldus in praxi tom. 2. lib. 24. c. 1. n. 10. Pelantius in 2. 2. q. 70. ar. 4. disp. 1. & nouissimè mordicus illam sustinet Stephanus Emonerius disp. de veritate cap. 9. & seq. Vnde istante hac opinione, multos casus particulares decidendos esse puto.

Et ideo dico primò, si quis Clericus interrogatus in porta ciuitatis, vtrum habeat aliquid, de quo debet solui gabella, & ille habens, respondet quod non, intendens quod non obligatur ipse ad gabellam soluendam, non dicit mendacium, quamuis alter aliter intelligat verbum, quam proferens. Ita D. Antonin. in sum. p. 2. tit. 10. c. 1. §. 1. Et sic etiam dicendum est de illis, qui asportant

res ad vsus proprios, de quibus cum non teneantur soluere gabellam, secundum probabilem opinionem, possunt eodem pacto respondere. Ita Suarez de Relig. tom. 2. lib. 3. cap. 9. n. 3.

Secundò, interrogatus in iudicio an debeat centum sibi mutuata, quæ verè secretò restituit, potest respondere se nihil debere causa mutuati, intelligendo intrà se, quod verè non soluerit. Et interrogatus, an debeat centum, cum verè debeat tantum quinquaginta, potest negare petita, prout petuntur. Ita Naldus in sum. ver. interrogatus, n. 1. & 2.

Tertiò, si quis à te petat, vt illi commodes librum, vel mutues pecuniam, aut aliquid aliud, negare potes te pecuniam habere, si tu illa indigeas, aut timeas fore, vt mutuarius serò, vel difficulter restituat, aut periculum sit, vt commodando patiaris aliquod incommodum, modò restrictionem aliquam in mente addas, negando scilicet te id habere, vt illi commodes, vel mutues. Ita Claudius Millhardus in sum. parochorum tom. 2. c. 80. n. 2.

Quartò, si aliqua persona priuata, aut metu, aut importunis precibus compellit aliquem iurare, tunc qui iurat potest iurare ad mentem sui, non verò illius, quamuis secundum mentem interrogantis non sit verum. Ita Rodriguez in sum. tom. 1. cap. 190. n. 7.

Quintò, quia sæpe interrogamur, quid comedimus, quot habemus nummos, quid dixit nobis N. & c. possumus respondere, intelligendo, nonnulla, quibus dicamus veritatem, & negemus quod petitur à nobis; sicut si dicat quis, vt dicamus ei aliquid noui, possumus dicere nihil scire noui, intelligentes interius quod conueniat dicere aliis, Idem Rodriguez in sum. tom. 1. cap. 247. num. 4.

Sextò, Sacerdos inquisitus de culpa in confessione percepta, respondere verè potest se nescire, & iurare, subintelligendo, quod nesciat tanquam homini subiectus. Quod si compellatur, vt respondeat, non per verbum scio, sed per verbum audio, potest respondere se nihil tale in confessione audisse, subintelligendo tanquam purum hominem. Quod si impius quæstor vrgeat, vt respondeat, an audierit vt Deus; respondere potest se non audiuisset, subintelligendo, ad modum causæ principalis. Ita Grassius in decis. p. 1. lib. 1. c. 23. n. 3. & idem repetit n. 24. agens de eo, cui ex simplicitate fit confessio in necessitate tanquam Sacerdoti, cum tamen sit laicus, & vt talis agnoscat.

Septimò, infamator veri criminis, sed occultis, simpliciter dicere potest, se falsum dixisse, & mendacio infamasse, subintelligendo crimen publicum, ita vt sensus sit falsum ei crimen affingi prout publicum; item negare potest quis peccatum suum occultum, negando illud vt publicum, idque subintelligendo. Ita Petrus Nauarra de rest. lib. 4. c. 2. n. 379.

Octauò, cui licitum est aliqua bona abscondere, eo quod illis ad vitam sustentandam egeat, ne à creditoribus capiantur, & sic cogatur mendicare, potest rogatus à iudice iurare se nulla bona abscondita habere, atque idem possunt iurare id scientes, dummodo ipsis constet licitè eum abscondere ad hunc finem, intelligendo secum, non habere bona abscondita, quæ iudici manifestare teneatur. Ita Sanchez in sum. tom. 1. lib. 3. cap. 6. num. 31.

Nonò, potest Confessarius proferre verba absolutio-nis absque intentione, ad effugiendam mortem sibi minarantem à pœnitente, si non absoluat. Item si minaretur mortem, nisi consecraret panem in foro existentem, poterit proferre verba consecrationis, absque intentione consecrandi, sine vlla labe mendacij vtendo aliqua æquiocatione; nisi hæc omnia efficerentur in contemptum fidei, & religionis; nam tali casu teneretur subire mortem. Et ita iurans latroni se illi daturum pecunias, sine intentione dandi, non peccat si mente concipiat æquiocationem, videlicet, dabo, si ad id teneat, nec potest

stea tenetur ad restitutionem. Sic Ioannes Sancius in *selectis, disp. 35. n. 6. & 7.*

Decimò, poenitens interrogatus temerè, an hoc, vel illud peccatum factus sit, potest iurare se non confessum, intelligendo ita ut teneatur illi explicare. Sic Henriquez *lib. 6. de poenit. cap. 19. n. 7.*

Vndecimò, adultera rogata à marito an adulterium admisit non solum potest iurare se non fregisse matrimonium, sed contra Sotum *de iust. lib. 5. qu. 6. art. 2.* potest negare adulterium, concipiendo intèra se aliam diem ab ea, in qua illud admisit; imò potest iurare se non fecisse vllum adulterium, intelligendo intra se, ut tibi reuelem. Ita Nauarr. *c. humana aures 22. qu. 5. in q. 1. n. 9. & Sayrus in Clauis Regia lib. 5. cap. 4. n. 24.*

Duodecimò, veniens ex loco, qui falsò putatur peste infectus rogatus potest iurare se ex eo non venire, intelligendo tanquam ex loco pestilentis; atque idem puto, quando veniens ex loco pestilenti certò credit, nec se, nec aliquid suum peste infectum esse, potest iurare inde non venire, intelligendo ita, ut aliquid mali ex loco pestilenti contraxerit. Ita Suarez *de relig. tom. 2. lib. 3. c. 9. n. 7.* & Lessius *lib. 2. cap. 4. dub. 9. n. 47.*

Decimotertio, si debitor pauper pro ea paupertate excusatur à debito tunc soluendo, & exactor iniustus illum premit, potest à iudice interrogatus iurare se illas pecunias non accepisse; quia iudex ad eum effectum rogat, ut cogat statim soluere, quare negans se accepisse, intelligendo ut statim debeat soluere, verè ad debitam iudicis mentem respondet. Ita Sanch. *in sum. tom. 1. lib. 3. c. 6. n. 32.*

Quartodecimò, si reperto cadauere quis interrogetur an gladius, vel scapellum ibi repertum sit suum, vel tali hora illic transierit, quæ vera sunt, & petuntur ab eo tamquam illius homicidij indicia, quod verè non commisit, potest negare, quia ad debitam iudicis mentem verè respondet. Ita Lessius *lib. 2. c. 31. dub. 3. n. 14.*

Decimoquinto, vbi factum exterius ob aliquam causam excusatur à peccato, potest interrogatus à iudice de illo facto id negare, intelligendo de facto criminoso, ut si in propriam defensionem hominem quis occidit, vel rem alienam in veri debiti compensationem usurpauit. Ita Lessius *vbi supra*, & Sanch. *n. 29.* qui optimè addit, quòd quando taxa alicuius rei probabiliter est iniusta, venditor si plures vendat, defraudat in pondere, & mensura; ita ut sibi satisfaciatur, vel pro pretij iniustitia, potest à iudice interrogatus an plures vendiderit, vel cum falsa mensura, potest, inquam, totum negare, & asserere se pretio taxato vendidisse, & cum iustis ponderibus, intelligendo hæc, ita ut plures vendens, aut deficiens in pondere deliquerit. Et hoc procedit, ut diximus, quando adest tantum opinio probabilis, ut taxa sit iniusta.

Decimosexto, qui intra quinquennium non reclamauit, & sciebat suam professionem esse inualidam, nec inquam illam ratificauit, & sciebat etiam elapso quinquennio se non posse amplius reclamare; si velit postea reclamare in iudicio, petens restitutionem in integrum, affirmans se non reclamasse ob ignorantiam; si iudex eum de hoc interroget, potest sine peccato iurare, se non habuisse scientiam, quòd potuisset reclamare, vtendo verbis æquiuocis, seu amphibologicis, nam talis professus non est verè religiosus, quia professionem inualidam, numquam fecit validam ob ratificationem. Quare potest dicere se non habuisse scientiam, subintelligendo in mente sua, qua ratam habuerit professionem, cum Concilium Tridentinum præsumat huiusmodi professum ratificasse professionem inualidam, si intra quinquennium non reclamauit; sicut si à iudice interrogaretur, an promiserit matrimonium, quo i fide promissit, potest iurare se non promississe, ne cogatur matrimonium contrahere, cum non possit probare, se fide promississe. Ita doctus, & amicissimus Sanctarellus *p. 2. var. resol. q. 48. n. 15. & 16.*

Decimosextimo, is qui ex necessitate, vel aliqua vti-

litate offert se ad iurandum nemine petente, potest vti amphibologicis, nam habet iustam causam iis vtendi. Sic contra Lessium, Nauarrum, Sayrum, & alios tenet Sanchez *vbi supra n. 21.* & Bonacina *vbi infra n. 4.*

Ex his omnibus apparet ex iusta causa, nempe quando id necessarium est, vel vile ad salutem corporis, honoris, rerum familiarium, vel etiam quando iniusta interrogatio proponitur, posse aliquem absque mendacio aliqua verba vturpare, etiam si ex sua significatione non sint ambigua, nec cum sensum verum admittant ex se, nec ex circumstantiis occurrentibus, sed tantum verum sensum reddant ex aliquo addito mente proferentis retento, quodcumque illud sit. Verum in tali casu animus ita respondens non debet esse ad fallendum proximum, sed ad occultandam veritatem, quam tunc non expedit manifestare.

An verò supradicto modo iurare absque iusta causa, sit peccatum mortale, diximus *in p. 1. tr. 1. miscellan. resol. 27.* vbi adduximus Sanchez, Bonacinam, & Filliucium negatiuam sententiam probabiliter asserentes, modò non iuret aliquis in iudicio, dum iudex iuridicè interrogat; aut non iuret in materia præiudiciali. Et ratio est, quia non facit contra finem iuramenti in materia graui, tum quia in huiusmodi iuramento deficit sola discretio, seu iudicium; iuramentum autem cui sola discretio, seu iudicium deficit, non est mortaliter peccaminosum. Ergo, &c. Non nego autem contrariam sententiam esse communiorem, & probabiliorem, quam tueretur Lessius *lib. 2. c. 42. dub. 9. n. 46.* Toletus *lib. 4. c. 21. n. 9. notab. 1.* Sayrus *in Clauis Regia lib. 5. c. 4. n. 21.* Philiarachus *de offic. Sacer. tom. 1. p. 2. lib. 3. c. 14. & alij.*

Quando femina violentè cognita à viro peccet, vel non peccet mortaliter?

RESOL. XXXI.

Respondeo, quòd femina, quæ violentè à viro aliquo cognoscitur, non peccat, si duo habeat. Primò contrariam voluntatem non consentiendi eiusmodi copulæ, Secundò, impedire quantum in se est talem violentum effectum, alioquin censeretur consentire: ideo tenetur impedire talem violentiam cum clamore, cum conatu, & renisu corporis, &c. Et ita docent Adamus Tannerus *in p. 2. D. Thoma disp. 2. q. 1. dub. 4. n. 56.* Valentia *tom. 2. disp. 2. q. 1. punct. 3.* Filliucius *tom. 2. tract. 21. c. 2. n. 67.* Azorius *tom. 2. lib. 1. c. 9. q. 3.* Reginaldus *tom. 2. lib. 2. c. 1. sect. 1. n. 20.* Syluius *in 2. 2. q. 15. a. 2.* Bonacina *de legibus, disp. 2. q. 8. punct. 2. num. 2.* Sayrus *in Clauis Regia lib. 2. c. 2. n. 4.* Medina *in par. 2. D. Thoma quest. 6. art. 5. ad 2. & alij.*

Notandum est tamen, quòd licet mulier, ut dictum est non possit cooperari fornicationi, quia hoc est intrinsecè malum, & potius mortem sustinere debet, attamen ad euitandam mortem potest mulier pati externam corruptionem, non tamen consentiendò, sed merè passiuè se habendo, quia non tenetur mortem sustinere, dum interius non consentit eiusmodi copulæ, & fecit, quod potuit ad illam vitandam, ut *supra*, Ita Sotus *de iust. lib. 5. q. 1. art. 5.* Nauarrus *c. 16. a. 1.* Rodriguez *in sum. tom. 1. c. 290. n. 1.* Molfesius *in sum. tom. 1. tr. 8. c. 2. n. 38.* & alij.

Sed plus addit Ioannes Salas *in p. 2. tom. 2. tract. 3. disp. 3. sect. 1. num. 31.* nempe hanc sententiam esse veram, etiam si in muliere vim patiente, adesset periculum consentiendi, quia ait ille, sæpè licet periculum peccati non fugere ad vitandam mortem, infamiam, vel aliud incommodum grauissimum: ut si vir, & femina cohabitent cum manifesto periculo internæ libidinis, & separati non possint sine ingenti periculo mortis, infamiae, vel scandali, licitum erit vnà permanere cum eo periculo, quòd non amatur, nec

nec temerè suscipitur, sed necessitate quadam toleratur. Sic Salas.

Verum hæc sententia displicet Molfesio *vbi supra*, & multis Patribus Societatis IESU, & nostræ Religionis ab ipso consultis; & illam impugnat Martinez *tom. 1. in p. 2. q. 6. art. 5. dub. 1. ad art. 1.* & etiam Alphonsus Curiel *in p. 2. D. Thoma q. 6. art. 5.* & ratio est, quia exponere se periculo consentiendi est secundum se actio mala moraliter respectu ipsius feminae, & prohibita præcepto naturali negatiuo, quod obligat semper, & in omni euentu. Ad exemplum verò, quod quoad cohabitationem adducit Salas, respondeo, quòd non est intrinsecè malum, & in illo casu possunt per Confessarium adhiberi multa remedia. Dicendum est igitur cum Curiele *vbi supra*, quòd si femina non timeat periculum consentiendi, videtur probabilis sententia eorum, qui dicunt, quòd solum tenetur facere id, quod commodè potuerit, habita ratione periculi, in quo versatur; ita quòd si ex vociferatione, aut alia resistentia possit sequi graue incommodum, ut mors, infamia, vel detrimentum in bonis suis, non tenebitur ea vtique, quoniam oppressio in isto casu non habet rationem actionis liberae respectu feminae, sed puræ passionis, & resistere ipsi, solum præcipitur præcepto affirmatiuo, quod non obligat in omni euentu, sed iuxta mensuram rationis, & ex consequenti modo morali, & humano, atque proinde non obligat cum tanto periculo. Ita ille, & ego.

Quando faciendæ sint extractiones frumentorum à Dominis Proregibus in hoc Regno Sicilia?

RESOL. XXXII.

Ponam hinc pulcherrima verba eloquentissimi Ioannis Cassiodori *lib. 1. variar. ep. 34.* vbi sic ait. Copia frumentorum Prouinciæ, debet primum prodesse, cui nascitur; quia iustius est, ut incolis propria fecunditas seruiatur, quam peregrinis commercii studiosæ cupiditatis exhauriatur. Alienis siquidem partibus debet impendi, quod superest, & tunc de exteris cogitandum, cum se ratio propriæ necessitatis expleuerit, Atque ideo Illustris Magnificencia tua, per loca singula, eos qui curam videntur habere littorum, faciat componeri, vt non antea quispiam peregrinas naues frumentis oneret ad aliena littora transituras, quam expensæ publicæ ad optatam possint copiam peruenire. Hæc Cassiodorus eleganter, vt semper solet. Sed audiamus in hac re celeberrimum Iurisconsultum nostrum D. Ioan. Franciscum Aponte *de potest. Proregis, tit. 5. de tractis n. 5.* sic loquentem. Per Proreges conceduntur sæpè tractas, seu extractiones frumentorum, vinorum, & similibus; quæ concessionem intrinsecam, & insitam habent naturam, & conditionem, quòd eas liceat extrahere, quatenus Regnum remanet munitum, & his opus non habet, aliàs Proreges malè facerent; ex quo multa mala succederent, penuriae, ruinæ, & conturbationes totius Regni, in quo prudentes ministri summopere aduertere debent, & inuigilare. Ita Aponte. Videant ergo Proreges, ne propter amicitiam, vel sanguinis coniunctionem concedant personis particularibus, tractas à Rege illis datas, cum periculo damni, & penuriae Regni; nam in omnibus concessionibus tractarum, à Serenissimo Rege quibuscumque personis largitis, semper intelligitur ista conditio, si Regnum illis rebus non opus habeat.

Notandum est hic obiter, quòd Aponte *vbi supra, n. 8.* docet cum illis Doctoribus, non incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, Proreges, & ministros prohibentes extractionem frumenti, & aliorum victualium ad Romanam Curiam, idque quando Regno deficit necessaria prouisio, quia prima charitas incipit à seipso. Et ita hanc sententiam tenet nouissimè Doctus Sousa *in explicat. Bull. Cœn. c. 9. disp. 53. concl. 1. n. 3.* Verum hanc opinionem moderandam esse putat Genuensis *in præct. Eccles. vicenariario 21. q. 618. n. 2.* ideo asserit non procedere quam,

do Summus Pontifex caput Reipublicæ Christianæ post Christum, & eius ministri indigerent. At hic casus metaphysicus est, & in praxi moraliter numquam accidet, quia Summus Pontifex, & Domini Cardinales etiam tempore extremæ penuriae; semper pro eorum victu necessaria habebunt. Vide etiam Magalam *in 3. part. lib. 3. c. 7. q. 1. n. 4. & 5.* vbi probat, quòd hanc excommunicationem non incurrit, qui ob periculum saltem probabile, vel dubium caritatis annexæ, prohibet extractionem, in seruitium Romanæ Curiae.

Non reticeam tamen hic apponere pulchrum casum, & qui in praxi sæpè potest accidere. Fingamus quòd in Sicilia adesset maxima frumenti penuria, & ex vi ventorum nauis frumentis onasta Romam petens huc accederet: an tunc ministri, & Proreges illam retinendo, & dictum frumentum accipiendo incurrerent in excommunicationem Bullæ Cœnæ, quæ, vt dictum est, excommunicat omnes impediens eos, qui victualia, seu alia ad usum Romanæ Curiae necessaria adducunt. Negatiuam sententiam docet Vgolinus, quem citat, & sequitur P. Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 8. q. 4. n. 2.* & adducunt textum *in l. Præf. C. de seruis. & aqua, c. discipulos, dist. 5.* Et ratio est, quia aliena subtrahens, famis necessitate compulsi à culpa excusatur, ergo qui ex supradicta causa, deferentes victualia ad Romanam Curiam impediunt, excommunicationis vinculo non alligantur, quia, vt habetur *in can. nullus 11. q. 3.* vbi lethalis culpa non contrahitur, ibi excommunicatio locum non vendicat. Verum Sousa *in Bull. Cœn. vbi supra, cap. 9. disp. 53. concl. 1. n. 3.* hanc opinionem admittit in casu, quo in curia Romana non esset illarum rerum, quæ exportari impediuntur, indigentia, quia tunc videretur habere locum Epiikeia, aliter impediens à censura non excusatur; cum ad impediendam delationem mercium, quæ aliunde affertur, ius non habeat. Sed circa hoc, si casus occurreret cogitarem, nam, vt ait glossa *in c. discipulos, dist. 5.* in necessitate omnia sunt communia, per text. *in cap. sicut dist. 47.* & maxime cibaria, ex *l. 2. §. cum in eadem navi in fino, ff. ad leg. Rhodiam de iact.* Vide Duardum *vbi supra.*

An si quis vi, & fraude impediatur, ne nepos filius spurij instituat heres ab auctore, teneatur ad restitutionem?

RESOL. XXXIII.

Suppono nepotem filium spurij posse institui hæredem ab auctore, si hæc institutio non efficiatur intuitu filij spurij, vt illa bona ipse habeat. Ita Valquez *opusc. de restit. cap. 5. §. 7. dub. 7. n. 123.* Molina *de iust. tom. 1. tr. 2. disp. 167. concl. 9. num. 16.* & ex Iuristis Iulius Clarus *de restit. quest. 32.*

Hoc supposito de hoc casu olim interrogatus affirmatiuè respondi, quia qui vi, aut fraude impeditur aliquem instituat heres, vt est in casu nostro, peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem; quidquid asserant aliqui apud Emanuelem Sà *ver. restit. 21.* aduersus quos, & rectè insurgit nouissimè doctus Tannerus *in p. 2. D. Thom. disp. 4. quest. 6. dub. 2. num. 65.* cum Bonacina *de contract. disp. 1. quest. 2. punct. 12. n. 1.* & Syluio *vbi infra concl. 5.* Layman *in Theol. moral. lib. 3. sect. 5. tract. 2. cap. 7. num. 3.* Sanchez *in summa tom. 1. lib. 2. cap. 22. num. 21.* Turrianus *vbi infra.* Et ratio est; nam violatur ius ipsius, quod habet ad illud bonum; quod ius non est quidem absolutum, sed conditionatum, quia in libera voluntate collatoris positum; si enim velit, restitit debetur; si nolit, non debetur. Vnde si quis voluntatem eius qui proposuit, vel deliberat tibi dare, per vim, aut fraudem directè impediatur, aliòve insecetur, veram tibi iniuriam facit: nam ius tuum in libertate collatoris constitutum violat. Ergo, &c. Et ideo hanc sententiam sustinent etiam Nauarrus *in man. cap. 17. num. 76.* & ibi Victorellus *in nois n. 67.*

Lessius lib. 2. cap. 32. dub. 18. num. 123. Valquez in part. 2. D. Thomae tom. 2. disp. 175. c. 2. n. 13. Azorius part. 3. lib. 4. cap. 9. q. 1. & alij penes ipsos. Idem dicendum est de illo, qui fraude, & vi impedit, ne aliquis consequatur officium, vel beneficium, &c.

Notandum est tamen, quod hæc restitutio non est in egrè faciendâ, sed quanti iudicio prudentis spes illa potest estimari. Ita Doctores citati.

Verum non graueor hic adnotare, quod si impediatur, ne omnia supradicta bona aliquis assequatur, non vi fraude, mendacis, &c. sed precibus, blanditiis, muneribus, &c. etiam si hoc ab aliquo efficeretur cum odio, & inuidia, peccaret quidem, sed ad restitutionem non teneretur; quia omnes supradicti, qui impediuntur ab assequendis istis bonis, ius ad illa non habent, nisi, ut dictum est, in libera voluntate collatoris; ergo si relinquantur in sua libertate, nec aliquid facias quod illi libertati repugnet, non censeis hoc ius violare. Igitur cum preces, munera, blanditiæ non repugnent libertati, nullo modo inferis alicui iniuriam. Et ita aduersus Caietanum in 2. 2. q. 6. art. 2. Couarruias in reg. peccatorum. part. 2. §. 7. n. 8. Paludanum in 4. dist. 15. q. 2. art. 2. concl. 4. Scotum eadem dist. & quest. ad arg. ult. Richardum ibid. circa 5. principalem quest. 4. art. 6. docent communiter Doctores, ut Lessius, Azorius, ubi supra, quibus adde Villalobos in summa tom. 1. tract. 1. diff. 43. n. 10. Nauarra de restitut. lib. 3. c. 5. n. 11. Turrianum in 2. 2. tom. 1. disp. 26. dub. 1. n. 7. Rebellium part. 1. lib. 3. q. 1. concl. ult. n. 5. & Syluium in 2. 2. quest. 62. art. 2. quaritur 25. concl. 2. Nec obstat ingentio nocendi, odium, & inuidia, nam si non sequatur opus contrarium iustitiæ, hæc omnia non inducunt onus restituendi; unde quod ad restitutionem atinet, videndum est, quo iure fiat quicquam, non autem quo animo; animus enim nocendi est contra caritatem, sed non violat iustitiam, nisi accedat opus iustitiæ repugnans.

Hinc ex dictis inferitur primò, aliquem non teneri ad restitutionem, si sine vi, & fraude impediuit, v. g. ne Paulus institueret heredem, vel legatarium Petrum, quem gratis instituere volebat, etiam si ex odio, & malo animo fecerit, & orauerit vt se ipsum, vel alium amicum loco Petri Paulus institueret.

Secundò, non teneretur ad restitutionem, qui sine vi, & fraude curauit aliquid testamentum iam factum mutari, & alium heredem institui, vel aliquid sibi, vel amicis relinquere.

Tertiò, si absque vi, & fraude procuras, vt beneficium detur indigno, non teneris quidem restituere aliis competitoribus dignis, quia nihil contra ius illorum fecisti, sed teneris Ecclesiæ, vel Reipublicæ, cuius iura violasti, procurando ei ministrum ineptum, & in tali casu seruandus est ordo, vt primo loco teneatur qui officium administrat, & stipendia accepit. Secundo loco teneretur collator & tertio suator.

Quartò, si absque vi, & fraude impediuit digniorem, vt daretur minus digno officium, vel beneficium, peccasti quidem, non tamen teneris ad restitutionem non digniori, quia contra ius eius nihil actum est, nec etiam Ecclesiæ, vel Reipublicæ, quia nullum damnum per iniuriam illis illatum est; nam in potestate collatoris erat eligere dignum, relicto digniori, quamuis in eo non sit fidelis dispensator.

Quintò, qui impediuit per vim, & fraudem, ne alter consequeretur beneficium, vel officium, quo dignus erat, teneretur ad restitutionem, quanti iudicio prudentis spes valebat; nisi tamen dignus nullam spem haberet ad dictum beneficium consequendum.

Sextò, qui per vim, & fraudem impediuit dignum à consequatione alicuius beneficii, vel officii, vt daretur indigno, teneretur ad restitutionem, non solum digno, qui fuit iniuste impeditus, sed etiam Ecclesiæ, & Reipublicæ, quæ damnum patitur, non habens idoneum ministrum.

Septimò, qui vi, & fraude impediuit multos competitores ad aliquod beneficium, vel officium assequendum, teneretur singulis restituere, quanti, vt dictum est, iudicio prudentis ipse eorum valebat.

Octauò, qui per vim, & fraudem impediuit, ne piscator, aut venator, piscaretur, & venaretur, teneretur ad restitutionem arbitrio prudentis viri.

Nonò, qui per mendacium impediuit Petrum, ne faceret elemosinam Paulo pauperi, dicendo illum non esse pauperem, teneretur ad restitutionem.

Decimò, si vi, & fraude procurantem aliquod officium retrahis, & auocas, teneris ad restitutionem. Idem dicendum est de eo, qui verbis, & precibus, etiam absque vi, & fraude, addit Bonacina, retrahit procuratorem alicuius, vt desistat ab aliquo incepto opere, unde sequitur alteri damnum.

Vndecimò, si aliquis dignus spem habebat ad obtinendum aliquod officium, vel beneficium; & tu fraude, & vi illum impediuit, vt conferretur digniori, multi putant te teneri ad restitutionem, quanti illa spes illi valebat, sed verius est te non teneri. Secus dicendum est, si procurasti, vt æquè digno conferretur, tunc enim teneris illi, quem iniuste impediuit; nam respectu alterius æquè digni, ius habebat, vt collatori tua libertas relinqueretur.

Duodecimò, is, qui secretum alterius cognouit per iniuriam, si eo vtatur in suum commodum cum incommodo alterius, aliquando non teneretur ad restitutionem, v. g. Petrus scribit Romam ad Paulum, vacare beneficium in mense Pontificis; literæ veniunt in manus Ioannis, qui illas aperit, & postea clauas reddit Paulo, sed illum præueniens impetrat beneficium; in tali casu si Ioannes literas tempestiuè tradidit, probabilius est non teneri ad restitutionem; quia etiam commisit iniuriam aduersus Paulum in legendis, & aperendis literis, non tamen in comparando beneficio, cum Paulus non haberet maius ius, quam alter. Et hæc exempla colligere volui ex supradictis DD. in gratiam Confessorum, vt ex illis promptè, & facillimè multa in facto occurrenti solui possint.

Sed claudam hæc resolutionem cum dubitatione, quam ponit Syluius in 2. 2. q. 62. art. 2. quaritur 25. concl. 5. vbi sic ait. Petes, quid de illis dicendum, qui etiam non per vim, & fraudem, per preces tamen, aut alter illi ius impediunt quempiam idoneum à consequatione boni, quod principaliter institutum est in singulorum vtilitatem, cuiusmodi sunt ærarium publicum, montes pietatis, piæ foundationes, &c. Respondeo eos teneri ad restitutionem, quia ad tale bonum singuli habent ius quoddam particulare, à quo inuiti impediuntur. Vnde non est eadem ratio bonorum, quæ beneficiorum, vel officiorum publicorum; cum hæc principaliter in bonum commune ordinentur, non autem in bonum particulare singulorum. Vnde Nauarrus Sotum sequitur in man. c. 17. n. 72. inquit. Non sunt beneficia; & munera publica communis, ita debita iis, inter quos sunt diuidenda, sicut centum aurei communis diuidendi singuli eius membris, sunt debiti eis, eo quod beneficia & officia publica sunt instituta, principaliter propter seruitium Ecclesiæ, vel Reipublicæ, & non propter eos, qui seruituri sunt. Et collatores eorum non distribuunt tanquam debita eis, quibus distribuuntur, sed tanquam debita seruitia Ecclesiæ, ita quod per bonam, vel malam electionem eorum, non fit principaliter commodum, vel damnum iis, qui eliguntur, sed Ecclesiæ, vel illi Reipublicæ; ad quam regendam præficiuntur. Sed quando, v. g. centum aurei communis ærarij sunt distribuendi particularibus membris illius communis, vnusquisque eorum habet aliquod ius, ob quod illi debetur sua pars; quia illi sunt destinati principaliter in vsum, & vtilitatem eorum, non verò in commodum Reipublicæ. Hæc omnia Syluius. Verum quia ex principiis in ista resolutione positis, consequuntur duo casus

casus in praxi sæpius occurrentes, de illis speciatim disserere existimaui, ideo quaritur.

An qui sine vi, & fraude, sed tantum suasionem, & precibus impedit, ne beneficium conferatur digniori, sed digno, teneatur aliquid digniori restituere?

RESOL. XXXIV.

DE hac questione alibi dictum est, & affirmatiuam sententiam præter Caietanum in 2. 2. D. Thomae q. 62. art. 2. tenent ex Neotericis duo viri doctissimi, Valquez de beneficiis c. 2. §. 3. dub. 19. n. 140. & Villalobos in summa tom. 2. tract. 11. diff. 44. n. 9. vbi sic ait. [El que haze que el beneficio, o cathedra se de al digno dexando al mas digno, aunque lo haga con solos uegros sin fuerza, ni fraude, esta obligado a restituirla al mas digno. El fundamento es, porque fuera de quebrar la justicia, hizo daño el mas digno contra justicia conmutatiua, en cosa que eittaua ya à cerca de tenerla, de manera que si el distribuidor estaua determinado firmamento de dar el beneficio, o cathedra al mas digno, de suerte, que sino fuera por la persuasiõ, infaliblemente le lleuara, tendra obligacion a restituirla le todo, o casi todo; y sino estaua tan cerca como esto, estara obligado a restituirla conforme à la propinquidad que el otro tenia.] Sic ille, qui citat Aragon, & Couarruiam.

Sed si hæc opinio esset vera, heu quam multi in Aulis Principum, & Prælatorum Ecclesiasticorum tenerentur ad restitutionem. Ideo contrariam sententiam probabilissimam esse censeo, quam præter Lessium lib. 2. cap. 12. dub. 18. n. 129. Valentiam tom. 3. disp. 5. q. 8. punct. 2. Sotum lib. 4. q. 6. art. 3. Nauarrum in manuali cap. 17. n. 72. & alios tenent nouissimè Syluius in 2. 2. D. Thomae q. 62. art. 2. quaritur 25. concl. 2. Filiucius tom. 2. tr. 32. c. 8. n. 185. & Layman in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tr. 2. c. 6. n. 2. vbi sic asserit. Probabile est, quod neque is contra iustitiam peccet, vel ad restitutionem teneatur, qui Ecclesiastici beneficii collatorem, iam determinatum ad alicui conferendum suasionem, aut precibus eò perdueit, vt sibi, vel alteri etiam minus digno conferatur. Ita Layman, qui citat etiam Adrianum, Toletum, & Sà. Vide etiam Azorium part. 3. lib. 4. c. 9. q. 3.

Ratio est, vt bene explicat Gutierrez can. 99. lib. 2. c. 11. n. 47. cum aliis, nam qui confert Ecclesiasticum beneficium, propriè nullam iniuriam infert digniori si, eo prætermisso, conferat minus digno, & consequenter contra Valquez ubi supra, neque ille iniuriam infert, qui collatorem suasionem, aut precibus, ad id faciendum monet; neque collatoris peccato ita suadens cooperatur aduersus digniorem; unde neuter restitutionem illi facere teneretur, quippe ei beneficium propriè, & strictè debitum non erat. Post hæc scripta inueni Bonacina de contract. disp. 1. q. 2. punct. 12. n. 7. primam sententiam cum Valquez, & aliis teneret, sed tu tutò potes secundam opinionem amplecti.

An si is, cuius bona ob crimen iuste sunt confiscanda, vel diripienda, si hoc fraude, aut mendaciis impediatur, teneatur ad restitutionem?

RESOL. XXXV.

Affirmatiuè respondent Molina de iust. tom. 1. tr. 2. disp. 95. n. 36. Layman in Theol. moral. lib. 3. sect. 5. tr. 2. c. 6. n. 4. & ante illos Sotus de iust. lib. 1. q. 6. art. 6. & Castus de l. pen. lib. 2. c. 15. §. ex his, quia iniuste impeditur pœnam fisco, vel aliis applicandam, & debitam, per sententiam. Et confirmatur à fortiori, quia, vt supra visum est, iniuste impediens vi, vel fraude, aut mendaciis rem non debitam, vt legatum, quod testator volebat alteri relinquere, teneretur restituere; ergo magis tenebitur, quando

Anton. Diana Ref. Mor. Pars I I I.

do res est debita, vt est in casu proposito. Vnde infert Molina loco citato, integrum esse fisco, cui constaret reos iniuridicè interrogatos negasse verum crimen, vt compensatione occulta bonorum, quæ lata sententia erant sibi applicanda, aut esto pœna ipso iure non incurreretur, erant sibi in pœnam applicanda, eo quod reus ius suum iniuste impediuit.

At his non obstantibus contrariam sententiam probabilior esse existimo, quam docent Tannerus in 2. 2. D. Thomae disp. 5. q. 6. dub. 2. n. 76. Lessius lib. 2. cap. 12. dub. 18. n. 134. Azorius tom. 1. lib. 5. c. 8. q. 5. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. c. 22. n. 22. Valquez in part. 2. tom. 2. disp. 175. c. 12. n. 13. & 14. Carbonius de rest. q. 31. concl. 5. Bannez, Aragon, & Solonius in 2. 2. q. 62. contr. 2. art. 3. Nauarr. cap. 18. n. 49. & alij. Et ratio est, quia huiusmodi occupatio bonorum constituta est in pœnam criminis; sed pœna non debetur ante sententiam; saltem declaratoriam criminis, vt communiter fatentur DD. imò non est soluenda ante sententiam constitutam pœnæ, quæ ipsa pœna iubeatur solui. Ergo sententia non secuta, non debetur pœna. Multas alias rationes afferunt DD. citati, quas apud ipsos videbis.

Ex quibus multi casus in praxi sæpius occurrentes decidendi sunt. Primò, Hæreticum qui fraude, mendaciis, & falsis testibus se defendit, & impediuit sententiam, aut confiscationem bonorum, non teneri ad restitutionem. Secundò, idem dicendum de adultera, quæ ipso iure amittit dotem, quidquid in contrarium asserat Layman ubi supra. Si enim legitime accusata de adulterio, falsis se tueatur testibus, vel vicissim de viro adulterium falsis allegationibus ostendat, ideòque absoluitur, obligari quidem in conscientia foro ad expensas litis viro soluendas, non autem ad dotem reddendam. Similiter si à sententia iusta aduersus illam lata appellet, etiam iniquè; nam appellatio suspendit sententiam.

Tertiò, iudex in proferenda sententia negligens, & non condemnans, non teneretur ad multam pecuniariam fisco, vel læsæ parti soluendam. Idem dicendum de Procuratore fiscali si non accusat; eo quod ad huiusmodi multam nondum est acquisitum ius fisco, & partibus, & non satis constat debere iudicem, & fiscalem propriè ex officio, & iustitia cuiusmodi fortaita fisci emolumenta procurare.

Quartò, custodes ciuitatum, sylvarum, fluminum, licet transgressores ad magistratum deferre negligant, non tenerentur ad soluendam illam pœnam pecuniariam, quæ aliquin ad fiscum, vel dominos peruenerit.

Quintò, idem dicendum est de æstimatoribus publicis rerum venalium, nam ipsi tenerentur ad pecuniariam multam, quam soluerent denunciati rei, vel fisco, vel aliis personis. Et hoc deseruiat pro illis, qui apud nos vocantur vulgo, *Masfris di piazza*.

Sextò, idem locum habet in eo, cuius bona ob non solutum vectigal, vel res prohibitas, importatas, vel asportatas sunt ipso facto commissæ, seu addictæ fisco, vel rectori, aut aliis personis; nam non teneretur ad restitutionem ante iudicis sententiam.

Septimò, idem dicendum est de testibus, qui falso testimonio impediunt sententiam, & consequenter confiscationem, vel multam pecuniariam, fisco, vel aliis applicandam; non enim sicut principalis auctor, aut mandans teneretur ad eius restitutionem. Et omnia hæc Confessarius inueniet apud Tannerum, & Lessium ubi supra.

Notandum est etiam cum Petro à Nauarra de restitut. lib. 3. cap. 5. num. 13. quod impediens fraude aliquam denunciationem, vel ne delinquens veniat ad manus iustitiæ; aut qui occultet, vel faciat fugere officiales tempore syndicati, non teneretur ad restitutionem pœnæ supradictis imponendæ; nam ante condemnationes fisco, vel alius illum ius non habet, vt supra sæpe dictum est. Quod ita verum aliqui existimant, vt doceant etiam pœnam conuentionalem inter partes positam non esse soluendam in conscientia ante iudicis sententiam, quod

T 2 ego

ego alibi probabiliter docui, & nunc doceo cum amicissimo P. Antonio Sanctarello *tract. de heres. cap. 21. dub. 1. num. 10.* Gutierrez in *99. can. lib. 2. cap. 20. num. 13.* & alij. Sed de his satis.

Verum Episcopus existens in alterius diocesi licite possit celebrare Missam in Pontificalibus seu cum Baculo, & Mitra absque licentia eius Ordinarij?

R E S O L. XXXVI.

Suippono Pontificalia insignia, & ornamenta esse Mitram, Baculum pastorem, Annulum, Sandalia, Tunicellam, Dalmaticam, Chirothecas, & Crucem petoralem; vt testatur Isidorus Mosconius *tract. de magnitudine militum. Eccles. part. 1. lib. 1. cap. 8.* quorum significationes exponit Durandus in *ration. diuin. offic. lib. 3. a. cap. 13.*

Hoc supposito, Prima opinio est affirmatiua, quia nullus canon prohibet Episcopis hoc efficere. Ergo licitum erit. Nec obstat Concilium Trident. *cap. 5. sess. 6.* cuius verba sunt hæc. Nulli Episcopo liceat cuiusvis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius diocesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia, & in personis eidem Ordinario subiectas tantum. Si Secus factum fuerit, Episcopus ab exercitio Pontificalium, & sic ordinati ab executione Ordinum sint ipso iure suspensi. Non inquam, obstant verba; nam loquuntur de vsu Pontificalium cum aliquo exercitio, vt consecrare, chrismare, ordinare, degradare, & similia; vnde exponens hunc locum Concilij Tridentini, sic asserit Villalobos in *summa, tom. 1. tract. 18. diff. 9. n. 5.* [Aduerte se que actus Pontificales son los que pertenecen al orden Episcopal, y su consecracion; como ordenar, hazer chrisma, &c.] Et ita etiam supradictus locus Concilij exponitur à quodam viro amicissimo, qui tamen nullum Auctorem adducit; sed ego inuenio Concilium sic exponere Tamburinum de *iure Abbatum tom. 1. disp. 15. q. 15. n. 4.* Campanili de *diuer. iur. can. rubr. 9. cap. 5. num. 1.* & 3. Quaranta in *summa Bullar. ver. Archiepiscopi auctoritas, sub n. 23.* & Coninch de *Sacram. disp. 16. dub. 5. num. 35.* Et hanc esse veram expositionem verborum Concilij patet ex eiusdem verbis ibi, *exercere*, quod verbum non videtur complecti vsum tantum Pontificalium, sed etiam exercitium super alios, idque magis manifestant subsequentiæ verba, tum illa, & in personis eidem Ordinario subiectas; tum alia, & ordinati, &c. Hinc Campanil. & alij obseruant, quod Nauarrus *consil. 12. de Cler. excomm. ministr.* asseruit, quendam Episcopum, qui in aliena diocesi Pontificalibus insignibus vsus fuit, incurrisse pœnam suspensionis in prædicto decreto Concilij comminatum; non ob solum Mitram, &c. Pontificalium vsum, sed quoniam Calicem etiam consecrauit, & corporalia benedixit, absque Diocesani licentia. Cum igitur Concilium Tridentinum in *d. c. 5. sess. 14.* prohibeat Episcopis exercere officia Pontificalia in alienis diocesibus, sequitur quod in illis possit Episcopus celebrare in Pontificalibus cum Mitra, & Baculo; quia celebrans non exercet in aliis officia Pontificalia, quæ prohibuit Concilium, sed tantum conficit sacrificium Missæ, cum ornamentis Pontificalibus.

Quod aperte probatur, nam in hac materia, de qua loquimur, vt notant Cochier de *iurisdic. in exemptis, part. 2. q. 1. num. 6.* Tamburinus de *iure Abbatum tom. 1. disp. 15. q. 14. n. 2.* & alij penes ipsum, locus exemptus, & locus extra diocesim iudicantur à pari; ex quo statuit Tamburinus *q. 15. num. 1.* quod Episcopi vigore prohibitionis Concilij *sess. 6. c. 5. & sess. 14. cap. 2.* non possunt exercere Pontificalia in Ecclesiis exemptis suarum diocesium; & tamen ipse Tamburinus *n. 3.* concedit Episcopos posse in dictis Ecclesiis exemptis vti Pontificalibus insignibus, & ornamentis, & diuina Officia celebrare in Pontificalibus; quia asserit Tamburinus, supradicta fa-

cere sine aliquo exercitio, non est officia Pontificalia exercere, quæ prohibentur in dictis locis Concilij. Ergo, &c.

Et ideo posse Episcopum in aliena diocesi celebrare in Pontificalibus, præter Couarruuiam *lib. 3. var. res. cap. 20. n. 9.* & Henriquez *lib. 3. c. 6. num. 6.* docet etiam Hostiensis penes glossam in *Clem. Archiepiscopo, de penis, ver. etiam celebrare*, Tabiena *ver. Patriarcha. n. 4.* Syluester eodem *ver. §. Tertium*, & Barbosa in *Collectaneis tom. 3. lib. 5. tit. 7. Clement. 2. num. 6.* sic asserit: Episcopus in aliena diocesi potest Sacra Missarum solennia in Pontificalibus celebrare. Hoc etiam docet Layman in *Theol. mor. lib. 1. r. 4. cap. 5. n. 5.* seclusa consuetudine in contrarium.

His tamen non obstantibus, negatiuam sententiam tenendam esse puto, & ideo quoad Mitram docet Riccius *part. 4. decis. 27. n. 7.* Barbosa de *potest. Episcopi part. 9. allegat. 80. n. 14.* & Erasmus Cochier. de *iurisd. part. 2. q. 1. num. 8.* quod Episcopus in locis exemptis illa vti non potest, nisi inuitatus, & facit mentionem de prohibitione Concilij Tridentini in locis citatis. Quoad Baculum verò, sic habetur in Cæremionali Episcoporum *lib. 1. cap. 17.* Vtitur Episcopus Baculo pastoralis in sua tantum ciuitate, vel diocesi, & etiam alibi, vbi consecrationes, aut ordinationes, vel benedictiones personales facere ei Apostolica auctoritate conceditur. Et hanc sententiam aliqui ita mordicus tenent, vt asserant non posse Episcopum loci concedere vsum Baculi, alteri Episcopo in sua diocesi existenti; nisi in his, in quibus dicta verba Cæremonalis ex præscripto ordine necessario requirant Baculum. Vide Campanili in *diuer. iur. can. rubr. 9. cap. 5. num. 3.* Et ratio quare Episcopi in aliena diocesi celebrare minimè possint cum Baculo, & Mitra est, quia Baculus, & Mitra sunt signa iurisdictionis; vt infra dicetur. Et ita nostram sententiam in terminis, vt asserunt, terminantibus firmat, & docet Fulsius Pacianus de *pralat. lib. 2. cap. 29. n. 56. & 64.* qui omnino videndus est.

Ad illud verò, quod pro contraria opinione adducebatur, nempe Episcopum posse celebrare pontificaliter in locis exemptis; respondeo ex Gratiano *tom. 3. c. 467. n. 29.* quod est dispar ratio inter locum exemptum intra propriam diocesim, & inter diocesim aliam, & sic potest Episcopus, vt obseruat Fuscus *visit. lib. 2. c. 8. n. 6.* vt Baculo in locis exemptis, quod facere minimè potest in alienis diocesibus. Et ratio est, quia in locis exemptis Episcopus conceditur, propter reliquias præcedentis subiectionis; cum per exemptionem, vt etiam notant Gonzales in *reg. 8. can. gloss. 43. n. 187.* & alij, talia loca non desinant esse in prouincia, vel diocesi propria.

Ad loca verò Concilij Tridentini superius adducta, respondeo ex *l. de interpretatione, ff. de legibus, & cap. cum dilectus, de consuet. cum aliis adductis per Ioan. Mariam Nauarinum in questionibus forensibus part. 1. q. 85. num. 11.* quod consuetudo, quæ est optima legum interpres; ita interpretata est mentem Concilij; vnde Episcopi non celebrant pontificaliter in alienis diocesibus sine Ordinarij licentia. Nec valet dicere, quod hoc faciant propter quamdam reuerentiam, & decentiam debitam Episcopo diocesano, & ideo ab illo licentiam petunt; quia si hoc efficere Episcopi propter solam decentiam, quando Episcopi diocesani licentiam celebrandi pontificaliter illis præbere nollent, vt sæpius accidit, quod de facto ipsi celebrarent; sed hoc non audent facere; ergo non possunt. Neque propter decentiam in tali casu credendum est Episcopos velle amittere iurisdictionem, si illam habent.

Ad illud verò, quod Episcopus celebrans in Pontificalibus, non exercet officium Pontificale, sed facit sacrificium cum ornamentis Pontificalibus: aliquis respondebit, quod Baculus non solum est ornamentum, sed etiam signum superioritatis, & officij; nam æquiparatur vt

vt notat Gratianus *tom. 3. c. 467. n. 6.* vexillo Crucis, quo vtitur Archiepiscopus. Et quod, vt diximus, sit signum superioritatis, & iurisdictionis, docent aperte Tamburinus de *iure Abbatum tom. 1. disp. 21. q. 3. n. 8.* Venerus de *exam. Episcop. lib. 4. c. 10. n. 22. & 23.* Pacianus *ubi supra*, & apparet in versibus, quos adducit glossa in *c. unico, §. finali, ver. propter historiam, de sacra unct. & sic asserunt:*

In Baculi forma Presul, datur hæc tibi forma.

Attrabe peccantes, rege iustos, punge per imum.

Attrabe peccantes, rege iustos, punge vagantes.

Attrabe, sustenta, stimula, vaga, morbida, lenta.

Et in cæremonia consecrationis Episcopi, consecrans tradendo Baculum consecrando, sic ait, *Accipe Baculum pastoralis officij, vt sis in corrigendis vitiis pie saluens, in tranquillitate seueritatis censuram non deferens*, &c. Et in libello qui Ordo Romanus inscribitur, sic dicitur, *Accipe Baculum pastoralis officij, potestatem ligandi atque solvendi, vt sis in corrigendis vitiis perseverans*, &c. Vnde quia Baculi curuatio in Episcopis limitatam, & coarctatam potestatem significat, ideo illo non vtitur Summus Pontifex, cum potestatem habeat vniuersalem; vt notat, & docet Germanus de *sacra immun. lib. 3. c. 5. n. 108. & 110. & de Indul. Cardin. §. Episcopus, n. 15. & seq. cum Doctoribus*, quos citat Barbosa in *Collect. tom. 1. lib. 1. tit. 15. c. unico, §. vngitur, n. 11.* Ex quibus apparet, Baculum non solum esse ornamentum, sed signum iurisdictionis, & superioritatis, vt etiam erat apud Prætores Romanorum, & apud Iudices Germanorum, teste Gratiano *dicta decis. 29. n. 7.* & Gregorio Tholosano de *republica lib. 6. cap. 20. num. 21.* Ergo nullo modo licitus erit eius vsus in aliena diocesi, sine licentia Ordinarij.

Verum Archiepiscopus, factus Episcopus, possit vti pallio?

R E S O L. XXXVII.

Negatiuè respondeo Primò, quia pallium est signum proprium potestatis, & dignitatis Archiepiscopalis, & ideo habetur in *cap. nisi, de auctoritate, & vsu pallij*, quod Archiepiscopus ante pallij susceptionem, non potest se vocare Archiepiscopum. Probatur, secundò, quia, vt apparet in *cap. bona memoria, el. 2. de postulatione*, & aduertit glossa, Pallium datur personæ contemplatione loci, vnde est priuilegium singulare, & indiuiduum respectu singularis, & indiuiduæ potestatis pontificalis; & ideo ex supradicto textu Cæremonale Romanum *lib. 1. cap. 16. Azorius part. 2. lib. 3. cap. 34. q. 8. D. Lancellotus in insir. can. lib. 1. tit. 11. in glossa, littera H.* Genuenis in *praxi Archiep. cap. 70. n. 18.* Cuchus in *insir. can. lib. 4. tit. 6. n. 25.* Berti in *praxi crim. Regular. tit. 4. cap. 14. n. 11.* Bagnus de *S. R. E. dignitatibus, tr. 14.* Zerola in *praxi Episc. part. 1. ver. Archiepisc. n. 1.* Acugna in *decretum Gratiani part. 1. dist. 100. c. 7. n. 1.* Zecchius de *Repub. Christ. tit. de Patriarchis, num. 5.* Quaranta in *summa Bull. ver. Archiepiscopus, sub n. 23. ambor. 32.* & alij asserunt, quod Archiepiscopus ad alium Archiepiscopatum translatus, non potest vti Pallio priori; sed alio nouo indiget. Ergo à fortiori, illo vti minimè poterit, si ad Episcopatum translatus fuerit, cum non sit amplius Archiepiscopus; cui, vt dictum est, vsus pallij non solum ratione personæ, sed etiam ratione loci conceditur.

Adde, quod aliqui ita mordicus tenent, quod priuilegium pallij sit locale, vt asserant Archiepiscopum extra suam prouinciam non posse vti pallio, etiam de licentia Ordinarij illius diocesis in qua reperitur. Et ita docent Barbosa in *Collectaneis tom. 1. lib. 1. tit. 8. c. 6. n. 2.* Prosper de Augustino in *addit. ad Summam. Quaranta ver. Arch. n. 23. author. 32.* Maiolus de *irregul. lib. 2. c. 2. n. 7.* Parisius de *resignat. benef. lib. 1. q. 17. a. n. 20.* Ruzzeus de *preeminencia Arch. priuil. 21. ver. istud tamen*, & glossa in *Clem. Archiepiscopo, de priuilegiis, littera M.* vbi sic ait. Differunt Anton. Diana *Ref. Mor. Pars I I I.*

Pontificalia à pallio, quo non vtitur Archiepiscopus in aliena prouincia, etiam de licentia illius ad quem spectat, nisi super hoc esset priuilegiatus. Ita glossa, quidquid aliqui in contrarium asserant. Vide etiam pro confirmatione supradictorum, pulchrum textum in *cap. ad postulationem, de renunciatione*, vbi, Archiepiscopo Ragusensi propter periculum vitæ renunciante Ecclesiam, non autem dignitatem, Summus Pontifex concedit exercere officia Pontificalia, attamen negat ei expressè vsum pallij.

Igitur ex his omnibus, latis firmata remanet nostra sententia, quam nouissimè in terminis, vt asserunt, terminantibus tuetur, & docet Venerus in *exam. Episc. lib. 4. c. 10. n. 12.* vbi querit. Si Archiepiscopus sit Episcopus, potestne vti pallio? & negatiuè responder; quia ait ille, pallium est signum soli Archiepiscopo debitum. Sed dices: Aliqui Archiepiscopi ad Episcopatum translati vsi sunt pallio. Respondeo hoc ipsos effecisse ex priuilegio Summi Pontificis, qui Episcopis etiam aliquando vsum pallij concedit; vt aperte apparet in *c. cum in inuenture, de probationibus.*

Notandum est tamen hic obiter, quod aliqui putant, quod si quis semel habuit pallium vnius Archiepiscopatus, si ab illo ad alium transferatur, iterumque redeat ad priorem, indigeat nouo pallio, & primum non sufficit; & in hanc sententiam inclinat Acugna in *Decretum Gratiani part. 1. dist. 100. c. 10. n. 3. & 4.* vbi etiam *n. 5.* probabiliter asserit, quod si detur euentus, in quo aliquis Archiepiscopus suum perdat pallium à Pontifice acceptum, vel casu igne comburatur, poterit absque illo Pontificalia munera exercere; licet Venerus in *exam. Episc. lib. 4. c. 10. n. 19.* videatur asserere, quod debeat petere aliud à Summo Pontifice.

An Episcopus possit erigere Collegiatam cum nouis Canonicis, vel addere nouum numerum Canonicorum aliis antiquis?

R E S O L. XXXVIII.

Negatiuam sententiam mordicus sustinet Aloysius Riccius in *decisionibus Curie Archiep. Neapol. part. 3. decis. 66.* docet enim ibi Episcopum non posse creare nouos Canonicos; & citat Baldum *consil. 91. num. 10. lib. 1. Bursatum consil. 27. n. 4. & consil. 110. n. 6.* cum aliis.

Verùm contrariam sententiam docet nouissimè Ioan. Maria Nouarius in *questionibus forensibus, part. 1. q. 24. num. 4.* vbi probat posse Episcopum nouum constituere Canonicorum numerum, & Collegium nouaque creare dignitates, & citat Zerolam in *praxi Episc. verb. Episcopus q. 17.* & Seluam de *benef. part. 2. q. 23. num. 16.* & addit Nouarius, quod in tali casu Episcopus potest insignire supradictos Canonicos signo illo, quod vulgò dicitur *Almutica*, seu *Cappucio*, vel *Zambarau*, sine aliqua Sedis Apostolicæ licentia. Ita ille.

De iuramento seruandi statuta, seu capitula Ciuitatum, Collegiorum, &c.

R E S O L. XXXIX.

Si supradicta statuta sunt in vsu, nulla indigent probatione, non obseruantes illa esse periuros, vt patet ex *cap. querelam, & toto tit. de iur. iur.* Si verò aliqua statuta in disuetudinem abierunt, vel vsu recepta non fuerunt, tunc illa non obseruantes periuri non sunt. Nam, vt rectè notant Megala *consil. 81. num. 1.* Gutierrez de *iuram. confirmat. part. 1. cap. 28. num. 14.* Gomez in *leg. Tauri, n. 365. & 366.* Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 3. c. 14. num. 9.* Portel in *addit. ad dubia Regul. ver. iuramentum, num. 22.* Malderus in *2. 2. D. Thoma, tractat. 10. capit. 6. dub. 9.* Homobonus in *exam. Eccles. part. 1. tractat. 7. cap. 9. quest. 46.* & alij penes ipsos, iuramentum de seruandis statutis

statuta non extendi ad statuta moribus vrentium non recepta, vel quae per contrariam consuetudinem abrogata sunt. Hinc infertur Gubernatores Tabulae huius vrbis non esse periculosos mutando pecuniam Ciuitatis, nam Capitulum id prohibens non fuit vltu receptum, & in distictudinem abiit; & sic etiam dicendum est de Pratoribus huius vrbis, qui aliqua capitula Ciuitatis non obseruant, quae in distictudinem abierunt.

Notandum est etiam hic obiter contra Megalam vbi supra, num. 4. tunc materiam statuti iurati esse grauem, vt constituat periculum mortale, quando tanti momenti est, vt iuramento secluso statutum iuræ materiae ratione sufficiens esset ad obligationem sub mortali. Et ita docet Sanchez loco citato n. 3. hinc transgredientes statuta iurata decernentia faciendum, aut omittendum aliquid sub aliqua poena, non peccare dicendum est.

Nota etiam, quod quando statutum iuratum reuocetur per potentem reuocare, tunc illud non seruans non esse periculum dicendum est: quia non amplius obligat, & ideo cessabit iuramentum. Ita Sanchez vbi supra, n. 10. cum Caietano 2. 2. q. 89. art. 9. Soto lib. 8. de inst. quasi. 1. art. 9. & aliis.

Vnde infertur, in rigore loquendo Pratores huius vrbis non peccare, neque esse periculosos, quando Dominus Prorex cum aliquo actu viceregio dispensat pro illa vice, vt aliquid efficiatur, non obstante aliquo Capitulo ciuitatis in contrarium; vt, v. g. fiat electio ad aliquod officium sine vniuerso, vt vulgo dicitur, &c. licet hoc Domini Proreges efficere minimè deberent, & ideo Pratores in tali calu exponant Proregibus inconuenientia, quae sequuntur ex supradictis dispensationibus, vt nihil timeant.

An parentes diuites si propter aliquam iustam causam exponant filios hospitalitati, teneantur restituere expensas circa eorum nutritionem?

RESOL. XL.

Affirmatiuè communiter respondent Doctores, & ita tenent Homobonus de exam. Eccles. part. 2. r. 10. cap. 4. q. 14. Bellocchius in praxi mor. Theol. part. 2. q. 7. n. 25. Azorius part. 1. lib. 2. cap. 5. q. 7. & alij. Ratio est, quia hospitalia instituta sunt ad nutriendos hos infantes pro egenis, & non pro diuitibus.

At his non obstantibus, non grauior hic apponere sententiam Roderici Acugna in Decretum Gratiani part. 1. disp. 87. cap. 9. n. 3. vbi sic asserit. An parentes expositorum, si sint diuites, teneantur in conscientia ad sumptus nutritionis hospitali restituendos.

Et non teneri verius videtur, cum hospitalia sint instituta pro praesentibus necessitatibus, absque vilo onere miserorum, & expositi quantumuis eorum parentes sint diuites, praesente necessitate vigente exponuntur, & ita nihil tenentur, postquam fuerint sui iuris, hospitalibus restituere. Accedit quod peregrini spoliati à latronibus, & similiter aegrotantes, quamuis in sua patria sint ditissimi, gratis curantur, & sustentantur in similibus hospitalibus sine vilo onere restituendi, vt ex vsu constat. Et confirmatur, quia alioquin hospitalia redditus haberent, non vt liberaliter, & gratis propter Deum necessitati patientium succurreretur, sed potius vt mutuum miseris daretur, quod est inconueniens, & non praesumendum de fundatoribus hospitalium. Sed forsàn dici potest, tres classes hominum esse distinguendas; in prima continentur homines pauperes in re, & in spe; in secunda pauperes tantum in re, & non in spe, vt filij familias, in tertia alij diuites in re, impediti tamen propter metum, vel aliam iustam causam filios alere nequeunt, & hos teneri ad restitutionem hospitalibus faciendam dicendum videtur. Ita Acugna loco citato.

An si Episcopus prohibeat furtum sub poena excommunicationis latae sententiae, furans incurrat in excommunicationem, si inuincibiliter legem istam ignorat?

RESOL. XLII.

Incurrere in excommunicationem docent Alvarez in part. 2. D. Thoma, disp. 158. n. 5. Comitulus lib. 5. q. 3. Couarruias in c. alma mater. part. 1. §. 10. num. 8. & alij penes ipsos. Et ratio est, quia excommunicatio lata est super furtum lege naturali damnatum.

Sed mihi contraria sententia magis placet, quam tuerentur Salas in part. 2. tom. 2. r. 13. disp. 8. sect. 10. Molina tom. 4. tract. 5. disp. 71. num. 9. Valentia tom. 4. disp. 7. q. 17. punct. 7. Sanchez de marim. tom. 3. lib. 9. disp. 32. n. 9. Suarez de cens. disp. 4. sect. 8. n. 20. Henriquez lib. 3. c. 23. n. 2. Azorius tom. 1. lib. 1. cap. 15. q. 3. Toletus lib. 1. c. 8. Sayrus de cens. lib. 5. cap. 18. n. 28. Grassius tom. 1. lib. 4. c. 9. n. 16. & alij penes ipsos. Et ratio est, quia ignorans inuincibiliter excommunicationem impositam ab Episcopo, peccat tantum contra ius naturale, aduersus quod se agere cognoscit, non autem ius positium Episcopi quod quidem inuincibiliter ignorat. Ergo non incurrit in excommunicationem ab Episcopo latam.

Et haec omnia vera esse puto, non solum si excommunicatio sit lata ab Episcopo, sed etiam à Summo Pontifice, quia militat eadem ratio. Et ita docent Azorius Henriquez, Tolet, Sanchez, & alij, vbi supra, quidquid in contrarium asserat Salas in part. 2. r. 13. disp. 8. sect. 10. n. 77. Vgolinus de cens. tab. 1. c. 9. §. 8. 10. D. Antoninus part. 3. tit. 24. c. 75. Corduba lib. 2. q. 27. & alij.

Quae autem dicta sunt de excommunicatione, dic etiam de suspensione, & interdicto; nam ab his poenis excusat ignorantia inuincibilis iuris eas imponentis, quamuis factum sit iure naturali damnatum, & poenae statuae sint ab Episcopo, vel à Pontifice. Et ita docent Valquez de excomm. dub. 16. n. 6. Nauarrus cap. 23. n. 47. Suarez de cens. disp. 4. sect. 8. n. 20. & seq. Sanchez lib. 9. disp. 32. num. 18. Filiucius eodem tract. cap. 8. q. 10. n. 253. quidquid in contrarium asserat Auila de cens. part. 2. c. 5. disp. 5. dub. 10. concl. 2. Alvarez in part. 2. D. Thom. disp. 158. num. 5. & alij; & idem sentiendum est de irregularitate, vt alibi dictum est, quando imposita est in poenam debiti.

Notandum est etiam hic obiter, quod si quis, v. g. vult non fornicari, vel ludere sub poena centum aureorum, si postea immemor voti fornicetur, non tenetur soluere poenam; quia naturalis obliuio aequiparatur ignorantiae inuincibili; & ita docet Sanch. in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 22. n. 18. & alij. Idem dic, si dum fornicatur, memor sit voti, non autem poenae impositae, etiam si esset poena Religionis, Castitatis, Peregrinationis Hierosolymitanae, vt probabiliter asserit idem Sanch. n. 19. Idem dicendum est de eo, qui ex obliuione naturali omittit recitare aliquas horas canonicas, nam non tenetur restituere fructus, non obstante lege poenali irritante fructuum acquisitionem; quae omnia sunt valde notanda.

An parua materia diuersorum praeceptorum coalescant in vnum, & faciant quantitatem notabilem mortaliter peccaminosam?

RESOL. XLII.

VT si in die festo incidat ieiunium, & consequenter quis teneatur eo die ad ieiunandum, ad audiendam Missam, ad non laborandum, & si est Clericus in sacris ad recitandas Horas canonicas; an inquam, si ex singulis his obligationibus modicum quid omittat, ita vt omnia illa modica quantitatem notabilem efficiant, peccet mortaliter; Respondeo negatiuè, quia nullum praecceptum in materia graui transgreditur, sed multa, singula tamen

in leui materia. Et ita docet Sanch. in sum. tom. 1. lib. 1. c. 4. n. 16. qui tamen limitat hanc sententiam, & putat fecus dicendum esse, si quis ad omnia haec obligatur ex diuersis votis, & pro eadem die.

Sed haec limitatio mihi non placet, quia non est differentia inter transgressionem voti, & praeccepti Ecclesiastici, cum votum obliget eo pacto, quo obligat praecceptum Ecclesiasticum de eadem re, vt docet Caietan. in 2. 2. q. 88. a. 3. Sotus lib. 7. q. 2. a. 1. Corduba in sum. q. 188. Valentia tom. 3. disp. 6. q. 6. punct. 4. Aragon in 2. 2. q. 88. art. 3. concl. 3. Nauar. in sum. c. 12. n. 65. & alij. Ergo si non est mortale, secundum Sanchez, transgredi multa praeccepta Ecclesiastica in re leui, neque erit mortale transgredi plura vota.

Sed quid dicendum, quando quis vult interminatè pro aliquo die audire, v. g. tres Missas, & ex qualibet illarum omittat partem non notabilem, an, inquam, peccet mortaliter? Aliqui affirmatiuè respondent, quia sunt partes materiae eiusdem rationis; ergo possunt continuari ad constituendam quantitatem notabilem.

At his non obstantibus, puto probabilem esse contrariam sententiam, quam aperte videtur tenere Suarez de Relig. tom. 2. lib. 5. c. 5. n. 12. & seq. lege illum, & non pigebit.

An qui in die ieiunij sapius modicum quid comedit, frangat ieiunium, & peccet mortaliter?

RESOL. XLIII.

Affirmatiuam sententiam docent communiter DD. quia cum sit eadem dies, illae paruae comestiones continentur, & coalescunt in vnum, efficiendo quantitatem notabilem. At Ioan. Salas in p. 2. D. Thom. r. 13. disp. 6. sect. 26. in fine, limitat, vt procedat tantum, quando ille absolute vellet vno, & eodem actu, omnes illas modicas comestiones; fecus autem si conditionaliter quis vellet ita eas comestiones, vt nunquam peccaret mortaliter, sed venialiter tantum, hoc est, vt omnes illae comestiones essent veniales.

Verum haec opinio aliquibus displicet, quia non est in potestate comedentis, facere vt ex omnibus illis modicis comestionibus, eadem die habitis, non coalescat materia notabilis, vnde resultat peccatum mortale; & ex limitatione Salas sequitur, quod quis posset eludere praecceptum, seu votum ieiunij centies in die modicum quid comedendo, & intendendo omnes illas modicas comestiones tantum centum peccata venialia committere. Sed hoc dicere est absurdum. Ergo, &c.

An quis si tradat aliquibus vinum, vt nomine suo vendatur, si noscat illos vendituros minuendo mensuram, & admiscendo aquam, peccet mortaliter?

RESOL. XLIV.

Affirmatiuam sententiam docent Sanchez in summa tom. 2. lib. 1. c. 7. n. 37. & Molfesius in sum. tom. 1. r. 8. c. 11. num. 63. quia sic tradentes vinum, ipsi reuera illud vendunt, ac iniustitiam per tabernarios, tanquam per suos ministros censentur committere.

Sed in hoc posse excusari sic tradentes vinum, si duo supponantur, existimo. Primum si adit iusta causa tradendi, quia, videlicet pateretur graue damnum. Secundum quod tradant ministris vinum vendendum iusto pretio. Nec obstat, quod sciant dictos ministros fraudibus vfuros, quia illa vini traditio non est ex obiecto mala, sed indifferens; ergo licet tradentes sciant ministros fraudibus cum emptoribus vfuros; non propter hoc peccant vinum illis tradendo, si aliàs graue damnum paterentur. Et ideo Doctores asserunt, posse quem pecuniam apud vsurarium deponere, etiam si sciat fore illi materiam vsurae exercendae; & ita docet Caietan. 2. 2.

q. 78. art. 4. Bannez q. 77. art. 4. dub. 1. ad 2. Aragon. q. 62. art. 5. ad vlt. Salonijs eadem q. 62. art. 5. contr. 2. ad vlt. & maxime, vt suppono in casu nostro, quando adest vsus, & iusta causa, vt docet Valentia tom. 2. disp. 5. q. 21. punct. vlt. in fine Molin. tom. 2. r. 2. disp. 331. ver. de eo, qui apud vsurarium. Rebellius p. 2. lib. 2. q. 16. sect. 4. n. 20. & alij.

Ex his deducitur etiam contra eundem Sanch. vbi supra, n. 38. licere deferre munera concubinae iudicis, vt pro ipso apud iudicem intercedat, dum adest periculum alicuius grauis nocuenti, vel si aliàs ius suum à iudice minimè consequi posset; nec in tali casu litigans intendit fouere turpem amorem concubinae, ac eo vti, sed tantum necessitati suae consulere. Et ita docent Molfesius in sum. tom. 1. r. 8. c. 11. n. 62. vbi ait, ita etiam consuluisse plures alios viros doctos, & timoratos. Et nouissimè post haec scripta hanc sententiam aduersus Sanchez docet Castrus Palaus in opere morali tom. 2. r. 6. disp. 6. punct. 15. num. 2.

An ex aliqua iusta causa licitum sit commodare cubiculum alicui potenti ad fornicandum?

RESOL. XLV.

DE hoc casu olim interrogatus fui, nam quidam vix nobilissimus instanter ab amico domum eius ad meretricandum petebat, at si hoc illi denegasset, in grauiusimum damnum incidebat: consuluit an peccaret hoc faciendo, & respondi negatiuè, quia absque detrimento proprio proportionato hoc denegare minimè poterat; & commodare cubiculum ex obiecto, non est intrinsecè malum, sed indifferens, & ex sola praua abutentis intentione ad malum ordinatur; ergo, &c. Et ita hanc sententiam in terminis docet nouissimè Marullus tom. 1. disp. 2. c. 4. dub. 10. corol. 4. n. 295.

Hinc à fortiori infertur contra Nauarrum cap. 17. n. 195. licitum esse, ex iusta tamen causa, locare domum meretrici, etiam si ob loci circumstantiam aliquis peccatum admitteret, quod minimè perpetraret, eo loco sibi non concesso, vt ratione situs, &c. vel si meretrix domum illam conducens plurimum sceminis honestis vicinis noceret. Et ita docent Valentia tom. 3. disp. 5. q. 21. punct. 4. & Salonijs in 2. 2. q. 27. art. 4. contr. 6. post 4. concl. corol. 3. cum aliis.

Quis minabitur mortem famulo, si non deferret literas dominae, in quibus ad peccatum pronocabatur, quasiuit, an si hoc faceret peccaret mortaliter?

RESOL. XLVI.

HEc casus, in facti contingentia, torfit multorum ingenia, quia consulens multos Theologos interrogauit; & negatiuè respondendum videtur, quia verba sunt intrinsecè mala, & deferre tales literas idem est, ac si deferret internuncium de rebus turpibus. Ergo, &c. Et ita hanc sententiam docent Sanch. in sum. tom. 1. lib. 1. cap. 7. n. 26. & Rebellius p. 1. lib. 1. q. 14. sect. 7. n. 53. Molfesius in sum. tom. 1. r. 8. c. 10. num. 60. & alij. Et ita ego tunc etiam consului.

Verum aliqui contrariam sententiam putant probabilem; nam videtur dispar ratio de internuntio, & de literis. Nam famulus, qui internuncium de rebus turpibus defert concubinae heri, directè ac proximè censetur peccato heri cooperari, tanquam instrumentum, quo mediante herus inducit mulierem illam ad peccandum secum, ideo est omnino intrinsecè malum, ac proinde in nullo euentu licitum. At verò deferre tantum literas ita materialiter; non videtur directè cooperatio ad peccatum, tanquam proximum instrumentum, sed magis remotè se habet, & ideo videtur saltem in aliquo casu extrinsecè necessitatis, vt ad euadendam mortem sibi comminatam

minatam licitè posset famulus eiusmodi literas deferre. Et ita hanc sententiam olim docuit Emmanuel Sà ver. peccatum n. 9.

Sed tu ne recedas à prima opinione; & idem tene de famulis scribentibus tantum huiusmodi literas, quamvis non deferentibus, quia idem cooperandi modus in utroque ministerio inuenitur, licet aliqui hoc etiam negent, quia Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 46. num. 34. asserit, quod scribere verba turpia, non est intrinsecè malum; ergo potest dari casus, in quo licitum sit famulo scribere heri literas, verba turpia continentes, ut si aliàs immineret ei periculum mortis, vel alterius grauis nocementi. Verùm à sententia contraria non est recedendum.

Notandum est verò hinc, quod si herus in dictis literis petat solum à concubina, ut tali hora ad se veniat, vel ad talem locum, vtque in tali casu potest famulus tales literas deferre, vel ore hoc nunciare; quia rem indifferenter continent, cum non ad fornicandum, sed ad solum aduentum inducant. Et ita docent Molfesius, Sanchez ubi supra, n. 16. Azor. tom. 2. lib. 1. c. 1. vlt. q. 8. & alij, concurrente iusta causa non solum famulatus, sed etiam quia dominus malè tractabit, aut è domo eijciat.

Et idem dicendum est de famulis, quos herus mittit sceminam insequeutos, vt videant ubi habitat, vel id inquirent, an postea illum certiores faciant, & eo maior causa excusans necessaria est, si scemina, quam insequeuntur, sit honesta.

Vnde ex his etiam collige quid dicendum sit de auribus deferentibus meretricem ab vno loco ad alium, quam sciunt illuc petere ad peccandum; hi enim regulariter excusantur à peccato, quia adeest iusta causa non amittendi lucrum, quod ex eo ministerio comparant.

An sit peccatum mortale optare, v. g. ut fornicatio esset licita?

R E S O L. XLVII.

Non semper esse peccatum mortale optare vt id, quod est intrinsecè malum, non esset malum, sed licitum, sed attendendum esse ex quo fine quis moueatur, docet Vasquez in p. 2. disp. 116. c. 1. in fine, & ideo si quis id optaret, ex eo quod videretur ob suam fragilitatem scipi incideri in peccatum, non esset mortale.

At contrariam sententiam docent Azorius tom. 1. lib. 4. cap. 6. quest. 10. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. c. 2. n. 23. Molfesius in sum. tom. 1. tr. 8. cap. 8. n. 49. & alij, quia bonum totius naturæ, ac ordinis naturalis non potest postponi, ac eius immutatio, quæ grauissimum malum est, desiderari ob particulare huius bonum.

Notandum est etiam hic obiter, vt aliam similem attingamus quæstionem, quod Laym. in Theol. mor. lib. 1. tr. 3. c. 6. n. 10. Sanch. & Azorius ubi supra, asserunt consensum conditionalem non esse mortalem, quando versatur circa res solo iure positio prohibitas; secus verò si versetur circa ea, quæ iure naturali sunt interdicta; & ideo hic actus, comedere carnes in Quadragesima, nisi Ecclesia prohibuisset, caret culpa; hic verò non, occiderem si non esset peccatum, aut offensa Dei; quia hoc vltimum absque sua malitia intelligi nequit, & conditio illa negans inuoluit contradictionem.

Verùm Valentia tom. 2. disp. 6. q. 4. punct. 4. Sayrus in Clauis Regia lib. 8. c. 7. n. 28. & 29. Salas in p. 2. tr. 1. 3. disp. 16. sect. 27. Vasquez disp. 116. c. 2. n. 4. & alij, docent quod quoties conditio omnem malitiam, & deformitatem ab actu aufert, excusat à peccato, secus autem si non aufert; & ideo non peccaret si quis diceret, occiderem inimicum, si mihi liceret, vel malum non esset; peccaret verò si diceret, occiderem inimicum, si supplicium, vel infamiam non timerem. Rationes verò huius differentie apud Doctores citatos innuunt.

An in obsidione alicuius civitatis, quando aliis civibus non adeest, licitum sit vesci carnibus humanis & an gesta ex metu graui excusent à peccato?

R E S O L. XLVIII.

Negatiuè quoad primum videtur respondere D. Thom. in 2. 2. q. 142. ar. 4. ad 1. & acerrimè tenet Valentia tom. 3. disp. 9. q. 3. punct. 1. Et ratio est, quia hoc est intrinsecè, & ex obiecto malum, & ideo nunquam licet, sicut nunquam licitum erit mentiri. Et hanc sententiam docent etiam Fernand. de septem peccatis mor. cap. 2. §. 6. Azorius p. 1. lib. 7. c. 22. Victoria relect. 9. Syluius in 2. 2. q. 142. ar. 4. & alij.

At contrariam sententiam tenent Lessius lib. 4. cap. 3. dub. 2. n. 10. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. c. 18. n. 12. Naldus in sum. ver. Medicus, n. 7. Emmanuel Sà ver. Comedere, n. 1. Caietan. in 2. 2. q. 148. ar. 2. Abul. in 4. Regum c. 6. q. 32. Tolet. lib. 8. c. 60. & hanc sententiam probabilem etiam esse putat Malderus in 2. 2. tr. 3. c. 1. dub. 1. in fine, quia non est intrinsecè malum vesci carnibus humanis secluso homicidio & quamvis eius prohibitio sit iuris naturæ, tamen iuris naturæ prohibitio non obligat in vitæ discrimine. Et hoc etiam verum est, si vitæ periculum imminet ab extrinsecò, puta si sub pena mortis à quopiam quis iubeatur carnibus humanis vesci.

Hinc à fortiori licitum erit in morbi necessitate per modum medicamenti sumere aliquid humanæ carnis alteratum; & licitum erit haurire sanguinem humanum ex vena adolescentis detractum ad acquirendum vigorem corpori fenili, & senectuti proroganda. Vnde Medici inter illos Marfilus Ficinus lib. de sanie tuenda, vocant hoc remedium singulare. Igitur ad seruandam vitam licitum erit vesci carnibus humanis; nam quæ sunt intrinsecè mala, propter eius conseruationem licita efficiuntur.

Et ideo primò contra Comitolum lib. 5. q. 7. n. 3. licitum erit propter periculum mortis comminatæ ad mouere scalam furari volenti, vendere, vel commodare enslem volenti alterum occidere, aut ostendere vbi occidendus est. Ita Durandus in Bull. Cen. lib. 2. can. 3. q. 13. n. 10. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. cap. 7. n. 18. Cordubain sum. q. 137. dub. 2. cui cum Auila de cens. p. 2. cap. 6. disp. 8. dub. 5. asserunt etiam non peccare nauclerum, qui metu mortis, cymbà transtulerit aliquos volentes duellum committere, vel alium interficere.

Secundò licitum erit celebrare Missam sine altari, vel calice consecrato, aut sine vestibus sacris, vel lumine, metu mortis, dummodo non inepturatur in odium Religionis, vel contemptum sacrificij Missæ. Ita contra Caietan. in p. 2. q. 96. ar. 4. docent Azor. tom. 1. lib. 1. c. 11. q. 11. Valent. tom. 2. disp. 7. p. 5. punct. 6. Vasquez in p. 2. disp. 161. c. 3. n. 15. Becanus p. 2. tr. 3. c. 6. q. 4. n. 8. Et hanc sententiam veram esse puto, etiam si celebranda sit Missa sine vlla veste sacra, nam militat eadem ratio. Ita Salas de legibus disp. 11. sect. 1. n. 7. quidquid in contrarium asserant Granado in p. 2. contr. tr. 3. p. 1. disp. 8. sect. 5. Fillius, tom. 1. tract. 5. c. 5. n. 149. Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 83. sect. 3. ver. secundo dicendum, & alij. Debet tamen in tali casu Sacerdos non celebrare cum vestibus valde sordidis, aut cum vase immundo, est enim seruanda reuerentia debita Sacramento.

Tertiò licitum erit metu mortis contrahere matrimonium cum impedimento dirimente; si verò in eorum animo sit contrahere tantum exterius, non verò consummare, vel habere animum consummandi, non esset peccatum mortale. Ita contra Nauarrum c. 27. n. 141. & Caietanum in p. 2. q. 96. ar. 4. docent Vasquez in p. 2. disp. 161. c. 3. n. 17. Suarez de legibus lib. 3. cap. 30. n. 13. Becanus p. 2. tr. 3. c. 6. q. 4. n. 9. & Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. c. 18. n. 7. cum aliis.

Quartò

Quartò licitum erit ob metum mortis, vel alterius grauis nocementi communicare cum excommunicato non tolerato, id est, nominatim denunciato, vel publico clerici percussore. Ita contra Vgolinum de cens. tab. 2. c. 23. n. 4. Alensium p. 4. q. 23. membr. 1. ar. 6. §. 2. Caiet. in p. 2. q. 115. a. 3. & alios docent Sayr. de censuris lib. 2. c. 14. n. 40. Sot. in 4. disp. 22. q. 1. ar. 4. Suar. de cens. lib. 6. sect. 3. n. 10. Valq. in p. 2. disp. 161. c. 2. Azor tom. 1. lib. 1. c. 11. q. 1. Salas de legib. disp. 11. sect. 1. n. 12. & alij penes ipsos.

Quintò infertur non teneri adultum cum vitæ discrimine suscipere sacramentum Baptismi, quia potest elicere actum contritionis, & sibi consilium. Ita contra Azorium tom. 1. lib. 1. c. 11. q. 2. docet Corduba quest. 137. Aragonius in 2. 2. q. 6. ar. 3. dub. 1. Sayrus in Clauis Regia lib. 3. c. 7. n. 34. Sotus de iust. lib. 1. quest. 6. ar. 4. Suar. in 3. par. tom. 3. disp. 31. sect. 3. & alij, dummodo adultus non esset in mortis articulo per se constitutus, vel nisi causa fidei aliud requireret.

Sextò licitum erit captiuis Christianis, metu mortis, aut amissionis membri, nocementum inferre Christianis in bonis externis, & ad infidelium præceptum destruendum, vel capiendum, & ad tritremes asportando. Ita contra Bonacinam de contr. disput. 1. q. 2. punct. 10. num. 8. docent Turrianus in 2. 2. disp. 96. dub. 3. Reginaldus tom. 2. lib. 2. n. 119. Molina tom. 1. disp. 115. concl. 5. & Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. c. 18. n. 7. qui etiam cum Laym. in Theol. mor. lib. 2. tr. 3. c. 13. n. 5. excusant à peccato hos captiuos asportantes sarcinas, & necessaria ab bellum, admouentes scalas, & machinas ad muros, porrigentes Turcis arma ab eis petita ad interficiendos Christianos. Et Molina cum Sanch. ubi supra, & Lessio lib. 2. c. 13. dub. 3. n. 29. excusant dictos Christianos captiuos, qui Turcas humeris sustentant, atque iuuant ad castra munienda, ædificanda propugnacula, aliaque eiusmodi generis perficienda.

Septimò licitum erit Sacerdoti porrigere Eucharistiam peccatori occulto in occulto metu mortis, aut alterius nocementi, nisi metus incuteretur in contemptum Sacramenti, vel odium Religionis. Ita Nugnus lib. 3. p. 1. tom. 1. q. 80. ar. 6. diffic. 4. Bonacina de Sacram. disput. 1. q. 1. punct. 4. num. 14. & alij.

Et tandem octauò potest Sacerdos metu mortis non incusso in odium Religionis, & Sacramenti contemptum conficere Sacramenta in materia dubia, vt Eucharistiam cum vino congelato, vel cum pane expelto confecto, vel ministrare Baptisimum cum aqua ex sale resoluta, &c. Ita Henriq. lib. 1. c. 9. n. 7. in glossa littera B. Sancius in selectis, disp. 44. n. 12. Perez in laurea Salmantina certam. 10. c. 12. Et ratio horum omnium est, quia gesta ex metu in supradictis casibus excusant à peccato, cum non sint intrinsecè mala.

An certus de debito, dubius autem an soluerit, teneatur soluere?

R E S O L. XLIX.

Respondeo quòd certus de mutuo, aut altero debito & dubius an soluerit, teneatur ad solutionem. Sed hæc sententia limitatur primò à Tannero in p. 2. disput. 2. q. 6. dub. 4. n. 48. nisi creditor etiam dubius sit, an debito sit satisfactum, tunc enim putat debitorem non teneri ad restitutionem, quia in tali casu melior est conditio debitoris possidentis. Secundò limitatur à Laym. in Theol. mor. lib. 1. tr. 5. c. 6. in fine, vt in tali casu debitor non teneatur ad integram solutionem debiti, sed tantum ad partem.

Notandum est etiam hic obiter tantum, quòd Galletus in Margar. casuum conscient. ver. commodatum, & ver. dubium, tenet quòd commodatarius dubius an sua culpa commodatum perierit, teneatur ad restitutionem. Contrariam verò sententiam tenent Henriq. lib. 14. c. 15. in fine. Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 41. n. 18. Lessius lib. 2.

cap. 7. dub. 3. in fine, & alij, maxime quando dubium est æquale. Et ratio est, quia delictum in dubio non præsumitur, vt patet in l. merito. ff. pro socio, & hæc opinio confirmat doctrinam valde notandam, quam tenent Sotus de iust. lib. 3. q. 6. ar. 2. Ledesma in 2. p. 4. q. 8. ar. 6. concl. antepenult. §. sed dubius. Toletus lib. 5. c. 18. Henriquez lib. 14. c. 3. n. 1. Emmanuel Sà ver. culpa, n. 2. asserentes in contractibus quempiam teneri tantum de dolo, & lata culpa, quæ constituat peccatum mortale. Et hanc sententiam cum Lessio lib. 2. c. 7. dub. 8. n. 43. probabilem esse existimo, licet contrariam sequantur Azorius tom. 3. lib. 7. de commodato cap. 7. q. 1. Molina tom. 2. disp. 295. n. 10. Rebelius p. 2. lib. 16. q. unica, de commodato. Caietanus in 2. 2. q. 62. ar. 5. Nauarrus cap. 17. num. 184. Gomezius tom. 2. var. resol. c. 7. num. 2. existimantes sufficere in hoc casu ad obligationem restitutionis culpam iuridicam, quia, vt bene obseruat Maior in 4. disp. 15. q. 45. & Molina tom. 2. disp. 293. n. 24. cum aliis, non semper habet coniunctam culpam theologicam, imò aliquando potest esse sine peccato, etiam veniali.

Sed his non obstantibus nostra sententia est probabilis, vel ipsimet. Authores contrariæ sententiæ fatentur, & inter illos Laym. in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tr. 3. p. 1. c. 6. n. 4. & ideo non obligarem ad restitutionem, si aliquis adhiberet diligentiam communem, quæ faceret latam culpam iuridicam, si hoc proueniret ex naturali obliuione, ita vt excusaretur quis à peccato mortali. Rectè igitur dicendum, quòd commodatarius non tenetur ad restitutionem, si res commodata absque eius culpa theologica perit, & in consequentia non tenebitur ad restitutionem, quando dubitat an culpa sua perierit, quia in dubio culpa theologica, seu peccatum non præsumitur.

Et hæc omnia à fortiori procedunt in depositario dubitante, an depositum culpa sua perierit, maxime quando depositum factum est in commodum deponentis. Ita docent Sanchez de marr. lib. 2. disp. 41. n. 18. Lessius lib. 2. c. 27. dub. 3. in fine. Henriquez lib. 14. c. 15. in fine. Rebelius p. 2. lib. 16. q. unica de deposito. Et quod dictum est de commodatario, & depositario, aliqui etiam probabiliter extendunt ad locatorem, seu conductorem. Quæ omnia valde notanda sunt à Confessariis, & Responsoribus casuum conscientie, vt non obligent ad restitutionem, si aliqui in his casibus nolent restituere, vt ego alibi etiam adnotauit.

An certus de voto, dubius autem de qualitate, teneatur ad strictiorem?

R E S O L. L.

Respondeo negatiuè; nam vbi agitur de obligatione inducenda, stricta interpretatio fieri non debet, vt habetur in c. 1. de iureiur. lib. 6. & in l. quidquid adstringende, ff. de ver. obligat. Hinc infertur primò quòd si quis vouit quotidie dicere Rosarium, dubitat tamen an vouerit integrum, potest eligere dicere tertiam partem. Ita Suarez de Relig. tom. 2. lib. 4. c. 8. n. 5. Secundò, qui vouit Religionem, dubitat tamen an vouerit se professurum, potest non profiteri. Ita Suarez ubi supra, n. 7. Bonacina de voto q. 2. punct. 5. n. 23. & alij. Tertio, si quis certus est se vouisse castitatem, aut perpetuam, aut temporalem, sed immemor est verborum, ad solam temporalem obligatur. Ita Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 13. n. 16. & seq. Quartò, si quis certus est de voto dandi Ecclesie aliquas tritici mensuras, dubitat tamen an intellexit de maioribus, vel minoribus, potest minores eligere ex consuetis in eo loco. Ita Valent. tom. 2. disp. 6. q. 8. punct. 4. Molina tom. 1. disput. 198. ver. verum verò. Nauar. comment. 1. de reguli. n. 20. nisi vt notat Sanch. in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 13. n. 11. aliqua sit ratio suadens verisimilium esse mentem vouentis præsumi fuisse obligandi se ad maiorem mensuram.

Vnde

Vnde si quis voueret se largiturum Ecclesie calicem, non satisfacit si det argenteum, vel stanneum, sed tenetur dare argenteum, vel aureum; nam in tali voto intelligitur calix aptus diuino cultui, & secundum Ecclesie consuetudinem. Ita Azorius *tom. 1. lib. 11. c. 20. q. 10.* Non tenetur tamen dare totum calicem argenteum, vel aureum; sed sufficit, si sola superior cuppa argentea, vel aurea sit, quia talis calix est etiam aptus diuino cultui ex usu multarum Ecclesiarum, Et tandem nota, quod si quis uouit dare panem pauperibus, sufficit ei panem largiri pauperibus uisitatum, & non tenetur dare de puro tritico, nisi constaret de alia intentione uouentis. Et ita docet Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 4. c. 8. n. 9.*

Notandum est tamen hic obiter, contra Sanch. *in sum. tom. 1. lib. 4. c. 1. n. 13.* quod in dubio an expleuerit septennium, quando quis emisit votum, ad illud minime tenetur, & ita docet Malderus *in 2. 2. tr. 10. c. 5. dub. 1.*

Nota etiam contra Filliuc. *tom. 2. tr. 2. c. 4. n. 165.* Rebellium *p. 2. lib. 1. q. 2. sect. 2. n. 10. & 11.* & Sanchez *de matrim. lib. 2. disp. 4. n. 34.* quod qui omnino dubitat, sed magis in eam partem inclinatur, ut votum emisit, & sic suspicionem voti habet, non tenetur ad votum, neque ad partem pro ratione huius maioris propeensionis. Et ita docent Sanch. *le tetra. in sum. tom. 1. lib. 1. c. 10. n. 36.* Gasias *de benef. tom. 2. p. 7. c. 2. n. 23.* Fernandez *in exam. Theol. mor. p. 1. c. 2. §. 2. n. 4.* & alij, & ita alibi diximus de dubitante in materia iustitiae cum Valq. *in p. 2. disp. 66. c. 7. n. 42.* & Salas *in p. 2. tom. 2. tr. 8. disp. 1. sect. 2. n. 231.* quae omnia sunt valde notanda, quia quotidiana.

Et tandem nota, quod si quis certus est se votum emisisse, v. g. castitatis, dubitat tamen an habuerit animum se obligandi, tenetur quidem seruare castitatem, cum possessio fiat pro voto; attamen quod est pro praxi notandum, tale votum non erit Pontifici reseruatum, quia cum reseruatio sit odiosa, ad casus certos est restringenda. Et ita docet Suar. *de Relig. tom. 2. lib. 6. c. 26. n. 6.* cum Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 40. n. 26. & c. 44. n. 3.* Et hoc etiam dicendum est, si quis votum emisit post septennium, dubitat uero, an tunc usu rationis praeditus fuerit.

An suspensio, interdictum, irregularitas, &c. incurrantur propter culpam uenientem?

RESOL. LI.

Aliqui affirmatiue respondent, & ita docet Caiet. *in sum. ver. suspensio, ver. interdictum, & ver. irregularitas,* & de suspensione docent Armilla *ver. suspensio, n. 1.* & Lopez *in instruet. p. 2. cap. 31.* & de irregularitate docuerunt Molina *de iustitia tom. 4. tract. 7. disp. 7. n. 1. & disp. 7. n. 2.* Megala *in 3. p. lib. 7. c. 2. q. 1. n. 7. & q. 5. n. 39.* Corduba *in 9. lib. 2. q. 26.* Aragon *in 2. 2. q. 64. art. 8.* Castris *de leg. pen. lib. 1. c. 5. docum. 4.*

At mihi semper contraria sententia magis placuit, quam tuentur loquentes de omnibus censuris, Suar. *in 3. p. tom. 5. disp. 4. sect. 10. n. 8.* & Sanchez *de matrim. tom. 4. lib. 9. disp. 32. n. 29.* & ita loquentes de suspensione docent Henric. *lib. 13. c. 34. n. 1.* Emmanuel Sa *ver. suspensio ab officio, ver. qui certus est,* & loquentes de irregularitate: ita etiam docent Filliuc. *tom. 1. tr. 20. cap. 3. n. 58.* Villalob. *in sum. tom. 1. tr. 21. diff. 2. n. 8. & 14.* Bannez *in 2. 2. q. 64. art. 8. tr. de irregul. p. 2. dub. 2.* Aluarez *in p. 2. disp. 136. num. 1.* Sotus *de iust. lib. 5. q. 1. art. 9.* Salonijs *in 2. 2. q. 64. art. 8. immediate ante 4. contr. & alij.*

Dicendum est igitur, quod quoties ignorantia iuris, vel facti excusat transgressionem Canonis a peccato mortali, excusat etiam non solum ab excommunicatione, sed etiam ab alij censuris, & poenis ob delictum impositis, ut irregularitate ob delictum, suspensione, & interdicto. Et ratio est, quia supradictae poenae cum sint grauissimae, non est credendum illas piam matrem Ec-

clesiam infligere ob peccatum ueniale. Sed de hac quaestione alibi a nobis etiam actum est, ideo ad alias transeamus.

An aliqua facta ebriorum non reputentur peccata, quae alioquin essent?

RESOL. LII.

Affirmatiue respondet Pater Valq. *c. 2. tom. 1. disput. 227. c. 3. n. 11.* ubi si ait. Vltimo addendum est, multa dicta, vel facta ebriorum non reputari peccata, quae alioquin essent; id quod uerum est etiam si prauideantur, quia in hominum aestimatione non censentur iniuriola, qualia sunt aliqua dicta, vel facta, quae alioquin in sana mente iniuriola essent; nempe dicta, facta, & contumeliae, ex quibus non sequitur alijs ullum detrimentum, mors tamen, & damnum illius temporale peccatum est, quia re uera proximum ledunt. Sunt etiam alia peccata, quae facta in ebrietate non imputantur, quia postulant scienter fieri, ut imputentur; huiusmodi est peccatum blasphemiae, infidelitatis, & periurij; nam qui non uidet, vel dubitat esse falsum quod iurat, periurus non est, & peccata carnis, ut fornicatio, & pollutio imputantur ebrio; si uero haec peccata in somno euenirent, non item; quia cum somnus sit causa naturalis, ebrietas uero praeter naturam, mirum non est, si aliqua quae in somno eueniunt non imputentur, quae uero in ebrietate accidunt imputentur; damnum autem proximi utroque modo caute debemus, ne eueniat, vel ex somno, vel ex ebrietate, alioquin imputabitur. Haec Valquez quae mente tenenda sunt a Confessarijs.

Non desinam tamen adnotare, aduersus Valq. quoad peccata blasphemiae, periurij, & infidelitatis contrarium docere Thomam Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 1. c. 16. n. 44.* Medinam *in p. 2. q. 71. art. 5. concl. 4.* Caietan. *in 2. 2. q. 150. art. 4. dub. 2.* & alios asserentes dicta peccata, licet in se non sint uoluntaria, nec scienter facta; attamen in causa sunt uoluntaria, cum sint prauius, nec in hoc comparari debent facietis. His tamen non obstantibus opinionem Valquez docent etiam Salas *in p. 1. tr. 13. disp. 5. sect. 14. n. 114.* Sayrus *in Clauis Regia lib. 2. c. 9. num. 42.* & nonisime Adamus Tannerus, vir quidem doctus *in p. 2. disp. 4. q. 3. dub. 3. n. 65.*

Addit etiam Sanchez *ubi supra,* contra eundem Valq. non esse uerum, fornicationem in somno contingentem, ac prauiusam non esse necessarium cauendam, quia cum sit in damnum prolis, omnino cauenda uidetur, sicut de peccatis in damnum tertij docet ipse Valquez, Sed utraque opinio est probabilis.

Notandum est etiam hic obiter contra Sotum *in 4. disp. 12. q. 1. art. 7.* Medinam *in p. 2. q. 71. art. 5.* Henriquez *lib. 8. c. 5. n. 2. in glossa, littera F.* Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 45. n. 28.* Salas *in p. 2. tr. 13. disp. 2. sect. 9.* Becanus *p. 2. tr. 2. c. 3. q. 6. n. 8.* Tannerum *in p. 2. disp. 4. dub. 3. n. 35.* & ibi Suar. *tr. 5. disp. 3. sect. 4. n. 5.* opera in ebrietate contingentia, & omnia alia, quae efficiuntur quando non manent amplius in potestate operantis, non informari malitia aliqua morali, & per consequens non esse peccata, neque denominatione extrinseca a malitia causae, sed esse quosdam peccati praecedentis effectus, sicuti quando quis occidit hominem, mors non est peccatum, sed peccati effectus. Et ita docent Valq. *in p. 2. tom. 1. disp. 94. cap. 2. & seq.* Azor. *tom. 1. lib. 1. c. 7. q. 1.* Sayrus *in Clauis Regia lib. 2. c. 6. n. 16.* Herrera *in 2. sent. disp. 10. q. 8.* & ipsimet aduersarij, ut Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 1. c. 16. n. 46.* hanc opinionem probabilem esse putant.

Dicendum est tamen, stando etiam in prima sententia, quod si quempiam antequam subsequantur dicta peccata externa, poeniteat datae causae, tunc vacat culpa peccata postea subsequente, & per consequens non erunt uocanda formaliter, & in se peccata, quia per poenitentiam causa eorum fuit intercessa, & ideo sunt postea inuoluntaria.

Ica

Ita Sotus *in 4. disp. 12. q. 1. art. 7.* Henric. *ubi infra.* Medina *in p. 2. q. 71. art. 5.* Becanus *p. 2. tr. 2. c. 3. in fine,* Graffius *in decis. p. 1. lib. 2. c. 87. num. 14.*

Imò ego puto cum Soto *ubi supra,* Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 45. n. 29.* Salas *in p. 2. tr. 13. disp. 6. sect. 8. n. 59.* & alijs, quod si quis ante ebrietatem, vel antequam subsequantur talia peccata externa, confiteatur, & accuset se de causa data, non tenetur postea confiteri si dicta peccata subsequantur; sed plus addit Henriquez *lib. 5. c. 5. n. 5.* in glossa, littera H. non nempe peccata illa commissa in ebrietate, si prior uoluntas, ut dictum est, fuerit per poenitentiam interrupta, non inducere excommunicationem. Sed contrarium docet Valq. *in p. 2. disp. 94. c. 4. in fine.* Azor. *tom. 1. lib. 1. c. 7. q. 1.* & alij asserentes in tali casu supradicta peccata inducere irregularitatem, excommunicationem, & restituendi obligationem.

Limitat tamen hanc sententiam Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 1. c. 6. num. 21.* non procedere in peccatis solius oris; nam si excommunicatio lata esset in periurium, non includeretur periurium uoluntum in sola causa, ut est in casu nostro, & idem docet Suar. *de Religio. tom. 2. lib. 3. c. 8. num. 6.* in casu simili, nempe de excommunicatione lata in periurium, docet enim in excommunicatione non includi periurium inaduerterentem prolatum ratione consuetudinis.

Quis uulnerauit opificem, quae fuerunt à me ad quid uulnerans teneatur restituere?

RESOL. LIII.

Respondi ad impensas Medico largitas, iuxta *cap. 1. de iniurijs.* Secundò ad aestimationem operum, quibus ille caruit, quibus ex illo uulner inuultus factus est, ut patet ex *l. ult. ff. de his qui deiecerunt, vel effuderunt.* Sed difficultas tunc fuit, utrum deducenda esset aestimatio molestiae, ac laboris, quem in officio, aut opificio subiturus erat; Et alij negatiue responderunt, & probabiliter quidem; nam ita tenent Lessius *lib. 2. cap. 9. dub. 19.* Nauarra *de restit. lib. 4. c. 1. n. 68.* Couarru. *var. resol. lib. 2. c. 10. n. 7.* & Sotus *de iustit. lib. 4. q. 6. art. 3. circa 3. argum. & alij.*

Uerum ego contrariam sententiam non minus probabilem esse existimaui, quam docent Rebell. *p. 1. lib. 3. q. 13.* Molina *de iust. tr. 3. disp. 87. concl. 1.* Maior *in 4. disp. 15. q. 19.* Igitur in tali casu, si poenitens uellet aestimationem laboris deducere, Confessarius uolens potest securè absolueret, & à dicto onere restitutionis liberare.

Notandum est tamen hic obiter primò contra Sotum *in 4. disp. 15. q. 3.* Adrianum *in 4. de restit. q. ult.* Sotum *de iustit. lib. 4. q. 6. art. 3.* Syluest. *ver. restitutio 3. q. 2.* Azorium *tom. 3. lib. 5. c. 3. q. 4.* & Molinam *tr. 3. disput. 84.* pro cicatricis deformitate, membri, imò ipsius uitae iacturam nullam pecuniam compensationem secundum se faciendam esse, ante iudicis sententiam. Ita docent Lessius *lib. 2. cap. 9. dub. 23. & 25.* Nauarra. *cap. 15. num. 22.* Gomez *var. resol. lib. 3. cap. 6. n. 12.* Nauarra *lib. 4. cap. 1. n. 80. & seq.* Valquez *in opusc. de restit. c. 2. §. 3. dub. 6.* & glossa *in c. 1. de iniurijs,* & habetur clarè in *l. ult. & in l. 1. §. sed cum homo ff. de his qui effuderunt,* ubi asseritur, quod in homine libero nulla corporis aestimatio fieri potest.

Vnde hinc etiam obiter nota contra Sa *uer. infamia, n. 7.* Molinam *tr. 4. disput. 45. n. 3.* Adrianum *quod lib. 1. 1. diff. 6.* Sotum *de reg. secr. memb. 1. q. 2. conclus. 5.* & alios probabile esse, quod si quis famam iniuste ablatam, non directè, nec indirectè restituere possit, non teneri ante iudicis sententiam pecunia illam compensare, vel satisfacere. Et ita tenent Lessius *lib. 2. cap. 11. dub. 16.* Nauarra *lib. 2. cap. 4. n. 417.* Syluest. *ver. de restit. q. 4.* & nouissime Layman *in Theol. moral. lib. 3. sect. 5. tract. 3. p. 2. c. 7. n. 3.* cum alijs.

Notandum secundò aliquem, qui prouocatus ad pu-

gnam accessit, et si deliquerit uulnerando, non tamen teneri damnum restituere, nam prouocans quantum in se erat potestatem fecisse censetur inferendi damnum, & sic probabiliter sentiunt Lessius *lib. 2. c. 9. dub. 21.* Rebellius *p. 1. lib. 3. q. 12.* Azorius *tom. 3. lib. 5. c. 3. q. 7.* quidquid in contrarium asserat Molina *de iustit. tr. 3. disp. 82.* Vnde à fortiori inferitur, qui ex condicto ad duellum descendit, & mortem, aut uulnus alteri intulit, ad nullam restitutionem haeredibus, seu uulnerato teneri, nam uolentes, & consentientes ad pugnam descenderunt. Lessius *ubi supra,* & alij.

An homicida teneatur restituere damnum illatum creditoribus pro morte occisi?

RESOL. LIV.

Affirmatiuam sententiam docet Molina *de iust. tr. 3. disp. 83. n. 8.* Et ratio est, quia occisus maiori obligatione iustitiae tenebatur erga creditores, quam erga parentes, uxorem, & filios; & ideo his alimenta, & haereditas non praestatur, nisi solutis creditoribus. Ergo si homicida, ut omnes fatentur, tenetur damnum resarcire, quod uxori, liberis, parentibus occasione homicidij accidit; multò magis creditoribus, si ob tale homicidium debito suo priuati fuerant, dicendum est ad restitutionem teneri.

Sed his non obstantibus, ego contrariam sententiam teneo cum Salonio *in 2. 2. q. 62. art. 2. contr. 8.* Lessio *lib. 2. c. 9. dub. 26.* & alijs, penes quos rationes huius sententiae uidebis.

Notandum est tamen hic obiter primò, homicidam neque teneri ad ullam restitutionem familiaribus, vel clientibus, si damnum aliquod ex morte occisi illis prouenit, nam occisus supradictis ad nihil tenebatur ex iustitia, sed ex liberalitate operabatur. Et ita tenent Sotus *lib. 4. q. 6. art. 3. circa 3. argum.* Molina *de iust. tr. 3. disp. 83. n. 6.* Lopez *in instruet. p. 1. cap. 72.* Lessius & Solonijs *ubi supra;* quidquid in contrarium asserant Valq. *opusc. de rest. cap. 2. §. 3. dub. 7.* & Petr. Nauarra. *de restit. lib. 4. c. 1. n. 76.*

Notandum secundò, quod si maritus aliquem deprehensum in adulterio occidit, in conscientia non tenetur restituere damna ex morte occisi sequuta, donec ad iudicem causa delata cognoscatur, utrum in poenam delicti, atque iniuriae compensationem restititio ipsi remittenda sit, necne. Ita Molin. *tr. 3. disp. 81. n. 10.* & alij.

An aliquando licitum sit aperire literas alienas?

RESOL. LV.

Respondeo affirmatiue, etiam inuito eo ad quem mittuntur, puta si id fiat iure belli, iustae defensionis contra inimicum insidias molientem, vel si Praelatus, paterfamilias, &c. suspicentur, aliquid mali patrandi in literis contineri, vel si Religionis statum, aut consuetudo licentiam aperiendi literas Regularium Praelato tribuat. Vide Peirinum *de Relig. tom. 1. q. 2. c. 1. §. 13. per totum,* & alios penes ipsum.

Sed difficultas est, quae potest saepius accidere, ut uentis testatur Syluester accidisse, uidelicet, an si aliquis literas ad se missas, in publicum laceratas abiciat, possit quis sine peccato, collectis literarum fragmentis, eas legere. Negatiue respondet Rebellius *p. 2. lib. 9. q. 7. num. 9.* Sed mihi placet opinio contraria, quam cum Archidiacono tenet Syluest. *ver. emptio, q. 17.* ubi sic ait. Si quis literas in publicum locum abiectas legit, solum ut sciat, curiositas est, si ut sibi prouideat, commodisque suis studeat, humana, non uitiolosa prudentia est. Ita Syluest. quem citat, & sequitur Layman *in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tr. 3. p. 1. cap. 4. n. 4.* ubi etiam bene aduertit ex charitate in tali casu eum, qui illas literas legit, teneri non man-

flectare

scilicet aliquid secretum in ipsis contentum, si in damnum alicuius cederet.

An sit licitum amissa aliqua vera, & legitima scriptura, aliam sibi lem confingere?

RESOL. LVI.

Videtur prima facie respondendum affirmatiuè, quia nemini ea re iniuria inferitur, & sic olim docuit Emmanuel Sà *versic. falsarius*, n. 2. verum contrariam sententiam docent Couarr. *var. resol. lib. 1. c. 2. n. 2.* Tannerus *in 2. 2. disp. 4. q. 6. dub. 12. n. 332.* Emmanuel Sà expurgatus, & Paulus Laym. *in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. r. 3. p. 1. cap. 4. n. 4.* vbi docet huiusmodi falsificationes esse Reipublicæ perniciosas, quamobrem à legibus seuerè prohibentur, & cum prohibitio iusta sit, in conscientia obligat. Nec valet ratio in contrarium adducta, quia quamuis per tales falsificationes non violetur particularis iustitia, quia nemini ius suum læditur, & ideo neque restituenti obligatio aliqua oritur; attamen peccatur contra veritatis virtutem, & quidem cum Reipublicæ perniciæ; graue etenim est publicorum instrumentorum conficiendorum, etiam alio quouis damno secluso, ius sibi vindicare. Vide etiam additiones ad summam Syluestri *ver. falsarius, in fine.* In quibus pro hac sententia citatur etiam Nauarrus. Igitur illicitum erit, & peccatum mortale, amissa scriptura de hereditate, nobilitate, debito, &c. aliam similem confingere; vel conuenio de pecunia, v. g. mutuo accepta, quam legitime soluerat, factæ solutionis falsum instrumentum producere. Quæ omnia valde notentur, quia passim hic casus solet accidere, & in illo plures decipiuntur.

An beneficiarius, qui omisit horas canonicas, liberetur à restitutione, propter elemosynas pauperibus largitas, non tamen hoc intuitu?

RESOL. LVII.

Hic casus mihi contigit, & ab onere restitutionis consulentem liberaui, iuxta auctoritatem Pauli Layman *in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. r. 2. cap. 12. n. 9.* vbi sic ait. Quando obligatio restituendi, puta pauperibus, ex iure Ecclesiastico tantum promanet, arbitrator probabiliter dici posse elemosynas, quæ cum tali obligatione, quamuis non animo satisfaciendi factæ sunt, tamen ad eas extinguendas prodesse posse. Exempli causa. Venit Canonicus ad confessionem, qui toto anno officium recitare neglexit, & ideo in pijs causis 300. aureos restituere deberet, tali obligatione à Confessario illi significata, respondet, se quamuis huius obligationis immemorem, his ipsis diebus statuat argenteam Ecclesiæ alicui donasse, quæ 300. aut amplius aureis æstimetur, puto quòd Confessarius contentus esse possit. Tum quia non defunt Doctores qui ita sentiunt; tum quia videtur esse virtualis intentio omnium dantium elemosynas, satisfaciendi per eas omnibus obligationibus quas suis peccatis, aut negligentis contraxerunt; tum denique quia leges Ecclesiasticæ benignè explicari debent. Ita Layman, & ego.

Notandum est tamen, quòd contrarium dicendum est in alijs debitis; vnde qui ex furto, vsuris, &c. debitor est, si ei ius restituendum esset tantumdem, donec immemor sui debiti, non liberatur ab onere restitutionis; quia illi gratis donata sunt. Nec refert dicere, quòd si debiti sui memor fuisset, se gratis donaturum non fuisset, nam actualis dispositio voluntatis, non autem conditionalis inter contrahentes attendenda est. Ita docent Lessius *lib. 2. cap. 37. n. 11.* Lopez *de contract. lib. 2. cap. vlt. prope finem,* Sanchez *in summ. tom. 1. lib. 1. c. 13. num. 11.* & alij.

An famulus teneatur ad restitutionem, si non manifestet domino alios tres famulos ex aliqua domus officina sepius furari?

RESOL. LVIII.

Hic casus frequenter accidit, & ad illum sic respondet Laym. *in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. r. 2. c. 5. n. 7.* si duo eisdem familiæ famuli sint, quorum vni cura penus custodienda demandata est, alteri non est, etsi vterque ex lege charitatis furta impedire debeat, si facile, & sine suo incommodo possit; ex iustitia tamen ferè is solum qui curam penus gerit, quare solus etiam ad restitutionem obligatur. Ita ille, & ante illum Nauar. *c. 14. n. 7.* Lessius *lib. 2. c. 15. lib. 10. n. 74.* & alij.

Notandum est tamen quòd Petrus Nauarra *de restit. lib. 2. c. 1. n. 224.* limitat hanc sententiam, nisi fures extranei in domum egrediantur, nam, tali casu putat ex iustitia quemlibet famulum obligari ad reuelandum, si aliter malum impediri non posset; cuiusque etenim famulo, eo ipso quod domesticus est, custodia domus aliquo modo incumbit, vt ab extraneorum iniurijs defendat.

Sed quæret aliquis, an dictus famulus teneatur restituere, si ab alio famulo furante accepit aliquid, si clamet, vel indicet furtum eius domino: Respondeo negatiuè, nisi res accepta sit pars furti. Ita Sotus *de iust. lib. 4. q. 7. a. 3.* & Nauar. *c. 17. n. 21.* & alij.

Verum huic doctrinæ rectè Nauarra *vbi supra. n. 132.* & Lessius *n. 68.* adhibent limitationem, vt non procedat, si accipiens sua pollicitatione expressa, vel tacita furem animosorem reddit, qui alioquin absterritus esset, nam in tali casu tenebitur de illato damno tanquam participans.

An ille, cui Princeps iubet mortem inferri eo die absque dilatione, sit communicandus etiam non ieiunus?

RESOL. LIX.

Affirmatiuè respondeo cum Villalobos *in summa. tom. 1. r. 7. diff. 39. num. 11.* Zambrano *de cas. tempor. mortis. c. 3. dub. 5. n. 6.* Henriquez *lib. 8. c. 5. num. 1.* Suarez *in 3. p. tom. 3. q. 80. disp. 68. sect. 7.* Layman *in Theol. mor. lib. 6. r. 4. c. 6. n. 20.* Syluius *in 3. part. q. 80. art. 8.* Reginaldo *in praxi. tom. 2. lib. 29. c. 6. q. vlt. sect. 2. num. 20.* & Coninch *de sacr. q. 80. n. 8. num. 50.* vbi sic asserit. Quando quis est in presenti periculo mortis, siue id fiat ratione morbi, siue quòd supplicio afficiendus sit; tunc enim potest communicari non ieiunus, & quocumque diei tempore, si sit ante sequentem diem moriturus, quia saltem valde probabile est, talem tunc teneri ex præcepto diuino communicare, quod maioris momenti est, quam præceptum Ecclesiæ prohibentis non ieiunum communicari. Secundò, quia cum communicatio tali homini sit tunc valde utilis, & quodammodò necessaria, vt in extrema illa lucta, tanto præsidio confortetur, & roboretur, noliit eum Ecclesiæ tanto bono priuare. Ita ille, & alij.

Notandum est etiam hic obiter, pro damnatis ad mortem, non esse necessarium tempus viginti quatuor horarum inter sumptionem Eucharistiæ, & suscipiendam mortem incurere, & licet hic Panormi, & in Regno Castellæ & alibi, vt opinor, intervallum vnius diei faciant intercurrere, attamen hoc non est necessarium. Vnde ego puto cum Sancto *in select. disp. 40. n. 4.* quòd quamuis pridie ad mortem esset sumpta Eucharistia à damnato, si tamen deuotionis causa ipso die mortis vellet iterum se communicare, minus pius esset communionem impedire, imò pij iudices ad suscipiendam hortari debent, vt puniendi tolerabilius mortem patiantur, & demomnis

monis tentationes illa hora maximè turbantes facilius superent. Nec ex hoc reuerentia Sacramenti minuitur, cum Christus istud instituerit ad nostram utilitatem, & non coherent irreuerenter suscipi, & ob nostram utilitatem, & si aliàs communicans debitam dispositionem habeat; vnde vellem hæc à Principibus, & iudicibus prænotari. Ita Sanchez.

Scio Iulium Clarum *§. fin. q. 99. n. 3.* Corsetum *singul. 68.* Vegam *part. 1. c. 61. cas. 21.* Cucchum *instit. lib. 5. tit. 5. n. 107.* Ant. Scap. *de iur. non scrip. lib. 5. c. 210. n. 7.* & Zerolam *in praxi Episc. part. 2. ver. damnati ad mortem, & ver. Eucharistia,* reputare indecenter recipi Eucharistiam ipso die mortis, & ob id à iudicibus non esse permittendum ministrari, & imputandum damnato, quod pridie mortis reuerti recipere.

Sed contrariam sententiam tenet Maiolus *de irregul. lib. 3. c. 24. n. 15.* vbi ita ait: Ego nonnullis in locis, quibus pro Episcopis magistratum gessi, validiore auctoritate qua potui, induxi, vt damnatis ad mortem ea ipsa die communicatio concederetur. Sic ille & ita Romæ obseruari testatur Sanchez, Corsetus, & Antonius Scap. *vbi supra.*

Vnde asserunt multi, posse Sacramentum Eucharistiæ ministrari damnatis ad patibulum ante vnam horam mortis. Et ita docent Emanuel Sà *verb. Eucharistia, n. 2.* quem sequitur Fagundez *de prac. Eccles. part. 3. lib. 1. c. 4. num. 3.* & Sotus *in 4. disp. 12. q. 1. art. 12. non longè à fine* ait, quòd apparet non nihil irreuerentiæ irrogari Sacramento, si quis Eucharistiam susciperet, & illud ad patibulum, & mortem raperetur; ergo dum dicitur illic, non sentit fore irreuerentiam ante vnam horam ministrari. Et hæc omnia à fortiori procederent, quando Princeps eo die vellet omnino reum patibulo suspendi; vt docent Petrus de Cenedo *in qq. can. q. 3. num. 4. in fine,* & Doctores in principio resolutionis citati.

An victualia debeant à Republica taxari, seu potius arbitrio vendentium relinqui?

RESOL. LX.

Negatiuè prima facie videtur respondendum ex auctoritate Doctoris Nauarri *in manuali c. 23. num. 88.* cuius consilium non contemnit Rebellius *de oblig. iust. part. 2. lib. 9. q. 2. sect. 1. n. 5.* Sed audiamus verba Nauarri: Arbitror, inquit, rarissimè ponendam esse hanc taxam, tum quia dat occasionem vendendi corrupta, & ferè inutilia eodem pretio, quo sincera, & vtilissima, tum quia superueniente maxima necessitate annonæ, & frumenti, tollitur omnino taxa, & illa non incurrente parum est necessaria, tum quia nemo diuitum vult mutare, neque vendere credito res taxatas, nisi pretio taxæ etiam tempore abundantie; tum quia præbet occasionem innumeratorum peccatorum mortalium mille modis taxam fraudantibus. Ita ille.

Sed contra doctum, & bonum senem, meritò insurgit vir in hoc genere nunquam satis laudatus Bartholomæus Salonius *in 2. 2. tom. 2. quest. 77. art. 1. controu. 2. num. 8.* & idem docet Ludouicus Lopez *de contract. lib. 1. cap. 13. §. secundum quod pretia.* Probat hæc opinio ex communi DD. sententia. Ioan. de la Cruz *in directorio conscientia part. 1. præcept. 7. quest. 2. dub. 2. concl. 2.* sic ait: Rex per suam legem potest taxare pretia rerum, & ita expedit boni communis conseruationi, maximè pro rebus communiter singulis necessariis. Conradus *de contract. tract. 3. q. 17. concl. 3. arg. 4. fol. mibi 272.* sic asserit: In lege *annonam. ff. de extraord. criminibus,* mandatur præsidibus prouinciarum, vt ad hoc suis statutis laborent, quòd annonæ non oneretur, & quia certum est annonam augeri si superiores non taxent pretium rerum venalium venditioni expostitarum, igitur ad hoc tenentur. Ita ipse, & alij, vt Petrus Ledesma *in summa tom. 2. tract. 8. cap. 3. concl. 6. diff. 1.* Reginaldus *in praxi tom. 2. lib. 25. c. 16. num. 289.* Petrus Anton. Diana *Resol. Mor. Pars III.*

Tholosanus *in synagm. iuris lib. 36. c. 29. n. 10. & 11.* & nouissimè Homobonus de Bonis *de exam. Eccles. part. 1. tract. 6. cap. 9. q. 43. in fine,* & tandem eruditissimus Bobadilla *in sua politica, tom. 2. lib. 3. c. 4. n. 63.* vbi sic loquitur: [Es cosa conuenientissima à la Republica, que en los mantenimientos aya taxa, y postura, por lo qual tienen los Doctores, que tambien, en los paños, y sedas, y en los melones, y alquileres de casas, en que fuesse posible auia de hauerla. Et paulò post, los Romanos por esta causa tuuieron por bueno, y necessario gouerno venderse por taxa, y precio cierto los mantenimientos, y consta de vnas leyes, y por las dextos Reynos;] & *in num. sequentib.* latè docet quomodo Senatores debeant constituere pretia rerum venalium, probando omnia, vt ipse solet, cum auctoritate multorum Doctorum; vide illum, & non pigebit te vidisse.

Nec defunt pro hac sententia firmandâ validissimæ rationes. Nam, vt docent Molina *de iust. tom. 2. tract. 2. disp. 348. num. 4.* Molfesius *in summa tom. 2. tract. 12. c. 5. num. 64.* Graffius *part. 1. lib. 2. cap. 112. num. 6.* & Doctores *suprà citati,* & *infra citandi,* ad iustitiam iusti pretij præcipue considerandum est. Primò multitudo, & penuria rerum. Secundò abundantia, & penuria pecuniarum. Tertiò paucitas, vel multitudo emptorum. Quarto varietas temporum. Sed vt optimè obseruant Lessius *de iust. lib. 2. cap. 21. dub. 2. num. 8.* & Malderus *in 2. 2. D. Thoma, tract. 5. cap. 2. dub. 1.* Superiores melius cæteris possunt nosse has, & similes circumstantias, ex quibus æstimatio rerum crescit, vel decrescit, & minus erit corruptum circa tales taxationes ipsorum iudicium; ergo propter bonum commune erit ab ipsis talis taxatio constituenda.

Et si forsitan aliquando propter aliquas circumstantias pretia non sunt taxata à Republica, sed arbitraria sunt, certè (ait Lopez *vbi supra*) non arbitrio ipsorum mercatorum, sed arbitrio prudentium, & peritorum arbitrandâ sunt. Tum quia, sicut quisque suspectus habetur iudex in propria causa, & ita mercatores in hac sua causa iudices essent deprauati. Tum quia cupiditas excæcat, vt facile à recto, in æquo deuenit mercatores, si ex eorum affectu taxandæ veniant merces eorum. Tum quia semper innecterent fraudes, obtendentes semper pro expensis, & laboribus accipere pretia cum aliqua accessione lucri, cum tamen nequaquam semper eis liceat, præsertim cum sua ignauiâ, & imperitiâ interdum in causa sunt viles emendæ merces, caræque pretio, quas tunc idcirco minoris vendere tenentur. Ita Lopez, quæ quidem multum sunt apta ad casum nostrum.

Ex quibus apparet responsio ad argumentum Nauarri; nam plures fraudes, & maiora inconuenientia sequerentur, si pretia rerum essent arbitraria, quam si taxarentur à Republica, & vt benè aduertit Rebellius *vbi supra* supra dictis malis à Nauarro recensitis Superiores, si rectè officio suo fungantur, occurrere possunt. Igitur concludendum ex his videtur, propter bonum commune, pretia rerum venalium esse à ciuitate taxanda. Et ideo noster Megala *2. 2. lib. 2. c. 6. quest. 3. num. 89.* testatus est, quòd regulariter hodie in Italia victualia taxantur à lege. Hæc circa præsentem casum pro temporis angustia breuiter, & cursim collegi ad instantiam Vincentij Vanni Syndici huius vrbis.

Verum post hæc scripta cursim, vt dicebam, legi doctissimum P. Thomam de Mercado, & quia Codex rarus est, ponam per extensum eius verba, sic enim *lib. 2. de contract. cap. 6.* asserit: [Los mismos Reyes taxan en Cortes algunas cosas, y comeren generalmente, à los Magistrados, specialmente las que son necessarias y mas se gastan pan, vino, carne pescada, fruta, paños, sedas, lienços, criados, casas, sin lasquales no se puede viuir ni passar. Porque sapiendo puntualmente, lo que valen, nadie puede agrauar en ellas, ni ser agrauado, en lo de mas, como brocados, telillas, joyas, y otras preseças no se requiere

tanto la tassa, porque ni son tan menester, ni se gastan tan en commun, ni a la Republica se le da mucho valgan caro, se puede tan claramente saber su valor; & paulo post addit: En ninguna manera conuene dexar el precio en confuso a la voluntad a arbitrio de los mercaderes, porque cada vno es amigo de su interes, y subiran muy contra razon el precio, si en su mano se dexa assi que es justo; es muy necessario, que las que mas a la vida siruen y se gastan, se valuen por la Republica, las de mas se dexen al sucesso del tiempo.] Ita ille.

Ex quibus elucescit magis veritas supradictorum. Limitanda tamen est nostra sententia tempore necessitatis, & penurie. Nam propter penuriam aliquarum rerum venalium, vel quæ extra Regnum in ciuitatem asportantur, vt venditores exponant, & asportent dictas merces venales, in tali casu deberet magistratus relinquere arbitrio vendentium pretium supradictarum mercium, nisi dicas cum Bobadilla vbi supra, n. 65. in tali casu, præsertim penurie, deferendum esse pretium a Magistratu, & ego, ait ipse [siempre halle por buen remedio, y gouierno faltando prouision de alguna cosa por culpa de los tiempos, y sin malicia, d dolo de los dueños, y vendedores, subir el precio della, porque luego cassa la falta, y se sigue en abundancia, conforme el refran, que dize Mercaderia cara de baxo del agua mana.] Ita ille, sed satis dictum sit circa præsentem quæstionem.

An qui habet in manu sex digitos coniunctos, vel diuisos, si non adsit impedimentum in vsu membri, sit irregularis?

RESOL. LXI.

Respondeo negatiue, dummodo non adsit magna deformitas. Ita Tabiena ver. Corpore vitioso, n. 2. Syluester eod. ver. q. ast. 3. n. 4. Auila de censuris, part. 7. disp. 13. dub. 1. coroll. 3. Henriquez in summa lib. 1. c. 8. n. 3. Filliucius tom. 1. tract. 19. c. 6. n. 165. Reginald. tom. 2. lib. 30. tract. 2. c. 5. sect. 1. n. 46. Campanili in diuer. iur. can. rubric. 1. 1. cap. 17. n. 113. Bellettus in disquis. cler. part. 1. §. 7. n. 33. Sayrus de cens. lib. 6. c. 8. n. 2. Bonacina de cens. disp. 7. quest. 2. punct. 1. n. 1. & alij communiter.

Dices, quando hæc deformitas inducat irregularitatem, cuius arbitrio relinquendum est, Respondeo, Episcopi ex cap. 2. de corpore vitiatu, & ibi glossa cum Abbate, Burrio, & Cardinali, & ex neotericis docent Ioan. de la Cruz in direct. conscient. part. 2. tract. de irregul. dub. 2. concl. 2. Molina de iust. tom. 4. tract. 3. disp. 70. n. 5. Suarez de censuris, disp. 51. sect. 3. n. 16. Nauarrus c. 27. n. 200. Menoch. vol. 1. conf. 99. n. 30. & 31. Seraphin. decis. 625. n. 4. & alij.

An verò in casu N de quo consultus fui, adsit magna deformitas, vt diximus, non est nostrum definire, sed si iudicium meum promere circa hoc adstrictus essem, responderem negatiue, & ita intellexi a quodam Episcopo in simili casu fuisse decusum, & dispensatum. Adde quòd consulens ita abscondere potest in celebratione Missæ hunc defectum, vt circumstantes illum difficulter videre possint, & solum si ministraret aliis sanctissimam Eucharistiam appareret, quam functionem consulens facile potest omittere, saluo semper, &c.

An Sacerdos accipiens stipendium pro dicenda Missa Spiritus sancti, B. Virginis, vel cum aliqua collecta, dicens postea Missam in illa die currentem, peccet mortaliter?

RESOL. LXII.

Sæpius in praxi occurrere solet casus iste, & ad illud negatiue respondet Petrus Nauarra de restit. lib. 2. c. 2. n. 48. vbi sic asserit: Petenti Missam de Spiritu sancto, de Defunctis, vel de aliquo sancto, vel vt Orationem de salute

vel de B. Virgine, &c. apponat, non tenetur Sacerdos acquiescere, nisi ob specialem illum laborem non debitum, elemosynam augeat, quod non solum probò ex eo, quòd vt Syluester in ver. Missa, q. 8. dicto 5. sentiunt & alij multi, nulla Missa est defuncto, vel cuiquam alteri salubrior, quàm dici, sed etiam ex eo, quòd cum taxatur Missa labor, non cum iis circumstantiis, sed simpliciter taxatur. Vnde importunas has conditiones Sacerdos non tenetur admittere, nisi specialiter promitteret, tunc enim tenetur ex vi promissionis, & veracitatis sub veniali peccato implere, sicut aliam quamuis promissionem, quæ non impedit non damnificaret proximum notabiliter. Licet Syluester verb. Missa, peccatum esse mortale contendat, cum dicat infideliter agere, & non satisfacere; quod tunc verum duntaxat putarem, cum ad has conditiones, vel similes elemosyna notabiliter augetur. Hæc Nauarra, quæ omnia notabiliter a Confessario sunt aduertenda, & addenda res. sol. 31. tract. de celebrat. Missarum in 2. part. quidquid in contrarium asserant Fraxinellus de oblig. Sacerd. sect. 4. conclus. 4. §. 4. n. 6. Rodriquez tom. 2. c. 44. n. 9. & alij.

An puella exposita in aliqua ciuitate possint conseruari legatum relictum pro marito virginum illius ciuitatis?

RESOL. LXIII.

DE hoc casu sæpius interrogatus fui, & affirmatiuam sententiam docet Alphonfus de Lara de animauer. lib. 1. c. 21. n. 78. vbi sic asserit: Et si anniuersarium relictum pro virginibus martandis requirat quòd puellæ sint naturales loci, adhuc expositæ consequentur dotem, cum præsumantur esse eius patriæ, in qua expositæ fuerunt. Bart. l. 1. in fine. ff. ad municip. Ioan. de Platea l. ciues, in fine, c. de incolis, lib. 10. & alij. Ita Lara.

Sed mihi magis placet opinio negatiua, quam semper consului, & nunciuo illam docere Ioan. Mariam. Nouarium in qq. forensib. part. 1. quest. 201. n. 4. quia ciues originarij debent alijs præferri, & ideo, vt notat Valenzuela conf. 73. n. 52. Augustin. Caputus de regim. reipubl. c. 3. n. 52. & alij, in electione officiali vniuersitatis originarij præferuntur incolis, hinc etiam, vt obseruant Capiblanus de offic. Baronum tom. 1. prag. 10. n. 75. & alij, ciuilitas cuius originis præfertur ciuilitati cuius domiciliij.

Itaque ad casum propositum respondendum est, quòd quando ad consequendum legatum concurrat cuius originaria, & puella exposita, illa huic præferri debet; & opinionem affirmatiuam libenter admitto in casu, quo puella exposita non concurreret cum puella originaria; nam si non adsit puella originaria, puto supradictum legatum obtineri posse ab aliqua puella exposita; nam dicitur cuius illius ciuitatis, in qua exposita fuit, vt docet Angelus in l. bares absens, §. si quis tuelam. ff. de iudicijs. Boërius decis. 15. n. 41. & alij.

An minor quatuordecim annorum possit presentari ad beneficium patronatus?

RESOL. LXIV.

Affirmatiuam sententiam mordicus sustinet doctus Iurifconsultus Ioan. Maria Nouarius in questionibus forensibus part. 1. q. 71. n. 5. & seq. quia licet ex dispositione Concilij Tridentini sess. 23. c. 6. de reformat. nullus ante decimum quartum annum beneficium potest obtinere, tamen beneficium iuris patronatus tunc venit appellatione beneficij, quando adest eius fauor, secus autem in non fauorabilibus, vt est in casu nostro.

His tamen non obstantibus contrariam sententiam tenent Viuianus in præc. iuris part. 2. lib. 6. c. 6. n. 7. Squillante de priuileg. clericorum cap. 4. dub. 3. num. 62. Riccius part. 3. decis. 26. & part. 4. decis. 343. Marius Antonius

var. resol. 112. cas. 51. & alij asserentes vidisse plures dispensatos super ætate ad beneficia simplicia, etiam iurispatronatus; quia Concilium loquitur absolute prohibendo ne assumatur ad beneficium minor quatuordecim annorum. Sed ad hoc respondet Nouarius vbi supra, vt visum est, & secundum sententiam Nouarij decidisse Rotam Romanam in vna Gerunden. beneficij, 12. Iunii 1579. coram Cancelloto, præter Nouarium testatur Garfias de benef. tom. 2. part. 7. c. 4. n. 10. & habetur etiam hæc decisio in nouiss. decis. 482. n. 3. in fine part. 1. & ita etiam nouissimè hanc sententiam contra Riccium, & alios tenet idem Nouarius in nouo iur. Pont. concl. 14. n. 7.

Notandum tamen est hic obiter, non oportere esse exemplum quatuordecimum annum ad obtinendum simplex beneficium, vt notat Henric. l. 10. c. 19. n. 2. Galleti in Margarita cas. cons. ver. beneficium, n. 4. Valefcus tom. 1. alleg. 8. Campanili in diuer. iuris can. rubr. 7. c. 6. n. 2. Gonzales reg. 8. cancell. gloss. 5. n. 90. Azorius par. 2. lib. 6. c. 5. q. 7. & alij. Sufficit igitur annum 14. esse cæptum, quidquid in contrarium asserant Tufcus concl. 338. n. 10. & 15. litera E, & Mandosius de ætate minorum c. 4. n. 5.

An omnia vota, & iuramenta in votum solenne Religionis commutentur?

RESOL. LXV.

EX neotericis, noster P. Naldus, vir quidem doctus, in summ. ver. votum, num. 50. docet quod votum solenne Religionis non commutetur in votum dandi aliquid Tertæ Sanctæ, & hanc sententiam docet etiam Syluester ver. votum 4. q. 7. dicto 3. & Angelus ver. votum 4. n. 2.

Verum ego absolute existimo, omnia vota personalia, realia, & mixta tam in sæculo, quàm in nouitiatu emissa extingui per solenne Religionis votum; & ideo existimo non solum votum peregrinationis Tertæ Sanctæ commutari in professionis votum quoad peregrinationem, sed etiam contra Naldum, quoad id quod profitens vouit dare in subsidium dictæ Tertæ Sanctæ, & ita docent Suarez da Relig. tom. 3. l. 6. c. 14. n. 5. Miranda in man. Prælat. tom. 5. q. 25. art. 7. & Sanchez in sum. tom. 2. lib. 5. c. 5. n. 50. Et ratio est, quia tale votum licet quoad expensas sit votum reale, per professionem vniuersa vota realia commutantur, vt tenent communiter Doctores, quos citat Sanchez loc. cit. n. 43. quidquid in contrarium asserant Paludanus in 4. disp. 38. q. 4. art. 1. concl. 5. & art. 2. n. 33. concl. 3. D. Antoninus part. 2. tit. 11. c. 2. §. 8. not. 2. & Tabiena ver. votum 4. in fine. Ergo, &c. Nec valet dicere, quòd illud votum est Pontifici reseruatum, nam similiter est reseruatum votum peregrinationis Hierosolymitanæ, & tamen commutatur, & extinguitur in professione, vt patet ex cap. scriptura, de voto, & asserunt communiter Doctores. Ergo, &c.

Notandum est etiam hic obiter, omnia supradicta procedere etiam in iuramentis siue personalibus, siue realibus soli Deo emissis, quia votis æquiparantur, & per ea ius tertij non acquiritur. Secus verò si iuramentum esset homini præstitum, & ab eo acceptatum, quia ratione iuris tertij acquisiti, in melius commutari non potest, ac proinde neque in Religionis professionem. Ita Sanchez vbi supra n. 44. & tom. 1. lib. 3. c. 21. n. 3. & alij.

An in hoc anno sequenti 1632. cum Vigilia sancti Matthiæ veniat in ultimo die Bacchanalium, possit Episcopus transferre tale ieiunium in Sabbathum præcedens.

RESOL. LXVI.

AD hunc casum ita respondet Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 8. cap. 3. num. 9. si ieiunium ab Ecclesia præceptum incidat in festum solenne, peculiari ter in aliquo, Diana Ref. Mor. Pars III.

qua diæcesi, vel ciuitate celebrari solitum, potest auctoritate Episcopi ieiunium in alium, v. g. præcedentem diem transferri. Qua etiam ratione fortasse aliquis respondere poterit, si vigilia sancti Matthiæ incidat in feriam secundam, vel tertiam Quinquagesimæ, & iustam fore causam, vt Episcopus tale ieiunium in præcedens Sabbathum transferat, si animaduertat, homines eius loci ita comparatos, & ad intemperantiam iis diebus procliuus esse, vt plurimi (nisi dicta commutatio fiat) ieiunium violaturi, sint, etiam cum carniū esu non sine scandalo; siquidem ob specialem causam pro vna vice in lege vniuersalis ieiunij dispensare, aut commutare, ad Episcopum pertinere debet, cum eius officium sit spiritali subditorum salutem inuigilare, scandala infirmorum tollere, &c. Sic Layman, & alij viri docti, quorum sententia forsitan alicui probabilis videbitur, non obstante quòd sine esu carniū, esset violandum dictum ieiunium. Nam militat etiam ratio commutationis supradictæ, ad vitandum scilicet peccatum, licet fractio ieiunij cum esu carniū sit grauius peccatum.

An Episcopus consecrando chrisma, vel oleum, seu conferendo ordines minores in peccato mortali, peccet mortaliter?

RESOL. LXVII.

Affirmatiuam sententiam docet Didacus Nugnus in 3. part. tom. 1. q. 64. art. 6. diff. 2. concl. 3. Ledesma in summ. tom. 1. c. 6. de Sacram. in genere, dub. 10. Ioan. Medina C. de penit. tr. 1. q. 6. Cabrera de Sacram. q. 64. art. 6. disp. 1. §. 7. n. 60. & Syluius in 3. part. q. 64. art. 6. queritur 1. conclus. 5. quia consecrationes istæ per se pertinent ad potestatem ordinis Episcopalis, celebranturque in Ecclesia cum magna reuerentia.

Sed tu contrariam sententiam tanquam probabilior, tene, quam docet Fernandez de Heredia disp. de Sacram. in genere, part. 10. dub. 3. n. 4. 10. de la Cruz in direct. conscient. part. 2. de Sacram. in genere, q. 4. dub. 3. conclus. 1. Coninch de Sacram. q. 64. art. 6. dub. 1. n. 39. Suarez in 3. part. tom. 3. disp. 16. sect. 3. & Villalobos in summ. tom. 1. tr. 4. diff. 14. num. 6. vbi sic asserit: [El Obispo si bendixesse la chrisma, d el olio, aunque estasse en peccado mortal, no pecara mortalmente, si no ay escandalo, d menosprecio, sino solo venialmente. Porque en todo no se ha como ministro de Dios para sanctificar almas, y así no es la cosa tan graue.] Vnde patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ.

Sed quæres, an Episcopus peccet mortaliter, si in peccato mortali conferat ordines minores. Affirmatiue respondet Ledesma in summ. tom. 1. c. 6. de Sacram. in genere, dub. 10. vbi sic ait: [El Obispo que haze ordenes menores en peccado mortal, pecca mortalmente, porque el Obispo esta consagrado con especial consagracion, para aquel ministerio, y las ordenes menores esse Sacramento.] & hi sunt Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 9. c. 4. n. 4. Fabrus de sacram. Ordinis in 4. sent. disp. 24. q. 1. disp. 1. c. 3. num. 64. Villalobos in summ. tom. 1. tract. 21. diff. 3. n. 2. Filliucius tom. 1. tract. 9. c. 1. n. 82. Coninch de Sacram. disp. 21. dub. 6. n. 47. Valentia tom. 4. disp. 9. q. 1. punct. 4. Io. de la Cruz in direct. consc. part. 2. de Sacram. Ordinis, dub. 1. concl. 3. & alij penes ipsos.

Sed negatiuam sententiam docet Nugnus, Coninch, Suarez vbi supra, & Syluius conclus. 3. sic asserens: Exercere functiones minorum ordinum in mortali non est mortale, quia non ita sunt propinqui Sacramento altaris, vnde, & illorum officia sunt imperfecta in genere sacri ministerij. Ita ille. Quibus adde primam tonsuram, & quatuor ordines minores non esse Sacramentum, secundum Vasquez in 3. part. tom. 3. disput. 237. cap. 2. & alios penes ipsum, quorum opinionem probabilem vocant etiam DD. contrarij, Ergo Episcopus conferens ordines

ordines minores in peccato mortali, non peccabit mortaliter.

Notandum est hic obiter à fortiori contra Ioann. Medinam *C. de penit. tract. 1. qu. 6.* Episcopum consecrantem Ecclesiam in peccato mortali, non peccare mortaliter. Et ita docet Syluius *vbi supra in 3. part. q. 64. art. 6. queritur 1. concl. 6.* Filiucius *tom. 1. tract. 1. c. 6. n. 87.* Coninch *de Sacr. q. 64. art. 1. dub. 1. num. 39.* & alij *vbi supra.* Idem dicendum est, si Episcopus sacramentalia, quæ non sunt actus ordinis, faceret in mortali, vt tonsurare, iurisdictionem fori exterioris exercere, virgines, vestes, & calices consecrare, & similia.

Quidam scrupulis agebatur, an habuerit intentionem implendi præceptum Missæ, & dicendi Horas canonicas; & ideo benignam aliquam opinionem impensè à me postulabat.

RESOL. LXVIII.

Dvbium huius consulentis oriebatur, quia sciebat, quod præter attentionem internam necesse esset etiam ad implendum præceptum dicendi Horas canonicas, & audiendi sacrum, intentio formalis, vel virtualis, quæ quis vult dicta præcepta adimplere. Ita multi DD. Vide Nauarrum *in cap. quando, notab. 3. n. 27.* & Azorium *tom. 1. lib. 7. c. 2. quæst. 6.* Sed ego puto præcepta solum obligare ad actum quem præcipiunt, vnde sufficit huiusmodi actum efficere, vt illa implentur, & non est necesse vt ipsum actum faciamus ex intentione formali, vel virtuali implendi præceptum. Et ideo si quis audiuit Missam ex deuotione, putans non esse diem festum, non tenetur postea aliam Missam audire, vt rectè docet Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 1. n. 9.* Valquez *in p. 2. q. 100. art. 9. in expositione littera n. 5.* Valentia *tom. 3. disp. 6. q. 2. punct. ult. & alij.* Vel dicendum est, quod ad implendum præceptum, licet opus sit non solum vt faciamus actum humanum imperatum per illud, sed etiam vt faciamus illud, saltem ex intentione virtuali implendi illud, quam virtuale intentionem Suarez *tom. 3. disp. 88. sect. 3.* semper dari affirmat in ipso actu, quando illa per contrarium factum non excludatur. Quoties igitur quis non habet hanc voluntatem formalem, nolens implere, v.g. præceptum Missæ, vel Horarum canonicarum, censetur habere intentionem virtuale implendi illud per illum.

Etiã hanc sententiam docet etiam Fagundez *præc. 1. lib. 2. c. 7. n. 14.* vbi sic asserit: Iuxta doctrinam Suarj & Sâcij respondendum est ad sedandos scrupulos Sacerdotum dubitantium, an habuerint intentionem requisitam ad consecrandam hostiam; nam iuxta fundamenta Suarj, eo ipso quod verba consecrationis dixerunt, & non habuerunt hunc actum, & hanc intentionem formalem, Nolo consecrare, virtuale habuerunt intentionem consecrandi, iuxta fundamenta verò Sâcij, illi solum tenentur, & præcipiuntur proferre verba consecrationis attentè & deuotè, non autem præcipiuntur vt proferant cum intentione aliqua actuali volendi consecrare, aut satisfaciendi præcepto obligandi ad consecrandum, & ideo irrationabiliter scrupulis excruciantur. Ita ille.

Vnde ex his patet, sufficere tantum audire Missam, & recitare Officium, non autem necesse est habere intentionem implendi huiusmodi præcepta, & dum quis non habet intentionem expressam non adimplendi præceptum, habet virtuale implendi. Repellatur igitur anxietates à scrupulosis, qui Domini iugum suauè, durum, & difficile reddunt. Imò ego puto, vt alibi etiam notauimus, satisfacere præcepto, qui vult Missam audire, vel recitare Officium cum voluntate expressa non adimplendi præceptum recitationis Officij, & audiendi Missam; nec opus esse mutare animum in tempore habili, & applicare pro adimplendo præcepto Missam illam auditam & Officium recitatum. Ita contra Aragonium *in 2. 2. q. 83. ar. 13.* Lessium

lib. 2. c. 37. dub. 1. n. 59. Suarez *in 3. part. tom. 3. disput. 88. sect. 3.* Azorium *tom. 1. l. 7. c. 2. quæst. 6.* & alios docet Sanchez, Valentia, & Valquez, quos citat & sequitur Fagundez *præc. 1. lib. 2. cap. 87. n. 14.*

An qui accedit ad audiendum sacrum dum præfatio dicitur, & non sit aliud, teneatur illud audire?

RESOL. LXIX.

Affirmatiuè respondeo cum Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 88. sect. 2.* & Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 1. c. 19. n. 6.* quia ea quæ à consecratione vsque ad consumptionem continentur, sunt maximè necessaria, & per se primò intenta in præcepto audiendi Missam; nam in ipsi sacrificio substantia consistit, & sic aliqui censent non assistentem consecrationi peccare mortaliter, licet totam Missam audiat.

Sed contrariam sententiam docet Sancius *in selectis, disp. 15. n. 5.* vbi sic asserit: Probabile iudico accedètem ad audiendum sacrum tempore quo præfatio dicitur, & non extet aliud celebrandum, minimè teneri reliquiis illius Missæ interesse, quamuis oppositum doceant aliqui. Et à fortiori, qui tantum posset vsque ad consecrationis tempus interesse, non censetur additictus vsque ad illud assistere, cum in illa parte præceptum de audiendo sacro nequeat impleri, quoad substantiam, quod vtrumque constat ex via fidelium, etiam timoratorum. Ita Sancius.

An pueri, tempore quo sunt capaces recipiendi sacramentum Pœnitentiæ, sint etiam capaces recipiendi Sacramentum Eucharistiæ?

RESOL. LXX.

Negatiuè respondet Valquez *in 3. part. tom. 3. disp. 114. n. 38.* Henriquez *lib. 8. c. 5.* Fagundez *part. 3. lib. 1. c. 5. n. 20.* & 21. Comitulus *in resp. lib. 1. q. 17.* Suarez *to. 4. disp. 36. sect. 2.* Nauarrus *in man. cap. 11. n. 5.* Azorius *tom. 1. lib. 7. c. 41. quæst. 10.* Toletus *lib. 6. c. 15. n. 3.* Coninch *de Sacram. q. 80. art. 10. dub. 4. n. 100.* Filiucius *tom. 1. tr. 4. c. 7. n. 102.* Salas *de legib. disp. 14. sect. 13. n. 127.* Martinus Funes *in speculo morali par. 3. c. 2. n. 8.* Tannerus *in 3. part. D. Thoma, disp. 5. q. 8. dub. 5. n. 11.* Zambranus *de casu, tempore mortis c. 3. dub. 2. n. 7.* Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 7. diff. c. 42. n. 6.* & aliis communiter asserentibus, prius aduenire pueris tempus obligationis præcepti confessionis, quam communionis; nam minor rationis vsus, & discretio requiritur ad consistendum, quam ad communicandum. Et Conradus *in resp. p. 1. r. 1. q. 54. in fin.* docet quod pueri non obligantur ad communionem vsque ad 12. annum.

Sed his non obstantibus, nouissimè Ioannes Sancius, vir quidem doctus, *in selectis, disp. 26. per totam,* mordicus contendit, & probat absolutè pueris ministrandam Eucharistiam, postquam ad annos discretiois peruenerint, neque distinguendum esse inter tempora confessionis, & communionis; nam vtriusque rei præceptum imponitur sine vlla distinctione *in cap. omni vtriusque sexus, de pen.* Nec minor discursus requiritur ad præceptum confessionis, quam communionis, imò si rectè perpendantur præcepta, maior ad confessionis quam communionis; quæ omnia per partes, & accurate probat, & pro hac sententia adducit Tabienam *verb. communicare, num. 3.* D. Antoninum *3. part. tit. 9. cap. 8. §. 2. & part. 3. tit. 14. cap. 12. §. 1.* & Paludanum, qui in rebus mortalibus est instar omnium, *in 4. sent. dist. 12. quæst. 1. num. 25.* vbi sic asserit: Et dicitur annus discretiois, non pubertatis, qui sunt anni nubiles in femina 12. & 14. in masculis, sed postquam est doli capax, cum scilicet potest mortaliter peccare, tunc obligatur ad præceptum de confessione, & per consequens de communionem, quæ simul dantur;

dantur; quia ex quo potest peccare, debet remedium confessionis, & communionis adhibere. Ita Paludanus, & D. Antoninus.

Ex quibus omnibus infert, secundum se loquendo, peccare parentes puerorum, & Confessarios non sinentes illos communicare statim ac peccare norunt, cum causa sint transgressionis præcepti. Excusantur tamen à peccato, quia sequuntur opinionem contrariam, quam supra retulimus. Notat tamen dictus Sancius, quod etiam stando in sua opinione, pueri non communicantes in Paschate, nec excommunicatione, nec pœnis Canonicis ligantur vsque ad annum decimumquartum, & probat hoc ex multis Authoribus. Et hæc omnia Sancius multum conducentia ad tollendos scrupulos Confessario, si dedissent, vel dare vellent pueris communionem; in quo casu multos anxios, & indeterminatos cognoui, sed secundum Sanctum à perplexitate liberi erunt; nam statim ac notum erit eis pueros solum rationis habere, poterunt illi sacram communionem exhibere.

Verum primam opinionem ego teneo, quam etiam ex neotericis tenet. Iac. Granado *in part. 2. contr. 7. tract. 3. part. 1. disp. 6. num. 37.* vbi docet præceptum annuæ communionis non obligare ante decennium, quia Doctores ita intellexerunt hoc præceptum. Sed his non obstantibus puto opinionem Sancti esse probabilem, quam nouissimè tenet etiam doctus Castrus Palaus *in opere morali tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 24. §. 2. num. 7.* lege illum & non pigebit.

Vtrum sit licitum coniugatis die habita copula Eucharistiam sumere, vel sit minus, vel magis expediens?

RESOL. LXXI.

Esse coniugibus consulendum post habitam copulam nocte saltem antecedente non recipere Eucharistiam docent 20. Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 9. disp. 13. n. 4.* & 5. quibus ego addo Salazar, insignem Theologum Societatis *in tract. de freq. commun. cap. 9. §. 1. & seq.* & non pauci asserunt esse peccatum veniale accedere ad Eucharistiam suscipiendam ipso die habitæ copulæ.

Non reticeam tamen contrariam sententiam docere Sancium *in suis selectis, disp. 23.* per totam, vbi ait primò, etsi consulendum sit coniugatis à copula abstinere, vt Eucharistiam suscipiant, dato tamen quod à copula non abstinuerint, non est illis consulendum, quod non communiarent, sed potius è contra, quia ex communione maxima bona nascuntur. Et hoc procedit, etiam si coniugati copulam habuissent, causa voluptatis, non enim sunt dissuadendi à communione, quamuis melius egissent si à copula abstinuissent, nec ex hoc datur illis occasio à copula non abstinendi, nam semper consulendum est ab illa abstinere ob reuerentiam Sacramenti. Secundò docet quod habenti pollutionem nocturnam, non est consulendum abstinere ab Eucharistia suscipienda, præsertim si causa non fuisset voluntaria, imò etiam si fuisset voluntaria, vel fornicationem aliquis noctu commisisset, & ab ea confiteretur vero dolore sui criminis pœnitendo, consultius ager communicando, quam non, cum ex communione gratiæ sacramentalis, auxilia ad præcauenda peccata, remissionem venialium, & alia nobis occulta bona comparet ille, ex abstinentia verò solum meritum reuerentiæ. Tertio infert Sancius inualidum esse votum de non communicando die habitæ copulæ, quia est de minori bono. Quarto sanum consilium esse distractionem mentis expellere curare ad deuotius sacram Eucharistiam suscipiendam; at supposito quod quis nolit curare distractionem expellere, non est sanum consilium non communicare, quia tunc gratia sacramentali, & aliis fructibus

Anton. Diana Ref. Mor. Pars III.

priuaretur, & aliàs distractiones perseuerarent, & quia cum illa communicare non est peccatum, nec veniale irreligiositatis. Ex his omnibus apparet, quod siue coniuges petierint, siue reddiderint debitum, consultius agent communicando quam abstinendo, supposito, quod à copula non se retraxerunt; quamuis melius egissent, si à copula abstinuissent in ordine ad suscipiendam Eucharistiam. Et hæc omnia asserit Sancius *vbi supra*, sed an probabiliter remitto me iudicio aliorum, ego enim primam sententiam sequor.

An contemptus formalis in re leui sit solum peccatum veniale?

RESOL. LXXII.

Negatiuam sententiam docet Suarez *de legib. lib. 3. cap. 28. num. 24.* & alij, quia esse rem leuem, quæ tibi imperata est, non obstat quo minus tibi imperetur ex eadem potestate, qua imperatur res grauis; ergo si ex contemptu huius potestatis præceptum leue violas, ita grauius peccas, ac si violares præceptum graue. Dicendum est igitur, quod contemptus legislatoris humani, quatenus legislator est, seu violatio cuiuscunque legis, præcepti, & consilij ipsius, ex tali contemptu semper reputato peccatum mortale est, non solum in graui materia, sed etiam in leui.

At his non obstantibus ego contrariam sententiam teneo, quam etiam tenet Caietanus *in summa. ver. contemptum. ver. aduerte hunc.* Armilla *eodem verb. n. 3.* Medina *in pr. 2. quæst. 88. art. 4. in fine.* Valentia *tom. 2. disp. 7. qu. 5. punct. 6. in 1. casu, & tom. 3. disp. 7. quæst. 3. punct. 3.* consentit Leonardus Lessius *lib. 2. cap. 46. dub. 6. n. 45. & 46.* loquens expressè non solum de legislatore humano, sed etiam diuino, & affirmans, si nolis illis parere in rebus minimis, vt ostendas eorum minima præcepta te parui facere, non esse mortale, quod de legislatore diuino negat & optimè Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 5. c. 5. n. 11. & 13. in fine.* Ratio verò nostræ opinionis est, quia potes contemnere legislatorem, cuiusque præcepta non absolutè, sed quatenus sunt in materia leui, v. g. in silentio seruando; ergo tunc contemptus non videtur grauis, sed leuis. Dicendum est igitur dari posse peccatum veniale contemptus, sicut & inobedienciæ formalis, si præceptum superioris contempnas non absolutè, sed quatenus est in materia leui.

Hinc à fortiori colligitur, si superior contemnatur, non quatenus superior est, sed quatenus est infimæ sortis, indoctus, imprudens, & ex huiusmodi contemptu nolus ei obedire in re leui, non erit peccatum mortale, quia tunc non contemnitur formaliter eius potestas, sed eius persona ob defectus, quos habet. Item si ex indignatione leui, & prauo aliquo affectu erga superiorem, nolus ei obedire in re leui, non est mortalis talis inobediencia. Ita Lessius *num. 46.* Sanchez *num. 13.* vide etiam Sancium *in selectis, disp. 7. num. 15.*

An delectatio coniugis cum femina aliena habeat non solum malitiam contra castitatem, sed etiam contra iustitiam?

RESOL. LXXIII.

Affirmatiuè respondent communiter, vide Bonaciam *de matrim. qu. 4. punct. 8. n. 19.* Et ratio est, quia coniux per matrimonium non solum corpus, sed etiam affectus alteri coniugi obligauit. Ergo si in alteram feminam à sua coniuge inclinatur, iniuriam illi irrogat.

Sed hæc ratio non caret difficultate, vt docet Castrus Palaus *in opere morali tom. 1. tract. 2. disp. 2. punct. 10. §. 45. num. 4.* supposita eius sententia affirmante delectationem non accipere malitiam omnem obiecti, sed quatenus ab intellectu voluntati representatur. Cum autem

à circumstantia coniugis possit intellectus præscindere, & æqualem quasi solum considerare, non videtur circumstantiam coniugij posse malitiam tali delectationi tribuere. Quod autem per coniugium non se coniuges obligauerint ab his delectationibus abstinere, sicuti obligant uolentes castitatem, inde probatur, quia hæc delectationes sunt per se incognitæ alteri coniugi. Ergo non potest ratione illarum iniuriam pati, neque ob illas priuari copula sibi debita. Ergo non sunt contra iustitiam, sed solum contra temperantiam, quod dubitando dictum sit. Hæc omnia Castrus, sed tu ne discedas à prima sententia affirmatiua.

Verum, ut alibi diximus, & nunc iterum doceo cum dicto Castro Palao *ubi supra tract. 2. disput. 2. punct. 10. §. 2. num. 17.* licitum est coniugibus delectari de copula maritali habita, vel habenda, ac si præfens esset, modò absit periculum pollutionis, quia hæc delectatio coniugibus est licita, eo quod principium, & dispositio sit copulæ conjugalis, quæ illis licita est, neque redditur mortalis, etiam si inde confurgat membri pudendi alteratio, & commotio absque pollutionis periculo, quia hæc omnia ad copulam maritalem de se ordinantur, si tamen propter eorum delectationem appetantur, erit culpa venialis, quia extrahitur à suo fine. Quod verò Salas affirmat *in part. 2. tract. 13. disp. 6. sect. 30. n. 205.* mortale esse, si coniuges delectentur de copula maritali imaginaria, & ficta, non probatur, quia parùm refert copulam esse fictam, vel veram, si delectatio absolute illis prohibita non est, & non fertur ad obiectum formaliter malum. Ita Castrus *loco citato*, cui adde Coninch *de Sacrament. disput. 34. dub. 11. num. 13.* Valquez *in p. 2. disp. 113. cap. 2.* Layman, Sanchez, & alios, quos *supra* in duobus locis aduersus quemdam Theologastrum citauimus.

Nota tamen non esse licitum coniugibus ligatis voto castitatis delectari de copula legitime habita, vel habenda, quia licet obiectum bonum sit, delectatio bona non est, quia aduersatur voto castitatis, quod prohibet omnem delectationem sensibilem veneream. Ita Basilii Pontificii *de matrim. lib. 10. cap. 16. §. 2. num. 12.* Sanchez, Valquez, & alij quæ opinio procedit aduersus aliquos penes Coninch *de Sacrament. ubi supra, num. 109.* etiam si coniuges emiserint votum castitatis absque consensu alterius coniugij: ratione cuius non deobligatur à debiti redditione. Ita Lessius *lib. 4. cap. 3. dub. 14. num. 106.* Valquez *disp. 115. c. 12. & alij.*

An verba imperatiui modi præceptum contineant?

RESOL. LXXIV.

PRIMA opinio negat supradicta verba imperatiua, vt v. g. facite, caute, soluite, abstineant omnes, nemo audeat, &c. præceptum continere. Ita Castrus *de lege pæn. lib. 1. cap. 5. docum. 4.* Caietanus *in 2. 2. quest. 166. art. 4. circa soluti. ad 2.* Carbo *de leg. lib. 7. disp. 4. ad finem, & alij.*

Secunda opinio putat dicta verba solum importare obligationem sub veniali, non autem sub mortali. Ita Nauarrus *in man. c. 23. n. 49.* Emanuel *Sa ver. lex, n. 6.* Sayrus *in Clau. Regia, lib. 3. cap. 7. num. 16. & alij.*

Tertia opinio docet standum in hac parte consuetudini Religionis, quod si de hac consuetudine non constat, attendendam esse materiam grauitatem, & necessitatem, quæ si magna sit, & grauior à legislatore fuerit ponderata, illa verba censenda sunt præceptiua, vt ferè semper accipienda sunt in decretis Pontificum, & Conciliorum, vt patet in Concil. Trident. *sess. 13. cap. 5. & 7.* vbi per verba imperatiua imponitur præceptum sacerdotibus consistendi quamprimum, si celebrauerint, non præmissa confessione, ob inopiam Confessoris. Item in decreto Clement. VIII. de caluum reueruatione latum est præceptum per verba imperatiua, ne Superiores pro tempore existentes vtantur scientia confessionis

ad externam gubernationem, Ita Sanchez *in summa tom. 2. lib. 6. cap. 4. num. 39.* Valquez *in p. 2. disput. 158. capit. 2. num. 24. & alij.*

Notandum est tamen hic obiter Azorium *tom. 1. lib. 5. cap. 6. quest. 5. & Sa ver. lex num. 6.* docere verbum *iubeo*, vel *mando* præceptum graue non importare; sed contrarium tenet Valquez *loco citato cap. 3. n. 22.* Sanchez *n. 33.* vt alibi notauimus. Verum de verbo oportet certum est, importare.

Notandum est etiam, quoties verba legis intelligi possunt de obligatione veniali, non debent ad mortale extendi, quia semper in pænis benignior interpretatio faciendâ est, vt patet *in l. interpretatione, & l. si Præses, ff. de pænis*, & notat Sayrus *in clau. Regia lib. 3. cap. 7. num. 29. & alij.*

Quis in quadam platea ciuitatis audiuit quoddam bannum, seu edictum, queritur an teneatur illud obseruare, antequam publicetur in aliis plateis, & in tota ciuitate diffundatur?

RESOL. LXXV.

HIc casus frequenter solet accidere, & de illo olim interrogatus fui, & respondi negatiuè, & ita inuouio nouissimè respondere Castrum Palaum *in opere moral. tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 11. n. 7.* vbi sic ait. Promulgatur Mariti aliqua lex pro toto Castellæ Regno, eius publicatio, quæ in foro sit, non potest simul & eadem hora per totum Regnum diffundi, imò neque per totam ciuitatem, vt de se constat; quousque igitur elaboratur tempus, & per totam ciuitatem diffundi possit, neminem illius ciuitatis arctat, etiam si publicationi præfens extiterit. Probo, quia lex prius arctat communitatem, quam singulos illius, singuli enim communitatis in tantum arctantur lege, in quantum partes sunt communitatis lege obligatæ; hæc enim est vna ex differentiis legis à præcepto, quod præceptum respicit singulos, quia in bonum ipsorum ordinatum est; lex verò communitatem, quia in ipsius bonum primò, & per se ordinata est. Sed ad maioris partis ciuitatis notitiam non potuit lex deuenire in eodem puncto, & momento, quo in foro publicatur. Ergo singuli illius ciuitatis non arctantur, quousque tota ciuitas arctetur. Ita ille, & ego: vide etiam Suarez *de legib. lib. 3. cap. 17. à n. 5.* vbi *num. 14.* rectè etiam asserit, quod si legis publicatio in notitiam absentis deueniat miraculose, cum tamen humano modo venire fuerit impossibile, nullo modo obligare ad illius obseruationem, quia respectu illius lex non est publicata; licet contrariam asserat Salas *de legib. disp. 1. 2. sect. 9. n. 34.*

An excommunicatio ferenda obliget ad peccatum mortale?

RESOL. LXXVI.

ALibi pro parte negatiua adduxi Valentiam *tom. 2. disp. 7. quest. 5. punct. 7.* cui nunc addo Sotum *lect. 3. de excommunicatione, §. primò igitur.* Driedonem *lib. 2. de libertate Christiana cap. 1. paulo ante 3. propositionem*, quos citat, & sequitur ex Societate Iesu Castrus Palaus *in opere moral. tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 15. num. 3.* vbi ita asserit. Si excommunicatio ferenda est, tunc plures Doctores affirmant esse signum sufficiens transgressionis sub mortali. Et quidem si excommunicatio sine vlla alia monitione, & contumacia posset inferri, censero certissimum. At quia existimo, cum censura annexa non est peccato, indigere semper alia monitione, vt imponatur, ea de causa non est sufficiens signum mortalis obligationis Ita Castrus.

Sed tu ne recedas à sententia existimante excommunicationem ferendam, esse signum mortalis obligationis

tionis, quam sententiam Sanchez *in sum. tom. 2. lib. 6. c. 4. n. 51. & seq.* temperat, nisi ad terrorem excommunicationis exposita sit, & non animo statim illam, sine vlla monitione, inferendi; & ita passim fieri à iudicibus Ecclesiasticis credit: quæ omnia multum plausibilia erunt Confessariis ad multos scrupulos tollendos.

Nota verò quod suspensio, interdictum, & irregularitas pœnalis, si absolute non proferantur, sed ferendæ sint, non sunt signum obligationis sub mortali. Et ita tenet Castrus Palaus *ubi supra*, qui citat Salas *de legib. disp. 10. sect. 9. num. 54. & 62.* Valquez, Suarez, Sanchez, Azorium, & alios; licet Nauarr. contrarium doceat *in man. cap. 23. num. 53.* eo quod suspensio, interdictum, & irregularitas imponantur aliquando extra culpam.

An qui audit Missam animo non satisfaciendi voto vel iuramento, satisfaciatur voto; vbi plura de intentione satisfaciendi præcepto?

RESOL. LXXVII.

NEGATIUE respondet Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 4. de horis Canonici, c. 26. num. 8.* vbi probat, quod si audias Missam voluntate non satisfaciendi voto, ad quod teneris, sed intendas aliam Missam audire vt voto satisfacias, tacite te prorogare votum, vel nouum votum facere, quia cum obligatio voti à te dependeat, potes prohibito illam tibi de nouo imponere.

Sed ego contrariam sententiam teneo cum Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 1. cap. 13. num. 18.* Dico igitur te integre satisfacere voto, licet habeas intentionem alia Missa satisfaciendi, quia verè præstas illud, quod vouisti; neque cum illam voluntatem habeas minimè satisfaciendi voto per illam Missam, intendis de nouo vouere, etsi possis, sed solum intendis priori voto per aliam Missam à te audiendam satisfacere. Ergo si iam satisfecisti, nihil restat tibi satisfaciendum.

Notandum tamen hic obiter, necessarium non esse habere voluntatem expressam satisfaciendi præcepto, nam si ex ignorantia præcepti rem præceptam exequaris, præcepto satisfacis, taliter quod deobligatus remaneas ad aliud faciendum. Ita Valquez *in part. 2. quest. 100. art. 9. num. 5.* Valentia *tom. 3. disp. 6. quest. 2. punct. ult.* Henriquez *lib. 9. cap. 2. §. num. 6.* Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 88. sect. 3.* Azorium *tom. 1. lib. 7. cap. 2. §. 6. & alij.* Imò aliqui plus addunt, non solum si ignarus præcepti rem præceptam exequaris, sed animo expresso non satisfaciendi præcepto per talem rem, adhuc tamen satisfacere præcepto. Ita ego alibi, & Lessius *lib. 2. cap. 37. dub. 10. num. 59.* Valentia, Valquez & alij.

Hinc inferitur contra Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 1. cap. 13. num. 3.* & Bonacinam *disp. 1. quest. 1. punct. 10. n. 4.* accedentem ad Ecclesiam animo meditandi res diuinas, si sacerdos interim adeat ad altare ad celebrandam Missam, satisfacere præcepto audiendi Missam, licet cum primùm accessit ad Ecclesiam, non habuerit animum audiendi sacrum. Ita Castrus Palaus *tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 17. num. 7.*

Verum supradicta non procedunt in obligationibus iustitiæ, in quibus sine cognitione obligationis exequi rem præceptam non potes, quia res præcepta est solutio, non donatio; solutio autem necessariò inuoluit cognitionem obligationis, & voluntatem satisfaciendi, quibus deficientebus erit donatio liberalis, ac proinde debitum non extinguit; quæ sententia limitatur, quando in genere voluisti, vt si casu aliquam obligationem habeas restituendi, elemosynæ à te faciendæ loco illius subrogentur, nam tunc illæ elemosynæ non propriè elemosynæ, & donationes liberales sunt, sed solutiones debiti, cum ex voluntate satisfaciendi debito procedant, quod est valde notandum. Vide Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 1. cap. 15. num. 11. & alios.*

An delinquentes extra territorium possint ligari lege, & statuto?

RESOL. LXXVIII.

NEGATIUE sententiam alibi docui, & communiter docent Doctores *ex cap. vt animarum, de constit. in 6.* verum in gratiam curiosorum non desinam hic apponere sententiam affirmatiuam Ferdinandi de Castro Palao *in opere moral. tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 24. §. 5. num. 21.* vbi ex pluribus rationibus probat esse satis probabile, posse ligari lege, & statuto delinquentes in alieno territorio, atque aded posse sub excommunicatione ipso facto incurrenda, prohiberi subditis, vbicunque existant, furtum, homicidium, adulterium, & quamlibet aliam actionem prohibitionem dignam, lege illum, & non pigebit: vide etiam Salas *de legib. disp. 14. sect. 7. num. 90.* & Basilium Pontium *de matrim. lib. 5. cap. 7. §. 2. num. 19.* vbi asserit se nullam differentiam inuenire in excommunicatione lata per sententiam, vel per modum statuti, sed delinquentes extra territorium per sententiam, & generale præceptum subduntur, v. g. excommunicationibus, vt tradit Suarez *in 3. part. tom. 5. disp. 5. sect. 5.* Bonacina *de cens. disp. 1. q. 1. punct. 11. n. 11.* & alij communiter. Ergo subduntur etiam per legem, & statutum, cæteras rationes videbis apud Castrum *loco citato.*

Notandum ex tamen hic obiter, te non contrahere censuram homicidio, & stupro impostam, si existens in tuo territorio, occideres existentem in alieno, vel si decipisti in territorio virginem, & extraxisti à territorio, & in alieno violasti; quia censura non est imposita ob inchoationem delicti, sed ob eius consummationem, at consummatio est extra territorium; ergo, &c. Et ita contra Vgolium *de cens. tab. 1. cap. 9. §. 3. in fine*, docet Suarez *de cens. tom. 5. disp. 5. sect. 4. num. 8. & 9. & de legib. lib. 3. cap. 2. num. 5. & 6.* Salas *de legib. disp. 14. sect. 5. num. 71. & alij.*

An pænas exilij, carceris diuturni, &c. teneatur quis exequi?

RESOL. LXXIX.

QVO ad pœnam verberationis, exilij, carceris diuturni, communis sententia docet reum teneri pœnam exequi, si ad executionem condemnatur sententia vltima, quam appellatione, vel alio remedio iuris non potest infirmare. Ita D. Thomas *in 2. 2. quest. 62. art. 3.* Tiraquellus *in l. vnquam, C. de reuocandis donat. ver. reuertatur, n. 291.* Salas *de legib. disp. 15. sect. 2. n. 32.* Sayrus *in clau. Regia, lib. 3. cap. 9. num. 4.* Azorium *tom. 1. lib. 5. cap. 8. q. 6. & alij.*

Verum Castrus Palaus *in opere moral. tom. 1. tract. 3. disp. 2. punct. 4. num. 5.* censet hanc sententiam communem temperandam esse; quare si carcer sit durus, & tristis, non videris obligatus ibi persistere, & à fortiori si ibi malè traçteris, & idem censet si condemneris ad exilium terræ insalubris, & longo tempore ad triremes, & ad quamlibet aliam actionem de se nimis molestam; præcepta enim humana, humana debet esse, at inhumanum videtur si obligeris, vt in pœna aded molesta ipse sis minister iudicis contra te ipsum; ergo dicendum est te non posse ad hoc obligari. Adde quod his omnibus condemnatis præcipitur obedire sententiæ sub comminatione grauioris pœnæ; ergo signum est solò timore pœnæ velle iudicem te astringere, vt obtemperes; quare si in aliquo casu lex pœnalis censenda est ad solam pœnam obligare, hic debet esse, cum præcipiatur res difficilis, & ardua. Ita Castrus *ubi supra*; vide etiam Lessius *lib. 1. cap. 31. dub. 5. num. 39.* Salas *de legib. disp. 15. sect. 7. n. 88.* Suarez *de legib. lib. 5. c. 10. n. 16.*

Notandum est hic obiter contra Bonacinam *disp. 2. de resit. quest. ult. punct. 5. n. 3.* Aragonium *in 2. 2. quest. 69. cap. 15. num. 11. & alios.*

art. 4. Emanuele Sa. *ver. iudicialis actus*, num. 54. & alios non posse reum obligari sumere venenum, vel abstinere à cibo oblato. Ita Valquez in *p. 2. disp. 173. c. 3.* Salas *loco cit. n. 82. c. 85.* Suarez *n. 14.* Lessius *lib. 2. c. 9. dub. 6. n. 26.* & alij. Tenetur tamen reus condemnatus ad locum destinationis proficisci, collum præparare, manus apponere, & alias actiones efficere, quæ ab alio ministro iustitiæ commodè fieri non possunt; sed non tenetur ipse sibi mortem inferre. Ita DD. citati, quibus adde Sotum *de iustitia, lib. 1. q. 3. art. 6. concl. 2.*

An oua, & lacticia sint prohibita in ieiunio quadragesimali de iure positivo sub peccato mortali?

RESOL. LXXX.

Negatiuè respondet Fagundez in *prac. 4. Ecclesie, lib. 1. cap. 2. n. 12.* asserit enim quòd ex vi iuris communis, & seclusa quacunque consuetudine alicuius loci, aut prouinciæ non esset plusquam veniale oua, & lacticia edere in ieiuniis Quadragesimæ. Idem docet Palatius in *annotat. ad summam, Caietani, ver. ieiunium*, Dominicus in *cap. denique, in compendio, c. num. 5.* cum alijs. Et hanc opinionem probabilem esse putant Doctores Academiæ Conimbricensis, Eborensis, Salmanticensis, & Complutensis, quos nominatim nouissimè citat Fagundez in *sua Apologia, cap. 3.* qui rationes multas etiam adducit ad probabilitatem huius opinionis firmandam.

Verùm ego contrariam sententiam teneo, quam tuetur Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 4. cap. 11. num. 53.* Sancius in *selectis disp. 51. num. 27.* Toletus *lib. 6. cap. 3. num. 2. c. 3.* Nauarrus *cap. 21. num. 22.* Rodriguez in *explicat. Bullæ, §. 6. num. 2.* Azorius *tom. 1. lib. 7. cap. 10. quest. 1.* Henriquez *lib. 7. cap. 13. num. 8.* Beia in *respons. part. 1. cas. 47.* Lopez in *instruēt. part. 2. cap. 212.* Bonacina *tom. 2. disp. ult. qu. 1. punct. 2. num. 2.* Villalobos *tom. 2. tract. 2. diff. 8. num. 1.* & alij; & ratio est, quia ita communiter exponunt DD. textum *c. denique disp. 4.*

Quo ad consuetudinem verò displicet mihi id quod asserit Pater Fagundez *ubi supra, n. 11.* difficillimum esse scire, vbi illa obliget ad non comedenda oua, & lacticia in diebus Quadragesimæ, nam vt asserit Suarez *de legib. lib. 7. cap. 15. num. 13.* & Ferdinandus de Castro Palao in *opere morali, tom. 1. tract. 3. disp. 3. punct. 2. §. 3. n. 13.* ex tribus coniecturis deduci potest consuetudinem obligare. Prima, si consuetudo sit grauis, difficilis, & communiter seruata à populo, quia non solet populus yniformiter conuenire in his actibus, nisi quando se obligatum sentit. Secunda, si viri timorati malè sentiant de his, qui non seruant consuetudinem, vel communiter populus scandalizatur. Tertia, si Prælati, & Superiores puniant violantes consuetudinem. Sed omnes hæc coniecturæ adfunt ferè in omnibus mundi partibus, circa consuetudinem non comedendi oua, & lacticia tempore Quadragesimæ; ergo clarè, & faciliter apparet dictam consuetudinem abstinendi ab ouis, & lacticijs in dicto tempore obligare sub peccato mortali; vnde pro praxi certum est comedentes oua, & lacticia tempore Quadragesimæ peccare mortaliter, si non ex iure positivo, vt ego teneo, saltem ex consuetudine.

Notandum est etiam hic obiter primò, Confessarios non debere scrupulos iniicere pœnitentibus, comedentibus tempore Quadragesimæ, cum Bulla Cruciata, oua quæ intra gallinas inueniantur, vulgò dicta *oui annunantia*, quia sunt eiusdem speciei, & generantur ex eadem materia, qua generantur oua perfecta, que pariunt gallinas; ergo si licitum est hæc comedere, licitum erit & illa.

Notandum secundò contra Graffium in *decis. tom. 1. lib. 2. cap. 36. num. 10.* Alexandrum in *cap. denique, disp. 4. num. 16.* Dominicum in *cap. rogationes, de consecr. disp. 3. Ascensem part. 2. in. 28. art. 3. quest. 5.* Richardum in *4.*

disp. 15. art. 3. quest. 5. Tabienam *verb. ieiunium, n. 3.* & alios, oua, & lacticia non esse prohibita in ieiunijs extra Quadragesimam, & in diebus Veneris & Sabbathi de iure communi. Et ita docet D. Thom. in *2. 2. q. 147. ar. 8. ad 3.* Lessius *lib. 4. c. 2. dub. 2. n. 8.* Azor. *tom. 1. lib. 7. cap. 10. q. 1.* Paludan. in *4. disp. 15. q. 4. art. 4.* Sancius in *selectis, disp. 51. n. 18.* Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 4. c. 11. n. 52.* Sa. *ver. ieiunium, nu. 8.* Villalob. in *summa, tom. 2. tr. 2. 3. diff. 2. n. 7.* Valquez in *part. 2. tom. 1. disp. 177. cap. 6. n. 54.* & alij.

Notandum tertio contra Llamas in *3. part. methodi, c. 5. §. 16. in fine.* Antonium Gomez in *explicat. Bull. Cruciata, clausula 7. n. 7.* & alios, oua, & lacticia comedere in diebus Dominicis Quadragesimæ esse peccatum mortale. Ita Henriquez *lib. 7. c. 13. n. 10.* Vega in *summa, tom. 1. c. 14. cas. 26.* Villalobos in *summa, tom. 2. tr. 2. 3. diff. 8. n. 1.* Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 4. c. 11. num. 53.* Sancius in *selectis, disp. 51. n. 25.* Rodriguez in *explicat. Bullæ Cruciata, §. 6. n. 7.* & alij.

Ad quid teneatur si quis corruperit virginem, decipiendo illam sub promissione coniugij?

RESOL. LXXXI.

Hic casus frequenter solet accidere, & respondeo, quòd si promissit coniugium, & ea spe, & conditione vlturam corporis impetrauit, tenetur eam ducere, etiam si fidei promissit. In multis tamen casibus nõ tenetur ducere. Primò non solum si ipse longè sit nobilior, sed etiã si sit multò longè opulentiore, & puella id scierit, & secundum aliquos etiam si non scierit. Nam in his casibus facile suspicari potest, virum simulacè coniugium promittere, vt ea fruatur. Secundò si ex alijs cõiecturis facile deprehendi poterat ipsum non sincere agere, vt verbis ambiguis vti, inconstanter loqui, nimis vti exaggerationibus, &c. Tertio si aliquod impedimentum legitimum interuenerit, vt si fiat eius affinis, si ducat aliam per verba de præsentia, si sacros Ordines suscipiat, si graue aliquod damnum, vel scandalum ex tali matrimonio sequeretur. Quarto si illam contingat postea cum alio fornicari, & in hoc casu non tenetur illi alter satisfacere. Quintò si asserenti se virginem promissit nuptias vt ea potiretur, & postea deprehendat non esse virginem. Sextò si putabat esse virginem, & in coitu deprehendat reuera non fuisse, quamuis ex eius verbis deceptus non fuerit, & in hoc casu non solum non tenetur ducere, sed etiam probabilissimum est, quòd neque tenebitur pecunia compensare, quia ex vi promissionis solum obligatur ad eam ducendam, quæ obligatio cessat, eo quòd deprehendat non esse virginem; si verò sciebat nõ esse virginem, & promissit ei matrimonium fidei ad obtinendam copulam, ea secuta tenebitur illam ducere, si ipsa velit; mihi verò placet contraria sententia, si non timetur infamia, quare sufficere compensare pecunia. Et hæc omnia cum suis rationibus inuenies apud Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 1. disput. 10. & Lessium lib. 2. cap. 10. dub. 3. per totam.*

Quando casus dubius egeat dispensatione & an Episcopus possit dispensare in lege Pontificia quando dubium est, an casus egeat dispensatione?

RESOL. LXXXII.

Hic casus frequenter potest accidere, & quidem si dubium sit positium, non excludens probabilitatem, potest dispensandus absque dispensatione operari; nam sequitur opinionem probabilem. Ita Barbosa *de potest. Episc. part. 2. allegat. 35. num. 18.* difficultas verò est, quando dubium est negatiuum, & iudicium, affirmare quis non potest dispensationem superuacaneam esse; &

& quidem in hoc casu Bonacina *de legib. disp. 1. quest. 1. punct. 1. num. 18.* putat dispensationem petendam esse à Pontifice.

Sed Castrus Palus in *opere morali, tom. 1. tract. 3. disp. 6. punct. 5. num. 10.* existimat, quòd si æquè dubium sit, an casus indigeat, vel non indigeat dispensatione, reputandum esse non indigere, quia tunc est præsumptio pro libertate; si verò inclines te dispensatione indigere, adhuc existimat te reputari posse non indigere illa; quia non debes censeri aliquo præcepto seu lege obligatus, si de lege moraliter certò non constet. Sed dato, & concessio, quòd in tali dubio necessaria sit ad rectè operandum, dispensatio Episcopalis sufficit; quia Pontifici non videtur referuatus casus dubius, & potestas dispensandi late est interpretanda. Ita Barbosa *ubi supra, numer. 19.* Emanuel Sa. *ver. dispensatio, num. 1.* & hanc sententiam probabilem esse docet Salas *de legib. disp. 10. sect. 3. n. 28.* & loquens de voto referuato docet Suarez *de Relig. to. 2. lib. 6. cap. 26. n. 6.* & Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 4. c. 49. num. 26.*

Notandum est hic obiter, vt supra etiam cursim adnotauimus, aliquos docere, Prælatum inferiorem posse dispensare in legibus Superioris, si ei interdictum non est. Ita D. Antoninus *part. 1. tit. 17. §. 20.* Sotus in *4. disp. 27. quest. 1. art. 4. §. at quo tandem.* Couarruias in *cap. alma mater, part. 1. §. 7. num. 8.* & alij. Et hanc sententiam probabilem esse putat Bonacina *de legib. disp. 1. q. 2. punct. 1. n. 27.* & alij, & faciunt pro hac sententia Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 1. disp. 61. n. 3.* & DD. quos citat Barbosa *de potest. Episc. part. 2. allegat. 33. n. 17.* asserentes Episcopum in sua dicecesi posse quicquid potest Papa in tota Ecclesia, nisi à Pontifice prohibeatur.

Verùm ego contrariæ sententiæ tanquam probabiliori adhæreo, quam tuetur Gutierrez in *99. can. lib. 1. cap. 5. num. 10.* Suarez *de legib. lib. 6. cap. 14. num. 4.* Basilius Pontius *de matrim. lib. 8. cap. 6. num. 1.* Salas *de legib. disp. 20. sect. 3. n. 20.* Barbosa, & Bonacina *ubi supra,* & colligitur ex *cap. cum inferior, de maior. c. obediens, & ex Clem. Ne Romani, de elect.* vbi cauetur inferiorem non posse superioris iura mutare. Adde quòd plures sunt irregularitates, & inhabilitates à iure statutz, in quibus nequeunt Episcopi ex proprio munere dispensare, etiam si non inueniantur prohibita.

An sit licitum contrahere matrimonium cum impedimento dirimente ex timore mortis, vel alterius grauis damni, & quid de multis alijs casibus?

RESOL. LXXXIII.

Respondeo affirmatiuè, quia Ecclesia non obligat cum tanto rigore, & in tali casu matrimonium esset nullum, & ita tenet Suarez *de legibus, lib. 3. cap. 30. n. 13.* Vnde ex his obiter colligitur. Primò cum Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 1. c. 19. n. 8.* ex timore mortis posse aliquem excommunicare absque potestate, licet Suarez *de cens. disp. 6. sect. 3. n. 8.* contrarium asserat. Secundò cum vitæ discrimine quis non tenetur Eucharistiam, vel Baptismum suscipere, quoties moraliter certus sit de contritione. Ita docet Aragon. in *2. 2. quest. 62. art. 3. in 1. dub. circa solut. ad 4.* Sotus *lib. 1. de inst. quest. 6. art. 4.* & alij, licet contrarium asserat Azorius *tom. 1. lib. 1. c. 11. quest. 2.* Tertio ex timore mortis, vel alterius grauis damni potest quis celebrare sine vestibus sacris, & mixtione aque; dummodò ad id sciendum non compellatur in contemptum fidei. Ita Becanus *tom. 2. tract. 3. c. 6. q. 4. num. 8.* Valentia *tom. 3. disp. 7. quest. 5. punct. 8.* & alij, licet contrarium nouissimè asserat Castrus Palus in *opere morali, tom. 1. tract. 2. disp. 1. punct. 13. num. 9.*

Notandum est tamen hic obiter, quòd Ioannes San-

cius in *selectis, disp. 35. num. 6.* asserit ob timorem mortis & grauem causam in administrandis Sacramentis licitam esse simulationem, & adducit varia exempla. Primò ait, si hæreticus minaretur mortem, si non consecraret omnem panem in foro extantem, poteris vti æquiuocatione, & intentionem non habere consecrandi. Secundò poterit Confessarius verba absolutionis sine intentione proferre circa indispositum, si alia via malum comminatum vitare non potest. Tertio poterit ob solatium scrupulosi anxie petentis absolutionem, cum tamen indispositus sit, verba sine intentione proferre. Quarto licere Sacerdoti ministrare hostiam non consecratam pro consecrata muliere, quam cogit maritus ad communicandum, quæ sine iactura famæ non potest communionem omittere. Hæc Sancius, quæ audaciam, & temeritatem redolere putauit Castrus Palus in *opere morali, tom. 1. tract. 2. disp. 1. punct. 13. num. 8.* Verùm Sancius, vir amicissimus, nunquam dixit, vt patet in *tota dicta disp. & in num. 10.* licere Sacerdoti in illo casu ministrare hostiam non consecratam pro consecrata, vnde immeritò aduersus illum insurgit doctus Palus.

Non desunt tamen Doctores asserentes hostiam non consecratam pro consecrata posse ministrari peccatori occulto scienti, & petenti sibi dari propter vitandam infamiam, dummodo proponatur hostia consecrata adoranda, & à tergo post illam non consecrata, ita vt non videatur, nec adoretur, & hoc efficiatur, vt dictum est ex consensu peccatoris, ne ex conscientia erronea adoret non consecratam pro consecrata. Et ita hanc sententiam post Aloysium Dolensem, Albertum, Bonauenturam, & alios tenent neoterici doctissimi Ludouicus de S. Iuan in *summa, tom. 1. tract. de Eucharist. quest. 7. art. 8. dub. 4.* & Villalobos in *summa, tom. 1. tract. 7. diff. 38. num. 7.* sed ego contrariæ sententiæ tanquam probabiliori adhæreo cum Palao *ubi supra,* & Doctoribus, quos citat, & sequitur Sancius *loco citato,* qui, vt diximus, male à Castro Palao pro affirmatiua sententia citatur. Et ratio est, quia ministrans hostiam non consecratam, velut consecratam, etsi à tergo alterius consecratæ illam ponat, ponit equidem adorandum distinctum indiuiduum hostiæ non consecratæ, & adest periculum manifestum idololatriæ, cum circumstantes possint si velint, distincto actu adorationis, adorare quamlibet hostiam, quæ communicantibus porrigitur, nec est in ministris potestate vitare aliorum adorationem hostiæ non consecratæ, quam ipse proponit velut consecratam. Ergo, &c.

An optare mortem alicuius, vel de illa gaudere ob hereditatem habendam, sit peccatum mortale?

RESOL. LXXXIV.

Nauarrus in *manual. cap. 15. num. 10.* affirmatiuam sententiam docet esse communem, quia charitas obligat præferre vitam proximi diuitijs, & emolumento temporali. At his non obstantibus nouissimè Castrus Palus in *opere morali, tract. 6. disp. 4. punct. 1. num. 11.* cum debita moderatione putat, aliquem posse absque peccato mortali de vita alicuius triftari, & de illius morte naturali gaudere, illamque inefficaci effectu petere, & desiderare; non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum inde sequutum; quia in tali casu quis non gaudet de illa morte, quatenus proximo mala est, sistendo ibi (hoc enim esset malum) sed gaudet de illa, quatenus est causa sui emolumenti, & secundum hanc rationem; bona esse videtur, & appetibilis. Secus verò esset, si quis vellet proximo absolute, & efficaciter mortem, quia talis voluntas peccaminosa esset, sub quocumque motiuo illam quis haberet. Igitur in isto casu desiderium,

desiderium, & gaudium de malo proximi, non tam est desiderium, & gaudium de malo illius, quam de bono inde sequituro. Ergo, &c. Ita ille.

Hinc à fortiori infert Azorius *tom. 1. lib. 3. c. 12. q. 2.* & alij, licere matri mortem filiarum optare, eo quod ob deformitatem, vel inopiam non possit eas iuxta suum desiderium nuptui tradere; vel si ob illarum causam malè tractaretur à marito, & Io. Sancius *in selectis, disp. 2. n. 9.* asserit licitum esse optare tibi, vel proximo mortem, ob vitandam molestiam infirmitatem, mendicitatem, vitam pœnalem à marito infligendam, & aliud huius generis, dummodo desideres ut à Deo infligendam, non ab homine iniuste, aut à dæmone; vide etiam Emanuelem Sà *ver. charitas, num. 8.*

An tristari de bono alterius, quia tibi bonum proprium diminuit, sit peccatum mortale invidia ex genere suo?

RESOL. LXXXV.

Affirmatiuè respondet Coninch *de act. supernat. disp. 3. o. dub. 2. n. 20.* Valentia *tom. 3. disp. 3. q. 13. punct. 2.* Suarez *de charitate, disp. 6. sect. 4. num. 4.* Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib. 7. n. 129.* & alij.

Verum Lorca *in 2. 2. D. Thoma, q. 36. in addit. ad art. 3.* affirmat (attendente Lectore) invidiam solum esse mortale, cum ita vehementer bono proximi inuides, ut ex illo affectu moueas ad iniuste remouendum proximi bonum, secus si absque hoc periculo inuideas; sicut auaritia, & vanà gloria, quæ non sunt peccata mortalia, nisi aliqua circumstantia mortalium vestiatur. Et probari potest, quia dolere de bono proximi, quatenus tuum bonum diminuit, non est absolute de bono proximi dolere, sed dolere de illo, quatenus hunc effectum causet; & licet non causet media volitione iniuriosa, negari tamen non potest esse tibi molestum, iniucundum, si quidem tollit opinionem, & honorem singularem antea à te possessum. Ergo talis tristitia, & dolor non videtur ordinatus, ut peccatum mortale constituat. Adde, si doleas de bono alterius, quia inde proximus occasionem sumit te vexandi, non peccas, quia doles præcipue de tuo incommodo. Ergo idem erit cum doles, quatenus ex hoc causat tibi incommodum: nam esse causam per se, vel per accidens parum videtur referre.

At his non obstantibus non est recedendum à prima sententia, quam etiam tuctur Villalobos *in summa, tom. 2. tract. 40. diff. 20. num. 1.*

An quis possit unico actu pluribus præceptis, & obligationibus satisfacere?

RESOL. LXXXVI.

Respondet negatiuè si obligationes sunt iustitiæ, non enim potes pluribus unico actu satisfacere, secus autem si sint obligationes diuersarum virtutum, quia non implicat rem debitam vno titulo, alio diuerso deberi; ex quo infertur quod si voueas ieiunare in Quadragesima, satisfacis & præcepto Ecclesiæ, & voto. Item si voueas restituere debitum, dare elemosynam indigenti, satisfacis vno actu duplici obligationi; sicuti obligatus recitare Officiū diuinū ratione Ordinis sacri, & beneficij, vtrique; titulo satisfacit vnicæ recitatione, vide Sàch. *in f. l. l. c. 14. n. 5.*

Sed difficultas est, quando de facto superueniens obligatio cadat super actum debitum, quando verò expositulet alium? In quo casu certa regula defini non potest, sed ex circumstantiis omnia colligenda sunt, quia hoc ex intentione, & voluntate legislatoris dependet. Regulariter tamen quoties distincta obligatio superuenit, distinctum actum exoptulat, & in casu dubio sic est interpretandum; vide Sanchez *ubi supra, n. 6.* & Suarez *in 3. part. tom. 4. disp. 37. sect. 6. n. 5.*

Ex quibus infertur primò, quod Confessarius im-

nens pœnitentiam censendus est ad actus, qui aliàs obligatorij non sunt, obligare, nisi contrarium explicet. Ita Sanchez, & Suarez *suprà*, quibus adde Azorium *tom. 1. lib. 1. cap. 14. q. 1.* Sayrum *in clau. Regia, lib. 6. c. 3. num. 22.* Henriquez *lib. 5. c. 19. n. 5.* & alios. Limita tamen supradictum corollarium in casu quo Confessarius dicat: singulis diebus hoc mense audias sacrum, & benigna interpretatione censeatur Missa debita ex præcepto diebus festiuis contentus esse. Ita Sanchez *loco cit. n. 6.*

Secundò infertur, quod vouens dare elemosynam, non satisfacit voto, restituens debitum. Ita Sanchez *ibi lem.*

Tertiò infertur, quem non satisfacere voto, vel pœnitentiæ de danda elemosyna, si det fratribus, auis, & parentibus indigentibus taliter; ut teneatur illis subuenire. Secus autem aliis confanguineis indigentibus, quia non tenetur illis subuenire, vel alimenta præbere. Ita Sanchez, & Sordus *de aliment. tit. 7. q. 37. à n. 1. vsque ad 11.* vide etiam Molinam *Iurisconsultum lib. 2. de primogeniis, cap. 15. a num. 37.*

Quartò infertur, quod quis satisfacit voto, vel pœnitentiæ dando elemosynam extremè indigenti, quia non est debita illa elemosyna ex præcepto misericordiæ absolute, sed ex suppositione quod quis non possit alia via necessitati pauperis subuenire. Ita Henriquez *lib. 5. c. 2. n. 3. in glossa littera Q.* Azorius *tom. 1. lib. 1. cap. 14. q. 1.* Emanuel Sà *ver. satisfactio, n. 9.* & alij quidquid in contrarium asserat Suarez *tom. 4. in 3. part. disp. 27. sect. 6. num. 5.* Sayrus *in clau. Regia, lib. 6. cap. 3. num. 22.* Paludanus *in 4. dist. 15. q. 1. art. 2. n. 8.* & alij.

Sed quid dicendum, si actum facias, cui pluribus obligationibus sigillatim tantum satisfacere potes, ut si v. g. debes dare pauperibus centum ob iniuste ablata, centum ex voto, centum pœnitentiæ? vide Sanchez *ubi supra* n. 8. sed ad alia procedamus.

An pueri statim post vsum rationis teneantur præceptis Ecclesiæ?

RESOL. LXXXVII.

Negatiuè videtur respondendum ex D. Antonio *p. 2. tit. 6. c. 7. §. 2.* vbi affirmat præcepto confessionis non teneri pueros vsque ad decimum & dimidiatum annum, & aliquantulum ultra & fœminas vsque ad nonum & dimidiatum annum, & aliquantulum ultra. Sotus verò *in 4. sent. dist. 12. q. 1. art. 11. ad fin. corporis* dicit vsque ad duodecimum annum non teneri pueros vllis Ecclesiæ præceptis, nec confessionis. Henriquez *lib. 8. de Euchar. c. 42. n. 4.* censet Ecclesiæ præceptis non obligari pueros statim ac vsum rationis habent, & *lib. 13. de excommunicat. c. 49. num. 2. in glossa littera N.* affirmat dari his lacticia, & carnes aliquo tempore post vsum rationis, in diebus ieiunij.

Verum his non obstantibus affirmatiuam sententiam prorsus tenendam esse puto cum Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 1. c. 12. n. 6.* Salas *de legibus, disp. 14. sect. 13.* & aliis penes ipsos, & ita aduersus Sotum, & Henriquez de præcepto confessionis, & abstinentiæ à carnibus, & lacticiis tenet Suarez *in 3. part. tom. 4. disp. 36. sect. 2. num. 3.* Azorius *tom. 1. lib. 7. cap. 2. quest. 1. & cap. 40. quest. 6.* & aliis relatis à Sanchez *loco citato.* Dicendum est igitur absolute aduersus supradictos Doctores, pueros cum ad vsum rationis peruenerint, qui cõmuniter intelligitur aduenire septennio completo, obligari legibus, & præceptis Ecclesiæ. Limitatur tamen hæc sententia communiter quo ad præceptum communionis, sed ego alibi probabilem contrariam sententiam putavi, asserentem pueros post vsum rationis, posse communicari statim, imò teneri ad præceptum communionis. Quoties verò dubium est puerum habere vsum rationis, præsumendum est habere, & esse obligatum, si impleuit septennium; quia regulariter illo completo

completo in omni materia vsum rationis habetur, & alleganti contrarium incumbit onus probandi.

An pueri statim post vsum rationis teneantur censuris, & penis?

RESOL. LXXXVIII.

De censuris ab homine latis, quod pueri non aditringuntur quovisq; ad pubertatem deueniant ex *cap. 1. & c. referente, de delict. puer.* tradunt Valquez *in 3. part. tom. 4. q. 90. art. 2. dub. 4. n. 3.* Corduba *in summa, q. 60. d. 5.* Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 1. c. 12. n. 7.* Sancius *in selectis, disp. 26. n. 18.* & alij penes ipsos.

Sed difficultas est de censuris latis à iure, & affirmatiuam sententiam ex *c. super eo, c. pueris, cap. quamuis, de sent. excommun. tradunt* Vgolinus *de cens. l. 7. §. 3. n. 5.* Suarez *in 3. part. tom. 5. disp. 5. sect. 1. n. 19.* Azorius *tom. 1. lib. 7. c. 41. quest. 10.* Henriquez *lib. 8. c. 42. n. 8.* Sanchez *in summa, loco citato, n. 8.* Sancius *n. 18.* & alij.

Verum Castrus Palaus *in opere morali, tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 2. §. 2. num. 9.* absolute probat, solum sententiam excommunicationis ipso iure latam ob percussio-nem Clerici, propter eius grauitatem contrahi à pueris doli capacibus ante pubertatem, quia in supradictis textibus ita habetur. Aliæ autem censuræ, & excommunicationes ab homine latæ, etiam generaliter non comprehendunt pueros ante pubertatem, & sequenda est communis decisio *in cap. 1. de delictis puer.* quia odia sunt restringenda. Ita Castrus.

Ex quibus infertur cum Auila *de cens. part. 7. disp. 6. sect. 1. dub. 13.* & aliis contra Layman *in Theol. mor. lib. 1. tract. 4. c. 10. n. 6.* Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 1. cap. 12. n. 8.* & alios puerum impuberem occidentem non contrahere irregularitatem, vide Henriquez *lib. 13. de irregular. cap. 3. num. 4. in glossa littera Z.*

Notandum est tamen hic obiter, quod licet pueri ante vsum rationis adstricti non sint legibus, & censuris Ecclesiæ, vt probatum est, at si in eæ tate decedant, sepeliri non possunt in loco interdicto, quia hæc prohibitio non tam ipsos, quam sepelientes respicit. Ita Salas *de legib. disp. 14. sect. 13. num. 126.* Suarez *de cens. disp. 3. 5. sect. 1. n. 2.* Henriquez, & Sanchez *ubi supra.*

An pueri danda sit Extrema vnctio, si non sint capaces sacramenti Eucharistia, sed tantum Penitentia?

RESOL. LXXXIX.

Negatiuè respondet Sotus *in 4. sentent. dist. 23. quest. 2. art. 2. colum. ult. ver. si quaras.* Vivaldus *in candel. aur. de extrema vnct. cap. de suscipient. n. 7.* & quidam doctus neotericus, asserentes pueris dandam non esse Extremam vnctionem, nisi in eæ tate, & dispositione sint, vt etiam sacrum viaticum accipere possint, & hoc multis in locis consuetudine obseruari.

Sed aduersus dictam consuetudinem, & DD. opinionem insurgit, & meritò Melchior Zambranus *de cas. occurr. temp. mor. c. 5. de extrema vnct. dub. 1. per totum.* & DD. quos ipse citat, quibus ego addo Layman *in Theol. moral. lib. 6. tract. 7. cap. 4. n. 2.* & Ludouicum de San Iuan *in summa, tom. 1. de sacram. Extrem. vnct. quest. vnica, art. 6. dub. 3. conclus. 3.* vbi sic ait. [Para recibir la Extrema Vnction no es menester que el niño llegue a edad de recibir el Sacramento de la Eucharistia, como piensa vn Author moderno, aunque muy docto, porque para recibir el Santissimo Sacramento del Altar, es menester mucha mas discrecion, que para la Penitencia, y Extrema Vnction.] Ita ille; licet aliqui DD. probabiliter etiam doceant pueros in articulo mortis, qui sunt capaces sacramenti Pœnitentiæ, esse capaces sacramenti Eucharistia.

Dicendum est igitur omnibus pueris capacibus sacramenti Pœnitentiæ, atque adeo omnibus post septennium, nisi constaret carere vsum rationis, dandam esse Extremam vnctionem, licet non recipiant, nec sint idonei ad recipiendam Eucharistiam.

Verum non desinam hæc adnotare, quod plures DD. asserunt, in articulo mortis, pueris doli capacibus, & aptis confiteri dandum esse viaticum. Ita Tannerus *in 3. part. disp. 5. q. 6. dub. 5. n. 116.* Henriquez *lib. 8. c. 42. num. 4.* Armilla *ver. communio, num. 10.* Caietanus *ver. minister communionis, in fine.* Salas *de legib. tract. 14. sect. 13. n. 127.* Reginaldus *tom. 2. lib. 10. n. 82.* Suarez *tom. 3. disp. 70. sect. 1. in fine.* Nugius *in 3. part. qu. 80. art. 9. diff. 2. ad 3. argum. & ego alibi.*

An si quis ex rebus prohibitis à lege extrahat in graui quantitate, licet damnum graue ex tali facto non promoueat Republica, peccet mortaliter?

RESOL. XC.

Vt v. g. lex prohibet ne arma, neque pecunia, aut aliæ merces ex Regno extrahantur, vel ne triticum coactum vendatur, quæritur an si in graui quantitate hæc fiant ab aliquo, peccet lethaliter, quamuis damnum graue ex tali asportatione Republica non sequatur. Et affirmatiuam sententiam tenet Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 1. c. 4. n. 8.* & alij, quia in tali casu non debet spectari quale damnum sequatur vno contraueniente, sed quale si à multis, & communiter fiat. Deinde aliis finis legis frustraretur, nam nullus de supradictis rebus tantam quantitatem extrahit, vt ex tali facto ingens damnum Republica sequatur; ergo, &c.

Histamen non obstantibus nouissimè contrariam sententiam docet Castrus Palaus *in opere morali, tom. 1. tr. 2. disp. 2. punct. 7. num. 6.* vbi sic ait. Existimo exportationem mercium, diuitiarum, armorum, & similibus ex ciuitate, tunc solum peccatum mortale esse, quando ex tali asportatione ciuitas damnum graue pateretur; quia tota ratio huius prohibitionis, vt suppono, est vitatio damni Republicæ; ergo dum Republica grauitè non damnificatur, non peccatur grauitè aduersus huiusmodi prohibitionem. Secundò sequeretur ex opposita sententia asportare quantitatem de se sufficientem ad furtum, esse peccatum mortale aduersus hanc legem, quod videtur ridiculum; quia illa quantitas de se grauis est, & si passim, & communiter à multis asportaretur, non est dubium ciuitatem fore accepturam graue damnum; ergo peccaretur grauitè aduersus hanc legem. Sed si inquires, ex qua mercurio exportatione censeberis damnum graue Republicæ facere. Castrus *ubi supra*, existimat, regulariter loquendo, centum aureos, vel merces illius valoris, seu arma decem militum, esse grauem materiam, ex qua damnum Republica pati posset, secus in minori quantitate, nisi fortè Republica oppressa esset ab inimicis. Hæc omnia Castrus Palaus, quæ sunt valde notanda, & multos scrupulos sedabunt.

An possit Superior circa materiam grauem obligare sub veniali.

RESOL. XCI.

De hac questione alibi aliqua tetigimus. Negatiuam sententiam mordicus sustinet Valquez *in part. 2. tom. 2. disput. 158. cap. 3. num. 17.* & *cap. 4. à num. 32.* Becanus *tom. 2. tract. 3. cap. 6. quest. 3. num. 10.* Aragona *in 2. 2. quest. 62. art. 3.* Mexia *in prag. taxapanis, conclus. 1. num. 111.* Salonijs *in 2. 2. quest. 77. art. 1. controu. 8.* Ochagaia *tract. vlt. de satisfact. Sacram. quest. 8. num. 7.* & alij, quia voluntas Superioris solum requiritur ad imponendam

dam obligationem; sed postea qualis obligatio sit, ex grauitate, vel leuitate rei, quæ præcipitur, sumenda est. Ergo, &c.

Verum ego contrariam sententiam cum Lessio *lib. 2. cap. 41. dub. 9. n. 96* probabilem esse existimo, quam tuentur Suarez *lib. 3. de legibus, c. 27. n. 7.* Valentia *to. 2. disp. 7. §. 5. punct. 2.* Sanchez *in summa, tom. 2. lib. 6. cap. 4. num. 25.* Salas *de legib. disp. 10. sect. 7. num. 33.* & alij, quia obligatio legis ex voluntate legislatoris dependet; ergo si legislator non vult ad mortale obligare, lex obligare non potest; quia nequit extendi obligatio ultra mentem legislatoris, vt patet *in l. si quis nec causam, & in l. non omnes, ff. si certum petatur.*

Hinc deducitur primò vouentem posse ad venialem culpam in materia graui obligari, quia sicut omnis obligatio à sua voluntate ortum habuit, ita potuit ortum habere limitato modo, & non secundum omnem materiam capacitatem. Ita Sanchez *de matrimon. tom. 1. lib. 1. disp. 9. num. 6.* secus tamen dicendum est in iuramento, in quo Deum in testem rei promissæ adducis; in hoc enim non potest quis limitare obligationem ad veniale, si materia grauis est, quia non pendet à tua voluntate obligatio implendi promissum. Secundò colligitur, posse Confessarium penitentiam grauem imponere sub obligatione veniali, quia est quædam lex & præceptum, & conditione legis, & præcepti humani fortiri debet; ergo, &c. Ita Suarez *in 3. part. tom. 4. disp. 38. sect. 7. n. 5.* Medina *C. de confess. tr. 2. §. 48.* & alij, licet contrarium asserat Sarcus *in select. disp. 15. nu. 16.* Coninch *de Sacram. disp. 10. dub. 8. n. 65.* Ochagauia *ubi supra, n. 7.* & alij.

Notandum est tamen, certum esse, nullo modo posse legislatorem in materia leui, obligationem grauem imponere, licet velit, & intendat, quia talis intentio esset iniqua & iniusta; vnde non est audendus Gregorius Sayrus *in clau. Regia, lib. 3. cap. 7. num. 17.* qui putat hanc doctrinam esse veram, quoad legislatorem sæcularem, secus autem quoad Ecclesiasticum; quod probat ex vfu Religionum, in quibus aliquando Superiores res leues prohibent sub pœna excommunicationis.

Sed hanc limitationem meritò impugnat Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 1. cap. 4. num. 3.* Suarez *de legib. lib. 3. cap. 2. §. n. 7.* & alij. Et ratio adducta militat etiam quoad iudicem Ecclesiasticum, & ad vsum Religionum præspōndeo, quòd ibi Superiores si aliquam rem leuem in virtute obedientiæ, vel sub excommunicatione præcipiunt, dicendum ob aliquem finem grauem, redditum esse grauem vt, v.g. propter silentium seruandum, ne ingrediat quis in aliorum cellas, &c. vt notat Bonacina *de leg. disp. 1. quest. 1. punct. 7. §. 4. num. 21.* Sanchez loco citato, & alij.

An Episcopus possit committere alicui absolutionem ab hæresi?

RESOL. XCII.

Supposito quòd sit opinio probabilis, licet contrariam sententiam ego teneam in Bulla Cœnæ non reuocari Episcopis facultatem absoluedi ab hæresi concessam in Concilio Tridentino: quæritur an hæc facultas sit ab Episcopis delegabilis, ita vt per alium ab ipsis deputatum possint hæreticum occultum absolueri. Negatiuè respondet Lorca *in 2. 2. disp. 45. num. 21.* Gutierrez *in 99. canon. lib. 1. cap. 1. n. 29.* Garfias *de beneficijs, part. 11. c. 10. n. 13.* Molina *de iust. tr. 5. disp. 18. num. 2.* Suarez *de fide, disp. 30. sect. 2. n. 9. & 15.* & alij.

Verum alij probabiliter affirmatiuam sententiam tenent, vt Azorius *tom. 1. lib. 8. cap. 10. quæst. 11.* Henriquez *lib. 6. cap. 14. num. 7.* Emmanuel Sà *ver. Episcopus, num. 37.* Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 2. cap. 11. n. 23.* & alij penes ipsos, quia Concilium solum exclusit Vicarium ad id specialiter deputatum, quod intelligendum est de Vicario

specialiter deputato ad casus omnes hæresis contingentes, non autem de Vicario specialiter deputato ad vnicum casum hinc, & nunc oblatum. Igitur dicendum est, quòd per verba Concilij, Vicarius generalis excluditur, non autem specialis, vt est in casu, de quo loquimur. Et hæc doctrina est multum notanda, quia si Episcopus hanc facultatem in casu particulari specialiter delegare non posset, difficulter in praxi talis potestas deferuaret; nam non ita facile, & sine scandalo penitentes, & præsertim fœminæ, pro absolutione hæresis occultæ ad Episcopos irent.

An infantes filij Principum, vel si periculum mortis imminet ante vsum rationis, possint ab Episcopo confirmari?

RESOL. XCIII.

Affirmatiuè respondeo cum Tannero *tom. 4. disp. 4. quæst. 4. dub. 2. num. 37.* vbi sic asserit. Colligitur ob honestas causas decenter quoque infantes nonnunquam confirmari posse, vt si propter distantiam rariùs in eo loco confirmari Episcopus, si filius Principis sit, si periculum mortis imminet infanti, &c. Ita ille, qui citat Henriquez, & Suarez.

Non tamen hic obiter, vt alibi notauimus, per se loquendo non esse peccatum confirmare infantes ante vsum rationis, vt significat D. Thomas *in 3. part. quæst. 77. art. 8. ad 2.* & expressius *in 4. sent. dist. 7. quæst. 3. art. 2. quæstion. 2.* Alensis *in 4. part. quæst. 28. membr. 2. & 3.* Bonauentura *in 4. dist. 7. art. 3. quæst. 1.* Richardus *art. 3. quæst. 2.* Gabriel *art. 3. dub. 7.* Petrus Sotus *lect. 2. de confirmat. & alij.* Consultius tamen est, vt infantes non confirmantur ante vsum rationis, vt probant communiter DD. & Ecclesiæ consuetudo, quam tamen sub peccato non obligare existimat Suarez, quem citat, & sequitur Tannerus *ubi supra.*

Nota etiam non solum licet confirmari amentem, qui aliquando rationis vsum habuit, si alioqui non constet incidisse in amentiam in statu peccati mortalis, sed etiam perpetuò amentes, atque adeò etiam illos, qui sunt in articulo mortis constituti, quidquid in contrarium asserat Emanuel Sà *ver. confirmatio, & Valentia quæst. 2. punct. 2.* & alij, & ita docet Henriquez, Suarez cum Tannero loco citato, n. 39. & ego alibi. Sed quia, vt diximus, nonnulli Theologi oppositum sentiunt, non est Episcopus damnandus de peccato, si hoc facere prætermittat.

An vir debilis, vel infirmus possit sine peccato mortali incipere copulam cum uxore in vase legitimo, & non effundere?

RESOL. XCIV.

Negatiuam sententiam puto probabiliorē esse per ea, quæ adducit Ludouicus de San Iuan *in summa, tom. 1. quæst. 3. art. 3. diffio. 5. dub. 1.* vbi tamen notat, sententiam affirmatiuam esse probabilem. [Porque la copula carnal, y el matrimonio no solamente se ordena à la generacion, mas tambien para remedio de la concupiscencia humana propria; y de la muger; luego la tal copula no sera illicita tenida para este fin, o a lo menos no sera mortal. Secundo entre los cañados no son peccado mortal os tocamientos por feos que seàn, siquien la sentencia de muchos, luego la tal copula no sera mortal entre los cañados, porque entonces tan solamente tendrà razon de tocamiento feo. Por estas y otras razones no tengo por improbable este sentencia.] Ita ille, qui licet postea ad supradicta argumenta respondeat, tamen vt visum est affirmatiuam sententiam probabilem esse putat. Sed de hac quæstione à nobis alibi fusiùs actum est.

Verum

Verum pro coronide huius Tractatus ponam aliquas resolutiones, quæ ex incuria impressorum non fuerunt appositæ in tractat. de Sacramentis, sub tit. de Eucharistia.

An sacramentum Eucharistia sit necessarium necessitate medijs, ita vt detur præceptum diuinum positiuum sumendis hoc Sacramentum?

RESOL. XCV.

Affirmatiuè respondet Becanus *de Sacram. cap. 23. quæst. 4. num. 2.* Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 4. c. 5. n. 2. & seq.* Syluius *in 3. part. quæst. 70. art. 11. quæritur 1. concl. 1. & 2.* Henriquez *lib. 8. cap. 3. n. 2.* Emanuel Sà *ver. Eucharistia, n. 1.* & alij, quos citat, & sequitur Fagundez *de præcept. Eccles. præcept. 3. lib. 1. c. 3. n. 4.* vnde ex hac opinione inferunt. Primò præceptum diuinum Eucharistiæ sumendæ obligare in articulo mortis, etiam si mors sit violenta, & autoritate iudicis inflata. Secundo in reliqua vita quoties tali remedio opus est ad perseverandum in statu gratiæ. Et tertio aliqui addunt quando quis prudenter putat se non amplius habiturum commoditate communicandi in tota vita; tunc enim meritò debet se munire contra tentationes postea euenturas. Probatur hæc opinio ex verbis Ioannis 6. *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, non habebitis vitam in vobis.* & ex Luc. 13. *Nisi penitentiam egeritis, non intrabitis in regnum celorum;* in quibus locis eodem tenore, & forma verborum proponit Christus sumendum sacramentum Pœnitentiæ, & sacramentum Eucharistiæ; ergo, &c. Hæc opinio est probabilis.

Sed contrariam etiam probabilem esse existimo, quam tuetur Coninch *de Sacram. quæst. 73. art. 3. n. 36. & n. 44.* Ferrariensis *contra gentes lib. 4. c. 61.* Alexander de Ales *in 4. part. quæst. 51. membr. 14.* Syluester *ver. Eucharistia 3. n. 1.* Fernandez de Heredia *de Eucharistia. dist. 2. part. 2. dub. 2. per totum.* & Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 8. diffio. 43. n. 3.* vbi sic ait: [El Sacramento de Eucharistia, nos es medio necesario in voto para alcanzar la bienauenturança. Queremos dezir, que si no huuiera precepto de comulgar, se pudiera vno salvar sin tener proposito de recibirle. Esta conclusion es de San Thomas, Cayetano, Rodriquez, Ledesma, Suarez, Hostio, y Pedro de Navarra; y parece que se colige del Concilio Tridentino *sess. 7. can. 4.* que como dize del Bapitismo, que es necesario para la salud, y lo mismo de la Penitencia *sess. 14. can. 3.* tambien lo dixera de la Eucharistia. El fundamento de la conclusion, es, porque para alcanzar la bienauenturança, solo es necesario estar en gracia, y perseverar en ella hasta el fin de la vida, y la gracia cierto es que se da por la penitencia, y los de mas Sacramentos y no solo por este. La perseverança en gracia es fauor specialissimo de Dios, y no es efeto proprio deste Sacramento, aunque ayuda mucho para ello y assi no es medio necesario este Sacramento.] Ita ille. Igitur secundum hanc sententiam, negandum est sacramentum Eucharistiæ esse medium necessariam necessitate salutis pro omnibus qui saluandi sunt; sed tantum medium vtile, ac morali necessitate necessarium ad conseruandam vitam spiritualem gratiæ. Notat etiam ex his Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 7. diffio. 5. num. 5.* [que no es licito conflagrar en materia dudosa, porque como recibir este Sacramento no es medio necesario para saluacion; co ay moral necesidad para que se conflagre en materia dudosa.] Et ita etiam docet Fagundez *præcept. 3. lib. 2. cap. 1. num. 17.* etiam stando in prima opinione, quia tale præceptum diuinum necessarium necessitate salutis, non obligat nisi quando decenter & reuerenter sumi potest.

Amon. Diana Resol. Mor. Pars III.

Quando communicanti confertur gratia sacramentalis?

RESOL. XCVI.

Respondeo cum Syluius *in 3. part. quæst. 79. art. 2.* Fagundez *pr. 3. lib. 4. c. 1. n. 3.* Henriquez *lib. 8. c. 43. n. 1.* & alijs penes ipsos, hoc Sacramentum gratiam conferre in eo instanti, in quo verum est dicere, nunc facta est sumptio, & immediatè antea non erat; licet hoc instans notum nobis non sit, sed Deo; quod quidem non est quamdiu hoc Sacramentum est in ore; nam si quis illud lumeret in ore, & postea aliqua de causa non deglutiret, non acciperet gratiam sacramentalem. Sumptio ergo perfecta est, quando deglutitur, & transit per guttur, tunc enim dicitur iam perfecta manducatio, & comestio, licet Becanus *de Sacram. cap. 22. quæst. 6. n. 2.* teneat gratiam sacramentalem dari cum Hostia sumpta est, etiam si non sit transmissa; alioquin ægroti qui Hostiam præ infirmitate non possunt transmittere, non acciperent gratiam, quod videtur absurdum. Ita Becanus.

Non desinam etiam hic apponere sententiam Nugni *in 3. part. quæst. 79. art. 1.* sic asserentis; Eucharistia habet totum suum effectum in instanti, quod tamen instans potest esse à principio sumptionis specierum, ab illo scilicet instanti, in quo primum verum est dicere, nunc sumptum est Sacramentum, & receptum in stomacho, vsquè ad instans, in quo verum est dicere, totum Sacramentum, hoc est, species sacramentales sunt conuerse in substantiam hominis. Itaque si homo accedat cum sufficienti dispositione, statim in illo primo instanti habet effectum: si verò accedat sine illa, & postea habet dispositionem durantibus speciebus, recipiet effectum sacramentalem in primo instanti, in quo habuerit dispositionem. Vnde hæc sententia concedit Sacramentum habere suum effectum in instanti, & est magis pia, & extollit excellentiam specierum sacramentalium, quòd scilicet possint cauere gratiam toto tempore quo permanent. Hæc omnia Nugnus. Ex his inferunt cum Henriquez *ubi supra lib. 7. cap. 43. num. 1.* & alijs, quòd consequitur effectum gratiæ sacramentalis, qui postquam hoc Sacramentum deglutiuit, statim illud euomit, & si sumpta vna parte Hostiæ moriatur homo, non sumpta alia parte illius, etiam in tali casu consequitur effectum Sacramenti.

Notandum est etiam ex dictis cum Ioan. de la Cruz *in directorio conscientia part. 2. de Eucharistia, quæst. 4. dubio 1. conclus. 2.* & alijs. Eucharistiam non cauere gratiam toto tempore, quo est in stomacho, sicut nec toto tempore manducationis, alijs esse melioris conditionis communicando te sub multis hostiis; quod falsum est, & puniuntur vt superstitioni per inquisitores, qui sunt multum solliciti se communicare sub multis hostiis, vt diutius duret corpus Christi in stomacho; nec est idem de cibo corporco, cum iste operetur per conuersionem sui in substantiam aliti, & sic succedat. Ita Ioan. de la Cruz.

Et licet secundum Coninch *de Sacrament. quæst. 79. art. 1. dub. 2. num. 42. conclus. 5.* & alios, probabile sit, si dum interim species integræ manent in stomacho, melioretur dispositio communicantis, etiam gratiam sacramentalem augeri; tamen ipsemet Coninch adnotat, ex hoc nullo modo, per se loquendo, aliquem recipere maiorem gratiam, quia sumit maiores, aut plures hostias, aut quia diutius hæret in iis sumendis, aut digereis etsi per accidens hæc longior mora posset esse occasio, vt quis maiorem gratiam accipiat, quatenus interim plures, ac perfectiores actus charitatis elicit; qua etiam ratione si vnus diutius expectet antequam communicet, quam alius, hæc mora potest ei esse occasio maioris gratiæ percipiendæ, quatenus potest interim melius se disponere plures actus charitatis eliciendo.

X Quare

Quare hæc sententia non debet dare occasionem aliquibus, qui id satis superstitiosè curant, ut inter communicandum plures hostias suscipiant, quo diutius in stomacho hæreant, atque ita maiorem gratiam suscipiant. Ita Coninch. Vide etiam aduersus plures hostias, vel maiores fumentes Fagundez præc. 3. lib. 4. cap. 1. num. 11. Syluium in 3. part. quæst. 79. art. 1. & alios.

An detur maior gratia sumenti duas species quam sumenti unam?

RESOL. XCVII.

Suppono tanquam certum, quòd excepto Sacerdote celebrante nemo iure diuino tenetur communicare se sub vtraque specie; & quòd Ecclesia habuit iustissimas rationes præcipiendi laicis communionem sub vna sola specie. Hoc supposito, quæritur, an celebrans, qui sumit duas species, recipiat per le maiorem gratiam, quam laicus qui recipit vnâ.

Respondeo negatiuè cum Syluiò in 3. part. quæst. 80. art. 12. quæritur 2. Coninch. de Sacram. quæst. 80. art. 12. sub vna, num. 119. & aliis communiter; quia vel reciperet maiorem gratiam ex parte symboli, vel ex parte rei contentæ; non prius, nam seclusa re contenta, symbolum non causat gratiam: non posterius, quia eadem res continetur sub singulis speciebus; ergo, &c.

Non desinam tamen adnotare contrariam sententiam docuisse Alensem part. 4. quæst. 53. memb. 1. & Gasparum Cussal lib. 2. de cogna; & Calice, cap. 25. & nouissimè hanc sententiam probabilem putat Fagundez part. 3. lib. 4. cap. 4. num. 2. in fine, & Becanus de Sacram. cap. 22. quæst. 7. n. 4. vbi sic ait. Probabile est maiorem gratiam dari per summptionem duarum specierum, quam vnâ tantum. Primò, quia vnaquæque species per se confert suum effectum, & vna non dependet ab altera; ergo si ambæ simul sumantur, vnâquæque confert suum peculiarem effectum; ergo duæ plus conferent quam vna sola. Secundò, quia probabile est Sacramenta physicè operari; ergo necesse est vnâ speciem non minus physicè concurrere, quam alteram. Ergo si vna physicè confert vnum gradum gratiæ, altera confert alterum gradum, & sic plus conferent duæ species, quam vna. Ita Becanus, & Fagundez, qui tamen his non obstantibus, negatiuam sententiam tenent, & respondent ad supradicta argumenta, & ita omninò tenendum est.

An possit aliquis ita accedere ad Eucharistiam, ut non accipiat gratiam, neque peccatum committat?

RESOL. XCVIII.

Negatiuè respondet Sotus in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 4. cui videtur accedere Richardus in 4. dist. 9. quæst. 1. art. 2. Adrianus de Eucharistia, quæst. vnica, & Maior in 4. dist. 9. quæst. 1. quia vel accedens discutit sufficienter conscientiam suam, vel non discutit: si primum, cum nullum obicem ponat, gratiam recipiet; si secundum, indignè accedit, & per consequens nouum sacrilegium committit. Item, vel accedit cum attritione, quæ putetur contritio, & gratiam sine dubio recipiet; vel cum attritione quæ sit cognita, & putata attritio, & ita indignè accedit, & peccatum committit. Ergo, &c.

Sed his non obstantibus ex Caietano, Alense, Bonaventura, contrariam sententiam docent Suarez tom. 3. disp. 63. sect. 2. §. ex his infero, & Fagundez præcept. 3. lib. 4. cap. 2. num. 14. quia potest quis diligenter discutere conscientiam, & non recordari de peccato alieno mortali, cum tamen reuera illud habeat, & potest accedere tunc ad communionem sine vilo profluo dolore, merè negatiuè se habens, cum conscientiam peccati mortalis non

habeat is quidem non peccabit sic accedendo, eo quòd arbitrio suo fecerit sufficientem diligentiam à culpa excusantem, non tamen consequetur gratiam, quia habet obicem peccati oblitum, & nullum Sacramentum habet vim delendi, remittendique peccata mortalia absque dolore illorum. Hæc omnia Fagundez, qui alias rationes etiam adducit pro hac firmanda opinione; vnde quia hic casus frequenter potest accidere, ideo accedentes ad Eucharistiam habeant dolorem generalem suorum peccatorum.

Ex his infertur, quòd quamuis hoc Sacramentum per se primò non sit institutum à Christo ad conferendam primam gratiam, sed ad conferendum augmentum illius; tamen in duobus casibus illam conferre, & peccatum mortale remittere, ac delere potest. Primò cum quis diligenter discutit conscientiam suam, & nullius culpæ conscius fuit, tunc si cum dolore accedat ad communionem, ex attrito per Eucharistiam fiet contritus, & recipiet primam gratiam. Secundus casus est, cum quis memor est peccati mortalis, & de illo habet attritionem, quam putat esse contritionem, si vergeat necessitas communicandi, & Sacerdos non adit, tunc quidem iste virtute sacramenti Eucharistiæ accedens ad illud, ex attrito fiet contritus, & primam gratiam acquirat.

An Sacerdos Græcus sub peccato mortali teneatur sequi consuetudinem suæ Ecclesiæ, & consecrare in fermentato?

RESOL. XCIX.

Negatiuam sententiam docet Nugnus in 3. part. tom. 1. quæst. 74. art. 4. conclus. 6. vbi sic ait. Peccare mortaliter Græcum si consuetudinem suæ Ecclesiæ non seruet, videtur mihi rigorosum dicere; quia cum nostra consuetudo sit melior, non videtur res grauis, quòd ille sequatur, vel non sequatur consuetudinem suæ Ecclesiæ; imò credo quòd si esset apud nos aliquis Sacerdos Græcus, quòd melius faceret si consecraret in azy-mo. Ita ille.

Sed hæc opinio est contra communem, ideo refellenda, vnde ex ipsamet Dominicanorum familia Ioan. de la Cruz in directorio conscientia, part. 2. de Eucharistia, quæst. 1. dub. 2. concl. 2. ita asserit. Sacerdos tenetur seruare ritum suæ Ecclesiæ, peccabit enim Latinus consecrando in fermentato, & Græcus consecrando in azy-mo, etiam secluso scandalo, & cum magna necessitate: ut ob communicandum infirmum; nam discedere priuata auctoritate à rationabili vsu suæ Ecclesiæ in re grauisima, ut est ista, est peccatum mortale. Imò Pius V. in motu iucipiente, *Pronidentia Romani Pontificis* 13. Kalendas Septembris ann. 1566. reuocat licentias Græcorum Latino more, & Latinorum Græcorum ritu, Missas, ac alia diuina Officia celebrandi hæctenus concessas. Ita Ioan. de la Cruz, Layman in Theol. mor. lib. 6. tr. 4. c. 2. n. 4. Villalob. in summo. tom. 1. tr. 7. diff. 6. n. 2. & alij.

Verùm, an Sacerdos Latinus possit in Græcia sequi morem Græcorum, & Græcus morem Latinorum existens apud Latinos, sic videtur posse explicari. In monasteriis, vel Ecclesiis, quæ sunt Græcis in Ecclesia Latina destinata; vbi seruatur ritus Græcorum, seruare deberent Græci vltimè fermentari; & similiter Latini vltimè azy-mi in Ecclesiis, quas sibi suisque ritibus proprias habent in Græcia; quia perinde est, ac si singuli versarentur in sua Ecclesia, Latinus etiam iter agens per Græciam, aut Græcus per Occidentem, potest (vbi nullum est scandali periculum) retinere suum ritum, quamuis si conformaret se Ecclesiæ, in qua versatur, non esset damnandus. Et hæc omnia docent Syluius in 3. part. quæst. 74. art. 4. Coninch de Sacram. quæst. 74. art. 4. dub. 3. num. 117. Filiucius tom. 1. tract. 4. cap. 3. n. 83. & alij.

Non

Non est igitur audiendus Ledesma in 4. part. 1. q. 15. art. 4. dub. 2. vbi docet, non solum posse licitè, sed etiam teneri Sacerdotem Græcum; & transentem per Ecclesias Latinas in azy-mo consecrare, & peccare mortaliter, si aliter faciat; quia priuilegium illis concessum ad consecrandum in fermentato, intelligendum est, quando celebrant in suis propriis Ecclesiis. Verùm hanc opinionem Ledesma rectè improbat Fagundez præc. 3. lib. 2. cap. 2. num. 9. nam, ut supra dictum est, potest Sacerdos Latinus transiens per Græciam celebrare, vel ritu Græcorum, vel ritu Latinorum, & similiter Græcus transiens per loca Latinorum.

Et tandem notandum est hic etiam cum Suarez in 3. part. tom. 3. disp. 44. sect. 3. §. illud verò, Coninch, & aliis vbi supra, non licere Sacerdoti Latino in templo Græcorum, quòd in Ecclesia Latina existat, in fermentato consecrare, neque etiam licere aliis fidelibus Latinis ibidem in eodem fermentato communicare, quia illud est veluti speciale priuilegium Græcis largitum, quo uti non possunt Latini, neque, illo gaudent.

An in Germaniis, vel aliis locis validè consecraret Sacerdos in vino paulò antè congelato in calice?

RESOL. C.

Negatiuè respondent Didacus Nugnus in 3. part. tom. 1. quæst. 74. art. 5. Armilla ver. Eucharistia, num. 19. Alanus lib. 1. de Eucharist. cap. 11. Henriquez lib. 8. c. 12. num. 3. & alij, quia ut in aqua congelata non potest fieri validè Baptismus, sic nec in vino congelato, validè fieri potest Eucharistia; adde quòd vinum congelatum, quatenus congelatum est, non est potabile, sed comestibile; ergo, &c.

Verùm affirmatiuam sententiam ego teneo, quam tuentur Emanuel Sà var. Missa, num. 2. Angelus eodem ver. num. 23. Sotus in 4. dist. 9. quæst. 1. art. 5. Layman, Suarez, Coninch, & Fagundez vbi supra, Filiucius tom. 1. tract. 4. cap. 4. num. 87. Reginaldus tom. 2. lib. 19. cap. 2. num. 25. Villalobos in summa, tom. 1. tract. 3. diff. 7. num. 2. Syluius in 3. part. quæst. 74. art. 5. & alij, quia vinum per congelationem non corrumpitur substantialiter; ergo, &c. Deinde, vinum congelatum, etsi non sit in actu secundo potabile, tamen potest esse materia proxima consecrationis, quia hæc non consistit in vsu Sacramenti, ut Baptismus, sed in consecratione eiusdem; quare sufficit quòd eius materia sit natura sua potabilis, etsi ob aliquod accedens actu potari non possit; vnde patet responsio ad argumentum contrarium.

Notandum est tamen, quòd grauius peccaret, qui tale vinum consecraret, quòd si tamen prius congelato solueretur, non puto improbabile contra Fagundez part. 3. lib. 2. cap. 3. num. 10. licitè ipsum consecrari, & ita docet Coninch. de Sacram. quæst. 74. art. 5. num. 27. quamuis deceret aliud fumere, & omninò suadendum est, quando commodè fieri potest, vt obseruant Suarez in 3. part. tom. 3. disp. 45. sect. 1. in fine, & Layman infra.

Aduerte etiam cum Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 4. cap. 2. num. 6. contra Alanum lib. 1. de Euchar. cap. 11. si vinum consecratum congeletur, non desinere esse Christum sub speciebus, & ideo minimè aliud vinum consecrandum est. Vnde Missale Romanum monet, si contingat vinum consecratum in calice congelari, debere liquefieri, & sumi.

Sed quia hodie apud Hispanos efficitur quoddam vinum, quod ipsi vocant *Hypocrasso*, ponam hic verba Petri de Ledesma in summa, tom. 1. de Sacram. Eucharistia, cap. 4. conclus. 15. vbi sic asserit. [Es duda si el vino adobado con cosas, odorosas y con cosas semejantes, es materia deste Sacramento que se pueda conlagrar. Se responde, que si la mezcla desta cosa es tanta, d el cozer *Amon. Diana Ref. Mor. Pars III.*

con ellas de tal qualidad, que corrumpa la substancia del vino, no sera materia deste sacramento. Y para ver quando la corrumpe totalmente, se hà de acudir à la experiencia de los sentidos, y al juyzio de los hombres prudentes. Y lo mismo se ha de desir del vino aguado, y de vn vino que llma aguapie. Pero haze de auertir, que conlagrar en estos liquores, que ay duda si son materias deste Sacramento, es pecado mortal de sacrilegio.] Ita ille.

An Sacerdos possit dicere Missam Assumptionis Natiuitatis, &c. B. Virginis, quando dicta Missa à laicis exigitur?

RESOL. CI.

Negatiuè respondet Gauantus, vir in his materiis veratissimus in comm. ad rubricas Missalis, tom. 1. part. 4. tit. 27. n. 8. vbi sic asserit. Quid agendum quando Missa votiuâ exigitur de Assumptione B. Virginis, de Natiuitate eiusdem, & eiusmodi dici potest de B. Virgine ex quinque votiuis pro diuersitate temporum accommodatis, cum intentione ad honorem Assumptionis B. Virginis, &c. aliàs enim dedecet, vel dicere, *Gaudeamus omnes in Domino, diem festum*, &c. vel immutare tunc verba, *diem festum*, in *commemorationem*; neque laicorum causa violanda sunt Rubricæ. Ita ille.

Non desinam tamen adnotare nostrum Castaldum in praxi cærem. lib. 2. sect. 6. cap. 4. n. 1. contrariam sententiam docere, sic enim ait: Missa votiuâ de quolibet Sancto, ac quacumque festiuitate, de qua iuxta Rubricas Missalis per anni circulum celebratur, dici potest assumendo eam, quam in die festo habetur, accommodando orationem, vbi habetur *Natiuitas*, vel *festiuitas*, dicendo *commemoratio*, vel *memoria*, omittendo vbi habetur *hodie eum præfatione propria* si eam habeat; tamen sine *Gloria*; & *Credo*. Si celebretur Missa votiuâ de Assumptione B. Virginis, vel de Sancta Agatha in introitu *Gaudeamus*, vbi habetur *diem festum celebrantes*, dicitur *memoriam celebrantes*. Sic Castaldus, & ante illum Alcozer in cærem. tract. 1. gloss. 4.

An Sacerdos possit dicere Missam aliquam de passione, quæ in Hebdomada sancta recitatur, si illa à laicis cum elemosyna petatur?

RESOL. CII.

Hic casus his diebus in praxi accidit, & in illo magna contentio fuit inter viros doctos; ego pro affirmatiua sententia adduxi Henriquez lib. 9. cap. 23. n. 6. in glossa littera M. & Fagundez de præceptis Eccl. præc. 1. lib. 3. c. 9. num. 6. vbi ex Nauarro asserunt, Sacerdotem pro Missa de passione longa, & magna satisfacere, si dicat Missam de festo, etiam semiduplici, aut infra octauam. Ex quibus verbis apparet, dictos Authores putare dictam Missam dici posse in diebus ferialibus.

Sed ego apud Nauarrum hanc opinionem non legi, & tunc contrariam sententiam tenui, quia, ut optimè notat Castaldus in praxi cærem. lib. 2. sect. 6. c. 4. n. 1. de tempore, & festis mobilibus, Missæ votiuæ non celebrantur, & ideo de Passione, Spiritu sancto, Sancta Trinitate, ac Sacramento Corporis Christi, non quæ eo tempore habentur, sed votiuæ assignatæ in Missali Romano dici debent. Sic ille; vnde Ioannes Alcozer in cærem. tract. 1. glossa 4. ita asserit. [Aduiertase, que pidiendose alguna Missa votiuâ de passion, no se hà de desir de las de la semana santa, con la passion de alguno de los Evangelistas, sino la que entre las Missas votiuas se pone al fin del Missal.] Vide etiam Gauantum in comment. ad rub. Missalis, tom. 1. part. 4. tit. 17. num. 2. vbi docet, quòd Missa festiuitatis Corporis Christi non potest dici nisi in eius festo, & octaua; & extra illam dicenda est Missa votiuâ de Sacramento in fine Missalis posita, cui nihil addi debet, neque sequentia, inconsulta

X 2 Sede

Sede Apostolica. Ita etiam Missæ illæ de Passione dicuntur in Hebdomada sancta tantum, & extra illam, Missa de Passione in fine Missalis posita dicenda est. An verò secluso scandalo, & superstitione talis recitatio sit peccaminosa, ex principiis alibi à nobis positis determinandum est. Verùm negare non possumus, quin saltem sit reprehensibilis: non enim ex indiscreta laicorum deuotione violandæ sunt rubricæ.

Quidam Sacerdos in Sacrificia habuit intentionem consecrandi particulas, quæ quædem in pixide super altare in cornu Epistole fuerunt ex errore appositæ, non autem super aram; queritur an remanserint consecratæ, si Sacerdos de illis amplius non meminerit?

RESOL. CIII.

Hic casus frequenter potest accidere, & ego in facti contingentia negatiuam sententiam docui, quam tunc Pater Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 4. sect. 6. Et ratio est, quia intentio ministri debet esse rationalis, non esset autem talis, si minister intenderet consecrare particulas, positas extra aram. Ergo in tali casu non est præsumendum Sacerdotem dictas particulas consecrare voluisse: & idè nouissimè hanc sententiam docet Bartholomæus Gauantus in rubricis Missal. tom. 1. part. 3. tit. 7. num. 4. vbi sic ait, Quod hic dicitur de ordinaria materia consecranda in Missa, intellige etiam quando plures particule ponuntur super altare, vt consecrentur, & in actuali consecratione non recordatur illarum Sacerdos, sed eius tantum quam in manibus habet, tunc enim omnes sunt consecratæ. Debent tamen esse præsentis intra aram, non extra eam, inquit Suarez, alias non estimaret illas consecratas esse. Ita Gauantus.

His tamen non obstantibus, contrariam sententiam probabilem esse putat Tannerus in 3. part. D. Thomæ, disp. 5. quest. 2. dub. 2. num. 76. quia et si primò, & per se non sit hæc voluntas Ecclesiæ, adeoque nec ipsius consecrantis, vt hostiæ extra corporale consecrentur, tamen ex hypothesi facta, quod per inaduertentiam naturalem, hostiæ rationabiliter, & voluntate quidem non retractata sint ad consecrationem destinatae, & in altari quamuis alieno situ posita, per accidens, & consequenter idque meritò ac iure velle tam Ecclesiam, quam Sacerdotem consecrantem, vt hostiæ etiam cum eiusmodi situm, quem

diximus, habent, (non verò, si omninò extra altare sint posita) consecrentur; præsertim cum, ordinariè alioqui, vel scandalum, vel saltem perturbatio grauis oriri soleat, si quando tali casu hostiarum propositarum consecratio non valeret. Hæc Tannerus, qui tamen postea cum formidine loquitur, & suadet non esse recedendum à sententia negatiua. Nota tamen obiter, quòd si pixis posita super corporale, non aperitur tempore consecrationis, sit tamen consecratio. Ita omnes Doctores.

An quando Sacerdos ante consecrationem extendit manus super calicem, & hostiam, dicens, Hanc igitur oblationem, &c. an, inquam, tunc debeat pollices subter manus, vel supra in formam Crucis tenere?

RESOL. CIV.

Decisionem huius casus non facilè apud Authores inuenies, & de illo olim ego interrogatus fui ab Excellentissimo Principe D. ANTONIO ARAGONA, ET MONCATA Duce Montis alti, heu quondam Domino meo amantissimo. Plures Patres Societatis IESU, tunc pollices in tali casu subter manus tenendos esse docuerunt.

Sed ego contrariam sententiam mordicus sustinui; & ita tenet, & fuisse decisa Romæ testantur Petrus de Reyna in *ceremon. de la Missa razada*, §. 8. num. 4. *litera Q.* Et Ioannes Alcocer *Missæ cerem. tract. 2. glossa 8.* vbi sic asserunt. [Quando dize el celebrante, *Hanc igitur oblationem*, &c. hà de tener las palmas de las manos sobre la hostia, y calix, non pegadas al calix, sino en el ayre, cerca del, que esso quieren dezir à aquellas palabras, *versu ac supra calicem.* Y los pulgares han de estar en la parte superior cruzados, el derecho sobre el yzquierdo, como se responde en Roma.] Ita supradicti DD. Et ita obseruatur in tota nostra Religione, & etiam obseruabat supradictus Religiosissimus PRINCEPS, cuius præclaras virtutes, & generis magnitudinem, silendo venerabor; quia, vt asserbat de Imperatrice Placidia Cyrillus Alexandrinus *lib. de fide*, omnis sermo noster eius nobilitate inferior est, & fatetur absque robore se victum. Verùm pro nunc satis mihi feliciter erit huic mearum Resolutionum moralium tertie Parti cum Augusto eius NQ-MINE finem imposuisse.

ADDITIO

ADDITIONES SECUNDARIÆ

Ad nonnullas ex celeberrimis Resolutionibus I. II. & III. partis; atque etiam de nouis casibus.

NONDVM HACTENVS EDITÆ.

An depositum compensationem admittat?

RESOL. I.

NEGATIvam sententiam docet Samuel Lublinus in *summa, verb. pecunia, num. 17.* Rebellius *par. 1. lib. 2. quest. 1 §. num. 5.* Molina de *iustitia, tom. 2. disp. 524.* Ioannes Franciscus Suarez in *enchiridio Theolog. moral. lib. 1. §. commoda-tum, verb. in deposito.* Reginaldus *tom. 2. lib. 2. cap. 47. sct. 6.* Gasparius de *contract. cap. 5. n. 17.* Malderus de *iustitia, tract. 4. cap. 7. dub. 5.* Voltherus Streuersdoff in *D. Thom. de iust. & iure, quest. 66. art. 8. disp. 4. num. 4.* & alij ex *authoritate l. si quis vel pecunias, iuncta authentica ibi subiecta, C. de positi.* Hæc opinio est probabilis.

Sed ego contrariam sententiam non minus probabilem esse existimo, quam docui cum Tannero in *mea p. 3. tract. 5. resol. 16.* asserens leges supradictas legæ tantum in foro externo. Verùm nouissimè, me citato, aduersus hanc opinionem acriter insurgit Megalium in *promptuario Theolog. tom. 1. ver. Creditor, num. 5.* sed quia casus quotidianus est, & deseruiet ad tollendos multos scrupulos, iterum doceo, & assero quòd in foro conscientie, quando nulla est alia ratio rei sibi debite obtinendæ, probabile est admitti compensationem in deposito: quia est de iure nature, & gentium, vt possit quis sibi satisfacere, quando alia via sibi debitum habere non potest. Et ita nostram sententiam, præter Tannerum, docet Filiucius *tom. 2. tract. 34. n. 1 §.* Lessius de *iust. lib. 2. c. 27. dub. 4. n. 16.* Emanuel Sà *verb. depositum, n. 4.* Petrus Navarra de *restit. lib. 3. cap. 1. n. 391.* Layman in *Theol. moral. l. 3. sct. 5. tract. 2. c. 9. n. 10.* Faustus in *specul. confess. disp. 8. quest. 18. n. 2.* Naldus in *summa, verb. compensatio, n. 5.* Bizozzerus in *summa, part. 2. memb. 2. n. 13.* & Villalobos in *summa, tom. 2. tract. 29. diff. 5. n. 2.* & *tr. 1. diff. 23. n. 3.* vbi sic asserit: [En el deposito no se admite compensacion, v. g. depositò Pedro in ti mil ducados, y deuiate otros mil, en tal caso no se puede hazer compensacion con el dinero depositado, como consta en el derecho *c. bona fides, de deposit.* tanto que vn deposito no se compensa con otro, y es por la fidelidad que se deue al deposito. Aunque esto dize Lessio, que le parece solo en el fuero exterior, que se lo mandarian boluer, por la presuncion que ay de perfidia, y a mi me parece que lleua est mucho camino, por que el que hizo compensacion con el deposito con las condiciones necessarias, no tiene mas de lo que deue tener, y ance parece que no esta obligado en el fuero de la conciencia à restituir.] Ita ille, & ego. Et ideo in facti contingentia possunt Confessarij sine vilo scrupulo hanc opinionem in præxim deducere, cum tantos habeat patronos, & sit valida ratione fulcita. Vnde immeritò dixit Megalium, me citra rationem hanc sententiam docuisse, cum, vt visum est, sit satis probabilis.

Anon. Diana Ref. Mor. Part III.

An Missa certis Regularibus concessa pro aliquo Beato, possit ab alijs dici etiam in ipsorum Regularium Ecclesijs.

RESOL. II.

EX multis rationibus negatiuam sententiam docui in *part. 2. tract. 1. miscell. resol. 55.* sed nouissimè, me citato, aduersus hanc sententiam insurgit Megalium in *promptuario Theolog. tom. 1. verb. Canonizatio Sanctorum, n. 1.* vbi tenet cum Castro Palao *tract. 4. disp. 1. punct. 5. §. 5. n. 4.* licere Beatificatos, vt beatificatos, colere recitatione horarum, processionibus solennibus, & sacrificio Missæ, non solum in locis & prouincijs, pro quibus est hoc concessum, sed etiam in alijs.

Verùm hæc opinio summopere mihi displicet, & ideo negatiuam sententiam iterum doceo: & præter rationes ibi adductas, nunc addo hanc sententiam expressè determinasse sacram Cardinalium Congregationem die 19. Nouembris 1622. teste Augustino Barboza de *officio Parocho, c. 11. n. 34.* & Barthol. Gauanto in *enchirid. Episc. verb. Missæ ritus, n. 1.* quod etiam probat Lucas Castellinus *tr. de canonizat. Sanctorum c. 2. punct. 1. §. 6. n. 6.* & 7. ex ipsis Bullis Pontificijs, in quibus conceduntur supradicta Beatificatis cum clausulis restrictiuis dici, loci & temporis, vnde Eminentissimus Dominus meus Cardinalis ab Austria, & illustrissimus Senatus huius vrbis Panormi, ex speciali priuilegio & decreto Sacre Congregationis die 2. Augusti 1625. obtinuerunt, vt Missa & Officium concessa Clericis Regularibus pro nostro B. Andrea Auellano diceretur à Clericis secularibus & Regularibus in alijs Ecclesijs dictæ ciuitatis. Et ideo ex his opinio Castri Palai, quam contra me sequitur Megalium, à Reuerendissimo Magistro sacri Palatii Romæ admisa non fuit, & liber ille ibi anno præterito venalis non erat, licet vt verum fatear eius auctor alijs sit vir doctissimus. Inuigilent igitur Ordinarij, ne in eorum dicecesibus opinio supradictorum Auctorum deducatur in præxim, & contrauenientes, magis consulente, sine debita animaduersione minimè delinquant.

An femina que contraxit matrimonium cum viro improporcionado, vel debili, vt facilius patiat aditus, teneatur pati incisionem si commodè potest?

RESOL. III.

IN parte 3. mearum resolutionum, tract. 4. resol. 101. opinio negatiua Basilij Pontij *lib. 7. de matrim. c. 62. num. 2.* probabilis mihi visa est ex rationibus, quas ipse adducit, & in fortioribus terminis hanc sententiam in causa matrimonij Illustrissimorum D. Francisci de Fonseca, & D. Ioann. de Azeuedo testatur consuluisse vixum illum magnum Aloysium Legionensem Salmantica die 3. Aprilis anno 1570.

Sed aduersus illam nouissimè, me etiam citato, insur-

git Megalium in promptuar. Theolog. tom. 1. verb. corruptio virginis, n. 5 asserens hanc sententiam esse contra sacros Canones, nimirum contra cap. ex literis & cap. fraternitatis, de frigidis & maleficis. & contra doctores; præsertim Durandum, Paludanum, & Grabielem, & plurimum dolet me hanc sententiam docere.

His tamen non obstantibus adhuc puto opinionem quam docui, probabilissimam esse, pro cuius explanatione duæ sunt discutendæ difficultates. Prima, an in tali casu mulier teneatur adhibere incisionem, si non adfit periculum. Secunda, an sit dissoluendum matrimonium. Et quod ad primam difficultatem affirmatiuè respondet Megalium vbi supra; sed ego puto distinguendum esse. Nam aut defectus naturalis est in muliere ob extraordinariam aëritudinem, aut mulier nullam patitur ægritudinem, seu defectum; per illam non stat, quo minus reddat debitum viro suo, sed defectus procedit ex illo, quia membrum habet (ignoscant quælo pudicæ aures) nimis improporzionatum, vel non ita firmiter erigit.

Hoc supposito, dico quod in primo casu si incisio non sit inductiva mortis, vel infirmitatis grauis & periculosa, non solum potest, sed tenetur mulier illam pati, quia defectus prouenit ex se ipsa, & in eas angustias mulier suâ culpæ coniecit, debuisset enim sibi prospicere ante nuptias. Verùm in secundo casu, quando defectus non prouenit ex muliere, sed ex viro, vt est in casu, de quo loquimur, tunc puto sceminam non teneri ad incisionem tolerandam, etiam si modo facili efficiatur, hoc est, si vitæ periculum non adducat, puta cauterio, vel apertione sigilli. Et hanc sententiam, non solum tenet Pontius & Ledelma de matrimonio quest. 58. art. 1. circa fin. ab ipso Sanchez citatus, sed etiam nouissimè illà docet Gaspar Hurtado insignis Theologus Societatis Iesv tract. de matrimonio, disp. 12. diff. 8. num. 25. quia, ait femina nullus est defectus ut reddat, sed tantum viro; ergo ipsi tantum, & non femina incumbit vti remedio, quo defectus ipsius suppleatur: femina verò sufficit offerre debitum mare ordinario; præsertim quod faminam præcipue virginem artificia corrumpi horret quodammodo natura, & honestas ipsa difficile patitur. Ita Hurtado loco citato. Igitur femina, in casu, de quo loquimur, nullam tenetur adhibere incisionem, etiam si facili sine periculo illam aptam redderent, vt vir cum ipsa coitum consummare posset. Et hanc sententiam probabilissimam esse minime dubito, quidquid in contrarium asserat Megalium & Sanchez, quibus ego addo Petrum Ochaguiam de Sacram. tract. 3. de impedimento maritim. quest. 9. num. 16.

Quoad secundam verò difficultatem, an si vir trium annorum congressu arque conatu, elaustra tamen non violauit, an, inquam, in tali casu matrimonium sit dissoluendum? & probabiliter affirmatiuè respondeo. Vnde notandum est cum Pontio, in contractu matrimonij celebrati in ordine ad copulam esse traditionem corporis apti in vsum, etiam pro corpore apto. Tradit itaque scemina corpus aptum, vt vtatur eo etiam vir ex se aptus, non verò se tradit inepto, cum sit contractus rei pro re æqualis æstimationis. Hinc oritur ius, quod confert matrimonium, non esse aliud, quam vt vir aptus vtatur apto corpore. Si ergo ineptus fuerit ad corporis vsum, quod de se aptum illi in vsum traditur, nullum habet ius in matrimonio vir in corpus scemina. Qui ergo impotens est ad virginem agnoscendam, cum re verillè sit ineptus nisi incidatur, nullum ius habet ad vsum, quia cum hoc ius solum conferri debeat ex vi contractus, non censetur contractus validus, nisi subintellecta conditione mutæ aptitudinis. Hæc Pontius.

Nec valet dicere cum Megalio, quod matrimonium tunc est dissoluendum, quando impedimentum est perpetuum, v. g. quando arte medicorum absque corporali periculo non potest remoueri. Sed in nostro casu hoc impedimentum non est tale, quia opere humana potest remoueri, vt supponimus; ergo non potest tale ma-

rimonium dissolui. Non, inquam, valet hoc argumentum, quia non procedit in casu nostro. Non enim impedimentum prouenit ex defectu scemina, quæ si naturaliter esset ita arcta, vt membrum virile intra os vuluæ non reciperet, tunc, inquam, minime matrimonium esset dissoluendum: nam tale impedimentum, sine periculo, opera humana posset quis remouere. Sed in nostro casu impedimentum prouenit ex defectu viri, ad quod tollendum, medicamentum nullum superest, neque adest, nec ille in tali casu habet ius in corpus vxoris, vt malè asserant Sanchez & Petrus de Ochagauia vbi supra; quia, vt dictum est, scemina per contractum matrimonij ius suum tradit viro apto, non inepto, & ideo in non aptum nullum transfertur ius; commune est enim cuiuscunque contractui obligationem inducere iuxta solennitatem, formam & conditiones, quibus celebratur, ac proinde cum matrimonio contractus quidam sit, in quo vir & vxor se mutuo tradunt in vsum matrimonij, ea conditio subintelligitur; quamuis non exprimitur, si ad eum vsum apti fuerint Manifestum autem est, non subintelligi vt apti sint ad vsum tertij, sed inuicem alter alterius comparatione habilis, vxorque se tradit viro, vt ab illo cognoscatur, non autem à medico, igne, vel auro, vel obstetricis manu, Ergo, &c.

Igitur concedo Megalio, & verum est, quod quando impedimentum arte medicorum tolli potest absque grauibus tormentis, impotentia non censetur perpetua, neque ex illo capite potest censi irritum, quantumuis mulier medicos cruciatus pati irrit, quos tamen tenetur sustinere propter ius mariti licet in hoc etiam contrarium doceat Pontius. Sed hæc omnia intelligenda sunt, vt diximus, si impedimentum non prouenit ex defectu viri, Vnde patet responsio ad canones adductos contra nostram sententiam.

Et primò adducit Megalium textum in cap. ex literis, de frigidis & maleficiis, vbi Alexander III. sic ait Respondeo igitur, quod si vitium mulier à natura contraxerit, nec opæ medicorum poterit adiuuari, viro aliam accipiendi liberam tribuat facultatem. Ergo, ait Megalium, si opere medicorum adiuuari poterat, adiuuanda erat, & viro non erat concedenda facultas aliam accipiendi. Ita ille. Sed non ad rem, nam textus, vt patet, loquitur quando vitium mulier à natura contraxit, ac in casu de quo loquimur, mulier non contraxit vitium à natura, sed vir; ergo textus non facit pro casu nostro, in quo mulier est integra & vegeta, & in suo statu secundum naturam; vnde quid reparatione, medicamentis, & obstetricante manu opus habet; adhibeantur hæc viro defectuoso, & impedimentum patienti, & non mulieri sanæ: & si non adlunt, vnusquisque reuertatur per aliam viam ad regionem suam.

Secundò, Megalium adduxit textum in cap. fraternitatis, eadem tit. de frigidis & maleficis, vbi Innocentius III. sic habet. Per hæc autem questionem illam noueris esse solutam, qua queritur, vtrum ea qua adeo arcta est, vt nulli possit carnaliter commiseri, nisi per incisionem, aut alio sibi modo violentia inferatur, non solummodo lenis, sed forte tam grauis, vt ex ea mortis periculum timeatur, ad matrimonium contrahendum debeat idonea perhiberi. Ita textus, per quem contra me putat Megalium casum in terminis decimum esse. Sed textus, vt legenti patet, loquitur de muliere arcta ex defectu sui, adeo vt nulli possit carnaliter commiseri. At in casu nostro mulieri non obstat aliqd nisi virginitas, & est arcta, vt omnes alie mulieres, ita vt cum aliis carnaliter, vt dicit textus, possit commiseri, defectus autem ex viro prouenit, qui improporzionatam trabem habet, vel languidam, & semimortuam. Quare igitur poena sustinenda erit à muliere; neque, vt superioris satis probatum est, vir defectuosus habet ius super illam, vt patiat ferrum, ignem, aurum, & alia medicamenta. Ergo, &c.

Igitur

Igitur Canones loquuntur, quando defectus prouenit ex muliere, non autem ex viro, vt supponimus in casu nostro, & ita loquuntur Paludanus, Gabriel & Durandus, quos adducit Megalium & alij Doctores communiter, demptis aliquibus. Vnde apparet hanc opinionem, vt supra explicatam, non carere maxima probabilitate, licet Pontius magis absolute loquatur. Sed ego, vt patet ex titulo dictæ resolutionis, in casu modò explicato, vt supra illum sequutus sum. Non est ergo sententia, quam in dicta resolutione docui, contra Canones, vt Megalium putauit.

An Regulares possint confiteri (seclusa prohibitione suorum Prælatorum) vel de eorum licentia, cum sacerdotibus secularibus non approbatis ab Ordinario?

RESOL. IV.

IN part. 1. mearum resolut. moralium, tract. 2. de immunitate Eccles. resolut. 49. adduxi opinionem amicissimi Ioan. Sancij, heu quondam nostri, viri quidem docti, in select. disp. 49. n. 11. vbi docet Equites D. Iacobi, Alcantara, Calatrava, &c. quia sunt verè Religiosi, posse confiteri cum sacerdote seculari non approbato ab Ordinario, Sed nouissimè Ioannes Maria Nouarius Iuriconsultus in tract. de elect. fori. c. 69. num. 22. me citato, iudicat in meo codice illa verba cum sacerdote seculari, fuisse posita ex impressorum incuria, quia aliàs facta, & contra Concilij Tridentini mentem esset mea opinio.

Verùm supradicta verba non fuerunt impressa ex incuria Typographi, neque mea opinio est contra Concilium Tridentinum, quia supposita opinione Sancij, quæ an sit probabilis, vt ego dixi part. 3. tract. 2. resolut. 23. remitto me iudicio aliorum; Religiosi non tenentur confiteri sacerdoti approbato ab Ordinario, si forte ex licentia Prælatorum confiteantur sacerdoti seculari, quod contra communem Theologorum & Casuistarum opinionem tenet Nouarius vbi supra.

Immo si sine licentia confiteantur Confessario seculari, illa confessio esset nulla; non quia Confessarius carebat approbatione Ordinarij, sed quia ipsi carebant licentia confitendi. Dicendum igitur contra Nouarium, Regulares quando ritè confitentur cum sacerdotibus secularibus, posse illos eligere, qui etiam carent Episcopi approbatione. Nec aduersus hanc sententiam facit Concilium Tridentinum sess. 23. c. 15. vt asserit Nouarius; imò ex dicto loco Concilij probatur, nam Concilium, vt legenti patet, solum decernit nullum sacerdotem, nec etiam Regularem, posse excipere confessiones secularium absque approbatione per Episcopum obtenta; ergo tantum inducit obligationem, quod sacerdos secularis, absque approbatione Episcopi, non audiat secularium confessiones; bene igitur poterit sine approbatione eiusdem Regularium audire confessiones.

Et ita hanc sententiam præter Sà, Ragucium, Vegam, Ledesnam, Grassium, Henriquez, Suarez, Campanili & Nauarrum, quos ego ipse citavi in part. 3. tract. 2. de dubijs Regularium, resolut. 30. tenet etiam Petrus Ochagauia de sacram. vt. 2. de confess. sacram. q. 39. n. 4. Agidius Trullench in expos. Bulla Cruciatæ, lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 1. n. 5. Philippus de la Cruz in thes. Eccles. tract. 1. c. 20. n. 1. Hieronymus Rodriguez in compend. qq. regul. resolut. 31. num. 21. Fagundez præc. 2. lib. 7. cap. 2. n. 3. Valquez in 3. part. tom. 4. q. 93. art. 3. dub. 3. n. 5. Villalobos in summa, tom. 1. tract. 9. diff. 55. n. 1. Ioseph de Ortu in specul. Paroch. cap. 10. nu. 8. Syluius in addit. ad 3. part. D. Thome, q. 8. art. 5. queritur 4. Reginaldus tom. 1. lib. 1. cap. 5. num. 41. & lib. 8. cap. 3. sect. 4. n. 36. & Ludouicus de San Iuan in sum. tom. 1. q. 9. art. 1. de sacram. Penit. dub. 1. diff. 4. in appendice, vbi sic asserit. [Para oyr las confessiones de los Religiosos es suficiente la aprouacion, y comission de sus Prelados, y con ella lans pueden oyr qualesquier simples sacerdotes. Porque

unque el Concilio sess. 25. cap. 15. determina que ninguno aunque sea regular, pueda oyr las confessiones de los seculares, aunque los dichos seculares sean sacerdotes, si no fueran aprouados para los Obispos, este decreto solamente tiene lugar en las confessiones, que hazen los seculares, porque para los Religiosos es suficiente la aprouacion y licencia de sus Prelados, como lo era antes del Concilio, que no reuoco el vso y derechos antiguos de los Regulares.] Sic ille. Vnde clarè patet opinionem nostram non esse, vt asserbat Nouarius, contra mentem Concilij sed esse potius fundatam in ipsomet Concilio, & communiter ab omnibus Doctoribus receptam. Et licet à Sanctio, vbi supra, pro contraria sententia in fauorem Nouarij, citetur Coriolanus de casibus reseruatis, part. 1. sect. 3. art. 16. num. 2. fallitur tamen nam Coriolanus ibi loquitur, vt aperte patet, quando Regulares confitentur sacerdoti seculari vigore alicuius Iubilæi: & tunc multi asserunt, non solum Coriolanus, quòd talis sacerdos debet esse ab Ordinario approbatus, nam Summus Pontifex illud priuilegium concedit Regularibus cum illa conditione. Secus autem est in nostro casu; de quo contendimus cum Nouario: nam nos loquimur in terminis Concilij Trident. & in aliis confessionibus extra Iubilæum factis à Regularibus cum Confessariis secularibus ex licentia suorum superiorum, in quibus non opus est Ordinariorum approbatione.

Imò ego probabiliter puto Regulares, qui confitentur vigore Iubilæi, seu Bullæ Cruciatæ, posse eligere Confessarium Regularem, approbatum solum per eius superiorum, quamuis non obtineat approbationem per Episcopum. Nam licet in Iubilæis, & in Bulla Cruciatæ exprimat, vtentem illis debere eligere Confessarium approbatum ab Ordinario, intelligi oportet iuxta formam traditam in Trident. sess. 23. c. 15. exposcente ab Ordinario approbationem, videlicet ab Episcopo, quando confessiones excipiendæ sunt secularium, quando verò Regularium, relinquatur dispositio iuris communis, dicentis Ordinarium Regularem esse Religiosi ordinis Superiorum. Ita Sanctius loco cit. n. 6. qui citat Rodriguez, Ledesnam, Bonacinam, Moure, Valerium, & alios.

Vnde ex his omnibus sequitur, & sapius accidit & praticatur, quod si alicui Regulari concedatur licentia tacite, vel expresse, vt in itinere confiteatur cum sacerdotibus extra ordinem, tunc eligere potest sacerdotem secularem non approbatum ab Episcopo, dum tamen sit aliàs idoneus. Vt ita docet Zerola in praxi de penitent. c. 15. q. 2. §. dico quarto. Henriquez lib. 6. c. 31. n. 1. Suarez tom. 4. disp. 28. sect. 4. n. 5. Emmanuel Sà. zec. confessor. n. 6. Ochagauia de Sacram. tractat. 3. quest. 38. num. 4. Valquez in 3. part. tom. 4. q. 93. art. 3. dub. 3. n. 5. & alij. Quibus etiam addo Ludouicum de San Iuan in summa, q. 9. art. 1. dub. 2. diff. 5. concl. 2. vbi sic ait. [El Padre Llamas dize, que el Religioso que va à camino con licentia de sus superiores, la lleua virtual para elegir qualquier sacerdote de todo el mundo secular, o regular, aunque no sea aprouado, como no este descomulgado, suspenso, o per otra via impedido. Lo primero se prouea, porque assi entienda Caietano, trayendo vna declaracion de Eugenio IV. acerca deste punto. Lo segundo, porque este a sido costumbre antigua de los Prelados, que lo han tenido por bien, y el Concilio Tridentino no ha inouado algo acerca de los Regulares.] Ita ille, licet aduersus Llamas dubitet de tali licentia generali Prælatorum, quando potest haberi Confessarius Ordinis. Sed hoc non facit pro casu nostro, Ex quibus remanet satis firma nostra sententia aduersus Nouarium, virum alioquin doctum, & mihi carissimum.

Notandum est tamen hic obiter, id quod alibi docui, & nunc iterum doceo, in quo multi Regulares pessimè falluntur, & seipfos decipiunt, nempe in itinere etiam si habeant expresse licentiam confitendi cum

quocunque sacerdote, sub tali licentia non includitur facultas, vt possint obtinere absolutionem à reſeruatis, maxime à Confessariis ſecularibus. Ita Doctores communiter; vnde ſupradictus Ludouicus de San Iuan *loco cit. dub. 3.* ſic ait. [Si el Prelado da licentia al Religioſo para elegir confesſor fuera de la orden, no podrá en virtud de la dicha licentia ſer abſuelto de reſeruados, porque como ſe dize en derecho, en la conceſſion general no ſe contienen aquellas cosas que no ſe concederian ſi eſpecialmente ſe pidieſſen.] Sic ille. Vnde ſi Regulares in itinere, quod Deus auertat, incidant in caſum reſeruatum, & neceſſe ſit Miſſam dicere; poſſunt illam ratione ſcandali celebrare ſine praua confeſſione, eliciendo actum contritionis; vel, vt alibi diximus, conſciteantur cum attritione etiam peccata reſeruata ſi velint, que indirectè tunc à Confessario abſoluuntur, & poſtea iterum Confessario habenti ſuper illa iurisdictionem, manifeſtent, vt de illis directam abſolutionem obtineant. Vide me ipſum in 3. part. tr. 4. reſol. 104. & tract. 5. reſol. 68.

An qui miniſtrat Eucharistiã in peccato mortali, peccet mortaliter?

RESOL. V.

PRO negatiua ſententia, plures Doctores adduxi in part. 2. tr. de celebr. Miſſarum, reſol. 23, ſed cuidam Theologo gaſtro nimis laxa viſa eſt hæc opinio, immeritò tamen, nam eſt probabiliffima. Et ita præter Valquez, Ledemam, Nugnum & alios, quos ibi citauit, tenet nouiffimè hæc ſententiam, me citato, amicus noſter doctus Barboſa tr. de officio Parochi, c. 20. n. 17. vbi ſic ait. Priuſquam Parochus Eucharistiã adminiſtrare, ſi habeat conſcientiam peccati mortalis, debet preparare ſe ad gratiam per confeſſionem, vel ſaltem per contritionem; non peccabit tamen mortaliter, ſi ſit in peccato mortali miniſtrans, quia qui miniſtrat Eucharistiã conſecratam, non eſt miniſter Dei ad iuſtificationem proximè, ſicut in aliis Sacramentis, ſed tantum eſt veluti applicans actiua paſſiuis; in aliis namque Sacramentis facerdos ſimul conſicit, & miniſtrat Sacramentum, non autem in hoc, non enim eſt idem conſicere, & miniſtrare. Ita mecum Barboſa.

An expoſiti cenſendi ſint irregulares, & ſint baptizandi.

RESOL. VI.

PRO affirmatiua ſententia in part. 2. tract. 15. reſol. 22. adduxi plures Doctores, quibus nunc addo Hurta- dum de irregul. diſp. diſſic. 13. n. 57. verùm ibi contrariam ſententiam probabilem exiſtimaui, & iterum exiſtimo, vnde tales poſſunt ordinari ſine vlla diſpenſatione & metu irregularitatis, & præter DD. ibi adductos docet etiam hæc ſententiam nouiffimè Paulus Squillante de priuileg. Cleric. c. 4. dub. 2. n. 39. Barboſa de poteſt. Episcop. part. 3. al. leg. 52. n. 150. & me citato, Dominicus Falſonus in pragmat. de Antifano, ver. 13. obſ. 1. n. 78. verùm de hoc iterum redibit ſermo in 4. part. tract. de irregularitate.

Sed an dicti (& eſt caſus quotidianus) ſint baptizandi ſub conditione; Henriquez lib. 2. c. 31. n. 1. putat ſi quis infans inter Catholicos in ianquam Eccleſiæ, aut alterius hominis expoſitus inueniatur, credi debere baptizatum, niſi peculiareſ coniecturæ grauem ſuſpicionem in contrarium gignerent, vt ſi in eo loco degerent multi infideles, aut Anabaptiſtæ, qui filios ſuos non baptizarent. Sed hoc, vt aduertit rectè Adamus Tannerus in 3. part. diſp. 4. g. 2. dub. 4. n. 113. maiori indiget limitatione, nam ſæpe mulieres cum ad ſcelus tegendum partum occultè effundunt, parum ſunt ſollicitæ de ſpirituali infantis ſalute, ſed hoc potius curant, vt partum à ſe quouis modo, & quam fieri poteſt occultiffimè amoliantur. Vnde quo-

ties tenellus & paucorum dierum infans expoſitus reperiretur, meo quidem iudicio neceſſariò ſub conditione baptizandus eſſet, quod etiam in Eboracenſi Concilio fuiſſe ſtatutum reſert Baroniſius tom. 12. Annal. ſecus eſſet ſi infans reperiretur cum ſchedula Baptiſmi teſte, ita Tannerus. Vide etiam Præpoſitum in 3. part. q. 66. art. 9. dub. 2. n. 101. Layman, Coninch, & alios vbi infra.

Difficultas verò eſt, ſi tale teſtimonium non apponatur, ſed puer ex colore & ætate videretur infans natus ante mentem, an in tali caſu ſit etiam cum conditione baptizandus. Negatiuè reſpondet Sotus in 4. diſt. 3. quaſt. 2. ca. art. 9. Fillucius tom. 1. tr. 2. c. 6. num. 149. Valquez, Ochagauia, & alij. Sed ego in tali caſu conſulerem infantem baptizandum eſſe ſub conditione, & ita docet Villalobos in ſumma, tom. 1. tr. 5. diſſic. 7. n. 4. vbi ſic ait. [Dize Soto que ſi ſe juzgaſſe por la edad que vn niño era de mas de vn mes, o veinte dias, no ſe atreueria a baptizarle. Mas yo en eſte caſo dixera que le baptizaran de baxo de conditione, pues no auia certidumbre que eſtaua baptizado, mayormente que en tan tierna edad muy mal ſe puede hechar de ver, ſi el niño era de vn mes, que nacen algunos tan grandes como ſon otros de vn mes.] Sic ille. Idem etiam cum Valquez in 3. part. tom. 3. diſp. 146. cap. 4. n. 26. dicendum puto, ſi puer expoſitus eſſet inter infideles, etiam ſi haberet chartam apoſitam teſtamentum de Baptiſmo, nam in tali caſu puto eſſe baptizandum ſub conditione. Item puto cum Petro Ochagauia de ſacram. tract. unico de ſacram. baptiſm. qu. 1. n. 8. ſi pueri inueniantur in nemore, de quibus dubitaretur, quibus eſſent parentibus nati an fidelibus, vel infidelibus; deberent enim ſub conditione baptizari, vt ſiſtutis æternæ amittendæ periculum vitaretur.

Non reticem etiam hæc apponere dubium, de quo olim interrogatus fui, an peccaret mortaliter, ſi quis non baptizatum baptizaret ſub conditione; tunc multi affirmatiuè reſponderunt; ſed ego negatiuam ſententiam docui, & adduxi Ludouicum de San Iuan in ſumma de ſacrament. baptiſm. quaſt. 1. art. 8. dub. 2. concl. 2. vbi ſic ait. [Peccato venial eſt baptizari conditionalmente al que conſta no eſtar bautizado, porque bautizar con conditione en caſo cierto eſ acto inutil, y contra el vſo de la Igleſia, que ſolo pone conditione en caſo dudoso y digo que es venial, porque la materia de la injuria eſ leue.] Sic ille, & Villalobos vbi ſupra, n. 2.

An Confessarius approbatus pro viris, ſit eligibilis à feminis virtute Bullæ Cruciatæ.

RESOL. VII.

PRO ſententia affirmatiua & negatiua adduxi Doctores in 1. part. tract. 11. reſol. 9. & ibi vtramque ſententiam probabilem exiſtimaui, quam ita eſſe nouiffimè docet etiam Philip. de la Cruz in theſ. Eccleſ. tract. 1. §. 20. num. 1. vbi ſic ait. [Otra dificultad mayor es la que ſe ſigue, y es, ſi por virtud de Jubileo, o bula, o priuilegio, pueden las mugeres elegir por confesſor al que ſolo eſta aprobado para confeſſar tan ſolo hombres? Algunos Doctores dicen, que no, como tengo dicho, y aqui ſe pondra la opinion contraria, y cada vno elegira la que mas la pareciere. Pero lo contrario ſe puede tener tambien con Enriquez y reſiere à Medina, y a Angelo, Coninch, Nuñez, Sanchez, Ledema y otros, y ſea la razon, que eſte tal verdaderamente eſta aprobado por el Ordinario. Lo otro que a qui ſe habla en materia fauorable: pero lo que tiene de mas probable la contraria, eſ que ella eſta pueſta en vſo, y eſta ſegunda no. No obſtante ſe puede tener vna y otra, por ſer ambas de tan graues Doctores.] Ita ille.

Nota etiam quod vbi ſupra, in reſol. 12. aſſerui Regularem olim approbatum, & poſtea ſine cauſa reprobatum ab Ordinario, eſſe eligibilem virtute Bullæ Cruciatæ.

eiata, & præter Acoſtam ibi citatum, tener etiam hæc ſententiam Trullench in Bulla Cruciatæ, lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 7. n. 17.

Sed incidenter ponam hæc pulchrum dubium, an Religioſus à Præſolato ſuo non præſentatus poſſit ab Ordinario approbari, & de eius licentia confeſſiones ſecularium audire, & virtute Bullæ eligi. Rodriguez 1. 10. q. 60. art. 3. exiſtimat approbationem eſſe inuolidam, & per conſequens non poſſe eligi; quia Regularibus ius commune medio Præſlatorum conſenſu communicat ſua priuilegia: quod colligit ex conſtitutione Iulij III. dub. ſup. citat. Probabilis tamen mihi eſt pars affirmans, nam reperiuntur omnia requiſita, ſcilicet approbatio, & iurisdictionem & facultates ſuorum priuilegiorum: hæc enim ſine conſenſu Præſlatorum ipſis non communicantur. Et hæc omnia docet Trullench. vbi ſupra, dub. 6. n. 8.

An compensatio in foro conſcientiæ ſit valida, etiam ſi adſint creditores anteriores.

RESOL. VIII.

Affirmatiua ſententiam Comitoli, Homoboni, & Fernandez adduxi in part. 3. tract. 5. reſol. 10. & quia cognoui hæc opinionem cum gaudio à viris doctis fuiſſe receptam, quia caſus quotidianus eſt, ideo in eorum gratiam adducam alium Doctorem hæc ſententiam docentem, & is eſt Samuel Lublinus Profeſſor ſacræ Theologiæ in ſtudio Cracouienſi, ex almo ordine Prædicatorum, in ſumma caſuum conſcientiæ, ver. pecunia, n. 17. vbi ſic ait: *Detur caſus, Henricus eſt in bonis nonnullis ſui debitoris mortui, cui tredecim nummos aureos crediderat, ſed ſi velit iure experiri, cauſa cadet Henricus, quia ſuum nomen teſtibus, & ſyngrapha caret, eius eſt ſi ſolus conſcius, Hæres demortui ad Henricum ſcribit, vt quantum eſt eius nomen, tantumdem ſumat de bonis defuncti. At multi ſunt creditores, qui de bonis defuncti volunt ſibi ſolui. Quare iis apud iudicem Eccleſiaſticum obnixo agentibus, edixit iudex vt qui aliquam rem, qua in peculio mortui debitoris erat, poſſidet, aut à quopiam poſſideri ſcit, cogatur denunciare ſub pena excommunicationis. Querit modo Henricus, num compensationis nomine poſſit retineri de bonis defuncti quantum ei crediderat, & num de iure res quas habet in manibus indicare iudici teneatur. Quid putas dices? ſiſiſit. Eſt Henricus compensandus, nec de reliquis creditoribus, quibus mortui debitoris nondum ſunt bona addicta, debet eſſe ſollicitus, dummodo Henricus non poſſideat iure depoſiti, nam depoſitum ſi certum. Reſpondet Henricus certum ſuum eſſe creditum, quamuis actionis, & probationis ciuilibis ſit expertus, neque ſe nomine depoſiti quidquam mortui debitoris habere. Tunc ego infero. Igitur in compensationem ius tibi dicere potes, neque enim æquum eſſe videtur, te rem tuam amittere, cum illam poſſis recuperare. Ita ille; ſed ego aduerſus illum puto probabiliter etiam in depoſito dari compensationem, vt ſupra probatum eſt in reſol. 1. contra Megalium.*

An Regulares virtute Bullæ Cruciatæ, poſſint abſolui extra Religionem à peccatis reſeruatis?

RESOL. IX.

Negatiua ſententiam docui in parte prima, tract. de Bulla Cruciatæ, reſol. 14. ſed ibi pro affirmatiua adduxi Ioann. de la Cruz, cui nunc addo Egidium Trullench in expoſit. Bull. Cruciatæ, lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 9. per totum, quia Summus Pontifex in Bulla concedit facultatem Regularibus ſumendi eam, & quando bulla poſt ſuſpenſionem omnium indulgentiarum, gratiarum & facultatum

excipit conceſſa ſuperioribus mendicantibus, iſta exceptio intelligitur reſpectu tantum indulgentiarum, vt patet ex contextu, dum dicitur, *quoad ſibi ſubditos*; & confirmatur, quia Commiſſarius abſolutè derogat priuilegiis huic expeditioni contrariis, & talia ſunt ſupradicta priuilegia Regularium nam multi Religioſi retardarentur ab acceptatione Bullæ. Ergo, &c. Deinde ſupradicta priuilegia Regularium poſt Bullæ promulgationem non ſunt ad inſtantiam Præſlatorum per Papam reualidata, & poſt reualidationem à ſuperioribus ſubditis ſuis notificata, & per notificationem à ſubditis acceptata, quæ omnia ad horum obligationem requiruntur, ſecundum opinionem probabilem Soti lib. 1. quaſt. 1. art. 4. & Medina, quos aſſert Rodriguez in Bull. Cruciatæ, §. 9. num. 24. quibus adde Becanum in part. 2. tract. 4. cap. 6. quaſt. 6. num. 7. Ex quibus omnibus & multis aliis rationibus concludit Trullench loco citato, num. 16. Regulares licitè & validè abſque licentia Præſlatorum, vigore Bullæ Cruciatæ, poſſe eligere pro libito quemcumque Confessarium ab Ordinario approbatum, qui eos poſſit abſoluere etiam à reſeruatis ſuis ſuperioribus & Papæ, ſicut alij ſeculares; caſu tamen, quo non conſtaret eorum priuilegia poſt Bullæ promulgationem eſſe reualidata, notificata & acceptata modo ſuprà explicato. Ita ille, qui reſpondet ad Breue Clement. VIII. aſſerendo ſolum Pontificem declarare ſuam intentionem pro Bullis ſcilicet, & indultis particularibus à ſe concedendis & conceſſis, non autem pro concedendis à ſuis ſucceſſoribus; proindeque ipſius ſucceſſores Bullam concedentes potuerunt Clementis intentioni & declarationi derogare, concedendo nimirum facultatem Regularibus Bullam accipiendi; & eius priuilegiis fruendi. Et hæc ſententiam probabilem putat P. Leone de officio & poteſt. confeſſ. part. 2. reſol. 1. num. 54. licet, me citato, dicat contrariam eſſe communem & probabilioram.

At his non obſtantibus hæc ſententiam puto non eſſe probabilem, nec tutam in praxi, ſtante Bulla Urbani VIII. innouantis conſtitutionem Clement. VIII. cuius tenorem ponam hæc per extenſum. *In nouatio conſtitutionis ſel. rec. Clementis Papa VIII. ſuper Bulla Cruciatæ, & Regularibus quoad ſacramentum Penitentia.* VRBANVS PAPA VIII. ad perpetuam rei memoriam. [In ſpecula militantis Eccleſiæ, nullo licet meritorum ſuffragio, diuina diſpoſitione conſtituti, & attentè conſiderantes, ſacros Regularium Ordines tantas Eccleſiæ Dei vtilitates omni tempore attuliffe; vt ad eas conſeruandas, & inſtaurandas Romani Pontif. prædeceſſores noſtri magnam iure optimo diligentiam ſemper adhibuerint; dignum, quin potiùs debitum reputamus, vt eorumdem Pontificum veſtigiiſ inhaerentes, ad eas paſtoralis vigilantiaſ partes iugiter intendamus, vt in eiſdem Ordinibus diſciplinæ regularis obſeruantia ſarta tecta conſeruetur, & ſi quæ illi obeſſe dignoſcuntur, opportunaſ conſtitutionis miniſterio ſalubriter remoueantur. Aliàs ſiquidem ſel. rec. Clementi Papa VIII. prædeceſſori noſtro per Procuratorem generalem Ordinis Fratrum B. Mariæ de Monte Carmelo nuncupat. expoſito quòd cum in Bulla Cruciatæ ſanctæ, & aliis priuilegiis ab Apoſtolica Sede concedi ſolitè detur facultas eligendi Confessarium idoneum, ab Ordinario approbatum, qui poſſit Chriſti fideleſ abſoluere à caſibus Ordinario, & Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, Religioſi prædicti Ordinis, ſeu eorum nonnulli, etiam prædictis facultatibus vt præſumebant in detrimentum eorum regularis diſciplinæ. Quare idem Clementis prædeceſſor ſua perpetuè valitura conſtitutione declarauit facultatem & conceſſionem ſanctæ Cruciatæ, & aliorum indultorum prædictorum, quantum ad prædictum articulum eligendi Confessarium & abſoluendi à caſibus reſeruatis, non habere locum cum Fratribus & Sororibus Monialibus quorumcumque Ordinum & Congregationum cuiuſcuſque inſtituti, Mendicantium.

dicantium & non Mendicantium, tam in Prouincia Hispania, quam extra eam vbi libet constitutus, neque eis suffragari, sed eisdem Clementis prædecessoris intentionem fuisse, quod iidem fratres, & Moniales quantum ad sacramentum Pœnitentiæ, seu confessionis administrationem, dispositioni suorum Prælatorum subiecti essent, prout in dicti Clementis prædecessoris in simili forma Breuis desuper, sub die xxiii. Nouembris 1599. Pontificatus sui anno octauo expeditis litteris, quarum tenores præsentibus pro expressis haberi volumus, plenius continetur. Nihilominus, sicut nobis, non sine animi nostri molestia, innotuit, nonnulli Ordinis Fratrum Prædicatorum professores, prætextu Bullæ eiusdem Sanctæ Cruciatæ, ac dictorum indulgentiarum Confessarium huiusmodi, qui eos, ut præfertur, absoluat, eligere posse prætendant, & forsitan eligant, etiam ad præsens, postquam litteræ nostræ sub die xiv. Iunii 1624. Pontificatus nostri anno primo, super facultate eisdem Regularibus Confessarium ad effectum huiusmodi eligendi, ad quinquennium tunc proximum concessa, emanata, pridem ab anno, & ultra expirauerunt, in maximum statum, & obsequentiæ regularis præiudicium, Nos præmissis quantum nobis ex alto conceditur, obuiare, ac felici tam eorundem fratrum Prædicatorum, & Beatæ Mariæ de Monte Carmelo Religiosorum, quam omnium, quorumcumque aliorum cuiuslibet Ordinis, Congregationis, Societatis, & instituti, etiam speciali mentione, & nota digni vtriusque sexus tam Mendicantium, quam non Mendicantium statui, atque directioni, & aliorum Christi fidelium saluti consulere volentes, præfatæque Clementis prædecessoris declarationi inherentes, illamque tenore præsentium innouantes, ac quatenus opus sit, ampliantes. Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine Concessionem Sanctæ Cruciatæ, quæ respectu facultatis huiusmodi, etiam laicis & Clericis secularibus cuiuscumque status, gradus, qualitatis, & conditionis, etiam speciali nota dignæ quoad casus reseruat, etiam in Bullâ Cœnæ Domini (hæresis excepta) contentos, non nisi in foro conscientiæ, non autem in foro externo suffragatur, aliorumque indulgentiarum huiusmodi, quantum ad prædictum articulum eligendi Confessarium, & absoluenti prædictis casibus reseruatis, etiam in Bullâ Cœnæ Domini contentis, cum fratribus & Monialibus prædictis Fratrum prædicatorum, ac aliorum quorumcumque Ordinum, & Congregationum, Societatisque & instituti prædictorum Mendicantium & non Mendicantium, tam Prouinciæ Hispaniæ, quam extra eam vbi libet constitutorum locum minimè habuisse, neque habere, nec illis vlllo modo suffragari potuisse, neque posse, excepto dumtaxat illo quinquennio, quo litteræ nostræ huiusmodi, ut præfertur, durauerunt, siquidem die xiv. mensis Iunii 1629. proximè præteritam expirauerunt: sed nostræ intentionis fuisse, & esse, quod iidem fratres, & Moniales quantum ad sacramenti Pœnitentiæ, seu confessionis administrationem ordinariæ dispositioni suorum Prælatorum, & Sedi Apostolicæ quoad sibi reseruata, subiecti sint, earundem tenore præsentium perpetuo declaramus. Decernentes præsentibus nostras litteras de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis intentionis vitio, seu nostræ, aut alio quocumque defectu à quoquam impugnari non posse. Sicque & non aliter, in omnibus & singulis præmissis per quoscumque iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos, Vicelegatos, ac Sedis Apostolicæ Nuncios, ac Cruciatæ Commissarios, & quosuis alios, quauis auctoritate fungentes, sublata eis, & eorum cuiuslibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate interpetari ac iudicari debere; irritum & inane, si secus super his à quoquam, quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, Non

obstant, præmissis ac omnibus, & singulis illis, quæ in prædictis Clementis prædecessoris litteris concessa sunt non obitare ceterisque contrariis quibuscumque. Quibus omnibus, & singulis illorum omnium, & singulorum tenores præsentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanituris, hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Ut autem præsentium tenor omnibus innotescat, volumus eas in valuis Basilicæ Principis Apostolorum & in acie Campi Floræ de Vrbe, ut moris est, publicari, ipsasque sic publicatas, omnes, & singulos vbi que existentes ita afficere, ac si omnibus personaliter intimata essent, quodque præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus vbi que sibi exhibeatur, quæ præsentibus ipsis adhibeatur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, sub Annulo Piscatoris die xix. Iunii 1630. Pontificatus nostri anno septimo.]

Igitur ex prædicta Bulla aperte apparet saltem dum viuit, viuat verò Nestoreos annos, Sanctissimus Urbanus VIII. non posse Regulares virtute Bullæ Cruciatæ eligere Confessarium extra Ordinem pro casibus reseruatis, vnde coarctat opinio Trullench & aliorum,

An rebaptizans aliquem sub conditione sit irregularis, & an infans ab infidelibus captus sit postea baptizandus sub conditione?

RESOL. X.

Robabiliter quo ad primum negatiuam sententiam docui in part. 3. tract. 4. resol. 9. & nunc iterum doceo cum Tannero in 3. part. disp. 4. q. 2. dub. 4. n. 20. & Homobono de bonis in consult. cas. cons. vol. 1. part. 4. resp. 153, sed non definam hic adnotare contrariam sententiam, non solum quoad irregularitatem, sed etiam quoad poenam mortis impositam in l. 2. C. ne sanctum baptisma iteretur, docere Ioannem Præpositum in 3. part. q. 66. art. 9. dub. 3. n. 103. vbi sic asserit: *Aduerte ut pena mortis propter rebaptizationem incurrat, aliquos requirere ut baptisma absolute iteretur quia pena sunt restringenda: vnde ce sint eum qui rebaptizaret sub conditione, etiam sciens validitatem prioris Baptismi, non afficiendum extremo supplicio, quauis grauius peccaret. Sed verius videtur, quod si in fine iudicij apponeret conditionem, sciens priorem Baptismum fuisse validum, & illicitum rebaptismum, possit illa pena affici, quia conditio non tantum in ordine ad culpam, sed etiam in ordine ad poenam potest ceteri his circumstantiis tanquam non apposita censetur apposita solum ad vitandam poenam, & de cetero alio exterior videatur exerceri animo heretico, & ex morali iudicio, quod Baptismus etiam rite collatus possit repeti. Ita ille. Sed quidquid sit de hoc in foro externo, ego puro in foro interiori talem rebaptizantem sub conditione non esse irregularem. Sed obiter ponam hic pulchrè dubium, de quo his diebus interrogatus fui, & hæc est facti species. Quidam in Rhutenia prouincia nascitur, in qua eius regionis incolæ Christianam Religionem profitentur. Triennis Turcarum incurfibus capitur, ut ipsi testantur, apud eos vti Turca educatur, crescit, viuit. Iterum à Hierosolymitanis Equitibus ad triremes mancipatur, annis pluribus ut mancipium Turca viuit sua lege, seruit. Is tandem Christianus fieri petit. Queritur, an de suscepto dubius teneatur sub conditione baptizari.*

Et prima facie negatiuè videtur respondendum, quia licet quando adest dubium an quis baptizatus fuerit, sit iterandus Baptismus sub conditione, ut patet in cap. de quibus, de baptis. & docet T. Thomas in 3. part. quest. 66. art. 9. ad 4. Scotus in 4. disp. 6. quest. 8. Gabriel quest. 2. art. 3. dub. vlt. Paludanus quest. 4. art. 1. post. 2. concl. & Doctores infra citandi tamen hoc procedit, quando dubium est

est probabile, ut obseruat Bizozerus de Sacram. part. 2. c. 7. num. 18. Comitulus lib. 1. quest. 1. num. 2. Zambranus de casibus tempore mort. cap. 1. dub. 1. num. 1. Etlus in 4. sent. dist. 4. §. 15. Petrus à Sancto Ioseph de Sacram. part. 2. disp. 1. sect. 1. Præpositus in 3. part. quest. 66. art. 9. dub. 2. num. 99. Valquez in 3. part. tom. 2. disp. 1. q. 6. c. 3. n. 22. Petrus Ochagauia de Sacram. tract. unico de sacram. Baptismi, qu. 1. n. 5. & alij communiter. Sed in nostro casu non adest dubium probabile de Baptismo non suscepto, nam quis potest probabiliter opinari puerum natum inter Christianos non esse baptizatum post tres annos suæ natiuitatis? Ergo, & c. Quod confirmatur ex doctrina Syluestri ver. baptisim. 4. num. 7. Soti in 4. dist. 3. quest. vno. art. 9. Filiucij tom. 1. tract. 2. cap. 6. num. 149. Ioan. de la Cruz in direct. part. 2. de sacram. Baptis. quest. 1. dub. 3. concl. 2. & aliorum asserentium quod expositi inter Christianos si ex ætate iudicentur nati ante mensem, censendi sunt baptizati; ergo quanto magis censendus est baptizatus iste puer, qui in terra Christianorum natus, tres annos habebat, quando fuit ab infidelibus captus; igitur dicendum videtur supradicto consulenti non esse adhibendum Baptismum cum conditione.

Neque his obstat cap. paruulos, de consecrat. dist. 4. & D. Leo in epist. 37. vbi asseritur paruulos à parentibus subtractos, de quibus nescitur an fuerint baptizati, baptizandos esse, si non inueniantur testes de eorum Baptismo. Nam respondeo cum Valquez in 3. part. tom. 3. disp. 66. art. 9. disp. 1. q. 6. cap. 3. num. 25, Barbosa in Collect. tom. 1. lib. 3. tit. 42. cap. 2. num. 5. & alij quod canon citatus, & D. Leo loquuntur de illis, qui in parua ætate à Barbaris capti fuerunt, & certum non esset in ea baptizari à fidelibus parentibus consueuisse. Sed in nostro casu scimus dictum paruulum fuisse captum in ea ætate, in qua omnino certum est fideles consueuisse baptizare infantes, nam fuit captus ætatis suæ anno tertio. Ergo, & c. & ideo Coninch de Sacram. quest. 66. art. 9. dub. 1. num. 97. asserit, quod si constaret tales infantes à Barbaris captos iusto tempore à fidelibus educatos fuisse, omnino præsumendi essent esse baptizati. Ita ille. Sed hoc accidit in casu nostro; ergo, & c.

His tamen obstantibus puto in supradicto casu adhibendum esse Baptismum sub conditione; nam tota vis argumentationis pro parte negatiua superius posita consistit in eo, quod dictus infans fuit captus ab infidelibus in ea ætate, in qua moraliter impossibile videtur non fuisse baptizatum, sed hæc veritas constat ex testibus infidelibus, qui hæc dicere potuerunt, ut postea talis à Christianis captus non baptizaretur; vel absolute dico non esse testes fide dignos: ergo non est eis credendum, nam quæ fides adhibenda est eis, qui fidem non habent? Quod à fortiori euidenter probatur ex doctrina Petri Ochagauia de Sacram. tract. unico de sacram. Baptismi, quest. 11. num. 8. & Valquez loco cit. num. 16. Ioan. de la Cruz, & aliorum asserentium, quod si infantes exponerentur inter infideles qui Baptismum execrantur, tunc etiam si secum haberent testimonium asseuerans eos esse baptizatos, essent saltem sub conditione baptizandi, quia tale testimonium suspectum esse possit; inde, ait Nugnus in 3. part. tom. 1. quest. 66. art. 9. concl. 2. si testis non sit ita fide dignus, vel quia inimicus est, vel alia ratione, debet Baptismus iterari sub conditione; ex quo asserit Coninch, Valquez, Ochagauia, locis citatis, Paludanus in 4. dist. 6. quest. 4. art. 1. post. 1. concl. num. 6. in fine; Zambranus de casibus temp. mort. cap. 1. dub. 1. num. 9. Villalobos in summa, tom. 1. tract. 5. diff. 7. m. 4. Suarez tom. 3. disp. 22. sect. 2. Ledesma in summa, tom. 1. de sacram. Baptis. cap. 5. diff. 2. & alij communiter ad tollendam dubitandam rationem, quod aliquis non sit baptizatus, opus esse testificatione testis fide digni, qui asseueranter affirmet se eum baptizari vidisse. Si ergo testis non est fide dignus, etiam si testificetur de ipso Baptismo, non sufficit, neque ei credendum est. Quanto magis credendum minimè est in

casu nostro testibus infidelibus Baptismum execrantibus, qui non testantur de ipso Baptismo, sed tantum de quodam facto, ex quo si verum esset, oriretur probabilitas ipsius Baptismi; Sed ego plus addo, quod etiam si dicti testes infideles asseuerarent supradictum infantem fuisse baptizatum, non esset eis credendum, & ita in specie docet glossa celebris in cap. cum itaque, de consecrat. dist. 4. quam sequitur Ioan. Sancius in selectis, disp. 34. n. 8. vbi asserunt dubitanti de suo Baptismo non esse iterum ministrandum, si vnus testis dicto constet collatum fuisse, nisi testis sit infidelis, aut Iudæus; quia tunc præsumitur testimonium ferre in iniuriam Baptismi, siue baptizandi; ut scilicet alter sine Baptismo remaneret. Non sunt igitur supradicti testes infideles fide digni, ut ex eorum testimonio, in casu de quo centrouerimus, non sit Baptismus cum conditione adhibendus. Et ita ego sentio, saluo semper meliori iudicio.

An rectè Confessarij imponant pœnitentias applicandas pro animabus Purgatorij.

RESOL. XI.

Hic casus frequentissimus est, & passim hoc faciunt Confessarij. Sed ego pro negatiua sententia in 3. part. tr. 4. resol. 54. adduxi Ioannem Sancium, cui nunc addo Philippum de la Cruz in thesaur. Eccles. tract. 2. §. 6. n. 11. vbi sic ait. [Noten los Confessores con cuidado lo que al presente a qui se dira, y preuengolo assi, por tener conocimiento de que quotidianamente caen en esta falta y descuido, que quando confiesan y imponen la tal penitencia, mandan, deziendo a los seglares, que rezen tantos rozarios, ayunen tantos dias, hagan dezir tantas missas, y otras diligencias; A los Ecclesiasticos, que rezen vno, o dos Nocturnos de difuntos, o los Salmos Pœnitenciales con sus preces, o sin ella, o otra qualquiera oracion, y esto por los animas que estan en Purgatorio padeciendo. Y verdaderamente hazen mal, porque el sacrosanto sacramento de la Penitencia fue instituido para remeter y perdonar la culpa y la pena del penitente, y para que satisfaga por el reato, a lo qual se ordena la tal satisfacion, y assi sera contra la naturaleza de aqueste instituto el imponer la parte de la satisfacion al penitente, y que no le sea de prouecho sino a otros y qeerer que satisfaga por penas agenas quedando el tal obligado y cargado con las suyas propias, y assi digo, que imponerle al penitente quando se confiesá deste modo y manera las penitencias para que satisfaga por las animas, es no darle ninguna penitencia, y assi al penitente que desta manera se le diere, aunque tenga obligacion a cumplir le que le mandan, y mas ya agendada, pena de pecado, y sea graue la que le imponen, assi por pecados mortales no confessados o confessados, y aunque sean veniales, con la comun; y enseñan Zerola, Sayro, Valencia, Coninch, Reginaldo, Rodríguez, Navarro y otros infinitos quecita y sigue Enriquez, a los quales se allega Bonacina; con todo esto no tiene obligacion a aplicar la tal penitencia por las animas de Purgatorio. El fundamento es, porque la tal satisfacion fue dada imprudentemente, y el Confessor no tiene autoridad para imponer penitencias indiscretas, y siendo la penitencia fuera de razon, no tiene el penitente obligacion a cumplirla, como enseñan la comun, y trata muy bien Villalobos. Esta doctrina mas en particular resuelue Vega y Pedraça, y entre algunos auisos que da al Confessor; pone estos por essenciales, y refiere los que mas hazen al intento, y a la letra dize Pedraça, Algunos dan en penitencia, que no buelua a caer en tal culpa; y otros, que si cayeren en ella, que sean obligados a hazer tal cosa; de lo qual se ha de guardar mucho el Confessor, porque esto es armar lazo al que va suelto,

sucto. Otros que rezen tal cosa por las almas del Purgatorio, y es descuido, porque la penitencia se da para satisfacer por si, y no por otro, &c. La qual doctrina parecina tambien el Doctor Iuan Sanchez con agudeza, y parece cosa dura, que deuiendo Pedro mil Ducados, y queriendo pagar los por si para que deste modo, quede desobligado y libre, se le premia a que aquella cantidad pague por. Antonio que los denea Marcos, y que por esto el tal Pedro, queda con la carga y obligacion de pagar, assi al presente deue vno pagar segun los pecados comidos pena como de vn año en Purgatorio, debesele aplicar penitencia salud. ble para que quede desobligado. Llega el confessor, y mandale que satisfaga por otro, o por otros que estan en penas, y assi queda el tal penitente cargado con aquella obligacion, que a no satisfacer el por otro camino saliendo desta vida con ella, es fuerza la pague en el Purgatorio. Esta es injusticia grande que se haze al penitente, y assi se aduirta y note, que ni misas, ni oraciones, ni limosna las aplique el Confessor quando confiesa a alguno, y le quiere imponer la penitencia por las animas, sino por el mismo penitente ques es quien ha de satisfacer, como dize muy bien el Doctor Iuan Sanchez. Ita ille. Verum pro affirmatiua sententia in dicta resol. adduxi Turrianum tract. de penit. disp. 37. dub. 4. & quia Codex rarus est, ponam hic per extensum eius verba, sic enim ait. *Recentiores aliqui ausi sunt dicere hoc non esse licitum, & prohibere: quia opus illud est pars Sacramenti, & fructus eius est ipsi penitenti, qui recipit Sacramentum. Adibi placet primo, satisfactionem, ut habet effectum ex opere operato, non posse pro alio offerri, vel alteri applicari, quia effectus sacramenti ex institutione Christi datur recipienti sacramentum. Secundo existimo, satisfactionem, qua respondet operi poenitenti, ex opere operantis posse pro altero offerri, & alteri applicari, quia hoc non respondet soli recipienti sacramentum, neque talis est institutio, neque fundamentum ad dicendum esse talem institutionem. Tercio existimo, opus poenitenti posse imponi penitenti cum obligatione, ut satisfactionem ex opere operantis offerat pro anima purgatorij; nihil est enim quod hoc impediat. Ratio vero contraria opinionis solum probat, effectum ex opere operato non posse pro alio offerri. Et hac sententia est in usu apud doctissimos homines quos ego agnosco. Dices, illud potest esse pars Sacramenti, ergo non potest pro altero offerri. Ratio est, illud opus, ut habet effectum ut partem Sacramenti, non posse pro altero offerri, bene tamen ut habet effectum ex opere operato. An vero contraria opinio recentiorum habeat probabilitatem, dicam in censura Theologia. Ita Turrianus. Sed utramque sententiam probabilem esse ego existimo.*

An Laicus possit absolvere morientem à censuris?

RESOL. XII.

PRO hac sententia negantes Doctores adduxi in 3. part. tract. 4. resol. 133, sed pro affirmatiua sententia ibi adduxi etiam plures auctores. Cuidam Casuista vnus summa vise est hac opinio improbabilis, sed immerito, nam illam cum Auila loco citato in dicta resol. probabilem esse censeo, & præter DD. citatos absolute tenet hanc sententiam nouissime Philippus de la Cruz in thes. Eccles. tr. 1. §. 12. nu. 4. vbi sic ait. [Notese tambien, que quando el penitente estando a la hora de la muerte, no puede confessar algun pecado, aun en general qualquiera sacerdote le puede absolver de las censuras: y autentico el sacerdote, esto es no hauiendole, qualquiera, aunque sea seglar: y lo tengo por comun. Rodriguez dice lo puede hazer de prima tonsura, que en mi opinion todo es vno, esto es que todos tienen igual potencia, como lo digo en el libro que intitulo, Norte de Confesores, y es doctrina de Syluestro, fray Pedro de Ledesma, fray Iuan de la Cruz, y otros, losquales dicen, que qualquiera fiel baptizado aunque sea lego, y aun herege, puede

absolvere de las censuras. Dizelo fray Ioan de la Cruz en dos palabras: *In articulo mortis vir baptizatus etiam laicus, esset hereticus, & praeclus absolutus ab excommunicatione.* A algunos ha esparnado esto, y no se porque, que doctrina es comun: digolo assi, por hauermelo preguntado algunos, quienes he satisfecho con razones, y autoridad, y assi baste esto acerca desta materia.] Ita ille. Notandum est etiam hic obiter, posse Laicum in articulo mortis, quando non adest sacerdos, applicare moribundo Indulgentias Bullae Cruciatæ. Ita ego alibi, & nouissime Egidius Trallench in Expos. Bullae Cruciatæ, lib. 1. §. 7. c. 1. dub. 19. n. 6. vbi citat Nauarrum & Reginaldum.

An Index possit iudicare secundum opinionem probabilem, relicta probabiliori?

RESOL. XIII.

AFFirmatiua sententiam ego in part. 1. tract. 13. resol. 3. cum multis DD. probabiliter asserui, in ciuilibus, quando diuersitas opinionum versatur circa ius, posse iudicem sine vilo scrupulo peccati & restitutionis iudicare secundum opinionem probabilem relicta probabiliori. Et hanc sententiam, præter DD. ibi citatos, tenent nouissime Castrus Palaus tom. 1. disp. 2. punct. 11. tit. 7. Pharaonius de sacram. penit. tract. 1. §. 3. cap. 6. Leone de officio & potest. Confess. part. 1. recollect. 2. n. 177. & Lazarus tract. de blasphemia, q. 13. n. 63.

Nota etiam quod si ex parte facti probationes æquales sunt, & ius æquè tibi & alteri fauet, integrum est iudici rem applicare cui maluerit. Ita probabiliter docet Ioannes Sancius in selectis, disp. 44. n. 51. & Petrus Ledesma de matrim. q. 45. art. 1. dub. 2. ad 3. Sed magis probabiliter in tali casu dicendum est, iudicem debere si res diuisibilis est diuidere, aut si diuidi non potest, partes componere. Ita Filiucius tom. 2. tract. 21. cap. 4. n. 144. Castrus Palaus tom. 1. disp. 2. punct. 10. num. 2. Coninch de Sacram. disp. 3. dub. 1. o. n. 94. & alij penes ipsos.

Sed hic incidenter ponam pulchrum dubium, an iudex in causis criminalibus teneatur sequi opinionem probabilem in fauorem rei, non obstante opinione probabiliori in fauorem fisci, & accusatoris. Hic casus est multum practicable, & faxit Deus quod circa illum multi non errent. Dico igitur licere iudici in tali casu sequi partem probabilem in fauorem rei. Ita Sayrus in clau. Regia, lib. 1. c. 11. num. 13. & Salon. in 2. 2. D. Thom. q. 63. art. 4. contr. 2. concl. 2. & Pharaonius de sacram. penit. tr. 1. §. 3. cap. 8. sed difficultas est an teneatur.

Ego affirmatiua sententiam teneo, quam docent Alphonsus de Leone tract. de officio & potest. Confess. part. 2. recoll. 2. n. 188. Merolla in disp. Theolog. tom. 1. disp. 3. cap. 4. corollar. 4. n. 181. Salas in p. 2. D. Thoma, tract. 8. disp. unica, §. 12. n. 115. Castrus Palaus tom. 1. disp. 2. punct. 11. n. 4. & alij. Et ratio est, quia nemo condemnatus est ad poenam, nisi pro certa causa, & in criminalibus ad condemnandum reum debent probationes esse luce meridiana clariores, vt habetur in *1. 2. iam cuncti. C. de prob.* Sed quando fiscus, vel accusator tantum probat probabilius, defensione rei manente adhuc probabili, probationes istæ contra reum non sunt luce meridiana clariores. Ergo, &c.

Et hac sententia non solum procedit quando opinio in fauorem rei est probabilis circa factum, vt tenent DD. citati, sed quando etiam est factum circa ius, & ita tenet Villalobos in summa, tom. 1. tract. 1. diff. 15. num. 3. & 4. vbi sic asserit. (Quando ambas opiniones son probables de parte del hecho (esto es que el hecho se prueua de ambas partes), mas vna della es mas probable entonces an las cosas etiuiles esta obligado el juez a dar sententia por la parte que mejor proba, assi lo tienen todos, y es la razon, porque esta obligado a juzgar segun los meritos del proceso. Mas en las cosas criminales puede seguir el juez la opinion menos probable

en fauor del reo dexando lo mas probable; y a mi pareçer tiene obligacion precisa a ello, por que aqui no es el derecho de las partes claro, sino oscuro. Item por que para condenar, deuen ser las prouaçãs mas claras que la luz del medio dia ex *1. sciam cuncti. C. de probat.* y aqui no lo son, y seria cosa terrible, que pudiendo dexar de condenar a vno à muerte, el Iuez le condenasse, loqual deue hazer a mas no poder.] Ita ille, qui postea licet doceat quod iudex teneatur sequi opinionem probabilem, quando versatur circa ius, tamen statim lubdit.] Mas ha se de aduertir que en fauor del reo ha de seguir la opinion menos probable, como queda dicho.] Vide apparet, vt dixi secundum Villalobos, iudicem sequi debere opinionem probabilem circa ius in fauorem rei, licet contraria sit probabilior, & ita etiam docet Emanuel de Moure opusc. 1. de enfal. & incantat. §. 1. c. 1. n. 25. vbi sic ait. *Reus habens pro se opinionem probabilem, quamuis contra se probabilior, non nisi iniquè contra iustitiam commutatur: non damnabitur iuxta probabilior, non vero absolute iuxta probabilem.* Sic ille.

Non desinam tamen hæc adnotare Bonacinam tom. 2. de legib. disp. 2. q. 5. punct. 1. n. 15. contrarium docere, ita enim ait, *Ego non improbabiler censeo eandem doctrinam applicari posse causis ciuilibus & criminalibus, ita vt in opinione aqne probabili ex parte inuis liberum sit iudici sequi quam maluerit opinionem. In opinione vero aqne probabili ex parte facti, iudicem posse partem poenam imponere, nisi aliter ferat consuetudo, vel decreta.* Sic ille, quem sequitur Alphonsus de Leone in tract. de officio & potest. Confess. part. 1. recoll. 2. n. 152. quando diuersitas opinionum versatur circa ius.

Sed absolute ego existimo non esse recedendum ab affirmatiua sententia, quia gratis asserit Bonacina, eandem rationem militare in causis criminalibus ac in causis ciuilibus, nam, vt optimè obseruat Martinez in part. 2. tom. 1. q. 19. art. 6. dub. 6. concl. 3. & alij, in moralibus alterius rationis est agere de vita, aut de bonis temporalibus. Verum quia sententiam Bonacinae, quando opiniones versantur circa ius, docet etiam Ioannes Sanctius in selectis, disp. 44. n. 52. non audeo illam tanquam improbabilem refellere, nimis tamen durum videtur, cum possit iudex absolvere reum, stante opinione probabili in eius fauorem, velle illum ad mortem damnare. Verum si, vt dictum est, opiniones versentur circa factum, omnino contra Bonacinam assero iudicem non posse damnare reum secundum opinionem probabilem, relicta opinione probabili in eius fauorem. Et ita docent Doctores citati.

An qui indignè in Paschate sumpsit Eucharistiam, incurrat in excommunicationem latam ab Ordinario contra transgressores præcepti communionis?

RESOL. XIV.

QVIDAM Theologus affirmatiua sententiam docuit, sed contrarium dicendum est per ea quæ adduxi in part. 3. tract. 4. resol. 43. vbi contra Nugnum & Syluium docui, sumentem indignè Eucharistiam in Paschate satisfacere præcepto Ecclesie, & præter Doctores ibi citatos, tenent etiam hanc opinionem Valquez in 3. part. tom. 3. disp. 214. c. 4. cui etiam adde Petrum Ochaguiam de Sacram. tract. 2. de Eucharist. q. 15. n. 6. qui indiuidualiter respondet ad casum huius resolutionis, sic enim ait. *Implet præceptum sumendi Eucharistiam in Paschate, qui indignè & cum conscientia peccati mortalis illam sumit. Probatur; nam alia præcepta impleri possunt per actum continentem in se peccatum lethale, vt ille, qui die ieiunij nimis replet stomachum cibus in eo unico prandio, quod licitum est ieiunantibus, posset quidem peccare lethaliter, & tamen sine dubio satisfaceret præcepto ieiunij. Item is, qui in peccato mortali susciperet sacramentum Baptismi, satisfaceret præcepto diuino suscipiendi Baptisimum. Secundo probatur idem responsum ratione D. Antonini Diana Pars II I.*

Thom. 1. 2. q. 100. art. 9. *quia lex, qua præcipit aliquem actum, præcipit substantiam eius; non vero modum, nisi modus sit de essentia actus secundum se, vel prout cadit sub lege (qua ratione attentio est de essentia orationis.) At vero suscipere Eucharistiam cum dispensatione debita, non est modus essentialis Sacramenti communionis; nam si quis indignè communicat, sacramentaliter communicat. Vnde ad primum argumentum respondetur, dignum cultum, seu reuerentiam huius Sacramenti esse sine huius præcepti, non materiam eius. Ad secundum respondetur, illud verbum reuerenter, vel denotare reuerentiam extrinsecam, vel intrinsecam, quam petit hoc Sacramentum ex natura sua, & iure diuino non humano. Inde ille qui cum reuerentia intrinseca, sine extrinseca tamen communicaret, non violaret præceptum Ecclesiasticum de suscipienda Eucharistia, sed diuinum. Vnde qui indignè communicaret, non incurreret poenam, vel censuras Ecclesiasticas, que contra transgressores huius legis imponerentur, quia in rigore seruaret præceptum, & legem Ecclesie. Ita ille, & ego.*

An irregularitatem ex defectu lenitatis incurranstantum ministri iustitiæ, & non alij?

RESOL. XV.

OMNES in dictam irregularitatem incurrere docent communiter DD. & hæc opinio est probabilior & communior. Sed pro contraria sententia ego ipse in part. mearum resol. moral. tract. 5. resol. 79. adduxi Turrianum, vt lib. 7. disp. 66. dub. 3. & quia scio hanc opinionem, vt liberatricem multorum scrupulorum, fuisse à multis viris doctis exceptam, nunc assero illam, præter Valquez & Turrianum, docere etiam Gasparem Hurtado ex eadem Societate Iesv disp. 2. de irregul. diff. 1. n. 39. Igitur secundum suprad. DD. irregularitas ex homicidio non incurritur ob concursum ad illud, nisi aut factum à ministro publico iuste, aut factum à persona priuata iniuste; vnde qui vendunt, aut donant ligna ad viuos comburendos, & gladios, & funes, & alia instrumenta ad interficiendos delinquentes, nec confessorius secus consulens poenitentem, iudicem, & quemlibet alium in casu particulari, vt concurrant, & citò ad interfectionem delinquentis, nec quiuis alius, qui acceleret mortem alicuius, incurrunt irregularitatem; & multa alia exempla inuenies apud me in d. resol. & ratio horum omnium est: quia in iuribus, in quibus fit mentio irregularitatis ex defectu lenitatis, tantum est sermo de iudicibus & aliis officialibus concurrentibus ad occisionem, aut mutilationem, vt publicis personis & ministris iustitiæ. Ergo dicta irregularitas non est extendenda ad alios. Perpetuo tene menti hanc doctrinam, amice lector, nam ex illa non paucos extricabis casus, & celebres eius auctorem, qui fuit sapientiss. Valquez, vt testantur Turrianus & Hurtado loco citato; & eodem P. Valquez assistente, hanc sententiam publicè defendit in Collegio Complutensi Societatis Iesv vir doctiss. & amiciss. D. Franc. de la Riba, heu quondam noſter. Vnde non est audiendus Villalobos tom. 1. tr. 21. diff. 27. n. 12. vbi asserit. [el que emonesta al reo que llegue la cabeza al tronco donde le han de iusticiar, o le dize que suba a priesta la escalera, o al verdugo que afile el cuchillo, todos estos son irregulares;] non inquam, est audiendus, quia supradicti non accelerant mortem, vt ministri iustitiæ, neque committunt peccatum, vt suppono; ergo. Vide, vt dixi me ipsum in cit. resol. 79. & 80.

Quis habet casus reseruatos, & confessus vigore Bullæ fecit scienter confessionem inualidam, quaritur an possit postea à quolibet Confessario absolui?

RESOL. XXVI.

PRO affirmatiua sententia, quam probabilem putauim in part. 1. tract. 11. resol. 1. adduxi Comitolum, & alios. Sed hæc opinio displicuit cuidam viro docto immerito qui lem

quidem, & ideo tanquam probabilem iterum illam admitto, quam absolute tueri nouissime Agidius Trullench in Bull. Cruc. lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 3. n. 9. ubi sic ait. *Quia res, in qui fecit confessionem irritam & inualem, in qua confessus est reueruatus, & a Confessario absolutus fuit ratione Bull. liber sit a reueruatis confessus, ita ut possit postea ea peccata cuiuslibet approbato confiteri.* Respondeo affirmatiue, quia dicitur & animo gaudendi hoc privilegio, ut suppono se subiecit legitimo superiori, qui potuit & voluit tollere reservationem. Secundo, quia a reueruata Papa censura potest absolui ratione Bulla extra confessionem; ergo non requiritur ad effectum tollendi reservationem virtute Bulla, quod confessio fuerit valida, vel non. Et hac omnia etiam procedunt, quando penitens habet animum & intentionem expressam confitendi & subiicendi absolutioni non solum ea reueruata, quorum recordatur sed etiam ea omnia si recordaretur, & confessarius absolute absoluit expresse confessus, & sub conditione oblita, tunc enim ab omnibus censetur absolutus, & sufficit postea illa peccata quando memorie occurrerint, cuiuslibet approbato confiteri. Ita Trullench, cui adde insignem Theologum Salmanticensem Petrum Ochaguiam de sacram. tr. 2. de confess. sacram. q. 22. concl. 2. n. 8. ubi sic asserit. *Si quis expresse confitentur omnes casus reueruatos Sacerdoti habenti ad id iurisdictionem, vel concessam in gratiam sui vel in gratiam penitentis, satisficit omnino reservationi, etiam si confessio ex aliquo capite nulla reddatur; unde talia peccata potest postea cuiuslibet Confessario confiteri; quia reueruatio ad id ordinatur, ut penitens deferat peccata propria Sacerdoti, & eius sententiam audiat, & penitentiam impostam acceptet. Sed hoc solum conuenit cum confessio ex aliquo capite reddatur nulla, ut supponimus; ergo tollitur omnino reueruatio, Et hac, conclusio etiam est vera, cum absolutio datur ratione potestatis delegata quia sit sine reservatione.* Hæc Ochaguiam, qui citat Syluestrum ver. confessio 1. q. 19. & D. Antoninum part. 3. tit. 1. cap. 19. §. 7. Vnde immerito, ut dixi, hanc opinionem quidam existimauit improbabilem, est enim probabilissima, cum pro se magnos Auctores habeat, & validis sit fulcra rationibus. Vnde probabiliter ego his diebus consului, quemdam absolutum a reueruatis virtute Cruciatæ, qui postea cognouit confessionem illam fuisse nullam, & tunc Bullam non habebat, potuisse postea de illis absolui a quocumque sacerdote approbato, & ita mecum senserunt etiam multi viri docti de hac re ab illo consulti.

*An possit absolui ratione Bulla toties quoties à se-
sibus Pontifici reueruatis, si sint occulti?*

RESOL. XVII.

Hæc questio erit multum plausibilis Confessariis. Ego pro opinione negatiua in part. 1. tr. 1. res. 2. §. 8. adduxi Villalobos, Ledesnam, Fernandez, quibus nunc addo Henriquez lib. 6. c. 4. n. 7. & Bannez in 2. 2. q. 64. art. ult.

Sed ibi pro affirmatiua sententia adduxi Sanchez, cui nunc addo Agidium Trullench in Bull. Cruciatæ lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 6. n. 3. *Quia, ait ille, restrictio illa semel in vita, & in articulo mortis, posita est in Bulla quoad casus publicos & non manifestos; Bulla enim solos casus Pontifici reueruatos excipit, ne liceat illos absolute toties quoties, ac casus occulti cum non sunt casus Papa reueruati, sed competunt Episcopis, non ex aliqua delegatione speciali, ut existimat Henriquez; sed iure ordinario, tanquam perpetuo annexi dignitati Episcopali, neque exigunt industria personæ Episcopalis, aliter enim ita essent personales, ut eos delegare non posset, quod est falsum; Ergo res talis facultas competit iure ordinario & eo iure casus Papales, si occulti sint, censentur casus Episcoporum reueruati. Et confirmatur, quia etsi casus Episcopales non desinant esse tales per concessionem peculiarem factam ab Episcopo, ac desinent esse si constitutione synodali concederetur Parochis, & solis illis reueruati essent. Ergo similiter & casus Papales non desinant esse tales, eo quod illos semel, aut iterum Pontifex concedat Episcopo, imò etsi semper eos concedat*

Episcopo speciali, ac desinant esse tales per generalem constitutionem concedentem eos in perpetuum cuiusque Episcopo, ut factum fuit in Tridentino respectu casuum Papalium occultorum. Cùm ergo Bulla concedat absolutionem a reueruatis Episcopo toties quoties, concedendum est per Bullam posse dari absolutionem ab eis reueruatis occultis toties quoties, ut pote qui per decretum Tridentini iam non sunt Papales, sed Episcopales. Et tandem probatur, quia reueruatio ut odiosa est limitanda, quando verba talem limitationem patiuntur. Sed illa restrictio potest alligari soli absolutioni casuum predictorum, qui publici sunt; ergo solum respectu eorum negabitur per Bullam facultas repetendi in eodem anno absolutiones toties quoties oportuerit. Hæc omnia Trullench loco citato, & hanc opinionem probabilissimam esse, & tutam in praxi, sentiunt multi viri docti Societatis IESV, & nostra Religionis, de hac re à me consulti.

An qui eligit aliquam ex commutationibus, & aliam renunciauerit, possit redire ad prius votum, vel ad aliam commutationem?

RESOL. XVIII.

DE hac questione egimus in part. 2. tract. 16. res. 6. & pro parte negatiua nouissime stat Agidius Trullench, in expos. Bull. Cruc. lib. 1. §. 7. c. 3. dub. 14. n. 10. qui citat Sanchez, quia per nouam electionem censetur de nouo uouisse, & ideo ut ad prius votum, vel ad aliam materiam subrogatam possit redire, requiritur noua commutatio. Verum contrariam sententiam probabilem esse existimo, quam tenet Villalobos in sum. tom. 1. tr. 2. §. 9. n. 34. ubi sic ait. *[Anque se aya comutado el voto, y dexar la comutacion. Mas dize Sanchez que si renuncia la comutacion y se boluio al primero voto, no puede vsar ya de la comutacion, porque ya de nueuo se obligo à Dios, por aquel acto. Mas a mi pareceme esta opinion dura pues no haze nueuo voto, y ansi que podra cumplir lo vno, y lo otro.]* Ita ille. Est igitur vtraque sententia satis probabilis,

An pueri tempore quo sunt capaces recipiendi sacramentum Penitentiae, sint etiam capaces recipiendi Eucharistiam?

RESOL. XIX.

NEGatiuam sententiam ego docui in part. 3. tract. 6. res. 70. cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Præpositum in 3. part. q. 80. art. 1. dub. 2. num. 58. Ludouicum de San. Iuan in luce Sacerdotum q. 7. de Euchar. art. 1. dub. 1. concl. 1. Graffium in decis. aur. part. 1. lib. 2. c. 38. n. 15. Scortiam de sa. rif. Missæ, lib. 4. cap. 29. num. 5. Cordubam in sum. quest. 60. ver. 11. Bonacinam de sacram. disjunct. 4. quest. 7. punct. 2. num. 3. & alios penes ipsos. Sed ibi pro contraria opinione, quam probabilem existimaui, adduxi Ioannem Sancium; verum aduersus illum acriter insurgit nouissime Ioan. Merlinus Societ. IESV, tract. de frequent. Euchar. dict. 1. cap. 1. & seq.

Et his non obstantibus opinionem Sancij tenet ex eadem Societ. IESV, ut ibi notauit, Castrus Palaus in opere morali. tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 24. §. 2. n. 7. cui nunc addo Philippum de la Cruz in Theaur. Eccles. tr. 1. §. 11. num. 3. ubi docent ad lucrandum Iubilæum pueros qui possunt confiteri, esse etiam ad sacramentum Eucharistiae admittendos; sic ait, *[Esta es doctrina de san Antonin. 3. part. tit. 14. cap. 12. §. 4. & 5. y Paludano in 4. dist. 12. q. 1. num. 2. §. que se comprehende en estas breues palabras. Et dicitur annis discretionis, non pubertatis, qui sunt anni nobiles in femina 12. & 14. in masculino, sed postquam est doli capax, cum scilicet potest mortaliter peccare, tunc obligatur ad præceptum de confessione, & per consequens de communionem, quæ simul dantur quia ex quo potest peccare, debet remedium confessionis & communionis adhiberi, y affi*

y affi esto Doctores enseñan que yualmente el que tiene vno de razon, tiene obligacion a la confession y a la comunion, la qual doctrina mas que ningun doctor la trae y defiende con grande agudeza Iuan Sanchez, en quien toda esta disputa se puede ver, la qual concluye con esta palabra. *Cuiuslibet puero statim ac peccare nouerit distinguendo inter bonum & malum, ministrari debet Eucharistia, licet sexto, aut septimo anno; nam præceptum de annua confessione, & suscipienda Eucharistia eodem tempore obligat fideles, statim vero ac quis scit peccare, obligatur præcepto confessionis annue, guidandote por esta doctrina los confelsores, pueden amonestar que conmulgen a los tales para ganar las indulgencias.]* Ita ille. Sed ne discedas à prima opinione, tanquam communiore & probabiliori.

An in Iubileo extra tempus Quadragesima possit quis comedere lacticia sine Bulla Cruciatæ?

RESOL. XX.

PRO affirmatiua sententia, quæ nimis laxa immerito aliquibus visa est in part. 1. tract. 9. res. 6. adduxi aliquos Doctores, quibus nunc addo Philippum de la Cruz in Theaur. Eccles. tract. 1. §. 10. n. 9. ubi sic ait. *[Si los Iubilæos vienen en quaresima se puede ayunar y cumplir comiendo hucuos, y cosas de leche teniendo bula; no porque lo pide el Iubileo, sino por ser quaresima, y entra año viuiendo aunque no la tengas comiendo los dichos manjares, cumplen con los tales ayunos.]* Sic ille. Nec potest consuetudo in contrarium adduci, quia talis consuetudo nescio an sit scienter & sponte inducta, sed ob frequentes Bullas, quas ferè omnes capiant, puto viros simpliciores per errorem se obligare; & in Sicilia & in Hispania talis consuetudo nescio quo pacto possit probari, eo quod abhinc quinquaginta annis maior pars populorum, quæ sola possit & deberet consuetudinem introducere ex privilegio Bullæ comedit oua & lacticia. Ergo circa hoc nullus vsus allegari potest, qui introduxerit consuetudinem per modum præcepti, cum nullus fuerit vsus huius abstinentiæ.

Adde quod in tali casu non sufficeret vsus & consuetudo, nisi hæc facta fuissent animo se obligandi, sunt enim hæc duo valde diuersa, nam potest intendi per se vsus & consuetudo, & non intendi animo se obligandi, sed tantum ex deuotione.

Et cùm hæc res sit valde dubia, an videlicet in tali consuetudine si extaret, fuerit animus & intentio totius populi se obligandi ad talem abstinentiam lacticiniorum, sequitur inclinandum esse in eam partem, ut consuetudo potius sit deuotionis & honestatis, quam obligationis, quia in dubio nemo præsumitur velle se obligare, & melior est conditio possidentis. Et ita hæc omnia præter Vasquez. Sancium, Suarez, à me alibi citatos, tenet & docet nouissime Agidius Trullench in Bull. Cruciatæ, lib. 1. §. 4. dub. 3. num. 4.

Virum ad contrahendam affinitatem necesse sit non solum virum, sed etiam feminam seminare?

RESOL. XXI.

PLausibilis erit lectoribus hæc resolutio. Dico igitur quod in tali casu communiter asserunt DD. sufficere tantum semen viri, Ita Villalobos in sum. tom. 1. tr. 14. diff. 1. n. 8. Comitulus in respons. mor. lib. 1. q. 30. n. 2. & Doctores quos citat & sequitur Sanchez de matr. tom. 2. l. 7. disp. 64. n. 2. 1. & ego adduxi in 3. part. tr. 5. res. 19. Et ratio est, quia copula sine emissionem seminis femine est copula perfecta, & sufficiens ad generationem; ergo per illam contrahitur affinitas; quod autem ad generationem sufficiat solum semen viri, tradit Aristoteles l. 2. de gener. 6. 2. Auicenna l. 9. animal. c. 1. & D. Thom. in 3. part. q. 31.

Anton. Diana Res. Mor. Pars I I.

art. 5. ad 3. quem ferè omnes Theologi sequuntur, Rosella ver. impedimentum 14. n. 8. Tabiena eodem ver. 4. q. 2. n. 3. in fine. D. Antoninus part. 3. tit. 1. c. 11. ante §. 1. Sotus in 4. dist. 27. q. 1. art. 4. Henriquez lib. 1. c. 8. n. 8. in glossa litera N. & alij. Vnde Ancharanus in cap. fraternitati, de eo qui cognoscit consanguin. paulo post principium, ait ad affinitatem non requiri semen femine.

Sed his non obstantibus, ego cum Sanchez ubi supra, n. 20. in fine, in dicta res. putavi contrariam sententiam esse probabilem, quam nouissime præter DD. quos in d. res. citauit, ex Theologis Societatis IESV tenet Gaspar Hurtado tract. de matr. disp. 20. diff. 1. n. 4. ubi sic ait. Ad affinitatem non sufficit leminatio viri in matricem femine, in qua est sanguis menstruus ad generationem paratus, sed etiam requiritur leminatio femine, ut indicatur in can. lex diuina constitutionis 27. q. 2. dum in eo requiritur sanguinis (id est feminis) commixtio; quia Galenus docet, quod etiam leminatio femine est necessaria ad generationem. Et sanè semen femine non videtur ad aliud à natura institutum. Sic ille. Tenet etiam hanc sententiam ex Dominicanorum familia Lopez in instr. p. 2. c. 50. Graffius p. 1. l. 2. c. 80. num. 8. & ex veteribus Innocentius, Archidiaconus Bellamera, Cardinalis Astensis, Nicolaus de Orbellis, Gaeta & alij penes Sanchez loc. cit.

Et ideo non grauabor hic apponere verba Ioannis Præpositi in addit. ad 3. part. D. Thome, quest. 5. de insolubil. matr. dub. 9. num. 79. sic asserentis. Non est improbabile ad consummationem matrimonij requiri etiam leminationem femine. Primum, quia multorum est sententia, quod semen femineum per se etiam requiratur ad generationem, & quod mater etiam per suum semen etiam actiue concurrat ad generationem tanquam materiam, Secundò Benedictus Pontifex in can. lex diuina constitutionis, dicit osculum non parere propinquitatem quod nullam faciat sanguinis commixtionem; ergo ad affinitatem (de qua ibi loquitur) iuxta illum requiritur commixtio feminis virilis, & femineæ, cum non possit dici commixtio sanguinis, si addit solum semen virile. Ita Præpositus. Ex quibus rectè infertur primò, quod si viro leminante mulier non leminauerit, idque partibus confert, possint religionem ingredi, sitque probabile, quod per professionem soluat matrimonium, atque ideo pars in sæculo relicta possit aliud matrimonium inire. Infertur secundò, si vir in eadem circumstantia mortua vxore aliam accipiat, cum qua consummet matrimonium; non idcirco impediatur sacros Ordines accipere, quia ex eo capite non erit bigamus, ut satis est probatum in tr. de irregularitate, qui, Deo dante, videbit lucem in 4. parte breui edenda. Igitur ex supradictis dicendum est affirmatiuam sententiam circa præsentem questionem probabilem & tutam esse in praxi, ut ipsius aduersarij fateantur, Sanchez, Villalobos, Comitulus: & clarè hanc opinionem præter DD. citatos, docet etiam D. Thomas in 4. dist. 4. quest. 1. art. 1. quest. 4. ad 2. ubi sic ait. *Vir & mulier efficiuntur vna caro per commixtionem seminum, unde quantumcumque aliquis claustra pudoris frangat, nisi commixtio seminum sequatur, non contrahitur affinitas.* Ita Sanctus Doctor, quod iisdem verbis docet D. Bonaentura, etiam in 4. sent. dist. 41. q. 1. Vnde ex his sequitur stante probabilitate huius opinionis; eum qui habuit copulam cum sorore, v. g. vxoris, si illa non leminauit, nullam contraxisse affinitatem, & ideo posse sine vlla dispensatione petere à sua vxore debitum.

Et pro coronide huius resolutionis non desinam hæc inquirere, an quando copula fornicaria est, iure naturali oriatur affinitas. Affirmatiuam sententiam docet Hurtado de matr. disp. 20. diff. 2. num. 7. Coninch de Sacram. disp. 32. dub. num. 49. quia etiam per dictam copulam fornicariam vir & femina fiunt vna caro, & vnus sanguis, non minus quam per coniugalem, ut patet ex D. Paulo 1. Cor. 6. dum ait, *Quis adheret meretrici, vnum corpus efficitur, & erunt duo in carne vna.* Sed negatiuam

Y 2 sententia

sententiam tenet Sanchez de matrimonio, tom. 2. disp. 65. num. 9. Pontius de matrim. lib. 7. cap. 33. num. 4. Henriquez lib. 12. cap. 1. num. 2. quia nulla sunt nomina, quibus nominemus sic affines ex fornicatione, deinde in l. non facile §. affines, & §. sciendum est ff. de gradibus affinitatis, dicitur neque cognationem, neque affinitatem esse posse, nisi nuptiæ non interdictæ sint. Ex qua sententia, quam etiam tenet Villalobos in summa, tom. 1. tract. 14. diff. 17. n. 10. infertur, ut ipse ait, [que el que siendo infiel conocio illicitamente a vna muger, se puede depues de baptizado casar con su hermana, porque no nacio de alli afinidad, y assi no tiene impedimento. Y lo mismo feria, si vn Christiano tratasse illicitamente con vna muger infiel, que podria despues casarse con vna hermana suya, que fuesse Christiana.] Sic ille. Vnde dicendum est vtramque sententiam esse probabilem.

An per Bullam Cruciatæ suspendantur altaria privilegiata si: a in Ecclesiis Regularium?

RESOL. XXII.

PROBABILITER cum Fernandez & Rodriguez affirmatiuam sententiam docui in part. 1. tract. 11. resol. 86. Sed nunc negatiuam sententiam non minus probabilem esse existimo, quam quissimè tuetur Ægidius Trullench in expos. Bull. Cruc. lib. 1. quæst. 9. cap. 3. dub. 4. n. 3. vt colligitur ex ipsa Bulla. Nam Pontifex solum censetur suspendere Indulgentias pro viuis concessas, quia solum suspendit eas respectu eius, cui reualidantur accepta Bulla, quod colligitur verbis illis reualidationis. Insuper in fauorem presentis huius concessionis & Cruciatæ declaramus, vt quicumque summarium huiusmodi Bulla sermone & idiomate vulgari conscriptum acceperint, ij omnes fruantur, pontiantur, & gaudeant omnibus gratis, indulgentiis, Iubilais, peccatorum remissionibus, ipsi tam per SS. Nominicum Nostrum Greg. XIII. quam per alios summos Pontifices, aut Sedem Apostolicam concessis, &c. At reualidatio hæc respicit viuos, & non defunctos: nam viui non defuncti participare possunt omnia, quæ in reualidatione continentur: ergo Bulla suspendit solum indulgentias pro viuis concessas. Et potest roborari: quia vt docet Mart. Cartillo in expos. Bull. defunct. part. 2. c. 9. in fin. Indulgentia concessa animabus Purgatorij, non suspenduntur per suspensiones generales, v. g. per promulgationem Iubilai in anno sancto. Sicque indulgentia pl. naria in altari privilegiato pro animabus Purgatorij concessa, eo anno suspensa non manet; nam ratio ob quam illo anno Pontifex indulgentias suspendit, est, vt Christi fideles animo alacriori & promptiori feruentiorique deuotione Romanam proficiscantur ad indulgentias comparandas, & loca sacra visitanda; quæ ratio cessat respectu animarum Purgatorij, atque ita per generalem suspensionem non suspenduntur indulgentia pro defunctis concessa, nisi de ipsis expressa fiat mentio; ergo nec per Bullam generalem suspensionem. Deinde, quia, vt patet ex verbis suspensionis Commissarij Bulla suspendere solum censetur ea per quæ tam piuum opus impeditur, ibi, Ne hoc aded piuum & sanctum opus disturbetur & impediatur per alias indulgentias, gratias & concessiones. At per hanc non suspensionem hoc opus parum aut nihil impeditur, nam cum hac indulgentia solis defunctis proficit, viui, vt illis Bulla proficit, eodem modo accipere eam tenentur. Sic ille, satis probabiliter, vt dixi.

An Bulla Cruciatæ suspendat privilegia mendicantium, ita vt non possint commutare & dispensare vota, absoluerè à reseruat, &c.

RESOL. XXIII.

NEGATIUA sententiam cum multis Doctoribus sequutus sum in 1. part. tr. 11. resol. 100. Sed aduersus hanc opinionem insurgit Ægidius Trullench in Bull.

Cruc. l. 1. q. 9. c. 3. dub. 3. n. 8. vbi sic ait, Tenenda est sententia affirmans, nimirum talia privilegia quoad saculares esse per Bullam suspensa, quod tamquam certum supponit Lopez c. 10. de Bulla p. 185. col. 2. Probatur, & simul destruitur fundamentum contraria sententia, quia Bulla Cruciatæ expressè suspendit privilegia, facultates, &c. concessas, non solum singularibus personis, sed etiam Ecclesiis quibuscumque & Monasteriis ac locis piis. Patet ex facultate suspendendi, quam Pontifex in Bulla latina concedit Commissario illis verbis. Item prædicto Commissario datur facultas, vt suspendere possit similes, aut dissimiles indulgentias, & facultates, &c. quibusuis Ecclesiis, Monasteriis, Hospitalibus, piis locis. Vniuersitatibus, Confraternitatibus & singularibus personis in Regnis, Insulis, terris, locis & dominiis prefatus concessus, Et in Bulla Hispana [Y no el dicho Commissario suspendemos todos y qualesquier indulgentias concedidas a todos y qualesquier Iglesias y monasterios, &c. y seculares personas.] Quia suffultus auctoritate Commissarius generalis suspendit omnes indulgentias & facultates quibusuis Ecclesiis, Hospitalibus, & locis piis, & Vniuersitatibus, Confraternitatibus, & singularibus personis concessas. Ergo constat euidenter non solum suspendi per Bullam privilegia personalia particularibus, sed etiam privilegia realia Ecclesiis, Monasteriis, & aliis piis locis concessa. Sed ex iis privilegiis qua per Bullam conceduntur, tantum excipiuntur concessa Superioribus Mendicantium, quoad eorum fratres; ergo quoad saculares omnino suspensa remanebunt; nam particula tantum expressè limitat illam exceptionem solum extendi ad fratres, & minime ad saculares. Nec valet, si dicas in Bulla suspendi quidem privilegia concessa Monasteriis, non quidem Religiosis. Non, inquam, valet, primo quia vt docet Synes. Religio 8. num. 1. Monasterium significat ipsos Religiosos. Vnde suspensis privilegiis concessis Monasteriis, suspenduntur privilegia concessa singularibus personis eorum. Secundo, quia Bulla expressè suspendit privilegia etiam particularibus personis concessa; ergo etiam si Regularium privilegia ipsis Monasteriis, vel potius ipsis particularibus personis sint concessa, per Bullam suspenduntur; quare sententiam Rodriguez non auderem admittere in praxi: alias enim quasi actum esset de Bulla, & nihil prodesset illa verba addita a Papa, quoad eorum fratres tantum. Sic ille. Verum his non obstantibus non est recedendum à negatiua sententia, quam in dictis resol. docuimus & præter DD. quos ibi citavi, tenent hanc opinionem Villalobos in summa, tom. 1. tr. 27. claus. 12. num. 6. & 7. vbi sic asserit. [No suspende la Bula si no es privilegios personales que se conceden a las personas, a las quales se da facultad immediatamete, para que gozen de las gracias concedidas a Confradías, Monasterios, Hospitales, y otros piadosos lugares, que no los gozan sino tienen la Bula, y con ella los pueden gozar, y no ha menester tomarla el Hospital, sino las personas que han de gozar privilegio. Mas no suspende la Bula los privilegios reales concedidos à las Religiones, que para esso era necessario declararillo expressamente como dize Henriquez, el qual dize que fueron deste parecer muchos doctores consultados en Salamanca el ana 76. Gallo, Medina, Bannez, el Padr. F. Gaspar de Vzeda, y el P. Alcoer, y Nanarro.] Sic ille.

An si aliquis sumat pro amico Bullam Cruciatæ, & scribat in ea eius nomen, possit talis eam non accipere, sed nomen suum tollere, & illam alteri applicare?

RESOL. XXIV.

PRO AFFIRMATIUA sententia in part. 1. tr. 4. resol. 95. adduxi Villalobos, cui nunc addo Ægidium Trullench in Bull. Cruc. lib. 1. §. 1. dub. 2. num. 6. vbi sic ait. Si habens Bullam non eam sibi acceperit, seu applicauit, potest eam in aliam gratis, seu data stipe transferre, vel eam Commissarius recuperare. Ita Rodriguez, §. 12. num. 17. & Henriquez lib. 7. cap. 8. num. 1. lit. B. & cap. 20. num. 5. lit. H.

lit. H. Vnde si iam acceperam Bullam, & parentes aut amici mittant ad me aliam, vel aliam, qua nomine meo acceperam, licet tunc mihi has Bullas, quibus non indigeo, sub stipe in alios transferre. Ratio est, quia quando non acceperam, applicatio est in pendenti, atque ita licet eam in alium transferri etiam data stipe: talis enim censetur animus Pontificis & Regis, scilicet vt nemo sit grauandus vt recusat nisi vnã Bullam sibi opportunam, quare reliquas si aliis confert accepta stipe, reuera illis proderunt. Quod procedit, quamuis in Bulla ad me transmissa sit nomen meum appositum: nam per nomen appositionem per errorem factam, sine propria acceptatione Bulla non fit mea, & adhuc manet in pendenti. Vnde poterit mutato nomine ante acceptationem in alium transferri. Nec mutare nomen ab alio scriptum est culpa, quia hoc potius est corrigere, siue emendare id quod ex ignorantia alterius factum est, vt docet Nauarr. cap. 22. num. 62. in fin. Et ratio est, quia ista Bulla non sunt litera Apostolica, sed transumpta literarum Apostolicarum. Ita ille. Vide etiam Rodriguez in Bull. §. 12. num. 17. & Henriquez lib. 7. cap. 8. num. 1. in gloss. lit. B. & cap. 20. n. 5. in gloss. lit. H.

An sufficiat ad lucrandas Indulgentias visitatio: ex vno loco quinque altaria sine motu corporali?

RESOL. XXV.

HILO ego egi in 1. part. tract. 11. resol. 102. & pro parte negatiua adduxi Rodriguez, cui nunc addo Ægidium Trullench in Bull. Cruc. lib. 1. §. 6. dub. 2. num. 4. vbi sic ait. Henriquez ait, etiam si expediens sit vt altarium visitatio fiat cum aliquo corpore, & stus motu, si commode fieri possit, id tamen non requiritur necessariò, sed satis est vt vno loco fixus preces fundat versus quinque altaria. Quod est probabile sit, tutius & verius existimo requiri aliqualem corporis motum, quando commode fieri potest; aliter enim in rigore non videtur quintuplex, sed vnica visitatio. Quando verò quis idem altare quinque visitat, existimo non teneri loco dimoueri, sed eodem loco fixum posse illud quinque visitare, dummodo qualibet visitatione finita, saltem corpus & caput inclinet in signum distincta visitationis. Ita ille. Sed ego in dicta resol. contrariam sententiam docui cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Philippum de la Cruz in Theol. Eccles. tract. 1. q. 19. num. 5.

An nuptia prohibeantur à primis vespertis Sabbati ante primam Dominicam Aduentus?

RESOL. XXVI.

PRO AFFIRMATIUA sententia in part. 3. tract. 4. resol. 202. adduxi Sanchez, cui nunc addo Barbosam de officio Parochi, cap. 21. n. 13. & Petrum Ochaguiam de sacram. tract. 3. de impedim. matrim. quæst. 41. num. 3. vbi sic ait. Pre-notandum est tempus feriarum Aduentus incipere à primis vespertis Sabbati ante Aduentum tunc enim communiter & quantum est de se Officium Aduentus solet incipere; tempus verò feriarum Quadragesima, incipere à media nocte diei Cinerum, quia Officium Quadragesima si in toto rigore perpendatur, tunc sumit exordium. Quæ doctrina vera est, nisi alium modum incipiendi consuetudo legitima obtinuerit: tunc enim consuetudini fauendum est. Iste autem modus numerandi initium temporis feriat, conformis videtur rationi, & numerari debet iuxta leges Ecclesie, in qua tempus incipere dicitur ab eo puncto, in quo Officium Ecclesiasticum proprium illius temporis incipit. Ita ille.

Sed ego in citata resol. pro contraria sententia adduxi Basilium Pontium, cui nunc addo Caualecanum part. 2. decif. 58. num. 19. & alios vbi infra, quia verba Concilij Trident. & alia antiqua decreta, licet dicant ab Aduent. Diana Ref. Mor. Pars II I.

uentu Domini non posse solemniter celebrari nuptias, at Concil. Rauennatense secundum sub Clement. V. cap. expressè primam Dominicam Aduentus nominat. Sed prima Dominica Aduentus incipit à media nocte; ergo, &c. Ex quo decreto colligit Pontius, ea ratione intellecta semper fuisse antiquiora Ecclesie decreta, quæ ab Aduentu Domini nuptias prohibuerunt. Et hanc opinionem Pontij visa est amplecti nostra prima Synodus Panoimitana anno 1615. sub eminentissimo Domino meo Cardin. ab Atria, vbi part. 2. c. 7. n. 23. ita asseritur: Postremo meminerit à Dominica prima Aduentus vsque ad diem Epiphaniæ, & à feria 4. Ciner. vsque ad Octauam Pasche inclusiue solemnitates nuptiarum prohibitas esse. In quibus verbis aperte apparet, quod sicuti prohibentur nuptiæ in Quadragesima à fer. 4. Ciner. ita prohibentur in Aduentu à Dominica prima Aduentus, sed feria 4. Ciner. incipit à media nocte, & non à vespertis feriat 3. ita Dominicam primam Aduentus etiam à media nocte & non à vespertis Sabbati dicendum esse incipere. Et ideo hanc sententiam præter Pontium & Caualecanum tenet etiam ex Societate Iesv Reginaldus tom. 2. lib. 3. r. 6. 25. n. 188. Filliucium tom. 1. tract. 10. part. 2. c. 9. n. 268. Bonacina de matr. q. 3. punct. 14. n. 4. vbi sic ait: Ex Tridentino vetitum est celebrare matrimonium à primo die Aduentus Domini vsque in diem Epiphaniæ, & à 4. feria Ciner. vsque ad Oct. Pasche inclusiue, quod tempus incipit à media nocte præcedentis Dominice Aduentus, & à media nocte feria 4. Ciner. tunc enim incipit Aduentus & Quadragesima ritu Romano. Ita ille, qui, cum Filliucio pro hac sententia citat Sanchez, sed malè; nam contrariam sententiam docet, vt supra diximus.

An mulier vi compressa non teneatur clamare ad euitandam mortem, infamiam, &c. etiam si adsit periculum consentiendi in copulam carnalem?

RESOL. XXVII.

NON teneri mulierem in tali casu clamare docuit Salas, quem adduxi in 3. part. tract. 6. resol. 31. cui nunc addo Seraphinum Freytam in nouis additionibus ad tract. de Confess. sollicit. quæst. 19. num. 26. vbi sic ait. Ex periculo permissione infertur feminam per vim compressam non teneri clamare ad euitandam mortem, infamiam, aliudve simile, tamen si exponat se periculo consentiendi seu cooperandi libidini, vt bene resoluit Salas, & constat ratione; etenim etsi femina in animo dissentiat, ex natura tamen vi in tali opere non potest non adesse periculum consentiendi, & cooperandi. Ergo aut nunquam ei id permittere debet, aut non obstante eo periculo excusanda erit. Ita Freytas.

Sed ego vbi supra contrariam sententiam docui ex rationibus & DD. ibi adductis, quibus nunc addo Ioannem Sancium in selectis, disp. 10. n. 17. qui tamen postea num. 20. improbabiler docet non esse negandam absolutionem penitenti, qui mutuo dedit concubinæ centum aureos, quorum recuperationis spem amittit, si domo eam eiciat. Sed hanc opinionem præter Freytam loc. cit. n. 25. refellit etiam Casterus Palaus tom. 1. tract. 2. disp. 3. punct. 9. §. 3. num. 14. nam si ipse Sancius non permitit periculum, vt visum est, ad euitandam mortem, infamiam, &c. quomodo admittendum est ad euitandum damnum centum aureorum?

An legatum factum pro monachatu possit dari mulieribus vulgò dictis Bizocchè, quæ celibem vitam in propria domo sub voto emiserunt?

RESOL. XXVIII.

HILO casus frequenter accidit, & ego in part. 1. tract. 2. resol. 84. affirmatiuam sententiam docui, quam postea à multis doctis Iuriconsultis in praxi libenter admissam

admissam fuisse scio, & illam, me citato, docet etiam nouissimè Ioannes Maria Nouarius in noua editione de elect. fori, sect. 1. q. 66 n. 16. vbi sic ait. *Hodie Tertiaris, quæ castam & cælibem vitam sub expresso voto in habitu traducunt, posse consequi legatum relictum pro monachatu, non obstante quod viuam in propriis domibus, utique dicendum est, & ita restantur Riccius & Diana.* Sic ille.

An licita sit petitio Fisci instantis, ut aliqui rei indiciati tantum ad torturam, condemnentur ad triremes, sine aliquo termino defensionis?

RESOL. XXIIX.

Pro parte affirmatiua proposita: quæstionis multa adduci possunt argumenta. Primò, quia datur in hoc casu aliquis defensio, cum reus sciat se carceratum esse pro tali delicto, & citatus ad examinationem testium, quos aduersus illum Fiscus producit, scit eorum nomina. Ergo non damnatur omnino inauditus. Adde quòd in nostro casu cum non damnetur rei ad pœnam ordinariam, sed ad pœnam extraordinariam, videtur sufficere, ut eis præbeat aliquis modus se defendendi, eo pacto quo diximus.

Secundò, Princeps ex iusta causa potest tollere, seu ut melius dicatur, potest declarare ius naturale, ut in specie docet Decius in c. delicti. de excep. in 6. Cabedo part. 2. de test. 79 n. 10. & alij penes ipsum. Ergo ex iusta causa potest declarare in nostro casu non esse adhibendam defensionem propter frequentiam & atrocitatem delictorum.

Tertiò, hic modus procedendi non est nouiter introductus, sed ex antiqua consuetudine, ut apparet ex sententiis, à Fisco adductis.

Quartò, reis malæ famæ inferitur tortura sine defensione. Ita multos allegans docet Gratianus Falconius reg. 468. num. 3. quia etiam num. 5. cum multis aliis asserit posse reum torqueri sine data copia indiciorum & defensione, si ab ipso non petatur, ut colligitur ex l. vniu. §. fin. ff. de quest. ibi, *postulante reo*, & docet glossa fin. in c. 1. de accusat. in 6. Bertazzolius l. 2. consilior. 474. num. 15. & ideo Nauarrus lib. 5. consilior. tit. de accusat. 8. excusauit quendam Inquisitorem, qui multos reos torqueri iussit non data eis copia indiciorum, neque assignato termino ad defensionem, quia non petierunt sibi dari. Igitur in nostro casu licet Princeps supradictam doctrinam applicare potest, & condemnare reos modo quo supra. Adde quòd in atrocissimis denegat proprie processus, ut notat Bertazzolius in addit. ad Bertazzolium patrem, consil. 30. & Gracius Falconius reg. 268. num. 4. cum alijs, & defensionem negandam esse insignibus latronibus, disturbatoribus, stratiarijs, &c. docet Monticellus in praxi crimin. reg. 14. num. 4. vbi citat Marfilium & alios.

Quintò, pro bono publico aliquando Princeps punit innocentes, & ideo valet statutum, quòd conuicti teneantur dare in manibus Curie delinquentes coniunctos. Item quòd punitur pro delictis suorum coniunctorum bannitorum patris in territorio, ut obseruat Barbarius in c. cognoscens, de constitution. num. 5. Decius consil. 63. num. 3. Caballus in resol. crimin. cent. 2. cas. 150. Couarr. lib. 2. variar. cap. 8. & alij. Ergo etiam quòd Princeps in nostro casu damnaret aliquem innocentem sine defensione, non ei imputabitur ad culpam, quia hic modus procedendi introductus fuit pro bono publico, aliter delicta atrocissima manerent impunita, cum hodie tormentum torturæ non efficit cum reis, vnde quasi omnes torti & negatiuè à carceribus exeunt, ad vetera facinora redeunt.

His tamen non obstantibus, existimo non esse recedendum à negatiua sententia, pro qua firmanda.

Suppono primò, defensionem competere de iure naturali & diuino, ut patet in Clem. Pastoralis de re in-

dicata; ibi, *de crimine graui delato.* Facultas defensionis, quæ de iure naturali prouenit, adimi non valet, cum illa tollere Imperatori non licuerit, quæ iuris naturalis existunt. Et Prorex Festus in Actis Apostol. cap. 25. sic dixit. *Non est Romanis consuetudine damnare aliquem hominem, priusquam is, qui accusatur, presentes habeat accusatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina, quæ ei obiciuntur.* Vnde defensionem esse de iure naturali testantur Theologi, ut Azorius tom. 2. lib. 11. c. 7. Turrianus in 2. 2. D. Thom. tom. 2. disp. 48. dub. 4. n. 1. Ioan. de la Cruz in direct. conscient. part. 1. precept. 8. quest. 3. art. 1. dub. 2. concl. 2. Ledesma in summa, tom. 2. tract. 8. c. 2. 2. diff. 4. Sayrus in clauis Regia lib. 12. c. 8. n. 21. & 25. Petrus Nauarra de restitut. l. 2. c. 3. n. 182. & 197. Miranda de ordine iudiciario tom. 2. quest. 26. art. 14. concl. 1. Villalobos in summa, tom. 2. tr. 14. diff. 4. n. 2. Aragonius in 2. 2. D. Thom. q. 67. art. 2. Zanardus in direct. Theol. part. 3. cap. 39. dub. 3. Non adduco Iurifconsultos, quia hoc suppositum inter illos est commune. Sed omninò videantur Ludouicus Pegueras Doctor Hispanus, in sua praxi Crimin. c. 11. §. 6. n. 2.

Suppono secundò, cum supradictis Doctoribus, & tum illis, quos adduxit & sequitur Fatinac. q. 39. n. 18. quibus ego addo Caballum tract. de omni genere homicidij. n. 425. Rudolphinum tract. de absoluta potest. Principis c. 6. n. 89. Berart. in speculat. visitation. c. 17. n. 84. Cardosum in lib. de iudice & Aduocato, ver. defensio, num. 2. & ver. sententia, n. 34. Barbosam in collectan. tom. 1. lib. 2. tit. 12. c. 1. num. 7. Rouitum in addit. ad pragm. 1. de bonis spoliatorum, num. 2. & Spatharium in praxi Canon. tract. 10. part. 2. c. 12. num. 1. Principem etiam de suprema potestate non posse tollere defensionem reis, quæ est illis debita de iure naturæ, in quo nullus Princeps potest dispensare: vnde ipsemet Summ. Pontifex in c. 1. de causa possess. & proprietatis, confitetur nihil se posse contra inauditam partem definire. Deinde, ut optime obseruat Aragon loco cit. in 2. 2. q. 67. art. 2. auferre ab aliquo arma, quibus iuste se defendere potest, non solum est contra charitatem, sed etiam contra iustitiam. Constat autem reum, antequam sit legitime conuictus, iuste posse se defendere multis vijs & rationibus. Et sic qui non audiendò talia arma ab eo auferit, facit contra ius naturæ, non minus quàm qui ensef surriperet, quo solo posset quis se defendere à morte, & eo sublato est occidendus: nihil enim refert armis, vel rationibus de salute dimicare. Ita Aragonius.

His igitur suppositis sic arguuntur: Defensio competit reis (ut visum est in primo supposito) de iure naturali & diuino: sed Princeps etiam de absoluta potestate (ut patet in secundo supposito) non potest tollere ea quæ sunt de iure naturali & diuino. Ergo iniuste in nostro casu condemnat reos inauditos sine defensione.

Deinde ad improbandum supradictum modum iudicandi, multum me mouet communis illa doctrina Iurifconsultorum, quos asserit & sequitur Farinacius q. 39. n. 45. quibus ego addo Almontem Ciazium in discept. crimin. discept. 32. num. 27. Balthazarum Amescum tract. de potest. in se ipsum, lib. 1. cap. 19. n. 15. Pegueram in praxi c. 11. §. 6. num. 1. Caballum in resol. criminal. cent. 2. cas. 41. nempe reo confesso & conuicto (ò rem miram, sed veram & iustam!) etiam si non petat, concedendam esse defensionem, neque aliter posse condemnari. Igitur quanto magis non erit dicta defensio deneganda reo, neque confesso, neque conuicto, sed tantum indiciato, ut est in casu, de quo loquimur!

Adde quòd in nullo Regno est in vfu talis praxis iudicandi, & tamen in alijs Regnis neque adest modus procedendi ex abrupto ita ordinariè, & in omnibus casibus, ut est in nostro Regno, aduersus quem modum procedendi, licet in illo denegetur tantum defensio quoad torturam, insurgit Rouitus in addit. ad pragm. 1. de bonis prodit. num. 20. & alij, & num. 29. 30. & 38. cum sequent. Quid ergo supradicti Doctores clamarent, si scirent ultra predictum modum procedendi, palam modo ad torturam

numo

nunc introductum esse in Regno. alium modum condemnandi reos inauditos per sententiam definitiuam?

Verum quia nostra sententia magis firmabitur ex responsionibus ad argumenta contraria, ideo ad primum aliero hoc esse stramineum argumentum, quia substantia defensionis consistit in scientia eorum, quæ testes dixerunt, & est textus expressus in cap. qualiter, & quando, de accusat. in 6. ibi, *Et exponenda sunt ei capitula, ut facultatem habeat se defendendi.* Vide ut Pontifex asserit, reum non habere facultatem se ipsum defendendi, nisi sciat contenta in informationibus. Et quidem si reus ista non sciret, quo pacto se defendere posset demonstrando falsitatem, contrarietatem testium, &c. formando negatiuas coarctatas, &c. Et si verum esset, quod dicitur in hoc argumento, tortura in Sicilia non daretur palatino modo sine defensionibus, ut omnes asserunt; quod datur, quia omnes rei, qui in Sicilia torquentur, sciunt pro quo delicto sunt carcerati, & sciunt nomina testium aduersus illos producta, & fuerunt citati & interrogati. Ergo non esset dicendum secundum hoc argumentum, quòd torquerentur sine defensionibus. Sed hoc dicere est absurdum, ut patet: erit ergo etiam absurdum dicere, quòd rei non dicuntur condemnati sine defensione in casu de quo loquimur. Ad confirmationem verò argumenti respondeo negando totum. Nam eadem ratio quæ militat in pœna ordinaria, militat in pœna extraordinaria, quia leges, ut visum est, absolute decernunt non esse condemnandos reos inauditos, & non distinguunt quoad pœnam ordinariam, & quoad pœnam extraordinariam, & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, ut patet ex l. de pretio, ff. de public. in rem act. & per ea quæ adducit Surdus consil. 51. n. 7. Gamma decis. Lustr. 105. n. 2. Escobar de ration. cap. 18. n. 42. & alij communiter. Adde quòd argumentum de toto ad partem valet, ex l. de tota, ff. de rei vendicat. maxime, ut est in casu nostro, quando militat eadem ratio, ut obseruat Menochius consil. 72. num. 5. Surdus consil. 193. num. 6. & alij. Si igitur defensio competit reis, quando condemnantur pœna ordinaria, idem dicendum est, quando condemnantur pœna extraordinaria. Quod etiam probatur ex alia consuetudine: nam Doctores communiter asserunt, non esse reos torquendos denegatis defensionibus, hoc est, copia indiciorum. Ergo non est verum dicere, ut aduersarij supponunt in argumento, quòd copia indiciorum non est danda, quando damnatur reus ad pœnam extraordinariam trirerum, exilij, &c. sed ad pœnam ordinariam mortis. Et ita hanc sententiam tenet Lessius lib. 2. cap. 29. dub. 11. num. 102. vbi sic ait, *Ea quæ diximus de non condemnando reum non auditum ad mortem, videntur etiam habere locum in carcere, exilio, priuatione honorum, officiorum, &c. Nam eadem ferè rationes accommodari possunt.* Ita ille, & Petrus Nauarra lib. 2. cap. 3. num. 195. Sayrus in clauis Regia lib. 12. cap. 8. num. 16. & alij. Ex quibus satis remanet labefactum argumentum contrarietatis, quòd solidissimum aduersarij putabant.

Ad secundum argumentum respondeo cum Rudolphino tract. de princip. potest. cap. 2. num. 92. & alijs penes ipsum, quibus ego addo Villalobos in summa, tom. 2. tract. 14. diff. 4. num. 6. Filliucium tom. 2. tract. 40. cap. 6. num. 176. Layman lib. 3. sect. 5. tract. 6. c. 2. num. 7. Lessium loco citato, n. 100. Zanardum in direct. Theol. part. 3. c. 34. dub. 3. & alios, quos ego ipse adduxi in 3. par. resolutionum moralium tract. 5. resol. 98. quòd ex iusta causa potest Princeps denegare defensionem; tamen hoc procedit in aliquibus tantum casibus à Doctoribus particulariter expressis, ut quando delictum est notorium, quando timetur de populi tumultu, & alijs casibus à dictis Doctoribus enumeratis, in quibus scit Princeps reis nullam competere, nec habere posse defensionem. Extra quos casus non dari aliam iustam causam dispensandi, tenet Rudolphinus loco cit. David à Mauden in Decalog. disc. 3. precept. 8. n. 4. in fine. Farinacius q. 39. n. 24. sed in his casibus neque

directè, neque indirectè possunt includi casus, per quos rei de quibus loquimur, condemnentur inauditus; ergo non potest dici quòd Princeps in nostro casu potest ex iusta causa dispensare quoad defensionem dictorum reorum.

Ad tertium argumentum respondeo, quòd in nostro casu non valet adducere consuetudinem in contrarium: nam cum satis probatum sit defensionem esse de iure naturali, consuetudo nihil aduersus illud præualere potest, ut docet Suarez de legib. lib. 7. cap. 6. n. 4. Salas de legib. tr. 19. sect. 1. n. 89. Molfesius in summas tom. 1. tract. 9. cap. 11. num. 41. Becanus in part. 2. tract. 3. q. 6. n. 2. & alij Theologi communiter, & in terminis ut asserunt terminantibus, ita respondet etiam Farinacius q. 39. n. 29. asserendo non valere consuetudinem, per quam tollitur reo defensio. Et nouissimè ita etiam tenet Piagius tract. de consuetud. q. 6. n. 172. Nec valet dicere quòd Lessius lib. 2. cap. 29. dub. 11. n. 99. Filliucius tom. 2. tract. 40. c. 6. n. 176. & alij asserunt defensionem non esse de iure naturali, sed de iure gentium. Sed consuetudo aduersus ius gentium valet, ex gloss. in l. si locus, ff. quemadmodum seruit. amit. Ergo, &c. Nam respondeo, (quidquid sit de probabilitate opinionis Lessij, & aliorum) quòd consuetudo neque potest tollere ea quæ sunt de iure gentium, ut probat Azorius tom. 2. lib. 5. c. 17. q. 6. maxime, ut obseruat Bonacina de legib. disput. 1. quest. 1. puncti. vlt. n. 8. quando ius gentium procedit ex iure naturali, ut procedere in casu nostro fatentur Lessius, Filliucius loco citato. Vnde Salas de legib. tract. 29. resp. 19. sect. 2. sic ait. Licet aliquod ius gentium possit consuetudine abrogari, tamen moraliter id non contingit, quia debent omnes gentes in tali consuetudine concordare quòd est moraliter impossibile, maxime cum etiam iura gentium sint valde consentanea iuri naturali, & ideo oppositæ consuetudines raræ esse possunt. Ita Salas. Ex quibus manet solum hoc tertium argumentum, in quo sufficiens nimis se fundabat.

Ad quartum argumentum assero primò, quòd supradicta doctrina communiter à Theologis & Iurisperitis absolute resellitur, ut videre est apud Pegueram in praxi, cap. 12. §. 6. n. 3. Farinacium q. 39. n. 91. & 99. Aliqui verò ex Marfilio in praxi, §. nunc videndum, n. 13. distinguunt; vel reus est idiota & simplex, vel literatus, & sagax. In primo casu asserunt, etiam si non petat, dandam esse copiam indiciorum. In secundo casu verò negant. Et ita docet Didacus Cantera in questionib. criminalibus q. 9. de Iudice, n. 3. & alij. Sed in nostro casu omnes rei sunt idiotæ, & simplices; ergo, &c. Vel respondeo secundò, esse disparem rationem inter illum casum & nostrum: nam in nostro casu reus absolute condemnatur per sententiam ad pœnam subeandam sine vlla defensione, & non auditus: in illo verò casu, de quo loquitur in argumento contrariò, defensio non tollitur, sed differtur, ut notat Antonius de Nigris Neapolitan. cap. 272. n. 57. cum reus tantum torquetur; vnde ei remanet spes non confitendi in tormento: & si confitetur post tormentum, datur ei terminus innocentæ ad se defendendum, & ita dictam doctrinam procedere quoad torturam, non autem quoad condemnationem, rectè notat Pitigianus in praxi Canonica, tit. 3. cap. 7. circa fin. & Elisæus Danza de potest. ad modum belli, cap. 4. n. 1. Vnde Nauarra in dicto consil. 8. de accusat. dixit quòd licet communis opinio teneat dandam esse defensionem ante torturam, nullus tamen videtur textus expressus in hoc, quòd de condemnatione rei non est dicendum cum omnia iura aperte clament non esse dammandum nisi auditum. Et ideo, ut dixi, non valet argumentum de tortura ad condemnationem, licet communiter DD. asserant in utroque casu dandam esse reis defensionem. Ad confirmationem verò argumenti dico opinionem Claudij Bertazzolij, & aliorum esse reprobam, ut docet Caballus in resolutionum criminalium corar. 2. cas. 41. & Farinacius q. 39. n. 41. cum alijs penes ipsos, Vnde in delictis atrocissimis, etiam in hæresi, conceditur

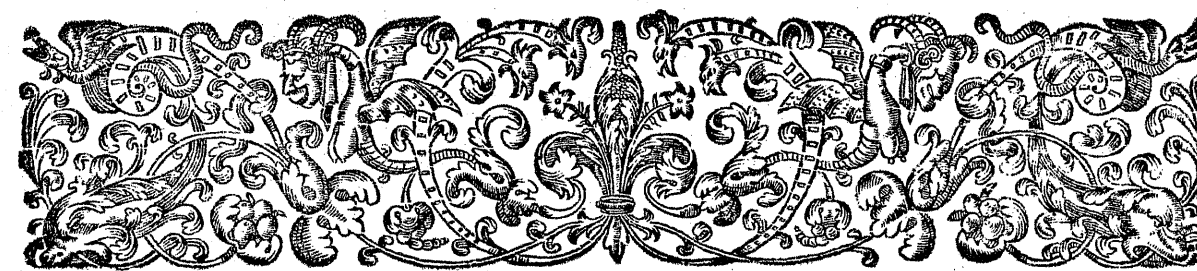
Y 4 defensio.

defensio, & datur copia indiciorum, & quando delicta frequentia & atrociora, augetur poena, priuilegiatur eorum modus procedendi, vel inuenitur alia via ad illa exirpanda: non autem tollitur defensio, quae reis competit de iure naturali, & quae tolli non potest etiam, ut probatum est, de absoluta Principis potestate. Ad doctrinam verò Monticelli, & aliorum negantium defensionem insignibus latronibus, &c. respondeo veram esse, quando supradicti sunt notorie tales, alias secus. Et ita limitat dictam sententiam Farinacius q. 39. n. 109. Bossius tit. de iudiciis, n. 74. Et supra ad secundum argumentum, ex mente etiam Theologorum, diximus Principem, quando delictum est notorium, posse defensionem denegare.

Ad quintum argumentum, assero illa exempla non facere ad casum nostrum: nam, ut rectè obseruat Farinacius

q. 23. n. 139. in illis statutis non apponitur poena corporalis: & si apponeretur, esset iniusta. Verùm in nostro casu rei damnantur sine defensione ad tritemes. Vnde si inter illos esset aliquis innocens, subiret inauditus poenam tam atrocem, ut Caballus resolutionum Criminalium cent. 1. cas. 9. num. 48. asserat quòd ista poena maior, aut grauior reperiri non possit.

Igitur ex omnibus supradictis satis firmata mihi videtur circa praesentem quaestionem opinio negatiua. Vnde claudam hoc responsum cum verbis Medae, iussae exulare à Creonte Rege ita cum illo loquentis, ut notat Bobadilla in politica tom. 1. lib. 2. cap. 5. num. 36. [Qualquier que manda alguna cosa sin oyr la parte, aunque loque mande sea iusto, el eo lo mandar es injusto.] Et ita ego sentio, saluo semper, &c.

INDEX RERVM OMNIUM NOTABILIVM, QVÆ IN III. RESOLUTIONVM PARTE CONTINENTVR.

APPROBATIONES,

NOS infra scripti ex commissione admodum Reuerendi Patris nostri Generalis D. Matthæi Santomango accuratè recognouimus Additiones ad Resolutiones Morales R. P. D. Antonini Dianæ Ch. ici Regularis, continentes alias viginti nouem Resolutiones eiusdem Authoris, in quibus cum nihil sit, quod sanæ doctrinæ, vel morum regulæ aduersetur, dignas iudicamus, vt typis mandentur. Romæ die 25. Februarij 1634.

DON LEONARDVS DVARDVS Cler. Reg. Theol. & vtriusque Iuris Doctor.
D. PAVLVS MARIA QVARTVS Cler. Reg. Sacræ Theologiæ Professor.

D. MATTHÆVS SANTOMANGVS Præpositus Generalis Clericorum Regularium.

CV Hæ Additiones Resolutionum Moralium R. P. D. Antonini Dianæ, iuxta præfixam assertio-nem PP. Theologorum, quibus id commissimus, approbatæ fuerint, vt typis mandentur, quoad nos spectat, facultatem concedimus. In quorum fidem præsentem has manu propria subscripsimus & nostro solito sigillo firmauimus. Dat. Neapoli die 10. Februarij 1634.

D. FRANCISCVS BACILIS Secretarius.

INDEX

A

Abbas, Abbatis.

ABBATES an possint consecrare calices, altaria, campanas, & benedicere lapides, & alia vasa ecclesiastica, non solum ad vsum suarum Ecclesiarum, sed etiam alienarum, tractat. 2. resol. 15. pag. 29.

Et an possint se ingerere in benedictionibus, in quibus vnctio requiritur, ibid. vers. quoad consecrationem; & hæc conclusio an etiam procedat respectu Abbatum Regularium, qui gaudent amplissimis priuilegiis, vers. dubitatum vero.

Et an pariter gaudeant isto priuilegio alia Religiones, quæ gaudent priuilegio communicationis, vers. notandum tamen est.

Abbatibus Clericis secularibus sibi subditis an possint concedere literas dimissorias, tract. 2. resol. 95. p. 55

Abbatissa an licitè possit pacisci de certa summa pecuniæ, donec Monasterio dos Monialis soluatur, etiam si Monasterium sit opulentum, tract. 2. resol. 97. ibid.

Abbatissa an possit eligi Monialis vidua, tract. 2. ref. 99. p. 59

Abortus.

ABORTUM an liceat procurare ad euitandum periculum vitæ, & infamiae alicuius puellæ prægnantis, tract. 5. resol. 11. p. 167

Dummodo foetus non sit animatus, ibid. vers. ab his. Abortus post foetus animationem an sit permissus, quando mater in aliqua infirmitate laboraret, & nullum aliud remedium sit, licet indirectè, & per accidens ex illo sequatur mors foetus, tract. 5. resol. 11. vers. notandum est hic. ibid.

Sed quid quando medicamenta æquè tendunt ad salutem matris, & ad mortem foetus, vbi salus infirmæ omnino desperata est, & foetus etiam periret, an inquam in tali casu liceat prædicta medicamenta præbere, ibid. vers. negatiuè respondent.

Sed quid si proles est animata an erit illicitum præbere matri medicamentum directè curatiuum cum notabili periculo prolis, si certum erat, vel valde probabile prolem sine illo viuam edendam, vers. notandum est.

Absolutio.

ABSOLUTIO casuum referuatorum ab aliquo obtenta tempore Iubilæi habente animum lucrandi Iubilæum, si postea illud non lucratur, an remaneat firma, ita vt pœnitens non reincidat in casus semel remissos, tract.

2. resol. 44. vers. & confirmatur.

ABSOLUTIO an sit danda moribundo, qui nitibus tantum quaerit absolutionem à Confessario. Vide moribundus.

ABSOLUTIO an sit concedenda moribundo, qui non audit, nec potest loqui, sed tantum pugno pectus suum pulsar suspirans oculos in cœlum tollit, vel respicit aliquam imaginem, hoc vidente Sacerdote, vel aliis testificantibus. Vide moribundus.

ABSOLUTIO non est concedenda Sacerdoti, qui sano corpore nihil de mortis periculo suspicans Missam inchoasset, & in fine introitus decidisset mortuus, licet confessionem generalem fecisset ad Deum coram ministro, & Ecclesia. Vide Sacerdos.

ABSOLUTIO an sit danda moribundo exhibenti signa supradicta, sed dubitatur an proueniant ex contritione, an ex angustia. Vide moribundus.

ABSOLUTIO an sit à Confessario danda moribundo, qui in illius absentia petiit confessionem, vel signa pœnitentiæ fecit, aliquo hoc restante. Vide moribundus. vbi etiam habebis quot testes debeant hoc restari confessario.

ABSOLUTIO an sit danda illi, quem paulò ante in periculo mortis Confessarius audierat, & non absoluerat, si postea superueniens adhuc eum inuenit viuum, sed sensibus destitutum, tract. 2. resol. 6. p. 68

ABSOLUTIO à Sacerdote impartienda an sit moribundo sensibus destituto, si testes de signis eius contritionis non coram infirmo testimonium ferant, si postea Sacerdos præsentem infirmo vellet illi sacramentalem absolutionem præbere. Vide Confessarius.

ABSOLUTIO an possit à Confessario concedi moribundo sensibus destituto, qui non petiit confessionem, nec vllum signum contritionis edidit. Vide moribundus, vbi etiam quid si moribundus bene vixerit.

ABSOLUTIO potius est concedenda in fauorem pœnitentis, quam deneganda in reuerentiam Sacramenti. Vide Confessarius.

ABSOLUTIO an sit deneganda pœnitenti, qui non vult acceptare pœnitentiam sibi à Confessario iniunctam. Vide pœnitens.

ABSOLUTIO à censuris, & casibus referuatis in articulo mortis, seu periculo, potest dari à quolibet Sacerdote, & qui comprehendantur hoc casu sub nomine Sacerdotis, & quid si esset præsens Parochus, & quando dicatur periculosa infirmitas. Vide pœnitens.

ABSOLUTIO an licitè possit concedi ei, qui habet peccata referuata, cum onere, vt ea sola postea superiori confiteatur, tract. 4. resol. 58. p. 88

ABSOLUTIO, & alia Sacramenta an possint licitè recipi à ministro malo, sed parato ministrare. Vide pœnitens.

ABSOLUTIO à pœnitente obtenta bona fide à peccatis tantum, & non à censuris etiam referuatis, à quibus ipse est

Index Rerum Partis III.

est innodatus, an sit valida, tract. 4. resol. 78. p. 95
 Et quid si Confessarius sciat peccata habere annexam excommunicationem, & hoc non obitante ex malitia absoluat, ibid. verf. & omnia.
 Absolutio an sit deneganda pœnitenti à Confessario, qui euidenter scit, quod pœnitens commisit tale peccatum, & de eo non sit confessus, tract. 4. resol. 105. p. 103
 Absolutio an sit valida si pœnitens bona fide sua peccata aperuit, sed Confessarius quandoque dormiebat, dum ille confitebatur, an verò talis confessio tanquam nulla sit reiteranda. Vide *Confessio*.
 Absolutio à pœnitente obtenta à Confessario cum falsa licentia Ordinarij an sit nulla, tractatu 4. resolut. 122. p. 109
 Absolutio obtenta à pœnitente, qui scit Confessarium esse priuatum iurisdictione, quod ipse Confessarius ignorat, an sit valida, ibid. verf. *hinc*.
 Absolutio data à Confessario, qui non recordatur statum pœnitentis, an sit valida, tract. 4. resol. 123. verf. *sed cum*. ibid.
 Absolutio an sit danda illi, qui sine causa præberet Confessario sua peccata scripta, & de illis illo præsentate accusaret, tract. 4. resol. 127. p. 111
 Absolutio ab excommunicatione an possit à laico validè dari moribundo, ita vt defunctus sit sepeliendus in loco sacro, tract. 4. resol. 133. p. 112
 Absolutio à quocumque Confessario approbato absque licentia Inquisitoris an possit dari illi, qui vi & metu, fraude, vel dolo, aut alio quocumque casu inter infideles exterius fidem negauit, sed corde illam retinuit, si postea rediit ad Christianos, tanquam non comprehenso in Bulla Cœnæ. Vide *hæreticus*.
 Absolutio est danda à Confessario blasphemanti hæreticaliter absque licentia Inquisitoris, si bene sentiat de fide. Vide *hæreticus*.
 Absolutio obtenta virtute Iubilæi à casibus referuatis, & excommunicatione ab eo qui habebat animum lucrandi illud, si postea illud non lucratur, an annulletur, seu infringatur respectu referuatorum, & excommunicationis, tract. 4. resol. 145. verf. *notandum*. p. 117
 Absolutio à casibus referuatis, & à censuris tempore Iubilæi non potest dari à Confessario sub ea conditione, vt pœnitens lucretur Iubilæum, tract. 4. resol. 145. verf. *aduertant*. ibid.
 Absolutionem alicuius excommunicationis ab Episcopo referuatæ Summo Pontifici, an possit, hoc obitante, Metropolitanus largiri in casibus sibi permisis, tract. 4. resol. 158. p. 122
 Absolutio censurarum potest fieri extra Sacramentum confessionis, tract. 5. resol. 25. verf. & *idem dicendum*. p. 172
 Absolutio à Confessario an sit deneganda habenti consuetudinem iurandi ex inaduertentia, tract. 5. resol. 61. verf. *ex his deduxit*. p. 185
 Absolutio est inualida excommunicatione non ablata, & quid in casu necessitatis, tract. 5. resol. 68. verf. *respondent communiter*. & verf. *igitur pro praxi*. p. 187
 Absolutio ab excommunicatione per metum extorta est nulla, idem de reuocatione censuræ ante diem, vel conditionem, sub qua promulgata est, tract. 5. resol. 118. p. 206
 Absolutio an sit deneganda volenti restituere per partes, si habet potestatem restituendi totum, tract. 6. resolut. 5. p. 209

Acolythus.

 Acolythus, qui solenniter circumfert in peccato mortali, an peccet mortaliter, tract. 4. resol. 196. p. 133

Actus.

 Actus, qui est causa omissionis culpabilis, an sit peccatum distinctum ab ipsa omissione, tract. 6. resol. 8. p. 210
 Actus, qui sunt ab operante post propositum omittendi

præceptum, an dicatur causa omissionis præcepti, & consequenter sint peccata, ibid. verf. *sed hic*.
 Actus conditionalis quando versatur circa res prohibitas solo iure positio, an excuset à peccato mortali, & quid quando versatur circa ea, quæ sunt iure naturali prohibita, tract. 6. resol. 47. verf. *notandum est*. p. 219

Adultera.

 Adultera etiam infimæ sortis, & nupta nobili viro, cui supponit filium alterius pro successione matoratus, omisis filiis legitimis non debet se prodere, etsi sciat profuturum, nec tenetur reuelare hoc filio spurio, nec filio tenetur credere, ad quid autem teneatur, tract. 5. resol. 30. verf. *ex his adultera*. p. 174
 Adultera quæ ipso iure amittit dotem legitimè acculata de adulterio, si falsis testibus se defendit, non tenetur ad dotem reddendam, sed ad expensas viro soluendas, tract. 6. resol. 35. verf. *secundò*. p. 219

Adulterium.

 Adulterium occultum commissum ab vxore an possit esse in causa, vt maritus secluso scandalo in foro conscientie valeat vxorem dimittere, tract. 4. resolut. 257. p. 150
 Et quid si yterque coniux sit reus adulterij, an possit fieri huiusmodi diuortium, & an inter sit si vnus priori loco commisit adulterium, aut sæpius altero, quod vnus sit publicum, & alterius occultum, & lateat coniugem, & an si post diuortium factum alter innocens committat adulterium, an teneatur alterum coniugem emendatum iterum ad thorum admittere, & ad instantiam alterius compelli possit ad istud à iudice, ibid. verf. *notanda sunt*.

Aduocatus.

 Aduocatus an possit esse iudex in causa, cuius fuit patronus in foro conscientie, altera parte inscia, tract. 5. resolut. 56. p. 184

Affinitas.

 Affinitas contracta ex copula fornicaria an impediatur matrimonium contrahendum post Baptismum, tract. 4. resol. 262. p. 101
 Affinitas an contrahatur, si quis extraordinariè polluat feminam aliquam emittens semen post extractum membrum à vase naturali, quamuis postmodum casu illabitur semen in naturale vas, tract. 5. resolut. 19. verf. *quæ etiam*. p. 169
 Affinitati contrahendæ an necesse sit non solum virum, sed etiam feminam seminare, in Addit. secund. resolut. 21. p. 255
 Affinitas an contrahatur si semen alicuius viri ope Demonis deferatur in vterum femineum, tract. 6. resol. 19. verf. *nota etiam*. p. 169

Alienatio.

 Alienatio rei litigiosa lite pendente facta in clericum, an possit reuocari à iudice sæculari à posse clerici, & iudex sæcularis in eum directè exequutionem facere contra clericum, tract. 1. resol. 4. verf. *ex his etiam*. p. 2
 Alienatio alicuius rei si in contractu sit prohibita si res talis perueniat ad clericum, an executio possit fieri per iudicem sæcularem in illa respectu obligata à laico, esto quod clericus illam possideat, tract. 1. resol. 49. p. 14

Appellatio.

 Appellatio non admittitur à sententia lata per Episcopum, per quam fuit decisa in fauorem rei, quod gauderet immunitate ecclesiastica, tract. 1. resol. 38. verf. *notandum est*. p. 11
 Appellatio an concedatur Regulari ad Summum Pontificem, si omisit appellationem ad Prouincialem, seu Generalem, tract. 2. resol. 54. p. 43
 Appellatio an sit licita, si sententia lata sit à iudice secundum opinionem probabilem, vel quod magis est, secundum probabiliorem, tract. 5. resol. 104. p. 201
 Et

Index Rerum Partis III.

Et hoc procedat non solum in causis criminalibus, sed etiam in ciuilibus, ibid. verf. *ex quibus*.

Archiepiscopus.

 Archiepiscopus factus Episcopus an possit vti pallio, quod conceditur Archiepiscopis, tract. 6. resol. 37. p. 221
 Archiepiscopus extra suam prouinciam an possit vti pallio, etiam de licentia ordinarij illius diocesis, ibidem, verf. *adde quod*.
 Archiepiscopus si semel habuit pallium vnus archiepiscopatus si ab illo ad alium transferatur, iterumque redeat ad priorem, indiget nouo pallio, & primum non sufficit, ibidem, verf. *notandum est*, vbi etiam, quid si perdat pallium acceptum à Summo Pontifice, vel aliquo casu comburatur, an poterit absque illo suo pontificalia munera exercere.

Aspicere.

 Aspicere coitum bestiarum, seu verenda eorum turpiter commota an sit licitum, tract. 5. resol. 88. p. 195
 Et quid de coitu, & verendis aliorum, ibidem: vbi quid si ex proposito, & quid si per transennam, ibid.

Attritio.

 Attritio cognita an sufficiat ad suscipiendum sacramentum Baptismi, tract. 4. resol. 13. p. 74
 Attritio sola in homine iusto, an sit sufficiens ad remissionem peccatorum venialium extra sacramentum Pœnitentiæ, tract. 4. resol. 117. p. 108
 Sed vltra remissionem venialium extra, vel intra Sacramentum requiritur etiam propositum in posterum vitandi illa, ibidem, verf. *notandum est*.
 Et hoc propositum an sufficiat esse implicitum, quod contineatur virtualiter in detestatione peccati, tract. 4. resol. 119. ibid.

Audire.

 Audire detrahentem aliorum crimina an peccetur mortaliter, tract. 5. resol. 35. p. 176
 Et non repellendo, an quandoque peccet mortaliter, ibidem, verf. *communiter*.

Auocatio.

 Auocatio causarum spiritualium ad tribunaia laicorum, an possit fieri absque incurfu censuræ Bullæ Cœnæ, si causæ auocentur ab aliis iudicibus Ecclesiasticis vltra iudices Sedis Apostolicæ, tract. 1. resol. 55. p. 15

Awiga.

 Awiga, seu sigitteri vulgò nuncupati, deferentes meretricem de vno loco ad aliud, quam sciunt illuc tendere ad peccandum, an excusentur à peccato, tract. 6. resolut. 11. p. 210. & tract. 6. resol. 46. verf. *vnde*. p. 223

Auxilium.

 Auxilium præstans furi furandi gratia ascendenti scalam in tenendo eam, quam etsi nemo teneret, tamen ascenderet, non tenetur ad restitutionem, idem si adiuuaret aliquem in asportando rem furtiuam, quam sine tuo subsidio auferret, & furaretur, non teneris ad restitutionem, tract. 5. resol. 47. verf. *si furi*. p. 180. & tract. 5. resol. 84. verf. *ex his*. p. 194

B

Baptismus.

 Baptismus pueris filiis infidelium à dominis potest dari inuitis eorum parentibus, sed hoc an teneatur facere domini sub onere peccati mortalis, tract. 4. resol. 1. p. 171
 Baptismus producit cognationem spiritualem, quando patrinus tangit infantem baptizandum & in quo loco requiritur, vt baptizetur vt illum producat, & ille qui tangit infantem, debet interuenire vt patrinus, & non vt subseruiens necessitati. Vide *cognatio*.
 Et an producat cognationem prædictam si quis ex errore leuat filium Petri, existimans se Pauli filium leuare, tract. 4. resol. 16. p. 97

Baptismus post partum vxoris statim ob periculum mortis datus à marito infanti adstantibus multis, qui hoc facere poterant, an priuet maritum iure petendi debitum ab vxore, tract. 4. resol. 3. p. 71
 Et super hoc impedimento quis possit dispensare, ibidem, verf. *nota*.
 Baptismus si in casu necessitatis detur à laico præsentate diacono, an faciat, vt laicus peccet mortaliter, tract. 4. resol. 4. p. 72
 Vbi quid si præsentate sacerdote, & eo non renuente, ibid. verf. *non desinat*.
 Et an incurrat in irregularitatem, verf. *nota tamen*.
 Baptismus vt conferatur an sufficiat minima quantitas aquæ, scilicet vna, vel duæ guttæ, tract. 4. resol. 6. p. 72
 Baptismus an possit conferri ex aqua ex sale resoluta vel ex gelu, vel ex niue, ibidem verf. *quæritur secundò*.
 Et an ex aqua distillante ex vite, vel aliqua arbore, ibidem, verf. *quæritur tertio*.
 Et an ex aqua, quæ colligitur ex vaporibus densatis, vel quæ ex ore ollæ euaporatur, aut ex parietibus, aut lapidibus hyemali tempore fluit, verf. *notandum est*.
 Baptismus vt validè conferatur, an requirat, vt simul, & semel parochus abluat, & pronuntiet formam Baptismi, an verò possit interuenire aliqua breuis mora, nempe vt vna oratio dominicalis possit recitari, tract. 4. resol. 6. ibid.
 Baptismus an licitè possit dari filiis hæreticorum, si sub cura parentum probabiliter timeatur periculum peruersionis eorum, tract. 4. resol. 7. p. 73
 Baptismus quàm primum debet infantibus conferri à parentibus, & hoc quàm primum, quomodo intelligendum est, & quid hic Panormi stante Synodo, tract. 4. resol. 8. per totam. ibid.
 Rebaptizantes scienter sub conditione, an incurrant in irregularitatem, tract. 4. resol. 9. ibid. & in Addit. secund. resol. 10. p. 250
 Baptizans Sacerdos in peccato mortali infantem in casu necessitatis an peccet mortaliter, tract. 4. resol. 10. p. 74
 Et quid si esset laicus in peccato mortali existens, qui baptizaret, an peccaret mortaliter, ibid. verf. *ex his*.
 Baptismus infanti in periculo mortis an possit dari à duobus, scilicet à muto abluente, & ab orato manibus proferente formam Baptismi, tract. 4. resol. 11. ibid.
 Baptismus an sit validus, si fuit collatus dormienti, qui illum ante somnum petierat, tract. 4. resol. 12. ibid.
 Baptismus vt suscipiatur, an sufficiat attritio cognita, an vero requiratur contritio, tract. 4. resol. 13. ibid.
 Baptismus quorum peccatorum remissionem operatur recedente fictione, tract. 4. resol. 14. p. 75
 Baptismus non operatur remissionem peccati fictionis, sed pœnitentia in ordine ad clauas Ecclesiæ, & an sola attritio sine sacramento Pœnitentiæ sit sufficiens ad remouendam fictionem. Vide *peccatum*.
 Baptismus solus an habeat effectum recedente fictione, an verò omnia Sacramenta, tract. 4. resol. 15. ibid.
 in Baptismo conferendo, & in collatione aliorum sacramentorum intentio peruersa ministri an suppleatur à Deo, quoad gratiam saltem, licet non quoad characterem, tract. 4. resol. 17. ibid.
 Baptismus priuatus quando confertur tempore necessitatis, an requirat adhibitionem patrinis, & ex tali adhibitione an contrahatur cognatio spiritualis, tract. 4. resol. 18. p. 76
 in Baptismo conferendo an patrinus catholicus possit assistere filiis hæreticorum, baptizante illos ministro hæretico in forma SS. Trinitatis, ibidem, verf. *notandum est*.

Beneficiatus.

 Beneficiatus an dicatur, qui habet coadiutoriam à Papa concessam, tract. 1. resol. 62. p. 46
 Beneficiatus omittens horas canonicas, an liberetur à restitutione

Index Rerum Partis III.

restitutione fructuum propter eleemosynas largitas pauperibus, non tamen hoc intuitu, si tantumdem largitum fuisset, tract. 6. resol. 57. p. 228

Beneficium.

Beneficium iurispatronatus an possit obtineri à minore quatuordecim annorum, tract. 6. resol. 64. p. 230
Et an sufficiat 14. annum esse ceptum, an verò debeat esse expletus, ibidem vers. *notandum.*

Blasphemia.

Blasphemia plures in Deum prolata vnico actu, sine morali interruptione vnum solum peccatum constituunt, & non plura, nec est opus in confessione explanare numerum blasphemiarum, tract. 4. resol. 163. vers. *notandum.* p. 123

Blasphemiae, & iuramenta falsa inaduertenter prolata, orta tamen ex praua consuetudine, an sint peccata mortalia, tract. 5. resol. 62. p. 185

Bulla.

Bulla Cœnæ Domini an tollat casus Regni Galliarum, quos priuilegiatos appellant, tract. 1. resol. 74. p. 19

Bulla Cœnæ Domini an tollat priuilegium Regiæ Monarchiæ Regni Siciliae, ibidem, vers. *circa iudicium de Monarchia.*

Bulla Cœnæ Domini an reuocet priuilegia Mendicantium, Regularium, & Bullæ Cruciatæ. Vide *priuilegia.*
Bulla sanctæ Cruciatæ dat priuilegium edendi carnes tempore prohibito ex licentia vtriusque medici, quomodo hoc intelligendum, latè declaratur tract. 5. resol. 70. p. 188

E

Capitulum.

Capitulum Generale non potest derogare priuilegio concessio Prælati Religionum eligendi confessarium extra religionem, nisi fuerit confirmatum à Summo Pontifice, tract. 2. resol. 1. vers. *non desistam.* p. 19

Capitulum Generale potest tollere à fratribus vsu priuilegiorum Apostolicorum. Vide *Generalis.*

Capitulum Generale an possit determinare quædam bona immobilia certæ domus alienanda esse tantum à quinque Patribus eligendis per Capitulum dictæ domus, & alienatio facta virtute dicti decreti, an sit valida, an verò inualida, tract. 2. resol. 87. vers. *Capitulum,* cum seq. p. 52

Capitulum Generale cuiuslibet Religionis non potest determinare aliquid contra ius commune, ibidem vers. *respondeo.*

Cardinales.

Cardinales an & quando possint licitè abesse à Congregationibus, tract. 2. resol. 6. p. 24

Cardinalis seipsum percutiens, aut vulnerans, an incidat in excommunicationem canonis *si quis suadente*, tract. 5. resol. 81. vers. *notandum.* p. 192

Casus.

Casus referuati à Prælati Religionum an desinant esse referuati, si ipsi superiores functi sint officio eorum, tract. 2. resol. 23. p. 32

Casus referuatus incestus, an comprehendat, quando impubes commiserit se cum consanguineis, vel affinis, tract. 4. resol. 101. vers. *notandum est,* p. 102

Caupones.

Caupones, seu tabernarij, an possint ministrare cibos soluturos illis ieiunium, tract. 5. resol. 36. vers. *item licitum.* p. 176

Caupones, nauæ, & stabularij ad quam culpam teneantur pro rebus penes ipsos depositis in foro conscientiæ, tract. 6. resol. 21. p. 215. vbi etiam quid in foro externo.

Circumstantia.

Circumstantia peccati manifestatiua complicis an sit

aperienda à pœnitente in confessione, non obstante, quod confessarius cognoscat complicem, tract. 4. resol. 64. p. 90

Circumstantiæ notabiliter aggrauantes non sunt necessariò explicandæ, tract. 4. resol. 67. ibid.

Circumstantia, quod mulier peccauit carnaliter cum Sacerdote religioso, non est necessaria explicari in confessione, sed sufficit dicere, peccauit cum sacerdote ibid, vers. *in resol.* 3.

Et Sacerdos, vel religiosus sufficit, vt dicat tantum se violasse votum castitatis, non manifestando votum solenne professionis, vel ordinis, vers. *in resol.* 4.

Circumstantia quod sponus, & sponsa de futuro carnaliter se commiscuerunt, non est explicanda in confessione, ibidem, vers. *in resol.* 5.

Circumstantia stupri non est aperienda in confessione, si puella consentiat, sed sufficit dicere, toties fornicatus sum, ibidem, vers. *in resol.* 11.

Circumstantia contra inobedientiam non est explicanda in confessione, quando Religiosus non obediuit Prælato præcipienti sub obedientia, quia non committit duplex peccatum, nempe contra Religionem, & contra obedientiam, sed vnicum tantum, ibidem, vers. *in resol.* 16.

Circumstantia quod quis vnica voluntate voluisset plures homines occidere, aut plures ad mulierem accedere, aut vnico actu voluerit omittere officium per mensem, vel ieiunium per totam Quadragesimam, an sit aperienda in confessione, ibidem, vers. *in resol.* 17.

Circumstantia quod quis in actu venereo gestauit reliquias, non est aperienda in confessione, ibidem, vers. *in resol.* 18.

Circumstantia tactuum impudicorum factorum in Ecclesia an sit explicanda in confessione, ibidem, vers. *in resol.* 25.

Circumstantia locutionis verborum turpium in loco sacro prolatorum, an sit explicanda in confessione, ibidem, vers. *in resol.* 26.

Circumstantia diuersitatis contumeliarum contra proximum in confessione an sit explicanda, ibidem, vers. *in resol.* 28.

Circumstantia si mala volita fuerint circa facultatem, vel personam, vel honorem proximi, non est opus vt explicetur in confessione, ibidem, vers. *in resol.* 30.

Circumstantia gradus incestus, an sit necessariò aperienda in confessione, ibidem, vers. *in resol.* 31.

Circumstantia raptus non est aperienda in confessione, si virgo sponte consentit, ibidem, vers. *in resol.* 37.

Circumstantia, per tot vias cognoui amasiam, si per noctem dormiui cum ea; an sit explicanda in confessione, an verò sufficiat dicere, feci, quod potui, ibidem vers. *in resol.* 39.

Circumstantia tactuum, & osculorum quantumuis libidinorum, quæ subsequuntur copulam non est in confessione explicanda, ibidem, vers. *in resol.* 40.

Circumstantia, quod confessarius existens in peccato mortali excepit confessiones diuersorum successiuè, non est aperienda in confessione, cum vnum tantum peccatum commiserit, ibidem vers. *in resol.* 43.

Circumstantia an delectatio morosa fuerit circa coniugatam, vel Monialem, non est explicanda in confessione, sed sufficit dicere toties morosè delectatus sum, ibid. vers. *in resol.* 48.

Circumstantia omissionis in confessione non est necessaria explicari, sed sufficit pœnitentem se accusare de causa omissionis, ibidem, vers. *in resol.* 64.

Circumstantia Sodomice commissæ inter masculos in primo, & secundo gradu, an sit aperienda in confessione, an verò sufficiat se tantum accusare de actu sodomitico cum consanguineo, vel affine, sine explicatione

Index Rerum Partis III.

explicatione gradus primi, & secundi, cum quibus habitata fuit copula. Vide *Sodomia.*

Circumstantia scandali indirectè voliti an sit in confessione aperienda, tract. 4. resol. 114. p. 106

Et an etiam sit explicandus numerus personarum, quibus datum est scandalum, & qualitas ipsarum, vers. *sed difficultas,* vsque ad finem.

Circumstantia concubitus viri Christiani cum muliere infideli, Turca, Iudæa, hæretica, &c. an sit in confessione aperienda, tract. 4. resol. 138. p. 114

Circumstantia frigidi, vel eunuchi cum muliere an sit aperienda in confessione, tract. 4. resol. 139. ibid.

Circumstantia coitus vxoricidij, vel adulterij cum promissione matrimonij, an sit aperienda in confessione, tract. 4. resol. 140. ibid.

Circumstantiæ incestus diuersæ speciei à simplici fornicatione, & necessariò explicandæ in confessione enumerantur, ibid. vers. *non reticeam.*

Circumstantia si quis peccauit scienter, aut ignorantia culpabili, an sit aperienda in confessione, tract. 4. resol. 141. p. 115

Circumstantiæ in peccato Sodomie an quis fuerit agens, vel patiens, vel gradus cognationis, an debeat in confessione exprimi, tract. 4. resol. 159. p. 122

Circumstantia quod quis fecit aliquid cum conscientia erronea, nec tamè in cogitatione distinxit illam actionem facere esse peccatum mortale, vel veniale, an sit aperienda in confessione, tract. 4. resol. 162. ibid.

Circumstantia ignorantie vincibilis mysteriorum fidei, an sit explicanda in confessione, tract. 4. resol. 165. p. 123

Et quid in ignorantia decalogi, vers. *notandum.*

Circumstantia quod quis merchatus est in Sacrificio alicuius Ecclesiæ, an debeat explicari in confessione, tract. 4. resol. 166. p. 124. vbi etiam queritur quid in refectorijs, cubiculis, bibliothecis, dormitorijs, & monasterijs Regularium, & de cameris, & campanilibus Ecclesiæ ad hærentibus.

Circumstantia, quod quis osculatus est pudenda alicuius feminae, vel pueri, an sit explicanda in confessione, an vero sufficiat se accusare osculationem feminam, vel puerum, tract. 4. resol. 225. vers. *notandum.* p. 134

Clericus.

Clericus an possit cognosci à iudice laico, si deferat vestem clericalem ad effectum, vt gaudeat priuilegio fori, tract. 1. resol. 10. p. 4

Clerici an teneantur soluere gabellas positas pro primo ingressu Regis in aliquam ciuitatem sui Regni. Vide *gabella.*

Clerici an possint cognosci de eorum clericatu, vel de habitu à iudice laico. Vide *Index laicus.*

Clericus propter crimen læsæ maiestatis, an sit degradandus, & curiæ sæculari tradendus, tract. 1. resol. 16. p. 5

Clerici an teneantur soluere collectam certam, & inuariabilem impositam per statutum super aliqua bona, prius quam ad eos peruenissent, tract. 1. resol. 17. ibid.

Clericus si conueniatur pro euictione, an sit conueniendus coram iudice ecclesiastico, tract. 1. resol. 22. p. 7

Clericus, an possit spoliari à ministro laico si deferat arma prohibita, & isto casu iudex Ecclesiasticus an teneatur punire clericum pœnis statutis à lege laicorum. Vide *officialis.*

Clerici an possint se submittere iurisdictioni Regali quoad bona patrimonialia, tract. 1. resol. 20. p. 9

Clericus committens crimen læsæ maiestatis, an sit puniendus à iudice sæculari, tract. 1. resol. 30. ibid.

Clericus succedens in bonis laici, an sit propter illa bona vocandus in iudicium coram iudice laico, coram quo causa incepta erat, tract. 7. resol. 31. ibid.

Clericus qui coram iudice laico recepit depositum, an

possit cogi à iudice laico ad illud restituendum, ibid. vers. *vbi etiam.*

Clericus citatus quatenus sua putauerit interesse coram iudice laico, si compareat, an teneatur stare sententiæ à iudice laico latae, ibid. vers. *& clericum.*

Clerici confugientes ad Ecclesiam, an gaudeant immunitate Ecclesiastica, tract. 1. resol. 35. p. 10

Clerici transgressores legum ciuiliu an possint puniri à iudice laico pœna pecuniaria à legibus constituta, tract. 1. resol. 41. p. 11

Clerici ex vi statuti laicalis an possint conueniri pro iure congrui, vel laicos conuenire, tr. 1. resol. 43. p. 12

Clerici an ligentur statutis laicorum de causis compromittendis inter affines, ibid. vers. *scio circa.*

Clericus negotiator sine trina monitione, an teneatur soluere gabellam, tract. 1. resol. 44. p. 12

Et an sufficiat vna monitio ad instar trium, ibid. vers. *notandum.*

Et an isto casu perdat immunitatem quo ad bona Ecclesiastica, vers. *nota etiam.*

Et quando tenetur soluere gabellam, coram quo iudice sit conueniendus, laico scilicet, an ecclesiastico, vers. *quod autem.*

Clericus, qui in aliqua re præscripta in Concilio Trid. deficit, & ob id foro laicali subicitur, an possit à iudice Ecclesiastico puniri, atque indicari, sicuti à laico, tract. 1. resol. 48. vers. *notandum est.* p. 13

Clericus si possideat aliquod prædium, quod à laico fuit prohibitum alienare, an exequutio possit fieri per iudicem sæcularem in prædio specialiter obligato à laico, etsi clericus illud possideat. Vide *alienatio.*

Clericus possessio an sufficiat ad declinandum forum iudicis sæcularis. Vide *possessio.*

Clericus non probatur ex possessione clericatus, sed transfert onus probandi contrarium in iudicem laicum. Vide *possessio.*

Et prima tonsura an probetur per testimonia. Vide *prima tonsura.*

Clericus deponens falsum coram iudice laico an possit puniri ab eo, tract. 1. resol. 60. p. 16

Clericus si obtineat beneficium, quod non poterat obtinere, an gaudeat priuilegio fori. Vide *priuilegium.*

Clericus qualem habitum deferre debet, vt gaudeat priuilegio fori, tract. 1. resol. 63. p. 17

Et cognitio an habitus sit clericalis ad quem iudicem spectet, ibid. vers. *si autem controuertatur.*

Clerici inferuientes Ecclesiæ, si primam tonsuram non deferant, an gaudeant priuilegio fori, tract. 1. resol. 69. p. 18

Clericus administrans temporibus prohibitis ea, quæ Ecclesia designat pro secundis nuptiis, an incurrat aliquam pœnam, tract. 4. resol. 265. p. 153

Clericus consultus à iudice an habeat obligationem occidendi reum, si respondeat habere, an incidat in irregularitatem, tract. 5. resol. 88. p. 192

Clericus voluntariè se ipsum percutiens an incurrat excommunicationem canonis *si quis suadente*, tract. 5. resol. 81. ibid.

Christiani.

Christiani captiui remigantes in triremibus Turcarum an peccent mortaliter, & incidant in excommunicationem, tract. 5. resol. 36. p. 176

Christiani captiui possunt propugnacula edificare, sarcinas, machinas, & arma necessaria ad bellum afferre, ibid. vers. *possunt igitur.*

Fallit si eo loco constituta res ita esset, vt captiui auxilium denegantes, magno periculo Christianos eriperent, vel victoriam illis conferrent, vers. *primo si eo loco.*

Fallit in iis qui tormenta in Christianos dirigunt, ignemque applicant, vers. *secunda.*

Christiani an possint licitè absque incurso peccati mortalis

Index Rerum Partis III.

mortalis vendere infideli Idolum; aut Iudæo in Synagoga edificanda operam locare, si magna egestate premantur, *ibid. vers. & tandem.*

Christiani adulti pro eorum salute an debeant habere fidem explicitam incarnationis Christi, & Sanctissimæ Trinitatis, *tract. 5. resol. 46. p. 180*

Christiani ordinarij an teneantur explicitè scire, & credere mysterium Circumcisionis Christi, aduentus Magorum, missionis Spiritus sancti, Communionis Sanctorum, & omnia Ecclesiæ Sacramenta, *tract. 5. res. 48. ibid.*

Et an explicitè scire, & credere debeant Matrem Dei, v. ginem post partum, & perpetuò mansisse, *ibid. vers. notandum.*

Et creationem Mundi fuisse in tempore, & non ab æterno. *ibid.*

Christiani adulti non tenentes memoria sub verbis præceptis formam Symboli Apostolorum, an peccent mortaliter, an verò venialiter, idem de Decalogo, de oratione Dominica, dummodo eorum substantiam sciunt, & quid de nescientibus se signare signo Crucis, *ibidem, vers. & tandem.*

Christianus utendo in Terris Turcarum pileo Turcico cum tobalia alba, vt securius pertranseat, an peccet mortaliter, *tract. 5. resol. 49. p. 181*

Et ob grauem necessitatem in terris infidelium ad se occultandum potest vt vestibus per se primò deputatis ad supersticiosum cultum alicuius falsæ sectæ, quæ non habent communem, & corporalem vsum, sed sacrum vel quasi sacrum in tali secta, *ibid. vers. sed plus.*

Et an possit licitè vti caeremoniis falsæ religionis quibus ipsa in cultu suo proprio vtitur, non quatenus sunt caeremoniæ illius religionis, sed ob aliam finem, & iustam causam, *vers. notandum, il primo.*

Limita primò dummodo tales actiones sint, vt ratio cultus ab iis separari possit, secundò vt absit scandalum, tertio, vt illo vtu non obsecratur confessio fidei, quando hæc obligat, nec ex circumstantiis iudicari possit fidem negari. *ibid.*

Christiani licitè possunt erigere vexilla signis consuetis Turcarum insignita in classe, vel exercitu, *ibid. vers. notandum, il secundo.*

Christianus an semper obligetur ex præcepto fidei respondere infideli interroganti an sit Christianus. *ibid. vers. notandum, il tertio.*

Et an possit tali casu aliquem eludere aliqua ratione interrogantem, non autem negare se esse Christianum, *vers. aduerte.*

Christianus: aliqui casus explicantur in quibus tenetur exponere propriam vitam propter extremam necessitatem spiritualem proximi, & multi casus reprobantur, in quibus non tenetur. *Vide vita.*

Cognatio.

Cognatio spiritualis an contrahatur in baptismo ab eo qui tenet infantem nomine alterius, an verò ab illo qui eum misit, *tract. 4. resol. 2. p. 71*

An verò à neutro, *ibid. vers. imò.*

Cognatio spiritualis contrahitur in baptismo, quando tangitur à patrino infans baptizandus, idem est in confirmationis Sacramento, *ibidem, vers. notandum est.*

Et hæc cognatio, vt contrahatur in quo loco Sacramentum debet ministrari, & etiam vt contrahatur, offerentes debent deseruire vt patrini, & non vt subseruientes necessitati, *vers. non reuertam.*

Cognatio spiritualis an contrahatur, si quis per errorem leuauerit filium Petri in Baptismo, existimans se Pauli filium leuare, *tract. 4. resol. 6. p. 95*

Cognatio spiritualis an contrahatur per patrinum interuenientem baptismo priuato, quando confertur tempore necessitatis, *tract. 4. resol. 18. vers. difficultas. p. 76*

Cognatio spiritualis an contrahatur cum puero, eiusque parentibus à non confirmato suscipiente illum in confirmatione, *tract. 4. resol. 2. vers. secundò. p. 177*

Cognatio spiritualis dirimens, aut impediens, vel nulla in matrimonio contrahendo, an contrahatur, quando quis ad instar patrini in Ecclesia tenuit puerum in domo iam baptizatum, *tract. 4. resol. 260. p. 151*

Collatio.

Collatio Episcopatum, & aliorum beneficiorum an possit præscribi à Principe laico aut consuetudine, *tract. 1. resol. 65. p. 17. vbi etiam an per tempus immemorabile.*

Collecta.

Collecta certa, & inuariabilis imposita per statutum super aliquibus bonis, priusquam ad clericos peruenissent, an debeat ab illis solui, *tract. 1. resol. 17. p. 5*

Coloni.

Coloni partiarij Religiosorum an teneantur soluere gabellas. *Vide gabella.*

Coloni, & affectatores prædiorum ecclesiasticorum an teneantur soluere gabellam, vulgò dictam dixiuri. *Vide gabella.*

Colonus Laicus Religiosorum pro eius portione colonicæ an teneatur soluere decimas, *tract. 1. resol. 23. p. 7*

Comedens, Comedere.

Comedens, vel bibens absque necessitate ob solam voluptatem captandam an committat peccatum veniale, *tract. 5. resol. 6. p. 165*

Comedens quosdam cibos calidos, & æcumbens in lecto incidere in pollutionem, an tenebatur decumbere, & cibos illos non comedere, si sine damno poterat à supradictis abstinere, *tract. 5. resol. 22. p. 171*

Comedentes carnes ex iusta causa in Quadragesima non peccant etiam contra temperantiam naturalem, si ad excitandum appetitum parum piscati sumant, *tract. 5. resol. 70. p. 188*

Comedere carnes in Quadragesima, si non esset prohibitum ab Ecclesia, desiderare an sit peccatum mortale, *tract. 6. resol. 47. vers. & idem. p. 224*

Comedere carnes humanas in obsidione alicuius ciuitatis, quando alius cibus non est, an sit licitum, *tract. 6. resol. 48. ibid.*

Et licet vesci carnibus humanis sit prohibitum iure naturæ, tamen hæc prohibitio non obligat in vitæ discrimine, *ibid. vers. quia non est.*

Et quid si vitæ periculum imminet ab extrinseco, puta si alicui inbeatur, vt vescatur carnibus humanis sub pena mortis, *vers. & hoc etiam.*

Et an per modum medicamenti liceat sumere aliquid humanæ carnis alteratum, & an licitum sit haurire sanguinem humanum ex vena adolescentis detractum ad acquirendum vigorem corpori senili, & senectuti prorogandæ, *vers. hinc à fortiori.*

Commodare, Commodataris.

Commodare cubiculum alicui petenti ad fornicandum an ex aliqua iusta causa sit licitum, nempe si ipsi neganti sequatur aliquod grauissimum damnum, *tract. 6. resol. 45. p. 223*

Commodataris dubius an sua culpa commodatum perierit, an teneatur ad restitutionem, maxime quando dubium est æquale, *tract. 6. resol. 49. vers. notandum est. p. 225*

Compensatio.

Compensatio in foro conscientie an sit valida, etiam si adsint alij creditores anteriores, *tract. 5. resol. 10. p. 166*

& in Addit. secundæ, *resol. 8. p. 165*

Et quid si creditor possideret rem debitoris iure depositi, *vers. notandum est, il primo. & vers. sed ego, quæ omnia intelligenda sunt de debitis tantum personalibus, & non habentibus hypotheccam specialem, aut pignus. ibid. vers. notentur, in fine.*

Compensatio famæ an debeat fieri cum pecunia, si infamator

Index Rerum Partis III.

infamator non possit famam restituere, *tract. 5. resol. 30. vers. notandum, il primo. p. 147*

Compensatione vt possunt, qui se mutuo infamauerunt, dummodo infamia non sit inæqualis, & non oriatur scandalum, vel si vnus velit alteri famam reddere, tunc enim etiam alter tenetur ipsi restituere, *ibid. vers. notandum, il secundo.*

Concubinarius.

Concubinarius, qui tradidit portionem concubinæ, vel adulteræ, si mortua fuerit, an gaudeat immunitate Ecclesiæ. *Vide Immunitas.*

Concurfus.

Concurfus alicuius beneficii an vitietur ex eo, quod cum examinatore synodali adhibeantur alij examinatores synodales. *Vide Examinatores.*

Conductor.

Conductor operæ alicuius si per conductorem stetit, etiam ob calum fortuitum, quo minus locator operam suam præstaret, an teneatur ad annuam mercedem, *tract. 6. resol. 14. p. 211. vbi quid in foro conscientie, & quid in foro fori.*

Conductor agri ob sterilitatem fortuitam an possit obtinere remissionem pensionis agri, *tractatu 6. resol. 17. p. 212*

Sed quid quando renuntiauit omni casui fortuito in foro fori, *ibid. vers. sed difficultas.*

In foro autem conscientie quid dicendum, *vers. sed conductor.*

Conductor dubius an res conducta perierit sua culpa, an teneatur ad restitutionem, *tract. 6. resol. 49. vers. & hoc omnia.*

Confessarius.

Confessarius secularis an possit absolvere nouitios seculares etiam à peccatis in Religione referuatis, *tract. 2. resol. 4. p. 23*

Confessarij designati à Superiore Religionis ad excipiendas fratrum confessiones, an possint excipere etiam confessiones clericorum professorum manentium sub cura magistri, *tract. 2. resol. 5.*

Confessarius Regularis designatus pro vno loco à Superiore ad confessiones audiendas an possit absolvere aliquem alterius loci ex præsumpta voluntate superioris, *tract. 2. resol. 11. p. 27*

Et quid si adeat consuetudo, vt hoc fieri possit, *ibid. vers. dicendum.*

Confessarius si incidat in excommunicationem referuatam Papæ ex decreto Clem. VIII. vt quia absoluit à casibus referuatis, an possit absolui à regularibus vigore suorum priuilegiorum, *tract. 2. resol. 13. vers. notandum est. ibid.*

Confessarij absoluentes à casibus Episcopo referuatis à iure, an ligentur excommunicatione in dicto decreto Clem. VIII. contenta, *ibid. vers. nota quarto.*

Confessarij Regulares an possint dispensare cum secularibus ad petendum debitum, si à suis superioribus ad hoc non fuerint deputati, *tract. 2. resol. 14. p. 28*

Confessarij Regulares an possint extra Sacramentum penitentiae absolvere à censuris stantibus eorum priuilegiis, *tract. 2. resol. 20. p. 32*

Et quid in dispensationibus super irregularitate, voto, iuramento & petitione debiti, *ibidem, vers. notandum est.*

Confessarius eligendus virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi debet esse approbatus ab Episcopo, sed an idem in Regularibus, *tract. 2. resol. 21. ibid.*

Confessarius quicumque ab ordinario approbatus, an possit tempore Iubilæi absolvere Moniales à peccato, vel à casibus, & censuris referuatis, *tract. 2. resolut. 29. p. 34*

Confessarius in confessione an possit inquirere de complice, vt eum corrigat fraternè, *tract. 2. resol. 42. vers. non potest igitur. p. 38*

Confessarius alicuius religionis an possit de proximo vellentem ingredi religionem illius absolvere à casibus Episcopo referuatis, *tract. 2. resol. 49. p. 40*

Confessarius regularis habens licentiam ingrediendi monasterium ad confitendum Monialem infirmam, an possit ingredi cum socio, *tract. 2. resol. 51. p. 42*

Et finita confessione an statim debeat egredi, & aliter faciendo an peccet mortaliter, & quid si moretur parui temporis spatio, & quænam breuis mora dicatur, *ibid. vers. ad secundam.*

Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ an possit dispensare in penas latas contra introducentes fœminas in monasterium per Bullam Pij V. *tract. 2. resol. 66. vers. notandum est, in fine. p. 47*

Et quid in foro conscientie, etiam si causa sit deducta in forum contentiosum, *ibid. vers. non solum semel.*

Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ an possit absolvere ab excommunicatione, quam incurrunt introducentes fœminas in monasterium, *ibidem, vers. notandum est etiam.*

Confessarius regularis expositus à suo superiore ad excipiendas tantum virorum confessiones, an possit excipere confessiones fœminarum virtute Bullæ Cruciatæ aut Iubilæi, & contra faciendo an peccet contra obedientiam, & possit puniri, *tract. 2. resolutione 93. p. 54*

Et an talis confessio fœminarum erit valida, *ibid. vers. qui simpliciter.*

Confessarius extra religionem virtute Bullæ Cruciatæ an possit eligi à regulari professore, & quid à nouitio, *tract. 2. resol. 94. p. 55*

Et quid à Patribus Societatis Iesu? *ibidem, vers. nota etiam.*

Confessarij regulares approbati in vna diocesi, in itinere commodè non se possunt præsentare coram ordinariis, an possint confessiones audire, *tract. 2. resol. 123. p. 61*

Confessarius regularis petens ab eius superiore potestatem absoluedi aliquem à casibus referuatis, si neger, an possit penitentem absolvere pro illa vice, *tract. 2. resol. 126. p. 62*

Hodie hæc quæstio stante decisione Pauli V. videtur cessare, *ibid. vers. sed quidquid, vbi determinatur quod pro illa vice potest absolvere.*

Sed illa verba pro vna vice, an sint intelligenda pro vna vice tantum, *ibid. vers. verum extra.*

Confessarius regularis petens licentiam à superiore regulari absoluedi aliquem à referuatis, potest etiam illum absolvere à peccatis referuatis commissis post licentiam obtentam pro prima vice, secus si talis licentia fuerit obtenta à penitente, *ibidem, vers. notandum est.*

Confessarius si petat licentiam absoluedi à referuatis à Superiore pro vna persona, potest vt pro sua persona, *ibid. vers. nota quod.*

Confessarius an possit absolvere moribundum, qui in eius absentia confessionem petiit, vel signa penitentiae fecit aliquo hoc testante, *Vide moribundus, vbi etiam habebis, quot testes debeant hoc testari Confessario.*

Confessarius paulò antè audiens in confessione penitentem in periculo mortis constitutum, sed eum non absoluit, si postea superueniens inuenit illum adhuc viuum, sed sensibus destitutum, an possit eum absolvere, *tract. 3. resol. 6. p. 8*

Confessarius an possit absolvere moribundum sensibus destitutum, si testes de signis eius contritionis non coram infirmo testimonium ferant, si Sacerdos postea superueniens præsentem infirmo adhuc viuò velit absolutionem illi tribuere, *tract. 3. resol. 7. ibid.*

Confessarius an possit absolvere sub conditione moribundum sensibus destitutum, qui neque petiit

Index Rerum Partis III.

confessionem, nec ullum signum contritionis edidit tract. 3. resol. 8. p. 69
Et quid si moribundus bene vixerit, ibid. verf. *nec virgo.*
Confessarius an non solum possit absolueri moribundum in casibus permittis, sed etiam teneatur adhibere absolutionem, tract. 3. resol. 9. p. 70
Confessarius prius tenetur sequi opinionem in fauorem pœnitentis super absolutione concedenda, quam denegare in reuerentiam Sacramenti, ibid. verf. *non desinam* vsque ad finem.
Confessarius absolvens moribundum ex opinione probabili an possit absolutionem illi præbere sine conditione, tract. 3. resol. 10. ibid.
Confessarius non tenetur commutare pœnitentiam à se vel ab alio iniunctam si nolit, nisi adat periculum fractionis in pœnitente, vel maxima afflictio, & cordis angustia, tract. 4. resol. 5. verf. *nota etiam.* p. 86
Confessarius ex iusta causa potest commutare pœnitentiam, etiam si fuerit data super peccatis referuatis, & etiam non iterata priori confessione, dummodo hoc efficiat in sacramentali confessione, & non extra, quod si commutauerit idem confessarius poterit quidem extra confessionem, si pœnitens ad alius infra hebdomadam ad ipsum redierit, ibid. verf. *sed circa.*
Confessarius non potest commutare pœnitentiam impositam extra confessionem, sed quid si confessarius non reminiscitur pœnitentiæ impositæ, nec minus pœnitens, ibid. verf. *nota tamen.*
Confessarius an licite imponat sub pœnitentia officium mortuorum, vel alias orationes recitandas pro animabus Purgatorij. Vide *pœnitentia*, & in Addit. secund. resol. 11. p. 251
Confessarij regulares an possint absolueri à censuris ratione suorum priuilegiorum extra Sacramentum pœnitentiæ, tract. 4. resol. 63. p. 90. vbi idem queritur de confessariis secularibus absoluentibus virtute Bullæ Cruciatæ, verf. *quod etiam.*
Et quid in dispensationibus super irregularitate, voto, iuramento, & petitione debiti, verf. *notandum.*
Confessarius existens in peccato mortali si excipit confessiones multorum, an tantum vnum peccatum mortale committat, an plura secundum numerum personarum, ita vt teneatur aperire hanc circumstantiam in confessione. Vide *Circumstantia.*
Confessarius absolvens aliquem à casibus Episcopo referuatis sine prætextu alicuius priuilegij, an incidat in excommunicationem, & alias pœnas decreti Clem. VIII. tract. 4. resol. 73. p. 93
Primo non procedit in confessario religioso, qui absque facultate absolueret ab aliquo casu in religione referuato, ibid. verf. *notandum est.*
Secundo non procedit si quis absoluat à referuatis sub spe rati habitationis, vel ex inconsideratione, aut ignorantia, non tamen crassa, aut affectata, verf. *notandum est*, el. 2.
Et incidendo talis Confessarius in dictas pœnas an possit absolui ab Episcopo, ibid. verf. *sed hic obiter.*
Confessarius superior, vel quiuis alius an possit negare suffragium illi, cuius defectum scit solum per confessionem, quando suffragatur secreto, tract. 4. resol. 76. ibid.
Confessarius superior non potest licite priuare subditos officiis amouibilibus, etiam si amotus ipse in suspitionem non esset deuenturus contra illum. Vide *superior.*
Confessarius non potest dicere Prætoribus Vrbijs, aut Inquisitoribus vt diligentius inuigilent, cum noticia & forum confessionis nullum commercium habeat cum ijs admonitionibus externis, & quia ipsi statim pœnitentiam id ex confessione confessarium scire, quod redundat in detrimentum sigilli, tract. 4. resol. 76. verf. *secundo non posse.* p. 94

Confessarius superior, vel quiuis alius non potest licite vti noticia confessionis complices alicuius delicti, vt fiat vigilantior circa alios complices, nec potest licite solito diligentius inuigilare, vt eos in delicto comprehendat, ibid. verf. *tertio.*
Confessarius proprius si denegat iniuste pœnitenti licentiam alteri confitendi peccata, & ille alteri confiteatur, an confessio sit valida. Vide *pœnitens.*
Confessarius an debeat monere pœnitentem, qui laborat ignorantia, si fructus non speratur, tract. 4. resol. 80. p. 96. vbi docet quid facere debeat confessarius vt certioretur, si pœnitens labore inculcata ignorantia verf. *vbi etiam.*
Confessarius an possit imponere pœnitentiam omnino liberam faciendam arbitrio pœnitentis, tract. 4. resol. 82. ibid.
Confessarius an possit aliquando imponere pœnitentiam implendam per opus alijs præceptum, tract. 4. resol. 84. p. 97
Confessarius committens aliquem defectum in confessione, & iudicans esse necessarium monere pœnitentem, ob id petit licentiam à pœnitente, vt de ea re cum ipso tractet, cum non vult eam concedere, an hoc non obstante possit illum defectum manifestare pœnitenti, tract. 4. resol. 87. ibid.
Confessarius tenetur imponere pœnitentiam pœnitenti habito respectu ad enormitatem peccatorum, alias peccat, imponendo pœnitentiam paruum pro magnis peccatis; sed quid si in fine absolutionis apponeret illam clausulam, *quidquid boni feceris*, & c. tract. 4. resol. 97. p. 110
Confessarij parce, & cautè se gerere debent in interrogationibus aliquorum peccatorum cum mulieribus, tract. 4. resol. 99. p. 101
Confessarius secularis vnus Episcopatus, an possit absolueri pœnitentem alterius Episcopatus à casibus referuatis, tr. 4. resol. 103. p. 102
Confessarius sciens euidenter, quod pœnitens fecerit tale peccatum, & non sit confessus, an debeat illum absolueri, tract. 5. resol. 105. p. 103
Confessarius cui à pœnitente absque necessitate fuit manifestatus complex, an teneatur occultare tale peccatum sub sigillo confessionis, tr. 4. resol. 111. p. 105
Confessarius an licite possit interrogare de complice in confessione in ordine ad ipsius correctionem, & illam facere ex licentia pœnitentis, tract. 4. resol. 113. ibid.
Confessarius an possit imponere pro pœnitentia, quod Eucharistia non suscipiatur, tract. 4. resol. 115. p. 106
Confessarius cum falsa licentia ordinarij excipiens aliorum confessiones, an reddat illas nullas, ita vt sint reiteranda, tr. 4. resol. 122. p. 109
Confessarius ignorans se esse priuatum iurisdictione, an valide possit absolueri pœnitentem, qui sciebat Confessarium esse priuatum huiusmodi iurisdictione, ibid. verf. *hinc.*
Confessarius si non recordatur status pœnitentis, & tamen illum de facto absoluit, an valide absoluat, tr. 4. resol. 123. verf. *sed eam.* p. 110
Confessarius imponens pœnitentiam post datam absolutionem non peccat venialiter, tract. 4. resol. 136. verf. *notandum.* p. 114
Confessarius an possit commutare pœnitentiam præseruatiuam ab alio confessario impositam in aliam præseruatiuam, tr. 4. resol. 137. p. 114
Et an hoc possit facere non audita priori confessione eorumdem peccatorum, etiam si peccata pro quibus fuit imposita pœnitentia, essent referuata, ibidem, verf. *de commutatio.*
Confessarius approbatus Panormi ab Archiepiscopo an possit absolueri Panormitanum reperitum Romæ, Neapoli vel alijs locis extra diocesim, tract. 4. resol. 141. p. 117.

Confessarij

Index Rerum Partis III.

Confessarij tempore Iubilæi non possunt absolueri à casibus referuatis sub conditione, si pœnitens Iubilæum lucretur, idem si absoluerent à censuris, tractatu 4. resol. 145. ibid.
Confessarius ob angustiam temporis differens confessionem post transactum Iubilæum an possit absolueri à casibus referuatis commissis post tempus elapsi Iubilæi, tract. 4. resol. 147. p. 118
Confessarius virtute Iubilæi an possit absolueri à casibus Episcopo referuatis tract. 4. resol. 149. p. 119
Confessarius quicumque ab ordinario approbatus tempore Iubilæi, an possit absolueri Moniales à casibus referuatis, & censuris, tract. 4. resol. 154. p. 120
Confessarius ex deuotione solum audiens confessiones expertus pollui, non tamen consentire, non peccat confessiones audiendo, tract. 5. resol. 22. verf. *hinc.* p. 171
Confessarij Regulares possunt dispensare in omnibus votis, in quibus potest Episcopus, excepto voto peregrinationis vltra duas dietas, tract. 5. resol. 25. verf. *quarto.* p. 172
Et est applicanda cum omnibus ad ipsos confluentibus, & non ad subditos tantum illius diocesis, in qua manent, ibid. verf. *item Rodriguez.*
Et quando supradicti Regulares commutant vota ex priuilegijs, quæ habent, possunt illa commutare in opus minus, verf. *quando.*
Confessarius primus si commutauit votum pœnitentis in rem minus æqualem, si alius confessor secundus hoc inuenerit, an possit quiescere, & stare opinioni prioris, qui fortè aliquam circumstantiam melius considerauit, & hæc quando ambo confessarij sunt viri docti, quid autem quando primus fuit idiota, ibid. verf. *septimo.*
Confessarius an teneatur audire, & absolueri cum discrimine vitæ propria illum, qui in articulo mortis timet non habere sufficientem contritionem, tract. 5. resol. 50. p. 181
Confessarius consultus à iudice, an teneatur ad occidendum reum, si respondeat esse obligatum, an incidat in irregularitatem tract. 5. resol. 80. p. 192
Confessarius potest proferre verba absolutionis sine intentione erga confitentem indispositum, si alia via malum comminatum vitare non potest, tract. 6. resol. 83. verf. *notandum*, ibi secundo. p. 237
Poterit etiam ob solatium scrupulosi petentis absolutionem, cum tamen indispositus sit, verba sine intentione proferre, ibid. verf. *tertio.*
Confessarius grauem pœnitentiam imponendo potest obligare pœnitentem sub obligatione veniali, tract. 6. resol. 91. verf. *confessarius.* p. 239
Confessarius imponens pœnitentiam iudicatur imponere ad actus, qui alijs obligatorij non sunt. tract. 6. resol. 86. verf. *ex quibus.* p. 238
Limita quando diceret, singulis diebus hoc mens audias Sacrum, quia benigna interpretatione iudicatur contentus esse Missa debita ex præcepto diebus festiuis. ibid. verf. *limita.*
Confessio.
Confessio an detur valida, sed informis non solum respectu examinis, sed etiam respectu doloris, tr. 4. resol. 65. p. 90
Confessio an sit valida si excipiatur à Sacerdote cum Episcopi rati habitatione de præsentibus, & Sacerdos an grauitè peccet, si ita confessionem audire incipiat. Vide *Sacerdos.*
Confessio à referuatis an partim possit fieri cum Superiore, & partim cum alio de non referuatis, an verò sint omnia repetenda isti secundo confessario. Vide *pœnitens.*
Confessio facta alteri Sacerdoti, si licentia petita à primo fuerit pœnitenti iniuste denegata, an sit valida. Vide *pœnitens.*

Anton. Diana Resol. Mor. Pars III.

Confessio in anno semel debet fieri, & communio saltem in Paschate debet accipi, tract. 4. resol. 81. verf. *nam dicit vt fideles.* p. 96
Et quid si confessio toto anno nunquam facta fuit, & communio ad breue tempus causa iusta vsque ad Pentecosten differri deberet, non grauitè peccaretur, ibid. verf. *Imò addit.*
Confessio facta cum iusto numero peccatorum cum additione istorum verborum *plus, vel minus*, ad quem numerum potest extendi, tract. 4. resol. 94. p. 99
Confessio sacramentalis pro pœnitentia iniuncta singulis mensibus an possit vltra differri, tract. 4. resol. 100. p. 102
Confessiones omnes an sint reiterandæ, & repetendæ si puer vsque ad 13. annum non se accusauit de ordinarijs pollutionibus, quas faciebat, sciens postea esse peccata mortalia, tract. 4. resol. 108. p. 104
Confiteri an teneatur Sacerdos, si ante consecrationem recordetur se esse in peccato mortali, si sine nota possit. Vide *Sacerdos.*
Confiteri an teneatur laicus, qui ad linteum altaris adstat paratus suscipere Eucharistiam, si recordetur alicuius peccati mortalis. Vide *laicus.*
Confessio nulliter facta, si postea alia intermediæ factæ sunt vero dolore, & proposito, ex obliuione naturali pœnitens non est confessus defectus inualidæ confessionis non operabitur, vt reiterentur omnes præteritæ confessiones, sed solum defectus nullitatis, & peccata in ea confessæ, vel confitenda; ibidem, verf. *notandum est.*
Confessio an sit reiteranda, si confessarius inter audiendam confessionem aliquando dormiebat, vnde non audiebat aliqua peccata, tract. 4. resol. 109. ibid.
Confessio voluntariè nulla an satisfaciatur præcepto Ecclesiæ de annua confessione, tract. 4. resol. 120. p. 109
Et an liberetur ita nulliter confessus à referuatione peccatorum si confessarius habebat potestatem ab ijs absoluedi, ibid. verf. *notandum est.*
Et an saltem per eam euitetur pœna excommunicationis imposita per constitutiones Episcopales contra transgredientes tale præceptum, verf. *notandum secundo.*
Et quid si essent pueri, qui ante 14. annum ita nulliter confiterentur, an incidant in excommunicationem prædictam, verf. *sed quidquid.*
Confessio an sit reiteranda, si quis bona fide confitetur Confessario valde ignorantem, tract. 4. resol. 121. ibid.
Confessio an sit reiteranda si fuit facta confessario, qui falsa licentia ordinarij excipiebat aliorum confessiones, tract. 4. resol. 122. ibid.
Confiteri an statim teneatur ille, qui in Paschate confessus est, & per obliuionem aliqua peccata omisit, si postea illorum recordatus est, an verò possit non confiteri vsque ad confessionem sequentis anni, tract. 4. resol. 124. p. 110
Confiteri venialia an teneatur in Paschate, vt adimpleat præceptum annuæ confessionis qui habet mortalia, sed ea ex iusta causa non debet aperire confessario, tract. 4. resol. 125. ibid.
Confessio sacramentalis de venialibus, an possit præcipi ab Ecclesia, ibid. verf. *quæ omnia.*
Confessio venialium an debeat fieri, quando requiritur confessio ad Iubilæum consequendum, tract. 4. resol. 126. ibid.
Confiteri venialia tempore quadragesimæ an teneatur, qui non habet mortalia sub pœna peccati mortalis, ibid. verf. *sed negantem*, vsque ad finem.
Confessio in scriptis an possit fieri ab eo qui sine causa præberet confessario peccata sua scripta, & de illis illo præsentem se accusaret, tract. 4. resol. 127. p. 111
Confiteri per scriptum, in Paschate, vel in articulo mortis an teneatur ille, qui alio modo confiteri non potest, an verò nullo modo, tract. 4. resol. 128. ibid.

Z 3

Confiteri

Index Rerum Partis III.

Confiteri nemo tenetur per interpretem, nam aliàs confessio hæc esset publica, quam Ecclesia præcipere non solet. tract. 4. resol. 129. ibid.
Sed quid in articulo mortis, si quis habet probabilem existimationem de sua contritione, & quid si probabiliter dubitet de sua contritione, ibidem, *verf. dico secundo.*
Et an teneatur confiteri per interpretem omnia peccata mortalia in articulo mortis, quando dubitat de sua contritione, an verò sufficiat confiteri aliqua minoris infamiae, *verf. sed difficultas est.*
Et an sufficiat prædicto casu confiteri peccata aliqua venialia, & generatim omnia peccata mortalia dicendo se confiteri omnia peccata, quibus Deum offenderit, *verf. at plus.*
Confessio in quibus casibus est valida, et si integra non sit facta materialiter, tract. 4. resol. 131. p. 112
Confessio omiffa per unum annum an faciat aliquem toties peccare, quoties non confitetur oblata sibi confitendi opportunitate, tract. 4. resol. 135. p. 113
Confessio si solum sit de peccatis venialibus, vel de mortalibus iam confessis, an sit peccatum mortale non adimplere talem penitentiam, tract. 4. resolut. 136, *ibid.*
Et an veniale? *ibid. verf. sed his.*
Confiteri iure diuino ante annum, an quiescat, quando adest periculum obliuiscendi multa peccata, tract. 4. resol. 155. p. 120
Confessio facta à peregrino proficifcente in aliquod oppidum non negotij causa, sed vt confiteatur parochio illius, an sit valida. *Vide peregrinus.*
Confirmatio.
Confirmationis Sacramentum producit cognationem spirituales, quando patrum tangit in confirmatione confirmandum. *Vide cognatio.*
Confirmatio in quibus casibus possit dari pueris ante septennium, tract. 4. resol. 19, p. 76
Et an committatur peccatum mortale si conferatur extra casus permiffos, *ibid. verf. sed quæres.*
Confirmatio an tribuatur perpetuo amentibus, tract. 4. resol. 20. ibid.
Confirmatio si ex negligentia notabili non recipiatur secluso scandalo, & contemptu, an committatur peccatum mortale, *ibid. verf. nota verò, & resol. 25. tract. eod. p. 78*
Confirmatio debet dari ab Episcopo immediatè dextero pollice, sed si secus vngeret, an peccaret mortaliter, tract. 4. resol. 22. p. 77
Et quid tempore necessitatis, nempe pestis, *ibid. verf. notandum.*
Confirmationis Sacramentum an requirat de necessitate Sacramenti balsamum, tract. 4. resol. 23. ibid.
Et quid si hoc Sacramentum ministraretur cum oleo simplici, an debeat iterari absolute, an verò sub conditione *ibid.*
Confirmationis Sacramentum debet de necessitate conferri ab Episcopo consecrato, & an illam Summus Pontifex possit committere Sacerdoti simplici, *ibid. verf. notandum.*
Confirmatio an possit ab Episcopo conferri alicui afferenti literas dimissorias sui Episcopi vt ordinetur, tract. 4. resol. 24. ibid.
Confirmatio an possit ab Episcopo dari subdito alterius, & an dando incidat in aliquam censuram, aut culpam, *ibid. verf. adde etiam.*
Confirmatio an sit necessaria, quando quis vult suscipere ordines, & si suscipit ordines non confirmatus, an peccet mortaliter, *ibid. verf. notari.*
Confirmatio an producat cognationem spirituales, quando quis non confirmatus suscipit puerum in confirmatione. *Vide cognatio.*
Confirmationis Sacramenti forma quæ sit, tr. 4. ref. 27. p. 78

Confirmatio an sit conferenda immediatè manu Episcopi, ita vt sit nulla, si conferatur alio medio instrumento, tract. 4. resol. 28. p. 97
Confirmatio infantibus filiis Principum, aut aliis, si periculum mortis imminet ante vsum rationis, an possit conferri ab Episcopo, tract. 6. resol. 93. p. 240
Confirmationem conferri infantibus ante vsum rationis non est peccatum, sed consultius est non conferri, *ibid. verf. nota tamen.*
Confirmatio an possit conferri amentibus, qui aliquando habuerunt vsum rationis, vel etiam perpetuo amentibus in articulo mortis constitutis, *ibidem, verf. nota etiam.*
Confricatio.
Confricatio ad expellendum semen corruptum, etiam si inde sequatur aliqua vera emissio seminis, an sit licita, tract. 5. resol. 85. p. 294
Et quid si esset certitudo de corruptione, *ibid. verf. vbi post multa.*
Confricatio membri pudendi brutorum non est peccatum mortale, tract. 5. resol. 88. *verf. non damnatur, p. 196*
Coniugatus.
Coniugatus si non reddat debitum sub prætextu, ne proles multiplicetur, cessante tamen incontinentiæ periculo, an peccet mortaliter, tract. 4. resol. 213. p. 137
Coniugatus si seipsum tangat propter voluptatem captandam absque pollutionis periculo, an peccet mortaliter, tract. 4. resol. 215. ibid.
Coniugati in die habitæ copulæ, an licitè sumant Eucharistiam, & an hoc sit minus, vel magis expediens, tr. 6. resol. 71. p. 233
Coniuges.
Coniuges possunt inire pactum se continendi à coitu coniugali ne proles multiplicetur, secluso incontinentiæ periculo, tract. 4. resol. 113. *verf. consentiant.* p. 137
Coniuges vrentes copula causa voluptatis an peccent venialiter, tract. 4. resol. 216. ibid.
Coniuges si se tangunt, & osculantur cum periculo pollutionis, & quid si cum pollutione, an peccent mortaliter, vel saltem venialiter, tract. 4. resol. 217. ibid.
Coniuges si exercent actum coniugalem causa valetudinis conseruandæ, an peccent venialiter, tract. 4. resol. 218. p. 238
Et quid si non adest aliud medium pro conseruanda sanitate, *ibid. verf. vnde.*
Coniuges exercentes actum matrimonialem causa vitandæ fornicationis, an peccent etiam venialiter, tract. 4. resol. 219. ibid.
Et quid si non adest alia remedia, *ibidem, verf. quæ omnia.*
Coniuges si inter se tangant, & osculentur pudenda propter solam voluptatem an peccent mortaliter, tract. 4. resol. 225. p. 139
Coniuges abruptentes ceptam copulam ne seminatio noceat saluti, vel ob aliam iustam causam non peccant mortaliter, sed an venialiter, tract. 4. resol. 227. *verf. difficultas est.* p. 141
Coniuges consummando matrimonium ante benedictionem Ecclesiæ an peccent mortaliter, vel saltem venialiter, tract. 4. resol. 240. p. 145
Imò ex aliqua iusta causa est sanqm consilium consummare absque benedictione. ibid.
Coniuges contrahentes matrimonium ante denunciationes factas peccant mortaliter, tract. 4. resol. 241. ibid.
Coniux infidelis ex infidelitate conuersa ad catholicam fidem an possit transire ad alias nuptias, quamuis alter coniux in infidelitate persistens pacificè, & sine iniuria Creatoris, & scandalo cohabitare vellet, tr. 4. resol. 252. p. 248
Coniux innocens lata sententià à iudice super diuortio, quandiu non mutat statum, habet ius liberum ad reuocandum

Index Rerum Partis III.

reuocandum ad se nocentem, si velit, & coniuu nocens inuito, aut inconsulto innocente non potest transire ad religionem, vel sacris ordinibus initiari, nec votum simplex castitatis emittere, & etiam si professus sit, vel sacris initiatus ordinibus, vel votum emiserit, potest reuocari ab innocente, & votum irritare, tract. 4. resol. 257. *verf. secundo nota.* p. 150
Coniux verò nocens si se omnino emendasset sapiusque instanter petiisset reconciliationem, quam innocens absolute negasset, potest religionem ingredi, aut ordines sacros suscipere, *ibid. verf. verum.*
Coniux infidelis, qui fidelem coniugem sequi noluit, an possit nouum sibi coniugem eligere, tr. 4. ref. 263. p. 152
Coniux infidelis volens post baptismum contrahere matrimonium an teneatur requirere consensum coniugis infidelis habitantis in remotissimis partibus, tract. 4. resol. 263. ibid.
An autem sit necessaria dispensatio Pontificis, *ibid. verf. aduersus quem.*
Coniux dubitans si præmiserit sufficiens examen, & adhuc dubius manens poterit vti matrimonio, reddendo, & etiam petendo, tr. 4. ref. 295. p. 162
Coniux bona fide contrahens matrimonium si postea dubitat de valore matrimonij, & adhibita diligentia non constat veritas, an possit adhuc non solum reddere, sed etiam petere debitum. ibid.
Coniux non tenetur regulariter credere alteri afferenti etiam cum iuramento se vel non consensisse matrimonio ab initio, vel aliud dirimens impedimentum subesse, vnde, deposito dubio, potest petere debitum, nisi adsint in contrarium sufficientes coniecturæ, quia tunc nec reddere, nec petere potest, *ibidem, verf. notandum.*
Coniux an teneatur reddere debitum alteri petenti cum peccato veniali, v.g. quo ad situm, &c. tract. 4. ref. 296. p. 163
Coniux an teneatur reddere debitum coniugi habenti votum castitatis, si ipse petit, sed ipse tantum peccat exigendo, *ibidem, verf. notandum est.*
Coniux reddendo debitum viro incestuoso, qui solum peccauit cum consanguinea ipsius vxoris ante dispensationem, an peccet. ibid.
Coniux scienter accessit ad consanguineam vxoris suæ, ignorans tamen prohibitionem, & penam iuris, an stante dicta ignorantia egeat dispensatione ad petendum debitum, tr. 5. ref. 12. p. 167
Sed quid si coniuu habet tantum ignorantiam solius penæ, videlicet ne petat debitum, scit tamen prohibitum esse de iure, *ibid. verf. sed difficultas.*
Hæc omnia procedunt in penam excommunicationis, suspensionis, & irregularitatis, *verf. notandum est.*
Coniux habens accessum cum muliere in 3. & 4. gradu cum sua vxore coniuncta, an impediatur à petitione debiti, tract. 5. ref. 19. p. 169
Consecratio.
Consecratio vini in Calice facta à Sacerdote an censeatur facta de guttis vini in Calice separatis à toto vino existente in fundo Calicis, tract. 4. resol. 32. p. 80
Consecrare non est licitum in materia dubia, quia Sacramentum Eucharistiæ non est medium necessarium pro salute nostra, tract. 6. resol. 95. *verf. nota etiam ex bis.* p. 241
Consecratio à Sacerdote in Germania, & aliis locis an validè possit fieri in vino paulo ante congelato in Calice, tr. 6. ref. 100. p. 243
Et an peccaret qui tale vinum consecraret, *ibid. verf. notandum.*
Et si vinum consecratum congeletur, non desinit esse corpus Christi sub speciebus, nec aliud vinum vt consecrandum, sed congelatum debet liquefieri & summi, & an possit consecrati quoddam vinum apud

Hispanos quod ipsi vocant *Hypocrasso*, confectum ex diuersis rebus odoriferis, & quoddam vinum cum multa aqua commixtum, quod vocatur, *aqua pie*, *verf. sed quia.*
Consecratio fit, si pyxis posita super corporale non aperitur tempore consecrationis, tract. 6. resol. 103. *verf. nota tamen.* p. 244
Consensus.
Consensus internus an inducatur illorum, qui presentes sunt, & tacent in celebratione sponsaliorum, quæ ab aliis pro illis contrahuntur, & quid si extranei contrahunt pro extraneis, & tutores pro pupillis, & parentes pro filiis emancipatis & spuris. *Vide sponsalia.*
Consensus expressus, seu personalis Principis an requiratur, quo approbet consuetudinem introductam, tract. 5. resol. 75. p. 190
Conseruatores.
Conseruatores Iudices electi à Regularibus an possint procedere contra eorum debitores laicos, tract. 1. resol. 20. p. 6
Conseruatores prædicti an habeant Tribunal erectum. ibid.
Conseruatores an possint eligi à regularibus, qui defendunt sua animalia damnum facientia in alicuius agris, & erunt Iudices in hac causa, & non Iudex secularis. ibid.
Consilium, Consulens.
Consilium in suadendo minus malum ad euitandum maius, an sit licitum. *Vide malum.*
Consulens furi, vt citius furetur, an teneatur ad restitutionem, tract. 5. resol. 37. p. 180
Consulens peccibus, vel suasionem, muneribus, & blanditiis alicui, vt eum abducatur à collatione beneficij, iam determinatum ad conferendum Titio, vt sibi, vel minus digno conferat, an teneatur ad restitutionem, & quid si faciat malo animo, vel odio. *Vide Restitutio.* *vbi etiam quid de officio, legato, hereditate, &c. alteri tollendo, & sibi, aut alteri conferendo.*
Consulens homicidium clerici, si serid postea illud reuocauit, si homicidium sequatur, an incurrat in excommunicationem, in irregularitatem, & in obligationem restituendi, tract. 5. resol. 83. p. 194
Consulens furtum, aut homicidium, & dubitans an ex suo consilio sequutum sit furtum, aut mors, an teneatur restituere, tract. 5. resol. 84. ibid.
Et an saltem teneatur ad partem pro quantitate dubij, *ibid. verf. notandum, il primo.*
Consulens alicui habenti certum propositum determinatum ad damnum inferendum, quem suo hortatu magis confirmauit, non tenetur ad restitutionem, etiam si hortatu suo fuerit causa, vt citius, aut expeditius damnum inferretur, *ibidem, verf. notandum, il secundo.*
Consulens reo, vt è carceribus fugiat, licitè potest hoc facere, tract. 5. resol. 102. p. 200
An autem possit suppeditare instrumenta ad infringendum carcerem, vt fugiat, *ibid. verf. sed ipse.*
Consilium dans ad damnum faciendum ad quid restituere teneatur, tract. 6. resol. 23. p. 213
Et quid de consulentibus ad contractus, & alia negotia, & si bona fide, aut dolo, & si fuerit idiora, aut aduocatus, *ibid. verf. sed difficultas.*
Consuetudo.
Consuetudo an possit conferre in Principem laicum collationem Episcopatum, & aliorum beneficiorum, *Vide collatio.*
Consuetudo si non seruatur an obliget ad peccatum mortale, & quæ requirantur vt obliget, tr. 2. ref. 8. p. 26.
Consuetudo viget vt etiam secundæ nuptiæ benedicantur, quando alter coniuu benedictionem non suscepit. Z 4 pit,

Index Rerum Partis III.

pit, siue sit vir, siue foemina, non obligat sub mortali, tract. 4. resol. 165. *verf. notandum.* p. 153

Coniunctio inuoluta an requirat ad eius validitatem, vt eam approbet Princeps per eius consensum exprellum, seu personalem, tract. 5. resol. 75. p. 190

Contemptus.

Contemptus formalis in re leui an sit solum peccatum veniale, tract. 6. resol. 72. p. 133

Contractus.

Contractus gestus ex metu leui an valeat in conscientia, & quid in foro externo, tr. 5. res. 117. p. 206

Et quid de contractu matrimonij ex leui metu inito, ibid. *verf. notandum est.*

Contractus lucratui, & romissorij ex metu graui celebrati an sint validi iure naturali, & quid de iure positivo, tr. 5. res. 118. ibid.

Contrahens.

Contrahens matrimonium fictè an iterum teneatur vere, & ex animo contrahere, tr. 4. res. 247. p. 147

Et quod non teneatur ad matrimonium in multis casibus, ibid. *verf. primo, vsque ad finem.*

Contrahens matrimonium per signa, & nutus, qui loqui valebat, an peccet venialiter, tr. 4. res. 248. ibid.

Et an mortaliter, in fine.

Contrahentes matrimonium cum impedimento dirimente an committant duplex peccatum mortale, scilicet culpam transgressionis iuris naturalis, aut ecclesiastici, & secundum sacrilegium irrationis sacramenti matrimonij, tr. 4. res. 297. p. 163

Contrahentes cum minoribus, si aliquid acquisuerunt, an teneantur illud restituere, tr. 5. res. 44. p. 179

Contritio.

Contritio omnium peccatorum in articulo mortis, an debeat elici sub periculo peccati mortalis, vel saltem non excipiendi gratiam, tr. 4. res. 98. p. 101

Sed quid si eo tempore existat confessarius, & poenitens habeat attritionem, & confessionis Sacramentum suscipiat, ibid. *verf. sed dices.*

Contritio an de nouo debeat elici ab eo, qui iterum confitetur peccata iam confessa, tractat. 4. resol. 116. p. 107

Contritio ad iustificationem obtinendam regulariter, & per se an sufficiat de vniuersis peccatis generaliter, & confusè, an verò requiratur specialis, & distincta singulorum peccatorum, tam quo ad numerum, quam quoad speciem, tr. 4. res. 118. p. 108

Vbi quid in casu necessitatis absente confessario, & an propositum implicitum de cetero non peccandi sufficiat, quod continetur virtualiter in detestatione peccati, tr. 4. res. 119. ibid.

Correctio.

Correctio fraternalis Regularis peccati occulti, an debeat praemitti ab altero regulari, antequam deueniatur ad denunciationem coram Praelato tanquam patre tract. 2. resol. 37. p. 37

Sed an procedat in religione, in qua adest statutum, vt qui nouerit peccatum locij immediatè denuntiet Praelato, non praemissa correctione fraternali, ibidem, *verf. limitatur.*

Correctio fraternalis de peccato veniali proximi an debeat fieri sub poena incurfus peccati venialis, tract. 2. resol. 38. ibid. vbi quid inter Religiosos, & quid respectu Praelatorum.

Correctio fraternalis vt fiat, an possit Praelatus Regularis inquirere peccata occulta subditorum, & quid de subditis inter se, tr. 3. res. 42. *verf. sed licet.* p. 38

Correctio fraternalis an sit necessarium vt adhibeatur in criminibus carnis, inter Regulares, tract. 2. resol. 69. *verf. nota secundò.*

Correctio an sit facienda alicui, si sumus in dubio, an correctio sit profutura, vel ne, tr. 5. res. 93. p. 197

Creditor.

Creditor posterior exigens debitum à debitore non tenetur restituere creditori anteriori, sed potest retinere pecuniam illam contra ordinem restitutionis sibi solutam, tract. 5. resol. 10. *verf. notandum, il secundo.* p. 166

Crimen laesae Maiestatis.

Crimen laesae Maiestatis commissum à clerico an faciat illum degradari, & curiae seculari tradi, tract. 2. resol. 16. p. 5

Crimen laesae maiestatis commissum à clerico an operetur, vt ipse sit puniendus à Iudice seculari. Vide *Clericum.*

Custodes.

Custodes portarum, sylvarum, &c. an teneantur restituere poenam pecuniariam impositam contra eos, qui certas merces exportant, vel ligna, &c. si eos non manifestent, sed dissimulent, tr. 5. res. 54. p. 183. & tract. 6. res. 55. *verf. quarto.* p. 219

D

Dammum.

Dammum illatum siue ex malitia, siue ex ignorantia, an debeat restitui ab inferente secundum valorem rei, quae erat in potentia, an verò secundum aestimationem temporis praesentis, tr. 6. res. 6. p. 209

Dammum in contractibus gratia vtriusque contrahentis celebratis contingens sine culpa alicuius, an sit diuidendum inter vtrumque contrahentem in foro conscientiae, & quid in foro fori, tract. 6. res. 10. p. 210

Dammum illatum opisici vulnerato à vulnerante an sit restituendum, & quid? tr. 6. res. 53. p. 227

Debitor.

Debitor per ingressum Religionis, an liberetur ab onere restituendi, tract. 2. res. 41. p. 38

Et quid si post ingressum Religionis, haereditate, legato, donatione, &c. religioso aliquid acquiratur, an monasterium debeat soluere debita illius, & an talis religiosus teneatur laborare in monasterio pro soluendis debitis, ibid. *verf. nota verò.*

Debitor ex charitate solum, aut alicuius virtutis obligatione, si accipiat aliquid pro eo, an teneatur restituere, tract. 5. resol. 55. p. 183

Debitor certus de debito, dubius autem an soluere, teneatur soluere, tract. 6. resol. 49. p. 225

Fallit nisi etiam creditor esset dubius, si ipsi fuerit satisfactum, quia tunc non tenetur ad restitutionem, ibid. *verf. sed hac.*

Secundò fallit, vt non teneatur ad integram solutionem debiti, sed tantum ad partem, *verf. secundò.*

Decima.

Decimae an debeant solui à Colonis laicis Religiosorum, pro eorum portione colonica. Vide *Colonus.*

Decimae nomine feudi collatae principibus, vel aliis secularibus, an debeant exigi coram Iudice ecclesiastico, an verò coram Iudice laico, tract. 1. resol. 50. p. 14

Decimae an possint praescribi à laicis spatio 40. annorum, cum iusto titulo, vel sine titulo. Vide *praescriptio*, vbi etiam quid spatio 100. annorum.

Decretum.

Decretum Clem. VIII. circa absolutionem à censuris, & casibus referuatis an derogat priuilegiis Regularium, & confessoriorum in suburbis ciuitatis Romae, tract. 2. resol. 13. *verf. nota tertiò.* p. 28

Decretum praedictum an derogat priuilegiis Regularium existentium in insulis Siciliae, Sardiniae, & Corsicae, ibid. *verf. tandem nota.*

Decretum Greg. XIII. prohibens ingressum monasteriorum Monialium absque licentia sub poena excommunicationis an comprehendat ingredientem cum licentia si sibi finito ministerio multo spatio moretur, vltra incursum peccati mortalis, tr. 2. res. 67. p. 48

Decretum

Index Rerum Partis III.

Decretum praedictum an sit odiosum, an verò fauorabile, ibid. *verf. ad argumentum.* Vbi etiam an comprehendat Reges, Reginas, & Cardinales, & an comprehendat Confessarium intrantem monasterium, non solum quando regula praecipit conteri, sed etiam quoties infirma dixerit se indigere Sacramento poenitentiae, ibid. *verf. notandum est.*

Et an possit ingredi Episcopus, aut Praelatus pro electione Abbatissae, seu Priorissae, ibid. *verf. nota etiam.*

Et sub dicto decreto an comprehendantur infantes, nondum doli capaces, *verf. nota tertiò.*

Decretum Pij V. quod incipit, *est mendicantium ordines* sub 17. Kalen. Iunij 1567. an fuerit reuocatum per aliud decretum Greg. XIII. quod incipit *inacta*, tr. 2. resol. 10. p. 57

Defensio.

Defensio honoris an operetur, vt liceat viro honorato occidere inuaforem, qui fustem, vel alapam nititur impingere, si aliter hac ignominia vitari nequit, tr. 5. resol. 90. p. 196

Et an liceat praenire aggressorem, & eum priusquam inuadat, occidere, ibid. *verf. an liceat.*

Deferens.

Deferens munera concubinae iudicis, vt pro ipso apud Iudicem intercedat, si adest periculum alicuius grauis nouimenti, vel si aliàs ius suum à Iudice minime consequi possit, non intendens fouere turpem amorem concubinae ac eo vti, sed tantum vt suae necessitati consulat, non peccat, tr. 6. res. 44. p. 223

Delectationes.

Delectationes morosae in re venerea an sint diuersae speciei, an eiusdem, ita vt necesse sit aperire in confessione, delectatus sum cogitando cum coniugata, vel Moniali, aut cum libera, an verò nullo modo exprimere qualitatem obiecti. Vide *circumstantia.*

Delectationes coniugis absentis saepius habitae de actu coniugij praeterito, vel futuro sine periculo pollutionis ex imaginatione coniugis, an sint peccata mortalia. Vide *matrimonium.*

Delectationes de copula cogitata vt praesenti, an sint licitae inter coniuges, quando ipsa copula est illis interdita ob aliquam causam, tr. 4. res. 24. p. 139

Et idem dicendum est de actibus, ibidem, *verf. & id quod diximus.*

Delectatio venerea est inchoatio quaedam pollutionis, tract. 5. res. 1. *verf. deinde.* p. 163

Et an omnis delectatio venerea sit peccatum mortale, ibid.

Delectatio carnalis orta ex cogitatione culpae habitae, seu habendae viduae, aut sponsae de futuro, an sit licita, tract. 5. resol. 2. p. 164

Delectatio sensibilis in die Veneris de esu carniarum mente concepta, proinde ac si illae comederentur, an sit peccatum mortale, tr. 5. res. 5. p. 165

Delectari appetitum suis operationibus, quae non sunt contra rationem non est peccatum, tractat. 5. resol. 6. *verf. at velle.* ibid.

Delectatio coniugis cum foemina aliena an habeant non solum malitiam contra castitatem, sed etiam contra iustitiam, tract. 6. res. 73. p. 233

Delectatio coniugibus de copula maritali habita, vel habenda an sit licita, dummodo absit periculum pollutionis, ibid. *verf. verum.*

Et an sit licita coniugibus ligatis voto castitatis, *verf. nota tamen*, vbi etiam quid si coniux emisit votum.

Delinquentes.

Delinquentes plures diuersi fori possunt cognosci à Iudice ecclesiastico tanquam digniori, & omnes debent remitti ad eundem ecclesiasticum. Vide *Iudex.*

Delinquens occultus potest se prodere Iudici, vt in eo debitam exequatur punitionem, tract. 5. resol. 7. *verf. sic. notandum est.* p. 195

Nisi esset persona maximae auctoritatis, & Reipublicae utilis, ibid.

Denunciations.

Denunciations ad denunciandum impedimenta, quae fiunt pro contrahendo matrimonio an obligent quando impedimentum matrimonij est occultum, & non potest probari, tr. 4. res. 221. p. 138

Denunciations, quae debent praecedere in matrimonio, an possint omitti à Parocho in casu necessitatis, nempe in articulo mortis, tract. 4. resol. 234. *verf. notandum est.* p. 143

Denunciations an faciendae sint in vniuersa parochia, in qua diutius commorati sunt sponsi, an verò sufficiat vt fiant in parochia, in qua breui tempore commorantur, tr. 4. res. 235. ibid.

Denunciationum si vna praetermittatur, an sit peccatum mortale, tr. 4. res. 236. ibid.

Denunciations an possint fieri extra ecclesiam, si locus sit aptus, vt ad multorum notitiam perueniant, ibid. *verf. nota etiam.*

Et an in tribus diebus festiuis, *verf. debent.*

Et quid si in tribus diebus festiuis continuis, & an possint fieri à paroko in tribus diebus festiuis, sed in re polatè absque incurfu peccati mortalis, *verf. notandum est.*

Denunciations vt omittantur, an possint dispensari ab ordinario, tract. 4. resol. 237. p. 144. Vbi etiam quid intelligendum sit sub nomine ordinarij in Concil. Trid. *sess. 24. de matrim. c. 1.*

Et an saltem possit dispensari à Vicario Episcopi, tr. 4. resol. 238. ibid.

Et quid in Vicariis foraneis, ibidem, *verf. notandum.*

& quando contrahentes sunt ex diuersis dioecesibus, & ordinarius vnius dispensat in denunciationibus, an hoc sufficiat, ne fiant in parochia alterius, tract. 4. resol. 239. ibid.

Denunciations si omittantur, an reddant matrimonium nullum. Vide *matrimonium.*

Denunciations non factae ante nuptias, post nuptias ante consummationem matrimonij faciendae sunt, tr. 4. res. 241. p. 145

Nisi contrarium videatur Episcopo, ibid. *verf. notandum est secundò.*

Denunciations non possunt praetermitti sola auctoritate Parochi, si timetur matrimonium malitiosè impediendum, licet postea efficerentur, antequam dictum matrimonium consummetur, sed hoc spectat ad Episcopum, ibid. *verf. notandum tertiò.*

Depositum.

Depositum an compensationem admittat, in Addit. secund. resol. 1. p. 245

Depositum pecuniarum fieri apud vsurarium, an sit licitum, tr. 5. res. 36. *verf. item ex Caltano.* p. 176

Etiam si deponens sciat fore illi materiam exercendae vsurae, tr. 6. res. 44. *verf. & ideo.* p. 223

Depositarius dubius an depositum culpa sua perierit, an teneatur ad restitutionem, maximè quando depositum est in commodum deponentis, tract. 6. resol. 49. *verf. & hac omnia.* p. 225

Derogatio.

Derogatio in amplissima forma priuilegiorum Societatis Iesu, Religionis Clericorum Regularium an valeat, & praedictet, si dictis Religionibus non fuerit intimata, & insinuata, tr. 2. res. 68. p. 48

Desiderium.

Desiderium vt fornicatio sit licita, an sit peccatum mortale, tract. 6. res. 47. p. 224

Desiderare, vt id quod est intrinsecè malum, si non esset malum, sed licitum, an sit peccatum. ibid.

Desiderium comedendi carnes in Quadragesima, si Ecclesia non prohiberet, non est peccatum mortale, ibid. *verf. & ideo.*

Desiderium.

Index Rerum Partis III.

Desiderium, vel gaudium de malo proximi ob habendam hereditatem, an sit peccatum mortale, tract. 6. res. sol. 84. p. 237

Desiderium matris, quæ desiderat mortem filiarum, eo quod ob deformitatem, vel inopiam, non possit eas iuxta suum desiderium nuptui tradere, vel si ob illarum causam malè tractaretur à marito, non est peccatum, ibid. vers. *Hinc*.

Detegere.

Detegere peccatum notorium facti, vel iuris, in alio loco ubi ignorabatur, & in quem facile eius fama non erat peruentura, an sit peccatum mortale, saltem contra charitatem, tr. 5. res. 17. p. 169

Detegere peccata alterius audita cum expressione assertionis, se nihil certò scire, sed tantum recensere, quæ audiuit, an sit peccatum mortale, tract. 5. res. 28. p. 173

Et quid, quando qui refert sit vir tantæ auctoritatis, ut ei credatur, etiam si tantum audita referat, vel quando eo modo narret, ut aliquos ex leuitate quidem credituros putet, ibid. vers. *& alij tenent.*

Detegere alicui amico iniuriam sibi ab aliquo secretè illatam, ad leniendum dolorem, an sit peccatum mortale, tr. 5. res. 32. p. 175

Detegere crimen occultum sine iusta causa vni, vel duobus viris prudentibus, quos scit non euulgaturos, an peccet mortaliter, tr. 5. res. 33. p. 176

Detrahitio.

Detrahitio de peccato notorio facti, vel iuris in alio loco, ubi ignorabatur, & in quem facile eius fama non erat peruentura, an sit peccatum mortale, saltem contra charitatem, tr. 5. res. 17. p. 169

Detrahitio de peccatis alterius auditis cum expressione assertionis se certò nihil scire, sed tantum recensere, quæ audiuit, an sit peccatum mortale, tract. 5. res. 28. p. 174

Et quid, quando qui refert sit vir tantæ auctoritatis, ut ei credatur, etiam si tantum audita referat, vel quando eo modo narret, ut aliquos ex leuitate quidem audituros putet, ibid. vers. *& alij tenent.*

Detrahitio de crimine occulto sine iusta causa vni, vel duobus viris prudentibus, quos scit non euulgaturos, an obliget mortaliter, tr. 5. res. 33. p. 176

Detrahitio de falso crimine alicui imputato, an obliget detrahentem si opus est, iurare se falsum dixisse, & coram testibus, tr. 5. res. 39. p. 178

Et quid si detrahens esset vir magnæ auctoritatis, ibid. vers. *notandum est.*

Detrahitio de crimine occulto verè commisso, ad quid obliget detrahentem, tr. 5. res. 30. p. 174

Detrahitio audita ab aliquo an obliget eum ad peccatum mortale, tract. 5. res. 25. p. 176

Et non repellendo audiens detrahentem, an & quando peccet mortaliter, ibidem, vers. *communiter.*

Diaconus.

Diaconus frequenter canens Euangelium in peccato mortali, an peccet mortaliter, tr. 4. res. 195. p. 132

Diaconus ministrans Eucharistiam in peccato mortali, an peccet mortaliter, ibid. vers. *notandum est.*

Dispensatio.

Dispensatio an possit fieri à Prælati Regularibus cum suis subditis super irregularitate contracta ex homicidio voluntario, & quid in publico, & an super bigamia. Vide *Prelati.*

Dispensatio an sit necessaria ad petendum debitum, si quis sciens accedit ad consanguineam vxoris suæ, ignorans tamen prohibitionem, & pœnam iuris, tr. 5. res. 12. p. 167

Dispensatio votorum potest fieri extra Sacramentum Confessionis, tract. 5. res. 25. vers. *que quidem.* p. 172

Idem de dispensatione super irregularitate, iuramento, petitione debiti, &c. ibid.

Dispensatio, seu commutatio votorum facta bona fide

tempore Iubilæi, an valeat, & sit tuta, etiam si postea non impleantur requisita pro obtinendo Iubilæo, ib. vers. *quinto.*

Sed an postea pœnitens, qui bona fide obtinuit dispensationem votorum, si voluntariè omittat opera præscripta in Iubilæo, an peccet mortaliter, vers. *sed in postea.*

Dispensatio metu extorta est nulla, nisi tacitè, vel expressè esset confirmata, tract. 5. res. 118. vers. *quinto.* p. 206

Dispensatio matrimonij, an in dubio sit iudicanda valida, tract. 6. res. 9. p. 210

Dispensatio an sit necessaria quando casus est dubius, tract. 6. res. 8. p. 236

Dispensare an possit inferior in legibus Superiorum, ibid. vers. *notandum.*

Domus.

Domus Canonicorum, Parochorum, aliorumque Ecclesiasticorum, existentes prope triginta passus Ecclesiæ an gaudeant eius immunitate, etiam si eas inhabitent laici. Vide *immunitas.*

Donatarius.

Donatarius an peccet, & teneatur ad restitutionem, quando scit donationem fieri cum damno creditorum, etiam si ab ipsis intra annum non reparatur, tract. 5. res. 39. p. 178

Donatio.

Donatio facta Ecclesiæ, vel ad piam causam ante acceptationem, an valeat ita, ut per pœnitentiam non possit reuocari, tr. 5. res. 107. p. 202

Donatio interna facta alicui an obliget in conscientia, tract. 5. res. 116. p. 205

Et an donatarius possit compensationem sibi facere, ibid. vers. *cum igitur.*

Donatio facta Petro præsentì, etiam si eam non acceptet, obligat in conscientia, ibid. vers. *notandum.*

Donatiua.

Donatiua ordinaria Regni Siciliae, & Neapolis an sint nomine voluntaria, an verò necessaria, ita ut verè impositiones dicantur, tract. 6. res. 8. p. 191

Donatiuum ut contribuatur, an sufficiat, ut concurrat maior pars congregatorum: sed in Regno nostræ Siciliae opus est, ut brachium Ecclesiasticum semper concurrat; de ratione huius dicti. vide tract. 5. res. 78. vers. *in res. 17.* ibid.

Donatiuum à Parlamentariis an possit præberi domino Proregi, & ad hoc an debeant concurrere omnes, & singuli Parlamentarij, ibid. vers. *in res. 29.*

Duellum.

Duelli excommunicationem latam contra prouocantes, &c. an incurrat diffidans alterum, non animo pugnandi sed causa honoris proprii defendendi, tract. 6. res. 1. p. 207

Et an eam incurrat, si quis ad inimicum accedat, arguendo illum mendacij, si sustinere voluerit, quod sibi relatum fuit, etiam si hoc dicendo manum ensi apponat, ibid. vers. *dico secundò.*

Et quid de prouocante ad pugnandum nullo statuto loco, & tempore, vers. *dico tertio.*

Accedens ad locum duelli causa inspiciendi an incurrat, si actus ad pugnam proximus sequutus non sit, vers. *dico quarto.* ubi etiam de transeunte obiter, & aspiciente duellum.

Narrans factum aliquod, ex quo præuidet aliquos, qui illud intellexerunt, arrepturos occasionem prouocandi se ad duellum, an incurrat in excommunicationem iam dictam, vers. *dico quinto.*

Audientes, vel legentes scripta, in quibus aliqui se prouocant ad duellum, an ligentur dicta excommunicatione, vers. *dico sexto.*

Ratam habens prouocationem, vel pugnam, vel aliam actionem in bullis Pontificiis expressam suo nomine factam

Index Rerum Partis III.

factam, an incidat in excommunicationem, vers. *dico septimo.*

Prouocans ad duellum si se contulit ad locum constitutum, & altero non comparente, dicebat, an incidat in excommunicationem, vers. *dico octauò.*

Duellum consuleris, etiam si consilium non sit efficax, vel non influat in effectum, an vinciat excommunicatione prædicta, vers. *dico nonò.*

Et quid de consulente si conatus fuerit influxum consilij reuocare, sed re ipsa non reuocauerit; vers. *dico decimo.*

Rixantes, si vnus ira motus ad dimicandum in certo loco alium inuitet, & incontinenti ibi dimicent, non incurunt in excommunicationem, vers. *dico undecimo.*

Nec minus in eam incidunt diffidantes se ad pugnandum in aliquo loco, ad quem statim tendunt, si non adest assignatio temporis, vers. *itero air Grassius.*

Miles in exercitu, vir Equestris in aula regia, officio, vel dignitate excidere debet ob ignauitatem, vel timiditatem notam, nisi identidem prouocanti se sistat, vel si quis ab iniustus conuictus, ac subeundo dedecore aliter se liberare nequeat, nisi cum prouocante congregiatur, non incidunt in censuram contra quellantem, vers. *non reuocam.*

E

Ebrius.

Ebrius dicendo, faciendo, & contumelias inferendo, ex quibus non sequitur alioquin vllum detrimentum, non peccat, sed an secus si mors, vel damnum temporale alicui euenirent, tract. 6. res. 52. vers. *notandum est.*

Quid si blasphemiam diceret, vel infidelitatem, aut perurium, ibid. vers. *sunt etiam.*

Quid de fornicatione, & pollutione, & ceteris peccatis carnis an imputentur ebrio, & quid si in somno hæc euenirent, vers. *& peccata carnis.* & quid si antequam peccata subsequantur, confiteatur de ebrietate, vers. *dicendum est.* ubi docet an incurrat in excommunicationem, & irregularitatem.

Edictum.

Edictum denunciandi intra certum terminum, an obliget eum qui propter impotentiam, vel ignorantiam edicti non potuit denunciare in termino in edicto præfixo, an postea denunciandum, tr. 5. res. 95. p. 197

Sed in tali casu an obliget statim ad denunciandum, an verò intra eisdem dies, quos edictum signauerat, ibid. vers. *nota verò.*

Et non denuncians intra terminum in edicto præfixum non incurrit in nouam excommunicationem, sed tantum manet in eadem, vers. *notandum.* il primo.

Et terminus prædictus scientibus quando incipit currere, & quando ignorantibus, vers. *notandum.* il secundo.

Edictum, seu bannum publicatum, & auditum in quadam platea Ciuitatis an liget, & debeat obseruari, antequam publicetur in alijs plateis, & diffundatur in tota Ciuitate, tract. 6. res. 75. p. 234

Electio.

Electio examinatorum synodaliū an debeat fieri de Doctoribus, si in Synodo existunt Doctores, an verò possit fieri de clericis non Doctoribus, tract. 5. res. 64. vers. *notandum est.* p. 186

Electio per concursum an sit nulla, si examinatores non synodales adhibeantur cum synodalibus, tract. 5. res. 65. ibid.

Electio per quas causas excuset à peccato eligentes minus dignum, relicto digniori, tract. 5. res. 110. p. 203

Et quid quando electio fit per concursum, an si omittatur dignior, teneatur ad restitutionem, ibid. vers. *notandum.*

Et an minus dignus in concursu, possit sine peccato mortali acceptare beneficium, quando ipsi, & electores notum habent digniorem in electione esse prætermisum, vers. *nota secundò.*

Et quid si hoc sciebant ante electionem, vers. *qui n. 4.*

Et quid si maior idoneitas esset iuba, vers. *quando certè.*

Et quomodo minus dignus possit se offerre electoribus ad obtinendum beneficium, vers. *sed his non.*

Emphyteuta.

Emphyteuta Ecclesiæ an teneatur ad gabellas, seu tributa, & quid si emphyteusis esset redimibilis. Vide *gabella.*

Emptio.

Emptio mercium certo pretio an sit licita, quando dubitatur, num futuro tempore pluris, aut minoris aestimabuntur, & quid in hoc Regno Siciliae, ubi adsumptum, prohibitiua. Vide *vendere.*

Emptor.

Emptor rei alienæ à fure bona fide emptæ, si eam deinde maiori pretio vendat, an teneatur restituere domino illud plus, in quo locupletior factus est, tract. 5. res. 41. p. 178

Emptor rei alienæ bona fide, si eodem pretio bona fide eandem rem vendat, an teneatur pretium vero domine restituere, tr. 5. res. 42. p. 179

Episcopus.

Episcopus electus à Rege pro Governatore alicuius Regni, seu Concilij, an excusetur ab eius residentia, & an hoc saltem possit fieri ex priuilegio à Summo Pontifice obtento, & quid si talia officia æque commodè possint per laicos administrari, an tali casu priuilegium Summi Pontificis operabitur, & an hoc casu Summus Pontifex possit dispensare. Vide *Rex.*

Episcopus feudatarius Regis an prius debeat obedire Regi, quam Papæ, seu Metropolitanò, tract. 1. res. 6. p. 2.

Episcopus an teneatur ire ad bellum ex præcepto sui Regis. Vide *Rex.*

Episcopi an possint excommunicare Reges, & eorum Consiliarios, tr. 1. res. 9. p. 3

Episcopus an possit cognoscere de delicto commisso à laico officiali suo, tr. 1. res. 12. p. 4

Episcopus, transfacto anno, est exequutor vltimarum voluntatum, etiam quoad legata non pia, tract. 1. res. 21. p. 7

Sed quid si in testamento non adessent legata pia, sed tantum prophana, ibid. vers. *unde ex bis.*

Episcopus antequam tradat reum Curie seculari sub prætextu, quod delictum est in Bulla exceptuatum, an hoc prius sibi certò debeat constare, an verò sufficiant coniecturæ, & præsumptiones, tract. 1. res. 38. p. 11

Episcopus sciens edi à laicis aliquod statutum contra libertatem Ecclesiasticam, & clericos, quid facere debeat, & quid quando tale statutum esset dubium, tr. 1. res. 68. p. 18

Episcopus extra diocesim an possit sibi eligere Confessarium, non approbatum ab Ordinario, tract. 2. res. 3. p. 22

Episcopus an possit reuocare sine iusta causa, licentias, contitendi, semel concessas tract. 2. res. 22. p. 32

Et quid si licentia prædicta fuerit concessa Regularibus, ibid. vers. *quoad Regulares.*

Episcopus si absque iusta causa non admittit Regulares, ad confessiones audiendas, an non obstante Concilio Trident. dicti Regulares possint audire confessiones, ac si essent approbati. Vide *Regulares.*

Episcopus an possit ex iusta causa approbare Regulares Religiosos ad audiendas confessiones limitatè, v. g. ad viros, & non ad feminas, tract. 2. res. 25. p. 33

Episcopus admittens Regulares ad audiendas confessiones vsque ad beneplacitum an possit licentias reuocare

Index Rerum Partis III.

esse ad sui libitum absque iusta causa, tract. 2. ref. 26. ibid.

Episcopus an possit suspendere omnes licentias Regularibus concessas, & de nouo illos examinare, tract. 2. ref. 27. ibid.

Et an idem possit fieri à Capitulo, sede vacante, ibid. vers. *notandum est.*

Episcopi an possint ordinare Regulares extra tempora à iure statuta, tr. 2. ref. 31. p. 35

Episcopi an possint denunciare, vt Religiosi exempti eurentur à populo, si ipsi inciderint in aliquam excommunicationem, tr. 2. ref. 35. p. 36

Et quid quando delictum est notorium, ibid. vers. *aliqui.*

Episcopus non potest excommunicare Regulares exemptos, nec ligare eos statuto habente excommunicationem annexam, ibid. vers. *licet regulares.*

Episcopus prohibens, ne aliquis exorcizet sine ipsius licentia, & cum certis conditionibus, an comprehendat regulares, tr. 2. ref. 36. p. 47

Episcopi an possint prohibere, ne Regulares concionentur in Ecclesiis suorum ordinum, tract. 2. ref. 58. p. 44

Episcopus Religiosus an sit obligatus ad obseruationem votorum sua Religionis. Vide *Religiosum.*

Episcopus an possit absoluerè ab excommunicatione, quam incurrunt introducentes fœminas in monasterium, lata per Bullam Pij V. tract. 2. ref. 66. vers. *notandum est etiam.* p. 48

Episcopi an possint excommunicare Regulares nolentes accedere ad processiones, tr. 2. ref. 76. p. 50

Episcopi an possint ordinare Regulares non bene linguam latinam callentes, tr. 2. ref. 86. p. 52

Episcopi ad quas processiones possint compellere Regulares, vt se conferant, tr. 2. ref. 106. p. 57

Episcopi inuitis Regularibus an possint in Ecclesiis Regularium concionari, tr. 2. ref. 109. p. 58

Et quæ possint, & quæ non possint facere Episcopi in Ecclesiis Regularium, vide latè ibid. vers. *nota tamen.*

Episcopus an possit punire Regulares prædicantes in aliena Ecclesia absque ipsius licentia, & quid stante Bulla Greg. XV. quæ incipit *infernabile*, data Nonis Februarij 1622. Vide *Regulares prædicantes.*

Episcopus potest concedere dispensationem super interdictis Regularium ordinandorum, & sufficit sola attestatio Superioris pro causa dispensationis, tract. 2. ref. 112. ibid.

Episcopus an possit dare licentiam, vt nupta intret in monasterium ob periculum vitæ, tr. 2. ref. 130. p. 63

Episcopus virtute Concil. Trident. *sess. 25. cap. 14.* an possit carcerare Regularem notoriè delinquentem, & contra illum processum formare, vt postea remittat ad suum Superiorem, & vt eum puniat, tr. 2. ref. 132. ibid.

Episcopus an habeat iurisdictionem in regulares exemptos, quando est in possessione iudicandi illos, tract. 2. ref. 134. p. 64

Episcopus si in confirmationis Sacramento vngeret alio digito, quam dextero pollice, an peccaret mortaliter, & quid si tempore pestis. Vide *Confirmatio.*

Episcopus an possit confirmare aliquem afferentem litteras dimissorias sui Episcopi vt ordinetur. Vide *Confirmatio.*

Episcopus an possit confirmare in sua diocesi subditum alterius, & confirmando an incidat in aliquam censuram, aut culpam, tr. 4. ref. 23. vers. *adde etiam.* p. 77

Episcopus ordinando non confirmatum, non peccat mortaliter, tract. 4. ref. 24. vers. *notant.* p. 78

Episcopus si Regularibus legitime, & dignè præsentatis denegat iniuste licentiam audiendi confessiones, Papa conferat iurisdictionem Confessariis, vt possint valide confiteri, tract. 4. ref. 79. vers. *Et quando Episcopus.* p. 95

Episcopus iussè non potest punire confessarios alibi approbatos audientes confessiones in sua diocesi virtute Bullæ Cruciatæ, absque noua approbatione, tract. 4. ref. 110. vers. *quod Episcopus iussè.* p. 105

Episcopus an possit dispensare in interdictis, quando ordinat aliquem familiarem suum, tract. 4. ref. 190. p. 131

Episcopus quicumque habens licentiam ordinandi in sua propria diocesi per dimissoriam cum dicta limitatione, an possit ordinare in aliena diocesi de licentia Ordinarij, ordinationem exercens, tract. 4. ref. 191. ibid.

Episcopus primam tonsuram conferens sine Episcopi licentia, an incurrat pœnam suspensionis latam in cap. *eos, de temp. ordin. in 6. tr. 4. ref. 194.* p. 132

Episcopus si scienter, vel affectata ignorantia ordinare præsumit alienum clericum sine sui ordinarij licentia, est suspensus per annum à collatione ordinum, dicta ref. in princ.

Episcopi an possint prohibere ne matrimonia contrahantur, tr. 4. ref. 279. p. 158

Episcopus an possit instituere diem festum alicuius beati nondum canonizati, tr. 5. ref. 9. p. 166

Episcopus iure ordinario an possit dispensare in lege Concilij, seu Summi Pontificis, quoties facultas dispensandi non admittitur, tr. 5. ref. 23. p. 172

Et quid in absolutione censurarum emanatarum à Concilio, aut à Summo Pontifice, an Episcopus possit absoluerè, ibidem, vers. *notandum vero.*

Episcopus an possit deputare alios examinatores synodales absque synodi celebratione, si eo tempore, quo debet fieri prouisio per concursum, non adint examinatores synodales, de quibus loquitur Concil. Trident. *sess. 24. c. 18. tr. 5. ref. 64.* p. 186

Episcopus non potest excommunicare etiam per sententiam suam subditum existentem extra suam diocesium, nisi in ea aliqua ratione delinquat, quantumque extra eam delinquat, tr. 5. ref. 74. vers. *dicto igitur.* p. 189

Episcopus non potest præcipere clerico peregrinato sub pœna suspensionis, ne ludat, ne arma prohibita ferat, ne dicat sacram, vel vt singulis hebdomadibus sacrificet, &c. & quid si subditus delinquit in loco exempto, etsi intra diocesim sit; ibidem, vers. *hinc contra.*

Hæc procedunt quando delictum subditi perpetratur extra diocesim, quid autem si illud commiserit in diocesi, an in tali casu possit Episcopus illum excommunicare, etiam si extra diocesim commoretur, vers. *notandum est.*

Episcopus an iudicet super idoneitate concurrentium in beneficiis ad concursum, an verò examinatores synodales, tr. 5. ref. 111. p. 204

Episcopus existens in alterius diocesi, an licitè possit celebrare Missam in pontificalibus, seu cum baculo, & mitra absque licentia illius ordinarij, tract. 6. ref. 36. p. 220

Et quid in locis exemptis intra diocesim, ibid. vers. *quod aperitè.*

Episcopus an possit erigere Collegiatam cum nouis Canonis, vel addere nouum numerum Canonicoꝝ alius antiquis, tr. 6. ref. 38. p. 221

Episcopus an possit transferre ieiunium, quod incidit in aliquod festum solemne, vel in diem vltimum bacchanalium, in feriam sextam, vel Sabbatum præcedens, tr. 6. ref. 66. p. 231

Episcopus existens in peccato mortali consecrando chrysm, vel oleum, seu conferendo ordines minores an peccet mortaliter, tr. 6. ref. 67. ibid.

Et an peccaret mortaliter, si exiret in mortali, & consecraret Ecclesiam, vers. *notandum.*

Episcopus an possit dispensare in lege Pontificia quando dubium

Index Rerum Partis III.

dubium est, an casus egeat dispensatione, tract. 6. ref. 81. p. 236

Episcopus an possit dispensare in legibus Pontificis, si ei interdictum non est, ibid. vers. *notandum.*

Episcopus an possit delegare alicui absolutionem ab hæresi, tract. 6. ref. 92. p. 240

Episcopus an possit confirmare infantes filios Principum, aut alios, si periculum mortis immineat ante vsum rationis, & conferendo infantibus ante vsum rationis an peccet, & pariter an possit confirmare amentes, qui aliquando habuerunt vsum rationis, aut perpetuo amentes in periculo mortis constitutos. Vide *confirmatio.*

Æstimatores.

Æstimatores publici rerum venalium non tenentur ad multam pecuniariam, si ipsi non denunciant, quam soluerent denunciati rei filco, vel aliis personis, & deseruiet pro illis, qui vulgo apud nos vocantur *Maffri di piazza*, tract. 6. ref. 35. vers. *quinto.* p. 219

Eucharistia.

Eucharistia an possit ministrari à Regularibus, virtute suorum privilegiorum, vagis, aduenis, & peregrinis in die paschatis ad implendum præceptum annuæ communionis, & an seruis, & domesticis intra conuentum, commorantibus in morte, & an die paschatis possit ministrari extrema vinctio, Eucharistia, & Confessio, vide *Regulares*, vbi etiam an famulo coniugato, qui nocte dormit extra conuentum.

Eucharistia an possit sumi à debitante, si aliquid cibi vel potus sumpserit, tract. 4. ref. 29. p. 79

Eucharistia an possit sumi absque incurso peccati venialis ab eo, qui post pollutionem voluntariam, vel fornicationem intra eundem diem confiteretur, & sine iusta causa Eucharistiam sumit, tract. 5. ref. 30. ibid.

Eucharistiam sumens cum distractione voluntaria, aut cum effectu alicuius peccati venialis, an peccet venialiter, tract. 4. ref. 31. p. 80

Eucharistia hostia an possit frangi à Sacerdote ad communicandum fidelem ob solam deuotionem, tract. 4. ref. 34. ibid.

Eucharistiam sumens in peccato mortali an duplex peccatum committat in confessione explicandum, tract. 4. ref. 35. p. 81

Eucharistia an possit sumi die sequenti ab eo, qui audiuit vnum horologium, & comedit in media nocte, donec aliud horologium sonuerit, tract. 4. ref. 36. ibid.

Et quid si sit vnum tantum horologium, quod cepit sonare duodecimam, & aliquis biberet, licet quædo sonaret vltimus pulsus desisset bibere, an possit die sequenti sumere Eucharistiam, ibid. vers. *notandum est.*

Et quid si masticat buccellam in primo pulsu horæ duodecimæ noctis, an teneatur incontinenti de ore eicere buccellam, si die sequenti velit Eucharistiam sumere, & an teneatur isto casu abluere os.

Et an idem procedat in ieiunante, vers. *si tamen.*

Eucharistia an possit sumi sine incurso peccati mortalis ab eo qui deglutit sponte, & voluntariè reliquias cibi præcedentis diei, quæ hærent inter dentes, tract. 4. ref. 37. ibid.

Eucharistia potest sumi ab eo qui aliquantulum aquæ per nares attraxit, & in stomachum transfudit, vel quid aliud simile, ibid. vers. *notandum est.*

Eucharistia an possit sumi ab eo, qui mane deglutit charitam, cremam, frustulum ligni, aut quid simile non comestibile, tract. 4. ref. 38. p. 82

Eucharistia an sit iterum sumenda ab infirmo, qui antequam in periculum mortis inciderit sacram Eucharistiam ex deuotione sumpserit duobus, tribus, vel etiam octo diebus antea, tract. 4. ref. 40. ibid.

Eucharistia si non sumitur in articulo mortis, an sit peccatum mortale, si non adest contemptus, ibid. vers. *notandum.*

Antonini Diana Pars III.

Eucharistia si non sumitur in Paschate, an postea debeat sumi quamprimum, tract. 4. ref. 41. p. 82

Et si quis præuiderit impedimentum futurum, vt in tempore paschatis Eucharistiam accipere non possit, an teneatur præuenire tempus, & illam sumere, tract. 4. ref. 42. p. 83

Eucharistia in paschate sumpta indignè, an satisfaciatur præcepto Ecclesiæ, tract. 4. ref. 43. ibid. & in Addit. secund. ref. 14. p. 253

Eucharistia si ob mortis periculum sumpta sit ab infirmo non ieiuno, an possit ita iterum accipi post sex dierum interuallum, tract. 4. ref. 44. p. 83

Eucharistia an possit statim post medium noctis sumi ab eo qui proximè ante medium noctis cœnauit in dominica incidente in vigiliam Natiuitatis Domini nostri, ibidem, vers. *notandum.*

Eucharistia an sit deneganda illi à Sacerdote, qui scit in confessione aliquod delictum illius non emendatum si occultè petatur Eucharistia, tract. 4. ref. 46. p. 84

Eucharistia in casu extremæ necessitatis si non adest minister idoneus, an possit sumi à laico seipsum communicante, tract. 4. ref. 47. ibid.

Et an possit alios communicare in casu prædicto, vers. *imò contra.*

Eucharistia potest sumi à Sacerdote de Sacratio, & se ipsum communicare, si adest magnum festum, & non potest sacrificare, dummodo non adsit alius Sacerdos, esto, quod sit præsens aliquis diaconus, ibidem, vers. *notandum.*

Eucharistia tempore pestis an debeat ministrari à parochocum periculo vitæ, tract. 4. ref. 174. p. 126

Eucharistia an possit dari damnato ad mortem à Principe eodem die, quo inferenda est mors, etiam non ieiuno, tract. 6. ref. 59. p. 228

Licet hæc Panormi, & in Regno seruetur esse necessarium pro damnatis ad mortem tempus 24. horarum inter sumptionem Eucharistiæ, & mortis calicem, sed hoc non est necessarium, ibid. vers. *notandum.*

Et quid si sumatur per vnam horam ante paribulum vel illico, vers. *unde asserunt.*

Eucharistia an debeat dari pueris tempore, quo sunt capaces recipiendi sacramentum Penitentia, tr. 6. ref. 79. p. 255

Eucharistiam an licitè sumant coniugati in die habitæ copulæ, & an hoc sit minus, vel magis expediens, tract. 6. ref. 71. p. 232

Eucharistia per modum viatici est danda pueris in articulo mortis doli capacibus, & aptis confiteri, tract. 6. ref. 89. vers. *verum.* p. 239

Eucharistiæ Sacramentum an sit necessarium medium necessitate salutis pro omnibus, qui saluandi sunt, ita vt detur præceptum diuinum positium sumendi hoc Sacramentum, tract. 6. ref. 91. p. 241

Eucharistiæ Sacramentum quando sumenti conferat gratiam sacramentalem, tract. 6. ref. 96. ibid.

Et quid conferat illi, qui postquam hoc Sacramentum deglutiuit, statim illud euomit, ibidem, vers. *ex his inferunt.*

Et quanto tempore duret gratia hæc sacramentalis post istius sumptionem, vers. *notandum est.*

Eucharistiæ Sacramentum non maiorem gratiam confert sumenti duas species, quam sumenti vnam, tr. 6. ref. 97. p. 242

Eucharistiam sumens an detur casus, vt non accipiat gratiam, neque peccatum committat, tract. 6. ref. 98. ibid.

Eucharistiæ Sacramentum non est à Christo institutum ad conferendam primam gratiam, sed ad conferendum augmentum illius, in duobus tamen casibus illam conferre potest, & peccatum mortale remittere. Primum si quis diligenter discussit conscientiam suam, & nullius culpa

Index Rerum Partis III.

culpæ conscius fuit, tunc si cum dolore accedat ad communionem, ex attrito per Eucharistiam fiet contritus, & recipiet primam gratiam. Secundò, si quis memor est peccati mortalis, & de illo habeat attritionem, quam putat esse contritionem, si urgeat necessitas communicandi, & Sacerdos non adit, tunc iste virtute Eucharistiae accedens ad eam, ex attrito fiet contritus, & primam gratiam acquirat. *ibid.* *vers. ex bis inferitur.*

Examinatores.

Examinatores synodales an debeant eligi Doctores, si in synodo existunt Doctores, an verò clerici, non Doctores possint eligi in examinatores synodales, tract. 5. resol. 64. *vers. notandum est.* p. 186

Examinatores synodales semel deputati, si quotannis synodus non fiat, debent exercere munus suum, donec noua synodus habeatur, *ibid.* *vers. nota etiam.*

Et quid si elapso anno aliqui ex eis mortui fuerint, an officium omnium expiret. *ibid.*

Examinatores non synodales si adhibeantur examinatores synodalibus in concursu alicuius beneficii, an reddant inuálidam collationem talis beneficii, tract. 5. resol. 65. *ibid.*

Examinatores synodales an teneantur indicare Episcopo digniorem, licet ipse præcipiat solum, vt ei dicant, qui & quot sint digni, & idonei, tract. 5. resol. 111. p. 204

Excommunicatio.

Excommunicatio lata ab Ordinario lata an incurrat, qui in Paschate indignè Eucharistiam sumpsit, in Ad. dit. secund. resol. 14. p. 253

Excommunicatio an possit ferri ab Episcopis contra Reges, & eorum Consiliarios. Vide *Episcopus.*

Excommunicatio Bullæ Cœnæ an incurrat iudex laicus, si occultè proceat Clericum animo præsentandi processum Summo Pontifici, vel alij iudici sæculari, tract. 1. resol. 5. p. 14

Excommunicatio Bullæ Cœnæ an incurrat ab auocantibus causas spirituales ad Tribunalia laicorum à iudicibus ecclesiasticis ultra iudices Sedis Apostolicæ, tract. 1. resol. 55. p. 15

Excommunicatio Bullæ Cœnæ proueniens ex auocatione causarum spiritualium an euitetur data tolerantia Summi Pontificis, tract. 1. resol. 56. *ibid.*

Excommunicatio Bullæ Cœnæ an incurrat iudices laici inducentes consuetudinem, vel ea introducta yntentes contra libertatem ecclesiasticam, tract. 1. res. 58. p. 16

Et an eam incurrant si sciant seruari statutum contra libertatem ecclesiasticam, & non impediant, *ib.* *vers. nota etiam.*

Excommunicatio an possit pronuntari ab Episcopis contra Regulares nolentes accedere ad processiones. Vide *Episcopus.*

Excommunicatio an incurrant Christiani remigantes super trirēibus Turcarum. Vide *Christiani.*

Excommunicatio an quis non incurrat ratione paruitatis matris, tract. 5. resol. 69. p. 188

Excommunicatio lata per statutum, vel per sententiam an obliget peregrinos, tract. 5. resol. 73. p. 189

Excommunicatio lata contra eos, qui sciunt aliquod furtum, seu delictum esse commissum, non ligat transeuntes, *ibid.* *vers. unde contra Basilium.*

Excommunicatio lata per statutum propriæ diocesis non ligat subditum, qui extra diocesim contra illud agit, vel intra diocesim, in loco tamen exempto existens, tract. 4. resol. 74. *ibid.*

Sed quid si excommunicatio esset lata per sententiam, *ibid.* *vers. sed magis.*

Hæc procedunt quando delictum subditi perpetratur extra diocesim, quid autem si illud commiserit in diocesi, an in tali casu possit Episcopus illum excommunicare, etiam si extra diocesim commoretur, *vers. notandum.*

Excommunicationem canonis si quis suadente, an incurrant clerici se ipsos voluntariè percutientes, tract. 4. resol. 81. p. 96

Et quid si monialis potione, aut venæ scissione abortum intendat, *ibid.* *vers. sed quidquid.*

Et de Cardinali seipsum percutiente, aut vulnerante, *vers. notandum.*

Excommunicationem dicti canonis an incurrat percutiens clericum, non habentem beneficium, neque alia requisita Concilii, Trid. tract. 2. resol. 82. p. 193

Excommunicatio lata contra aliquid facientes scienter, an afficiat controueniens ex affectata ignorantia, tract. 6. resol. 7. p. 209

Excommunicatio lata contra legentem libros hæreticorum, an apprehendat legentem ignorantia affectata. Vide *legens.*

Excommunicatio non incurrit, qui ex ignorantia crassa, siue iuris, siue facti violant excommunicationes latas contra facientes aliquid scienter, vel præsumentes facere, *ibid.* *vers. notandum est.*

Excommunicationem an incurrant depingentes Agnos Dei, & illos vendentes, tract. 6. resol. 12. *vers. qui etiam.* p. 219

Excommunicationem Bullæ Cœnæ an incurrant Proreges huius Regni, & Ministri prohibentes extractionem frumenti, & aliorum victualium ad Romanam Curiam, quando deficit necessaria prouisio, & in casu penuriæ Regni iidem Proreges, & ministri retinendo sibi frumentum, quod fuisse oneratum super nauem petente Romam, & vi ventorum appulisset in Regnum, an incidant in dictam excommunicationem. Vide *Proreges.*

Excommunicatio lata ab Episcopo contra furtum committentes an liget eum, qui inuincibiliter legem istam ignorat, tract. 6. resol. 4. p. 209. vbi quod si dicta excommunicatio fuisset lata à Summo Pontifice, *vers. hoc omnia.*

Et hæc dicta de excommunicatione procedunt in suspensione, interdictione, & irregularitate, *vers. quæ autem.*

Excommunicatio an incurrat propter peccatum veniale, tract. 6. res. 51. p. 226

Excommunicatio ferenda, an obliget ad peccatum mortale, tract. 6. resol. 76. p. 234. vbi quid de suspensione, interdictione, & irregularitate. *vers. nota verò.*

Excommunicatio, an liget existentem in alieno territorio, tract. 6. resol. 78. p. 235. vbi quid si delictum fuit inceptum in suo territorio, vbi erat excommunicatio, & fuit consummatum in alieno, vbi non erat, *vers. notandum.*

Exequutio.

Exequutio contractus an possit impediri, & supersederi à iudice Ecclesiastico, præcipiente iudici sæculari sub pœna excommunicationis, quod supersederet exequutionem illius, donec ab eo decidatur, an contractus ille sit usurarius. Vide *Index Ecclesiasticus.*

Expendens.

Expendens falsam monetam bona fide, an teneatur ad restitutionem, tract. 6. resol. 3. p. 209

Extrahens.

Extrahens res prohibitas à lege in magna quantitate licet damnum graue non resulet Reipublicæ ex tali exportatione, an peccet mortaliter, tract. 6. resol. 90. p. 239

Graue autem damnum quomodo sit iudicandum Reipublicæ obueniens, *ibid.* *vers. sed si inquires.*

Extrema vnctio.

Extrema vnctio an possit à Sacerdote tempore pestis dari infirmo cum virga oblonga, & non digito, ad effugiendum eius contactum, tract. 4. resol. 167. p. 225

Et eodem tempore pestis Sacerdos an possit vngere ynam tantum partem præferendo consuetam formam, tract. 4. resol. 168. *ibid.*

Sacerdos

Index Rerum Partis III.

Sacerdos extra casum necessitatis si vngeret non in forma crucis, non committeret peccatum mortale, vbi supra *vers. notandum.*

Et an possit dari puero sub conditione, quando dubitatur, si habeat vnum rationis, tract. 4. resol. 169. *ibid.*

An sit suscipienda sub onere peccati mortalis, tract. 4. resol. 170. *ibid.*

Et an sub eodem onere teneatur sacerdos ordinarius in tempore necessitatis illam ministrare, *ibid.* *vers. ad secundam.*

Si autem adit parochus, qui vel non possit, vel nolit iuste hoc Sacramentum infirmo ministrare, poterit inferior Sacerdos, renitente parochus, hoc officium facere, *vers. notandum.*

Et an possit moribundo ministrari sensu carenti tempore interdicti, non valenti alia Sacramenta recipere, si non habeat Bullam Cruciatæ, tract. 4. resol. 171. p. 126

Pariterque an sit ministranda adulto in articulo mortis recenter baptizato, tract. 4. resol. 172. *ibid.*

Et quo tempore sit danda infirmis, tract. 4. resol. 173. *ibid.*

Et an debeat ministrari tempore pestis à parochus cum periculo vitæ, tract. 4. resol. 174. *ibid.*

Forma deprecatoria verbus Sacramenti, an sit de necessitate ipsius, & quæ verba sufficiant ad illud conferendum, tract. 4. resol. 175. p. 127

Et an possit à Sacerdote dari infirmo cum oleo veteri, & ita inungendo peccet mortaliter, tract. 4. resol. 176. *ibid.*

Vna gutta olei an sit sufficiens in vnaquaque vnctione ad conferendum Sacramentum prædictum, tract. 4. resol. 177. p. 128

Vnctiones in hoc Sacramento faciendæ sunt in modum crucis, & aliter faciens, an peccet mortaliter, tract. 4. resol. 178. *ibid.*

Quando autem hoc Sacramentum conferat gratiam, tract. 4. resol. 179. *ibid.*

Omittens in forma Extremæ vnctionis illa verba, *per suam piissimam misericordiam*, an conficeret Sacramentum, tract. 4. resol. 180. *ibid.*

An debeat ministrari à parochus, si cognoscat per confessionem puerum nunquam actualiter peccasse, tract. 4. resol. 181. *ibid.*

Extrema vnctio an sit danda pueris, qui non sunt capaces sacramenti Eucharistiae, sed tantum Pœnitentiæ, tract. 6. resol. 89. p. 239

F

Falsum.

Falsum crimen sibi imponens, etiam cum iuramento æquiuocatione vtens ob euitanda grauia tormenta, an peccet venialiter, tract. 5. resol. 7. p. 165

Falsum dicendū alterum quis infamauit, an teneatur, (si opus sit) iurare se falsum dixisse, & coram testibus, & quid si infamator esset vir magnæ auctoritatis. Vide *infamator.*

Falsam monetam bona fide expendens, an teneatur ad restitutionem, tract. 6. resol. 3. p. 209. vbi etiam quod bona fide accipiens, & scienter expendens teneatur ad restitutionem.

Falsum an committat, qui loco veræ scripturæ amissæ aliam consimilem confingit falsò, tr. 6. resol. 57. p. 228.

Vbi dicit esse illicitum, & peccatum mortale, *vers. igitur illicitum.*

Fama.

Fama si non potest restitui ab infamatore, an debeat compensari pecunia, tr. 5. res. 30. *vers. notandum* il primo p. 174

Famæ an possit satisfieri ab infamato ex debito pecuniario infamantis, *ibid.* *vers. qui citat Lessium.*

Antonini Diana Pars III.

Fama non debet restitui à reo, qui est accusatus, & interrogatus iuridicè de vero crimine, & negat, *ibid.* *vers. notandum*, il terzo.

Famæ restitutio non est necessarium, vt fiat quando detractio effecta est cum verbis generalibus, nisi ratione dignitatis personæ, *ibid.* *vers. notandum*, il quarto.

Fama alicuius mobilis an debeat reparari à plebeio cum periculo propriæ vitæ, & sic an vita alicuius plebuij possit reputari vilior fama alicuius nobilis, tract. 5. resol. 40. p. 178

Et quid si infamia esset maxima, nempe de hæresi, vel de crimine læsæ maiestatis, *ibidem*, *vers. & hic etiam.*

Fama an debeat tantum restitui coram his, apud quos ille diffinuit, an etiam apud alios, quibus illi audientes retulerunt, tract. 5. resol. 30. p. 174

Familia.

Familia Vicarij Episcopi an gaudeat priuilegio fori, tract. 1. resol. 46. p. 13

Familia Clerici an gaudeat priuilegio fori, tract. 1. res. 47. *ibid.*

Famulus.

Famuli clericorum an gaudeant priuilegio fori. *ibid.*

Famuli Regularium an possint Eucharistiam in die Paschatis sumere à Regularibus, & dicantur adimplere præceptum annuæ communionis, tract. 2. resol. 12. *vers. notandum est.* p. 27

Famulus an licitè possit cibos condire, & ad mensam ministrare, & lectum sternere concubinæ heri & ornare heram meretricem absque incurso peccati mortalis, tract. 3. resol. 36. *vers. ex distis.* p. 176

Et an sibi liceat adducere concubinam in domum heri, vel in alium locum, in quo peccaturus est, vel deferre internuntia, aut scripta, in quibus herus petit à concubina, vt ea nocte ad se veniat, & si norit velle, vt veniat ad fornicandum, *ibid.* *vers. sed malè.*

Et an liceat famulo sternere equum, & herum comitari, & expectare, quamuis norit ipsum ad fornicandum abire, & quid de iussu heri portare aliqua manuscula, aut esculenta ad concubinam, vel aperire ianuam domus concubinæ, porrigere cibos, & mensam sternere, si ieiunare nolit, *vers. item deducitur.*

& de famulo adducente concubinam in domum heri, tract. 6. resol. 11. p. 210

Famuli qui vident domesticum furari res ex domo, non tenentur ad restitutionem, sed ille tantum tenetur, cui est cura domus, tract. 6. resol. 54. *vers. notandum.* p. 183

Famulus conductus per annum, si ante tempus completum discedat, an perdat totam mercedem, tract. 6. resol. 15. p. 211. vbi quid in foro fori, & quid in foro conscientie, & quid si multum interesset domini habere seruitium famuli.

Famulus cui condignum salarium non tribuitur, an possit suum damnum refarcire, etiam si in principio ob paupertatem coactus sit pacisci pro iniusto, & inæquali stipendio, tract. 6. resol. 16. *ibid.* vbi etiam an dominus in foro conscientie teneatur solvere iustum pretium, saltem infimum, *vers. non desinam.*

Et quid si famulus faceret aliqua grandia, & extraordinaria seruitia, *vers. imò plus*, vsque ad finem.

Famulus deferens literas concubinæ heri de mandato ipsius, qui minabatur mortem famulo, si non deferret in quibus prouocabatur ipsa ad peccatum, an peccet mortaliter, tract. 6. resol. 46. p. 223

Et quid si desert internuntium de rebus turpibus, *ibid.* *vers. verum.*

Et quid si in dictis literis herus solum petat, vt ad se veniat, vel ad talem locum, *vers. notandum.*

Famulus scribens literas ad concubinam, & cas non deferens, an peccet, *ibid.* *vers. sed tu tene.*

Et quid de famulis missis ab hero vt insequantur seeminam

A a 2

minam

Index Rerum Partis III.

nam, vt videant vbi habitet, vel id inquirant, vt eam postea certiore reddat, *verf. & idem.*
 Famulus non manifestans domino alios famulos ex aliqua officina domus sapius furari, an teneatur ad restitutionem, tract. 6. resol. 58. p. 228
 Et an is qui curam penus gerit, teneatur de iustitia, *verf. ex iustitia.*
 Et quid si fures extranei, an quilibet famulus obligetur ad reuelandum, *verf. notandum.*
 Et an famulus teneatur restituere, si accepit aliquid a furante, si non clamet, vel indicet furtum eius domino, *verf. sed queres, vbi quid si res accepta esset pars furti: fallit si famulus sua pollicitatione expressa, vel tacita furem animosiores redderet, verf. verum hinc.*

Fœmina.

Fœmina contrahens matrimonium cum viro improportionato, vel aliquantum debili, vt facilius pateat aditus, an teneatur pati incisionem si commodè potest, an vero non teneatur pari huiusmodi remedia, & matrimonium sit declarandum nullum, tract. 4. resol. 201. p. 34. & in Addit. secund. resol. 3. p. 245
 Fœmina statim mingens post copulam ad emittendum semen, an peccet mortaliter, tract. 5. resol. 15. p. 168
 Fœmina violenter cognita a viro, quando peccet, vel quando non peccet mortaliter, tract. 6. resol. 31. p. 216
 Fœmina an debeat & simul cum viro seminare ad affinitatem contrahendam, in Addit. secund. resol. 21. p. 255
Festum.
 Festum an frangatur, sub pœna peccati mortalis, si quis exerceat opus seruale in illo die per spatium mediæ horæ. Et quid si singulis diebus festiuis id exerceat, tract. 5. resol. 8. p. 165
 Et quid si per spatium duarum horarum, ibidem, *verf. vnde ego, & verf. nota.*
 Et quid si puella laboret ob euitandum otium, *verf. notandum, il secundo.*
 Et quid de ornantibus parietes templorum tapetibus, ornamentis, aulæis in diebus festiuis, vbi etiam an si præcedentibus diebus talia ornamenta ponere possint, an peccabunt mortaliter, *verf. an qui.*

Fides.

Fides explicita incarnationis Christi, & sanctissimæ Trinitatis, an sit adultis medium necessarium ad salutem, tract. 6. resol. 46. p. 180

Filius.

Filij clericorum an gaudeant priuilegio fori, ita vt iudex laicus non possit punire, tract. 1. resol. 7. p. 3
 Filij clericorum, an gaudeant exemptione gabellarum, ibid. *verf. docet filios.*
 Et quid in filiis legitimis, & mortuo patre, *verf. sed aduerbe.*

Fornicarius.

Fornicarius, an teneatur solum explicare actum fornicationis, an vero circumstantias, puta tactus, & oscula, quæ sequuta fuerunt copulam. Vide *circumstantia.*
 Fornicator versans in ipso actu, an teneatur se retrahere ante spermatismum, etiam si complex iam seminat, tract. 4. resol. 227. *verf. notandum est.* p. 140
 Et quid si ex vi prioris commotionis post retractionem esset futura seminata extra vas, ibidem, *verf. imo etiam.*

Fugiens.

Fugiens a birroariis si parietem Ecclesiæ partis exterioris tangat, vel fuerit amplexus, an gaudeat immunitate Ecclesiæ, tract. 1. resol. 73. p. 19
 Fugiens supra tectum Ecclesiæ an illius immunitate gaudeat, ibid. *verf. vnde ex bis.*

Fur, furtum.

Fur vendens rem furtiuam, si postea iuste minor pretio redimat eandem rem, illum excessum pretij, an teneatur domino rei restituere, an verò satisfaciatur reddendo illi rem non deterioratam, & fructus ex ea

debitos, tract. 5. resol. 41. *verf. nota quod.* p. 178
 Furi furandi gratia, ascendenti scalam si teneas, quam etiam nemo teneret, tamen ascenderet, & si asportando rem furtiuam adiuues aliquem, quam sine tuo subsidio auferret tamen, & furaretur, non teneris ad restitutionem, tract. 5. resol. 47. *verf. si furi.* p. 180
 Furtum si non impediatur clamando, vel manifestando, & aliquid accipias a fure, an tenearis ad restitutionem, & quid si tenearis ex officio. Vide *restitutio.*
 Furtum vltimum vnus oboli complens materiam notabilem, an sit peccatum mortale, tract. 6. resol. 25. p. 213

G.

Gabella.

Gabella posita pro primo ingressu Regis in aliquam Ciuitatem sui Regni, an debeat solui ab Ecclesiasticis, tract. 1. resol. 11. p. 4
 Gabella an possit a iudice laico exigi a colonis partiaris Religiosorum, tract. 1. resol. 19. p. 6
 Et quid si coloni eisdem fructus deferrent de loco ad locum, aut alienarent, ibid. *verf. illud tamen.*
 Gabella vulgò dicta *di lo xiuvi*, an debeat solui a colonis, & affectatoribus prædiorum ecclesiasticorum, ibid. *verf. notandum.*
 Gabellæ an debeant solui ab emphyteuta Ecclesiæ, tract. 1. resol. 24. ibid.
 Et quid si ius emphyteuticum esset redimibile, ibid. *verf. sed hac doctrina.*
 Gabella an debeat solui a clerico negotiatore, si non præcedat trina monitio, & an sufficiat vna monitio ad instar trium, coram quo iudice sit petenda, & prædicto casu an amittat immunitatem Ecclesiasticam respectu bonorum ecclesiasticorum. Vide *clericus negotiator.*
 Gabella an debeat solui ab vxoribus viduis equitum D. Iacobi, Alcantaræ, &c. tract. 1. resol. 45. p. 13
 Gabellæ an debeant solui a Militibus sancti Ioannis portantibus mediam crucem albam. Vide *milities.*
 Gabellæ an soluantur a Militibus sancti Stephani, & sancti Lazari. Vide *milities.*
 Gabellam fraudantes in apportandis, vel asportandis rebus, non tenentur ad aliquam restitutionem, quando bona sunt cõfiscata ipso iure, tr. 6. ref. 35. *verf. sexto p. 219*
Generalis.

Generales, & alij Prælati Religionum possunt confiteri confessoribus extra Religionem, vide *Prælati*; vbi etiam quid de Prælati Religionis Clericorum Regularium.
 Generales, & Prouinciales Religionum an possint dispensare super pœnis latis in Bulla Pij V. contra introducentes fœminas in monasterium, tract. 2. resol. 66. *verf. notandum est.* p. 48
 Generales, & Capitulum Generale possunt limitare, vel omnino tollere a Fratibus vsum priuilegiorum apostolicorum, tract. 2. resol. 87. p. 52
 Generales Religionum an possint dispensare cum subditis illegitimis ad dignitates, & officia ordinis extra Capitulum, tract. 2. resol. 102. p. 56
 Generales Religionum an possint amouere Prælatos suos Regulares a suis prælaturis, & quid in prælaturis electiuis, & quid pendente accusatione, vel inquisitione contra Prælatum, & quæ causæ sint sufficientes ad amouendum Prælatos iam dictos. Vide *Prælati.*
 Generales Religionum an sit expediens quod sint perpetui, an vero temporales, tract. 2. resol. 124. p. 62

H.

Hæres.

Hæres non consciens inuentarium in foro exteriori tenetur ultra vires hæreditarias, secus autem in foro conscientie, si non fraudasset bona tract. 5. resol. 56. *verf. & eadem ratione.* p. 183
 Et

Index Rerum Partis III.

Et prædicta an procedant, non solum quoad solutionem, sed etiam quoad creditores hæreditarios, ibid. *verf. qua omnia.*
 Hæres legata incerta ratione incertitudinis personæ in foro conscientie, an teneatur inter illos diuidere, si in id consentiant, tract. 5. resol. 58. p. 184
 Et quid si legatum fuerit factum Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, aut alterius Sancti, & in eo loco plures sint Ecclesiæ eiusdem nominis, ibid. *verf. notandum.*
 Hæres, seu exequutor testamentarius in foro conscientie an habeat annum ad soluenda legata, tract. 5. resol. 59. p. 185
 Et si fuerit negligens per annum a die monitionis factæ per Episcopum circa soluenda legata, poterit priuari hæreditate, si est extraneus, & etiam filius, salua ei legitima, ibid. *verf. addi vnum.*

Hæreticus.

Hæreticus an sit iudicandus ille, qui vi, & metu vel fraude & dolo, aut alio quocumque casu inter infideles exterius fidem negat, & corde tamen illam retinet, ita vt postea rediens ad Christianos, non possit a quocumque Confessario approbato absolui tanquam comprehensus in Bulla Cœnæ, tract. 4. resol. 143. p. 116
 Dummodo non sit casus reseruat, ibid. *verf. vidisti.*
 Hæreticus non est existimandus blasphemator hæreticulis, si bene sentiat de fide, & potest absolui a quocumque Confessario approbato absque licentia Inquisitoris, dummodo non sit casus reseruat Episcopo, ibid. *verf. & tandem.*
 Hæreticus qui fraude, mendaciis, & falsis testibus se defendit, & impediuit sententiam, aut confiscationem, non tenetur ad restitutionem, tract. 6. resol. 35. *verf. & quibus.* p. 119

Homicida, Homicidium.

Homicida interficiens aliquem non habentem filios, aut alios cognatos intra tertium gradum, sed alios non ita cõiunctos, non tenetur illis ad aliquam restitutionem in conscientia, tract. 6. resol. 22. p. 213
 Vbi etiam plus dicit, quod nec fratribus interfecti tenetur in tali foro aliquid restituere, ibid. *verf. qui plus addit.*
 Homicida an teneatur restituere damnum illatum creditoribus occisi ob mortem ipsius, tract. 6. resol. 54. p. 227
 Et an teneatur aliquid restituere familiaribus, vel clientibus occisi, ibid. *verf. notandum est.*

Horæ Canonice.

Horæ Canonice si non recitantur ex obliuione naturali, non obligant non recitantem ad fructuum restitutionem, non obstant lege pœnali fructuum acquisitionem irritantem, tract. 6. resol. *notandum.* p. 222
 Horarum Canoniarum præcepto an satisfiat a recitante officium absque intentione formali adimplendi præceptum, sed cum virtuali tantum, tr. 6. ref. 68. p. 232

I.

Ieiunium Ieiunium.

Ieiunium frangens comedendo sapius carnes, & lacticia in die ieiunij, an distincta peccata commiserit & in confessione aperienda, tract. 4. resol. 157. p. 121
 Ieiunans si in die ieiunij sapius modicum quid comedat, an frangat ieiunium, & peccet mortaliter, tract. 4. resol. 45. p. 223
 Ieiunium, quod incidit in aliquod festum solemne, vel in diem vltimum bacchanalium an possit transferri ab Episcopo in Sabbatum præcedens, vel in feriam sextam, tract. 6. resol. 66. p. 232
 Ieiunans tempore quadragesimæ in die ieiunij an possit de iure postiuo comedere lacticia & oua, &c. absque incurfu peccati mortalis, tract. 6. resol. 80. p. 236
Antonini Diana Pars III.

Et an stante consuetudine in contrarium, ibid. & *verf. quoad consuetudinem.*
 Ieiunium frangere paratum an amico liceat domi suæ ad cœnam inuitare, tract. 5. resol. 36. p. 176

Ignorantia.

Ignorantia inuincibilis potest dari de pollutione, quæ non sit peccatum, tract. 4. resol. 108. in princ. p. 104
 Ignorantia alicuius peccati mortalis omitti in confessione sub prætextu quod erroneè putaret ipsum non esse tale, etiam si error vincibilis fuerit, nec committentem excuset a mortali, tamen ab iteratione totius confessionis excusat, & sufficit in sequenti confessione pœnitentem declarare peccatum omisum, ibid. *verf. cum quis.*
 Ignorantia vincibilis mysteriorum fidei an sit speciale peccatum in confessione explicandum, tract. 4. ref. 165. p. 124
 Ignorantia cuius præcepti decalogi fuerit, est necessarium explicare in confessione, secus vero in ignorantia mysteriorum fidei, ibidem, *verf. notandum est.*
 Ignorantia vincibilis circa plures articulos fidei, an plura peccata saltem numero distincta admittat, ibid. *verf. sed difficultas.* p. 135
 Ignorantia prohibitionis, & pœnæ iuris an excuset a dispensatione ad petendum debitum, si coniuu accesserat ad consanguineam vxoris suæ, tract. 5. resol. 12. p. 167
 Et quid si tantum habebat ignorantiam solius pœnæ, videlicet ne petatur debitum, sed sciebat prohibitum esse a iure, ibid. *verf. sed difficultas.*
 Et an hæc ignorantia excuset ab excommunicatione, suspensione, & irregularitate, *verf. notandum.*
 Ignorantia vincibilis iuris, vel facti, an excuset ab incursione censurarum & aliarum pœnarum, tract. 5. ref. 13. p. 168
 Ignorantia affectata an dicatur scientia, tract. 6. resol. 7. *verf. sed quis.* p. 209
 Ignorantia inuincibilis excommunicationis excusat aliquem, ne in eam incurrat, quamuis factum sit iure naturali damnatum, pœnæ statutæ sint ab Episcopo, siue a Summo Pontifice, quod procedit in suspensione, interdictione, & irregularitate, tract. 6. resol. 41. *verf. qua autem.* p. 222
 Ignorantia iuris, vel facti, excusans transgressionem Canonis a peccato mortali excusat etiam, non solum ab excommunicatione, sed ab aliis censuris, tract. 6. resol. 51. *verf. dicendum est.*

Immunitas Ecclesiastica.

Immunitas Ecclesiastica an concedatur illi, qui cum satellite per vim intrat in Ecclesiam, tract. 1. resol. 36. p. 10
 Immunitas Ecclesiastica an concedatur frangentibus carceres, & inde confugientibus ad Ecclesiam, tract. 1. resol. 37. p. 11
 Immunitas Ecclesiastica an concedatur carcerato a custode relaxato sub fide, seu iuramento de redeundo, si non redierit, & ad Ecclesiam confugerit, ibid. *verf. notandum est, vbi etiam quod si carceratio esset iusta.*
 Immunitas Ecclesiastica an concedatur committenti delictum in schalis Ecclesiæ, si postea inuentus sit in Ecclesia, tract. 1. resol. 39. ibid.
 Immunitas Ecclesiastica contra debitores fugitios, banonitos, fures, &c. in casibus enumeratis constitutione Greg. XIV. an sit derogata per diuersas Epistolas missas a Clem. VIII. resol. 40. ibid.
 Immunitate Ecclesiastica an gaudeant Domus Canoniorum, Parochorum, aliorumque Ecclesiasticorum, existentes prope triginta passus Ecclesiæ, tr. 1. ref. 71. p. 18
 Et quid si eas inhabitent laici, ibidem, *verf. quamuis eas.*
 Immunitate Ecclesiæ an gaudeat occidens fœtum animatum cum aliqua portione, tractatu 2. resolut. 72. p. 19.

Index Rerum Partis III.

Immunitate Ecclesie an gaudeat concubiniarius, qui po-
tionem concubinae, vel adulterae tradidit, & mortua
fuerit, *ibid.*
Immunitate Ecclesie an gaudeat fugiens à birroariis, si
parietem Ecclesie partis exterioris tangat, vel fuerit
complexus, tract. 1. resol. 73. *ibid.*
Immunitate Ecclesie an gaudeat confugiens supra tectum
illius, *ibid.* *vers. vide ex his.*
Impedimentum.
Impedimenta criminum super matrimoniis contrahen-
dis an sint per consuetudinem diuturnam sublata, tr. 4.
resol. 259. *p. 151*
Et saltem Episcopus petentibus potest dispensationem
conferre, *ibid.* *vers. unde.*
Impedimentum Cathedris an contrahatur, si quis in
Ecclesia ad instar patris tenuit puerum in domo iam
baptizatum, tract. 4. resol. 260. *ibid.*
Et an hodie sit sublata per Concil. Trident. *sess. 24.*
cap. 2. de reform. mat. vers. sed ego puto.
Incestus.
Incestus in 3. & 4. gradu commissus à marito cum con-
sanguinea uxoris suae, an impediat eum à petitione de-
biti, tract. 5. resol. 19. *p. 169*
Indulgentia.
Indulgentia plenaria Bullae Cruciatæ à laico an possit co-
cedi moribundo, tract. 4. resol. 133. *vers. ita Valerius.* *p. 112*
Infamator.
Infamator si falsum dicendo alterum infamauit, an teneatur,
si opus sit, iurare se falsum dixisse, & coram testibus,
tract. 5. resol. 29. *p. 174*
Et quid si infamator esset vir magnae auctoritatis, *ibid.*
vers. notandum est.
Infamator verum dicendo si occultum crimen alicuius
propalauit, ad quid teneatur, tract. 5. resol. 30. *ibid.*
Infamator si non potest famam restituere, an teneatur
famam pecunia compensare, *ibidem.* *vers. notandum,*
il primo
Infamator si alia ratione satisfacere nolit, aut non possit,
infamator sibi ipsi satisfacere potest ex debito pecu-
niario infamantis, *ibid.* *vers. qui citat Lessium.*
Infamator, qui crimen occultum sine iusta causa mani-
festat uni vel duobus viris prudentibus, quos scit non
eulguratos, an peccet mortaliter, tract. 5. resol. 35. *p. 176*
Infamator criminis occulti an teneatur restituere famam
tantum apud suos auditores, licet ipsi auditum crimen
aliis notum fecerint, tract. 5. resol. 34. *ibid.*
Infamator famam alicuius iniuste, quam nec directe, nec
indirecte restituere possit, non tenetur ante iudicis
sententiam illam pecunia compensare, satisfaciendo,
tract. 6. resol. 53. *vers. unde hinc.* *p. 226*
Inimicus.
Inimicus si vt deponat odium, accepit aliquid, an teneatur
illud restituere, tract. 5. resol. 55. *p. 183*
Iniuria.
Iniuria diuersae prolatae vnico actu contra proximum, an
sint aperiendae in confessione. Vide *circumstantia.*
Inquisitores.
Inquisitores an possint excommunicare Reges, & eorum
Consiliarios, tract. 1. resol. 9. *p. 3*
Intentio.
Intentio peruersa ministri in conferendo Baptismo. &
aliis Sacramentis, an suppleatur à Deo quoad gratiam,
licet non quoad characterem. Vide in *Baptismo.*
Interdictum.
Interdictum an incurrat propter culpam venialem, tr. 6.
resol. 54. *p. 226*
Interdictum ferendum, an obliget ad peccatum mortale,
tract. 6. resol. 76. *vers. nota vero.* *p. 234*
Inuentor.
Inuentor chartae, in qua scripta erant peccata alicuius, an
teneatur illa occultare sub sigillo confessionis, tract. 4.
resol. 112. *p. 105*

Et quid si moraliter certus esset non nisi leuia, & non
infamantia peccata in ea scripta esse, & curiositate legat,
& lecta aliis euulget, an peccaret venialiter, an
verò mortaliter, tanquam fractor sigilli confessionis,
& quid si esset iudex, aut superior, qui inueniret sche-
dulam peccatorum alicuius, & vellet contra illum
inquirere, & punire, *ibidem.* *vers. notandum est.* vsque
ad finem.

Irregularitas.

Irregularitas an committatur à rebaptizantibus scienter
sub conditione, tract. 4. resol. 9. *p. 73*
Irregularitas ex delicto an contrahatur, si delinquens no-
leat peccatum, sed ignoret ius posituum prohibens
sub dicta poena irregularitatis, tract. 5. resol. 65. *p. 187*
Irregularitas in omnibus dubiis iuris, vel facti nunquam
praesumitur, nisi in dubio facti homicidij prohibiti,
tract. 5. resol. 72. *p. 188*
Et hoc de homicidio procedit in casu veri dubij, *ibid.*
vers. unde ex his omnibus.
Secundò non extenditur ad dubium mutilationis, quia
mutilatio non est homicidium, *vers. notandum est.*
Irregularitatem an incurrant Sacerdotes ducentes reum
ad furcam, hortando illum, vt scalam ascendat, vel ac-
celerando executionem iustitiae etiam notabiliter,
tract. 5. resol. 79. *p. 192*
Irregularitatem non incurunt personae priuatae, ex defe-
ctu lenitatis, sed tantum ministri iustitiae, & ij, qui
concurrunt ad causae probationem, vel poenae exe-
cutionem, *ibid.* *vers. igitur secundum.* & in *Addit.* se-
cund. resol. 15. *p. 253*
Nec incurrit si quis ei, qui plectendus est capite, dicat,
vt supponat caput ad excipiendum ictum, item, si quis
dicat carnifici, vt aliquid aptet, quod citius is, qui mor-
te plectitur, extinguatur, item si quis, dum reus ad sup-
plicium ducitur, consilium det capiendi viam breuiorem,
quod illud subeat citius, aut sollicitet accelerari
executionem iustitiae, dicendo v. g. horam esse tar-
dam, vel populum nimis detineri, item vendentes, aut
commodantes scabias, funes, enses, sagittas, & similia
instrumenta ad mortis executionem, & idem dicen-
dum est de eo, qui fecit furcam. *vers. unde ex hoc.*

Irregularitatem non incurunt Sacerdotes ministrantes
infirmis inuertendo eos de lecto ad lectum, vel eis ci-
bum, vel potum porrigendo, si ex his mors citius se-
quatur, *ibid.* *vers. non grauior.*
Et quid si Sacerdos prius consuluit aliis, vt iacentem
in via illum erigerent, qui dum sustolleretur mortuus
est, *vers. unde non bene.*

Irregularitatem an incurrant confessarij, aut alij consulti
à iudice, an ipse teneatur reum occidere? si respon-
deant quod sic, tract. 5. resol. 80. *p. 192*

Irregularis non efficitur qui detegit malefactorem, vel
clamat adesse latronem, vt comprehendatur, nisi esset
accusator, vel testis, aut minister iustitiae, *ibidem.* *vers.*
ex his.

Irregularitas an incurrat propter culpam venialem,
tract. 6. resol. 51. *p. 226*

Irregularis an sit, qui in manu habet sex digitos coniun-
ctos, vel diuisos, non tamen habet impedimentum in
vsu membri, tract. 6. resol. 61. *p. 230*

Irregularitas quando inducatur ex deformitate membri,
relinquitur arbitrio Episcopi, *ibid.* *vers. dicitur.*

Irregularitas poenalis an obliget ad peccatum mortale,
tract. 6. resol. 86. *vers. nota vero.* *p. 238*

Iubilium.

Iubilium extraordinarium concedi solitum cum clau-
sula *pro hac vice*, si in prima hebdomada fuit obten-
tum, an item in secunda hebdomada possit obtineri,
tract. 1. resol. 126. *vers. verum extat.*

Iubilium virtute absolutus, quod postea non fuit lucratus,
an peccata oblata referuata possit postea cuiusque
Confessario

Index Rerum Partis III.

Confessario confiteri, tr. 4. resol. 145. *p. 117*
Iubilium lucrandi animo confessus, & absolutus ab excom-
municatione, & peccatis referuatis postea penitens
illud non lucratur, referuatio, & excommunicatio illa
non redeunt, *ibid.* *vers. notandum,* vbi etiam quid si
vota fuerant commutata, *vers. sicque.*

Iubilium quando conceditur, confessarij non possunt
absoluere à casibus referuatis ea conditione, vt poeni-
tens Iubilium lucratur, imò nec à censuris sub tali
conditione absoluere possunt, nisi ex concessione Pon-
tificis, *ibid.* *vers. aduertant etiam.*

Et an praedictis casibus absolutus mutando volunta-
tem, & non lucrando Iubilium peccet mortaliter,
vers. sed inquirat.

Iubilium lucratur quis, si die Sabbati accessit ad confi-
tendum, & confessarij ob angustiam temporis distu-
lit confessionem post transactum Iubilium, & potest
à censuris, & casibus referuatis absolui, & vota possunt
commutari, tr. 4. resol. 147. *p. 118*

Sed quid si talis post elapsum tempus Iubilium incide-
rit in nouos casus referuatos, & censuras, an nihilominus
possit absolui virtute dicti Iubilij, *ibidem.* *vers.*
difficultas est.

Iubilium an lucratur quis suscipiendo sacram Eucharis-
tiam in peccato mortali, vel faciendo confessionem
sacilegam, si in vltima periodo Iubilij per actum
contritionis sit in gratia, tr. 4. resol. 148. *ibid.*

Iubilium an operetur vt confessarij possint absoluere à
casibus Episcopo referuatis, tr. 4. resol. 149. *p. 119*

Iubilium obtentum non tollit ipso facto referuationem
peccatorum referuatorum, sed tantum confert facultatem
confessario electo illam auferendi media abso-
lutione, tr. 4. resol. 150. *ibid.*

Iubilium lucrans, sed non confitens, quia peccati mor-
talis sibi conficius non erat, an transacto tempore Iu-
bilij possit absolui à peccatis referuatis ante illud
commissis, & oblitis. *ibid.*

Iubilium lucrando quis tempore Iubilij non habuit
copiam confessarij, & contritus Eucharistiam sumpsit,
& omnia pro lucrando Iubilio perfecit, potest absolui
à referuatis transacto tempore Iubilij, *ibid.* *vers.*
vbi etiam notat.

Iubilium si sumitur, & in confessione Iubilij non ma-
nifestatur peccatum referuatum, ne manifestaretur
complex, vel ex alia iusta causa, transacto Iubilio po-
test de tali peccato à quocumque Confessario abso-
lutione obtineri, *ibid.* *vers. notandum est.*

Iubilium in duabus hebdomadis an possit bis sumi, ob-
seruando in vtraque hebdomada requisita Iubilij,
tr. 4. resol. 151. *ibid.*

Iubilium si quis dum in patria erat, neglexit sumere, si
aliò pergat, vbi Iubilium durat, omnia requisita in
Bulla exequendo, poterit illud consequi, *ibid.* *vers.*
verum certum est.

Iubilium si tempore, quo fuit publicatum, quis illius non
habuit notitiam ex aliqua ignorantia inuincibili, po-
terit illo tempore transacto lucrari intra duas hebdo-
madas à die notitiae, *ibid.* *vers. notandum est.*

Iubilium nolens quis lucrari, si in secunda hebdomada
die Sabbati mutar propositum, an possit absolui à re-
feruatis, & lucrari Iubilium, tr. 4. resol. 152. *p. 120*

Iubilium an possit obtineri ab eo, qui omnia opera in-
iuncta pro consequendo Iubilio fecisset, & mane die
Dominico vellet confiteri, & Eucharistiam sumere,
sed inaduerter aliquid cibi deglutit, vel bibit,
ibid.

Iubilium an quis lucratur, si in prima hebdomada Iu-
bilij ieiunauit, & visitauit Ecclesias, & in secunda die
Dominico vult confiteri, & communionem sumere,
ita vt Confessarij possit illud absoluere à peccatis
referuatis, & censuris, tr. 4. resol. 153. *ibid.*

Et an saltem confessio peccatorum referuatorum sit

valida, licet quoad indulgentias sit dubium, *ibid.* *vers.*
certum.

Et an qui compleuit intra hebdomadam omnia opera
in Iubilio iniuncta, ita vt vltimum opus sit ieiunium
Sabbati, si iterum mane in die Dominico incidat in
casum referuatum, an possit virtute Iubilij ab illo ab-
solutionem obtinere, *ibid.* *vers. quoad tamen.*

Iubilij tempore an quicumque Confessarij ab Ordina-
rio approbatus possit absoluere Moniales à peccatis
referuatis, & censuris, tr. 4. resol. 154. *ibid.*
Index.

Iudex Ecclesiasticus an possit cognoscere laicum simul
delinquentem cum clerico, tr. 1. resol. 1. *p. 1*

Iudex Ecclesiasticus est dignior Iudice laico, & ideo plu-
res delinquentes diuersi fori debent cognosci à Iudice
Ecclesiastico, & omnes debent ad eum remitti, *ibid.*
& in fine testatur ita fuisse decium per Sacram Con-
gregationem Cardinalium. *ibid.*

Iudex laicus an possit cognoscere in casu haeresis, si aga-
tur de quaestione facti, tract. 1. resol. 2. *vers. sed in,* *ibid.*
sed aliqui contrarium tenent.

Iudex laicus non potest cognoscere de crimine fortilegij,
quando haeresim continet. *ibid.*

Iudex laicus an possit facere realem executionem sen-
tentiae à se latae contra clericum in casibus, quibus sibi
à iure cognitio permittitur, tr. 1. resol. 4. *p. 2*

Iudex laicus an possit punire filios clericorum, & quid in
exemptione gabellarum, & quid etiam in filiis illegi-
timis, & quid mortuo patre. Vide *filij.*

Iudex laicus an possit compellere clericos ad reparatio-
nem Ecclesiarum. Vide *officialis.*

Iudex laicus an possit cognoscere vtrum clericus amictus
sit veste clericali ad effectum, vt gaudeat priuilegio
fori, tr. 1. resol. 10. *p. 4*

Iudex laicus an possit cognoscere delicta commissa ab
officiali laico Episcopi, & cognoscendo, an possit ab
Episcopo excommunicari, tr. 1. resol. 12. *ibid.*

Iudex laicus an possit cognoscere de clericatu, vel de ha-
bitu clericorum, tr. 1. resol. 15. *p. 5*

Iudex ecclesiasticus an possit praecipere Iudici saeculari
sub poena excommunicationis, quod supersedeat exe-
cutionem contractus, donec decidatur ab ecclesia-
stico, an sit vsurarius, vel nò, tr. 1. resol. 18. *p. 6*

Vbi quid si Iudex ecclesiasticus praeniret in cogni-
tione vsurae illius contractus, *vers. cuius sententiam.*

Iudex ecclesiasticus, ad quem aliqua causa spiritalis re-
mittitur, potest opponere exceptionem illam, praefige-
re terminum peremptorium, intra quem probare te-
neatur, non potest tamen e conuerso hoc facere Iu-
dex laicus, *ibidem.* *vers. notandum est.*

Iudex laicus, an possit exigere gabellas à colonis partia-
riis Religiosorum. Vide *Gabellas.*

Iudices ecclesiastici si sint negligentes in administranda
iustitia, an eorum negligentia possit suppleri per iudi-
ces saeculares, & quid è contra. Vide *negligentia.*

Iudex ecclesiasticus an teneatur punire clericum poenis
statutis à lege laicorum, tr. 1. resol. 28. in fin. *p. 9*

Iudex laicus an sit competens cognoscere, si captus à sa-
tellitibus affirmat se fuisse captum in loco sacro, illi
autem negarent. Vide *reus captus.*

Iudex laicus an possit punire clericos transgressores le-
gum ciuilium poena pecuniaria à legibus constituta,
tract. 1. resol. 41. *p. 11*

Iudex ecclesiasticus an sit Iudex competens in exactione
decimarum collatarum principibus, vel aliis saecula-
ribus, an verò Iudex laicus. Vide *decima.*

Iudex laicus an incidat in censuram Bullae Coenae, si oc-
cultè processat clericum animo praesentandi proces-
sum Summo Pontifici, vel alij Iudici Ecclesiastico.
Vide *excommunicatio.*

Iudex ecclesiasticus inferendo alicui etiam subdito
violentiam, an possit denunciari apud Principem
laicum

Index Rerum Partis III.

Iudicium, vt reprimat vim cuiunque factam, tract. 1. resol. 53.

Iudex laicus an excusetur ab excommunicatione Bullæ Cœnæ contra ipsius transgressores sub pretextu quod Bulla non sit acceptata in sua prouincia, tract. 1. resol. 54. p. 15.

Iudices laici auocantes ad se causas Ecclesiasticas, an excusentur ab incurfu excommunicationis Bullæ Cœnæ data tolerantia Summi Pontificis, tract. 1. resol. 56. ibid.

Iudex laicus consuetudinem inducens, vel ea introducta vtens contra libertatem ecclesiasticam, an incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, tract. 1. resol. 58. p. 16.

Iudex laicus an excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrat, si sciat seruari statutum contra libertatem Ecclesiasticam, & non impediat, ibid. ver. nota etiam.

Iudex laicus an sit iudex competens super habitu quo fuit inuentus vestitus clericus, tract. 1. resol. 63. ver. si autem controuertatur.

Iudex laicus, an possit dirimere controuersias ortas inter confraternitates in processionibus, tract. 1. resol. 70. p. 18.

Iudex inueniens schedulam peccatorum alicuius, an possit contra illum inquirere, & punire. Vide *inuentor*.

Iudex expediendo pecunia mediante causam vnus præ cæteris, si litigantes iure temporis æqualiter gaudeant, an peccet, tract. 5. resol. 65. p. 179.

Et an in rigore, & secluso scandalo, & periculo iniustitiæ possit accipere, & non teneri restituere id quod accepit a litigantibus, si datum sit instar muneris liberalis, vt maiorem, quam solet, quamque tenetur diligentiam in causa adhibeat, vel vt negotium expediat, munus ad eum mittatur, vt efficiatur ad diligentiam atque in fauorem eius, qui munus mittit negotium intra iustitiæ limites expediendum, ibid. ver. notandum.

Iudex iniuste reum non damnans non tenetur ad restitutionem pœnæ pecuniariæ fisco, vel parti læsæ soluendæ, tr. 5. resol. 52. ver. notandum. p. 182.

Iudex stante varietate opinionum vtramlibet partem in iudicando sequi potest, si aliquid ab vna parte accipiat, vt in eius fauorem iudicet, an teneatur ad restitutionem, tract. 5. resol. 55. ver. notandum. p. 183.

Et quid stante iure positio id prohibente, ibid. ver. que omnia.

Iudex accipiendo aliquid pro ferenda sententia iuxta opinionem probabilem relicta probabiliori, an teneatur ad restitutionem, stante quod potest iudicare secundum probabilem relicta probabiliori, & hoc quando quæstio est circa ius, & non circa factum, ibidem, ver. & ego contra, vbi dicit hoc esse prohibitum iure positio.

Iudex potest iudicare secundum opinionem probabilem, relicta probabiliori, tr. 5. resol. 104. ver. sed instabis, p. 201.

Iudex accipiendo aliquid pro iusta ferenda sententia an teneatur restituere danti, tr. 6. resol. 4. p. 209.

Vbi quid si detur aliquid ad alligandum animum Iudicis ad ferendam iustam sententiam, aut ex mera liberalitate, & quid si accepit aliquid non ab eodem in cuius fauorem protulit sententiam, sed à tertia persona, ver. nota etiam.

Iudex in ferenda sententia non condemnans reum, non tenetur ad multam pecuniariam fisco, vel læsæ parti soluendum, tr. 6. resol. 35. ver. tertio. p. 219.

Iudicium.

Iudicium temerarium, & voluntarium de proximo, quando quis suspicatur ex leuibus iudiciis, an sit peccatum mortale, tr. 5. resol. 31. p. 175.

Iudicium temerarium est ex suo genere peccatum mortale, etiam si illud non producat exteriorius, tract. 5. resol. 33. ver. secundo. p. 176.

Iuramentum.

Iuramentum an firmet sponsalia graui metu contracta, & an indigeat relaxatione, tr. 4. resol. 278. p. 157.

Et an firmet alios contractus inualidos, ita vt opus sit relaxatione, ibid. ver. non relinquam.

Iuramenta falsa, & blasphemæ inaduertenter prolata, orta tamen ex praua consuetudine an sint peccata mortalia, tract. 5. resol. 62. p. 185.

Iuramentum an sit licitum, si quis iurando ex iusta causa vtatur amphibologia, quando verba non sunt ambigua, sed in sensum verum detorquentur ex solo aliquo addito mente iurantis concepto, tract. 6. resol. 30. p. 215.

Vbi ponuntur decem, & septem casus notabiles, & si ita quis iuraret absque iusta causa an peccaret, dummodo non iuret in iudicio, aut non iuret in materia præiudiciali, ver. an vero vsque.

Iuramentum præstitum de seruandis statutis, capitulis Ciuitatum, Collegiorum, &c. obligat non obseruantes ad periuurium, hoc non procedit quando statuta in dissuetudinem abierunt, vel vsu recepta non fuerunt, tract. 6. resol. 39. p. 221.

Et quid si statutum iuratum secluso iuramento ratione suæ materiæ non esset sufficiens ad obligationem sub mortali, ibid. ver. notandum.

Iuramentum non obligat seruare statutum quando statutum reuocatur ab habente potestatem illud reuocandi, ibid. ver. nota etiam.

Iuramentum non frangitur ab officialibus, quando Prorex cum aliquo actu viceregio dispensat pro illa vice, vt aliquid efficiatur, non obstante aliquo capitulo ciuitatis in contrarium, ibid. ver. unde inferunt.

Iuramenta omnia an commutentur in votum solenne Religionis, tr. 6. resol. 65. ver. notandum est. p. 231.

Iurans audire Missam si audiuit Missam animo non satisfaciendi iuramento, an satisfaciatur iuramento, tr. 6. resol. 77. p. 235.

Iurans in materia graui non potest limitare obligationem ad veniale peccatum, tract. 6. resol. 91. ver. secus tamen. p. 239.

Iurisdictio.

Iurisdictio spiritualis an possit acquiri à laicis ex præscriptione, vel consuetudine, tr. 2. resol. 65. p. 17.

Ius congrui.

Ius congrui ex vi statuti laicalis, an detur contra clericos, & an ipsis clericis competat contra laicos, tr. 1. resol. 43. p. 12.

L

Lacticia.

Lacticia, vt sunt oua, & similia, an sint prohibita de iure positio in ieiunio quadragesimali sub peccato mortali, tr. 6. resol. 80. p. 236.

Et quid stante consuetudine in contrarium, ibidem & ver. quod consuetudinem.

Lacticia an dicantur oua reperta intra gallinas, quæ vulgò dicuntur *oui annunari*, ita vt possint comedi tempore quadragesimali cum Bulla Cruciatæ, ibidem, ver. notandum, il primo.

Lacticia an sint prohibita in ieiuniis extra Quadragesimam, & in diebus Veneris & Sabbati de iure communi, ibid. ver. notandum, il secundo.

Lacticia comedere in diebus Dominicis Quadragesimæ an sit peccatum mortale, ibidem, ver. notandum, il terzo.

Laicus.

Laicus effectus clericus an debeat in ciuilibus respondere in iudicio, vbi prius citatus est, tract. 1. resol. 11. ver. notandum est. p. 9.

Laicus

Index Rerum Partis III.

Laicus deponens falsum coram Iudice Ecclesiastico an possit ab eo puniri, tr. 1. resol. 60. p. 16.

Laicus qui assumpsit habitum clericalem post delictum ab eo commissum animo subtrahendi se à seculari potestate, an gaudeat priuilegio fori, tract. 1. resol. 67. p. 18.

Laici si accedunt accincti ense, & pugione ad Sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ, an dicantur committere aliquod peccatum, vel saltem irreuerentiam, tr. 2. resol. 30. p. 34.

Laicus si præsentem diacono in casu necessitatis baptizet infantem, an peccet mortaliter, & quid præsentem Sacerdote, excludo scandalo, & eo non renuente, & an incidat in irregularitatem. Vide *Baptismus*.

Laicus existens in peccato mortali in casu necessitatis baptizando infantem, an peccet mortaliter. Vide *baptizans*.

Laicus in casu extremæ necessitatis, si minister idoneus non adsit, an possit se ipsum communicare, & an etiam alios. Vide *Eucharistia*.

Laicus si adstat paratus ad linteam altaris, vt Eucharistiam suscipiat, si recordetur alicuius peccati mortalis, an debeat confiteri, an vero possit sumere Eucharistiam, & deinde redire ad confessarium, tract. 4. resol. 71. p. 94.

Laicus an possit valide absolueret morientem ab excommunicatione, ita vt defunctus hoc modo absolutus sit sepeliendus in loco sacro, tr. 4. resol. 133. p. 112.

Laicus in prædicto articulo mortis an possit moribundo concedere indulgentiam plenariam Bullæ Cruciatæ, tract. 4. resol. 132. ver. ita Valerius, ibid. & in Addit. secund. resol. 12. p. 252.

Legatum.

Legatum annuum relictum fratribus Minoribus pro infirmitate an sit validum, tr. 1. resol. 33. p. 36.

Legatum annuum relictum fratribus Minoribus pro fabrica templi, vel sacelli, aut pro vestimentis, & ornamentis Ecclesiæ, & Sacrificiis an sit validum, ibid. ver. notandum est.

Et quid si relinquatur pro studio, & emendis libris ver. qui etiam docent.

Legatum annuum relictum dictis fratribus si non attingat spatium decem annorum, valet, ibid. ver. nota secundo.

Legatum relictum ad vitam alicuius fratris an sit validum, ibid. ver. sed difficultas est.

Legatum relictum à testatore in fauorem fratrum Minorum quando potest valere, & sub qua forma verborum debet concipi à testatore, ibid. ver. nota tertio.

Legatum an fieri possit alicui Religioso cum conditione, vt nihil acquiratur monasterio, tract. 2. resol. 34. ibid.

Et verba illa, vt nihil monasterio acquiratur, intelliguntur, vt cum licentia Superioris illud legatum in vsus licitos, & honestos conuertatur, ibidem, ver. notandum est.

Et si Superior non daret licentiam, ista sola denegatio licentiæ Superioris facit, vt legatum resoluatur, ver. nota etiam.

Legatum sub conditione si non nupserit, vel si in Religionem non ingrediatur, an sit validum in foro conscientiæ, ita vt legatarius si nubat, vel in Religionem ingrediatur, possit consequi legatum, tract. 5. resol. 57. p. 184.

Legata incerta ratione incertitudinis personæ in foro conscientiæ an debeant inter legatarios diuidi ab herede, si in id consentiant, tr. 5. resol. 58. ibid.

Vbi quid si fuerit factum legatum Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, aut alterius Sancti, & in eodem loco sint plures Ecclesiæ eiusdem nominis, quomodo sit soluendum & cui, ver. notandum.

Legata an debeant solui legatariis iuxta ordinem, quo soluuntur debita, an vero secundum prioritatem, dignitatem, & pietatem, tr. 5. resol. 60. p. 185.

Legata certo die præstanta secundum dispositionem testatoris non possunt ante illum præstari, tract. 6. resol. 29. ver. primo. p. 214.

Legatum relictum tali anno, & tempore debetur in fine anni, fallit si est relictum piæ causæ, ibidem, ver. secundo.

Legatum genericè relictum intelligitur de minori re, vel summa, fallit si relinquatur pro pia causa, ver. tertio.

Nisi obstatet testatoris paupertas. ibid.

Legatum factum pro maritandis puellis pauperibus, debetur etiam viduis mulieribus pauperibus, ver. quarto.

Legatum factum consanguineæ pauperi, debet dari pauperiori, ver. quinto.

Legatum pro dote relictum pauperi, debetur, etiam si illa potest viuere ex suo labore, eodem ver. in fine.

Legatum puellæ si nupserit, mille, & si ingrediatur monasterium, bis centum, si monasterium ingrediatur consequi debet mille, ver. sexto.

Legatum pro dotandis puellis, potest dari puellæ iam nuptæ sine dote, vel cum modica dote, secus autem, si legatum esset relictum pro virginibus maritandis, ver. septimo.

Legatum factum pro maritagio puellarum potest dari puellæ, quæ habet aliquam dotem, sed non iuxta eius conditionem, & nobilitatem, in fine dicti ver.

Legatum relictum pro maritagio virginum alicuius ciuitatis, an possint consequi puellæ expositæ in illa ciuitate, tr. 6. resol. 63. p. 230.

Et in concursu huiusmodi legati, quæ præferenda, originaria, an exposita, ver. si aque.

Legens.

Legens librum hæreticorum ignorantia affectata, an incidat in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ, tr. 6. resol. 7. ver. unde ex his. p. 209.

Legitimus.

Legitimus à Rege, vel à magistratu seculari, an iudicatur legitimatus ad officia, & dignitates ordinis, tract. 2. resol. 102. ver. nota tamen. p. 57.

Lex.

Lex annullans donationem omnium bonorum factam à patre, filio clerico, an sit contra immunitatem Ecclesiasticam, tract. 1. resol. 3. p. 1.

Lex ciuilibis non potest inducere, vt alienatio facta in Ecclesiam, videatur fieri in fraudem fisci, ibidem, ver. & putant.

Leges laicorum etiam fauorabiles clericis, an sint validæ respectu clericorum ad eos ligandum, tract. 1. resol. 13. p. 4.

Et quid si tales leges principis essent merè priuilegiatæ rerum ecclesiasticarum siue clericorum, & quid si essent licitæ, & honestæ, & propter commune bonum factæ, & priuilegia Ecclesiæ non læderent, an valeant, & ligent clericos. Vide *statuta*.

Leges Principum quando non nominant clericos, & Ecclesiam, possunt statuentes cogi ad declarandum, quod non comprehendantur Ecclesia & personæ Ecclesiasticæ. Vide *statuta*.

Lex prohibens ne certa bona transferantur in Ecclesias sine licentia Regis, an sit contra immunitatem Ecclesiasticam. Et quid si adest priuilegium Summi Pontificis, vel eius scientia, & patientia, tr. 1. resol. 14. ibid.

Lex Pontificia non acceptata in aliqua Prouincia, an excuset Iudicem laicum ab excommunicatione Bullæ Cœnæ contra ipsius transgressores, tract. 1. resol. 54. p. 14.

Lex Pontificia, vt obliget, an requirat acceptationem, ibid.

Legis vim non habent omnia contenta in iure canonico, tr. 6. resol. 26. p. 214.

Legis publicatio si in notitiam absentis deuenerit miraculose, cum tamen humano modo venire fuerit impossibile

Index Rerum Partis III.

possibile, an obliget ad observationem illius, tract. 6. rel. 75. *verum etiam Suarez.* p. 234
 Lex an possit ligare delinquentes extra territorium, tr. 6. rel. 78. p. 235
 Leges Superiorum quando possunt dispensari, aut mutari ab inferioribus, tr. 6. rel. 82. *verf. notandum.* p. 36
Licentia.
 Licentia concessa ab Episcopo Regularibus ad audientias confessiones usque ad beneplacitum ipsius Episcopi, an possint ad libitum ab eo reuocari. Vide *Episcopus.*
 Licentia concessa ab Episcopo Regularibus, an à nouo Episcopo possint suspendi, & de nouo examinari. Vide *Episcopus.*
 Licentia concessa Regularibus absentibus, vt possint confiteri cuicumque confessario, an intelligatur etiam concessa, vt possint absolui à referuatis, tract. 2. rel. 119. p. 60
 Licentia petita à Regularibus confessoribus absoluedi referuatis, ab eorum Superioribus si fuerit denegata, an pro illa vice possint Confessores absoluerè. Vide *Confessarius regularis.*
 Licentia ingrediendi monasteria Monialium, an debeat esse in scriptis, etiam quo ad forum conscientia, tr. 2. rel. 129. p. 63
 Et quid in casibus ordinariis, puta pro medicis, carpentariis, cæmentariis, & similibus, ibid. *verf. notandum est.*
 Licentia an possit dari ab Episcopo, vt nupta intret in monasterium ob periculum vitæ. Vide *Episcopus.*
 Licentia à subdito petita à Prælato absoluedi à referuatis pro vna vice, & pro vna persona, an includat ipsum petentem, ita vt possit absolui à referuatis ab aliquo confessario, cui delegat hanc potestatem, tract. 4. rel. 142. *verf. sed panam.* p. 116
Literæ.
 Literæ dimissoriales à Prælati Religionis Clericorum Regularium, & aliarum Religionum, quæ gaudent communicatione priuilegiorum, an possint concedi nouitiis, vt ab Episcopo ordinentur, & cæteris professis. Vide *Prælati.*
 Literæ alienæ an possint aliquando licite aperiri, etiam inuito eo ad quem mittuntur, & quid si literæ fuissent læcæ ab eo, ad quem fuerunt missæ, & deinde in publicum abiectæ, quarum an quis possit colligere fragmenta, & ea legere absque incurtu alicuius peccati, tr. 6. rel. 55. p. 227
Locare.
 Locare domum meretrici, vel vlturario licet, tract. 5. refol. 36. *verf. ex eodem.* p. 220
 De locatione facta meretrici ex iusta causa, vide tract. 6. rel. 45. *verf. hinc.* p. 223
Ludentes, Ludus.
 Ludentes cum minoribus si aliquid acquisuerunt, an teneantur illud restituere, & quid si per alium contractum acquisuerunt, tr. 5. rel. 44. p. 179
 Ludens oppignerata si se si aliquid perdidit, an teneatur in conscientia illud soluere, tr. 5. rel. 94. p. 197
 Ludens, qui non vult soluere pecuniam credito amissam in ludo, est à confessario absoluedus, ibid. *verf. igitur,* sed si soluit, an qui accepit teneatur in conscientia restituere, ibid.

M.

Maledictio.
 Maledictio vt sit peccatum mortale, multa requiruntur primò vt ipsa imprecatio mali sit ex animo, secundò vt ex plena deliberatione animi, tertio vt malum quod imprecatur alteri sit graue, & si aliquod istorum deficiat, erit tantum veniale, tr. 6. rel. 13. p. 211
Malitia.
 Malitiæ plures an possint dari in eodem actu, solo nume-

ro distinctæ, & in confessione aperiendæ, tract. 4. rel. 164. p. 123
Malum.
 Malum minus an sit licitum suadere ad euitandum maius, tr. 5. rel. 37. p. 177
Mandatum.
 Mandatum ad aliquod agendum metu extortum est nullum, tr. 5. rel. 118. *verf. quarto.* p. 206
Marius.
 Maritus post partum vxoris statim ob periculum mortis baptizando infantem, adstantibus tamen multis, qui hoc facere poterant, an priuetur iure petendi debitum ab vxore, & super hoc impedimento quis possit dispensare. Vide *baptismus.*
 Maritus an possit licite perficere pudenda circa vas præposterum vxoris, vel in os eius intromittere, cessante omni pollutionis periculo, tr. 4. rel. 204. p. 135
 Maritus, & vxor si variant situm ordinarium in coitu ex conscientia erronea, peccant mortaliter, vbi supra, *verf. notandum est.*
 Maritus, & vxor sine culpa lethali possunt quandoque semen effundere extra vas præter intentionem, vt in viris potentibus dum congregari conantur, ibidem, *verf. addit idem.*
 Maritus, & vxor licite possunt inchoare copulam causa delectationis, & postea inchoatum coitum non absoluerè, dummodo non subsit periculum pollutionis alterius coniugis, & vxor ea inchoata contenta sit, vbi supra *verf. nota etiam.*
 Maritus accedendo ad vxorem menstruatam non peccat mortaliter, nec etiam venialiter, ibid. *verf. item contra Azorium.*
 Maritus accedendo ad vxorem grauidam nullam culpam incurrit, nec veniale, ibid. *verf. sed pro coronide.*
 Maritus si non reddat debitum vxori, ne proles multiplicetur, cessante incontinentiæ periculo, an committat peccatum mortale, tr. 4. rel. 133. p. 137
 Maritus an possit irritare omnia vota vxoris, tract. 4. rel. 220. p. 138
 Et an possit irritare votum vxoris non petendi, nec exigendi debitum, ibid. *verf. & banc.*
 Et quid de voto adimplendo ab vxore tempore soluti matrimonij, *verf. sic etiam.*
 Et an de votis emissis ante matrimonium, *verf. item potest.*
 Maritus an possit tuta conscientia interficere vxorem in adulterio deprehensam, tr. 4. rel. 223. p. 139
 Maritus occidens aliquem in adulterio deprehensum in conscientia non tenetur restituere damna ex morte occisi sequuta, donec causa per iudicem cognoscatur, si debeat ad compensationem pecuniæ admitti, vel ne, tr. 6. rel. 54. *verf. notandum secundò.* p. 183
 Maritus debilis, vel infirmus an possit sine peccato mortali incipere copulam cum vxore in vase legitimo, & non effundere, tract. 6. rel. 94. p. 197
Matrimonium.
 Matrimonium, an impediatur, & dirimatur per ordinem susceptum per vim, & metum. Vide *Ordo.*
 Matrimonij impedimentum an contrahatur ab eo, qui commisit adulterium cum promissione facta contrahendi illud post obitum viri, ita vt non sit opus vlla dispensatione, tr. 5. rel. 198. p. 133
 Et quid si promissio sit facta serio, & ex animo, sed non fuerit acceptata ab altera parte, an hoc non obstante contrahatur impedimentum, ibid. *verf. notant.*
 Insuper talis promissio vera debet esse pura, aut saltem ante mortem coniugis debet esse purificata ad contrahendum impedimentum, *verf. sic etiam.*
 Matrimonium contrahentes in peccato mortali an dupliciter peccent mortaliter, scilicet tanquam susceptores Sacramenti, & tanquam ministrant. illud, tr. 4. rel. 199. p. 199

Matrimo.

Index Rerum Partis III.

Matrimonium an excuset à peccato mortali, si coniux voluntariè delectetur in commotione sensitua ex imaginatione coniugis absentis sine periculo pollutionis, tr. 4. rel. 200. ibid.
 Et an excuset etiam à mortali tactus impudicos inter coniuges non copulandi gratia institutos, sed voluptatis solius, *verf. cum enim.*
 Matrimonium si contraxit fœmina cum viro improporionato, vel aliquantulum debili, an vt facilius pateat aditus, teneatur pati incisionem si commodè potest, an verò illud sit declarandum nullum, tract. 4. refol. 201. p. 134
 Matrimonium an teneatur contrahere ille, qui post votum Religionis, vel castitatis corrupit virginem sub spe, & pacto coniugij, vel aliam fœminam honestam, tr. 4. rel. 203. ibid.
 Matrimonium an faciat esse licitum viro perficere pudenda circa vas præposterum vxoris, tract. 4. refol. 204. p. 135
 Matrimonium an faciat permisos omnes actus inter coniuges, ibid. *sed hac opinio.*
 Matrimonium non excusat à mortali, si coniuges variant situm ordinarium in coitu ex conscientia erronea, *verf. notandum est.*
 Matrimonium permittit seminationem extra vas sine vlla culpa, vt in viris potentibus dum congregari conantur, *verf. addit idem.*
 Matrimonium permittit viro cum vxore licite inchoare copulam causa delectationis, & postea inchoatum coitum non absoluerè, dummodo non subsit periculum pollutionis alterius coniugis, & vxor, ea inchoata copula contenta sit, *verf. nota etiam.*
 Vir potest accedere ad vxorem menstruatam sine labe peccati mortalis, & venialis, *verf. item contra Azorium.*
 Et si accedat ad vxorem grauidam non est peccatum mortale, nec veniale, *verf. sed pro coronide.*
 Matrimonium validum an dissoluat sponsalia, tract. 4. rel. 209. p. 136
 Matrimonij contractus an valide possit continere pactum, quod vir perpetuò habitet in domicilio vxoris, & in tali cesura possit exigi pœnas, si noua causa emergat, mutandi domicilium. Vide *pactum.*
 Matrimonium secundum vt possit contrahi, an sufficiat præsumptio verisimilis, & probabilis de morte viri, tr. 4. rel. 214. p. 137
 Matrimonium contrahere ob pulchritudinem, vel diuitias, non est etiam peccatum veniale, tract. 4. rel. 216. *verf. notandum.*
 Matrimonium incuntes causa euitandæ fornicationis an peccet venialiter, tr. 4. rel. 219. *verf. ex his in foro.* p. 138
 Matrimonij impedimentum occultum, quod non potest probari, an ex vi denuntiationum teneatur, quis denunciare, tr. 4. rel. 221. ibid.
 Matrimonium an possit contrahi sine dispensatione aliqua, si sponsalia erant inita cum filia, qua communi consensu fuerunt dissoluta, si matrimonium postea contrahi prætenditur cum matre, tr. 4. rel. 222. p. 139
 Matrimonium an excuset morosam delectationem à culpa, tr. 4. rel. 224. ibid.
 Et an etiam excuset tactus, ibid. *verf. & id quod diximus.*
 Matrimonium an reddat tactus, & oscula licita inter coniugatos, si ex illis præiudicatur sequutura distillatio, tr. 4. rel. 226. p. 140
 Matrimonium in conscientia an debeat adimpleri à deprehensio in stupro, offerente matrimonium ne prodatur iustitiæ, non obstante tali metu, tract. 4. refol. 229. p. 141
 Matrimonium an valeat, si aliquis minister iustitiæ iniuret aliquem impunitate oblata; vt eius filiam ducat in vxorem quem iuste ad mortem, vel aliam pœnam prauam damnare debuerat, ibid. *verf. notandum est.*

Sed quid si promittat ducere in vxorem filiam, vel vxorem occisi, *verf. secus autem.*
 Matrimonio ex metu graui contracto, an possit resiliere, qui liber à metu est, & an teneatur expectare voluntatem eius, qui vim passus est, tr. 4. rel. 229. ibid.
 Matrimonium contractum ex leui metu, an valeat iure naturali, & positio, tr. 4. rel. 230. p. 142
 Matrimonium an possit ruri contrahi à sponsis ibi commorantibus recreationis causa, tr. 4. rel. 231. ibid.
 Matrimonium an sit validum, si illi proprius parochus vnus contrahentis assistit in parochia alterius sibi non subditi, tr. 4. rel. 232. ibid.
 Et parochus ita assistens peccet mortaliter, & puniendus sit, *verf. sed an dictum.*
 Matrimonium propter magnam necessitatem an possit aliquando contrahi sine præsentia parochi, tr. 4. refol. 234. p. 143
 Et si non potest, an saltem parochus in dicto casu necessitatis possit omittere benedictionem Ecclesiæ an sit peccatum mortale, vel veniale, & an quandoque sit salubre. Vide *coniuges.*
 Matrimonium an sit validum si omittantur denuntiationes, tr. 4. rel. 241. p. 145
 Matrimonium an impediatur ingressum Religionis vxoris quæ vim passa est, non obstante copula violenter extorta intra bimestre, si maritus contradicat, tract. 4. refol. 242.
 Matrimonium si est consummatum, an ingressus alterius coniugis in Religionem sit permissus cum licentia alterius permanentis in sæculo, an vero pariter debeat Religionem ingredi, & isto casu an sufficiat si sumat habitum Equitum Sancti Ioannis. Vide *Vxor.*
 Matrimonium promittens, an remaneat obligatus si alius acceptat, sed non repromittit, tr. 4. rel. 244. p. 146
 Matrimonium sicte contractum an obliget, vt iterum verè, & ex animo contrahatur, tr. 4. rel. 247. p. 147
 Et quod deceptor non teneatur ad matrimonium in multis casibus, ibid. *verf. primo,* vsque ad finem.
 Matrimonium contrahens per signa, & nutus valens loqui an peccet venialiter, tr. 4. rel. 148. ibid.
 Et an mortaliter, ibid.
 Matrimonium contractum per procuratorem missum si mandans in amentiam incidat, an sit validum, tract. 4. refol. 249. ibid.
 Matrimonium inter absentes contractum per procuratorem vel per litteras coram parochio, & testibus an sit Sacramentum, tr. 4. rel. 250. p. 148
 Et an procuratrix possit esse fœmina ad contrahendum matrimonium, ibid. *verf. notandum est,* il primo.
 Et an possit excedere mandatum suum, ibid. *notandum,* il secundo.
 Et hoc procuratorium an debeat effici coram parochio, & testibus, *verf. nota quod.*
 Matrimonij Sacramenti materia, & forma quæ sit, tr. 4. rel. 251. ibid.
 Matrimonium an possit de nouo contrahi à coniuge ex infidelitate ad catholicam fidem conuersa, si alter coniux in infidelitate persistens pacificè, & sine iniuria Creatoris, & scandalo cohabitare veller, tract. 4. refol. 252. ibid.
 Matrimonium infidelium cum ambo baptizantur an fiat Sacramentum, eisque gratiam conferat, tr. 4. rel. 253. p. 149
 Matrimonij Sacramenti minister quisnam est, tract. 4. refol. 254. ibid.
 Matrimonium propter adulterium occultum commissum ab vxore an possit secluso scandalo, à marito in foro conscientia separari quoad thorum dimittente eam, tr. 4. rel. 257. p. 150
 Et quid si vterque coniux sit reus adulterij, an possit fieri

Index Rerum Partis III.

fieri huiusmodi separatio, & an interfit si vnus prior loco commisit adulterium, aut sepius altero, aut quod vnus sit publicum & alterius occultum, & lateat coniugem, *verf. notanda sunt.*
 Et si post diuortium factum alter innocens committat adulterium, an teneatur alterum coniugem emendatum iterum ad thorum admittere, & ad instantiam alterius compelli possit ad istud à Iudice, *ibid.*
 Matrimonium contractum sine praesentia Parochi, & testium, an saltem transeat in sponsalia de futuro, *tr. 4. refol. 258. p. 151*
 Vbi quid si fuerit iuramento confirmatum, *verf. & hac sententia.*
 Matrimonij impedimentum propter crimina an per consuetudinem diuortium sint sublata, *tract. 4. refol. 259. ibid.*
 Sed ad cautelam Episcopus super iis potest dispensationem impertiri, *verf. vnde.*
 Matrimonium an impediatur ex eo, quod quis in Ecclesia ad instar patrini tenuerat puerum in domo iam baptizatum, *tr. 4. ref. 260. ibid.*
 Matrimonium contractum cum virgine rapta causa libidinis, & adhuc in sua potestate existente, an sit validum, *tr. 4. ref. 261. p. 152*
 Et quid si ipsa consentiat, & vis inferatur, matrimonium erit validum, *verf. notandum est.*
 Matrimonium post baptismum contrahendum an impediatur ex affinitate contracta per copulam fornicariam, *tr. 4. ref. 292. ibid.*
 Matrimonium nouum an possit contrahi ab infideli, qui fidelem coniugem sequi nolit, *tract. 4. refol. 263. ibid.*
 Matrimonium si vult contrahere coniux infidelis post baptismum, an teneatur requirere consensum coniugis infidelis habitantis in remotissimis partibus, *tr. 4. refol. 264. ibid.*
 An verò requiratur Pontificis dispensatio, *verf. aduersus quem.*
 Matrimonium consummare tempore feriarum an sit peccatum, *tr. 4. ref. 266. verf. asserentes. p. 153*
 Matrimonium an licite contrahatur tempore interdicti, *tract. 4. ref. 267. ibid.*
 Matrimonium contrahere cum excommunicato, an sit peccatum mortale, *tr. 4. ref. 268. p. 154*
 Matrimonium Catholici cum Hæretico cum periculo peruersionis quando ex magna aliqua causa contrahitur, an sit licitum, *tr. 6. ref. 269. ibid.*
 Matrimonium an sit validum, si parentes illud contrahunt praesentibus, & tacentibus filiis, *tract. 4. ref. 272. p. 155*
 Et quid si fierent sponsalia, eodem *tr. ref. 270. p. 154*
 Matrimonium contrahere ante legitimam aetatem an sit peccatum mortale, *tr. 4. ref. 276. p. 156*
 Et quid si licentia Episcopi interuenierit cum interuentu iustae causae, *ibid. verf. sed stando.*
 Et an sit peccatum mortale, si contrahatur in ultimo die, quo completur legitima aetas, *tr. 4. ref. 277. p. 157*
 Matrimonia ne domi contrahantur, an possint ab Episcopis prohiberi, *tr. 4. ref. 179. p. 158*
 Matrimonium an teneatur contrahere Religiosi deficientibus hominibus saecularibus, *tr. 4. ref. 289. p. 161*
 Matrimonium in initum sub conditione honesta per verba de praesenti, vt contraho tecum, si pater tuus voluerit, adueniente conditione, an efficiatur validum absque alio nouo consensu, *tr. 4. ref. 291. ibid.*
 Vbi coram quibus est adimplenda huiusmodi conditio, *verf. notandum.*
 Matrimonium sicte contractum an reuoluetur per consensum adhibitum post longum tempus, nescio, neque de nouo consentiente altero coniuge, *tr. 4. ref. 292. p. 162*
 Matrimonium vt legitime contrahatur, non est necessarium, vt consensu utriusque coniugis simul tempore

praestetur, tamen exigitur simultas moralis, ita vt non magnum interuallum inter vnus, & alterius consensum distet, quando verò dicatur magnum interuallum adesse, *ibid. verf. notandum est.*
 Matrimonium contractum cum falso errore alicuius impedimenti an sit validum, *tr. 4. ref. 293. ibid.*
 Matrimonium bona fide contrahens, postea dubitans de valore ipsius, & adhibens diligentiam, nec constat veritas, an possit adhuc non solum reddere, sed etiam petere debitum, *tr. 4. ref. 295. ibid.*
 Matrimonium tenetur contrahere ille, qui corruptit virginem, decipiendo illam sub promissione coniugij, sed fallit in multis casibus. Vide *stuprans.*
 Matrimonium contrahere cum impedimento dirimente ex timore mortis, vel alterius grauis damni, est licitum, *tr. 6. ref. 83. p. 237*
Medicus.
 Medicus an teneatur in firmum derelinquere, si non vult confiteri, *tr. 4. ref. 93. p. 99*
 Vbi quid si infirmitas esset grauis, *verf. dico igitur.*
 Et an sufficiat medicum monitionem facere per alios, *verf. dico secundo.* Et quid si infirmus esset in probabili periculo mortis, & esset pertinax in renuenda confessione, *verf. dico tertio.*
 Et an medicus debeat exigere fidem Sacerdotis in scriptis super confessione, an verò sufficiant testes fide digni, & dictum ipsum infirmi quando esset boni nominis, *verf. dico quarto.*
 Medicus chirurgus qui pudenda foeminarum causa mendandi videt, vel tangit, expertus illas concupiscere vel voluntarie pollui ob illud periculum, à curatione an teneatur cessare, & peccet illi se committendo, *tr. 5. refol. 3. p. 164*
Mendacium.
 Mendacium dictum de peccato veniali in confessione, quod est totalis materia confessionis an sit peccatum mortale, *tr. 4. ref. 96. p. 100*
 Mendacia ter, aut quater prolata vno continuato sermone in eadem re an constituant tria peccata, an verò vnum, *tr. 4. ref. 163. p. 123*
 Mendacium excusatur æquiuocatione in mente retenta, scilicet crimen commississe non re, sed solum vt fateatur Iudici ad euitanda tormenta, *tr. 5. ref. 7. p. 165*
Meretrix.
 Meretrix inueterata confitendo an sit obligata exprimere numerum peccatorum, an verò sufficiat manifestare tempus illius status, *tr. 4. ref. 89. p. 98*
Metus.
 Metus reuerentialis solus an annullat professionem. Vide *professio.*
 Metus reuerentialis solus sine minis, aut timore alicuius grauis mali, an censetur cadere in vim constantem, ita vt sit sufficiens ad rescindendum contractum, *tr. 5. refol. 20. p. 170*
 Metus leuis in conscientia an annullat contractum, *tr. 5. refol. 117. p. 206*
 Metus grauis an annullat contractus lucrativos, & promissorios iure naturali inspecto, & quid de iure civili, *tract. 5. refol. 118. ibid.*
 Et an idem in contractibus onerosis celebratis ex metu graui, *tract. 5. refol. 119. p. 207*
 Metus mortis excusat à peccata admouentem scalā furari volenti, vendentem, vel commodantem enslem volenti alterum occidere, aut ostendere vbi occidendus est, *tract. 6. refol. 48. verf. & ideo primo. p. 214*
 Et excusat nauclerum, qui metu mortis transfuehit aliquos volentes quellum committere, vel alium interficere, pariter excusat Sacerdotē celebrantem Missam sine altari, vel calice consecrato, aut sine vestibus sacris, vel lumine, & sine vlla veste sacra, dummodo non fiat in odium Religionis, vel contemptū Sacrificij Missae, non debet

Index Rerum Partis III.

debet tamen in tali casu Sacerdos celebrare cum vestibus valde sordidis, aut cum vase immundo, *verf. secundo per totum, & quod liceat per metum mortis contrahere matrimonium cum impedimento dirimente, verf. tertio.*
 Metus mortis, aut alterius grauis nocuenti, an excuset communicantem cum excommunicato non tolerato, id est, nominatim denunciato, vel publico clerici percussore, *ibid. verf. quarto.*
 Idem metus excusat adultum à susceptione Sacramenti baptismi, eliciendo actum contritionis, *verf. quinto.*
 Metus mortis, aut amissionis membri excusat captiuos Christianos inferentes nocumentum Christianis in bonis externis, destruendo, vel capiendo, vel ad trimeses asportando, excusat etiam à peccato hos captiuos asportantes sarcinas, & necessaria ad bellum, porrigendo arma Turcis ab eis petita ad interficiendum Christianos, & cætera similia facientes, *verf. sexto.*
 Et excusat pariter Sacerdotem porrigentem Eucharistiam peccatori occulto in occulto metu mortis, aut alterius nocuenti, nisi metus incuteretur in contemptū Sacramenti, vel odium Religionis, *verf. septimo.*
 Et propter hunc metum potest Sacerdos conficere Sacramentum in materia dubia, vt Eucharistiam cum vino congelato, vel cum pane ex spelta confecto, vel ministrare baptismum cum aqua ex sale resoluta, dummodo non sit in odium Religionis aut Sacramenti contemptum, *verf. & tandem.*
 Metus mortis, vel alterius grauis damni facit, vt quis sine potestate possit aliquem excommunicare, *tract. 6. refol. 83. verf. primo. p. 237*
 Insuper non tenetur quis cum discrimine vitæ sumere Eucharistiam, vel baptismum, quoties est certus de contritione, *verf. secundo.*
 Et an quis possit propter eundem metum celebrare sine vestibus sacris, & mixtione aquæ, dummodo ad id faciendum non compellatur in contemptum Religionis, *verf. tertio.*
 Metus mortis, vel alius grauis damni facit licitam esse simulationem in administrandis Sacramentis, *ibidem, verf. notandum, vbi adducit multa exempla.*
Milites.
 Milites Sancti Ioannis, qui portant mediam Crucem albam, an gaudeant priuilegio fori, & gabellarum, *tract. 1. refol. 51. p. 14*
 Milites Sancti Stephani, & Sancti Lazari, an gaudeant priuilegio fori, *tract. 1. refol. 61. p. 16*
 Et an gaudeant exemptione gabellarum, *ibid. verf. notandum est, & tract. 2. ref. 30. verf. quarto. p. 34*
 Milites D. Ioannis, D. Iacobi, Calatrax, Alcantaræ, Montefæ, & S. Stephani, &c. an possint confiteri cum confessorio non approbato ab Episcopo. *ibid.*
 Milites praedicti quando confitentur, tenentur dicere se concubuisse cum Religiosis, ambo enim egerunt contra castitatem solemni voto Religionis addictam, *ibid. verf. ex his.*
 Militum praedictorum filij procreati ex copula fornicaria sunt sacrilegi, *ibid. verf. secundo.*
 Milites iam dicti relinquentes habitum, scilicet crucem, peccant mortaliter, & incidunt in excommunicationem, *ibid. verf. tertio.*
 Milites supra nominati non possunt transire ad aliam Religionem sine licentia magni Magistri, *ibid. verf. quarto.*
 Milites D. Iacobi & Alcantaræ per eorum votum non dirimunt contrahendum, neque dissolunt matrimonium ratum, *ibid. verf. quinto.*
 Et quid in Militibus S. Ioannis, *ibid. verf. quod non accideret in Equitibus.*
 Milites iam dicti an possint accedere decenter ad Sacramenta poenitentiae, & Eucharistiae si sunt accincti ense, & pugione, *ibid. verf. & tandem.*
 Milites D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrax, &c. quod non

sint verè Religiosi, & quod dicti ordines non sint verè religiones, vide *tract. 2. refol. 64. verf. adde etiam. p. 46*
 Milites alicuius exercitus deprædantes urbem an teneantur in solidum ad restitutionem, *tract. 4. refol. 86. p. 195*
 Milites extranei dubitantes de iustitia belli an possint sine peccato militare, *tract. 5. refol. 96. p. 198*
Minister.
 Minister Sacramenti Matrimonij quisnam dicatur, *tract. 4. refol. 254. p. 149*
Minor.
 Minor si ludendo perdidit, vel alio contractu promisit soluere, non tenetur, sed exceptione legis ciuili defendere se potest, dummodo se soluturum non iurasset, *tract. 5. refol. 44. verf. vnde pro praxi. p. 179*
 Minor si creditori soluit, potest in foro conscientiae rem illam retinere, donec ab eo reperatur per beneficium legis ciuiliis talem repetitionem concedentis, *ibid. verf. dico secundo.*
 Minor, & eius nomine tutor, aut curator rem aliquam indebitè solutam si repetere velint, sed propter contradictionem aliquorum, qui cum ipsi contraxerunt vel Iudicis negligentiam recuperare non possint, compensationem aliquam siue palam, siue occultè facere possunt, *ibid. verf. dico tertio.*
 Minor 14. annorum an possit presentari ad beneficium iuris patronatus, & an 14. annus debeat esse expletus. Vide *beneficium.*
Missæ.
 Missa solemnis in diebus festiuis si non canitur in Ecclesiis Religionis Clericorum Regularium, an sit peccatum mortale, *tract. 2. refol. 8. p. 25*
 Missæ festorum in Ecclesiis Regularium an debeant celebrari secundum ritum suarum Religionum, an verò secundum ritum, quem præcipit Episcopus in sua diocesi, *tract. 2. refol. 108. p. 58*
 Missæ sacrificium an remittat peccata venialia ex opere operato, *tract. 4. refol. 39. p. 82*
 Missa an possit celebrari statim post medium noctis ab eo, qui proximè ante medium noctis cenauit in dominica incidente in vigiliam natiuitatis Domini nostri, *tract. 4. refol. 44. verf. notandum. p. 83*
 Missa promissa dicenda à Sacerdote de Spiritu sancto, vel B. Virgine, accepto stipendio, an obliget Sacerdotem sub peccato mortali, vt illam dicat, an verò sufficiat dicere Missam currentem in illa die, *tract. 6. refol. 62. p. 230*
 Missæ præceptum adimplere an sufficiat audire missam, & non habere intentionem formalem adimplendi huiusmodi præceptum, & sufficiat virtualis intentio, *tract. 6. refol. 68. p. 232*
 Missam audire debens, dum ad sacrum accedit, præfatio dicitur, & non est alia Missa, an teneatur reliquam audire, *tract. 6. refol. 69. ibid.*
 Missæ præcepto an satisfacias si ingrediens ad Ecclesiam habuisti animum meditari res diuinas, si postea accessisti ad audiendam Missam, licet cum primum accessisti ad Ecclesiam non habueris animum audiendi Missam, *tract. 6. refol. 77. p. 235*
 Missa Assumptionis, Natiuitatis, & c. B. Virginis, an possit dici à Sacerdote, quando dicta Missa à laicis exigitur, *tract. 6. refol. 101. p. 243*
 Missa aliqua de passione, quæ in Hebdomada sancta recitatur, an possit dici à Sacerdote, si illa extra illud tempus à laicis cum elemosyna petatur, *tract. 6. refol. 102. ibid.*
 An verò (secluso scandalo, & superstitione) talis recitatio sit peccaminosa, *ibid. verf. an verò.*
Monasterium.
 Monasterium an succedat in bonis Nouitij, si ipse in articulo mortis constitutus non expleto probationis anno ad professionem fuerit admissus, & quid

Index Rerum Partis III.

si decedat non facta professione, an succedat monasterium, an venientes ab intestato. Vide *Novitius*.

Monasteria Monialium an possit quis frequentare, & an nimia frequentatio sit peccatum, tract. 2. resol. 48. vers. *& tandem*. p. 41

Monasterium si ingrediatur secularis ad vnum, vel duos pedes tantum, an sit puniendus poena imposita ingrediendis intra claustra monasterij, tract. 2. resol. 52. *ibid. quod etiam queritur*. p. 43

Monasteria Monialium ingrediens cum licentia, si finito ministerio multo spatio ibi moretur ob malum finem, an non solum peccet mortaliter, sed etiam incidat in excommunicationem latam à Greg. XIII. tr. 2. resol. 67. p. 48

Et ab hac excommunicatione an possint absolueri Religiosi habentes priuilegium absoluendi à casibus referuatis Summo Pontifici. *ibid.*

Monasterium Monialium ingrediens peccat mortaliter, & incidit in excommunicationem latam à Greg. XIII. & an non obstante decreto prædicto possit ingredi confessarius, non solum quando regula præcipit confiteri, sed etiam quoties infirma dixerit se indigere Sacramento poenitentiae, *ibidem*, vers. *notandum est*.

Et an ex causa electionis Abbatissæ seu Priorissæ, Episcopus aut Prælati possit ingredi, vers. *nota etiam*.

Et an infantes nondum doli capaces possint ingredi monasteria Monialium absque incurtu excommunicationis & peccati, vers. *nota tertio*.

Monasterium excessiuam dotem pro ingressu nouitiæ recipiens tenetur restituere excessum ultra sufficientem sustentationem, nisi talis excessus liberaliter absque alio expresso, aut tacito pacto illi concedatur, tract. 2. resol. 100. vers. *hinc inferitur*. p. 56

Monasteria Monialium vt quis possit ingredi cum licentia, an requiratur, quod in scriptis obtineatur etiam in foro conscientiae, & quid in casibus ordinariis, scilicet pro ingressu medicorum, &c. Vide *licentia*.

Monialis.

Monialibus aliquem loqui sine licentia Episcopi est prohibitum, & contraueniens incidit in excommunicationem ex multis statutis, & decretis relatis in tract. 2. resol. 48. p. 81

Sed an incidat in excommunicationem, si quis loquitur cum Moniali, & ipsa nihil respondet, *ibid.* vbi quid è conuerso, nempe si quis audit Monialem sibi loquentem, & ipse nihil respondet. *ibid.*

Et an qui alloquitur Monialem per nutus, & signa incidat in dictam prohibitionem, & excommunicationem, *ibid.* vers. *nota secundo*.

Et an qui loquitur cum Abbatissis sine licentia Episcopi, incidat in excommunicationem, vers. *nota tertio*.

Et quid de loquente per interpretem, vers. *nota quarto*.

Et quid de minore loquente non completo decimoquarto anno, vers. *nota quinto*.

Et quid de colloquente cum Monialibus de rebus indifferentibus per spatium vnus Miserere, & aliquid amplius, vers. *nota sexto*.

Et an comprehendat loquentem cum Moniali de domo propinqua ipsi monasterio, ita vt dicatur incidere in excommunicationem, vers. *nota septimo*.

Et an Regulares exempti alloquentes cum Monialibus absque licentia Episcopi possint ab eo puniri, vers. *nota octauo*.

Et loquens cum Nouitia an incurrat prædictam excommunicationem latam contra colloquentes cum Monialibus, vers. *nota nono*.

Et ad quitandum peccatum, & poenam excommunicationis in conscientia, an sufficiat licentia Episcopi ore tenus data, an vero sit necessaria in scriptis, & istam licentiam an possit dare eius Vicarius, vers. *nota decimo*.

Monialium monasteria frequentare an sit peccatum, *ibid.* vers. *& tandem*, vbi quid in nimia frequentatione absque causa legitima.

Monialis ponens se in rota, & faciens illam voluere versus partem externam, ad quam seculares accedunt, an frangat clausuram, & incidat in poenas, etiam si non egrediatur è rota, tract. 2. resol. 52. p. 42

Et quid si staret in solo ostio, *ibidem*, vers. *secus si monialis*.

Et quid si vitroque pede, & toto corpore egrederetur, & etiam si ad vnum, vel duos tantum palmos sit egressa, vers. *difficultas est*.

Et quid si Monialis sub ostio clausuræ existat vno pede extra ianquam extenso, & altero intra ianuam retento, vers. *secus autem*.

Moniales an teneantur recitare extra chorum horas canonicas, tract. 2. resol. 96. p. 55

Monialis vidua an possit eligi in Abbatissam, tract. 2. resol. 99. p. 56

Moniales quacumque occasione non possunt transferri de monasterio ad monasterium sine speciali licentia Sedis Apostolicæ toties, quoties obtinenda, *ibid.* vers. *notandum est*.

Monialis illegitima an possit esse Abbatissa absque dispensatione, tract. 2. resol. 101. *ibid.*

Et an Prælati dictarum Monialium super dicta illegitimitate possint dispensare, *ibid.* vers. *nota tamen*.

Monialis an iuste poterit obtinere licentiam egrediendi à claustra causa medendi morbo ita periculoso, vt eius sanitas desperaretur, si ipsa non egrederetur, tract. 2. resol. 105. p. 57

Monialis an possit transire de vno monasterio ad aliud causa fundationis, reformationis, &c. sine licentia Papæ, tract. 2. resol. 127. p. 63

Monialis, quæ potione, aut venæ scissione abortum intendit, non incurrit excommunicationem canonis *si quis suadente*, tract. 5. resol. 81. p. 193

Monitorium.

Monitorium statuens, vt quis denuntiet intra certum terminum, an comprehendat eum, qui propter impotentiam, vel ignorantiam monitorij non potuit infra terminum denunciare, ita vt postea teneatur, tr. 6. ref. 95. p. 198

Sed in tali casu non obliget ad denunciandum statim, an vero intra eisdem dies, quos edictum signauerat, vers. *nota vero*.

Et non denuncians infra terminum in edicto præfixum non incurrit in nouam excommunicationem, sed tantum manet in eadem, vers. *notandum*, il primo.

Et terminus prædictus scientibus quando incipit currere, & quando ignorantibus, vers. *notandum*, il secundo.

Moribundus.

Moribundus qui non potest loqui, sed præsentem Sacerdote nutibus absolutionem ab eo petit, an sit absolendus, tract. 3. resol. 11. p. 65

Moribundus, qui non valet nisi per signa contritionis sua peccata confiteri an lucretur Iubilæum, *ibid.* vers. *notandum est*.

Moribundus, qui non audit, nec loqui potest, sed tantum pugno pectus suum pulsat, suspirans oculos in caelum tollit, vel respicit aliquam imaginem, hoc vidente Sacerdote, vel aliis testificantibus, an sit absolendus, tract. 3. resol. 2. *ibid.*

Moribundus exhibens signa supradicta, sed dubitans an sint orta ex contritione, vel ex angustia, an sit absolendus, tract. 3. resol. 3. p. 66

Moribundus an possit absolui à Confessario, si absente Confessario petiit confessionem, vel signa poenitentiae fecit, aliquo hoc testante, tract. 3. resol. 4. *ibid.*

Et quot testes debeant hoc testari Confessario, tract. 3. resol. 5. p. 68

Moribundus sensibus destitutus an possit absolui à Confessario

Index Rerum Partis III.

Confessario, si testes de signis eius contritionis non coram infirmo testimonium ferant, si postea præsentem infirmo velit illis sacramentalem absolutionem tribuere. Vide *Confessarius*.

Moribundus sensibus destitutus, qui neque petiit confessionem, nec vllum signum contritionis edidit, an possit absolui sub conditione à Confessario, tract. 3. resol. 8. *ibid.*

Et quid si moribundus bene vixerit, *ibid.* vers. *nec vigeo*.

Moribundus qui à Confessario absoluitur ex opinione probabilis, an possit absolui sine conditione, tract. 3. resol. 10. p. 70

Mutuans, Mutuum.

Mutuans aliquid putans bona fide se posse aliquid ex mutuo accipere, an possit tantum lucrum retinere, quantum acquisiisset per contractum licitum, tract. 5. resol. 92. p. 197

N.

Negligentia.

Negligentia Iudicis Ecclesiastici in administranda iustitia an possit suppleri per Iudicem secularem, & quid è contra, tract. 1. resol. 26. p. 8

Novitius, Novitiana.

Novitius ob delictum ab eo commissum ante Religionis ingressum an sit puniendus à Iudice laico, & quid si hoc fecerit in fraudem, tract. 1. resol. 33. p. 10

Novitius dimisso habitu Religionis an possit puniri à Iudice seculari ob delictum commissum tempore novitatus, tract. 1. resol. 34. *ibid.*

Novitius an possit cogi à Prælati Religionis ad luendam poenam delicto suo condignam, si ad iudicium ceptum discedere veller à Religione. *ibid.*

Novitius regularis an possit absolui à Confessario seculari, etiam à peccatis in Religione referuatis, tract. 2. resol. 4. p. 22

Et Confessio est valida, *ibid.* vers. *dicendum est*.

Sed talis Novitius ita faciens deberet expelli à Religione, *ibid.* vers. *notandum*.

Novitius egrediens de Religione ad seculum, an teneatur monasterio ad expensas, quas in eum alendo erogauit, tract. 2. resol. 16. p. 30

Novitius in articulo mortis constitutus non expleto probationis anno, an possit admitti ad professionem, tract. 2. resol. 17. *ibid.*

Et si isto casu moriatur sine testamento, in bonis eius an succedat monasterium, an venientes ab intestato, vers. *sed difficultas est*.

Novitius si moritur ab intestato ante emissam professionem, an bona ipsius acquirantur monasterio, *ibid.* vers. *adde quod Megala*.

Novitius recedens à Religione an reincadat in censuras, & irregularitates, à quibus in religione absolutus fuit, tract. 2. resol. 44. p. 39

Novitius dici potest, qui de proximo est ingressurus aliquam Religionem, & tanquam talis potest absolui à Confessario illius Religionis à casibus Episcopo referuatis, tract. 2. resol. 46. p. 40

Novitius, vel Nouitia ante ingressum Religionis talem ingressum cogitans, si aliquid donat faciendo postea professionem, an possit illam donationem reuocare iuxta dispositionem Cone. Trid. *sess. 25. cap. 16. de regul. Vide Renunciatio*.

Novitatus annus an debeat currere de momento ad momentum, vt professio facta sit valida. Vide *professio*.

Novitius vt valide faciat professionem, an sufficiat attingisse decimum sextum annum suæ ætatis, tract. 2. resol. 57. vers. *sed quæres*. p. 44

Novitij an gaudeant priuilegiis concessis professis alicuius Religionis, tract. 2. resol. 73. p. 49

Vbi etiam examinatur, an nouitius dicatur Religiosus, *Antonini Diana Pars III.*

Novitius etiam Patrum Minorum, vel Capucinatorum an possit in suo testamento pro se referuare electionem puellarum, quibus suus hæres debet quotannis soluere certam pecuniarum summam, tract. 2. resol. 74. p. 50

Novitij quando recipiuntur, debent præcedere certæ informationes, quas præcipit Sixtus V. & si eas Prælati non recipiunt, an peccent mortaliter. Vide *Prælati Regulares*, vbi etiam an Prælati incidant in poenas Bullæ Sixti V. quando omittuntur tales informationes, sed Novitius caret omnibus defectibus, & impedimentis.

Novitatus annus an interrumpatur per egressum Novitij à monasterio cum licentia Superioris, & quid si licentia sit illicitè data, & absque rationabili causa, tract. 2. resol. 84. p. 51

Novitius cum licentia Superioris quanto tempore anni novitatus possit morari extra monasterium, *ibid.* vers. *nota etiam contra*.

Novitatus annus an interrumpatur, si Novitius retento habitu perterritus seueritate Superioris, aut magistris Nouitiorum egressus est monasterium, & tamen temper habuit animum redeundi, tract. 2. resol. 85. vers. *nota etiam hic*. p. 52

Et an idem dicendum sit si Novitius retento habitu exeat indebitè, & sine licentia clausuram, dummodo ad monasterium redire intendat. *ibid.*

Novitatus annus vt interruptus possit continuari ex priuilegio Iulij I. an hodie subsistat stante Concil. Trid. *sess. 25. cap. 15. de regul.* *ibid.*

Novitius regularis virtute Bullæ Cruciatæ an possit eligere Confessarium extra Religionem, tract. 2. resol. 94. vers. *novitios*. p. 55

Novitia ultra victum & vestitum non potest licitè aliquid recipere, sed hoc an comprehendat mutuum, aut comodatum præstita sufficienti cautione. tr. 2. ref. 100. p. 56

Novitia ingressa monasterium animo monachandi, si paupertate oppressa dotem promissam soluere non potest, an sit compellenda, *ibid.* vers. *notandum est*, vbi etiam quid si monasterium est opulentum.

Nullitas.

Nullitas professionis an possit peti ab ignorante nullitatem professionis, vel ab impedito ad reclamandum intra quinquennium, non obitante Concil. Trid. *sess. 25. c. 9. de regul.* tract. 2. resol. 53. p. 43

Nullitas professionis an possit allegari à Religioso temerariè dimittente habitum, si postea eundem habitum reassumat, *ibid.* vers. *notandum est*.

Nuptia.

Nuptiæ an sint prohibitæ in die Sabbati ante Aduentum, tract. 4. resol. 202. p. 34. & in Addit. secund. resol. 25. p. 257

Nuptiæ secundæ requirunt orationes, & ceremonias pro illis celebrandis, quæ solemnitates an possint ministrari tempore prohibito Aduentus, & Quadragesimæ, tract. 4. resol. 265. p. 153

Nuptiæ secundæ de consuetudine etiam benedicuntur, quando alter coniux benedictionem non suscipit, siue sit vir siue foemina, & talis consuetudo non obligat sub mortali, *ibid.* vers. *notandum est*.

O.

Obstetrix.

Obstetrix falsa est plures infantes inualidè baptizasse, quibus postea à parochio sine alio baptimato ceremoniæ tantum fuerunt adhibitæ, qui modo reperitur dispersi in diuersis regionibus, & verè non sunt baptizati, an teneatur seipsum proderi magistratui, vt vltimum supplicium subeat pro tanti criminis exsolutione, & si nolit, Confessarius quid facere debeat, tract. 5. resol. 50. vers. *ad ponam*. p. 181

Index Rerum Partis III.

Occidens, Occidere.
Occidens sc̄tum animatum cum aliqua potione, an gaudeat immunitate Ecclesiæ. Vide *immunitas*.
Occidens unico ic̄tu tres clericos, in tres excommunicationes incurrit, tr. 4. ref. 164. verſ. *notandum est*. p. 123
Item de irregularitate, & lecus si percuteret clericum, ibid.
Occidere an liceat viro honorato inuaforem ad defensionem honoris, qui fustem, vel alapam nititur impingere, si aliter hæc ignominia vitari nequit. Vide *defensio*.
Occidere clam an liceat eum qui in iudicio conatur aliquem calumniis opprimere in causa magni momenti, tract. 5. refol. 97. p. 199. vbi quid iure naturæ inspecto, & quid posituo.
Occiderem inimicum, si mihi liceret, vel malum non esset, an sit peccatum mortale, tract. 6. refol. 47. verſ. *ideo non peccaret*. p. 224
Odiū.
Odiū aduersus proximum an sit peccatum vnus speciei, an plurium, ita vt in confessione penitens teneatur explicare, si odiū fuerit circa personam, vel facultates, vel honorem. Vide *circumstantia*.
Offerens.
Offerens alicui occasionem peccandi propter aliquem bonum finem, an peccet mortaliter, tract. 5. refol. 18. p. 169
Officia.
Officia secularia an vendi possint à Principibus, tract. 5. refol. 108. p. 202
Officia vendere an possit ille, qui habet licentiam à Rege illa transferendi in aliam personam, & si ita venderet, an teneretur ad restitutionem pretij, vel peccaret, tract. 5. refol. 109. verſ. *nota*. p. 203
Officialis.
Officialis laici an possint compellere clericos ad reparationem Ecclesiarum, tract. 1. refol. 8. p. 3
Officialis laicus Episcopi committens aliquod delictum an possit cognosci ab Episcopo, an vero à iudice laico, tract. 1. refol. 12. p. 4
Officialis laicus an possit spoliare clericum armis prohibitis, tract. 1. refol. 28. p. 9
Et quid si armorum vsus tanquam reipublicæ perniciosus ita prohibitus sit, vt neque domi retinere concessum sit, ibid. *etiam si armorum*.
Et an possit spoliare clericum exercentem venationem aut piscationem canibus, vel aliis instrumentis, & in multis similibus casibus, ibid. verſ. *unde ex his*.
Et an saltem iudex Ecclesiasticus prædictis casibus teneatur punire clericum pœnis statutis à lege laicorum, ibid.
Officialibus hircocarnis an sit credendum, si deponant aliquem cepisse in loco non sacro, tract. 1. refol. 32. verſ. *notandum est*.
Officialis laicus si auferret annonam, qua Clericus contra legem latam asportaret extra Regnum, incurreret in excommunicationem, & frangeret libertatem Ecclesiasticam, tract. 1. refol. 41. verſ. *hinc inferitur*. p. 11
Officialis an & quando possint licite abesse à congregatione Conciliorum, tract. 2. refol. 6. p. 24
Omissio.
Omissio in confessione an debeat explicari, an verò sufficiat tantum se accusare de causa omissioni data. Vide *circumstantia*.
Orare.
Orare an quis teneatur, si habeat nimis notabilem tentationem carnis, & hoc non faciens an committat duplex peccatum, scilicet si venire delectetur, tract. 5. refol. 16. p. 169
Ordinarius.
Ordinarius an possit dispensare, vt denunciations omittantur in matrimonio contrahendo, & quid intelligendum est sub nomine ordinarij in Concil. Trid. *sess. 24. de matr. cap. 1. tract. 4. refol. 237*. p. 144

Ordinarius vnus ex contrahentibus dispensando in denunciationsibus, quando contrahentes sunt ex diuersa diocesi, an habeat potestatem dispensandi in parochia alterius, ita vt sufficiat, ne fiant in parochia alterius, tract. 4. refol. 239. ibid.
Ordo.
Ordines si suscipiantur ab aliquo non confirmato, an ita suscipiens peccet mortaliter, tract. 4. refol. 24. verſ. *notandum*. p. 78
Et si bona fide suscipiantur ab aliquo ante legitimam ætatem, an ille incurrat suspensionem, & celebrando irregularitatem, tract. 4. refol. 182, p. 126
Et adueniente mala fide si sic ordinatus incurrit irregularitatem, ibid. verſ. *difficultas est*.
An autem ita celebrando peccet mortaliter, verſ. *sed an saltem*.
Postquam verò ita ordinatus peruenit ad legitimam ætatem, potest sine vlla dispensatione celebrare, vel exercere actum ordinis suscepti, verſ. *notandum est tamen*.
Et an idem in casu quo quis mala fide ordines ante legitimam ætatem susciperet, verſ. *Imò aliqui*.
Sed an recipiens ordinem mala fide ante legitimam ætatem remaneat tantum suspensus ab executione illius ordinis sic mala fide suscepti, an etiam ab executione aliorum ordinum antè legitime susceptorum, verſ. *notandum est etiam*.
Clerici sacris ordinibus initiati si non deferant habitum clericalem, & coronam in capite, an peccent mortaliter, tract. 4. refol. 183. ibid.
Ordinatus cum patrimonio ficto puta donato, si post ordines illud restituat donanti, an incurrat in suspensionem, & teneatur postea illud restituere, tract. 4. ref. 184 ibid.
Et an talis retrò donatio poterit in foro exteriori rescindi, ibid. verſ. *sed notandum*.
Ordinandus an debeat de necessitate Sacramenti tangere hostiam, vel aliam materiam ordinis, tract. 4. refol. 185, p. 130
Ordo Presbiteratus an dicatur illegitimè susceptus, si in calice non fuit appositum vinum, ita vt taliter ordinatus sit denuò ordinandus, tract. 4. refol. 187. ibid.
Materia ordinis Presbiteratus de essetia an sit duplex, prima traditio calicis cum vino, & potestatis offerendi sacrificium, &c. Secunda impositio manuum vnà cum verbis, *accipe Spiritum sanctum quorum remisera peccata*, &c. an verò prima tantum, tract. 4. refol. 187, ibid.
Materia ordinis Diaconatus an sit traditio libri Evangeliorum cum impositione manuum, an verò tantum sufficiat traditio libri Evangeliorum, tract. 4. refol. 188. p. 131
Ordinis Subdiaconatus materia an sit duplex, prima traditio calicis vacui & patenæ vacuæ superpositæ; secunda traditio libri Epistolarum, an verò tantum traditio calicis vacui cum patena, tract. 4. refol. 189. ibid.
Et calix an debeat esse consecratus, ibid. verſ. *notandum*.
Episcopus ordinando familiarem suum an possit dispensare in interstitiis, tract. 4. refol. 190. ibid.
Si in dimissoria concedatur alicui licentia ordines suscipiendi à quocumque Episcopo ordinante in propria diocesi, an talis possit ordinari ab Episcopo in aliena diocesi de licentia ordinarij loci ordinationem exercente, tract. 4. refol. 191. ibid.
Suscipiens ordinem sacrum ante legitimam ætatem, vel sine literis dimissorijs, vel extra legitima tempora, an incidat in suspensionem, tract. 4. refol. 192. p. 132
Ordo per vim, & metum susceptus an impediatur, & dirimat matrimonium, tra. 3. refol. 193. ibid.
Ordines si conferantur ab Episcopo scienter, vel ignorantia affectata clerico sine sui ordinarij licentia, talis Episcopus ita conferens est suspensus per annum à colla-

Index Rerum Partis III.

à collatione ordinum, & quid si primam tonsuram tantum conferat, tract. 4. refol. 194. ibid.
Diaconus & subdiaconus frequenter canentes Epistolam, & Euangelium in peccato mortali, an peccent mortaliter, tract. 4. refol. 195. ibid.
Diaconus ministrans Eucharistiam in peccato mortali, non peccat mortaliter, ibid. verſ. *notandum est*. ibid.
Acolythi qui cereos ferunt in peccato mortali, an peccent mortaliter, tract. 4. refol. 196. p. 133

P

Patium.

Pactum factum ab Abbatisa de soluenda certa summa pecuniæ, donec monasterio dos Monialis solvatur, etiam si monasterium opulentum sit, an sit validum. Vide *Abbatisa*.
Pactum appositum in contractu matrimoniali, vel sponsalibus, vt vir perpetuò habitet in domicilio vxoris, an sit validum, tract. 4. refol. 212. p. 136
Et an in tali casu possit exigi, si noua causa emergat mutandi domicilium, ibid. verſ. *limitanda*.
Pactum ne quis possit ingredi in aliquam ciuitatem siue ad tempus, siue perpetuò, est validum, ibid. verſ. *notandum est*.
Pactum initum inter coniuges se continendi à coitu coniugali, ne proles multiplicetur, seculo incontinentiæ periculo, est validum, tract. 4. refol. 213. verſ. *conferantur*. p. 137
Pactum de retrouertendo appositum in fauorem emptoris census iuxta formam Bullæ an sit licitum, tract. 5. refol. 75. p. 190
Et quid si esset appositum à tertio in fauorem dicti emptoris census, & non à contrahentibus. ibid. verſ. *unde ex his*.

Papa.

Papa in eius literis an possit derogare iuri patronatus concessio alicui Regi, tract. 1. refol. 26. verſ. *nam sententia communis est*. p. 8
Papa an possit reuocare priuilegium ab eo concessum Principi laico cognoscendi causas ecclesiasticas. Et quid si tale priuilegium esset in remunerationem seruitiorum concessum. Vide *priuilegium*.
Papa potest instituere diem festum alicuius beati nondum canonizati, tract. 5. refol. 9. p. 166
Et quando Papa concedit Sacerdotibus certa Religionis, vt certo die dicant Missam de aliquo Sancto beatificato, non possunt facere octauam, neque in illa die dicere officium, & Missam de dicto beatificato, ibid. verſ. *nota etiam*.
Et an possimus beatificatum inuocare in publicis Litanis, verſ. *unde neque*.
Et an sancti beatificati imagines possint depingi cum radijs vel diademate, verſ. *& tandem*.

Parentes.

Parentes diuites, si propter aliquam iustam causam exponant filios hospitali, an teneantur restituere expensas hospitali circa eorum nutritionem, tr. 6. refol. 40. p. 222
Parlamentarij.
Parlamentarij an possint credere Regi attestanti se esse in necessitate, dummodo moraliter aliud contrarium non constet, tract. 5. refol. 78. verſ. *in refol. 11*. p. 191
Parlamentarius, qui ingreditur parlamentum, an possit habere plures procuraciones, ibid. verſ. *in refol. 7*.
Parlamentarij in parlamento an possint tribuere aliquod donatum Proregi, & an omnes, & singuli debeant concurrere, ibid. verſ. *in refol. 28*.
Parochus.

Parochus an possit concedere facultatem simplici Sacerdoti ad excipiendas confessiones suorum parochianorum, tract. 4. refol. 100. p. 102

Antonini Diana Pars III.

Et an saltem possit illam concedere Sacerdotibus approbatis à quocumque Episcopo, ibid. verſ. *difficultas est*.
Et quid si Episcopus prohiberet verſ. *quamsu*.
Et seclusa prohibitione Episcopi, an Confessarij cum tali licentia excipientes confessiones possint iuste puniri ab Episcopis, eo quod in aliena diocesi confessiones auiscultent, verſ. *notandum est*.

Parochus post Concilium Tridentinum an possit exponere simplicem Sacerdotem ab Episcopo non approbatum ad confessiones suorum subditorum audiendas, tract. 4. refol. 146. p. 118

Parochus potest exponere alium parochum ad confessiones audiendas in sua parochia, ibid. verſ. *notandum*.

Parochi per Bullam, Iubilæum, &c. sunt eligibiles per totum mundum ad confessiones audiendas, sine approbatione Episcopi, ibid. verſ. *& ita parochi*.

Parochus residens in sua Parochia, & per seipsum non administrans Sacramenta penitentiae, Eucharistiæ, &c. sed per alios an peccet mortaliter, & teneatur fructus restituere, tract. 4. refol. 156. p. 121

Parochi habitatio debet esse prope parochiam, quæ quidem dictio refertur ad modicam quantitatem, ibid. verſ. *notandum est*.

Parochus Messanensis an possit recipere ex licentia Parochi Panormitani confessionem Panormitanorum in eius parochia, absque approbatione Archiepiscopi Panormitani, tract. 4. refol. 160. p. 122

Parochus an teneatur tempore pestis ministrare extremam vnctionem & Eucharistiam cum periculo vitæ. Vide *extrema vnctio*.

Parochus proprius vnus contrahentis assistens matrimonio in parochia alterius sibi non subditi, an possit illos matrimonio iungere, tract. 4. refol. 332. p. 142
Et an talis Parochus peccet mortaliter, & puniendus sit, ibid. verſ. *sed an*.

Parochus excommunicatus assistens matrimonio an peccet, tract. 4. refol. 233. p. 143
Et quid si esset non toleratus, ibid. verſ. *unde apparet*.

Et an non toleratus valide possit alii dare licentiam, vt matrimonio assistant, verſ. *notandum est*.

Parochus si facit denunciations in tribus diebus festiuis interpolatè, an peccet mortaliter, tract. 4. refol. 236. verſ. *notandum est*. ibid.

Parochus assistens matrimonio ante denunciations factas peccat mortaliter, tract. 4. refol. 241. verſ. *notandum est tamen*. p. 145

Parochus intelligens consensum contrahentium, si non dicat, *ego vos coniungo in nomine Patris, &c.* an peccet mortaliter, tract. 4. refol. 256. p. 150

Parochus administrans temporibus prohibitis ea, quæ Ecclesia designat pro secundis nuptijs, an incurrat in aliquam pœnam, tract. 4. refol. 266. p. 153

Parochus an teneatur interrogare sponfos de mutuo consensu sub pœna peccati mortalis, tr. 4. refol. 294. p. 162

Parochus an teneatur interrogare contrahentes, an aliquod impedimentum habeant, ne contrahere possint, ibidem, verſ. *notandum*.

Parochus, qui ex auditis in confessionibus expertus est in pollutiones consentire, an peccet confessiones auiscultando, dum determinatus sit non prolabi, quamuis eas auisculet, tract. 5. refol. 3. p. 164

Paruitas.

Paruitas materiæ in rebus venereis an detur, tract. 5. refol. 4. p. 63

Paruitas materiæ in diebus festiuis vt excuset exercitum opus seruale à peccato mortali quæ sit, tract. 5. refol. 8. verſ. *unde ego*, & verſ. *nota coram*. p. 165

Paruitas materiæ an faciat, vt quis non incidat in excommunicationem, tract. 5. refol. 69. p. 188

Paruitas materiæ diuersorum præceptorum an coalescant in vnum, & faciant quantitatem notabilem mortaliter peccaminosam, tract. 6. refol. 42. p. 222

B b 3 Et

Index Rerum Partis III.

Et quid si paruz materia essent diuersorum votorum, ibid. verſ. qui tamen, & verſ. ſed hoc.

Paſchate qui indignè Euchariſtiam ſumpſit, an incurrat in excommunicationem latam ab Ordinario contra transgreſſores præcepti communionis, in Addit. ſecun. reſol. 14. p. 253

Pater.

Pater an poſſit caſtrare filium eo conſentiente, vt voce, & cantu Eccleſia deſeruiat, tract. 5. reſol. 38. p. 178

Patris.

Patrinus tangendo infantem, vt baptizetur, contrahit cognationem ſpiritualem, & in quo loco requiritur vt baptizetur, & ille qui tangit infantem debet interuenire vt patrinus, & non vt ſubſeruens neceſſitati. Vide *cognatio*.

Et an dicatur, & ſit patrinus, ſi quis ex errore leuat filium Petri, exiſtimans ſe filium Pauli leuare, tract. 4. reſol. 16. p. 75

Patrinus an debeat interuenire, quando baptiſmus priuatus conferitur tempore neceſſitatis, tract. 6. reſ. 18. p. 76

Patrinus Catholicus an poſſit exiſtere filiis hæreticorum, baptizante illos miniſtro hæretico in forma SS. Trinitatis. Vide *baptiſmus*.

Patrinus an dicatur ille qui tenet infantem nomine alterius; an verò ille cuius nomine tenetur, an verò neuter. Vide *cognatio*.

Patrinus dicitur, quando quis tangit confirmandum in Sacramento confirmationis. Vide *confirmatio*.

Patrinus in confirmatione non habet obligationem inſtruedi confirmandum, quod ſecus eſt in patrino baptiſmi, tract. 4. reſol. 21. p. 77

Patrinus in confirmatione, ſi ipſe non eſt confirmatus, non contrahit cognationem ſpiritualem, ibid. verſ. ſecundo.

Et an peccet mortaliter, in ſin. dicti. verſ.

Patrinus baptiſmi, ſi eſt illegitimus, contrahit cognationem ſpiritualem, ibid. verſ. ſecundo.

Patrinus confirmationis debet eſſe diuerſus ab illo, qui iuſcepit in baptiſmo, niſi neceſſitas aliter cogat, ibid. verſ. tertio nota.

Et ſi ſecus fuerit, an peccet mortaliter, ibidem.

Patrini in confirmatione, & baptiſmi Sacramento an poſſint eſſe Religioſi mendicantes, ibid. verſ. quarto.

An nomine monachorum veniant Religioſi mendicantes, ibid.

Peccatum.

Peccatum occultum regularis ſine præuia correptione fraterna an poſſit denunciari ab aliquo Regulari fratre Præſbitero illius religionis, tanquam patri. Vide *Regula*.

Ubi quid ſi adest in aliqua religione ſtatutum, vt qui nouerit peccatum ſocij, immediatè denuntiet Præſbitero, non præmiſſa correptione fraterna.

Peccatum carnis inter Regulares, an dicatur contra bonum publicum, tract. 2. reſol. 69. p. 48

Et quid ſi committeretur ſemel, aut bis, & quid de crimine nefando, ibid. verſ. notandum eſt.

Et an ſit neceſſaria correptione fraterna, etiã ſi tale peccatum eſſet contra bonum publicum, verſ. nota ſecundo.

Peccata remittuntur per baptiſmum, recedente fictione, & quæ ſint iſta peccata, tract. 4. reſol. 14. p. 75

Peccatum fictionis non remittitur per baptiſmum, ſed per poenitentiam in ordine ad clauas Eccleſiæ, aded vt ſit explicanda in confeſſione ſacramentali. ibid.

Et an ſola attritio ſine ſacramento poenitentia ſit ſufficiens ad remouendam fictionem, ibid. verſ. an ſola.

Peccatum mortale duplex an committatur à ſuſcipiente Euchariſtiam in peccato mortali. Vide *Euchariſtiam*.

Peccatum mortale duplex an committatur ab eo, qui facit in Quadrageſima confeſſionem inuolidam, tract. 4. reſol. 35. p. 81

Peccata venialia an remittantur ex opere operato per tantum aquæ benedictæ, tract. 4. reſol. 61. p. 89

Peccatum, aut circumſtantia an ſint explicanda in confeſſione, dato quod Confeſſarius cognoſcat complicem, tract. 4. reſol. 64. p. 90

Peccatum mortale commiſſum, ſi per ignorantiam omittitur in confeſſione, eo quod quis erroneè putabat illud non eſſe tale, etiã ſi error vincibilis fuerit, & non excuſaret committentem, an reddat confeſſionem nullam; an verò excuſet ab iteratione totius confeſſionis, & ſufficiat poenitentem in confeſſione ſequente peccatum omiſſum declarare, tract. 4. reſol. 108. verſ. cum quis. p. 104

Peccatum concubitus viri Chriſtiani cum muliere infideli, Turca, Iudæa, Hæretica, &c. an ſit diuerſum ſpecie à ſimplici fornicatione, ita vt in confeſſione ſit aperienda iſta circumſtantia, tract. 4. reſol. 138. p. 114

Peccatum concubitus, frigidi, vel eunuchi cum muliere, an ſit diuerſum ſpecie à ſimplici fornicatione, ita vt dicta circumſtantia ſit aperienda in confeſſione, tract. 4. reſol. 139. ibid.

Peccatum ex ignorantia commiſſum an ſit duplex, ſcilicet vnum ignorantia, & alterum, quod ex ignorantia admittitur, tract. 4. reſol. 141. verſ. quæres. p. 115

Peccatum mortale an toties committatur in die ieiunij, quoties aliquis in eodem die comedit carnes, & lactinia, tract. 4. reſol. 157. p. 121

Peccata omnia contra naturam an ſint vnus ſpeciei infimæ, & non ſubalternæ, tract. 4. reſol. 159. verſ. notandum. p. 122

Peccatum mortale in iactantia an obliget poenitentem in confeſſione explicare ſpecies peccati, & circumſtantias, tract. 4. reſol. 161. ibid.

Peccatum an ſit neceſſario in confeſſione explicandum ab eo, qui fecit aliquid contra conſcientiam dictantem illud conſuſe vt peccatum, non determinata materia particulari, nec vnde poſſit deduci an ſit mortale, vel veniale tract. 4. reſol. 162. p. 123

Peccatum mortale committitur ab eo, qui falſo putat hodie eſſe vigiliam, & carnes comedat, ſufficit tamen dicere in Confeſſione, comedi carnes in die prohibito, an verò neceſſe habeat explicare quod peccauit contra conſcientiam, ibid. verſ. notandum.

Peccata plura an ſint, an vero vnum, ſi quis vno continuo ſermone in eadem re plures pertinet, aut vulneret, aut blaſphemias in Deum proferat, tract. 4. reſol. 163. per totam. ibid.

Peccata plura ſolo numero diſtincta, an poſſint dari in eodem actu, & in confeſſione aperienda, tract. 4. reſol. 164. ibid.

Peccatum commiſſum in Sacriſtia alicuius Eccleſiæ, an debeat explicari in confeſſione, & de commiſſis in reſectorijs, cubiculis, bibliothecis, dormitorijs, & monaſterijs Regularium, & de cameris, & campanilibus Eccleſiæ adhzrentibus, tract. 4. reſol. 166. p. 125

Peccatum an ſit, Catholicam contrahere matrimonium cum Hæretico cum periculo peruerſionis, quando ex magna aliqua cauſa contrahitur, tr. 4. reſ. 269. p. 154

Vbi etiã an ſit peccatum ſe exponere periculo peccandi mortaliter propter aſpectum, perſuaſiones, commoditates aut aliquid huiuſmodi, quando viget neceſſitas, verſ. ſed audiamus.

Vel propter aſſequendam ſalutem, verſ. ex quibus.

Peccatum mortale vt committatur, an requirat maiorem uſum rationis, quam requirunt ſponſalia, vt contra hantur, tract. 5. reſol. 273. p. 156

Peccatum notorium facti vel iuris detegere in alio loco ubi ignorabatur, & in quem facile eius fama non erat peruentura, an ſit peccatum mortale, ſaltem contra charitatem, tract. 5. reſol. 17. p. 169

Peccata audita alterius narrare expreſſe, aſſerendo ſe nihil certè ſcire, ſed tantum recenſere, quæ audiuit, an peccet mortaliter, & quid quando qui reſert, ſit vt tanta auctoritatis vt ei credatur, etiã ſi tantum audita

Index Rerum Partis III.

audita referat, vel quando eo modo narret, vt aliquos ex leuitate quidem credituros putet. Vide *detegere*.

Peccatum mortale non eſt habere voluntatem committendi omnia peccata venialia, tr. 6. reſ. 24. p. 213

Peccatum veniale an poſſit producere ſuſpenſionem, interdictionem, irregularitatem, & excommunicationem, tract. 6. reſ. 51. p. 226

Pœna.

Pœna priuationis officiorum, & inhabilitationis ad illa, lata in Bulla Pij V. contra introducentes fœminas in monaſterium, ſi non interuenit ſententia Iudicis, an ſuum ſortiatuſ effectum, tr. 2. reſ. 69. p. 48

Et Generales, & Prouinciales, an poſſint diſpenſare in ſupradicta pœna, ibid. verſ. notandum eſt.

Vltra dictam pœnam adest in eadem Bulla alia, quæ eſt excommunicatio Pontifici referuata, quam an poſſit abſoluere Epicoſopus, & Confeſſarius virtute Bullæ Cruciatæ verſ. notandum eſt etiam.

Pœna in contractu ſponſaliorum an validè apponatur, ita vt debeat perſolui ab iniuſte reſiliente, tract. 4. reſ. 211. p. 136. vbi in ſin. quid ſi interueniat iuramentum.

Pœna pecuniaria impoſita contra eos, qui certas merces exportant, vel ligna, &c. an debeat reſtitui à cuſtodiſus portarum, ſyluarum, &c. non manifeſtantibus eos, ſed diſſimulantibus, tr. 5. reſ. 54. p. 183

Pœnitens, Poenitentia.

Pœnitens ſi non vult acceptare poenitentiam ſibi à Confeſſario iniunctam, an ſit abſoluendus, tr. 4. reſ. 1. p. 85

Pœnitens non correfpondendo diuinis inſpirationibus an committat peccatum, & benè faciat de hoc ſe accuſando in Confeſſione, tr. 4. reſ. 52. p. 86

Et ſi fecerit reſiſtentiam dictis inſpirationibus, an teneatur manifeſtare Confeſſario in actu ſacramentalis confeſſionis, ibid. verſ. notandum.

Pœnitentes de multis rebus ſe accuſare ſoleant, vt abſoluantur, quæ peccata non ſunt. Primò ſi examinationem maximam non egerint, aut non habuerint magis intenſum dolorem peccatorum commiſſorum. Secundò ſi dicant, ſe accuſe de omnibus commiſſionibus opere, verbo, & cogitatione. Tertio ſi dicant, ſe accuſe de omnibus quorum obliuiſcor, quæ ſi in memoriam reuocarentur, propalarem. Quarto ſi dicant, non amaſſe Deum tota intentione actus. Quinto ſi dicant, me accuſe me deliquiſſe eo modo, quo Deus ſcit. Sexto ſe accuſant vxorari, quò tempore copulæ, vel extra verba amatoria, vel impudica cum vxoribus proprijs fuerint colloquuti. Septimò ſe accuſant dicti vxorari, quod in actu coniugij nimiam carnis delectationem fuerunt experti, & tamen hæc omnia non ſunt peccata mortalia, nec venialia, ibid. verſ. primò poenitens, vſque ad ſinem.

Pœnitens propria auctoritate an poſſit commutare poenitentiam impoſitam à confeſſario in euidenter meliorem, tr. 4. reſ. 53. verſ. notandum eſt. ibid.

Pœnitentia à Sacerdote ſimpliciter ex iuſta cauſa peccatorum mortalium poſſet commutari, quæ iam legitimo confeſſario fuerunt confeſſa, ibid. verſ. notandum eſt.

Pœnitentia poſſet ex iuſta cauſa commutari à confeſſario, etiã ſi fuerit data ſuper peccatis referuatis, & etiã non iterata priori confeſſione, dummodo hoc efficiatur in ſacramentali confeſſione, & non extra, quod ſi fuerit commutata ab eodem Confeſſario, poterit quidem commutare extra confeſſionem ſi poenitens ad altius infra hebdomadam ad ipſum redierit, ibid. verſ. ſed circa.

Pœnitentia à Confeſſario an poſſit imponi poenitenti, vt dicat officium mortuorum, vel alias orationes recitandas pro animabus purgatorij, tract. 4. reſol. 54. p. 87. & reſol. 11. ad calcem libri.

Pœnitentia impoſita recitandi ſeptem pſalmos per aliquas ſextas ferias flexis genibus coram Crucifixo, an

ſit adimpleta, ſi recitentur ſine illis circumſtantijs, tr. 4. reſ. 55. ibid.

Pœnitens in articulo mortis, ſeu periculo poſſet abſolui à cenſuris, & caſibus referuatis à quolibet Sacerdote, tr. 4. reſ. 57. p. 88

Vbi qui comprehendantur hoc caſu ſub nomine Sacerdotis, & quid ſi eſſet præſens parochus, & quando dicitur periculofa infirmitas, ibidem, verſ. Sed diſſicultas.

Pœnitens an licitè poſſit abſolui, qui habet peccata referuata cum onere, & vt ſola poſtea Superiori confeſſetur, tr. 4. reſ. 58. ibid.

Pœnitens an licitè poſſit petere, & recipere abſolutionem, & alia Sacramenta à miniſtro malo, ſed parato miniſtrare, tr. 4. reſ. 59. ibid.

Pœnitens ſi eſt dubius ſe perpetrariſſe aliquod peccatum, an teneatur illud ſub tali dubio confeſſi, tract. 4. reſ. 60. p. 89

Pœnitentiæ Sacramentum informe non ſolum reſpectu examinis, ſed etiam reſpectu doloris, an detur, & ſit validum, tr. 4. reſ. 65. p. 90

Pœnitens ſi ſolum recordetur peccaſſe mortaliter, ſed nescit ſpeciem peccati, an poſſit tantum illud in genere confeſſi, non ſe accuſando de aliquo peccato in particulari, tr. 4. reſ. 66. ibid.

Pœnitens, qui non habet peccata mortalia, ſed tantum venialia, an ſatisfaciat dicendo in genere ſe venialiter peccaſſe, non explicata ſpecie, vel numero peccatorum, ibid. verſ. notandum.

Pœnitens faciens confeſſionem generalem inter alia peccata prius confeſſa confeſſetur aliquod peccatum poſt vltimam confeſſionem perpetratum, an teneatur confeſſario manifeſtare tunc illud peccatum commiſſiſſe, tr. 4. reſ. 62. p. 89

Et quid ſi adſit aliqua peculiaris circumſtantia mutans ſpeciem, ibid. verſ. ita qui.

Pœnitens ſciens, vel dubitans an tale peccatum confeſſus ſit, an teneatur ſub mortali dicere ſe aliàs confeſſum, vel dubitare an confeſſus ſit, ibid. ſicut.

Pœnitens in confeſſione an teneatur manifeſtare circumſtantiam peccati manifeſtatiam complicis, non obſtante, quod confeſſarius cognoſcat complicem. Vide *circumſtantia*.

Pœnitens an ſit obligatus in confeſſione explicare circumſtantijs notabiliter aggrauantes. Vide *circumſtantia*.

Pœnitens mulier, quæ peccaui carnaliter cum Sacerdote Religioſo, non habet opus explicare in confeſſione, quod peccaui cum Religioſo, ſed ſufficit dicere, peccaui cum Sacerdote, & poenitens Sacerdos ſufficit, vt dicat tantum ſe violaſſe votum caſtitaſis, non manifeſtando votum ſolenne poenitentiaſis, vel ordinis. Vide *circumſtantia*.

Pœnitens ſponſus, vel ſponſa de futuro ſe carnaliter commiſcentes, non habent neceſſitatem aperiendi hanc circumſtantiam. Vide *circumſtantia*.

Pœnitens habens rem veneream cum puella virgine conſentiente, non habet neceſſitatem aperire qualiter ſtupri, ſed ſufficit dicere, fornicatus ſum toties. Vide *circumſtantiam*.

Pœnitens religioſus, qui non obediuit Præſbitero præſcienti ſub obedientia, non habet neceſſitatem explicandi in confeſſione, peccaui contra obedientiam, quia non committit duplex peccatum, nempe contra Religionem, & contra obedientiam, ſed vnicum tantum. Vide *circumſtantia*.

Pœnitens, qui habuit vnicam voluntatem plures homines occidendi, aut plures ad mulierem accedendi, aut vnico actu voluit omittere officium per mensem vel ieiunium per totam Quadrageſimam, an habeat neceſſitatem aperiendi hanc circumſtantiam in confeſſione. Vide *circumſtantia*.

Pœnitens ſi in actu venereo geſtauit reliquias, an debeat

Index Rerum Partis III.

in confessione explicare hanc circumstantiam. Vide *circumstantia*.

Pœnitens in Ecclesia tangens impudicè an debeat explicare hanc circumstantiam. Vide *circumstantia*.

Pœnitens in Ecclesia proferens verba turpia, an pariter debeat explicare hanc circumstantiam. Vide *circumstantia*.

Pœnitens an teneatur explicare in confessione circumstantiam diuersitatis contumeliarum contra proximum. Vide *circumstantia*.

Pœnitens non habet necessitatem in confessione circumstantiam explicandi, si mala volita fuerint circa facultatem, vel personam, vel honorem proximi. Vide *circumstantia*.

Pœnitens an teneatur explicare in confessione circumstantiam gradus incestus. Vide *circumstantia*.

Pœnitens non habet opus confiteri circumstantiam raptus, si virgo sponte consensit. Vide *circumstantia*.

Pœnitens si per noctem dormiuit cum amasia, non teneatur in confessione exprimere, per tot vices cognoui amasiam, & an sufficiat dicere, feci quod potui. Vide *circumstantia*.

Pœnitens non tenetur exprimere circumstantiam tactuum & osculorum, quantumuis libidinosorum, quæ subsequuntur copulam. Vide *circumstantia*.

Pœnitens Confessarius existens in peccato mortali si excipit confessiones diuersorum successiue, non tenetur exprimere hanc circumstantiam, cum vnum tantum peccatum mortale commiserit. Vide *circumstantia*.

Pœnitens non tenetur exprimere circumstantiam, si delectatio morosa fuerit circa coniugatam, vel Monilem, sed sufficit dicere, toties morosè delectatus sum. Vide *circumstantia*.

Pœnitens non habet necesse explicare circumstantiam omissionis, sed sufficit se accusare de causa omissionis. Vide *circumstantia*.

Pœnitens an teneatur præuenire confessionem, qui timet, quod quando obligabit confessio, non erit copia Confessarij, tr. 4. ref. 69. p. 92

Pœnitentiæ satisfactio an causet gratiam ex opere operato, tr. 4. ref. 70. ibid.

Pœnitens in peccato mortali adimplens satisfactionem pœnitentiæ an peccet mortaliter, ibidem, vers. *ex quo patet*.

Pœnitens existens in periculo mortis an possit eligere in confessarium etiam non expositum pro omnibus peccatis, & censuris etiam referuatis, sicuti potest quando est in articulo mortis, tr. 4. ref. 71. ibid.

Et quid de parturientibus, tr. 4. ref. 72. ibid.

Pœnitens, qui à Superiore fuit absolutus tantum à peccatis referuatis, an teneatur postea ista cum alijs Sacerdoti inferiori confiteri, tr. 4. ref. 74. p. 93

Pœnitens in paschate an teneatur confiteri peccata venialia, vt adimpleat præceptum annuæ confessionis, si mortalia, quæ habet, propter aliquod periculum, vel alicuius infamiam non possit confiteri, tr. 4. ref. 75. ib.

Pœnitens non tenetur confiteri peccata venialia ex præcepto de annua confessione, ibid. vers. *quis non tenetur*.

Pœnitens bona fide absolutus à peccatis tantum, & non à censuris, etiam referuatis, quibus est innodatus, an validè sit absolutus, ita vt non teneatur reiterare talem confessionem, sed tantum petere absolutionem ab excommunicatione, tr. 4. ref. 76. p. 94

Et quid si Confessarius sciat peccata habere annexam excommunicationem, & hoc non obstante ex malitia absoluat, ibid. vers. *& omnia*.

Pœnitens petens licentiam à proprio Sacerdote, vt possit alteri Sacerdoti confiteri, si ille iniuste denegat, an hoc non obstante, possit, & confessio facta alteri sit valida, tr. 4. ref. 79. p. 95

Pœnitens, qui laborat ignorantia, an debeat à Confessario admoneri, si fructus non speratur. Vide *Confessarius*, vbi etiam habebis quando certiorabitur

Confessarius, si pœnitens labore inculcata ignorantia.

Pœnitens si in natiuitate Domini confessus est, an teneatur postea confiteri, si sequenti paschate impediatur à communionem accipienda, tr. 4. ref. 81. p. 96

Pœnitens temel in anno debet confiteri, & saltem in paschate communionem suscipere, ibid. vers. *nam dicit, vt fideles*.

Pœnitens si confessus est infra annum, non tenetur postea in paschate confiteri, quia iam adimpleuit præceptum annuæ confessionis, nisi de nouo peccauerit mortaliter & Sacram communionem accipere velit, ibid. vers. *dicendum est*.

Pœnitens, qui toto anno nunquam confessus est, & communionem ad breue tempus causa iusta vsque ad Pentecostem differre deberet, grauiter non peccat, ibid. vers. *imò addit*.

Pœnitentia facienda ad arbitrium pœnitentis, an possit imponi à Confessario, tr. 4. ref. 82. ibid.

Et an possit per alium adimpleri, & suum effectum ex opere operato sortiri in eo, pro quo impletur, ex voluntate tamen Confessarij, & ex iusta causa, ibid. vers. *notandum est*.

Pœnitentia an aliquando possit imponi, vt impleatur per opus alijs præceptum, tr. 4. ref. 84. p. 97

Pœnitentiæ satisfactio sacramentalis facta in peccato mortali, an reuiuiscat, cum homo resurgit per contritionem subsequentem, tr. 4. ref. 85. ibid.

Pœnitens si confessario dixerit se velle cum eo generalem confessionem facere, an teneatur postea ei aperire omnia peccata mortalia, tr. 4. ref. 86. ibid.

Pœnitens qui commisit fornicationem, an habeat necessitatem in confessione dicere, fornicatus sum toties, an verò sufficiat dicere, commisi graue peccatum cum soluta in materia castitatis, tr. 4. ref. 88. p. 98

Pœnitens meretrix inueterata confitendo an sit obligata exprimere numerum peccatorum, an verò sufficiat manifestare tempus illius status. Vide *meretrix*.

Pœnitens per longum tempus existens in malo statu, aut consuetudine iterationis alicuius peccati, ita vt non possit designare numerum per quantum humanitatis fieri potest, satisfacit declarando tempus, quo fuit in tali statu, tr. 4. ref. 89. ibid.

Pœnitens rusticus, qui confessus est cum Confessarijs indoctis, quibus bona fide non expressit numerum peccatorum, non est cogendus repetere confessiones prædicto modo factas, ibid. vers. *hinc etiam*.

Pœnitens emittens plura vota, seu iuramenta super eadem re, si semel contraherit, vnum tantum peccatum committit, & hanc circumstantiam in confessione non tenetur aperire, tr. 4. ref. 90. ibid.

Pœnitens, qui confessus est de peccato dubio, si postea sciat certò, vel probabiliter illud peccatum commisisse, vel fuisse mortale, an teneatur iterum illud confiteri, tr. 4. ref. 91. ibid.

Pœnitentia an debeat adimpleri in tempore præfixo à Confessario, ita vt si non infra illud tempus adimpleatur, committatur peccatum mortale, tract. 4. ref. 92. p. 99

Et quid si infra tempus determinatum pœnitens per impotentiam non possit adimplere, aut postea alio tempore teneretur ad illam adimplendam, ibid. vers. *notandum est*.

Pœnitens confitendo se accusauit de numero peccatorum, & addit illa verba *plura, vel minus*, quomodo ea verba sint intelligenda, tr. 4. ref. 94. ibid.

Pœnitens mentiendo de peccato veniali in confessione, si mendacium est totalis materia confessionis, an committat peccatum mortale. Vide *mendacium*.

Pœnitens si prauam voluntatem habuit, quam interrumpit postea renouando, an teneatur in confessione dicere, toties renouaui prauam voluntatem, an verò sufficiat

Index Rerum Partis III.

iat confiteri, per mensem, aut annum, &c. habui talem voluntatem prauam, tr. 4. ref. 95. p. 100

Vbi sit distinctio de interruptione per contrariam voluntatem subsequentem, & de interruptione quæ fit per naturalem obliuionem, aut inconsiderationem.

Pœnitentia quæ iniungitur pro peccatis à confessarijs non est determinata, sed relinquatur arbitrio ipsorum, attentis circumstantijs delictorum, alijs si pro magnis peccatis imponerent paruas pœnitentias, peccarent, tract. 4. ref. 97. ibid.

Vbi quid si in sine absolutionis apponerent clausulam, *quidquid boni feceris, &c.* an excusabuntur si forte paruas pœnitentias impoluissent?

Pœnitens in articulo mortis post confessionem factam cū attritione cognita, an etiam teneatur elicere, & habere actum contritionis omnium peccatorum mortalium, quæ in vita commisit, & si ita nõ fecerit, an peccet mortaliter, & saltem non excipiat gratiam, tr. 4. ref. 98. p. 101

Pœnitentia confessionis sacramentalis iniuncta singulis mensibus, an possit ultra differri. Vide *confessio*.

Pœnitens omittens culpabiliter modicam iniunctam pœnitentiam an peccet mortaliter, etiam si sit imposita propter peccata venialia, tr. 4. ref. 102. p. 102

Pœnitentia vt acceptetur, solum obligat leuiter, & solum sub venialia, ibid. vers. *addo quia*.

Pœnitens vnus Episcopatus, an possit absolui à Confessario seculari alterius Episcopatus à casibus referuatis, tr. 4. ref. 103. p. 103

Pœnitens habens casum referuatum, etiam cum excommunicatione, vtgens necessitate ad sumendam Eucharistiam potest communicare, vt sibi magis placuerit, aut confiteri peccata non referuata, aut simul referuata, & non referuata, vel elicere actum contritionis sine praua confessione, tract. 4. ref. 104. vers. *ex quibus omnibus*. ibid.

Pœnitens an sit absolendus à Confessario, quando ipse Confessarius euidenter scit illum tale peccatum commisisse, sed de eo non esse confessum. Vide *absolutio*.

Pœnitentiæ iniunctæ obligatio an cesset per indulgentias, & per remissionem pœnæ alia via obtentam, vt per alia pia opera satisfactoria propria sibi applicata, tr. 4. ref. 106. ibid.

Et quid si pœnitentia esset medicinalis, & præseruatiua, ibid. vers. *qua quidem opinio*.

Pœnitens ex deuotione singulis diebus recitans Officium B. Virginis, qui postea habuit pœnitentiam recitandi per annum singulis diebus tertiam partem coronæ eiusdem B. Virginis, an satisfaciat dictæ pœnitentiæ cum recitatione dicti Officij. ibid.

Pœnitens probabiliter iudicans se non peccasse mortaliter, vel iam esse confessum tale peccatum, & probabiliter iudicat contrarium, ibid. vers. *sed difficultas est*.

Pœnitens etiam scrupulis non vexatus post mediocrem abhilitam perquisitionem in discussione suæ conscientie in ordine ad confessionem peccatorum perficiendam, non tenetur ulterius de antea acta vita cogitare, quod si aliquod occurrat non fuisse explicatum in confessione, poterit sibi persuadere illud iam fuisse memoratum, ibid. vers. *notandum est*.

Pœnitens bona fide periens sua peccata confessario, qui dum audiebat confessionem, quandoque dormiebat, an teneatur reiterare confessionem tanquam nulliter factam, Vide *confessio*.

Pœnitens qui inuenit chartam, in qua scripta erant alicuius peccata, an teneatur illa occultare sub sigillo confessionis, tr. 4. ref. 112. p. 105

Pœnitentia quod Eucharistia non sumatur, an possit imponi à Confessario, tr. 4. ref. 115. p. 107

Pœnitens, qui iterum confitetur peccata confessæ, an teneatur elicere noui actû contritionis, tr. 4. ref. 116. ib.

Pœnitens moriens, absente confessario, an teneatur reuocare in memoriam omnia peccata, vt de illis postea eliciat actum contritionis, tr. 4. ref. 118. p. 108

Pœnitens voluntariè nulliter confitendo, an satisfaciat præcepto Ecclesiæ de annua confessione, tract. 4. ref. 120. p. 109

Et an liberetur ita nulliter confessus à referuatione peccatorum, si Confessarius habebat potestatem ab iis absoluedi, ibid. vers. *notandum est*.

Et an saltem euitetur per eam pœna excommunicationis impositæ per constitutiones Episcopales contra transgressores tale præceptum, vers. *notandum secundo*.

Et quid si essent pueri, qui ante 14. annum ita nulliter confiterentur, an inciderent in excommunicationem prædictam, vers. *sed quidquid*.

Pœnitens sciens Confessarium esse priuatum iurisdictione confitendi, quod ipse Confessarius ignorat, an possit ab illo validè absolutionem petere, tr. 4. ref. 122. vers. *hinc à fortiori*. ibid.

Pœnitens in paschate confessus est, sed omisit aliqua peccata per obliuionem, & postea statim de illis recordatur, an teneatur illa statim confiteri, ita vt non transeat annus annuæ confessionis, an verò possit talia peccata confiteri vsque ad confessionem sequentis anni, tr. 4. ref. 124. p. 110

Pœnitens an teneatur confiteri venialia, si non habet mortalia, quando requiritur confessio ad lubilæum consequendum, tr. 4. ref. 116. ibid.

Pœnitens an teneatur confiteri venialia sub pœna peccati mortalis tempore Quadragesimæ, quando non habet mortalia, ibid. vers. *sed negantem*.

Pœnitens, qui sine causa præberet confessario peccata sua scripta, & de illis illo præsentate se accusaret, an sit absoluedus. Vide *absolutio*.

Pœnitens in paschate, vel in articulo mortis, an teneatur per scriptum confiteri, quando alio modo confiteri non potest, an verò nullo modo, tr. 4. ref. 128. p. 111

Pœnitens in Paschate non adimplens præceptum annuæ confessionis, an teneatur primo quoque tempore confiteri, tr. 4. ref. 130. p. 112

Et quid si in articulo mortis non est confessus, cum esset in peccato mortali, an postea sublato periculo mortis quam primò teneatur confiteri, vers. *notandum*.

Pœnitens, qui prius vni confessario confitetur peccata mortalia, & postea alteri venialia, an peccet mortaliter, tr. 4. ref. 132. ibid.

Pœnitens eliciendo actum doloris post narrata peccata ante absolutionem an recipiat Sacramentum pœnitentiæ, tr. 4. ref. 134. p. 113

Et quid si post narrata peccata dicat, doleo de narratis, vel petat absolutionem, ibid. vers. *notandum est*.

Pœnitens omittens per vnum annum confessionem an toties peccet, quoties non confitetur, oblata sibi confitendi opportunitate, tr. 4. ref. 135. ibid.

Pœnitens non adimplens pœnitentiam grauem impositam pro venialibus, vel pro mortalibus alijs confessis, an peccet mortaliter, tr. 4. ref. 136. ibid.

Et an venialiter, ibid. vers. *sed his*.

Pœnitentia potest conferri à confessario post absolutionem datam absque incurfu peccati venialis, ibid. vers. *notandum*.

Pœnitentia præseruatiua imposita ab vno confessario, an possit ab alio commutari in aliam præseruatiuam, & an hoc non audita priori confessione eorundem peccatorum, etiam si peccata, pro quibus fuit imposita pœnitentia, essent referuata. Vide *Confessarius*.

Pœnitens absolutus virtute Iubilæi, quod postea non fuit lucratus, an peccata oblata referuata possit postea confiteri cuiquamque confessario, tr. 4. ref. 145. p. 117

Pœnitens

Index Rerum Partis III.

Pœnitens confessus animo lucrandi Iubilæum, absolutus fuit ab excommunicatione, & peccatis referuatis, si postea illud non lucratur, an redeat iterum ad casus referuatos, & ad excommunicationem, ibid. *verf. notandum.*

Idem queritur de votis commutatis, ibidem, & an peccet mortaliter si postea non lucratur Iubilæum, *verf. sed inquirat.*

Pœnitens succipiendo sacram Eucharistiam in peccato mortali, vel faciendo confessionem sacrilegam, si in vltima periodo Iubilæi per actum contritionis sit in gratia, an lucratur Iubilæum. Vide *Iubilæum.*

Pœnitens lucrando Iubilæum, sed non confitendo, quia peccati mortalis sibi conscius non erat, an transacto tempore Iubilæi possit absolui à peccatis referuatis ante illud commissis, & oblitis, tr. 4. ref. 150. p. 119

Pœnitens in confessione Iubilæi non manifestauit peccatum referuatum, ne manifestaret complicem, vel ex alia iusta causa, transacto postea Iubilæo potest de tali peccato à quocumque confessario absolutionem obtinere, ibid. *verf. notandum.*

Pœnitens an teneatur iure diuino confiteri ante annum, si adest periculum obliuiscendi multa peccata, tract. 4. resol. 155. p. 120

Pœnitens in iactantia peccati mortalis an debeat explicare species peccati, & circumstantias, tr. 4. ref. 161. p. 122

Pœnitens an teneatur in confessione explicare, si fecit aliquid contra conscientiam dictantem illud confusè, vt peccatum, non determinata materia particulari, nec vnde possit deduci, an sit mortale, vel veniale. Vide *peccatum.*

Pœnitens qui falsò putat hodie esse vigiliam, & carnes comedit peccat mortaliter, & an sufficiat in confessione dicere comedi carnes in die prohibito, an verò necesse habeat explicare, quod peccauit contra conscientiam, Vide *peccatum.*

Pœnitens in casu necessitatis an possit confiteri peccata referuata, quæ habent annexam excommunicationem cum Sacerdote inferiori, tr. 5. ref. 68. p. 137. & *verf. igitur pro praxi hoc ponitur.*

Pœnitens urgente necessitate communicandi ad vitandam infamiam grauem habens casus referuatos, potest primò confiteri cum inferiori Sacerdote omnia peccata, tam non referuata, quam referuata, vel secundo potest confiteri tantum peccata non referuata, & reticere referuata, vel tertio si hoc non velit, eliciat actum contritionis, & celebret sine præuia confessione. Si autem peccata referuata habent annexam excommunicationem, primò conteratur & celebret, vel secundo si est tantum attritus, confiteatur cum inferiori Sacerdote, & Missam dicat, vel communionem sumat, ibid.

Pœnitentiæ Sacramentum recipiendi quando pueri sunt capaces, an etiam idonei sint ad recipiendam Eucharistiam, in *Addit. secund. ref. 19.* p. 214

Pœnitentiæ de danda elemosyna non satisfacit si des eam fratribus, auis, & parentibus indigentibus taliter, vt tenearis illis subuenire, secus autem si des aliis consanguineis indigentibus, tract. 6. resol. 86. *verf. tertio inferunt.* p. 238

Pœnitentiæ vt des elemosynam satisfacis, si des illam extremè indigenti, ibid. *verf. quarto inferunt.*

Percutiens aliquem ter, vel quater pugno vno ira impetu, an vnum tantum peccatum committat, tract. 4. ref. 163. *verf. vide.* p. 123

Et si pariter percutit clericum, in vnam tantum excommunicationem incidit, ibid.

Percutiens clericum publicè, & notoriè an sit vitandus tanquam publicus percussor clerici, tr. 5. ref. 14. p. 168

Percutiens clericum, qui non habet beneficium, neque requisita Cone. Trid. an incurrat in excommunicationem canonis si quis suadente, tr. 5. ref. 82. p. 193

Peregrini.
Peregrini an obligentur censuris locorum, generali sententia, aut statuto, tr. 5. ref. 73. p. 189

Peregrinus an possit vti indulgentia sui territorij, si in illo vbi moratur seruiatur ius commune, tract. 5. ref. 120. p. 207

Peregrinus proficiens in aliquod oppidum, non negotij causa, sed vt confiteatur parochio illius, an validè confiteatur, tr. 6. ref. 28. p. 214

Periculum.
Periculo se exponere spiritualis salutis ex aliqua vrgenti causa, non est peccatum, tract. 4. resol. 269. *verf. non esse autem.* p. 154

Periculo se exponere peccandi an licet alicui, tract. 5. resol. 3. p. 164

Periurium.
Periuria tria commissa in eadem re, vno continuato sermone, an constituant tria peccata mortalia, an vero vnum tantum, & an sufficiat in confessione dicere, fallum iuravi, tr. 4. ref. 163. p. 124

Pollutio.
Pollutio inchoata est peccatum mortale, tract. 5. resol. 1. *verf. deinde ornis.* p. 163

Pollutio quæ incepit in somnis au sit reprimenda in vigilia sub onere peccati mortalis, tract. 5. ref. 21. p. 170

Et hac pollutione gaudere non ob delectationem carnalem, sed ob sanitatem non est peccatum mortale, ibid. *verf. notandum est.*

Pollutio proueniens ex esu quorundam ciborum calidorum, & ex accubatione in lecto, tam in somnis, quam in vigilia, dum absit periculum consensus, & determinatus sit non consentire, & experientiam consentiendi non habeat, an sit peccatum mortale, & an debeat se abstinere ab illis, tr. 5. ref. 22. p. 171

Pollutio obuepiens confessario ex deuotione solum audiendi confessiones experto pollui, non tamen consentire, non est peccatum, & excipiens confessiones non peccabit, ibid. *verf. hinc.*

Pollutio proueniens ob superpositionem vnus scemoris in aliud, dum non sit periculum consensus, & determinatum sit non consentire, non est peccatum, ibid. *verf. tandem.*

Idem si sequatur pollutio ex mundatione verendorum à sanguine, & multi alij casus afferunt, *verf. notandum, vique ad finem, & tract. 5. solut. 85. verf. notandum.* p. 194

Pollutio si cum periculo sequatur ex confricationibus ad semen corruptum expellendum an sit licita, absque incurfu peccati mortalis, ibid.

Et quid si sequatur ex medicamentis, ibid. *verf. hoc fieri posse.*

Pollutionem in somnis desiderare an sit peccatum mortale, aut de illa sic habita gaudere ob aliquem bonum finem, tr. 5. ref. 87. p. 195

Possessio.
Possessio clericatus an sufficiat ad declinandum forum Iudicis sæcularis, tr. 1. ref. 48. p. 13

Possessio clericatus non probat clericatum, sed transfert onus probandi contrarium in Iudicem laicum, ibid. *verf. sed licet stando.*

Possessor.
Possessor bonæ fidei dubitans rem esse alienam, & facto sufficienti examine nequit dubium vincere, potest non tantum rem retinere, sed etiam illa vti, tract. 4. resol. 299. *verf. & ratio est.* p. 162

Præceptum.
Præcepto dicitur satisfactum à non habente voluntatem expressam satisfaciendi præcepto, si exequatur rem præceptam, tr. 6. ref. 77. *verf. notandum.* p. 234

Præcepto satisfieri, si ex ignorantia præcepti rem præceptam exequaris, ibid.

Imò si animo expresso non satisfaciendi præcepto per talem

Index Rerum Partis III.

ralem rem, adhuc tamen diceris satisfecisse præcepto ibid. *verf. imò aliqui.*

Sed prædicta non procedunt in præceptis, seu obligationibus iustitiæ, in quibus sine cognitione obligationis non potest exequi rem præceptam, *verf. notandum.*

Præcepti, pluribus, & obligationibus an quis per vnicum actum possit satisfacere, tr. 6. ref. 86. p. 238

Præceptis pluribus, & obligationibus per vnicum actum an satisfacias, si centum debes dare pauperibus ob iniuste ablata, centum ex voto, & centum ex pœnitentia, ibid. *verf. sed quid.*

Preces.
Preces importunæ operantur idem quod metus reuerentialis, tr. 5. ref. 20. *verf. notandum est.* p. 170

Preces importunæ cum metu reuerentiali coniunctæ inferunt metum, ibid. *verf. ex quibus.*

Prædicatores.
Prædicatores prædicantes in peccato mortali an peccent mortaliter, etiam si peccatum sit occultum, tract. 4. resol. 197. p. 133

Et quid de Lectore Sacræ Theologiæ, & sacre Scripturæ, ibid. *verf. idem quod.*

Prædicatores à quibus consequantur elemosynam pro lumpitibus in concionibus peragendis, tr. 5. ref. 71. p. 188

Pralati.
Pralati Religionum possunt confiteri confessariis extra Religionem, tr. 2. ref. 1. p. 19

Et quid de Prælati Religionis Clericorum Regularium, ibid. *verf. se. 1. diffinitus est.*

Et quid de Præpositis, *verf. non grauabor.*

Pralati Regularium, vt Guardiani, Priores, Præpositi & Rectores, an possint eorum subditis præbere licentiam, vt eligant confessarium extra Religionem, tr. 2. ref. 2. p. 21

Et an hoc absque causa, ibid. in fin. *verf. verum aduertant Pralati.*

Et confessio an sit valida absque causa, *verf. confessionem tamen.*

Pralati Regularis an possint sibi eligere confessarium quemlibet Sacerdotem, vt etiam ab Episcopo non approbatum, tr. 2. ref. 3. *verf. quoad vero.* p. 22

Et quid de quolibet regulari habente licentiam sibi eligendi Confessarium, ibid.

Pralati Religionis Clericorum Regularium & aliarum Religionum, quæ priuilegiarum communicatione gaudent, an possint concedere dimissorias Nouitiis, vt ab Episcopo ordinentur, tr. 2. ref. 7. p. 24

Et an possint easdem concedere professis, ibid. *verf. cum iugur.*

Pralati Regularium, an possint excommunicationem referuare, tr. 2. ref. 13. *verf. displicet vero.* p. 28

Pralati Regularium concedentes alicui subdito licentiam, vt possit dispensare cum impeditis ad petendum debitum ab incestu, vel voto, an possint dictam licentiam reuocare absque iusta causa, tract. 2. ref. 14. *verf. notandum est tamen hic.* p. 29

Pralati Religionum, qui referuant casus, si functi sunt officio eorum, an casus referuati desinant esse referuati, tr. 5. ref. 23. p. 52

Pralati Religionis Clericorum Regularium, & aliarum Religionum, an possint benedicere paramenta non solum Ecclesiarum propriarum, sed etiam exterarum, tr. 2. ref. 40. p. 38

Pralati Regularis, an possint inquirere peccata occulta subditorum, vt illa corrigant fraternalitè, tr. 2. ref. 43. ibid.

Pralati Regularis, an possint dispensare cum suis subditis super irregularitate contracta ex homicidio voluntario, tr. 2. ref. 45. p. 39

Vbi etiam sit distinctio de occulto, & publico, & quid super bigamia, ibid. *verf. sed ad omnia.*

Pralati Regularis, an possint prohibere aliqua peccata sub pœna excommunicationis sibi referuata, tract. 2. ref. 49. p. 42

Pralatus Religionis, an debeat recipere professionem solennem, an verò possit hoc committere Religioso simplici, & saltem an teneatur committere alij Prælato. Vide *professio.*

Pralati Religionum an possint commutare vota Nouitiorum, & Nouitiarum, tr. 2. ref. 71. p. 49

Pralati Regulares an possint absoluerè suos subditos à casibus Bullæ Cœnæ Domini, tr. 2. ref. 72. ibid.

Pralati Regulares, an teneantur emittere professionem fidei, tr. 2. ref. 78. p. 50

Et quid de Lectoribus philosophiæ, ac Sacræ Theologiæ, ibid. *verf. sed maius.*

Pralati Regulares emittentes informationes, quas requirit Sixtus V. in receptione Nouitiorum, an peccent mortaliter, tr. 2. ref. 82. p. 51

Et an incidant in pœnas Sixti V. si Prælati receperint Nouitios absque dicta informatione si Nouitij careant defectibus, & omni impedimento, tract. 2. ref. 83. ibid.

Pralati Regulares an possint absoluerè subditos suspensos propter ordines susceptos ante legitimam ætatem, vel absque licentia, vel per saltum, tr. 2. ref. 85. p. 52

Pralatus an possit dare licentiam vt Religiosus subditus cum habitu maneat extra claustra ad subueniendum parentibus, nedum in extrema necessitate constitutis, sed etiam in graui, tr. 2. ref. 90. p. 54

Et si Prælatus denegaret, non posset subditus de bonis sibi in vsum concessis, parentibus subuenire, ibid. *verf. sed si.*

Pralatus Regularis an possit dispensare super voto subditi de transeundo ad strictiorem Religionem, tract. 2. ref. 92. ibid.

Pralati Regulares referuando sibi casus an comprehendant Nouitios, tr. 2. ref. 110. p. 58

Et quid si sibi referuant per viam vocis oraculum an Nouitij comprehendantur, ibid. *verf. his tamen.*

Et quid stante Bulla Vrbanæ V I I I. tollentis omnia viam vocis oracula, ibid. in fin.

Pralati Religionum an teneantur Religiosum semel electum à religione, illum emendatum, iterum recipere, si petat ingressum religionis, tract. 2. resol. 116. p. 59

Pralati Regulares an possint amoueri à suis prælaturis sine causa ad libitum suorum Superiorum, tr. 2. ref. 117. p. 60

Vbi etiam quid in prælaturis electiuis, & quid quando Superior pendente accusatione, vel inquisitione contra prælatum eum spoliaret prælatura, ibid. *verf. nota tamen.* Vbi etiam quæ causæ sufficiant.

Pralati Regulares an possint absoluerè suos subditos ab hæresi occulta, tr. 2. ref. 122. p. 61

Præscriptio.
Præscriptio an possit conferre in principem laicum collationem Episcopatum, & aliorum beneficiorum, & quid si esset immemorabilis. Vide *collatio.*

Præscriptio centenaria tollit priuilegia Regularium, tr. 2. ref. 88. *verf. nota etiam.* p. 53

Præscriptio quadragenaria cum iusto titulo, vel sine, an sit sufficiens ad eximendum laicos à solutione decimarum, tr. 5. ref. 77. p. 191

Et quid in centenaria, ibid. in fin.

Præsumptio.
Præsumptio verisimilis, & probabilis de morte viri an sufficiat, vt mulier possit contrahere ad secundas nuptias, tr. 4. ref. 214. p. 137

Præsumptio.
Præsumptio verisimilis, & infimum quantum latitudinem habeat, tr. 5. ref. 112. p. 135

Præsumptio rebus venalibus an debeat taxari à Republica, & Ciuitate, an verò debeat remitti arbitrio vendentium, tr. 6. ref. 60. p. 231

Et quid tempore necessitatis, ibid. *verf. ex quibus.*

Prima tonsura.
Prima tonsura, an probetur testimonio vnus, tract. 1. ref. 48. *verf. nota etiam.* p. 13

Principes.

Index Rerum Partis III.

Principes.
 Principes an possint statuere ne beneficia Ecclesiastica
 exteri conferantur, tract. 1. resol. 26. p. 8
 Et quid accedente priuilegio, & consensu Summi
 Pontificis. ibid.
 Principes an habeant ius conuocandi Episcopos propter
 aliquod reipublicæ negotium, vel bonum ipsarum
 Ecclesiarum, tract. 1. resol. 27. ibid.
 Principes an possint expellere à Regno Episcopos ino-
 bedientes mandatis ipsorum, ibid. vers. *unde ex his.*
 Principes seculares an habeant curam contra Episcopos,
 vt ipsi residere debeant in eorum Episcopatibus, & si
 non resideant, quid facere debeant. Vide *Reges.*
 Principes seculares an possint se introumittere in causis
 Ecclesiasticorum sub prætextu, quod Ecclesiastici in-
 ferunt violentiam laicis, vel eorum subditis, tract. 1.
 resol. 53. p. 14
 Principes laici non possunt priuilegia concessa Ecclesiis
 reuocare. Vide *priuilegia.*
 Princeps an reperiatur aliquis, qui habeat priuilegium
 violentiæ arcendæ concessum à Summo Pontifice.
 Vide *priuilegium.*
 Princeps laicus an possit acquirere collationem Episco-
 patuum, & aliorum beneficiorum ex præscriptione, &
 consuetudine. Vide *Collatio.*
 Principes an possint aliquem licite condemnare de man-
 dato, non adhibitis solennitatibus, terminis, & pro-
 cessu, de iure necessariis, tract. 5. resol. 98. p. 199
 Vbi etiam excipiuntur multi casus, ibid. vers. *limitatur*
tamen.
Priuilegium.
 Priuilegio fori an gaudeant filij clericorum, ita vt Iudex
 laicus non possit illos punire, tract. 1. resol. 7. p. 5
 Priuilegium fori an competat vxoribus clerici Græci vel
 Latini in minoribus constituti, quando eo priuilegio
 gaudet eius vir, & quid mortuo viro durante viduitate.
 Vide *vxor.*
 Priuilegio fori an gaudeat familia Vicarij Episcopi, tract.
 1. resol. 46. p. 13
 Priuilegio fori an gaudeat familia clerici, tract. 1. resol.
 47. ibid.
 Priuilegio fori an gaudeant milites Sancti Ioannis por-
 tantes mediam Crucem albam. Vide *Milites.*
 Priuilegium cognoscendi causas Ecclesiasticas concessum
 Principi laico à Summo Pontifice an possit reuo-
 cari, tract. 1. resol. 57. p. 5
 Et quid si tale priuilegium esset concessum in remu-
 nationem seruitiorum, ibid. vers. *nota etiam.*
 Priuilegia concessa ab Imperatoribus Ecclesiæ pon-
 sunt reuocari. ibid.
 Priuilegio fori an gaudeant Milites Sancti Stephani, &
 Sancti Lazari. Vide *militia.*
 Priuilegium fori an competat habenti coadiutoriam à
 Papa concessam, tract. 1. resol. 62. p. 16
 Priuilegium an concedatur clerico qui beneficium obti-
 nere non poterat, si illud obtineat. ibid.
 Priuilegium fori an competat clerico ordinato, cum fal-
 sis dimissoriis, ibid. vers. *hodie.*
 Priuilegium fori, an concedatur ordinato ante legiti-
 mam ætatem. ibid. in fin.
 Priuilegium violentiæ arcendæ, an reperiatur concessum
 alicui Principi à Summo Pontifice, tr. 1. resol. 64. p. 17
 Priuilegium fori, an competat Rectoribus hospitalium
 & hospitalariis, tract. 1. resol. 66. ibid.
 Priuilegio fori an gaudeat, qui assumpsit habitum cleri-
 calem post delictum ab eo commissum animo subtra-
 hendi se à seculari potestate. Vide *laicum.*
 Priuilegium fori an concedatur clericis inferuentibus
 Ecclesiæ, sed non habentibus primam tonsuram, tr. 1.
 resol. 69. p. 18
 Priuilegium eligendi confessorium extra Religionem
 habent Prælati Religionum. Vide *Prælati.*

Et an illud habeant Prælati Clericorum Regularium,
 ibid. & an hoc priuilegium habeant Præpositi, tr. 2.
 ref. 1. vers. *non grauabor.* p. 19
 Priuilegia mendicantium, an reuocentur per Bullas Cœ-
 næ Domini, tr. 2. ref. 10. p. 27
 Priuilegia Regularium, an reuocentur per Bullas Cœnæ
 Domini, ibid. vers. *Bullas Cœnæ.*
 Priuilegia Bullæ Cruciatæ, an reuocentur per Bullas Cœ-
 næ Domini, ib. vers. *quia Bulla Cœnæ.*
 Priuilegia Societatis Iesu, & Religionis Clericorum Re-
 gularium, an censeantur reuocata per derogationem
 factam in amplissima forma, si ea derogatio non fuerit
 intimata dictis Religionibus, tr. 2. ref. 68. p. 48
 Priuilegia Regularium per contrarium vsum non sunt
 sublata, tr. 2. ref. 88. p. 53
 Et quid si concurrat præscriptio centenaria, ibid. vers.
nota etiam.
 Priuilegium Iulij II. concessum fratribus Minoribus vt
 nouitiatus annus interruptus possit continuari, an ho-
 die sit reuocatum ex Concil. Trident. *sess. 25. cap. 25.*
de reg. Vide nouitiatus.
 Priuilegia Mendicantium, an sint reuocata quo ad cele-
 brandum tempore interdicti per Concil. Trid. *sess. 25.*
cap. 12. de reg. tr. 2. ref. 133. p. 64
 Priuilegium Bullæ Cruciatæ edendi carnes ex licentia
 vtriusque medici quomodo intelligatur, tr. 5. resol. 70.
 p. 188
 Priuilegia metu extorta sunt nulla, nisi tacite, vel expref-
 se confirmantur, tr. 5. ref. 118. p. 206
Procurator.
 Procurator an possit constitui ad contrahendum matri-
 monium inter absentes, ita vt sit Sacramentum. Vide
matriuoniuu.
 Vbi an femina possit esse procuratrix ad contrahen-
 dum matrimonium, & an possit excedere suum man-
 datum, & hoc procuratorium an debeat effici coram
 parrocho, & testibus.
 Procurator fiscalis non accusans reum non tenetur ad
 restitutionem, tr. 5. ref. 52. vers. *neque procurator.* p. 182
 & tr. 6. ref. 55. vers. *versio.* p. 219
 Procurator vnus an possit constitui à pluribus vniuersi-
 tatibus, & Baronibus Regni ad effectum intrandi in
 parlamentum, tr. 5. ref. 78. vers. *in ref. 7.* p. 191
Professio.
 Professio nulla an validetur ob lapsum quinquennij, si
 petatur ita declarari ab ignorante nullitatem profes-
 sionis, vel ab impedito ad reclamandum intra dictum
 quinquennium, stante Conc. Trid. *sess. 25. cap. 9. de reg.*
Vide nullitas.
 Professio nulla an possit teneri à Religioso temerarie re-
 mittente habitum, si postea idem habitus fuerit reas-
 sumptus. Vide *nullitas.*
 Professio vt sit valida, an requirat annu nouitiatus nume-
 randum de momento ad momentum, tr. 2. ref. 57. p. 44
 Professio an sit valida si Nouitiatus attingat suæ ætatis de-
 eimum sextum annum. Vide *Nouitiatus.*
 Professio per vim, & metum facta post lapsum quin-
 quennij an possit dici nulla. Vide *Religiosus.*
 Professio solennis an possit recipi à Religioso simplici
 de licentia sui Superioris, an verò debeat recipi à Præ-
 lato illius monasterij, aut ab alio Prælato de licentia
 Prælati proprij monasterij, tr. 2. ref. 70. p. 49
 Professio an annulletur per solum metum reuerentia-
 lem, tr. 2. ref. 92. p. 54
 Professio expleto anno nouitiatus fuit dilata ad alios sex
 menses, & postea fuit emissa, an sit valida, an verò nul-
 la iudicanda, tr. 2. ref. 128. p. 63
Promissio, Promittens.
 Promissio facta ab adultero facta contrahendi matrimo-
 nium post obitum viri, an contrahat impedimentum,
 ita vt nõ sit opus vlla dispensatione. Vide *matriuoniuu.*
 Vbi etiam an promissio sit facta verè, & ex animo an
 requiratur

Index Rerum Partis III.

requiratur acceptatio alterius partis, vt contrahatur
 impedimentum, & debet esse pura, & non conditio-
 nalis, aut saltem debet esse purificata ante mortem
 coniugis.
 Promittens contrahere sponsalia animo ficto, & non ve-
 ro, an obligetur, tract. 4. resol. 205. p. 135
 Promittens matrimonium an remaneat obligatus si alius
 acceptat, sed non repromittat, tract. 4. resol. 244. p. 146
 Promissio futuri matrimonij non obligat ante acceptatio-
 nem, ibid. vers. *ex his.*
 Nec est firma, vel rata si est facta infanti, nec est ex-
 pectandum tempus donec ille velit repudiare, vel ac-
 ceptare, vers. *secundo.*
 Et si fiat absenti antequam acceptetur ab absente po-
 test reuocari. ibid.
 Permissio interna an obliget in conscientia, & ille cui
 est facta, an possit, vt compensatione contra promit-
 tentem. Vide *donatio.*
 Vbi etiam quid si est facta præsentis, sed tacenti.
 Promissiones latronis factæ propter metum iniustum nul-
 lam inducunt obligationem, tract. 5. resol. 118. vers.
tandem. p. 206
Proreges.
 Proreges an licite possint condemnare aliquem de man-
 dato non adhibitis solennitatibus, terminis, & processu
 de iure necessariis, tract. 5. resol. 98. p. 99
 Et quid si Proregi cum aliquot testibus delictum sit
 euident, an possit illum condemnare, non existente
 aliqua iusta causa, ibid. vers. *nota etiam.*
 Proreges in hoc Regno Siciliae quando concedant extra-
 ctiones seu trattas frumentorum, tract. 6. resol. 32. p. 217
 Nec incurrunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ
 ipsi Proreges, & ministri prohibentes extractionem
 frumenti, & aliorum victualium ad Romanam Cu-
 riam, quando Regno deficit necessaria prouisio, ibid.
 vers. *notandum est.*
 Imò in casu penuriæ in Regno si iidem Proreges, &
 ministri retinerent sibi frumentum, quod fuisset one-
 ratum super naui petente Romam, & vi ventorum ap-
 pulisset in Regnum, non incurrerent etiam in excom-
 municationem dictæ Bullæ, vers. *non reuocam tamen.*
Prorogatio.
 Prorogatio cuiuscumque iurisdictionis metu extorta, est
 nulla iure naturæ, & positiuo, tract. 5. resol. 118. vers.
tertio. p. 206
Puella.
 Puella volens assumere habitum Monialium, an debeat
 esse maior duodecim annorum, tract. 2. resol. 47. p. 40
 Vbi etiam discutitur late an puella volens ingredi
 monasterium, debeat duplex subire examen, an vero
 vnicum tempore scilicet professionis, vers. *notandum*
est tamen.
 Et puellæ destinatæ ad religionem an possint recipi in
 monasterio Monialium ante annos discretionis. Vide
superiores.
 Puella propter metum iniuste illatum consentiens stu-
 pro, non liberat stuprantem ab obligatione restituendi,
 tract. 5. resol. 118. vers. *secundo quando.* p. 206
Pueri.
 Pueri tempore, quo sunt capaces recipiendi Sacramenti
 Pœnitentiæ, an eodem tempore debeant recipere Eu-
 charistiam, tract. 6. resol. 70. p. 232
 Pueri statim post vsum rationis an teneantur præceptis
 Ecclesiæ, tract. 6. ref. 87. p. 238
 & in Addit. secund. resol. 19. p. 254
 Pueri statim post vsum rationis non tenentur de censuris,
 & poenis latis ab homine, tract. 6. resol. 88. p. 239
 Quid autè de censuris latis à iure, ib. vers. *sed difficultas.*
 Et quid de censura ob percussione clericis, ver. *veru.*
 Pueri post vsum rationis occidendo non incidunt in ir-
 regularitatem, ib. vers. *ex quibus.*
 Pueri ante vsum rationis non ligantur legibus, & censu-
 Antonia Diana Pars III,

ris Ecclesiæ, attamen si in ea ætate decedant, non sepe-
 liuntur in loco interdicto, quia hæc prohibitio non
 tam ipsos, quam sepelientes respicit, vers. *notandum.*
 Pueri si non sunt capaces Sacramenti Eucharistiæ, sed
 tantum pœnitentiæ, an possint recipere extremam vn-
 ctionem. ibid.
 Pueris doli capacibus, & aptis ad confitendum in articu-
 lo mortis dandum est viaticum, ibid. vers. *verum.*

R

Raptus.

Raptus virginis, qui sit causa libidinis, an impediatur
 matrimonium contrahi, & illud reddat nullum,
 tract. 4. resol. 261. p. 152
 Et quid si ipsa consentiat, vis autem parentibus inferatur,
 an matrimonium sit nullum, ibid. vers. *notandum est.*

Rectores.

Rectores Hospitalium, an gaudeant priuilegio fori,
 tract. 1. resol. 66. p. 17

Regulares.

Regulares possunt eligere Conseruatores in Iudices, &
 isti Conseruatores, an possint procedere contra eorum
 debitores laicos. Vide *Conseruatores.*

Regulares an possint eligere Conseruatores, vt defendat
 sua animalia damnum facientia in agris alienis, & an
 erunt Iudices in ista causa. Vide *Conseruatores.*

Regulares Prælati, vt Generales, Prouinciales, & c. Reli-
 gionum possunt confiteri Confessoribus extra Religio-
 nem. Vide *Prælati.*

Et quid de Prælatis Religionis Clericorum Regularium,
 ac de eorum Præpositis. ibid.

Regulares an possint obtinere licentiam ab eorum Guar-
 dianis, Prioribus, Præpositis, & Rectoribus, vt possint
 eligere Confessorium extra eorum Religionem. Vide
Prælati.

Vbi, etiã, si absq; causa, & si isto casu confessio sit nulla.
 Regulares quando possunt eligere Confessorium extra
 Religionem, vt confiteantur; an teneantur eligere
 Confessorium ab ordinario approbatum, an vero suffi-
 ciat eligere idoneu, tr. 2. ref. 2. vers. *notandum est.* p. 21

Regularis Præpositus Clericorum Regularium an possit
 dare licentiam, vt Sacerdos simplex audiat aliquando
 confessiones fratrum, tract. 2. resol. 3. vers. *notandum est.*
 ibid.

Regulares nouitij an possint absolui à Confessoribus sæ-
 cularibus, etiam à peccatis in Religione reseruatiss.
 Vide *Confessarius.*

Regulares vocales Religionis Clericorum Regularium
 an licite possint abesse à Capitulis, tract. 1. resol. 6. vers.
sed difficultas est. p. 24

Et quid quando certò sciunt concludendum esse con-
 tra eorum vota, nec eorum votis posse aliquid iuuare,
 ibid. vers. *quæres an vocalis.*

Et quid si rem iniustam concludendam ab aliis pos-
 sent cum eorum votis impedire, & se absentarent à
 Capitulo propter humanos timores, & respectus, vers.
verum dicendum est.

Regulares Religionis Clericorum Regularium, si omit-
 tunt dicere Missam solemnem in diebus festiuis in eo-
 rum Ecclesiis, an peccent mortaliter, tr. 2. resol. 7. p. 26

Regulares virtute suorum priuilegiorum an possint com-
 mutare, vel dispensare vota extra confessionem, tract.
 2. resol. 9. ibid.

Regulares commutantes vota virtute suorum priuile-
 giorum an debeant esse confessarij vouentis, an verò
 sufficiat, quod sint tantum ex approbatis ab ordinatio,
 ibid. vers. *est igitur.*

Regularis Confessorius designatus pro vno loco à Supe-
 riore ad confessiones excipiendas, an possit aliquem
 eligere alterius loci ex præsumpta voluntate Superio-
 ris, & quid si adest consuetudo, vt possit fieri. Vide
Confessarius.

Index Rerum Partis III.

Regulares virtute suorum priuilegiorum an possint ministrare Eucharistiam vagis, aduenis, & peregrinis in die Paschatis ad adimplendum præceptum annuæ communionis, tract. 2. resol. 12. p. 27
 Et an seruis, & domesticis intra conuentum commorantibus in morte, & in die Paschatis possint ministrare Eucharistiam, extremam vñctionem, & confessionem, ibid. ver. *nota dñm.*
 Et an famulo coniugato, qui nocte dormit extra conuentum, ver. & *idm dicendum est.*
 Regularis ex licentia certò præsumpta, & moraliter certa parochi alieni, an possit ministrare Eucharistiam in articulo mortis, & in die Paschatis absque incurfu peccati, & censurarum, ibid. ver. *nota ex am.*
 Regulares virtute suorum priuilegiorum an possint absoluerè à censuris referuatis ab Episcopo non obstante decreto Clem. VIII. & Cardinalium declaratione, tract. 2. resol. 13. p. 28
 Regulares confessarij an possint dispensare cum sæcularibus ad petendum debitum, si à suis superioribus ad hoc non fuerint deputati. Vide *Confessarij.*
 Regularis religiosus si ex consuetudine, quam habet, non recitat horas canonicas in choro, an peccet mortaliter. Vide *Religiosus.*
 Regulares Confessores an possint extra Sacramentum Pœnitentiæ absoluerè à censuris, stantibus eorum priuilegiis. Et quid in dispensationibus super irregularitate, voto, iuramento, & petitione debiti. Vide *Confessarij.*
 Regularis cum licentia sui Prælati examinatus, & iudicio examinatorum, vel maioris partis ipsorum fuerit iudicatus idoneus, sed ab Episcopo propter aliquam passionem, & odium reprobatus, an validè possit confessiones audire, tract. 2. resol. 22. ver. *quare si quis.* p. 32
 Et quid si sine iusta causa fuerit reuocata licentia excipiendi confessiones, ibid. ver. *igitur si.*
 Regulares si sine iusta causa ab Episcopo non admittantur ad confessiones audiendas, an non obstante Concilio Trid. possint audire confessiones, ac si essent approbati tract. 2. resol. 24. p. 33
 Regulares an possint ordinari ab Episcopis extra tempora à iure statuta. Vide *Episcopi.*
 Regulares exempti propter eorum priuilegia, ab Episcopo excommunicari non possunt, necligantur statuto Episcopi trahente excommunicationem annexam, tract. 2. resol. 35. ver. *licet regulares.* p. 36
 Et an saltem possint denunciari ab Episcopo, vt euententur à populo, si inciderint in aliquam excommunicationem, ibidem, per totam resolutionem, & quid quando delictum est notorium, ibid. ver. *aliqui verò.*
 Regulares an includantur in prohibitione Episcopi, ne aliquis exorcizet sine ipsius licentia, & cum certis conditionibus. Vide *Episcopi.*
 Regularis sine præuia correctione fraterna an possit peccatum occultum fratris sui Regularis denunciare Prælato tanquam patri, tract. 2. resol. 37. p. 37
 Et quid si adest in aliqua Religione statutum, vt qui nouerit peccatum socij, immediatè denuntiet Prælato non præmissa correctione fraterna, ibid. *limitatur.*
 Regulares Carthusiani, secluso scandalo extra morbum, an possint comedere carnes sine peccato mortali, tract. 2. resol. 39. p. 38
 Regularis Religiosus factus Episcopus an efficiatur dominus reddituum Ecclesiasticorum, & absoluatùr à voto paupertatis, & an saltem teneatur sub culpa veniali ad obseruantias Regulares, quæ pontificio muneri non obstant, imò valde conferunt, & an possit edere carnes feria sexta, in quam festum Natiuitatis Domini incidit, & quid si esset Episcopus ex fratribus Minimis, & an teneatur persoluere diuinum officium iuxta ritum suæ Religionis, & tandem an possit dimittere habitum suæ Religionis absque incurfu excommunicationis, & assu-

mere episcopalem tunicam exteriorem. Vide *Religiosus.*
 Regularis Confessarius habens licentiam ingrediendi monasterium ad confitendum Monialem infirmam, an possit ingredi cum socio, & finita confessione an statim debeat egredi, & aliter faciendo an peccet mortaliter, & quid si moraretur breui temporis spatio, & quanam breuis mora dicatur. Vide *Confessarius.*
 Regularis professus ignorans nullitatem professionis, aut impeditus ad reclamandum intra quinquennium, an possit adhuc reclamare, non obstante Concil. Trident. *sess. 15. c. 9. de regul.* tract. 2. resol. 53. p. 43
 Quid si sciuit re vera professionem fuisse nullam, & labi quinquennium, aut nullo modo ratam habuit professionem in foro conscientiæ, an possit reclamare, & deducere causam ad forum externum, ibid. ver. *sed plus addit.*
 Regularis in casu iustæ appellationis an possit omisso medio non appellare ad Prouincialem, seu ad Generalem, sed ad Summum Pontificem, tract. 2. resol. 54. ibid.
 Regulares an possint recurrere ad supremos Superiores sine licentia inferiorum prælatorum, stante dispositione Conc. Trid. *sess. 25. c. 4. de regul.* & quid si ex graui causa haberent recursum ad supremos Superiores absque dicta licentia, & ordinarius an possit illos capere transeuntes per suum territorium absque prædicta licentia. Vide *Religiosus.*
 Regulares in foro conscientiæ an possint vti priuilegiis suis, quæ sunt expressè reuocata, per Concil. Trident. tract. 2. resol. 59. p. 45
 Regulares an possint ordinari in foro conscientiæ ante perfectam ætatem stantibus eorum priuilegiis, ibid. ver. *sed an stante.*
 Regularis expulsus legitimè à Religione, an teneatur se corrigere, vt iterum ad illam admittatur, tr. 2. res. 60. ibid.
 Regulares nolentes accedere ad processiones an possint ab Episcopis excommunicari, tract. 2. resol. 76. p. 50
 Regulares an possint facere processiones extra Conuentum absque licentia Episcopi, tract. 2. resol. 77. ibid.
 Et quid si fierent per triginta passus extra ambitum Conuentus, ibid. ver. *licere.*
 Et quid in processione Rosarij, & in quatuor festis B. Mariæ, scilicet Natiuitatis, Annuntiationis, Purificationis, & Assumptionis, ver. *nota tamen.*
 Regulares Prælati, an teneantur emittere professionem fidei. Et quid de Regularibus lectoribus Philosophiæ, & Sacræ Theologiæ. Vide *Prælati Regulares.*
 Regulares an possint incubere iuri ciuili, tr. 2. res. 79. p. 55.
 Et quid interueniente licentia Prælati suæ Religionis, ibid. ver. *tantum hic.*
 Regulares an possint celebrare vbique in altari portatili, etiam in domibus sæcularium, tract. 2. resol. 80. p. 51
 Regulares an gaudeant priuilegiis concessis Societati Iesv cum limitatione, ne illis aliqua Religio communice, tract. 2. resol. 81. ibid.
 Regulares non benè linguam latinam callentes an possint ab Episcopo ordinari, tract. 2. resol. 86. p. 52
 Regulares possunt ordinari absque interstitiis, & extra tempora absque examine de castu ab Episcopo, ibid. ver. & *ideo.*
 Regulares an possint vti priuilegiis suis, etiam si contra illa vigeret contrarius vsus, tract. 2. resol. 88. p. 53
 Regulares professi virtute Bullæ Cruciatæ an possint eligere confessarium extra Religionem, tr. 2. res. 94. p. 55.
 Et quid de patribus Societatis Iesv, ibidem, ver. *nota etiam.*
 Regulares inconsulto suo Generali gaudent priuilegiis concessis Societati Iesv cum limitatione ne subditi gaudeant sine concessione Generalis, ibid. ver. *nota.*
 Regulares accedentes ad monasteria Monialium absque licentia Episcopi non incidunt in excommunicationem, quam Episcopus proposuit contra tales tract. 2. resol. 103. p. 55
 Et

Index Rerum Partis III.

Et an saltem debeant puniri à suis Superioribus alia pœna, ibid. ver. *in hac verba.*
 Et an saltem peccent mortaliter secluso scandalo, ver. *imò secluso.*
 Regulares accedentes ad monasteria Monialium contra formam decreti Sacræ Congregationis editi Nonis Maij 1590. vltra pœnas appositas an etiam peccent mortaliter, tract. 2. resol. 104. ibid.
 Regulares loquentes cum Monialibus causa vrbauitatis non peccant mortaliter, nec si declararent casum conscientiæ Moniali alicui, cum talis locutio habeat speciem sermonis, & exhortationis, neque etiam incurrent illi, qui per impositam personam loquuntur cum Moniali, ibid. ver. *quod non incurritur,* vsque ad finem.
 Regulares ad quas processiones possunt compelli ab Episcopis, vt progrediantur, tract. 2. resol. 106. ibid.
 Regulares in Missis festorum, quæ præcipit Episcopus seruari in sua diocesi, an debeant permutare ritum suarum Religionum, tract. 2. resol. 108. p. 58
 Et quid in concionibus, & electionibus, quas iidem Regulares habent ad populum, ibid. ver. *verum quoad.*
 Regulares prædicantes in aliena Ecclesia absque licentia Episcopi an possint ab eo puniri, tr. 2. resol. 111. ibid.
 Et quid à suis Superioribus, & quid stante Bulla Greg. XV. quæ incipit *infernabile*, data Nonis Februar. 1622. ibid. ver. *At is.*
 Et quod possint concionari in Ecclesia parochi bis, aut ter cum eius licentia, absque licentia Episcopi, ver. *nota etiam.*
 Regulares concionatores semel approbati in vno Episcopatu, itinerantes possunt prædicare vbi voluerint, non contradicente parochi, nec contradicente proprio Episcopo loci, ibid. ver. *imò concionatores.*
 Regulares prædicantes nou debent ab Episcopo examinari; sed tantum requiritur ipsorum licentia ad prædicandum extra suas Ecclesias, ibid. ver. *non desinam.*
 Regulares possunt ordinari à quocunque Episcopo tribus diebus Dominicis, vel festis continuis, vel interpolatis non seruatis temporum interstitiis, tract. 2. resol. 112. ver. *adde quod.* ibid.
 Regularis, qui scit professionem suam esse irritam, & ordinatur, an peccet mortaliter, & sit suspensus, tract. 2. resol. 113. p. 59
 Regulares absentes habentes licentiam, vt cuiuscunque Confessario possint confiteri, an possint absolui à castibus referuatis, tract. 2. res. 119. p. 60
 Regulares an possint exhumare cadauera, & in alia loca eiusdem Ecclesiæ transferre, tract. 2. resol. 120. ibid.
 Regulares an possint commutare, & dispensare votum peregrinationis vltra duas dietas, & quid importent duæ dietæ. Vide *votum peregrinationis.*
 Regulares in Curia sine licentia suorum Prælatorum possunt semel absolui ab omnibus referuatis, tract. 2. resol. 126. p. 62
 Regularis notoriè delinquens, an possit ab Episcopo carcerari virtute Conc. Trid. *sess. 25. c. 14.* & contra illum formare processum, vt postea remittatur ad suum superiorem, vt ab eo puniatur, Vide *Episcopus.*
 Regulares, qui vtuntur breuiario suæ Religionis, an extra eorum possint vti Breuiario Romano, vel alterius Religionis, tract. 2. resol. 135. p. 64
 Regulares an possint sine licentia Episcopi mutare loca non sana & incommoda ad loca saniora, & commoda, tract. 2. resol. 136. ibid.
 Regulares Confessarij, an possint absoluerè à censuris ratione suorum priuilegiorum extra Sacramentum Pœnitentiæ, & de sæcularibus Confessariis absoluentibus virtute Bullæ Cruciatæ, & quid de dispensationibus super irregularitate, voto, iuramento, & petitione debiti. Vide *Confessarius Regularis.*
 Antonini Diana Pars III.

Religiosus.

Religiosi Societatis Iesv, qui à suis Superioribus sunt, Clerici in minoribus constituti, & Religiosus nouitij, ob crimina in statu Ecclesiastico commissæ post eorum mutationem non à Iudice sæculari, sed Ecclesiastico conueniri & puniri debent, tract. 1. resol. 34. ver. *sed m.* p. 10
 Religiosi an possint recurrere ad Principes sæculares, Proreges, & Gubernatores absque incurfu excommunicationis Bullæ Cœnæ, vt vim eis illatam ab eorum superiore tantum tollant, vt faciant Iudices alios Superiores assignare pro sola vi tollenda, tract. 1. resol. 52. ver. *ex his inferuntur.* p. 14
 Religiosus si ex consuetudine, quam habet, non recitat horas canonicas in choro, an peccet mortaliter, tract. 2. resol. 18. p. 31
 Religiosus negans suffragium Nouitio idoneo super ingressu Religionis an peccet mortaliter, tr. 2. res. 19. ibid.
 Religiosus per ingressum Religionis an sit liberatus ab onere restituendi, & quid si aliqua hæreditas legatum, aut donatio obuenerit illi, an teneatur laborare in monasterio pro soluendis debitis. Vide *debitor.*
 Religiosi ex quibus causis legitimis possint transire ex Religione strictiori ad laxiorem, tract. 2. resol. 43. p. 39
 Religiosus factus Episcopus an efficiatur dominus reddituum Ecclesiasticorum, & absoluatùr à voto paupertatis, tract. 2. resol. 50. p. 42
 Et an saltem teneatur sub culpa veniali ad obseruantias regulares, quæ pontificio muneri non obstant, imò valde conferunt, ibid. ver. *sed quare.*
 Et an possit edere carnes feria sexta, in quam festum Natiuitatis incidit, ver. *hinc inferuntur.*
 Vbi etiam, quid si esset Episcopus ex fratribus Minimis; & an teneatur persoluere diuinum officium iuxta ritum suæ Religionis, & an possit dimittere habitum suæ Religionis absque incurfu excommunicationis, & assumere Episcopalem tunicam exteriorem.
 Religiosus ignorans nullitatem professionis, aut impeditus ad reclamandum intra quinquennium, an possit adhuc reclamare, non obstante Conc. Trid. *sess. 25. c. 4. de regul.* Vide *regularis.*
 Vbi etiam habebis quid si sciuit reuera professionem fuisse nullam, & labi quinquennium, ac nullo modo ratam habuit professionem in foro conscientiæ, an possit reclamare, & deducere causam ad forum externum.
 Religiosi an possint recurrere ad supremos superiores sine inferiorum Prælatorum licentia, stante dispositione Conc. Trid. *sess. 25. cap. 4. de regul.* tract. 2. resol. 56 p. 44
 Et quid si ex graui causa haberent recursum ad supremos Superiores, ver. *quæ verba,* & ordinarius an possit illos capere transeuntes per suum territorium absque prædicta licentia, ibid. ver. *vnde arbitror.*
 Religiosus legitimè expulsus à religione an teneatur se corrigere, vt iterum ad illam admittatur, tr. 2. resol. 60. p. 45
 Religiosus expulsus à religione tenetur ad votum castitatis, ad obedientiam autem an teneatur, tract. 2. resol. 60. ver. *nota tamen,* quid de voto paupertatis, an sit eo strictus, ibid. ver. *sed difficultas.*
 Religiosus factus Episcopus an sit liber ab obseruatione votorum suæ Religionis, tract. 2. resol. 61. ibid.
 Religiosus qui fecit professionem per vim, & metum, an post quinquennium possit reclamare professionem esse nullam, tract. 2. resol. 62. p. 46
 Religiosus transiens de vna Religione ad aliam, an possit secum deferre scripta, vel libros à se compositos, tract. 2. resol. 63. ibid.
 Et bona ipsius Religiosi transeuntis ad aliam Religionem an pertineant ad primum, vel ad posterius monasterium, tract. 2. resol. 114. p. 59
 Vbi quid quoad vsufructu, & alimenta, ver. *ego vero.*

Index Rerum Partis III.

Et quid de iure succedendi, vel de legato relicto sub conditione, *verf. notatamen.*

Religiosus non est proprietarius, si emit libros ex pecunia sibi donata in scio Superiore, si illos penes se retinet tantum ad vsum, idque palam inter ceteros libros, quos habet de Superioris licentia, tract. 2. ref. 65. p. 47

Religiosus non peccat contra paupertatem, si abique superioris licentia accipit pecuniam, vt ipse liberè dilponat de illa in elemosynam nomine illius, qui dedit, Vide *votum.*

Religiosus si in depositum res accipit, ita vt deponens omne ius dominij, ac possessionis retineat, etiam si pecunia tali modo deposita sit apud Religiosum, vt ea vti possit petita postea, & impetrata Superioris licentia, an dicatur frangere votum paupertatis, & quid si commutat ea, quæ ipsi concessa sunt ad suum vsum abque licentia Superioris cum aliis rebus, quæ magis sibi accommodatæ videntur, præsertim si commutatio fiet cum domesticis, & quid si cum externis, Et quid contradicente Superiore. Vide *votum.*

Religiosus habens licentiam expendendi aliquam pecuniam in vsum, qui sibi placuerint, aut in suas honestas recreationes, si in vsum turpes expendat, an dicatur frangere votum paupertatis, & ita accipiens an teneatur ad restitutionem. Vide *votum.*

Religiosus si donat alteri Religioso, siue eiusdem, siue alterius conuentus, an requiratur licentia Superioris tam in dante, quam in accipiente, tract. 2. ref. 65. *verf. nota quarto.* p. 47

Religiosi introducetes fœminas in monasterium an incidant in pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatis latam in Bulla Pij V. si iudicis sententia non interueniat, tract. 2. ref. 66. p. 48

Et an Generales, & Provinciales possint dispensare in supradicta pœna, *ibid. verf. notandum est.*

Insuper tales Religiosi introducetes fœminas in monasterium ultra prædictas pœnas incidunt in excommunicationem Pontifici reseruatam virtute dictæ Bullæ, quam excommunicationem an possit absoluerè Episcopus, & Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ, *verf. notandum est, il secundo.*

Religiosi habentes priuilegium absoluedi à casibus reseruatiss Summo Pontifici non possunt absoluerè ab excommunicatione ingredientis monasteria Monialium lata per Bullam Greg. XIII. tract. 2. ref. 67. *verf. ex quo fit.* *ibid.*

Religiosus simplex, an possit recipere professionem de licentia superioris, an verò illam debeat Prælatus eiusdem Monasterij, vel alius Prælatus de licentia proprij Prælati. Vide *professio.*

Religiosus suum testamentum factum ante professionem an possit declarare, tract. 2. ref. 75. p. 50

Et quid si Religiosus esset Minor, seu Capucinus, *ibid. verf. dico igitur.*

Religiosus, qui ex licentia Superioris liberè potest de aliquibus pecuniis dispensare, illas consumit in ludis illicitis, vel cum meretricibus, an peccet contra votum paupertatis, & an accipientes teneantur ad restitutionem, tract. 2. ref. 98. p. 55

Et si esset faciendæ restitutio, an debeat fieri eidem Religioso, an verò monasterio, *ibid. verf. sed si aliquis.*

Religiosi dimittentes habitum suæ Religionis incidunt in censuras cap. vt periculosa, ne clerici, vel monachi in 6. fallit in multis casibus, quos vide tract. 2. ref. 115. p. 59

Religiosus eiectus à Religione si emendatus peat de nouo ingredi, an Superiores teneantur iterum in Religionem illum recipere, tract. 2. ref. 116. *ibid.*

Religiosus eiectus ab aliqua Religione an teneatur ad aliam Religionem transire, *ibid. verf. notandum est.*

Et an teneatur redire ad ipsamque Religionem, de qua eiectus fuit, *verf. adde etiam.*

Religiosus eiectus à Religione an teneatur ad præcepta, & ieiunia in regula Religionis contenta, *verf. item contra.*

Religiosus eiectus à Religione an possit promoueri ad ordines, *verf. & tandem.*

Religiosus professus an satisfaciat in confessione, si dicat se violasse votum castitatis, non aperiendo votum solenne, quod habet. Vide *circumstantia.*

Religiosus, si non obediat Prælato præcipienti aliquid sub præcepto obedientiæ, an peccet dupliciter, & teneatur istam circumstantiam in confessione aperire. Vide *circumstantia.*

Religiosi deficientibus hominibus sæcularibus, an teneantur contrahere matrimonium, tract. 4. ref. 289. p. 161.

Religiosus ob sedandas seditiones, & bella tenetur matrimonium contrahere, *ibid. verf. notandum.*

Renunciatio.

Renunciatio partis bonorum facta à Nouitio, seu Nouitia ante susceptionem habitus, & ingressum nouitatus intuitu Religionis, si faciunt professionem, an teneant, an verò sit nulla iuxta dispositionem Conc. Trident. sess. 25. c. 16. de regul. tract. 2. ref. 55. p. 44

Renunciatio beneficij per metum facta an sit nulla, tract. 5. ref. 118. *verf. sexto.* p. 108

Restitutio.

Restituere an teneatur qui precibus, vel suasionem, muneribus, & blanditijs abducit collatorem ecclesiastici beneficij iam determinatum ad conferendum Titio, vt sibi vel minus digno conferat, tract. 5. ref. 53. p. 183

Et quid si hoc faciat malo animo, vel odio, *ibid. verf. sed ego.*

Idem queritur si officium, legatum, hæreditatem, &c. non ei conferat, cui animo destinatur, sed si sibi, vel alteri, vel si seruum liberum testamento relinquebat, & suasionibus non relinquit, *verf. ex his,* per totum, & latè de prædictis, tract. 6. ref. 33. *verf. verum non grauabor,* vsque ad *verf. quinto.* p. 217

Restituere an tenearis, si fur aliquid tibi det, ne impedias ipsius furtum clamando, vel manifestando, tract. 5. ref. 54. *verf. notandum est.* p. 183

Et quid si teneris ex officio, *ibid.*

Restituere an teneantur famuli, si vident aliquem ex domesticis furari res ex domo, *ibid. verf. notandum.*

Et quid de eo cui tantum est cura domus, *verf. quod si aliquis.*

Et quid si fures essent extranei, qui ingrederentur in domum ad furandum, *verf. nisi fures.*

Restituere an teneatur testis citatus ob denegatam testificationem de tali damno partis. Vide *testis.*

Restituere an teneatur quis acceptum pro eo, quod ex charitate solum, vel alterius virtutis obligatione erat debitum, tract. 5. ref. 55. *ibid.*

Restituere an teneatur consulens furtum, aut homicidium, & dubitat an ex suo consilio sequutum sit furtum, aut mors, tract. 5. ref. 84. p. 194

Et an saltem teneatur ad partem pro quantitate dubij, *ibid. verf. notandum, il secundo.* *ibid.*

Restituere an sit obligatus, qui consulit alicui habenti certum propositum determinatum ad damnum inferendum, quem suo hortatu magis confirmauit, etiam si hortatu suo fuerit causa, vt citius damnum inferretur, tract. 5. ref. 84. *verf. notandum, il secundo.* *ibid.*

Restituere tenetur damnum notabile, qui fugiendo imperum latronum conculcat alienas segetes, non autem damnum aliorum, qui illius exemplo pari modo fugientes easdem segetes conculcarunt, tract. 5. ref. 102. *verf. sicuti si itinerantium.* p. 200

Restitutio an possit fieri per partes, quoties quis potest restituere totum, & an sit absolutio deneganda ita restituere volenti, tract. 6. ref. 5. p. 209

Resti

Index Rerum Partis III.

Restituere an teneatur ingrediens vineas, & comedens ibi vnas, vel in via, tr. 6. ref. 20. p. 212

Restituere an aliquid teneatur in foro conscientie interficiens aliquem non habentem filios, aut alios coniunctos intra tertium gradum, tract. 6. ref. 22. p. 213

Vbi etiam quid si haberet fratres, *verf. qui plus addit.*

Restitutio est faciendæ, quando quis vi, aut fraude impedit aliquem ne consequatur hæreditatem, officium, beneficium, & alia similia, & peccat mortaliter, tract. 6. ref. 33. p. 217

Sed hæc restitutio non est integrè faciendæ, sed quanti iudicio prudentis potest aestimari, *ibid. verf. notandum est.* & *verf. quinto,* cum multis seqq.

Restitutio aliqua an sit faciendæ digniori ab eo, qui sine vi, & fraude, sed precibus, & suasionem impedit, ne beneficium conferatur digniori, sed digno, tract. 6. ref. 34. p. 219

Restituere an teneatur is, cuius bona ob crimen iuste sunt confiscanda, vel diripiendæ sisco, vel parti, si hoc fraude aut mendacijs impedit, tract. 6. ref. 35. *ibid.*

Restituere an teneatur impediens fraude aliquam denunciationem, vel ne delinquens veniat ad manus iustitiæ, aut qui occultat, vel facit fugere officiales tempore iudicatus, tract. 6. ref. 36. *verf. notandum.* p. 220

Retinere obligatus centum, immemor huius debiti, an liberetur, si centum dederit pauperibus pro elemosyna, tract. 6. ref. 57. *verf. notandum.* p. 228

Reuocatio.

Reuocatio licentiarum confessionum absque iusta causa facta ab Episcopo, an sit nulla, & quid si licentia concessa est Regularibus. Vide *Episcopus.*

Reus.

Reus, qui cum satellite per vim intrat in Ecclesiam, an gaudeat immunitate Ecclesiastica. Vide *Immunitas Ecclesiastica.*

Reus carceratus frangens carceres, & inde confugiens ad Ecclesiam an gaudeat immunitate Ecclesiastica. Vide *Immunitas Ecclesiastica.*

Reus carceratus à Custode relaxatus sub fide, sub iuramento de redeundo, si non redierit, & ad Ecclesiam confugerit, an gaudeat immunitate Ecclesiastica. Vide *Immunitas Ecclesiastica.*

Reus captus à satellitibus si affirmat se fuisse captum in loco sacro, & illi negarent, an ad iudicem laicum spectet huius cognitio, tract. 1. ref. 32. p. 9

Reus obiiendo falsum crimen testi, falsum, aut contra Iuris ordinem contra se testante, an peccet mortaliter, tract. 5. ref. 4. p. 165

Reus iuridicè interrogatus negans delictum, ex cuius commissione pœnam pecuniariam teneretur soluere, an sit obligatus ad restitutionem, tr. 5. ref. 52. p. 182

Reus iuridicè interrogatus de homicidio commisso ob iustam sui defensionem, an teneatur respondere, tract. 5. ref. 66. p. 187

Vbi multi alij casus decisi inueniuntur, in quibus potest licitè negare.

Reus an teneatur iudici respondere, si testium depositio non notificetur ei, tract. 5. ref. 91. p. 196

Reus conuictus, & confessus de vno crimine, an teneatur respondere interrogatus de complicibus nulla infamia laborantibus, tract. 5. ref. 99. p. 199

Reo carcerato an licitè possint suppeditari instrumenta ad perfringendum carcerem vt fugiat, tract. 5. ref. 103 p. 200

Reus licitè potest fugere, & effringere carcerem, quando non infert vim ministris iustitiæ, sed quid si leuem inferret, *ibid. verf. notandum, il primo.*

Et quid si esset iuste ad mortem damnatus, vel ad perpetuum carcerem, vel temporaneum, vel si esset damnatus ad triremes, *verf. notandum, il secundo.*

Nec peccat, nec tenetur ad restitutionem, si alij carcer-

Antoni Diana Pari III.

rati inuento carcere rupto, vel aperto aufugiant, *verf. notandum, il tertio.*

nec rumpendo vincula, vel parietes carcerum tenetur damnata restituere carceri, *verf. notandum, il quarto.*

Reus qui negauit veritatem, post iudicium finitum etiam ad mortem damnatus, an teneatur manifestare veritatem, tract. 5. ref. 103. *ibid.*

Reus ob metum tormentorum falsum crimen fori imponens propter quod damnatur, non tenetur se retractare, nisi nobilis infamia in alios redundaret, tract. 5. ref. 104. *verf. & Rodriguez addit.* p. 201

Reus an teneatur respondere, si dubitat vtrum Iudex iuridicè illum interroget, tract. 5. ref. 106. p. 202

Reus damnatus sententia vltima ad pœnas exilij, carceris diuturni, ad triremes, &c. an teneatur illam exequi, tract. 6. ref. 79. p. 235

Reus damnatus an possit obligari sumere venenum, vel abstinere se à cibo oblato, *ibid. verf. notandum.*

Tenetur tamen ad locum destinatum proficisci, colulum præparare, manus apponere, &c. sed non sibi mortem inferre. *ibid.*

Rei iudicati tantum ad torturam, an ad triremes condemnandi sint sine aliquo defensionis termino, ad instantiam fisci, in Addit. secunda. ref. 29. p. 29

Rex.

Rex an possit detinere Episcopos pro gubernatione alicuius Regni, seu Consilij, & an dicti Episcopi excusentur à residentia in dicto casu, tract. 1. ref. 1. p. 2

Vbi an illud possit facere saltem ex priuilegio à Romano Pontifice obtento, *verf. difficultas.*

Et quid si æquè commodè talia officia possent per laicos administrari, an tali casu priuilegium Summi Pontificis operaretur, etiam in hoc casu Summus Pontifex posset dispensare, *verf. se quidquid.*

Rex an possit præcipere Episcopis, & Abbatibus sui Regni, vt cum ipso eant ad bellum, tract. 1. ref. 6. *verf. vnde ex his.* *ibid.*

Reges dicuntur executores, & protectores Concilij Trident. tract. 1. ref. 8. *verf. ratio verò.* p. 3

Reges an possint compellere clericos ad reparationem Ecclesiarum. *ibid.*

Reges an dicantur patroni in cathedralibus Ecclesiis. tr. 1. ref. 27. *verf. nec obstat Reges.* p. 8

Reges an habeant ius conuocandi Episcopos propter aliquod reipublicæ negotium, vel bonum ipsarum Ecclesiarum. Vide *Principes.*

Reges an possint expellere à Regno Episcopos inobedientes mandatis Regiis, Vide *Principes.*

Reges an habeant curam, vt Episcopi resideant in eorum Episcoparibus, & si non resideant quid facere debeant, tract. 1. ref. 42. p. 12

Rex legitimando non iudicatur legitimasse aliquid ad officia & dignitates ordinis, nam non potest tollere impedimenta canonica, tr. 2. ref. 102. *verf. nota tamen.* p. 57

Rex an possit, & debeat minuere, vel suspendere gratias & pensiones aliquibus assignatas etiam ex causa remunerationis, non imponendo nouum tributum, nec requiringdo donatiuum, quando vasalli, & vniuersitates regni sunt multum onerata, tr. 5. ref. 78. *verf. in ref. 14.* p. 191

Rusticus.

Rusticus qui confessus est cum confessario indocto, cui bona fide non expressit numerum peccatorum, non est cogendus repetere confessiones prædicto modo factas, tract. 4. ref. 89. *verf. hinc etiam.* p. 98

S

Sacerdos.

Sacerdos, qui sano corpore nihil de mortis periculo suspicans Missam inchoasset, & in fine introitus decessisset mortuus, non potest à peccatis absolui.

Index Rerum Partis III.

absolui, licet generalem confessionem fecisset ad Deum coram ministro, & Ecclesia, tract. 3. resol. 2. vers. *notandum est.* p. 65

Sacerdos existens in peccato mortali baptizando infantem in calice necessitatis, an peccet mortaliter. Vide *baptizandus.*

Sacerdos an possit celebrare non ieiunus pro communicando infirmo tempore mortis, tract. 4. resol. 33. p. 80

Sacerdos consecrando vinum in calice an censeatur consecrasse guttas vini in calice separatas à vino, quod est in fundo calicis, ita ut dictæ guttæ remaneant consecrate, Vide *consecratio.*

Sacerdos an possit frangere hostiam ad communicandum fidelem ob solam deuotionem, tract. 4. resol. 34. ibid.

Sacerdos si finita Missa in sacrificia inueniat aliquod fragmentum in patena, vel calice, an possit illud sumere, tract. 4. resol. 45. p. 84

Sacerdos si sciat ex confessione aliquod delictum alicuius non emendatum, si occultè petat Eucharistiam, an possit illam illi denegare, tract. 4. resol. 46. ibid.

Sacerdos si adest magnum festum, & non potest sacrificare, potest tali casu, scandalo cessante, ex sacario Eucharistiam accipere, & se ipsum communicare, si alius Sacerdos non adsit, etiam si sit Diaconus præsens, tract. 4. vers. 47. vers. *notandum est.* ibid.

Sacerdos Missam celebrans si recordetur alicuius peccati mortalis ante consecrationem, an sit strictus confiteri, esto quod commodè, & sine scandalo hoc efficere possit, tract. 4. resol. 48. ibid.

Et quid si celebraret Missam solemnem, ibid. vers. *notandum est.*

Sacerdos celebrando Missam, in calicem multas guttas aquæ infundebat, an ita faciendo toties peccauerit, tract. 4. resol. 49. p. 85

Vbi docet quod plures guttas effundere potest vsque ad octauam partem proportionalem.

Sacerdos nouiter ordinatus quando cum Episcopo in Missam solenni concelebrat, quam intentionem habere debeat, tract. 4. resol. 50. ibid.

Sacerdos simpliciter ex iusta causa potest commutare pœnitentiam peccatorum mortalium, quæ iam legitimo Confessario fuerunt confessæ, tract. 4. resol. 53. vers. *notandum est.* p. 86

Sacerdos ministrando Sacramenta Pœnitentiæ, Baptismi, &c. cum excommunicatione minori, an peccet mortaliter, an venialiter, an verò nullo modo, tract. 4. resol. 56. p. 87

Sacerdos quilibet in articulo mortis, seu periculo, potest absoluere à censuris, & casibus referuatis, & qui comprehendantur hoc casu sub nomine Sacerdotis, & quid si esset præsens parochus, & quando dicitur periculosa infirmitas. Vide *pœnitens.*

Sacerdos an licitè possit absoluere pœnitentem, qui peccata referuata habet cum onere, vt ea sola postea Superiori confiteatur. Vide *pœnitens.*

Sacerdos malus si est paratus, an possit licitè absoluere, & alia sacramenta ministrare. Vide *pœnitens.*

Sacerdos vt validè excipiat confessionem, an sufficiat Episcopi rati habitio de præsentibus, tract. 4. resol. 68. & an grauius peccet, si ita audire incipiat, vers. *an vero.* p. 92

Sacerdos an possit aliquem absoluere ex præsumpta voluntate Superioris, etiam si talis præsumptio fundetur in aliquibus signis, quæ indicent præsentem voluntatem Superioris concedendi facultatem, quod coincidit cum rati habitio de futuro, ibid. vers. *sciendum.*

Sacerdos simplex an possit absoluere à censuris, & casibus referuatis, omnes parturientes tanquam constitutas in periculo mortis, tract. 4. resol. 72. p. 93

Sacerdos ante consecrationem si recordetur esse in peccato mortali, an teneatur confiteri si sine nota possit, tract. 4. resol. 77. p. 94

Sacerdos habens casum referuatum, cum excommunicatione annexa, & urgente necessitate vult celebrare, an teneatur alia peccata non referuata confiteri Sacerdoti inferiori, an verò possit celebrare non confitendo, sed eliciendo actum contritionis, tract. 4. resol. 104. p. 103

Sacerdos simplex an possit obtinere licentiam à Parocho excipiendi confessiones in sua parochia. Vide *Parochus.*

Et quid si esset Sacerdos approbatus à quocumque Episcopo, & quid si Episcopus proprius prohiberet, & seculæ prohibitione, an confessarij cum tali licentia excipientes confessiones possint iuste puniri ab Episcopis, eo quod in aliena diocesi confessiones auscultent. Vide *Parochus.*

Sacerdotes in domibus suis priuatis, audientes lectorem legum Ciuilium, an incidant in excommunicationem, tract. 5. resol. 27. p. 173

Et an incurrant in excommunicationem prædictam si audiant in scholis publicis, quatenus leges ciuiles conducunt, vel possunt conducere ad noticiam canonum, ibid. vers. *imo nec.*

Et quid in foro exteriori, vers. *sed nota.*

Sacerdos confessarius an teneatur audire, & absoluere cū discrimine propriæ vitæ, illum, qui in articulo mortis timet non habere sufficientem contritionem, & ideo petit Confessarium ad obtinendam absolutionem sacramentalem, tract. 5. resol. 50. p. 181

Sacerdotes ducentes reum ad furcam, an incurrant irregularitatem hortando illum, vt scalam ascendat, vel accelerando exequutionem iustitiæ, etiam notabiliter, tract. 5. resol. 79. p. 191

Sacerdotes ministrantes infirmis, inuertendo eos ex latere ad latus, vel transmutando de lecto ad lectum, vel eis cibum, vel potum porrigendo, non incidunt in irregularitatem si ex istis actionibus mors citius sequatur, ibid. vers. *non grauaabor.*

Nec etiam incurrit Sacerdos pius consulendo aliis, vt iacentem in via illum erigant, qui dum sustolleretur mortuus est, vers. *unde non bene.*

Sacerdos accipiens stipendium pro dicenda Missa Spiritus sancti, &c. vel cum aliqua collecta, dicens postea Missam currentem in illa die, an peccet mortaliter, tract. 6. resol. 62. p. 230

Et quid si specialiter hoc promitteret, vel ob has conditiones elemosyna notabiliter augetur, ibid. vers. *unde.*

Sacerdos potest vti æquiuocatione, & non habere intentionem consecrandi, si hæreticus minatur ei mortem, si non consecraret omnem panem in foro existentem, tract. 6. resol. 83. vers. *notandum.* p. 237

Sacerdos an possit licitè ministrare hostiam non consecratam pro consecrata mulieri, quam cogit maritus ad communicandum, quæ sine iactura famæ non potest communionem omittere, ibid. vers. *notandum ibi quarto.*

Sed hoc an possit fieri, dummodo proponatur hostia consecranda adoranda, & à tergo post illam non consecratam, vers. *non desunt.*

Sacerdos Græcus an teneatur sub peccato mortali sequi consuetudinem suæ Ecclesiæ, & consecrare in fermentato, tract. 6. resol. 99. p. 242

Et quid de Sacerdote Latino, ibid. vers. *sed hæc opinio.*

Sacerdos Latinus an possit in Græcia sequi morem Græcorum, & Græcus morem Latinorum apud Latinos, ibid. vers. *verum.*

Et quid de Græco transeunte per Ecclesias Latinas, an possit consecrare in azimo, & peccetaliter faciendo, vers. *non est iuris.*

Et Sacerdos Latinus in templo Græcorum, quod existit in Ecclesia Latina, an possit consecrare in fermentato, vers. *& tandem.*

Sacerdos

Index Rerum Partis III.

erdos in Germania, vel aliis locis, an validè consecraret in vino paulo ante congelato in calice, tr. 6. resol. 100. p. 243

Et quòd peccaret, si ita consecraret, ibidem, vers. *notandum.*

Et quid si prius congelatio solueretur an possit illud licitè consecrari, ibidem; si autem vinum consecratum congeletur, an aliud consecrandum sit, an verò debeat in calice liquefieri, & sumi. ibid.

Sacerdos in sacrificia habens intentionem consecrandi particulas, quæ in pyxide super altare in cornu epistolæ fuerunt ex errore appositæ, non autem super aram an iudicetur illas consecrasse, & remaneant consecratæ, si Sacerdos de illis amplius non meminerit, tr. 6. resol. 103. ibid.

Sacerdos quando ante consecrationem extendit manus super calicem, & hostiam, dicens, *Hanc igitur oblationem*, &c. an tunc debeat tenere pollices subtus manus, vel supra, in formam Crucis, tract. 6. resol. 104. p. 244

Sacrilegium.

Sacrilega mulier an teneatur explicare circumstantiam Sacerdotis, Religiosi, vel initiati sacris ordinibus. Vide *circumstantia.*

Sacrilegium an committatur in Ecclesia propter tactus impudicos ibi commissos, ita vt committens teneatur in confessione hanc circumstantiam aperire. Vide *circumstantia*, vbi an propter verba impudica in loco sacro prolata committatur sacrilegium.

Salarium.

Salarium à Commissariis an possit tantum à singulis exigi, quantum ab vno possit, si pro eo solo negotium fieret, an verò à singulis pro rata pro vnicò die, tract. 5. resol. 76. p. 190

Salarium si famulo non condignum soluitur, an possit famulus illum relascire aliunde, etiam si à principio ob paupertatem coactus sit pacisci pro iniusto, & inæquali stipendio. Vide *famulus.* Vbi etiam an dominus in foro conscientie teneatur soluere iustum pretium saltem infimum, & quid si famulus faceret aliqua grandia, & extraordinaria seruitia.

Sartores.

Sartores an possint recompensare aliquid sumendo à dominis bonorum, sub prætextu quod illud quod soluitur à dominis honorum, pro eorum laboribus est parum, tr. 6. resol. 16. p. 211

Sæcularis.

Sæcularis ingrediens monasterium ad vnum, vel duos pedes tantum, an sit puniendus tanquam effractor clausuræ monasterij. Vide *monasterium.*

Seruus.

Serui clericorum an gaudeant priuilegio fori, tract. 1. resol. 47. p. 13

Et quid de seruis, qui sunt Mauri, Turcæ, & alieni à Catholica Ecclesia, ibidem, vers. *notanda est.*

Simoniam.

Simoniam an sit si ego do aliquid Titio, vt me adscribere faciat inter Equites D. Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ &c. tr. 2. resol. 64. p. 46

Et quid si illud darem gratis, & liberaliter, vel in remunerationem laborum, licet excederet eorum mensuram, ibid. vers. *secus autem.*

Simoniam an sit si aliquis daret munera superioribus, vel aliis, ad facilius impetrandam suam receptionem in aliqua Religione, ibid. vers. *& alij communiter.*

Et an possit fieri pactum, vers. *imo ego.*

Simoniam an committatur à Rege circa las incommendas Equitum D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, ibid. vers. *Villalobos, Suarez.*

Sed an saltem committatur peccatum mortale, vers. *sed instabis.*

Et quid si daret aliquis alicui priuato pecuniã, vt Rex cõferret habitum ipsi pro labore, vers. *respondeo negando.*

Simoniam an committatur si Regularis conueniant inter se, vt alter in vna electione suffragetur vni, & alter alteri in alia, tr. 2. resol. 125. p. 62

Simulatio.

Simulatio est licita ob timorem mortis, & grauem causam in administrandis Sacramentis, tract. 6. resol. 83. vers. *notandum.* p. 237

Vbi adducuntur multa exempla.

Sodomiam.

Sodomiam commissã inter masculos in primo & secundo gradu, an habeat etiam malitiam incestus, & sit aperienda in confessione, tr. 4. resol. 101. p. 102. & resol. 159. vers. *ad secundum.* p. 122

Sodomiam si fuerit commissã ab agente, vel patiente, an sit exprimenda in confessione. ibid.

Solemnitates.

Solemnitates pro secundis nuptiis destinatæ, an possint ministrari tempore prohibito Aduentus, & Quadragesimæ, tr. 4. resol. 265. p. 153

Sorilegium.

Sortilegij crimen non potest cognosci à iudice laico quando continet hæresim, tr. 1. resol. 2. p. 1

Sponsalia.

Sponsalia vt contrahantur an sufficiat consensus fictus, licet non interueniat verus, tract. 4. resol. 205. p. 135

Sponsalia contrahens, & postea nolens adimplere, an sit per censuras compellendus, tr. 4. resol. 206. ibid.

Sponsalia an dissoluantur per solum ingressum Religionis, an verò sit expectanda professio, tract. 4. resol. 207. ibid.

Et quid si essent iuramento firmata, ibid. vers. *notandum est.*

Sponsalia quis contraxit, si postea suscipit sacros ordines, an peccet, tr. 4. resol. 208. ibid.

Sponsalia an dirimantur per votum suscipiendi sacros ordines, vbi supra vers. *notandum est.*

Sponsalia an dissoluantur ex matrimonio valido subsequenti, tr. 4. resol. 209. p. 136

Sponsalia priora si contrahantur cum prima, si sequantur posteriora cum secunda vna cum copula, an priora dissoluantur, tr. 4. resol. 210. ibid.

Sponsalia posteriora an seruentur, si priora aliquo casu cessant, ibid. vers. *notandum est.*

Sponsaliorum contractus an validè possit continere pœnam, vt persoluatur ab iniuste resiliente, & quid si interueniat iuramentum. Vide *pœna.*

Sponsalia si communi consensu dissoluantur, an producant impedimentum publicæ honestatis, tract. 4. resol. 222. p. 139

Sponsalia valent si vir promittat matrimonium, si femina acceptet promissionem, nec necessaria est alia repromissio, tr. 4. resol. 244. vers. *quarto.* p. 146

Sponsalia contrahens non præfixo aliquo termino, quando teneatur ea adimplere, tr. 4. resol. 245. ibid.

Sponsalia impuberum an iuramento firmantur, ita vt neutri liceat post adeptam pubertatem ab iis recedere, tr. 4. resol. 246. ibid.

Sponsalia an possint contrahi ab aliquo pro aliis presentibus, & tacentibus, ita vt horum taciturnitas sit signum sufficiens interni consensus, tract. 4. resol. 270. p. 154

Vbi quid si pro extraneis, & quid pro filiis emancipatis, & spuris, & hæc an procedant in matrimonio. Vide *matrimonium.*

Sponsalia si contrahantur à parentibus, & tutoribus pro filiis & pupillis absentibus, an dicantur ratificata, si postea illa scientes, non contradicant, tract. 4. resol. 271. p. 159

Sponsalia vt contrahantur an maiorem vsum rationis requirant, quàm peccatum mortale, tract. 4. resol. 273. p. 156

Sponsalia vt contrahantur an requirant septennium, C c 4 vt

Index Rerum Partis III.

ut sit omnino completum in foro externo, tract. 4. res. fol. 274. *ibid.*
 Vbi quid in foro conscientie, vers. *hac omnia.*
 Sponsalia contrahere ante septennium an sit peccatum mortale, tr. 4. res. 275. *ibid.*
 Sponsalia contracta metu graui, an sint valida si iuramentum accedat, vel saltem iuramentum obseruandum sit, donec relaxetur, tr. 4. res. 278. p. 157
 Sponsalia impuberum an reuocentur, si quis eorum puber factus vult statim resilire ab illis, non expectata alterius pubertate, tract. 4. res. 282. p. 158
 Et si statim non reclamet, censetur tacite illa confirmare, statim autem fieri dicitur, quando intra triduum fit, *ibid.* vers. *notandum est.*
 Sponsalia dissoluantur si alter ex contrahentibus fornicationem commiserit, etiam si sint iurata, sed si innocens vult adhuc contrahere, alter tenetur, an autem dissoluantur, si alter ex contrahentibus permittit se ab alio impudice tangi per oscula, amplexus, &c. tract. 4. res. 283. p. 159
 Sponsalia an dissoluantur si sponsa tempore sponsalium erat pulchra, sed postea effecta est notabiliter deformis, si maritus vult resilire, tract. 4. res. 285. *ibid.*
 Et quid si vir effectus est deformis, an idem, *ibid.* vers. *notandum est.*
 Sponsalia nulla dotis praeuia promissione, an possint dissolui ob paupertatem sponsae superuenientem, tract. 4. res. 286. p. 160
 Vbi quid si iuramento essent confirmata, vers. *hac.*
 Et quid si sponso, aut sponsae noua hereditas obueneret, & ob id status alterius longè inaequalis esset, vers. *notandum il primo.*
 Sponsalia inter consanguineos inita cum conditione si Papa dispensauerit, an sint valida, & obligent in conscientia impetrata dispensatione, tract. 4. res. 290. p. 161.
Sponsus, Sponsa.
 Sponsus, vel sponsa de futuro carnaliter se commiscuentes, an teneantur istam circumstantiam sponsalium explicare in confessione. Vide *circumstantia.*
 Sponsus traducens sponsam solenniter in domum sponsi, & conuiuia solennia faciens tempore Aduentus, & Quadragesimae, an peccet mortaliter, tract. 4. res. 266. p. 153
 Sponsus puber factus, an possit statim resilire à sponsalibus, non expectata alterius pubertate, tract. 4. res. 266. p. 153
 Et si vult debet statim reclamare, aliàs censetur tacite sponsalia confirmare, statim autem fieri dicitur, quando intra triduum fit, *ibid.* vers. *notandum.*
 Sponsus potest resilire à sponsalibus, quando sponsa permittit se ab alio impudice tangi per oscula, amplexus, &c. & an idem si sponsus permittit se ab alia impudice tangi, tract. 4. res. 283. p. 159
 Sponso, & sponsae committentibus fornicationem post sponsalia, an liceat vtrique sponso à sponsalibus resilire, tract. 4. res. 284. *ibid.*
 Sponsus iurans se aliquam in vxorem ducturum, nulla dotis promissione praemissa, an teneatur ipsam ducere, si cum ipsa diues sit, nullam ei dotem assignare velit, tract. 4. res. 286. vers. *notandum, il secundo.* p. 160
 Sponsus, vel sponsa, an possit contrahere matrimonium, quando aliquo occulto vicio laborat, cuius si alter conscius esset, posset iuste à sponsalibus resilire, tract. 4. res. 287. *ibid.*
 Sponsus, & sponsa impuberes, an possint recedere à sponsalibus iuramento firmatis, postquam ad annos pubertatis peruenerint, tract. 4. res. 288. *ibid.*
 Sponsa de futuro se delectando carnaliter de copula futura, an peccet mortaliter, tract. 5. res. 2. p. 164
Statutum.
 Statutum, siue lex annullans donationem omnium bo-

notum, factam à patre filio clerico, an sit contra Immunitatem Ecclesiasticam, tract. 1. res. 3. p. 1
 Statuta laicorum etiam fauorabilia clericis, an sint valida respectu clericorum ad eos ligandum, tract. 1. res. 13. p. 4
 Et quid si talis lex Principis esset merè priuilegiata rerum ecclesiasticarum, siue clericorum, *ibidem*, vers. *si tamen.*
 Et quid si statuta, & leges Principum saecularium essent licita, & honesta, & propter commune bonum facta, & priuilegia Ecclesiae non laederent, an valeant, & ligent clericos, vers. *notandum.*
 Statuta quando non nominant clericos, & Ecclesiam, possunt statuentes cogi ad declarandum, quod non comprehendantur Ecclesia, & personae Ecclesiasticae, vers. *nota etiam.*
 Statutum imponens onus, siue collectam certam, & inuariabilem super aliquibus bonis, priusquam ad clericos peruenerint, an liget clericos. Vide *collecta.*
 Statuta Principum, ne beneficia ecclesiastica exteris conferantur, an sint valida, & quid tantibus priuilegiis Summorum Pontificum Regibus multis concessis. Vide *Principes.*
 Statuta laicorum an profint clericis, & eis possint uti, quatenus eorum fauorem concernunt, tract. 1. res. 43. p. 12
 Statuta iurata quando obligent ad periculum si non seruentur, & quando non. Vide *Iura.*
 Statuta an possint ligare delinquentes extra territorium, tr. 6. res. 78.
Stuprum.
 Stuprum an committatur si puella consentiat. Vide *circumstantia.*
 Stuprans virginem sub promissione coniugij, tenetur eam ducere in vxorem, tr. 6. res. 81. p. 236
 Fallit in multis casibus relatis, *ibid.*
Subdiaconus.
 Subdiaconus frequenter canens Epistolam in peccato mortali an peccet mortaliter, tr. 4. res. 195. p. 132
Superiores.
 Superiores Regularium an possint amouere Praelatos Regulares à suis praelaturis sine causa ad eorum libitum, tr. 2. res. 117. p. 60
 Vbi quid quando praelatura esset electiua, & quid si Superiores pendente accusatione, vel inquisitione contra Praelatum, vellent eum amouere à dicta praelatura, & quae causae sufficiant ad amouendum.
 Superiores Regularium an possint sibi referuare tactus impudicos, & oscula, tr. 2. res. 118. *ibid.*
 Superiores Regulares an possint absoluerè suos subditos ab haeresi occulta, tr. 2. res. 122. p. 61
 Superiores monasteriorum Monialium an possint recipere puellas destinatas ad Religionem ante annos discretionis, tr. 2. res. 131. p. 63
 Superiores, vel quilibet Confessarius an possit negare suffragium illi, cuius defectum scit solum per confessionem, quando suffragatur secreto, tract. 4. res. 76. p. 94
 Superior non debet priuare ob notitiam confessionis subditos officiis amouibilibus, etiam si ipse auctus in suspicionem non esset deuenturus contra illum, *ibid.* vers. *ex quibus omnibus.*
 Superior an possit circa materiam grauem obligare subditum sub veniali, tr. 6. res. 91. p. 239
 Et an materia leui possit imponere obligationem grauem, *ibid.* vers. *notandum.*
 Vbi quid in superiori saeculari, & quid in Ecclesiastico.
Suspensio.
 Suspensio an incuratur propter culpam venialem, tr. 6. res. 51. p. 226
 Suspensio ferenda an obliget sub peccato mortali, tr. 6. res. 76. p. 23
Tactus.

Index Rerum Partis III.

T

Tactus.

Tactus de copula cogitata vt praesenti, an sint liciti inter coniuges, quando ipsa copula est illis interdicta ob aliquam causam. Vide *delectationes.*
 Tactus inter coniuges, & oscula pudendorum propter solam voluptatem an sint peccata mortalia, tract. 4. res. 225. p. 140
 Tactus & oscula, an sint licita inter coniugatos etiam si ex illis tactibus, & osculis praeuideatur sequutura distillatio, tract. 4. res. 26. *ibid.*
 Tactus, & oscula inter solutos an sint peccata mortalia, tract. 5. res. 89. p. 196
 Et quid si ioci causa, inter natandum arripiunt inter se pudenda, vel leuiter tangunt nates, *ibid.* vers. *ex his,* vbi quid si per transitum tangerent, & quid si tangerent ex leuitate, vel ioco absque vilo periculo delectationis, aut motus carnalis, vers. *sed aliquibus.*
Testamentum.
 Testamentum factum ante professionem, an possit à Religioso post eius professionem declarari, tract. 2. res. 75. p. 50
 Et quid si esset testamentum Minoris, Capucini, *ibid.* vers. *dico igitur.*
Testis.
 Testis laicus deponens falsum coram iudice Ecclesiastico an possit ab eo puniri, tract. 1. res. 60. p. 16
 Testis clericus deponens falsum coram iudice laico, an possit ab eo puniri, *ibid.*
 Testis qui iurauit simul super multis capitulis, sub vnico iuramento, & in omnibus mentitur, vnum tantum committit, nec tenetur circumstantiam super multis capitulis in confessione aperire, tract. 4. res. 99. vers. *sicut etiam testis.*
 Testis falsum aut contra ordinem iuris testanti, an possit obitici falsum crimen absque incurfu peccati mortalis, tract. 4. res. 4. p. 165
 Testis quantumuis citatus denegans testificationem non tenetur de tali damno partis, tract. 5. res. 54. vers. *testem.* p. 183
 Testes priuilegiati de iure an teneantur reuelare crimen occultum sui coniuncti, si non adsint alij testes propter excommunicationem latam in aliquo monitorio, tract. 5. res. 63. p. 186
 Testis sciens nullum alium scire illud delictum, an teneatur testificari seu deponere, tract. 5. res. 100. p. 200
 Testis iuridice interrogatus an teneatur ex iustitia commutata deponere, ita vt dicendo se nihil scire teneatur ad restitutionem, tract. 5. res. 101. *ibid.*
 Et quod peccet grauius contra charitatem erga proximum, *ibid.* vers. *ratio est.*
 Et teneatur de multa, & poena pecuniaria, quae imponitur reo, si ipse veritatem manifestaret, vers. *notandum est.*
 Testis qui per imprudentiam, bona fide tamen, crimen occultum detexit, non tenetur retractare testimonium suum lege iustitiae, *ibid.* vers. *qui etiam addit.*
 Testes ratione falsi testimonij an teneantur ad restitutionem, fallit si iam reus per alios testes erat conuictus; secundo fallit, si testimonium falsum dixit ex ignorantia, vel inaduertentia non damnabili, vel ex obligatione saltem non mortifera, tract. 5. res. 106. p. 202
 Testis an teneatur respondere si dubitat vtrum iudex iuridice illum interroget. *ibid.*
 Testis si accipit aliquid pro veritate dicenda an teneatur danti ad restitutionem, tract. 6. res. 4. p. 209
 Vbi quid si detur ad alliciendum animum testis, vel ex liberalitate.
 Testis qui falso testimonio impedit sententiam, & consequenter confiscationem, vel poenam pecuniariam

fisco, vel aliis applicandam, non tenetur ad eius restitutionem, tract. 6. res. 35. vers. *septimo.* p. 219
Tradens.
 Tradens aliquibus vinum, vt suo nomine vendatur, si noscat illos vendituros minuente mensuram, vel admiscentes aquam, an peccet mortaliter, tract. 6. res. 44. p. 223
 Et quid si adest iusta causa tradendi, quia videlicet pateretur graue damnum, insuper tradit ministris vendendum iusto pretio, *ibid.* vers. *sed in hoc.*
Tristitia.
 Tristitia de bono alterius, quia tibi bonum proprium diminuit, an sit peccatum mortale inuidiae ex genere suo, tract. 6. res. 85. p. 238

V

Vagi.

Vagi si sumunt Eucharistiam in Ecclesiis Regularium in die Paschatis, an impleant praecceptum annuae communionis, idem queri potest de aduenis, & peregrinis. Vide *Regulares.*
Venationes.
 Venationes an licite per dominos terrarum prohibeantur. Et quid si prohibitio fieret ex iusta causa publicam vtilitatem concernente à Principe supremo, & moderatè, & an Principes inferiores hoc possint facere tract. 6. res. 18. p. 212
 Venatio an sit clericis licita, tract. 6. res. 19. *ibid.*
 Vbi quid si sit recreationis causa, dummodo non sit omnino clamorosa, sed modesta, & an sit peccatum mortale si est clamorosa, sed non ita frequens, vers. *sed ego.*
Vendere, Venditio.
 Venditio officiorum saecularium, quae fit à Rege, an sit aliquando licita, tract. 5. res. 68. vers. *potest.* p. 102
 Vendere an possit officium, qui habet licentiam à Rege officium transferendi in aliam personam, tract. 5. res. 109. *ibid.*
 Et quid quando licentiam concedit saeminis, aut viris nobilibus, *ibid.* vers. *notandum.*
 Vendere merces certo pretio an licitum sit, quando dubitatur num futuro tempore pluris, aut minoris aestimabuntur, tract. 5. res. 115. p. 105
 Et quid in hoc Regno Siciliae, vbi adsunt pragmat. prohibitiuae, *ibid.* vers. *sed difficultas.*
 Vendere credito pretio currenti tempore solutionis an liceat, tract. 6. res. 2. p. 208
 Vbi quid si non eras seruaturus tempore solutionis, & & quid si eras seruaturus, an sint deducendae expensae, quae faciendae erant pro seruando tritico tali tempore, *ibid.* vers. *sed contrarium.*
 Vendere triticum, seu alias merces, pretio, quo valet de praesenti, cum pacto, quod solutio debeat fieri tali tempore, vel in tritico, vel in pecunia, prout magis placuerit ipsi venditori, non licet *ibid.* vers. *notandum.*
 Vendere Agnos Dei, & retinere illos, an sit licitum, & an incidant in excommunicationem depingentes, tract. 6. res. 12. p. 210
Venditor.
 Venditor rerum suarum, qui à fure emente accepit bona fide pecunias furtiuas, quas commiscuit cum propriis, an teneatur ad restitutionem dictarum pecuniarum domino comparenti, tract. 5. res. 40. p. 78
 Vendens bona fide rem alienam eodem pretio, quo emerat, an teneatur restituere pretium vero domino, tr. 5. res. 42. p. 179
 Venditor officij, si sine licentia Principis expressa, sed cum licentia in alium transferendi vendat, an teneatur ad restitutionem pretij, & an committat peccatum, tract. 5. res. 109. vers. *nota etiam.* p. 205

Venditor

Index Rerum Partis III.

Venditor non tradens rem venditam tempore determinato, an teneatur emptori ad interesse non solum intrinsecum, sed etiam extrinsecum, tract. 5. refol. 113. p. 204
Sed hæc in foro conscientiarum, ibid. vers. *nota verò.*
Et quando adest mora culpabilis, non autem quando inculpabiliter rem venditam non tradit. vers. *nota etiam.*

Venditor tradens rem emptori, & ipse non soluit pretium, an possit recipere vsuras pretij pro ratione fructuum, tract. 5. refol. 114. p. 205
Verba.

Verba imperatiui modi an contineant præceptum sub peccato mortali, an sub veniali, tract. 6. refol. 74. p. 234
Verbum *inbeo*, ver. *mando*, an importet præceptum graue, ibidem, vers. *notandum* il primo.
Verbum *oportet* importat honestatem, & conuenientiam, non autem præceptum, ibid. vers. *verum.*
Verba quoties possunt intelligi de obligatione veniali, non debent ad mortale extendi, ibid. vers. *notandum*, il secundo.
Vicarius.

Vicarius Præpositi an possit concedere facultatem absoluen- di à casibus referuatis, tract. 2. refol. 28. p. 34
Et quid si Præpositus eodem die est reuersus, ibid. vers. *sed prima.*

Vicarius Episcopi habens potestatem subdelegandi si incidit in casum referuatum à suo Episcopo, an possit absolui ab illo, cui ipse subdelegat, tract. 4. refol. 142. p. 116

Vicarius Episcopi an possit ex iusta causa dispensare, ne denunciations pro matrimonio contrahendo efficiantur, tract. 4. refol. 238. p. 144
Et quid de Vicario foraneo, ibid. vers. *notandum.*

Vicarius Capituli Sedis vacantis an possit ad libitum sine iusta causa reuocari ab eodem Capitulo, tract. 6. refol. 27. p. 214
Et si possit teneatur Capitulum infra octo dies alium Vicarium constituere, aliàs ius deputandi deuoluitur ad Metropolitanum, si adest, aliàs ad antiquiorem, ibid. vers. *igitur.*
Vidua.

Vidua carnaliter se delectando de copula præterita an peccet mortaliter, tract. 5. refol. 2. p. 164

Vidua Monialis an possit eligi Abbatisa. Vide *Abbatissa.*
Vita.

Vitam propriam in quibus casibus quis teneatur exponere propter extremam necessitatem spiritualem proximi, tract. 5. refol. 50. p. 181
Et multi casus reprobantur, in quibus homo non teneatur exponere propriam vitam pro salute spirituali proximi, tract. 5. refol. 51. per totam. p. 172
Voluntas.

Voluntas committendi omnia peccata venialia an sit peccatum mortale, tract. 6. refol. 24. p. 213
Vota, Vouens.

Vota an possint commutari, vel dispensari extra confessionem à Regularibus virtute suorum priuilegiorum, tract. 2. refol. 9. p. 26

Votum paupertatis an frangatur à Religioso, qui in scio Superiore ex nummis à poenitentibus acceptis emit libros, & illos in suo cubiculo tenet expositos, tract. 2. refol. 65. p. 47

Votum paupertatis non frangitur à Religioso, si absque licentia Superioris accipit pecuniam, vt ipse liberè disponat de illa in elemosyna nomine eius, qui dedit, ibid. vers. *nota etiam.*

Votum paupertatis non frangitur à Religioso, qui in depositum res accipit, ita vt deponens omne ius domini, ac possessionis retineat, etiam si pecunia tali modo deposita sit apud Religiosum, vt ea vti possit petita postea, & impetrata Superioris licentia, ibid. vers. *nota secundo.*

Et quid si Religiosus commutat ea, quæ ipsi concessa sunt ad suum vsu abque licentia Superioris cum aliis rebus, quæ magis sibi accommodatæ videntur, præsertim si commutatio fiat cum domesticis, & quid si cum externis, vers. *item sapè.*

Et quid contradicente Superiore, vers. *interdum.*

Votum paupertatis an rumpatur à Religioso, si ipse habeat licentiam expendendi aliquam pecuniam in vsus, qui sibi placuerint, aut in suas honestas recreationes, si in turpes vsus expendat, & ita accipiens, an teneatur ad restitutionem, ibid. vers. *nota tertio.*

Vota Nouitiorum vel Nouitiarum, an possint commutari, vel dispensari à Prælatis Religionum, tract. 2. refol. 71. p. 19

Votum subditi de transeundo ad strictiorem Religionem, an possint dispensari à Prælato Regulari, tr. 2. ref. 91. p. 54

Votum peregrinationis vltra duas diætas an possit commutari, & dispensari à Regularibus, & quid importent duæ diæte, tr. 2. ref. 121. p. 61

Vota commutata virtute Iubilæi obtinendi ab eo, qui habebat animum illud lucrandi, si non fuit lucratus, an remaneant non commutata, tract. 4. ref. 145. vers. *sicque dicendum est.* p. 117

Vouens ieiunare aliquo die, an toties peccet, quoties in illo die carnes comedit, tract. 4. refol. 158. vers. *notandum.* p. 121

Votum Religionis, vel Castitatis an debeat adimpleri, si quis corrupti femina sub pacto conjugij, an vero eo non obstante teneatur illam ducere in vxorem, tr. 4. ref. 203. p. 134

Votum suscipiendi ordines sacros dirimit sponsalia, & licitè post illa potest quis tale votum emittere, tract. 4. ref. 208. vers. *notandum.* p. 135

Vota facta ab vxore an possint irritari à marito, & quid de adimplendis tempore soluti matrimonij, & quid de emissis ante matrimonium. Vide *maritus.*

Votum Religionis, aut castitatis, quis prius emittens, si postea deflorauit virginem cum promissione matrimonij, an teneatur ad matrimonium, an potius ad votum, tr. 4. ref. 280. p. 158

Votum Religionis habens, seu castitatis, an peccet mortaliter contrahendo matrimonium animo ingredientis Religionis antequam consummet matrimonium, tr. 4. ref. 281. ibid.

Votum castitatis habens si petat debitum, peccat, & alter coniux teneatur reddere, tr. 4. ref. 296. p. 163

Vouens quotidie recitare B. Virgini *Pater*, & *Aue*, vel vnum *Salve Regina*, si per annum non recitet, an peccet mortaliter, tr. 5. ref. 24. p. 172

Et quid quando vouisti singulis dare paruam elemosynam, an deueniendo ad materiam grauem, tenearis illam restituere, ibid. vers. *notandum est tamen.*

Vouens potest commutare votum sine Confessario in materiam æqualem, tr. 5. ref. 25. ibid.

Vota commutandi, seu dispensandi potestatem habens habet etiam eandem in iuramentis, ibid. vers. *secundo.*
Et an qui habet potestatem delegatam dispensandi vota, possit etiam illa commutare, vers. *docet etiam.*

Vouens, qui commutat votum suum propria auctoritate in melius, non indiget iusta causa, & idem quando commutatio fit in materiam æqualem, etiam propria auctoritate, ibid. vers. *tertio.*

Votorum dispensatio potest fieri extra sacramentum Confessionis, ibid. vers. *qua quidem.*
Et hæc dispensatio est applicanda cum omnibus ad ipsos confluentibus, & non ad subditos tantum illius diocesis, in qua manent Confessarij Regulares, vers. *dicta dispensatio.*

Vota quando commutantur à Confessariis Regularibus possunt commutari in opus minus, ibidem, vers. *quando.*

Votorum

Index Rerum Partis III.

Votorum commutatio, aut dispensatio facta bona fide tempore Iubilæi valet, & est tuta, etiam si postea non impleantur requisita pro obtinendo Iubilæo, ibidem, vers. *quinto.*

Vouens si obtinuit commutationem in melius, an possit redire ad prius votum ibid. vers. *sexto.*

Vota conditionalia Castitatis, Religionis, &c. etiam post adimpletam conditionem possunt commutari ab Episcopo, Confessario Regulari, & à priuilegiato, ibidem, vers. *octauo.*

Vouens omnibus circumstantiis, attentis dubius manens, an votum emissum sit intuitu temporis, an teneatur illud adimplere, tract. 5. refol. 26. p. 173

Vouens ieiunare in pane, & aqua, cum non possit, nisi sumendo parum vini aut oblonij, an sit strictus tali ieiunio, an vero nullo modo teneatur, tract. 5. ref. 61. p. 185

Idem queri potest de vouente dicere septem Psalmos poenitentiales, & similia, si non potest integros recitare, an teneatur ad partem eorum, ibid. vers. *hinc etiam.*

Vouens per integrum annum recitare semel salutationem angelicam singulis diebus, non peccat mortaliter, etiam si nunquam illam recitet, aut statuat in toto anni exordio nunquam illas dicere, tract. 6. refol. 24. vers. *notandum.* p. 213

Idem de vouente elargiri quotidie modicissimam elemosynam huic, vel illi, secus autem si vni determinato pauperi. ibid.

Vouens non fornicari, vel non ludere sub poena decem aureorum, si postea immemor voti fornicetur, aut ludat, non teneatur soluere poenam, tract. 6. refol. 41. vers. *notandum est.* p. 222

Idem si dum fornicatur memor sit voti, non autem poenæ impostæ, esto si poena esset Religionis, castitatis, & peregrinationis Hierosolymitanæ, ibidem, vers. *idem dic.*

Et idem de non recitante Horas canonicas ex obliuione naturali, qui non teneatur restituere fructus non obstante lege poenali, vers. *idem dicendum.*

Vouens certus de voto, dubius autem de qualitate, an teneatur ad strictiorem, tract. 6. refol. 50. p. 225

Vbi ponuntur plures casus notabiles in fauorem vouentis. p. 231

Vouens audire Missam si audit Missam animo non satisfaciendi voto, an satisfaciatur voto, tractatu 6. refol. 77. p. 235

Vouens contraueniendo in materia graui potest se ipsum obligare ad peccatum veniale, tr. 1. refol. 91. vers. *hinc.* p. 239

Vouens dare elemosynam non satisfacit, si restituit debitum, tract. 6. refol. 86. vers. *secundo infertur.* p. 238

Vouens dare elemosynam non satisfacit si det fratribus, auis, & parentibus indigentibus taliter, vt teneatur illis subuenire, secus autem si aliis consanguineis indigentibus, ibid. vers. *tertio infertur.*

Vouens dare elemosynam, dando eam extremè indigenti, an satisfaciatur voto, ibid. vers. *quarto infertur.*
Vrbs.

Vrbis appellatione, & an quando veniant suburbia, tract. 2. refol. 13. vers. *nota tertio.* p. 28
Vulnerans.

Vulnerans opificem ex quo factus inutilis, tenetur ad expensas medico largitas, insuper æstimationem operarum, quibus ille caruit, tract. 6. refol. 53. p. 227
Sed an deducenda sit æstimatio molestiæ, an laboris, quem in opificio subiturus erat, ibid. vers. *sed difficultas.*

Vulnerans pro cicatricis deformitate membri, imò ipsius vitæ iactura non obligatur ad aliquam pecuniæ compensationem ante iudicis sententiam, ibid. vers. *notandum est.*

Vulnerans prouocatus non tenetur damnum prouocanti restituere, ibid. vers. *notandum secundum.*
Vxor.

Vxor clerici Græci, vel Latini in minoribus constituti an gaudeat priuilegio fori in casu, quo eius vir eo gaudet, tract. 1. refol. 45. p. 13

Et quid mortuo viro durante viduitate, ibid. vers. *vbi plus addit.*

Vxores viduæ Equitum D. Iacobi, Alcantaræ, durante viduitate an gaudeant exemptione gabellarum, ibidem in fin.

Vxor quæ vim passa est, non obstante copula violenter extorta intra bimestre, an possit ad Religionem transire, contradicente viro, tract. 4. refol. 242. p. 245

Et quando vim patitur an possit conari incontinenti, vt semen iam receptum emittat, ibidem, vers. *inuenitur etiam.*

Vxor de licentia viri an possit Religionem ingredi, & ipse remanere in sæculo, an verò debeat pariter Religionem ingredi, & an sufficiat si sumat habitum Equitum Melitenisum, tract. 4. refol. 243. ibid.

Vxor tenetur reddere debitum viro habenti votum castitatis, si ipse petit, sed ipse tantum peccat exigendo, tract. 4. refol. 296. vers. *notandum est.*

Vxor reddendo debitum viro incestuoso, qui scilicet peccauit cum consanguinea ipsius vxoris ante dispensationem, an peccet. ibid.

Vxor quæ contraxit matrimonium cum viro improportionato, vel debili, vt facilius pateat aditus, an teneatur pati incisionem, in Addit. secund. refol. 3. p. 245

F I N I S.